Lib. ysidori de summo bono / Lib. ad devocionem [illegible] [illegible] de ysidori
postea [illegible] 3 [illegible] [illegible] [illegible]

Isidori de Summo Bono
3 pars S. Thomæ et eiusdem
Supplementum

1 Quod deus summus et incommutabilis sit
2 Quod immensus et omnipotens sit deus
3 Quod invisibilis sit deus
4 Quod creaturae pulchritudine agnoscitur deus
5 Quod ex informi materia quia species addita est
6 Quod deo nulla temporum successio ascribitur
7 de temporibus
8 de mundo
9 unde malum inventum sit
10 de angelis
11 de homine
12 de anima et ceteris sensibus
13 de sensibus carnis
14 de Christo
15 de spiritu sancto
16 de ecclesia et heresibus
17 de hereticis
18 de gentibus
19 de lege
20 de septem regulis legis
21 de differentia testamentorum
22 de symbolo et oratione dominica
23 de baptismo et communione
24 de martirio
25 de sanctorum mutabilitate
26 de antichristo et eius signis
27 de resurrectione
28 de iudicio
29 de gehenna
30 de penis impiorum
31 de gloria sanctorum

Incipit liber primus. Quod deus summus et incommutabilis sit

Summum bonum deus est quia incommutabilis est et corrumpi omnino non potest. Creatura vero bonum sed non summum est, quia mutabilis est. Et cum sit quidem bonum non tamen esse per summum. Quod de immortalitate dei. Ipsi enim soli competit incommutabilitas. Nam et angeli et animae immortales sunt sed immutabiles non sunt. Ideoque solus deus dicitur immortalis, quia solus incommutabilis. Nam anima moritur dum deserente deo de bono in malum mutatur, et angelus dum deserente deo est lapsus. Quod materiam habet unde existit mutabile est, quia de informi ad formam transit. Quod vero non habet materiam immutabile est, sicut deus. Itaque bene accidentia sunt ista in deo, id est incorruptio, immortalitas, incommutabilitas. Unde et merito cunctae praeponitur creaturae.

Opus novum consilium apud deum mutari nescit nec variari eum quia per varia tempora diversa praecipit, sed manens idem incommutabilis et aeternus, quid cuique congruum tempori esset ab ipsa aeternitate in eius mansit dispositione consilii.

Non vero modo aliud deum putes esse, aliud pulchritudinem eius, et iterum aliud mansuetudinem eius, sicut aliud est homo, aliud fortitudo, quia desistente pulchritudine homo manet. At perinde qui ita intelligit deum in corpore credit. Deus pulchritudo deus ipse est. Ideo deus dicitur simplex sive non amittendo quod habet, seu quia non aliud est ipse et aliud quod in ipso est.

Inordinate dici seu conferri vitiis solent quae ordinate ideo sunt. Et pute simplicitas quae aliquando dicitur pro stultitia et non est. Apud deum vero simplicitas est summa, multa

hanc regulam et certam existimanda
sunt. Quod immensus et omnipotens sit deus
Non ideo celum et terram implet deus
ut contineant eum sed ut ipsa
contineantur ab eo. nec particulariter
deus implet omnia sed cum sit unus ubique
tamen est totus. non ita putandus
est esse deus in omnibus ut unaqueque
res pro magnitudine portionis
sue capiat eum id est maxima
maius et minima minus. dum sit
potius et ipse totus in omnibus siue omnia
in ipso. Omnipotentia diuine maiestatis
cuncta potestate sue immensitate contin-
dit nec euadendi potentie eius
quis inuenire aditum poterit. quia ille omnia
circumquaque constringit. Cuncta erit di-
uinum iudicium disponendum coarctantur
sue que continenda sunt ut salua
sunt seu ea que amputanda sunt
ut pereant. Illatenus ergo posse est
effugere deum quempiam. Quem enim non
sed placatum nequaquam euadit iratum
In immensitate diuine magnitudinis
ista est ut intelligamus eum intra omnia
sed non inclusum, extra omnia sed non ex-
clusum. et ideo interiorem ut omnia con-
tineat, ideo exteriorem ut incircum-
scripte magnitudinis sue immensita-
te omnia concludat. Per id ergo quod exterior
est, ostenditur creator esse. per id uero quod
interior gubernare omnia demonstratur.
At ne ea que creata sunt sine deo
essent deus intra omnia est. Uerum ne extra
deum essent deus exterior est ut omnia
concludantur ab eo. De comparatione
creaturarum facti deum perfectio deus autem
quo non est factus quo est perfectus. Et
hunc sermone de deo miro sumunt
humana copia sed et reliqua uerba
contenuit id quod ineffabile est ut cumque
dici possit, quem de deo nichil

digne humanus sermo dicit. Cum
localis non sit deus localiter tamen in
sacris ambulat scripturis dum de loco in
locum predicatur abire. Nam deus qui
nec loco mouetur nec tempore in scripturis
tamen sacris et tempore loco mouetur. Cum
de deo nec secundum qualitatem nec secundum
situm nec secundum habitum et motum aliquid
digne dicatur, inest tamen ei quod dicimus
latitudo caritatis qua nos ab erro-
re abstrahit et continet in ueritate. In-
est ei et longitudo qua nos longa-
nimiter malos portat donec emen-
datos patrie future restituet. In-
est ei et altitudo per quam omnem
sensum sue scientie immensitate superat.
Inest ei et profundum quod damnandos in
fernus inferiorum equitate uel immensa equ-
itate damnandos deus in sermonis sui
dispones pordiat. Quod inuisibilis sit deus
Cum de deo loquens scriptura ple-
rumque dicat. ecce deus non qui
uisibilis ostenditur sed ubique putetur
esse sicut per id quod dicitur ecce deus ostendit
quod magnitudinem diuinitatis eius nullus
possit sensus attingere et nec angelorum
spiritus usque ad parilitatem angeli-
cam humana post resurrectionem
natura proficiat et ad contemplandum
deum indefessa consurgat. Uidere
tamen eius essentiam non ualet ple-
ne quem nec ipsa perfectio angelica
in totum attingit scire. Sicut apostolus
ait et pax dei que exsuperat omnem
sensum ut scientias et angelorum. Sola
enim trinitas sibi integre nota est
et humanitas a christo suscepta que
tertia est in trinitate persona intelligi-
bile quodam miro modo dei essen-
tia scire potest. dum esse credit. opere
uero eius quod utique equari ei non

pt atiq iudicia a nullo penitus
sciuntur dei secreta vel iudi
cia eius non posse spiritu penetrari
vel angelico vel humano Et ideo
que occulta sed iusta sunt tantum vene
rari ea opus est et timere non
discutere et inquirere secundum apostolum
qui ait Quis enim cognovit sensum
domini aut quis consiliarius eius fuit

Quod creature pulcritudine agnoscitur deus

Saepe ad incorpoream creator
magnitudinem creaturarum cor
porea magnitudo comparatur ut mag
considerent ex operis et ex visibilibus
invisibilia existient atque ex pul
critudine factorum effectoris operum ag
noscatur non tamen parilitate consti
tut ex quadam scientia et creata specie
boni Sicut ars in artificem retor
quet laudem ita rerum creator per
creaturam suam laudatur Et quanto
sit excellentior ex ipsa operis con
ditione monstrat Ex pulcritudine
circumscripte creature pulcritudinem sine
que circumscribi nequid facit de
intelligi ut ipsis vestigiis revoc
tatur homo ad deum quibus aversus est
ut quia per amorem pulcritudinis
creature a creatoris forma se abstul
erat sursum per creature decorem ad cre
atoris pulcritudinem rediret Quibusdam
gradibus intelligencie per creaturam pro
cedit homo ad intelligendum deum
creatorem scilicet ab insensibilibus surgens
ad sensibilia a sensibilibus surgens
ad racionabilia a racionabilibus
surgens ad creatorem Intelligi
bilia per se collaudant deum irra
cionabilia et insensibilia non per se
sed per nos dum ea considerantes deum
laudamus Et ideo dicuntur laudare
ipsa quia causa laudis eorum pertinet

causa Dixerunt antiqui quod ni
chil tam hebes sit quod non sensum
habeat in deum Hinc est illud
quod ex silice dura scintilla ex
cutitur et si ignis in saxo utique
ibi sentitur sensus ubi se vita non
sentit

Quod ex rerum mo quadam species ad deum referunt

Nostro usu deus
zelare dicitur vel dolere hoc ei
motum aput deum perturbacio ulla
est aput quem tranquillitas summa
est Non ita est perpetranda metus
sua ut credamus posse deo furoris
vel mutacionis accedere per ebrietatem
sed hominum estate iusticie quo reos pu
nit iracundiam sacra lectio nomina
vit quam quod iudicavit equm est
furor est et indignacio paciencie
Ita ergo intelligendum est et aliae
passiones que de affeccione humana
ducit scriptura ad deum ut et iuxta
se incommutabilis sit credendus et
tamen per causarum effectibus ut fragilibus
intelligatur vel locucione et mu
tabilitatis que appellatur temerarie
menter de humane consulit infirmita
ti Et quia enim sicut est non pos
sumus agnoscere nostre locucionis
more se ipsum nobis insinuet Unde
et membrorum nostrorum qualitate habere
scribitur et passionum indigna di
ci dedignatus noluit quatenus ad sua
per nostra traxerit Et dum condescende
bit nobis consurgemus ei Multis
modis deus ad significandum se hominibus
de inferioribus rebus species ad se
trahit quem vera mixta speciem
sciam invisibilem esse et incorporeum
constat plerosque de corporibus ad deum
sumunt qualitatum species que tamen
in deo non sunt quia in ipsa natura
incorporea est et incircumscripta sed pro
efficiencia causarum rerum in ipso species
scribuntur Et quia omnia videt

dicitur oculus, et propter quod audit
omnia dicitur auris, pro eo autem
quod dicitur ambulat, pro eo quod
conspectat stat. Sic et ceteris
hominum similibus abstrahantur mentibus
trahitur similitudo ad deum sicut
est oblivisceris et memoraris hic
est quod et propheta dicit iuravit dominus ex
citum per animam suam non quod de
animam habeat sed hoc modo narrat
animam habeat sed hoc modo narrat
affectu, et alibi similiter figura et ver
nuiis et scarabeus intelligitur. Nec
minus si vilibus significationibus figetur
qui usque ad minorum passionum sen
tarum similias descendisse co
gnoscitur. Nam et Christus agnus non
per naturam sed per innocentiam et leo per
leo per fortitudinem non per naturam et ser
pens per mortem et sapientiam non per na
turam; nam et propheta plaustri
portantis fenum speciem dicit ad deum
et hec omnia non per figuram Christi, quod in
tantum est hominum proprietate sive eius
non secundum essentiam sed secundum similitudi
nem species dicit ad deum, nec quod
per sive proprietatem sed essentiam tan
tum bene et credit de nunquam vi
sibilis hominibus apparuisse nisi per
assumptam creaturam speciem, fallun
tur quidam stultorum dum legunt
ad ymaginem dei factum esse hominem
arbitrantes deum esse corporeum
deum non taro quod est corporeus sed quia
quod est spiritus dei ymaginem habeat
non quod est corporis forma ideo quod
hominem ad ymaginem suam fecit
quia mente non carnem ad simili
tudinem sua caruit. Cogita igitur
quale corpus habeat virtus et dum
inveneris hic est de efficacie dei in
scripturis sacris non caro sed divina
cognitio intelligitur eadem ratione

qua per faciem conspectam quisque
cognoscitur, hac enim ratione dici
de deo. Unde nobis faciem tuam
ac si dicatur: da nobis cognitionem tua
os dei unigenitus eius est, nam sicut per
verbis quod per linguam fiunt sepe dicimus
illa et illa lingua sic et per dei verbo
os ponitur quod mos est ut ore verba
formentur. Et volumus quae illo lo
cutionis demonstrare quid id quod efficit
per id quod efficitur nominatur verbum os
pro verbo ponitur sicut manum pro
vestigia dei sunt quibus nunc deus per
speculum noscitur, ad perfectionem deo
omnipotens reperit, dum in futurum facie
ad faciem quibusque electis putabi
mur ipsam speciem contemplentur. Tunc nunc
vestigia comprehendere conantur
hic est quod videre per speculum dicitur
sicut et cetera. Quod deo nulla temporum successio ascribitur

Omnia tempora precedit divina eter
nitas, nec in deo preteritum presens
futurum neque aliquid creditur sed omnia
presentia in eo dicuntur, quod eternitate sua
cuncta complectitur, alioquin mutabilis
est deus credendus si ei successiones
temporum ascribantur. Si pro eo in deo ali
tempora ascribantur si in deo ali
qua essent tempora non esset tempus
sed esset eternitas nec mutarentur
tempora sed starent presens preteritum et fu
turum unum est habere non deum. Ubi ta
men dicimus preteriti teneo codicem
preterito tenui, futuro tenebo
diversitate vo[ ] tenet et pro
tenuit et tenebit tenet dicitur.
Sed nec ipsorum angelorum decessio
accessione est temporum, nam duas esse
in creaturis res quarum vicissitudo
temporum non valet angeli scilicet
propter quod in communicabili inherent

creatori· sine materia illius infor
mis prius quam ex ea omnia ista que
specialiter iam solvuntur forma
rentur nec ipsi utique valebat
Tempus igitur non ad eas cre
aturas que supra celos sunt sed
ad eas que sub celo sunt pertinere
non enim angelis accedunt tempora
vel succedunt sed nobis qui sub ce
lo usam th' in hoc mundo

De temporibus

Nulla ante principium mundi fu
isse tempora quod cum sit tempus te
mporis creatura· in principio tamen mundi
prius creatura ideoque principi
um esse credendum est ideo principi
um dicitur quod ex ipso cepit veri
universitatis exordium nullum spacium
temporale habent tempora que ante
abscedunt· pene quam veniant· lo
quod in rebus nulle status est temporis
quod celeri creature motu muta
tur· nec centum annorum unum tempus
est nec unus annus unum tempus est
nec unus mensis unum tempus est
nec dies nec hora· Quia dum
omnia particulis succedunt sibi
sed omnia particulis succedunt sibi
et decedunt quod unum dicendum est
quod non simul est· utrumque sit preter
itum futurum nec tempus sed prius et
ultimum futurum est· sed
si est scire oportet utrumque est· Sed
constat quod preterita et futura et presentia
et presencia in animo sunt potius re
quirenda· tria ista preterita pre
sentia et futura in animo tamen in vertici
a preterita reminiscendo presentia contuen
do futura expectando· Spera
mus igitur advenienciam futurorum
preterita recolimus presentia· licet
non ita in deum sunt omnia simul omnia
assunt

De mundo

Mundus ex visibilibus rebus
et invisibilibus constat
homo autem ex corpore et anima constante
corporibus alter ... quodammodo

creatus est mundus· ratio mundi de
uno considerandum est de uno hoie
nam sicut per dimensiones etatum
ad finem homo vergitur ita et
mundus per hoc quod distendit tempore
deficit quod unde homo atque mundus
crescere videtur inde uterque
minuit· Assumpta dicitur per
tanta retro tempora deo vacanti
nova primum de faciendo orta fu
isse cogitacio quem in suo consilio et
ipse non manet hanc mundi constitucio
nec tempus ante principium sed
eternitas fuerit· tempus vero a sub
sistitudine creature non creatura
cepit a tempore· Quidam aiunt quod
faciebat deus antequam celum fa
ceret· Cur nova voluntas in deo
ceret· ut mundum conderet orta est· Sed
nova voluntas in deum exorta non
est quod et si mundus non erat in re
erat tamen in ratione et consilio sue eternitatis
dicunt quidam quia subito voluit
et deus facere mundum quod antea
non fecit voluntate dei immutari
arbitrantes qui aliquando voluit quod
aliquando non voluit· Quibus videndum
est voluntas dei deus est· quod ipse· non
aliud non est aliud voluntas eius
sed hoc est illi velle quod ipse est
et quod ipse est utique eternus est
in commutabilis est hoc est ergo volun
tas eius materies ex qua forma
tus est mundus origine non tempore
res ac se factas precessit ut sonus
cantum· Prior enim sonus est quam can
tus quia suavitas cantilene
ad sonum vocis non sonus pertinet
ad suavitatem et per hoc utroque
simul sunt sed ille ad quem pertinet
cantus prior est idest sonus· ma
teria ex qua celum et terra for
mata est ideo informis vocata

est, quia non dum ex ea forma
ta erant que formam restabat
verum ipsa materia ex nichilo facta
erat. Aliud est aliquid fieri posse
aliud fieri necesse esse. Fieri necesse esse
est quod de naturis inserunt. Fieri
autem posse est quod extrinsecus sim
in ditionem natura creator ut fieret
quicquid voluit reservavit. Non
existimandum hic credende sunt
tenebre, quia dicit dominus per prophetam
Ego dominus formans lucem et cre
ans tenebras. Sed quod angelica
natura que non est prevaricata
lux dicitur, illa autem que pre
varicata est tenebrarum nomine
interpretatur. Unde et in principio lux
a tenebris dividitur. Sed quia
hos et illos deus creavit, id est formans
lucem et creans tenebras dicitur.
Verumtamen bonos angelos non
tantum creans sed et formans, ma
los vero creans tantum non formans
sicut et de hominibus bonis et malis quod acci
piendum est. Post annumera
tam celi terreque creaturam ideo
nominatur in genesi spiritus, ut quia
superferri eum dici oportebat, an
tea nominarentur quorum creator
spiritus sanctus superferri diceretur. Quod
et apostolus indicat dicens supereminentem
viam karitatis demonstrat.
Ideo superferri aquis spiritus sanctus
dicitur quod donum est dei in quo
subsistenter requiescimus atque
protegendo nos superfertur nobis.
Unaquaeque natura suo pondere
nititur, ignis et oleum in motu
superiora se appetunt, quia per
horum figuram superferri uni
verse creature spiritus sanctus probatur. Dies
vox sicut angeli sunt. Quorum pri

unitatem in firmamentum non dies
primus sed dies dicitur unus et ideo
ipse repetitur quod in extitutione crea
ture. Quia dies hoc est natura an
gelorum qui creaturam ipsam contempla
batur quodammodo vesperascebat, non
autem permanendo in eius creature
constitutione sed laudem eius ad deum
referens, eam quod melius in divina
ratione conspiciens, continuo mane
fiebat. Si vero permaneret neglecto cre
atore in creature affectu, iam non
vespera sed nox utique fieret. Dum se
creatura melius in deo quam in se ipsa
noverit, ipsa sui cognitione quod ma
ior in deo est dies et lux dicitur; cogni
tio vero sua in se ipsa ad impressio
nem cognitionis illius que est in deo quod
longe inferior est, vespera nomi
natur. Idcirco post vesperam mane
fiebat, quia dum suam in se cogni
tionem sibi satisfacere non agnosceret
ut se plenius nosse potuisset, ad
deum sese referebat creatura
in quo se dies agnoscendo melius
fiet. Non sic quemadmodum nos tran
sitorie dicimus fiat aliquid, ut deus
dixit fiat celum. In principio illud
enim sempiterne in verbo unico deum est
dei, transitorie vero est a deo. Fiat enim
utique creatura aliqua, verum iam
talis fiet nox. Sed quia eundem
dicet fiat, illa extitit creatura
idipsum fiat quod deum est in eternitate
ubi non in vocis sono eminenter est
non semper est a deo visa, semper et
quod laudata est creatura, quod antequam
fieret, preest ab illo est visa. Sed dum
nos singula videntes laudamus
tamquam ipse videat laudet, quod per
nos sicut illud non est, vos qui
loquimini sed spiritus patris vestri, provide

sicut ipse loquitur per nos ita videt et laudat per nos sed per se perheniter ac sempiterne videt, per nos vero temporaliter. Attendite universaliter creaturam in primo valde bonam vocari, singulariter vero tantum bonam quia et membra corporis cum sint singula bona, magis tamen bonum faciunt dum singula omnia valde bonum corpus efficiunt, decor elementorum omnium in pulchro tamen toto consistit. Sed pulcrum est quod per se ipsum perfectum est ut homo ex anima et membris omnibus constans, Aptum vero est ut vestimentum et victus ideo quod hominem dici pulcrum aptum quia non vestimento et victu est homo nature sed ista homini, propterea at illa apta que non sibi sed homini pulcra aut apta sed ad aliud idest ad hominem accomodata non sibimet necessaria, hoc et de ceteris elementorum naturis dicendum est. Cuncta que sunt et facta sunt nimia valde sunt sed consuetudine viluerunt, ideo quod sit divina sapientia opera oportet ut per ea cogites in mente fecerit deus omnia valde bona. Nichil ergo natura malum quia et ipsa que in creaturis videntur esse penalia si bene utantur et bona et utilia sunt si male utantur nocentia. Ita ergo perpendenda est creatura ex natura valde bona, non bona ex sua natura valde bona.

*Unde malum inventum sit*

Malum a dyabolo non est creatum sed inventum et ideo nichil est malum quia sine deo factum est et nichil deus malum non fecerit, non quia aliquid malum non fecerit ubi ad aliquem creat malum. Unde fiet dyabolus sed quia initium est dum esset angelus bonus superbiendo effectus est malus. Et ideo recte dicitur ab eo inventum malum, nullam esse naturam mali quia nature omnes aut inmutabiles sunt ut deus est, aut commutabiles ut creature est, malum vero ideo natura nulla est quia accedendo in bonam naturam efficit eam viciosam, quia dum discedit natura minuitur et malum quod in ea erat nusquam est. Ex eo quod vicium nocet nature agnoscitur vicium naturam non esse, quia nichil quod naturale est nocet, dum natura bona dampnatur propter voluntatem malam ipsa mala voluntas testis est nature bone quia in tantum testatur eam esse bonam ut illam deus pro malo non relinquat inultam.

Credunt aliqui heretici mentem a deo vicia a dyabolo fuisse creata unde et subiunxit due nature bona et mala putantur sed vicia natura non sunt et dum vero a dyabolo sunt non tamen creata sunt. Quamobrem premisse sinit deus mala oboriri statu sui ut ex contrariis malis bone nature decor promineat, modus iste et in rebus conspicitur. Qui modus antitheta grece dicitur quod latine oppositum vel contrapositum notatur et sit pulcher locutio cum mox contraria proferuntur. Ita in rebus permixtum est malum ut nature bonum comparatione mali excelleret. Si radas supercilium hominis parvam rem demis sed toti corporis ingeris feditatem. Ita et universitatis creature si extremum vinculum natura mali detraxeris universe creature in pulcram feditatem. Cuncta mala per peccatum primi hominis pena sunt translata in universum genus humanum, pro inde quecumque videntur mala hominum nobis serviunt origine peccati. Mala dicunt multa in terra culpa, naturam puerorum ut ignis quod urit, ut ferrum quod occidit, ut fera que mordet.

Sed quomodo ad ipsorum non intendens
homo accusat in illis quod sibi debet
potius imputari, tamen quia per peccatum
ista effecta sunt noxia que illi
omnium conditori fuerant ante peccatum
subiecta, nostro vitio nobis facta
nobis mala sunt ea que nobis
nocent, nam lux dum sit bona
infirmis oculis est noxia et hoc omni
luce vi non nobis est sic tecta
Cum cetera ... temporibus et clementi
... adversitatibus homo urgeatur
peccati hoc exigente penam, ut deo sup-
biens homo ea que infra ipsum
sunt patiatur adversa, unde et ista
preciala legitur pro deo pugnabit
cum eo orbis terrarum contra insensatos
capitulo quo per peccatorum hoc actum est ut
naturaliter prospera vertentur homi
nibus adversa, unde salomon creatura
exardescit in tormentum adversus
iniustos et lenior est ad benefaciendum
his qui in deum confidunt, non est
caro subiecta menti nec vita
rationi si ... est subditus
creatori. Tunc autem recte subici-
untur nobis omnia que sub nobis
sunt, si nos subicimur ei a quo nobis
illa subiecta sunt, nam et que
videntur esse subiecta ei qui deo
subiectus non est, ille potius
subicitur eis quod sua voluntate
subiungat amori eorum que sibi
subiecta existant

De angelis

Angelorum nomen officii est
non nature, nam secundum naturam
spiritus nuncupantur, cum ex celis
ad nunciandum hominibus mittuntur
ex ipsa annunciatione angeli voci-
tantur, natura enim spiritus sunt.
Tunc autem angeli vocantur cum
mittuntur. Natura angelorum mu-
tabilis est quia in est illis mutabi-
litas in natura sed facit eos in
commutabiles divina scriptura, quia
non natura esse incommutabiles angelos
nam si natura incommutabiles essent
dyabolus non utique cecidisset. Muta-
bilitate itaque nature suffragatur
in illis contemplatio creatoris. Unde et pra-
vus est apostata angelus, dum forti-
tudinem suam non ad deum sed ad se vo-
luit custodire. Ante omnem creaturam
angeli facti sunt, dum dicitur fiat
lux, de ipsis enim dicit scriptura prior omnium
creata est sapientia. Lux enim dicuntur
participando luci eterne, sapientia vero
dicuntur gerente inherendo sapientie.
Et dum sunt mutabilis nature, non
tamen sinit eos contemplatio mutari di-
vina. Ante omnem mundi creaturam
creati sunt angeli et ante omnem cre-
ationem angelorum dyabolus conditus est
sicut scriptum est, ipse est principium
viarum dei. Unde et ad comparationem an-
gelorum archangelus appellatus est,
prius enim creatus existit ordine
prelationis non tempore quantitate. Prima-
tum habuisse inter angelos dyabolum
constat ex qua fiducia cecidit ita
ut sine reparatione labetur. Cum per
prelationis excellentiam ipsi lucife-
ro ... annunciat ceteri non fuerunt
altiores illo in paradiso dei, abiectee
non adequaverunt summitatem
illius, omne lignum paradisi non est as-
similatum illi quia speciosior non
fecit eum deus. Distat conditio an-
gelica a conditione hominis, homo enim ad simi-
litudinem conditus est, archangelus vero
qui lapsus est signaculum dei similitu-
dinis appellatus est, testante deo
per ezechielem. Tu signaculum
similitudinis plenus sapientia perfectus decore

in deliciis paradisi. Et sicuti angelo
cum subtilior est eius natura tan-
to plenius extitit ad similitudinem
divine voluntatis expressa, prius dece-
cidisse dicitur. Quod hoc ordine
aptum est, nam mox ut factus est
in superbiam erupit et precipitatus
de celo est. Nam iuxta veritatis
testimonium ab initio mendax fuit
et in veritate non stetit, quia statim
ut factus est cecidit. Fuit quidem in
veritate conditus sed non stando
confestim a veritate elapsus. Unus
superbie lapsu dum deo priorem
se offeret et homo cecidit et dum
Homo versus ad priorem deo
se inferiorem recognovit. Diabolus
se non solum in hoc extentus quod se deo es-
timans equalem cecidit in super
et superiorem dicit se deo secundum apostolum
dicentem qui ait de antichristo quod adver-
satur et extollitur super omne
quod dicitur deus aut quod colitur. Diabolus
ideo non petit veniam quia non
compungitur ad penitentiam. Homo
autem sepe per penitentiam de
precatur. Quod tamen primus a to-
scientia adipisci non meruit.
Distat humana miseria quia ea
causa ... provocetur de-
prestare veniam dum in fine ... gratia
... hoc ... traxit ex parte in
homine ... infirmitate peccandi. Hor
est ex carne qua inclusa anima
est ex carne, qua inclusa ...
detinetur. Apostate angeli
... non habet quia carnalis
fragilitatis nulla infirmitate ...
nati sunt ut peccarent, homines
autem post primum ideo veniunt

ad veniam ... quod ex intra in
pondo traxerunt infirmitatis, ...
per infima ... conditore reditum
patet homini ad salutem ... post
... fit figmentum ... men-
to dixit quod ... incre-
... que mea ... post
apostate angeli ceciderunt, ce-
teri ... in presentia eterne beatitu-
dinis solidati sunt. ... post celi
creationem primo repetitur fiat firma-
mentum et vocavit deus firmamentum
celum. ... ostendens quod post
angelorum ruinam hi qui permanse-
serunt firmitate meruerunt e-
terne presentiam et beatitudinem
quam antea minus acceperunt. Post
diaboli deiectionem angelorum ceterorum
collata est stabilitas presentiam
et beatitudinem quam minus acceperunt
... agnoscit quod malorum ...
... ceterorum ... humilitati et ...
mali corruunt inde boni proficiunt.
Bonorum angelorum ... post ru-
inam malorum angelorum est diminu-
tus ... electorum supplebitur
qui nunc soli deo cogniti. Sunt
angelorum distantia dignitatum et
per gradum dignitatem ministeria eis
deum sunt distributa. Alii ...
aliis presunt tamen cuius protectio
quam ... Subministrant
quam ... aliis ... atque obe-
diunt iussis. Unde et ad ...
Zachariam angelum angelus mittit
et ... annunciare ... precepit.
Novem esse distinctiones vel or-
dines angelorum sacre scripture tes-
tantur, scilicet angeli archangeli throni
dominationes virtutes principatus et

protestatem

ptates cherubyn et seraphyn
hor ordinu nuum et ezechiel
ppha describit sub totide noibus
lapidum/ tu de pmatu aposta
te angeli loquens oīs iq lapis
preciosus opimentu tuum Sardius
topasius et jaspis crisolitus
et onix et berillus saphirus
carbunculus et smaragdus Quo nuo
lapidu ipi ordines signati sunt
angelorum/ qs apostatu angelus
an lapsum qi in bestimento
ornameti sui affixos hunt ad
qo opacionem du se claiore ceteris
aspexit ofestim i timuit et ar
sum ad supbiam crepit/ Angeli
ergo i deo gaudent no i se/ malus
ergo i deo gaudent no i se, quia no que dī sed
bo i se e dīa quia no que di sed
que sua sunt requisivit/ Nulla at
maior iniquitas quam non i deo sed
i se velle quempiam glari/ Au
geli i vbo dei cognoscunt oia anq
i se fiant/ et q apud hoies adhuc
futura sunt angeli iam revela
te do noverunt/ pravitatores an
geli et scitate amissa no ami
serunt binacem spūalis natue ange
lice. Triplici em pcipue acu
mie vigent .i. subtilitate natē
experiētia tpm revelatoe supi
orū ptatum Quoties de gnuq
flagello hunt mundo irascitur ad
ministerium vindicte apostate age
li mittuntur/ Qui tn dīna pta
te cohercentur ne tm noceant qm
cupiunt/ Boni aut angeli admi
nistrm salutis humane deputati
sunt ut curas administret indi. et
regant oia iussu dī/ testante aplo
quone omnes i qui sunt administratorii
spūs i ministerium missi ppr eos qui
hereditate capiunt salutis/ Angeli
corpa i quibus hoibus apparent
de supno aere sumunt/ soliduq
qz speciem ex celesti elemento i du
cunt p quam humanis obtutibus ma
nifestius demonstrentur/ Singule
gentes ppositos angelos hre cre
duntur/ qd ondit testimonio angeli
danieli loquens/ Ego iq veni ut nun
ciarem tibi h. sz pnceps regni
psarum restitit michi et post alia
no e qui me adjuvet nisi micha
el pnceps vr/ Item oes hoies
angelos hre. loqte dno i ewan
Amen dico vobis qz angeli eorum sp
vident faciem pris mei q i celis
e. Un et petro i actibus aplorum cum
pulsaret januam dixerunt ibus
apli/ non e petrus sz angelus eius e
Si dm angeli contuent et videt
cur petro aplo dicit i que desi
derant angeli dī cospicere. Ite si dm
no contuentur ut videt quo iuxta
sntiam dni angeli eorum sp vident
faciem pris qui i celis e. Et bene
utrūqz e verum Credimus em qz
dm angeli vident et vide desi
rant et habent et hre desiderant
et amant et amare nitunt Si em
sp videre desiderant ut effectu
desiderii no pfruant desiderium
hr anxietatem habet/ necessitas
ista penalis e. et btūs angelus
oīs pena longe e. qz nuq simul
pena et btitudo conueniunt Rursu
si eos dicimus dī visione saciari
r/ sacietas ista fastidium habe
solet et scimus illos dei visione
quam et desiderant fastidire no pos
se/ Quid go nisi ut miro modo
sunt utrūqz credamus qz et desi
derant et saciant/ sz desiderant
sn labore et saciant sn fastidio
ne em sit anxietas i desiderio desi

deautes satiant. Et itez ne sit
i satietate fastidiu satiati de
sideant. Vident go angeli fa
ciem pris p satietate. Sz q̄a
satietas ista fastidiu nescit
angeli desiderant i eā pspice
re. Vtrumqz i scriptura sacra pdo
angelus ponitur no pt no spe
ciem s; p incarnatois dispensati
one solo filij itelligi. Cu dm
te incarnatois adventu discor
dia i angelos z hoies fuit ve
rius xpc pacē i se z angelis z hoi
nes fecit. Eo qz pe nato clama
verit angeli i tra pax hoib9
bone voluntatis p i carnacoēm
igr x no solm do reconciliat e ho
mo z pax it hoies z angelos re
formata e. discordia igr ante
adventu xpi hoium z angeloz
fuisse pz maxime agnosti
q salutati i veteri testamento
ab hoib9 angeli despiciunt se sa
lutari ab eis. Et i novo testato
a iohanne scm no solm reverenter
angelus suscepit. vm z ne sibi
at i t dicit. Abrha i veteri tes
tamento despicit n repulsam
ab angelo. eo qp ho adhuc non
dum tulisset i dm suscepit
ab ho adoro z reverent salutatur
ab angelo nam z mariam agles
gabriel legr salutasse. Et joha
ni angelu salutati ab eo deus
angelo dr vide ne feris gser
vus eni tuus sum z fratrum tu
orum. Ex h agnosti pt i carnati
one divina pace hoib9 fuisse
ab angelis reddita. De homine
mia subcelo spt hoiez sta

sunt. ho aut spt semp pude
z oia psignant ad eius similitu
dinem referunt. Comunia hoi
oia naturalia ee cu oib9 reb9 que
gstant z i hoie oia gtineri atqz
i eo omi rep gsistere. Nam vm
visibilis creata ho magna quedaz
porcio est. tantoqz gdu e celes
excellencior qnto ymagini divi
ne vicinior. Et ubi celestis natura
prestat ho dignitate illius compare
ncia discitur creatoris. Cu omnia
dixit ds fiat z fca sut. creare vo
hoiem quadam cum gsilio deliberacio
ne voluit d faciamus hoiem ad
ymaginem z silitudinem nram. Et a
ei bonu suu gditi naliter tul
pe qd damodo multo qt uterum
mali sui effecti. Sicut psticit
ds hoiem peccatum ita z psticit
qliter illu p suam gram repararz
qui suo arbitrio deperire potuisset
Originalit adam z eua simul
creati sunt specialiter vero postea
mulier de latere viri formata
est. pariter go gditi sut utriqz
rons ordine. no tn pit tpre
vanitate vir ad ymaginem dei
factus e mulier ad ymaginez vi
formata e vir z illa lege nate
subiecta e. Item vir spt semet
ipm factus e mulier ob adiutorium
viri creata e. homo spt pctm tuc
traditus e dyab9 qn audivit tra
es z i tram ibis. tuc ei dcm est
dya9 tram manducabis vn z pro
pheta ait serpenti pulvis panis
eius. Serpens ei dyab9 pulvis im
pij z ipi sut tibi dyab9 qr pria bo
nitate ad yma collabunt z cete
ad bu agendu cu labore gstringi9

qd' non ita eet si de statu flagi
tiu primoru hoim non pcrastinassz
celebs ad bn viuedu tm velle suf
ficeret et sine difficultate sanctifi
catio obtemperaret. dimisso et pug
ut sit in hoie animo pena pcti e
ex primo hoie in oes eius filios p
pagata. ut q noluit cu deo ee
unitus esset in seipo dimissus et q
in priori deo noluit ee subiectus
fieret sibi met ipi rebellis atque
[illegible] un nec sibi potuit subiu
gari si prius no fuit deo subiugatus
sibique servire volens qui deo nobis
it servire volens. Cum vero p
dulce iugum deflexit genus
[illegible] se anima stabili [illegible] ma
nente divinitatis soliditate sub
traxit. nam dum opus quod libens
appetit. qui ut sibi iam requies
[illegible] [illegible]. non ei sufficit. in
[illegible] intencione ad alias atque
alias actiones transit. dum qz p
[illegible] requiem solidam querit
nec invenit. in labore miser et
varietate vivit et varius manet
a requie. Cum eadem muta
bilitas no sit hoi concreata sed
[illegible] prius [illegible] illi ac
cesserit. iam tm naturalis facta est
[illegible] originalis a primo hoie sic et morte
in oes hoies transit. **De anima et eius**
**potenciis**

Vita corporis anima
vita anime deus est et sicut corpus
mortuum est sine anima ita anima mor
tua est sine deo. Anima hoie
non est homo sz corpus quod ex humo
sumptum id tm hic est. Inhitando
aut in corpore anima ex ipso principio
carnis hois nomen accepit.
Sic et apls in interiorem hoiem vi
[illegible] non tamen ee [illegible]

ad dei ymaginem. Anime quo ad substantia
[illegible] anima hois ee corporea que
p hoc ad dei ymaginem facta e ut si no
in commutabilis ut deus esset tamen
in corporea ut deus existeret. Sicud
angeli ita et anime habent initium
finem nullum. nam quedam in rebus
temporalia sunt. quedam perpetua quedam
vero sempiterna. temporalia sunt que et
ortus et obitum ut anima perpetua que
ortus no finem. Sempiterna que nec ortus
nec finem ut deus. Animam no esse
[illegible] divine substancie vel nature, nec esse
eam quam corpori insufflavit sz tunc
eam creari quando et corpus creatum
tunc [illegible] videtur. Philosophi sen
tentie dicunt animam ee prius quam nas
catur in corpore quod verum ee nullius
approbat iudicium. nam vivos antea
fuissemus nec ipi novimus nec quis
hominum dicat heres non e quod que
rendum quod querendo magis magis
e [illegible]. Gentiles aut the
[illegible] de anima disputare conantur. Sed
quo de illa aliquid recte possint sen
tire, qui auctorem eius ad ymaginem
facta est non noverunt. Et multa
[illegible] errore dixerunt digna. mutabil
e anima non localiter sz temporaliter sive
affectibus corporis aut et loco et tpre
mutabile quia et tempore mutatur et
variatur loco. Quod e ad corporis mu
tacio locorum hoc e ad animam mutabi
litas cogitacionum. Cuius varietas
mocionis tunc menti inhereret quam
[illegible] contemplacione primus vo re
cedens in illo stare noluit a quo
male recessit et in [illegible] dampnacionem
in constans per rerum [illegible] varietate
deflexit. Multum ex prima natura
splendore possidet anima sz subiectum
coniunxione carnis quam vetet

in clausa. Ex eius enim parte utitur
ad providendum in similitudinem. Salomone
dicente: corpus corruptibile
aggravat animam et deprimit terrena
inhabitatio sensum multa cogita
tem. De sensibus carnis

Non videtur non sensui cor
poris, sed rationis mentis excellentius
spiritualibus ceteris, et rebus corporeis
utendis sufficiat sensus carnis non
pro spiritualibus capiendis. Allectat
enim homines usus corporearum rerum, nichil
putant aliud esse nisi quod carnis
sensibus concipiunt. Sicut percellunt
sibi corporei sensus diversitate lo
corum ita sibimet invicem sentiendi
percellunt. Nam subtilior est odora
tus sapori et potior loci et sen
tiendi longinquitate. Sic autem
odoratu longius ei audimus quam
odoramus. Sic oculi auribus. Lon
gius enim videmus quam audimus.
Animus autem et loco et merito hiis o
mnibus sensibus superfertur. Natura
enim capitis constitutus, quod illi cor
porales non attingunt; iste intellec
tualis continetur. Amplius excellit
oculorum sensus ceteris sensibus, quia quecumque
que ad illos pertinet sensus videamus,
veluti cum dicimus vide quo sonat,
vide quo sapit, sic et cetera. Cum e
nim homo et corpus ita et animus certa
videt sese non intuetur; aliorum
ei rerum vigeres species et magnitudines
perspicit; de se aut tantam vero ig
norantia infertur ut in hiis omnibus
nichil certius contempletur. O ho
mo, universorum siderum altitudinem et ma
ris profunditatem, terminum tui abyssi
intra et mirare si potes. Multa
cogitamus sub sensu carnis et sub
ymaginibus rerum absentium tenentes
in tenui memoria mentis sibi easque
fingente tenemus. Multa quoque intel
ligimus sub sensu que lingua explicari non
possumus. Aliquando noxios esse et infinitos operis,
non esse innoxios cogitationes quorum motu
que concutiunt mentem non dum perducunt ex
plere in opere. Ac per hoc illius etatis est
intellectus non animus ad motum ei
voluntatis non dum obtemperat illius fragi
litas corporis, nec adeo opere notare
potest sed cogitatione movetur. Extra
vocabulum sortita est cogitatio. Cogen
do enim animum reminisci que memorie est
commendatum dicitur cogitatio. Rerum omnium
thesaurus memoria est, ipsa ei custos
et veniunt que cogitantur. De qua
adliquid difficile est aliquem
disputare, quia grandis eius perplexi
tas est. Tamen ipsa est ymago absentis
sensus corporis remota sue speciei
similitudinem relinquit in memoria. Si
militudinem aut non per ymagines
sicut et cetera. Sed sicut gaudium sine
ymagine reminiscimur dum oblivi
one memoramus non presentis adest.
Quod si presentiam adesset utique non
obliviscerentur. Que homini cum aliis
quoque est memoriam. Intellectum autem animalibus
irrationalibus intellectum in esse nisi
homini tantum perdito ratio est. Ceteris
enim in ipsa qualitate consideratione
sub sensibus carnis non intelligentia
mentis est. De Christo

Filius dei perfecta nativitate
nec cepit esse nec desinit
nec perfectus sit si desinit et nec
imperfectus si adhuc sit. Sed sicut eterna
sic et perfecta est eius eterna nativita
te felicitas et perfectio habeat. Ex
utero virginis huius dicitur preter Christum
sed in sola humanam assumptionem non
iuxta divinitatem. Christus et in
forma servi servus et in forma servi

non sive / In forma quippe ser
ui dni sive in forma sui hoīm
dns xpc i forma sui spt ctep
tore excellentiam dns ē homi
cp ipsi sistepit carnem, no tn
extremis libidinosa otagiōe
mediator dī ⁊ homi ho x ihc
nequaquā alt̄ i hūanitate, alt̄
i dītate est sz ī utriqz natā idez
bus est / nec primū ille oteptꝰ ē
nec prius ho editꝰ ē ut postea
nūtn ut ds cēt accepit sz dei
ubū manens i comutabili cēū
que ilh cū pre ⁊ spu sto ē coet
na assupsit carnem p salute
huana i qua ⁊ passibilis pati
⁊ i mortalis mori et etiā ante
cū sclā tpalis possit ondi / me
diator dei atqz homi ho x ihc
quīs aliud sit ex pre aliud ex
uigine non tn aliud ex pre alius
ex uigine sz ipe etiā ex pre ipe
tpalis ex matre / ipe qui fecit
ipe qui fcūs ē / ipe de pre sine
matre / ipe de matre sn pre
ipe oditor tepli / ipe oditor
tepli / ipe auctor opis / ipe opꝰ
auctoris / manens ūnꝰ de utqz
⁊ i utraqz natura / nec naturaz
copulacōe ofusꝰ / nec naturaz
distictione geminatꝰ / Ideo de
i hoīe uenit qꝛ p se ipm ab hoib
ognosci no potuit / Ez un nos
ofulunt i de despectione tulit
iudeorum / Quia i finitate qm
i nobis sistepit ho supbꝰ de
spexit / Ubi ē i firma ⁊ stulta mū
di elegit ut fortiora ⁊ sapien
tiora p q non oassetebat ofun
deret / Sicut cibus forte in
ualidꝰ i firmus cape no pt nisi
a matre pus editū i lact suc
cum utatur ut qd i cibo no
potuit uti sugendo potet i lacte
p carnem. Ita ⁊ nos dū eēmꝰ
i firmi ad ospiciēdz ubi etni
tatem, sūm ē ipm ubū cro ut
enutriti p carnem fortioēs que
effecti cibū solidum .i. ubū dnī
cū pre sepitim otepplādo ut
angeli sumerem / Forma dī dona
ce quibꝰ nos nobis reos esse
ondit / Qui dū iacemꝰ sub rea
tu culpe iustos nos eē credebāꝰ
Venit medicꝰ patefecit uulnꝰ
oposuit semetipm ⁊ de sua mor
te aptauit nobis medicinam ut
non eēs ouisor uolneris tn sed
sanator / Primum ad isrl uenit
xpc sicut ipe ait no sum missus
nisi ad oues que pierunt domꝰ is
rahel / ad ppl̄m eni isrl primꝰ uēit
sz qꝛ non cenit editum ppha no
latuit .d. prīmꝰ adsion .d. Ecce
adsum ⁊ irhm euāntem dabo ⁊
uidi ⁊ non erat necqz extitit qe
qm qui iiret oslm ⁊ i trogatꝰ
uidet uerbū sz qꝛ ad gentes
transiuit .sc. Ecce sive meus
suscipiam eū, electus meꝰ opla
cuit sibi i illo aīa mea, dedi
spm meū sup eum iudicium
gentib pponit / Quīs ordi
nem in liberatoīs nesciret diaꝰ
sciuit tn qꝛ p saluatoē homi xc
aduenit, sz qꝛ sua ipe nos mor
te redimet i quidauit un ⁊ eū
occidit, utm si ille xpm per
mortem suam redimē hūanū
genꝰ sciuisset no eū utiqz pe
musset / Qd nouerat diaꝰ pro
salute hūani gnis xm uenisse
euanꝰ testīd docetur quem
ut uidit ognoscendo ptimuit

d. Quid nobis et tibi fili dei ve
nisti ante tempus perdere nos. Xpus
sed peccatum quod pena dignum est
non admisit, ista pena peccati tamen
sustinuit ut per indebitam penam suam
debitam ablueret culpam nostram
Vel per hoc amitteret diabolus quos reos te
nebat dum bonum interfecit qui nichil
peccati admiserat. Ideoque quos iuste te
nuit amisit quia iniuste redemptorem
nostrum occidit. Illusus est diabolus mor
te domini quia amisit nostram causa sue
carnis mortalitate quam in timem
dam ille appetebat, abscondit diui
nitatem ut laqueum quo eum velut
auem in prouidam prouidenti incuti
ret decipula. Nam si innoxius ve
ret occideret hoc diabolus, peccatorem
non occideret hoc diabolus eorum a diabolo in
adductione absolueret. diabolo domini in
xpo carnem humilitatis impetit quam pete
bat quia hanno diuinitatis eius imp
bat quia latebat. Est ei in corpo
ris est qui latebat. Est et in corpo
humanus diuinitas, est ad celos linea
geneologia quam evangelium recitat.
Generis go hat lineam des patre
e deg et apte caput xo des, et
lucas lineam quidnis xo aby
imis ad summa contexens inchoat a
ioseph et consumat in deum dicit enim
fuit hely et perficies linea ge
neris dei qui fuit dei. Idcirco de
in infernum descendit ut homines qui
abeo non penaliter detinebantur vi
am aperiret veniendi ad celos.
Sed marie testimonio in psalmis prophete
dicentis posuisti profundum viam
ut transirent liberati. Vias quippe
xpus in profundum maris posuit qui in
infernum descendens sanctis iter ad
celos veniendi monstrauit. Sic
ex corpore resurrectionis xpi statim

ut de corpore exeunt mox ad celes
tem habitatorem ascendunt. Quod an
tiquis patribus non dabatur, vita an
aduentum saluatoris quamquam sine pena
supplicii tamen non in celo sed in inferno se
des eorum tenebantur per quibus absoluendis
dominus in infernum descendit. Xpus in celum
ascendens discessit quoad carne sed
pius est maiestate sicut enim quod ait et
ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem
seculi. Sedet xpus ad dexteram patris
dexteram corpoream non habet pater sed dex
tera patris beatitudo est, sicut sini
stra miseria. De spiritu sancto

Spiritus sanctus creator est sicut pater
et verbum testante propheta. Spiritus domini
fecit me. Spiraculum omnipotentis vi
uificauit me. Spiritus sanctus patris et
filii est et idem unum sit pater et filius et
spiritus sanctus. Et nichil quod non habeat
filius. Non enim res bona dualem con
sibilis potuit sunt ab eis procede
nisi unum sicut a quibus procedit.
Spiritum sanctum pignus accepit ecclesia
ut per eum unum corpus fierent eden
ter per quem pater et filius unum essen
tialiter sunt, ipso saluatore ad pa
trem dicente ut sint unum sicut
et nos unum sumus. Xpus uero habet a
patre sed et a se ipso missum testatur
dicente propheta. Attendite ad me et
audite, nam a principio a abscondito
locutus sum et ex tempore antequam fieret
ibi eram et nunc dominus misit me
et spiritus eius. Spiritus sanctus ideo quod
consolator sit paraclitus nuncupatur
nam latine paraclitus consolator dicitur
et veniam dum dona sacramentorum
distribuit consolatorem animae probet. Cre
do eisdem quam magna leticiam
sentit qui aliquid reuelatione spiritus
de. Donum spiritus sancti in membris

ecctie sigillatim diuidit et i singu
lis singula dona tribuut. Xpus
aut omem plenitudinem gratie
huit, de quo ita legit plenus gra
et ueritate. In xpo ois plenitudo
gratie est, nam singulis electis
singula tribuunt dona. In xpo vero oe
gra donorum qsistit. Ipse ei put
vult gratie dona largit, aliis dans
sermonem sapientie aliis scientie aliis
fidem atq ita unicuiq virtute spiritus
sancti diuisio gratiarum tribuit ut i oibus
ille oibus habeatur. Ipse enim et i cessi
bile donum gratie pferre humanis ser
monibus pt. Ante aduentum dni p
phete et pauci ex omni pplo iusti do
num spiritus sancti merebantur, post ad
uentum aut dni spiritus sancti cunctis cre
dentibus distribuitur iuxta quod p
pheta dns loqt dicens. Et erit in nouis
simis diebus effundam de spiritu meo
sup omem carnem. Cunctis enim nunc
gentibus gra spiritus sancti tradita est
neq i pmis ut i pplo israel, sed i oi
credentium multitudine gra spiritus sancti ma
net. Aliqui non digni sed reprobi
dona spiritus sancti qsequuntur. Sicut saul
data est pphia et balaam. Sed et mul
ti i sine dictum sunt dno. Nonne
i tuo noie fecimus virtutibus dicturus
est dns nescio vos unde estis.
Xpi aduentum non tm plebis
iudee sancti pphantes expectauerunt
sed sunt et i nationibus plerique
sancti viri pphie donum hntes, qbus
p spiritum sanctum xpc reuelabatur et
a quibus eius expectabatur aduentus
sicut iob seu balaa, qui xpi etiam
pdicauerunt aduentum. Conuersio ge
tium veteri pplo latebat sed tm i con
silio dei erat ut fieret. Et tm a qui
busdam pphis occulte p spiritum san
ctum pdicabat aduentus xpi, sed
et pphia. Cum autem appropinquauerint
tam cognoscetur dum aduenerit tpe
ordinis. Nunc vero reuelatum patefit
tunc carnalibus latebat spiritalibus
vero notum erat non tamen mani-
feste dicebat eo quod tpe conssiore no
esset **De ecclesia et heresibus**

Gemina est ecclie pulchritudo
una quam hic bene viuendo
qsequitur, altera p quam illic extri
bulatione glorificabitur. Ecclie p ter
xpm gemine tribulatioes existunt. i.
sine qs a paganis ptulit in marti
ribus, sine quas ab hereticis pfert in
diuersis qtertatoribus. Utrosque vat per
gram dei exsuperat ptinus ferendo
ptinus resistendo. Scta ecclia catho
lica sicut bonos et ipse tolleret pa
tienter. Ita a se male credentes
repellit. Sca ecclia qt gentilium atq
hereticorum puitiem summopere sapi
entia atq patientia studet sed exer
cetur sapientia cum temptatur, exerce
patientia cum temptatur gladiis. Causa
puitatis heretice doctrine est ppa
gata ecclia, nam antea simplici
tudinem fide vigebat, hereticorum
igitur occone ppagati sunt doctores
i fide. Et p acumen heresium ecclie
magistri creuerunt. Nam tunc clarius
manifestatur veritatis assertio qum
patuerit quibusdam dissensio. Scta
ecclia ideo dicit catholica pro eo quod p
uniuersalem ponem sit mundum
diffusa, nam hereticorum ecclie i parti
bus mundi coartantur, hec vero in
toto orbe expanditur diffusa
paulo attestante aplo. Gratias ago
deo meo pro oibus vobis quia fides
vestra annunciat i uniuerso mundo
heresie autem i aliquo angulo
mundi aut in una gente inueniuntur

usari, Eccia vo katholica sicut
p totu mudu extenditur ita z
dum gencium societate gstruit.
Cu sut hetici nisi q relicta di
eccia pnatas elegerunt societa
tes, De qbus dns dt, duo mala
fecit pplus meus, me derelinqunt
fontem aq vive z foderunt
sibi cysternas dissipatas q gti
nere no valet aqs, Causa he
resis obqua Kem sit, idest ad
reseis obqum Kem fit, idest ad
excitacoem fidei, Vie vo p qua
fit obscuritas e diminaus scrip
turaus i qua calligates hetici
aliud qm se vee habz itelligut
Nec esse put heses q ipm q ex
istut hereses, iam no sut, ma
le em sencieudo essencia non
accipiut adnichilu eum tendut
Heretici ingenti studio men
dacia sua dicunt et laboe vehe
menti ne ad unitatem ecclie ve
niant decertant. De qbus per
pphaz ogrue dr, docuerunt
linguam suam loqui mendaciu
et ut inique agerent labora
verunt, Dum cicissim hetici
mutuo se lacerant, cu alt
utro se sci i pphas sectas dedu
cunt, Sic tm i vicem se colligunt
ut q eccliz pari errore ppu de
cerrent et q i vice se dimisi
i adusitate ecclie simul existat
uniti, Sic qui pco q tm va
leant heses, videtur habere
vitate, hoc ridendu e, Nu io
sanati sponendi st morbi q et
plexio q ita qualiter numdum
attingxint, ut paru saluti lo
cu reliquant De heretici
Non posse heticos here veniz
nisi p ecclam katholicam
Sicut z amici Iob non pse placa
re dnm sibi potuerunt nisi pro eis
Iob sacrificium obtulisset, Opera
bona q hetici faciunt z iusticia
eorum nichil eis pdest testante
dno p Jeremiam, qr mei obliti
es ecclie annunciabo iusticiam tua
z opa tua no pderunt tibi. He
retici qmuis legem et pphas
adimplerunt, ex eo tm q catho
lici no sunt no e de i eo poenitencia
tuicula ipo dno testante, Si stete
rit Moyses z Samuel coram me
no e aia mea ad pplm istu, Eice
eos a facie mea z egrediant, per
Moysen qppe z Samuel lege inci
pe z pphas, quos qmuis heretici
ope i plere gtendant ppt errore
tm i pietate a vultu di pcient
z a pastorum celibus separantur, Fuga
vunc z hetici, Ille qr nuqm fuit
cu dei pplo, Iste qr recessit a dei
pplo utrasqz recedentes a xpo ad
dyaboli corpus ptinent, qui ab ydola
tria ad iudaismum vel hesim tra
seunt iuxta pphaz de malo la
bunt ad malu z dnm no gnoverunt
qr de infidelitatis errore i errorez
aliu transierunt, Cuius doctrina gsp
sequtur h mi z filius nuncupatur.
Sicut z pphaz amonem patrem ce
theam matrem esse israheli dt
dns, non utriqz nascendo sz imi
tando, Sic z i melioe pte z fi
lii di nuncupant qui precepta dei
custodiunt, Sic z nos no natura
sz adopcione clamamus deo dicentes
pr nr q es i celis. Nos sicut tamen
natiuitate sz z ymitatoe filios
posse alicuius vocari, nam iudei

scd'm carne filii abrahe. scd'm q'n ysaac
filii d'ri nuncupant'. Sic p's' illi
sc semen abrahe qui ei' ymitat'
fidem non qui ex ei' g'nati sunt
carne. De errore auctor' th't
aq'in' sed'm nom' et culpa ut
ypius vocabulo censeat' sed errore
consequitur. sicut ecclesie pergami et thia
tire in apokalipsi d'r: habentes et te
nentes doctrinam balaam et jesa
bel. Doctrinam igitur balaam et yeza
bel dicunt' h're q' ymitantur eo
rum puritiam corporalem. De gentilibus

Philozophi gentium non sunt
opt' diu quentes in angelos
incidentes p'ncipatores, sive qui est
illis mediator ad morte dav'
sed nos ad vitam xpc. Multum
mundi phi p'bitant in dimensio
ne temporis cursusque siderum ac di
scussione elementorum et tamen non
non adeo habuerunt. Volando enim
superbe ut aves aerem et emer
gentes in profundum ut pisces maris
et ut pecora g'dientes terram de
scripserunt. Scriptum totaliter auc
torem eorum intellige volunt aut
Equalis non p'nt a'alia bruta in
vagare q' nesciunt rationari
Ideo non dissimiles gentiles ho
mines a'alibus extiterunt qui
non considerantes sibi ipsa amplius
diligentes usque ad eorum cultu cura
invenit. Via xpc est si q'e in ea non
graditur nocte quo veniat ad deum
Phi autem mundi utique diu cognove
runt sed q' dispexerunt illius humili
tas xpi in vio transierunt et non
in via ideoque evanescentes gloriam
dei in mendacium mutavit et recti
tudinem sue reciptes in tim

ficatus i re dederunt errorum. Quoniam
vniquisque est scire quod appetit. 2'm
scd'o est ut id quod appetit apprehendat
Insuper scire quippe scriptura est quo tendat
scire, et nescire iter per quod expe
diat ire. Quid enim prodest si quis
summo tempore oberrat regionem
videat et viam per quam ad illa p'gat
ignorat. Ecce p'm qui q's ignora
rat querit sed viam p'dit, errat
et graditur non p'ficiendo. Quantoque
plus ambulat tanto magis ab eo
quod q'rit elongat. Qui verum re
gnum hoc est xpm deserit et si vide
at civitate a longe videt q' m
si per viam non est quo ad eam p'ven
iret. Quod si gradiens per desertum leo
nem incurrerit. sic ipsum vendicat
dum in dyaboli faucibus heserit. De lege

Item via per quam itur ad xpm
lex est per quam vadunt ad deum
qui ... est ut intelligunt eam
Scripturarum altitudo q' mon
tes pascue sunt ad que deus q's' ves
tes consendet pascue i desertu...
tis referentes se in veisse congaudet
Insuper ... sunt. q' in motibus excel
sis et boni p'si h'nt sublimia intel
ligere, quibus gressus contemplationis
qui terram erigant et sphere q'
prima a'alia i... modicos in
tellectus ad quos ipsi humiles refu
giunt. Scriptura sacra i... et sensu
parvulis s'm historiam humilis videt'
in sublimi... excellentioribus at vero
altius i... dum eis misteria sua
pandit ac ph'i ... manet eis
et parvulis et perfectis. Scriptura sacra
p ... lectoris intelliga'
Veniat, sed ... ppl'o veteri.

De sacra scriptura

p singulorum delectacione varium
dabat saporem / iuxta sensum ei
capacitate sicut primo diuinus con
gruit / Et dicit [illegible] in
tellectu diuinus / [illegible]
Ideo in libris sacris quedam obscura
quedam apta reperiuntur ut intellectus
storie & studium augeatur / Nam
si cuncta paterent statim intellecta
vilescerent / Rursus si cuncta clausa
existerent esperem diffiderent qui que
rerent / Ne ergo de obscuris despera
tio fiat. ea que manifesta sunt sati
ant / Et ne de intellectis fastidium
existat. ea que clausa sunt desideri
um excitant. Nam pleraque quan
to magis latent tanto magis exer
cicium prebent. Insuper in sacra scriptura se
pe ea que futura sunt. quasi facta narran
tur sicut illud est dederunt in escam
meam fel & in siti mea potauerunt
me aceto / Sed cur futura quasi preterita
scribuntur / nisi quia ea que adhuc facienda
sunt in diuina predestinatione / Nobis igitur
temporaliter accedunt que agitur omni
tempore providentur / Interea prophecia
res futuras gesta pro rebus insinuet
rebus / ut ita credantur illa que
futura sunt / quemadmodum ista cernuntur
esse completa / More enim suo p[illegible]
[illegible] loquitur sed in perso
nam de [illegible] & sicut in persona ex
fratrum [illegible] diuinis
[illegible] ideo
[illegible]
[illegible]
facta sunt [illegible]
Et in septem [illegible]
petitur [illegible]
causa est et misterium sed lex

& gra[cia] sed in [illegible] & perfecto sed bonum
& melius / Lex diuina in tribus di
stinguitur probus id est historia
in preceptis in prophecie / Historia est in
hijs que gesta sunt / Precepta in
hijs que iussa sunt / Prophecia in hijs que
nunciata sunt futura / Lex diuina
triplici sciencia est modo primo ut hy
storialiter / secundo ut tropologice / 3o
ut mistice intelligatur / Histo
riace namque iuxta litteram / Tropo
logice iuxta moralem scienciam
mistice iuxta spiritualem intellige
ciam / Ergo sic historiam oportet sidem
tenere ut eam & moraliter debemus
interpretari & spiritualiter intelligere
Tria & septem sunt decem precepta
Sed tria ad amorem dei per
tinent / Una tabula scripta fu
erunt / Reliqua septem in secunda
In prima tabula tunc mandatorum
sed primum est diliges deum dominum tuum
In secundo honora patrem & matrem
Sunt et ipse salvator scribe [illegible]
rogati [illegible] preceptum primum est in
lege [illegible]
sed primum secundum [illegible]
[illegible] primum tunc sed [illegible]
[illegible] preceptum de prima tabula dicitur
quod ad deum pertinet amorem alterum
vero de alia tabula quod ad hominem
pertinet dilectionem De septem regulis legis

Septem esse in libris regulas
[illegible] septimas
quedam [illegible] dixerunt / Prima
regula est de deo & eius corpore
que de deo ad deum loquitur / Atque
una persona modo capitur modo
corpus [illegible]
[illegible]

sponsum decoratum corona et qui sponsam
sam ornatam monilibus suis. In
una ei persona duplici vocabulo
notat et caput .i. sponsum et corpus
.i. sponsam manifestauit. Vide
nondum in scripturis quando specialiter caput
describitur quando et caput et corpus, et
quando ex utroque transeat ad utrumque aut
ab altero ad alterum sitque quod capiti
quod corpori conueniat prudens lector in
telligat. Secunda regula est de
domini corpore vero et permixto, sic enim
aliquociens loquitur scriptura ut et boni
redarguantur cum malis et mali
laudantur probi. Sed quid ad quem
pertineat qui prudenter legerit dis
cernet. Tertia regula est de litera
et spiritu .i. de lege et gratia, lege per
quam precepta facienda admonemur
Gratia per quam ut operemur iuuamur
Vel quod loco non tantum historice sed et spi
ritualiter sentiendum sit ut atque et
historice oportet fidem tenere et spi
ritualiter legem intelligere. Quar
ta regula est de specie et genere per quam
pars pro toto et totum pro parte accipitur
Veluti si uni populo uel ciuitati
loquatur deus et tamen intelligatur
omnem contingere mundum, ut hic
aduersus uniuersam ciuitatem babilonis
per ysayam prophetam dominus comminet
tur dum contra eam loquitur transit ad ge
neris de specie transit contra totum
mundum sermone. Certe si non diceret
aduersus uniuersum orbem non addet
terra generaliter. Et disperdam omnem
terram et visitabo super orbem mala
et cetera que sequuntur ad totum orbem
mundi pertinentia. Unde et adiecit
hoc est consilium quod cogitaui super omnem
terram et hec est manus extenta super

omnes gentes. Item postquam sub persona
babilonis arguit uniuersum mun
dum rursus ad eandem qui de genere aduer
tentur quod que eidem ciuitati specia
liter contigerunt, Ecce ego suscitabo
super eos medos, nam regnante
balthasar a medis obtenta est
babilonia. Sic et in onere egipti
ex persona eiusdem totum uult intelli
gere mundum dicendo et concurrere
faciam egiptios regnum aduersus
regnum, cum egiptus non multa
regna sed unum fuisse describitur
regnum. Quinta regula est de temporibus
per quam aut pars maxima temporis per
partem minorem inducitur aut pars
partem minorem maiorem in
minima tempora per partem maiorem in
telligitur. Sicut est de triduo domini
sepulture dum nec plenis tribus diebus
ac noctibus iacuerit in sepulcro sed
tamen a parte totum triduum accipitur. Vel sicut
illud quod quadringentis annis predixit
deus filios israel in egipto seruituros
et sic inde regressuros, qui tamen
dominante ioseph egipto dominati
sunt nec statim post quadringentos
annos egressi sunt ut fieret repro
missum sed quadringentis exactis per
acti ab egipto recesserunt. Sexta
regula est de recapitulatione.
Recapitulatio enim est dum rerum
preteritarum causa fuerint iuste gestis.
Sicut in genesi dum sexto die
hominem deus fuisse factum deinde re
capitulat formatum et formantur
dum hominem ad ymaginem suam, nec
non et ubi expletis omnibus operibus
dum deus dixit septima die requieuisse
recapitulando subiungit. Iste
generationes celi et terre quando

create sunt. In die quo creavit deus celum
et terram et omne virgultum agri antequam
oriretur super terram et herba non erat
qui operaretur terram sed fons ascen-
debat de terra irrigans universam
superficiem terre. Hec omnia recapitu-
lando in generali creacione rebus
futuris non necesse est cum in terra sex dies
et hec patrata videantur. Septima
regula est de diabolo et eius corpore quia
sepe dicuntur ipsius capitis que sui
magis conveniunt corpori. Sepe vero
eius videntur dicta membrorum et non
nisi capiti conveniunt sicut in ysaya
ubi dum contra babiloniam hoc est contra
dyaboli corpus multa dixisset, primo pro-
phetice rursus ad caput id est ad dyabolum
oracionis suam divertit dicens: Quo-
modo cecidisti de celo lucifer qui mane
oriebaris. De differencia testamentorum

Quidam ideo non recipiunt ve-
tus testamentum pro eo quod ali-
ud in tempore pristino aliud in novo
agatur, non intelligentes quod de-
us unicuique congruerit tempori ma-
ndata distribuendo congesse-
rit, sicut in lege imperat nuptias,
in evangelio virginitatem. In lege ocu-
lum pro oculo auferre, in evangelio alte-
ram prebere percucienti maxillam.
Sed illa pro tempore fragili populo, ista
pro perfecto. Utraque tamen pro tempore su-
o perfecto a convenientia commodans. Et tamen
per istam mutacionem non est credendus
deus mutabilis sed potius idem admi-
rabilis predicandus est, quia manens im-
mutabilis quid cuique ut diximus
tempori commodum fuit mandatum di-
stribuendo congessit. Sed veteri testamento

minorum culpe erant precepta, quia in eo
non ipsa veritas sed umbra veritatis
aderat, nam in testamento novo
precepta altioribus manifesta sunt,
quedam que in illo populo umbra veritatis
non deserviebant. De servandum nobis
precipiuntur. Aliud est enim fornicacio
et retributio in primis promissa sunt nec
notabantur, in testamento novo que
in animadversionem dampnantur si ad-
mittantur. De symbolo et oracione dominica

Fidei symbolum et dominica oracio
pro tota lege parvulis ecclesie
ad celorum regna sufficit capes-
senda. Nam cum latitudo scripturarum
in eadem oracione dominica et symboli bre-
vitate concluditur. Unde et propheta
ysayas dicit: abbreviatorem audivi
a domino deo exercituum super universam
terram attenuitate et elloquii men-
dite. Sed hoc abbreviatio aut
illud intelligitur quod dominus dicit omnem
legem et prophetas in duobus preceptis
dilectionis dei et proximi pendere. Aut
propter ipsam oracionem dominicam vel sym-
boli brevitatem in quibus ut predictum
est omnis scripturarum coartatur ter-
minus latitudinis. De baptismo et communione

Solam ecclesiam katholicam
habere baptismum salutare
zacharias propheta testatur. In die in quo
illa erit fons patens domui david
et habitantibus in ierusalem in ablucionem
peccatorum et menstruate. Domus ergo
david et ierusalem christi ecclesia in qua manet
fons in ablucionem peccatorum. Hereticorum aut-
em solum ymaginaria ostentacione fa-
ciunt, ideo quia illius baptismus non ad
remissionem peccatorum sed ad supplicium
testimonium dat pro solo peccato originali

fuit i inferno nup nati i futuri
penas. si renati p lauacrum
no fuerit / Vide cu hat de
causa nup naty dapnat i fine
si no regenerat q ex origie uorie
tate punit. Cur paruli pcco ori
ginali careret p lauacrum et nec
p ppriu heres delictu abstergs
peis qz tertie lauiant. H igr
causa e bapt ei apena etna no
aputt huic supplico libat / Q si
a pena puti hoies libaret p
baptm ipm putaret baptismi
pmiu. non illud eternu Ergo so
luto reatu pcti . manet tamen
qdam tpalis pena / ut illa vita
semetius regrat que fit ape
nis oibs aliena / Ille negat
fidelem z post bapt quo pcta
delent cottidie qui diu isto se
culo sum ad diu nos debere enti
Q quis sit i remissione sit cotti
die agendum / nuq tame fecisse
sufficiat / Cum i matre utero
idco tu nue baptismi no put
qr qui naty adhuc n. fm adam no
est renasti fm xpm no pt / Neqz
ei dici regeneratio eni no potit
que gnato no pcessit / Cum scele
rati viuunt i certat z gniate no
desinunt putantes se tali genere
nuntiam / dispat nichil aduenire
dauid pfuere sibi dicere ppheta
Cum de e q dilectis meis i domo
mea fecit scelera multa / Nunqd
carnes sce auferunt a te mali
tias tuas Et apls pbet se ho
ist de pane illo edat de martiris

Qui sive adulsitate ulla no
frangit sz p ueritate defen
sione ultro se certami

offert / nec uniqm pveritate diffidit
Sepe ex distriptis ad martirium eli
guntur qui suos doctores ad coronam
pcedunt / z qui fuit ordine postremi
fuit no nunq i certamie primi
Uir sanc ultro se i agone p certa
mie no dz offerre iustitie. S ty
si agonie fructu uidet uberimu
non debz declinare labor piculi
Q si maior e labor qz inde lucz
declinandi e labor que minim
unitat augmentu. Exempz ei fecit
apos Cum z piculis se ulto dedit
ubi maxim are lucz vidit / z sa
piens se piculo abstulit i qo pca
orem laborem qm lucz ce pspex
Ultro se pauls aput ephesum
piculis obtulit qr potius piculo
lucz vidit / Damasceno at ido
a piculo subtrahit semetipz qz
nullu piculi ipsy arbitrio e fructu
Dispe quo se ad martirium offe
rat qsz ultro uel quo inpta se
teneaz di cingat ab alteo z quo
no wlt ipe ducat / n qz z ppter
glaz futuram decertamie justus gaudz
z ppt passiois violentiaz refugit
subire quo dolet / Accipe exem
adeundi sub trepidatae martirii
de ysu bellandi exercitat qsz
ipso z pandaruz etiame igbi
z p tiorem metatoe monetur
Item accipe exeplu martirum
de reparande humana ampius adsa
lutem / du qsz z de spe repacio
nis gaudz z de infirmitatibus malos
seu amarissime potulis metu
it a piculo de stolis mirabilis

Et si apls uty data e sigh
ppter fidem gentium uniti

eudam / Certe tamen data e virtus
opum / Igit eadem fidem cruciadam
et tamen in ipis aplis plus erat mi
rabil virtus opum quam virtus signorum
vita mira et terra plus e bn bivere
quam signa facere / Quare at nunc ec
clesia non ea miracula facit que
sb aplis fiebat / Ea causa e quia
tunc oportebat mundum miracula credere
Nunc v(er)o iam credentem oportet bone
opibus choruscare / nam ideo tunc
signa fiebant exterius / ut interius
fides roboraretur / Jam in fidem in
fides roboraretur quibus requirit vana glo
riacula quibus requirit vana glo
riam ut laudetur querit septimum
e enim ligue in signum sunt non fidelibus
sed in fidelibus / Certe signum non e fide
libus enim qui iam crediderunt sed
in fidelibus ut convertant / nam pau
in fidelibus pro credentium in fidelita
tis presentem publicam defunctitatem fe
brium inutilibus curat / Infirmatem
vero corporum fidelium non oratione
sed medicinaliter temperat ut nouerit
miracula pro credulis non pro fide
libus fieri / Antequam anti christus ap
pareat virtutes ab ecclesia et signa
cessabunt / quemadmodum eam qui alienam
orem persequatur deludatur / Ob
hanc utilitatem cessabunt sub an
tichristo ab ecclesia miracula et virtu
tes ut per hoc sanctorum patientia clareat
et reproborum qui scandalizabuntur
levitas ostendatur et persequentium au
dacia ferocior efficiatur / De antichristo

Omnis que sunt prophetie / et eius signis

O(mnis) que sunt prophetie
positionis sue nomina a non vi
nit aut aliter docet antichristus e ple
nius aut antichristi non perinde sunt
et titulus in morbus antichristi ibidem
eudi sunt / Antequam veniat antichristus
multa eius nobia precesserunt
et plus actionis multo tempus proprium
prevenerunt / Ratio scripti sunt quod idem
in qualitatis unum suum operari illi affir
mat etiam nunquam renouabitur
Magnitudo signorum facta fiet aliter
tichristo ut electi si fieri potest in errorem
mittantur / Sed electi quo sunt in erro
rem mittendi / Ergo ibunt in erro / Ratio
rem tribulationis ad modicum pro
multitudine prodigiorum non tamen
deducendi sunt a stabilitate sua troporum
impulsu atque signorum / Sed ideo
ponitur si fieri potest quia electa pre
non fuit sed cito resipiscentes cor
dis errorem religiose conterrebunt
sequentes a domino esse prouentum / ut du
bitant fierent adversarium non contradicent
sancti / Nam mira facturus e pro
digia et signa cum venit antichristus
ut et electis quidam cordibus gignatur
scrupula / quod tunc cito exuperet
illis ratio per quam fuerunt in decep
tione reproborum et electorum re pro
batione eadem fieri signa vel
prodigia / In quo tempore per patientiam
gloriosi erunt sancti / non per mira
cula sed martires fiunt fortiores / illi
enim et persecutores sustinebunt et facti
entes prodigia / prudenter et diuinis
bellum sustinebunt quam non solum perse
quentes sed etiam quam miraculis
choruscantes dimicaturi sunt
Erraturus sub antichristi temporibus
quam etiam deseruiet synagoga
quam in tempore aduentu salvatoris christi
amore erat persecuta / Sed in martir
res diu iam extincit magnam
fidelitatem etiam legatum ecclesi
e / tamen erit sub antichristi temporibus
qui et est sollicitudo / nam si tanta
legatum facere potuit quanta solum
faciet / Quanto propinquius finem

mundi dya9 videt / tanto tunde
huius psecucoes excet / vt qui
se otinuo dapnandu 9spicit
socios sibi multiplicet cu qbus
gehenne ignibus addicat / Quto
breue tpre videz sibi restare dy
abolus ut dapnetur tanto in
magna psecucoe sinamone
diuina iusticia pmittere / ut glo
rificent iusti sordident in
igni 7 ut dya9 durior restat
dapnacione sua. **de resurrectoe**

**I**nchoacio pacis scoy e in hac
vita no pfecio tur at erit
plenitudo pacis du ad dei
9templacoz absorbta carnis
ifirmitate 9valuerit / Tmps
resurrecco mortuoy ua apo9
ait donec ocurramus i uirum pfectum i mensura eta
tis plenitudis xpi futura est
in etate. sz iuueniles que p
fectu no i deget 7 abrupz i
dignacoe desfine i pfectone
exvtaz ptr 7 plena est et
robusta / Omnes nunc filio
y di noie fideles hoies vo
cent / tn ex eo q hac sinite
tumpore patiunt / adhuc
in ego seruitutis addicti sunt
accepturaz plena di filiorum
libertatem du corruptibile hc
induerit incorruptoz / Nunc
de pspeculu agnoscit i fu
tura aut 9spcz eorus facie
ad faciem putabr ut ipsam
faciem 9templet / Q nunc p
speculu vide conat / Iusti
vita eloy miro ad dexteraz
ptinem 7 reprbos qui ad
sinistra tenui sunt / erant dei
9plere iusti aut seculi zy

zquiam afirmamento distingit **de**
**I**udicii diem uenit xpt **iudicio**
sz i euan9 dicere 7 scire distplos
noluit / nam du dicat dns p pro
phetam. Dies ulcionis i corde meo
indicat se no nescire. sed nolle in
dicare de domo dni sicut scriptum e
Incipit judicium qm elci / idest domus
dei / hi pflagella judicant / impii
vo illic ad dapnatoiy iudicadi sut
Un sequitur. Si aut primum anobis ge
finis eoy qui no crediderunt / addis
cretti examen judic. u. justicia
justi secura est. nisi pyetate diuina
7 ut ipa justicia / qua 9spcz justus
e. deo justificante justificet / alioqn
aput dnm ipa potius e. unde e qd
ait job inocerete 7 i prin ipe 9sunt
9sunt 9spe adeo i noxi9 qm ipsa
i nocencia hqdine requisita 7 diue
i nocencie 9grata nichil effict u et
ibi uiue diue pyetate homo justifi
cetur / Consumitur item adeo i pius qm
examine diui subtilitate requirit
eiusqz detecta i pyetas judicata dap
natur / Consumitur i noxi9 7 i pius
simul fine carnis / non pena dapna
tionis / Dottiy piter 7 i dottiy mori
untur / sz morte carnis no pena dap
natois / Oia aut pgnt ad vnu locu
dum p morte corpalem itiam 9 iusti
7 i pius reddituntur Reddmco at dissi
milis sencti / P eude salomone dicit
Quid plus hz sapiens astulto nisi q illuc
pgit vbi e vita / qd aeb i itiam piter
uoderunt / nam ubi vita e no pit p
gunt / 9geminu e diuin judicium vnu
quo 7 hic judicantur hoies 7 i futo
alter qui pptca hic judicant ne illuc
judicentur / Ideoqz 9linsdoz adp9 quaz



tempalis

temporalis consumit pena, quibusdam autem hic
inchoatur dampnatio et illic perfecta operatur
perditio. In iudicio reprobi humanitatem
Christi in qua iudicatus est videbunt ut
doleant, divinitatem vero eius non vide-
bunt ne gaudeant. Quibus enim divinitas
ostenditur utique ad gaudium demonstratur.
Pro diversitate consciencie et iusticie
apparebit in iudicio Christus electis et ter-
ribilis reprobis, nam quale quisque
conscientiam tulerit talem et iudicem habe-
bit, ut manente in sua tranquillitate
Christo illis solis terribilis appareat quos
conscientia in malis accusat. Que sunt
differentie vel ordines hominum in iudi-
cio, hoc est electorum et reproborum. Qui bis
dividuntur in quatuor. Perfectorum ordo
unus est qui cum deo iudicat et alius
qui iudicantur utrique tamen cum Christo regna-
bunt. Talis ordo reproborum perit in
duobus, dum hi qui intra ecclesiam
sunt mali iudicandi sunt et dampnandi.
Qui vero extra ecclesiam sunt [illegible] non
sunt iudicandi sed tamen dampnandi. Primus
unus igitur ordo eorum qui iudicantur et
pereunt opponitur illi ordini bonorum
qui deo sunt qui iudicantur et regnant.
Secundus ordo eorum qui non iudicantur
et pereunt opponitur illi ordini perfectorum
in quo sunt hi qui non iudicantur et
regnant. Tertius ordo eorum qui
iudicantur et regnant, illi ordini
e contrario oppositus est qui iudicantur et pe-
reunt. Quartus ordo eorum qui non iudi-
cantur et regnant, ordini illi contrari-
o opponitur in quo illi sunt qui non
iudicantur et pereunt. Gehenna puniun-
tur simul corpore dum aut hi per-
fecte perversis mentis [illegible]
tate puniuntur necessitate videant.

ad dominum in fine dampnabuntur ut debi-
tas penas exsolvant. De gehenna

Duplex dampnatorum pena est in
gehenna, quorum et mente urit tri-
sticia et corpus flamma, iuxta vi-
cissitudinem ut qui mente tractave-
runt quod perfecerunt corpore simul et
animo puniantur et corpore. Ignem
gehenne habere ad aliquid lumen ad a-
liquid non habere, hoc est habere lumen
ad dampnacionem ut videant unde
doleant. Apta sit comparacio de tribus
tribus pueris ad exemplum ignis gehenne
nam sicut ignis ille non arsit ad tribus
pueris supplicium sed arsit ad comburen-
da ligamina vinculorum, ita et ignis
gehenne et lucebit miseris ad aug-
mentum penarum ut videant unde do-
leant et non lucebit ad consolacionem
ne videant unde gaudeant. Inter
huius vite et future infelicitatis mise-
riam multa distancia est, illic enim
et miseria est propter cruciatus dolorum et te-
nebre propter lucis absenciam. Qua de causa
in hac vita miseria est, aliud non est
in inferno aut utrumque est. De penis in inferno

Sicut fornacis lignorum ad combus-
tionem de singulis colliguntur, ita
in iudicii die simul cuiusque reos sue si-
milibus iungent, ut equa pena con-
stringat quos in peccato similis quos vero
scelus fecit in malis. Unde vel [illegible]
sibi in futuro iudicio pro qualitate vi-
tarum glorificabuntur, ita et vindicta [illegible] ipsius
pro qualitate scelerum condempnabuntur,
nec deerit in futuro supplicio dampna-
cionis ordo sed iuxta qualitatem
criminum distinctio erit penarum. [illegible]
fluante de celo [illegible] supplic-
tiis addetur et pena defunctis. Ad
caput Iheronimi [illegible] prodat
evangelio sic [illegible] iudicio
supplicio dicit etiam psalmus

conuicti amoueantur filii eius et me/dicent. Impii ex his dum ius in iudi/cio puniendi ueniunt dolore exagi/tantur, sed iustos glorie beatitudinem/ meruisse. Certis uidentibus est/ precipitandus diabolus qui sub aspectu/ omnium bonorum angelorum et hominum cum/ eis qui de parte eius erunt in igne eter/num mittendus est. Dum sublatus/ fuerit diabolus ut dampnetur, multi elec/ti qui in corpore sunt in ueniendi/ eius aduentum uidente metu con/cutiendi sunt, uidentes tali pena/ impios esse punitum, quo timore pur/gandi sunt, quia si quid eis ex corpore cor/ruptionis remanserit metu ipso con/dignum dampnari efficiuntur purgatum./ Hinc est quod ait Iob: cum sublatus/ fuerit timebunt angeli et exterriti/ purgabuntur. Multos posse perire ex/ eis in die iudicii qui nunc electi esse/ uidentur et psalmista dicente: Iudi/cabit dominus iudicium abissus, et de/nudabit abyssus multa, et tamen ex/ ceteris domus ... ipse domus demo/strabitur, quia illos et in sinu absor/bebit qui se esse in preceptis celestibus/ gloriantur. De quibus dominus dixit: Multi/ dicent in illa die: Domine, domine, nonne/ in nomine tuo prophetauimus et in nomine tuo de/monia eiecimus et uirtutes multas fe/cimus? Et tunc confitebor illis quia non no/ui uos. Discedite a me qui operamini/ iniquitatem; nescio qui estis. De gloria

Non fatiet in futuro tor. sanctorum

Non ... impiorum iustorum compassio dampnatorum condolendi affectio. Ubi tanta erit sanctorum de dei contemplatione gaudium ut ... Sicut enim contrarius color candidus nigro colori fit pulchrior, ita et sanctorum requies com/parata dampnationi malorum gloriosior/ erit, sic iustitia iniustitie, sic uitiis/ uirtus. Crescit quoque sanctorum gloria dum debi/ta dampnantur impii pena. Post re/surrectionem sanctis promissa est in carne/ celorum ascensio dicente ad patrem Christo:/ Volo ut ubi sum ego et ipsi sint me/cum. Si enim membra capitis sumus/ et unus sit nobis est Christus, utique/ ubi ipse ascendit et nos ascensuri/ sumus. Explicit liber primus

Incipiunt capitula libri secundi

Incipit liber secundus de sapiencia

Omnis qui secundum deum sapiens est beatus est. Beata vita cognicio divinitatis est cognicio divinitatis virtus boni operis est virtutis boni operis fructus eternitatis est. Qui secundum seculum sapiens est secundum deum stultus est unde propheta stultus factus est homo a sapiencia sua. Omnium est sciencie studium querere deum deinde honestatem vite cum innocencie opere. Nullus sapienciam dei plene percipit nisi qui se abstrahere ab omni actionum cura contendit. Unde et scriptum est sapienciam scribe in tempore ocii et qui minoratur actu ipse percipiet eam.

Non per intelligencie ad artem se pervenire cognoscit qui scit secreta dei se penetrare non posse. Quinimmo aut recte deum cognoscimus cum perfecte scire non denegamus. Infinitum quoniam nescire querentis nullus est culpa maior est quam ille qui deum nescit. Investigacionem veri multorum est querere sed paucorum invenire. Ea aut que supra hominis intelligenciam sunt scrutanda non sunt. Quod quod supra hominis intellectum est querendum non est. Com-

silio aut divino premandum est ut hoc credatur esse iusticia quod divine placuerit voluntati. Non enim potest esse iniustum quod iusto complacet iudici. Res sapiencia ex sciencia et opinione consistit. Certior est aut ex sciencia veriens quam ex opinione sententia. Nam illa vera est ista dubia. Ad maiorem culpe cumulum pertinet scire quemquam quod sequi debeat et sequi nolle quod sciat. Unde et dominus servus qui sciens voluntatem domini sui et non faciens digne plagis vapulabit multis. Et iacobus scienti igitur bonum et non facienti peccatum est ei. Simplicitatem cum ignavia vocari stulticiam. Simplicitate vero cum prudencia sapienciam. Utile est multa scire et recte vivere. Quod si utrumque non valemus melius est ut bene vivendi studium quam multa sciendi sequamur. Non pertinet ad beatitudinem cognicionem rerum. Nec est beatum multa scire sed est magnum beate vivere. Nichil prodest omnem scire posse. Cum ignorancia dei et nichil obest scientibus deum ignorancia mundi. Perfecte aut scit qui deum prius et ista non posse sed propter eo scit. Nichil obest cuiquam si per simplicitatem aliquid de elementis indigne senciat dummodo de deo vera pronunciat. Nam quid de incorporeis corporeisque naturis nequeat quisque disputare bonum tamen illi facit vita recta cum fide.

De fide

Non posse ad beatitudinem venire pervenire nisi per fidem beatum et esse illum qui et recte credendo bene vivit et bene vivendo fidem rectam custodit. Deus si creditur multo invenitur et queritur. Ac per hoc

tur perfecte laudatur qui et creditur. Non tamen id credendum est quod sensu carnis deprehendimus. Sed magis et quod intellectu mentis conspicimus. i. deus. Sine fide nemo potest placere deo. Rerum quod non est ex fide peccatum est. Fidem nequaquam vi extorquendam. Sed ratione atque exemplis suadetur. Quibus ait exigitur violenter perseverare in eis non potest exemplo ut ait quidam. Novelle arboris cum quis sepe tactione violenter infregerit, denuo dum laxatur in id quod fuerat confestim redit. Sicut homo libero arbitrio conditus sua sponte convertit ad deum. Ita et gratia mentis conversione credendo revertitur ad deum. Ut et libertus agnoscat arbitrium per propriam voluntatem et beneficium gratie per acceptam fidem humilitate. Iuxta de respicit deus fidem ubi se non sunt voces excusative qui ore simulant veritatis professionem et corde retentant errorem in pectore. Sicut nichil proficit fides quam ore retinetur et corde non creditur. Ita nichil profutura est fides que corde tenetur si ore non proferatur. De tali enim fide propheta ita quosdam obiurgat dicens: periit fides ablata est de ore eorum. Fides enim qua creditur confessione oris ad salutem proficitur. Vacua est sine operibus fides et frustra sibi de sola fide blanditur qui bonis operibus non ornatur. Qui vero portat debitum mundo moritur. Nam fide crucem mortificationis scriptum est. Ferre et non mori simulatio ypocrisis est. Qui in fide communionem dei habent et operibus obscuratis caecitate Balaam sequuntur qui carentes ope apertos oculos habuit per contemplationem fidem. Carnales sensum non putent animum conferre sed per quomodo genere temporali vi

et domino dicit: Quaeritis me non quia vidistis signa sed quia manducastis de panibus. Christiani malis divinam prius ewangelii doctrinam non vivunt et ipsam fidem quam verbo colit, oborta tepiditate sancte perdit. Multi fide tamen christiani sunt, opere vero a christiana doctrina dissentiunt. Multi qui fidem christi ex corde non amant sed humano errore eandem per ypocrisim tenere se simulant. Et quia esse non possunt aperte mali per errorem ficte boni noscuntur. Amatores mundi pugnat aliquando pro fide et alios quod perficiunt, ipso vero amore terreno implicati celestia non requirunt. Quidam verbo tamen fidem defendunt. Quidam fide contra hereticos insequuntur sed per arrogantiam eos qui intra ecclesiam sunt contempnunt. Admissione quidem fidei consentiant per infidelitate sed fideles pauunt fiunt superbie.

## De karitate

Quamvis non nulli fide atque operibus stabiliri videantur ce perituri tamen quia privantur a karitate fraterne dilectionis ullum habent in incrementum virtutis. Nam sicut ait apostolus: Si tradidero corpus meum ut ardeam karitatem non habuero nichil mihi prodest. Sine amore caritatis quamvis quisque recte credat ad beatitudinem pervenire non potest. Quia est tanta caritatis virtus ut et prophecia et martirium sine illa nichil esse credantur. Nullum premium caritati comparetur. Karitas enim virtutum omnium obtinet principatum. Unde et vinculum perfectionis karitas ab apostolo dicitur. Eo quod universe virtutes eius vinculo religantur. Dilectio dei morti comparatur, dicente Salomone: Valida est ut mors dilectio, ideirco quia sicut

more violent' sepat aiam a corpe
re ita z dilcio dei violet' segregat
hoiem a mundano z carnali amore
Qui pcepta di gtepnit deu no
diligit neq enim regem diligi9
si odio leges ei9 hem9. Tenen
si odio leges bur9 unitas karitat
dei e tu sic bus unitas karitat
et qto se qssq subtrahit mundo
tanto ep9 e ut se assotiet bono
z9 gsortio karitas ei i dilcone
dei z pximi gstat. Seruat aut
isc dilcom dei qui a karitate no
diuiditur pximi. Qui asratum
societate secreuitur, adhuc cari
tatis ptitipacoe puatur. Nec po
terit deu diligere qui nosciuer
i dilcone pximi errare. xpc deus
homo diligend9 est. Totu g9 xm
non diligit qui hoiem. Bonor
discrecio est non odisse psonas s
culpas et recte dicta p falss
no spernere sed pbare. Qui i
pfectu sut i dei amore sepe a
dicns seperari disponut s pon
dere vicior gnati rursu adea
vicia q operant relinqre revol
vuntur

## De spe

Qui male agere no desistut
vana spe i dulgencia dei di
vine requirut. Qui recte
pietate requirunt si ab actione pua cessa
gerent si ab actione pua cessa
rent. Metuendu valde e ut ne
que p spem vcie qm pmittit deus
de pseuerant percem9 neq q
iuste puia distringit veiaz de
speremus. S; vtroq piculo eui
tato z a malo declinem9 z de
pietate dei veiam speremus.
Dis qppe iustus spe z formidi
ne nitet. Q nunc illu ad gaudiu
spes erigit, nunc ad formidi
nem terror gehene adducit.

Intedum pecantib9 **De gratia**
In nobis gra dei dona no reddit
ut ad spem diuine aspiracois
mens humana gsurgat. Nam no
pt gmsmu spuere que pecatitez
suis viribus pueniat ad se redire
confessionem hois no de humane u
tute, nam si gfessiom boi opis
no i nobis de opatur. Vn p pro
phetam di gfessio z pulcritudo
opus eius. Ab illo enim nob oia
bona gra pueniente donantur. Na
nichil boni opis dedim9. P q9
gfessiom fidei accipere mere m
pfectus hois donu dei e. Nec
aliq pt gsequi s; adiuuo contingi no
em quiquam boni habet ppriu ho
mo9 bia no ei9 e testante pphta
Scio dne quia no est hoie bia
ei9. nec viri e ut ambulet z diri
gat gressus suos. Sicut liberi
arbitrij desensores nichil posse
i bonu sua puualere vtute nisi di
i bonu sua pualere vtute nisi di
uine gratie sustentent i munami
ne. Unde et p pphetam dns dt p
dicio tua ex te isrl, tm i me au
xiliu tuu. Quasi dicet. Ico tuo e
vicio, ut salueris meo auxilio.
Hoie inntu supna gra no ut ve
nit i venit, sed postqm venerit
facit, vtique ad i dignam mete
volens facit i dam mutu qd renni
neret, que solum i venerat qd
puniret. Quid enim expse illa
co meruit, qui de faucib9 mortis
crucis ascendit de cete padisum.
Vnus q dem ille z scatus sagui
ne vbit crucem s; diuna gra in
vita imitatur. Sciendu q et
uia sit iusticia i hoie q recte
agim9 z di gra coq eam mereni
pficet enim z dauitis dei z accipiet
e hois. Sicut z paue mm dicis

quem tu accipe adeo postulamus. Spiritalis gratia non omnibus distribuitur, sed tantum modo electis donatur. Non enim omnium est fides, quamvis eam se plurimi suscipiunt, opus tamen fidei non consequuntur. In dimensione donorum diversi percipiunt diversa munera, non tamen conceduntur uni cuncta, ut sit per humilitatis studio quod alter admiretur in altero. Nam quod in ezechiele animalium ale altera ad alteram percutiunt, virtutes designat sanctorum mutuo se affectu provocantium atque alterno exemplo invicem se erudientium. Munera gratiarum sic dividuntur, alia ista aliis vero donantur illa, nec alicui datur ita habere omnia ut non egeat alterius. Posse fieri non est dubium ut hi quos quedam virtutum excellentia antecedunt, dei repentina gratia compendio sanctitatis preventi perveniunt, et dum sint conversione postremi, efficiuntur virtutis culmine primi. Dum quisque aliquid boni accipit, non appetit amplius quam quod meruit, ne dum alterius membri officium arripere temptat id quod meruit perdat. Conturbat enim corporis ordinem totum qui non suo contentus officio subripit alienum. Mali ideo dona ad damnationem accipiunt quia illa non ad dei laudem sed ad propriam vanitatem utuntur. Bona sed illa male utuntur, quia illa que illis adeo donata sunt in malos usus assumunt, sicut ingenium et cetera dei dona. Multa dei dona habentes que nos ab eo percepisse cognoscimus, non quod sapientes sumus, quod divites, quod potentes existimus, non altius sed potius divino munere sumus. Utitur quo optime dona superna quem deus non penituerat dedisse

et nobis accepisse sit utile. Auferre deo datum homini aliquid quod homo non habuit id quod accipere non meruit. Sit et obdurare deus dicitur hominem non eius faciendo duritiam, sed non auferendo eam quam sibi ipse nutrivit. Non aliter et obcecare dicitur deus, non ut in eis cause ipse cecitatem faciat, sed quod pro eorum inutilibus meritis cecitatem eorum ab eis ipse non auferat. Plerisque dei dantur dona, perseverantia vero doni non datur. Et inde est quod quidam principia habent conversationis bona, fine vero mala clauduntur. Electi vero accipiunt et conversationis donum et perseverantiam doni. Et ob hanc causam est quod quidam et bene incipiunt et bene finiunt.

## De predestinatione

Gemina est predestinatio sive electorum ad requiem sive reproborum ad mortem. Utraque divino agitur iudicio, ut semper electos superna et interiora sequi faciat, semperque reprobos ut infima et exteriora delectentur deserendo permittat. Sicut homo ignorat utrum lucis an tenebrarum vel utrumque vel quis finis sit, ita plenius nescit quis ad suum finem luce iusticie preveniatur, vel quis peccatorum tenebris usque in suum terminum obscuretur, aut quis post lapsum tenebrarum conversus resurgat ad lucem. Cuncta hec deo patent, homini vero latent. Quamvis iustorum conversatio in hac vita probabilis sit, incertum tamen hominibus est ad quem sint finem predestinati, sed omnia reservari futuro examini. Mira dispensatio est superne distributionis, per quam hic iustus amplius iustificatur et impius amplius sordidatur. Malus ad bonum aliquando convertitur, bonus

ad malum aliquem respiciet. Vult quis
esse bonus et non valet, vult esse alter
malus et non permittitur interire, vult
quis esse bonus et non valet, alius nec vult
nec ei datur ut sit bonus. Iste na-
scitur in errore et moritur, ille in
bono quo cepit usque ad finem per-
durat. Tam diu iste stat quousque
cadat, ille diu male vivendo in
fine salvatur respectu quorum conteritur.
Vult proficere in bono iustus et pre-
valet, vult nocere malus et valet.
Iste vult deo vacare et in seculo impeditur,
ille negotiis implicari cupit nec
proficit. Dominatur malus bono, bonus
deprimitur pro pravo, et pravus honoratur pro
iusto. Et in hac tanta obscuritate
non valet homo divinam perscrutari
dispositionem et occultam predestinationis
deprehendere ordinem. De conversione

Non incohantibus premium promit-
titur sed perseverantibus datur,
sicut scriptum est: qui perseveraverit
usque in finem hic salvus erit. Tunc
enim placet deo conversio, cum bonum
quod incohamus perseveranti fine comple-
mus. Nam scriptum est: Ve hiis qui susti-
nentiam perdiderunt, id est bonum
opus non consummaverunt. Indulgen-
tia peccatorum dicendum est ubi quando vel
quibus detur. Ubi quippe nisi in
ecclesia catholica; quando nisi an-
tequam veniat extremus dies; Ecce nunc
tempus acceptabile, ecce nunc
dies salutis. Quibus nisi conversis
qui per humilitatem ad parvulorum sunt
ymitationem, de quibus dicitur: talium est regnum
celorum. Nemo deprehendere potest quanti
sit ponderis in iustitia, vel quanti
fulgoris radio iustitie clareat,
nisi qui prius toto mentis adnisu
convertatur ad deum, quo videlicet ipso lumine

quo illustratur et suam feditatem
agnoscat, et lumen quod ceco corde
non intuebatur intelligat. Tunc autem
intelligibilem intelligi posse iusti-
tiam, dum eam conspicere ceperit quisque
temptavit, quia lux non intellecta non
videtur. Iudicium quod in hominis potestate
consistit constitutio est dei, per quod nosmet-
ipsos iudicamus, complectentes mala pu-
nimus, et bono quod ex deo nobis est so-
lidius inherentes. Tripartitus esse de-
scribitur conversionis profectus, id est primum
corrigendi a malo, secundum facien-
di bonum, tertium consequendi boni operis
premium. Nam quod ait apostolus: solve fas-
ciculos deprimentes, mali est emenda-
tio; quod vero adicit: frange esurienti pa-
nem tuum, operis boni est actio;
in eo vero quod subiungit: tunc erumpet
mane lumen tuum, operis boni est retri-
butio. Ergo non proficit facere bonum
nisi correctum fuerit malum. Non potest
quisquam ad contemplationem dei proficere nisi
se prius in bonis studuerit actibus
exercere. Multis modis trahit deus homines
ut vel sero convertantur. Atque exinde
magis contestantur quia tam diu ex-
spectati sunt ut redirent. Nam
nunc minis, nunc plagis, nunc reve-
lationibus quosdam convertit. Et qui volun-
tate converti despiciunt, commoti ter-
roribus corriguntur. Plerique ex-
empla metus devotione convertuntur ad deum,
non nulli cruciati plagis convertuntur qui
ex devotione non convertebantur, iuxta capitulum
psalmi dicentis: In chamo et freno
maxillas eorum constringe qui non approxi-
mant ad te. Plerique autem devo-
tione non convertuntur, plage stimu-
lis feriuntur, qui tamen nec sub verbere
sentiunt ut aliquantum corrigantur, sed
Egyptus, qui et pertulit et emendari
nequiverunt. De talibus enim propheta:
Percussisti eos et non doluerunt, et

contriti et renuerunt accipere disci
plinam. Non nulli enim splendore
elationis mentis tumentes postmodum
conversi ad dominum religiosa obedientia
sequuntur Christum. Et qui antea cel
situdine mundiali tumebant, postea
ipsam elationem studio humilitatis con
culcant. Quidam sunt qui iam
secretius conversi sunt, quorum conversio quia
non prodit ad publicum apud es
timationem humanam, quales fuerunt
tales adhuc esse putantur, iam
tamen in dei oculis surrexerunt.
Item quidam adhuc humano iudicio
stare cernuntur, iam tamen in dei o
culis ceciderunt. Multi apud ho
mines reprobi sunt et apud deum electi,
atque item multi apud homines
electi putantur et apud deum reprobi
existunt, Salomone dicente: Vidi
impios sepultos, qui cum adhuc
viverent in loco sancto erant et lau
dabantur in civitate quasi iustorum operum
sectatores. Nullus ergo electum se pu
tet, ne forte apud deum sit reprobus.

## de trimodo genere conversionis

Trimodum genus est conversionis ad deum: in
choationis cum dulcedine, medietatis
cum labore, perfectionis cum requie.
Sed tamen plerique alii incipiunt a dul
cedine, alii ab amaritudine tempta
tionum. Omnes conversi ante expletum in
choent priora et sic transcendant ad deside
rium superiorum. Prius enim purganda sunt
lacrimis vitia que gessimus, et tunc
mundata mentis acie id quod con
templemur. Ut dum antea flen
do prius a mentis caligo detegitur, tun
dem oculis cordis libere suspendun
tur spirant. Ante necesse est timore con
verti ad deum ut metu futurarum
penarum carnales illecebre debili
tentur. Deinde oportet abiecto ti
more ad amorem vite eterne transire.
Perfecta enim caritas foras mittit ti
morem. Qui autem timet penam habet,
et non est perfectus. Unde et apostolus: Non enim ac
cepistis spiritum servitutis in timore, sed accepi
stis spiritum adoptionis, per quem scilicet iam
non pro pena supplicii timet sed a
mor iustitie liberos reddit. Neces
se est omni converso ut post timorem consurge
re ad caritatem dei debeat quasi filius, ne
per subtiorem iaceat quasi servus. Tunc
enim amore vere conversionis ordinamur,
si deum ut premium diligimus, quem prius
supplici mente veremur ut dominum formida
bimus. Primordia conversorum blandimentis
refovenda sunt mollius, ne si ab as
peritate incipiant, exterriti ad priores
lapsus recurrant. Qui enim conversi
sunt lenitate erudit, exasperare po
tius quam corrigere novit. Conversi
quippe antea ab opere corrigendi sunt, post
ea vero a cogitatione. Et prius resti
net pravum actum, deinde delicti ap
petitum. Et quod iam in opere non ap
paret, in cogitatione nequaquam perseveret.
Omnis nova conversio adhuc pristine vi
te habet commixtionem. Propterea neque
ei ultra procedere ad honorem oculos,
donec conversio vetus sudit ab a
nimo exstirpetur. Qui se ex deteri
ore meliorem esse cupit, caveat
de acceptis extolli virtutibus, ne
gravius per vanam gloriam corruat
quam prius per lapsum viciorum iace
bat.

## de conflictu conversorum

Quisque conversus si mox omnes
carnales stimulationes
simul calcare cupiat et sum
ma virtutum subire contendat, si for
te adhuc aliqua adversa temptamentis
molestia tolerat, non frangatur.
Omnia dispensator bonorum novit
adversitatis reprimere vicium successio

ne utilitatem. Tunc magis quam in se
quietis impulsum vitiorum agnoscit, dum
ad conditorem suum accesserit. Sicut po
pulus israel quamdiu onere ab egip
tijs premitur, dum per moysen divina
illa cognitio aperitur. Vitia enim in
quietione quam patentem habet in homine.
Cum autem hec expelluntur, acriores viri
te consurgunt. Tunc autem iniquitatis
quies que prius prospere blandieban
tur, atque item sunt blanda co
ruso que prius adversa extiterunt
consultores sed complicitis sui sive coto
cordatore opum pretiorum. Multi quippe
prece post quietionem et volentes
motu libertatis sustinent, quod tamen
ad depravationem non tollerent, sed ad
probationem, scilicet ut semper habeat per
experientiam mitia. Hostem enim re
sistant dum iam non consentiunt. Dum
et venerit sibi dicisse erat aperti
iam ex invidatos, sed tamen cogitati
onum tempore adhuc impellantes pul
sant. Ante quietionem precedit turba
tionis, post quietionem sequitur turba
temptationum, per illam obtinent ne ad
deum quietem perveniant, se iungerit ut li
bere cordis quietis dum teneant. De
tristitie tumultus in solacia nobis congregat
intentionem quam tamen aspere frande
multimoda intercludit. Utile est ei
deo suo post quietionem temptari, quatenus
a torpore negligentie sollicitam
tibi virtus adiungat. Unde per ex
titium pareret vitiorum. De remissa quiete

Multos remissa quies in pristinos
errores reducit et vincendi tem
pore repulit. Horum quippe exempla
quamque cuncta, ne dum tutiores dicuntur a tor
pore inspirantes virtutis invidiae ex
terioribus inmergant. Tepidi in quiete
otiosa, otiosa verba et vanas co
gitationes non nisi ne co

spirit. Nam si a torpore mentis
evigilaverit, ea que levia existi
mabat considerat quam horrenda atque
atrocia pertimescit. Grave et de
sidia in omni opere bono semper dampnanda
est. Graviorem enim sermo continens
in omni opere bono non dum laudamus
desidiam agimus contra torpo
rem languide ea que dicit sed operam
omnis ars scilicet sui consiliis mos ama
tores sed et ad exequendum promptis
simos. Tunc provide sit quod putent
sed operis sui venatores. Arcebo
animi timor plerosque sed secta
tores languidos tepidos pigrie
multa congiatos. Sed hic provide quod
labor corporis non per pueri sed perfecta
venatores differt. Ideoque dum
corporis laborem intentius retributio
non statim consequitur, spe pene
dissoluta languescunt. Et tamen illorum gloria probat quod hoc co
nsiderans vite principia augmento
solidiore considerant, atque eo ad per
merendum retributionem tenaciores se
parant quam fimine dum vite
tris laborem inchoant et consummant.
Nam ideo post quietionis tales adiunctiones
tes se se attingunt, attendente eo
progressu dum in moderate treis re
bus in tribulationibus pulsus in spiritu appetitus
observant. Unde dicitur de bonis
semitis dicit. Nam autem cecidit in spinis
hij sunt qui audiunt dei et sollicitudine
diversarum vel fallacia divitiarum
suffocant verbum et sic fructum efficia
unt quippe nequaquam debent in te
ris exortationibus proferre. Nam si in
plicentur consequentes quod plantata
arbuscula et necdum radice super
fixa gerunt pariter et arescunt.
Valet in te dum quies pro anime salute
inmutato loci plerosque enim dum

botis imitatur, imitat̄ et men-
tis affectus. Cogit⁹ e ei ide
etiam corporaliter avelli ubi quod
illecebris deservivit. Nam locus
ubi prave quispiam vixit hic in as-
pectu mentis opponit quod ibi
ubi vel cogitavit vel gessit. De exemplis sanctorum

Ad quisitione scientie et correptionem morum multum pro-
sunt exempla sanctorum. Nam certa per-
fectorum exempla mores in thoru-
cum nequiunt provocare ad bu bine
dum, Reprobi aut non attendun-
dum tormenta bonorum q imiteutur
admelius. Ergo proponunt sibi exempla
malorum que ad suos mores pro per-
sitatem utantur in peyus. Obstat
utilitatem sobitur sanctorum sebunt
sanctorum viuius et reparatores ut spem
faciant humane salutis, ne quisquam
post lapsum peccando desperet
etiam dum conspicit sanctorum reparatores
fuisse et post ruinam. Etiam
flagicio dediti ad eorum utilitate
eorum exempla proponuntur sanctorum sicut
et sunt quos imitentur ad repa-
rationem. Sunt certe ex eorum comparatione
divine de inobedientia puniant
propterea multitudo sanctorum ad exemplum
deus proposuit ut quando de imitatione
eorum conferri potest nobis iustitie p-
ruina tanto deprehenduntur malis
sunt graviora tormenta. Et ei ad
boni incitamentum divina quibus ad
monetur deessent precepta per
lege nobis sanctorum exempla suffice-
rent. At quod deus nos de prece-
ptis suis admoneat, et vite sanctorum
boni operis exempla proponat, nul-
la est iam de reatu excusatio quia
et lex dei pulsat cottidie aures
nostras et sanctorum documenta bonorum
corda nostra intima provocat. Et

si pravorum sepe secuti sumus exa
cur non imitemur sanctorum digna et
deo placita facta. Et si apti
sumus imitari in quos imitemur
tur pigri sumus imitari iustos in
bonum. Certitudo est deus ut virtutes
quos sancte operavit ad coronam nobis
ad perfectum sunt posite non ad penam
perfecerunt aut ad perfectionem sit tot
exempla voluerimus imitari virtutum.
Certa si ea potius universitati quam
imitati fuerimus ad damnationem
nostram erunt quia ea legendo implere
neglexerimus. Multi sanctorum vitam imitat-
et de moribus aliorum effigie virtutis
sumunt. Tamquam si imago quelibet inten-
datur et de eius similitudine species fic-
ta formetur. Sic quisque fit imagi-
nis ille qui ad similitudinem vivit
imaginis. Qui sanctorum bonis imitat-
quam exemplar aliquod intuetur se sequi
in illo quasi in speculo conspicit ut ad
dicat quod adesse virtutis agnoscit.
Quamvis cum se ipsum homo exprimet
quod considerat sed dum alterius intendit
id quod minus est lucis addidit. Perfectorum
est iam bonorum non quelibet sanctorum
imitando sed ipsam veritatem intuen-
do Ad eius imaginem fieri sicut iusti-
tiam operari. Hic inducat quod sebit
perfectius hominem ad imaginem et simi-
litudinem nostram. Qui ipsam intellige
deo imitatur divinitatem. Ad eius
sive est similitudinem. Iste ergo tantus
est ut non egeat homine de imitatio-
ne iustitie sed ipsam contemplando
imitetur iustitiam. Exempla
sanctorum quibus edificetur homo con-
fectari virtutes humilitatis exemplo
de noctis expectio, castitatis ex
ioseph, obedientie de abraham
patientie de ysaac, tollerantie

de iacob / castimonie de ioseph
mansuetudinis de moyse / constancie
de iosue / benignitatis de samu
el / misericordie de dauid / abstinencie de
daniel. Sit et tercium facturi porro
qua labore / quo modestie / qua
intentione vel compunctione gerantur.

**De compunctione cordis**

Compunctio cordis est
humilitas mentis cum lacrimis
exoriens de recordatione peccati et ti
more iudicii. Illa est conversis perfecta
compunctionis affectio que omnes
a se carnalium desideriorum affectus re
pellit et intentionem suam toto men
tis studio in dei contemplacionem defigit.
Gemina est compunctio qua per gratiam dei
electi animus afficitur. id est
vel dum opera suorum mala considerat
vel dum desiderio eterne vite suspi
rat. Quatuor sunt qualitates
affectionum quibus mens iusti tedio
salubri compungitur. hoc est memoria
preteritorum facinorum / recordacio futura
rum penarum / consideracio peregrinacionis
sue in huius vite longinquitate / de
siderium superne patrie / quatenus
ad eam quantocius valeat pervenire.
Omnis peccator in meditatione co
pungitur ad lamenta tunc dei [illegible]
[illegible] se sciat pericula / Cum re
cordatur se commisisse recolit tremens
erubescit suoque iudicio permittendo
do iam punit. Nam tunc petrus
fleuit cum in eum christus respexit. Bu
[illegible] Respexit igitur et commo
ta est et contremuit terra. Egressus
dei sunt in corde hominis in terris qua
bona desideria surgunt ut calcen
tur mala. Cum gustata corde
homine sunt sciendum est tunc esse
deum per gratiam in corde humano presentem.
Dum se tunc magis studet convertere ad

compunctione debet. Cum senserit [illegible]
ritus compuncteris que mens hominis
iusti ex vera compunctione rapiatur
et qualiter infirmata revertatur de
gustata lucis magnitudine illius nos
se posse / quam iam aliquid ex inde gus
taverit. Sunt qui ex vera compunctio
ne sui accusatores sunt / sed tamen adhuc
se esse peccatores assignant ut ex fucta
humilitate confessionis locum in veniant
sanctitatis.

**De confessione peccatorum et penitencia**

Hoc vero in ingressu iustus esse incipit
ex quo sui accusator extiterit.
Multi autem se semetipsos peccatores
fatentur et tamen se peccatores apud non sub
trahunt. Magna iam iusticie per
fectio seipsum nosse hominem pravus est.
Et ex eo divine virtuti subditur homini
bus ex quo suam infirmitatem agno
scit. Bene se iudicat iustus in hac
vita ne iudicetur a deo dampnacione
perpetua. Timet autem iudicium de se
quisque sumit qui pro digna punitis
sua prava facta condempnat. Ama
ritudo penitencie facit animum et sua
facta discutere subtiliter. Et dona
dei que contempsit flendo commemo
rare. Nichil autem peius tibi quam
culpam agnoscere nec deflere.
Dupliciter ergo homo omnis peccator in peni
tencia sive quod per negligenciam bonum
non facit seu quod malum per audaciam
perpetravit. Et quam oportuit
non gessit et gessit quod agere non
oportuit. Ille penitenciam digne agit
qui reatum suum satisfactione legit
tima plangit condempnando scilicet ac
flendo que gessit. Tanto in de
plorando sit promptus quanto ex
stitit in peccando proclivus. Ille
penitenciam digne agit qui sic preterita
mala deplorat ut futura iterum

non committat / Nam qui plan
git peccatum et iterum admittit peccatum
quasi si quis lavat laterem crudum / quia
quanto magis laverit tanto amplius
lutum facit / Quinimmo quantumcumque sit pec
cator et impius si ad penitentiam convertatur
consequi veniam posse credit / nullus
quoque de bonitate dei dubitet quia sola
desperantium pravitas contempni sibi in
dulgenciam abnegat / In hac vi
ta tandem penitentie patet libertas
post mortem vero nulla correc
tionis licencia est / Unde Ecclesiastes dicit
age quodcumque operari potest manus tua donec
dies est / veniet enim nox quando ne
mo potest operari / hinc propheta / Da
te in quid domino deo gloriam antequam
tenebrescat / id est antequam mors eter
na preveniat / In hac vita dum
estis deum per penitentiam glorificate
adhuc in hoc seculo per penitentiam divi
nam subveniet / In futuro iam non
operari sed tamen merces operum percipiemus
Propter id dolendum plerosque in quos
per patientiam dei spacium accipiunt
emendandi / qui illi mora divine
dei non utuntur ad penitentiam sed ad
presumendi usurpat audaciam /
Et malo vite in deterius vadit
qui tempus sibi ad penitentiam indultum ad
libertate peccandi operis vertitur confessionare
dum ad deum penitendo venire sed dum
potest / ne si dum potest noluit cum tar
de voluerit omnino non possit / Unde pro
pheta ait Querite dominum dum inveni
ri potest invocate eum dum prope est / Ubi
inveniri potest nisi in hac vita in qua
et prope est omnibus invocantibus se
Nam tunc longe erit qui dixe
rit Ite in ignem eternum / quando non
videbit et prope est / tunc videbitur et
prope non erit / quia inveniri poterit
et non poterit inveniri / Cui qui usque
peccatum potest penitet / vitam quoque suam
viciis abominantis corrigit / non
dubium quia moriens ad eternam transe
at vitam / Qui autem penitere vivendo
penitentiam in mortis ait periculo sic
dampnatio incerta est sic remissio
dubia / Qui comperit eciam ceci mor
te de indulgencia / sanus peniteat
sanusque perpetrata facinora defle
at / Sunt qui penitentibus securi
tatem tuto pollicentur / quibus vere per
prophetam dicitur / Curabant contricionem filie mee, filie
cum ignominia dicentes pax pax et non
est pax / Cum ignominia igitur curat
contritionem qui peccanti et non legitti
me penitenti promittit securitatem
vel spem / quia multi sunt qui abhorrendo
fecerunt / id est confessi sunt non penitendo
sed penas fugiendo / Aliter enim confundi
coram iudice reus dum plectitur
aliter qui de malo opere erubescens
corrigitur / Ille enim quia reprehensus
est confunditur / iste quia sceleris sui sens
se memoratur / Quinimmo per peni
tentiam perpetrato peccato sit securi
tas homo esse non debet / quia peniten
tie satisfactio divino tantum pensatur iudi
cio non humano / Unde quia misera
tio dei occulta est sine intermissione flere
necesse est / Neque enim umquam
oportet penitentem esse de peccato
securitate / Nam securitas
negligenciam parit / negligencia
autem sepe incautum ad vicia tran
sit / sepe in cautum ad vicia tra
cta reducit / Dum per penitentiam
abhominentur vicia fuerint expulsa
si forte postea incedente se
curitate qualibet culpa subrepsit
confestim delectacioni furtive vi
ciorum mentem avidius irrupit

presertim que hominem in consuetis operibus
carius pertrahunt, ita ut sint no-
vissima illius peiora prioribus. De despe-

Non per locorum spacia ratione peccati
sed per affectum bonum vel malum
itur. Recedit vero a deo. Neque enim
gressu pedum sed gressu morum
elongamur vel appropinquamus a deo.
Pertinere flagitium aliquid mortis a-
nime est. consuetudine peccandi et per-
manere in culpa descendere in infernum
post mortem est. Quod peccare ad mor-
tem pertinet, desperare vero in infernum
descendere. Unde et scriptura ait: Im-
pius cum in profundum malorum venerit
peccatorum contempnit. Sepe dyabolus eum
de quo converti ad penitentiam aspicit
in vanitate scelerum perfusus ad des-
perationem adducit, ut subtracta
spe venie trahat in diffidentia quem
non potuit retinere perseveranter
in culpa. Sed penitens provide debet
calliditates cuiusque hostis insidias sic
ut dei iustitiam metuat ut tamen
etiam in magnis sceleribus de miseri-
cordia eius confidat. Amplius letatur de
dragma desperata et aliquantum quesita quam
de ea que numquam extitit perdita
sed de prodigo filio qui mortuus
fuit et revixit, perierat et inven-
tus est: de cuius regressu magnum
fit gaudium patris. Non aliter
coram deo et angelis eius copiosius
est gaudium de eo qui periculo
liberatur quam de eo qui numquam ve-
nit per periculum. Quanto enim constat
res perdita tanto magis si fuit
inventa letificat. Sic in evangelio
pastor ille exultat qui perditam
ovem inventam humeris suis
gaudens reportat. Nullus vero de-
sperare debet veniam et si etiam si-

nem vite ad penitentiam convertatur.
Numquam enim deus de suo fine non
de vita preterita iudicat. Hinc quippe
et legis testimonio edocetur quod homo
de suo extremo iustificetur
cum deus pro asini primogenito ovem
iussit offerri in hostiam. Hoc est in
mundiciam vite post immunditiam
vel innocentiam boni operis finem.
Unde et tanta iubetur offerri
in hostiam id est vite extrema in-
nocentiam(?). Multi superna referti
gratia in extremis suis ad deum re-
vertuntur per penitentiam et quod male
gesserunt cotidianis fletibus
purgarunt atque in bonis suis mala
gesta quumtant(?). Quibus misericorditer to-
tum quod deliquerant ignoscetur
quia ipsi quod male gesserunt peni-
tendo cognoverunt. In vita hominis fi-
nis querendus est, quia deus non respicit
quales antea fuerimus sed quales
circa finem vite erimus. De hiis qui a

Deo deserente nullum deo deseruntur. exv
penitentem deo respiciente sua
vitiaque sua videre et plangere
et unde recederit cogitare. Non-
nulli autem ita desperant a deo ut
deplorare mala sua non possint
etiam si velint cum filio in mundorum
spiritum. Hoc est ut quod ipsis negatum
est post prevaricationem regredi ad
iusticiam, observare aditum penitentie
hominibus cupiunt, ne vel ipsi rever-
tantur ad deum. Econtra sic nos in per-
ditione hic contendunt. Quibus utique
sceleribus consentientes ut a deo deser-
untur adeo quod flagellis in mani-
tate desperent. Ingemiscendum
est iugiter et post perpetrata scelera
te lugendum, ne districto in iusto
iudicio et iustissimus deserat homo

z recedendo in potestate demonum relinquitur. Nam revera quem deus deserit demones suscipiunt/ Dum contemptores precepti statim ut [illegible] a malignis spiritibus occupantur a quibus z ut male faciant persuadentur/ Hinc est illud prophete inimicos dei persequentur tenebre que intelliguntur demones Unde z in psalmo legitur immissiones per angelos malos/ Quidam reproborum in potestate demonum occulto dei iudicio z iustissimo rediguntur ysaia testante ipse misit super eum z manus eius divisit eis in mensura eam usque in eternum possidebunt/ Quidam electorum dimittuntur divina iusticia in errore peccati sed tamen miseratione reducti demum convertuntur de quibus eum dicit per prophetam loquens z dimisi eum z reduxi eum z reddidi consolationem/ Nonnumquam z revertens deus hominem quem deseruerat/ rursus affligens visitat z per lamenta lacrimarum ac pene afflictos aptius expurgat dicente Iob ad dominum propter superbiam quasi leenam capies me reversusque mirabiliter me crucias Revertens enim deus homines cruciat quos quem peccantem deseruerat flagellando iterum deus visitat Magis autem quam nos amplius celestem iram timere debemus Nam [illegible] pro nocte debemus quam potius si peccando digna deo acta gesserimus severitate eius in clementiam convertimus ille qui nos malos tollerat non dubium est quod conversos clementer restaurat/ Nam quod servat nobis penis ut non simul morte ob-

ruamur perpetua sed dat nobis locum satisfactionis hoc totum de dei procedit clementia/ ut nos non dampnet crudeliter sed expectat ad penitentiam patienter

## De hiis qui ad delictum post lacrimas revertuntur

Irrisor est non penitens qui adhuc agit quod penitet/ nec videtur deum poscere subditus sed subsannare superbus Canis reversus ad vomitum z penitens ad peccatum/ Multi enim lacrimas indesinenter fundunt z peccare non desinunt Quosdam accipere lacrimas ad penitentiam z effectum pene non habere quia inconstantia mentis nunc recordatione peccati lacrimas fundunt nunc vero revivescente usu ea que fleverunt iterando committunt/ Qui z peccata vult plangere z iterationibus sceleribus in turbare iste mundatos non habet qui adhuc agit quod penitendo deflere possit Ysayas pro peccatoribus dicit Lavamini mundi estote/ Lavatur z mundus est mundatus qui plangit quod gessit nec deserit z post lacrimas ea que fleverat repetit Et denique z alibi unum peccate atque iterum delinquentes Sermo domini increpat Et Quantum vilis es facta nimis iterans vias tuas Et ideo quisquis peccata plorat hunc necesse est modum teneat ut sic admissa defleat ne iterum flenda admittat/ Ve in misero ysidoro, qui z peccatorum recordatione neglego z adhuc penitenda committo

## De peccato

Duobus modis peccatum committitur. i. aut amore cupiditatis aut metu timoris/ Dum vel quisque vult adipisci quod cupit vel timet ne incurrat quod metuit/ Quattuor modis committitur peccatum in corde

Quatuor [modis] perpetratur in opere. Admittitur in corde suggestione demonum, delectatione carnis, consensione mentis, defensione elationis. Committitur in opere nunc latenter, nunc palam, nunc consuetudine, nunc desperatione. In istis gradibus et corde delinquitur et opere malitia perpetratur. Tribus modis peccatum geritur, hoc est ignorantia, infirmitate, industria. periculo ante penas. Ignorantia quoque modo peccavit in paradiso Eva, sicut apostolus dicit: Vir non est seductus, sed mulier seducta in prevaricatione fuit. Ergo Eva peccavit ignorantia, Adam industria, quia non seductus sed sciens prudensque peccavit. Seductus enim est qui consentiat cuilibet ignorans. De infirmitate autem Petrus, qui ad vocem interrogantis ancille Christum negavit, unde et post peccatum amarissime flevit. Gravius est infirmitate quam ignorantia quemquam delinquere, gravius quoque industria quam infirmitate peccare. Industria namque peccat qui studio ac deliberatione mentis malum agit. Infirmitate autem qui casu vel precipitatione delinquit. Nequius autem et de industria peccant qui non solum non bene vivunt, sed adhuc et bene viventes si possunt a veritate divertunt. Aliter enim qui ignoranter peccant, et aliter qui scienter. Quidam et ipsi pro ignorantie excusatione scire nolunt, ut minus culpabiles habeantur, qui tamen se ipsos non muniunt sed magis decipiunt. Nescire sane ad ignorantiam pertinet. Noluisse vero scire ad contumaciam superbie. Voluntate quippe ipsa dominum velle nescire, quid aliud est quam dominum superbiendo contempnere.

Nemo igitur se de ignorantia excuset, quia deus non solum eos iudicat qui a cognitione sua recedunt, sed et illos qui nescierunt, testante eodem domino per prophetam: Disperdam, inquit, homines a facie terre et eos qui avertuntur post tergum domini et qui non quesierunt dominum nec investigaverunt eum. Et psalmista: Effunde iram tuam in gentes que te non noverunt.

**De levioribus culpis**

Multi vitant quidem crimina, sed peccata non vitant. Quamvis quis tanta magna iustitie operum claritate resplendeat, numquam tamen ad purum peccatorum sordibus careat, Iohanne apostolo attestante, qui ait: Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est. Quedam sunt peccata similia, sed si bono studio fiant non sunt peccata, ut puta pietas si non se ulciscendi cupiditate sed magis corrigendi studio ulciscatur in eum. Item sunt peccata levia que a bene incipientibus cotidiana satisfactione fine purgantur, que tamen in perfectis viris velud magna crimina evitantur. Quid autem homines de magnis sceleribus agere debent, cum et perfecti levia quedam delicta quasi gravissima lugent? Non solum crimina sed et levia sunt peccata cavenda. Multa enim levia unum grande efficiunt, sicut solent aquis minimis guttis universa flumina crescere. Simul sparsa et in unum collecta exundantem efficit copiam. Peccata que incipientibus levia sunt, viri perfecti quasi gravia deputant. Tanto enim maius cognoscitur peccatum esse, quanto maior qui peccat habetur.

Crescit enim delicti cumulus in eo
ordine minorum. Et sepe quod mino
ribus ignoscitur maioribus imputa
tur. De minoribus culpis.

Ex pimento minorum
peccatorum maiora committi
pecca ut durius feriant per ma
gnis sceleribus qui de parvis cor
rigi noluit. Iudicio autem divino
in reatum nequiore labuntur qui dispi
gere minora sua peccata contempnunt.
Multi actiones in tantum committunt
qui de comminatione sentencie timore eius
negligunt. Et quem noverit pec
catum per actione nobis venerant
propterea terant divino judicio per
nicienda committere, et precum quamvis
si fiat nec secius detinere eadem.
Sepe peccatum alterius peccati causa est
per ...um committitur aliud ex quo quis si
a sobole oritur. Sicut de fonte nascitur
libidinem ex nimia ventris ingluvie.
Pena vero peccati peccatum admitti
quod punito cuiusque peccati deo deserente
in aliud peccatum deteriorem ruitur. De quo
amplius qui admiserit sordidatur.
Ergo precedens peccatum causa est sequentis peccati.
Sequens vero peccatum pena est precedentis
delicti. Precedencia namque peccata sequen
tium sunt causa, ut illa
que sequuntur sint precedentium pena.
Precedentium peccatorum pena ipsa vo
catur in duratio cordis de di
vina iusticia. Sicut est quod ait propheta:
Indurasti cor nostrum ne timeremus
te. Neque enim deus quosdam iniustos sinit
adeo repelluntur ut mali fiant
sed dum mali iam sunt in durant
ut deteriores existant. Unde et apostolus
dicit: Quia veritatem dei non receperunt
ut salvi fierent immisit illis deus
spiritum erroris. Efficit ergo deus quosdam
non

peccare, sed in quibus iam talia pec
cata processerunt ut iusto iudicio eius me
reantur in deterius ire. Alia quippe
peccata precedentibus aliis peccatis pululant
in penam que peccata merentur. Crescat
de ira dei veniunt peccata que punito
aliorum compensant peccatorum. Unde et propheta:
Ecce in quid tu iratus es et nos peccavimus
in ipsis fuimus semper. Tamquam si diceret:
quia semper in peccatis fuimus iratus es ut dete
rius peccaremus. Quid enim sit irasci
dei merentis quod heu punitione precedentis
leviter sed sentire. Gravior namque est
ira que punitur quam ea que metuitur.
Nam merentur qui in conditando peccatum
sciverunt prius bonum facere non velimus
et nunc iam diu etiam vitare possumus
in me amavis ergo nec delente illo tore
iudicium sentiri possit non vitari. De
manifeste occulteque peccantibus

Maioris culpe est manifeste quam
occulte peccare. Dupliciter enim
reus est qui aperte delinquit quia
et agit et docet. De talibus ysayas:
Et peccatum suum quasi sodoma predicaverunt
nec absconderunt. Multi enim
nec publice delinquentes sine ullo pudore
sua flagitia predicant nec illa iam
tantum sceleris verecundia. Quandoque
enim iam iusticie portio est iniquitatem
hominibus abscondere et in semetipsos de
peccatis propriis erubescere. Peccatum
perpetrare clamor est. Peccatum predicare
clamor est, de quo iam apostolus:
Et clamor auferatur a vobis
cum malicia, id est cum ipsis peccatis. Ex eo
ipso quod quisque peccatum quod egit abscon
dit, iudicium iam esse iudicium: quia
non erubescit nisi de consciencie re
atu. Ergo de hoc ipso quod quisque
de facto suo erubescit, ipse iam

Judex fuit **De pcti amore**

Aliud e no pctare amore di
lectionis dei aliud tiore
supplicij Qui eni amore kari
tatis dei non pctat horrestit oe
malu amplectendo iusticie bonu
net enim delectat pctm et si scele
ris impunitas pmittat Qui vero
sola pena supplicij iste vitia re
primit Quamvis no expleat opus
pcti vivit tn ideo voluntas pctan
di dolet qz sibi licitum qd lex
phibet Ille ergo intendens bo ope
ptipit qui amando iusticia sa
tit non is qui eam sola metu
penarum custodit Quidam non
diligunt pctm et faciunt quidam diligut
tm non faciunt Plerique vero faci
unt tm non diligunt non nulli
pctm no faciunt sed tm iusticiam
odiunt Gravius est pctare qo no
solu pctm diligit sz facit quam
qui no facit et diligit Gravius
est eum qui diligit et no facit
quam qui facit et odit Gravissimum
e non solu facere sz et diligere pctm Na
sunt quidam qui confestim pctto pla
cito confundunt et sunt qui solu no
dolent gessisse malu sz et de ipso
ipo ope gloriantur Sicut qz ad ippa
toz mali fit deterius dum de
suis glantes extollunt i peius
de talibus ait Salomon Qui letantur
cu malefecerent et exultant i re
bus pessimis **De pctandi ncitate**

Inter du mali qd summus necessi
tate potius qz voluntate co
mittimus vitenda e aut ne
cessitas mali i voluntate
boni Plerique no volunta
te sz sola ncitate pctant ptime
scentes temporalem inopiam Et du
pauperitatis necessitate refugiunt
congerunt bona pvcant Ceteri no
nulli pctm voluntate no ncitate
committunt nulla quoque coacti inopia
existunt iniqui sz tm consuetudine turpi
unt esse mali Neque enim ipsa rez
amant que appetunt sz ipa tm per
versi malicia delectant **De pctandi consuetudine**

Melius e pctm cavere qz consuetudine
emendare Facilius enim resistitur
hosti a quo non du victi sumus quam
ei a quo iam superati sumus et de
victi cognoscimur Quamvis pctm itaque
admittatur amplius pcressit Qz
nis aut grave sit dum i usum ve
nerit leve existimatur et sic ullo me
tu committitur Istis fomitibus qui
quibusdam gradibus grandescit oe
pctm Cogitatio namque prava delecta
tionem parit delectatio consensionem
consensio actionem actio consuetudinem
consuetudo ncitate Sicque dum
homo vinculis his i plicat qui quadam
katherna viciorum tenetur constrictus
ita ut ab ea euelli nequaquam va
leat nisi divina gracia manum iace
tis apprehendat Pctm admitte
videre e i puteum Consuetudi
nem vo pcti facere os putei e
coartare ne is qui cecidit va
leat exire Sz i tdu et tales de
liberant dum corpus desperatorum ad quer
sioz libertatis convertit ipe eni
misericorditer pcta diminuunt quo
ptegente fit ne deteriis pctando
catur Nequissimus e pctare pe
jus e pcti consuetudinem facere
ab illo facile ab hoc cu labore

resurgit dum male consuetudini
repugnatur / male agendi consue
tudinem necessitatem esse ypocras
propheta asserit confundimur / Unus
visu quidam lege tenet astrictus
ut et qui non vult peccatum admittat
Lapsum ergo cito resurgere non est in potes
tate ipse legem peccati dicit in membris
meis que consuetudo est quam peccatum
do accepimus non alia cui volumus
descendimus quia iam necessitat vincu
lo per consuetudinem retinemur / Singul
tu veri amoris agit in homine sed repul
tat caro male consuetudinis lege
Quam aut audacter pro bona consuetudine
exultat qui valenter in se reprimit
mit contra insolenter impugnat / frequen
ter peccare cavendum est / nam fre
quens quod de malo novo plerisque
de nobis salute operatur cito in
rabile est tanto plus mirum est propterea
metuendum est et salvari / Nec for
te diu expectamus ab ipsis fortuna
re et vicem multiplicatem et salu
tem non adipiscuntur / ergo studeas
a non cadere a cito quam elap
sum consurgere / Cum pro omnio peccare
cavendum est quia si humana fragi
litate peccatum subrepserit confes
tim erit corrigendum quod neg
ter sentitur et quamissimum cito
et corrigitur culpa que cito cognoscitur
tardius autem sanatur vulnus quod iam
putrescentibus membris longo post
tempore curationibus adhibetur / Ite
ratio peccati gravior est / sicut in mor
bus super morbum veniat / sicut vber
super vulnerem generat / Mora per
quendi in iniquitatem facit ste
lere / Unde propheta ve in quid qui tra
hitis iniquitatem in funiculis vanita
tis et quasi vinculum plaustri peccatum
Trahit enim ut funiculum iniqui
tatem / qui tardat converti ad dominum
trahere enim iniquitatem morem
facere iniquitati / Unde psalmus pro
longaverunt iniquitates suas dominus iustus
concidet cervices peccatorum **De peccati recordatione**

Bonum est homini semper ante oculos sua
adhibere delicta / secundum psalmum sed
et iniquitatem meam et peccatum meum
contra me est semper / Sicut enim non oportet
venisse peccati affectum / sic semper necesse
est vivere pro sua in deflendo quando
modare peccatum / Aperit ipsum recor
datio peccati facit tedium animi / Quia
erunt luxurie et cupiditati sceleri
sunt generati superbia et de ipso peccato
ope gloriant / Servo dei tanto
recordatio esse debet peccati ut ea que
gessit semper lacrimas confiteatur unde ipse
dicit quam ipsum in tempora mea dum
consurgit inique prima / peccatum meum cognitum tibi feci / et dixi confite
bor adversum me in iusticias meas
domino / Super eis dicat David quoniam
in ceteraverunt / hoc est non sum confessus
vel confessi in veteraverunt omnia ossa
mea dum clamare tota die / Ergo
go tacuisse se penitet nisi confessus
dum peccatorum / Eos clamasse se dolet
nisi defensor malorum / Quia gaudium
Cum quod peccatorum suorum defensor ex
titit nocte est ut peccato auferret
quod superbiens prius admisit **De cogitatione**

Bipertita est causa peccandi id est operis et cogitationis
quorum unam iniquitas dicitur quod ope geritur
aliud iniusticia quod cogitatione
admittitur / prius aut accio re se
quenda est postea cogitacio / prius
prima opera post modum desideria
carnissimi at et cogitacione operas
perdunt ab opere cogitaciones
veniunt et sic ab opere malo con
sequens valet propterea tamen peccare

cogitacionis malicia non est in nobis
Cum ergo dicte pristinum prophanum auferte
in quam mali cogitacionum versa ab omni-
bus meis. Non cum sordidis sed et
cogitacionibus delinquimus si eis illicite
occurrentibus delectemur. Sicut vipera
a filiis in utero positis lacerata peri-
mitur, ita nos cogitaciones nostre
intra nos enutrite occidunt. Et con-
ceptu interno vipereo veneno
consumunt atque intimo mentis deli-
vulnere perimunt. Non est arbitrii
nostri cogitacionum pravis suggestionibus
perurgere iacere aut in animo cogita-
cionum. Illud attinet voluntati, illud
quod ad culpam non redigit. Istud cul-
pe proprie imputatur. Nam cogitaci-
ones illicitas occurrere demonum est,
cogitacionibus oblectari proprii animi
est. Plerumque fieri solet ut in animo
de corpalium respectus que adiun-
ctis motibus opponat et nolen-
tes eas cogitemus. Quamquam abeun-
tes etiam mentis auferre nitimur tanto
magis ille se nobis ingerunt. Obsecro
que in nobis motibus obrepunt. Sed
si fit precedencione mortali que
meruit punicio in pena sui per-
Quamvis divina illuminacione
perficitur statim molestie temptacionum
cogitacionum pulsatur. Que duo pre-
precio tiore etiam temptamenta
asperitate temporis vestit. Bonis quoque
obiectis cogitacionibus temporis a se
repellit. Magna observancia
circa cordis est custodiam adhibenda
quia ut bene aut male vivimus ibi
sistit origo. Nam sicut scriptum est
ex corde exeunt cogitaciones
male. Ideo quia si prius prave co-
gitacioni resistimus in lapsu operis
non resistimus in crimine. Non est

tendum si bona malaque in cogi-
tacionibus versant. Sed magis gratulandum
est si inter mala a bonis intellectu ra-
cionis discernat. Quamdiu nichil
vivat quis et bonum et malum sensu
prudenciore discernimus, nisi opere
que mala cognita tenemus et bona
intellecta faciamus. De conscientia

Humana condicio dum diversis vicio-
rum stimulis mentem conturbat et an-
tequam gehenne per obitum veniat ap-
petitum, iam penas conscientie patitur.
Omnia fugere potest homo preter cor
suum. Non enim potest a se recedere. Exhibui
quia cum abierit reatus sui conscientia
illum non derelinquit. Quamvis sub-
terfugiat omne qui
male agit iudicium, tamen conscientie
sue effugere non potest. Nam et si alios
celat quod agit, sibi tamen celare non
potest, qui plene novit malum esse
quod gessit. Duplex sit ergo pena
in eo, quia et sue conscientie reatum punitur
et illic perpetuali pena dampna-
tur. Sic enim sit abyssus abyssum
invocat, in hoc vicio veritas(?) animi
tuam. Abyssus et abyssum invocare
est de iudicio sue conscientie ire ad
iudicium dampnacionis perpetue. In
bono quieta veritas a peccatis
est. De intencione mentis

Qualis hominis intencio operis
est cui dicit quod intencio eius bona
est et opus in intencione ipsius bo-
num est. Alioquin si mala intencione
opus etiam si bonum in factis ap-
pareat bonum iam non est. Nam ex
sua intencione et probatur bonum aut
reprobatur indignum. Bona est quod intende-
mus que propter deum est. Mala vero que
pro terreno lucro aut humana gloria est.
Cum opus bonum bona intencione

non sentiunt / pro hoc magis certant ope
pro quod illuminari poterunt. Unusquisque
quam bonum opus quod agit intencione bona
agat. Cum in parvula intencione plerumque
quod opus quod agimus perdimus et minus
a culpa vacamus. Neque apud
homini iudicium bona patet / apud
examen diligentissimi et acutissimi
iudicis reproba deteguntur. Ideoque
omnibus studiis cavendum ne forte bonum
quod agit pro aliqua temporali intencione
in oculis dei reprobum fiat. De sensibus
carnis

Per sensus carnis
mors incepit ut sicut dicit
per ieremiam dicens cogitaciones tue
ab aquilone pandetur et ponent unus
quisque solium suum in introitu portarum
ierusalem. Regnum aquilonis curia est
demonii sedes suas in portis ponunt cum
per quinque sensus carnis habent ac in generum
sedesque in ipsis portis, i. in ipsis sensibus
regnant. Neque enim aliunde peccata
nisi videndo audiendo odorando
tangendo gustando atque tangendo sicut
et alias dicitur intravit mors per fe
nestras nostras et alibi. Et extranei
ingrediebantur per portas eius et super
ierusalem mittebant sortem. Extra
neos quippe immundos spiritus dicit qui
tamquam per portas ita per sensus carnis
animam incipiunt et animi lecebram
delinquit. De sermone

Cum quam provabilior probaverint verba
nostra cum tamen in magno lingue
plabimur timere. Et dum fiat quidem
in gnua libere ac sine magna co
nunciamus ad ponderanda scelera et cor
rumpam pro ipsius ... verborum labium
Sicut plerique multi ioco sive
tacita reprehendunt ita nimium
nimis tacendi vicio deviant
Ille enim satis laxando linguam
in levitatis vicio defluunt / ista

nimis reticendo abbutilitate
retempescunt. In pceti sicut nec
sciunt loqui ita non possunt tacere
Attente enim redditi ore loquere
verbis pro sermone. Sicut nichil dicunt
Sed falsitatis timent a perfectibus
permittunt. Ita ordinanda verba
a perfectis dicantur. Unde Itaque ut
ait quantum sed ex proposito verbo
racio ponitur, ita pro sermone
in iusto expoluit. Etiam sermo
nos in ore xpiani esse non debent
Tamen sed malos mores bona
colloquia corrumpunt. Ita prava collo
quia bonos mores corrumpunt.
Custodiam ori posui dum consisteret
non se iustum, sed quod magis dicere
e peccatorem fatetur. Namque super
os posuit qui maleloquacitatis cul
pas bone amonicionis velamine tegit
Eloquens que ad deum pertinet ut
sapiens et sibilus sibi non est
sapiens et ... sed auditoribus eius prodest / Cum de sa
piencia se laudari affectant
Hi tempus apostoli attendat. De
quibus sapientes estis in omnibus bonis
et coram vobismetipsis prudentes
Recte ex sentencia dicitur
dicimus sapientem qui in termini se
cretum pervenit / ad sciencia enim
pertinet scientia dicitur Et pro hoc ut magis
et in sit humilitate dicitur de se
la sua dicit ex de sentencia
Ille enim sapit qui recte in spiritu
dei sapit. Iusum dicit quando
licet doctores sed dum sunt aliis
dicta sapienter / minimum tamen
eloquenter. Absorbet enim sapi
encia sermo verborum ambitio
et ficta vanitatis eloquentie

insufflat sermonibus exornari. Quidam curiosi delectantur audire quaslibet sapientes non ut veritatem addiscant, sed ut facundiam in sermonibus agnoscant, more poetarum qui magis compositionem verborum quam sententiam veritatis sequuntur. Quadrimoda est dicendi ratio, quia prudentem est quod tacitum quod vel quo aliquid proferatur. Item quadrimoda est dicendi ratio, quia aut bene sentiendo quod bene profert, aut nichil sentiendo nichil dicit, aut parum sentiendo loquacitatis sola audit, aut optime sentiendo negligenter profertur. Item quadripertita est loquendi ratio, quia vel bonum bene vel malum male, seu bonum male vel malum bene profert. Bonum male ipse bene loquitur qui eamque veritatem humiliter adnuntiare videtur. Malum male loquitur qui quod libet flagitium persuadere conatur. Bonum male loquitur qui quodcumque veritatis arrogantie predicare sentitur. Malum bene loquitur qui aliquod narrando vicium detestatur ut absque honestatis addiscant. Corde bene loquitur qui karitatem non simulat. Ore bene loquitur qui veritatem adnuntiat. Operibus bene loquitur qui alios bonis exemplis edificat. Corde male loquitur qui intus cogitationes noxias meditatur et cogitat. Lingua male loquitur qui pro eo quod male agit flagellatur et murmurat. Sic male loquitur qui male vivendo exemplis suis alios ad prave agendum informat. Semel bene loquitur qui se penitendo redarguit. Bis bene loquitur qui bene



vivendo et alios instruit. Semel male loquitur qui post vicium tacito non corrigit. Bis male loquitur qui et male vivit et male docet. Iterum bis male loquitur qui et bonum quod debuit male cogitat et male refert cogitata. Iterum bis male loquitur qui et bonum quod debuit non egit et malum quod non oportebat admisit. Mali mala vident pro bonis et adversa pro optimis. Boni bona vident pro malis et prospera pro adversis. Adversus vicium lingue fortitudo est adhibenda pacientie ut tempore quo ubi que fortis impugnat, tollerancie virtute devicta discedat. Non omnis qui patitur obprobria iustus est, sed qui pro veritate innoxius patitur, ille tantummodo iustus est. Inter vituperationes lingue et obprobria hominum istud remedio mens iusti corroborat ut tanto solidius in deum fatigat in tantum quanto exterius ab humanis premitur sensibus. Cum illa tas sibi contemplas tranquillo animo perdit, dolorem cordis aperit. Ut vinum quod fervet in suo statu rumpit volucra cum meritis apta tacito exalant, clausa nimis exultaverunt. Cum dolorem interius clam sub pectore tegit, quanto amplius silentio lingua premit tanto acrius ore dolorem in tusero nutrit. Unde quidam poetarum gentilium dixit: Quanto magis tegitur tectus tanto magis estuat ignis. Cor igitur languor vehemens est acriminis qui tacitum premit sub pectore vulnus.

## De mendaciis

Mendaces faciunt ut nec vera dicentibus credatur. Reddit

em sepe hoiem multa falsitas
etiam i vitate suspectu Sepe
vera pmittit qui falsa dicturus
e, ut cu pmu acquisierit fidem
ad reliq mendacia auditores cre
dulos faciat Multi videntur vera
ce que falsa sut Et ideo no ex
dolo s; ex suo mendacio loqut no
nunq falsitas eloquio adiu
gitur, z plerosq amicitie i capit
qui falsa cfingit Latent sepe
vera et cutta melle ubera z tam
dia deceptor vitate simulat q
usq fallendo decipiat no nuq
peyus e mendaciu meditari q loq
nam i bon cscia i cauti solet ex
pcipitatoe loqui mendaciu me
ditari aut no pt nisi p studiu
quam no qualle ex studio menti
phibet q ie qui ex pcipitatio
ne sola mentit Summopere
cauendu e oe mendaciu q
no unq sit aliqd mendaciu ge
nus culpe levior sicq p satu
te hoim mentiat Q; q scptu e
os q mentit occidit aiam Et p
dic qui loqut mendaciu Hec
q medaci genus pfa viri sumo
pere fugiunt ut nec vitam cuis
pere fallaciam defendat Nec
p corp fallaciam defendat nec
salute noceant du pservare m
tuntur aliene tam salute q
quod hoc genus pti genus facillime
credimus relaxari Nam si quibz
culpa sequenti mercede pgat quo
magis h simile absoluitur quam
merces ipa quitatur Multa
mentiuntur multaq fingunt hoies
ppt hoim laude Sic qz fit, ut
et ipsi mentiendo pereant z eos
quos laudant ad hanc gle
ruinam pducant Sicut bu

sibi cscius no metuit aliene
lingue cuiciu Ita z qui laudat
ab alio no d; credere aliene laudi
attendere s; magis eius cscie testiom
cscie sue querat Nil ptest ipe p
sens est q ille q laudat. Q p9
enim sum bn cscie, sz phet aplo, et
tunc i seipso quisq gloriam habebit
i occulte i sua cscia no palam in
aliena lingua Pfecti qui alta
radice fundati sut, Et si flamine
ligue ac vituperatoib ut cuiusq
q ventorum i sdum curruet im
pulsu, fundit tamen no decia
nitum s; ptinus firmitate radic
aspe redeunt Bona mens adula
tium nec pmiss nec terroribus vincit
tam i qui errore blandicijs in
stent, et a oblectatoe cscia
decipiant, et frangat erroribus
Qui laudat i auditor ambo
isserit s; si beatus z no ficte
laudatur hic e si vera st que
de illo dicuntur **De juramento**

Sicut mentiri no pt qui no
loquit Sic pjurare non
poterit qui jurare no appetit
Cauendam esse igit jurattoz nec
ea utenda nisi i sola ncitate
Non e c dei preceptu jurare s; du
usu jurandi facimus pjurij crime
i currimus Nunq ergo juret q per
jurare timet Multi du loqu
cur jurare se delectant Nam
optat hic tm ee loq e e, non
non. amplius eni q est, et
no est: a malo est Multi ut fal
lant pjurant, ut p fidem sac
menti fidem faciant verbi sicq
fallendo du pjurant z menti
untur hoies i caute decipiunt

Iudeu z falsi latinis seducti decre
pitu et credit du plorant qd no
erat credendu pleraque sunt mamto
loqui dispositi sz incredulitate co
qui no credunt qd dicitur inrae qpel
liunt talibusque inutile putandi consuetu
dinem fuerunt. Sunt multi ad crede
dum pigri qui no mouet ad fidem
nisi quiuter aut deligunt qd sibi lo
quentes pudare cogunt. Quidamque ar
te uborum quibus pincet de eo qui consti
tuere testis e ita hic accipit sicut
ille cui putat intelligit. Simpli
aut reus fit quod z di nomine in vani
assumit z proximum dolo capit non
e consuaudi sacramentu quo mali
i tante puniti. Volunti sepissiam
adultere ppetuat cu ea puniate
di fidem pollicetur. Collaudabilius
e enim no i plere sacramentu quam
puniatur i stupri flagicio. Iurare
e di illa prudentia qua statu
it non conuellere statuta. Sepe
tenia aut di verus unitato est.
non potuit at statuta no veno
cate ut e illud iurabit dns z
no penitebit eu .i. q statuit no
mutabit

De vicijs

Recedere ho adeo sciti vici
orum traditur peccati ut du
patitur in sapientia vicia venite ab
bu cecidit respiscat. Et si sti
tota admissu contendit superare vi
cia ut extinguntur quod agunt hij
qui no solu no odiunt vicia sed toto
ea amore sectantur. Set delica
te se palpat qui vult sine labore
vicia superare du petit loge quod
sibi desiciendo vicijs ferit sine
violencia dolor vesperie non
possit. Perfecte renunciat vicio
qui occasionem vitat i peccatum
do pecto nam si vetus vindem
no penitere z data occasione peccat
nem tu tibi z reus z iudex ce
ris z commissa dapnas z damp
nata committis. Sed aut perdere re
uo e que vicia z amisat z peccet
Quod aut vicia du no possit vitan
tur suos ipse faciunt relabi auc
tores nam si vnu vicium distete
vitetur z alia negligat i anto
labor e. Non enim pt i vnu obsti
nacione uitat fortiter pdurare
cui vicia dnant i corde. No mensi
hominum sua vicia pseqt q in
uenis quod prius volebat ea sibi fecit
ee sortia postea sentit z voles
stimulosa. Non nulli no antea
i errore vicior labuntur nisi pri
i vidit rois pdiderit oculos. Si
cuti sepissim no antea ab alio
phelies ad errorem ligatus e inolaz
nisi postqum ei sunt luna oculorum
erepta. Quidam vegetati me
te ronis vicior superant i temp
ribus deinde i tencom bonorum
opum pdut. Sic Rex babilonis
i oculis sedechie prius filios ip
sius i terfecit z sic postea oculos
eruebsit at p hoc post multos
operum consuetudinem z i excecatio
bonorum perit quorundam z ratio

Hec exbinde vicia z virtutibus
Hic gingitur virtutes ornantur
ex parte peccata et du no eni
tunt pura reddant i maxime
est dum defendunt admissa ut
lamentantur ex flagicio ad sup
biam vertunt. Unde fit ut dupli
cati sit eius reus qui et ad
mittit scelera p volutate z de

fendit ea per continuatem cuiorum. Sed
vitio gignitur vitium sicut virtus
virtute concipitur. Ex vitio enim
gignitur vitium. Sicut David qui
dum cenitat adulterium perpetravit
et homicidium. Item virtus virtute
concipitur. Sicut per virtutem continentie
predicatores virtutem martirii
apostoli meruerunt. Superbientibus se
taliter vincentur in vitia sibi suc
cedunt vitia. Ut dum unum abi
erit succedat aliud iuxta Io
hel prophete testimonium. Residuum autem e
ruce comedit locusta
Et residuum locuste comedit
bruchus et residuum bruchi come
dit rubigo. Per hoc quo ista sub
vitiorum allegoria colliguntur omnia
se expugnantium eorum et replete
aliqui velut ponuntur in minime
vitiis ut maiora vitiis conve
niunt. Lege paulum apostolum mino
ra peccata per penitentie ne maiora
perveniuntur. Celerius autem sanatur
vitia que virtutibus non viciosa excu
duntur. Quedam autem quasi late
ra vitia tunc apparent cum ab
aliis vitiis desinunt. **De male usis virtutibus**

I nterdum et malo usu virtutes ex se vitia gignunt. Quod fit per immoderatum animi appetitum. Cum non sufficit donum quod meruerit nisi etiam aut laudes aut lucra dampnanda quesierit. Interdum virtutes vitia gignunt cum aliquis per tempus aptus minime relaxavit. Sicque fit ut quasi congruo loco virtutes sint in congruo vitia deputentur. Veluti si pro fratris adventu carnem (?) non solvatur ieiunium. Virtutum igitur

discretionem a paulo apostolo sumere quod ideo tempore egit quod agendum esse omnino perspexit. Item quedam virtutes dum discretione non fruuntur in vitia vertuntur. Nam sepe iustitia dum suum modum excedit crudelitatis severitatem gignit. Et nimia pietas dissolutionem disciplinae perperit. Ut zeli studium dum plus equum aptet in iracundie vitium transit. Et nimia mansuetudo torporis segnitiem gignit. Prudens enim vir discreto sollertiae prospicit ne bonum intempestive agat et devirtute in vitium transeat. Quedam autem quosdam ex virtute vitium gignunt dum quorundam detestantur et abstinentie ... gratiam. Nam et quasi elemosinam vane glorie causa impertit, ex virtute in vitium transit. Et ideo qui despicientiam arrogantiam habet et qui per iustitiam premium appetit et qui aliquod donum dei quod meruit in laudem suam convertit et in malos usus assumit procul dubio virtutem in vitium transfert. Homines de virtutibus vitia nutriunt ex quibus peccant. Item de arte potentissima ex uno vitio virtute reformat quosdam virtutes reformat. Quosdam vitiis virtutes reformet. **De simulatis virtutibus**

Q uedam vitia species virtutum pretendunt, ideoque periculosius suos sectatores decipiunt quia se sub velamine virtutis tegunt. Nam vitia que statim virtutibus contraria apparent, cito dum in palam eveniunt emendantur. Ipse quoque sequaces eorum de talibus cum bis erubescunt. Carnales autem plerique per insensibilitatem mentis non agnoscunt vitium esse culpabile quod dignum videtur dampna



tione. Item

cione. Item quedam vitia speciem v-
irtutum esse videntur, sed tamen virtutes non sunt.
Nam in eodem sub pretextu iustitie
crudelitas agitur et putatur esse virtus,
quod in iudiciis et intemperantia. Quod remissa seg-
nities mansuetudo esse creditur.
Et quod agit torpens per negligentiam
putatur agere in indulgentia pietatis.
Nonnumquam etiam virtutem largi-
tatis imitatur vitium prodige effusi-
onis. Et virtutem parcitatis tristis
tenacitas imitatur, et vitium perti-
nacie absconditur sub virtute constan-
tie. Item timor sub virtute obedientie
occultatur. Et de virtute humilitatis quod
tamen vitium est timoris. Sed procacitas
[illegible] libertate accipitur.
Et vitium pigritie quietis virtute
imitatur. Porro vitium inquietu-
dinis virtute se vult vocari sollicitu-
dinis. Et precipitatio festinationis fer-
voris boni studii creditur. Et bo-
ni agendi tarditas consilii mora esse
videtur, dum tamen ista sit virtus, illa
vitium. Tali agitur exemplo vitia
a specie virtutum imitantur. Et inde
se non nulli esse iustos confidunt, unde
et magis reprobantur. Quapropter exemplum vi-
ctor de latronibus sic sumitur: ut
sed ex insidiis latro pergit, se semper iter
agentibus iungit, fingentes se so-
cium donec decipiat improvisum.
Et dum subito erumpit ad exitium,
latro manifestus ostenditur. Ita se in-
serunt in eodem periculose virtuti-
bus vitia, cum semper omnes boni operis
efficacias insidiis celebus rapiant.
Ut aut que sibi erat placens de
virtutibus deceptam se conspiciat in
eis dampnabiliter. **De appetitu virtutum**

Ad virtutes difficile consurgimus,
ad vitia sine labore delabimur.
Ista enim prona, illa ardua

sunt. Grandes enim sudores speti-
mus, ut ad celum conscendere valeamus.
Quemadmodum ad virtutem tendentes
culmen non assumunt inchoantes, sed
a modicis, ut sensim ad altiora per-
veniant. Ita et qui delabuntur ad vi-
tia non statim a magnis criminibus
incipiunt, sed a modicis assuescunt et sic
in maximis pereunt. Sicut paula-
tim homo a minimis venis in maximis
perit, ita in modicis virtutibus gradatim
ad ea que sunt excelsa contendit.
Que iam tunc inordinate virtutes que prope
de initium cito perficiuntur. Hec
est causa, quoniam natura ut queque
velociter ad perfectum tendunt, sic
dubio celeriter finiantur. Sicut her-
be que tanto festinantius proveniunt
quanto celerius crescunt. At que arbo-
res alta radice fundate, ideo per-
durant diutius quia gradatim ad pro-
fectum tendunt. Nichil prodest ad
in prompto male agere, aliquid bonum, sed
prius cohibendum a malo, deinde exer-
cendum bonum. Hoc enim indicat propheta
cum dicit: Quiescite agere perverse, discite
bene facere. Prius vitia extirpa-
nda sunt in homine, deinde inserende vir-
tutes. Nam cohere et coniungi non potest
bonitas cum falsitate et mendacio, pu-
dor cum petulantia, fides cum perfidi-
a, castitas cum luxuria. Quedam
sunt summe virtutes, quedam vero medie.
Fides, spes et caritas summe virtu-
tes sunt, nam a quibus habetur beatitudo
veraciter habentur. Alie vero virtu-
tes medie sunt, que ad utilitatem
et ad premium sunt habere si delectate
arroganter quisque eminuerit, ut pu-
ta doctrina, ieiunium, castitas, sci-
entia, sicut temporales divitie, de quibus
et bene operari possumus et male.
Quisquis ex deteriore iam me-

hic esse cepit caveat de acceptis
extolli virtutibus ne gravius per vir
tutes corruat quam prius per lapsum
viciorum iacebat. Unde deus iustifi
cat ne iterum se de virtutibus erigat
quedam illi virtutum dona tribuit
quedam retrahit ut dum mens de
eo quod habet erigitur iterum de eo quod non habet
quam habere concupiscit humilietur. Et
Unusquisque dono celestis gracie cum pia
tus ad virtutes erigitur si forte mo
detur dei manu aliqua adversitate re
primitur ne de acceptis virtutibus attol
latur frangi non debet quod et ipsi ipsi
que plagis humiliatur communiuntur
Semper procul dubio virtutis est magne

## De pugna virtutum et viciorum

Vnt vicia sibi se vertentes abici
orum eliminacione vel collisione
degunt. Dum ab eis oportet singu
la sunt virtutes singule opponuntur
Iudicium vicia cum virtutibus ad subtilita
tem cum subtilitate confligunt ut ipso
certamine vel mens exerceat ut ab
elacione quasi citius resurgat. Ad
versus ipsius vicia compar virtutibus
e pugnandum. Contra luxuriam ei cons
e adhibenda mundicia. Contra odium
dilectio e prebenda. Porro contra iracundiam
[illegible] adhibenda est mitis. Contra pa
cudiam paciencia est proponenda. Contra
torporem zeli plenitudo iusticie quoque
gaudium. tristicie fortitudo autem
tie largitas superbie humilitas oppo
nenda est. Sic quod virtutes singule
nascentia contra se vicia reprimunt
ac temptacionum motus virtute divine
castitatis extinguit libidinem. abstin
nencia domat. Iram cum corporis
in odia frangitur tanto mens ab
illicito appetitu revocatur. Adversus
iram tollerancia diminuat. Ira ac
semetipsam necat. Sustinendo ac
pacienter custodiam portat. Tristi

e merorem spes eterni gaudii superat
Et que turbata mens de exterio
ribus afficit dulcedo interioris tranquil
litatis lenit. Adversus invidiam preparat
caritas. Et adversus pre avaricia mi
sericordie adhibet tranquillitas. Sin
gulis virtutibus superbi adversus
quam opponitur humilitas Christi quo hu
miliante elati. Principalium septem
viciorum regina et mater superbia est. Ea
dem quod septem principalia multa de
se preferunt vicia que ita sibimet
quadam cognatione iunguntur ut exal
tus altera oriatur. Sicut princeps
septem viciorum superbia nos corru
ptoribus subdit, ita Christus septi
formis gracie plenus adventu viciorum
nos eruit et quos illa adivit sep
templici vicio ipse liberat septifor
mi gracie dono.

## De superbia

Nullum vicio deterius esse sup
biam. Sive per se assumens
verumtamen assumuntur seu
quod de opere iusticie et virtutis exoritur
nimirum culpa esse sentitur. Luxuria
vero omnibus ideo notabilis omnibus est
quam statim per se turpis est. Et tamen
pensante deo superbia minor est
quam detinet superbia nos sen
tit. labitur in luxuriam ut
per humilitatem et confusionem exsur
gat et a superbia. Omnis peccans super
bus est eo quod faciendo vetita
contemptum habeat divina precepta
recte ergo initium omnis peccati superbia
tanto in imo iacet quanto in altum se e
rigit tantoque profundius labitur quanto
excelsius elevatur. Qui enim per
propriam attollitur superbiam per dei iusti
ciam inclinatur. Cum inflatur super
bia vento pascitur. Unde et propheta Osee
ipse pastor tuus pascit ventum
hoc est superbie spiritum. Cum de suis

in virtutibus superbiunt, exemplis huius predi
cati sunt operibus que pro virtutibus volunt
quia rem bonam non bona voluntate
faciunt. Nam et revera sub humilitate
vitiis quibus et sub veritate virtutum
deputatur, ille tanto superbie [illegible]
a superna beatitudine corruit. Cum
ergo de virtutibus attollitur quasi in [illegible]
tantum et exinde [illegible] corruit
quia de excelso labitur. Superbia sit
origo omnium viciorum ita [illegible] virtutes
[illegible] ipsa est enim in [illegible] prima ipsa
in [illegible] postea. Habet enim et in
exordio mentem per [illegible] [illegible]
et novissime de virtutibus decipit, ideo
[illegible] potest magna quia tam per
virtutes quam per vicia [illegible] mente
extimat. Ibi cadit superbia ubi
et nascitur, ut non sit superbo ad
culpam aliud pena sed ipsa culpa
sit illius pena. De superbia nasci
tur arrogantia, non de arrogantia
nascitur superbia. Nam nisi precessit
occulta elatio mentis non se aperta
iactantia laudis. Ita ergo in culpa
preponit superbia arrogantie sicut pre
fert et ordine. Plerique ad elatio
nis [illegible] providencia dei aliquando
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] ut
et lapsi reprehensi a semetipsis
humiles fiant et de innumeris dei
laudari non appetat sed laudet
deum a quo acceperunt unde lauda
ri se volunt. Talibus enim arro
gantibus quandoque vicio labi et humiles
post casum deo fieri, quam per ela
tionem superbie [illegible] [illegible] ruine
[illegible] per superbiam sunt. De luxu
Ex culpa superbie ria et fornicatione
plerique in [illegible] carnis
immundiciam [illegible] ita alterum
pendet ex altero. Gregorius sic.

per superbiam mentis itur ad prostitucionem
libidinis. Ita per humilitatem mentis sal
vat sit castitas carnis. Gregorius. At non
numquam decipit occulta mentis superbia
per carnis manifestam ruinam libi
dinis immundicia de animi [illegible] occul
tat superbia. Exemplo primi hominis qui
mox ut per superbiam contra deum tumuit
statim carnis libidinem sensit et
pudenda operuit. Ut in [illegible] vero [illegible]
[illegible] sue deputet culpe quod cadit
[illegible] libidinis vincitur. Qua nisi
precessisset latens superbia non sequeretur
libidinis manifesta ruina. Non numquam
geminus vicio [illegible] a [illegible] appetitur
et occulto per elationem et publice per libi
dinem. Gregorius. Deus [illegible] [illegible] libidinem
cadit in elationem. Item deus in [illegible] de
clinat elationem, sequitur in libidinem cadit.
Dicitur quod ex occulto vicio elationis itur
in apertum libidinis et de aperto libidinis
itur [illegible] elationis. Gregorius. Sed si ser
vus discrete [illegible] [illegible] timet
libidinem ut non in [illegible] elationem et [illegible]
[illegible] elationem ut non [illegible] [illegible] ad
libidinem. [illegible] superbie
demones [illegible] [illegible] [illegible] deum in
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] depmuat
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] desiderium
stimulantur. Principaliter hiis duobus
viciis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per
superbiam mentis et luxuriam carnis
unde de [illegible] loquitur ad Iob. Qui
sub umbra dormit in secreto ca
lami in locis humentibus. Per ca
lamum enim [illegible] superbia per loca
vero humentia carnis demonstratur
luxuria. Habet enim duo vicia [illegible]
[illegible] possidet genus vel cum [illegible]
[illegible] in superbiam erigit vel cum
per superbiam carnem corrumpit.
luxuria

no

qui sibi luxurie subditi sunt et contra
ri superbia de ipso luxurie opere
gloriantur et inde magis elati sunt
unde humiliari debuerant ad comparatione
malum fit deterius qui non solum
flagitia committunt sed et de ipsis
flagiciis vanitate laudis perdita
extollunt. Sicut scriptum est Quoniam
laudatur peccator in desideriis anime sue
Quod enim peius quam in flagiciis mi
seros gaudere de quibus iam debent
copiosius deplorare. Libido tunc
magis conteritur cum vitetur. Nam
sicut quidam sapiens ait: Prima fornica
tionis oculi tela sunt, secunda verba,
Sed quod incipit oculus per ulnus re
sistere sufficit natam ibi adhuc
liber esse est. Cum delectationem refre
nat libidinose suggestionis non consen
tit ad consensum libidinis. Cito cum resistit
operi qui titillanti non acquiescit
dat delectationi. Quamvis impugnatur quod
usque ad consensionem et si non usque ad per
petrationem temptatur qui ipse qui sola
suggestione et delectatione carnis tem
tamen sollicitatur. Stimuli car
nis qui in paulo excitante sathane
angelo incitavit ex lege peccati causant
que in membris hominum densitate libi
dinis temptat. Cui reluctatorem dum
iste expugnat persistit et de infirmita
te libidinose titillationis virtute sus
cepit gloriosi certaminis. Verum si
victo etiamnunc de sua carne mone
tur nam quamvis in amore dei corri
git in conversatione nequeas tamen
de carne quam extrinsecus gestat in
tua penitus tollere. De aut quod hac asp
batorem permittit gratia protegente superbos
non deserit. Ideo non numquam elati
lapsu carnali corruunt ut a bito
superbie qua dentetibus tinent sa
neantur. Et qui de intumescentibus affectibus
ut cadant tamen cito humiliantur
ut surgant. Antequam perficiatur adul
terium in opere iam adulterium exstat
in cogitatione. Ex corde enim primum cogi
tationes auferende sunt ut non perpetrat
in opere. Unde est quod per prophetam dicitur
stringite lumbos vestros super ubera vestra
hoc est in corde libidinem refrenate que
adhuc per ubera corporis super ubera
adhuc prorumpit. Libido immoderata
est non inhibita. Nam dum
licencia nescit habere modum. Nam dum
se viciosus animus in explendam fornica
tionem carnis luxuriante laxaverit
nichilominus ad alia nephanda scelera
suadentibus demonibus transit. Duxerit in
moderate metas pudoris excesserit
dum criminibus addidit paulatimque
ad deteriora procedit. Non ita sua
vis est canticum suavitas carni
carnis libido sicut experta. Nec
ita delectat fornicatio dum primum committit
ita nam repetita maiores de
lectationes ingerit. Jam vero in usum venit
tanto prorsus dulcior fit ut superari
difficile possit. Sed et sepe ex consuetu
dine delinquendi qui captivi ad peccatum
dum cum quadam violentia trahimur sed per
vola in nobis ex vitiorum rebella
re sentimus. Et plus oblectat mentem
delectatio fornicationis quam ac
castitatis adhuc in homine peccatum regnat.
Cum vero si amplius delectat pulchritudo
in homine castitatis iam non regnant
peccatum sed regnat iusticia. Nam non
solum de commissa fornicatione peccatum
regnat in homine sed si adhuc delectat
atque animum teneat procul dubio regnat
Fornicatio carnis adulterium est
Fornicatio animi servitus ydolorum est
est autem et spiritualis fornicatio. Unde
dominus ait: Qui viderit mulierem ad con
cupiscendum eam iam mechatus

est eam in corde suo / Omnis immunda pollutus fornicatus dicitur / Omnis qui sibi diuisa concupiscencie voluntate prostituatur / Ex delectacione enim fornicandi varia gignuntur flagicia quibus regnum dei clauditur et homo a deo separatur / Inter cetera septem vicia fornicacio maximum scelus est / quia per carnis inmundiciam templum dei violatur et tollens membra christi facit membra meretricis / Peccatis luxurie subiugatum genus subditur diabolo quam per cetera vicia / Vnde ille varius temptator illectos homines tanto potentes magis ad mechandi desiderium suggerit quia vtrosque sexum in viro amplius congregatas intendit demones scientes pulcritudinem esse in castitate et plus honore angelicis nichil e quibus illi lapsi sunt coequari hominem perussi inuidie licinut per corporis opus desideriumque libidinis que a celestibus deorsum deiecta atque protrahat secumque quos viderint gloriantes ad tartara ducant / Cum impulsu demonum mens ad delectacionem fornicacionis impellitur dum iudicium meto atque eterni tormenta incendij ante oculos proponantur quia minus omnis pena grauior supplicij formidine superatur / Sicut enim clauo clauus expellitur ita sepe recordacio ardoris gehenne ardorem excludit luxurie / Quidam in iuuentute luxuriose viuentes in senectute continentes fieri delectantur et tunc eligunt seruire castitati cum eos libido suos habere contempnit / Nequaquam in senectute continentes vocandi sunt qui in iuuentute luxuriose vixerunt / Tales non habent premium quia laborem certaminis non habuerunt / Eos enim expectat gloria in quibus fuerint laboriosa certamina

## De continencia

Deo datur continencia sed petitur et impetratur et vt contineatur qui de gemitu in deo pulsatur / Prelata est virginitas nupcijs illud enim bonum hoc optimum est / Coniugium concessum est virginitas admonita tantum non iussa / Ideo tantum admonita quia nimis excelsa / Geminum est bonum virginitatis quia et hic mundanam sollicitudinem amittit et in futuro eternum castitatis premium percipit / Virgines feliciores sunt in vita eterna / Ysayas testatur sic dicens / Dabo eunuchis dabo eis in domo mea et in muris meis locum et nomen melius a filijs et filiabus / nomen sempiternum dabo eis quod non peribit / Nec dubium quia qui casti perseuerant et virgines angelis dei efficiantur equales / Amanda est pulcritudo castitatis cuius degustata delectacio dulcior inuenitur quam carnis / Castitas enim fructus suauitatis est et pulcritudo inuiolata sanctorum / Castitas securitas mentis sanitas corporis / Vnde et aliqui gentilium gymnici ad perpetuam in venere extinxisse abstinenciam ne virtutem libidine frangerent / Luxuriosa namque vita adolescentem cito debilitat / Sanctitas celeriter durat ad senectutem / Omne peccatum per penitenciam vulneris sanitatem / virginitas autem si labitur nullatenus reparatur / Nam quamuis penitendo venie fructum percipiat incorrupcionem tamen

nllateus recipit pstiam Virgo car
ne no mente ultum premiu i re
pmissioe. Vn i sipientibus uirginibus
saluator i iudicio veniens dt Am
Ame dico vobis nescio vos. Ubi ei
iudicabit ineterem corrupta i me
ncit carne pauldubio i corrup
toz dapnabit nichil q3 valz un
du ce corpe eu qui pollutus e me
te Multi sut reprobi qui carnalis
compleie contagiu nesciunt q si
iscendi sit corpe. ita scelis ma
net i mete ope boni semditate.
Qui recte de virtute gaudent
si alys pmis opibus i suret Qui
se continetem pstitet z abalys tre
nis desideris no subtrahit spine hui
luxuria carnis no polluat dmissa vi
num dulce in uisitacoie ope manulat
Virgines que de sua mit glantur
pporcit operantur qui glam boni
opis sui appetunt q iit castitatem hui
les here debuerunt Tales igi adp
missa celestia no perueniunt q3 qui
sibi uigitate pmiu p elacoib vi
tm auferunt hi e ei rewandu no
here uirges i vas oleu i no sonare
i sustiam boi ope testiom. h m
farie glari apud hoies no i corde
apud deu Femina adulterii exci
pitur desertator matrimonij michi
q e uxorem dute qu p libidie
ardorem pire Quidam coniugale
actu no p gignedis filiis delectat
h hc p turbuleta carnis z libidiosa
consuetudie appetunt sicq3 bono ma
le utuntur Sicia p se mala sunt
coniugia vo z ptates p se que bo
se p se que bona sunt p cabo que
bta ea se mala existunt Coniugia
ei p illud mala se p qd apls dt
Qui autem cu uxore e cogitat

no

q sunt mundi et ppt fornicacoz vnus
quisq3 suam uxorem heat Sic z ptates
p elacoz q insitiute q ueritatem de
male existunt Nocent ei impoe
nocent z ptates h p id qd eis
mixta sunt no p se. ex eo ut n erre
renti mixta qd spine nascuntur
q surgetes elate nocet eis qui
recto ytinere gdiunt

## De cupiditate

Non posse quempiam spiritalia
bella suscipe nisi prius car
nis concupiscentias
no pt ad conteplacoem dei mens esse
libera q desideriis mundi z cupidita
tibus i hiat neq3 ei alta conspicere
potest oculis que pulvis claudit
Omni pcco peyor e auaricia z caor
pecuniar Sou z p sermone di nichil
scelestius quam amare pecunia. hic
eni aiaz suaz uenalem facit qm
i vita sua pcit i tima sua Cu
piditas oium criminu materia e vn
z apostolus ait Radix oium malorum
e cupiditas quam quidam appetentes
errauerunt a fide Si ergo fuerit radix
criminu no pullulant cetera soboles
peccatorum Multi causa cupiditatis tre
ne z ipam fide reliquerunt Cu
piditas ei xpm uendidit nam z
plerisq3 tm i rebus alienis e deside
riu ut z hoiu dum pcetere no uere
ant sed z achab Qui appetitu cu
piditatis sue sanguis expleuit ef
fusionem Sepe iniqui mala que cu
piunt assequuntur et de effectu
mali desiderij fortius puniantur el
lectos aut suos deus no dimittit ple
i desideriorum malorum pfectionem h i dolore
mete gdit eos ab hiis q isto ne
quit appetunt et hac experientia
resipiscant Multi adhuc q ab
hiis mente cesserunt deum q sibi

pretium noverit ad usuram pro hoc quod
temporaliter concupiscit non permittit
adimplere. Secundo, ut judicio fit
ut durius peccant hii quos cupidi-
tate spirati sequitur effectus avaricie. unde
numquam satiari novit cupiditas
semper enim avarus eget. Quoque
magis acquirit tanto amplius querit
nec solum desiderio augendi excrucia-
tur sed et amittendi metu affligitur.
In opes nascimur in hac vita in opes
recessuri ab ista. Si bona mundi
huius possessura crederemus, cum superbia tam-
en amore quereremus et amplecteremur, presertim
cum potentes tante cupiditatis
ardore inflammantur ut de confinibus
suis pauperes excludat vel hic terre
permittat. Quibus ve per prophetam di-
citur: Ve qui coniungitis domum ad domum
et agrum ad agrum copulatis usque
ad terminum loci; numquid soli vos habitatis
in medio terre. Tales ergo homines
in inferno [illegible] rapere ad pacem idem
propheta sequenter comminatur dicens: Propterea
dilatavit infernus animam suam et ape-
ruit os suum absque ullo termino et
descendent fortes eius et sublimes
gloriosique eius ad eum. Nec minus quod
morientes in inferno ignibus depri-
muntur quam viventes flamma cupidi-
tatis sue numquam extinxerunt. Quos
desiderio cupiditatis excestuant fla-
bo dyabolice [illegible] vincuntur.
Attendit cum mente eius superbia
ut de ligno vetito manducaret.
Attendit [illegible] mentem in vidua
ut fratrem occideret. Attendit Salomone
luxurie fratribus ut pro amore libi-
dinis ydola adoraret. Attendit
Achab cupiditatem ut homicidium
avaricie [illegible]. Hiis igitur inspi-
ratoribus dyabolus corda hominum occultis

depravat cupiditatibus. De gula

Quinta concupiscencie suggestio
parentis est. Cum si nimie [illegible]
[illegible] desideria comprimit. Sicut
de Daniel prandium [illegible] desiderabiles
non comedit. Hec est eius concupiscenciam
non implevit. Prima est luxurie ma-
teries saturitas panis. Sicut et propheta So-
domam de panis saturitate accusat
dicens: Hec fuit iniquitas Sodome superbia
saturitas panis et habundancia. Panem
ergo Sodomite immoderate sumen-
tes in turpitudines defluxerunt flagi-
ciorum atque [illegible] cumulata-
te superbia celestibus [illegible]
[illegible] modum non tenuerunt [illegible]
Utile est tenere gule ciborum concu-
piscenciam. Qui cum tamen noxium
ut animus frenat ventri et [illegible]
sit desideranda testante apostolo ac di-
cente: Esca autem ventri et hec [illegible]
Proxima autem ventri libido sic loco
sic vicio sibi cum venter [illegible]
et corpus quia ita nempe sunt proxima in
ordine nam melius genitalia ventri
iungit. Dum hec bonum exhibes immoderata
te [illegible] aliud ad luxuriam exci-
tatur. Non ad luxuriam [illegible]
[illegible] sed tantummodo ut corpus sustente-
tur [illegible] est vivendum. Nam ut philo-
sophi dixerunt: Cibi in venti [illegible]
tineant avari non ut comedant.
Qui minimum cibis utuntur quanto magis
ventre premunt tanto magis sensu
mentis obtundunt. Nam greci di-
xerunt: Ex crasso ventre subtilem
sensum gigni non posse. Nam gule
saturitas nimia aciem mentis
obtundit in gemini quod hebetem facit.
Libidinum ignes ciborum fomite
crescunt, corporis autem quod abstinen-
tia frangit temptacio non evincit.
Unde et tres pueros abstinentes

no[ta]

flamma babilonis incendium et si tem-
ptavit non combussit. Quia nimirum
et desideriorum carnalium ignis attempta-
verunt mentes et inflammet usque
ad consensum tamen corporis ut opus
non exurit. Cum habundantia e-
pularum ardentis divitis incendat
supplicium. Cuius tanta in inferno est
ignes erat inopia quanta hic epularum
fuerat copia. Iustus enim stolo esurire
et sitire noluit postea illic in flam-
ma sitiens stillam aque quesivit non
meruit. Considerandum enim videmus
argumentum quo necessitatis et supplicio
sit quintum. Propter peccatum stant duo
sed hanc non relaxat in conscientie hys
eam libenter ambiunt. Et ei per
ysayam ecce gaudium et leticia occ-
idere vitulos et iugulare arietes
comedere carnes et bibere vinum. Si di-
mittetur iniquitas hec vobis donec mo-
riamini. Sed des carnales cupidi-
tates abstinentia restrictant ista
des tria virtutes caritatis bene
deserviunt. Inde est quod princeps co-
corum muros iherusalem subvertit quia et
venter cui servitur a cociis virtutes
omnium destruunt. Neque enim potest quispi-
am virtutem perfectionem attingere nisi prius
ventris ediderit ingluviem. Ne-
mo potest domare cetera vicia nisi
prius ingluviem ventris restrinxe-
rit. Nec consequentia facile poterit
assumere corpus in undas expellere
nisi per abstinentiam gule. Tunc
ei hostes quos extra nos sunt aliquos fortes
tunc superantur quoniam prius qui intra nos
sunt vincti extinguuntur. Nam frustra
foris agit bellum qui intus perinde
non qualitate ciborum sed corporis cupi-
ditatis causa est. Nam sepe cau-
tionis precepta sunt gule concupiscen-
tie deguistanter. Et sepe ab

iecta vilia edendi cupiditate
sumunt. Sic ergo fit ut non sit in culpa
ciborum qualitas sed illud reputetur
in vicio quod cum desiderio degustatur. Qua-
tuor gula dispositionis in gule appeti-
tu. Id est. Quid. quoniam. quantum et quomodo ap-
petatur. Quid autem ipsius pertinet
quod appetitur. Quoniam si ante legittimum
tempus quod appetitur. Quantum vero ad i-
moderatos refertur. Quomodo ad in-
patientiam festinatoris adscribitur.
Nullus hoc tamen in presenti convertitur
tamen quam libenter qui cottidiana
refectio cottidiana famis exper-
ione adimplet. Cum tertius ei hoc
et si iterum nascimur in eo tamen
in quo non morimur, cum isto et nas-
cimur cum isto et morimur. Plerumque
voluntas descendi ita sub optentu
necessitatis surrepit ut dum putat sibi
re necessitati voluptatis desiderio
finiatur nec facile discernitur
utrum quod accipit gule aut indi-
gentie deputetur. De ebrietate

Post crapulam potius ebrietatem
generat ebrietas at perhibans
gignit mentis furore corporis flam-
mam libidinis. Ebrietas ita me-
moriam alienat ut ubi sit nesciat
terram alienat ut ubi sit nesciat
bonum et malum non sentit. Quod per eb-
rietatem committitur in mortem peccatum
tamen fornicatio et ebrietas coctum
fecit fornicatio at ut erit Salomon
infatuat sapientem. Ebrietas fecit
in loth filias vacuo captivat. Unum
principes impotentes in quo prima
di sunt vinum non bibant ne cum
biberint obliviscantur sapientiam. Plerumque
quam bonum est vultu bibe et in ebriare
iudicant sed advisum se propheta de
gente ve qui potentes estis ad bi-
bendum vinum et viri fortes ad

[illegible]

insistendam ebrietatem vino multo deditos et luxuriose viventes ysaias propheta arguit dicens: Ve qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam et potandum usque ad vesperam ut vino estuetis. De talibus alio loco dicitur: Ve tibi civitas cuius rex puer est et cuius principes mane comedunt. Quam multi enim mane usque ad vesperum ebrietatibus et gule voluptatibus serviunt, non intelligunt cum nati [illegible] sed consuetudine ducente vino et luxurie se tamen tota die epulisque inserviunt. Clamat Iohel propheta huiusmodi qui ebrietati deserviunt dicens: Expergiscimini ebrii et flete et ululate omnes qui bibitis vinum in dulcedine. Omnes notatio non ait tamen flete omnes qui bibitis vinum, ut bibere omnino non liceat, sed addidit in dulcedine, quod ad voluptatem pertinet et prodigam effusionem. Necessitati namque [illegible] adest necessitati concedit Thimoteo dicit apostolus: vino modico utere. Non solum ex vino inebriantur homines sed et ex ceteris potandi generibus que vario modo conficiuntur. Unde nazareis qui se sanctificabant domino preceptum est ut vinum et siceram non biberent. Utque enim statum mentis evertit et luxuriam operis faciunt. Luxuriam autem carnes utique equaliter gignunt. Quidam [illegible] sed panem cum pondere comedentes ita et aquam cum mensura sumunt, asserentes ad castitatem carnis etiam aque abstinentiam conferre.

De ieiunio

Est enim perfectum ieiunium et vita amabile quando ut homo exterior ieiunat et interior orat. Et similiter per ieiunium oratio penetrat celum. Tunc enim homo spiritualis efficitur, angelis coniungitur, deoque liberius copulatur. Per ieiunium et occulta misteriorum celestium revelantur divinique sacramenti archana panduntur. Sic namque Daniel angelo revelante misteriorum sacramenta cognoscere meruit. Ille enim [illegible] et angelorum manifestationes et eorum annuntiationes ordinis [illegible]. Ieiunia fortia tela sunt adversus temptamenta demonum, cito enim per abstinentiam devincuntur. Unde et dominus et salvator noster eorum superare incursus ieiuniis et orationibus admonuit dicens: Hoc genus non eicitur nisi per ieiunium et orationem. Immundi enim spiritus ibi se magis inserunt ubi plus viderint escam et potum. Sancti quoque divinis [illegible] habitaturi desiderio superni [illegible] corpore suum animum [illegible] portant. Unde et psalmista: Sitivit in te anima mea quam multipliciter et caro mea. Caro enim tunc deum sitit cum per ieiunium abstinet et arescit. Abstinentia et ieiunium [illegible] camporum [illegible]. Sepe abstinentia simulate agit ieiunium quam per ypocrisim exterunt. Quidam enim [illegible] corpus suum [illegible] exterminantes sicut ait evangelium facies suas ut appareant hominibus ieiunantes. Ore namque pallescunt, corpore attenuantur, alta suspiria ducunt. Ante mortem que se mortifero supplicio tradunt [illegible] miseri laborum [illegible] non pro dei amore sed pro sola humane laudis admiratione sectantur. Quidam enim incredibiliter abstinent ut hominibus mirabiles appareant. Sed bonum abstinentie in talibus non est virtus reputanda sed vicium, quia bonum male [illegible]. Ieiunium [illegible] in abscondito se servant ut solus deus qui in occulto [illegible] omnium bonorum

opus respondeat. Nam qui sub pro-
pulari manifestatione faciunt neque
adeo iustificant quin iuxta evan-
gelicum sermonem ab hominibus receperunt
mercedem suam. Ieiunia cum bonis
operibus acceptabilia sunt deo. Qui autem
cibis se abstinent et prava agunt
demones imitantur quibus esca non est
et nequitia semper est. Ille enim bene absti-
net cibo qui et malicie actibus
et mundi se iniuat ambicionibus. Ex
execrationis studio et abstinentie bo-
no ab esu carnium se suspendunt
hii potius execrandi sunt quia deo cre-
aturam suam hominibus concessam re-
nuunt. Nichil enim fidelibus inquinatum
nichil quod iudicatur esse immundum est
testante apostolo omnia munda mundis
coinquinatis autem et infidelibus nichil est
mundum sed polluta sunt eorum et
mens et conscientia. Comprimitur ieiunium
quod in vespertinam repletionem ciborum resti-
tuitur, neque enim reputanda est ab-
stinentia ubi fuit ventris saturi-
tas subsecuta. Comprimitur ieiunium
quod in vesperorum delectatione compensatur. Dicen-
te ysaia propheta Ecce in die ieiunii
vestri invenitur voluntas vestra. Volup-
tas enim in deliciis intelligitur. Sicut enim
repeticio debiti et litis contencio
ac percussio ita delicie improbantur
a propheta in ieiunio. Tota ei die
ieiunans in cogitatione ruminat quod
ad explendum vespere sibi deliciarum
paret. Non est corporis adhibenda
immoderata abstinentia ne dum
amplius gravatur caro pondere inedie
nec malum postea agat nec virtutem
facere incipiat et que addicitur vi-
cio mali careat finem et boni
officium dum plus sumitur perdat.
Sollicita igitur discretione carnis

est moderanda materies ne aut
integre frangatur aut immoderate laxe-
tur. Infirmitate carnis nimia
prevalente ad dispositum pertingere neo-
pt. Nam quamvis spiritus amorem
quisque habeat exequi tamen non valet
opus mentis cum desiderio conatur
cordis intentione corporis debilitate
nimia etiam vires animi frangit
mentis quod facit ingenium marcescere
nec valet quamquam bonum perfecti-
tatem efficere. Nequid nimis.
Nam quodque in medio et temperamento sit
salutare est. Quod si aut nimis
et ultra modum est periculosum est studium
suum in contrarium vertit. Inter omnes modum
temperanciam oportet habere. Nam omne
quod excedit periculosum est. Sicut aqua
que si nimis ymbres prebeat non
solum nullum bonum adhibet sed et periculum
exhibet. Explicit liber secundus

Incipiunt capitula libri tercii

Incipit liber tercius ysidori episcopi

De flagellis dei capitulum primum

Divine sapiencie et bonitatis sicut intime ut testis sentiatur conscienciae, ita extrinsecus irrogat penas, ut verum sit testimonium prophete, ego ipse sum et testis et iudex. Miserere domine miserere ysidoro indigna agenti et digna patienti, assidue peccanti et tua flagella cottidie sustinenti. Ordinata est miseracio dei que prius hominem hic per flagella a peccatis emundat et postea ab eterno supplicio liberat. Electos suos deus doloribus vite huius atteritur ut perfecciores vite eterne lucretur. Nec magnum deus delinquenti parcit quem per correctionem flagello temporali ad purgacionem ferit aut puniendo eterno relinquit. Aut ipse in se homo penitendo punit quod male admisit. Ac per hoc ideo deus delinquenti non parcit. Iusto temporalia flagella ad eterna proficiunt gaudia. Nec quisquam iustus in penis gaudere debet et in prosperitatibus timere. Neque iusto neque reprobo deus misericordiam suam subtrahit. Nam et bonos hic per afflictionem iudicat et illic per miseracionem remunerat. Et malos hic remunerat per temporalem clemenciam et illic punit per eternam iusticiam. Compar vita deus parcit in presenti et tamen non parcit electis. In illa

ptet electis non tamen parcet
in qui(bus) / periculosa e(st) i(n) hac vita se
curitas malor(um) (et) bonor(um) dolor
tranquillus / nam in quos post morte(m)
ducetur [illegible] iusti(us) eos dormi
et post laborem securi(us) non tantu(m)
de corporalib(us) passionib(us) s(ed) (et) despi(ri)
talib(us) oportet intelligi / et quanto q(ui)s
in corpore (et) in mente flagella sustinet
tanto se i(n) fine remunerari sperat
Saepe consulto dei iudicio ex flagel
la correptionu(m) et repulsi i(n)his mundi
dum q(ui)a multa d(a)mpnabilia gerun
ipsi se videant despecti tamen
adeo nullo verbere [illegible] emendatione
feriuntur. Cui plus corripit flagel
lo qui adeo diligit si permanserit
dicente amos propheta / tantum vos
cognovi ex omnibus nationibus terre ideo
visitabo super vos omnes iniquitates
vestras. Quem enim deus diligit cor
ripit flagellat enim omnem filium quem
recipit. Valde namque e(st) iustum i(n) hac
vita et virtus temptari (et) verberari fla
gello / ut dum virtus pulsatur ma(n)
timbus non superbiat / dum vero ex innu
meris carnis doloribus attere(n)tur a mundi a
more retrahatur. Temptari ut optime
nostrum s(ed) temptatione plage non tempta
tione bruptione. Diuinis sua suos e(st)
bene electos i(n) hac vita deus agit / ut dum
lectos i(n) hac vita deus agit / ut dum
fortioribus flagelli stimulis feriunt
nulla oblectamenta presentis vite delectent
s(ed) celeste premium ubi certa requi
es expectatur in desiderium de fide
venit. Electi vite istius aduersitate
probantur ut s(an)c(tu)s petrus iudicium a domo
dei incipiat dum i(n) hac vita electos su
os deus medicinali flagello castigat De
emina e(st) Gemina percussione
Percussio divina bina i(n) bona parte(m)
qua percutimur tamen ut emen
demur / altera qua volucam(us) con
scientia ut deum ardentius diligamus
Gemino more deus respicit ut
ad veniam vel ad vindictam / ad ve
niam s(icut) petrus / ad vindictam s(icut)
dum s(icut) sodomos se destenspus
et visus testatur. Trimoda voce
deus quos voluit percutit .i. ad dap
nationem reprobos / ad purgationem quos erra
natos reprobos / ad probationem iuste
re videt electos / ad probationem iuste
tos / primo namque modo egyptus tempta
est ad dampnationem. Secundo modo
pauper lazarus ad purgationem / tertio modo
percussus e(st) iob ad probationem / flagellatur
tus plerosque adeo cum peccatum ne ma
ius fiat ut paulus qui fastigium
lucis sit ut paulus qui se stimulus
instigante carnis tollerabat sti
mulos / flagellatur. (et) post pec
catum ut corrigat ut ille in apostolo
q(ui) traditus e(st) sathane in interitum car
nis ut spiritus salvus esset in die domini.
Non tamen iuste innumerat eti
am q(ui) nescit cur vapulat / nam
10 de plerosque flagellat ne de sua
iusticia superbiens cadat. Quibus
iusticia superbiens cadat. Quibus
vita de tanto magis strictius ut per
vita de tanto magis expectando fla
bat quanto magis expectando fla
gellat s(ed) alios corrigendo corrigit
de quibus dicit ego quos amo arguo
et castigo. Alios feriendo punit
quos incorrigibiles de culpa aspi
cit / quosque iam non subdisti
plina ut filios pro s(ed) districta
dampnatione ut hostes adversando
puniat. De quibus dicit plagello
inimici percussi te castigatione cru
deli / (et) item quid clamas adme
super contritione tua insanabilis est
dolor tuus. Cum vir quosque festi
net (et) timeat ne simul feriat
vita eius cum culpa flagellum
nemeque tunc debuit culpam

cum imitauerit luitam nam
tm9 mores no imitat/ atrociores
no expiat / Ois percussio diuina aut
purgatio vite put e u ii ou pene
sequentis / nam quibusda flagella
alibi vita ichoant z i eterna
percussione pdurant / Cu dub p moy
sen dt / Ignis exarsit i fa mea
z ardebit usq ad ifernos deorsum
A quibusdam dici solet no iudi
cat de bis i idipsum / Qui tamen no
attendunt illud qd scriptu e / Ihc po
pulum de terra egipti liberans secundo
eos qui no crediderunt pdidit / Qu
nis enim si bina culpa bis no puni
titur / bina tn percussio itelligitur
que hic i cepta illic pficitur
vt i his qui oio no corrigutur
pcedentem pcussio flagellorum seq
tur sit ita tormentorum / Qz hinc
e qd i psalmo scriptu e / Operiatur
sicut diployde confusione sua / Dy
ploys ei duplex vestimentu est
qd signali i duxerunt q tpali
pena z eterna dampnant / Vn et
Jeremias / Contricio ic sup contricione
i dampnacio gemina z h z i fu
turo seclo / Et adem alibi z duplica
tiuo seclo / Et idem alibi z duplici
contricione contere eos i duplici pena
s putii z futura / Quibusda secto
di iudicio h male e plus bene
sz ut dum h castigati corriguntur
ab eterna dampnacione liberentur / Q
Quibusda vo h bn est illi ma
le sed diuini illi accidit cum hic
potentia z felicitate confouentur
post morte gehenne ignibus tor
quendi / porro quibusda z hic
z illic male e / qz corrigi no
tentes z flagellari i hac vita

z cipiunt z i eterna pcussione dampnam
Certu e enim tantu i ingrat quosdam
desperacionis pfundo ut nec p fla
gella valeant emendari / De quibus
p pphetam dr / Frustra percussi filios
vros / disciplinam non receperunt
Qz plerumq iustus plangit z nescit
Vbi ppoibus ptrie psentia patitur
flagella an p bono tm / et nescit
que sit culpa illa p qua meruit
pati eiusmodi supplicia z pp
ambiguo maiore i merore u satur
Omne flagella iusti cp me absol
uant adhuc tamen sub incerta me
ti turbatur / ne insistentes ei plage
sufficiant ad pgranda delicta / Pi
de qd diuini puicia patitur z futura
ptimescit / quodammodo sicut ait ppheta
psume penis duplicia recepit
Nec no ullos *De ifirmitate carnis*
eiusdem qualitatis hoies qui
nesciunt corrigi nisi alios vide
rint flagellari / Hic qz ipsi sunt
conparacione malorum du sibi id acci
dere timent i quo pire alios vi
dent / Nonnullos z psciens deus
multu pcare posse i salute flagel
lat eos corporis ifirmitate ne peccent
ut eis vtiline sit frangi languoribus
ad salutem qm manere icolumes ad
dampnacoz / Visitatio dei u ... i bo
accipitur u ... i malu / In bonum ei ac
cipit sed e illud visita nos i salu
tari tuo / In malu vero iuxta id
tempore visitacionis sue pibunt / Tri
bus ex causis i firmitates accidunt
corporibus i ex pcto ex teptacoe z ex
i patiencia carnis / Sz hunc tm no
nisi me humana pt mediari sciencie
Illis vero sola pietatis diuine misericordie
Qui valenciores sunt z sani

utile e illis i infirmari tuo prorsus ne p languorem salutis illiciatis se sordidantes cupiditatu z luxurie desideriis pareret. Divicia que tem pulit nec sentit utilit uml tat i infirmitate ut sanatur atque i tellectu emendetur. Nam vicius voluptas carnis senciuntur qui hec ideoqz p carnis flagella curantes vicius corrigunt. hic quippe i dicat i parvis oculis squamas i fidelitatis que diu minime sit p i trepa coz i denlis carnis confestim soluta e divinia mente. Est principalis sa nitatis que ad i obedientiam hominis ducit est z salubris i firmitas q p divinam correpcionem mentis duriciem frangit. Alanguor hic i. precibus i firmitas pernitiosa est, deqz z apostolus ait. Quis i firmatur z ego no uror nam utilem ce i firmitate carnis idem apostolus approbat. Cum i firmor tunc forcior sum. De tollerancia divine correptionis

Immunitate i flagellis. Der pacior ho no debet quam maxime p hoc quo corripitur contristari. Unusquisque aut tunc levius portat quod patitur si sua discusserit mala pro quibus illi i fertur ut flumen iusta. Constat no i immunitate qui male pati et z si ignorat cur mala patiatur. Et pro hoc iuste se pati arbitretur quia p quod ab illo iudicatur cuius nunquam i iusta iudicia sunt. Cum flagella sustinet z quod diu i immunitate iusticiam iudi cantis accusat. Cum bonus se cognoscit a iusto iudice pati q sustinet z si hoc p quod pati ignorat. Ex hoc tamen iustificatur p quod z sensum accu sat z dei iustitiam laudat. Dum ex rebus prosperis utilia iustus

exempla prestat hominibus, unde e contrario z adversitatibus tamquam constans eius patientiam comprobet, ut dum omnino for titudo documenta exempla sumant qui perfectioris eius patientiam agno verint. Cum passionibus hic i sidi ante adversio cruciatur, no ideo credat se alienari a xpo qui illa patitur, sed magis laudet deum pro eis quod accuset. Ad magna utilitate dive pro suo meus ipsa dimisit pas sionum temptationibus agitatur. Plus si deo gratias egerit sive qz culpe q talia dignus sit pati reputaverit pro hoc quod ex compassione accedent pro virtutibus reputabuntur. Quia z divinam agnoscit sentiam z suam culpam i telligit. De temptationibus diaboli

Utilis temptationum calamita tibus mens iusti i hac vi ta pulsatur ut temptat absque seculo subditus excelli quo z temp stalo careat et fixam illam securi nos teneat. Inter eas pe tatem i teneat. Inter eas pe nas quas iustus i corpore patitur atque eas quas mente p fraude diaboli tollerat multu iber est. Nam gravius fert has quas intus luget quam eas quas exterius sustinet. Nam et istis z loco eiciat z tempo illas ut loco emitat sed ut tempe. Non amplius electos temptat diabolus quam diu voluntas permittit tempe tando aut secundum perfectioribus fuerit. Et si noluerit tamen secundum utilitas fuerit diabolus qui eos temptationibus non decipit sed potius erudit. Nam temptationes quas ille de uicarius i titium movet, i fra xpo ad exitium virtutis salubri utilitate convertit. Iustus dei

atqz astucie crimina hinc atqz illuc
currentes que devorent diffundunt
captare tamen diuina non cogente ne
tum noceant quantum maliciose co
tendunt nam quod stoy uitam tan
ta tollerare potuissent si superna dis
pensacio pyo moderamine nequi
ciam demonum non frenaret. Et
licz dyab9 temptacionum iustorum sit in
fore cupiat tamen si a deo potestate non
accipit ullatenus adipisci potest quod
petit. Unde tote voluntas dyabuli in
iusta est et tamen permittente deo om
potestas iusta. Ipse enim temptare que
libet iniuste appetit sed eos qui tem
tandi sunt non nisi deo temptari iuste
permittit. Unde et in libris Regum
de dyabolo scriptum est. Spiritus dei
malus irruebat in saul. Ubi iuste
querimus si dei cur malus si ma
lus cur dei. sed duobus uerbis com
hensa est et dei potestas iusta et dyabuli
voluntas iniusta. nam spiritus malus
per nequissimam voluntatem et idem
spiritus dei per acceptam iustissime
potestatem. Cum non est in universo
sed in eterno potius vitas neqz
enim alibi concupiscentie fomenta
succendit nisi ubi prius pure
cogitacionis delectacionem aspexit. Quia
si a nobis hominis vero seruitute
si studio ille ille consiliis discedit
statim quod frangunt iacula concupi
scentie eius contempta iacent et
sine luce faces eius extinguntur
Voluntate hostis insidias intellige
pariter et caue. Si sic oportet
ut qui innocencia vite existe
simplices ut tamen oportet cum
simplicitate esse prudentem quia prudencia

simplicitate non uiuiscet iuxta p
phetam columba est seducta non habens
cor. Sed ideo columba est quia simplex ideo
autem cor non habens quia ignara prudentie
est. Decepcione sathane stoy cor
dibus aperitur qui per speciem boni ange
li se simulans lucis dum mittitur
elatos decipere detegitur atqz contempni
tur. Sic tuba fallacis doctrine de
stoes suos facit intelligere consciencie
dyabolicum errorem interius cognoscunt
et sollicite caueant. Discrecio stoy
tantum sed cernit inter bonum et malum
ad discernendum ne eos
per dictum racione dei iudicent ne eos
dyabolus per speciem boni fallat. Quod hec
est enim per protectio ymo prophetie dicentis
est enim. adversariorum. Apostolus et se
niores. Si separauerit preciosum abi
viile dicit. Si separaueris preciosum a vi
li quasi os meum eris. Timent et bene dese
indicant sibi. Cum eos de fallacia
demonum temptamenta faciunt intellige
Multi decipiuntur ab eo et ignorant
se esse deceptos. Propheta Osee testimonio
declarante. Comederunt alieni
robur eius et ipse ignorauit. Alienum
vero maligni spiritus designat qui
virtutes mentis comedunt sed hoc contra
negligentem non intelligunt tanquam
in ceteris dyabolus vincitur qui decepta
iniquitate hominem de peruersitate conatur
convincere iam ab eo recedit dum per spe
ciem sanctitatis et tolerat ea que sancta sunt
deserunt quod et qui decipitur sua
detrimenta non sentit. Sed tanquam sit
virtutes que sunt contraria sectatur et
diligit. In notulis carnalium dyabolus
terribilis est. In oculis electorum autem
eius vilis est. Ab incredulis ut leo
contremiscitur. A fortibus in fide ut
vermis contempnitur atqz admo
nentium ostensis repellit quia
suggestiones dyabolicas non

recipit i ſiquas · i eius i ſidias im
minere ꝟſit · nam facile ꝯ ſecpe
ope repellit ſi pma oblectamenta
illius reſpuant · dyaꝰ ei ſpes e
ſubreptioꝰ / cuiꝰ ſi capiti · i · pme ſug
geſtioni no reſiſtitur totꝰ i iteria
cordis dū no ſentit illabitur / Tep
tacioꝰ dyabolorū licet fragilia
ſit · que ſi no caueantur ſꝫ p ꝯſu in
ꝯſuetudinē ꝟſent i nouiſſimis for
titer ꝯualeſcut / ita ut aut nuq̄
aut cū difficultate ꝟincant · Omī i
tota ꝟita dyaꝰ puaricare hoīez cu
piat amplius / amplius tame in
fine moliter decipe / ſicut e ꝯſpe
i pmo gene pthoplaſtum ſpecū dū
eſt / et tu i ſidiaberis calcaneo eiꝰ
Quia nimirū hoīem que dyabolꝰ
i curſu pſētis ꝟite no decipit in
nouiſſimis ſupplātare diſponit / ꝑ
inde quis quiſqꝫ ſit i ſtis nu
quā ucte ꝯut ſit ihac ꝟita ſecurꝰ
Sꝫ ſp humilis caueat ſꝑ qꝫ ne i ſi
ne corruat ſolliciꝰ ptimeſcat ·
dyaꝰ ſuis ſectoribꝰ blandit / dei
ſuis ꝟos moliatur teptamenta
ꝯtraria / vñ dū qui ſe poſt bapꝰ
ꝯtraria / vñ dū qui ſe poſt bapm
paſſꝰ e dyaꝰ teptari · dyaꝰ ſcos
oīes no tenedo poſſideꝫ ſꝫ tepta
oīes no tenēdo poſſidꝫ ſꝫ tepta
do pſequit · nam qꝫ no i eis i tuſe
cus regnat · contꝰ eos extrīſecꝰ
pugnat · et q̄ i terīꝰ admiſit do
miniū exterīꝰ ꝯmouet bellum
Vnꝰ ꝯt cum que poſſideꝫ dyaꝰ
icrius ſecnit / qm̄ ſe nubiꝰ diua
ab eo expellendū ꝯgnoſcit / vñ ꝛ
i mundꝰ ſpc ꝟut ꝯmius dexerpſit
pueꝰ i quo habitabat qm̄ ad xpi
i periū exire ab eo coactꝰ e / Q
ſtam ꝛ ad iob uba reſpirat bbi i
nouiſſima behemoth caudam
ſuam · qi cedrū aſtrixit // plus
dyaꝰ ꝯt eos diuerſis teptacoībꝰ
iſiſtere qui put ꝛ aliis ſua ſtabi
litate pdeſſe / Et dum illi ipedi
untur no pficiant qui nocendi
ſut / Maligni ſpus ꝯt eos i nos
irritare nitunt ſꝫ i tunſſioe tep
tant nec pot ꝟidere ſi aut pre
ſagā ſpu eoꝝ iſidias p cognoſcut
et ꝯpꝫ i ſemetipis ꝟirum ſentiunt
i deſineter opibꝰ ſuis exhauriunt
ut de i timis puri i ꝟeiant · Eo
dem blandimento decipiunt nūc
p dyam hoīes quo pthoplaſti in
padiſo ſt decepti / Multꝰ eni ꝟi
noꝝ pſtigiis incītes ꝟepꝰoꝝ per
teptandō deludit / nūc ei p
miſſis decipit / nūc ꝟebꝰ tuſto
riis · qi neceſſariis illicit · nūc
eni ipā i fine ſupplicia · qꝫ leuia
ac tn̄ ſutoia ſuggerit · ꝯtenꝰ mīſe
roꝝ corda i cupiditate feſtinitꝫ
diſſonat ſecuꝫ ad thartara du
cat / Argumēta teptacoīū mala
ꝛ qꝫ cogitacoīū ſemina q̄ in
cordibꝰ dyaꝰ fundit / ita ſepe ꝟi
dꝫ teptant i plicant mentem
ut ex quacūqꝫ pte euade ꝯque
teptamt ſine piculo exire no
poſſit · ꝟeluti ſi iure hoc facere
q · ſi fecerīs peccateꝫ ſi no feceris
reus pmiſſis / Intanto ꝯ ma
li diſtemis ut euadendi aditꝰ
pateat / minora potiꝰ eligenda
ſut ut maiora ꝟitent / Ꝙ dyaꝰ
qm̄ decipe quēqm̄ querit · pus
naturā eniꝰ cuiꝰqꝫ i tendit ꝛ i
de ſe applicat ꝟn̄ aptū hoīez
ad peccandū aſpexerit / Exea p
te hoīes dyaꝰ teptat / qua eos
p extreſtentem huorem facile
i ttinare ad ꝟitia ꝯſpicit ut
ſtōm huorꝰ ꝯpaſſioꝫ adhibeat

Nbat.

z teptacom / Ecce balaam qui
i figura dya' qr pplm di execa
pte pcepit / pnitiose pcinde'
lagos ex qua ftali' ycurfit cos
lapsuros / nam z qui aqm eli
cubi beduat / no eam palam
ptem mittit nisi ubi i petu ei
itendit / cumllus culpam no ex
pimet qm expta pissoe sust
net / h qtu balet qr id qd tolle
net / pugnet / nam si gpassioue
reditur teptatoi uel bito nequa
quam resistitur / Ideo dya9 in
sacris eloquiis behemoth l ani
mal di' qr de celis lapsus ad tra
cecidit / ideo leviathan l spens
de aquis qr i huig sli man bolu
bili usatur astucia / Avis bed
ipte uocatur qr p supbia ad
alta sustollitur et uerte hie tb
uocabulis appellatur qr p suo mi
to aerem qi auis p carne me
ruit / trauint aial puisdu sit
spens ut i huig sli mari in
fang iacebat cogitatoe fluctu
acoe / excoem qr p incubra sua
dya9 opatur / sortitur uocabula
ita ut qd singuli agunt i telate
illo hic noieutur expo / Que em
no decipit dya9 / bu aial e ht
e dum partinis luxuriam tep
tat / bu spens e ht e cupiditas
at nocendi malitia / Que tut
net sic decipit i sitat ei bu
auis est / ht e suplie tuna / bu
dicz eni doles spat quousque
i sciat uiam p que i cautum
decipiat / aliud e i tiae i men
tem cui9 qm dya'm aliud bo tha
bitare / nam z i corda scop in
greditur dum malas sugges
tiones i simuat / h non i ha

bitat i eis qr i suo corpe no cos tus
duxit / Qui bco i corpe ci9 sut ipos
i habitat quia ipi sut teplu ci9 et
si subripiat mentibz clcoz dya' no
enit i eis requiescit sed i corribus
reproboz / ntm calore fidei mox ex
citatur ut exeat ab clectis / non
nulli queos iam avido ore dya9 de
uorauerat uirtus diuini iudicii
occulta misericordie ab ei9 ore eripuit
z saluti restituunt / nam sepe
multos qs antiquus hostis luxurie
sceuus mersos tenuit / potentia di'
ita p pniam ab ei9 faucibz traxit
Quo de bonoz i ecctia apha dr el
lectos dya' esse escam / quam albi
sepium e de illos fecum sed bos cred
unt qr i oculis dei fecum sut q el
lectus tibus p sicere ce bedentur
At psoe qui de bonoz mo pent
apud hoies apud deum fecum existut
cum dya9 iam deglutisse dr quez
iam p ferro scelere debaste bidet
Cu beo qui non deglutiuit opere
pfectione sed teptacoim ille corti
mordet ut demoret ad ipue qi
i maxilla mandit / unde z paulo
hz stimulos carnis qbz humilliet
non ht peccandi pfectionem qua
deglutietur / Ob dya' uba ci9 sut
ubi ci9 vo ispiracoes occulte sc
Quibus corda hoim alloquens
occults brit cupiditatibz / Quida
ob i corrigibilem i scrupitate qt no
sponte corriguntur i manus spm
spiritus ad flexandi traduntur ut ar
tibus flexandi traductur ut ar
ripiendi eos demones compah
heant peatem factoribz ijs eoz
ipplicati humilient z peccatum
sustinent / Sicut z apo9 chorin
thijs scribens dt / Tradite huiu
s sathane i uiteum carnis ut spc

salvus fiet. Utile est enim quosdam
peccantes ut anime salventur, sathane corporaliter deputari quatenus
ex presenti correpcione futurum iudicium
timeant et deterius delinquere
timeant. Quidam autem pro peccati demonum ad emendacionem deputentur.
Quidam vero desperati ad solum perdicionem traduntur. Nonnumquam vero
adversus iustum hominem et tribulaciones
cordis ille exaggerat et dolores
corporis suscitat. Unde est quod apostolus
dicit datus est michi stimulus carnis
nis angelus sathane ut me colaphizet. Sepe iusti mente bravium
vexacionum doloribus vis demonum
teneat ubi iterum ipsos ad de-
speracionis angustiam coartatur
per maneri aut in dei amore ire
et ipsi tali angustia admittunt
perficit. Nam sive ianuas sive in corpore
pe per ostiatim in membris spiritum quibus
adversa iustus paciatur ex deo utique
permissum id patitur. Et si hoc ipsum
permissum ad dei gloriam humiliter refert et deo
tat quod per passiones corporis Iob dictat
Si bona suscepimus de manu domini
mala autem quare non sustineamus. Iste
non separatur atque sic contingit quibus
atroci angustia torqueatur; ne
tamen iustus adversa in terra patitur in
castigatores demonum sic talibus temptatores
pre vite eterne non potest. Quia
pene divine ad depuracionem culpe inire
deputatur quod de sue maiestatis
permissum nolens quis patitur portet.
Nam ubi peccatum ubi cupiditatem
tem vel voluntate deflectitur ubi
non violet additum et si stratum
ex flagicium non est miseria tamen
pro flagicio et sanctus est. Si quis
dum pro innogata laudat miseria
quamvis pro solido dubio curatur fit
in cura.

## De temptacionibus soporis

Solent quoque demones in noctibus occurrentes humanos sensus pervertentes
soporem conturbant ut terrores
dolosos et timides faciant aliquando
conscience et desperacione peccatorum mentes
conturbant. Quare
quasi per soporem conturbant; hoc re-
daque supplicia gehenne insinuat
nam numquam autem et rapta in pugna
vos transferentes humana corpora
deberant. Quod tamen deo permittente
malis fit ad vindictam iustis
ad tollenciam et gloriam. Plerosque
in domo spiritus eos quos in turbe in eo-
re sibi inspiciunt dormientes quasi
vane spei prosperitate illudunt.
Quosdam vero quos formidare
aliqua adversa presumunt dormientes
tes fama terrore gravant. Diversis
miseros corda variis illusionibus
in temptantes modo vacua prosperitate demulcent nunc vacua for-
midine terrent. Qui autem nullus est
unus consti(?) sicut delectus autem numquam
vanis terroribus fatigantur. Nocturnis
in viro tribulis fatigantur. Nocturnis
sic placito sopore quiescentes in ...
et per soporem quidam diabolica et mis-
tica conveniunt et vident. Quidam
vero corda sua ymaginibus variis
pollucione infecta et amore illius
prescientes terrenorum aspiciunt; sicut
cum ymago menteque miserorum
diversis illudit ymaginibus et quos
vigilantes in terra trahit dormientes fatigat ut numquam securos requiescere sinat. Non numquam
et electorum mentes horrendis ymaginibus soporis spiritus in unde
terrificare conantur et quos vi-

gilantes viris teptant n° supe
rant aciter dormientes in
pugnat. Sed aut et si ad ma
ineti h° visioibus gmoneant
mox tamen evigilatos illusio
nu vanitates despiciunt in decor
suam ptinus adhere gnitut. Di
verse qualitates sunt sompnioru
Quedam enim ex saturitate sunt
i anitate occurrunt. Queda p ex
pigeram nota sunt. Quedam vero
ex sepa cogitacioe oriunt. Quam
sepe que i die cogitam° i noctibus
reogniostimus i nonulle autem
visiones spum i inborum fiunt il
lusione dalone approbante mul
tos iam errare fecerunt sompnia
et illusiones vane. Porro quedam
insta sunt hic mo i sompnie reue
lacoie. unistio Quod legi i lege
de yoseph filio Jacob qui sompnio
fratribus pferendus pdicat. vel sicud
i evangeli° de yoseph sponso marie
Qui ut fugeret cu puero i egyptu
sompnio admonitus e. Non numquam
i pmixte accidunt visiones i co
gitacoes simul et illusioe atque
item cogitacoe et revelacione
daniele dicente. Tu rex cepisti cogi
tare tepisti i stratu tuo quod esset
futurum post hec et qui revelat mi
steria ondit tibi que ventura
sunt. Et enim sepe ea i quibus cogi
tacionum inaio sibi ° pomgimus
quedam mens excessu revelat
du requiescimus. Quamuis non
nulla vera sint sompnia facile tam
eis credi no opus e quod diuss
ymaginacionum qualitatibus ori

untur et unde veniant raro gsi
deratur. Tam facile igr sompniis
fides adhibenda no est ne forte
sathanas i angelum lucis se transfor
mans crudelibus i eandem fallat ut a
liqua erroris fraude decipiat. Nos
numquam i vero demones deceptoria
fraude Ita quosdam curiose ob
servantes illudunt ut quedam sompnia
no aliter eveniant quam ondutur. Et
enim i multis fallant i vero et vera
pnunciant. Quare omnibus ita accidunt
contepnenda sunt ne forte de illusi
one perdant recolentes scriptu
ram quod dixerunt vobis et ita
eveniunt no credatis. Sompnia similia
sunt auguriis et qui ea attendunt
sunt augurii nostri. Quare ante
ea augurium nosunt. Viv ante
deberim° no esse vera sompnia q cogi
tamus actim° die nocte quod sibi yma
ginatur. Mentes enim no numquam
sibi ipsi sompnia fingunt. Sepe enim
du pora mala p tristem memo
riam et gehenne videam i nobis
ipsis recolendo ymaginam° hinc °
vagiacoes mens et depicti ad
missi aut de futuri supplicii me
mori a vigilantibus fiunt et pmissi
ones sompnia quod occurrunt et cogita
tum mentes gvenunt. Nam bina
ta incorie fiunt utque sine vigi
lantibus sive dormientibus ub. Talia
et enim inotione horribili que
panoe et p gcterem gontinui et
gruca sunt que quisi °que dura
que p timestimus menti appe
ta i sompnio contepnam. Non est
parum qui noletes vagiinibus nocti
ims illudimur. Sed hoc e parum si
antequam illudamur cogi
tacoibus esfectibus pueniimus

Ingerunt quippe ymagines quas
in veritate gessimus sepe dormien-
tibus in aera apparent, sed innoxie si
non consentiendo occurrunt.
Cum nocturna illusione pollui-
tur et si extra memoriam turpium cogitatio-
num se sentiat inquinatum, tamen hoc
ut temptaretur culpe sue tribuat
suamque immundiciam statim fletibus
tergat

## De oratione

Hoc est remedium eius qui viciorum
temptamentis exestuat ut quo-
ciens quolibet tangitur vicio
totiens ad orationem se subdat quia
frequens oratio viciorum impugnacionem
extinguit. Nam perseveranter
oportet intendere animum nostrum in oratione
atque pulsando quousque importunas
desideriorum carnalium suggestiones
que nostris obstrepunt sensibus forti-
ssima intentione superemus ac tam-
diu insistere quousque persistendo vin-
camus. Nam negligentes oraciones
nec ab ipso homine impetrare valent
quod volunt. Cum quisque orat sanctum ad
se spiritum advocat ac ubi venerit
confestim temptamenta demonum
que se mentibus humanis ingerunt
presenciam eius ferre non sustinen-
tes effugiunt. Oratio cordis est
non labiorum. Neque enim verba deus dep-
recantis intendit sed orantis cor as-
picit. Quod si tacite cor oret et vox
sileat quamvis hominibus lateat deo la-
tere non potest qui consciencie presens est.
Melius est enim cum silencio orare cor-
de sine sono vocis quam solis ver-
bis sine intuitu mentis. Numquam
est sine gemitu orandi negotium, nam peccatorum
recordacio merorem gignit. Dum
enim oramus, ad memoriam culpa
reducitur magisque reos tunc nos
esse cognoscimus. Ideoque cum deo as-
sistimus gemere et flere debemus
reminiscentes quam gravia sint scelera
que commisimus quamque dira inferni sup-
plicia que timemus. Mens illa
se in oratione offert tale post oracionem
continet, nam nichil proficit oratio
si denuo committitur unde iterum venia
postuletur. Ille enim potest desidera-
tum effectum sine dubio percipit qui quod
orando abluit postulat delicta que
deo non iterat. Mens munda celestis
est et tunc orando deum verum contemplatur
qui nullis terrenis curis et erroribus
peditur, apta est enim ad bonum in sua
natura, in aliena vero turbatur. Pura
est oratio quam in suo tempore seculi non interve-
niunt cure, longe autem a deo est ani-
mus qui in oratione cogitationibus seculi
fuerit occupatus. Tunc ergo veraciter
oramus quando aliunde non co-
gitamus. Sed valde pauci sunt
qui tales oraciones habeant, et licet
in quibusdam sint, difficile
tamen est ut semper sint. Mens que
ante oracionem vacans ab illicitis
cogitacionibus occupatur, dum
in oracionem venerit confestim illi
ymagines rerum quas nuper co-
gitavit occurrunt adque prorsus
obstruunt ne se mens libera ad
celeste desiderium erigat. Proin-
de est itaque prius animus atque
a temporalibus rebus segregandus
ut pura acies cordis ad deum
bere et simpliciter dirigatur. Nobis
bere tunc impetranda divina
munera credimus quando sim-
plici affectu assistimus cum oramus.
Amplius modis interrumpitur orationis
intentio, dum se per incuriam

vana mundi ingerunt in cordibus
orantis animo. Cum enim magis
contra cogitationes curarum secularium
humanis mentibus ingerit quam orante
aspicit. Duobus modis oratio impeditur
ne impetrare quis valeat quod po-
stulat. Hoc est si aut quis adhuc
mala committit, et si delinquenti si-
bi debita non dimittit. Ex quo ge-
minum malum dum quis a semet
ipso abstulerit, protinus securus sin-
cero orationis intendit. Et ad ea que
impetrare precibus cupit mentes se ad
libere egit. Qui recedit non de-
sistat orare pro se ledentibus alioquin
iniquam sententiam dei portat qui pro inimi-
cis non orat. Sed nullum proficit in
volnus medicamine si adhuc fer-
rum in eo sit. Ita nichil proficit oratio
illius cuius adhuc dolor in mente
vel odium manet in pectore. Vul-
pabiliter manus ad deum expandit
qui facta sua orando iactant
perdit. Sic phariseus in templo
iactanter orabat se quod magis
quam deum de operibus iustitie laudari
volebat. Quorum dei oratio in peccatum
convertitur sicut de iuda proditore scri-
bitur. Qui enim iactanter orat
laudem humanam appetendo non
solum eius oratio non delet peccatum sed et
ipsa vertitur in peccatum. Sed iudei et
heretici qui licet ieiunare et ora-
re videantur, eorum tamen oratio non
illis ad purgationem proficit. Multum
se imitatur potius ad peccatum. Ideo
interdum oratio electorum in presenti seculo
differtur ut ipsorum utilitas
augeatur. Reproborum iusti tempore
velociter audiuntur ut eorum sit solu-

te qui eos affligunt. Et dum illis
temporali remedio subvenitur, prorsus
oculis ad conversionem capiuntur. Unde
et tunc preces frequentius signa fiunt
ut nabuchodonosor eorum dum conver-
teret. Sed et propheta in specu erat propter
inimicis vices eripe. Quod tar-
dius exaudiatur quorumdam orationes
et dum differuntur fortius expostulante
maioribus premiis cumulentur. Exem-
plo primarum in repressione messium
in quibus tanto tardius sata semina
exeunt tanto ad fruges cumulatius
crescunt. Aliquotiens oratores non cito
exaudimur ut nobis sit in oculis
proponamus ut hoc ipsum quod differimur di-
vine iustitie reputetur et culpe nostre.
Iustum est quod precepta non custodientes orantes non
cito exaudimur. Utilitatis nostre non ad
voluntatis. Sepe enim multos deus non
audit ad voluntatem ut exaudiat
ad salutem. Quia multi orantes non
exaudiuntur providente deo illis melio-
ra quam petunt. Sed contingere solet
parvulis qui ne in scolis vapulent
deum exorant sed non datur illis
postulationis effectus quod impedit eis
exaudire ad profectum. Non aliter
cum sanctorum exigit electis deprecantur
enim deum pro non ullis vite huius eo-
modis vel adversis. Sed in dextera deo
divina tepalit eorum desiderio immine
consulit quod meliora illis in eternum pro-
mittit. Oratio privatis locis optime
fundit magis quod obtentu impetrat
cum deo tamen teste depromitur. Al
aut ypocritas et offerre se in oratione
videntibus eorum fructus non placere
deo sed gloriam ab hominibus comparare. Non
in multiloquio exaudiuntur homines

adeo qui plurimis cum verbis conte
tur inflectere, neque enim complacat
enim multiplex orantis sermo sed
pura sincera que orantis intencio
Bonum est corde proprio orare bonum etiam
et sono vocis deum spiritualibus ympnis
glorificare, nichil est sola voce cane
re sine cordis intencione, sed sicut ait
apostolus cantantes in cordibus vestris. Et hoc
est non solum voce, sed et corde psalle
re. Psallam spiritu psallam et men
te. Et in orantibus peragitur ita psal
mos studiis delectemur. Psallen
di enim utilitas tristia corda consola
tur, mente tenentes facit
graciores, fastidiosos oblectat, inertes
exsuscitat, peccatores ad lamenta
invitat. Nam quamvis dura sint car
nalium corda statim ut psalmi dul
cedo insonuerit ad affectum pietatis
animum eorum inflectit. Cum xpiani
non vocis modulacio sed cum verba di
vina que ibi dicuntur delectat commo
vere. Quod tamen pacto
modulacione tenetur maior nasci
tur compunctio cordis. Multi enim repe
riuntur qui cantus suavitate com
moti sua crimina plangunt, atque
ex ea parte magis flectuntur ad lac
rimas ex qua psallentis insonuerit
dulcedo suavissima. Ordo in psalmi
cum vita premendo proximos effundit
psalmorum autem decantacio perpetuam
dei laudem demonstrat in gloriam
sempiternam. Vnde scriptum est beati qui habi
tant in domo tua in secula seculorum lau
dabunt te. Cuius opere ministrum cumque
fidelis intentaque mente exequatur
quodammodo angelis sociatur. De
racionibus injungitur lectione
lacrimantibus. Itemque bonum
si liceat. Si non liceat melius

est orare quam legere. Qui vult cum
deo semper esse frequenter debet orare fre
quenter et legere. Nam cum oramus
ipsi cum deo loquimur. Cum vero legimus
deus nobiscum loquitur. Omnis profectus
ex leccione et meditacione procedit
Que enim nescimus leccione disci
mus, que autem didicimus meditacione
conservamus. Geminum confert donum
leccio sacrarum scripturarum sive quia in
tellectum mentis erudit seu quia a
mundi vanitatibus abstractum hominem
ad amorem dei perducit. Excitati
enim sepe illius sermone subtrahimur
a desiderio mundane vite atque
accensi in amore sapiencie tanto va
na spes mortalitatis huius nobis
vilescit quanto amplius legendo spes
eterna claruerit. Geminum est leccio
nis studium, primum quo scriptura intelligatur
secundum qua utilitate vel digni
tate dicatur. Erit autem antea
quisque promptus ad intelligendum que
legit sequenter idoneus ad pro
ferendum que didicit. Lector strenuus
nimis pocius ad implendum que legit
quam ad sciendum erit promptissimus
Minor enim pena est nescire quod
appetas quam ea que noveris non
implere. Sicut enim legendo scire
concupiscimus sic sciendo que didi
cimus recta implere debemus. Duo
dei et premium scilicet et penam legentibus
eam. Premium in eis qui eam bene
vivendo custodiunt, penam vero
qui eam male vivendo contempnunt.
Omnis qui a preceptis dei discedit quo
quociens eadem precepta legere vel
audire potuerit corde suo re
prehensus confunditur, quia eo
quod agit memoratur et teste

ꝯſcia i tīne accuſatur. Vn̄ ⁊ dauid
ꝓpħa deprecat̄ d. Tūc nō ꝯfūdar
cū reſpicio i oīa mādata tua
Grauiter nāqȝ vn̄q̄ſq̄ ꝯfūditur
ſi mādata dei uel legēdo uel
audiendo reſpicit, que viuēdo
ꝯtēpnit. Corde ei reprehēdit
dū mādatorū meditacōe docet
Quā nō i̾plevit ope q̄d diuīa
didicit iuſſione

**De legēdi aſſiduitate**

Cum ſit ſenſus ſcripture ſacre ꝯ
gnoſcere niſi legēdi ſtu
diu aſſiduitate. ſic ſcriptū e. Arripe illā
⁊ exaltabit te glorificaberis ab ea
cū eam fueris amplexatus. Quāto
ꝗſqȝ magis i ſacris eloquiis aſſi
duus fuit tanto ex eis uberiore
i̾telligētiam capit. Sicut terra q̄
q̄to amplius excolit̄ tanto uberi
us fructificat. Quāto amplius
ad quilibet artem hō ꝯtendit
tanto magis q̄d noticie eius ꝯtra
deſcendit. Dr̄ i lege ſcribi, Moyſes
ſepe aſcendit i montem ⁊ ſepe
deſcendit. Ipſe e doctor ſpūali
q̄ ille cū ſecreta diuinorū ſcrutabit̄
mandatorū qui ab amore ſciēcie
cure abſcondit eum ⁊ ſedula
ſtabilitate ſcripturis ſcis i̾heſit
Cecū ſi cecus ⁊ videns ſit q̄dē
ſciencias ambulāt ſȝ nō ꝯſimili
libertate. Dū cecus quo nō videt
offendat, videns vō offendiculū
la caueat ⁊ quo ſit ꝓgediū
agnoſcat. Sic qui in nihilo ſciē
cie ſuſpirat̄ ſi reptet dī ſcru
tari iuſticia nō valet, q̄ tali
gine oculorū nō videt. Ille
tādem efficere valet qui ſeſe
ab exteriorib; ſtudiis abſtrahit
⁊ totum ſcripturis ſe i̾mer-
ti[..]one defigit. Quidā habēt
i̾telligēcie i̾geniū ſȝ negligūt
lectionis ſtudiū ⁊ q̄d legēdo
ſcire potuerūt negligēdo ꝯtēp
nūt. Quidā vō amore ſciēdi
habent ſȝ tarditate ſenſus ꝓpedīt̄
Qui tn̄ aſſidua lectione ſciunt
q̄d i̾geniosi ꝑ deſidiā nō nouerūt
ingenio tardi ⁊ ſi non ꝑ naturā
ꝑ aſſiduitatē tn̄ lectionis augm̄
tatur. Nam ꝯtinue ſenſus ebetudo
obſit. Frequēs tamē lectio i̾tel
ligentiam adhibet. Qui q̄ tardi
e ad ꝯpꝛehendū ꝓ intencōe tamen
boni ſtudii premiū percipit. Ita qui
ꝑſtitutū ſibi adeo i̾geniū i̾tellige
re negligit ꝯdempnatōis reus
exiſtit. Quia donū dei q̄d accepit
⁊ ꝑ deſidiam delinquit. Quidam
dei iudicio donum ſapiencie q̄d negli
gunt accipiunt ut eciā de rebus
celeſtibus ꝑmaneant. Tardiores aūt
ideo q̄d ſcire cupiūt difficult̄ i̾ueni
unt ut maximo ꝑ exercicio labor̄
maximū premiū habeant retribucōis

**De doctrina ſine gracia**

Doctrina
ſine adiuuante gr̄a ꝯtinue
i̾fundat̄ auribus ad cor nū
quam deſcendit. Foris ipſe ꝑſtre
pit ſȝ intus nihil ꝓficit. Tunc
aut dei ſermo i̾fuſus auribus ad cordis
i̾tima ꝑuenit qñ deꝯ gr̄a mentē
i̾tus ut i̾telligat tangit. Sicut
enim quoſdam flamma caritatis ſic
dō illuīat ut vitales ſapiant
Ita quoſdam frigidos torpētes
q̄ deſerit ut ſi ſenſu ꝑſiſtant
Plerique i̾ ſciencie i̾telligendi
viuaces exiſtunt ſȝ loquendi
i̾opia anguſtant̄. Quidam vō

i utrisque pollent, qr et sciendi
copiam et dicendi efficaciam
habent. De superbis doctoribus

Plerique sciam accepta scripturas
non ad dei gloriam sed ad suam
laudem utuntur, dum ex ipsa scientia
extolluntur, Et ibi peccant ubi p-
ccata mundare debuerant. Nonnumq
contingunt legendo peritiam sciam ar-
rogantes. Nam quamvis superbi in
scripturis videantur medullitus tamen
veritatis archana non tangunt quia
superbie nube procedunt. Quomodo
superbi legunt querunt et numquam
inveniunt. Quam inimice legis penetrabilia
humilibus et ad deum bene viventibus
patent, pravis atque superbis clau-
duntur. Nam quamvis divina eloquia intellec-
tione sint arrogantibus aperta in mi-
steriis tamen clausa atque occulta sunt.
Cum in sermo dei fidelibus lucet, re-
probis autem ac superbis quodammodo
tenebrescit. Et unde illi illuminantur
inde isti excecantur. De carnalibus doctoribus et hereticis

Nequaquam legem intelligit
qui carnaliter legendo verba per-
currit, sed qui eam sensu interioris
scientie perspicit. Non quia literam
legis intendit, eius occulta penetrat.
Multi enim non intellige-
re non possunt, spiritaliter scripturas, nec eas recte
sentiendo in heresim devoluti sunt
atque in multis erroribus defluxerunt.
In solis fidelibus revelata est lex
testificante deo per prophetam, Signa testi-
monium, signa legem in discipulis
meis, Ne eam aut iudeus intelligat
aut hereticus qui non est ex discipulis. Unitatem
apte patris quem xpc docuit
non sentiunt. De quibus idem dicit,

dicit: Inde cognoscent omnes quia mei es-
tis discipuli si dilectionem in vos ha-
bueritis. Scripturas heretici sano
sensu non sapiunt, sed eas ad er-
rorem prave intelligentie ducunt
neque sentiunt ipsos eas sensibus sub-
dunt sed eas perverse ad errorem
proprium pertrahunt. Doctores errorum
pravis persuasionibus ita per argumen-
ta fraudulentie suos illigant au-
ditores ut eos quasi laborintho i-
plicent a quo exire vix valeant.
Tanta est hereticorum calliditas ut fal-
sa verbis mala quam bonis permisce-
ant salutaribusque rebus plerumque
errores sui virus interspergant quo facilius
possint pravitatem perversi dogmatis
sub specie persuadere veritatis. Plerumque
sub nomine catholicorum doctorum here-
tici sua dicta conscribunt ut indubi-
tanter lecta credantur. Nonnumquam
blasphemias suas latenti dolo
in libris unde conscripsit doctrina que
verum adulterando corrumpunt
vel adiciendo que impia sunt vel
auferendo que pia sunt. Caute me-
ditanda tanto quam sensu probanda
que leguntur ut iuxta apostolum omnia
probantes quae recta sunt retinea-
mus quae contraria veritati existunt
respuamus ut catholice
illesi permaneamus. De libris gentilium

Ideo prohibetur
christianus figmenta legere poeta-
rum, quia per oblectamenta inanium
fabularum mentem excitant ad in-
centiua libidinum. Non enim solum
thura offerendo demonibus ymolatur
sed et dicta eorum libentius capien-
do. Quidam plus meditari



delectant

delectantur gentilium dicta propter tumentem et ornatum sermonem quam scripturam sanctam propter humile eloquium. Sed quid prodest in mundanis doctrinis proficere et inanescere in divinis, caduca sequi figmenta et celestia fastidire misteria. Cavendi sunt tales libri et propter amorem sanctarum scripturarum vitandi. Gentilium dicta exterius verborum eloquentia nitent, interius vacua virtutis sapientia manent. Eloquia autem sacra exterius incompta verbis apparent, intrinsecus autem misteriorum sapientia fulgent. Unde apostolus: Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. Sermo enim dei occultum habet fulgorem sapientie et veritatis repositum in verborum vilissimis vasculis. Ideo libri sancti simplici sermone conscripti sunt, ut non in sapientia verbi sed in ostensione spiritus homines ad fidem perducerent. Nam si dialectici acumine aut rhetorice artis eloquentia editi essent, nequaquam putaretur fides Christi in dei virtute sed in eloquentie humane verbis existere. Nequaquam credentes ad fidem divino inspiramine provocari sed potius verborum calliditate subduci. Omnis secularis doctrina spumantibus verbis resonans ac se per eloquentie tumorem attollens per doctrinam simplicem et humilem christianam evacuata est, sicut scriptum est: Nonne stultam fecit sapientiam huius mundi. Fastidiosi atque loquaces scripture sancte minus propter sermonem simplicem placent; gentilium enim eloquentie comparata videtur illis indigna. Quod si mente humili intentia eius intendant, confestim advertunt quam excelsa sunt que illi despiciunt. In lectione non verba sed veritas est amanda. Sepe autem reperitur simplicitas veridica et composita falsitas, que hominem suis erroribus illicit et per lingue ornamenta laqueos dulces aspergit. Nichil aliud agit amor mundane scientie nisi extollere laudibus hominem. Nam quanto maiora fuerint litterature studia, tanto animus arrogantie fastu inflatus maiori tumescit iactantia. Unde et bene psalmus ait: Quoniam non cognovi litteraturam, introibo in potentias domini. Simplicioribus litteris non esse preponendos grammatice artis. Meliores enim sunt quoque littere quia simpliciores et ad solam humilitatem legentium pertinentes. Ille vero nequiores quia ingerunt hominibus perniciosam mentis elationem. Meliores sunt grammatici quam heretici. Heretici enim haustum letiferi succi hominibus persuadendo propinant. Grammaticorum autem doctrina potest et proficere ad vitam dum fuerit in meliores usus assumpta.

De collatione

Cum sit utilis ad instruendum lectio, adhibita autem collatione maiorem intelligentiam prebet. Melius est enim conferre quam legere. Collatio docibilitatem facit. Nam propositis interrogationibus cunctatio rerum excluditur, et sepe obiectionibus latens veritas approbatur. Quod enim obscurum aut dubium est, conferendo cito perspicitur. Amplius prosunt in collatione figure. Res enim que minus perspicue advertuntur per comparationem rerum facile capiuntur. Nam sepe

nota

sub specie alia insinuant scripture divine spiritales causas et nisi per aliquam evidentem discretionem vix apparent occulta legis misteria. Sicut innocere solet vel latro ita contentio desperavit. hec enim veluto sensu vitat lites gignit et pugnas de nihilo contra deum blasphemiam prorogat. Inde hereses et scismata oriuntur quibus subvertitur fides compi- dius scinditur karitas. contentiosorum studium non pro veritate sed pro appetitu laudis certat. Tanta quoque in ipsis perversitas ut ultra cedere nesciant. ipsi quoque veram doctrinam contrarie contendat.

Indisputatores fidelium tamen sub ea expositorum artificiosa subtilitate que callidis obiectionibus veritatem tendit. Ita enim veritatis assertionibus priorum disputationes innodantur ut vera simulent ea que prava persuadent. Lectio memorie auxilio eget. Quod si fuerit naturaliter tardior frequenti tamen meditatione acuitur et legendi assiduitate colligitur. Sepe prolixa lectio longitudinis causa memoriam legentis obliterat. Quod si brevis sit summota quoque libri sententia retractatur in animo. syllabis legitur et ea que lecta sunt revolvendo animus numquam excludit. Acceptior est tacite lectio quam aperta. amplius enim intellectus instruitur quando vox legentis quiescit et sub silentio lingua movetur. Nam clare legendo et corpus lassatur et vocis acumen obtunditur.

## De contemplacione et actione

Activa vita innocentia est operum bonorum. contemplativa speculatio supernorum. illa communis multorum, ista paucorum. Activa vita mundanis rebus bene utitur. Contemplativa vero mundo renuntians soli deo vivere delectatur. Qui prius in activa vita proficit ad contemplativam bene conscendit. Merito enim in ista sustollitur qui in illa utilis invenitur. Quicumque temporalem gloriam vel carnalem adhuc affectat concupiscentiam a contemplatione prohibetur ut positus in actualis vite operatione purgetur. In ista enim prius per exercitium boni operis cuncta exhaurienda sunt vitia ut illa iam pura mentis acie ad contemplationem dei quisque pertranseat. Et licet quis conversus statim ad contemplationem conscendere cupiat tamen ratio cogit ut prius in active vite operatione versetur. Exemplum itaque active et contemplative de Iacob sumitur. Cum contemplative dum ad Rachelis amplexum admissus primum sibi iungeret que contemplacionem significaret illi Lya hoc est laboriosa vita supponitur que activam demonstrat. Sicut sepultus ab omni negotio terreno liberatur ita contemplacioni vacans ab omni occupatione actuali eximitur. Et sicut ab activa vita contendentes in contemplationis quiete sepeliuntur ita ab actione seculi recedentes vita activa ipse quasi sepeliendos suscipit. at perfecte vite viventes activa vita et vite active contemplativa sepulcrum est. Viri sancti

sicut a secreto contemplationis egrediuntur
in publicum actionis, ita rursus ab
actionis manifesto ad secretum conte-
mplationis intime revertuntur, ut intus
Deum laudent ubi acceperunt unde foris
ad eius gloriam operantur. Sed aq-
uile mos est per oculos obtutus in radi-
os solis infigere nec deflectere
nisi esce solius obtentu, ita sancti
a contemplatione ad actualem vitam
interdum reflectuntur, considerantes
illa summa sic esse utilia, ut hec
ista vilia sint paululum necessaria indige-
cie nostre. Iuxta vite que huma-
na convencio presencium inducit. In
contemplatione autem sese spiritualia re-
sumunt, quod diuturnitate contemplandi
lassantur. Visio animalium que in Ezechiele
ibant et non revertebant pertinet ad
vite active perseverantiam, et item
ea animalia que ibant et revertebant
pertinet ad vite contemplative mensuram.
In qua dum quisque intendit sua re-
ubertate in infirmitate reflectitur atque
iterum renovata in intentione ad ea unde
descendat rursus erigitur. Quod
sic in activa vita non potest, de qua
si quisque reflectat vel ad modicum
statim errores corporis luxum omnibus
dexter scandalizans, que duo e-
belli percipit vita contemplativa e.
Duo oculi in facie activa et contempla-
tiva vita in homine. Oculus igitur per con-
templationem docebit errorem melius
est si evellat contemplationis oculum
et servet sibi unum vite actualis
obtutum, ut sit utilius illi per sim-
plicem actionem ire ad vitam quam per
contemplationis errorem mitti in gehe-
nnam. Sepe mens ad summa
abyssis erigitur et sepe a su-

mmis ad infima pondere carnis incli-
nata reflectitur. Apostolos Deus et
ex carnalibus sua gratia visitatos ad
contemplationis fastigium elevat,
multos qui a contemplatione labentes
iusto iudicio deserit et lapsos in
externis operibus delinquit. De contemptoribus mundi
atque amatoribus

Sancti tanta sunt, sicut velud adversa
refugiunt, plus quam adversitatibus mundi
gaudent quam prosperitatibus delectantur.
Deliciis sic adeo quibus hic seculum ad oc-
culendum prosperatur. Sermo est dei
cuncta huius mundi contraria sunt ut Deum
videant si ista sentiunt ad celeste desi-
derium ardentius excitentur. Magna
aput Deum refulget gratia qui huic mun-
do contemptibiles fiunt, nam revera
necesse est ut quem mundus odit diligat
Deus. Ecce vivos ihesus sancto perfunctos
et hospites unum et prophetam
Petrus qui tabernaculum in monte fieri
cogitavit, quod sanctis in hoc seculo tabe-
rnaculum non est quibus patria et domus
in celo est. Sancti unde contempnere
ceperunt mundum et mobilia nec ab ad
superna revocare ut ibi se colligant
unde defluxerunt et inde se subtrahant
ubi dispersi sunt. Terreni quoque rebus et ho-
noribus quibus huius vite blandimentis
renunciant per idem se ab omni terrena
possessione mortificant ut Deo
vivant. Ideoque huius seculi blandi-
tias calcavit ut validiores ad
vitam illam de huius vite mortifi-
catione consurgant. Cuncta que per
spatia quasi herbe virentes arres-
cunt et tabescunt, ideo perituris rebus
que nunquam arrestat recte ista di-
spice contempnit qui in eis stabilita-
tem non aspicit. Certe non post re

nunciacionem mundi ad superna pat
riam suis desideriis tendat ubi hic
terrena i tencione q̄si quibusdam
pennis sublevatus erigitur et i quo
lapsus erat conspicit et ubi pue
nerit cu gaudio magno i tendit
Qm vero ab hoc placito reflexus ter
renis hiis seculi i cumbit si ad memo
riam sui reuertatur potius i gemi
scit quod cui qz fuerit tranquilla q
providerat et ceptum confusa sunt i quibus
decidit ex propria labore sui discussio
bate cognoscit Qm vero ei tendat bi
ta laboriosius qm terrenis deside
riis estuare ac qz hiis se certum qm
hiis seculi appetere Qm eciam hunc mun
dum diligunt et volunt curis et
sollicitudinibus conterantur Qm aut
eum odiunt non sequntur i tunc quiete
tranquillitate fruuntur futurae pa
tris regem qm illic expectant
hic contrario hec iam i loquunt **de
sanctis qui se consorcio seculi separat**
Sancti viri subditi seculo renun
ciantes ita hunc mundo mo
riuntur ut soli deo viuere delec
tentur quanto qz ab hominum seculi consorcio
se subtrahunt tanto i tua men
tis acie presencie dei et angelice socie
tatis frequentiam contemplantur
Qualiter tamen prima sunt opera mun
di ut hii qui superna patriam deside
ra ut non solum mores eorum se
dentur Qm vero et cor
poribus separi desiderant ubi qz
ut corpus non i voluerant delictis
non nulli et si non ampliter dis
cessu corporali tamen animis i tenatur
discedunt Qm et si gnees sunt qu
modo districti tamen sit corde tempore et
licet sepe i medio carnalium vi
tam degunt protegat electorum

tamen unus est status est ut quiz et
seculi voluptates potius abiuret
maneat illibatus i quibus et si no
tatur i pheretur aliquis tamen attrahit ne
qz eum securum dimis esse pt qui pe
riculo proximus est Qm via sit ofendi
culis vita monachi sine cupiditatis
et tumoris i pedimento Qm eis quisque
a consorcio mundi abstrahi ne cupidi
tas eum obligat consentientem ne cum
crat sentientem Bonum est ei corpora
liter remotum esse a mundo si intellectu
melius est voluntate Utraqz vero ptie
ille vero perfectus est qui huic seculo et cor
de et corpore districtus est Qm Onager ut
ait iob contempnit civitatem et mana
chi quem solitarium tamen qui desertum
sibi ad usus vite appetunt et sta
contempnunt ut dum alieni hic vita despi
ciunt futura i beatitudo **de preceptis altis**
**ha sint precepta omnibus in ordine**
q dantur fidelibus que i seculo vi
tam degentibus atqz alia seculo
hunc renunciantibus Illis eciam dicit
ut sua omnia bene gerant istis ut sua
omnia delinquant illi preceptis generalibus
astringuntur isti precepta generalia perfectius
viuendo transcendunt ad perfectionem non
sufficit nisi abnegatis omnibus suis
et se ipsum quisque abneget Sed
quid est se ipsum abnegare nisi vo
luntatibus propriis renunciare ut qui
superbus erat sit humilis Qm iracundus
sic ita esse mansuetus studeat nam si ita
quisqz renunciet omnibus que possidet ut
suis non renunciet moribus non est christi
discipulus Qm enim suis rebus renun
ciat sua abnegat Qm aut mo
ribus prauis semetipsum se abne
gat Unde et dominus Qm vult post
me venire abneget semetipsum

bi non **de tempore monachorum**
rigida attentione monachi p
fessione sectantur Quanto sup
ni amoris propositum dissolute appe
tit tanto perniciosius ad mundi ar
rum denuo reducitur nam pro
fessio non perfecta prioris vite re
petit desideria In quibus et si non
dum se alliget monachus opere ta
men alligat cogitacionis amore lo
ge quippe adeo est animus tamen hic bi
ta adhuc dulcis est ipse ei quod de
supernis appetat quod desiderius
reputat nescit nam sed septimum
est qui apponit sciam apponit dolo
rem Quanto quippe ei potuit superna
sapere que appetat tantum amius
desiderius quibus in hec dolere debet
apostolus hic ei et Jacobus apostolus dicat mi
seri estote lugete et plorate risus
vester in luctum convertatur et gaudium in
merorem hinc et dominus ait beati
qui lugent quoniam ipsi consolabuntur Et
rursus ve vobis qui ridetis quia flebi
tis Cum adhuc gustatorem caritatis
appetit ut alios quosque posse desi
deret ipse non disciplinis [illegible]
vitatis sectator existit quia non pro
deus sed perfecti amore portare stu
det curis et laborem **de humilitate**
Gemma vitis monachi **monachi**
sinum que bicam cuius superbia
est Tunc at se monachum quisque iudicat
qui se minimum existimat et cum
maiora virtutum opera gesserit Qui
mundum deseruit et tamen virtutes
preceptoris sui cum humilitate sequi
tur isti qui de excelso [illegible]
corruunt quia deterius per im
tutum elacionis decidunt quam

plurima plebi potuit Qui dei ser
vus de suis vult non dz extolli
dum posse videat existencius sibi
placiores alios fieri moneat
aut omnes suis altius se non preponere
sanctitati Semper quoque sit dei humilis de
ce et tristis scilicet ut per humilitate non
superbiat et per utilitatem meroris
cor ad lasciviam non dissolvat
Dei serve aut dum bonum aliquid
operis agit ad bonum remunerationis
pervertit quod fecit in terris est ne sur
preveniat te distinccione celestis providencie
pensetur et in his que dei sunt neglige
ter et supplex aliquid operatus esse iube
matur **I**deoque pro hoc ipso tristis
mestusque efficitur atque in desinente
[illegible] verum iste in dubio sep
tim esse maledictus qui facit opus
dei negligenter **N**am beatiter
depnabuntur si per torpore ea que
bona sunt agimus **D**ei servus sine
intermissione legere orare operari
oportet ne forte mente ocio de
ditam spiritus fornicacionis surripiat
Cedit enim labori voluptas [illegible]
aut vacantem cito preoccupat
continere sollicitudinem per animum multos
fornicacionibus in volutum et per fornica
cionis viciam usque in ydolatriam lapsum
**De monachis qui curas seculi tempor**
Qui pro dei amore seclo renunc
ciant tamen curis rerum secularium
implicantur quanto se rerum secularium curas
[illegible] tanto divinis rebus sub
trahunt aut vacant **Q**ui simul
terrenis parere curis et divinis se
exercere student utrasque complecte
non valent nam duas curas
pariter in se pectore humano non
posse et duobus simul mente dinis [illegible]

placere difficile ee evangeli
cus sermo manifestat d nemo
pt duobus servire / nisi prius a se
crecionibus cordis expellitur i por
tuna secularium multitudo cura
rum q i illis sepius iacet nequa
quam resurgit / nam du se p
innumeras seculi cogitaciones spargit
ad (con)sideracionem sui se nullatenus colli
git / Obrepunt eos torpor qui
dem barum voletes et mundo re
nunciant (et) curas p(ro)prias appetunt
Sed du p(ro)prias voluntates premunt
a dei amore se separant / Vir spi(ri)ta
lis ita p(re)esse debet sue p(ro)pin
quitati ut dum illi gra(ti)am car
nis p(re)stare studet / ipse a spi(ri)
tali p(ro)posito no declinet / A qui
ti cum monachos amore putu
no solu tremis curis s(ed) (et) fore
sibus iurgiis involuti sunt (et) suos
t(em)p(or)ali salute suas anime p(er)ide
runt / Iudicii ordinata discrecio
e Qui negatur p(ro)pinqui quod p(re)sta
tur extraneo ut nemo no(n) p(ro)pe
tati p(re)hibere officiu s(ed) negari
carnalitatis affini / parentibus
no(n) carnalibus p(re)stat / q(uo)d extraneis
p(ro)pe r(e)pe(n)ditur / Sicut ni a
nobis nam odienda e(st) ma sed
eius carnales odia h(ab)ere debemus
affinis / Ita nec parentes odio
a nobis habendi sunt s(ed) eorum i
pedimenta que nos ab ytinere
recto impediunt / Cum tamen dns ita
precepit a nobis parentes odire si
(et) animas nras / Figuram sermon
virorum seculo abrenunciancium bar
cas designare allophilorum
archam dei gestantes / Nam

sicut ille pignora affectibus a recto y
tinere numne digressi sunt / ita
et boni sensus mundo abrenunciantes
parentele no(n) s(ed) obtentu / a bono in
pedimi proposito Declines q(ui) mundi
vilitatem capiunt amore impediunt(ur)
(con)volare ad gra(ti)am dei s(ed) tenet
tamen oblectamenta mundi / Pro
tat q(uo)d eos amor ex p(ar)te s(ed) revocat
cupiditas seculi / Cum pridem oblivisc
untur voti / q(ui)a capiunt(ur) illecebris
varietatibus / Quecumque meus p(ro)cellis
mundi h(abe)t i volutur lignum (con)stendu
est ut amari l. a tempestate h(uius)
seculi liberetur / Nam nemo te alacr(iter)
mortis humane salvabit nisi xp(ist)o p(er)
venerit / Cum seclo renunciare dis
posuit transgressionis reatu astringitur
si bonu mutaverit / Atrociter cum
i dispensatione di(vi)nu iudiciu arguendi
sunt / qui quod p(ro)fessione sponponderunt
i plere ope (con)tempserunt / Amabilit(er)
(con)patitur similitudo a voluptatibus
mundi conati redire ad di(vi)nam reti
netibus cum cupiditatibus seculi ei que
dormitans conatur exsurgere (et)
torpore sompni deprimitur / Quelle
ei ad bonu novit redire s(ed) volup
tatum pastibus no(n) sinitur / Iste ne
hunc elegit vigilare s(ed) sopore tor
pore tenetur / A bono i detrimento
lapsos sup(er) carbones p(er)ides
fieri nigriores / q(ui)a p(er) torporem
mentis a b(e)n(e) ignie caritatis dei extinc
ti sunt / (et) p(er) mundi appetitu luce
superne illuminacionis p(r)ivati nigribus
peccatorum fiscantur / Quidem ubi
teneritate bone operacionis mentem extin
guitur i opere nec p(re)muniunt
i sua mente desiderata p(ro)perare
vel p(er)ficere / Et tu i dige i nun

do metiuntur agenda supra semetipsos
abscendunt. Multi enim consiliorum argumen
tis insidiatur eis diabolus in acquirendo
plura quam in paucis et modicis deuo
uerant esse contenti, opponentes in
corpus metus futuros filiorum neces
sitates, persuadent habere plura unde sibi
egenis quam sufficiant, quia habere bla
dimentis in teneros bone deuotio
nis subleuat, atque in terrena lucra
deceptione mentem reducunt. Multis
argumentis insidiatur diabolus eis qui re
nunciant seculo ut eis ipse iterum domi
nentur substernant. Examinus est in eo
cupiscentiis scilicet illos ferit quos
post renunciationem ad mundi amo
rem reduxerit, et maxime per
cenodoxiam subiicit sibi diabolus mo
nachum, ut quem per seculi amore re
tinere non potuit, assimilitatis cul
mine subtrahat et per superbie tu
morem sibi subditum faciat. Di
uerse sunt fallentis diaboli insidias
prouidere debemus et magis in bonis operi
bus cordis, quam adhibere cautelam
ne per humanam gloriam perdat semet
ipsum ac pereat, tantaque bona amit
tat que recte agendo obtinue
rat. De iactantia

Inter insanias quam in dictis caue
nda est iactantia, plenitudinem
ruina sibi queque magis quam
de applausu et laude ab hominibus co
pare. Uanus terreni animus est plenus
famam appetere et ad capiendam
humanam laudem studium habere.
Circumspice temetipsum o homo
nichilque tibi arroges quod in te est
preter peccatum. Non declinat ad dex
tram qui non sibi sed deo tribuit
bona que agit, neque ad sinistram

se uertit qui de diuina indulgentia
peccandi licentiam non presumit. Sicut est
quod propheta ait: Hec uia ambulate in
ea neque ad dexteram neque ad sinistram.
Uerbum est quod uanitati expectat delectari
in laudibus, sed hoc uere sic ibi eo non ipse
laudetur. Unde scriptum est: In domino lauda
bitur anima mea. Sepe humana gloria
contempnendo in aliud genus elationis
incidit, dum ipse contemptus glorie per eo
quod contempserit ab hominibus laudem ex
hibeam gressu est tamen bonum agere
et fructum boni operis amittere, quem
ipsi sibi auferunt per studium humane
uanitatis. Item. Quam plures se aspiciant se
dilatent qui uane glorie fauores
diligunt et perdidisse se bonum operis
doleant, quod per humana ostentatione
fecerint. Amator uane glorie laude
possit per laudari agere non desistit
et subinde illi uidetur bonitatis fauore
appetitus augetur. Bonum opus in oc
culto non quam palam certius ad honorem
contigit uere. Nec dum bonum in occul
to humanis oculis refertur mutu
re profectus incessat, ceptio salutis
ante maturitatem cum tempore messes
florentes uix perueniunt. Quoniam quam
fertilia sint. Item. Multi scilicet per oste
ntationis appetitum dominici nu
meros spem subiiciunt. Unde Ezechias
rex qui diuitias suas caldeis
per iactanciam prodidit, et postea ip
turis per prophetam audiuit, ut signi
ficaret quod suas uirtutes dum
per uane glorie studium prodiderit perde
re futuri demones fructus operum fate.
Unde ille per ostentationem caldeis res
suas prodidit fecit. Item. Optima est illa
discretio ut ignota sint opera
nostra ad augendam dei gloriam et multa

p vitanda laude huana Ille
aut. Sz publicare pdicte bo(n)
qd agit qui tam pfcte humilite
sudatus e ut nulla iam elatione
(con)tigatur Nam is qui se itelli
git adhuc amore laudis pulsari
facta sua bona i occulto agat
ne forte qd egerit pdat Initu
vero sci bonum incipiunt facilius
mutabilitate corrigere aliqui tn
moe tangit elatione sue (con)siti
tutionis iuste sz ablhm9 abreptio
nis malo humilitatis (con)punctione p
gant Viri sci no nunq quosda
desc audientes istimit 7 tame
i his alta se (con)sideratoe custodiunt
ne du alios aurena i terore eriguunt
ipi i terene laudis appetitu deim
gantur Quidam dum p elan
tam uitam iactantiam relabunt
tam ad uitia 7 quidam du virorum
adolentia 7 quidam du virtutes
ipulsum frequet plangunt de ip
sa infirmitate vali(ti)us p humilitate
(con)valescunt Plerisqz e utile ar
rogatib9 deseri adeo (con)tra sue
infirmitatis (con)scii ad humilitate re
deant 7 humiles p9 casu (con)sistant
Nonulli falsa opinione arroga
re se ee pfectos (con)siderant dum
no sint q oborientis temptacoib9
i notescunt Quanto (con)sz fit vita
sublimior tanto longius se ee
ti verimur alica arbitremur hic em humilit
est q deo hoiem iungit Certum
est q deo hoiem iungit Certum
iactantia oculos qb9 de videri
potest sic solis radius du (con)spicit
aures oculi hebetat sic 7 qm
i moderate altiora se scrutatione
abstencione vero obtundit Sed
aquila ex alto ad escas colla
vertitur sic homo de alto bone
(con)versatione p carnalem appetitu

ad infidia dimergit. De ypocrisi

Ypocrita ubia sctorum habz vita
no habet Et quos psumo
nem doctrine genuerit no
fouet exe sz deserit Quia quos
vbo edificat vita moribus destruit
Ypocrite simulatores dicunt q iusti
ee non querunt sz tm videri cupiunt
hy mala agunt 7 bona psitent
p ostentatoz q ppe boni apparet
p actione vo mali (con)sistunt Quia
sunt (con)siplicibus vicia pertrani si
mulato vo 7 ypocrita non (con)ulitur
ui quale astutie p calliditatem
valentibus vicia sub specie uirtutum
celare 7 no verum sanitate obure
Sed no solum gloriam sup modum sun
cio no appetunt sz 7 hic ipsum indi
refugiunt qd ee meruerit Ypo
crite autem malicia sua occul
te agentes an oculos homi qdas
innocentie sanitate se vestiunt ut
venerantur Unde iusta bene dina
voce dr ee sobie ypocrite quia
silex scti est sepulcrum de albatis
q foris quide apparet hoibus speciosa
intus vo plena sunt ossibus mortuorum
7 spurcicia Ita 7 vos foris q ben
apparet hoibus iusti intus vo pleni
estis avaricia 7 iniquitate Duplic
dampnantur ypocrite sive pro occulta
iniquitate sive p apparenti simulacione
ex illo em (con)dempnantur q iniqui sunt
ex isto q ostendit q non sunt Non
diu latent ypocrite q 7 si i principio sui
qbe no patent pus tn qm vita
eorum firmatur qm simulate vixe
runt detegunt Omne ei scitum
punitur nam q simulata
sunt diuturna esse no pnt
Non eorum dispanda e falsa qui

adhuc tercium aliquis sapiunt dum
putant se in occultis agere vnde iustifi-
centur hij meliores sunt ypocritis
eo quod mali sunt in aperto et in occulto boni
ypocrite vero occulte mali sunt et bo-
nos se palam ostendunt ypocritam
iustus arguere prohibetur ne de-
terior castigatus existat dicente
salomone noli arguere derisorem
ne oderit te

De invidia

Livor alieni boni suum putat
cruciatum nam vbi bonus
prosperatur ibi invidus contabescit
hostes [illegible] vincentes sunt de bo-
norum lapsibus gratulantur ita de-
corum recte factis boni quam presencium
[illegible] fruuntur Invidus membrum
est dyaboli obitum invidiam more in-
travit in orbem terrarum Sicut et superbus
membrum est dyaboli de quo scriptum est omne
sublime videt et ipse est rex super
omnes filios superbie nulla est virtus
que non habeat contrarium in ludo malum
Sola miseria caret invidia quia
nemo invidet misero tam venera-
[illegible] livor obicitur sed sola miseria ad-
hibetur [illegible] et bonos [illegible]
[illegible] noluit et de bonorum profectibus
invidie livore contabescunt Et fit
ut in illis contingant a malo suo
sed per invidiam detiorentur et bonos
aperto studio contra ipsos esse
potenter depravare conentur Cum
malos boni prospere viderit non
scandalizetur sed quod est finem
habiturum maxime cogitet hoc
omnis invidus aliene virtutibus preterit
sed vito iohannes satham prescribit nam
cum emulatur prosperitatibus commonuit
adversa Sed vnde eum credidit dum
posse prestem [illegible] acta sunt
nata vtique inde clamaverunt pha-
rizei
ria patientie documenta Ita
regnunt invidi aditum male fame
per prosperitatem bonorum mansionem merentur sed
prebant hospitum sodomite ut domus
loth nocitum invenerunt illi vero ceci-
tate errores pietate videbant hostium
non invenerunt non est invidi vide-
re bonum pietatem virtutes dissimu-
lant vera bona per quod [illegible] per quod com-
pertum virtus

De simulacione

Fraudolencie genus in modum
pharetre subtilis insidiarum
sagittas celat ut feriat fal-
sam [illegible] decipiat quod cathe-
dre eum [illegible] quem occulte molli-
tur insidias Cavendum est mimus quod ma-
nifestum est sed magis ille quod videri non
potest Facile est vicium quod videmus
Que autem non videmus difficile aut
expellimus Raro nocet homo ab
extraneis sed suis enim non ledunt
magis et insidiis morum quam aliorum
periculum Latent sepe venena
dulcia melle verborum et tamen dum
deceptor bonitatem simulat quomodo
fallendo decipiat

De odio

Omnes homines sed vera odio
habenda plerumque ac deplo-
randa sunt Cum odio in fratre tha-
ravit [illegible] et aliud [illegible] debi-
[illegible] sperant atque eius dicit se
perant qui semetipsos caritate
dissociant Sicut mater cara
pueros ab hominibus heretici [illegible] sed tamen
eos ad se redeuntes benigna cari-
tate amplectitur Ita et singuli nos
[illegible] in iniurias sustinemus revertentes
materna [illegible] an-
plecti statim debemus Ita est
ignoscendum cuique dum veniam
postulat non enim posset peccata
dimitti ei qui ipse peccata de-
bita non dimittit Forma

vero nobis indulgencie deo ex
inito conditione nostre imposuit. Dum
ita nos gratis precepit. Dimitte
nobis sicut et nos dimittimus debito
ribus nostris. Justum est enim iudicium
ut quisque peccavit a se indulgeri condit
ipsum alterius ... insuper ipse offensis
indulget. Quidam desuper se
fideles iniurie, pigre ipse delin
quentibus veniam prestant. Quis nichil
perficit illibatum esse a culpa, qui
non est paratus ad veniam. Quanto potius
non magna sit culpa, qui tardius
relaxaverit fraterna delicta. Quoniam
fratrem sibi tardius reconciliat deum sibi
tardius placat. Frustra enim propici
ari sibi deum querit qui cito placare
sibi proximum negligit. De dilectione

[Dilecti]o sit erga proximum consuada
tum ne quod malum inferat
alteri ut homini impendat prox
imi ut taceat ledere desines ut des
inat prestare. Amicicia est amoris
societas. Et quippe a nobis incipit
nam unius cum in duos esse dilectio
non potest. Antiqui dixerunt de societate
tate duorum una esse anima in duorum
corporibus propter unum sensum. Sicut in actibus
apostolorum legimus. Erat illis cor unum
et anima una, non quod multa corpora
una haberent animam, sed quod caritate
erant coniuncti. Cum omnes generali
sine dissensione sapiebant. Amici
cia prosperas res dulciores facit
et adversas conmunicando temperat le
niores quod reddit, quia dum in
tribulatione amici consolacio adiungi
animus non valde patitur. Tunc vero
amicus amatur, si non per se sed pro deo
amatur. Qui vero per se amicum
diligit insipienter eum am
plectitur, amicum in terra domino



est, quia carnaliter hominem mortalem
plus diligit quam oportet. Quoniam
in reparacionem amicum amat per se non a
liquem pro deo illum amat. Quantum ei
bonum est qui pro deo fratrem diligit tanto
periculosum quod eum per se ipso amplectitur.
Plerosque diligit in alio homo quod ipse
odit. Ut puta in familiaribus amamus
eos quidam illorum ignavias et tamen
in nobis odimus quod ignavi esse nolumus.
Ut lapides equosque et cetera que
hec diligamus ipsi tamen nolumus hec esse
et si possumus. De fictis amiciis
Iste per adversa fraudulenti patet
amicus nam in prosperitate in cer
tus est amicicia nec scit utrum
persona an felicitas diligatur. Sepe
per simulatores amicicia tollitur. Ut qui
non potuit aperte decipere decipiat
fraudulenter. Nec quisque magis sit
pro ... iusticie quam dive ... 
qui despicit amicum aliqua adversitate
pressum. Quia et sibi consolacionem
misericordie tollit et erga pressione
proximum crudelis existit. Veluti fecit
dives Lazaro ulcerosum dives superbus
bum. Per adversa igitur et prospera comproba
tur utrum diligatur vere deus et proximus.
Quia dum adversa procedunt amicus
fraudulentus detegitur statimque de
perit que diligere se simulavit.
Amiciciam veram nulla vi excludi
nullo tempore abolet. Ubicumque ei se
vertit tempus illa firma est. Vani se
quisque in finem existunt amici in ca
ritate ac adversitate te
... contemnis quibus amicus a
vertit. Sepe et plures quidam
mutantur et mores et quos an
tea conglutinatos caritas habuerunt

postquam ad culmen honoris venerint
amicos suos despiciunt. **De amicitia**
inter reos amicos **numquam orta**
Amicitia ex benivolentia oritur
quae fictis beneficiis adquiritur
non sunt fideles in amicitia qui dum munus
non gratia copulat quod cito deserunt
nisi semper acceperint. Dilectio enim quae
muneribus glutinatur eodem suspenso
dissolvitur. Illa vera est amicitia quae
nihil quaerit ex rebus amici nisi sola
benivolentiam scilicet ut gratis amet ama-
ntem. Plerumque amicitia ex humanitate vel
indigentia nascitur ut sit per quem quisque
quod desiderat consequatur. Ille autem
veraciter quaerit amicum qui nihil ege-
ns eum appetit. Nam illa ex in-
opia blanda est et fugitiva ista pu-
ra atque perpetua. **De concordia malorum**
Amicitia in rebus tantum bonis habe-
nda est. Nam qui causa in malo fo-
ederantur non sibi amici sed inimici
existunt. Contraria malorum concordia
est bonis. Et sicut optandum est ut pacem
boni habeant invicem sic optandum est
ut mali invicem sint discordes
Unanimitate quippe malorum boni
contristantur. Nam Paulus apostolus approbat quod
malos contra se dividit quos in nece
sua conspirasse conspexit. Unde et in
lege mare rubrum figuratur et malorum
hominum in concordia dividitur ut electorum
via tendentes altitudine non impedi-
atur. Impeditur enim iter bono-
rum si mare hoc est unitas non dividatur
iniquorum. **De correptione fraterna**
Qui debet vitia aliorum corripere
qui adhuc vitiorum cogitationibus
servit. Impudens est enim arguere

quam in alio quod adhuc reprehendit
in se ipso. Qui vere amat vult fratrem
nam corripere et sanare in similitatem
talem se praestare fratri utilitati
studeat ut eum quem corripere nititur
humili corde admoneat ut hic fraterna
ac compassione qui communis peri-
culi ne forte et ipse subiaceat tem-
ptationi. Quidam spirituales viri alienam
peccati emendationem exspectant. Ita pro
eorum delinquentibus videndo insultant
et quasi in ipsis est eos insanabiles pu-
tant ut derelinquant eos ad desperationem
nam sed supplicientes detestantur
atque blasphemant. Quo nunc acce-
dit ut et amicos aliquos videntur
omni cum tanta discordia maiorem
postea caritate perveniat ut puta
eum corrigant ea quae displicent in
amico videntur. Et quidem plurimi non
sunt emulatione admonitionis suscipere et
correctio postmodum gratias agit. Et
contra multi pro parva lesione vinculum ca-
ritatis rescindunt et ab amore dilectionis
se se perhenniter retrahunt. Plerique
correptionem suam officium caritatis
existimant. Plerique vero hoc ipsum quod
ex caritate corripiuntur ad iniuri-
am contumeliamque trahunt. Sic tene-
nt ut eos deteriores efficiuntur
quo emendari obedientes potuerunt.
Salubrem accipiunt ministri quod eos
de suis excessibus arguunt. Super-
bia at est humilitate eorum qui se cor-
se accusant quae admiserunt. Qui
vero sub arrogantia bona sua
pronuntiat procul dubio nequaquam
peccat. Est quorundam excusatio pro
ipsorum quorundam pro suis sermonibus ar-
guuntur verba pastoris pro censura
declaranda abiciunt. Ignorantes

se divino iudicio quo puniendi
sunt dum dum temporalis conceperint
iudicium se abhorrebunt. Iniquis mo-
lesta videtur et amara disciplina
iusticie nec delectant nisi pravitate
tia ipsi crudelitatis. Iniusticie
scandi et stultas vitati certi ad
contuendam lucem et oculati ad te-
nebras aspiciendum errore. Cor-
da reproborum lubrica sunt ad mala
consenciendum et pluxa ad bonum consen-
ciendum durissima. Approbat stultorum
et iusti emendacionem et stulti absti-
nacionem admoniti. Unde dicit stultum
et festinabit accipe. De stulto at
dicit. Qui erudit derisorem ipse
sibi facit iniuriam. Nonnullos
de pravitate homines qui dum ipsi ama
la corrigi negligunt vel correcti
falsa criminacione detrahunt. Et ad
sui scelus solacium conspirant suum
falsos operuerunt quod aspersatis
bonorum obtinent. Unde illud ex
Salomone. Bona in malum convertit in
pius et electis in posuit maculam. De
aut illi qui et sua reumnt com-
gelentiam et honorem non desinunt
detrahere. Plerique mali scelera sibi
in malo defendunt. Et patrocinio
sua pravitatis ut correptorem bono-
rum sentiunt ne eunde displi-
ceant emendentur adiacentes
ipsi aliena delicta ut non tam de
suis malis sed et de aliorum fiunt ma-
nibus puniuntur quam se putant defendunt.
Sic ceciderunt et distingui mi-
do pervertisti eorum ipse
terminus debitum et dispensa-
tionem certam ordinibus si ex dei
voluntate pervenit nolens quod

sed hunc gubernandi suscipere
consult recipit sathanas fran-
dibus eos qui vite et sibi vel subiecte
proprietas proficisse et prodesse aliis volunt
et dum eis regimine animarum in ponit
veniunt consultius arbitrantes otii
occasionem vitam eligere quam lucris aia-
rum insistere. Et tamen decepti agunt
per argumentum diabolus fallente eos per
speciem boni ut dum illos a pastorali
officio retrahunt neguum confirmant
qui eorum nullus etiam exemplo esse
poterant. Sed viri nequaquam
contemplacioni scelerum curas appe-
tunt sed occulto ordine sibi super in-
positas gemunt et cum illas per
meliorem intencionem fugiant tamen
per subditam metum portant. Os
quem summopere si habeat vitare
festinant. Et tamen occultam
dei dispensacionem suscipiunt quod fu-
giunt. Et decent quod vitare nescitur
intrant cum a deo et ibi consulunt
quid velit voluntas dei sese que
subditos debere esse summis ordina-
cionibus cognoscentes humiliant cum
cordis iugo divine dispensacionis
ordinacioni

Quod sunt de indignis positis

pervenerit ad regimine certe
qui sed sine virtute subiacet
hunc et propter hoc David non
edificare meruit templum quia vir
sanguinum bellorum frequencia erat. Sicut
signatur illi spirituali admonentur
qui adhuc corrupcioni sunt dediti
ne templum edificent. Sed e contra
dicitur pertinent. Non deus homo di-
catur suscipere quam nescit se electus
emitte vite melior. Pure quoque

De positis certe

cu quisque ad hoc pficit ut sb
ditorum culpas corrigat et ipse vitiis
serviat. Qui ergo se indignum ad e
piscopatum existimat locum eius q
dignus e no psumat, nam tam sem
e sacerdotum nomen ut nulla vitiorum
nota maculari se sinat, quia
cum compulabitur q indignus suscepit
quod no meret. Qui regimen sa
cerdotum contendit appetere, ante in se
discutiat si vita honori sit congrua
et si no discrepat humilis ad id
quo vocatur accedat. Peccatum quippe
culpe geminat siquis cum culpa ad
sacerdotale culmen accedat. Omni
enim casu tanto maiori e ruinis
quanto plus quam caderet maiori
erat ut uitis. Qui pcedentium magis vivendi
modo utentium cupit adminiculum
sequentium delictorum. Plerique sacerdo
tes sue magis utilitatis causa qm
gregis preesse desiderant nec ut pfecti
spiritales fieri cupiunt sed magis ut
divites fiant et honorentur. Quisti
punt enim sublimitatis culmine non
pro pastorali regimine sed pro solius
honoris ambitione. Atque abiecto ope
honore dignitatis solam nomine appetunt dig
nitatem. Quum mali sacerdotes deo
ignorante no fiant tamen a deo ipso
propheta testante principes ex
stiterunt sed no cognovi. Quod si nescit
re dei reprobare est, nam deus omnia
novit. De indoctis positis

Sicut inique et preconis misterium
sacerdotale assequi qui probe
viv. Ita et indocti et imperiti
a tali officio retrahunt illi enim
exemplis suis vitam bonorum cor
rumpunt isti ignavia sua iniquos
corrigere nesciunt. Quid enim do

cere poterunt quod ipsi non didice
runt. Designat locum docendi suscipe
pere qui nescit docere. Ignorantia
quippe presulum vite non congruit
subiectorum. Cum enim si ceco ducatum
prebeat ambo in foveam cadunt.
Sacerdotes indoctos duce propheta
propheta ignorat dicens: Ipsi ignorantes sacerdotes
ignoraverunt intelligentiam et ite
speculatores eius ceci omnes, id est,
imperiti qui nescierunt. Universi canes
muti non valentes latrare.
Hoc est plebes qui missas non valentes
respondendo malis per verbum doctrine
defendere. De doctrina et exemplis
rum doctrina pro positorum

Vita clarere debet omne
doctorum, nam doctrina sine vita
arrogantem reddit. Vita sine doc
trina inutilem facit. Sacerdotum pre
dicatio operibus confirmanda est ita ut
quod docet verbo instruat exemplo. Vera
est enim illa doctrina quam vivendi
sequitur forma. Nam nihil tur
pius est quam si bonum quod quisque
predicat explere opere negligit.
Tunc enim predicatio utiliter profertur
quando efficaciter adimpletur. Conversis
doctor et bone actionis et bone pre
dicationis debet habere studium nam
alterum sine altero non facit perfectum
sed precedet imprimis bene agere ut
sequenter possit bene docere. Sicut
in numismate metallum et pondus
et figura, ita in omni doctore ecclesiastico
quid sequatur quid doceat
quomodo vivat. Per qualitatem igitur
metalli doctrina, per figuram similitu
do patrum, per pondus humilitas de
signatur. Qui ergo ab his tribus
discrepaverit non metallum sed terra
erit. De hiis qui bene docent
et male vivunt

nterdum doctor vitio cuia
ipa verax doctrina vilescit
Et qui no vivit sicut doc
ipsam quam pdicat veritate ctemp
tibilem facit. Arcus prsus e
lingwa magistrorum docentium bene
et viventium male. Et ideo quasi
ex pverso arcu sagittam emit
tunt dum suam pravam vitam
ipe lingwe ictu confodiunt. Qui
dam vina pdicant et exem pdica
tionis dignitate vivendo minus de
fendunt. habentes verbum dei in
ore et in opere non habentes. multa
bene docentes nichil autem ope
rantes, imitant balaam ari
olum qui tortuous ope aptos
oculos habuit ad intuenda lu
cem doctrine. Qui bn docet
et male vivit, tanquam es aut
cymbalum sonum facit alys, ipse
tamen sibi manet insensualis.
Qui bn docet et male vivit quod
docet bn vivendo pficit, quod vero
male vivit semper occidit. Si
sacerdos dignissime agit ut sic
doctorem docet, ministerium eius tunc
et alys utile e. Indigne aut
vivens alys quidem utilis est
loquendo, se autem interficit ma
le vivendo. Ait phar qui in illo
mortuum est spu eius est, quod
non vivit in eo, idest sanum insti
num quod e vite alienum e. Qui
bene docet et male vivit videt
ut cereus qui alys existe et
lucem prestare se vero in malis
suis consumere atque extinguere.
Qui bene docet et male vivit
bonum malo videtur iungere, lucem
tenebris coniungere, veritatem men
dacio mutare. De exemplis
sacerdotum

Exe per quos iustitia docetur
per ipsos peccati mors incipit
et mors ad plebes pervenit. Si enim
vel male docent vel dum faciunt
contra conplenda sacerdotes et clerici non
ne vivere formam tenent in malum
consistunt quod in boni exemplum esse debuerunt
hanc et consequenter exemplo male constituto
sue pravitatis de illis procul dubio vero
redditum est. Exemplum ..... ipsorum
rectorum exemplo plebes quia sit vita rector sic
rectorum, et plebis multo sunt tales
sacerdotes quod exemplo rectori ipsum dest
quod non conficeret. Exemplum multo ei ple
bis non in magni epi depravant cetum
pretium committant quod sequitur. Ca
pite languente cetera corporis membra
infirmantur. Cum sepum e omne caput
languidum et omne cor aplata pedis
usque ad ultimum non e in eo sanitas. Ca
put cum languidum docet. e ages
parum cum malum adeptus licet dum
eo vel parituit vel pue docuit
pestifer langwor ad plebes sequitur
tapit. Rectores sunt qui sui doctrine
sunt exemplis vita mores quoque bonorum corrumpunt
hys quod de se aliorum praeter aque decipiunt
hanc et ea quod extra nos sunt et ea quod
hanc vera sunt ausferunt corrupto reo
mores ipsi nos ipsos decipiunt. Quia
vero divine bonum mores corrumpunt sunt ut
tunc et distant dignia mors adeptis
nis rex temporalium dum iste extra nos sunt
mores vero in nobis. De prepositis carnalibus
Pondera plebis dum consulunt
ordinantur prepositi mundana
et exteriora sectantes ut dum temporalibus
nobis se totos impendunt spirituales ..
tionem vitam contemplationis exerceat
Quia dure sunt certe videlicet sa
cerdos curam episcopalem. Inud

des sepe cure de dictos prelatribus
ad susceptionem regiminis ut dum hii
exteriora pro tedio pertractant spi
ritales vero in actionibus suis in pectore
vero temporalium desperant. Dei quoque
ordinem accusant a quo instituunt
qui epos ordinant dum minus spi
ritualia sed magis temporalia sectantur
ex dum est tabernaculi dispositore
dispensatio mundi scandalis et tri
nos ordinatur istum epos spiritualis
cure insipientes constat ut sancti qui
in linea suprema desiderant nullo mo
do obsistere negociis liberius hoc
quod amant intendant / Non est magis
predicandus a plebe rector in ordinatus
dum magis nominis pro se sui fuisse
iniqui prouentu regimine se susceperis
se pontificem / Nam plerumque ple
bium despicit adeo vita rectorum
exemplo David peccauit ad comparationem
principum qui commisso plebis puta
uerant sententia dampnantur
cham filius noe qui suorum prepositorum
tempore culpas in publico prodit / sic
cham qui patris pudenda non operue
runt sed derridenda monstrant ha
bitum sunt iniquitatem etiam talem et quod
reuerenter operiunt que preses suos
excessisse cognouerunt si tamen prima
facta non diligant sed tamen operiant
nec permittentem. Nam sunt
qui prepositos suos passe iudicant
dum eremis studiis plus videt eos
et in tentos simul pastores iam ipi
de spiritualibus cogitauerint / Rectores
qui iudicandi sunt adeo a prius sunt
studiis necessarium iudicandi sunt / exemplo
dum qui post vendentes columbas et
in mensas nummulariorum mensas a Christo euertit
flagello et pepulit a templo sicut et

sic dixit de stetit in synagoga deorum
in medio autem deos discernit / Et
si a side exorbitaverit rector te
neatur arguendus rector a subditis
pro moribus vero reprobis tollendus magis
quam distinguendus a plebe est. De remissis doctoribus

remissi doctores pro tabiem
suorum discipline modum ad
in manifeste crudelitatis querunt
et unde ordinare subditos peccant
in de potius voluerant / ideo sicut men
sura ultimas suas repositas sanctus
quod tamen corpus sparsum in vento curie non
colligitur in amorem eius dilatat
merito ecclesia soluta in diuisis non distingui
catena continuatis sed male laxata
male ad amicum tonum monet.

Omnis rector de superbis rectoribus
est qui in humilitate fuat disci
plinam et prodisciplinatam non in terrorem
superbiam / Elati autem pastores ple
bes tyrannice premunt non regunt
quibus non dei sed suam gloriam a subditis
exigunt / Multi sunt qui verbo doctrine
non humiles sed arrogantes existunt
quibus ipsa verba quod predicant non studio
correctionis sed vicio elationis enun
ciant / Multi sunt qui non consultu
edificandi sed ex tumore superbiendi
docere nec ut possunt sapientes sunt
sed ut sapientes videantur docere
student. Est simulatio prava ar
rogantium sacerdotum per quam simulantur
se esse rigore discipline et sequuntur negli
gunt caritatis affectione. Videri
appetunt rigidi seueritate et fortis
humilitatis prestare nequeunt ut magis
terribiles quam mites videantur
Superbi doctores volunt esse potius
quam emendare nomine salamone

attestante qui ait In ore stulti
virga superbie. Et increpando rigi-
de feriunt et operari humiliter nesciunt.
Unde alicui peccati macula suscipit. Sed hec
ex condescensione et humili contra
facit. Ceterum qui delinquentem super-
bo vel odioso corde corripit non
emendat sed pervertit. Correptor et si
timore vel indignus animus protulerit
furor eos coniurgaverit non dilecta cor-
rigentis. De humilitate prepositorum

Ubi prestat ad regimine taliter
erga disciplinam subditorum pre-
stare se debet ut non solum auctorita-
te sed humilitate clarescat. Sed tamen
sic in humilitate clarescat ne dis-
ita erit in eo nimia humilitas ne dis-
solvatur vita subditorum libertate atque
ita auctoritatem adeat potestatis ne per
tumorem cordis severitas existat im-
moderatior. Haec est in dei sacerdo-
tibus discretio qua nec potestatem
superbi neque per humilitatem remissi
sunt. Alii enim episcopi cum multa constan-
tia redarguerunt etiam principum
sententia in quibus cum summa humilitas esset
loco tamen animo libere transgressores
iustitie increpabant. Aliquando etiam
nos subditis oportet animo esse humilio-
res quam sunt subditorum iudicantur
a nobis. Alia vero de iudicat. Ag-
noscat ergo quisque servum se esse plebis
non dominum. Verum hec caritas non
conditio exigit. De doctrine discretione

Non omnibus una eademque doctrina
est adhibenda sed pro qualita-
te morum diversa exhortatio erit
doctoris. Nam quosdam increpatio
dura quosdam vero exhortatio
blanda corrigit. Sicut periti
medici ad varios corporis morbos

diversa medicamina preveniunt ita ut
pro vulnerum varietate medicina
diversa sit. Ita et doctor ecclesie singu-
lis quibusque congruum doctrine remedium
adhibeat et quid cuique oporteat pro
etate pro sexu et professione annun-
tiabit. Non omnibus ea que sunt clausa
aperienda sunt. Sunt enim multi qui capere
non possunt. Quibus si inspecte mani-
festentur statim aut detrahunt aut ne-
gligunt. Quippe predicatio vero est
eam quam doctor oporteat existimare per-
sonam. Audientibus spiritualibus seu carnalibus
plana atque communia non summa atque
ardua predicanda sunt ne immensita-
te doctrine opprimantur potius quam erudi-
antur. Unde et Paulus apostolus ait
non potui vobis loqui quasi spiritualibus
sed quasi carnalibus tamquam parvulis in Christo
lac vobis potum dedi non escam. Car-
nalibus quippe animis nec alta immune
de celestibus nec terrena quecumque predicanda
sed mediocriter ut vicia corporis moderate
despiciant caveant. Admove dum pul-
los suos viderit albi coloris nulla
tibi eos alit sed tamen attendit donec
paterno colore nigrescant et sic illos
frequenti cibo reficit. Ista recte sic
unusquisque doctor ubi eos quos docuerit
viderit depulsum scribarum primam
confessionem ingredi ad nitorem scelera
deposito lamentationis habitum de pri-
ore recordatione induere ut puta ex tota
viribus adhuc in carnalibus non capit in-
telligentie spiritualis preciosiora misteria
ne dum audita non capiunt plus recipi-
ant et recipiunt quam beneficia mandata
celestia. Aliter agendum est erga eos
qui modo committuntur regimini si offen-
dunt atque aliter cum hiis qui nobis co-
missi non sunt. Quia si insti sunt
venerandi sunt. Si vero delinquunt

propria caritate ut boni e(ss)e compiecti
sunt, non tamen in servitute sed hiis
qui nobis regendi sunt commissi. Pre
docendi sunt seniores plebis ut per
eos ista positi facilius doceant. Unde
et apostolus: Hec ipsa commenda fidelibus ho
minibus qui ydonei sunt docere et alios. In
genium bonum doctoris est incipientis
a laudibus eos quos salubriter obiur
gandos corripere cupit. Sicut apostolus
ad corinthios facit quos a laudibus inchoat
sed in increpacionibus probat. Sed e contra
scripsit thimotheo qui et laudibus et in
increpacionibus digni erant. Ille vero in
districte sic eque omnibus loquitur ut omni
bus utraque convenisse videatur. **De silen**
Pro malo multo **cio doctoris**
plebis aufertur doctrina predica
cionis. Pro bono multo audien
tis elimitur sermo doctoris. Competa
te diuina consistit cui debet de doctrina
verbum dare vel cui auferre. Et hoc
a predicante et audiente fit multo
ut in culpa plebis auferatur
sermo doctoris, modo vero pro utilibus
multis elimatur. Nam et homines
doctor bonum et malum et malus et bonus
mali et malus bonum et tunc fit inter
multum prelatorum. Non omni tempore congruit
doctrine. Pro salute subditorum discernendi tempus
tacendi et tempus loquendi. Non contempnens
prelatorum sed per districtos tempus malos
incorrigibiles in iniquitate. Non nunquam
eos oportet a doctrina cessare. Quando
doctores esse alios caritatis ardentes
convicti sunt a docendo quod non est quod au
diat testante apostolo. Veniat tamen
sui claustri in tempore sed tuo equi
spiat. Cum docendi accipit offici
um iterum adtempus sua proximi tate
at que statim corrigere nequaquam existimat
timat. Nam si corrigere potest et dissi
mulat non est quod consensus erroris ali

enim habeat. Quoque plerique sunt doctores
criminali pertinacia quia legem eme
dare nequiunt hinc tacere disponunt.
Sed calore sunt quo arguuntur. Sic
non presentientes eterni in receptorum sunt
sunt in prelatorum. **De prebenda sacerdotali**
huius docendi **protectione in plebe**
Forma in plebe commisse mit
tere subiecti principali. Sed contradicentibus
veritati resistere noluerint. Cum apostolo
doctorem esse instruit usque ad summi
iussionem pervenire in debito super motem
excelsum ascende tu qui evangeli
zas syon. Sint sicut permaneat multo
fide et quid fugiat se reputet ne forte
debeat ad meridiem tore refugi
endit. Exalta in fortitudine vocem
tuam et noli timere. Unde et Ieremie
dominus dixit: Accinge lumbos tuos et surge
et loquere ad eos ne formides a facie
eorum ut cum timere te faciam vultum
eorum. Unde et apparet quod nocere dei
domini est. Cum personarum potentie
accipit et veritate loqui pertimescit quam
culpe subiacet. Multi enim sacerdotes
metu potestatis veritate accedunt et a
more ipse ut iustitiam predicare re
linquunt formidine a potestate frustratur
tur. Sed heu pro dolor in diem metu
unt quod vel amore rerum suarum in
ficiunt vel quod favore aliquo
ope confunduntur. Multi principes enim
timentes ne amicitiam perdant et im
peraturam odiosi in veniant principales non
arguunt et corripere oppressores be
rentium pauperum. Hec pertinet ipsi
de seruitate reddende rationis pro eo quod
contemserunt de plebibus sibi commisse.
Cum a potentibus pauperes opprimuntur
ad inspicientes eos bonum sacerdotes
protectione auxilium ferunt ut liberen
tur cui eorum in iniuriam molestias
sed oppressores pauperum palam
arguunt increpant et corrigant.

minusque metuunt eorum nocendi in
sidias et si nocere valeant pas
tor cum bonum animam suam ponit
pro ovibus suis. Quod pervigilat pastor
qui contra bestias oves custodire
solet ita debet sacerdos super gregem
christi sollicitus esse debet ne illum
vastet nec persecutor impetat ne
potentioris cuiusque cupiditas vitam
pauperum inquietet. Mercenarii pastores
non habent curam de ovibus sed sicut
legitur in Iohanne mercenarius videt
lupum venientem et refugit. Tunc
enim fugiunt qui potentibus tacent et
malis resistere metuunt. De disci
plina sacerdotum in eos qui delinquunt

Acerbitatem populorum iniquitate
deprimant sed eos et ignoran
tes non erudiant et peccan
tes non arguant testante domino
ad prophetam speculatorem dedi te
domui israel et si non fuerit locutus
ut custodiat se impius a via sua
ille in iniquitate sua morietur sanguinem
autem eius de manu tua requiram
Et cum hely sacerdos pro filiorum iniqui
tate dampnatus est et licet eos delin
quentes admonuit sed tamen ut
oportebat non redarguit. Sacerdotes
ergo qui debent peccata populorum et sagaci
sollicitudine cuiusque plebis modo re
secare audiant ad semetipsos dicentem. Proba
torem in quo dedit te populo meo et ro
bustum et scientem probabis vias eorum
Et sacerdotes studio corrigendi
sunt perscrutari debent subiectorum
ut emendatos hanc facere possint
Sed cum peccatore coniuncti arguen
tia pessum non exulceranti. Sacerdo
tes curam habere debent delicta quam
peccant ut eorum redargutione aut
corrigantur aut si incorrigibiles
exsistunt ab ecclesia separentur. Alii
ter arguunt qui despiciendo per
eunt non solum quia non arguunt pro
pter [illegible] sed et adulantes decipiunt
dicente propheta et erunt qui beatificant populum
meum seducentes et qui beatificantur p[illegible]
cipitati. Acriter enim arguuntur
quam [illegible] non recipiunt sed
despiciunt et [illegible] nec alterius delic
tum [illegible] propria [illegible] De talibus
per ysayam dominus comminatus est [illegible]
dicit. Recedite a me quia impuri estis
isti fumus erunt in furore meo ignis
ardens tota die. Quid est quod et plus
omnibus [illegible] est non [illegible]
sed [illegible] compassione [illegible]
[illegible] aliena fleret quedam
[illegible] in planctum eruere. Boni pasto
res populi debent delicta flere et totos
se planctibus tradere [illegible]
dum propheta dicentem. Quis dabit capiti
meo aquam et oculis meis fontem
lacrimarum et plorabo die et nocte interfec
tos populi mei. Talis igitur propheta de
licta plebis pro ea pastores flere de
bent affectu compaciendi non [illegible]
[illegible] ne illi pastores greges qui
commissi non pro [illegible] erunt ut pec
cant [illegible] quali forte bene debeant
admonendo exhortando non desistant
contra [illegible] in [illegible]
increpantur pastores qui [illegible] populum
meum vos dispersistis gregem meum
et eiecistis et non visitastis eos. Ecce
ego visitabo super vos maliciam stu
diorum vestrorum. Honorum studia sacerdotum
multa diligentia et pura plebem sibi
commissam [illegible]
[illegible] sic adimere possunt [illegible]
in malo [illegible] sibi [illegible] et sol
[illegible] faciunt. Sicut medici mor
bos in [illegible] curandos suscipiunt
[illegible] ne [illegible] medicine
[illegible] per [illegible] ita et

doctores boni sic ea q male acta
sūt reserant ut ea q admitti pos
sūt nō ppetrent. Dextra pcum
tente pciant. Qui blando vbo
castigatꝰ nō corrigitur acrius neces
se ut arguatur. Cū dolore em abscī
denda sūt q leniter sanari nō pnt
Qui admonitꝰ secreti corrigi
de pctō negligit publice argu
endꝰ e ut vulnꝰ qd occulte sana
ri nescit manifeste debeat emē
dari. Manifesta pcta nō sūt occul
ta correptōe pgāda. palā
em sūt arguendi qui palā no
cent ut dū apta obiurgatōe
sanatur hij q eos ymitādo deli
querant corrigant. et dū vnus
corripitur plurimi emendant. Melius
e em ut pro multorꝰ saluatōe vnꝰ
cōdempnetur qm p vnīus licētiam
multi piclitentur. Ita qui i deli
quētem sumo e ꝑ fēudꝰ sic eū q
corrigit expostulat salus. Quia
si opus e aliq medicamīti salu
tem vba increpatōis aspge leni
tatem tn corde opꝰ e retinere
Doctores nō unqm dum ferunt
increpatōibꝰ subditos q tamē cari
tate ecc qs corripiunt nō recedūt
Sepe enim censura arrogātibꝰ
videtur ee supbia z qd ab omi
pie sit crudelitas putat a pūic
qr nō distinxit nō oculo qd ab ore
no sit animo. Nonnūqm abot po
testate vehementer ut tanto cautiꝰ
erga cōmissos agat qnto durius
a xpo iudicari formidat. Ita sic
scriptū e i qua mensura mensi fuit
remecietur vob. Quottidie namque
oes deliqmꝰ z in multis erroribꝰ labi
mur. Qui em in iure delictꝰ cle
mentes sumꝰ i alieno pctō ngores

tenēre necessariū debemꝰ. multa ali
orꝰ vicia cernimꝰ sua non aspici
unt. z cū ipi maiorib criminibꝰ obno
xij teneant minora pcta fratribꝰ
nō dimittunt. Qui posite trabe i oculo
suo cōsistentem nō sentiunt. z heretē
festuca i lume fris intendunt. Facilius
reprehendimꝰ vicia aliena qm nra. na
sepe q parua i alijs iudicamꝰ i nob
notabilia ee minus sentimꝰ z qd
i alijs reprehendimꝰ agere ipi nō eru
bescimꝰ. Facilius vicia quedāque
qm virtutes attendimꝰ n qd boni
quisqz gesserit agnoscere. sz mali c
gerit psecutm̄ festinamꝰ de seruit

ropter pctm̄ pmi hoīs huā
nō gnꝰ pena diuinitꝰ illa
ta est s'uitutis. ita ut qbꝰ
aspicit nō cōgruere libertate m
hos misericorditꝰ irrogat s'uitutē
Et licz p pctm̄ huane origīs tn
equus deꝰ ideo discreuit vitam
hoim. alios s'uos cōstituēs alios
dños ut licentia male agendi s'
uorꝰ ptate dñanciū restringatur
nā si oes sine metu fuissent. Que
erit qui a malis quempiam cohiberet
vn z i gentibꝰ reges principes q
electi sūt ut terrore suo ppłos a malo
cohiberent atqz ad recte viuendū le
gibus subderent. Quantū attinz
ad rōnem non e psonaꝝ accepcio
apud dm̄ q mūdi elegit ignō
bilia z cōtemptibilia z q nō sūt
ut ea que sūt destrueret. ne
glorietur oīs caro hoc e carnalis
potencia coram illo. Vnꝰ enī dñs
equaliter z dñis cōsultū fert z
s'uis. Melior e subiecta s'uitus
qm elata libertas. Multi em i ueni
untur deo libere s'uientes sb dñis
cōstituti flagiciosis qui et si sub

iecti sunt illis corpore prelati
tamen sint mente De prelatis
yr pristinus a' abbi prelate
prelati expetunt ut sicut aliquis
cingitur ne sub illa curvatur
et superbus timeat sed cam sibi s
iecit ut humilior in potestate probat hoc apostoli exemplo qui dignitatem
sibi prelationem etiam nec ad hoc quod
licebat usus est sed cum posset uti
licita abnuit seseque ut pro
bum in medio eorum quibus preerat ostendit. Qui in appetendis honoribus
sibi a prosperitatibus instanti desu
dant labore et lassati in sinu vacui
in bonitur a requie tantoque
sanctimonie pectora gravatum quanto a
bonis operibus alienum. Quanto quisque
amplius prelationis honoris dignitate sub
limatur tanto gravius curarum ponderibus
aggravatur. Eoque magis mente et
cogitacione subicitur quibus sublimitatis
honore preponitur. Nam ut quidam
vir ait Omne quod supereminet
plus afficitur merotibus quam honoribus
gaudet. Quanto quisque curis mun
di maioribus occupatur tanto
facilius victus perimitur. Si ei vix va
let prava demittare animus quietus
quanto magis prelati occupacione de
victus. Non statim utile est omne
prelationis in signe sed tunc vere utile est
si bene geratur. Tunc ei generum
bum qui subiectis prodesse quibus trem
honore culmine preferunt. Potestas
bona est a deo donante ut malum
terrore coherceat non ut terrore ma
lum committat. Nichil autem peius
quam per prelationem peccandi habere liber
tatem. Nichil quam in felicius mali
agendi felicitate. Qui autem sibi
bene temporaliter imperat. sic hic in ipse

tum regnat et dei gloria huius seculi ad
eternam transeat gloriam. Qui vero
prave regnum exercent post vestem
fulgentem et lumina lapillorum nu
di et miseri ad inferna torquendi de
scendunt. Reges autem a regendo
vocati sunt ideoque recte faciendo regis
nomen tenetur peccando et amittitur.
Nam et hinc apud et per unde reges
vocantur in sacris eloquiis eo quod recte
agant. Sed quia ipsos bene regat et mo
tus sibi resistentes rationabili discre
cione componant recte quidem illi re
ges vocantur. Qui autem semet ipsos
quam subditos bene regendo modifi
care noverint. Quidam ipsorum nomi
regiminis ad inmanitatem vertunt
crudelitatis. Dumque ad culmine prelationis
pervenerint in apostasiam confestim
labuntur tanto quam cordis tumore se
extollunt ut cunctos subditos in sui
comparacione despiciant eosque quibus
preesse contigit non agnoscant quibus
consenciat per ecclesiasten dicitur ducem te
constituerunt noli extolli sed esto in illis
quasi unus ex illis. Boni mundi reges ce
lsi tum ex illis. Bonum mundi reges ce
[?]

pitio malam irato. Reges quando boni sunt muneris est dei quando vero mali sceleris est populi. Secundum enim meritum plebium disponitur vita rectorum testante Job: Qui regnare facit ypocritam propter peccata populi. Irascente enim deo talem rectorem populi suscipiunt qualem pro peccato merentur. Nonnumquam pro malitia plebis etiam reges mutantur et qui ante videbantur esse boni accepto regno fiunt iniqui.

## De iustitia principum

Qui recte utitur regni potestate ita praestare se omnibus debet ut quanto magis honoris celsitudine claret tanto semetipsum mente humiliet proponens sibi exemplum humilitatis David qui de suis meritis non tumuit sed humiliter sese deiciens dixit: Vilis incedam et vilis apparebo ante deum qui elegit me. Qui recte utitur regni potestate formam iustitiae factis magis quam verbis instituit. Iste nulla prosperitate erigitur nullaque adversitate turbatur, non innititur propriis viribus nec recedit a domino cor eius. Regni fastigium humili animo praesidet, non eum delectat iniquitas, non inflammat cupiditas, sine defraudatione alicuius ex paupere divitem facit et quod iusta potestate a populis extorquere poterat saepe misericordi clementia donat. Dedit deus principibus praesulatum pro regimine populorum et illis eos praeesse voluit cum quibus una est eis nascendi moriendique conditio. Prodesse enim debet populis principatus non nocere, nec opprimendo dominari sed condescendendo consulere, ut vere sit utile hoc potestatis insigne et dono dei pro tuitione utantur membrorum Christi. Membra quippe Christi fideles sunt populi quos dum ea potestate quam accipiunt optime regunt bonam utique vicissitudinem deo largitori restituunt. Bonus rex facilius ad iustitiam a delicto regreditur quam de iustitia ad delictum transfertur, ut noverit hic esse casum illic propositum. In proposito eius esse debet numquam a veritate egredi quod si casu titubare contigerit mox resurgere debet.

## De patientia principum

Saepe principes iustae malorum errores dissimulare noverunt non quod iniquitati eorum consentiant sed quod aptum tempus correctionis exspectent quo eorum vitia vel emendare valeant vel punire. Multi adversus principes in pertractatione cum detegitur si placere voluerit de clementia principum illos male agitare permittit, istos non deserit, de illorum malitia istis bene facit. Quorum culpas quas illi ingerunt ipsi mira patientia indulgent. Reddere malum pro malo vicissitudo iustitiae est, sed qui clementiam addit iustitiae non malum pro malo culpae reddit sed bonum pro malo offensis imperat.

## De delictis principum ut exemplo

Difficile est principem regredi ad melius si vitiis fuerit occupatus. Populi enim peccantes iudicem metuunt et a malo suo legibus coercentur. Reges autem nisi solo dei timore metuque gehennae coerceantur libere in praeceps eunt et per abrupta licentiae in omne facinus vitiorum labuntur. Quanto quisque in superiori constitutus est loco tanto in maiori versatur periculo, et quanto splendore honoris celsior quisque est tanto si delinquat peccato maiori obnoxius est. Potentes enim potenter tormenta patiuntur. Cui enim plus committitur plus ab eo exigitur et cum usura poenarum. Reges vitam subditorum facile exemplis suis vel aedificant vel subvertunt. Ideo principem non oportet delinquere.

ne formam peccandi faciat pecca-
cis in primitate licentia. Nam rex qui
ruit in vitiis, subiectis abrupta
ostendit erroris. Sicut legitur de Jero-
boam qui peccavit et peccare fecit Israel.
Illi enim ascribitur quicquid exemplo eius a subditis
perpetratur. Nam sicut non nulli sub-
ditorum bonorum principum deo placita
facta sequuntur, ita facile nonnulli prava
eorum exempla sectantur. Plerique autem
eorum accipiunt in quos principes necessi-
tate magis quam voto mali existunt,
sed impiis eorum obediunt. Non nulli
autem sub piis et sub equis regibus in malis
ita pigri sunt illos ymitari in bonis.
Sepe unde mali reges peccant
inde boni iustificantur, dum preceden-
tium cupiditate et malicia corrigunt.
Nam vendita prioribus eorum revocant. Si
quod illi disrupuerint, restituerint
isti, eum quem prius consenserat sequitur. Necesse est
ut cuius penam sequatur neque et eius
par supplicio cuius errore consortis par
est arbitrio.

**Quod principes legibus teneantur**

Iustum est principem
legibus obtemperare suis. Tunc enim
iura sua ab omnibus custodienda
existimet quando et ipse illis reverentiam
prebet. Principes tenentur legibus suis,
neque in se possunt damnare iura que
in subditis constituunt. Iusta est enim vocis
eorum auctoritas si quod populis prohibent
sibi licere non patiantur. Sub religione
ne discipline potestates subiecte
sunt. Et quamvis culmine regni sint predi-
ti, vinculo tamen fidei tenentur astricti,
ut fidem Christi suis legibus predicent
et ipsam fidem predicatorum moribus
bonis conservent.

**De potestate principum in terra**

Principes seculi non-
numquam intra ecclesiam potestatis
adepte culmina tenent ut per
eandem potestatem disciplinam ec-
clesiasticam muniant. Ceterum
intra ecclesiam potestates necessarie non
essent, nisi ut quod non prevalet sacer-
dotes efficere per doctrine sermonem,
potestas hoc impleat per discipline terrorem.
Sepe per regnum terrenum celeste regnum
proficit, ut qui intra ecclesiam contra fidem et disci-
plinam ecclesie agunt, rigore principum
conterantur, ipsamque disciplinam quam
ecclesie humilitas exercere non preva-
let, cervicibus superborum potestas principalis
imponat, et ut venerationem mereatur
virtute potestatis impertiat. Cognoscant
principes seculi deo debere se reddere
rationem propter ecclesiam quam a Christo tuendam
suscipiunt. Nam sive augeatur
pax et disciplina ecclesie per fideles prin-
cipes sive solvatur, ille rationem ab eis
exiget qui eorum potestati suam ecclesiam
tradidit.

**De iudicibus**

De delicto pertinet principum
qui pravos iudices contra volunta-
tem dei populis fidelibus preficiunt.
Nam sicut populi delictum est quando sunt
principes mali, sic principis est peccatum
quando iudices iniqui existunt. Bonus
iudex sicut nocere cunctis nescit, ita
prodesse omnibus novit. Aliis ei prestat
censuram iusticie, aliis bonitatem.
Iudicia sua personarum acceptione corrupta
non infundat, iusticia avaritie flam-
ma nec studet auferre alteri quod
cupiat sibi. Boni iudices iusticiam
ad obtinendam salutem eternam suscipiunt
nec eam muneribus acceptis distra-
hunt, ut dum de iusto iudicio tempora-
lia lucra non appetunt premia eter-
na ditentur. Omnis qui recte iudicat
stateram in manu gestat, in utroque
penso iusticiam et misericordiam portat,
per iusticiam reddit peccati sententiam, per
misericordiam peccati temperat penam, ut
iusto libramine quedam per equitatem

corrigat quedam bo pmissionem
indulgeat. Qui dei iudicia consi
derans proponit ipse tremens tremenda que
in negocio reformidat ne de
iusticie tramite declinans incidat
et cum presumserit in deperiturus deci
petur. **De rapina iudicum**

Dominum stultorum vel reproborum
oportet iudicem esse nam stul
tus per ignoranciam agnoscit ius
ticiam, supplantant per cupiditatem
corrumpit ipsam qui diriguit vita
tem gramine latant raptores
iudicibus pauperes qui atrocissi
mis hostibus immitius cum pro tanta cupi
dine in alienis qui predocti igne
in sue et latrones in actum fran
dibus at latebris latentes insidias
ponunt isti palam rapacitatis ava
ricia seviunt et hostes in alienum
saguinem tum in levant predones ma
li qui crudelissimi carnifices tiran
ny oppressione sua subiectorum vita ex
tinguit. Qui ei destruunt unibi
subiecti sunt qui pplos regni uno
defensores regunt populosque et bonum
iudices sunt sed iniustos raptores
habet hominem figura ut ait quidam
babylon scilla perquitur atque destru
bitur terra quorum humana specie
formaluntur sed rapacibus criminis et
iuncta et exundata fertur non
aliter quibusdam pravitabilibus extendit ut
corporis sed humanitate in maius i cesse
sanctorum perficit. Sepe iudices ma
li cupiditatis causa et differunt
et pervertunt iudicia ut finiunt cop
ta per in negocia quousque marsup
pia eorum qui causant exhauriat
non tamen sed dona considerant et
sunt negligentes sunt in dispensatione
causarum sunt in corpore dampno solli
citi sunt. Iudices pravi iuxta p
phete verbum .4. lupi vespere non

relinquunt in mane hoc est de presentis
vite comodis tamen cogitat non de fu
turis. Vita ei ista vespere, futura
vero mane accipitur. Et bene erit
quod lupi quia more luporum cuncta
diripiunt et vix pauca pauperibus de
relinquunt **De iurbosis et iracundie**

Excessi iudices et **iudicibus**
elati ut superbie videantur
non discernunt causas et asserunt
Sit quod contrahunt iudicem electum du
ro pro contemti iudices aliena pre
sumunt. Quidam dum iudicale in
cipiunt pascuntur, ipsam quoque iudicium sen
tenciam in furorem vertunt. De quibus
per Petrum propheta dicit: Qui convertit
in furorem iudicium. Qui ei pravius
iudicat in furorem iudicium mutat
et ante profert sentenciam quam agnoscat
furor iudicis in vestigatorem veri non
valet attingere quia mens eius turbata
furore asperitate alienat iusti
cie. Iracundus iudex iudicum examine
continere non valet quia intelligere furo
ris non videt. Qui et repulso
furore discutit subtilius ad conven
dam veritatem mentis serenitate
consurgit et sine ulla perturbacione ad
equitatis intelligentiam pervenit **De**

**personarum acceptione**

Non est in iudicio persona discernenda
sed causa. Scriptum est enim non acci
pies personam in iudicio et item non
misereberis pauperis in iudicio. Qui ei
consanguinitatis vel amicicie favore sive
inimiciarum odio iudicium pervertunt
sine dubio in xxiii q. v ita est et iusticiam
prevaricare noscuntur. Iniqui iudices
errant in veritate sive dum intendunt
in equalitate persone et conculcant
sepe iustos dum iniquos defendunt in
iquos. Qui autem recte presidere
studet nec personam palpare novit
ut cohibere iusticia dividit / sed

## De muneribus

Vi recte judicat, et premium i[n] de remuneratione expectat, fraudem i[n] deum perpetrat, quia iusticiam quam gratis impertire debuit, acceptione pecunie vendit. Bona male vendunt qui iuste pro temporali lucro iudicant. Tales quippe ad veritate[m] non iusticie defensio, sed amor premii provocat. Quibus si spes nummi subtrahitur, confestim a iusticie defensione recedit. Acceptio munerum prevaricatio veritatis est. Vnde et pro iusto dicitur: Qui excutit manus suas ab omni munere in excelsis habitat. Dives muneribus cito corrumpit iudicem, pauper autem dum non habet quod offerat, non solum audiri contempnitur, sed etiam contra veritatem opprimitur. Cito violatur auro iusticia; nullamque reus pertimescit culpam, quam redimi nummis existimat. Plus enim obtinet nocentem censuram amor lucri quam equitas iudicii. Tres sunt munerum acceptiones quibus iusticiam humana vanitas mutat, id est favor amicicie, adulatio laudis, et corporalis acceptio muneris. Facilius autem pervertitur animus iudicis vel corporali munere quam gre laudis et favore. Quatuor modis humanum iudicium pervertitur: scilicet timore, cupiditate, odio et amore. Timore, dum metu alicuius potestatis veritatem loqui pavescimus; cupiditate, dum premio alicuius muneris corrumpimur; odio, dum contra quemlibet adversarium molimur; amore, dum amico vel propinquis prestare contendimus. His enim quatuor modis sepe equitas violatur, sepe innocencia laeditur vel leditur.

## De testibus

D. Si mendacium gratia dicitur, quanto magis si venale que[ritur]. Neque enim decrit unde que[stus] pretextus sit, cum periuria sint innumera. Testis falsidicus tribus est personis obnoxius: primo deo, quem periurando contempnit; secundo iudici, quem mentiendo fallit; postremo innocenti, quem falso testimonio ledit. De testibus falsis convictis tandem mendacium falsitatis reperitur. Quia si separati fuerint examine iudicantis, cito manifestantur. Nam sicut in unitate bonorum grandis est fortitudo, ita in separatione malorum infirmitas fraudulentie cito reprehenditur. Mendacium falsidicorum et testimonium sibi non convenit. Vnum quippe tenent habent et quam falsitate premit et qui veritate supprimit. Et quia et ille obesse vult et iste prodesse non vult, nec ille malignus est iste in veritatis, in quibus testis omnis sua falsitate veritatem corrumpat, vel obscuritate impediat; ambo tamen in tribunali dampni concurrent. Erit autem ille apud deum condempnatus qui adversus proximum falsum testimonium vel contra vel dicentibus credit. Nam non solum ille reus est qui falsum de alio profert, sed et is qui cito aurem criminibus prebet. Qui metu potestatis veritatem occultat, iram tu divinam sibi celitus provocat, quia plus pertimescit hominem quam divinam trepidat indignationem. Verius enim testimonii innocentis aspelere obiecto peccate propriis tamen personne et iis que pre mitur. Neque enim decet homo inter ti obnoxius prodere, et adesse mandari sanguinem in solum non testificationis prebere. Sermo enim iusti hominis tamen admissum debet esse salutis pra ei in dignatione et simulatione transmissionis sit pro angelos malos egerent.

## De causidicis

Forensium secularium ingenium est et pervidere perversi negocium de se vere dent aut certe manente manente perversi falsitate negocium sequentur vicium. Sed quia

placitū est ut iter purgantes ca
ritas maneat postponenda exer
citatio ut perseveret dilectio an
tiqui forensium eloquentiam caninam
facundiam nuncupabant, eo quod cau
sidici in certaminibus causarum omissis
que agunt voluti canes altercationes se se
lacerant iurgia que causas sedi
purias pias continuant **De oppressoribus**
Auperes oppressores **pauperum**
tur se sciant graviori dignos
sententia qui prevaluerint hys quos
voluerint. Nam tanto atrociori isti
terno supplicio condempnandi sunt quanto
hii potentes quam miseros vitam suam
viverint. Audiant iudices et qui
presunt populis qui pro temporalibus molestiis
quas plebibus ingerunt eterno incendio
cremabuntur. Testante domino per ysayam
prophetam Iratus sum inquit super populum
meum et dedi eos in manu tua non
posuisti eis misericordiam aggravasti iu
gum tuum valde Descende in pulverem
sede tace et intra in tenebras veniet su
per te malum et nescies unde ortum est et irr
uet super te calamitas quam non po
teris expiare veniet super te repente
miseria quam nescies. Magis mala
facientibus quam mala patientibus
condolere debemus illi enim mala fa
ciendo in malum proficiunt isti pacien
do a malo corriguntur. Deus autem per
malas voluntates aliorum multa
ta operatur bona malignantium homi
num voluntas nocere numquam potest in plerisque nisi deus
dederit potestatem. Nam dum homines deo
permittente malum quod concupiscunt
perficiunt ipse deus facere quod permittit
inde est quod scriptum est per prophetam Si erit
malum quod dominus non fecerit. Verumptamen
quia ipsum malum ex voluntate querunt
ideo deus perficiendi dat potestatem
propter suam bonam voluntatem. Quare
de malo ipse multa operatur bona.

Quidam tamen dei voluntati resistunt
nescientes dei consilium faciunt quod
novimus sunt deo subiecta esse omnia
ut et ipsi qui eius dispensationi ad
versantur eius impleant volunta
tem. Propterea in hac vita boni
iudicantur a malis ut iterum in
illa vita mali iudicent a bonis
Nunc ut et hic sit bonis temporalis
afflictio et illic eterna retributio
Ideo enim sunt mali ut contineant
boni offendunt flagellent autem
sunt et quod assur virgam furoris
sui testatur dominus. Sed quotiens
ita fit de dei indignatione procedit
ut de per illos in eos seviat quos fla
gellando emendare desiderat. Sed
ille iustissima voluntate illi vero
sepe crudeli intentione. Sed et per
prophetam dicitur de eodem assur
ipse autem non sic arbitratur sed ad
terendum parat cor eius. Atrocem
super eos divini furoris sententiam
habebunt qui existunt persecutores
et violenti fidelibus. Consolando
enim eos quos ita deus iudicat per
mittit per prophetam loquitur adversus
eos qui iudicaverunt te ego iu
dicabo et salvabo hostes tuos car
nibus suis et quasi musto sanguine suo
inebriabuntur. Sicut aliquando bonorum
et malorum tempestates corporis elidit ceterorum
morbus laniant et per hoc vitam in
piorum sibi deperit misericordia ante
non poterit sed proficit dum eos ma
li per tribulationis exercitium ad pri
stinam rependam vitam et futuram desi
derandam erudiant. Nihil enim
prodest impiorum prosperitas salutem
iustorum dum eos malitia sua erum
dunt et adversa celorum regna
molestia temporali compellunt. Probatur
hoc exemplis israelitice plebis quae
tunc dum augebat in egipto quam
oportebat eam per moysen ad terram

pmissionis renouem et ex mal
q i egipto patiebat discede et ad
pmissam patriam festinare. Inq
constancia dni iusti i psecucoib ac
piunt mentis confusione et habescit
et dn adusa infortunant ut vicit
tande despe pspitat i sia co
funduntur. Stulti q bonos studium
spualis assumunt. Cum eis dum psperitates
lucet iactanter de suis uit glo
riantur et honore atq iniur as
flictionib detrahunt. Deniq cis
adusa contigerit mox ad blasphe
miam pusillanimitate animi quer
tuntur. Cumq supplicium nescie
tes dispensacioe dei i malos psper
tib scandalizant dicentes iuxta
pphetam Quare via i impior psperat
bene e oib q puaricant et iique
agunt. Cum h gradiunt no inveniut
q prauor sup bonu tpalem et caducam
felicitatem assunt s magis no
uissima eor intendant cotra illo
ppha h eterna supplicia sparent dice
te ppha. Ducunt i bonis dies suos
et subito ad infa descendet. seq

## De tribulacione i iustorum

Iniustis i adusis pbari se con
gnoscunt non decet. Bene sci pl
formidant pspera q adusa
Ideoq sci viri constancia ita dobi
portare adusa ut frangi no qat
Cum magis st deo cumli sup iustos
q eos affligi ab iniquis puidencia
supna pmittit. Nam tunc eis et
na gaudia disponuntur qn psnti
tribulacione pbant. Omnes tribula
tores hmoi vite equis cpant pter
euntib ppterea. Qs si quid i hac
vita tribulacionis audit no sentit s
celere tnsit. Cum vite fute p
mia diligeter excogitat mala
oia vite psntis cotemnunt. portat
cum ex illius dulcedine h amari
tudinem temperat. Et ex etinte

illius breuitatem h despiciunt tuss
toriam. Grauati dns [illegible] malo te
poralis p vtilitate eor est q vite
psntis mala pferunt quia dn i dolore
grauant cupiditat et luxurie vicior
q tercior mala no appetunt. Plus
pdesse saluti teptacoes sci quam
psperitates nam ex psperitate eriunt in
deterius. Ex teptacoib dolore pficiunt
i melius. Unde sci ad teptacoez cum
parare debet minus ei dn psperita hec
teptacio grauat. Cum aut pmit s
iprouise aduenit. Sapiens e q
oia adusa ante meditat ut ineue
re certius debet que no consulia eis pueni
ant.

## De amatoribus mundi

Mundi amatores non solum exco
rei sunt q infima psimi(s) appe
tunt. Verum et miseri sunt q p ea gra
[illegible] ad ipsa desideria ptingunt
Grauius torquentur i pius mun
di exaggerando comoda q in psperis
tollerando adusa. Qui en bona
mundi diligit velit nolit tiroredo
lesis pene succubit. Qui plus quaz
optis res tpales diligunt maio
rem sibi generant dolorem res abla
tem quam amorem pmittebant
te quam possesse. Qui cu graui dolo
res amittuntur q cu magno amo
re habent. Omnes autem carendo
dolemus que minus possidendo diligimus
Sciant sci mundi sectantes qn tu
sint vana vel adusa q diligunt
Cum ut tal sclo s cetencoe graui
conquerunt et p qb i futo supplicia
penas dabunt. Hinc q i voluntate
desideriorum psistunt sblatim bri testa
monium pphete congruit dicentis
Fuis et estiui pariis sb tinent
qui no reuertantur. i. ita obtinuit
securitate sblatis amor ut nunqm
respicerat ad deum amore victor
queret mentis. Multis mortuus
est mundus ipse tamen viciissim

mundo mortui non sunt Bona enim
sci diligunt et tamen ipsa q diligunt
minime consequuntur In utroque va
cui q et futura perdunt et presentia
non adquirunt Egestas e reprobo
rum qui habundant et virtutibus vacuant
se quia ce in opes nesciunt quod probatur
per apokalipsim iohis q contra amato
res huius mundi sic ait dicis q dives
sum et locupletes et nullius egeo nescis
quia tu es miser et miserabilis et pau
per et cecus et nudus glorie seculares
reprobi nitidi sunt foris fulgore po
tentie interius tamen vacui sunt
elatione superbie Sicut calamus
exterius quidem nitet sed intus vacu
us est Ad hoc quod reprobi exteriori
ut calamus nitidi, interius vacui
electi vero exterius quasi arbores cor
tices sordidi interius vero solidi
Quia pretiosa velut intendunt dividi
ant Christiani quantumlibet detestantur
corporalia ornamenta et quos
successus habeat cultus corporis cor
natus licet e pro suavi odore fetore
et pro zona funiculum allegant pro
phetam dicentes Ve qui opulenti
estis Quanto enim quisque potenti
or est tanto magis liber ad peccandum
ratio est nam patrimonium grandis
temptatio est plus venerantur ho
mines in hoc seculo pro temporali pote
ntia quam pro sanctitate reverentia Con
stituuntur enim magis quam sunt divi
tes et quod voces sed odio despiciuntur
Sunt quidam iusti qui sine lesione
eius quam sunt rebus utuntur Item
sunt quidam divites humiles quos
non inflat superbia rerum velut plerique
qui fuerunt sancti veteris testamenti
qui et affluebant divitiis et tamen
humilitate pollebant Et contra
quosdam superbos divites rerum
copia facit elatos Quorum non

sunt opes in censu sed voluntas na
tamen in rebus non est sed in usu mentis
est elatio pauperum quos non divi
tie elevant sed voluntatis in eis
sola superbia est Hi vero et si opes de
sunt tamen propter tumorem mentis
plus quam superbi divites condempnantur
Ceterum vult esse dives, pauper esse
non vult, et quo est dives contentus
quere sumus similis res ipse ne
caveantur sed faciunt in quiete
Et ideo agit cupiditas potius
in quietum esse et timidum divitem
quam securum et parvo superbo conten
tum esse et pauperem Bonis bu
tuntur qui divicias sibi con
cessas in rebus salutaribus persu
unt Bonis male utuntur qui
aut iuste pro temporali lucro iudicant
aut aliquid boni pro laude glorie
appetitu faciunt Malis male
utuntur qui noxias cogitationes
operibus pravis perficiunt Bene ma
lis utuntur qui lubricum carna
lis concupiscentie honestate restringunt Sed
sed malo bene uti e bonum sic bo
no bene uti melius est Et sicut
bono male uti malum est sic et
malo male uti pessimum e **De
amatoribus misericordie**

Pariter in deum delinquunt
qui divitias adeo concessas
non in rebus salutaribus sed in usibus
suis utuntur Nesciunt enim in partie
pauperibus oppressis subvenire
despiciunt et inde magis augent
delicta unde redimere debuerant
hoc habet tamen bonum possessio pro
sentium rerum si vita respiciat mi
serorum Propter hoc temptatio et mun
di lucrum tanto maiora supplicia
in futuro dabunt quanto et ipsa maio
ra sunt potentes enim potenter tor

menta patienter. Terrena omnia servando amittimus, largiendo servamus. Patrimonium enim retentum perit, manet autem erogatum. Diu enim cum rebus nostris durare non possumus, quia aut nos illas moriendo deserimus aut ille nos viventes deserunt. Pro diversitate operis alii [illegible] mundanas ponunt quas cupidine rapiunt. Alii vero salvant divitias pulcritudinem conditoris [illegible] terrenam providencia laudantes mirantur vel dum pauperibus eas [illegible] ex eis celestia bona merentur.

Misericordia a compaciendo aliene miserie vocabulum sortita est. Nullus autem talis misericors censetur qui prave vivendo ipse misericors non est. Qui enim sibi nequam est cui bonus est? Nulla scelera elemosine posse redimi si in peccatis quisquis permanserit. Tunc autem fructu elemosinarum indulgencia conceditur cum a scelerum opere desistitur. Verum est quod peccata omnia nunc operibus expurgentur, sed si tamen caveat peccare quis iam in peccatum [illegible]. Ceterum nulla est delictis venia quum sic precedit misericordia ut eam sequantur peccata. Non est elemosina que glorie magis causa quam misericordie impenditur. [illegible] cum [illegible] elemosinas largiuntur taliter et apud deum recipiuntur. Qui enim de bono opere laudem humanam appetit, spem perdit et gloriam mercedis in futuro non recipit. Dum ei causa jactancie pauperibus prestitur et ipsum nunc opus in [illegible] convertit. Illi tantum elemosinarum opera peccata extinguunt atque ibi aderunt futurum seculi proficiunt ut et iudex celestis in iudicio futuro veniens in dextera constitutis dicat: Esurivi et dedistis michi manducare, sitivi et dedistis michi bibere, hospes eram et collegistis me, nudus et operuistis me etc. Quibus et promittit sub dicens: Venite benedicti patris mei, percipite regnum vobis [illegible]. Hiis autem quos nulla predicta elemosinarum opera sequuntur etiam iudex voce sic dicit: Esurivi et non dedistis mihi manducare, sitivi et non dedistis mihi bibere etc. Quibus insuper dicet: Discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est dyabolo et angelis eius. Qui hic misericordiam non impertit illic percipere fructum non [illegible]. Exemplo divitis [illegible] qui in inferno ad tenuissima petenda compulsus est, quia hic tenuissima negare non timuit. Quid vel tribui subtilius, quid districtius poterat: guttam aque petit ardens qui micam panis negaverat. [illegible] Vero dives oculos aperuit cum Lazarum pauperem requiescentem vidit quem jacentem ante januas videre spreverat. Non solum qui esurienti et sicienti et nudo beneficium largitatis impendit vel si quid aliud indigenti largitur, sed et qui inimicum diligit et lugenti affectu compassionis et [illegible] impertit et in quibuslibet necessitatibus consilium adhibet elemosinam procul dubio facit. Nam et disciplina vel doctrina bonum elemosina est et elemosina corporali eminentior est. Quocirca non egens possit cum se indigentibus similet a toto illi corde misereri. Et licet ille fortasse falsam indigentie speciem preferat, is tamen qui sincero impertit fructum misericordie non amittit. Quamvis quisque sit egenus nullus tamen unde tribuat indigenti excusationem [illegible] obtinere, quum ex precepto salvatoris etiam calicem aque frigide [illegible] egenti prebere. Nam si aliud non

habentes id ipsum benigne tribuas
mercedem procul dubio non amittis
Ceterum si amplius possis et ege-
statem simulando minus largiri
non egentem sed divitem fallimus. Con-
scientiam nostram abscondere non possumus
no[ta] Due sunt elemosine vna corporalis
egenti dare quod poteris alia spiri-
tualis dimittere a quo lesus extiteris
Harum prima adhibenda est miseris
secunda malis. Erit igitur quod semper
impertias et si non pecuniam ad salutem
et gratiam. Non erit elemosina cum timore
murmure prebenda ne gratuitate
sciencia mercedes pereat dispensata
Tunc autem bene tribuitur quando cum
mentis hilaritate perficitur. Unde ait
apostolus hilarem enim datorem
diligit deus. Cauendum est itaque
ne pauper vel cum tedio nostro oblata
accipiat aut ne omnino permissus
merens et vacuus recedat. De rapi-
nis alicuius elemosinam facere
non est officium miseracionis sed emo-
limentum sceleris. Unde Salomon
Qui offert in quo sacrificium de ra-
pina pauperum tanquam si quis victimaz
filium in conspectu patris sui. Qui enim
iniuste tollit iuste nunquam distri-
buit. Nec bene alteri prebet quod
ab alio male extorquet. Magnum
scelus est res pauperum prestare divi-
tibus et de sumptibus inopum acquirere
favorem potentum, arenti terre
aquam tollere et flumina que
non indigent irrigare. Non
numquam largitas divitum prodiga
non ad utilitatem sed ad elatos fun-
ditur. Comparata ypocritis qui non
ad edificacionem dicunt audiencium
sed ad sue glorie exaggeracionem. Tan-
dem reprehensibilis est superflua
effusio largitatis. Nam quemadmodum

probeat avarus nulli est sed omnibus est
largus. Dispensator non debet esse
prodigus sed discretus. Largiri
enim debet quantum oportet, ut tene-
ndo rebus mensuram sufficiat plu-
rimis. De brevitate huius vite

[T]antum in hac vita est licitum
operari bonum. Illic itaque
non iam opus expectatur
sed retribucio meritorum. Que vita
impiis longa et grata est, [?] Sanctis
autem iustorum amara et brevis.
Et licet vita ista brevis sit mo-
rtalibus tamen sibi fieri creditur quia
quantumlibet brevis sit temporis
spacium tamen et si brevi parum
est amanti procul dubio longum
est. Qui vite presentis longitudinem
non de suo spacio sed de cursu [?] co-
nsiderat quam sit brevis et misera
satis utiliter pensat. Vita enim
presens quia ipsis suis incrementis
deficit brevis est. Unde et augmen-
to perit, dum id quod videtur in futuro
proficere in preterito deficiat. Item ex
ipso brevis esse vita presens ostenditur
ex quo non protenditur sed finitur. Tela
enim comparatur vita hominis ex-
pletur diebus singulis. Que dum
in hac vita vivitur quod creverit vite
augmentum rectius detrimentum
dicatur. Sed quo recte dici
possit augmentum, quod per dimen-
siones etatum ad mortis tendit
detrimentum. Qui vitam lon-
gam querere eandem tendit vi-
tam propria vanam esse. Id est etiam
non ad istam adquirendam
te descendit vita etiam id est Christus
verbum et caro iuncta. Hec est vita
vitalis nam ista vita mortalis est.
Quere enim optes laborem tamen in-
do ne moriatur in eterna Christo. Nam

tunc quisque bonus recedit si secum se-
culum moriens in solo deo vivens delectatur.
De mora vite istius tedium patitur
iustus eo quod ad desideratam patriam
tarde perveniat et vite presentis erump-
nas serius amittat. De exitu
Quamvis sancti huius vite erumpnis li-
berari se cupiant citoque nolen-
tes exire de corpore dei dispensatione
tamen plerosque in hac vita diu consistunt
ut prolongata tollerantie experimentum
solidius corporis pacientia videtur [illegible]
hac vitam vita tedio habet et tamen
mori timent quod plerumque angustia
contingere solet. Sic quoque contrario affectu et
vivendi habet tedium et moriendi
metum. Sollicite debet unusquisque vi-
vere et presentis vite sue considerare
ut de contemplatione illius [illegible]
diu se caveat. Scriptum est enim in omnibus
operibus tuis memorare novissima tua et
in eternum non peccabis. Veniente exitu
ingruentia [illegible] quod et dum moriens
quae non constat tollitur. Unde unus
quisque festinet ne in [illegible] suis
rapiatur. Sicut quis finitur vita cum
culpa. Nam iterum [illegible]
viventes accendit ad vicia. Subi-
to morientes mittit per the[illegible] ad tormen-
ta. Sepe divites in hac fallaci
vita dum de potentie gloria et rerum
habundantia gestiunt repente hora
qua nesciunt a presenti exitu rapi-
untur atque absorbiente profundo
cruciandi eternis iehenne incendiis
deputantur. Sic de quibus propheta dicit
ducunt in bonis dies suos et in puncto
ad inferna descendunt. Iniquus mo-
riens qui imitatores sua multos
ad culpam traxit delectatione peccati
multos revocat a culpa terrore
tormenti. Quod etiam psal-
mista testatur dicens letabi-
tur iustus cum viderit vindictam
manus suas lavabit in sanguine pec-
catoris. In peccatoris enim sanguine mori-
entium iusti lavant manus, cum a-
liorum peccatorum pena conspicitur conspicientis
vita mundatur. Cuius enim talis est de-
cessus, dicitur non solum quod vindicet vesti-
git sed et alios ab imitatione illius qui
ta valuerit exhortatione compescit.
In exitu anime quidam electi nimio timent
metu incerti utrum ad premium an ad sup-
plicium vadant. Quidam electi in fine
suo purgantur a levibus quibusdam peccatis
quidam vero in ipso fine hilarescunt et
novorum contemplatione bonorum. Omnis
enim quisque in hac vita sit iustus tamen
dum de corpore isto egreditur pertimescit
ne dignus supplicio sit. Nulla enim anima
absque peccato nec quisquam securus potest esse
de dei iudicio cum et dominus ubi dixit
reddenda sit ratio. Finem iustorum
optimum commendat vocatio tranquilla
ut ex eo intelligantur sanctorum
habere consortium angelorum, ex quo
ab hoc corpore sine duratione tollunt.
Reprobos autem homines apostate ange-
li excipiunt morientes, ut eos sint
tortores in penis qui fuerunt sua-
sores in viciis. Et si pietas pro
defunctis fidelibus iubeat flere, fi-
des tamen pro eis negat lugere.
Illi enim deplorandi sunt in mor-
te, quos miseros inferno excipit,
non quos celestis vita recipit,
aula letificandos includit.

Explicit liber tercius sancti ysidori
episcopi de summo bono com-
portatus per dominum iohannem
noskowsky studentem Crac-
deo gratias

Dilecte fili, dilige lacrimas, noli
differre eas. Quantum esto promptus ad
lacrimas quantum fuisti ad culpam. Qualis fuit
tibi ad peccandum intentio, talis sit tibi ad
penitendum devotio. Sicut in ... fuisti ... confessas
ita vite. Secundum morbum impone ergo medi-
cinam. Nulla res tibi blandiatur de peccato. In
pectore sint in corde tuo spes et metus, timor
et fiducia. Sic te spes indulgentie erigat ut
metus gehenne semper affligat. Timor peccata
emendat, timor expellit peccatum, comprimit vicium.
Ubi timor non est, ibi dissolucio vite est. Vale-
te magis animo quam corpore. Adversitas ...
remedium anime est, fortitudo tamen vulnerat
mentem. Si prosperitas te erexerit, non
attollat. Si calamitas contingit, pusilla-
nimis non existas. Proba te in prosperitate quomodo
fere non extolli. Nullus casus imparatum te
inveniat. Bona et mala pariter eveniunt,
mente libera sustine. Si non potes ... vi-
tare, tu compositor esto. Ad sustinenda que
ad inferendam molestiam, disce mala tol-
lerare. Plus quam facere detrimentum. Crede dis-
pliceto talia. Et si quis arridet, si quis
appareat insultus, in iniuriam faciat. Comitetur
ad litem, convicia afferat, contumeliis tu ...
dissimula, non loquaris, tolleranciam ... in in-
iuriam ... non videas. Disce a Christo
modestiam. Christe enim nobis exemplum reliquit:
nam palmis percussus, flagellis cesus, sputis
derisus, clavis confixus, spinis coronatus, nec
dampnatus tamen ... tacuit. Magis ... non
tacens, accepto lesus, est magna gloria. Si enim
potuisti, nocere parcas. Cum enim ... pacienter?
...ia patientia ... maledicti benedictionem oppone,
contrarium patientia mitiga. Vince nequiciam
bonitate, maliciam bonitate, mala aliorum bono
tuo supera. Constanti mente non verberatur et
turbatur. Clemens quem mite ventura ... iudicium
videm... Indulgere ... si non dederis,
et si ille non supplicat, quod dimitti non po-
stulat, tu velociter ex corde dimitte, et anima
aufer a corde. Iniuriarum offensionum alienarum ne-
quicie non ... dolorem. Odium enim separat homines
a regno dei, a celo ... a paradiso deicit.
Invidia cuncta bona ardore pestifero devo-
rat. Invidia animi tinea est, semper comedit
... mentem afficit, ... zelus.
Bonitas ad ... insidiam, karitas ... 
... te amplius ama ... ipse amet ... 
... lenis in amicicia ... vinculum ... 
Semper odientes ad pacem invita, discordantes
ad pacem revoca. Omnibus ... 
... bonos emulare, sanctos habeto ante oculos,

exempla sanctorum ... timor te ... 
vituperacio frangat. Cum laudem non appetit, ...
contumeliam sentit. Si contempnis laudem, facile
et vituperacionem vincis. In lingua aliena tua
consciencia ... Discerne te tuo iudicio, non
alieno. Quid enim tibi prodest, dum malus es,
si bonus dicaris? ... non ... 
... esto professione ... 
in incessu et habitu demonstra. Sit in ... 
... tuo simplicitas, in ... 
... in incessu honestas appareat.
Nulla ... Animus enim in corporis apparatu
habitu ... habitus anime ... 
... tuus alterius oculos non offendat. Non
... aliis de te locum detrahendi. Vita malos,
tamen inimicos fuge, improbos homines et
maxime eos qui ad vicia ... 
os tibi probos ... quasi ... 
... et ... periculosum est ... 
... Dolor ... sociam ... 
... ... multa bona habet vita
... plurima mala confert societas ... 
... malorum ... impu-
dicos et fuge inhonesta verba. Sermo ... 
mens cito polluit mentem, et facile agitur
quod libenter audit. ... in labiis ... 
aures non polluit audientis. ... 
vane ... 
os loquitur. ... non ... audi-
entes. ... non ... cito
ad ... vicia et
... non ... in magna ... labitur.
Sit sermo tuus ... sit ... 
audientibus utilis. ... alieno ... 
non ... non ... 
le ... in aliis ... 
... te ... auctoritas ... ut oblitus
morum tuorum aliena ... tua cor-
rige vicia tua quam ... alienis ... 
... fuge ... 
studio ... 
... facilis, et in operibus
difficilis ... 
... 
... ad implendum ... 
... absconsum nemo ... 
... fuge et ... non te dampnat pu-
blica ... ulla pena
... mala ... bona vita gaudium
... in pena ...
plaga ... mors te ... 
... 
... tuas ... 
noli ... manifestando potes amittere

tacendo custodi primum enim perditum cito revocatur
sinem aut tacendo amplificatur Si p3 dica
sit ex magno pugillus pupillum [illegible]
ut vitetis vicia et emendes ne forte tu
in [illegible] revocare [illegible] non poss
dilacio nocet in bonis nil in [illegible]
nil in [illegible] nil ignorancia [illegible]
[illegible] mali et errare [illegible] non vita in
p sapiens [illegible] non cito deprehenditur [illegible]
et ut caveas [illegible] miseria et ne
[illegible] quo tempore dixere [illegible] ne doctor
inutilis in [illegible] etiam et aue [illegible]
ore effunde [illegible] ne dum docendo alios
erigere ipse blande appetitu [illegible]
[illegible] aut doctores noli [illegible] obstinate
uti ne simplicibus loquendo displiceas ne
[illegible] offendas [illegible] omnibus [illegible]
[illegible] loque apta [illegible] apta [illegible]
[illegible] dilige plus audire quam dicere plus
[illegible] loqui potencium [illegible]
[illegible] reverenciam [illegible] superiori [illegible]
te non exhibeas [illegible] te mortem
pati quam [illegible] iussa comple [illegible] qui
[illegible] in malo [illegible] qui facit malum [illegible]
[illegible] et obsequentem [illegible] sua sub
iecti magis venerantur te quam metuant [illegible]
reverencia enim amor [illegible] odii timor ex
[illegible] fides metus tollit aufert et destituit
ubi amor audacia sequitur ubi metus [illegible]
[illegible] neque nimis neque parum in
[illegible] bona aut in modica [illegible]
[illegible] quid [illegible] boni [illegible]
[illegible] virtutibus [illegible] discreta [illegible]
[illegible] reputatur testis [illegible]
[illegible] veritatem testificatur [illegible]
non sit [illegible] ab omnibus [illegible] et
[illegible] conserua [illegible] modestiam et aliis
[illegible] nullum [illegible] iudicio de
[illegible] aut dives aut pauper sit tam
[illegible] non [illegible] sola [illegible]
[illegible] distribue [illegible] bona
affectat [illegible] non [illegible] iudicio
[illegible] iusticia [illegible]
fragiliti non [illegible] non [illegible]
[illegible] corrige [illegible] iustitiam
[illegible] ita clemens [illegible] aliorum
delictis [illegible] aut iudici [illegible]
nes nullum iudices [illegible] arbitro non
enim qui accusatur [illegible] qui condempnatur [illegible]
[illegible] de suspicione [illegible] iudicare [illegible]
[illegible] quod [illegible] suo iudicio
[illegible] enim [illegible] sunt mala [illegible]
[illegible] non [illegible] que [illegible] iudiciis [illegible]
Constituas tibi [illegible] diligenter comple [illegible]
[illegible] tibi [illegible] mente [illegible] suscipe

Iura [illegible] accepta moderare [illegible] non [illegible]
[illegible] tranquillo [illegible] dispone [illegible] aut [illegible]
[illegible] tene [illegible] culpa non potes [illegible]
[illegible] magis [illegible] scelere [illegible]
[illegible] sine dubio [illegible] pena [illegible] minor [illegible]
[illegible] oblivione [illegible] lapsu [illegible] sit
[illegible] et in [illegible] [illegible] in
[illegible] pari [illegible] quod [illegible]
[illegible] semper [illegible] quiete [illegible]
nullus [illegible] sine [illegible] administrat
[illegible] et ut qui divicias possidet ad [illegible]
tendat [illegible] se applicat [illegible]
se separat nemo [illegible] complecti dei [illegible]
[illegible] difficile [illegible] diligere
[illegible] bonum impediunt [illegible] toto [illegible]
[illegible] dampna [illegible] diligit [illegible] mortuum
ab affectu illius te separa [illegible] sepultis non [illegible]
[illegible] contempne dives [illegible] post mortem
[illegible] non potes [illegible] tibi titillat cogitacio [illegible]
suggestio suggerit [illegible] illicitum [illegible] ibi tenendi
[illegible] talia presentem [illegible] talia [illegible] cogitatio
[illegible] enim [illegible] in mora [illegible]
[illegible] penetrantibus datur [illegible]
deo [illegible] incohantem [illegible]
[illegible] sine implemento [illegible] deo [illegible]
non [illegible] iudicat [illegible] apud
[illegible] quippe [illegible] agitur si [illegible]
[illegible] vite desinitur [illegible] sine [illegible]
aut salvatur aut dampnatur [illegible]
[illegible] accusator sui [illegible]
[illegible] aut [illegible] semetipsos [illegible] fatentur
et in se [illegible] magis [illegible]
[illegible] semetipsum nosse [illegible]
ut [illegible] sedatur [illegible]
[illegible] se iudicat [illegible]
[illegible] vita ne iudicetur [illegible]
[illegible] iudici [illegible]
[illegible] sua [illegible]
[illegible] et sua [illegible]
[illegible] dei que [illegible]
[illegible] at [illegible]
[illegible] non agere [illegible] fletu in
[illegible] omnibus [illegible] sine [illegible]
[illegible] non facit [illegible]
[illegible] audacia [illegible] digne
agit [illegible] satisfaccione [illegible]
plangit [illegible] deplorando
[illegible] digne agit [illegible]
[illegible] mala digne deplorat ut [illegible]
non [illegible] qui plangit [illegible]
[illegible] si quis lavet [illegible]
quanto magis lavit tanto magis [illegible]
[illegible] quisque sit [illegible] et impius si
ad [illegible] posse [illegible]
[illegible] nullus enim de bonitate dei dubitet [illegible]
[illegible] sibi [illegible]
[illegible] ab [illegible] enim [illegible]
[illegible] libertas post mortem [illegible]

correctionis et licentia Unde per apostolum dicitur
date locum ire. Dico vobis gloriam autem que continebatur
in morte eterna perveniat Consilium vita divina
celestis dum per penitentiam glorificate adhuc in hoc
seculo penitentibus primo operantibus divina una
et levemit Cum futuro autem non operantis sed rex
spiritum corpus in morte ponitur et illud de-
teriorat plorans inimici querit penitentiam dei
patiunt accipiunt emendandi quod iubet vivere:
Si non vult venire ad penitentiam sed ad peccandi
usurpat audaciam presumat ergo deus contra ad
penitentes quia dum per tarde tu voluit omnino
non posset Deinde apostolus ait Querite dominum
dum inveniri potest cum vocate eum dum prope est
et ubi inveniri potest si visitat vita cum
velle prope est omnibus invocantibus se non fit
longe est cui dicat Confitere mali magnam
enim modo cum non videtur et prope est tunc vi-
debitur et prope non est Si quis qui penitentiam petit pe-
nitentiam et datam suam ab omni crimine corrigit absque
dubio recipit ad eternam requiem Qui
autem prius contemnendo penitentiam agit in morte
periculo positus eius dampnatio incerta est sicut et
remissio Qui ergo cupit certus esse in morte
de indulgentia sanus peniteat defleat peccata
et tempus per penitentiam comitia fiat peccatum
meum tamen non dicere. Ideo ergo prius satisfactio
divino tamen penitentia iudicio non sufficienti et ex
misericordia dei occulta est sine intermissione
flebiliter mente et neque enim unius cor penitentes
sine penitentes de peccato in fervitas negligens
spatium negligentia sepe ad vitam desiderata re-
vertit Novimus per sepe diabolus quos peniti per
penitentiam aspicit mala suggestione ad despera-
tionem perducit contra penitentes prius dicitur et se
taliter de hostis insidias sit quod dei iustitias
metuit ut penitens in magis scelibus deum mi-
sericordia eius confidat Simpliciter letatur deus
de anima desperata et gaudet contra de ea animis et
tibi penitentia nullum ergo desperare de venia
etsi tam sera fuerit vite ad penitentiam velut ad vi-
tam cum deus de suo fine non dubita penitentia
iudicat et novit quod ultimam supernam respiciat
gratiam in extremis ad deum revertitur per penitentiam et
quia mala gesserit cotidianis fletibus
purgat atque bonis operibus male ge-
sta commutat Illos iuste tamen deus deliberat
igitur qui ipsi per male gesserit penitendo
respicit Dubium enim hominis finis quem diu
et tamen deus non respicit quales hic invenit sed
quales ea finis eius vite etc. etc.

Rios gr[ati]e anat[a]li[bu]s d[omi]ni
d[omin]us n[oste]r ih[esu]s [christ]us p[ri]m[u]s et
su[m]m[u]s pontifex n[oste]r fuit i[n]
h[oc] mundo xxxiij a[n]n[i]s integris
et mensibus tribus quia baptiz[atus]
i[n] xxx° anno et eod[em] die anno re-
voluto convertit aquam in vinum et
sequenti pascha Johannes baptista
est in carceratus et sequenti anno
decollatus et c° anno i[n] inicio pas-
che h[oc] est xxxiij° passus est
[christ]us et sic vixit xxxiij° annis
et quartum a natali usq[ue] ad pascha
sunt i[gitur] a[n]ni ab adam usq[ue] ad na-
tivitatem [christ]i quinq[ue] milia nongenti
novem sec[un]d[u]m paulum dyac[onum] in
historia roma[n]or[um]

Petrus ap[osto]lus post passione[m]
d[omi]ni tenuit sacerdotalem kathe-
dram in partibus orientis annis
iiij°r ubi p[ri]ma[m] missa[m] celebra[vi]t
et i[n] anthiochia a[nn]is vij Et rome
a[nn]is xxv mensibus vij diebus viij
hic petrus clementem i[n] ep[iscopu]m
consecravit et ei sibi commissa
p[otes]tate ligandi et solvendi consult
evangelium marci composuit et alia
evangelia eius testimonio sunt approbata
Tandem anno iiij° neronis rome
cu[m] b[ea]to paulo martirio corona[tu]r
Linus natione tuscus a[nnis] xj m[ensibus] iij
d[iebus] xij hic constituit mulierem non
intrare eccl[es]iam n[isi] velato capite
Cletus natione romanus sedit a[nnis]
xij m[ensibus] j d[iebus] xj Et cessavit ep[iscop]a[tu]s
kathedra d[iebus] xx hic precepto b[ea]ti
petri presbiteros ordinavit
Clemens romanus sedit a[nn]is ix m[ensibus]
ij d[iebus] x hic primus alter petro ab
eo cui tradit tene[n]d[a]m et electu[m]
dimisit pontificari et ita est primus
post petrum et linus cletus successor

Anacletus natione atheniensis sedit
a[nnis] ix mensibus duobus d[iebus] vij et cessat
kathedra d[iebus] xij et constituit ut cle-
rici n[on] comam n[ec] barbam nutriant
greci p[ro]p[ter] nutriunt
Evaristus natione grecus s[edit] a[nnis] xiij m[ensibus]
vij d[iebus] ij et cessavit kathedram d[iebus] ix h[ic]
decrevit misse passione[m] d[omi]ni adimpleri
et aqua aspersionis ut fiat baptisma con-
stituit
Alexander p[ri]mus romanus s[edit] a[nn]is x m[ensibus]
vij d[iebus] ij et cessavit die xxv hic con-
stituit dici in missa qui pridie q[ua]m pateretur
Sixtus p[ri]mus romanus s[edit] a[nnis] x m[ensibus] iij d[iebus] xxv
hic constituit dici in missa sanctus s[anctus] s[anctus]
Thelesforus grecus s[edit] a[nnis] xij m[ensibus] iij d[iebus]
xxv hic constituit ieiunium vij ebdomadas
ante pascha et in natali tres missas
celebrare cu[m] gl[or]ia in excelsis deo
Yginus grecus s[edit] a[nnis] iiij m[ensibus] iij d[iebus] ix
Anicetus romanus s[edit] a[nn]is ix m[ensibus] iij d[iebus] xj et
cessavit ~~dies~~ d[iebus] xix hic constituit
q[uod] clerici coronam ad modum sphe[re]
Pius aquilegiensis a[nnis] xj m[ensibus] iiij°r
d[iebus] xj et cessavit d[iebus] xiiij iste ab angelo
monitus pascha die d[omi]nico celebr[ari]
Sother campanus a[nnis] ix mens[ibus] iij d[iebus]
xxj et cessavit d[iebus] xxj hic con-
stituit q[uod] monacha deferat velum
de capite et ne de tempore altari ut
corporalia tangat
Eleutherius romanus a[nnis] xv m[ensibus] vj d[iebus] v
et cessavit d[iebus] vj q[ui] fecit regem bri-
tannie christianum
Victor primus affer a[nnis] x m[ensibus] ij d[iebus] x
et cessavit d[iebus] xj hic constituit pascha
celebrari a quartadecima luna martii
usq[ue] ad xxj d[iem]
Zepherinus romanus a[nnis] xv m[ensibus] ij d[iebus] x
et cessavit d[iebus] xv
Calixtus romanus a[nnis] v m[ensibus] ij d[iebus] x et
cessavit d[iebus] vj hic constituit ieiunia
quatuor temporum
Urbanus primus romanus a[nnis] xiij m[ensibus] xj
d[iebus] xij hic constituit ut vasa

altaris essent aurea argentea vel stagnea

Poncianus a. v. m. ij et cessavit d. x hic portatus fuit in exilio sardinie

Marcus ciriacus a. ij m. iij d. Marcus cum undecim milia virginum

Antheridis grecus a. xij m. j d. xv hic constituit ut passiones sanctorum conscribantur

Fabianus primus romanus a. xiij m. xj d. xj hic constituit ut omni anno crisma consecratur ab episcopis in cena domini

Cornelius romanus a. ij m. v d. x

Lucius romanus a. iij m. iij d. iij hic constituit ut duo presbiteri et iij diaconi semper essent cum episcopo

Stephanus romanus a. quatuor m. ij d. x hic constituit ut vestes sacre ad quos usus non exirent

Sixtus quintus grecus a. ij m. xj d. vj hic constituit ut missa non nisi super altari celebraretur

Dyonisius primus monachus cuius nescitur a. ij m. iij d. vij

Felix consul primus a. ij m. x d. xxv hic constituit ut altaria consecrentur cum reliquiis sanctorum

Eutilianus tuscus a. xj m. x d. iiij hic constituit uvam et fruges benedici

Gagius dalmatie a. xj m. iiij d. ix et cessavit d. xj hic constituit ut clericus fiet hostiarius postea lector postea per ordines usque ad sacerdotem

Marcellinus romanus a. viij m. iij d. xxv et cessavit a. vij d. xv hic compulsus a dyocleciano thurificavit ydolis et postea penituit coram centum xx episcopis

Marcellus romanus a. v m. sex d. xxj hic constituit xxv cardinalatus in urbe

Eusebius grecus a. ij m. ij d. xx et cessavit d. vij in die illa inventa est crux domini ab helena matre constantini imperatoris

Melchiades affer a. iij m. vj d. vij hic constituit die dominica non ieiunandum

Silvester romanus a. xxiiij m. x d. xj et cessavit d. xv hic baptizavit constantinum imperatorem qui statim a lepra mundatus est Et primam sinodum in Nicena celebravit cum trecentis et xviij patribus hic constituit ut baptizandum liniat presbiter crismate in vertice propter mortem repentinam et ut dyaconi induantur dalmaticis ad missam et ut sacrificium non in linteo nec in serico sed in panno lineo consecrato celebretur Omni tempore anni ab incarnatione domini usque adhuc Silvestrum ccc xvj

Marcus romanus a. ij m. vj d. xx hic constituit ut Episcopus ostiensis qui papam consecrat utatur pallio et ut simbolum alta voce cantetur in ecclesia

Julius romanus a. xx m. vj d. vij constituit ut nullus clericus ageret causam in publico

Liberius romanus a. x m. vij d. vij et cessavit d. xxj hic constituit ieiunium indicii a sacerdote

Felix secundus romanus a. j m. iij d. ij hic fuit electus vivente liberio et liberius in exilium missus hic constituit ut cum Episcopus accusatur ad concilium veniat vocatus qui post eiectus felix et restituitur liberius et postea a v hereticus arrianus consentiens Constantino imperatori arriano

Damasus hyspanus a. xviij m. ij d. x et cessavit d. xxvj hic accusatur de adulteriis et facta sinodo Episcoporum purgavit se et constituit ut in fine psalmi dicatur gloria patri

Siricius romanus a. xv m. xj d. xj et cessavit xxvj

Anastasius a. xv m. ij d. xx Et cessat d. xxj hic constituit ieiunium quatuor temporum in sabbato

Zosimus grecus a. j m. viij d. xxv Et cessat die xj

Bonifacius romanus a. iij m. viij d. xiij Et cessavit d. ix hic constituit ut servus nullo modo fiat clericus

Celestinus romanus a. viij m. j d. ix Et cessavit d. xxj hic constituit dici

Iudica me deus et cessauit ann
confessione ante sacrificium et pos
cum anthiphonis cani
Sixtus romanus a viii m i d ix et
cessauit dies xxvi hic constituit
ut nullus clericus in parrochia alius
ordinari presumat
Leo primus Tuscus a xxi m i
d xiii tempore istius fuit synodus Cal
cedonensis tertia cum ducentis sanctis patribus
Ylarius alias Clarius Sardus a
vi m v d xi et cessauit d x hic
constituit ut nullus pontifex suc
cessorem sibi constituat
Simplicius tiburtinus a xv m i
d vii et cessauit die vi hic consti
tuit nullus clericus inuestituram acci
piat a layco
Felix tercius romanus a ix m xi d
xxv et cessauit ~~diebus~~ d x hic con
stituit ecclesias ab episcopis consecrari
Pelasius primus affer a iii m viii
d viii hic constituit in missa verum
dignum et iustum est et cessauit et
ympnos composuit
Anastasius secundus romanus a i m xi
d xxviii hic constituit nullus pres
mittat officium suum ira uel timore
preter missam
Symachus Sardus a xv m vi d
xxviii hic constituit omni die dominico
et in sollempnitatibus dici gloria in ex
celsis deo
Hermista campanus a vi d xvii hic
reconciliauit grecos qui excom
municati erant
Iohannes primus Tuscus a ii m viii
d xvi huius tempore sanctus Benedictus
refulsit et francia conuertitur ad christum
et martirizatur a theodorico rege
gothorum
Bonifacius secundus romanus a iiii m
ii d xxvi
Iohannes ii romanus a ii m iiii d vi
Agapitus romanus a i m xi d xviii
et cessauit d xxvi
Siluerius Campanus a i m v d xi
hic tempore obsessa est Roma a gothis
anno uno decem B3 liberata est
ab Belizario patricio
Vigilius romanus a xviii m x d xxvi
huius temporibus capta est roma a gothis
sed Narsete patricio eius tutela
recepta est et cessauit m iii d v
Pellagius primus romanus a iiii m
x d xviii et cessauit d c iii hic con
stituit ut heretici et scismatici compescerentur
per principes seculares
Iohannes tercius romanus a xii m xi
d xxvi et cessauit m x d iii hic con
stituit basilicas et cimiteria sanctorum
apostolorum restaurari
Benedictus primus a iiii m i d xxviii
huius temporibus langobardi intrauerunt
ytaliam
Pellagius secundus a x m ii d x
Gregorius romanus doctor ecclesie a
xiii m vi d x et cessauit m vi et d
xv hic admixit in canone diesque
nostros in tua pace disponi etc
Bonifacius tercius romanus m ix d
d xxviii
Sauinianus Tuscus a i m v d ix
et cessauit m xi et d xxv
Bonifacius quartus Marsus a vi
m i d xiii et cessauit m vii d xxv
hic constituit ecclesiam beate Marie ro
tunde in urbe que vocatur antea pan
theon in qua erant simulacra demonum
huius tempore imperator Focas constituit
ut ecclesia romana vocaretur caput
et magistra omnium ecclesiarum ad rogatum
Bonifacii pape nam antea Constanti
nopolitana nominabatur et super
omnes ecclesias anteponi Deusdedit alias
Deus dedit romanus a iii d xx et
cessauit m i d xiii
Bonifacius quintus Campanus a v
m viii et cessauit m vi d xiii hic
constituit omnes violatores ecclesiarum
anathematizandos
Honorius primus Campanus a xii
d xiii et cessauit m vii d xviii
Seuerinus romanus a i m iiii d xxiiii
et cessauit m iiii d xxviii
Iohannes quartus dalmacius a x m
viii d xviii et cessauit m i d xiii

hic de thezauro ecclesie multos cap-
tivos redemit
Theodorus primus grecus a. vi m. v d.
xviii et cessavit d. lii
Martinus primus Tudertinus a. vi m.
ii d. xxvi et cessavit d. xxviii hic
dum celebraret missam spatarius Colo-
nii ducis missus est ad eum occidendum
qui levato gladio cecus effectus est
Eugenius primus Romanus a. ii m. ix
d. xxiiii et cessavit m. i d. xxix
Vitalianus Signinus a. xiiii m. vi et
cessavit m. ii et d. xiii huius temporibus venit
Constans imperator Romam et deposuit
quicquid erat ad ornatum civitatis et as-
portavit secum in Siciliam et hic
composuit cantum Romanorum
Deodatus Romanus a. iiii m. ii d. v et
cessavit m. iiii d. xv
Donus Romanus a. v d. x hic dedicavit
paradisum ante ecclesiam beati petri
Agatho Siculus a. ii m. vi d. iiii
et cessavit m. i d. vii hic dum a se-
culari leprosum statim mundatus
est Ravennas ecclesia redit ad obedientiam
Romane ecclesie
Leo secundus Siculus m. x d. xviii et
cessavit m. xi d. xxii
Benedictus secundus Romanus m. x d. xii
et cessavit m. ii d. xv
Johannes quintus Romanus a. i m. xi al.
ix al. vi al. xxii
Sergius primus Antiochenus
a. xiiii m. viii d. xxiii
Conon Romanus m. ii et cessavit m. i
et d. ix
Johannes vi grecus a. iii m. ii et
cessavit m. d. xviii
Johannes vii Romanus a. ii m.
vii d. xviii et cess. m. iii
Sisinnius Romanus d. xx et cess. m. i
hic tempore maximum scisma fuit
Constantinus Syrus a. vii d. xvi et
cessavit d. xl
Gregorius ii Syrus a. xvi m. viii
d. xxiii et cessavit d. xxxv hic
statuit fieri in xl ieiunia et mis-
sarum sollempnitates sicut tota ebdo-
mada toto anno in ecclesia fiet
quod antea non agebatur
Gregorius iii Romanus a. x m.
viii d. xxv et cessavit d. ix hic
ad invenit de secreto quorundam sollemn-
itates hodie de corpore tue maie-
statis celebrantur due dies tunc
de toto orbe terrarum et fecit reddere
totam istam ytaliam a potestate Leonis
augusti ob depositionem ymaginum
Zacharias grecus a. x m. iii d. xiiii
et cessavit d. xii hic Francorum
regem Karolum Martinum (?) fratrem
pippini fecit clericum et misit eum
ad Cassinum montem sub Machario (?)
... et dona plurima cum privilegiis
sedis apostolice contulit
Stephanus ii Romanus a. v m. iii d.
xxviii et cessavit m. i d. v hic ab
infestatione Aistulfi regis Longobar-
dorum pergens Franciam unxit pippinum
filium Karoli regis et ii filios eius
reges Francorum qui rex veniens in
ytaliam abstulit Ravennam et xx
alias civitates eidem Aistulpho et
subiecit sancto petro regendi condicione
(?) Romanorum fecit
Paulus Romanus a. x m. i et cessavit
a. i m. i
Constantinus ii Syrus alenis (?) ordinatur
a. i m. i d. xv
Stephanus iii Siculus a. iii m. v
et cessavit d. xxviii
Adrianus i Romanus a. xxiii m. x d.
xvii huius temporibus venit Karolus
filius supradicti pippini regis obsedit
Longobardos in papia ubi cepit
Desiderium regem eorum et uxorem
eius quos reportavit secum in Franciam
et veniens Romam reddidit omnia que
prius eius pater pippinus dederat
beato petro addendo ei ducatum
Spoleti et Beneventanum et hic patricius
Romanorum est dictus
Leo iii Romanus a. xx m. v d. xvii
hic constituit tres letanias ante
Ascensionem domini hic dum pergeret
die sancti Marci cum letania ad sanctum
petrum captus et cecatus et lingua
precisa sed deus omnipotens

restituit sibi visum et rc linguam
et pergens ad karulum regem francorum
susceptus est cum honore et rediit cum
prefato rege romam et fecit vindictam
de inimicis eius conficietur se papa presente
ceterum de quibusdam criminibus sibi illatis
idem rex imperator romanorum est coronatus

Stephanus iiii romanus a i m vii
cessauit d xiiii

Eugenius ii romanus a iii m iii d xxviii
Valentinus ii romanus m xl d x
Gregorius iiii romanus a xvi iste de urbe
romana ecclesia sancti martini
Gregorius iiii romanus a iii et cessauit
m ii et d xlii iste coronauit Ludwicum
imperatorem ab isto in ecclesia continuauit
per papam nomen quod vocabatur os porci
Leo quartus romanus a viii m iii d vi et
cessauit m ii et d xx
Johannes dictus anglicus mulier
a ii d viii
Benedictus iii romanus a ii m vi d x
et cessauit d xv
Paulus romanus a x m ii et cessauit

Stephanus vi romanus a iiii
Nicolaus sextus fuit romanus a ix
m vi d xx hic constituit ut post
mortem cardinales conveniant ad alium
eligendum cum gente
Johannes viii romanus a x d ii hic
coronauit imperatorem constituit Karolum
filium Lodwici imperatoris tempore huius
saraceni per ytaliam discurrentes ecclesiam
sancti benedicti ... destruxerunt
Adrianus ii romanus a v
Martinus iii romanus a i m v
Adrianus iiii romanus a i m iiii
Stephanus vii romanus a i d ix a morte
sancti Gregorii usque ad hunc stephanum
fuit anni ccc lxiiii m ii
Formosus romanus a v m vi et cessauit m ii
Bonifacius vi romanus ytalicus d xv
Stephanus vi romanus a i m iii
Romanus romanus m iii d xxii
Theodorus d xx
Johannes ix romanus a ii d xv

Benedictus iiii romanus a iii m vi
d xv
Leo vi romanus d xl
Christoforus m vii hic eiectus est de papatu
Sergius iiii romanus a vii m iii d xv
Anastasius iiii a ii m ii
Lando romanus m vi d vi
Johannes romanus a xiiii m ii d iii
Stephanus viii romanus a ii m i d xii
Johannes xi romanus a iiii m x hic fuit
filius Sergii pape
Leo viii a iii m vi d x
Stephanus viii a iii m iiii d xv
Martinus tercius a iii m vi d xiii
Agapitus romanus a x m vii d xiii iste
habuit bellum cum romanis
Johannes xii romanus a ix m iii hic fuit
filius principis romanorum simpliciter supra
peccatoribus fuit ab actione
imperatoris et d xxviii romam rediens
et demum ... missus per imperatorem
x in castello sancti angeli retrusus
... capitulo 36
Johannes xiii a vii m xi d v hic
a petro prefecto urbis comprehendit
Benedictus vi a i m vi iste fuit compre-
hensus a Crescentio Theodore filio et
in castro sancti angeli ibique strangulatus
Donus a i
Bonifacius vii a i m i d xii
Benedictus vi romanus a ix m v iste multum
... fuit ...
Johannes xiiii m viii et hic in castello
sancti angeli retrusus et iiii m fame
afflictus mortuus et non fuit ...
et ... supra
Bonifacius sedit m xi
Johannes xv m iiii
Johannes xvi romanus a x m vii d x hic
fuit specialis homo
Gregorius v Saxonicus a ii
Johannes xvii romanus a x
Siluester ii a iiii m ii d xx hic
fuit Gilbertus ... ipse
ad quem siluester super mille anni
Johannes xviii m v d xxv
Johannes xix romanus a v
Gregorius vi m iiii

~~Benedictus viii Tusculanus a xi m~~
~~i d xxi et cessavit a i~~
~~Johannes xx a ix m ix d ix~~
~~Benedictus ix tusculanus a xi m i d xxi~~
~~et cessavit a i~~
~~Johannes xxi a ix m ix d ix~~
~~Benedictus~~ Benedictus ix tusculanus
a xiii iste eiectus de papatu fuit et
factus est pp Johannes Sabinensis Epc
cui nomen Silvester Et iste quoque eiectus
recuperatus est pp. Benedictus qui postea eiectus
mensem et d xx iterato papatum Johanni
archipresbitero sancti Johannis ante portam latinam
cui nomen positum est Gregorius Gregorio
tradidit et hic ab imperatore Henrico
depositus ultra montes deportatus
est // Silvester lvi d
Gregorius vi a i m vi
Clemens m viii d vi hic intrusor fuit
Damasus fuit m mansus d xxiii
Leo xi teutonicus a v m ii d xii
Victor ii alemannus a ii m iii d x
Stephanus ix lotoringus m viii d
xviii hic symoniacos heresim zelabat
et incestum dampnavit
Benedictus x a iii m ix d xx
Nicolaus Burgundus a iii m vi d xxv
hic ambrosianum cantum repudiavit
Allexander mediolanensis a xi m
vi d xxii
Gregorius vii a xii d xxxiii hic Henricum
regem et omnes sequaces eius excommunicat
hic vestibus induti et hic captus est
ante ecclesiam Stephani nocte natali domini
Victor iii a i m iiii d vii
Urbanus ii a x m iiii d xviii huius
exortacione christiani mare transierunt
contra sarracenos
Paschalis ii a xix m v hic coronavit
imperatorem Henricum captus erat
Gelasius ii Ro. m
Calistus a v m x d xiii
Innocentius ii Ro. fuit scisma a xiii
m viii d xx
Celestinus ii a v d xiii
Lucius ii Bononiensis a xiii m viii d xviii
Eugenius iii pisanus a vi m viii d
xi pp 37

Gelasius ii Campanus a i d v
Anastasius iiii Ro. a i m iiii d xxiiii
Adrianus monachus iiii anglicus
a v d x
Allexander iii Florentinus a xxi m
vii d xxiii tempore huius fuit scisma
inter eum et Octovianum et alios
duos et celebravit synodum in
ecclesia lateranensi et constituit capitulum
de electione
Lucius iii Tuscus a iiii m v d viii
hic fames maxima fuit et fecit
venire terremotus per terram Rome
qui aperuit terram
Urbanus iii Longobardus a i m i
d xxv huius tempore capta est terra
a sarracenis
Gregorius viii Beneventanus m ii
apud pisas moritur
Clemens iii Ro. a iii m ix
Celestinus iiii Ro. a vi m ix hic coronavit
Henricum imperatorem filium Friderici
ii d pro pontifice
Innocentius iii Campanus a xviii m
vi d x hic tenuit concilium generale
in urbe in mense novembris et coronavit
Ottonem imperatorem et postea excommunicavit
eum et deposuit et fecit crucis signa
cum christianis pro toto orbem ut
irent in terram ultra contra sarra-
cenos
Honorius iii Ro. a xi m vii d xxviii
hic fecit crucesignatos ire contra sarracenos
propter quod tenebant regnum ultra
Gregorius ix Anagninus Campanus
a xiiii m v d iii et cessavit m i
et d vi hic excommunicat Fridericum impera-
torem propter quod voluit pergere ultra
mare et postea innit excommunicatus
et pp fecit fieri crucesignatos et debellatos
ducem et excommunicavit Fridericum impera-
torem propter xx capitula in quibus offen-
derit et quia ille minabat auferre
terras ecclesie in marchia in ducatu et
in tuscia fecit pp crucesignari
christianos pro toto orbem ut ~~minarent~~
iniarent ecclesiam contra istum qui
minabatur ducatum ecclesie et quia multi
nobiles Romani fovebant partem impera-
toris nolebat ei tradere urbem
ad vicarios dei et domini Mathei rubei

tue sed Bavaroos subiugavit ecclesie
omnibus adversariis et omnes reduxit ad
ecclesie unitatem et tandem cum annis xxi
mense Augusti obiit
Celestinus iiii mediolanensis m. i d. xxi
et cessavit hic non fuit consecratus
nec papam nec missam celebravit nec
sigillum nec literas alicui concessit propter
cardinalem Iohannem de Columna quem
Romani tenebant in vinculis et
cessavit et cetera [illegible] a
Innocentius quartus Ianuensis a. xi m.
vi iste Hugonem Theologum de ordine
predicatorum creavit in cardinalem quia
postulavit totam bibliam et magnas
Cronicas super illam compilavit hic ipse
Innocentius concilium apud Lugdunum
Gallie celebravit in quo sanctum Edmundum
in desiderabilis suo anno canonizavit
et Fridericum imperatorem velud ecclesie
hostem deponendum decrevit huius
tempore Innocentii tempore floruit Robertus
grostest Episcopus Lincolniensis et vii
Idus octobris obiit qui ad Innocentium
tercium [illegible] Epistolam satis invectivam
direxit que sic incipit Dominus noster Ihesus
Christus [illegible] quod ecclesias anglicanas
[illegible] et in [illegible] contra racione [illegible]
[illegible] et quia nepotibus suis contuli
sset canonicatum cum prebenda dignitate
[illegible] vacantis in ecclesia Lincolniensi
quem Robertus admittere noluit
rescribens ipse se nec velle nec debere
tales ad curam animarum admittere qui
se nescirent nec possent regere quod dicta
ad curiam vocatus et excommunicatus appellavit
[illegible] ad tribunal Christi unde contigit
quod Roberto in anglia [illegible] biduum
mortis Roberti apparuit ipse de nocte
quiescente quidem Episcopus ponti[illegible]
[illegible] sic dicens surge miser
et veni ad iudicium et statim cum
baculo pastorali pupugit papam
in latere sinistro usque ad cor unde
et [illegible] ipse [illegible] [illegible]
[illegible] sanguinolentum et ipse defunctus
[illegible] de causa [illegible] Roberto [illegible]
refulserit miraculis non [illegible] permissus
[illegible] canonizari hic [illegible] ecclesiam
anglicanam oppressit [illegible] adveniens

conservanda decimas regi Henrici
concedendo [illegible] statuenda cum
successit [illegible] ipse [illegible]
Allexander iiii Campanus a. vii m.
iiii et cessavit iii m. huius tempore Rex
Henricus concordiam [illegible] fecit
cum Rege Francorum remittens eidem
normanniam cum ceteris terris transmarinis
ita quod sibi remanet integraliter
vasconia
Urbanus iiii Gallicus a. fere iii et
cessavit m. v
Clemens iiii provincialis a. fere iiii
et vacavit sedes a. ii m. iiii hic
quamprimo fuit uxorem et liberos
et peritus consiliarius fuit Regis
Francie et famosus fuit advocatus
[illegible] mortua uxore factus presbiter
Episcopus deinde archiepiscopus Episcopus [illegible]
Sabiniensis archiepiscopus et cardinalis
in anglia legatus ubi absens est electus
in papam et [illegible] vita sua et
oratione devota creditur multas ecclesie
tribulationes [illegible] et cessavit
a. ii m. ii
Gregorius x lumbardus de placencia
a. iiii qui lugduni concilium generale ce
lebravit et condidit [illegible] ubi [illegible]
[illegible] Episcopus et mille prelati
Gregorius x congregavit generale
apud [illegible] de [illegible]
hic facit Robertum Kylbarbi [illegible]
[illegible] Episcopum [illegible]
Adrianus v Ianuensis m. i d. ix et
cessavit hic suspendit [illegible] ubi [illegible]
de electione [illegible] volens aliter
ordinare sed morte preventus
Innocentius v Burgundus m. v
qui prius vocatus petrus de Tarentasia
Tharsius de ordine predicatorum
Iohannes xxi hyspanus m. viii et
cessavit m. vi
Nicolaus iii Romanus de Ursinis
a. iii qui huius temporibus ecclesie anglicane
sunt taxate secundum verum valorem
et [illegible] [illegible] taxatio nostra
[illegible] [illegible] iiii Iudei
expulsi sunt ab anglia ne [illegible]
redierunt
Martinus iiii
Honorius iiii Romanus
Nicolaus iiii fr minor
Celestinus v a. [illegible] qui primum

tumultu curialis strepitus et tediatus
post tempus Bonifacii successoris
sui de fletibus cessavit papatui et redijt
ad vitam suam pristinam anachoritam
Bonifacius viii Campanus a. xi. m. iii
vi li vini edidit Jubileum annum
cuius sexto per quintum sui fecit et statuit
duraturi a centesimo in centesimum
de quo celestinus prophetavit apud eius
subdolum consilium ascendisti ut vulpes
regnabis ut leo morieris ut canis. Q.
Bonifacius cardinalis rigide pertrac
tans et quosdam quidem de columpna
cardinales deponens et regem Francie
deponere conatus est quem excommunicavit
ad quartam generationem primus hic
captus est a Seneschalco regis fratre
Wilhelmo de longa retho cum auxilio
columpnen et mortuus est Rome
Benedictus xi lambardus origine
de Terusio de ordine predicatorum
a. fere ~~viii~~ i de quo quidam ait
Re nomen habe Bndic Bndic
Bndice aut rem perverte maledic
malefac maledicte.
Clemens v vascho a. xi viii hic
ordinem templariorum destruxit et con
cilium apud Viennam celebravit
constitutiones suas clementinas ibi renovatur
sed successor suus Johannes xxii eas
consummavit et publicavit. hic Clemens
primus omnium sedem papalem transtulit
a Roma ad Avinionem et cessavit
xxviii m.
Johannes xxii Jacobus Portuensis episcopus
cardinalis sed prius a. circiter xxviii
hic vi li consummavit hic beatos
... disciplinam tribus linguis
in universitatibus constituit scilicet linguis latinis
grecis et hebraicis hic condidit c.
ne sede apostolica diuturnam vacationem pre
cedentem hic et cum primus accep
tantes annuaciones absorbuisse
videretur dampnavit pluralitatem
beneficiorum ita ut ex uno beneficio
percepto quod acceptatus ipse per
reliquorum beneficiorum vacantium fructus
per aliquos fructus annos obtineret
insuper et aliorum per beneficiorum per mortem
seu resignationem vacantium seu per per
lationem primos fructus reservavit
ita ut rector institutus tunc circa
beneficium aut residuum taxationis
acciperet ex qua cautela innumerabiles
thezauri ad manus ipse devenit —
Bella cum duce Bavarie habuit qui
se pro imperatore gessit et ipse succubuit
hic Johannes liii ordinationes fecit
octo Cardinales Anno domini et cessat
xv m. xvi.
Benedictus xii a. fere viii Tholo
sanus monachus Cisterciensis ordinis
Magister in theologia sanctissime vite fuit
qui fuit electus Anno domini m° ccc° xxxiiii
xxxiiii die vicesima die mensis
decembris hic statim electus Cardinalibus
Romane ecclesie de thezauro per Johannem
papam nimis congregato dedit centum
milia florenorum auri et cuilibet duo milia
florenorum mandans ut de eis de cetero symonia
locum non haberet
Clemens vi a. xi mortuus est hic
iubileum statuit a quinquagesimo anno
in quinquagesimum apud vitam hominum abre
viatam
Innocentius vi a. xi mortuus est
Urbanus v a. viii moritur hic ad
duxit Cursus Romanorum ex avinione et ibidem
capita apostolorum petri et pauli ad in
venit et in argenteis capitibus apostolorum
supra altare magnum in ecclesia sancti
Salvatoris lateranensis sollempniter
adoranda reposuit ad Avinionem tamen
concordandi reges francie et anglie
reddijt componens etiam reddunt et postea ad
et interim mortuus sepelitur marsilie
ubi fuerat abbas hic doctor decretorum
insignis et districtus ecclesias sanctorum petri
et pauli Rome reparavit totum pro iam
recuperavit et multis dicitur claruisse mi
raculis et dicitur Canonizatus per Cle
mentem vi antipapam
Gregorius xi a. viii moritur hic Rome
sepelitur ex avinione ecclesia sancte Ma
rie nove apud abbates monachos licet
fuit secularis tamen devotus ingo hic
induxit nativitatem Marie ieiunandam
de precepto et festum sancti augustini an
glorum ibidem ex duplex festum cele
brandum hic Bonaventura et creatus
Cardinal Wilhelmus sellis forth vali
tudinarius tamen ex avinione multis
aliis redduxit Curiam de avinione

ad Romam et ibidem apud sanctum petrum
xxvii die mensis marcii mortuus est

Urbanus vi natione neapolitanus
viii die aprilis eligitur in die Jovis
et die veneris electio sibi per xii Cardinales
presentata in palatio sancti petri cui assen
sit et in crastino in sabbato palmarum
ad altare sancti petri celebravit
coronatus et in dominica palmarum pal
mas pontificaliter et sollempniter
benedixit distribuit et missam ad
altare sancti petri celebravit die
pasche sequente apud sanctum petrum
coronatur hic prius erat archiepiscopus
sancti Nicolai Barensis vocatus dominus
Bartholomeus sollempnis doctor
decretorum Cathedre Romanorum et
tenens judex consistorialis hic
deduxit curiam et Cardinales Romanos
de Roma ad neapolim deinde ad
luceriam deinde per mare ad Januam
deinde ad lucam deinde ad perusium deinde
ad Romam hic fuit dominum
Robertum Gebennensem Cardinalem basilice
basilice xii apostolorum qui licet
prius fuit in electione dicti domini
urbani et coronatione et ceteris sub
sequentibus actibus electus tamen est
in papam per illos electores domini
urbani vocatus Clemens et coronatus
est per illos apud Castrum fundorum
in vigilia omnium sanctorum eodem anno
quo et urbanus vi et sic uterque
vocavit continuando vocando se
papam per annos xi et amplius hic
urbanus vi mortuus est apud sanctum
petrum Rome xv die mensis octobris anno
sue coronationis xii de mane recepto
corpore christi et cetera hic urbanus con
dempnavit quinque Cardinales antiquos et
anathematizavit eosdem quia ad
herentes Clementi xii et scismaticos
fere annuos xv vel plures excommunicat
et condempnavit novos Cardinales ab ipso creatos
x et in [illegible] fecit interrogari
sine tractatus et alii quatuor fugerunt
Item deposuit Johannam Reginam neo
politanam et excommunicavit eam
quia adherentem Clementi et ceterorum
Item deposuit et excommunicavit Karolum
Regem [illegible] et cicilie et eius uxorem
Margaretham de durazzo quos in Regem
et Reginam creavit Item Regem yspanie
Johannem filium henrici Regis defuncti in
neutralitate et legionis yspanie [illegible]
regnum et Castelle et legionis [illegible]
Johanni duci de lancastria filio regis
anglie Item multos archiepiscopos episcopos
abbates et ceteros prelatos et quoscumque
qualitercumque a parte adversa Clementis
et contra ipsum tenentes excommunicavit
et privavit omni honore dignitate Item
excommunicavit et privavit omnes contra
ipsum tenentes [illegible] beati petri Civi
tates Bononiensem perusii Viterbiensem
[illegible] neapolim Regnum
neapolitanum Siciliam Sardiniam
et ungariam et urbevetanam Bene
ventanam Anagninam deposuit et ex
communicavit Comitem fundorum pre
fectum et de urbis Reginaldum et
Johannem de ursinis Burchardum de
lasala milites abbatem de monte
Cassino et excommunicavit eos in [illegible]
alios prelatos comites et barones
sibi rebelles et Clementi adherentes
tamquam scismaticos super quibus littere
confecte publice fuerunt [illegible] inde
ad perpetuam rei memoriam bullate
Bullatas [illegible]

Sanctus Thomas de Aquino in prima parte sive super secundum libro sententiarum questione cxiiii articulo quarto utrum vera miracula possint fieri per demones. Et sic: Si miraculum proprie accipiatur demones non possunt facere miracula nec aliqua creatura nisi solus deus quia miraculum proprie dicitur quod fit preter ordinem totius create nature sub quo ordine omnis virtus creature continetur. Dicitur tamen quandoque miraculum large quod excedit humanam facultatem et considerationem. Et sic demones possunt facere miracula que scilicet homines mirantur in quantum eorum facultatem et cognitionem excedunt. Nam et unus homo faciat aliquid quod est supra facultatem et cognitionem alterius ducit alium in admirationem sui operis ut quodammodo videatur miraculum operari. Sciendum tamen quod opera demonum que nobis miracula videntur ad veram rationem miraculi non pertingunt, sunt tamen quandoque vere res sicut magi pharaonis per virtutem demonum veros serpentes et ranas fecerunt. Et quando ignis de celo descendit et flamma Job cum gregibus pecorum uno impetu combussit seu consumpsit et turbo domum evertit filios eius occidit que fuerunt opera sathane fantastica non fuerunt ut dicit Augustinus xx de civitate dei. Et sic erunt opera antichristi. Sicut dicit apostolus ii ad Thessalonicenses ii quod eius adventus in virtute operationis sathane in omni virtute et signis et prodigiis mendacibus. Et subdit ipse quod non omnis materia corporalis obedit angelo bono sic malis ut sua virtute possint transmutare materiam de forma in formam sed adhibere quedam semina que in elementis mundi inveniuntur ad hujusmodi effectus complendos ut Augustinus dicit iii de trinitate. Et ideo quod omnes transmutationes rerum naturalium que possunt fieri per aliquas virtutes naturales ad quas pertinent predicta semina possunt fieri per operationem demonum talibus seminibus adhibitis sicut cum aliquae res mutantur in serpentes vel ranas que per putrefactionem generari possunt. Ille vero transmutationes corporalium rerum que non possunt virtute nature fieri nullo modo operatione demonum secundum rei veritatem perfici possunt sicut quod corpus humanum mutetur in corpus bestiale aut quod mortuum humanum corpus reviviscat. Et si aliquid tale operatione demonum fieri videatur hoc non est secundum rei veritatem sed secundum apparentiam tantum. Quod quidem potest contingere dupliciter. Uno modo ab interiori secundum quod demon potest immutare fantasiam hominis et etiam sensus corporeos ut aliquid videatur aliter quam sit sicut supra dictum est. Et hoc etiam interdum fieri dicitur virtute aliquarum rerum corporalium. Alio modo ab exteriori cum enim possit corpus formare ex aere cujuscunque forme et figure ut illud assumens in eo visibiliter appareat potest eadem ratione circumponere cuicunque rei corporee quamcunque formam corpoream ut in ejus specie videatur. Et hoc est quod Augustinus dicit xviii de civitate dei quod fantasticum hominis quod etiam cogitando sive somniando per rerum innumerabilium genera variatur velut corporatum in aliquorum animalium effigie appareat sensibus alienis. Quod non est sic intelligendum quod ipsa vis fantastica hominis aut species eius eadem numero incorporata aliorum sensibus ostendatur sed quia demon qui in fantasia hominis format aliquam speciem ipse etiam potest similem speciem aliorum sensibus offerre etc.

# [D]einde tractandum est de singulis partibus

penitencie et primo de contricione 2° de confessione Tercio de satisfaccione. De contricione autem consideranda sunt quatuor primo quid sit. Secundo de quo esse debeat. Tercio quanta esse debeat. Quarto de duracione contricionis. Quinto de effectu contricionis. Circa primum queruntur tria primo utrum convenienter diffiniatur. Secundo utrum contricio sit actus virtutis. 3° utrum attricio possit fieri contricio.

Ad primum sic proceditur videtur quod contricio non sit dolor pro peccatis assumptus cum proposito confitendi et satisfaciendi ut quidam diffiniunt quia secundum Augustinum in libro de civitate dei dolor est de hiis que nobis nolentibus acciderunt sed peccata non sunt huiusmodi ergo contricio non est dolor pro peccatis. Item contricio nobis a deo datur sed quod datur non assumitur ergo contricio non est dolor assumptus. Item satisfaccio et confessio sunt necessaria ad hoc quod pena remittatur que in contricione remissa non fuit sed quandoque tota in contricione remittitur ergo non est necessarium quod contritus semper habeat propositum confitendi et satisfaciendi. Sed contra est ipsa diffinicio. Respondeo dicendum quod inicium omnis peccati est superbia per quam homo sensui suo inherens a mandatis divinis recedit et ideo oportet quod id quod destruit peccatum hominem a suo sensu discedere faciat. Ille autem qui in suo sensu perseverat rigidus et durus per similitudinem vocatur. Unde et frangi dicuntur aliqui cum a suo sensu divelluntur. Sed inter fraccionem et comminucionem sive contricionem in rebus materialibus unde hec nomina ad spiritualia transferuntur hoc interest ut dicitur in 4° metheororum quod frangi dicuntur aliqua quando in magnas partes dividuntur sed comminui vel conteri quando ad partes minimas reducitur quod in se solidum erat. Et quia ad dimissionem peccati requiritur quod homo affectum peccati dimittat per quem quandam continuitatem et soliditatem in sensu suo habebat ideo actus ille quo peccatum dimittitur contricio dicitur comparative. In qua quidem contricione plura inveniuntur scilicet ipsa substancia actus modus agendi principium et effectus et secundum hoc inveniuntur diverse diffiniciones contricionis date. Quantum enim ad ipsam substanciam actus datur predicta diffinicio et quia actus contricionis est actus virtutis et est pars penitencie sacramenti ideo manifestatur in ipsa diffinicione inquantum est actus virtutis et per hoc quod ponitur genus ipsius scilicet dolor et obiectum per hoc quod dicitur pro peccatis et electio que requiritur ad actum virtutis in hoc quod dicitur assumptus. Sed inquantum est pars sacramenti per hoc quod tangitur ordo ipsius ad alias partes cum dicitur cum proposito confitendi. Alia etiam diffinicio invenitur que diffinit contricionem secundum quod est actus virtutis tantum sed additur ad predictam diffinicionem differencia contrahens ipsam ad specialem virtutem scilicet penitenciam dicitur enim quod penitencia est dolor voluntarius pro peccato puniens quod dolet se commisisse in hoc enim quod additur punicio ad specialem virtutem contrahitur. Alia autem diffinicio invenitur Ysidori que talis est contricio est compunctio et humilitas mentis cum lacrimis veniens de recordacione peccati et timore iudicii et hec quidem tangit racionem nominis in hoc quod dicit humilitas mentis quia sicut per superbiam aliquis in suo sensu dicitur rigidus ita per hoc quod a suo sensu contritus recedit

similiter tangit eciam modo ad
teriorem in 4to quod dicit Cor lace
ratum et principium conversionis in 3o
quod dicit. Gemens de recordacione
peccati etc. Alia ponitur verbis Augustini
que tangit effectum contricionis
que est Contricio est dolor remit
tens peccatum Alia ponitur verbis
Gregorii que talis est Contri
cio est humilitas spiritus adnichilans
peccatum inter spem et timorem et hec
tangit totum nomine Quiscumque dicit
hec contricio est humilitas spiritus et
effectus eius similiter quod dicit adni
chilans peccatum et originem in 3o
quod dicit inter spem et timorem. ut
enim ponit causam principalem
que est timor sed etiam eciam
que est spes. Sine qua timor de
sperationem facere posset. Ad primum dicendum
quod omnia peccata quecumque accidunt vo
luntaria fuerint quando dicitur quod
tercium consequentia voluntaria non
sunt et ideo nobis volentibus acci
dunt non quamvis secundum voluntatem
quia tunc habemus ea volebamus
et secundum illam quod nunc habemus quam
vellemus quod numquam fuissent. Ad 2m dicendum
quod contricio est ab eo solo quantum ad
formam qua informatur sed quantum
ad ipsam actus soli eius et ab eo quod
operatur in omnibus operibus et ideo et
voluntatis. Ad 3m dicendum quod contricio
tota pena possit per contricionem di
mitti tamen adhuc necessaria est confes
sio et satisfactio tum quia homo non
potest esse certus de qua contricione suf
ficit ad totum tollendum sufficien
ter quia confessio et satisfactio sunt
in precepto unde transgressor con
stitueretur si non confiteretur et non
satisfaceret

Ad 2m sic proceditur videtur quod
contricio non sit actus virtutis pas
siones enim non sunt actus virtutis
quia eis non laudamur nec vitupe
ramur ut dicitur in 2o ethicorum sed

dolor et passio Cum ergo contricio
est dolor videtur quod non sit actus virtutis
2o preterea contricio dicitur a terendo ita
et attricio sed attricio non est actus
virtutis ut ab omnibus dicitur ergo
neque contricio. Sed contra quod non est meri
torium nisi actus virtutis sed contricio
est actus quoddam meritorium ergo actus
virtutis Respondeo dicendum quod contricio secundum proprietatem
nominis sui non est actus virtutis
sed potius quedam corporalem
passionem sed hic non querimus
sit de contricione sed de eo ad quod
significandum hoc nomine per similitudinem
adaptatur sicut enim ipse vol
untatis ad malum faciendum impor
tat quantum est de se malum conge
nere ita illius voluntatis con
trarius actus et commixtio eciam de se
importat bonum congenus quia hoc
est detestari propriam voluntatem
qua peccatum est commissum et ideo contricio
que hoc potest importat aliquam recti
tudinem voluntatis et propter hoc est
actus virtutis illius cuius est pec
catum per ea detestari et destrue
re prius ut patet solvens que in
[illegible]. Ad primum ergo
dicendum quod in contricione est duplex
dolor Respectu primus in parte sen
sitiva que passio est et hec non est essen
cialis contricio prout est actus
virtutis sed magis effectus eius
sicut enim prius virtus exteriorem pe
nam pro corpore infligit adecquam
peccatorum offensa que in dili
gencia est ofcius membrorum ita et
ipsa pena interior dolor peccati quia
ipsa eciam ad peccata comparatur et in
dolor hoc potest intensive adhortamini
quantum est potest satis quia sacra
menta non solum in superioribus
actibus eciam in exterioribus et
in rebus sensibilibus nata sunt
esse Alius dolor est in voluntate
qui nichil aliud est quam displi
cencia alicuius mali secundum quod

affectus voluntatis nominatur commune passionum ut in 3 d. xxvi dictum est et sic contritio est dolor pro peccatis et est actus virtutis penitentie.

Ad 2 dicendum quod attritio dicit accessum ad perfectam contritionem unde in corporalibus dicuntur attrita que aliquo modo sunt diminuta sed non perfecte. Sed contritio dicitur quando omnes partes simul sunt comminute. et ideo significat attritio in spiritualibus quandam displicentiam de peccatis commissis sed non perfectam, contritio autem perfectam.

Ad 3m sic proceditur videtur quod attritio possit fieri contritio. quia sic differt attritio a contritione sicut formatum ab informi sed fides informis fit formata ergo attritio potest fieri contritio. Preterea materia recipit perfectionem remota privatione sed dolor se habet ad gratiam sicut materia ad formam quia gratia informat dolorem ergo dolor qui prius erat informis culpa contrahente que est privatio gratie remota culpa recipiet perfectionem informationis a gratia et sic idem quod prius. Sed contra quorum principia sunt omnino diversa non potest fieri unum ex altero. sed attritionis principium est timor servilis, contritionis autem timor filialis ergo attritio non potest fieri contritio. Respondeo dicendum quod super hoc est duplex opinio. Quidam dicunt quod attritio fit contritio sicut fides informis fit formata. sed hoc non videtur quia quamvis habitus fidei informis fiat formatus nunquam actus fidei informis fit actus fidei formate quia actus ille informis transit et non manet adveniente caritate. Attritio autem et contritio non dicunt habitum sed actum tantum. habitus autem virtutum infusarum qui voluntatem respiciunt non possunt esse informes cum caritatem consequantur ut in 3 li. dictum est. unde antequam gratia infundatur non est habitus a quo actus contritionis possit elici et sic nullo modo attritio potest fieri contritio et hoc est quod alia opinio dicit. Ad primum ergo dicendum quod non est simile de fide et contritione ut dictum est. Ad 2m dicendum quod remota privatione materia que manet perficitur adveniente forma sed materia illa sed dolor ille qui erat informis non manet caritate adveniente et ideo formari non potest. Vel dicendum quod materia essentialiter non habet originem a forma sicut actus habet originem ab habitu quo formatur unde non est inconveniens materiam informari aliqua forma de novo qua prius non informabatur sed de actu est impossibile sicut impossibile est quod aliquid idem numero oriatur a principio a quo prius non oriebatur quia res tantum semel in esse procedit.

## Deinde considerandum est de obiecto contritionis

Circa quod queruntur sex. Primo utrum homo debeat conteri de penis. Secundo utrum de peccato originali. Tertio utrum de omni actuali commisso. Quarto utrum de peccato actuali committendo. Quinto utrum de peccato alieno. Sexto utrum de singulis peccatis mortalibus.

Ad primum sic proceditur videtur quod homo debeat conteri de penis et non solum de culpa. Augustinus enim in libro de penitentia dicit consideret vitam etiam deplorat ut eius que vite mortalis peniteat. sed mortalitas vite quedam pena est ergo de penitentia etiam de penis conteri debet. Preterea supra habitum est ab Augustino quod penitens debet dolere quod virtute se privavit. sed privatio virtutis quedam pena est. ergo contritio est dolor etiam de penis. Sed contra nullus id de quo dolet sed penitens secundum suum nomen penam tenet. ergo non dolet de pena et sic contritio que est dolor penalis non est de pena. Respondeo dicendum quod contritio importat ut dictum est aliquid durum et integrum comminutum. Que integritas et duritia invenitur in malo culpe quia voluntas que est causa eius in eo qui male agit in suo stat nec precepto legis cedit et huiusmodi mali displicentia contritio per similitudinem dicitur que similitudo non potest adaptari ad malum pene quia pena simpliciter dicit diminutionem

et ideo dolor actualis potest esse dolor
sed non contritio. Ad primum dico quod pe-
nitentia secundum Augustinum debet esse de hac
mortali vita non ratione ipsius mor-
talitatis nisi per quandam largam dicitur
omnis dolor, sed ratione peccatorum ad que
compellimur huius vite defectu-
ositate. Et dico quod ille dolor quo quis de
admissione licitis per peccatum non est
penitentia ipsa contritio sed esse potest
principium eius, sed aliquis indolescit de
preteritis aliquibus propter bonum quod inde
prevenerit, ita indolet de volendo de
aliquo propter malum quod inde contingit.

Ad secundum sic proceditur.

Videtur quod contritio esse debeat de
originali peccato. Eo quod actuali con-
teri debemus non ratione actus in quantum
est ens positivum sed ratione deformi-
tatis, quia actus secundum substantiam suam
est bonum quoddam et a deo. Sed peccatum
originale deformitatem habet sicut
et actuale. Ergo de eo etiam con-
teri debemus. Preterea peccatum originale ho-
minem avertit a deo aliquo modo quia pena eius
erat carentia divine visionis per
culpam, debet displicere sibi homini a deo
aliquem. Ergo homo debet habere displi-
centiam peccati originalis et per consequens
de eo conteri. Preterea medicina debet
esse proportionata morbo, sed peccatum
originale sine nostra voluntate con-
tractum est; ergo non requiritur quod per ac-
tum voluntatis quod est contritio ab
ipso purgemur. Respondeo dico quod contritio est
dolor ut dictum est respectu et que-
dam modo committens voluntatis [illegible]
[illegible] et ideo solum de illis peccatis potest
esse contritio que ex [illegible] nostre voluntatis in
nos provenerunt. Et quia peccatum ori-
ginale nostra voluntate non est
inductum sed a vitiata natura con-
tractum, ideo de ipso non potest
esse contritio proprie loquendo sed dis-
plicentia potest esse de eo vel dolor
[illegible]. Ergo dicendum quod contritio non
est de peccato ratione sui actus [illegible]
debet non est nisi de malo [illegible]

[illegible] ratione deformitatis, tamen quia de-
formitas [illegible] non dicit rationem culpe
sed aliquam importat penam. Debet autem
de peccato esse contritio in quantum impor-
tat utramque deformitatem scilicet actum
voluntatis prevenientem. Et hic non est
in peccato originali et ideo de eo non
est contritio. Et per hoc dico ad secundum quod
aliquis voluntatis est in eum debet
contritio.

Ad tertium sic proceditur. Videtur
quod non de omni actuali peccato con-
tritio debeat haberi, quia
contraria contrariis curantur, sed aliqua
peccata per tristitiam committuntur sicut ac-
cidia et invidia. Ergo medicina eorum
non debet esse tristitia que contritio est sed gau-
dium. Preterea contritio est actus voluntatis
que non potest esse de eo quod cognitioni
non subiacet. Sed quedam peccata sunt
que in cognitione non habemus sicut
oblita. Ergo de eis non potest esse con-
tritio. Preterea per voluntariam contritionem
delentur ea que per voluntatem committuntur,
sed ignorantia voluntarium tollit
ut patet per philosophum in 3 ethicorum. Ergo de his
que per ignorantiam accidunt non debet
esse contritio. Preterea de illo peccato non debet esse
contritio quod per contritionem non tollitur,
sed quedam peccata non tolluntur per
contritionem sicut venialia que ad-
huc post contritionis gratiam manent.
Ergo non de omnibus peccatis potest debet
esse contritio. Sed contra contritio est me-
dicina contra omnia peccata actualia,
sed contritio non est aliquorum quorum non
sit contritio que est prima pars [illegible]
ergo de omnibus peccatis debet esse
contritio. Preterea nullum peccatum remitti-
tur quin iustificetur, sed ad iustificationem
requiritur contritio ut supra dictum est.
Ergo de quolibet peccato conteri debet. Respondeo dico
quod omnis actualis culpa contingit ex quod
voluntas legi dei non cedit vel eam
transgrediendo vel omittendo vel
preter eam agendo. Et quia durum
est quod sic potenti [illegible] ut non facile
[illegible], ideo in omni actuali peccato

dicenda quedam est voluntas et
ipse et si debeat peccatum curari opus
quod per contritionem commissum remit
tatur. Ad primum ergo dicendum quod sicut ex
dictis patet contritio opponitur peccato ex
parte illa qua electa voluntas pro
dit non sequitur impedimentum sine
no autem ex parte causae quod est in po
testate animae quod est id super quod cadit electio
cadit autem voluntas. Electio non
solum super actus aliarum virium quibus
voluntas ad suum finem utitur sed etiam
super actum ipsius voluntatis eum
vult se velle aliquid et sic electio vo
luntatis cadit super dolorem in quantum
tristitia que intelligitur in peccato mordet
et quia si dolor se sit in seipso sine
in ipsa voluntate et ipse opponitur
contrariis dolor opponitur. Ad secundum
dicendum quod oblivio de aliquo potest esse dupliciter
aut ita quod totaliter a memoria excidit
et tunc non potest de eo inquirere illud
ita quod primum a memoria excidit et
peccatum manet sicut cum recolo me
aliquid audisse in generali sed ne
scio quid in speciali et tunc requiritur
memoria ad recognoscendum. Et secundum
hoc etiam aliquod peccatum potest esse oblitum
dupliciter aut ita quod in generali in me
moria manet sed non in speciali et
tunc debet recogitare homo ad in
veniendum peccatum quia de quolibet peccato
mortali tenetur homo specialiter confi
teri. Si autem invenire non potest suf
ficit de eo confiteri secundum quod in me
moria tenetur et debet homo non solum
de peccato sed de oblivione eius dolere
que ex negligentia contigit. Si autem
peccatum omnino a memoria exciderit
tunc ex impotentia faciendi excusatur a debi
to et sufficit generalis contritio de
omnibus eo quod deum offendit. Sed
quando impotentia tollitur sicut cum ad me
moriam revocatur peccatum tunc tenetur
homo specialiter conteri. Sicut etiam
est de paupere qui non potest solvere quod
debet excusatur et tamen tenetur cum primo po

tuerit. Ad tertium dicendum quod si ignorantia
omnino voluntatem tolleret male
agendi et non esset peccatum. Sed quia
non totaliter tollit voluntatem et
tunc actus non excusat sed attenuat
et ideo de peccatis ignorantie quibusdam
debet homo conteri. Ad quartum dicendum quod
per deletionem mortalis potest remanere
venialis sed non per contritionem venia
lis et ideo de venialibus etiam debet
esse contritio eo modo quo est peni
tentia sicut supra dictum est.

Deinde quaeritur sic procedit. Videtur quod
etiam de peccatis futuris aliquis
debeat conteri. Contritio enim est ac
tus liberi arbitrii. Sed liberum arbitrium magis se extendit
ad futura quam ad preterita quia electio
que est actus liberi arbitrii est de contingentibus fu
turis ut dicitur 3o ethicorum. Ergo contritio
magis est de peccatis futuris quam de preteritis.
Praeterea aggravatur peccatum ex effectu
quem consequitur. Ideo Ieronimus dicit quod pena Arrii non
dum est terminata quia adhuc est pos
sibile aliquos per eius heresim ruere
quibus ruentibus per eius pena
augetur et similiter est de illo qui in
dicitur homicida si letaliter percussit
etiam antequam percussus moriatur sed
in eo intermedio debet peccator conteri de
peccato. Ergo non solum secundum quod est quan
titas actus sed etiam secundum quod est quan
titas effectus et sic contritio respi
cit futurum. Sed contra contritio est pars penitentie
sed penitentia semper respicit preterita ergo
et contritio et sic non est de peccato fu
turo. Respondeo dicendum quod in omnibus motoribus
et mobilibus ordinatis ita est quod mo
tor inferior habet motum proprium et
sequitur in aliquo motum superioris
motoris sicut patet in motu planeta
rum qui preter motus proprios sequuntur mo
tum primi orbis. In omnibus autem vir
tutibus moralibus motor est ipsa pru
dentia que dicitur auriga virtutum
et ideo quelibet virtus moralis cum mo
tu proprio sequitur aliquid de motu prudentie
et ideo cum penitentia sit quedam virtus
moralis que est pars iustitie cum

actu ipso consequitur prudentie mo
tiuum. Primus autem actus eius est in ob
iectum primum quod est peccatum commissum
et ideo actus eius principalis scilicet con
tritio secundum quod principaliter respicit
in peccatum preteritum sed ex consequenti respicit
peccatum futurum secundum quod est aliquid de
actu prudentie adiuncte et tamen in
id futurum secundum quod est aliquid de
actu prudentie adiuncte et tamen in
illud futurum secundum rationem ipse speciei
non mouetur et ideo ille qui conteritur
dolet de preteritis peccatis et cauet futu
ra sed non dicitur esse contritio de peccato
futuro sed magis cautio que est pars
prudentie contritioni adiuncta. Ad
primum ergo dicendum quod liberum arbitrium dicitur esse de con
tingentibus futuris secundum quod est de
actibus, sed non secundum quod est de obiec
tis actuum quia homo potest cogita
re ex libero arbitrio de rebus preteritis et ne
cessariis, sed tamen ipse actus per quem sub
libero arbitrio cadit contingens futurus est. Et
sic etiam actus contritionis contingens
futurus est secundum quod sub libero arbitrio cadit
sed obiectum eius potest esse preteritum.
Ad secundum dicendum quod ille effectus consequens
qui peccatum aggrauat iam in actu
precessit velud in causa, et ideo quando
commissum est totam suam quantitatem
habuit et effectus consequens non
adiecit aliquid ad quantitatem culpe sed auxit pe
nam, prius accreuerat quod adiunctam
accidentalem, secundum quod plures ha
bebit rationes dolendi in inferno de
pluribus malis ex suo peccato conse
cutis. Et sic loquitur Gregorius. Unde non
oportet quod contritio sit de futuris peccatis.

Deinde sic proceditur. Videtur
quod homo debeat conteri de
peccato alieno. Non enim petit aliquis
indulgentiam nisi de peccato de quo con
tritus est. Sed de peccatis alienis
indulgentia petitur ut psalmus ab alie
nis parce seruo tuo. Ergo debet homo
conteri de peccatis alienis. Preterea homo ex
caritate debet diligere proximum

sicut seipsum. Sed propter dilectionem sui et
de malis suis dolet et bona desi
derat. Ergo cum teneamur proximo de
siderare bona gratie sicut et nobis
videtur quod debeamus de culpis eius
dolere sicut et nostris. Sed contritio
nichil est aliud quam dolor de pec
catis. Ergo homo debet conteri de peccatis ali
enis. Sed contra contritio est actus penitentie vir
tutis. Sed nullus penitet nisi de eo
quod ipse fecit. Ergo nullus conte
ritur de peccatis alienis. Responsio dicendum quod
id conteritur quod prius durum et in
tegrum fuit. Unde oportet quod contritio pro
peccato sit in eo in quo peccati duri
tia precessit, et sic de alienis peccatis
non est contritio. Ad primum ergo dicendum
quod ab alienis peccatis orat propheta parci
inquantum per consortium pecca
torum aliquis aliquam immunditiam
contrahit, secundum illud Cum peruerso per
uerteris. Ad secundum dicendum quod de peccatis aliorum de
bemus dolere, non tamen oportet quod de eis con
teramur quia non omnis dolor de peccato
preterito est contritio ut ex dictis patet.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod non re
quiratur de singulis peccatis morta
libus contritio. Est enim motus con
tritionis in iustificatione instantaneus. Sed
in instanti non potest homo recogitare sin
gula peccata. Ergo non oportet quod sit contritio
de singulis peccatis. Preterea contritio debet esse de peccatis
secundum quod auertunt a deo, quia conuersionem
ad creaturam sine auersione a deo con
tritio non requirit. Sed omnia peccata
mortalia conueniunt in auersione. Ergo
contra omnia sufficit una contritio.
Preterea plus conueniunt peccata mortalia
inter se quam actuale et originale.
Sed baptismus unus
delet omnia actualia et originalia.
Ergo una contritio generalis delet omnia
peccata mortalia. Sed contra diuersorum mor
borum diuerse sunt medicine, quia
non sanat oculum quod sanat calcaneum

et dicit glosa sed contritio est me-
dicina spiritualis contra unum mortale
ergo non sufficit una quod de[illegible]
[illegible] contritio applicatur possessionem
sed oportet singula peccata mortalia
confiteri ergo et despiciat conteri
[illegible] Dicendum quod contritio per considerationem
dupliciter scilicet quantum ad principium et
quantum ad finem. et dico principium con-
tritionis cogitationem. quia quis
cogitat de peccato et dolet et si non
dolore contritionis saltem do-
lore attritionis / finis autem contritionis
est quod dolor ille iam gratia informa-
tus fuerit ergo ad principium
contritionis oportet despiciat peccata que
quis in memoria habet contrahere
sed quantum ad finem sufficit quod sit u-
na quod dicendum / tunc enim ille
motus agit in totam dispositionem
peccatorum et habet per responsio
ad primum [illegible] Dicendum quod quis omnia
mortalia [illegible] in aversione [illegible]
[illegible] in causa et modo aversionis
et quantitate elongationis a deo et
hoc est secundum dignitatem [illegible]
[illegible] Dicendum quod baptismus agit in virtute
[illegible] christi qui habuit infinitam
virtutem ad delendum omnia peccata
et ideo unus sufficit contra omnia
sed in contritione non [illegible]
[illegible] actus [illegible] et ideo quod singula
peccata videat sigillatim non
habeat infinitam virtutem ad con-
tritionem [illegible] Dicendum quod baptismus est spiritua-
lis generatio. sed penitentia que
[illegible] et alias sunt partes
est spiritualis quedam sanatio. [illegible]
[illegible] alterationem [illegible]
[illegible] corporali [illegible]
que est ad corrumpere quod una ge-
neratione removetur actu [illegible]
[illegible] generate que erant ac-
[illegible] vel corrupte / sed multa
[illegible] removentur [illegible] actu
[illegible] [illegible] adhuc [illegible]
[illegible] [illegible] baptismus [illegible]
[illegible] omnia peccata [illegible]

tendo sed quia non debet omnia peccata
nisi ad singula [illegible] et ideo [illegible]
[illegible] conteri et confiteri

# Utrum contritionis

# et de quantitate contritionis

Circa quod queruntur tria. Primo utrum
contritio sit maior dolor qui esse
potest in natura. Secundo utrum possit
esse nimis magnus dolor. Tertio utrum
possit esse maior de uno peccato quam
de alio

Ad primum sic proceditur. Videtur quod con-
tritio non sit maior dolor qui
esse possit in natura / dolor enim est
sensus lesionis. sed aliquae lesiones
magis sentiuntur quam lesio peccati ut
vulnera ergo non est maximus do-
lor contritio / [illegible] ex effectu [illegible]
[illegible] sed effectus doloris [illegible]
[illegible] ergo aliquando contri-
tio non emittit lacrimas corporales
[illegible] quas [illegible] emittit [illegible]
te [illegible] in [illegible] separatione vel aliquo
[illegible] quod contritio non sit dolor
maximus / [illegible] quanto aliquid plus [illegible]
[illegible] tanto est minus
[illegible]. sed contritionis dolor [illegible]
multum de gaudio admixtum. quia
contritus gaudet de liberatione. de [illegible]
[illegible] et de [illegible] ergo dolor
suus est minimus / [illegible] dolor contritionis
displicentia est quedam. sed multa
sunt que magis displicent contrito quam
peccata preterita [illegible]
[illegible] [illegible] quam [illegible]
[illegible] ergo [illegible] omnes penas
[illegible] aut etiam [illegible] alias
[illegible] ergo dolor
contritionis non est maximus / [illegible]
[illegible] omnis dolor in amo-
re [illegible] amor caritatis [illegible]
[illegible] dolor contritionis est maximus
[illegible] dolor est de malo. ergo de magis
malo debet esse maior dolor. sed cul-
pa est magis malum quam pena. ergo
dolor de culpa que est contritio
[illegible] omnem alium dolorem [illegible]

[illegible]

[illegible]

dicendum quod in contritione est duplex dolor
unus in ipsa voluntate qui est
essentialiter ipsa contritio que nichil
aliud est quam displicentia pro
tali peccato et talis dolor intensione
excedit omnes alios dolores quia
quantum aliquid placet tantum contrarium eius
displicet summa autem super omnia placet
cui omnia opposita ipsius displicent
et ideo peccatum quod a fine ultimo avertit
super omnia displicere debet. Alius dolor
est in parte sensitiva qui causatur ex
primo dolore vel ex necessitate nature
secundum quod vires inferiores sequuntur
motum superiorum vel ex electione secundum
quod homo penitens in seipso hunc dolorem
excitat ut de peccatis doleat et neutro
modo oportet quod sit maximus dolorum
quia vires inferiores moventur vehemen-
tius ab obiectis propriis quam ex redun-
dantia superiorum virium et ideo quanto
operatio superiorum virium fuerit propinquior
obiectis inferiorum tanto magis sequuntur
earum motum et ideo maior dolor est
in sensitiva parte ex lesione sensibili
quam sit ille qui in ipsa redundat
ex ratione. Similiter maior qui redun-
dat ex ratione de corporalibus deliberan-
te quam ille qui redundat ex ratione
considerante spiritualia. Unde dolor
in sensitiva parte ex displicentia ratio-
nis proveniens de peccato non est maior do-
lore aliis doloribus qui in ipsa sunt
et similiter nec dolor qui est voluntatis
appetitus tamen quia non obedit omnino
inferior superiori adminimum ut tanta
et talis passio sequatur in inferiori ap-
petitu qualem ordinat superior. Tamen
etiam quia passiones adiutorie
sumuntur in actibus virtutis secundum
mensuram quandam. Quia aliquis do-
lor qui est super mensuram non iuvat
sed obest. Ad primum ergo dicendum quod sicut
dolor sensibilis est de sensu le-
sionis ita dolor interior est de co-
gnitione alicuius nocivi et ideo quamvis
lesio peccati secundum exteriorem sensum

non percipiatur tamen percipitur esse maxima
secundum sensum interiorem rationis. Ad
secundum dicendum quod dolores corporales immediate
consequuntur ad passiones sensitive
partis et eis mediantibus ad affectus
appetitive superioris et inde est quod ex
dolore corporis ut corporis crucians
effluunt lacrime corporales
quod a dolore spirituali contingit
rarius. Ad tertium dicendum quod gaudium illud quod pe-
nitens de dolore habet non minuit dis-
plicentiam quia ei non contrariatur
sed auget secundum quod omnis operatio
augetur propriam delectationem ut
dicitur in x ethicorum. Sicut qui delectatur
in addiscendo aliquam scientiam me-
lius addiscit. Et similiter qui gaudet
de displicentia vehementius displicet.
Tamen bene potest esse quod illud
gaudium temperet dolorem ex
ratione in partem sensitivam redundantem.
Ad quartum dicendum quod quantitas di-
splicentie de culpa debet esse secundum
quantitatem malicie culpe. Malicia
autem in culpa mortali mensuratur
ex eo in quo peccatur quod est deus
et ex eo qui peccat quod est ei
nociva. Et quia homo debet magis deum
quam seipsum diligere ideo plus debet
odire culpam inquantum est offensa
dei quam inquantum nociva ei est. Est
autem nociva sibi principaliter inquan-
tum separat ipsum a deo et secundum hoc
ipsa separatio a deo que pena quedam
est magis debet displicere quam ipsa
culpa inquantum hoc nocumentum con-
tulit quia quod propter alterum con-
trariatur magis contrarium. Sed minus quam culpa
inquantum est offensa in deum. Inter
omnes autem penas attenditur ordo
malicie secundum quantitatem nocumenti
et ideo cum sit maximum nocumentum quo
maximo bono privatur erit etiam pena
maxima separatio a deo. Est etiam
alia quantitas malicie attendenda
quam oportet in displicentia attendere
secundum rationem culpe et peccati quia

privatio est nam non est / unde secundum mixti-
rationem malicie et bonitatis / et inde
est quod plus refugit homo iustus
aliquid mali in ipsum ut futurum quam
[illegible] desiderat / Unde [illegible] pas-
sio anime dure quidem potest. sicut do-
lor [illegible] pena malo et timor futuri.
et ipse est debilior malis [illegible] aliud
magis abhorret cum omnis [illegible] est.
[illegible] in ipsum remanet. ut instru-
[illegible] timet etiam [illegible] in ipso [illegible] facit
et quia effectus precedunt culpe non
ita percipitur [illegible] sicut effectus
[illegible] pene tamen quia culpa [illegible]
[illegible] quia quedam pena tamen et
dolore corporali magis est ma-
nifestum quam spiritualis / ideo [illegible] etiam
[illegible] dispositionem [illegible] magis [illegible] pa-
tit [illegible] precedunt pene quam
precedunt culpe / [illegible] magis est
[illegible] pati [illegible] penam quam
committere [illegible] culpam / Tertia est
considerandum [illegible] comparatione culpe et
pene quod quedam pene sunt incompara-
biliter [illegible] offensa. sicut separa-
tio / quedam etiam adiungit [illegible]
eternitatem sicut pena [illegible]
pena illa que offensam [illegible]
[illegible] modo [illegible] est. sicut etiam
culpa. sed illa quo [illegible] eternitatem
addit est magis quam culpa [illegible]
fugienda / sed [illegible] separatur
ab offensa et comparatur [illegible] ratio
pene [illegible] malicia quam culpa
[illegible] est offensa dei et ideo [illegible]
[illegible] displicet / Secundo est
[illegible] quod [illegible] debeat esse [illegible]
[illegible] disposito non [illegible]
[illegible] est / quia [illegible] affectus [illegible]
non [illegible]
illius [illegible] displicet [illegible] ma-
gis displicet quia est [illegible]
[illegible] quod magis est [illegible]
notum

Ad secundum sic proceditur. videtur quod non
possit esse nimis magnus
contritionis dolor / Nullus enim dolor
potest esse inmoderatior quam ille qui
suum subiectum destruit. sed dolor con-
tritionis si est tantus quod mortem vel
corruptionem corporis inducat est lau-
dabilis / dicit enim Anselmus utinam im-
pinguetur [illegible] ut me-
dulle corporis [illegible] et Augustinus
dicit se esse dignum oculos excecare
re plorando. ergo dolor contritionis
non potest esse nimius. Preterea dolor con-
tritionis ex amore caritatis proce-
dit. sed amor caritatis non potest esse
nimius ergo nec dolor contritionis
Sed contra omnis virtus moralis corrumpi-
tur per superhabundantiam et defectum. sed con-
tritio est actus virtutis moralis scilicet pe-
nitentie cum sit pars iustitie. ergo potest
esse superfluus dolor de peccatis / Respondeo di-
cendum quod contritio ex parte doloris qui est in
ratione scilicet displicentie qua peccatum
displicet in quantum est offensa dei
non potest esse nimia / sicut nec amor
caritatis quo intenso talis displi-
centia intenditur non potest esse nimius
sed quantum ad dolorem sensibilem potest
esse nimia sicut etiam exterior
corporis afflictio potest esse nimia
In hiis autem omnibus debet accipi
pro mensura conservatio subiecti et
bone habitudinis sufficientis ad
ea que agenda incumbunt. et
propter hoc dicitur Ro. xij. rationabile sit ob-
sequium vestrum / Ad primum ergo dicendum
quod Anselmus desiderabat impinguari
sive devotionis medullas corpo-
rales [illegible] non quantum ad humo-
rem naturalem sed ad desideria
et concupiscentias corporales / Augustinus
autem quamvis dignum se cognosce-
ret amissione exteriorum oculorum
propter peccatum, quia quilibet peccator non
solum eterna sed etiam temporali morte
dignus est, non tamen volebat sibi
oculos excecare / Ad secundum quod illa ratio
procedit de dolore qui est in ratione
tertia autem procedit de dolore sen-
sitive partis

Ad tertium sic proceditur. videtur quod non
debeat esse maior dolor de
uno peccato quam de alio. Ieronimus enim

collaudat paulum in hoc quod minima
peccata sicut magna plangebat. ergo
non est magis dolendum de uno
quam de alio. preterea motus contritionis
est sublectus sed non potest esse unus
motus intensior similiter et re-
missior. ergo contritio non debet esse
maior de uno quam de alio peccato.
preterea de peccatis proprie est contritio secundum
quod a deo auertit. sed in auersione
omnia peccata mortalia conueniunt
quia omnia tollunt gratiam qua anima
deo coniungitur. ergo de omnibus pecca-
tis mortalibus equaliter debet
esse contritio. sed contra deuteronomium xxv.
dicitur secundum mensuram peccati erit
et plagarum modus. sed in contritione
peccati plage connumerantur quia con-
tritio habet propositum satisfaciendi
annexum. ergo contritio magis debet
esse de uno peccato quam de alio.
preterea de illo homo debet conteri
quod debuit uitare. sed homo debet
magis uitare unum peccatum quam
aliud. quia grauius est si necesse
alterum faciendum incumberet. ergo
et similiter debet de uno scilicet grauiori ma-
gis quam de alio dolere. responsio dicendum
quod de contritione dupliciter possumus
loqui. uno modo secundum quod singilla-
tim singulis peccatis respondet. et sic quantum
ad dolorem superioris affectus requi-
ritur quod de maiori peccato quis do-
leat magis. quia doloris ratio
est magis in uno quam in alio
scilicet offensa dei. ex maiori enim inor-
dinato actu deus magis offenditur.
similiter etiam cum maiori culpe ma-
ior pena debeatur etiam dolor se-
cundus potest secundum quod pro peccato
ex electione assumitur. quia grauior
pena debet esse maior de maiori peccato.
secundum autem quod compressionem
superioris affectus inferior
attenditur quantitas doloris secundum
dispositionem partis inferioris ab re-
cipiendam impressionem a superiori
et non secundum quantitatem peccati. alio
potest accipi contritio secundum quod e-
st de omnibus simul sicut in actu iustifi-
cationis. et hec quidem contritio ex
singulorum contritione considerationem
peccatorum procedit. et sic quamuis sit actus
unus ad distinctionem peccatorum tamen
manet in ipso uirtualiter unde secundum propositum
distinguitur cogitatione singulorum. sic etiam
habitualiter est magis de uno quam de
alio. ad primum ergo dicendum quod paulus non
laudatur de hoc quod de omnibus peccatis
doleret equaliter sed quia de paruis
peccatis non dolebat. ac si essent ma-
gna per comparationem ad alios qui de pec-
catis dolent sed non tamen multo amplius
de mortalibus doluisset. ad secundum dicendum
quod de illo contritionis motu subita-
neo quamuis non actualiter distin-
ctionem intentionis inueniatur disparitas
inueniri possit tamen inuenitur uno
modo sicut dictum est. et etiam alio
modo secundum quod singula peccata ordi-
nantur ad deum ideo in illa contritione
generali contritus dolens de eis erit
scilicet offensa dei. qui enim aliquid totum
diligit partes eius diligit potius
etiam eius quamuis non actu et hoc
modo secundum quod habent ordinem ad totum
quasdam plus quasdam minus sicut
qui aliquam ciuitatem diligit tunc
singulos diligit plus et minus secundum
eorum ordinem in bono ciuitatis. et similiter
qui dolet de hoc quod deum offendit de
diuersis implicite dolet dissimiliter
secundum quod plus uel minus per ea offendit.
ad tertium dicendum quod quamuis quodlibet peccatum
mortale a deo auertat et gratiam tollat
tamen quoddam plus elongat quam ali-
ud inquantum ex maiori difformitate
sua inordinatio a ordinatione
diuine bonitatis quod absolute.

## Deinde considerandum est de specie contritionis

Circa quod tria queruntur.
Primo utrum uera contritio sit
contricionis effectus. 2o utrum ex peccatis dependet

contritus de peccato doleret. Ideo merito
per hanc vitam anime deputatur contri-
cioni.

Septimo sic proceditur. Videtur quod non
tota hec vita sit contricionis tem-
pus. Cum de peccato commisso debet esse do-
lor ita et pudor. Sed non per totam
vitam durat pudor de peccato, quia
sicut dicit Ambrosius non habet
quod erubescat cui peccatum dimissum est.
Ergo videtur quod nec ~~dolor~~ contricio que
est dolor de peccato. Preterea sicut dicitur j Jo. 4 per-
fecta caritas mittit timorem, quia
timor penam habet. Sed dolor etiam pe-
nam habet. Ergo in statu perfecte caritatis
non habet dolor contricionis manere.
Preterea de peccato non potest esse dolor qui
ipse est de malo presenti, nisi secundum quod
aliquis de peccato in manet. Sed quandoque
pervenitur ad aliquem statum in hac
vita in quo nichil de peccato preterito
manet, neque dispositio neque culpa
neque reatus aliquis. Ergo non oportet
ulterius de eo peccato dolere. Preterea Ro-
mani 8 diligentibus deum omnia
cooperantur in bonum, et peccata ut dicit
glossa. Ergo non oportet post remissionem peccati
quod de ipso doleat. Preterea contricio est pars
penitencie contra satisfactionem divisa. Sed
non oportet semper satisfacere. Ergo
nec conteri de peccato semper. Sed contra Au-
gustinus in libro de penitencia dicit quod ubi
dolor finitur deficit penitencia, et ubi defi-
cit penitencia nichil relinquitur de ve-
nia. Ergo videtur quod cum oporteat veniam
confessam non perdere quod oporteat
semper de peccato dolere. Preterea eccli. v.
dicitur: De propiciato peccato noli esse
sine metu. Ergo homo semper debet do-
lere de peccatis propiciatis habitis.
Respondeo dicendum quod in contricione est duplex
dolor, unus racionis qui est detesta-
cio peccati a se commissi. Alius sensitive
partis qui consequitur ex primo. Et quantum ad
utrumque contricionis tempus est tota
vita presentis status. Quamdiu enim est
aliquis in statu vie detestatur in-

conveniencia quibus appetitus ad finem
viis impeditur. Unde cum per peccatum
prius vie nostre cursus in deum
retardetur, quia tempus illud quod erat
deputatum ad currendum recuperari
non potest, oportet quod in vita huius temporis sta-
tus contricionis maneat quantum
ad peccati detestacionem. Similiter etiam
quantum ad sensibilem dolorem qui in-
pena a voluntate assumitur, quia
cum homo penam eternam peccando
meruit, et contra eternum deum pec-
cavit, debet pena eterna in temporalem mu-
tata saltem dolor hominis in eterno
id est in statu huius vite manere. Et propter
hoc dicit Hugo de sancto Victore
quod deus absolvens hominem a cul-
pa et pena eterna ligat eum vinculo
perpetue detestacionis peccati. Ad primum
ergo dicendum quod erubescencia respicit
peccatum solum inquantum turpitudinem.
Et ideo postquam peccatum quantum ad culpam
remissum est non manet pudori lo-
cus. Manet autem dolor qui non
solum de culpa est inquantum habet
turpitudinem sed etiam inquantum habet
nocumentum adiunctum. Ad secundum dicendum
quod timor servilis quem caritas fo-
ras mittit opponitur caritati racione servilita-
tis qua penam respicit.
Sed dolor contricionis ex caritate
causatur ut dictum est. Ideo non est simile.
Ad tertium dicendum quod quamvis per penitenciam peccator re-
deat ad gratiam pristinam et immuni-
tatem pene in qua tamen redit ad
pristinam dignitatem innocencie, et
ideo semper de preterito peccato aliquid in ipso
manet. Ad quartum dicendum quod sicut
non debet homo facere mala ut eve-
niant bona ita non debet gaudere
quia mala fecit occasionaliter provenientibus
bonis divina gracia vel providencia a-
gente, quia illorum bonorum peccata causa
non fuerunt sed magis impedimenta,
sed divina providencia causa.
Et de eis debet homo gaudere, de peccatis
autem dolere. Ad quintum dicendum quod satis-
factio attenditur secundum penam taxatam

que propter se diligi debet et id
potest tantum ut non oporteat ulterius
satisfacere. hec autem prima proportionatur culpe propter contrapo-
sitionem per similitatem qualitatis. sed dolor
contricionis convenit culpe propter
dispositionem oppositam secundum quantitatem
tem et ideo contricio semper debet
manere nec est inconveniens si re-
missio posterior maneat prima

Ad secundum sic proceditur.

Videtur quod non oporteat continue
de peccato dolere. oportet enim quandoque
gaudere ut patet Philip. 4 super illud gaudete in domino semper dicit glosa
quod necessarium est gaudere. sed non
potest simul gaudere et dolere. ergo non
oportet continue de peccato dolere. Preterea
illud quod est de se malum et fugiendum
non est assumendum nisi quatenus est ne-
cessarium ut medicina ad aliquid
sicut patet de ustione et sectione
vulnerum. sed tristicia de se mala
est unde dicitur Eccli. 30 Tristiciam
longe expelle a te et subditur
tam multos enim occidit tristicia
et non est utilitas in illa. hoc
etiam Philosophus dicit in 7 ethicorum
et 10. ergo non est amplius dolere
de peccato nisi quantum sufficiat ad sa-
tisfaciendum. sed statim post primam
contricionis tristiciam peccatum deletum
est. ergo non oportet ulterius
dolere. Preterea Bernardus dicit dolor bonus est
si continuus non sit. mel enim ab-
sinthio est admiscendum. ergo vi-
detur quod non oporteat continue dolere.
Sed contra est quod Augustinus dicit semper
doleat penitens et de dolore
gaudeat. Preterea actus in quibus
consistit beatitudo oportet semper
continuare quantum possibile est. sed
huiusmodi est dolor de peccato ut patet
Mt. v. beati qui lugent. ergo o-
portet dolorem continuare quantum
possibile est. Respondeo dicendum quod duplex est con-
dicio in actibus virtutis invenitur
quod non potest in eis accipi superfluum
et diminutum ut in 2o ethicorum proba-
tur. ad contricionem quantum ad hoc quod
est displicencia quedam in ap-
petitu rationis sequens actum prudentie et
iusticie nunquam potest ibi esse superflu-
um nec quantum ad intensionem ita
nec quantum ad durationem nisi secundum
quod actus unius virtutis impedit ac-
tum alterius magis necessarium pro tempore illo.
Unde quanto homo continue in ac-
tibus displicencie esse potest tan-
to melius est dum modo actibus
aliarum virtutum suo tempore secundum quod
vero sunt passiones potest hic superf-
luum et diminutum et quantum ad inten-
sionem et quantum ad durationem. et ideo
sicut passio doloris quam voluntas as-
sumit debet esse moderata in inten-
sione ita debet moderate durare
ne si nimis duret in desperationem
et pusillanimitatem et huiusmodi
labatur. Ad primum ergo dicendum quod gau-
dium seculi impeditur per dolorem
contricionis non autem gaudium quod
de deo est quia habet ipsum dolorem in
pretio. Ad secundum dicendum quod ibi Eccli. de
tristicia seculi loquitur. et Philosophus
loquitur de tristicia que est passio
moderate utendum est secundum quod ex-
pedit ad finem ad quem assumitur.
Ad 3 dicendum quod Bernardus loquitur de dolore
qui est passio

Ad tertium sic proceditur. Videtur

quod etiam post hanc vitam du-
ret peccati contricio. Amor enim cari-
tatis displicentiam de peccato cau-
sat sed post hanc vitam manet
in aliquibus caritas et quantum ad ac-
tum et quantum ad habitum quia cari-
tas nunquam excidit ut 1 Cor. 13. ergo
manet displicentia de peccato
commisso que essencialiter est contricio.
Preterea magis est dolendum de culpa
quam de pena. sed anime in purgato-

debent de pena sensibili et de
dilatione glorie ergo magis meliores
magis debent de culpa dolere quam
missa. Item pena purgatorii est
satisfactoria respectu sed satisfactio
non habet efficaciam nisi a contritione
ergo contritio manet post hanc
vitam. Sed contra contritio est pars penitencie
sacramenti sed sacramenta non manent
post hanc vitam ergo nec contritio.
Item contritio potest esse tanta quod delet
et culpam et penam. si ergo anime
in purgatorio conteri possent, posset
per contritionem eorum reatus pene
eis dimitti et ideo a pena sensibili
liberari quod est falsum. Respondeo dicendum quod in
contritione tria considerari possunt.
Primum est contritionis genus quod est dolor.
Secundum est contritionis forma que est
actus virtutis gratia informatus.
Tertium est contritionis efficacia que est meri
toria sacramentalis et quodammodo
satisfactoria. Anime ergo post hanc vitam
que in patria sunt contritionem habere non
possunt quia carent dolore propter
gaudii plenitudinem. Ille vero que
sunt in inferno carent contritione
quia etsi dolorem habeant deest
eis tamen gratia dolorem informans.
Sed ille que in purgatorio sunt habent do
lorem gratia informatum sed
non meritorium quia non sunt in statu
merendi. [illegible] autem vita
[illegible] tria predicta inveniri possunt. Ad primum
ergo dicendum quod caritas non causat istum
dolorem nisi in illis qui doloris
capaces sunt. Sed plenitudo gau
dii ab eis omnem capacitatem doloris
excludit et ideo quamvis caritatem
habeant tamen contritione carent. Ad secundum dicendum quod anime in purga
torio dolent de peccatis sed ille dolor
non est contritio quia deest ei con
tritionis efficacia. Ad tertium dicendum quod pe
na illa quam anime in purgatorio
sustinent non potest proprie dici satisfactio

quia satisfactio opus meritorium
requirit sed largo modo dicitur sa
tisfactio pene debite solutio.

## Deinde considerandum est de effectu

contritionis. Circa quod tria queruntur.
Primo utrum peccati remissio sit con
tritionis effectus. Secundo utrum contritio
totaliter possit tollere reatum pene.
Tertio utrum parva contritio sufficiat
ad deletionem magnorum peccatorum.

Ad primum sic proceditur. Videtur
quod peccati remissio non sit contri
tionis effectus. Solus enim deus peccata
culpe remittit. sed contritionis
nos sumus aliqualiter causa quia
actus noster est. ergo contritio non est
causa remissionis culpe. Item con
tritio est actus virtutis. sed virtus sequitur
peccati remissionem quia virtus et culpa
non sunt simul in anima. ergo con
tritio non est causa remissionis
culpe. Item nichil impedit accep
tionem eucharistie nisi culpa. sed
contritus ante confessionem non debet
accedere ad eucharistiam. ergo non
dum est consecutus remissionem culpe.
Sed contra est quod dicitur in glossa super
illud psalmi Sacrificium deo spiritus con
tribulatus: cordis contritio est
sacrificium in quo peccata solvuntur.
Item vitia [illegible] curantur cor
ruptis (?) contrariis ut dicitur
in 2° ethicorum. sed per inordinatam amo
rem cordis peccatum committitur. ergo per
dolorem ex amore caritatis ordi
nato causatum peccatum solvitur et sic
peccatum contritio delet. Respondeo dicendum quod
contritio potest dupliciter considerari
vel inquantum est pars sacramenti
vel inquantum est actus virtutis et utroque
modo est causa remissionis peccati
sed dissimiliter. Quia inquantum est
pars sacramenti primo operatur ad
remissionem peccati instrumentaliter sicut et
de aliis sacramentis ut supra dictum est.

operatur. Principium autem est actus
virtutis, sic est quasi causa mate-
rialis remissionis peccati, eo quod di-
spositio est quasi necessitas ad iu-
stificationem. Dispositio autem redu-
citur ad causam materialem, secundum
aliquam dispositionem quae disponit
materiam ad recipiendum. Secus autem
est de dispositione agentis ad agendum,
quia illa reducitur ad genus cau-
sae efficientis. Ad primum ergo dicendum
quod solus deus est causa efficiens
principalis remissionis peccati, sed
causa dispositiva potest etiam esse
homo, et similiter etiam causa sacra-
mentalis, quia formae sacramentorum
illa sunt verba prolata quae sunt
virtutem instrumentalem [illegible] indu-
centi qua peccata remittuntur. Ad secundum
dicendum quod peccati remissio uno modo prae-
cedit dilectionem et gratiae infusionem,
et alio modo sequitur, et secundum hoc quod sacra-
actus dilectionis potest esse causa
aliqua remissionis peccati. Ad tertium dicendum
quod dispensatio eucharistiae pertinet
ad ministros ecclesiae, et ideo ante re-
missionem peccati ministros ecclesiae non
debet aliquis adire ad eucharistiam, acceden-
tibus sit sibi culpa quod ad eam
remissa.

Ad secundum sic proceditur. Videtur
quod contritio non possit totaliter
tollere reatum poenae, quia satisfac-
tio et confessio ordinatur ad libe-
rationem a reatu poenae. Sed nullus
ita perfecte conteritur quin oporteat
eum confiteri et satisfacere. Ergo
contritio nullo modo est tanta quod
totaliter deleat reatum totius poe-
nae. Praeterea, oportet esse quandam recom-
pensationem poenae ad culpam. Sed aliqua
culpa perficitur corporis membris,
ergo cum oporteat ad debitam poenae
recompensationem, ut per quae peccavit quis
per haec et torqueatur, videtur quod numquam
possit poena talis peccati per contritionem
absolvi. Praeterea, dolor contritionis est
finitus, sed pro aliquo peccato scilicet mor-
tali debetur poena infinita. Ergo nul-
lo modo potest esse tanta contritio
quod totam poenam deleat. Sed contra est
quod Deus plus acceptat cordis affec-
tum quam exteriorem actum. Sed per ex-
teriores actus absolvitur homo
a poena et culpa. Ergo et per hunc
affectum qui est contritio. Praeterea, huius exemplum
de latrone habetur, cui dictum est
hodie mecum eris in paradiso, qui nul-
lum poenitentiae actum [illegible]. Respondeo dicendum quod intensio con-
tritionis potest attendi dupliciter:
ex parte caritatis quae displicentiam
causat, et sic quantum intendi ca-
ritate in actu, quod contritio meretur non
solum non poenae culpae dimissionem
sed etiam absolutionem ab omni poena.
Alio modo ex parte doloris sensibilis
quem voluntas in contritione excitat;
et quia ille etiam poena quaedam est,
tantum potest intendi quod sufficiat ad de-
letionem poenae et culpae. Ad primum ergo
dicendum quod aliquis non potest esse
certus quod contritio sua sit sufficiens
ad deletionem poenae et culpae, et ideo
tenetur confiteri et satisfacere,
maxime cum contritio vera non fuit
nisi propositum confitendi habuisset annexum,
quod etiam ad effectum reducendum est propter
praeceptum quod est de confessione datum.
Ad secundum dicendum quod sicut gaudium in-
terius redundat etiam ad exterio-
res corporis partes, ita etiam dolor
interior ad exteriora membra
derivatur. Unde dicitur Proverbiorum xvii: Spiritus
tristis exsiccat ossa. Ad tertium dicendum
quod dolor contritionis quamvis sit finitus
in intensione, sicut et poena peccato
mortali debita finita est, tamen habet
infinitatem virtutis ex caritate
informatur, et secundum hoc potest valere
ad deletionem poenae et culpae.

Ad tercium sic proceditur videtur quod contricio non sufficiat ad delecionem maiorum peccatorum. Quia contricio est medicina peccati spiritualis. sed corporalis medicina que sanat corporalem morbum minorem non sufficit ad sanandum maiorem. Ergo minima contricio non sufficit ad delendum maxima peccata. Preterea supra dictum est quod de maioribus peccatis magis conteri debet. sed contricio non delet nisi sit secundum quod debet. ergo minima contricio non delet omnia peccata. Sed contra. quelibet gracia gratum faciens delet omnem culpam mortalem. quia simul stare cum ea non potest. sed quelibet contricio est gracia gratum faciente informata. ergo quantumcumque sit parva. delet omnem culpam. Respondeo dicendum quod contricio ut sepe dictum est habet duplicem dolorem. Unum racionis qui est displicencia peccati commissi et hic potest esse adeo parvus quod non sufficiat ad racionem contricionis. ut si minus displiceret ei peccatum quam deberet separacio a fine sicut eciam amor potest esse ita remissus quod non sufficiat ad racionem caritatis. Alium dolorem habet sensus et parvitas huius non impedit racionem contricionis quia non se habet essencialiter ad contricionem sed quasi accidentaliter adiungitur et iterum non est in potestate nostra. Sic ergo dicendum quod quantumcumque parvus sit dolor. dummodo ad contricionis racionem sufficiat omnem culpam delet. Ad primum ergo dicendum quod medicine spirituales habent efficaciam infinitam a virtute infinita que in eis operatur et ideo eadem medicina que sufficit ad curacionem peccati parvi. sufficit eciam ad curacionem magni. sicut patet de baptismo quo magna et parva solvuntur et similiter est de contricione. dummodo ad racionem contricionis pertingat. Ad 2m dicendum quod ex necessitate consequitur quod aliquis homo plus doleat de maiori peccato quam de minori. secundum quod magis repugnat amori qui dolorem causat. sed tamen si aliquis tantumdem haberet de dolore pro maiori. quantum ipse habet de minori. sufficeret ad remissionem culpe.

## Deinde consideracio est de confessione

Circa quam sex sunt consideranda. primo de confessionis necessitate. secundo de eius quiditate. tercio de ministro. quarto de qualitate eius. quinto de eius effectu. sexto de eius sigillo. Circa primum queruntur sex. primo utrum confessio sit necessaria ad salutem. Secundo utrum confessio sit de iure naturali. tercio utrum omnes ad confessionem teneantur. Quarto utrum aliquis possit confiteri peccatum quod non habet. Quinto utrum statim teneatur statim confiteri teneatur. Sexto utrum possit cum aliquo dispensari ne homo confiteatur.

Ad primum sic proceditur videtur quod confessio non sit necessaria ad salutem. Sacramentum enim penitencie propter remissionem culpe ordinatum est. sed culpa per gracie infusionem sufficienter remittitur. ergo ad penitenciam de peccato agendam non est necessaria confessio. Preterea peccatum quod ab alio contractum est ab alio debet medicinam. ergo peccatum actuale quod quis per se commisit in quolibet committit de se ipso tantum medicinam. Sed talis peccati medicina est penitencia. ergo confessio non est de necessitate penitencie. Preterea aliquibus est peccatum remissum sine confessione legitur sicut patet de Petro et Magdalena et eciam de Paulo. sed non est minoris efficacie gracia remittens peccata nunc quam tunc fuit. ergo nec nunc

de necessitate salutis est quod homo con-
fiteatur. Item confessio addit super contritionem
in merito ut secundum quantitatem cul-
pe pena infligatur: sed homo potest
penam sibi ipsi infligere maiorem
quam etiam ab alio sibi infligatur
ergo videtur quod confessio non sit de neces-
sitate salutis. Sed contra Beda in
libro de [illegible] [illegible] operam medicantis
expectas oportet quod morbum detegas. sed
de necessitate salutis est quod homo debi-
tam medicinam accipiat. ergo de
necessitate salutis est quod morbum per
confessionem detegat. Item in iudicio
seculari non est idem iudex et actor
et reus: sed iudicium penale est or-
dinativum. ergo peccator qui est reus
non debet esse sui ipsius iudex sed ab
alio iudicari et ita oportet quod ei con-
fiteatur. Responsio dicendum quod passio Christi sine cuius
virtute nec originale nec actua-
le peccatum dimittitur in nobis operatur
per sacramentorum perceptionem que a
ipsa efficaciam habent. ideo ad culpe re-
missionem et actualis et originalis re-
quiritur sacramenti susceptio vel actu su-
sceptum vel saltem voto quando articulus
necessitatis non contemptus sacramenti
excludit et per consequens illa sacramenta
que ordinantur contra culpam cum
qua salus esse non potest sunt de
necessitate salutis. ita et penitentie sacra-
mentum sicut antea [illegible] per hoc quod
[illegible] petit se ministris ecclesie
[illegible] ad quos pertinet dispensatio
sacramenti ita etiam per hoc quod con-
fitetur peccatum suum se ministris ecclesie
subicit ut per sacramentum penitentie
ab eis dispensatum remissionem con-
sequatur qui congruum remedium a-
dhibere non possunt nisi pec-
catum cognoscant quod fit per confes-
sionem peccantis. et ideo confessio est
de necessitate salutis eius qui incidit
in actuale vel mortale peccatum.
Ad primum ergo dicendum quod gratie infusio

sufficit ad culpe remissionem sed post
culpam remissam adhuc est peccator
remissus debitor pene temporalis. sed
ad gratie infusionem quedam ordinata
sunt gratie sacramenta ante quorum su-
sceptionem vel actu vel proposito de-
[illegible] gratiam non consequitur sicut in baptismo
patet et similiter est de confessione
et ulterius per confessionis erubescentiam
et virtute clavium quibus se confitens
subicit et satisfactionem iniunctam quam
sacerdos moderatur secundum qualitatem
[illegible] sibi per confessionem innotescentem
pena temporalis expiatur sed tamen [illegible]
quod expiandi operatur confessio ad pene
remissionem non habet quod sit de necessitate
salutis quia pena ista est temporalis ad
quam post culpe remissionem adhuc re-
manet obligatus. Unde [illegible]
[illegible] via [illegible] esse via salutis
sed habet quod sit de necessitate salutis ex hoc
quod ad remissionem culpe modo predicto
operatur. Ad secundum dicendum quod peccatum quod ab
altero contractum est scilicet originale
potest ab alio [illegible] remedium gratie
[illegible] sed peccatum actuale
quod quisque committit non potest ex-
piari nisi aliquis cooperetur ille qui
peccavit. sed tamen non sufficit ad ex-
piandum [illegible] sicut suf-
ficiens peccatum commisit eo quod peccatum ex
parte conversionis est finitum [illegible]
peccator in [illegible] reducitur sed ex par-
te aversionis habet infinitatem [illegible]
parte oportet quod peccati remissio [illegible]
quia quod est ulterius [illegible]
est [illegible] ut dictum est
et ideo oportet quod etiam peccatum actuale
ab alio medicinam habeat. Ad tertium dicendum
quod [illegible] non legatur [illegible] confessio
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Unde [illegible] quo ad [illegible]
[illegible] potuit [illegible]
[illegible] Ad [illegible] dicendum quod

satisfactio non sufficeret ad expiandum
primum peccatum originale sive quam
insatisfactione imposuit, sed sufficit
naturali est per sacramentum alterum
sacramentalem [illegible] et ideo etc. quod
per superpositiones sacramentorum impositum
est et ideo ulterius est confessio quod
sit preceptum. Item quod confessio sit
de iure naturali. Adam enim et
Cayn non tenebantur nisi ad precep-
ta legis nature, sed reprehendit
deus quod peccatum suum non sunt confessi;
ergo confessio peccati est de iure na-
turali. Item preterea alia que manent
in patria non sunt de iure natu-
rali, sed confessio sunt in patria
ut dicit glossa [illegible] si quid
habes ut iustificeris; ergo est de
iure naturali. Item sed non erant
subiecti nisi lege naturali sed
ipsi peccata confitebantur quod patet quod dicit
Job: si abscondi ut homo peccatum
meum; ergo est de iure naturali.
Sed contra glossa dicit quod ius naturale est
idem apud omnes; ergo non est
de iure naturali. Item confessio sit ei qui
habet claves sed claves ecclesie
non sunt de iure naturali instituta;
ergo nec confessio. Preterea dicit quod sac-
ramenta sunt quedam fidei protesta-
tiones ut dicit Hugo et ea fidei esse [illegible]
[illegible] fides autem est supra cog-
nitionem rationis naturalis. Item et sa-
cramenta sunt preter rationem naturalem
dictamen et omnia ius naturale
est quod non omnino convenit sed omnia
ta quedam ius instituit ut Tullius
dicit ideo sacramenta non sunt de iu-
re naturali sed de iure divino quod
est supra naturale. Quod concedo
naturale dicitur secundum quod cuilibet
rei illud est naturale quod a primo
creatore impositum est. Ius nature na-
turalia que [illegible] natura
inserit supra autem naturam sunt
que ipse eis sibi reservat [illegible]
nature instinctu operanda sive in opera-
tionibus [illegible] sive in [illegible]
[illegible] sive in [illegible]
[illegible]. Et sic confessio que utitur
sacramentalem licet non de iure natu-
rali est sed de iure divino. Ad primum ergo dicendum
quod Adam fuit reprehensus quod peccatum
suum coram deo non recognovit.
Confessio enim que sit deo per recogni-
tionem peccati est de iure naturali.
Hic autem loquitur de confessione
que sit homini ut dictum est. Quod confitetur
peccatum in causa est de iure naturali
quod apparet in iudicibus constitutum
ad modum interrogationis [illegible] non
est peccatum mentitur de quo Adam et
Cain [illegible] sed confessio que
sit homini sponte ad remissionem
peccatorum quidem a deo non est de iure
naturali. Ad secundum dicendum quod precepta
legis nature manent eadem in
in lege Moysi et nove legis. Sed con-
fessio quamvis aliqualiter esset in lege
Moysi non tamen eodem modo sicut
in lege nova nec sicut in lege
nature. In lege autem nature
sufficiebat recognitio peccati in-
terior apud deum, sed in lege Mo-
ysi oportebat aliquo signo exteriori
peccatum protestari sicut per oblationem
hostie pro peccato ex quo etiam homo in
notitia potuit eum peccasse; non
autem oportebat ut speciale peccatum ab eo
commissum manifestaret aut peccati cir-
cumstantias sicut in nova lege
oportet. Ad tertium dicendum quod Job loquitur
de illa absconsione peccati quam
facit deprehensus peccatum negando
aut excusando aut [illegible] ibidem
[illegible] potest.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod
non omnes ad confessionem tenean-
tur quia sicut dicit Ieronimus penitentia
est secunda tabula post naufragium
sed aliqui post baptismum naufragium
non sunt passi; ergo nec eis
competit penitentia et sic nec confessio

que est prima pars sic confessio faci-
enda est medico meliori sacerdoti sed
aliqui sunt qui non habent huiusmodi
medicum supra se ergo nec tenentur
ad confessionem. Item aliquis est qui non
habet peccata nisi venialia sed de illis
non tenetur homo confiteri ergo non
quilibet tenetur ad confessionem. Sed contra
est quod dicitur Extra de pe. et re. d. 3 quod
omnes utriusque sexus postquam ad annos
discretionis pervenerint tenentur
peccata confiteri. Solutio dicendum quod ad confessionem
duplex obligat. Una
divino hoc ipso quod est medicinale et
secundum hoc non omnes tenentur ad con-
fessionem sed illi tamen qui peccatum mor-
tale incurrunt post baptismum. Alia
de precepto iuris positivi et sic
tenentur omnes fideles ecclesie et
ita in materia generali submittendo
ergo tamen ut quilibet se peccatorem recog-
noscere quia omnes peccaverunt et
egent gloria dei. Sicut ut maiori
reverentia ad eucaristiam accedant
non ut ecclesie rectoribus sui sub-
diti innotescant nec lupus inter
gregem lateat. Ad primum ergo di-
cendum quod licet homo in hac mor-
tali vita post baptismum naufragium
evadere possit quod est per peccatum mor-
tale non tamen evadere potest venialia
quibus ad naufragium disponitur. Contra
que etiam penitentia ordinatur et non ma-
net penitentie locus etiam in illis qui non
mortaliter peccant et per consequens
confessionis. Ad secundum dicendum quod nullus
est qui non habet medicum supra se quantum
cum primum vicarium confiteri debet
qui quamvis eo inferior sit inquantum
prelatus est tamen eo superior inquantum
peccator est ipse et ille Christi vicarius.
Ad tertium dicendum quod omni sacramento non tenetur
aliquis venialia confiteri sed per
statutum ecclesie quando non habet alia
que confiteatur vel sic dicta secundum
quorundam quod de virtuali precepto

non obligantur nisi illi qui habent pec-
cata mortalia quod patet ex hoc quod dicit quod
debet omnia peccata confiteri quod de ve-
nialibus intelligi non potest quia nullus
omnia confiteri potest et secundum hoc ille
qui non habet mortalia non tenetur
ad confessionem venialium sed suffi-
cit ad preceptum ecclesie implendum
ut se sacerdoti representet et se ostendat
absque conscientia mortalis esse et hoc
ei pro confessione reputatur.

Ad quartum sic proceditur videtur
quod aliquis licite possit confiteri
peccatum quod non habet quia ut dicit Gregorius
bonarum mentium est ibi culpam ag-
noscere ubi culpa non est ergo
ad bonam mentem pertinet ut de il-
lis culpis se accuset quas non com-
misit. Item aliquis per humilitatem
reputet se deteriorem aliquo qui
est manifeste peccator et in hoc com-
mendandus sed quod corde quis ex-
istimat licet ore confiteri ergo
licite potest confiteri se habere graviora
peccata quam habet. Item aliquis aliquando
dubitat de peccato aliquo utrum sit mor-
tale vel veniale et talis debet
de illo ut videtur confiteri ut
de mortali ergo aliquis debet aliquando
confiteri peccatum quod non habet. Item satisfac-
tio ex confessione oritur sed ali-
quis potest satisfacere de peccato quod non
commisit ergo etiam potest confiteri pec-
catum quod non fecit. Sed contra quicumque
dicit se fecisse quod non fecit menti-
tur sed nullus in confessione menti-
ri debet cum omne mendacium sit peccatum
ergo nullus debet confiteri peccatum quod non
fecit. Item in iudicio exteriori non
debet alicui crimen impingi quod non
potest per testes idoneos probari
sed testis in foro penitentie est conscientia
ergo aliquis non debet se accusare
de peccato quod conscientia non habet. Solutio dicendum quod
per confessionem debent penitentes se con-
fessori suo manifestare

qui alius sacerdoti de se loquitur
quasi sua conscientia dicat sine tamen
sive invenit non sit sacerdoti omnia
reseruat sed magis occultat et ideo
requiritur integra confessio sed ad
hoc quod sit integra requiritur
quod de corde conteratur ut sicut dicit
os accuset quod quando tamen aliquis
ergo de quo ignorat culpam ubi
non est potest esse dicitur bonos in-
telligat quantum ad habitum actus
et sic non est bonum non enim ad beati-
tudinem pertinet sed ad deviantes
ut si actum aliquem commisisse cogno-
scat quem non commisit alio modo
quantum ad conditionem actus et sic
bonum est quod sic dicit quia iustus
in actu qui de se bonus videtur
formidat ne aliquis defectus
ex parte sua fuit et sic dicitur Job ix
Verebar omnia opera mea et ideo ad
beatam mentem pertinet ut hanc
formidinem quidem corde teneat
lingua accuset et peccatum etiam pro
soluto ad sciendum quod iustus qui est
de quibus non reputat se reatum
habere quantum ad perpetrationem actus
qui sit peior cognitione sed quietis
timet ne aliquis que bene agere videtur
precipitanter contempnat Ad
[illegible] quod quando aliquis dubitat de
aliquo peccato an sit mortale tenetur
illud confiteri dubitatione
manente quia quando quis committit
vel obmittit aliquod dubitat esse
mortale peccatum peccat mortaliter
discrimini se committens et simili-
ter periculo se committit qui differt
quod dubitat esse mortale negligit
confiteri non debet asserere illud mor-
tale esse sed cum dubitatione loqui
et iudicium sacerdotis expectare cuius
est discernere inter lepram et lepram Ad
quartum dicendum quod dico quod ille sacer-
dotis [illegible] peccato quod non commisit non
mentiri [illegible] sicut ad quis
confitetur peccatum quod non credit se fecisse
si non mentitur et ideo non peccat

sed eo modo dicat sicut est in
conscientia sua

Ad quintum sic proceditur videtur
quod statim teneatur homo confiteri dicit
enim Hugo de sancto Victore Si nec
necessitas non est que pretenditur
contemptus non excusat sed quilibet
tenetur vitare contemptum ergo quilibet
tenetur statim confiteri quam potest
Preterea quilibet tenetur plus facere ad vitan-
dum morbum spiritualem quam ad
evadendum morbum corporalem sed
aliquis infirmus corporaliter non
sine detrimento salutis medicum re-
quirere tardat ergo videtur quod non pos-
sit esse sine detrimento salutis quod ali-
quis sacerdotis copiam habens
non statim de peccato confiteatur
Preterea illud quod sine termino debetur statim
debetur sed homo deo debet confessionem
confessionem et eucharistie preparare
sed aliquis non peccat si non statim
percipiat eucharistiam dicta ratione
si non confitetur Preterea qui totum illud
amittit adeo per receptos tenetur
peccat mortaliter si ergo aliquis
non statim confiteatur quando habet copiam
sacerdotis si ad statim confitendum
tenetur peccat mortaliter et eadem
ratione in alio tempore et sic deinceps
et ita multa peccata mortalia homo
incurret propter unam dilationem
quod videtur inconveniens Sed contra
quod ad propositum confitendi sit sufficiens
contritioni nec tamen aliquis ad
hoc propositum quilibet ad confitendum
tenetur sed quando peccata memo-
rie occurrunt ad periculum imperi-
culo mortis constat aut de aliquo
articulo in quo sine peccati remis-
sione spectat ad peccatum incurre-
re sicut ad tenetur ad celebrandum
si desit copia sacerdotis saltem con-
fiteri tamen de hoc propositum con-
fitendi sed ad confessionem actualem
statim non obligatur aliquis sed
suo modo peccatis sed quando ad

aliquis tenet' quo non sit sine peccato
facit non confessus tunc confiteri
tenet' sicut si debeat suscipere sacra
menta que nullus cum peccato
mortale nisi confessus accedere
debet copia sacerdotis oblata et ne
cessitate non urgente & nec
tenetur obligat' quia ecclesia omnes
obligat semel in anno confiteri
quia instituit ut semel in anno
ad minus omnes sacram quando
attigerint & ideo ante tempus illud
omnes confiteri tenet' Alias o
obligaret' aliqui a confessione
ipsum & sic nec esset eadem ratio
de confessione & baptismo differentia
quia utrumque est sacramentum neces
sitatis ad baptismum ante perficiendum
non tenet' aliquis statim postquam
habet potestatem baptismi ita quod peccaret mor
taliter nisi statim baptizaret' nec
est aliquod tempus determinatum ultra
quod si baptismum differat peccatum mortale
sed potest contingere quod in dilacione
baptismi est peccatum vel non & et est
peccatum est occasio dilacionis
quia sicut dicit philosophus primo physicorum
voluntas non retardat effectum
opus voluntatis nisi propter aliquam cau
sam ... si causa dilacio
nis baptismi mortale peccatum ...
... habeat utpote si propter con
temptum vel aliquod ... baptismum
differat dilacio erit peccatum mor
tale vel non & ideo idem uidetur
esse in confessione que non est
minoris necessitatis quam baptismus
& quia ea que sunt de iure di
uino tenet' homo in statu vita
imple ideo si periculum mortis immi
neat etiam ex predictis obligat
aliquis ad confessionem faciendam
sicut ad baptismum suscipiendum &
propter hoc Jacobus sicut preceptum dedit
de confessione facienda & ... orat
...ione perficiendi & ideo
uidetur probabilis illorum
opinio qui dicunt quod non tenetur
homo ad statim confitendum quamuis
periculosum sit differre Alii dicunt quod
tenetur contritus ad statim confiten
dum debita oportunitate oblata
secundum rectam racionem nec obstat quod de
cretalis terminum prefigat ut semel
in anno confiteatur quia ecclesia non
monet dilacionem sed prohibet ne
gligenciam in maiori dilacione
unde per decretalem illam non excu
satur a culpa dilacionis quamuis
ad forum ecclesie sed occupatus ... in
quantum ad forum ecclesie non ...
debita sepultura si morte ...
fuit ante tempus id sed hec non
uidetur dicendum quia precepta affirma
tiua non obligant ad statim sed ad tempus
determinatum non quia de ... quod tunc
commode impleri possunt quia tunc si
non dicit aliquis elemosinam de super
fluo quantum pauperes in ... videret
peccatum mortale quod falsum est sed aliud
quod tempus necessitatis urgentis ...
... et ideo non oportet quod si statim oblata
oportunitate non confiteatur etiam si
maior oportunitas non expectet
aliquis peccet mortaliter sed quando
in articulo temporis necessitatis
confessionis inducit necesse
est ... ecclesie quod non te
netur ad statim sed ... in ...
... affirmatiuum ... ante ... ec
clesie statutum etiam ... de
... dicunt quod religiosi
... non tenentur ad quadragesimale
tempus confiteri quod est ... ...
... tempus sed religiosi tenentur
ad statim quia toto tempore est ...
principium sed hoc non est quod reli
giosi non tenent' ad aliud quam alii
homines nisi ad que ... se
obligauerint ad primum ergo dicendum quod ...
... loquitur de illis qui sine sacramento
... ad secundum dicendum quod non est
... salutis corporalis quod statim
medicum querat nisi quando ...
... et similiter ad

morbum spiritualem. Ad 3m dicendum quod virtute
ad rem alienam inuito domino tollendam
quia precepta negativa non obligant
semper et ad semper et ideo tenetur
statim restituendo. Preceptum autem de
impletione precepti affirmativi quod ob-
ligat semper et non ad semper. Unde non te-
netur quis ad statim implendum.

[A]d sextum sic proceditur. Videtur
quod possit cum aliquo dispensari
ne confiteatur. Homo peccata precepta
eorum que sunt iuris positivi non
subiacent dispensationi prelatorum
ecclesie. Sed confessio est huiusmodi ut
ex dictis patet. Ergo potest dispensari
cum aliquo ut non confiteatur.
Item id quod ab homine institutum est potest
etiam ab homine dispensari. Utrumque
sed confessio non legitur a deo institu-
ta sed ab homine. Jacobi v Confi-
temini alterutrum peccata vestra. Habet autem
papa potestatem dispensandi in hiis
que per apostolos instituta sunt sicut
patet de bigamis. Ergo etiam potest cum
aliquo dispensare ne confiteatur.

Sed contra penitentia cuius pars est confessio
est sacramentum necessitatis sicut baptismus.
Cum ergo in baptismo nullus dispen-
sari possit nec in confessione aliquis
dispensare poterit. Ad primum dicendum quod ministri
ecclesie instituuntur in ecclesia divinitus
fundata et ideo institutio ecclesie pre-
supponitur ad operationem ministrorum sicut
opus creationis presupponitur ad
opus nature. Et quia ecclesia fundatur
in fide et sacramentis, ideo ad ministros
ecclesie nec novos articulos fidei edere
aut editos removere aut nova
sacramenta instituere aut instituta
removere non pertinet sed hoc est
potestatis excellentie que soli debetur
Christo qui est ecclesie fundamentum. Et
ideo sicut papa non potest dispensare ut
aliquis sine baptismo salvetur ita quod
nec salvetur sine confessione
secundum quod obligat tempore sacramenti.
Sed potest dispensare de confessione se-
cundum quod obligat tempore sacramenti. Sed
potest dispensare in confessione secundum
quod obligat de precepto ecclesie ut pos-
sit aliquis diutius confessionem dif-
ferre quam ab ecclesia institutum sit.
Ad secundum ergo dicendum quod precepta divini
iuris non minus obligant quam precep-
ta iuris naturalis. Unde sicut non potest
dispensari in iure naturali
ita nec in iure positivo divino.
Ad 2m dicendum quod preceptum de confessione
non est ab homine primo institutum
quamvis sit a Jacobo promulgatum
sed a deo institutum. Habuit quamvis
expressa ipsius institutio non le-
gatur tamen quedam prefiguratio ipsius
invenitur et in hoc quod Johanni confi-
tebantur peccata qui baptismo ipsius
accedebant et quod Dominus ... et misit
quod Dominus sacerdotibus leprosos transmi-
sit qui quamvis non essent novi
testamenti sacerdotes tamen in eis no-
vi sacerdotium signabatur.

## Deinde consideran-
## dum est de quidditate

confessionis et circa hoc queruntur
... primo utrum Augustinus convenienter
diffiniat confessionem. Secundo utrum confes-
sio sit actus virtutis. Tertio utrum confes-
sio sit actus penitentie virtutis.

[A]d primum sic proceditur. Videtur
quod Augustinus inconvenienter confessionem
diffiniat dicens. Confessio est per
quam morbus latens spe venie
aperitur. Morbus enim contra quem con-
fessio ordinatur peccatum est. Sed peccatum
aliquando est apertum. Ergo non debuit
dici morbum latentem esse. Item
confessio est medicina. Item principium
penitentie est timor. Sed confessio est
pars penitentie. Ergo non debuit spes
confessionis poni causa sed
magis timor. Item illud quod sub sigil-
lo ponitur non aperitur sed magis
clauditur. Sed peccatum quod quis confitetur
sub sigillo confessionis ponitur.
Ergo non aperitur in confessione.

peccatum sed magis declaratur. Sed intel-
ligunt alie quedam diffinitiones
ubi ista differentia. Augustinus enim dicit
quod confessio est peccatorum detestatio et
vulneris velatio et medela. Beda dicit
quod confessio est coram sacerdote legiti-
ma peccatorum declaratio. Remigius au-
tem dicit sic: Confessio est sacramentalis
delinquentis accusatio et revelatio
complacens ecclesie satisfactoria ob-
ligans ad sacramentum penitentie in
[illegible] ergo videtur quod predicta assignata
diffinitio ad non [illegible] quia
[illegible] continet insufficientiam [illegible].
Quod dicitur quod in actu confessionis plura re-
quiruntur occurrunt primo ipsa [illegible]
actus sive genus eius quod est manife-
statio quedam, secundo [illegible] sit [illegible]
tatio quod cum fiat sacerdoti [illegible] cau-
sa eius, sed ipse tenetur [illegible] effectus
sed absolutio a pena et obligatio
ad aliam penam persolvendam. Sic
ergo diffinitio Augustini et [illegible]
[illegible] actus [illegible] et [illegible] sit
confessio cum dicitur morbi latentis
et [illegible] et in aliis dif-
finitionibus tanguntur aliqua de illis
vel assignatur ut cuilibet [illegible]
[illegible] ergo dicendum quod quamvis sacer-
dos aliquando sciat peccatum ut deus
non tamen scit ut confessionis vicarius. Se-
cundum modo aliquid scit. Ideo ut deus
quod nescit ut modo et quia ad hoc
quod confessionem [illegible] aliquid
scit aliquis ut homo quod nescit
ut modo vel dicendum quod quamvis actus
[illegible] sit actus tamen ma-
ior qui principalior est in occultis
et ideo oportet quod confessionem [illegible]
[illegible] dicendum quod confessio presupponit
caritatem qua aliquis nimium
iam constitit ut in libro dicitur.
Contritio autem est magna [illegible]
caritas minor autem similis qui
est sine ipsa est similis ad caritatem
sed [illegible] caritatem magis movet
ipse qua de caritate et ideo in
confessione ponitur potius quam

[illegible] ad tertium dicendum quod peccatum in qualibet
confessione aperitur sacerdoti et clau-
ditur aliis confessionis sigillo. Ad
quartum dicendum quod non oportet in qualibet diffi-
nitione omnia tangere que ad rem
diffinitam concurrunt et ideo inve-
niuntur quedam diffinitiones sive
assignationes date per unam [illegible]
causam quedam per aliam.

Secundum sic proceditur. Videtur
quod confessio sit actus virtutis. Om-
nis actus virtutis est de iure natura-
li quia ad virtutes apti sumus a
natura ut philosophus dicit in secundo ethicorum.
Sed confessio non est de iure natu-
rali ergo non est actus virtutis. Preterea
actus virtutis magis conveniunt
innocenti quam ei qui peccavit. Sed
confessio peccati de qua loquimur non
potest innocenti convenire ergo non
est actus virtutis. Preterea gratia que est
sacramenti aliquo modo differt a gratia que
est in virtutibus et donis. Sed confes-
sio est pars sacramenti ergo non est
actus virtutis. Sed contra precepta
legis sunt de actibus virtutum. Sed
confessio cadit sub precepto ergo
est actus virtutis. Preterea non meremur nisi
actibus virtutum sed confessio est
meritoria quia celum aperit ut in
libro magister dicit. Ergo videtur quod sit
actus virtutis. Respondeo dicendum quod ad hoc quod
aliquid dicatur actus virtutis ut prius
dictum est sufficit quod in sua ratione
aliquam conditionem implicet que ad
virtutem pertineat. Quamvis autem non omnia
que ad virtutem requiruntur importet
confessio tamen importat de suo nomine
manifestationem eius quod in conscientia
tenet. Ideo sic eum [illegible] et lingua os
et cor conveniunt. Sed cum aliquis
dicit per [illegible] ore quod corde non tene-
at non confessio sed fictio dicitur. Hec autem
conditio ad virtutem pertinet ut aliquis
ore confiteatur quod corde tenet. Et
ideo confessio est bonum ex genere et
est actus virtutis. Sed tamen potest male
fieri nisi aliis debitis circumstantiis

reparatur. Dicendum ergo quod ad
confessionem nisi inclinet aliquis facienda
ut tres et ... inclinat
nos naturalis et secundum hoc confessio est
de iure naturali sed determinatio cir-
cumstantiarum quid et quando et quibus confi-
tendum competit et cum hoc est constitu-
tione iuris divini in confessione de
qua loquimur et sic patet quod ius naturale
nos inclinat ad confessionem mediate
iure divino quo circumstantie determi-
nantur sicut etiam in omnibus est que
sunt de iure positivo. Ad secundum
dicendum quod illius virtutis cuius obiectum est
peccatum commissum ... habitus potest
... tamen actum non habet
materiam permanentem et ideo cum
confessio peccatorum de qua nunc loquimur non
competit innocentie ... sit actus
virtutis. Ad tertium dicendum quod ... gratia sacra-
mentorum et gratia virtutum sit alia et alia
non tamen sunt contrarie sed disparata
et ideo non est inconveniens ut idem sit actus
virtutis secundum quod ... gratia informata
procedit et sit sacramentum vel pars sa-
cramenti secundum quod est medicina in re-
medium peccati ordinata.

Dicendum. Sic proceditur. Videtur quod confes-
sio non sit actus penitentie virtutis. Quia
actus illius virtutis est que est causa
eius sed causa confessionis est spes venie
ut per diffinitionem inductam appa-
ret ergo videtur quod sit actus spei et non
penitentie. Preterea verecundia est pars temperan-
tie sed confessio verecundiam operatur
ut per predictam diffinitionem apparet.
Ergo est actus temperantie et non pe-
nitentie. Preterea actus penitentie innititur
divine misericordie sed confessio magis innititur
sapientie Christi propter veritatem quam in ipsa conside-
rat. Ergo non est actus penitentie. Preterea ad
penitentiam movet articulus de iudicio
Christi et timorem qui penitentie ... est
sed confessionem movet articulus de vita
eterna quia est Christi spem venie. Ergo
non est actus penitentie. Preterea dominatur (?) virtu-
tis pertinet ut ostendat se quis talem
qualis est sed hoc facit confitens. Ergo
est actus virtutis que dicitur veritas et

non penitentie. Preterea penitentia ordinatur
ad destructionem peccati sed confessio
ordinatur. Confessio ergo est actus
penitentie. Respondeo dicendum quod sic in virtutibus
considerandum est quod quando super obiectum speciale
adduntur specialis ratio boni et difficultatis
requiritur specialis virtus sed magnus
sumptus ad magnificentiam pertinet communis
quem minor sumptus mediocres et
donationes pertinent ad liberali-
tatem ut patet in ethicorum et
est in confessione vel quecumque penitentie
adiunctam virtutem pertinet ab-
solute tamen secundum quod aliqua ratio boni
addit ad aliam virtutem pertinere
incipit et ideo dicit philosophus in ethicorum
quod confessio que fit in iudiciis non
pertinet ad virtutem veritatem sed
magis ad iustitiam et similiter
confessio laudis dei in laudem dei
non pertinet ad virtutem veri-
tatis sed ad virtutem latrie et ita
etiam confessio peccatorum ad remissionem
eorum consequendam ... non
pertinet ad virtutem veritatis ut quidam
dicunt sed ad virtutem penitentie impa-
tiens aliis adiunctis virtutibus per-
tinet secundum quod in primo motu
virtutis transit per ad confessionis
actus. Ad primum ergo dicendum quod spes est
confessionis causa non sicut eli-
ciens sed sicut imperans. Ad secundum
dicendum quod verecundia in illa diffini-
tione non ponitur quasi causa con-
fessionis tamen magis natura sit im-
pedire confessionis actus sed magis
quasi ad liberationem a pena in
quantum ipsa verecundia pena
quedam est sicut fit etiam clavi-
bus ecclesie. Ad hoc pertinet. Ad tertium dicendum quod
secundum quamdam adaptationem parte
penitentie tribus attributis proprietatibus
adaptatur penitentie ut contritio misericordie
vel bonitati videlicet per dolorem
de malo confessio sapientie per manife-
stationem satisfactio potentie per
satisfaciendi laborem et quia
contritio est prima pars penitentie

et efficaciam aliis partibus penitentie ideo
ergo merito medicaliter dicta prima
sicut de contritione dicebatur
dico quod quia confessio magis proprie pro-
cedit quam contritione ideo magis
inter articulos dicitur etiam quamvis
respiciat spem quam articulus dicendi
que respiciat timorem communis pena
venie contritionis corpus se habet
dolor pro solutio addictis

## Etiam considerandum est de ministro

confessionis circa quod queruntur tria primo
utrum necessarium sit confiteri
sacerdoti secundo utrum in aliquo casu li-
ceat alicui quam sacerdotibus con-
fiteri tertio utrum extra tempus ne-
cessitatis possit aliquis non sacer-
dos confessionem venialium audire. De-
inde utrum sit necessarium quod quis
confiteatur proprio sacerdoti deinde utrum
possit aliquis alteri quam proprio sa-
cerdoti confiteri ex privilegio vel
mandato superioris. quinto utrum pe-
nitens in extremo vite sue pos-
sit absolvi a quolibet sacerdote. sexto
utrum pena temporalis taxari debe-
at secundum quantitatem culpe.

Primum sic proceditur videtur
quod non sit necessarium sacerdoti
confiteri ad confessionem cum non
obligamur nisi ex divina institutione
sed divina institutio nobis proponitur
Jacobi v. Confitemini alterutrum peccata
tota via ubi non fit mentio de
sacerdote ergo non oportet confiteri
sacerdoti. Preterea penitentia necessitatis est sa-
cramentum sicut et baptismus sed in
baptismo propter necessitatem sacramenti est
minister quilibet homo ergo et penitentie
pro ministro etiam facienda est
confessio ergo sufficit cuilibet confi-
teri. Preterea confessio idcirco est ne-
cessaria ut taxetur penitenti
satisfactionis modus sed aliquis
alius non sacerdos discretius posset
penitenti dare satisfactionis modum
quam multi sacerdotes. ergo non est
necessarium quod confessio fiat sacerdoti.
Preterea confessio ideo est ordinata in
ecclesia ut rectores proprias oves
agnoscant. Sed quandoque est rector ple-
bis non est sacerdos. ergo confessio
non semper facienda est sacerdoti.
Sed contra absolutionem premittit confessio
quia fit confessio non fit nisi a sacer-
dotibus quibus claves commisse sunt
ergo confessio debet fieri sacerdoti. Preterea confes-
sio figuratur in Lazari mortui re-
suscitatione sed dominus solis discipulis
precepit ut solverent Lazarum ut Jo-
hannis xi. ergo sacerdotibus facienda est
confessio. Respondeo dicendum quod gratia que in sacramentis
datur a capite in membra descendit
et ideo solus minister est sacramentorum
in quo gratia datur qui habet mini-
sterium super corpus Christi verum
quod solus sacerdos est qui conse-
crare eucharistiam potest et ideo cum
in sacramento penitentie gratia conferatur
solus sacerdos minister est huius sacramenti
et ideo et soli facienda est sacramentalis
confessio que ministro fieri debet.
Ad primum ergo dicendum quod Jacobus loquitur ex presup-
positione divine institutionis et quia
divina institutio precesserat de con-
fessione sacerdotibus facienda presertim
quod eis potestatem remittendi peccata in
apostolis dedit ut patet Jo. xx. Jo. in-
telligendum est quod ut sacerdotibus
confitendum eis faciendum monuit.
Ad secundum dicendum quod baptismus est magis sacramentum
necessitatis quam penitentia quo ad con-
fessionem et absolutionem quia quandoque
baptismus pretermitti non potest sine peri-
culo salutis eterne ut patet in pueris
qui non habent usum rationis sed non
est ita de confessione et absolutione
que tantum ad adultos pertinet in
quibus contritio cum proposito confitendi
et desiderio absolutionis sufficit
ad liberandum a morte eterna et ideo
non est simile de baptismo et confes-
sione. Ad tertium dicendum quod in satisfactione
non solum attendendum est quantitas

penes sed etiam alius eius secundum quod
est per sacramentum et sic requirit sa-
cramentalis dispensationem quamvis etiam
ab aliis etiam a sacerdote quantitates
pene taxari possit. Secundum dico
quod cognoscere morbum peccatoris non solum
sic necessarium esse primo quod conver-
tentur greges Christi et sic cognos-
cere morbum peccatoris pertinet ad curam
et sollicitudinem pastoralem quod
incumbit quibus illis qui non sunt sa-
cerdotes sed adhuc quod providebatur
ei congruum medicamentum salutis
et sic cognoscere morbum peccatoris competit
alicui cuius est medicamentum salu-
tis post sacramento subministrare et alia
pertinere ad sacerdotem et ad cuius co-
gnitionem peccatoris confessio ordinatur.

Tertium sic probatur. Videlicet quod in
nullo casu liceat alicui quam
sacerdotibus confiteri quia confessio sacra-
mentalis dicta est ut supra in prima po-
sita diffinitione habetur sed dispen-
satio sacramenti ad illum pertinet
qui est sacerdos minister eius. Ergo sa-
cramenti minister proprie sit sacerdos unde
quod nulli alii sit confessio facienda.
Praeterea confessio in medicorum medico ad quem
ordinatur sed sententia morbo eo
tempore non ... medice laica non
est et ideo non facienda est confessio
nisi medico sed medicus morbo eo
tempore non est nisi sacerdos qui habet
potestatem ligandi et solvendi. Ergo
non est confessio alii facienda. Praeterea in
baptismo aliquis potest baptizare quia
si baptizat laicus qui absque ne-
cessitate non debet a sacerdote baptizari
iterari. Sed si aliquis confiteatur lai-
co in casu necessitatis non tenetur
sacerdoti confiteri si ... necessitas
cessabat. Ergo confessio sacerdoti non
sicut laico in casu necessitatis.
Contrarium est quod in libro de vera et falsa penitentia dicitur
quod sicut baptismus est sacramentum ne-
cessitatis ita et penitentia baptismus autem
quia est sacramentum necessitatis duplicem
habet ministrum unum cum ... ex officio

baptizare incumbit scilicet sacerdotem aliud
cum urget necessitas dispensatio
baptismi committitur et ita etiam minister
penitentie cum confessio est facienda est sa-
cerdos sed in necessitate etiam laicus vicem
sacerdotis supplet ut ei confiteri possit.
Ad primum ergo dicendum quod in sacramentis quibus
non solum confert aliquis ex parte ministri
scilicet absolutionem et satisfactionis iniunctionem
sed etiam aliquid ex parte ipsius qui
suscipit sacramentum quod de etiam de es-
sentia sacramenti sicut contritio et
confessio. Satisfactio autem iam in-
cipit esse a ministro in quantum eam in-
iungit et a penitente in quantum eam
implet et ad plenitudinem sacramenti utrumque
debet concurrere quando possibile est. Sed quando
necessitas imminet debet facere penitens
quod ex parte sua est scilicet conteri et confite-
ri cui potest qui quamvis sacramentum
perficere non possit ut faciat hoc quod ex
parte sacerdotis est absolutionem scilicet tamen de-
fectum sacerdotis summus sacerdos supplet.
Nihilominus confessio laico ex defectu
sacerdotis facta sacramentalis est quodam-
modo quamvis non sit sacramentum
perfectum quia deest ei illud quod ex
parte sacerdotis est. Ad secundum dicendum quod quamvis
laicus non sit iudex eius qui ei
confitetur absolute tamen ratione ne-
cessitatis accipit iudicium super eum
secundum quod confitens ex desiderio sacerdo-
tis se ei subdit. Ad tertium dicendum quod per
sacramenta homo non solum deo sed
ecclesie debet quod reconciliari. Ecclesiae
reconciliari non potest nisi satisfactio
eo adesse pervenerit quia baptismus autem
satisfactio ecclesie ad hominem pervenit
prius alium potius ad sibimet quod
de iure facienda secundum formam ecclesie
aquo ... et ideo quamvis semel bap-
tismus est aquo ... non debet quod iterum
baptizetur sed in primo ecclesie sa-
tisfactio non pervenit ad hominem
nisi pervenisset quia non est in aliquo
aliquo corporale potius ad sibi...
tum quod ex sanctificatione dumtaxat nisi ...

gratiam conferat et ideo sicut ille qui laycis confessus in articulo necessitatis consecutus fuit beneficium absolutionis eo quod propositum confitendi quod secundum mandatum dei precepit sicut potuit implevit non tamen aliquo ecclesie reconciliatus est ut absque tunc ecclesie admitti debeat nisi prius a sacerdote absolvatur sicut et qui baptismo flaminis baptizatus ad eucharistiam non admittitur et ideo oportet quod iterum confiteatur sacerdoti cum copiam habere potuerit et precipue quia sacramentum penitentie perfectum non fuit unde oportet quod perficiatur ut recipiat perfectionem sacramenti perceptione sacramenti plenum effectum consequatur et ut medicina debita sacramenti recepti impleat

Decimo sit processus. Videtur quod extra casum necessitatis non possit aliquis sacerdos confessionem venialium audire quia sacramentum [illegible] quod committit laycis dispensationem necessitatis sed confessio venialium non est de necessitate ergo non committitur laycis sicut venialia ordinatur oratio dominica benedictio [illegible] et prima sed illa non potest dare laycis ut patet in littera contra ergo nec confessio venialium per eos. Sed contra est quod dicit Beda in littera quod coequalibus peccata venialia [illegible] nec [illegible] nec [illegible] ecclesie [illegible] et ideo non indigat nova gratie collatione ad eius dimissionem neque indiget reconciliari ecclesie et ideo [illegible] non oportet quod venialia de sacerdoti confiteantur quia ipsa confessio laycis facta est sacramentale [illegible] non sit sacramentum perfectum et procedit ex caritate [illegible] et talibus natum est veniale remitti sicut [illegible] percussio pectoris et aqua benedicta et propter hoc solutio ad primum quia venialia non indiget sacramenti perceptione ad dimissionem fuit sed sufficit ibi aliquid sacramentale ut aqua benedicta et alia huiusmodi. Ad 2 dicendum quod oratio dominica [illegible] non [illegible] dimittit veniale [illegible]

Quarto sit processus. Videtur quod non sit licitum quod quis confiteatur proprio sacerdoti [illegible] dicit [illegible] et [illegible] officiis [illegible] constitutum est quod sacerdotibus monachis apostolorum figuram tenentibus liceat predicare baptizare communicare [illegible] pro peccatoribus orare penitentiam imponere atque peccata solvere sed monachi non sunt proprii sacerdotes alicuius cum non habeant curam animarum ergo cum confessio fiat pro absolutione sufficit quod fiat cuilibet sacerdoti. Preterea sacerdos est minister huius sacramenti ita et huius eucharistie sed quilibet sacerdos potest conficere ergo quilibet potest sacramentum penitentie ministrare ergo non oportet quod fiat proprio sacerdoti. Preterea [illegible] tamen non est in una electione [illegible] sed sacerdos cui confitetur tenendum est in nostra electione [illegible] ut patet per Augustinum in littera dicit enim qui vult confiteri peccata ut inveniat gratiam querat sacerdotem qui sciat solvere et ligare ergo videtur quod non sit necessarium quod sacerdoti proprio confiteatur. Preterea [illegible] quidam sunt ut [illegible] prelati qui non habent proprios sacerdotes cum non habeant superiorem sed isti tenentur ad confessionem ergo non semper tenetur homo confiteri proprio sacerdoti. Preterea illud quod institutum est pro caritate contra caritatem non militat ut [illegible] sed confessio que pro caritate est instituta est contra caritatem militaret si homo deteneretur [illegible] cum sacerdoti suo obligatus [illegible] si peccator sciat sacerdotem suum [illegible] aut [illegible]

ad malum aut suggestionem qui ad peccatum quod quis et confitetur sit proximus vel sit revelator est confessionis peccabiliter committat vel si peccatum contra ipsum commissum sit de quo confiteri debet ergo inducitur quod non semper oporteat confiteri proprio sacerdoti. Ad ista dicendum quod est necessarium ad salutem non sunt homines arctandi si non impediat animae salutem sed magis contrarium inducitur si oporteat homini homini confiteri de necessitate et propter multa possent a confessione retrahi vel timore vel verecundia vel aliquo huiusmodi. Ergo ad confessio sit de necessitate salutis non debent homines ad hoc arctari ut videtur quod proprio sacerdoti confiteantur. Sed contra est decretalis 'Omnis utriusque' qui instituit quod omnes utriusque sexus semel in anno proprio sacerdoti confiteantur. Respondeo dicendum quod sicut episcopus ad diocesim suam ita sacerdos ad suam parochiam sed non licet alicui episcopo in diocesi alterius episcopale officium exercere secundum statuta canonum ergo non licet alicui sacerdoti parochianum alterius audire. Ad primum dicendum quod alia sacramenta non consistunt in hoc quod ad sacramentum accedens aliquid agat sed solum ut recipiat sicut patet in baptismo et huiusmodi. Sed actus recipientis requiritur ad percipiendam utilitatem sacramenti in eo qui est sine dolo sed adest constitutus quod removendo prohibentis fictionem. Sed in penitentia actus accedentis ad sacramentum est de substantia sacramenti eo quod contritio confessio et satisfactio sunt partes penitentiae quae sunt actus penitentis. Actiones autem nostrae cum in nobis principium habeant non possunt nobis ab aliis dispensari nisi per imperium unde oportet quod ille qui dispensator huius sacramenti constituitur sit talis qui possit imperare de agendo unde de-

non competit aliis in aliud imperium habent super eum iurisdictionem et ideo de necessitate huius sacramenti est non solum ut minister habeat ordinem sicut in aliis sacramentis sed etiam quod habeat iurisdictionem et ideo sicut ille qui non est sacerdos non potest sacramentum conficere ita nec ille qui non habet iurisdictionem et propter hoc debet sicut sacerdoti vel proprio sacerdoti confessionem fieri. Cum enim sacerdos non absolvit nisi ligando ad aliquid faciendum ille solus potest absolvere qui potest imperando ad aliquid faciendum ligare. Ad secundum ergo dicendum quod sicut loquitur de illis monachis qui iurisdictionem habent ut potestatem alicuius parochiae. Circa quos est quaestio ex quibus aliqui dicebant quod hoc ipso quod monachi erant poterant absolvere et penitentiam iniungere quod falsum est. Ad tertium dicendum quod sacramentum eucharistiae non requirit imperium alicuius hominis. Secus autem in hoc sacramento ut dictum est et ideo ratio non sequitur et tamen non licet eucharistiam ab alio quam a proprio sacerdote accipere. Quamvis verum sit sacramentum quod ab eo percipitur. Ad quartum dicendum quod electio discreti sacerdotis non est nobis commissa ut nostro arbitrio facienda sed de licentia superiorum si forte proprius sacerdos est minus idoneus ad apponendum peccato salutare remedium. Ad quintum dicendum quod prelatis incumbit sacramenta dispensare quae non nisi mundi tractare debent ideo concessum est eis a iure quod possint sibi eligere proprios sacerdotes confessores qui quantum ad hoc sunt eis superiores sicut etiam unus medicus ab alio curatur non inquantum medicus sed inquantum infirmus. Ad sextum dicendum quod in casibus illis in quibus probabiliter timet penitens periculum sibi vel sacerdoti ex confessione est facta

dz recurrere ad superiorem uel ad
eos petere licenciam alteri confi-
tendi ergo si licenciam habere non possit
idem est iudicium quod de eo qui non
habet copiam sacerdotis. Unde magister
dz Aug. laycis confiteri nec in
hoc transgreditur aliquis precep-
tum ecclesie quia precepta iuris
positiui non se extendunt ultra
intencionem precipientis que est fi-
nis precepti. Si autem est cautus per
aps nec aliqua diuina sit etiam
sacerdoti qui priuilegium habet re-
mittere qui confessi sibi absolui
potestate ad prouinciam in loco quod ergo ipso
sacerdoti confitetur non artatur una sa-
lutis sed sufficiens ad salutem
una sanctus. Peccauit autem sacerdos
si non esset facilis ad petendum licenciam
alteri confitendi quia multi sic adeo
inpudens quod potius sine confessi-
one morerentur quam tali sacer-
doti confiterentur. Unde illi qui
sunt [illegible] solliciti ut confitendo per
confessionem subditorum sciant mul-
tis laqueum damnacionis in-
iectant inimici et per se ipsos sibi
ipsis

Deinde sic procedendo videndum quod non
possit aliquis alteri quam
ipso sacerdoti confiteri etiam ex
priuilegio uel mandato superioris. Et
non potest aliquod priuilegium indul-
gere inpedimentum alicuius sed est
esse inpedimentum alterius sacerdotis
si alicuius confessionem subditi sui
audiat ergo non potest per priuilegium
seu licenciam seu mandatum su-
perioris obtineri quod illius pro-
inpediatur. Quamuis mandatum non
sit priuilegium uel priuilegium alicuius
hominis contendi. Sed mandatum do-
minum est adiutorius [illegible]
diligentius [illegible] agere
sciant [illegible] inpediatur

si alicuius quam ipse confessionem eius
audiat ergo hoc non potest per aliquam
hominis priuilegium uel mandatum
ordinari. Item ille qui audit confessionem
alicuius est iudex eius ergo alios
non posset ad ligare et soluere
Sed unius hominis non possunt esse plures
iudices ipsi sacerdotes uel medietas
quia tunc teneretur pluribus
obedire quod est inpossibile si quidam
preciperent uel in contrarium ergo
non potest aliquis confiteri nisi ipso
sacerdoti etiam ex superiore licencia.
Item iniuriam sacramento facit qui
sacramentum iterat super eandem mate-
riam uel aliquid inutile facit
Sed qui confessus est alii sacerdo-
ti tenetur iterum confiteri ipso sacerdo-
ti si precipiat quia non est absolutus
ab obediencia qua ei tenetur
Ideo ergo non potest licite si qui alii
quam ipso sacerdoti confiteri. Sed contra
ea que sunt ordinis potest quis
similem ordinem committere. Alioqui
ea facere potest [illegible] superior ut episcopus
potest confessionem audire illius qui
est ex parrochia alicuius presbiteri
quia etiam cum aliqua sibi restrict-
tum sit ille superior. Ergo etiam
potest committere alicui sacerdoti quod ipse
audiat. Item quandoque potest uel possit
potest superior sed ipse sacerdos potest suo
parrochiano dare licenciam quod al-
teri confiteatur ergo multo forcius
eius superior. Item potest ipso prelatum
quidam [illegible] sacerdos [illegible] ab eo
potest sed omni potestate potest confessionem
audire [illigible] alicuius
[illegible] potestate [illegible]
quod sacerdos aliquis potest dupliciter inpe-
diri ne alicuius confessionem audiat
uno modo propter defectum iurisdictionis
alio modo propter inpedimentum execucionis
ordinis sicut excommunicatus

degradati et sic quamvis ante iur
dictionem sit pt ea que sunt iurisdic
tionis committere et ideo si aliquis im
pediat quod alius confessionem audire
non potest propter iurisdictionis defectum pt
sibi propter iurisdictionem habentem in
mediatam in illos committi quod confessio
audiat et absolvat sine papam sa
cerdotem sive proprium sive quod episcopus
si autem propter defectum ordinis
impeditus audire non possit pt
sibi concedi quod confessionem audiat
penam qui impedimentum remove
pt ad papam ergo dicendum quod plebanus
non pt clavem ut ei subtrahat
quod est in favorem aliud iurisdictionis
indultum omnis namque potestas non
est concessa clavium hominum in favorem
suum sed in utilitatem plebis et
honorem dei et ideo si superiori
bus prelatis expedire videtur ad
salutem plebis et honorem dei pro
movendum quod aliis que sunt iuris
dictionis committat in nullo fit p
iudicium inferioribus prelatis cum
illis qui crediderunt que sua sunt
non que ihesu cristi et qui gregi pre
sunt non ut eos pascant sed ut
ab eis pascantur. Ad 2 dicendum quod verecun
dia licet velud peccator sui acce
pte dupliciter. Uno modo prout dicta peta
rione plebanus considerandum
qui in vulgari dicitur super gregem sibi
commissum et inhiat cognitione non op
tet quod credat subdito si vitium ei
fatti negantur pt imminuit alio
confessionem manifestandum et
quam adhanc cognitionem non pt
maiorem certitudinem accipere quam ut
subdito credat quam sit est ad
subveniendum conscientie ipsius tantum
foro confessionis credit homini et
pro se et contra se non autem in foro
exteriore iudicium et ideo ad hanc
cognitionem sufficit quod credat subdito
dicenti se alterum absolvere valentem
fuisse confessum et sic patet quod talis

cognitus peccator per privilegium alia
indultum ad confessionem audien
dam non impeditur. Ad 3 dicendum quod in
conveniens est si duo equaliter
super eandem plebem instituerentur
sed quod duo quorum unus superior est
super eandem plebem constituantur non
est inconveniens et sic super eandem
plebem immediate sunt et sacer
dos parochialis et episcopus et papa et quili
bet eorum pt ea que sunt iurisdic
tionis aliqui committere aliquam commit
tere sed si superior committat cui
et superior est dupliciter pt committere aut
ita quod eum vicem suam constituat sicut
papa et episcopi suos penitenciarios
constituunt et tunc talis est principa
lior quam inferior prelatus sicut peni
tentiarius pape et penitentiarius episcopi
quam sacerdos parochialis et magis
tenetur ei confitens obedire. Alio modo
ut eum coadiutorem illius sacerdotis
constituat et quia coadiutor ordina
tus ad eum cui coadiutor datur ideo
coadiutor minus principalis et ideo
penitens non tenetur obedire tenetur ei
quam proprio sacerdoti. Ad quartum dicendum
quod nullus tenetur confiteri peccata
que non habet et ideo si aliquis pe
nitentiario episcopali aut aliis a papa
commissionem habenti confessus fuit cum
sint sibi dimissa peccata et quo ad
eccles. quo ad deum et ideo non tenetur
confiteri proprio sacerdoti quantumcumque petat
sed propter statutum ecclesie de confessione
faciendum proprio sacerdoti semel in
anno eodem modo se debet habere sicut
ille qui habet solum venialia talis
enim solum venialia confiteri debet ut
quidam dicunt vel profiteri se
absoluto mortali et minus et sacerdos
ei inferior conscientie credere debet et tenetur
sed in rei confiteri tenetur non sunt
sicut quorum confessus fuisset quamvis quanto
pluribus sacerdotibus confitetur aliquis
tanto plus de pena remitti ei

sanctificatio

tia concupiscentia confessionis que
imposita satisfactionis comparatur
in quo vi clavium unde licet
possit confiteri quod a bono penitentia
liberatur nec reiteratur facit dum
tamen sacramento nisi ille in quo
satisfactio absolvitur vel peccatur
torum impressionem vel per inconfessionem
quorum neutrum est in prima unde bo-
num est quod ille qui auctoritate episcopi
confessionem audit iniungat confi-
tenti quod confiteatur ipso sacerdoti qui
si voluerit nichilominus eum absol-
vere debet

De vi sic proceditur videtur quod
in fine vite penitens non pos-
sit a quolibet sacerdote absolvi quia
ad absolutionem requiritur aliqua iuris-
dictio ut dictum est sed sacerdos non
acquirit iurisdictionem super eum qui
fuit prius ergo nemo potest eum
absolvere nisi ille qui sacramentum
baptismi in articulo mortis ab alio
quam ipso sacerdote recipit non debet
ab ipso sacerdote iterum baptizari Sed
ergo quilibet sacerdos in articulo
mortis possit absolvere a quolibet
peccato non debet penitens si evadat
a proprio sacerdote recurrere quod falsum
est quia alius sacerdos non habet
cognitionem consilium peccatorum sui
ipsius in articulo mortis sicut si
aliquis sacerdoti baptizatur ita et
non sacerdoti sed non sacerdos non po-
test absolvere in foro spirituali ergo
nec sacerdos in articulo mortis
eum qui non est sibi subditus Sed
quia necessitas spiritualis est ma-
ior quam corporalis sed aliquis
in necessitate ultima potest aliorum rebus
uti etiam invitis dominis ad subve-
niendum corporali necessitati ergo
et in articulo mortis ad subveniendum
spirituali necessitati potest quilibet sacerdo-
tem absolvi Item ad hoc sunt auc-
toritates compilate in libro 4o

Dicendum quod quilibet sacerdos quantum est de
virtute clavium habet potestatem indiffe-
renter in omnes et quantum ad omnia
peccata sed hoc quod non possit omnes
ab omnibus peccatis absolvere hoc est
quia per ordinationem ecclesie habet iuris-
dictionem limitatam vel omnino nullam
habet sed quia necessitas legem non
habet ideo quantum ad articulum
mortis per ecclesie ordinationem non
impeditur quin absolvere possit eo
quod habet claves eadem sacramentali
et tum sequitur quod absolutionem al-
terius sicut si a proprio sacerdo-
te absolveretur nec solum a peccatis et
per a quolibet sacerdote absolvi
sed etiam ab excommunicatione et a quo-
cumque sit lata quia hec absolutio
etiam ad iurisdictionem pertinet que
per legem ordinationis ecclesie coar-
tat Ad primum ergo dicendum quod aliquis
potest uti iurisdictione alterius cum
voluntate quia ea que iurisdictio-
nis sunt quantum per voluntatem ex-
tra acceptat ut quilibet sacer-
dos absolvere possit in articulo
mortis ideo oportet ipso quod aliquis
non iurisdictionis quantumcumque iuris-
dictione careat Ad 2 dicendum quod non debet
eum recurrere ad proprium sacerdotem ut
iterum a pena solvat a quibus in
articulo mortis absolutus est sed
ut innotescat ei quod est absolutus
nec similiter oportet quod absolutus
ab excommunicatione adeundo debet
quod alias absolvere potuisset absolu-
tionem petens sed satisfactionem as-
serens Ad 3 dicendum quod baptismus ex corpore
satisfactione in se efficaciam et
ideo a quocumque conferatur aliquis sa-
cramentum recipit sed in sacra-
mentali penitentia consistit in passione
ministri et ideo ille qui laicus con-
fitetur quantum in se implet quod oportet
est de sacramentali confessione tamen

sacramentalem absolutionem non
consequitur ideo aliquis habet sig-
natum ad diminutionem pene que fit
per confessionis virtutem et pena pro
non confitentur diminutionem aliam
pene que est per erubescentiam et id-
eo quod uni sacerdoti confitetur et
magis fit confessus dicendo
prius per hanc viam quam si sa-
cerdoti simul confessus

Quod vii sic proceditur modo
quod pena temporalis relaxatur habemus
per primum manet non taxatur
secundum quantitatem culpe taxatur
tamen secundum delectationem quam facit in
peccato ubi patet Apoc. xviii° quantum
glorificavit se et in deliciis
fuit tantum date illi tormentum
et luctum pro quibus ubi est maior
delectatio est minor culpa quia pec-
cata carnalia plus habent delectatio-
nis quam spiritualia nec minus ha-
bent ut Gregorius ergo pena non tax-
atur secundum quantitatem culpe Item
eodem modo aliquis obligatur pro pecca-
ta mortalia in nova lege et in
veteri quod in veteri lege debebatur
pro peccatis pena septem dierum ut
patet vii diebus immundi essent
enim ergo in novo testamento
imponitur pena septennis pro u-
no peccato mortali modo quod quan-
titas pene non respondet quanti-
tatem culpe Item maius est peccatum
homicidium in layco quam fornica-
tionis in sacerdote quia ei in con-
tinentia que fuit non esse peccati ma-
gis agravat quam que sunt de
quantitate pene pro layco homi-
cidio imponitur septennis pena
sacerdoti x annorum secundum canones
ergo pena non taxatur secundum quan-
titatem Item maius peccatum est
quod in ipsum corpus committitur quia
tanto gravius quis peccat quanto
maior est in quem peccatur pro
effusione sanguinis et in sal[illegible]

altaris commissa in anglia pena xl
dierum vel parum amplius propter
iniuriam simplici virgini pena
septennis secundum canones ergo quanti-
tas pene non videtur quantitati culpe
Item xxxiii [illegible] in [illegible]
ad adulteria sunt indicabo eum
ergo quantitas motum quantitas pec-
cati punitionis peti est secundum
quantitatem culpe Item homo re-
ducit ad equalitatem iniustus per pe-
nitentiam inflictam sed hoc non
esset si quantitas culpe et pene
non sibi viderent ergo idem
alteri videt Videtur dicendum quod pe-
na post dimissionem culpe relinquitur
ad duo scilicet ad debitum solvendum
et ad remedium prestandum sed
ergo taxatio pene consideratur
quantum ad duo primo quoniam et sic
quantitas pene radicaliter re-
spondet quantitati culpe autem
secunda de dimittatur ut [illegible] ad summam [illegible]
que prima nata sunt remittere
plus remittitur secundum hoc quod adhuc
[illegible] minus remittitur vel solvendum
restat quia quanto peccatorum plus
de pena dimissum est tanto per
confessionem minus dimittendum restat
secundo quantum ad remedium vel illius
qui peccavit vel aliorum et sic quan-
titas [illegible] peccato indiget pena
vel quia peccatum difficilius re-
sistit quam peccato alterius sicut
iuveni imponitur pro fornicatione
maior pena quam seni quamvis
minus peccet vel quia in eo peccatum
est periculosius sicut in sacerdote
quam in alio vel quia [illegible] magis
prona est ad illud peccatum et ideo
pena [illegible] alii sunt coercendi
pena ergo [illegible] pene quantum
ad [illegible] est et ideo non
semper pro maiori peccato maior pe-
nitentia imponitur sed pena pur-
gatorii solum est ad solvendum debitum

quia ultimus non manet locus
peccandi et ideo illa pena taxatur
solum secundum quantitatem peccati com
paratam ad contritionem quantum
et confessionem et absolutionem
quia pena hic de pena aliquid
remitti debet et applicatur diu
genus mitigationis satisfactionis sue
comparanda. Dicendum ergo quod
in libris illis duo tanguntur qua-
te culpe scilicet glorificatio et deli-
cie quorum primum pertinet ad elationem
peccantis quia deo resistit secundum ad
delectationem peccati. Quamvis autem sit maior
delectatio quam in maiori culpa
tamen etiam licet sit maior elatio et ideo
ratio non procedit. Ad secundum dicendum
quod illa pena vii dierum non erat
expiativa a pena debita peccato
suo etiam si per illos dies mo-
reretur in purgatorio punietur
sed expiabatur aliqua irregularitate a qua
omnia sacrificia legalia expiab-
ant nichilominus tamen temporibus pa-
ribus plus peccat homo in no-
va lege quam in veteri propter sa-
tisfactionem ampliorem quam suscipit
in baptismo et propter beneficia dei
potiora humano generi exhibita
et hoc patet quod dicitur Hebreorum x quanto
deteriora meretur sup-
plicia etc. nec tamen hoc verum est de
qualibet [illegible] pro quolibet peccato mor-
tali septennis pena sed hoc est
quasi quedam regula quibus in
imponendis penitentiis tamen oportet
dimittere consideratis aliis peccatis
vel circumstantiis. Ad tertium dicendum quod episcopus
vel sacerdos cum maiori periculo
suo et aliorum peccat et ideo sollici-
te retrahunt eum canones a peccato
quia alios maiorem penam indig-
eo secundum quod est in remedium quibus
quamvis non debeatur tanta severitas
[illegible] in purgatorio non tanta ab

eo exigitur. Ad quartum dicendum quod pena ca-
nonica est intelligenda quando nota est sacerdoti
hoc accidit si enim sponte fuisset
multo graviori pena dignus esset

# Deinde considerandum est de quali-

tate confessionis. Circa quam
queruntur quatuor. Primo utrum con
fessio possit esse informis. Secundo utrum
oporteat confessionem esse integram.
Tertio utrum possit aliquis per alium
vel per scriptum confiteri. Quarto utrum xvi
conditiones que assignantur a magistris
ad confessionem requirantur.

Ad primum sic proceditur. Videtur
quod confessio non possit esse in-
formis. Dicitur enim Ecclesiastici xvii a mortuo
velud qui non est perit confessio
sed ille qui non habet caritatem est
mortuus quia ipsa est vita anime
ergo absque caritate non potest esse
confessio. Preterea confessio dividitur contra
contritionem et satisfactionem
neque possunt extra caritatem fieri ergo nec
confessio. Preterea in confessione
oportet quod os cordi concordet quia hoc
ipsum nomen confessionis requirit sed
ille qui adhuc manet in affectu
peccati quod confitetur non habet cor ori con
cordans quia corde peccatum tenet
quod ore damnat ergo talis non confitetur.
Sed contra quilibet tenetur ad confessionem
mortalium sed si aliquis semel
confessus est etiam in mortali existens
non tenetur ulterius ad confitendum eadem
peccata quia cum nullus sciat se cari-
tatem habere nullus sciret se con-
fessum fuisse ergo non est de ratione
confessionis quod sit caritate formata.
Respondeo dicendum quod confessio est actus virtutis et pars
sacramenti secundum autem quod est actus
virtutis est actus meritorius et sic
sic confessio non valet sine caritate.

que est principium inciendi sed per se
quod est per sacramentum sit ordinat to-
tum ad sacerdotem qui habet claves
ecclesie qui per confessionem confitentis
conscientiam cognoscat et secundum hoc confessio
potest esse etiam in eo qui non est con-
tritus quia potest peccata sua confiteri
sacerdoti et clavibus ecclesie se sub-
icere et quamvis tunc non percipiat ab-
solutionis fructum tamen recedente
fictione percipere incipiat sicut etiam
est et in aliis sacramentis unde
non tenetur iterare confessionem qui
fictus accedit sed tenetur postmodum
fictionem suam confiteri Ad secundum
ergo dicendum quod auctoritas illa intelli-
genda est quantum ad fructum confessi-
onis percipiendum quem nullus extra cari-
tatem existens percipit Ad tertium dicendum quod
confessio et satisfactio sunt deo sed
tamen confessio sit homini et ideo devotione
confessionis et satisfactionis est
quod homo sit deo per caritatem unitus
non autem devotione confessionis Ad
quartum dicendum quod ille qui peccata quelibet nar-
rat que loquitur et sic corde contrarius
voci vel labiis quantum ad secundum confes-
sionis quamvis conscientiam a con-
fessionis fine

Ad secundum sic proceditur videtur quod non
oporteat confessionem esse integram
ita ut scilicet omnia peccata uni sacerdoti
confiteantur quia erubescentia
facit ad diminutionem pene sed quan-
to pluribus sacerdotibus quis confi-
tetur tanto maiorem erubescen-
tiam patitur ergo fructuosior est con-
fessio si pluribus sacerdotibus divi-
datur Preterea confessio ad hoc necessaria
est ut pena iniungatur ut pena
secundum arbitrium sacerdotis peccatis taxetur
sed sufficiens pena potest imponi a
diversis sacerdotibus de diversis peccatis
ergo non est necesse uni sacerdoti omnia pec-
cata confiteri Preterea contingit quod aliquis post
confessionem factam et satisfactionem

confessionem recordetur alicuius pec-
cati mortalis quod dum confitebatur
in memoria non habebat et tunc
copiam proprii sacerdotis ad quem prius con-
fessus fuit habere non poterit ergo
poterit illud solum peccatum alteri confiteri
et sic diversa peccata diversis sacerdotibus
confitebitur Preterea sacerdoti non debet fieri
confessio de peccatis nisi propter ab-
solutionem sed quandoque sacerdos qui con-
fessionem audit potest de quibusdam
peccatis absolvere non de omnibus ergo
ad minus in illo casu non oportet quod confes-
sio sit integra Sed contra hypocrisis est
impedimentum penitentie sed dividere
confessionem ad hypocrisim pertinet ut
Augustinus dicit ergo confessio debet esse in-
tegra Preterea confessio est penitentie pars
sed penitentia debet esse integra ergo et
confessio Respondeo dicendum quod in medicina corporali
oportet quod medicus non solum unum mor-
bum contra quem medicinam dare debet
cognoscat sed etiam totam [illegible]
dispositionem infirmi eo quod unus mor-
bus ex adiunctione alterius aggravatur
et medicina que uni morbo con-
petit alteri nocumentum prestaret
et similiter est in peccatis quia unum
aggravatur ex adiunctione alterius et id
quod uni peccato esset conveniens medicina
alteri incentivum preberet tamen quandoque ali-
quis convincitur peccatis inferioribus
sit ut [illegible] et ideo
de necessitate confessionis est quod homo
omnia peccata confiteatur que in me-
moria habet quod si non faciat confessio non
est sed confessionis simulatio Ad primum
ergo dicendum quod etsi erubescentia sit mul-
tiplicior quando diversa peccata diversis tamen
omnes simul non sunt ita magne eru-
bescentie sicut illa una qua quis
omnia peccata simul confitetur quia unum
peccatum per se consideratum non demonstrat
ita malam dispositionem peccantis sicut
quando est ad plura alia conside-
ratio quia in uno peccato aliquis quasi
ex ignorantia vel infirmitate labitur

sed multitudo peccatorum demonstrat in-
bitam penitentiam vel magnam corrup-
tionem cuius. Ad 2 dicendum quod penitentia
[illegible] sacerdotibus imposita non est
sufficiens quia quilibet compor-
tantum pro se et non quantitate ipsius
quia talis coadiutor alterius et
[illegible] peccata quae grava tantum peccatum
alterius est promotor alterius et sic
sacerdos confessionem audiens [illegible]
gerit et ideo [illegible] sicut hoc modo
confessio sicut sacerdoti fit [illegible]
tione unde sicut non est contri-
tio nisi quis de omnibus peccatis conteratur
ita non est confessio nisi quis de
omnibus quae memoriae occurrunt
confiteatur. Ad tertium dicendum quod quidam
dicunt quod quando aliquis recordatur
peccatorum quae prius oblitus erat debet
etiam ea quae prius confessus fuit
confiteri et praecipue si non potest eundem
sacerdotem habere cui ante confessus fuerat ut
omnia cognoscat ut totius culpae
quantitatem sacerdoti innotescat
sed hoc non videtur esse necessarium
quia peccatum ex quantitate et ex se
ipso et coadiunctione alterius peccati
ante de quibus confessus est
manifestavit quantitatem quam ex se
ipsis habent. Ad hoc autem quod sacerdos
ignorantis quantitatem illius peccati co-
gnoscat sufficit quod homo peccatum con-
fitens dicat explicite et alia
in generali dicens quod etiam alia
multa confitetur quorum oblitus fuit.
Ad quartum dicendum quod etiam si sacerdos
non de omnibus possit absolvere te-
netur sibi omnia confiteri ut quan-
titatem totius culpae cognoscat
et de illis de quibus non potest ab-
solvere ad superiorem remittat.

Tertio sic proceditur.

Videtur quod possit per alium quis
confiteri vel per scriptum quia confessio
necessaria est ad hoc ut conscientia pae-
nitentis sacerdoti pandatur sed
homo potest etiam per alium vel per scriptum
suam conscientiam sacerdoti manifestare
ergo sufficit per scriptum vel per alium
confiteri. Praeterea quidam non intelliguntur
a propriis sacerdotibus propter linguae diver-
sitatem et tales non possunt nisi per alios
confiteri ergo non est de necessitate sa-
cramenti quod per se quis confiteatur et
ita videtur quod si per alium quis confessus
fuit qualitercumque quod sufficiat ei ad
salutem. Praeterea de necessitate sacra-
menti est quod homo proprio sacerdoti con-
fiteatur ut ex dictis patet sed ali-
quando proprius sacerdos est absens ita
non potest poenitens ipsa voce loqui
posset autem per scriptum ei suam conscientiam
manifestare ergo videtur quod per scrip-
tum ei suam conscientiam transmittere
debeat. Sed contra quilibet ad confessionem
peccatorum sicut ad confessionem fidei
obligatur sed confessio fidei ore
est facienda ut patet Ro. x. ergo
et confessio peccatorum. Praeterea qui per se ipsum
peccavit per se ipsum debet poenitere sed
confessio est pars poenitentiae ergo poeni-
tens debet confiteri per se ipsum. Respondeo
dicendum quod confessio non solum est actus virtutis
sed etiam est pars sacramenti quamvis
autem actum virtutis secundum quod est actus
virtutis sufficiat qualitercumque fieri
et si non sit tanta difficultas
in uno modo sicut in alio tamen secundum
quod est pars sacramenti determinatum ac-
tum habet sicut et alia sacramenta quae
determinatam materiam et sicut in bap-
tismo ad significandum interiorem ablutionem
assumitur elementum cuius est maxime
usus in abluendo ita in actu sac-
ramentali ad manifestationem ordinato
assumitur ille actus qui maxime consuevit
manifestare scilicet verbum proprium alii
enim modi sunt inducti in supple-
mentum istius. Dicendum ergo est quod sicut
in baptismo non sufficit qualitercumque
ablui et per quodcumque elementum ita nec
in confessione sufficit qualitercumque peccata
manifestare sed oportet quod per actum oris
ea manifestet. Ad primum dicendum quod [illegible]

qui usum lingue non habet sufficit quod per signa aut nutum aut per scripturam confiteatur et non exigitur ab eo plus quam possit sicut qui aquam non possit habere debeat baptismum recipere nisi in aqua quia in aqua est omnino ab exteriori et non ab alio possibilis. Sed actus confessionis est a nobis et ideo quando non possumus loqui debemus saltem quod possumus confiteri debemus. Sed in absentia proprii sacerdotis potest etiam laico fieri confessio et ideo non oportet quod per scriptum fiat quia plus pertinet ad necessitatem confessionis actus quam res cum fit confessio.

Ad quartum sic proceditur videtur quod ille conditiones que a magistris assignantur scilicet sexdecim non requirantur ad confessionem. Sit simplex humilis confessio pura fidelis atque frequens nuda discreta libens verecunda integra secreta lacrimabilis accelerata fortis et accusans et sit parere parata. Fides enim simplicitas et fortitudo sunt per se virtutes ergo non debent poni pro conditionibus confessionis. Praeterea purum est quod non est permixtum alteri. Ergo superflue utrumque ponitur. Praeterea semel commissum nullus tenetur confiteri nisi semel. Ergo si homo peccatum non iteret non oportet quod sit frequens. Praeterea confessio ad satisfactionem ordinatur. Sed satisfactio quandoque est publica. Ergo et confessio non semper debet esse secreta. Praeterea illud quod non est in potestate nostra non requiritur a nobis. Sed lacrimas emittere non est in potestate nostra. Ergo non requiritur a confitente. Respondeo dicendum quod dictarum conditionum quedam sunt de necessitate confessionis quedam de bene esse ipsius. Ea autem que sunt de necessitate confessionis vel conveniunt ei secundum quod est actus virtutis vel secundum quod est pars sacramenti. Si primo modo aut ratione virtutis in genere aut ratione virtutis specialis cuius est actus aut ex condicione actus. Virtuti autem in genere sunt quatuor conditiones ut in 2° Ethicorum. Quarum prima est ut sciens sit et quantum ad hoc confessio debet esse discreta secundum quod in actu omnis virtutis prudentia requiritur. Est autem hec discretio ut maiora cum maiori pondere confiteantur. Secunda conditio est ut sit actus eligens quia actus virtutis debet esse voluntarius et quantum ad hoc dicit aut libens. Tertia conditio est ut propter debitum finem operetur et quantum ad hoc dicit quod debet esse pura ut scilicet recta sit intentio. Quarta est ut immobiliter operetur et quantum ad hoc dicit quod debet esse fortis ut scilicet propter verecundiam non dimittat. Est autem confessio actus penitentie que quidem primo initium sumit in horrore turpitudinis peccati et quantum ad hoc confessio debet esse verecunda ut scilicet non se iactet de peccatis propter aliquam secularitatem admixtam. Secundo progreditur ad dolorem pro peccato commisso et quantum ad hoc debet esse lacrimabilis. Tertio in abiectione sui terminatur et quantum ad hoc debet esse humilis ut se miserum confiteatur et infirmum. Ex propria vero ratione huius actus qui est confessio habet quod sit manifestativa que quidem manifestatio per quatuor impediri potest. Primo per falsitatem et quantum ad hoc dicit fidelis idest vera. 2° per obscuritatem verborum. 3° per verborum multiplicationem et contra hoc dicit simplex ut non recitet in confessione nisi quod ad quantitatem peccati pertinet. 4° ut non subtrahantur aliqua de his que manifestanda sunt et contra hoc dicit integra. Secundum autem quod confessio est pars sacramenti sic convenit ministerio sacerdotis qui est minister sacramenti. Unde oportet quod sit accusans ex parte confitentis parere parata ex p[arte]

corporem ad sacerdotem secreta quan-
tum ad quietem pocii in quo se ac-
tio contie grace agitur . Sz dece-
ne esse confessionis est quod sit fre-
quens et quod sit accelerata ut sci-
licet statim confiteatur . Ad primum ergo
dicendum quod non est inconveniens quod confes-
sionis utitur in actu alterius mec-
nia qui aliquid impedat ... quia
medium quod est sonus utitur principali-
ter cum alie utitur pro principatorum
sicut . Ad 2 dicendum quod hic quod duas prima
intencionis excludit simplicitatem
aqua homo videtur simplicem
aliam admixtionem excludit . Ad
3 dicendum quod hoc non est de intentione confes-
sionis sed debet esse adquerendo
dicendum quod propter scandalum aliorum qui pos-
sunt accipere audire ad malum in-
clinari non debet confessio fieri in pu-
blico sed in occulto . Sed pena autem
satisfactoria non scandalizat ita-
liquis quia quedam per se vel alio
facta opera satisfactoria sunt . Ad 4
dicendum quod intelligendum est de labiis mentis

## einde considerandum est de effectu

confessionis circa quod queruntur sex primo
utrum confessio liberet a morte peccati
2o utrum confessio liberet a quo-
modo a pena 3o utrum confessio ape-
riat paradisum 4o utrum confessio tri-
buat spem salutis 5o utrum
confessio generalis deleat peccata mor-
talia

Ad primum sic proceditur videtur
quod confessio non liberet a mor-
te . confessio enim cum contritione sequitur
sed contritio sufficienter delet culpam
ergo confessio non liberat a morte
peccati . Preterea sicut mortale est culpa
ita etiam veniale sed per confessionem
fit veniale quod prius fuit mortale
ut in libro dicitur . ergo per confessionem
non remittitur culpa sed culpa mortalis in ve-
nialem mutatur . Sz contra est . confessio
est pars penitencie sacramenti sed penitencia
a culpa liberat ergo et confessio .
Respondeo dicendum quod penitencia in quantum est sacramento-
rum precipue in confessione perficitur
quia per eam homo ministris ecclesie
se subdit qui sunt sacramentorum
dispensatores . Contricio enim vo-
tum confessionis annexum habet et sa-
tisfactio pro iudicio sacerdotis cui
fit confessio taxatur . Et quia in sa-
cramento penitencie gratia infunditur per
quam fit remissio peccatorum sicut
in baptismo et ideo eo modo con-
fessio vi absolucionis coniuncte
remittit culpam sicut et baptismus
liberat . Sed baptismus a morte cul-
pe liberat non solum secundum quod actu perci-
pitur sed etiam secundum quod in voto
habetur sicut patet in illis qui
iam sanctificati ad baptismum accedunt
et si aliquis impedimentum non
poneret in ipsa collatione baptismi
gratiam consequeretur remittentem
peccata si prius ei remissa non
fuissent . Et similiter dicendum est de con-
fessione adiuncta absolucione se-
cundum quod in voto penitentis precessit
a culpa liberavit postmodum
autem in actu confessionis et ab-
solucionis gratia augetur et etiam
remissio peccatorum daretur si prius
eius dolor de peccatis non suf-
ficiens ad contritionem fuisset et ipse
tunc obicem gratie non preberet
et ideo sicut de baptismo dicitur
quod liberat a morte ita etiam de con-
fessione dici potest . Ad primum ergo dicendum
quod contritio habet votum confessionis
annexum et ideo eo modo liberat
a culpa penitentes sicut et vo-
tum baptismi baptizandos . Ad 2m
dicendum quod veniale non dicitur
hic culpa sed pena expiabilis

comparabili videtur non sequitur quod culpa
in culpam committatur sed e contrario
advenit dicitur enim veniale ex
plicite videtur congruere sic quod ex
opere aliquo de culpa .i. venie causa
nisi videbus sicut peccatum committitur
alio documento sicut accipientes
quia per confessionem sic evenit quod de
culpa prius homo venia confitetur
De secundo sic proceditur
Videtur quod confessio non liberet
a quoque pena quia peccato non debetur
nisi pena eterna vel temporalis sed pe-
na eterna per contritionem dimittitur pena
autem temporalis per satisfactionem ergo per
confessionem nichil dimittitur de pena
preterea voluntas pro facto reputatur ut com-
muniter dicitur sed ille qui contritus est ha-
buit propositum confitendi ergo tan-
tum valuit sibi sicut si fecisset confessionem
et ita per confessionem quam postea facit
nichil de pena dimittitur. Sed contra
penam sed confessio secundum formam pena-
lis opera computatur pena peccato debita
ergo et per confessionem aliquid. Respondeo dicendum quod confes-
sio simul cum absolutione sed in liber-
tende a pena aliquid sicut computata
et absolutionem et sic quantum liberat
morte omnis a pena eterna sicut
etiam a culpa que quidem pena est
[illegible] et [illegible] [illegible]
a qua hic liberatus adhuc manet
obligatus ad penam temporalem sed quia
pena est medicina purgans et
promovens et ideo pena restat in
purgatorio patienda etiam hiis qui
a pena inferni liberati sunt que
quidem pena est proportionata viribus
penitentis [illegible] unde [illegible] per
virtutem clavium in tantum minuitur quod pro-
portionata viribus penitentis remanet
ita quod satisfaciendo se in hac vita
purgare possit [illegible] dimittitur
ut pena [illegible] naturaliter [illegible] fa-
cientis cum [illegible] pena [illegible]
[illegible] et ideo quanto aliquis pluribus

vices de pluribus peccatis confitetur tanto mag-
is pena minuitur et per hoc patet
responsio ad primum. Ad secundum dicendum quod vo-
luntas pro facto non reputatur in hiis
que sunt ab alio sicut est de baptismo
non enim tantum valet voluntas susci-
piendi baptismum sicut ipsum suscep-
tio sed reputatur voluntas pro facto
in hiis que sunt ab homine
et ideo quantum ad premium essenciale
non autem quantum ad penam [illegible]
et quantum ad premia accidentalia
[illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] con-
fessus et absolutus minus in purga-
torio punietur quam contritus tantum.
De tertio sic proceditur. Videtur
quod confessio non aperiat paradisum
quia diversorum diverse sunt effectus
sed aperire paradisum est effectus bap-
tismi ergo non est effectus confessionis
Preterea quod clausum est ante aper-
iretur non potest sed ante confessionem
moriens intrat paradisum potest
ergo confessio non aperit paradisum
Sed contra confessio facit hominem sub-
ici clavibus ecclesie sed per eas a-
peritur paradisus ergo et per confessionem
Respondeo dicendum quod a paradisi introitu pro-
hibetur [illegible] per culpam et re-
atum pene et quia utrumque [illegible]
confessio [illegible] ut [illegible]
non [illegible] paradisum aperire. Ad primum ergo
dicendum quod quamvis baptismus et penitentia sint
diversa sacramenta tamen agunt in
virtute unius passionis Christi per quam adi-
tus paradisi est apertus. Ad secundum
dicendum quod ante votum confessionis para-
disus clausus erat peccanti mortaliter
licet quandoque per contritionem votum
confessionis importantem aperiatur sicut
etiam ante confessionem actualem
[illegible] non tamen obstaculum reatus
est totaliter amotum ante confessionem
et satisfactionem.
De quarto sic proceditur. Videtur
quod effectus confessionis positi
non debeant quod tribuitur sibi salutis

quia spes coniuncta meritoriis
actibus provenient et sic non in-
ceteris ipsius effectus confessionis sed
per tribulacionem ad spem pervenimus
ut patet Ro. v. sed tribulacio secundum
se opus satisfaccionis sustinet
ergo tribuere spem salutis magis
est satisfaccionis quam confes-
sionis. Sed circa professionem quod
sit humilior et mitior sic ipsam
magis ducat sed per hoc homo accipit
spem salutis ergo confessioni prop-
terea est tribuere spem salutis.
Ad secundum dicendum quod spes remissionis peccatorum
non est nobis nisi propter [illegible] et quia
homo professione se subicit cla-
vibus ecclesie ex passione Christi
efficacibus ideo dicitur quod confessio
spem salutis tribuit. Ad primum
ergo dicendum quod ex actibus non potest esse
spes salutis principaliter sed ex gra-
tia redemptoris et quia confessio
gratie redemptoris innititur ideo spem
salutis tribuit non solum ut actus
meritorius sed ut pars sacramenti.
Ad secundum dicendum quod tribulacio spem
salutis tribuit per punicionem pec-
catorum et purgacionem, similiter etiam
confessio modo est predicto.

Ad quartum sic proceditur videtur
quod confessio generalis non suffi-
ciat ad delendum peccata mortalia
oblita. Peccatum enim quod per confessionem
est deletum non est necesse iterum con-
fiteri. Si ergo peccata oblita per confes-
sionem generalem dimitterentur
non esset necessarium quod ad memo-
riam redeuntia aliquis ea confiteretur.
Preterea quicumque non est sibi conscius pecca-
ti vel non est in peccato vel est oblitus sui
peccati. Si ergo per generalem confessionem
peccata mortalia oblita dimittuntur
quicumque non est sibi conscius de aliquo
peccato mortali per generalem confes-
sionem potest esse certus quod sit immu-
nis a peccato mortali quod est contra apostolum
1 ad Cor. iiii Nichil mihi conscius sum
sed non in hoc iustificatus sum. Preterea nul-
lus ex negligencia reportat commodum
sed non potest esse sine negligencia
quod aliquis peccatum mortale oblivi-
scatur antequam ei dimittatur
ergo non reportat commodum tale quo-
dam quod sine speciali confessione ei
peccatum dimittatur. Preterea magis est
elongatum a cognicione confitentis
illud quod est omnino ignoratum quam
illud cuius est oblitus. Sed peccata per
ignoranciam commissa generalis confes-
sio non delet quia tunc heretici ne-
scientes aliqua peccata in quibus sunt esse
peccata aut etiam aliqui simplices
per generalem confessionem absol-
verentur quod falsum est. Ergo gene-
ralis confessio non tollit peccata oblita.
Sed contra ps. Accedite ad eum et illu-
minamini et facies vestre non confunden-
tur. Sed ille qui confitetur omnia que scit
accedit ad deum quantum potest plus enim non po-
test. Ergo non repulsam patietur sed
veniam consequitur. Preterea ille qui confitetur
omnia peccata que in memoria habet
aliquorum oblitus non est fictus
quia ignoranciam facti patitur
que a peccato excusat. Ergo veniam
consequitur et sic peccata que oblita
sunt relaxantur cum impium sit di-
midiam sperare veniam. Respondeo dicendum quod
confessio operatur presupposita contricione
que culpam delet et sic confessio
directe ordinatur ad dimissionem pene
quod quidem facit ex erubescencia quam
habet et potestate clavium quibus se con-
fitens subicit. Contingit autem quandoque quod
per contricionem precedentem peccatum aliquod
deletum est quo ad culpam vel in
generali si sine memoria eius
non habebatur vel in speciali et tamen

ante confessionem alicuius peccati obliti
esset et tunc confessio generalis
sacramentalis operatur ad remissionem
poenae aeternae et omnium quibus se con-
fitens subicit illius obliviositatis
culpa in ipso est ponitur sed de
ipso patet quia virtute sententiae confes-
sionis peccati poena minuebat poena-
litatis. Secundo quia quis specialiter coram sa-
cerdote non exhibuit non est diminu-
ta. Ad primum ergo dicendum quod in confessione
sacramentali non solum recipitur abso-
lutio sed iniungitur sacerdote satisfac-
tionem imponente exhortatione [illegible]
et ideo ista absolutione sit sum[illegible]
tunc tamen confiteri ut suppleret quod defuit
sacramentali confessioni. Ad 2 dicendum quod con-
fessio non operatur ut dictum est nisi in
contritione praesupposita. Secundo quia quod
debet sunt non per aliquos sive fie-
ret sive per [illegible] gratiam habeat per
longitudinem et ideo sive non per istam
confessionem generalem sit plene per-
catio obliti dimissa peccati quae
quidam possit per conjecturas aliquis
aestimare. Ad tertium dicendum quod ipse non re-
petat consilio vel negligentia quod
non ita plenam remissionem consequitur
sicut alios quia tamen sufficit nec ta-
men tenetur et tamen iterum confiteri tenetur ad
memoriam peccati advenerit. Ad quartum
dicendum quod ignorantia iuris non excu-
sat quia ipsa peccatum est sed igno-
rantia facti excusat. Unde si aliquis
dimittit quod non confitetur peccata quia
nescit esse peccata propter ignorantiam
iuris divini non excusatur ut a fic-
tione excusatur autem si nescivit
ea esse peccata propter ignorantiam
particularis circumstantiae sicut si cognovit
mulierem alienam quam credidit esse suam
et oblivio de actu peccati habet igno-
rantiam facti et ideo excusat a pec-
cato fictionis in confessione quod fructum
absolutionis et confessionis impedit.

# [D]einde considerandum est de satisfactione

Circa quam quatuor consideranda sunt.
Primo de eius quidditate. Secundo de
ipsius possibilitate. Tertio de eius qua-
litate. Quarto de his per quae homo de
peccatis satisfacit. Circa primum quaeruntur tria.
Primo utrum satisfactio sit virtus vel ac-
tus virtutis. Secundo utrum sit actus iusti-
tiae. Tertio utrum diffinitio satisfactionis
quae in littera ponitur convenienter
assignetur.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod
satisfactio non sit virtus neque
virtutis actus. Omnis enim actus virtutis
actus est meritorius. Sed satisfactio
non est meritoria ut videtur quia
meritum gratuitum est. Sed satis-
factio debitum attendit. Ergo satis-
factio non est actus virtutis. Praeterea ac-
tus virtutis est voluntarius. Sed
aliquando fit satisfactio etiam
invito de aliquo ut quando aliquis
pro offensa malefactoris mulctari iudi-
catur punitur. Ergo poena non est
virtutis actus. Praeterea sicut philosophus dicit 8 Ethicorum
in virtute morali principale est e-
lectio. Sed satisfactio non fit
per electionem sed respicit principaliter
exteriora opera. Ergo non est vir-
tutis actus. Sed contra satisfactio ad
poenitentiam pertinet sed poenitentia est virtus
ergo satisfactio est actus virtutis.
Praeterea nullus actus nisi virtutis operatur
ad deletionem peccati nisi sit actus vir-
tutis quia contraria destruunt se invicem
sed per satisfactionem peccatum
totaliter annihilatur. Ergo satisfac-
tio est virtutis actus. Respondeo dicendum quod ali-
quis actus dicitur esse actus virtutis
dupliciter. Primo materialiter et sic quili-
bet actus qui malitiam non habet
implicatam vel defectum debitae cir-
cumstantiae actus virtutis dicitur quia
quolibet tali actu potest vir-
tus in suum finem sicut est am-
bulare loqui et huiusmodi. Alio modo

dicitur esse actus alicuius, esse actus virtutis formaliter, quia ipse suo nomine formam et rationem virtutis implicatam habet, sicut fortiter pati dicitur actus fortitudinis. Formale autem cuiuslibet virtutis moralis est ratio medii. Unde omnis actus qui rationem medii importat, actus virtutis formaliter dicitur. Et quia aequalitas medium est, quod suo nomine satisfactio importat, cum non dicatur aliquis satisfacere nisi secundum proportionem aequalitatis ad aliquid, constat quod satisfactio etiam formaliter est actus virtutis. Ad primum ergo dicendum quod licet satisfacere sit debitum, tamen inquantum satisfactio voluntarie fit, eius operis gratuiti recipit proprietatem operis, et sic operans facit de necessitate virtutem. Cum debitum rationem meriti tollit per hoc quod necessitatem importat quae voluntati contrariatur; si voluntas necessitati assentiat, non ratio meriti tollitur. Ad secundum dicendum quod actus virtutis non requirit voluntarium in eo qui patitur, sed in eo qui facit, quia illius actus est. Et ideo cum ille in quem [illegible] commissum est se habeat ut patiens ad satisfactionem, non ut agens, non oportet quod in eo voluntaria sit satisfactio, sed in eo qui satisfacit. Ad tertium dicendum quod principale in virtute potest accipi dupliciter. Uno modo principale in ipsa inquantum est virtus, et sic ea quae ad rationem virtutis pertinent et magis ei propinqua sunt principaliora sunt in virtute, et sic electio et interiores actus in virtute morali principaliores sunt aliis. Potest accipi principale in virtute inquantum est talis virtus, et sic principalius in ipsa est id quod speciem dat, et sic accipit actus exterior quandoque principalitatem in aliquibus,

virtutibus quae sunt circa operationes exteriores, sicut est circa talem actum iustitia, et sic actus exteriores in quibusdam virtutibus sunt principaliores, et talis etiam est in satisfactione.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod satisfactio non sit actus iustitiae, quia satisfactio est ad hoc quod quis reconcilietur ei quem offendit. Sed reconciliatio, cum sit amoris, ad caritatem pertinet. Ergo satisfactio est actus caritatis et non iustitiae. Praeterea, causae peccatorum in nobis sunt passiones animae, quibus ad malum inclinamur. Sed iustitia secundum philosophum non est circa passiones sed circa operationes. Cum ergo ad satisfactionem pertineat peccatorum causas excidere, ut in littera dicitur, videtur quod non sit actus iustitiae. Praeterea, cavere in futurum non est actus iustitiae sed magis prudentiae, cuius pars est cautela. Sed hoc pertinet ad satisfactionem, quia ipsius est suggestionibus peccatorum aditum non indulgere. Ergo satisfactio non est actus iustitiae. Sed contra, nulla virtus attendit rationem debiti nisi iustitia. Sed satisfactio honorem debitum Deo impendit, ut Anselmus dicit. Ergo satisfactio est actus iustitiae. Praeterea, nulla virtus habet reducere exteriora ad aequalitatem nisi iustitia. Sed hoc fit per satisfactionem, quia per eam reconstituitur aequalitas emendae ad offensam praecedentem. Ergo satisfactio est actus iustitiae. Respondeo dicendum quod secundum philosophum in V Ethicorum medium iustitiae accipitur secundum adaequationem rei ad rem in proportionalitate aliqua. Unde cum ipsum nomen satisfactionis importet quamdam adaequationem, quia hoc adverbium satis aequalitatem proportionis designat, constat quod satisfactio formaliter iustitiae actus est. Iustitiae autem actus secundum philosophum est vel unius ad alterum, ut quando aliquis

reddit alteri quod ei debet vel
alterius ad alterum. Secundo modo
patitur iniustitiam inter duos. Quidam autem
est actus iustitie qui ad alterum equa-
litatem in ipso faciente constituit,
quidam autem alterius ad alterum
equalitatem constituit et iniustum pas-
so. Et quia satisfactio equalita-
tem in ipso faciente deponit, est
actus iustitie qui est sui ad al-
terum proprie loquendo. Secundum sui ad al-
terum potest aliquis facere iustitiam
vel in actionibus et passionibus vel
in rebus exterioribus sicut cum
iniuria fit alteri vel subtrahendo
rem vel per aliquam actionem ledendo.
Et quia iustus circa exteriora est
dare id est actus iustitie secundum quod
equalitatem in rebus exterio-
ribus constituit, proprie dicit hoc
quod est reddere. Sed satisfacere magis
equalitatem in actionibus denun-
ciat quamvis quandoque unum pro alio
ponatur. Et quia adequatio non
est nisi equalium, ideo satisfactio
inequalitatem actionum presuppo-
nit quandam offensam constituit et
ideo habet respectum ad offensam
precedentem nisi vindicativa iustitia
que equalitatem statuit in eo
qui iniustum patitur indifferenter sive
sit patiens idem quod agens
quando aliquis sibi ipsi penam infligit
sive non sit idem quod agens ut
quando unus alium punit ad iniuriam
vindicativa iustitia se habet [illegible]
et punitque equalitatem in iustitia
[illegible] imponat quia ipsemet
penam tenet ut sit quedam species
iustitie vindicative. Iustitie sed sit
et per hoc constat quod satisfactio que
equalitatem respicit offense pre-
cedentis [illegible] imponat operis
iustitie est [illegible] ad illam partem
que penitentia dicitur. Ad primum ergo di-
cendum quod satisfactio ut ex dictis
patet est quedam [illegible]
recompensatio secundum

iniuria illata immediate ad equa-
litatem iustitie pertingebat et per
consequens ad inequalitatem amici-
tie oppositam, ideo et satisfactio
ducit ad equalitatem iustitie prin-
cipaliter et ad equalitatem amicitie
consequenter. Et quia actus aliquis
elicitus ab illo habitu procedit
ad cuius finem immediate ordinatur,
imperatus autem ab eo ad cuius fi-
nem ultimo tendit, ideo satis-
factio elicitive est a iustitia, sed
imperative a caritate. Ad secundum
dicendum quod quamvis iustitia sit principa-
liter circa operationes, tamen consequen-
ter circa passiones inquantum sunt opera-
tionum cause, sed iustitia cohi-
bet iram ne alteri lesionem iniuste
inferat et concupiscentiam ne ad alienum
thorum accedat, et sic etiam satis-
factio per peccatorum causas excidere.
Ad tertium dicendum quod quelibet virtus moralis
participat actum prudentie eo quod
formaliter ipsa complet in eis ra-
tionem virtutis cum secundum eam medi-
um accipitur in singulis virtutibus
moralibus ut patet per diffinitionem
virtutis in 2° ethicorum.

Ad 2m sic proceditur. Videtur
quod diffinitio satisfactionis
inconvenienter ponatur ab
Augustino. Dicit enim quod satisfactio
est peccatorum causas excidere et
earum suggestionibus aditum non
indulgere. Causa enim actualis
peccati fomes est, sed in hac vita
non possumus fomitem excidere.
Ergo satisfactio non est peccatorum
causas excidere. Praeterea causa peccati
est fortior quam peccatum. Sed homo
per se non potest peccatum excidere ergo multo
minus causas peccati. Et sic idem
quod prius. Praeterea satisfactio cum sit
pars penitentie respicit non futu-
rum sed non indulgere aditum sug-
gestionibus peccatorum respicit

futuro ergo non de eo ponit in diffini-
tione satisfactionis. Quia satisfactio
dicitur ut offense preterite pro qua offen-
sa postea nulla fit mentio
ergo inconvenienter aliqua diffi-
nitio satisfactionis. Quia Anselmus
ponit aliam diffinitionem in libro
Cur deus homo: satisfactio est
honorem debitum deo impendere
in qua nulla fit mentio de bono
quod Augustinus ponit ergo altera
videtur esse insufficiens
quia honorem debitum potest innocens
impendere qui satisfacere non
potest innocenti ergo diffinitio
Anselmi est male ordinata.
Ad hoc dicendum quod iustitia non tantum ad hoc te-
ndit ut in equalitate [illegible]
auferat inimicitiam aliquam pre-
teritam sed ut in futurum equali-
tatem custodiat quia secundum philosophum
in 2 ethicorum pene medicine
sunt [illegible] et satisfactio que est
iustitie actus prout infertur est
medicina curans peccata preterita
et preservans a futuris. Et ideo quod ho-
mo satisfacit et peccata recto
tempore [illegible] et de futuro cavet et
secundum hoc duplicatur satisfactio
diffinitur duo modo respectu cul-
pe preterite quam recompensatio
curat et sic dicitur quod satisfactio
est illate iniurie recompensa-
tio secundum iustitie equalitatem
et in idem dicit redire diffinitio
Anselmi qui dicit quod satisfactio
est honorem debitum deo impendere
ut importetur debitum ratione cul-
pe commisse. Alio modo potest
diffiniri secundum quod preservat a cul-
pa futura et sic diffinit eam
hic Augustinus. Preservatio autem a
morbo corporali fit per ablationem
causarum quibus morbus consequi potest
[illegible] cum ablatione non potest morbus
contingere [illegible] in morbo spiri-
tuali non est ita quia liberum arbitrium non
cogitur. Unde causis presentibus

potest interim quedam [illegible] de
[illegible] et ideo in sa-
tisfactionis diffinitione duo ponuntur
scilicet abscisio causarum quantum ad
primum et remissio [illegible] si
[illegible] peccatorum quantum ad secun-
dum. Ad primum ergo [illegible] dicendum quod [illegible]
sunt cause proxime peccati actualis
que dicuntur [illegible] scilicet libido con-
cupiscentie ad actum peccati [illegible]
et aliqua relinquuntur peccata pre-
terita et [illegible]
[illegible] ut [illegible]
mala et bonum et tales cause
in hac vita per satisfactionem tolli
possunt [illegible] quamvis causa re-
mota peccati actualis non tollatur
corporaliter in hac vita per satis-
factionem et possibilitatem [illegible]
Ad 2m dicendum quod quia causa mali [illegible]
[illegible] eo modo quo causa
[illegible] non est [illegible] bonum [illegible]
bonum autem [illegible] tollit quia
contrarium. Ideo [illegible] est causa
[illegible] et mali [illegible] quia
[illegible] malum [illegible] quod non [illegible]
[illegible] nisi per [illegible] boni quod [illegible]
in caritate et causa [illegible]
causa peccati [illegible] non sunt sufficien-
tes causa [illegible] non [illegible]
tales [illegible] peccati sed sunt [illegible]
nes quia nec [illegible] satisfactio [illegible]
dei auxilio fit [illegible] caritate
esse non potest ut dicetur. Ad tertium dicendum
quod [illegible] quamvis [illegible] intentio
respiciat [illegible] tamen etiam [illegible]
[illegible] respicit [illegible] est [illegible]
[illegible] preservans et sic etiam satis-
factio. Ad quartum dicendum quod Augustinus
diffinit satisfactionem secundum quod fit
deo cui secundum rei veritatem nichil
subtrahi potest quamvis peccator quan-
tum in se est aliquid subtrahat et ideo
etiam satisfactione tali principaliter
requiritur emendatio in futurum
quam recompensatio preteritorum
et ideo propter hoc Augustinus diffinit
satisfactionem nichilominus [illegible]

fuerit quae sit causa causae quippe non sufficit in poenitentes tangat peccator ipse peccata detestatum aptare incipientes detestatio non motum sed in causa [illegible] accidens [illegible] ut causa subvenit [illegible] peccata [illegible] Ad v dicendum quod non est inconveniens quod detestationem causae [illegible] ordinatione [illegible] quae in ipso [illegible] et sic est impositus ut in dictis patet. Ad sextum dicendum quod intelligitur de [illegible] quod debet detestatione culpae contrariae quia debitum poenae respicit ut [illegible]

## Circa consider acionem [illegible]

sequitur satisfactionis circa quam duo quaeruntur. Primo utrum homo possit deo satisfacere. 2o utrum aliquis pro alio satisfacere possit.

Quantum ad primum sic proceditur videtur quod homo non possit deo satisfacere. Satisfactio enim debet esse aequalis offensae ut dicitur patet. Sed offensa in deum commissa est infinita secundum qualitatem respicit aliquem iniquitatem commissa [illegible] offendit qui principem [illegible] quam alium quemcumque. Cum ergo actio hominis non possit esse infinita videtur quod homo deo satisfacere non possit. Item praeterea quia totum quod habet deum est non potest pro aliquo debito recompensare. Sed omnes [illegible] dei sumus quia quicquid boni habemus ab ipso habemus. Cum ergo satisfactio sit recompensatio offensae praeteritae videtur quod deo satisfacere non possimus. Item [illegible] totum quod habet non sufficit ad [illegible] debitum [illegible] non potest pro illo debito satisfacere. Sed quicquid homo potest non sufficit ad solvendum debitum pro beneficiis gratiae [illegible] quod [illegible] non sufficientes debita.

Circa [illegible] ergo nullo modo potest satisfactio esse [illegible] offensae [illegible] quod homo totum tempus suum [illegible] [illegible] sed quod non potest recompensare quod est gravius [illegible] ut [illegible] ergo non potest homo recompensationem deo satisfacere. Item sicut idem quod [illegible] peccatum actuale mortale est gravius quam originale. Sed pro originali homo nemo potuit satisfacere nisi deus et homo ergo nec pro actuali. Sed contra sicut Hieronymus dicit qui dicit deo aliquid impossibile homini praecipere anathema sit. Sed satisfactio est in praecepto Luce 3 facite dignos fructus poenitentiae ergo possibile est deo satisfacere. Item deus est magis misericors quam aliquis homo [illegible] possibile satisfacere ergo et deo. Item satisfactio est ad poenam culpae [illegible] quia iustitia est [illegible] ut Pythagorici [illegible] et aequalem poenam assumere debitam [illegible] quae sunt impotentes ergo convenit deo satisfacere. [illegible] dicendum quod homo deo debitor efficitur primo ratione beneficiorum acceptorum, alio ratione peccati commissi. Utrumque autem honorem qui sunt ad [illegible] et deo [illegible] secundum [illegible] impossibile est aequale reddere secundum quantitatem quod possibile est et [illegible] aequale sed sufficit quod homo reddat quod potest quia [illegible] non [illegible] aequalitatem [illegible] secundum proportionalitatem quia sicut [illegible] hoc quod deo est debitum ad [illegible] [illegible] potest reddere [illegible] et sic aliquo modo forma iustitiae [illegible] et similiter est de satisfactione [illegible] satisfacere [illegible] aequalitatem quantitatis [illegible] convenit autem si [illegible] aequalitatem proportionis ut dictum est et hoc sufficit ad rationem iustitiae ita sufficit ad rationem satisfactionis. Ad primum ergo dicendum quod sicut offensa

habet quandam infinitatem commu-
nitate divine maiestatis ita satis-
factio accipit quandam infinita-
tem communitate divine imputa-
cionis prout est gratia informata per
quam acceptum reddit deo homo
reddit opus quod ut dicunt hanc habet
infinitatem ex parte aversionis et sic [illegible]
tis dimittitur sed ex parte conversionis
finitum est et sic per eam satisfacere
potest sed hoc non est quia satisfactio
non vindicat peccatum nisi secundum quod est of-
fensa dei quod non habet ex parte conversionis
sed solum ex parte aversionis alii vero
dicunt quod eadem caritas a dimissione
pro peccato satisfacere potest virtute me-
riti christi quod quodammodo infinitum fu-
it et hoc in idem redit quod primum
non est quia passionem mediatoris
gratia data est credentibus sed in alio
modo gratiam dant sufficienter satis-
factio puniendo peccatum. Ad 2m dicendum
quod homini ad imaginem dei facto
est aliquid libertatis reservatum quod
quantum est ex se nunc actum [illegible]
[illegible] et ideo oportet quod per actum
deo satisfacere sed quia quidquid dei est
prout ab eo est sibi concessum
[illegible] tradendum est ut [illegible]
sit quod quo non gerit. Ad 3m dicendum
quod non illa exigit quod deo equalis
satisfactio sit non possit non autem
quod non possit sibi sufficienter fieri
quamvis cum posse suum totum [illegible]
debeat non tamen oportet ab eo equali-
tatem ut totum quod possit faciat quia
hoc est ei impossibile secundum statum
presentis vite ut toto posse suo
in aliquod unum convertat [illegible]
[illegible] circa multa esse sollicitum quia
est quedam mensura homini adhibi-
ta que ab eo requiritur ad imple-
tionem mandatorum dei et supra ea per
aliquid erogare ut satisfaciat.
Ad 4m dicendum quod quamvis homo non
possit tempus preteritum recuperare potest
tamen in futuro recompensare id quod
in preterito facere debuisset quia non est

tum debito precepto totum quod potuit
ut dictum est. Ad 5m dicendum quod originale
peccatum etsi minus habeat de ratione pec-
cati quam actuale tamen est gravius
malum quia est ipsius nature [illegible]
infectio et ideo [illegible] per [illegible] hominis
[illegible] [illegible] tum [illegible]
non potuit sicut actuale

Ad 2m sic proceditur videtur
quod pena satisfactoria non
possit unus pro alio explere
[illegible] ad satisfactionem [illegible] requiritur
sed unus pro altero non potest mere-
ri [illegible] reddet
[illegible] secundum opera sua ergo
unus pro alio non potest satisfacere
[illegible] satisfactio etiam [illegible] et confes-
sionem [illegible] sed unus pro a-
lio non potest confiteri ergo nec satisfa-
cere [illegible] unus pro alio orando [illegible]
sibi meretur si aliquis pro alio satis-
facere potest satisfaciens pro alio pro
se satisfacit et ita [illegible] qui
pro altero satisfacit non oportet
alia satisfactio [illegible]
si unus pro alio satisfacere potest
ergo [illegible] unus sibi debitum pe-
ne alius statim liberatur a de-
bito ergo si moriatur [illegible] tota
pena debita pro alio suscepta e-
statim evolabit vel si adhuc pena
[illegible] reddetur pro eodem
peccato scilicet illius qui satisfacere inci-
pit et illius qui [illegible] in purga-
torio [illegible] ad Gal. vi° dicitur
alter alterius onera portate
ergo videtur quod unus possit onus
pene pro alio impositum suscipere
[illegible] caritas magis potest apud deum
quam apud homines sed unus potest
apud homines pro altero [illegible]
debitum eius solvere ergo multo
fortius in divino iudicio. Respondeo dicendum
quod pena satisfactoria est
ad duo scilicet ad solutionem debiti et
ad medicinam pro peccato vitando
[illegible] ergo est ad remedium
sequentis peccati sic satisfactio unius non
prodest alteri quia ieiunio unius

tatis alterius non cumulatur nec obstat
tibus quia alius bonum agere non
poterit vel secundum actus in infinitum
aliquis persona opera pro altero meri-
augmentum gratie que efficacissimum
remedium est ad vitandum peccatum sed
hoc est remedium multo magis quam
remedium satisfactionis sed quia
ad solutionem debiti bonus pro alio
satisfacere sed necesse sit in caritate
ut opera eius satisfactoria esse pos-
sint nec obstat quod maior pena impo-
natur ei qui pro altero satis-
facit quam sibi imponeretur ut dicebat
similiter valet ratio quia quia
ipsa magis satisfacit quam alia
quia pena sibi bonum magis satis-
faciendi ratione caritatis quia eam
ipsam sustinet et quia maior
caritas apparet in hoc quod aliquis
pro altero satisfacit quam si ipse
satisfaceret ideo minor pena requiri-
tur eo qui pro alio satisfacit quam
[illegible] requiritur sed ut dictum est
tis patet quod per caritatem quinimo
qui alterius fratris caritate ductus
primus satisfacit pro peccato quod non commi-
serit alius peccatum quod commiserat di-
missum est causa valet alique que
non ad absolutionem debiti quod requiritur
quo fit satisfactio sit impotens
ad satisfaciendum quia etiam si esset
potens alius satisfaceret pro ipso
ipse absolutus immunis esset sed hoc
requiritur in quantum pena satisfac-
toria est in remedium sic non
est conveniens quod aliquis pro alio
penitentiam agat nisi defectus aliquis
penitentis appareat in penitente vel corpo-
ralis per quem non sit promptus ad por-
tandum penam vel spiritualis per quem non
sit ad portandum penam promptus
de primo ergo dicendum quod premium essentiale
redditur secundum dispositionem hominis
quia secundum capacitatem
erit plenitudo visionis divine
et ideo sicut unus non disponitur
per actum alterius ita unus alteri
non meretur premium essentiale nisi
meritum eius habeat efficaciam

infinitam sicut Christi cuius merito soli pueri
ad perceptum adventum et etiam pue-
niunt sed de pena temporali pro peccato de-
bita post culpe remissionem non tan-
tum secundum dispositionem eius cui debe-
tur quia quandoque ille qui est me-
lior habet maiorem pene reatum
et ideo quantum ad pene remissionem
unus alteri potest mereri et actus unius
efficitur alterius caritate medi-
ante qua omnes unum sumus in Christo
ad secundum dicendum quod contritio ordinatur contra
culpam que ad dispositionem homi-
nis vel malitie pertinet et ideo per con-
tritionem unius alterius culpa non libe-
ratur sicut per confessionem homo se
sacramentis ecclesie subicit non autem
potest unus sacramentum pro alio ac-
cipere quia in sacramento gratia recipi-
enti datur non alii et ideo non est
similis ratio de satisfactione contri-
tione et confessione ad tertium dicendum quod in so-
lutione debiti attenditur quanti-
tas pene sed in merito attenditur
caritatis radix et ideo ille qui ex cari-
tate pro alio meretur saltem
in condigno sibi magis meretur non
autem qui pro alio satisfacit ex
illa quantitate pro se non sufficit ad
utriusque peccati [illegible] tamen sibi mere-
tur magis quam sit dimissio pene
scilicet vitam eternam ad quartum dicendum quod
si ipse promiserit ad aliquam penam se obli-
gasse non fuerit absolutus esset omni-
nus quod si etiam solutus est et ideo penam
ipse patietur quam dominus ille satisfac-
tionem prius fecit quam si non fecisset
nec ille est debitor illius pene
cuius pro commisso aliquo pro obli-
gatione non fecit quod peccatum unum
bis puniatur

## ertio consideran-
## dum est de quanti-

tate satisfactionis circa hoc
queruntur quinque primo utrum homo
possit pro alio satisfacere deo
de peccatis 2o utrum ille qui de omnibus
peccatis fuit contritus et postea ad
peccatum incidit de aliis peccatis que

sibi p 9ttom fuit dimissa. satis
face possit ext caritate existes.
3o. Utr ho post ym caritate h[illegible] ut
valere sibi i capiat satisffactio p
cedens. 2o utr opa ext caritate
fca sint aliquis boni meritoria. 3o.
Utr opa p[re]dca valeat ad penem
finalis mitigaco

Ad p[ri]m pcedi sic vi[detur] q ho de uno
pecto sine alio possit satisffacere
corp[or]a em que no habet 9nexionem
ad invicem unu pt auferi sine
alio sed pcta no ht 9nexionem
alis q[uia] hret unu hret oia g[rad]o unu
pt expyari sn alio p satisffcom.
P[re]. de e magi misericors q homo
s[ed] ho recipit 9mi9 debiti solucom
sn alio g[rad]o ds satisffacom uni9 pcti
sn alio. P[re]t[er]ea satisffcio ut i lra di[citu]r.
e pcco[rum] ca[usa]s excidere nec sugge
stionib[us] aditu i dulge s[ed] 9tingit q[uo]
de uno pcco sn alio ut s[i] luxurias
i crat [et] avaricie i sistat g[rad]o de uno
pcco pt fieri satisffcio sine alio.
Sed 9t[ra]. ysa 58 . ieiunium cor[um] qui
ad 9tenciones [et] ad lites ieiunabat
deo accepti no erat h[oc] ieiuniu[m] sit sa
tisffcois opus s[ed] no pt fi[eri] satisffcio
nisi p opus deo accepti g[rad]o no pt q
s[ed] a[lte]r pcom deo satisffacere. P[re].
satisffcio e medicina curas pcta p
terita [et] p[re]servans a futuris ut dr. e
s[ed] pccm no pt sn gra curari g[rad]o cum
quodlibet pccm gram auferat no pt
sn alio fieri satisffcio de uno pcco
R[espon]deo. dicendum q q[ui]dam dixerunt q pt de
uno pcco satisffieri sn alio ut mgr
i lra dt s[ed] h[oc] non pt ee. cu[m] ei per
satisffcom tolli debeat offensa p
cedens. opz q talis sit mod[us] satis
fcois q[ui] 9petat ad tollendu offe
sam. offense aut ablato e amicicie
restitucio [et] ideo si a[lia]d sit q[uo]d ami
cicie restitucom i pediat apud ho
mines satisffcio ee non pt. Cu[m]
g[rad]o quodlibet pccm amiciciam

[illegible]
i pedc[us] e q ho de uno pcco satisffa
ciat altero retento sicut nec hoi satis
faceret qui p alapa sibi data se 9
pstneret [et] aliam sibi daret. Ad p[ri]m
g[rad]o dicendu q quia pcta no hnt
9nexionem ad invicem i aliq[uo] uno 9
iuncta pt i[d]co sn alio sed unum tam
e. p q[uo]d oia pcta remittuntur [et] ideo
remissio eo diversor pccor[um] 9nexe sunt
[et] io de uno sn alio satisffi no pt.
Ad 2m dico q i obligacoe debiti non
e nisi i equalitas iusticie q[uo]d tolle pt
de uno debito [et] de alio sed ubi e
offensa ibi e i equalitas no tm ius
ticie opposita sed etiam amicicie [et] io
adhoc q p satisffcom offensa tollatur
non solu opz q equalitas iusticie
restituatur p regressionem equalis pe
ne sed etiam q restituat amicicie
equalitas quod no pt fieri dum
aliquid e q[uo]d amiciciam i pediat
Ad t[er]ciu[m] dicendu q unu pccm suo
pondere ad aliud trahit ut g[regorius] dt
ideo q unu pccm retinet no suffi[cien]ter
ca[usa]s alteri9 pcti excidit

Ad 2m sic pcedi vi[detur] q q[ui] de aliquo
pccis 9tritus fuit prius [et] postea
i pccm i cidit de aliis pccis que sibi
p 9tricom dimissa fuit satisffacere
possit ext caritatem existens. dixit ei
daniel nabuchodonozor. dan. 4o pcta tua
elemosinis redime s[ed] ipse adhuc pctor
erat q[uo]d sequens culpa demonstrat g[rad]o
pt i pcco existens satisffacere. P[re]. nescit
homo utrum dignus sit odio vel amore
eccles. 9o. Si g[rad]o no posset fi[eri] satisffcio
nisi ab eo qui e i caritate nullus sciret
se satisffacere [et] hoc e i 9veniens. P[re].
ex intencoe q[ua]m ho h[abe]t i p[ri]ncipio act[us] tot[us]
totus act[us] i formatur s[ed] penitens q[uo]
p[ri]mum i choavit i caritate erat
g[rad]o tota satisffcio sequens ex illa cari
tate i formacoem i fo[r]cius efficaciam habuit. P[re]. satisffcio 9sistit

in quadam adequacõe culpe ad pe
nam sȝ talis adequacio pene pt
e͂e si i eo qui caritate no hȝ g° etc. Eȝ
9t pu̾ x. vniũsa debita operit
caritas sȝ satisffacõis e delere delic
ta g° sn̄ caritate no hȝ p̄iam ũtute
Pt̄ea p̄p̄um op9 i satisffacõe vel
i satisffaciendo e elemosina sȝ elea
ex caritate facta no hȝ ut pȝ p̄
ex̄ caritate facta no bȝ ut pȝ p̄
tori. 13°. Si distribuero i cibos pau
perũ etc. g° nec satisffacio aliq̃ e
Ad p̄m dr̄ q̃ q̄dam dixerunt q̃ postq̃m
oia p̄cc̃a p̄ p̄cedente 9tricõem remis
sa sunt si aliqs ante satisffacõem per
acta i p̄cc̃m decidit et i p̄cc̃o cõue
satisffaciat q̃ talis satisffacio ei va
leat ita q̃ si i p̄cc̃o moreret̃ i infer
no de illis p̄ccis no puniret̃ sȝ hȝ
no pt e͂e q̃ i satisffacõe oportȝ q̃ecu̾
amicicia restituta iusticie equalitas
restituat̃ cui9 9trariũ amiciciam
tollit ut ph̃us vᵗʰ. ixᵒ ethi⁴. Et equa
litas aut addem̃ i satisffacõe no est
p̄ equalenciam sȝ magis accepcõȝ ip̄i9
et io oportȝ q̃ etiam si iam offensa
sit dimissa p̄ p̄cedentem 9tricõem q̃ opa
satisffactoria sint deo accepta quod
dat eis caritas et io sn̄ caritate opa
facta no sut satisffactoria. Ad p̄mum
g° dr̄ q̃ 9silium danielis intellig
q̃ a p̄cc̃o cessaret et peniteret et sic per
elemosinas satisffaceret. Ad 2ᵐ dr̄
q̃ sicut homo nescit p̄ certo utrum
caritate hũit i satisffaciendo ut ha
beat ita et nescit p̄ certo utrum
plene satisffecerit. Et io dr̄ eccl. De
p̄piciatu p̄cc̃oȝ no sis sn̄ metu nec
tn̄ exigitur q̃ p̄pter hunc metum
ho satisffacõem expletam iteret si 9
scius p̄cc̃i mortalis no hȝ. Quis
enim penam no expiet p̄ hȝ satis
facõem tn̄ no i cur̃t reatum 9missiõis
ex satisffacõe neglecta. Sed ille q̃
accedat ad eucharistiam sn̄ 9scia p̄cc̃i
mortalis subiacet tn̄ reatum indig-

ne sumptionis i currit. Ad tertium
dicendum q̃ i tencio illa i terrupta est
p̄ p̄cc̃m sequens et io non dat valorem
aliquem operib9 post p̄cc̃m factis. Ad
4ᵐ dr̄ quo pt sit adequacio, nec sit sufficiens
tn̄ dn̄i equivalenciam nec scd̄m diuina
acceptacõem et ideo racio illa no sit

Ad 3ᵐ sic p̄cedit̃ vr̄ q̃ postq̃m
ho caritate habuit valere
i incipiat satisffacio p̄cedens sup illud
ioelis xxv. Si attenuatus frater tu9
fuit etc. dr̄ gloza q̃ fructus bone
9usacõis dieb9 9putabit̃ ex eo tp̄e
q̃ p̄ccauit sȝ no 9putaret̃ nisi aliq̃
efficacia caperet ex caritate seq̃nti
g° p9 caritate recuperatam vale ic̃e
pinit. Pt̄. sicut efficacia satisffacõis
i peditur p̄ p̄cc̃m ita efficacia baptismi
i peditur p̄ ficcõe sȝ baptismus i cipit
valere fictione recedente g° satisffacio
recedente p̄cc̃o. Pt̄ si aliquis p̄ p̄cc̃is
9missis i iunctum fuerit multa ieiunia
et i p̄cc̃m cadens ea p̄ficeret no i iungi
tur iterato 9fitenti ut ieiunia illa iter
um iungerentur aut cum p̄ ea satis
facio non impleretur g° p̄ p̄cc̃m seq̃nte
opa p̄cedencia satisffaciendi efficaci
am accipiunt. Sed 9 opa ext̃
caritatem facta no erant satisffacto
ria g° nec i cipiunt e͂e satisffactoria
p̄. caritas no i formant actum
n abeat aliquis p̄cedit sȝ opa no
pnt e͂e deo accepta et p̄ hȝ no sat
factoria nisi sint caritate i formata
g° cum opa facta ext̃ caritatem nullomo
ex caritate p̄cesserit nec dicitur io
ex caritate p̄cessisse nullo p̄ceuerit in
p̄cedente possunt nullo p̄tuerit in
satisffacõem 9putari. Rñ° dr̄ q̃ q̄dam
dixerunt q̃ opa i caritate facta q̃ i
vadit p̄cc̃i sit mortua vite eterne
et satisffactoria vel pene diminucõe
et q̃ p̄ caritate sequente opa ex̄ p̄ma
caritate facta viuificant̃ q̃tum ad h̃
q̃ sint satisffactoria sed non q̃tum ad
hoc q̃ sint meritoria vite eterne. Sȝ
non pt e͂e q̃ utraq̃ habet ex ca

dem̄ roīe opa ex caritate fca ſcilic3
ex hoc q ſunt deo grata vn̄ ſicut caritas
adveniens nō pt ea ↄtiſicare ſic ꝑm̄
ad bonū ita ꝛ̄o qr ad aliud / ad
ꝑm̄ qn̄ dr̄ q nō debz ītelligi q ſortis
ↄputetur a tp̄e quo pmo ī pcō
fuit ſ3 a tp̄e q° penitere ceſſauit ſ.
q̄ ultio ī pcō fuit / uel ītelligitur
ꝯpſcāti poſt pcm̄ ↄctus fuit ꝛ
fecit multa bona aliqm̄ ↄſitetur
uel dicendū q quāto ē maior co
tricio tanto mag̃ diminuit de
pena et quāto aliquis plura bona
facit ī pcō exiſtens tanto mag̃
ſe ad grām ↄtōie diſpoīt ꝛ ideo
pbabile ē q minor pene ſit debitor
ꝛ ꝓpt̄ hoc debet a ſacerdote diſcrete
ↄputari ut ei minorem penā in
ↄputari ut ei minorem penā īi
geret q̄ tū ītenit eū melius diſpoi
tum ¶ Ad 2ᵐ dr̄ q bapᵐ ꝛ primit
caracterem ī aīa non aut ſatiſfcō
ꝛ ideo adveniens caritas ↄfirmās
tollit ꝛ pcm̄ / fuit q bapᵐ effectū
ſuū habeat / nō aut facit hoc de ſa
tiſfcōne ¶ ꝑ bapᵐ ex ꝑpo ope opato
iuſtificat q̄d non ē hoīs ſ3 dei ꝛ
io nō codem modo mortificat ſicut ſa
tiſfcō q̄ ē op⁹ hoīs / Ad 3ᵐ dr̄ a
liq ſatiſfcōnes ſunt ex q̄b⁹ manet
aliqs effcūs ī ſatiſfacientib⁹ etiam
poſtqm̄ act⁹ ſatiſfcōis tranſit ſicut
ex ieiunio manet corpis debili
tas ꝛ ex elemoſinis largitio ſbe diminu
cio ꝛ ſic de ſilib⁹ / et tales ſatiſfcōnes
in pcō facte nō optet q iterentur
quia ꝑtum de hoc q̄d dēie ma
net ꝑ pniām deo accepte ſunt / ſa
tiſfcōnes aut que nō reliquīt ali
quem effcūm ī ſatiſfaciente poſt
qm̄ act⁹ tranſit optet q iterentur
ſicut de orōne ꝛ ſilib⁹ / Act⁹ autē
īterior quia totalr̄ tranſit nullo
vivificatur ſ3 optz q iteretur

¶ 2ᵐ ſic pcē dr̄ q opa ex
caritate fca ſunt alicuius boni

meritoria ſaltē temꝑalis ſicut pena ſe
ſe h3 pena ad malū actū ita ſe
h3 pmiū ad bonū ſ3 nullum malū
ſtm̄ apud deū iuſtū iudicē ē im
punitū / g° nec aliqd bonū ī remu
neratū ꝛ ſic ꝑ illud bonū aliquid
meretur ¶ ꝑ merces nō datur niſi
meritis ſ3 opib⁹ ex caritate fcīs mer
ces datur ut dt̄ oſtēce de illis qui
ꝑ grām hūana opa bona faciunt
q receperunt mercedē ſuam g° illa fue
runt alicui⁹ boni meritoria / ꝑ duo
exiſtētes ī pcō q̄r q̄r vn⁹ multa bona
facit ex genē ꝛ ↄſtātia ali⁹ aut
nulla nō equalr̄ ꝑpīque ſe habet
ad accipiendū bona a deo alr̄ non
eēt compulendū ut aliqs boī faceret
ſ3 mag̃ qui appiquat deo magis
de bonis ei⁹ pcipit / g° iſte ꝑ opera
bona que fecit aliquid a deo meret̄
¶ Ad ↄtrā ē q aug⁹ q pcān̄ nō
ē dign⁹ pane quo veſcit g° nō pt
aliquid a deo mereri / Rn̄° dr̄ q me
ritū dr̄ ipē actio qua efficitur
ut ei qui agit ſit iuſtū aliqd dare
ſ3 iuſticia duplr̄ dr̄ vn° ipē q̄ ſcz
reſpicit meritū ex ꝑte recipientis
alio mō qī ſititudiuarie que reſpicit
debitū ex ꝑte dantis aliqd ei dēo
dantem dare q̄d tn̄ nō ſ3 recipi
ente debitū recipiendi ꝛ ſic iuſ
ticia dr̄ decencia diuine bonitatis
ſicut anſl⁹ dr̄ q deus iuſtus ē tn̄ pcō
rib⁹ parcit qr̄ eum decz ꝛ ſic ſ3 ꝛ me
ritū dr̄ duplr̄ vn° ꝑ quē efficitur
ut ipē agens habeat debitū re
cipiendi ꝛ hoc vocat meritū ↄdigni
alio° ꝑ quē efficitur ut ſit debitum
dandi ī dante ꝛ ꝯ decenciā ip⁹
ꝛ lo hoc meritū dr̄ meritū ↄgrui / cū
aut ī rb⁹ illis qua gratis dant
pma racio dandi ſit amor ī pōle
eſt q aliquid ſile ſibi debitum

faciat qui amicicia caret et io
tn oia z tpalia z etna ex dina
libcalitate donent nullus acqui
rere pt debitu recipiendi aliqd
illoz nisi p caritatem z io opa ex
caritate fca no sut meritoria ex co
digno neqz eterni neqz tpalis alicui
boni apud deu. Sed qr dina bonita
tem decet ut ubicumqz disposicom
i(n)venit pfeccom addicat / ideo ex
mito ogrui dr aliqd mereri aliqd
bonu qd opa ista ad triplex bonu
valent s. ad tpale q sequitur / ad di
sposicoz adgraciam z ad asuefccom bo
norz opm qr cu hs meritu no hre in
tu dr ideo magis ocedendu e qd hs
opa no sint aliq meritoria qm sit
dcd p(er) magr. dist. q phs dt viij ethi
qr filij poia q facit pt nichil eq
le reddere patri pt hic q apre rece
pit ideo unqm pr debitor filij ess
ficitur racione uni(us) ho pt xpt ea
fictur racione uni(us) ho pt xpt ea
valeciam opis dui sibi q stituere
debitorez z io ullu op(us) unu ad ogti
tatem sue bonitatis habz qd aliquid
mereatur / ex mi caritate q facit ca
qui tuit ee quia bn qualitacioqz
pt bonu ext caritate fcm no facit
pt bonu ext caritate fcm no facit
p eloquendo qd aliqs recipiedi adeo
faciens debitu sed op(us) malu ex ogr
tiolite sue malicie h equalenciam
penam meretur / quia excepto dei no
se uelus aliq mala fca sed bona
et ideo omnibus op(us) malu meretur
penam ex odigno non tn op(us) bonu
h caritate meretur ex odigno pmi
um / Ad 2m z ad 3m dnt qd qd procedit
de merito ogrui / alie aut roncs pro
cedunt de merito ogrui

S. v(er)o sic procedit qd opa p
dicta nichil valeant ad pe
ne i(n)fernalis mitigacoz qr p ogti
tatem culpe erit ogtitas pene
sm in fno sed opa ext carita

tem facta no minuunt ogtitatem
peti. q(uare) non i(n)fernalis pene / preterea pena
i(n)fernalis oplius sit dura ronc in
finitatis tm itemporis finita e sed
q(uae)cuqz i(n)finitu osunt aliqd finita
subtraccoe fca / Si g(itur) opa extra
caritate fca aliqd subtraherent de pe
na debita p pctis ostinget tm ul
teplicari illa qd totaliter tolleret pe
na i(n)fin qd falsum e / preterea suffragia
ecce sut magis efficacia qm opa
ext caritate fca mitigandi / Sz
qr e qd aug(ustinus) dt i(n) enchi(ridion) qr ad hoc
psut ut sit plena remissio vel
tollerabilior fiat dampnacio / preterea magis
e facere bonu qm dimittere malu sz
e facere bonu qm dimittere malu sz
vitanda pena eorum ideo qui caritate
caret ga ndo faciens facere bonu
pt ergo p diminuere pena i(n)fernale pt
intelligi dupl(iciter) uno qd quis liberetur a pe
na qm iam meruit z sic cu nullus
liberetur a pena nisi sit absolutus
a culpa qr effectus no diminuitur
neqz tollitur nisi diminuta vel ab
lata ca / g(itu)r p opa ext caritate fca
qr neqz culpam tolle neqz minuu
pnt penam i(n)fern mitigari no pt alio
mo qd meritum pene i(n)pediatur z sic huiusmo
opa minuunt penam i(n)fern primo qr ho
reatu omissionis euadit q huiusmo opa
pficit 2o qr huiusmo opa aliquo ad bonum
disponunt ut ho ex minori otemptu
z pccata faciat vel z a malis pmo
p huiusmo opa retrahitur h diminucom
vel dilacom tpalis pene meretur
huiusmo opa sed de achab 3 reg xxi o
sed et honorz tpalium osecucoz / quidam
aut dicunt qd diminuunt pena i(n)fer
ni no subtrahendo aliqd de ipa qm
ad se(n)sum h fortificando sbm ut melius
suportare possit h hoc no pt ee quia
fortificacio no e nisi ex ablacione
passibilitatis / passibilitas aut est
secundum mensuram culpe et ideo
si culpa non minuitur nec sbm for

tistat' pt exemplo et dicit quod dimi
nuit pena quantum ad vigorem contritionis licet
non quantum ad rigorem sed hoc est nichil quia
sicut pena ignis sentitur ita pena
remorsionis conscientie unde patet ratio est
debitorque et per hoc patet solutio ad ob
iecta

## Einde considerandum est

Deinde per que satisfactio fit
circa quod queruntur tria primo
utrum satisfactionem oporteat fieri per opera
penalia 2° utrum flagella quibus
in hac vita punimur sint satisfactoria
3° utrum quicumque continent opera satis
factoria quod sint tria scilicet elemosina ieiunium
et oratio

Ad primum sic proceditur videtur quod satisfactionem
non oporteat fieri per opera penalia
quia per satisfactionem oportet fieri recompensa
tionem ad divinam offensam sed nulla
recompensatio videtur fieri per opera pena
lia quia deus non delectatur in penis nostris
ergo non oportet satisfactionem per opera pena
lia fieri. Preterea quanto aliquod opus
ex maiori caritate procedit tanto
minus est penale quia caritas penam
non habet 1 Io. 4° si ergo opera satisfactoria
oportet esse penalia quanto magis sunt
ex caritate facta minus erunt satisfacto
ria quod falsum est. Preterea satisfacere dicit
anselmus est honorem debitum deo impendere
sed hoc etiam aliis quam operibus penalibus fieri
potest ergo non est quod queritur dicitur ut peccator ta
ntum maiora sibi inferat lamenta quanto
maiora intulit dampna per culpam
Preterea per satisfactionem oportet peccatum vulnus sa
nari perfecte sed penarum medicine sunt
pene ut philosophus dicit 2 ethicorum ergo oportet
quod per penalia opera satisfactio fiat
Responsio dicendum quod satisfactio respectum
habet ad preteritam offensam pro qua
recompensatio fit per satisfactionem et etiam
ad futuram culpam a qua per eam preserva
mur et quantum ad utrumque exigitur quod satis
factio per opera penalia fiat recompensatio
enim offense importat adequationem quam
oportet esse eius qui offendit ad eum
in quem offensa commissa est adequatio
nem autem in humana iustitia attendit
per subtractionem ab uno quod plus habet
iuste et additionem alterius cui subtractum
est aliquid deo autem quamvis ex parte sua
nichil subtrahi possit tamen peccator quantum
in ipso est aliquid ei subtraxit peccando
ut dictum est unde oportet ad hoc quod recom
pensatio fiat quod aliquid subtrahatur de
peccante per satisfactionem quod in honorem dei
cedit. Opus autem bonum ex hoc quod huiusmodi
non subtrahit aliquid ab operante sed magis
perficit ipsum unde satisfactio non potest fieri
per opus bonum nisi penale sit et ideo
ad hoc quod aliquod opus sit satisfactorium oportet
quod sit bonum ut in honorem dei sit et pena
le ut aliquid peccatori subtrahatur similiter
et pena a culpa futura preservat quia non
facile homo ad peccata redit ex quibus penam
expertus est unde secundum philosophum pene medicine
sunt. Ad primum ergo dicendum quod quamvis deus non
delectatur in penis ut sunt pene de
lectatur tamen in eis ut sunt iuste et sic satis
factorie esse possunt. Ad 2m dicendum quod sicut in
satisfactione consideratur penalitas ita
in merito consideratur difficultas diminu
tio autem difficultatis ex parte ipsius actus
diminuit meritum ceteris paribus sed dimi
nutio difficultatis ex promptitudine
voluntatis non diminuit meritum sed
auget et similiter diminutio penalitatis
ex promptitudine voluntatis quam facit cari
tas non diminuit efficaciam satis
factionis sed auget. Ad 3m dicendum quod debitum
pro peccato est recompensatio offense que
sine pena peccantis non fit et de tali de
bito anselmus intelligit

Ad 2m sic proceditur videtur quod flagel
la quibus a deo in hac vita pu
nimur non possunt satisfactoria esse

nichil eni pt ee satisfactoriu n qd e
meritoriu ut ex dictis patet s; non
meretur n p ca q i nobis sut sn go
plagella qb; adeo punimur no sut
i nobis vide q satisfactoria eo pnt
ee P satisfactio tm honore e s; hi
plagella i malis i dueut t pcipue
cis debent go no put ee satisfacto
ria P satisfactio tm honore est res
pitit pcta ptita s; aliqu ista fla
gella i pligut illis q pcta no ha
bent sic de job s; go vi q no sut
satisfactoria Sed qt e qd dr
Rom v tribulaco pacientia opatur
paciet aut pbacoz l apero pgacoz
ut gla ibide dt go plagella pcta
pgant t sic sut satisfactoria P ali
dt Sa fidee i pcti gtia desit pe
na satisfacit Et hi plagella sunt
multa Pro dicedu q recompensaco
meritoria pro dicedu q recompensaco
offense ptite pt fi t ab eo q offendit
t ab alio qn aut fit ab alio talis
recompesaco mag l vindicatiois qm
satisfactois racione habz Qn at fit ab
ipo qui offendit t racione satisfactois
vt si flagella q p pctis adeo i fla
gantur fiant aliquo ipsius pacientis
racione satisfactois accipiut sut aut
racione ipsius i ipm ea acceptat ad pgacoe
pctoz eis v tunc pacieter Si aut
oio eis p i pacienti displiceat non
efficiuntur aliquo ipsius t io no habet
racione satisfactois s; vindicatois tm
Ad pm go dt q quis illa flagella
no fit oio i ptate nra tn ipm ad
aliqd sut ut s eis patet vtamur
t sic ho facit de necessitate virtute vn
t meritoria t satisfactoria ee possunt
Ad 2m dicendu q sic ex eodem
igne ut dt gg aurum rutilat t pa
lea fumat ita t eosdem flagellis
t boni pgantur t mali magis fiut

pciunt p i pacientiam t ideo quis fla
gella sit gra tn satisfactio tm est
bonoz Ad 3m dt q flagella
respectu hnt ad culpa ptita sp
s; no sp ad culpam pprie s; ad
culpam nate Si eni i hmana na
illa culpa precessisset nulla pena
fuisset s; quia culpa natura pre
cessit ppe conditu virtut t ad
cessit ppe conditu virtutis t ad
cautelam pcti sequentis t h t duo
necia sut t satisfactione optz eni ee
op meritoriu ut hoc deo complaceat
t optz ee virtutis custodiam ut cautela
sit pmis pfuturis
Ad 3m sic pcedit videt q inveniunt
cuncti opa satisfactoria tn dr
q sut tria s ieiunium elemosina t oro
q sint tria s ieiunium elemosina oro
opus beneficiorum dz ee pena
le s; oro penam no hz s; e q pene
contraria medicina s; delectacionem
ut dr jacobi v tristat aliquis i vobis
oret t psallat go no dz computari i t
opa satisfactoria P Oine pctm vel
est carnale vel spuale s; sicut dt ier
ieiunio sanat pestes corporis ore
pestes mentis go no dz ee aliqd opus
satisfactoriu P satisfactio e necia ad
emendacoz pctoz s; elea a hoibus
emundat luce xi o date elemosinam t oia
munda sut vobis go alia fuo sut se
plura Sed qt vide q debent ee
plura q tria q i e cointur sed
multo plura sut pctoz gna q i tria
go debent plura satisfactois opa q pu
tant P pt quanto eo i ingit pos
tea P pe quaro eo i ingit pctis
satisfactione t disciplie t flagellari
amice que no computat s; aliquo
hoiz qui i sufficient inveniunt Pidet
dicendum q satisfactio dz ee talis p
quam aliqd nobis subtrahamus ad honore
dei nob aut no hemus n tria bona s
bona aie t bona corporis t bona for
tune s exteriora Ex bonis q dem
fortune subtrahimus nobis aliqd
p elemosinam s; ex bonis corporis p ieiu

nu[m] exterioris aut a[n]i[m]e no[n] op[or]tet q[uod]
aliq[ui]s subtrahat nobis q[uan]tu[m] ad eccl[esi]am
vel q[uan]tu[m] ad diminuc[i]o[n]e[m] op[er]um q[ui]a p[er] ea
efficiu[n]tur deo accepta s[ed] p[ro]p[ter] h[oc] q[uod] ea sub
mittat deo corporale et h[oc] fit p[er] o[mn]ia
Competit et iste numer[us] ex p[ar]te illa q[uod]
satisfactio peccatis cas excidit q[ui]a ra
dices peccatorum tres ponu[n]tur i Jo[hannis] ij s[cilicet]
[con]cupiscencia carnis [con]cupiscencia oculorum et sup
bia vite et [contra] [con]cupiscenciam carnis ordi
natur ieiunium [contra] [con]cupiscenciam oculorum or
dinatur elemosina [contra] sup[er]biam vite ordi
natur oratio vt Aug[ustinus] dicit sup[er] ...
petit et q[uan]tu[m] ad hoc q[uod] satisfactio pec
catoris e[st] suggestionibus aditum non in
dulgere q[ui]a omne peccatum vel committitur
i deum et [contra] h[oc] ordinatur oratio vel i p
ximum et [contra] h[oc] elemosina vel i nos ipsos
et [contra] h[oc] ordinatur ieiunium Ad p[ri]mum d[icendu]m
... q[uod] s[ecundu]m q[uo]ndam duplex e[st] oratio
q[uon]da[m] e[st] contemplativorum q[ui]a om[n]is ... i cel
est et talis q[ui]a totaliter delectabilis est
non e[st] satisfactoria alia e[st] q[ue] p[ro] peccatis
gemitus fundit et talis licet penam
et e[st] p[ro] satisfactoria vel dicendum me
lius q[uod] quedam oratio h[abe]t racionem satisfactionis
q[ui]a q[ua]muis h[ab]eat suauitatem sp[irit]us
tamen h[abe]t afflictionem carnis vn[de] et ner
uo femoris iacob ex lucta ange
li emarcuisse legitur gen[esis] Ad 2[m] d[icendu]m
q[uod] peccatum carnale d[icitu]r dupliciter vno mo
q[ui]a in ipsa delectatione carnis [con]pletur
vt gula et luxuria alio modo q[ui]a [con]pletur
i hijs q[ue] ad carnem ordinantur q[ua]m
uis i delectatione carnis s[ed] i delectatione
a[n]i[m]e magis vt auaricia vn[de] ista pec
cata sunt q[uas]i media inter carnalia et
sp[irit]ualia et ideo op[or]tet q[uod] eis et aliqua
satisfactio respondeat s[ci]l[ice]t elemosina Ad 3[m]
d[icendu]m q[uod] q[uam]uis singula istorum p[er] quandam
similitudinem singulis peccatis appropientur q[ui]a
[con]gruum est i quo quis peccauit vt
et i hoc puniatur et q[ui]a peccati con

missa p[er] satisfactionem radix abscidatur
tamen q[ui]libet horum [contra] quodlibet peccatum satis
facere potest vn[de] ei q[ui] non potest vnum exhi
bere et p[ro]p[ri]e elemosinam aliorum ...
supplere potest ipsum tamen alia satisfactionis
opa p[ro]p[ter] elemosinam sibi [con]grue iniungatur q[uo]d
dammodo i illis quibus elemosinam exhibuit
vn[de] non op[or]tet q[uod] si elemosina redimendat
peccata q[uod] p[ro]p[ter] h[oc] alie satisfactiones superflu
ant Ad 4[m] d[icendu]m q[uod] q[uam]uis sint multa
peccata i sp[eci]e tamen omnia alia ad illas tres
radices vel ad illa tria peccatorum genera
q[ui]bus diximus tres satisfactiones respondere
reducuntur Ad quintum d[icendu]m q[uod] q[ui]cq[ui]d
i afflictionem corporis p[er]tinet totum ad
ieiunium refertur et q[uic]q[ui]d i p[ro]ximi
vtilitate expenditur totum elemosine
racionem habet et similiter quecumq[ue] latria
exhibeatur deo orationis accipit nome[n]
et ideo vnum opus potest habere plures racionem
satisfaciendi

Consequenter [con]siderandum
est de suscipientibus hoc sac[ra]
mentum Circa quod tria que
runtur p[ri]mo vtrum penitencia possit esse in
innocentibus 2[o] vtrum i s[an]c[t]is qui sunt i gl[ori]a
3[o] vtrum i angelis bonis seu malis
Ad p[ri]mum sic procedit[ur] videt[ur] q[uod] i inno
centibus penitencia esse non possit q[ui]a
penitencia est commissa mala plan
gere s[ed] i innocentes nullum malum commi
serunt ergo i eis penitencia non e[st] p[re]terea
penitencia ex suo nomine i portat penam
sed innocentibus non debetur pena ergo
non e[st] i eis penitencia p[re]terea penitencia i ide[m]
[con]cidit cum vindicativa iusticia que
locum non h[abe]t i innocentibus ergo nec penitencia
et ita non e[st] i innocentibus Sed [contra] o[mn]es
virtutes simul infunduntur s[ed] penitencia e[st]
virtus cum ergo i baptismo i nocentibus infu
dantur alie virtutes infunditur et pe
nitencia p[re]terea ille q[ui] numq[ua]m fuit i
firmus corporaliter d[icitu]r sanabilis ergo et

sit qui unquam fuit i fui9 spualib;
Oz s^d sanato i actu aliquo pcti
no est nisi p actu pnie ita u^c sa
nitas nisi p hitu g^o ille q^i unquam
hūit ifirmitate pcti hit hitu pnie
Ad p^m d^m q^p hitus medi9 e i^t potem
z actu z q^r remoto post remouet
z posteri9 no aut eq^9 lo remota
po ad actu remouet hit9 no autem
remoto actu z q^r subtractio matie
tollit actu ip^o h^c q^p act9 no pt ee
pt matia i q^m tusit ideo hit9 ali
cui9 virtutis opetit alicui cui non
opetit m̄ ip^o h^c q^p supptere pt z
suppetit m̄ ip^o h^c q^p supptere pt z
ita i actu exire s^d pauper h^o pt hre
hitu magnificentie s^z no actu q^r no
hz magnitudine diuiciaz q^e s^t matia
magnificentie s^z pt hre hitu z lo cu
i nocens i statu i nocentie no heat
pcta omissa q^e s^t m̄ pnie s^z put
hre act9 pnie i eis ee no pt s^z hit9
pt s^z h^i sigram heant cu^i q^e omes
virtutes i fundantur Ad p^m g^o d^m
q^p eis qui no omisserit put ty qmit
tere z ideo eis hitu pnie hre opetit
s^z ty hit9 ipse nu^q^m i actu exire
pt u^i forte p^o ueniale pcta q^r pcta
mortalia tollet q^m si u^i ty e i^st
q^r e p statu p^o nalis Ad 2^m d^m q^p
q^uis eis no sit debita pena actu ty
i eis e aliq^d pot^e p quo eis pena
debeatur Ad 3^m d^m q^p remanete
te p^o ad pecandu adhuc heret lo
cu vindicatia iustica s^z hitu pnie
no s^z actu si pcta actu no erit

D. 2^a sic pcedi^r ui^r q^p s^ti homines
q^i s^t i gla no heant pniam
q^r s^d d^t g^g^r i mor^a. bti peccatoz recor
dant^r s^d nos sani s^z doloris dolore
meditam^r s^z pnia e dolor cord^s. g^o s^ti
i pria no hūt pniam p^r s^ti in
pria put xp^o qfirmes s^z i xp^o non
fuit pnia q^r u^i fides q^e e pnci^m

pnie g^o nec s^tis i pria erit pnia p^r
fruscra e hitus qui ad actu no redu
citur Oz s^ti i pria no pecebunt
actu quia s^t eis ee^t aliq^d q^r no
tum g^o non e i eis hit9 pnie. Sed
q^r pnia e p9 iusticie s^z iusticia e
ppetua z i mortalis z i pria remane
bit g^o z pnia. p^r i luc^s pm legi^r
a quodam pre dom q^p etia abraha
penitebit de h^c q^p no plura bona fe
cit s^z magis de h^o peite de malo co
misso q^um de bono obmisso ad q^d
no tenebat quia de tali bono lo
quitur g^o erit ibi pnia de malis co
missis Ad^o d^m q^p virtutes cardinales
remanebunt i pria s^z p actus quos
habet i fine suo z lo ei pnia ut nuc
sit p9 iustitie que e hit9 cardinalis
(hitus9 sit hitum pnie i hac vita ha
bebit z i futura s^z no hebit eundem
actu que nuc habet s^z aliu s^z gratia
tiõe deo p pnia relaxante pcta
Ad p^m g^o d^m q^p ulla auctas pbat q^p
no hūt eunde actu que h^i s^z pnia
th^r ocediq Ad 2^m d^m q^p xp^o no potu
it peccare z lo matia h^i virtut^s non
opetit sibi u^i actu u^i p^o z p^h^r no
e sile de xp^o z de aliis Ad 3^m d^m q^p
penite ip^o loq^r do put d^t actum
pnie q^i nuc e no erit i pria nec
ty hit9 iustit^e erit q^r alia actum
hebit q^p ocedim9 Ez q^r quarta p
bat q^p etia idem act9 pnie erit u^i
bat q^p etia idem act9 pnie erit u^i
pria q^i nuc e ideo d^m ad q^tu q^p
pria q^i nuc e i pria erit qformis
uoluntas nra i pria erit qformis
uoluntati dei unde s^c deo uoluta
te antecedente vult oia ee bona z
p que nichil ee mali no at uolu^te
sequete ita z e de btis z talis
uoluntas hbe^c d^r pnia ab illo s^to
patre

D. 3^m sic pcedi^r ui^r q^p z agitus
bonus seu malus sit suscepti
pnie q^r tior e i ira pnie

sed i eis e timor sacio i demones
credunt et contremiscunt g° i eis pt
ee pnia / p̄ phus dt x. ethi° q
penitudine replent mali et h° e ma
xima pena eis s; de morte f maxi
me sunt pni nec aliqua pena eis
depst go demones sunt penite / p̄
sarthis monet aliqd i id qd e secdm
natam s; aqua q p violentia calefca
e et p sepam redit ad nalē frigi
ditatem s; angli pt unitam i pec
catu qd e c̄ ocm natm eoz int
to sortine pt renotari i id qd est
scdm natam sed h° facit pnia
g° sunt susceptibiles pnie / p̄ to
gnetur e. s; dam de angelis et de
malis sepatis s; i malis sepatis
pt ee pnia ut qdam dicunt sicut
i aiabs bonis que sunt i pgatorio g°
i angelis pt ee pnia / Sed cont
p pniam repatur qs adiutam
de pecto dimisso s; h° e ipole i anglis
g° no sunt susceptibiles pnie / p̄
dam dt q ho fugitur pnia pter
corpis infirmitatem s; angeli st in
corporei g° i eis non pt ee pnia
Respo dd q pnia i nobis dupr accipi
tur. uno° s; q e passio sic em nichil
aliud e q̄ dolor ul tristicia de ma
lo comisso et de pnie s; q e passio no
sit n° i concupiscibili tn alique volunt
actus similitudinarie pnia dr de quo
q̄s detestatur qd fecit sed et alie
passiones dnt i intellectio appetitu
alio° accipi° s; q e virtus et hoc mo
detestari malu comissu cu emenda
tois pposito existente expiandi
uel deum placandi de offensa con
missa e actus ei° detestacio aut co
petit alicui s; q h; ordinem talem
ad aliquid qd i illa creatura talis
ordinatio taliter tollitur / ideo et
i dapnatis talis detestacio manz
et p oms pnie passio uel sile ut di

sup x°. gemebunt i tra sp putam
agentes etc. et h° q de pnia tn non
sit virtus s; passio uel actus ullo°
i bonis angelis ee pt i qbs pnia con
missa no pcesserunt / s; i malis an
gelis e tn sit eadem ro deihye et
de aliis dapnatis / Et q. s; dam
q hoi mors. e anglo casus s; pctm
angeli e irremissibile Et ex pctm
ut remissibile e ul expiabile est
qpa in° pcipitur q pna di° io tmy
in° no possit eupcte no adest ei
pt expendi i actu et io u° hity eis
queit et io angli sbm vtute pnie
ee no pnt / Ad p°m q° dd q extio
re i eis gnatur aliqs pnie motus
s; non que pt virtus et sile dd ad 2m
Ad 3m dd q qp i eis e naletotu e
bonu et ad bonu ichaus s; libm arbi
tium e i eis i malicia obstinatu et q
motu virtut et uty no se ichiatom
natue s; mag motu libm arbitm io
no opz q pnie nale i ehctns ad bo
q̄ motus virtut i eis sit uel ee possit
Ad 4m dd q no e cade ro de ange
lis scis et malis scis q i aiaby scis
ptessit uel pcede potuit pctm re
missile no aut i angelis culpa pnie
sunt scis pctu adstatu pctu que pei
tetia respicit directe

Consequent' qsidandu
est de ptate ministorbz qui sut
meli que ad claues ptient
Circa q p° videndu e de clauibus
2° de ministrantibus 3° de i dulgencia hec
cui duo sut quoda prati clauiu
Circa pmu qsideanda sut ims° p°
de entitate et qditate clauiu 2° de
effcu earu 3° de ministris clauiu
4° de q̄ibus i qbs pt exercere opus
clauiu / Circa p°m qrut ea p° vtz
claues i ecca esse debeant 2° vtz
clauis sit ptas alligandi

z sollicendi ꝫ 3º ut ꝫ sint due claues
nob̄ Unatum
D p̄mo sic p̄cedit ꝫ ꝙ claues
i ecc̄a esse non debeant non ei
requirunt claues ad intrandum domum
cuius hostium e apertum ꝫ apok 4º dicit
vidi et ecce hostium apertum i celo ꝙ
xpc eqm̄ dicentē ego sum hostium
g ad introitum celi ecc̄a clauibꝫ no
indiget p̄ clauis e ad apiendum
z claudendum ꝫ hoc soli⁹ xp̄i q apit
z nemo claudit apok iiiº g ecc̄a
i ministris suis claues no habꝫ p̄
continget claudit celum apit ꝫ si⁹
z ego g continꝫ ꝫ claues celi habꝫ
claues i ferni ꝫ ecc̄a no dicitur hre
claues i fern̄i g n̄ claues celi habꝫ
Sed ꝫ e ꝙ d dicit m̄ xvi tibi da
bo claues regni celorum p̄ omnis
dispensator debꝫ hre claues eorum
q dispensat sed ministri ecc̄e sunt
dispensatores diuinorum ut i i ad cor iiiiº
g debent hre claues R̄ꝫ q i cor
palibꝫ dicitur clauis instrumentum quo
hostium apitur regnum celestis at hostium
nobis p peccatum clauditur z quantum
ad maculam z quantum ad reatum pene
z ideo p̄tas quo tale obstaculum remo
uetur dicitur clauis ꝫ aut p̄tas est
i diuina sunt p auctoritatem ideo dicit
a quibusdam ꝙ hꝫ clauē ex auctoritate
Sed xpc hoie sunt ꝫ p̄tas ad remo
uendum peccatorum obstaculum p meritum pas
sionis q z dicitur ianuam apire z io
dicitur hre p quosdam claues excelle
tie ꝫ ꝙ ex latere dormientis i cruce
sacramenta fluxerunt quibꝫ ecc̄a fab
catur io i sacramentis ecc̄e efficacia
passionis manet z ꝓpter hoc z ministri
ecc̄e q sunt dispensatores sacramentorum
p̄tas aliq ad remouendum peccatorum obsta
culum e collata no ꝓpria ꝫ virtute diuina
z passionis xpi ꝫ p̄tas methaphorice
clauis ecc̄e dicitur q e clauis ministri

Ad p̄mum g dicendum ꝙ hostium celi q̄ntum e de
se sp̄ e apertum ꝫ alicui claudi dicitur ꝓpter
i pedimentum intrandi i celum ꝙ i ipso
e i pedimentum aut totius humane na
ture p peccatum p̄mi hois consequitur p passionem
xpi amotum e et io p⁹ passionem vidit
p i celo hostium apertum sed adhuc
cuiuslibet alicui manet clausum p p̄c
catum originale qd contraxit vel actuale
qd committit z ꝓpter hoc indigemus sacramentis
z clauibꝫ ecc̄e Ad 2 dicendum ꝙ hꝫ i celis
de clausione qua limbum clausit ne
quis vlterius illuc descendat z de apertione
qua paradisum apperuit remoto i pedimento
nature p suam passionem Ad 3m dicendum ꝙ cla
uis i ferni qua apit z claudit z p̄tas
gratiam conferendi p quam hoi apit i ferius
ut de peccato educat quod e i ferni porta
z claudit ne vlterius ho i peccatum labatur
gra sustentat gratiam aut conferendi solius
dei e z io clauis i ferni sibi soli rese
ruit Sꝫ clauis regni e p̄tas z
dimittendi reatum pene p quem homo
a regno prohibetur z ideo magis potest
dici clauis regni quam clauis i ferni
no cum idem sint ut ex dictis pꝫ aliqs
ei dei sono conuertitur p remissionem eterne
pene q nos trahit i regnum i troducitur
ꝓpter reatum temporalis pene q manet
vel dicendum e ꝙ eadem e clauis in
uel dicendum e ꝙ alicui apit
sin celum ꝫ ex hoc ipso ꝙ alicui apit
bum claudit alium ꝫ denominatur a digni
ori ꝫc
D 2m sic p̄cedit ꝫ ꝙ clauis
no sit p̄tas ligandi z soluendi
quam certus iudex dignos recipere z
i dignos excludere debꝫ a regno ut
ex lra habetur et ex glo sco m xvi
p̄tas ei spiritualis i sacramento collata
e idem qd caracter ꝫ clauis carac
ter non videtur idem esse qz per
caracterem ho deo comparatur p claues
aut ad subditos g clauis no e
p̄tas ꝫ iudex ecc̄e no dicitur
nisi ille q hꝫ iurisdictionem que sil
cum ordine no datur ꝫ claues

ordis suscepcoe conferuntur no q°
debuit de ceteris predicte i diffini
coe clavium mencio fieri. p ad
id quod aliqs hz ex seipso no indiget
aliq ptate activa p quam inducatur
ad actum sz eo ipso qd aliqs e dignus ad re
gnum admitti q° no ptinet ad pta
tem clavium dignos ad regnum ad
mittere. Sz indigni st regno st
regno sed etia p peccatoribus orant ut
ad regnum pervenant q° no excludit i
dignos sed magis admittit q° i se e
P i oibus ordinatis agentibus ultimus finis
ptinet ad principalem agente no ad
agens instrumentale sz principale agens
ad salutem hois e deus q° ad regnum
ptinet ad regnum admittere q e ultimus
finis. Et no ad habendum claves q° est
sicd instrumentum vel minister. Ad 2m dd q
q. s. phus 12° metaph potencie per
actus diffiniuntur unde cu clavis
sit potencia quedam opz q p actum
vel p obiectum suum diffiniatur. Et q
i actu obiectum explicat a quo speciem re
cipit et actus et modus agendi ex q°
apparet p° ordinata actus. Act ptas
spualis no est ut celum aperiat abso
lute q iam apertum e ut dom est
sz quibusdam ad hoc ut aperiat iste q°dem
ordinate fieri no pt n ex ydoneitate
te eius cui aperiendum e celum pensata
et ideo i pdicta diffinicione clavis
ponitur genus sz ptas et subm ptas s. p
dex eciamtis et actus s. excludere vel
re. s. duos actus materiales clavis aperire
et claudere cuius phus tangit i hoc
qd dicit a regno modum aut i hoc q dicit
dignos et indignos i illis i quos actus
exercet pensatur. Ad primum q° dd q
ad duo ista unum e cui altius una
ptas ordinatur sicud ignis ad cale
faciendum et dissolvendum et q° omis
gra et remissio i corpore mistico ex
capite suo pervenit ideo eadem ptas
videtur esse qua essencia qua
sacerdos conficere pt et qua pt



solvere et ligare si iurisdictio assit nec
differt nisi racione sz q ad diversos effectus
comparatur. Sicud et ignis dicitur sm aliam ra
cionem calefactis et liquefactis. Et q
nichil e aliud caracter ordinis sacer
dotalis quam ptas exercendi id ad q
principaliter ordo sacerdotalis ordinatur
sufficiendo q sit idem q spiritualis ptas
Io caracter et ptas conficiendi et po
testas clavium e una et idem p essenciam
sz differunt racione. Ad 2m dd q omis
ptas spualis cu aliq datur consecracione
et ideo clavis cu ordine datur. Sed
exercicio clavis i indiget materia debi
ta que e plebs subdita p iurisdictio
nem. Et ideo ante quam iurisdictionem habeat habet
claves sz no hz actum clavium et quia
clavis p actum diffinitur ideo i diffinicione
clavis ponitur aliq ad iurisdictionem
ptinens. Ad 3m dd q aliquis pt esse dignus
aliquo dupliciter aut ita q ipsum habendi
ius habeat et sic quibus dignus est iam hz
apertum celum. Aut ita q sit ei congru
tas ad hoc ut ei detur et sic dignos
quibus no dum totaliter apertum e celum
ptas clavium recipit. Ad 4m dd
q sicud deus no obdurat i pciendo ma
liciam sz non conferendo graciam ita sacer
dos dicitur excludere non q impedimentum
ad intrandum ponat sz q impedimentum
positum no amovet q ipse amovere
no pt nisi prius deus amoverit et ideo roga
tur deus ut ipse absolvat ut sic sacer
dotis absolucio locum heat. Ad v. dd
q. actus sacerdotis no e immediate sup regnum
sz sup sacramenta quibus ho ad regnum
pervenit

Ad 3m sic pcedit. Videtur q no sint due
claves sz tm una. Ad unam
eni seram non requiritur nisi una cla
vis sz sera ad quam amovendam ordi
nantur ecclesie claves e peccatum q° contra
ipsum peccatum non indiget ecclesia du
abus clavibus. P claves i colla
cione ordinis conferuntur sed

ꝫ scia non e ex infusione sep sed
quoq3 ex acquisicione inter aliquibus
ordinatis habet ꝫ a quibusdam
non ordinatis g° scia no e clauis et
sim e una clauis .s. ptas iudicandi
p ptas qua hꝫ sacerdos sup corpus
misticu depende qua hꝫ sup cor
pus x° uerum e una tm g° clauis q
e ptas respiciens corpus x° misti
cum e una tm / Sed q vi q sit
plures quia duo q sit ad actu ho
mis requiritur scia et potencia s3
uoluntas sed scia discernendi p ait
clauis et scia ptas iudicandi g° et ro
ptatis absoluendi dz duo claues / p
tota trinitas peccata remittit ꝫ sacer
dos p claues e minister remissionis
peccatorum g° dz hic tres claues ut trinitati
tati configuret / Ro ad q i ou actu
qui requirit ydoneitatem ex pte re
cipientis duo sunt unu ei qui debz
actu illu exercere s iudiciu de ydonei
tate recipientis et explecio actus et io
i actu iusticie p que redditur alicui
hic quo dignus e opz ee iudiciu quo
discernatur an iste sit dignus et ipa
reddicio et ad utrumque horum auctas
sui ptas quedam exigitur no enim
dare possumus n q i ptate nra ha
bemus bn iudiciu dici pt eo q vim
coactiuam hēat eo q iudiciu ad
unum iam terminatur que q de i una°
i speculatis fit p uirtutem prior
principiorum quibus resisti no pt et i
practicis rebus p uim i practicam
i me exitum / Et q actus clauis
requirit ydoneitatem i eo i
exercetur q recipit p clauis iu
dex ecclesie dignos et excludit in
dignos ut ex dicta diffinicione
pz / ideo i dicit iudicia discrecionis
qua ydoneitatem iudicat / ex ipo
recepcionis actu ad utrumque ptas
quedam siue auctas requirit

et h hoc sunt due claues quarum
prima ptinet ad iudiciu de ydonei
tate eius qui absoluendus est et alia
ad ipsam absolucionem et hec duo cla
ues no distinguitur i eccia auctas
q utraque ad officium sibi competit sed
ex comparacione ad actus quorum unus alium
presupponit / Ad pm° g° dm q ad h
nam sciam apiciendam una cla
uis i uniuscuiusque ordinatur ꝫ non e i q
meteris q una ad actu alti° ordi
nemus et e opposito / 2a ei clauis
que dr ptas ligandi et soluendi e q
i metis sciam apit p ei ꝫ clauis q
dr scia oudit cui apicienda sit cla
uis illa / Ad 2m dm q eta claue
scie duplex e opio qda ei dixerunt
q scia .s. q e habitus acquisitus uel
i fusus dr hꝫ clauis et q no e pnt
clauis ꝫ i ordine ad alia claue
clauis dr et io qui e sine alia clau
no dr clauis sed i uno lratto qui
no e sacerdos et scit et quoque hac
claue aliqui sacerdotes carent
q no habet sciam neque acquisitam
neque i fusam qua absoluere et ligare
possint sed quoque i diversa uehitos
hoc bene uirtutis que p eos clauis ola
dr / et sic clauis scie cpms ei ordie
no traditur / Dat tm ei ordie q sit
clauis q pus no erat et tm bi° opio
uigi fuisse / Cz hc non bn° q
ewang° concordare q claues petro
dandas pmittit et tamen no solum
una ꝫ due i ordie dant ei / Ideo
hc alia opio e q scia q e habitus
no e clauis ꝫ auctas siue actus
excercendi que quoque sine scia e quoque
scia sine ipa sicut pz et i ueteris iudeis
secularibus aliquis ei iudex sciens
sine auctoritate iudicandi qui
no hꝫ iuris sciam et aliqs e qui hꝫ
iuris sciam qui non hꝫ auctem
iudicandi / Et q actus iudicii

ad qd' quis ex aucte suscepta ordi
nat, no aut ex sua hita, su bti3
bu si no pt. Et ideo auctas iudi
candi que clauis est sua no sine
pcto accipi s3 sua s3 auct su pco
hri pt. Ad 3m dd q ptas ostien
di est ad bu unu actu aliq guis 3
ideo non gminat clauib3 n multiplica
sed ptas clauiu q e ad dupe actu
spiis s auctas eoy pt bua ut du
est. Ad 4m dd q bolle buiuique
libey z io ad boledu no exigit aut
tas xpi volutas no port clams
Ad v dd q tutas tota eodemo
dimittit pcta sed bua psona z ideo
no opt q sacdos q minister e tuitat
tres clauis heat z ppue eu bolu
tas q spui sco appatur clauis non
regrat nisi ut dcm e

Eiude considerandu est
de effu clauiu, Cca quod
qrutur 4or. p° btz ptas
clauiu se extendat ad remissioz culpe.
2° btz sacdos possit remitte pcon
q° ad pena. 3° btz sacds p ptate
clauiu ligare possit, 4° btz possit
z solue s app' arbitriu
Ad p'm sic pceditur. Bi q ptas cla
uiu se extendat ad remissi
one culpe. Jo xx. di dissipulis qs
remiserit, pcta remittut eis sed
hc no di q ad nat' ut mgr iliat
dt. q sic sacdos noui testamenti
no hret maiore ptatem q sacrdos
betis, q° exret ptatem i culpe remi
ssione. P i p'mia datur gra ad
remissioz pcta, s3 hui sacmeti dispe
sator e sacerdos exoi clauium
q° eu ptr no operat pcto ex pte
pene s ex pte culpe. Bi q sacer
dos ad remissioz culpe opetur ex
ui clauiu. P. maior u itutiu
recipit sacdos ex illa ossecratie
quat aqua bapi'mi sctificatioe sed
aqua bap'mi viui accipit ut corpus

tangat et cor abluat s aug'g'
multo fortius sacdos ui i psu ossecre
hat ptate accipit ut cor a culpe
macula absolue possit. Sz q p'p
mgr dixit q ds hat ptatez no co
tulit ministro q ad ostione uu
datos coopetur, s3 si pcta q° ad cul
pat remittat cooperetur ei i mu
dicto e i tiore q° ptas clauium non
extendit se ad culpe dimissiony
Pctorum no remitti u pspm sctm
sed dare spm no e alio h sole ut in
h mgr dxt gau pcta dimittere
q° ad culpam. Rndeo dd q sacmenta
s hugs ex sctificatoe i uplate gratz
otinent s3 h sctificacio quiz adue
te ssptate sacmeti regrit tu in
m quis i ministro sed p i osecratione
z tut bis sacmetalis e i eitqme
oquatu, qntu aut ex meritate sacra
meti no requitur nisi sctificacio
materie sed e i bap'mi. No h3 ministr
determinatu opti adqui uitate z tut
tota bis sacmetalis ostitit i m
Cuqz bo de ueritate sacmeti requir
osecto ul saltem minister pine aliq
sctificacio m° z tut tota bis sacra
mentalis ostitit i ministro sed e i pe
nitetia. Unde eode mo se hab3
ptas clauiu q e i sacrdote ad ef
fcm sacmeti pine sed se h3 uirtus
q e i aqua bap' ad effcm bap'mi
bap'mi aut a sacmetu pine ouei
unt, sed dumo i effcu q btz q3 g
culpam ordinat directe q no e
de alys sacmetis s3 i h° dut q sac
meti pine eo q h3 actus persupiets
q macies no pt dari n adultis in
qbz requit pparatio ad suscipiedu effcm
sacmetoz, s3 bap'mus datur quiz adult
z quz pueris z alys carentibus ro
me z io p bap'm datur gra z remis
sio pcton pueris su aliq su pparati
one precedente no aut adultis in
qbz p exigit pparatio remonte sctam

que quidem separatio quis precedat suf
ficiens ad gratie susceptionem antequam baptismum
percipiat s3 non an voto baptismi post
tempus separate vitatis. Cum autem tal
separatio tempore non precedit s3 est cum baptismi
susceptione et tunc per baptismi susceptionem
gratia remissionis culpe confertur. Sed
per penitentie sacramentum nunquam datur nisi separa
tio assit vel prius stat cum ulterius opera
tur clavium ad culpe remissionem vel in
voto exterius vel in actu sic exterius sed
in aqua baptismi s3 sed baptismus non agit sed
principaliter agens s3 sed instrumentum non oportet
per ei genus ad ipsam gratie susceptionem tan
tam et instrumentalis s3 disponens
ad gratiam per quam fit remissio culpe
ita est de potestate clavium Cum solus deus
remittit per se culpam et in virtute eius
agit instrumentalis baptismus ut instrumentum
inanimatum et sacerdos ut instrumentum animatum
quod dicitur sive s3 philosophum unum et talis
sacerdos agit ut minister et patet
quod potestas clavium ordinatur aliquo
ad remissionem culpe non sed causans
s3 sed disponens ad gratiam per quam
fit remissio culpe ita est de potestate
clavium Cum solus deus remittit per se
culpam et in virtute eius agit instrumen
talis. Cum si an absolucionem aliquis
non fuisset dispositus ad gratiam suscipi
endam in ipsa confessione et absolucione
sacramentali gratiam consequeretur si obicem
non poneret. Sed cum clavis ordo ad
culpe remissionem ordinetur s3 ad re
missionem pene tantum ut quidam dicunt non
exigeret votum recipiendi effectum cla
vium ad culpe remissionem sed non exi
getur votum recipiendi alia sacramenta
que non ordinantur ad culpam s3 ad penam
s3 hoc facit videlicet quod non ordinatur
ad culpe dimissionem quia sic potestas clavium
ad hoc quod effectum habeat requirit separa
tionem ex parte recipientis sacramentum

et specialiter videtur de baptismo si unquam dirigitur
in adultis. Ad primum quod dicitur quod sed
magister dicit in littera sacerdotibus commissa est
potestas remittendi peccata non ut propria
virtute remittant quia hoc est dei s3 ut
operatores dei remittentis ostendant tamquam
ministri. Sed hoc contingit duobus modis
Uno modo ut ostendant eam non precedentem
s3 promittant eam futuram sicut hoc
quod aliqui oportet ad penam et sacramenta
veteris legis opus dei significabant
cum et sacerdotes veteris legis ostendebant
tamen et nichil operabantur. Alio modo ut significa
rent precedentem et nichil ad eam operen
tur et sic quidam dicunt quod sacramenta
nove legis significant collatam donum sed
hoc quod in sacramentis sit aliqua virtus ope
rans ad gratiam et secundum hanc opinionem
etiam potestas clavium esset tamen ostendens
divinam operationem culpe remissionis in
ipsa sacramentali collatione facta. Tertio ut
significent divinam operationem in remissi
one culpe precedentem et adipiscendam aliquid
dispositive et instrumentaliter operantur
et sic secundum aliam opinionem que sustinetur
omnia sacramenta nove legis omni
datorum ostendunt divinos effectus et hoc
modo et sacerdotes novi testamenti ostendunt
absolutos a culpa quia proportionaliter
oportet loqui de sacramentis et potestate mi
nistrorum. Non obstat quod claves cum
ad remissionem culpe disponunt quia
culpa iam est remissa sed non quia baptismus
disponat quibus ipse est ideo quia iam
sanctificatus est. Ad 2m dicendum quod quamquam
sacramentum penitentie necnon sacramentum baptismi operatur
de per se licet directe ad gratiam non ad
culpe remissionem s3 dispositive vel
similiter. Ad 3m Alie rationes con
cludunt quod ad remissionem culpe virtute
clavium potestas non operetur quod
concedendum est. Sequitur

Nota

d. 2 ms pt precedit vide q sacerdos
no possit remitte pctm quo
ad penam p(ro) eo cu debetur pena
eterna z tpalis s adhuc post abso
lucioz sacerdot manet peniteos obli
gatus ad penam tpalem i pgatorio
vel i hoc mundo faciendam qa non
dimittit aliquo penam. p sacerdos
no pt pjudicare justitie dine s ex
dina justicia taxata e penitetib pena
quam dent subire g sacerdos no pt
de ea aliq remitte. p ille q prius
de ca aliq remitte. p ille q pro
pctm quisit no e minus susceptis eta
min qm ille q quisit maius pctm
s si aliq de pena p officiu sacerdot
de maiori pcto dimitti. posibile e esse
ad pro pctm cu no debeat plus
de pena qm illud qd de maiori pt
tanto dimissum e g potit totam
penam illius pcti pmi dimitte qd
fassum e. p tota pena tpalis p
tanto debita e omnis vere si g per
primam absolucioz dimittat aliquid
de pena z p scdam ab eodem pcto
potest aliquid remitti z sic tantum
potest multiplicari absolo q ibi eta
nim tota pena tolletur cu scda
absolucio no sit minoris efficatie q
prima z sic pctm remaebit. oio
i punitum qd e vn onerieus. Et
3 clauis e ptas ligandi z solvendi
s pt sacerdos i ungere pniaz tpa
lem g pt absolvere a pena. p
sacerdos no pt dimitte pctm q
ad culpam ut i lra di n q ad pe
na eterna pt vere. Si g n no pt re
mitte qtu ad pena tpale ullo
remitte poterit qd e oio contra dictis
eorum. p q ide judicium e de
effcu que ptas clavium exercitat
actualiter complet i eo i q oratio tpe
pressit z effcu bapmi q iam habuit
gratiam datur. de ei p fide z contros

Nota

precedentem bapmi gratiam remissionis
pctorum qtum ad culpam 9sequitur e
Et q n actualiter pccata bapmi suscepit
qm augetur z arcatur pene totum
absolvitur eo q sit pticeps passi
onis xpi. et sic ille q p 9ttoz 9se
cutus e remissioz pctoru qtu ad culpa
z p 9ue qtu ad reatu pene eterne
q simul cu culpa dimittitur ex vi clavium
z ex passione xpi efficacia habent sur
gitur gra remitti tpalis pena qui
reatus adhuc remanserat post expe
remissioz non tamen totus sed i bapmo
s pars eius q i bapmo ho regnatur
9figuratur passioni xpi totaliter efficaci
tantum passionis xpi que sufficit ad
omnem penam delendam i se sufi
ciens ut nichil de peniis actualis
pene remaneat q no dz alicui
i putari ad penam nisi qd ipe met
fecit. Jn bapmo aut ho nova vita
suscipiens fit p gratiam baptismalem
novus ho z eo nullus reatus pene
i eo remanet p precedenti pcto s in
pnia no mutat ho i alia vitam
q no e regnato s sanacio quedam
ex vi clavium que opat i sacramento
pnie no tota pena remittitur
s aliq de pena tpali cui reatus
p9 absolutioz a pena eterna remane
potuit nec solum a pena illa qm
s penitens hz i penitendo ut quidam
dicunt q sit confessio z satismetalis
absolo no 9misit i onus qd no opet
tit satisfactione legis sit z de illa
pena que i pgatorio debet remit
tatur ut eos minus i pgatorio pu
nietur absolutus an satisfactioz dece
dens qm si an absoloz decedet
Ad pm g dd q sacerdos no re
mittit totam penam tpale s pte
z eo adhuc manet obligatus ad
pena satisfactoriam. Ad 2m dd
q passio xpi sufficienter satisfecit

p pctis totius mundi et ideo sic p iudi
ciu͠e iusticie aliquid de pena sibi de
bita remitti pt. S; quod effectus passio
nis adipiscitur p sacrameta ecclesie ptigit

Ad 2um dicendum quod p quolibet pcto oportet
aliquam penam satisfactoriam rema
nere p quam medicina contra ipsum psciatur
et ideo quamvis virtute absolucionis dimittatur
aliqua quantitas debita p aliquo pcto
magno non oportet quod tanta quantitas
pene dimittatur vel in quolibet pcto quantum
2um hoc aliquid pcti remanet oio sic
pena s; virtute clavium de pctis singu
lorum pctorum proporcionaliter dimittitur

Ad 3um dicendum quod quidam dicunt quod in
prima absolucione tantum dimitti vi
clavium quantum dimitti pt s; tamen
valet iterata confessio tantum propter in
structionem tantum propter verecundie incu
s; hoc non videtur verum quia tunc non esset
ro confessionem iterandi non tantum esset
ro iterandi absolucionem precipue in eo qui
non habet aliquam causam dubitacionis de pte
dentis absolucione ita enim potest dubi
tare post secundam sicut post primam. Sicut videtur
demus quod sacramentum extreme unctionis
non iteratur super eundem morbum eo quod
totum quod p sacramentum fieri potuit semel factum
est. et p idem in 2a confessione non requiret
quod haberet claves ille cui fit confessio
si nichil ibi virtus clavium operatur et
ideo dicunt alii quod et in 2a absolucione
ad vi clavium potest dimitti de pe
na quia quando in secunda absolucione gracia con
fertur augmentum et quanto maior gratia
accipitur minus de impuritate p tedet
pcti manet et ideo minor pena pur
ganda debetur unde et in prima absolucione ali
cui plus et minus dimitti de pena
sicut qui plus se ad graciam disponit et pt
esse tanta disposicio quod ex vi contri
cionis tota pena tollitur ut dictum

est unde et non est inconveniens si frequenter
confessionem et tota pena tollatur ut
pctum omnino remaneat impunitum quia xpus
pena pro satisfecit

Ad 3um sic pceditur videtur quod sacerdos
per potestatem clavium ligare non
possit. Virtutes enim sacramentales ex
passione xpi derivantur quia pctum ut medicina sed
derivantur. Sed passio xpi ut medicina pcti s; magis
liquens est medicina pcti s; magis
aggravacio morbi ut videtur. Ergo sacerdos
p virtutem clavium que est virtus sacramentalis
non pt ligare. Preterea sicut absolvere vel aperire
est amovere obstaculum ita ligare est
obstaculum ponere s; obstaculum regni
celorum est pctum sed ab extra non ponitur
pctum cum non sit nisi a voluntate procedat ergo sacerdos
pt quod non ligare non pt. Preterea claves ex passione
xpi efficaciam habent s; ligare
non est effectus passionis ergo ex clavium
potestate non pt sacerdos ligare. Sed contra
est quod dicitur contra xvi quodcumque ligaveris
super terram erit ligatum et in celis. Preterea
potestates racionales sunt ad opposita s; po
testas clavium est potestas racionalis cum
habeat discrecionem adiunctam ergo habet se ad
opposita ergo si pt solvere pt et ligare.
Respondeo dicendum quod operacio sacerdotis in usu cla
vium est conformis dei operacionem
cuius sacerdos est minister. Deus autem opera
cionem habet et in culpam et in penam s; in culpam
ad solvendum quidem directe ad ligandum
autem indirecte in quantum obdurare dicitur
dum graciam non largitur. S; in penam
s; operacionem directe quantum ad utrumque
quia et penam parcit et penam infligit
quod sacerdos et si in absolvendo
vi clavium habeat aliquam operacionem
ordinatam ad culpe diminucionem
non tamen dicitur non tamen ligando ali
quam operacionem habet in culpam non dicitur
in quantum non absolvit s; ligatus erat
s; in penam habet potestatem et ligandi
et solvendi solvit enim a pena quam

dimittit s3 ligat quantum ad penam
que remanet. Ad 3m dicendum q ligare
re dupliciter dicitur vno modo considerando quantitatem
quantitate pene in qua et non ligat
nisi in quantum non soluit s3 ligatum
ouit. alio modo considerando penam habent
nol illam determinate et ligat ad
penam imponendo eam. Ad primum ergo dicendum
q illud residuum pene adhuc obligat
e medicina purgans peccati in peccatorem
Ad 2m dicendum q obstaculum regni non
solum e peccatum s3 et pena q quis sacerdos
debet imponat ut dicitur e. Ad 3m dicendum q
et passio xpi obligat nos ad pe
nam aliquam per quam ei conformemur

Quaeritur sexto utrum sacerdos possit
ligare et soluere pro suo libero ar
bitrio. Videtur quod non. Quia dicit tribus i
bitrium sed eius est canonica tribus in
agendo penitentiam non satis ex apte p
figunt canones plurimas autem ut
de pena dicitur qualitatem compensam sit et
mandandum s3 magis arbitrio sacerdotum
intelligunt relinquendum statutum q
bi q ipse s3 suum arbitrium possit li
gare et soluere. Preterea dominus laudauit
villicum iniquitatis q prudenter fecit q
debitoribus domini sui remisit largiter
s3 deus e magis pronus ad remittendum q
aliquis dominus temporalis ergo videtur q lau
dabilior sit qui plus de pena di
misit. Preterea omnis actio xpi nostra e
instructio sed ipse quibusdam peccato
ribus nullam penam imposuit s3 solum
emendacionem vite ut patet de adultera
Jo viij ergo videtur q arbitrium sacerdotis possit
et sacerdos qui e vicarius xpi dimittit
totam penam vel partem. Sed contra est quod dicit
augustinus plurimum dicimus q non
s3 auctoritate sanctorum patrum et qualiter
tunc imponitur ergo videtur q non omnino sit
in potestate et arbitrio arbitrio sacerdotis.
Respondeo dicendum q actum clauium regitur dis
cretio s3 sicut esset omnino in voluntate sac

dotum dimittere et imponere de pena
quantum vellet non esset ibi necessaria discre
tio q nunquam ibi indiscretio posset
accidere quando omnino e in arbitrio sacerdotis.
Respondeo q sacerdos operatur in vsu clauium
sicut instrumentum et minister. nullum autem instru
mentum habet efficaciam actum nisi s3 q mo
uetur a principali agente vnde dionisius
dicit in fine ecclesiastice ierarchie quod diuinitas
eos mouit in omnibus pro eius signum est xvj mt
potestatem clauium petro traditam fit
mentio de reuelatione diuinitatis esta
et Jo xx premittitur potestati remissionis
apostolis datam spiritus sancti donum quo filij
dei aguntur. Vnde si super potestatem illam motu
diuinum vellent precipere presumpserint non
s3 effectum ut dionisius dicit et per h
a diuino ordine auerteret et sic culpa
incurreret et q pene satisfactorie sunt
sicut medicine infligende sicut enim me
dicine in arte determinate non omnibus co
petunt s3 variande sunt per arbitrium me
dici non propriam voluntatem sequens s3
diuina non propriam voluntatem sequens s3
sciam medicine ita pene satisfactione
in canone determinate non competunt
omnibus s3 variande sunt s3 arbitrium sacer
dotis diuino instinctu velatum. Ad primum ergo dicendum q me
dicus aliquando prudenter non dat medici
nam efficaciam que ad morbi cura
tionem sufficiat ne propter debilitatem nature
eos perficiat ne propter maius periculum oriatur sic sacerdos diuino
magis periculum oriatur sic sacerdos diuino
instinctu motus non semper totam penam que
vni peccato debetur iniungit ne infirmus
aliquis ex magnitudine pene desperaret
et a penitentia totaliter recedat. Ad primum
ergo dicendum q arbitrium istud debet esse diuino instinc
tu regulatum. Ad 2m dicendum q etiam
bi reuelatum. Ad 2m dicendum q etiam
dominus laudauit villicum q prudenter fecit
et in remissione pene debite discre
tio adhibenda est. Ad 3m dicendum q xpus
habuit potestatem excellentie in sacramentis
ideo ipse ex auctoritate penam totam
vel partem potest dimittere sicut vole
bat. nec est simile de hiis q operantur

tm ut ministri

Cum de considerandum e de mi
nistris clavium & usu eas

Circa qd qrutur sex p° utr
sacdos legalis claves habuerit
2° utr claves habuit 3° utr so
li sacdotes claves heant 4° utr
ste hoies no sacdotes claves & usu
eas heant 5° utr mali sacdotes
usum clavium heant efficate 6° utr
usum clavium heant efficate 6° utr
tp scismatici & heretici excoicati &
suspensi & degradati usu clavium
habeant

Qd p° mst pcedi' ui q sacdos le
galis claves habuit clavis
enim est regula ordinis s3 huit ordi
nem ex quo sacdos dicebat ergo
& huit clavem sacdos legal p
sic mgr dt claves st duc s sua
discernendi & pos iudicandi s3 ad
utraq3 sacdotes legal ptate habu
erunt q° hebant claves p sac
dos legal habebat apim ptatem
sup religni phm no tpalez qz su
prac regia no fuiss distincta apa
edotali q° spuale & h e clavis q°
hebant clavem Sed qt claves
ordiant ad apiendum regnum celorz
qd apim non potuit an xo passioz
qd sacdos legal clave no habuit
p sacra ve le gratim no osfebat
s3 aditum regni celest apim no po
tuit n° p gratim q° p illa sacra non
potebat apim 2° sic & sacdos q° mi
ter eos erat claves regni celestis
no habebat 4° qd q gda dixe
runt q i ueti lege erant claves apt
sacdotes q ris edt ouiss i porre
penam p delicta ut dr levit u°
qd ad claves ptine uidetur s3 huit
tm i oplete nuc aut p xm i sacdo
tiby nove legs pfte sut s3 h° ui
ce qt iclusioz aph i epla ad heb
ubi om sacdotum xo pfert sac
dotio legali p h° q xo assistit

pontifex futuroz bonorz ad tabna
culu celeste i troduceb p spm s3 gnez
no manfactm i quod i troducebat sa
cdotiu ueteris leg p sagne hyrcoz
u pz q sacdotium illi ptate non se
extendebat ad celestia s3 ad figiis
celestium Et io p alios d q no ha
hebant claves regni celest s3 iste
clavium signa pcessit ad p° q° d
q claves regni celestis osequnt
ad sacdotiu q° ho i celestia i tro
ducit no talis erat ordo sacdotij
leuitici & ideo claves celi no habu
erunt s3 claves tenim thabnacli
ad 2m d q sacdotes ueteris legis
hebant auctorem discernendi & iudi
candi s3 non ut admittet ho in
diuatos ab eis i celestia s3 i figuris
celestium ad 3m d q habebant
spuale ptatem q p sacramenta lega
lia no emundabat s3 ab irregulatate
tm pgabat hoies ut ad manifm
tabnaculi aditum pgat pcos ptat

Qd 2m st pcc uid q xo no ha
buit clavem clavis ei caract
terem ordis osequitur s3 xo no huit
caractem q° no huit claves p
xo huit i sacramenti ptate excellen
cie ut effcm sacramenti s3 sacramenta
liby posset oferre sed clavis est
sacramentale quoddam g° no idigebat
clavi & sic frust eam habuisset Sed
o e q dr apo 3° h dicit q habet
claves david &c ad p° d q ultee
aliq agendi e i strumeto & in agen
di non eodemmodo s3 in pse agen
te p fectius ptas aut clavium qm
nos habemus & aliorum sacramentorum
ntus e istrumentalis s3 i xo e ut
i pse agente ad salute nrz p
auctem qdem i qntu e de s3 p ui
tu i quntu e homo clavis autem
de vo sua exprimit ptatem api
endi & claudendi si aut apiat
q principale agens si ci ministir
& ideo xpo optet ponere clavis

ꝫ alteᵒ nō q̄n sit i ceᵗ nūstr̄ z nō
d̄r q̄ hꝫ claue excellencie. Ad p̄ᵐ
gᵒ dō q̄ caracter ḋ ꝑa roē dicit
ad aliᵃ dīuatū z nō ptās clauiᵘᵐ
que ē in nobis a xp̄o diriuatū est
ſꝫ caracterē quē xp̄o conformamur
ꝫ i xp̄o nō ſē caracterē tm̄ ꝫ ꝑncī
palē formā. Ad 2ᵐ dō q̄ clauēs
ista qm̄ xᵒ habuit nō erat sacrame
talis ꝫ sacramētal clauēs pncipi
talis ꝫ ꝫ ꝯ ꝫ.

Q 3ᵐ ſc pte. vr̄ q̄ nō solū sac
dotes claues habeant. dr̄ ei
ysyd̄ q̄ hostiariꝫ iter bonos z ma
los hūt iudiciū dignos recipiūt
i dignos reiciūt. ꝫ h̄ ē diffinico
clauiū ut ꝯdat ꝫ gᵃ nō solū sac
dotes ꝫ z hostiarij claues habet.
P̄ᵃ claues sacerdotib̄ dant̄ dū ꝑ
vnctione ptātē diuinā accipiūt
ꝫ reges z ptātē i spūalib̄ dimittēs
habent z vnctione susīpiant gᵃ
nō soli sacerdotes habet claues.
P̄ sacerdotiū ē ordo sīn singulaꝛ
ꝑsone quoniā ꝫ claue lr̄ hr̄e
vnā totā ꝯgᵃgatā q̄ quidā capitu
la ꝯgᵃgacioꝫ i spc̄ie pūt q̄ ad ptātē
clauiū ptinet gᵃ nō soli sacerdotes
claues habent. P̄ mlier nō est
sacramētal ordinis susceptiua q̄ ei
docere nō cōpetit ꝫ aplm̄ ꝫ cor̄ xᵒ
ꝫ aliq̄ mlieres vident̄ hr̄e claues
ꝫ abbatisse que habent spūalē
ptātē i subditas gᵃ nō soli sacer
dotes claue habet. Cō q̄t ē cō
amb̄ dt ꝫ ius ligandi z solue
di solis sacerdotib̄ ꝯcessū ē. P̄ ꝑ
ptātē clauiū efficit̄ ab medioꝝ
ī ē ꝑplm̄ z deū ꝫ h̄ tm̄ sacerdotib̄
ꝯpetit qui ꝯstituūt i hr̄e que
sūt ad deū ut offerāt dona et
sacrificia ꝑ pctīs ut d̄r hebr̄ vᵒ gᵒ
soli sacerdotes claue habet. R̄o
dō q̄ clauis ē duplex vna q̄ se
extendit adiꝑm celū i medie ꝑ
mouendo i pedimēta i troitus
i celū ꝑ remissiōꝫ pctī z h̄ vocat̄
clauis ordinis z hāc soli sacer
dotes habent q̄ ipi soli ordināt̄
ꝑplo i hīs q̄ directe sūt ad deū. Alia
clauis ē que nō directe ſē extendit
ad ipm̄ celū ꝫ mediāte militāti ecc̄
ꝑ quā quis ab ecclīa vadit dū ꝑ com
ecc̄ excludit̄ vel admittit̄ ad com
sorcium ecc̄e militantis ꝑ ꝯgᵃgacioꝝ
lr̄ absolucioꝫ et h̄ vocat̄ clauis iuris
dictionis i foro cāsāꝝ z nō nō sacer
dotes h̄ac hr̄e pūt ꝫ nō ꝑpe dī cla
uis celi ꝫ quādā dispōne ad ipaꝫ.
Ad pᵐ gᵒ dō q̄ hostiariꝫ habet
claue custodiendi ea q̄ i templo
mālī ꝯtinent̄ z habet iudiciū
a tali templo excludendi z admitte
di nō q̄de ꝑa auctē iudicātes qui
sūt digni ul i digni ꝫ iudiciū sacer
dotū ꝯsequentes ut sic quāuis execu
tores ptātis sacerdotes videāt̄.
Ad 2ᵐ dō q̄ reges nō habet aliquā
ptātē i spūalib̄ z nō claue regni
celestis nō accipiūt ꝫ solū i tpālib̄
q̄ nō nᵃ a deo ē ꝑt ut pꝫ R̄o ꝑ3ᵒ
nᵃ ꝑ vnctione i aliqᵒ ordine ꝯstituūt̄
ꝫ excellencia ptātis ipoꝝ a xp̄o des
cendē significat̄ z ut ipi sub xp̄o
i ꝑplo xp̄iano regnent. Ad 3ᵐ dō
q̄ sicut i pollitica quāquā iudex habꝫ po
testatē totam sed ē i regno quāꝫ
aut i aliis officiis dicuꝫ nihil ꝯstī
tuti vel etiā ecc̄ ut pꝫ in ecclīa
ptā z spūalis iurisdictio sit hr̄i ab
vna solo sᵗ ab epō z plurib̄ simul
sicᵈ a capitulo z c habet claue iuris
dictionis nō tm̄ claue ordinis sit omnes.
Ad 4ᵐ dō q̄ mlier ꝫ aplm̄ ē i sta
tu subiectionis z nō nō pt habe
aliquā spūale iurisdictioꝫ q̄ z ꝫ plm̄
vnᵒ ecc̄ꝫ i com̄unī ꝯ humanitatis qm̄
ad mlierē dīuīn ꝑuenit lr̄ mlier
nec ꝫ clauē ordinis nec claue
iurisdictionis ꝫ ꝯmitti mlier ad vsū
clauiū sicut hr̄e correctioꝫ i subditis
mlieres ꝑꝑ piculū q̄d i mineret possꝫ
si cū mulierib̄ cohitarent.

Q 4ᵐ ſc pcedit vr̄ q̄ sci
holices nō sacerdotes capue

clauium habuit absolo cum ligato q sit p claues efficatia sz ex merito passionis xpi sz illi maxie passioni xpi conformant q p peccatum ta has virtutes xpm passu sequuntur go vi q etiā no habeat sacerdotale ordinem q possit ligare et soluere

P hebr vij di sn ulla q dictoe q minus a maiori bndr sz i spu aliby scdm aug hic e maius ee qd melius quecumque s plus deuotionis te habent pluris alios bndices absol uendo et idem qd prius Sed gra uius e po eius e actus ps pluium sz clauis q e ptas spual e hns sacerdoti g et ipi eius no ñ sacerdotali quenire pt

Pro dd q agens pse et ageus i strume tale tale sunt q agens i strumentale no i ducit i effem similitudinem suam sz similitudinem principalis age tis principale aut agens i ducit simi litudinem suam et io exhor aliquid i strum principale agens q hz aliquam formam quam ab alio tusse de pt no at ex hoc q stituit agens i strumentale sz ex hoc q e applicatum apn ut agete ad aliquem effem i ducendum q tunc i effcu clauium pncipale agens sit xpus ut deus p auctoritatem et ut homo p meritum ex ipa plenitudine diuine bonitatis i co et p sectione gratie consequitur q possit i actu clauium sz ho aliquis no pt i ac tu clauium sed pse agens q non ipse alii gratiam qua remittuntur peccata da re pt nec sufficienter mereri et ideo no e sed agens i strumentale hui et ille q effum clauium consequitur no assi milat clauib sz xo t hic q tunc adherent de gra no pt pertingere ad effem clauium ñ applicat ad hoc q minister p ordinis susceptionem

Ad primum go dd q sz li i strumentum et effem no exigit similitudo

sed quemcumque i forma sz p proportionem i strumenti ad effcum ita et uer i tur i strumenti et pncipalis agentis et talis similitudo e i ptis honibus ad xpm passionem et talis similitudo eis bonum clauium non confert Ad 2m dd q quamuis purus homo non possit alteri ex condigno mereri gratiam tm bonis nutu pt coo pari ad salutem alteri et io duplex est benedictio Una que e ab ipo hoie puro sed i merito p ppm actum et talis pt fieri a quolibet scto i q xo habitat p gratiam et hic requirit maiorite bonitatis aiminus i quantum hoi Alia e bndictio qua ho bndicit ut bndictus q e ex merito xpi p officium ministrum alium ap plicans et quanto ad hanc requiritur maioritas ordinis et no virtutis

Dicendum quod tertium sic proceditur Videtur quod mali sacerdotes usum clauium non habeant. Io xx Accipite spm scm quorum remiseritis peccata remittuntur eis sz mali no tradi tur spt scs ergo no hnt usum clauium ut spm scm go no hnt usum clauium

P ille sapiens rex dispensatorem sui thezauri suo inimico committit sz usus clauium i dispensatione consistit thezauri celestis regis q e ipa sapientia go mali q p peccatum sunt eius hostes non hnt usum clauium

P aug dt q gra sacramentum dat et ds p malos ipos vo gratiam vo ñ p seipm nel scdm se et io remissionem peccatorum facit p seipm ul p eius corpus membra sz remissio peccato est usus clauium go p illos q no st co libis membra usum clauium no hnt

P i confessio mali sacerdotis no habz aliquam efficaciam ad reconciliandum q p glo lev. so qui aditur pellandum mittitur irati animus ad deteriora puocatur sed usus clauium fit p quod i confessione ut patet i forma absoluendo go non hnt efficaciam clauium usum

Sz contra nullus pt scire de alio an sit i statu salutis si ergo nullus posset uti clauibus i absoluendo ñ ex ne i statu salutis sciret se esse absolutum

q° e valde i genus P° iustas iust
non pt auferre libertatem diu sed
sacerdos e solu minister q° no pt sua
malicia eoru a deo transmissum
p eu nobis aufferre Ad 4° dd q sic
principa° forme q est i inducta
i effectu no facit effectum ita tamen sic
bractio talis forme tollit bonum
i sriuetu Ideo cu ho pt ny i sriue
talis agens i usu clauium eptioris
sit gra p penitu puaty p qui gratia
sit remissio peccatorum ideo puat usu
clauium Ad 5m q° dd q clauium pt
sic exigit ad usum clauium non in
si quo sic non possit sz q sine eo
i gme sit excepte licentie quinme
subiciens se clauib effectum clauium
gsequat Ad 2m dd q rex tre
n' i thez aura sua dispendi z de
n'pi sit z lo dispensatoni hospitii eius
no gmittit sz rex celeste de statu
dei non pt q tam ad ipsi hoiem
cedit certam q alig clauib mali
baron q nouit ex malis elige
bona z p malos z multalia facere
z lo no e ple Ad 3m dd q aug
loqtur de remissioe peccatorum sz q sic
hoies coopant ad ipsm no ex meta
hoies cooperantur ad ipsum no ex merito
min sz ex minito ogmo lo dt q ceca
p malos sacrameta ministrat z liber
alia sacrameta z absoluo q e bsue
clauium gmitti debet sz p melius
columbe i p seos hoies facit remis
sos peccatorum i spen cons i confessionis pad
remittit uel pt dici q meb' talis
be uocat oes ab eccl no puse q
eis ab eis sacrameta recipiunt gra
gseqtur no aut q recipiunt ab
illis q sint ab eccl puse q h eps
pcant excepto bap'm q etia ne
cessitatis lig ab excoicato recipe
Ad 5m dd q confessio q facit
dns ex spa pena facit no habet
efficaciam sz illa q facit ut mi
ster eccle h efficaciam ex merito xpi
licet in no dz confessio sacerdotis

ipso subiecto p dicere
Ad 6m sic p abi bi q stipulat z
heretici z degradati usum clauium
heant sed cu ptas clauium dipen
det ab ecclia ita q ptas gferendi q
sz gferunt gferendi est cuius peccant
h(e)retici z g' n no pnt remitte
usu clauium P° oia ptas spalis
ecclia i eo q h3 usu liber arbitry gant
actu qu vult sz ptas clauium adhuc
manet sacerdos q' ei no debet uo u
i ordie ipis renunciari eos qui ad ec
clesia redeunt q° ei sit po actua
pnt i actu eius exire ei boluent P°
spuatio gra magis i pedit p culpa
qz p penam sz excoicaco z degra
dacio p penam sz excoicato z degra
z suspesio sic pene gdm ei q° spter
culpam no amittit ad usu clauium
vi q n' pp ista Cz q aug dt q cu
contra peccata amittit cautio at est
que facit ecce baiione amisit gunt bi
q usu clauium no heant i remittere
pecc P° iste absoluit apud sit
q peccat sz aliqs pp dos absoluere
petens peccat q° pcept ecce sic
tiens q° a p eos apud absolui no pt
z idem q pnt Ad 7m dd q scilbus
manet clauium ptas qntu ad com
si usus i pediatur ex defectu matie tu
eni usu clauium i utente platorem
reqrat respectu eius i que fertur
ut doy e spa materia i q exercetur
usu clauium e homo subditus z q a
p ordinationem ecce subditus eius alij z
ideo p ecce platos pt subtrahi ille
q erat ei subiectus tu ei ecce heretics
z stipulantes z hoi pnet sbtrahi
a subiectos uel suis ab aliis adaliqui
actu ad q puati sic non pnt usu
clauium hre Ad 9m q° dd q mat
sacramenti eukar i actu sua prefert
habet sacerdos no e ho sz pars tm
Tenuz z bap'm ho sup' tu si sest
trahet hetico panis triceus tum
sice non poss. sicut sacerdos i dga
plato placio absolue potest. pt
tamen baptisare z ofice comite

ad sui dapnacionem Ad 2m dico quod
xpo habz vitatem qui no de est
in sito e i opposito Ad 3m dico quod
corpa culpa nonquam sub trahit in
sito p aliqui pena bu no i pedit
p ex rancitate ad essem i buadit
s noue pretacta

Deinde considerandum est
de hijs i quos vsus clauium
exerci pt Circa quod tria
queruntur Primo utrum sacerdos posset
vti i quelibz hoiem claue quam
habet 2o utrum sacerdos possit s
subditum absoluere 3o utrum aliquis
possz vti clauibus i sui supiore

Primum sic pce vr quod sacerdos pos
sit vti claue qui hz i quelibz
hoiem pte eni clauium i sacer
dotes descendit ex illa dua auc
toritate qua dixit accipite spiritum
scm quorum remiseritis pcca remittuntur
eis sed illud i determinate dictum est
go pt ea vti i quolibz ¶ Preterea clauis
cim spalis que apit vnam seram
apit oes alias eiusdem modi sz oe
pcca cuiuscumqz hoie e eiusdem ronis
obstaculum respectu celi quod si
pt vnum hoiem sacerdos p claue q
hz absolue potit et i quoslibz alios
¶ Preterea sacerdocium noui testamenti est
p fectius quam vetus sz sacerdos veteris
testam potat vti sua ptate quam
habat discernendi i t lepra et lepra
i differenter i omnes go multo fortius
sacerdos evang pt vti sua ptate i
oes Sz q e quod dr xvj q 1 nulli
sacerdoti liceat prochianum alterius
absoluere et ligare go no qlibz pt q
libz absolue ¶ Preterea iudicium spuale
sz ce ordinatius quam tpale sz i iudicio
tpali no pt iudex quelibz iudica
re go cu vsus clauium sit iudicium
quoddam non pt sacerdos sua claui
vti i quelibz Respondeo dicendum quod ea q circa

singularia opari optet no eodem mo
oibus competunt sicut enim sed p gnalia me
dicie precepta optet adhiberi medi
cos quibus pcepta gnalia medicine singu
lis i firmis s quod decet aptentur ita
i quolibet pricipatu pter illum qui
vlia precepta legis tradit optz esse
aliquos qui ea singulis s quod decet
adaptent et ppt hoc i celesti ierar
chia sub ptatibus qui i distincte psunt
ponuntur principatus q singulis pvin
tijs distribuuntur et sub hijs angeli qui
singulis hoibus i custodiam deputan
tur ut pz ex hijs q dca sunt i 2o libro
Unde talis esse debet i platione
ecce militantis ut apud aliquem
est platio i distincte i oes et sub hoc
cent alij qui sup diuersos distinctam
ptatem et districtam accipiunt et
quia vsus clauium requirit aliquam plat
onis ptatem p quam ille i quem vsus
clauium girantur efficitur ppria materia
illius actus ideo ille q hz i distincta ptate
sup oes pt vti clauibus i oes illi
autem qui sub eo distinctas ptates
acceperunt i quolibz vti pnt clauium no
sed i eos tm qui eis i sortem
venerunt nisi i necessitatis articulo
vbi nemini sacramenta sunt dene
ganda Ad primum go dicendum quod ad ab
solvendum aliquos requiritur duplex ptas
s ptas ordinis et ptas iurisdictionis
¶ Prima quidem ptas equaliter
inest oibus sacerdotibus no autem 2a
et ideo vbi dns jo xx dedit oi
bus apostolis gnaliter ptate remitte
di pcca i telligitur de ptate q co
sequitur ordinem vnde et sacerdoti
bus qui ordinantur illa verba di
cuntur sz petro singulariter dedit
potestatem dimittendi pcca vt xvj
ut i telligatur quod ipse prius habet
ptatem iurisdictionis ptas autem
ordinis quantum e de se se extendit
ad omnes absoluendos et ideo

determiate dus dixit qd remissi
tis pccm itelligeds tn q ex illius
ptatis ee debet psupposita ptate
petro collata p xpm ordinatori
ad 2m dd q clauis illig no pt a
pire nisi sciaiz ptaty ul alig ulty
littia pt age n i materiaz sua
autem ppa ptatis ordis effica aes
p iurisdictioz z io no pt ab clauis uti
i eum i que iurisdico no dat ad 3m
dd q ptas ista eius ipsis edit z tuis
dd q ptas xpi eius ipsis edit z tuis
tm teplu hebat sz no opetebat sac
dotibus iur digens distigui sic ii in
ecca i qua ggregant diuisi ppli z nacoes
ad 2m sic pcedit vide q sacerdos
no possit sup suu subditu absol
ue vi d cu dug9 i lra d ulto offi
sacerdotis uti dz nisi i maius aliqd
sit qb9 alios iudicat dz quez ptigt
q sacerdos e pcepe eius qd sub
dit9 pnis quisit sit cu maiore sb
ditam gmuit go ui q no liz posse
i suos subditos ptate clauiu uti
P p ptatem clauiu ho aboibus
dispensatiois qrit cz quez alicui pcco an
nexa e irregulait desse at excoia
tois sua aqua sup9 sacerdos libera
re no pt vi go q no possit uti cla
uiu ptate i illos qui talibus irretiti
sunt P sacerdotis sit iudicium et
ptas psudicium vero sacerdotis sz
gparatu est sz iuioribus iudicibus sz
legem no oia opetebat disserere
sz ad supiores ut dr ex xxv di q
sz adsupiores ut dr ex xxv di q
natum fuit exodi i ecce ut go ui
q ut sacerdos de qbus pctis posset sb
ditu suu absolue sz debat ad supio
rem remitte Sz q cuiquez quit
tatur pncipale quitti z accessori
sz sacerdoti quitti q sicut suuz eu
ditu suu absolue sz deat ad supio
ectiam dispensit adque ordiatur
absoluens apertis qb9 cuicuq go sacerdos
ab oibus pctis pt subditu suu absol
uere quorum e declauiu ptate



P gra oiue pcm tollit quicuq
sit pnia sz sacerdos sacramta dispesat
qbus gra datur go qptu e deptate cla
uiu de oibus pctis absolue pt P° dd
q ptas ordinis qutu e dese extendit
se ad oia pcta remittenda sed q ad
usu hui ptatis regritur iurisdico q qua
toribus i iferiores descendit io pt supi
or aliqua sibi resuae i qbus iudiciu
i feriori no quittat alias de quolibet
pt sacerdos iurisdicoz hns absolue sunt
enim qmqz casus i qbus opteret q sacerdos pe
nitentem ad supiorem remittat P pmus
e qn e sollepnis pnia i ponenda q eius
minister pprius e epus 2us e de excoia
tone qn iferior sacerdos no pt absolue
3us qn iuenit irregularitate ptractam
p cuius dispensatoe debz ad supiore
remittere 4us de cutendarius Quartus
qn e gsuetudo i aliquo epatu q enor
mia crimia ad terrorem reseruant epo
q gsuetudo dat uel aufert i talibus
ptatem Ad p°m go dd q i tali casu nec
sacerdos debet audire gfessioz ueteris
in qua pceuit de illo pcco sz debz ada
liu mitte sicut illa dz gfite sz debet
pete licentia ad aliu eundi uel ad supi
orem remitte si ille licentiam deue
geret tum pter pcculium tum q est
maior uerecundia si tamen absolueret
absoluta e qd cu dug9 dt no debz
ce i eodem eius itelligedz e p gsignita
tem no p necessitate sacramenti ad 2um
dd q pnia ab oibus defectis culpe libe
rat non aute ab oibus defectis pene
q adhuc post pactam pniam de
homicidio aliquis manet irregularis
Vn sacerdos pt de eius absoluere
z p pena iniugenda debz ad supiorem
remitte nisi i excogitatoe q absoluto
abupa debet pcedere absoluz a pcco
quia qm diu aliquis e excoicatus no pt
recipe aliqd ecce sacrametu Ad 3m
dd q ro illa pcedit qptu ad hoc i
qtum sibi supiores ptatem iurisdi
cionis reseruant

d. 3ᵐ sit ꝑte, bi ꝙ aliqͣs no pt
bti clauibus i suu supiore
atq9 cu sacmetalis qͥbz requi
rit ꝑpam mam s; ppa ma ꝯsis
clauiu e ꝑsona subiecta gͦ i eo ꝙ
no e subditꝰ no pt clauibꝰ sacdos
bti · ꝑ̄ eccia militaris ymitat tri
phanteꝫ s; i celesti ecia isior age
lus unū qͥ ꝑgat et illiat et ꝑficit
supiorem gͦ u aliqͥs sacdos pt bti
accione ierar. que e ꝑ absolōz in
supiorem · ꝑ̄ iudiciu ꝯfe · ꝫ
esse ordinarius qm iudiciu exterio
ris fori s; i exteriori foro isior n̄
pt excoicare et absolue supiorez
gͦ bi ꝙ n̄ i foro pniali · Sz ꝯ
supior platꝰ ecia ordinatꝰ e ipe
ueritate ꝛ cotingit ipm pctare s; re
media ꝯtra pctm e ptas clauiu
gͦ tu ipe no possit iꝑsm clauie b
ti qr no pt esse simul iudex ꝛ reus
bide ꝙ possit isior i ipm clauis
ptate bti · ꝑ̄ absolō ꝯ fit ꝑ uir
tutem clauiu ordinatur ad ꝑcep
tionem eukaristie s; isior pt supiori
eukaristiam dispensare si petat gͦ ꝛ
clauiu ptate i ipm uti si se ei sub
icerit · ꝑ̄ꝑ ꝙ ptas clauiu ꝙ tu
e de se extendit se ad oēs ut dom
e s; ꝙ i aliqͥs no possit sacdos clauiu
ptate bti quenit ex h ꝙ eiꝰ ptas
est ad aliquos spālr limitata bu
qui limitauit pt extende i quez
bolunt ꝛ ipe h ꝛ ptatem sbi dare
pt iꝑsm ꝯms ipi i sepm bti
clauiu ptate no possit qr ptas
clauiu requit ꝙ ma aliqͥ subiec
tum ꝛ ita alius sbi ipi ei ac sub
iectꝰ ee no pt · ad ꝑm gͦ bi ꝙ ꝯ
nis ꝯms que simꝫ sacdos absol
uit pt supior eo simꝫ e tame isior
eo i quitu ei se ut pctor e subicit
ad 2ᵐ bi · ꝙ i angelis no pt acci
dere aliquis defectꝰ rone cuius

ut sic aliquis sui supiores subda
tur sed accidit i hoibꝰ ꝛ ido no est
sile · ad 3ᵐ bi ꝙ iudiciu exterius
e s; hoie s; iudiciu ꝯfessionis e qͦ
ad deu apud que ac redditur
minor ex h ꝙ pctat no aut apd
hoim platos ꝛ ideo i exteriori iudi
cio sed ecia i se ipm simm dare pt
excoicacionis ita u alti ꝯmittere
nec se excoicare sed i foro ꝯfie pt
alti ꝯmittere sicutum absolōz ꝯ ita
no possit · uel bi ꝙ absolō i fo con
fessionis e pui ptas clauiu ꝛ excoi
ti respicit iurisdicoz s; excoicaō tn
respicit iurisdicoz ꝙ tu aut ad pta
tem ordinis omes sunt equales
non aut qͣ ad iurisdicoz ꝛ ido no e
simile

Consequenter dicendu e
de excoicacoe · ꝑᵒ ꝯsiderand
e de diffinicoe excoicacionis
ꝛ ꝯgruitate ecia · 2ᵒ de eo ꝙ pt
excoicare ꝛ excoicari · 3ᵒ de ꝑticipa
cioe cu excoicatis · 4ᵒ de excoicacione
ab excoicacoe · circa ꝑm queruntur 4or
pᵒ bᵗ quenit excoicacio diffinicio
2ᵒ bᵗ ecia debeat aliqͥs excoica
re · 3ᵒ bᵗ ac ꝑ aliquo tpali dapno
sit excoicandus · 4ᵒ bᵗ excoicacio
lata i iuste aliquem effcm habeat

d ꝑm sic ꝑcedit bi ꝙ i ꝯpetens
sit h diffinicio excoicacionis
a quibusdam posita · excoicacio e sepa
racio a comunione ecce quo ad fructu
ꝛ suffragia generalia suffragia eni
ecce ualent eis ꝑ quibꝰ fiunt s; ecia
orat ꝑ eis qui ext ecciam sunt ꝛ sic
eis suffragia ecce ualent · ꝑ̄
ullus amittit suffragia ecce n̄ per
culpam sed excoicacio no e culpa
s; pena gͦ ꝑ excoicacoz no separatur
qͥs a suffragiis ecce qͥbꝰ · ꝑ̄
fructꝰ ecce no bi aliud esse qm
suffragia non eni potest itelligi

de fructu bonorum temporalium quia hii co-
gnati non auferunt quia in communicant
utrique potentur. Ad 3m cogitatio minor
quedam excogitatio est sed per eam homo
non perdit suffragia ecclesie quia diffi-
nitio non est conveniens. Ad 4m dicendum quod
ille qui per blasphemiam ab ecclesia potest ad duo
aspicere scilicet ad cetum fidelium et ad parti-
cipationem sacramentorum et hic 2m presuppo-
nitur quia in sacramentis participandis et fide-
les communicant et ad potest exte[illegible] cetum
fidelium dupliciter uno modo ita quod separet tamen a parti-
cipatione sacramentorum et hec est excogitatio mi-
nor alio quod excluderetur ab utroque et hec
est excogitatio maior quam hic diffinitur
non autem potest esse tamen quod excludatur a
communione fidelium et non a participatione sacra-
mentorum vel tamen dicitur quod fideles in sacramen-
torum communicant sed communio fidelium est dupliciter quedam
in spiritualibus sicut mutue orationes et quedam
ad sacra percipienda quedam in corporalibus
actibus quod quidem legittimi actus et huiusmodi
communionis versibus continentur. Os. Si
pro delicto anathema quis efficiatur
Os orare vale communio mensa negatur
Os scilicet ne osculum detur orare ne cum
excommunicatis oremus vale ne salutentur
communio ne in sacramentis cum ipsis aliquis
communicet mensa negatur ne ad cum ip-
sis comedat. Premissa quod diffinitio
sic concedat. In prima separacionem a sacramentis et hec quod dicit
quod ad fructum et communionem fidelium contra
ad spiritualia subiecit quod dicit et suffragia et
ecclesie communia. Alia est diffinitio
in littera quia dicit per separationem a liminibus
actibus quod talis est excogitatio et legitimis
et excommunicatione honorum separatur. Ad 5m
quod dicendum quod per in fide liberatorum sed ipsi com-
munionis fructum non percipiunt nec adhe-
rent quantum scilicet per excogitationem
orare potest communis non in fronte que
prohibere esse sunt et hic fructum
non percipiunt quod diu in excogitatione
manet sed orat ut det eis spiritus

penitentie ut ab excogitatione absolvantur.
Ad 2m dicendum quod suffragia alicuius va-
lent alicui sed quod ei communicat potest tamen
accio alicuius alteri communicari dupliciter uno modo
ex vi caritatis que omnes fideles con-
iungit ut sint unum in Deo sicut dicitur in p-
salmo particeps ego sum et cetera et hanc communica-
tionem excogitatio non impedit quia ipse com-
municat non potest nisi pro deliquenti
excogitationem per quam quis a caritate est divisus
per quam quis in caritate eam ducitur
est et si non excogitetur. Iniusta autem
excogitatio caritatem alicui aufert
non potest cum sit de maximis bonis quam non
potest aliquis in vita auferre. Alio modo
per intentionem suffragia facientis que
in aliquem fertur per quod sunt et hanc
communicationem excogitatio impedit quod a
communione ecclesie per excogitationem separatur
excogitatos ab universitate fidelium
quibus suffragia facit cum suffragia
esse ei non prosunt quod pro tota ecclesia fi-
unt nec excommunicato esse oro pro eis ut
membra fiunt potest quis aliquis pro
privata persona adiuvando quanto aliquod
suffragium pro eis crescit. Ad 3m
dicendum quod fructus spiritualis esse non solum
excommunicato ex suffragiis sed et per excepciones
et ex fructum fidelium ad 4m
facit et ex fructu fidelium. Ad 4m
dicendum quod minor excogitatio non est propter
nomen excogitationis sed aliquid nominis participa-
tionem excogitationis ei ex
parte et ideo non oportet quod tota ei ex-
cogitationis diffinitio conveniat sed solum
quo ad aliquid.
Consequenter 2m sic proceditur videtur quod ecclesia nullum
debeat excogitare quia excogitatio ma-
ledictio quedam est sed Romanorum xii prohi-
betur benedicere et nolite maledicere quia ecclesia excogitare non
debet. Preterea ecclesia militans ecclesiam triumphantem imitari
debet sed ut in epistola Iude legitur
Michael cum diabolo disputans de Moysi
corpore non est ausus iudicium inferre
blasphemie sed dixit imperet tibi dominus quia
ecclesia militans [illegible] aliquem ma-

dicitur maledictionis et excommunicationis
ipse. Primo ergo est in manu hostis ecclesie
dum nominatim desperatus sed per excommunicationem
traditur ei in manu sathane ut patet 2a
cor. v° et in glosa de necessitate desperandum
sit in vita ista cum ultimum de excommunica-
te. Beda quia est quasi apostata et corruptus ma-
dat excommunicatio. Primo ostenditur xvi di. dicitur
qui ecclesiam audire contempnit sit tibi sicut
publicanus et ethnicus. Sed ethnici sunt
ex ecclesia quoniam et illi qui ecclesiam audire
contempnunt per excommunicationem ex ecclesia sunt
ponendi. Item probatur quod iudicium ecclesie
potestatis esse iudicium dei, dicitur ei pro
certo esse iudicium dei, de ei pro
ter multiplex punit bono ut ad bonum
eos trahat alio homines sibi velim
eos trahat alio homines sibi velin-
quendo ut auxiliis subtractis gravius
in malo procedat sua in finitate
et malo procedebat sua in finitate
cognoscat et humilis ad deum redeat a
quo superbus discesserat et tempore ad beg
quo suplex dissesserat et tempore ad beg-
qua supplex reciperat in excommunicatione sua punitatur
sed etiam in excommunicatione sua punitatur
per divinum iudicium quo per flagella casti-
gat tempore et cum assidue fidelium
reparat ut erubescat punitate di-
vinum iudicium quo per flagella castigat
tempore aut a suffragiis et aliis spiritua-
libus reparat punitate divinum iudicium
quo homines sibi relinquit ut per humili-
tatem ipsum cognoscens ad deum redeat
ad primum quod dicitur quod maledictio potest esse
semper bono ita quod in malo derogat
ut dicit pitonoz [illegible] et sic male-
dictio cuiusmodi est prohibita a homo
ita quod ultimum quod esse maledictio in
peccatum ad bonum illius ordinet quam
maledicit et maledictio quidem est
bona et salutifera. Dicitur et medicinalis
quia nocumentum infert in fine ut super-
tione peccati ab infirmitate liberetur.
Ad 2m dicendum quod diaconus magis licet et
non est super rebus aliquis homine
per excommunicationem privari. Ad 3m dicendum quod
ex hoc ipso quod a suffragiis ecclesie pri-

natur triplex inconveniens incurrit. Prima quia
privatus ex suffragiis ecclesie consequitur habet
enim ad augmentum gratie eius qui habet et
ad inveniendum eius qui non habet et tempore ad hoc
ungere punitus dicit quod gratia dei per excommunicationem
subtrahitur. Habent et ad custodiam
virtutis et tempore ad hoc dicit quod peccato subtrahit
non quod omnia adeo per libertatem excluduntur
tur sed a nulla protectione quia filios ec-
clesie specialiter non custodit. Habet
et ad defendendum ab hoste et tempore ad hoc
dicit quod adversus maior potestas seviendi in
ipsum datur et spiritualiter et corporaliter. Unde
in primitiva ecclesia quando oportebat per signa homines
ad fidem invitare sicut spiritus sanctus donum visi-
bili signo manifestabatur ita et excommunica-
tio corporali vexatione diaboli innotescebat
ut etiam in conveniens sicut ille qui est desperatus
nec baptizatur quia ei non datur qui deprav-
andus sed quod compedito in potestate ec-
clesie sit excommunicari ipsum eripere vo-
luit.

Deinde queritur 2o utrum aliquis pro tempore
dampno debeat excommunicari quia pena
non debet excedere culpam sed pena excommuni-
cationis est privatio aliorum bonorum spiritualium
que omnibus bonis temporalibus preeminet ergo
pro temporalibus nullus excommunicandus. Primo nulli
malum pro malo reddere debemus per apostolum
preceptum sed hoc esset malum pro malo red-
dere si pro tali dampno quis excommunica-
retur nullo debet hoc fieri. Sed contra quia est quod
petrus ananiam et saphiram pro
defraudatione precii agri sua morte
dampnavit ergo et ecclesia licet pro temporalibus
dampnis excommunicare. Respondeo dicendum quod per
excommunicationem iudex ecclesie excommunicatos
excludit a regno quodammodo. Unde cum
non debeat a regno excludere
nisi eos reddat indignos quod non fit
nisi per peccatum mortale caritate amisse
que est via ducens ad regnum
nullus excommunicari debet nisi pro peccato mor-
tali quod in dampnificando aliquem
corporaliter vel in rebus mortalibus ede-

morlit' peccat et contra caritatem facit ideo pro damno temporali illato certam aliquem excommunicare potest. Sed quia excommunicatio est gravissima penarum, pene autem medicine sunt, secundum philosophum 2° ethicorum, sapientis medici est a levioribus incipere medicinis et minus periculosis, ideo excommunicatio in peccato non debet et pro peccato mortali nisi contumax fuerit vel nolens veniendo ad judicium vel ante finitum judicium sine licentia recedendo vel determinatis non parendo. Tunc enim postquam canonice monitus fuerit, si contempserit, contumax reputabitur et excommunicandus a judice iam non habente quod contra eum faciat amplius. Ad primum ergo dicendum quod culpe gravitas non mensuratur ex quantitate nocumenti quod quis facit sed ex voluntate qua quis facit contra caritatem agens et ideo quamvis pena excommunicationis excedat nocumentum non tamen excedit gravitatem culpe. Ad 2ᵐ dicendum quod aliquis per penam aliquam corrigitur non reddendo ei malum sed bonum quia pene medicine sunt ut dictum est.

De 3° sic proceditur. Videtur quod excommunicato injuste lata nullo modo effectum habeat quia per excommunicationem protectio et gratia dei subtrahitur que non iniuste subtrahi potest. Ergo excommunicatio iniuste lata nullum habet effectum. Preterea Jeronimus dicit quod est de supercilio phariseorum estimare eum ligatum vel solutum qui iniuste ligatur vel solvitur. Sed supercilium erat superbum et erroneum. Ergo excommunicatio iniusta nullum habet effectum. Sed contra secundum Gregorium precepta pastoris sive iusta sive iniusta timenda sunt. Non autem timenda essent, si et iniusta aliquid nocerent. Ergo in iniusta ligatura nocet. Respondeo dicendum quod excommunicatio potest dici iniusta dupliciter. Uno modo ex parte excommunicantis sicut cum ex odio vel ex ira excommunicat et tunc nichilominus habet effectum suum habere. Quamvis ille qui excommunicat peccet quia iste iuste patitur, iste quamvis ille iniuste faciat. Alio modo ex parte excommunicationis



ipsius vel quia causa excommunicationis est indebita vel quia infertur sententia iuris ordine pretermisso et tunc si sit talis error ex parte sententie qui sententiam nullam esse faciat non habet effectum quia non est excommunicatio. Si autem excommunicatio non adnullet sententiam habet effectum suum et debet excommunicatus humiliter obedire et erit ei ad meritum vel absolutionem petere debet ab excommunicante vel ad superiorem judicem recurrere. Si autem contempnat eo ipso mortaliter peccat. Contingit autem quandoque quod est debita causa ex parte excommunicantis que non est debita ex parte excommunicati sicut cum quis pro falso crimine in judicio probato excommunicatur et tunc si humiliter sustinet humilitatis meritum recompensat excommunicationis dampnum. Ad primum ergo dicendum quod quamvis homo gratiam dei iniuste amittere non possit potest tamen amittere illa iniuste que ex parte nostra sunt que ad gratiam dei disponunt. Sicut patet si subtrahatur alicui verbum doctrine quod ei debebatur et hoc modo excommunicatio gratiam dei subtrahere dicitur ut in predictis patet. Ad 2ᵐ dicendum quod Jeronimus loquitur quantum ad culpas non quantum ad penas que possunt iniuste infligi a rectoribus ecclesiarum.

Deinde considerandum est

Quis possit excommunicare et excommunicari. Circa quod queruntur sex. Primo utrum quilibet sacerdos possit excommunicare. 2° utrum non sacerdos excommunicare possit. 3° utrum excommunicatus vel suspensus possit excommunicare. 4° utrum aliquis seipsum vel equalem vel superiorem excommunicare possit. 5° utrum aliqua universitas excommunicari possit. Sexto utrum semel excommunicatus possit excommunicari ulterius.

De primo sic proceditur. Videtur quod quilibet sacerdos possit excommunicare. Excommunicatio enim est actus clavium. Sed quilibet sacerdos habet claves. Ergo quilibet potest excommunicare. Preterea maius est solvere et ligare in foro penitentie quam in foro judiciali. Sed quilibet sacerdos potest sibi subditos in foro penitentiali absolvere et ligare. Ergo et potest sibi subditos que

libet sacerdos excommunicare. Sed si in quolibet
imminet periculum sit in monitionibus respondeatur
quod pena excommunicationis est valde periculosa
et ideo cum moderamine fiat quod non cuilibet
sacerdoti committitur. Tertio quia in foro conscientie
causa agitur inter hominem et deum, in foro
autem exteriori iudicii causa agitur hominis
ad hominem, et ideo absolucio vel ligacio
que tantum hominem obligat quoad deum
tantum pertinet ad forum penitentie, sed illa que
tantum obligat in comparacione ad alios
homines ad forum publicum exterioris iudi-
cii pertinet. Et quia homo per excommunicationem
a communione fidelium separatur, ideo excommunica-
cio ad forum exterius pertinet, et ideo illi soli
possunt excommunicare qui habent iurisdictionem
in foro iudiciali. Et propter hoc soli episcopi propria
auctoritate et maiores prelati secundum communiorem
opinionem possunt excommunicare, sed presbiteri
parochiales non, nisi eis committatur
vel certis casibus, sicut in fur-
to et rapina et huiusmodi, in quibus est eis a iure con-
cessum quod excommunicare possint. Alii autem
dixerunt quod etiam sacerdotes parochi-
ales possunt excommunicare, sed prior opinio
racionabilior. Ad primum ergo dicendum quod excommunicacio
non est actus clavis directe, sed magis
respectu exterioris iudicii, sed sententia ex-
communicacionis quamvis in exteriori iudicio pro-
mulgetur, quia tamen aliquo modo pertinet ad
aditum regni, secundum quod ecclesia militans est via
ad triumphantem, ideo etiam talis iurisdictio
per quam homo excommunicare potest clavis potest dici,
et propter hoc a quibusdam distinguitur quod est cla-
vis ordinis quam omnes sacerdotes habent,
et clavis iurisdictionis in foro iudiciali, quam
habent soli iudices exterioris fori. Utramque
tamen deus Petro contulit Matthei xvi°,
a quo in alios descendit qui utramque
habent. Ad secundum dicendum quod sacerdotes
parochiales habent quidem iurisdictionem in
subditos suos quantum ad forum conscientie,
sed non quantum ad forum iudiciale, quia
non possunt coram se eos in causis
convenire, et ideo excommunicare non
possunt, sed absolvere possunt in foro penitenciali,
et quamvis forum penitenciale sit dignius,
tamen in foro iudiciali maior
sollempnitas requiritur, quia in eo oportet
quod non solum deo sed et homini satisfiat.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod non sacer-
dotes excommunicare non possunt, quia
excommunicatio est actus clavium, ut dicitur in sen-
tentiis. Sed non sacerdotes non habent
claves. Ergo excommunicare non possunt. Preterea
plura requiruntur ad absolucionem quam
ad excommunicacionem. In foro penitentie sed non
sacerdotes in foro penitentie absolvere
non possunt, ergo nec excommunicare in foro.
Sed contra est quod archidiaconi, legati et
electi excommunicant, qui quandoque non sunt sacer-
dotes. Ergo non soli sacerdotes excommuni-
care possunt. Responsio dicendum quod sacramenta in quibus
gratia confertur dispensare ad solos
sacerdotes pertinet, et ideo ipsi soli pos-
sunt absolvere et ligare in foro peni-
tentiali. Sed excommunicatio non directe
respicit gratiam sed ex consequenti, inquantum
hominem suffragiis ecclesie privat, que ad gratiam
disponunt vel in gratia conservant,
et ideo et non sacerdotes, dummodo iurisdic-
cionem habeant in foro contencioso, possunt
excommunicare. Ad primum ergo dicendum quod quamvis
non habeant clavem ordinis, habent
tamen clavem iurisdictionis. Ad secundum
dicendum quod ista duo se habent sicut exce-
dencia et excessa, et ideo alicui competit
unum cui non competit aliud.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod excommunicatus
vel suspensus excommunicare possit.
Ille enim qui est excommunicatus vel suspensus
neque ordinem neque iurisdictionem
amittit, quia neque reordinatur
cum absolvitur, neque ei cura com-
mittitur. Sed excommunicacio non requi-
rit nisi ordinem vel iurisdictionem

qd' et excõicatus uel suspensus excõi
care pt / Pr̃ maius e ɔfice corpus
xpi q̃m excõicare sz ɔfice possit
ergo et excõicare pt / Secdo q liga
tus corporalr no pt aliu ligare
sz vinclu spuale e fortius q̃ corpa
le ergo excõicatus no pt aliu excõi
care cum excõicatio sit vinculum
spuale / Pt'ea dd' q ipsius iursdi
ctionis e i ɔparacoe ad aliu hoies
et io cu dr excõicatus agiane sz
qdam refertur quibz excõicatus
ipsi iursdicoe puatur ideo excõi
catus excõicare non pt et eadem
ro e de suspensus a iursdicoe q'
ei sit suspensus ab ordie cum tnc no
pt ea que sut ordis sz pt ea q
sut iursdicois et ecõ si sit suspensus
a iursdicoe et non ab ordie si aut
ab vtroqz tnc neutrum pt / Ad pmu dd
q cõmis no amittat iursdicoem
amittit tame iursdicoem ipsius
Ad 2m dd q ɔfice ɔfertur pta
tem caracteris q' i vsibl e et ideo
homo excõicatus caracterem ordis habz
sep pt ɔfice licz no sz ei liceat
Sed iam aut e de excõicacoe q iur
dicoi sequit q auferri pt et ligari
Deinde pte. Sic q ab posst
seipsum uel equale ul supio
rem excõicare qr angelus dm̃ ma
ior erat paulo gł. xi qui minor
e i regno celorum maior e eo quo
niamque i natos mulierum maior sz
paulus excõicauit angelum de celo
ut pz ad gal. 1o ergo ho pt supiore
excõicare / Pr̃ sacerdos aliqn ex
cõicat i capitulo pfecto uel aliqd
huius sz pt ɔtingere q ipsi incurrat
ut uel supior ul equalis ergo ab
pt se ul equale ul supiorem
excõicare / Pr̃ ab pt supiorem
absolue i foro pniali ul eqlem

sid tamen epi sunt subditi ɔfitentur
et cum unus sacerdos alti venialia ɔfitetur
ergo vr q etiam excõicare ab supiore ul
equalem possit / Sz ɔ excõicatio
e actus iursdicois sz ab no sz ipse
iursdicoem q i eadem ca no pt qs
ee iudex et reus ul itẽ i supiore
ideo nullus sz i seipsum ul equale ul
supiorem excõicare / Pt'ea dd' q cu
p iursdicoem ab ɔstituat i gradu
supioritatis respectu eius ideo nullus
sz i seipsum ul i supiore ul equalem
iursdicoem p quos nullus pt seipsum ex
cõicare uel supiore ut equalem Ad
secdm ergo dd q ital cum nullus excõi
catur quia par i parem no habz
imperium / Sz ad pmu dd q apostolus loq
sub ypotesi .i. si poneretur angelus
peccare pt ei no cet aplo supiori
sz i ferior ul est i queiens qui tandi
sic i ferior ul est i quacunqz p tanti
ronalibus quanto antecedens i possibi
lia pt et qua i ponit / Ad 3m
dd q absolucio et ligatio i fo ɔfes
sionis e quo ad deu tm sput q
aliquis alio supior redditur i se
nior p pcum sz excõicatio e i iudi
ciorum i quo aliquis amittit supi
oritatem exiestr ipso q pecat sin no
ob q̃ alia ro de vtroqz et tamen
est plus racio de vtroqz et tamen
i foro ɔfessiois no pt seipsum
absoluere nec supiore ul eqlez
a cogniscione sibi sola debeat
quia excõicari i venialia excõicabi
libus aute pt qr venialia excõicabi
semel grauius ɔferentibus remittit
tuntur unde remissio venialium
sequitur ptatem ordinis
Deinde queritur sic pcedi / Videtur
q i aliqua vniuersitate sit
tenenda excõicacois senten posst
queret eum qd aliqua vniuersitas sit
i malitia alligatur sz et mali
cia i qua qs omnia excõicat dz

excitato ferri go pt ialiq vinuisite
fri excitato P id qd e giussiun
i excitatoe e separato asoruet eccie
ʒ aliqu tota civitas i Raut admi
nis qr excitari aliq vniuersitas pt
Ex q eglota aug cgt yo q dt pu
ope z multitudo no est excitanda
ppo dd q excitat no ʒ aliqs npro
pco morth pcay at tactu ofistit ac
pco at no e citat ʒ singlariu psc
nap ut propter z io sigulis excomunica
te excitari put pro aute cpu citas
z c quq z actus alicius multitudie ut
qm ictti naue trahut qm ulle tra
he posset tu no est pbabile qm ali
qui sint dissentientes z qz no est
deu qui iudicat oem clamant ut gdep
uet iuste ci ipso ut dr gu xix ideo
cum que dei iudicium pmittat debz saf
pride statuit ut citas no excitet
ne colligeret zizanias eradicet triti
ad pm go dd q ps solo excitatis ad
2m dd q suspensio no tanta pena est
qnta excitato q suspensis no stauda
tur eccie suffragiis sic excitati bu
z aliqs qn pco ppo suspendit pt et
tibi regnu ponitur subiciendo pro
pco regs z io no e sile de excita
cione z suspensione
Dsexto sic pce vide q i e qui
semel e excitatus ulti excitari no possit i corp vo dt ci apos
qui est deshis qui foris sut iudicare
sed excitati iam sc ex eccam g sr
coe coram iudicium nobis ut possit eos
iterum excitare P excitato e se
pato quedam adminis tagione fideli
ʒ post qm e ab pnatus aliqs no pt ibe
in illo pnari go bus excitatus non
dz iterum excitari Dd q exci
catio quedam pena e ut medica
nale remediu ʒ pene medicinale
iterant tu te exigit go excitato
iterari pt Ad pm dd q ille q excitatus
est una excitacone pt iterum excita
ri uel p ruissionem excitatoris iteratos
ad maiores prohibitos ut sic aperto re
filiat uel ppt alias cas z ut tot sut
plures excitacoes qt cause p q aliqs
excitat Ad pm go dd q apos loq
de paganis z aliis i fidelib qui no ha
bent caracterem p qm adunati sic
ppto dei ʒ q caractet baptismat quo
quis ppto dei adunatur e i delibil
io sp remanet aliquo de eccia
baptisatus z c sp eccia de ipo iudica
re pt Ad 2m dd q priuato qmuis
no repiatur magis z minus ʒ sere
cipit tamen p maius z plus excitacio
pt iterari z magis e elongatus a suf
fragiis eccie q plures e excitatus
qm q sel tm

# Consequenter considerandum e

De participacone cu excitatis
Circa q qrunt tu p o utrum li
ceat excitato participare 2a utrum
participans excitato sit excitatus
3a utrum participare excitato in
casibus no concessis sp sit pcm morte
D p m sic pce vi q liceat ex
citatis citare i pure corpo
ralibus excitatio ei cattus clauium ʒ
ptas clauium sc extendit ad spua
lia tm go p excitatoz no phibet
qn bus aliis i corpalibus citare pos
sit P qd e institutu p caritate o
caritate no militat ʒ ex pcepto
caritatis tenemur inimicis subuenire
qd sn aliq citacone fi no pt g sia
alicui excitato i corpalibus citare li
cebit Ez q e qd i corp vo tm
huiusmodi nec cibu sumere Ad dd q
duplex e excitato una e minor que
separat tm a participacone sacrorum ʒ non
a ccione fidelium z io tali excitato
licet citare ʒ no licz ci sacrame
ta cferre alia e maior

excitato que separat hoiez a sacramentis
ecce & agione fidelium & ro tali ex
citato gicare no licz Ad 3 quod circa
excitatoz ad medela eius aditi
bi idittit excipiuntur ab hac gna
litate quidam i quibus gicare licz sc ipsis q
ptient ad salutem q i talibus ho pt
licite cu excitato loqui pt & & ali
a uba iterserere ut fructu salutis
uba ex familiaritate recipiant Ex
cipiuntur & quedam psone ad quas spca
liter ptiet pmissio excitati ut uxor
filius servus rusticus & seruiens sz hec
intelligendum e de filio no emanci
pat alias tenetur vitare ptem
de alijs at itellit q licz excitato
gicare si ante excitatioez se ei subdi
derint non aut si post Quidam at
itelligunt eciam q supiores licite
put gicare i felonib Alij uo gicu
dicunt sz ad muniqicare eis ipsis de
bent i quib sunt eis obligati quia
sicut iferiores obligant ad obsequium
supiorum ita supiores ad pmidencia
iferiorum Sunt & quidam casus excep
ti sicut qui ignorat excitatio & qui a
liquem sunt peregrini & viatores i terra ex
citatorum qui licite put ab eis
emere vel & accipe elemosinam i qilr e
tiam si ab uideat excitatum in
necessitate q tunc ex pcepto caritatis
tene ei pvide Et ista hic vsus
tinentur Vtile lex humile res
ignorata necesse h sunt homi
anathema no obesse Vtile i ut
vtilitas refeatur ad uba salutis
lex ad matrimonium humile ad sub
iectionem cetera patent Ad pum
go dicendum q corpalia & spualia ordian
tur & io ptas que se extendit
ad spualia eciam ad corpalia se
extendere pt sicut ars que e de fine
i put de hijs que sunt ad fine Ad
2m dicendum q i illo casu i quo aliquis
ex pcepto caritatis gicare tenetur



non phibetur ut ex dictis patz

2m sic pte Vr q ptcipas exci
tato no sit excitatus plus ei sepa
tus e a bonis gentilis quam excitatus
sz ille q ptcipat gentili & iudeo no
e excitatus go nec ille q ptcipat alicui
excitato xpiano Pr si ille q ptci
pat alicui excitato e excitatus ea
dem roe q ptcipat ptcipanti erit
excitatus & sic i infinitum pcederet quod
vr absurdum go no e excitatus q ex
citato ptcipat Sed ot e q excom
citato ptcipat Sed ot e q excom
tatus e potius ot gionem ergo qui ei
tatus e potius ot gionem ergo qui ei
citat a comione ecce recedit & sic vi
q sit excitatus Rndeo dicendum q excitatus pt
i altum fere dupliciter & ita q ipse sit exci
tatus cu diligenti ptcipantibus & tunc no
e dubium q qincis ptcipat ei e excom
tatus maiori excitatione ut e excita
tus simpliciter & tunc q ptcipat ei i crime
ei pbendo q silium auxilium & fauorez
& e ipse e excitatus maiori excitatione
tunt i alijs sicut i ubo ut i osculo et me
sa & e excitatus minori excitatione

Ad pum go dicendum q ecca no ita itendit
corrigere ifideles sicut fideles quorum cura
sibi icubit & ideo no ita arcet a gi
ptcipacione infidelium sicut a gicione fidelium pro
onus ifidelium sicut a gione fidelium
quos excitat sup quos licz aliquam ptatez
Ad 2m dicendum q ex citato minori ex
citatione licz gicare & sic excitato
no transit i tertiam psonam Ad 2m sic
pcedendum 3m sic pte Vr q ptcipare

cu excitato i casibus no con
cessis sit pctm morte quia
decretal quedam dicit q ppter metu
mortis non debz ab excitato gica
re q ab pius dz subire mortem
quam mortale pctet sz h vo nulla
esset nisi ptcipare excitato esset
pctm mortale go & c Pr facere ot
pceptu ecce e pctm mortale sed

eciam precipit quod excommunicato nullus communicet
quod participans excommunicato est peccatum mor-
tale. Propter istud arcetur a perceptione
eucharistie propter peccatum veniale quod ille qui parti-
cipat excommunicato in casibus non concessis arce-
retur a perceptione eucharistie. Contra et
vit incurrens excommunicationem quod participans
excommunicato in casibus non concessis peccat
mortaliter. Propter istud excommunicationem maio-
rem. Excommunicatione vero propter peccatum mortale sed
non excommunicatione propter peccatum veniale. Sed maior excommuni-
catione sit pena. Potest excommunicatum participant-
tem quod excommunicatum participant
quod participans excommunicato est peccatum mortale istud potest ab-
Sed quod a peccato mortali istud potest ab-
solvere nisi superior cum habeat iurisdictionem. Sed
potest absolvere a participatione cum excommunicato
quilibet sacerdos quia non est peccatum mortale
in mensura peccati. Est et prime modo
propter participationem excommunicati. Quem
propter consuetudinem non exigitur pena debita
mortali vero sed magis debita veniali quia
non est peccatum mortale. Ideo dicit quod quidam
dicunt quod quandoque aliquis participat excommunicato
rato vel verbo vel consiliis. Et ceteris modis
quibus ei communicare non licet mortaliter
peccat in casibus exceptis a iure. Sed
quod sit valde grave quod hoc plura
dicit in valde grave quod homo plura
locum que excommunicatum alloquitur mor-
taliter peccet. Tamen excommunicatus la-
queum dampnacionis incurrent quod in eos
retorqueret propterea aliis probabilius quod
non peccat mortaliter sed solum qui in crimine
sibi participat vel in crimine contemptu
ecclesie. Ad primum quod dicit quod de certe illa
loquitur de participacione in crimine vel
dicit quod sicut non est de peccato mortali et de
veniali quod adhuc quod sit peccatum mor-
tale non potest bene fieri ita veniale et
Et hanc rationem. Et priores sufficere mor-
tem qui peccat mortaliter ita et qui
peccat venialiter illa non debiti quo
et venialia vitare. Ad secundum quod
preceptum ecclesie directe respicit spiritua-
lia et communicationem logicem. Aut videro

qui communicat ei in crimine facit contra prece-
ptum et mortaliter peccat. Qui autem participat
ei in aliis facit preter preceptum et ve-
nialiter peccat. Ad tertium dicit quod aliquis et si
aliquis culpa ab eucharistia arceatur
sicut patet in suspensis vel interdictis quod tales
penis quandoque pro culpa alterius quam eius
puniuntur. Ad quartum dicit quod quamvis
participacione excommunicato sit peccatum veniale
tamen participare eius pertinaciter
est peccatum mortale et pro hoc potest absolvi
nisi per superiora.

## Eumdem considerandum

est de absolucione excommunicati.
Circa quod tria requiruntur:
primo utrum quilibet sacerdos possit subditum suum
absolvere ab excommunicacione. 2o utrum aliquis
ab excommunicacione absolvi
possit invitus ab excommunicacione. 3o utrum
aliquis possit absolvi ab una
excommunicacione et non ab alia.
Ad primum sic proceditur. Videtur quod quilibet sacer-
dos possit subditum suum ab ex-
communicacione absolvere ... maior vinculum
peccati quam excommunicacio. Sed quilibet sacerdos
potest subditum a peccato absolvere. Ergo multo
fortius ab excommunicacione. Preterea remota
causa removetur effectus. Sed excommunica-
cionis causa est peccatum mortale. Ergo cum possit
quilibet sacerdos a peccato illo mortali ab-
solvere poterit ab excommunicacione similiter. Sed
contra eiusdem potestatis est excommunicare et excom-
municatum absolvere. Sed sacerdotes inferiores
non possunt suos subditos excommunicare. Ergo
absolvere. Respondeo dicendum quod minori excom-
municatione quilibet potest absolvere qui potest a
peccato participacionis absolvere. Cum autem
est maior aut est lata a iudice et ille
qui tulit vel eius superior potest absolvere
vel est lata a iure et tunc episcopus et
et sacerdos potest absolvere exceptis sex
casibus quos sibi iuris conditor sibi reser-
vavit. Primus est qui manus iniicit violentas
in clericum vel religiosum. 2us est de illo
qui incendit ecclesiam et est denun-
ciatus. 3us est de illo qui frangit

etiam et denuntiatus est. 5us est de eo
qui in divinis communicat scienter excommunica-
tis nominatim a papa. 7us de illo qui
falsificat litteras sedis apostolice. 6us
est de eo quod excommunicatus in crimine communicat non
ei debet absolvi nisi ab eo qui excommuni-
cavit et si non sit eius subditus nisi
propter difficultatem accedendi ad
ipsum absolvetur ab episcopo vel a sacerdote
de licentia prestita iuratoria cautione
quod parebit mandato illius predictis
qui sententiam tulit a primo autem casu
7 excipiuntur. Primus articulus mor-
tis excommunicatus potest quod a quolibet
in quolibet excommunicatione absolvi. 2o si sit hostiarius
sacerdote absolvi. 2o si sit hostiarius
alicuius potentis et suo ex officio aliquem ex
proposito percusserit. 3o si percussus sit
mulier. 4o si sit senex et duo videlicet
dicens absentia quam non est in culpa. 5o
si religiosus regulariter non potest exire.
6o si sit pauper. 7us
inis excessus. 8us si sit impuber vel senex aut valitu-
dinarius. 9us si habeat inimicitias
capitales. Sunt et talis casus in quibus
percussus clericus excommunicatus non
incurrit. Primo si causa disciplie ut
magister vel prelatus percusserit. 2o
si iocosa levitate. 3o si invenit
eum turpiter agentem cum uxore vel
matre vel sorore aut filia. 4o si
statim vim repellat. 5o si ignoravit
eum esse clericum. 6o si inveniat
eum in apostasia post terciam amo-
nitionem. 7o si transfert se clericus
ad actum penitus contrarium ut si
fiat miles vel ad bygamiam tran-
seat. Ad primum quod dicendum quod quamvis vi-
culum peccati sit maius quam excommuni-
catio tamen quantum ad aliquid vinculum
excommunicationis est maius in quantum non solum
obligat quo ad deum sed et in facie
ecclesie et ideo in absolvendo ab excommuni-
catione requiritur iuridicio in exteriori
foro non autem in absolvendo a peccato. Nec
exigitur cautio iuramenti sicut ex-
igitur in absolvendo ab excommunicatione
per iuramentum ei conveniens quod sit

ut homines timeant Et a peccato. Ad 2um
dicendum quod quamvis excommunicatus non sit particeps
sacramentorum ecclesie sacerdos non potest absolvere
excommunicatum a culpa nisi sit prius absolutus
ab excommunicatione.

Ad 2um sic proceditur. Videtur quod nullus
possit absolvi invitus. Spiritua-
lia enim non conferuntur invito aliquo sed
absolutio ab excommunicatione est beneficium spirituale
ergo non potest prestari invito. Preterea excommunica-
tionis causa est contumacia sed quando quis non
vult absolvi aliquis excommunicatus contemp-
nens sunt est maxime contumax ergo non potest
absolvi. Sed contra excommunicatio contra volunta-
tem alicui potest inferri sed que contra voluntate
eveniunt et contra voluntatem amoveri possunt
sicut patet de bonis fortune ergo ex-
communicatio potest tolli ab aliquo invito. Respondeo
dicendum quod malum culpe et pene in hoc differunt
quod culpe principium est in nobis. Quia omne peccatum vo-
luntarium est pene autem principium quandoque
extra nos est. Non enim requiritur ad
penam quod sit voluntaria immo est magis
de ratione pene quod sit contra voluntatem
et ideo sicut peccatum non committitur
nisi voluntate ita non remittitur ali-
cui invito sed excommunicatio sicut et aliquis
invitum infertur potest ita invitus ab ea ab-
solvi potest. Ad primum ergo dicendum quod propositio
habet veritatem de illis bonis spiritualibus
que in voluntate nostra consistunt sicut sunt virtu-
tes que non possunt nisi volentibus perdi.
Scientia enim quamvis sit spirituale bonum
tamen potest auferri per infirmitatem invi-
to et ideo ratio non est ad propositum. Ad
2um dicendum quod etiam manente contumacia
potest aliquis discrete excommunicatus ipse
sententiam remittere si videat saluti
illius expedire in quantum medicamentum ex-
communicatio lata est.

Ad 3um sic proceditur. Videtur quod non
possit absolvi ab una excommuni-
catione nisi absolvatur ab omnibus.
Effectus enim debet proportionari sue cau-
se sed causa excommunicationis est peccatum
ergo aliquis non possit absol-

in ab vno pctō nisi absoluat ab oibus et te excitate hoc esse potest. Pm ex
cōcitacōis absolucō iccirca fit sz alle
qui una excitacōe e (?) metitus exci
tatum est g° qui dum una manet ab
alia absolui no pt. Sed qt ex
cōcitacō quedam pena est sz ab una
pena aliqs liberat alia remanente
quis absolui pt. Rp° dic qd excitat
conce no habent conexionē a quo
et ideo pole e qd ab ab una absol
uatur et altera remaneat. Sz
cōt hoc arguendo e qd ab quis e exci
tatus pluribus excitacōibus ab uno
iudice et tunc qn absoluit ab una i
telligit ab oibus absolui nisi cōtra in
exprimat uel n causa q̄ absolutoz
impetret de uno tm̄ cū excitacōis
cū pluribus excitatus sit quis e exci
tatus a duobus iudicibus et tunc absolutus
ab una excitacōe no pt hic e abso
lutus ab altera n obit alii adpetitur
eius absolutoz eius ḡfirmauit et n obit
tum dum incedent absolutoz. Ad p̄m
g° dic q̄ oia peccata hnt cōnexione
i aspone voluntatis adeo tn q° non
pt de peccato remisso et de alio tamē p°
pt tamen si alto remitti no pt sz ex
citacōes no hnt aliqd tale conexi
cōitacōes no hnt aliqd tale conexi
onem n° ideo absoluto ab excitacōe
impeditur ppt voluntatis cōnectate
et ideo ro non sequitur. Ad 2m dic
qd licet plures de causis eadē ab excit
tatum ita pole e qd ista separacō re
moueat quantum ad unam tamen et una
uel quantum ad alteram

Onsequenter conside
randum est de indulgencia
et p° de ea p se. 2° de
facientibus indulgenciam. 3° de re
cipientibus eam. Circa p̄m querunt
tria. P° vtrum indulgencia possit
aliqd remitti de pena satisfactoria

2° vtrum indulgentie tm valeant
quantum pronunciatur. 3° vtrum ꝓpter tpa
li subsidio pt indulgencia fieri. Ad
p̄m sic proceditur. Vr qd p indulge
ciam non possit aliqd remitti
ti de pena satisfactoria q supra
in textu 2° negare se ipm no pt dic
gloza qd faceret si dicta sua no
impleret sz ipe dixit deut xxv
sem mensuram delicti erit et pla
garum modus g° no pt de remitti de
pena de satisfactoria taxata sem
pena de satisfactoria taxata sem
quantitatem culpe. P̄ inferior no
pt absoluere ab eo ad qd superior
obligauit sz deus absoluendo a culpa
obligat ad penam temporalem ut dic hu
go de sco victore g° nullus ho pt absol
ne a pena illa aliqd dimittendo.
P̄ sz ad ptatem excellencie p̄
tinet ut sine sacramentis effectus sacr
mentorum tradantur sz nullus pt po
testatem in sacramentis n° xpt tn q°
satisfactio pt pe sacramenti operans ad
dimissionem pene debite videtur qd nullus
homo purus possit dimitte debitum
pene si satisfactione. P̄ ptas mi
nistrorum ecce non e tradita i de
structionem sz i edificacōem sz hoc ad de
structionem ptinet si satisfactio q est
ad utilitatem nram i remedium reme
dium pctm tolleretur g° ptas minist
rorum ecce ad hoc se no extendit. Sz
cōt n coloss. nam ego qd dono
nam siqd pro vobis donaui i psona
xpi gloza et si xpt donasset sz xpc
potest relaxare alisq oi satisfactio
ne pena pctm ut pz ia viii° de
muliere adultera g° et paulus potuit
g° et papa qui no e minoris ptatis
quam paulus fuit. P̄ eccia
generalis no pt errare qa ille q
i oibus exauditus e p sua reueren
cia dixit petro super eum ecclesia

sione ecclesia fundata est. Ego roga
ui pro te petre ut non deficiat fides
tua luc. xxij. Sed circa quantum in
dulgencias applicat et finit quia indulge
ncie aliquid valent. Respondeo dicendum quod
ab omnibus conceditur indulgencias ali
quid valere quia impium esset dicere
quod ecclesia aliquid vanum faceret. Sed
quidam dicunt quod non valet ad
absoluendum a reatu pene quem quis
in purgatorio secundum iudicium dei meretur
sed valet ad absoluendum ab obli
gacione qua sacerdos obligauit
penitentem ad penam aliquam vel
ad quam eciam ordinatur ex ca
nonum statutis. Sed hec opinio non
videtur vera. Primo quia est expresse contra
priuilegium petro datum ut quod
in terra remitteret in celo remit
teretur. Unde remissio que
fit quo ad forum ecclesie valet eciam ad
forum dei. Et preterea ecclesia huiusmodi indul
gencias faciens magis dampni
ficaret quam adiuuaret quia remitteret
ad graviores penas scilicet purgatorii
absoluendo a penitentiis iniunctis.
Et ideo aliter dicendum quod valent et quantum
ad forum ecclesie et quantum ad iudicium dei
ad remissionem pene residue post con
tritionem et absolucionem et confessionem siue
sit iniuncta siue non. Racio autem
qualiter valere possunt est unitas cor
poris mistici in qua multi in operibus
penitencie supererogauerunt ad mensuram
debitorum suorum et multas eciam tribu
laciones iniustas sustinuerunt pacienter
per quas multitudo penarum poterat
expiari si eis deberetur. Quorum
meritorum tanta est copia quod omnem
penam debitam nunc viventibus
excedunt et precipue propter meritum
xpi quod in sacramentis operatur non
tamen efficacia eius in sacramentis includitur

ditur sed sua infinitate excedit effi
caciam sacramentorum. Dictum est autem supra quod v
nus pro alio satisfacere potest. Sancti autem in quibus
superhabundancia operum satisfactionis invenitur
non determinate pro isto vel pro illo qui remissione in
diget huiusmodi opera fecerunt alias absque omni
indulgencia consequerentur remissionem sed communiter
pro tota ecclesia sicut apostolus dicit quod adimpleo ea que
desunt passionis xpi in corpore suo pro ecclesia ad
quam scribit. Col. 1o. Et sic predicta merita
sunt communia totius ecclesie. Ea autem que sunt mul
titudinis communia alicuius distribuuntur singulis
de multitudine secundum arbitrium eius qui multitudini
preest. Unde sicut aliquis consequeretur remissionem
pene si alius pro eo satisfecisset ita si ei
satisfactio sibi alterius per eum qui potest distri
buatur. Ad primum ergo dicendum quod remissio
que per indulgencias fit non tollit quan
titatem pene ad culpam quia pro culpa v
nius alius sponte penam sustinuit.
Ad 2m dicendum quod ille qui indulgencias sus
cipit non absoluitur simpliciter loquendo a de
bito pene sed datur sibi unde debitum
soluat. Ad 3m dicendum quod effectus sacramentalis
absolucionis est diminucio reatus et hic effectus
non inducitur per indulgencias sed ille qui fa
ciens [?] indulgencias soluit penam quam
debuit de bonis ecclesie communibus ut ex dictis
patet. Ad xm dicendum quod maius reme
dium prebetur ad peccata vitanda ex gracia
quam ex assuetudine nostrorum operum. Et quia ex affe
ctu quem accipiet in indulgenciis [?] ...
ad causam pro qua indulgencia datur ad gra
ciam disponitur ideo et per indulgencias
remedium ad peccata vitanda datur et ideo
non est in destructionem indulgencias dare
nisi inordinate dentur. Tamen consulendum
est eis qui indulgencias consequuntur ne
propter hoc ab operibus penitencie iniunctis ab
stineant ut ex eis remedium con
sequantur quamvis a debito pene essent
immunes et precipue quia quandoque sunt plu
rium debitores quam credant.
Ad 2m sic proceditur. Videtur quod indul
gencie non valeant tantum quantum...

ꝓnunciant indulgencie ei no hnt
effectu nisi ex vi clauiu ꝫ ex vi clau
iu no pt hns clauē dimitte de pe
na pcti nisi aliq debitati ꝯsidera
ta qualitate pcti ꝫ ꝯdicoie penitētis
go eu indulgētie fiant ꝓ libito ꝯstitu
ētis indulgēciam vide q nō vale
ant tm quātu ꝓnunciant ꝓ ꝑ
debitu pene ho a gloie adoptione
retardetur q ꝯtinue appete debet
ꝫ si indulgētie tm valent quātu
ꝓnunciantur i breui ho p indulge
cias diffinire possit aliōs veniali
tpalis pene i mīne redd / go videt
q hic accipiendo ꝯtibꝫ aliis opibꝫ di
uinis ho vacare debet ꝓ aliqn
dare indulgētia quam dat auxiliu
ad aliquam fabricam erigendam tria
ptem remissione pctoꝝ ꝯseqt ergo
indulgētie tm valet quātu pdicant
tūc qui dat unu denariu ꝫ 2 d vim
tūc qui dat cuiu denariu ꝫ ꝯd vim
et cetera plenam absoluz ab
oim pctoꝝ pena ꝯseqtur q videt
absurdu ꝓ quia dat hc modo
indulgētia q q vadit ad aliquam
eccam xl. dieꝝ remissione ꝯseq.
Si ergo tm bꝫ indulgētia quam pdicat
ille q hꝫ domu iuxta eccam et
ei eccie cottidie vadit ꝯsequit tm
quātu ille q amenior ꝓ tibꝫ veit quo
vi i instu ꝫ iterꝫ ut vi plures
indulgētia ꝯsequeret i decem plu
ries vadit ꝓ id vi remittere
alicui penam ultra iusta extimacō
cm remitte absqꝫ causa q quātu
cm remitte absqꝫ causa q quātu
adhc q ꝯcedit no regpesit sed
ille qui facit indulgētia no possꝫ
remitte absqꝫ causa pena i toto
vel i pte alicui ut si ipa diceret
alicui ego remitto tibi cētm pena
debitam ꝓ pcto go vi quis possit
aliq dimitte ult iusta extia
cionem go non tm valet quātu
pdicantur. Sed ꝯt. Job nunq

de i diget medacio nro ut pro lo
quamur dolos go contra pdicando indul
gencias no mentit ꝫ ita tm valet
quātu pdicant ꝓ i cor xv dt apls
si i anis e pdicacio nra i anis e ꝫ
fides nra go ꝯsiliꝫ i pdicante fallit
fideis quātu e i ipe euacuat ꝫ ita mor
taliter peccat si go no tm valent
indulgētie quātu pdicant deb mor
taliter peccat indulgēcias pdicantes
quod e absurdu / ꝫ pd / q circa hc est
multiplex opio Quidam ei dicunt
q hec indulgētie no tm valet quātu
pdicant ꝫ tm in quātu valet qm
fides ꝫ deuocio sua exigit ꝫ dicunt
q eccia adhc ita pnunciat ut quā
pia fraude hoies ad bonum alliciat
sicut mater que pmittit filio po
mu ut eum ad ambulandum pvocat / sed
hec vt ee valde piculosū dicere sicut
dt aug i epla ad ioh si i sacra scrip
tura dephendat aliqd falsitatis ia
robur auctitatis sacre scripture perit
ꝫ sic si i pdicacioe ecce aliq falsitas
dephenderetur no eent documenta
ecce alicuius auctoritatis ad robo
randam fidem et io alii dixert q va
lent tm quātu pnunciant ꝫ iusta
extiacōz no tm recipientis indul
genciam q i mius forte extimat
qm ꝫ extiacōz dantis q i mius
qm ꝫ extiare possꝫ quod dnt ꝫ secdm
ꝯstitutum extiacōz que iusta ꝫ
iudicium bonoꝝ pensata ꝯdicōne
psone ꝫ utilitate ꝫ necitate ecce
q r vno tpe ecca plus i diget
qm alio ꝫ h opio stare no potest
ut vi ꝓ q ꝫ hc indulgētie non
valent ad remissioz ꝫ magis ad
quinacioz quadam ꝓ pdicacō
ecce ancedato no excusaret tum
qm indulgēcia pdicat longe ma
ior qm iusta extiacio possit
requirere oibꝫ pdicis ꝯdicoibꝫ pe
ccatis sed qm papa dat indulgē.

q̃ p̃genie ad bina ecctiā h̃eat septe
annos i indulgencie, cui9 modi 7 i indul
gencie a b(ea)to gg̃o in stationibus Rome
institute sunt. Et eo alii dicunt q̃ q̃n
titas remissionis i indulgencijs non est
mensuranda s(ecundu)m devotionem tm̃ susci
pientis ut p(ri)ma opinio dicebat nec
s(ecundu)m q(u)antitatem ei9 q(uo)d dat(ur) sic(ut) dicebat
2a s(ed) s(ecundu)m causam p(ro) qua i(n)dulgencia dat(ur)
ut talem i(n)dulgentiam consequat(ur). Bu
s(ed) q̃ attendit ad causam p(ro)p(ter) q(uam) i(n)dulgencia
datur, p(ro)p(ter) q(uam) reputat(ur) dignus ut ta
lem i(n)dulgentiam consequat(ur). bn. s(ed)
attendit ad causam illam s(ed) h(ic) consequit(ur)
remissionem i(n)dulgencie v(e)l i(n) toto vel i(n) p(ar)te
7 h(ic) iter(um) non p(otes)t salvare consuetudinem
ecclesie que i(n) d(omi)ni p(ro) eade(m) causa maio
rem i(n)dulgentiam porrigit sic(ut) rebus
eodem modo se h(abe)ntib(us) quando dat(ur) bu9
an9 dispositib9 ecc(lesi)am q(uando) q(ui)b(us) vel
dies p(ro)p(ter) graciam ip(s)a fac(er)e voluit
i(n)dulgentiam constituens. Bu q(uanti)tas
remissionis non est mensuranda ex ca(usa)
que facit i(n)dulgencia dignum. Et eo
alii d(icunt) q̃ q(uan)titas esse sequit(ur) q(uan)tita
tem sue cause causa et remissi
onis pene i(n) i(n)dulgencijs non est ad(m)issi
mitorum habundancia ecc(lesi)e q(ue) sc(i)l(ice)t suffi
ciunt ad totam penam expianda(m)
non aut(em) ca(usa) remissionis effectiva est
vel devotio et labor et dati reci
pientis i(n)dulgenciam et causa p(ro) qua
fit i(n)dulgencia, bu non op(or)tet ad ali
quod hominis p(ro)porcionare q(uan)titatem
remissionis s(ed) ad infinita ecc(lesi)e q(ue) supersha
bundat ex eo s(ed) applicantur ei requi
ritur auctas dispensandi hui9
thesauri 7 h(ab)ui eius cui dispensatur
adeo qui indiget q(uo)d est p(ro) cantitatem
7 ratio dispensacionis s(ed) q(uan)tum salvet(ur)
i(n)tencio eorum q(uorum) opera in(n)itoria fecer(unt)
fecerunt ei ad honorem 7 utilita
tem ecc(lesi)e 7 ut ad honorem dei v(er)
git, sufficiens est ro i(n)dulgencias
faciendi. Et eo s(ed) alios dicendu(m)

q̃ i(n)dulgencie sim(pliciter) valent t(antu)m q(uan)tu(m) p(ro)nunciantur dummodo ex p(ar)te dantis sit auctas
7 ex p(ar)te recipientis caritas, ex p(ar)te
cause pietas q(ue) comprehendit honore(m) dei
7 p(ro)ximi utilitatem. n(on) i(n) hoc sit in
mis magnum fort(e) d(omin)ia dei ut q(ui)dam
dicunt, nec divine justicie derogatur
q̃ mo(dum) n(on) h(abe)l de pena dimittit(ur) vel vnius pe
na alteri computat(ur). Ad p(ri)m(u)m q(uo)d dicendu(m)
q̃ clavis e(st) dup(lex) s(cilicet) ordinis 7 jur(isdictionis). Dicitur
clavis ordinis sacramentale q(uo)d e(st) 7 q̃
sacramentorum effectus non sit determinati ab
homine s(ed) adeo non p(otes)t taxari sacerdos q(uan)tu(m)
p(er) clavem ordinis i(n) foro confessionis de pe
na debita dimittit(ur) s(ed) t(antu)m dimittit(ur)
q(uan)tu(m) deus ordinavit. Ex clavis jur(is)
dictionis non e(st) q(uo)d sacramentale effectus
ei9 arbitrio hominis subiacet et q(uo)d clavis
effectus e(st) remissio q(ue) e(st) p(er) i(n)dulgencias t(antu)m
non p(re)cedit ad dispensatores bonorum commu
ni(um) ecc(lesi)e et eo et legati non sacerdotes i(n)dul
gencias facere p(ossu)nt. bu i(n) arbitrio dantis
i(n)dulgenciam e(st) taxare q(uan)tum p(er) i(n)dulgenciam
de pena dimittat(ur) sic tamen ordinate
remittat ita q(uod) homines q(ua)si pro nichilo
ab operibus p(enite)n(ti)e revocent(ur). p(ro)p(ter) fac(ie)t
illos i(n)dulgencias nichilominus plena(m)
i(n)dulgentiam consequit(ur). Ad 2m d(icendu)m q̃
q(uam)vis h(ic) i(n)dulgencie tantu(m) valeant
ad remissionem pene tamen alia opa
satisfactionis sunt magis meritoria respectu
p(re)mij essentialis, intel(ligitu)r tale auxilium
q̃ sit genus ei q(ui) dat auxilium 7 s(ed)
h(ic) q̃ accedit ad h(oc) p(ro)p(ter) h(oc) plus vel mi
nus de i(n)dulgencia consequitur. bn
7 aliquis pauper dans unum denarium
consequitur totam i(n)dulgentiam non aut(em)
divites qui non dedit ad op(er)a tantum p(re)cu
niam dare p(ro)p(ter) quod non dicet(ur) rex
ita p(ar)vum dare sicut non decet(ur)
alicui hoi auxilium facere sic ei obulu(m)
daret. Ad 3m d(icendu)m q̃ ille q(ui) e(st) bura
nus 7 etiam sacerdotes 7 alij consequ(u)ntur tantam i(n)dulgenciam sicut illi qui
venerunt a mille dietis q(ui)a re
missio non p(ro)porcionat(ur) labori ut

dem est sed nutis q dispensant sz ille
qui plus laboraret acquiret plus de
merito sz h intelligendu qn i distincte
i indulgentia datur sed cum distinctione
sed spa i qualibus illis absolutus qui
tulissent mare dat v annos alijs
q tulerunt motes tres alijs vim
n ty q.tiestuz vadit ita tpe in
dulgentie totiens eam consequit
omnes ad determinatum tpe datur ut cu
om a determinatum tpe dat ut in
di qtiquz vadit ad ecclesiam illam usque
ad tale tpt habet tm de indulgentia
intelligi sit tn sz si aliq contra sit
indulgentia perhennis sed i certa vel ppe
tui xl dies tunc quotiens ad vadit
totiens indulgentiam consequitur Ad
3m dd q ca no requirit adhuc q h
ca debeat mensurari remissio pene
sz adhuc q i tenea corp expenditur quam
ad quam prevenire possit bonum ac bonus
equalur alio dupliciter bonos p caritatem
et sic etiam sz i indulgentijs ad e cum
et sic etiam in indulgentijs que fuit si itulta
bonorum participes que sunt si it ulta
te sit Alio p tenetur satientie
ac p indulgentias si ca legittima as
sit pt l'muto illius qui p vtilitate ec
clesie operatur e ad istu continuat

Ad 3m sic prede vi q p temporali sc
dicio no debeat fieri indulgentia
qr remissio peccatorum e ipse dat spirituale
sed dare spirituale p temporali e symonia
ergo h fieri no debz P spiritualia subst
dia sunt magis necia quam temporalia sed
p spiritualibus subsidijs no videtur fieri
indulgentie ergo multo minus p temporalibus
fieri deberet Sed q e quibus etiam consue
tudo que p peregrinationibus et ecclesi
is faciendis indulgentias fierit
Resp dd q temporalia ad spiritualia ordi
nantur et prout spiritualia domini vti
temporalibus et io p temporalibus ordinat sed
spiritualia sed et repressio inimicorum
ecclesie qui pacem perturbabat fides est

constructo ecclesie et pontium et aliarum
ecclesiarum et plures pz q no fit ibi
symonia qr no datur spirituale pro
temporali vn pz solo ad pm Ad 2m
dd q etiam p pure spiritualibus pt fi
indulgentia et sic quanz sed quanz
orat p rege francie vz decem
dies p indulgentia apparuit decem x
et sibi etiam pro orationibus dat quanz
eadem indulgentia que ecclesie com
picientibus

## Circa considerandum

est de his q possunt indulge
ntias facere Circa q inquir
untur po vtr quilibet sacerdos pro
chialis possit indulgentias facere
2o vtrum diaconus vel no sacerdos pos
sit eas facere 3o vtrum ept possit
eas facere 4o vtrum existens i peccato mor
tali possit eas facere

Ad pm sic proceditur vi q quilibet
sacerdos prochialis possit in
dulgentias facere indulgentia
enim efficaciam ex habundantia me
ritorum ecclesie sz no e aliqua congregatio i q
non sit meritorum habundantia ergo quilibet
sacerdos pt facere indulgentia si habet
plebem subiectam et similiter quilibet
platus P platus quilibet gerit
psona totius multitudinis sed tm hom
gerit psonam sua sed quilibet pt al
teri conferre bona sua pro altero
satisfaciendo ergo et platus pt conferre
bona multitudinis sibi commisse et sic
vi q possit indulgentias facere Sz
q minus e episcopale quam indulgen
tias facere sz hoc no pt sacerdos pro
chialis ergo nec illud Resp dd q in
dulgentie efficaciam habent sz q opera satis
factoria unius alteri computatur no solum
ex vi caritatis sz ex intentione operan
tis aliquo directa ad ipm sed
intencio alicuius pt ad alterum
dirigi tripliciter aut i speciali

et in generali et in singulari. In singulari quidem sicut quando pro aliquo satisfacit determinate. Secundo quilibet potest aliqua pia opera ordinare [illegible] sicut cum quis orat pro congregatione sua et fratribus suis et benefactoribus, et ad hoc ordinat pia opera satisfactoria, et ille qui congregationi preest potest opera illa communicare applicando in remissionem illorum qui sunt de congregatione sua ad hunc determinate. Sed in generali sicut cum quis opera pia ordinat ad bonum commune ecclesie, et quia preest ecclesie generaliter potest opera illa communicare applicando [illegible] ad hunc ut ad illum. Et quia homo est pars congregationis et congregatio est pars ecclesie, ideo in intentione privati boni intelligitur bonum congregationis et bonum totius ecclesie. Et ille qui preest ecclesie potest communicare ea que sunt congregationis et huius hominis, et ille qui preest congregationi ea que sunt huius hominis, sed non convertitur. Sed neque prima communicatio neque secunda indulgentia dicitur sed solum tertia, propter duo. Primo quia per illas [illegible] solvatur aliqua [illegible] non solum tenetur ad debitum faciendi satisfactionem in quantum ad hominem obligatus est [illegible] sed per [illegible] homo ab hoc debito solvitur. Secundo quia in bona persona ut in una congregatione non est indeficientia meritorum ut sibi et aliis omnibus valere possint. Unde iste non absolvitur a pena debita pro toto nisi determinate pro eo fiat quantum debetur. Sed in ecclesia tota est indeficientia meritorum propter ipsius Christi meritum. Et ideo solus ille qui preest ecclesie potest indulgentias facere. Sed in ecclesia sicut congregatio fidelium; congregatio autem hominum sicut duplex: sicut in economica, ut illi qui sunt de una familia, et politica, sicut illi qui sunt de uno populo. Ecclesia assimilatur congregationi politice quia ipse populus ecclesie dicitur, sed conventus diversi vel parochie in una diocesi assimilantur congregationi in diversis familiis



vel in diversis officiis, et non solus episcopus ipse prelatus dicitur, et ipse solus [illegible] ecclesie respicit, et non ipse solus habet potestatem plenariam in dispensatione sacramentorum et iurisdictionis in foro causarum quia persona publica. Alii autem quia ab eis committitur eis sicut sacerdotibus qui in plebibus preficiuntur non sunt proprie prelati sed quasi coadiutores, unde in consecratione sacerdotum episcopus dicit: quanto fragiliores sumus tanto magis his auxiliis indigemus etc. Propter hoc etiam non omnia sacramenta dispensant. Unde sacerdotes parochiales vel abbates vel alii huiusmodi prelati non possunt indulgentias facere. Et per hoc patet solutio ad obiecta.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod diaconus non possit indulgentias facere vel alius non sacerdos, quia remissio peccatorum est effectus clavium, sed non habet claves nisi solus sacerdos. Ergo ipse solus potest indulgentias facere. Preterea plenior remissio est in indulgentiis quam in foro penitentiali. Sed hanc non potest nisi sacerdos. Ergo nec illud. Contra, eius est conferre dispensationem thesauri ecclesie cui committitur regimen ecclesie, sed hoc committitur quandoque non sacerdoti. Ergo potest indulgentias facere, nam ex dispensatione thesauri ecclesie efficaciam habent. Respondeo dicendum quod facere indulgentias consequitur iurisdictionem ut supra dictum est. Et quia diaconi et alii non sacerdotes possunt habere iurisdictionem vel commissam sicut legati vel ordinariam sicut electi, possunt indulgentias facere, et non sacerdotes quamvis non possunt absolvere in penitentiali foro quod est sacramenti. Et per hoc patet solutio ad obiecta. Indulgentias enim facere pertinet ad clavem iurisdictionis non ad clavem ordinis.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod episcopus non possit indulgentias facere, quia thesaurus ecclesie est communis toti ecclesie. Sed illud quod est commune toti ecclesie pertinet ad illum qui toti ecclesie preest. Ergo solus papa potest indulgentias facere. Preterea nullus potest remittere penas a iure determinatas

nisi ille qui h[abe]t p[otes]tatem p[ro]p[ri]e [con]cedendi p[er]
pene satisfactorie p[ro] p[ec]c[at]is d[e]t[er]minate a
iure q[uod] remittere hui[us]mo[d]i penas p[otes]t sol[us]
papa excepto q[uod] e[st] [con]suetudo ecc[lesi]e s[ed] quam[vis]
ep[iscop]i dant i[n]dulgencias Ra[ti]o q[uia] papa h[abe]t
plenitudinem pontificalis p[otes]tat[is] sicut rex
i[n] regno s[ed] ep[iscop]i assumunt[ur] i[n] p[ar]tem solli
citudinis q[uasi] iudices singulis civitatibus
p[re]positi p[ro]pter q[uo]d [et] eos solos i[n] s[er]mone lit
ter[is] p[a]p[a] fr[atr]es vocat religiosos aut vel
... vocat filios [et] i[de]o p[otes]tas faciendi i[n]dul
gencias plene residet i[n] papa q[ui] p[otes]t fa
cere p[ro]ut vult causa existente legittima
s[ed] i[n] ep[iscop]is e[st] taxata s[ecundu]m ordinacio[n]em ip[s]i[us] et
s[ed] i[n] ep[iscop]is ... q[uia] eis datu[m] e[st] [et] i[de]o
ideo p[ossu]nt facere s[ed] ... absoluta
amplius [et] ... p[er] se solo ...
De x[ist]o p[ro]cedi[tur] videt[ur] q[uod] q[ui]
e[st] i[n] p[ec]c[at]o mortali no[n] possit facere
i[n]dulgencias q[uia] rivus cui fons no[n]
i[n]fluit nichil p[otes]t fluere p[ot]est s[ed] p[re]lato
i[n] p[ec]c[at]o mortali existente no[n] i[n]fluit fons
g[ra]cie s[ed] sp[iritu]s s[an]c[t]i ergo no[n] p[otes]t i[n] alios [con]flu
ere faciendo i[n]dulgencias s[ed] p[ri]ma
... e[st] facere i[n]dulgencia[m] q[ua]m recipere
s[ed] ille qui e[st] i[n] p[ec]c[at]o mortali no[n] recip[i]t
ut dicet[ur] i[n]fra ergo n[on] facere p[otes]t Ec[ontra]
i[n]dulgencie fiu[n]t p[er] p[otes]tate[m] prelat[orum] ecc[lesi]e
i[n]dulgencie fiunt p[er] p[otes]tate[m] ... no[n] tollit po
traditam s[ed] p[ec]c[atu]m mortale no[n] tollit po
testatem s[ed] bonitate[m] ergo p[otes]t aliquis
i[n] mortali p[ec]c[at]o ex[isten]s i[n]dulgencias fa
cere Ra[ti]o d[ice]nd[um] q[uod] facere i[n]dulgencias p[er]ti
net ad iurisdic[ti]o[n]em s[ed] p[er] p[ec]c[atu]m h[om]o no[n]
amittit iurisdic[ti]o[n]em [et] i[de]o i[n]dulgencie
eq[ue] valent si fiant ab eo q[ui] e[st] i[n] p[ec]c[at]o
mortali sicut si fient ab eo q[ui] e[st] s[an]c[t]issi[mus]
cu[m] no[n] remittat penam ex vi me
ritorum suorum residuorum s[ed] ex residuorum
i[n] thezauro ecc[lesi]e Ad p[ri]m[u]m ergo d[ice]nd[um] q[uod] ille
prelati i[n] p[ec]c[at]o mortali i[n]dulge[n]tias faci
ens no[n] [con]fluit de suo aliq[ui]d [et] i[de]o
no[n] requirit[ur] q[uod] i[n] suo [in]fluxu recipiat
[con]firmante ad h[oc] q[uod] eius i[n]dulgencie va
leant Ad 2m d[ice]nd[um] q[uod] ma[i]us e[st] fa
cere i[n]dulgencias q[ua]m recipere
q[uan]tum ad p[otes]tatem s[ed] est mi[nu]s



q[uan]tum ad p[ro]p[ri]am utilitatem

Einde considerandu[m]
est de hijs q[ui]b[us] valent
i[n]dulgencie Circa q[uod] q[ue]runt[ur]
x[ix]or p[ri]mo utr[um] i[n]dulgencia valeat
valeat existentib[us] i[n] p[ec]c[at]o mortali
2o utr[um] valeat religiosis 3o
utr[um] valeat no[n] facienti id p[ro] quo
i[n]dulgencia datur 4a utr[um] valeat
ei q[ui] i[n]dulgenciam facit
Ad p[ri]m[u]m sic p[ro]ced[itu]r vi[detu]r q[uod] i[n]dulgencia
valeat existentib[us] i[n] p[ec]c[at]o mortali
q[uia] alicui p[otes]t alter[iu]s meri[tu]m [et] i[n]
p[ec]c[at]o mortali existenti [con]ferri [et] multa
alia bona s[ed] i[n]dulgencie h[abe]nt efficaciam
exhoc q[uod] merita s[anctor]um applican
tur ... q[uia] habet efficaciam ille q[ui]
e[st] i[n] p[ec]c[at]o mortali P[re]t[er]ea ubi e[st] maior
i[n]dulgencia magis h[abe]t locu[m] mia s[ed]
ille qui e[st] i[n] p[ec]c[at]o mortali maxi[m]e
i[n]diget ergo ei maxi[m]e d[ebe]t fi[er]i mia
p[er] i[n]dulgencias Ec[ontra] [con]tra membrum
mortuum no[n] suscipit i[n]fluenciam
ab aliis vivis s[ed] ille qui e[st] i[n] p[ec]c[at]o
mortali e[st] q[uasi] membrum mortuum
ergo p[er] i[n]dulgencias no[n] suscipit in
dulgentiam ex meritis vivorum membrorum
Ra[ti]o d[ice]nd[um] q[uod] q[ui]dam dicu[n]t i[n]dulge
ncias valere etiam existentibus i[n] p[ec]c[at]o
mortali no[n] q[ua]ntu[m] ad dimissio[n]em pene
q[uia] nulli p[otes]t dimitti pena n[is]i tunc
q[uia] nulli p[otes]t dimitti ... [cu]i ... est
dimissa est culpa qui ei no[n] est
[con]sequentibus ... i[n] remissio[n]e pe
ne q[uia] nulli p[otes]t dimitti pena ...
ecc[lesi]e ... i[n]dulgencie ... i[n] foro
pe[n]itenciali valent tamen eis ad ac
quirendu[m] gr[ati]am s[ed] h[oc] no[n] vi[detu]r ... q[uia]
... multa alia que p[er] i[n]dulgencia[m]
... p[ossu]nt vale[re] ad merendu[m] gr[ati]am
... s[ed] p[otes]t h[oc] dispensant[ur] s[ed] d[e]ter
minate ad remissio[n]em pene [et] i[de]o
no[n] valent existentibus i[n] mortali [et] i[de]o
... i[n]dulgencie d[icu]nt[ur] o[mn]ib[us] vere [con]tritis
[et] [con]fessis si aut[em] fiat q[uod] ... 
p[er] ... mori ... ...

mitorum totius ecclesie vel huius congrega
tionis vel huius specialis personae qui est
possunt valere ad merendum aliquid
illi qui est in peccato mortali aut peccatum oppo
situm et per hoc patet solutio ad primum. Ad 2^m
dicendum quod caritas est magis indigens qui est
in peccato mortali tamen est minus capax

Ad 2^m parte sic. Videtur quod indulgen
cie non valeant religiosis

non enim competit eis supplere
ex quorum habundancia operum satisfactorie
que sunt in religiosis aliis suppletur
per indulgencias ergo eis non competit in
dulgenciis suppleri. Preterea non debet
aliquid fieri quod inducat religi
onis absolutorum sed si religiosis
indulgencie prodessent esset occasio
dissolutionis discipline regularis quia
religiosi nimis vagarentur propter
indulgencias et penas in potestate sibi
iniunctas negligerent quod religiosi non
possunt. Sed contra ubi exhonoreo re
portat dampnum sed religio bonum est
quod religiosi non consequitur huiusmodi damp
num ut eis indulgencie non valeant
Respondeo dicendum quod tam secularibus quam religi
osis valent indulgencie dummodo sint in
caritate et servent ea que pro indulgentiis
iniunguntur non enim religiosi sunt minus
adiuvabiles nisi aliorum quod secula
res. Ad primum ergo dicendum quod quamvis religi
osus sit in statu perfectionis tamen
ipse sine peccato vivere non potest et ideo aliquando
propter peccatum aliquod commissum sit reus
pene, potest per indulgentiam absolvi ex
piari. Non enim est inconveniens si ille
qui est simpliciter superhabundans aliquo tempore
indigeat et quantum ad aliquid et sic indi
get supplemento quo suppleretur
unde dicitur galatas vi° alter alterius onera
portate etc. Ad 2^m dicendum quod propter indul
gencias non debet dissolvi regularis
observancia quia religiosi magis me
rentur religionem suam servando
quantum ad premium vite eterne quam indul



gencias exequendo, quamvis minus quam
ad dimissionem pene quod est minus bonum
nec etiam per indulgencias dimittitur pe
na in iustitie tempore quia in tempore agitur quia sed
et iudicialis magis quam penitentia vide
et non sacerdos tempore tenet sed absolvi
a pena iniuncta vel debita pro peccato in
foro penitentiali

Ad 3^m sic procedit. Videtur quod ei qui non
facit illud pro quo indulgencia da
tur possit quis indulgencia dari quia ei qui
non potest opere voluntas pro facto reputatur
sed aliquando fit indulgencia pro aliqua elemosina
facienda quam aliquis facere propter paupertatem non potest
et tamen libenter ergo indulgencia ei valet.
Preterea unus homo potest pro alio satisfacere sed in
dulgencia ad remissionem pene operatur
sicut et satisfactio ergo et unus pro alio potest in
dulgencia accipere et sic ille consequitur in
dulgenciam qui non facit hoc pro quo indul
gencia datur. Sed contra remota causa
removetur et effectus si ergo aliquis non facit
hoc pro quo indulgencia datur quod est causa indulge
ncie causa indulgencia non consequitur. Ad
primum ergo dicendum quod hoc intelligitur quantum ad premium
essentiale sed non quantum ad accidentalia
aliqua premia sicut est dimissio pene vel
aliquid huiusmodi. Ad 2^m dicendum quod opus satisfactorium
potest quis applicare per intencionem cuicumque
voluerit satisfacere sed indulgencia non potest
applicari ad alterum in exitencie eius
qui dat indulgentiam et ideo cum ipse ap
plicat ad facientem vel datum hoc
autem ideo ille non potest qui hoc facit ad
alterum hanc intencionem transferre sed tamen
si fieret indulgencia ille qui facit vel
pro quo fit habeat tantam indulgenciam quantam
valet ei pro quo fit nec tamen ille quod
facit hoc operatur daret alteri indulgenciam
sed ille qui indulgentiam publicam fieri
facit

Ad 4^m sic procedit. Videtur quod indul
gencia non valeat ei qui facit
quia facere indulgencias est jurisdictionis

Co 2a

ß ulls i scrip pt exte ca q sit gra
ducoris go ulls pt i dulgetie fte asc
pticeps ee / P. ß hc dic q facit in
dulgetiam posß p aliquo modico fto
sibi penam remitte om pctor z ita
i pmie pctitet qd e absurdu / P
eundem ptatis e facere i dulgetias z
expoial ß ad no pt expoiale scrip
go nec i dulgetie qm facit pt ptriceps
ee / Sed ctra qr tunc eet ipse pceps
ne creditor qm alij sup no posß
uti thezauro ecce qd alijs dispen
sat / R p i dulgetia ß ex aliqua
causa dari ad hc q as pi dulgetia
adiuctu aliqud puocet q i utilita
tem ecce z i honorem di ugat platy
aut eni circa ecca vel utilit z hor
diui ppagandi e comissa / no ß
tam iit scrip ad hc puocet z io
no pt facere sibi i dulgetia ß pt v
ti i dulgetia qm p alijs facit z qr
alijs subest ca faciendi / Ad pmu
qd dd q actus iurisdictiois no pt ad
i scrip exterre ß ei qui auctoite
iurisdictiois dat alijs pt etia plato
uti tam i tpalib qm i spualib sicut
sacdos sibi cuba qm alijs dat z
ita z cpus pt accipe sibi suffragia
ecce q alijs dispesat quod esse i nec
esse q alijs dispesat qd esse i nec
dati / cnumissio pene p i dulgetias
z no iurisdictiois / Ad 2m ß solo ex
dicto / Ad 3m dd q cogitaco p fert
p modu pene qm ulls i scrip facere
pt eo q i pdicto nemo pt ee i suo
reuus iudulgetia at no p mo
pne sed p mo i dispesacois crudd
qm ho pt face ad scrip

Qur considerandum
est de sollepnizatu pe
nitencie / Et ca qd ca qrit
pu vtz aliq pnia possit
publicari uel sollepnizari / 2o vtz
sollepnis pnia possit iterari

3o vtz publica pnia sit i ponenda
p pmissit pccdi vtz q no debeat
aliq pnia publicari ut sollepni
zari qr no licz sacdoti z incti
pctm alicui publicare qtincuque
publicari ß p pnia sollepnie publi
catur pctm qd no dz sollepnizari
P iudicu dz ee ß qdic sor sed
pnia e qdda iudiciu qd i foro
ctraro agitur qd no dz publicari
uel sollepnizari pnia ecs dicte
renouat ad pstm ut amb dicit
Sed sollepnizacio facit qtnu
qr peitetur utet depeti ncetet
qr pctm vt ps sollepnez
no cum laycis pt ps sollepnez
pnia adiectu pnum nc ch
tus adsupciones qtinet qd no est
sollepnisanda pnia / Dz q pnia
e qdda sacramtu ß i quolibz sacr
meto sollepnitas qdam adhibet
qa i pnia adhibei debz / P medica
z iudemorbo ß pctm quqz e pu
cm qtactos ad pcaudu tapt ex
go z pnia q e medicia eis dz esse
pnca z sollepnis q ti ipa adhi
beri debet qua multi contrarent
R o dd q aliqua pnia dz ee pu
z sollepnis ppt iij 1o ut pctm
pu publicatu habeat medicinam 2o
qr maxia qfusoe z th mundo z
e dignus qui qfusss scelus qmisit
3o ut alijs sit ad terrorem 4o ut sit
ad exm peitedi ne desperet q m
gmibus pctis detinetur / Ad pm
qd dd q sacdos no reuelat qfessio
talem pniam i iugedo qmis suspi
cio oriatur illi aliquid enorme
pctm qmisisse no ei culpa pro
certo scitur ex pena qr qnque
as pniam p alio facit sicut legit
i uitis patrum de quoda qui ut sociu suu
ad pniam puocaret ipse cu eo
pniam egit si aut sit pctm pu
blicum ipse peitens exceptis

penitentiam confessione manifestam manifestat. Ad 2m dicendum quod penitentia sollempnis ex parte administrationis non erit foris occultum quia sicut occulte quis confitetur ita occulta ei penitentia iniungitur sed exterius erit foris occultum et non est inconveniens. Ad 3m dicendum quod sollempnis penitentia removet eos de statu restituendo in pristinam gratiam non tamen restituit in pristinam dignitatem et ideo et mulieres post peractam penitentiam deformitates non velant quia dignitatem dignitatis non recuperant et similiter post peractam penitentiam penitens non redit ad hunc dignitatem ut possit ad clericatum assumi et episcopus tales ordinans potestate ordinandi privatur. Et si forte necesse esset illud exposcat et consuetudo tunc dispensative recipi admitteres primo propter dignitatem ordinum 2o propter timorem recidivi 3o propter scandalum vitandum quod possit in ipso oriri ex memoria precedentium peccatorum 4o quia non habet frontem alios corrigendi cum peccatum eius fuit publicum

Ad 2m sic proceditur. Videtur quod sollempnis penitentia iterari possit. Sacramenta enim que caracterem non imprimunt iterantur cum penitentia sollempnitate iterantur sicut eucharistia et extrema unctio et huiusmodi. Sed penitentia non imprimit caracterem ergo cum penitentia sollempnitate iterari debet. Praeterea penitentia sollempnizatur propter enormitatem et manifestationem peccati sed post peractam penitentiam contingit similia peccata committere vel et enormiora ergo sollempnis penitentia iterari debet adhiberi. Sed contra penitentia sollempnis figurat primi hominis eiectionem de paradiso sed hec tantum semel est facta ergo et penitentia sollempnis tantum semel. Respondeo dicendum sollempnis penitentia iterari non debet propter tria primo ne ex iteratione vilescat 2o propter significationem 3o quia sollempnitate quidam professio penitentie penitentiam continuandi et iterando sollempnitati resistit si tamen post modum peccaverit non clauditur ei locus penitentie

sed penitentia sollempnis iterata ei iniungenda non est. Ad primum quod dicendum quod in aliis sacramentis in quibus sollempnitates operantur iterato sollempnitati non repugnat ut est in proposito et ideo non est simile. Ad 2m dicendum quod communis deberet sibi eadem penitentia tamen sollempnis iterato non competit propter predictas causas

Ad 3m sic proceditur. Videtur quod mulieribus non sit imponenda quia cum in ipso sollempnis penitentia debet comam abicere sed hoc non competit mulieri ut patet 1 Cor. 11o ergo non debet agere sollempnem penitentiam. Item videtur quod clericis sit imponenda quia in ipso propter enormitatem delicti sed idem peccatum est in clerico quam in layco gravius magis ergo in ipso clerico quam layco. Item videtur quod a quibuslibet sacerdote possit imponi quia absolvere in foro penitentiali est eius qui habet claves sed quilibet sacerdos habet claves igitur etc. in contrarium huius penitentie. Respondeo dicendum quod omnis sollempnis penitentia est publica sed non convertitur. penitentia enim sollempnis hec modo fit in capite xle presentant se penitentes suis episcopis civitatum ante fores ecclesie saccis induti nudis pedibus vultibus demissis coma deposita et cum cereis in terram deiectis episcopus cum omni clero septem psalmos penitentiales dicit et prostratis eis manum imponit aquam benedictam aspergit et cinerem capitibus ponit cilicio colla eorum operit et denuntiat eos lacrimabiliter quod sicut Adam eiectus est de paradiso ita ipsi de ecclesia eiciuntur et iubet ministris ut eos ab ecclesia expellat clerus eos prosequitur cum hoc responsorio In sudore vultus tui etc. In cena autem domini consilio eorum a suis presbiteris in ecclesiam reducuntur et remanent ibi usque ad octavas pasche ita tamen quod non communicant nec pacem accipient et sic fiet quolibet anno quousque aditus ecclesie eis interdictus. Ultimo autem reconciliatio reservatur ad eum ad quem spectat sollempnis penitentie impositio. Potest autem imponi viris et mulieribus sed non clericis propter scandalum

non tamen talis penitentia dicitur in penitentia solemni
nisi pro peccato quod totam commovit ur-
bem. publica autem et non sollempnis
que in facie ecclesie fit sed non cum sollempnitate
excepta sed peregrinatio cum
baculo bordonali vel potest iterari et
ascribitur sacerdote in judicio christi et illud
in penitentia tamen quandoque sollempnis ponitur
privata et sic hic auctoritate quadam bene
loquitur de sollempni. Ad primum igitur dicendum
quod inter hec omnia in signum penitentie
non autem viri et non vero competit ut qui
privata inter ceteros deponat sed non
ad 27 dicendum quod quod communis et eadem gratia per
tantum clericus plus peccat quam laycus
non tamen imponitur ei privata sollempnis
ne ordo vilescat in contemptum dum defer-
tur non persone sed ordini. Ad 27 dicendum
quod in magna peccata exigunt magna
cautela ad peccata curacionis et non in ista
private sollempnis que non nisi per quinque
peccata fit soli episcopo reservatur.

## Est hec consideranda

De sacramento extreme unc-
tionis de quo videndum est.

Primo de essentialibus eius et de eius institu-
tione. 2o de effectu eius. 3o de ministro.
4o de eius effectum debitum et in quo
eius. 5o de eius iteratione. Circa primum
patet 7o de eius iteratione. circa primum
queritur. Primo videtur extrema unctio
sit sacramentum. 2o videtur sit unum sacramentum
3o videtur hoc sacramentum fuit a
mente. 3o videtur oleum olive
christo institutum. 4o videtur oleum olive
sit congruus materia huius sacramenti. 7o videtur oportet
oleum esse consecratum. 6o videtur huius
sacramenti materia debeat per episcopum consecrari.
9o videtur hoc sacramentum habeat aliquam
formam. videtur forma huius sacramenti
debeat exprimi per orationem deprecativam.
videtur predicta oratio sit competens for-
ma huius sacramenti. huius sacramenti.
Videtur quod extrema unctio non

sit sacramentum quia sicut oleum assumitur
ad infirmos ita ad cathecuminos sed unc-
tio que fit oleo ad cathecuminos
non est sacramentum ergo nec extrema unctio
que fit oleo ad infirmos. Preterea sacramenta veteris
legis fuerunt figura sacramentorum nove legis
sed extrema unctio non habuit aliquam figuram
in veteri lege. ergo non est sacramentum nove legis.
Preterea secundum dionysium omnia sacramenta ad purgandum
vel ad illuminandum vel ad perficiendum
sed extrema unctio non potest neque ad perficiendum
neque ad illuminandum quia hoc soli baptismo
datur neque ad perficiendum quia hoc per
attribuitur neque ad perficiendum quia hoc per
dyonisium pertinet ad chrisma et eucharistiam.
ergo extrema unctio non est sacramentum. Con-
tra sacramenta ecclesie sufficienter subveniunt de-
fectibus hominum. per omnem statum sed ex-
euntibus non subvenit aliquod ut extrema
unctio ergo ipsa est sacramentum. Preterea sacra-
menta medicinalia adhibentur quia quedam spiritualia
medicina sed extrema unctio est
quedam spiritualis medicina quia valet ad
remissionem peccatorum ut habetur Jacobi v. ergo est
sacramentum. Respondeo dicendum quod inter opera que circa fi-
deles exercentur quedam sunt sacra ut baptismus
quedam sacramentalia ut exorcismus
quorum hec est differentia quod sacramentum dicitur illa actio
que attingit ad effectum principaliter intentum
in administratione sacramentorum sed sacramentale
dicitur illa actio que quamvis non pertingat ad
illum effectum tamen ordinatur aliquo ad
illam actionem principalem. effectus autem
intentus in administratione sacramentorum est
curatio morbi peccati ut ysa. xxvii. hic est
omnis fructus ut tollatur peccatum. et ideo
cum ad hunc predictum effectum pertingit ex-
trema unctio ut ex verbis Jacobi
patet nec ordinetur ad aliud sacramentum
quia ei annexum constat quod extrema
unctio non est sacramentale sed sacramentum.
Ad primum igitur dicendum quod oleum quo cathecu-
mini inunguntur per suam unctionem non
pertingit ad peccati remissionem quia hoc ad
baptismum pertinet. Et aliquo ad baptismum

disponitur ideo non est sacramentum sa
lutaris sed unctio extrema. Ad
2m dicendum quod hoc sacramentum in ueteri lege
ad gloriam disponit cum exeuntibus
de corpore detur et quia in ueteri lege non
erat tempus adhuc perueniendi ad gloriam
quia nec ianuam ad patriam adduxit lex ideo
illud sacramentum signari non debuit per
aliquod sacramentum sibi [illegible] sed praefigu
rari [illegible] per figuras
[illegible] aliquo signatum sit in [illegible]
[illegible] quae leguntur in ueteri testamento
Ad 3m dicendum quod apostolus non facit aliquam
mentionem de extrema unctione sicut
nec de prima nec de matrimonio quia ipse
non intendit determinare de sacramentis
nec [illegible] per ea in [illegible] sicut [illegible]
[illegible] ordinata dispositio quoad admi
nistros et [illegible] ministros et [illegible]
tamen cum per extremam unctionem
aliquis consequatur gratiam et remissionem
peccatorum non est dubium quod habet unum [illegible]
[illegible] et [illegible] sed baptismus
[illegible] non ita plenam

Ad 2m sic proceditur. Videtur quod extrema
unctio non sit sacramentum unum quia
unitas rei est ex sua materia et ex sua
forma cum ex eo habeant res esse
et unitatem sed forma huius sacramenti [illegible]
iteratur et in eadem uice et materia plu
res [illegible] adhibetur [illegible] diuersas partes
ergo non est unum sacramentum. Praeterea unc
tio est sacramentum [illegible] cum [illegible]
quod oleum sit sacramentum sed sunt plures
unctiones ergo sunt plura sacramenta. Praeterea
unum sacramentum ab uno ministro perficitur
sed in aliquo tamen [illegible] unctio non potest
perfici ab uno ministro sed per plures [illegible]
[illegible] sacerdotes [illegible]
[illegible] alius sacerdos [illegible] ultimus
[illegible] extrema unctio non est
unum sacramentum. Contra [illegible] sicut
[illegible] ad baptismum [illegible] unitas
hoc sacramentum sed plures in [illegible]

sunt unum sacramentum baptismi quia et plures un
ctiones sunt unum sacramentum. Praeterea si non esset
unum sacramentum tunc facta prima unctione non
oporteret ad perfectionem sacramenti procedere quia fieret
sed quod [illegible] sed esse perfectum sed
hoc plus est [illegible] ergo est unum sacramentum.
Respondeo dicendum [illegible] dicitur [illegible]
[illegible] sed indiuisibile [illegible] actu nec
[illegible] est plura ut [illegible] et unitas alio
[illegible] sed continuum quod actu est unum sed plura
[illegible] ut linea. Secundo si perfectum dicitur quod ex
pluribus partibus constituitur ut domus quae est
[illegible] in actu sed illa multa con
ueniunt in aliquo uno. Et hoc modo quodlibet
sacramentum est unum in quantum multa quae sunt in uno
sacramento ordinantur ad unum significandum uel
causandum quia sacramentum significando causat
et ideo cum una actio sufficit ad perfectam
significationem unitas sacramenti consistit in illa
actione [illegible] sicut patet in [illegible] et
[illegible] sacramenti potest esse in multis actionibus
[illegible] et [illegible] et plu
ribus actionibus sicut baptismus trina in
mersione et [illegible] ablutio quae significatur
in baptismo per trinam immersionem uel pluralitas potest esse
[illegible] autem [illegible] non potest esse in
[illegible] per plures actiones et plures
actiones sunt de perfectione sacramenti sicut
[illegible] quod [illegible] corporalis quae
[illegible] non potest esse [illegible]
[illegible] et [illegible] in hoc sacramento quod [illegible]
[illegible] non potest perfecte [illegible]
[illegible] medicinae [illegible]
[illegible] et ideo plures actiones
sunt de perfectione huius sacramenti. Ad primum ergo dicendum
quod unitas totius perfecti non tollitur
per diuisibilitatem materiae et formae quae
sunt in partibus totius sed constat quod non est
eadem materia carnis et ossis ex quibus
constituitur homo nec eadem forma [illegible]
in sacramento [illegible] et huius sacramenti pluralita
tas materiae et formae unitatem

sacri non tollit. Ad 2m dicendum quod
nisi ille actiones sint plures sim-
tamen unitur in una perfecta actione que est
unctio omnium extremorum secundum glossam sicut
natura membris in corpore. Ad 3m dicendum quod
nisi in eukaristia si postquam consecrationem panis
moriatur sacerdos alius sacerdos sacerdos
possit procedere ad consecrationem vini in eo
piens ubi ille dimisit ut est in ca-
pitulo accepite super alia materia tamen
accepite in extrema unctione non potest accepite
in eadem specie sed aliud procedere quod unctio in eadem
in ipse sed aliter procedere quod unctio in eadem
parte facta tamen valet ac si consecret
bis eadem hostia quod nullo modo faciendum
est. Ad 4m dicendum quod multiplicitas tollit
unitatem huius sacri quia sacramentaliter tamen
operatur unitatem ei martellorum non
tollit unitatem operis fabri.

Circa 2m sic proceditur. Videtur quod hoc sacramentum
non fuit institutum a Christo quia de
institucione sacramentorum que Christus instituit
fit mentio in ewangelio sicut de eukaristia
et baptismo sed nulla fit mentio de extrema
unctione ergo non est a Christo instituta.
Preterea magister expresse dicit in 4o di. xxiij
quod est institutum ab apostolis ergo ipse Christus per se
non instituit. Preterea sacramentum eukaristie
quod Christus instituit et per se exhibuit sed hoc
sacramentum ipse nulli exhibuit ergo per se non
instituit. Contra sacramenta nove legis
sunt digniora quam sacramenta veteris legis sed
omnia sacramenta veteris legis sunt a deo instituta
ergo multo fortius omnia sacramenta nove le-
gis habent institucionem a Christo. Preterea eius-
dem est instituere et statutum removere
sed ecclesia que in successoribus apostolorum ha-
bet eandem dignitatem quam apostoli habu-
erunt non posset auferre sacramentum extre-
me unctionis ergo apostoli non instituerunt
sed ipse Christus. Respondeo dicendum quod circa hoc est duplex
opinio quidam dicunt quod sacramenta confir-
mationis Christus non instituit per se sed

apostolis instituendum dimisit quia hec duo
propter plenitudinem gratie que in eis confertur
non potuerunt institui ante spiritus sancti missionem
plenissimam in statu bonum sit ista sacramenta
nove legis quod in veteri figura non habuit
sed hec racio non multum cogit quia sicut Christus an-
te passionem promisit plenam spiritus sancti missionem
ita potuit instituere hec sacramenta et
ideo alii dicunt quod omnia Christus instituit
per se ipsum sed quedam per se ipsum promulgavit
que sunt maioris difficultatis ad credendum
quedam autem apostolis promulganda reservavit
ut extrema unccio et confirmacio et hec
sunt extrema unccio et confirmacio et hec
opinio probabilior quod sacramenta
ad fundamenta legis pertinent et
ideo ad legislatorem pertinet eorum institucio
et ex institucione efficaciam habent
quod non nisi divinitus inest. Ad primum
dicendum quod multa dominus fecit et dixit
que non continentur in ewangeliis. Precipue
curavit ewangeliste tradere que ad necessitatem
salutis et dispositionem ecclesie pertinent
et ideo potius institucionem baptismi et penitentie
et eukaristie et ordinis a Christo factam narra-
verunt quam extreme unctionis que
neque est de necessitate salutis neque ad di-
spositionem sive distinctionem ecclesie pertinet tamen
et de olei unctione fit mentio in ewangelio
ubi dicitur quod apostoli oleo ungebant
infirmos. Ad secundum dicendum quod magister
dicit ab apostolis institutum quia per doctri-
nam apostolorum nobis promulgatum est.
Ad 3m dicendum quod Christus non
exhibuit aliquod sacramentum nisi quod
ipse accepit in exemplum. Precipue autem penitentiam
et extremam unctionem sibi non competere
debat quia sine peccato erat ideo ipse non
exhibuit.

Circa 3m sic proceditur. Videtur quod oleum
olivarum non sit materia conveniens in
hoc sacramento quia hoc sacramentum immediate
ad incorrupcionem ordinatur sed incorrupcio
significatur per balsamum quod in crismate
ponitur ergo crisma esset convenientior
in hoc sacramento. Preterea hoc sacramentum est

spualis medicatio p vnu appoi
coz fiatur sicut pz luc x· i pabola de
samaritano q vinu e conueniens in
h9 sacri· p ubi e maius piculum de-
bz remediu adhiberi· sed oleu
no e remediu q no inuenit
tepalibz· tra q in h9 sacro debz
exeuntibz q sut i maxio piculo
vr q oleu oliue no sit m9 gue
Sed cotra e sacro u° v· oleu ma
h9 sacri sctificat· sz oleu no spe
dr n oleu oliue· q° hz e in h9 sacri
p spual sanato p olei i vnciom
pfit ut pz ysa j° ubi dr plaga tu
mens no e curata medicatione
neqz fota oleo· q° quencien in h9 sa
cramenti e oleu· Rndeo dm q spualis
sanato q i sacro adhibet zz ce pfecta
qr p9 ea alia no regritur· tn eius
ut pz ce q exeuntibz e maxie neca
no frangatur sz foueat· oleu aut
leniuu est z penetratiu usqz ad ima
tiua z diffusiu z io q° ad utrumqz
pdctoz e gruus in h9 sacro· z qz ole9
pu9 nocatur oliue liquor alij tn
liquores ex silitudine adoptiu olei nomi
accipiut io oleu oliue e qd ce qd
assumit i in h9 sacri· Ad p'm g° dm
q i corrupcio q e e ncc no intenta
i h9 sacro ut opz q tali rei significacio
nate vincat· vn no opz q bal-
samu pmat in h9 sacri q balsa
mu pp odorem ptiet ad bonitate
fame q° dtectio no indiget pp se
exeuntes sz indiget tm nitore
gsre que i oleo signat· Ad 2m
dm q vinu sanat mordedo sz ole-
um leniendo z io curaco p vi-
num magis ptiet ad pnitz qm ad h9
sacrm· Ad 3m dm q oleu oliue
qmuis no ubiqz crescat tn de facili
ti pt ad quelibz loca trasferri z
ppt h9 sacrm no e tante ncitatis
exeuntibz· sine h9 sacro non

posset salute gsequi
Ad v·m sic pcedit· vr q no optet
oleu esse gsecratu qz h9 sacri
mebi habeat aliqua scificaco i usu p
formu nbors q° supfficiunt alia scifica°
si adimantur ipi9 sacri· p sacra ha
bent efficacia z scificacoz i ipa
m° sz ipsi significacoe effrenti huius
sacri gpetit oleo ex naturali pprietate
efficacia at ex institucoe diuina q° no
e nota aliq scificaco mie· p bapt°
e pstiue sacrm qm extrema vnctio
sz i bapt° no pexigitur matie scifica°
eptu e dnitate sacri q° n° i extre
ma vnctione· Sed g° est q i oibz
alijs vnctoibz e m gsecrata· p° gm
h9 sacrm sit qdam vnctio requiret
mam gsecratam· Rndeo dm q qdam
dicut q oleu e pum m° h9 sacri z
i ipa scificacoe olei q e pepu pfici
sacrm sz h9 ce fltm expsis q° e
sacrm sz h9 ce fltm q° e
de eukaristia dm e ibi ouisi est
q sola illud sacrm gsistit i gsecrat
one matie z io dm q h9 sacrm gsi
sit i ipa vnctione sicut bapt°m i ablu
tione z m h9 sacri est oleu scificatu
pt at tplex ro assignari qre exigit
matie scificaco i h9 sacro z i qbus
dam alijs· pma e q oie efficacia
sacroz a xpo descendit z io sacra
illa qbus ipe e usus hnt efficacias
ex ipo usu suo sicut tactu sue carnis
vim regnatiuaz gtulit aquis· sz h9
sacro no e usus n° aliq corpali ac
cione z io i oibz vnctionibz regrit
scifica° matie· 2a ro e pp plenitudine
gre q gfert no solu ut tollat cl-
pam sz z reliquias z i firmitatez cor
poris· 3a e ex h9 q9 effec9 eius corpal
p sanaco no causat ex nc° nali
pprietate z io oportet q h9 efficacia
sibi p scificacoz detur· Ad p'm g°
dm q pma matie scifica° p se

Q° 28

ß. s^a magis pertinet ad virtutem ipsius ß quod est actu conferens effectum suum et nomen supplevit quod et instrumenta accipiunt ab artifice et dum sunt et dum ad actum applicantur. Ad 2^m dicendum quod illa efficiencia que est constitucio sacramenti applicatur huic materie per sanctificacionem. Ad 3^m patet solucio ex dictis.

Dubium 7^m est per rationem vel quomodo competeat materiam huius sacramenti esse confectam per episcopum, quia dignior est confectio materie in sacramento extreme unccionis quam istius sacramenti ß in extrema unccione sacramento, quam tamen istius materiam potest sacerdos conficere ergo et istius sacramenti. In operibus corporalibus ars dignior numquam preparat materiam inferiori quia dignior est que utitur ea quam que preparat ut dicitur 2 phisicorum ß episcopus est super sacerdotes ergo non preparat materiam istius sacramenti quia sacerdos utitur ea, sacerdos dispensat hoc sacramentum ut dicitur ergo confectio materie ad episcopum non pertinet. Et dicendum quod est quod in aliis unccionibus et in per episcopum conficere competat ita esse in ista. Pro quo dicendum quod inest sacramenti effectum non inducit sacramenti propria virtute ut principale agens sed per efficaciam sacramenti quod dispensat, que quidem efficacia primo est a Christo et ab ipso in alios descendit ordinate scilicet in populum mediantibus ministris qui sacramenta dispensant et in ministros inferiores mediantibus superioribus quod materiam sanctificat et ideo in illis sacramentis que indiget sanctificata materia eius sanctificacio fit per episcopum et postea usus per sacerdotem ut ostendat sacerdotalis potestas ab episcopali derivata, sicut illud psalmi sicut unguentum in capite quod primo descendit in barbam deinde usque ad oram vestimenti. Ad 2^m quod dicendum quod sacramentum extreme unccionis consistit in ipsa materie sanctificacione non sit in usu et ideo ipsi loquendo ad quod est in sacramento non est quod conficiatur non persequitur sanctificacio aliqua etiam materiam ab episcopo formam sed exigit sanctificacio altaris et ipsius sacerdotis que non nisi per episcopum fit potest unde in illo sacramento ostenditur potestas sacerdotalis ab episcopo derivata ut dicit Dionysius. Ad 3^m dicendum quod illam confectionem materie potest facere sacerdos que est ipsum sacramentum et non illam que est sacramentale quoddam ordinatum ad sacramentum quod consistit in usu fidelium quoad quantum ad corpus Christi verum nullus ordo est supra sacerdotium sed quantum ad corpus Christi misticum episcopalis ordo est supra sacerdotale ut infra dicetur. Ad 2^m dicendum quod in sacramentis non est talis una ut in qua fiat aliquid per eum que ea ut est sed est in artibus mechanicis ß virtute aliquid fiat et quod potest ut eius virtute aliquid fiat et quod potest ad dictionem cause agentis ipsius est instrumenti divine operationis et ideo oportet quod assumpcionem aute tal[is] potestate talia unccionis materie acquirat quia talia unus materie acquirat in causis agentibus e contra aliquid agit est sicut tanto est perfectius in causis quam materialibus e contra ut per ea ta[n]ta in perfectior.

Dubium 8^m est per rationem videtur quod hoc sacramentum non habeat aliquam formam, quia cum efficacia sacramentorum sit ab eorum institucione et Christus scilicet oportet quod forma instituta tradatur ab eo quod sacramentum instituit. Sed forma huius sacramenti non videtur tradita neque a Christo neque ab apostolis, ergo hoc sacramentum non habet aliquam formam.

Preterea ea que sunt de necessitate sacramenti observantur eodem modo apud omnes. Sed nichil magis est de necessitate sacramenti habentis formam quam ipsa forma, ergo cum non sit aliqua forma communiter observata ab omnibus in hoc sacramento quod diversis dictis verbis utuntur videtur quod hoc

sacramentum non habeat aliquam formam. Praeterea in baptismo non requiritur forma nisi ad sanctificationem materie que est aqua verbo vite diluendorum criminum sanctificata. Sed hoc sacramentum habet materiam per se sanctificatam, ergo non indiget aliqua forma verborum. Sed contra est quod magister dicit quod omne sacramentum nove legis videtur quod habeat formam. Praeterea ab hoc consuetudine universalis ecclesie que quibusdam verbis utitur in collatione huius sacramenti. Respondeo dicendum quod quidam dixerunt quod nulla est forma de necessitate huius sacramenti. Sed hoc videtur derogare effectui huius sacramenti quia omne sacramentum efficit significando. Significatio autem materie non determinatur ad effectum determinatum cum ad multa possit se habere nisi per formam verborum. Et ideo in omnibus sacramentis nove legis que efficiunt quod figurant oportet esse res et verba. Et praeterea Iacobus totam vim huius sacramenti videtur consistere in oratione que est forma huius sacramenti ut dicitur. Et ideo predicta opinio presumptuosa videtur et erronea. Et propter hoc dicendum sicut dicitur quod habet formam determinatam sicut et alia sacramenta. Ad primum ergo dicendum quod sacra scriptura omnibus communiter proponitur et ideo forma baptismi qui ab omnibus dari potest debuit in sacra scriptura exprimi et similiter forma eukaristie que exprimit sacramenti illius fidem que est de necessitate salutis. Sed forme aliorum sacramentorum non inveniuntur in scriptura tradite sed ecclesia ex traditione apostolorum habet que a domino acceperunt ut dicit apostolus i Cor xi°: Ego enim accepi a domino quod et tradidi vobis. Ad secundum dicendum quod illa verba que sunt de essentia forme scilicet oratio deprecativa ab omnibus dicitur, sed alia que sunt de bene esse non observatur ab omnibus. Ad tertium dicendum quod cum baptismus habet quandam sanctificationem ex ipso tactu carnis salvatoris et ex forma verborum accepit sanctificationem actu sanctificante, et similiter post sanctificationem materie huius sacramenti sic requirit sanctificationem in usu per quod



actum sanctificet.

Ad viii^m sic proceditur. Videtur quod forma huius sacramenti debet proferri per orationem indicativam et non deprecativam quia sacramenta nove legis habent certum effectum. Sed certitudo effectus non exprimitur in formis sacramentorum nisi per orationem indicativam cum dicitur hoc est corpus meum vel ego baptizo. Ergo debet esse forma huius sacramenti oratio indicativa. Praeterea in formis sacramentorum debet exprimi intentio ministri que requiritur ad sacramentum que non exprimitur nisi per orationem indicativam, ergo etc. Praeterea in quibusdam ecclesiis dicuntur hec verba in collatione huius sacramenti: Ungo hos oculos oleo sanctificato in nomine patris et filii et spiritus sancti, que est conformis aliis formis sacramentorum. Ergo videtur quod consistit forma huius sacramenti. Sed contra id quod est forma sacramenti ab omnibus oportet quod servetur. Sed predicta verba non dicuntur secundum consuetudinem omnium ecclesiarum, sed tantum verba deprecativa scilicet: per istam sanctam unctionem et suam piissimam misericordiam indulgeat tibi deus quicquid peccasti per visum et cetera. Ergo forma huius sacramenti est oratio deprecativa. Praeterea hoc videtur ex verbis Iacobi qui attribuit efficaciam huius sacramenti orationi: oratio fidei salvabit infirmum. Cum ergo efficacia sacramenti sit ex forma videtur quod forma huius sacramenti sit oratio deprecativa. Respondeo dicendum quod oratio deprecativa est forma huius sacramenti ut patet per verba Iacobi et ex usu Romane ecclesie que solum verbis deprecativis utitur in collatione huius sacramenti. Cuius ratio multiplex assignatur. Primo quia suscipiens hoc sacramentum est viribus propriis destitutus unde indiget orationibus sublevari. Secundo quia datur exeuntibus qui iam desinunt esse de foro ecclesie et in solius dei manu requiescunt cui per orationem committuntur. Tertio quia hoc sacramentum non habet aliquem effectum qui semper ex operatione ministri consequatur omnibus que sunt

de essencia sacri rite peractis sed ca
racter i bap^mo^ et confirmacione et tussubstan
ciacio i eukar^a^ et remissio pcci i pnia
exute contricione que est de ecclia sacri
pnie / nam aut de eccl huius sacri et io
ihc sacro no pt ee forma i dicta nisi
sed i effectus sacris. Ad p^m^ g^o^ dicendum q^d^ sicut
sacrm sed et pcca opti e de se ls cotitu
dem sz pt exsitacione i pecca re
dem sz pt existencione i pecca re
cipient etiam si se publicat sacro
cipient / etiam si se subiciat sacro
p i tantoz q^d^ illius effcm consequatur
et ipt hec no e sile de h et de aliis sac
ment i qbus q^d^ aliqs effcs consequ
Ad 2^m^ dicendum q^d^ p ipm actu qui i poit
i forma sz p istam statm viccionm
sacris exprimit i tento. Ad 3^m^ dicendum q^d^
uba illa i dicata modi q^d^ sz morem
q^o^ dam p mittit oro sz no sit forme
huius sacri sz sit disposicio ad forma i q^a^
huius sacri sz sit dispo ad forma determinatur ad actu
i tento iuster determinatur ad actu
illu p uba illa

D. x^m^ sic pced. vi^r^ q^d^ p dca oro
no sit competens forma huius sacri
q^a^ i formis aliorum sacroz sit mencio
no de iure sed p i confirmacione q no sit
p^o^ dicta ubis q^o^ no e competens forma
p sic effcs huius sacri pueit i uoc
p sic effcs huius sacri
p nullam dignitatem t aliorum sacroz
no sit mencio de inia diuina i aliis
no fit mencio de uia diuina
sacris sz magis debuit et passione
q^o^ p sz de ecclesia. p duplex effcs
huius sacri i tra poit sz i ubus p dicte
huius sacri nisi medio nisi debuisse determinis
no sit medio nisi de bono s. determis
sione peccatoz / non aut de corpali sa
nacione. ad huius sacro ordinat oro
fidei & oro fidei sanat i firmum q^o^
for pdca e in competes. et 4^o^ dicendum q^d^ p
ducta oro e competens forma huius sacri
q^d^ tangt sacrm i hc q^d^ di p istam
sanctam unccionem et i q^o^ opat i sa
tuctos s. diuinam iniam et effcm s.
remissionem peccatoz. Ad p^m^ g^o^ dicendum
q^d^ materia huius sacri pt i telligi

partium vnccionibus no aut mag
nificacionis partium i forma expressio
mddo no e sile. Ad 2^m^ dicendum q^d^ quia
respicit misericordiam et ip huius sacri
causat i stabi misere s. i pnit
ideo potius i hc q^m^ i aliis fit me
cio de inia. Ad 3^m^ dicendum q^d^ i for
debz exprimi effcs princi et sz sp
i ducitur ex sacro nisi defectus
ex pte recipientis no sunt talis
effcs e corpalis sanitas ut ex
dict patz qmis q^o^ ueniz sequitur ro
dict patz q^m^ sequitur
nus sacri huiusmodi effcm attribuit ordi
que e forma huius sacri

## Eiude consideranda

est de effcu huius sacri
circa q^d^ querit t^a^ p^o^
vi extrema uncio valeat ad
remissionem omni pcctoz. 2^o^ utrum
sanitas corpalis sit effcs huius sa
cri. 3^o^ utrum hoc sacrm caracterem
i primat

Ad p^m^ sic pceditur. vi^r^ q^d^ extre
ma uncio no valeat ad
remissionem omni pcctoz. adhuc
ein corpore p unm pt effici aliud no
exigitur. sz ideo extrema unccio
exigitur sz ideo extrema unccio
accipit requiritur pnia ad remis
sionem pcctoz. g^o^ p extrema unccioz
pcctoz pcca g^o^ p extrema unccioz
no remittitur pcca. Et i per
tato no pt nisi ea s. macula
reatus pene et reliquie pcti sz p ext^a^
unccionem no remitti pcti
q^o^ ad maculam sz ex toto q^a^ et sz
unccione remittitur nec etiam q^o^
ad penam q^d^ adhuc s^i^ qualescumque
te pfice satisfaccionem i iunctam nec
quo ad reliquias culpe q^d^ adhuc
remanent disposiciones ex actibus
pcedentibus relicte ut pz p^o^ ymo
post extremam g^o^ nullo p extremam
unccionem sit pcctoz remissio. p
remissio pcctoz no sit successiue

Qo 29

sed in instanti, sed extrema unctio
non fit tota simul quia plures uncti
ones requiruntur quarum eius effectus non
est remissio peccatorum / Contra quia est quod dicit
Iacobus v° si in peccatis est dimittentur ei
omne sacramentum nove legis gratiam confert
sed per gratiam fit remissio peccatorum quia extre
ma unctio cum sit sacramentum nove legis
operatur ad remissionem peccatorum / Respondeo dicendum
quod licet sacramentum est institutum principaliter ad unum
effectum, consequenter etiam alios exequi
in ducere possit, et quia sacramentum efficit
quod figurat ideo corpus significans sacra
menti debet accipi eius principalis effectus
adhibetur autem sacramentum per modum
cuiusdam medicationis sicut baptismus per
modum ablutionis, et medicina est ad
pellendum infirmitatem ut sic principaliter
est quaedam spiritualis medicatio presuppo
nit corporalem vitam in medicato
ita spiritualis spiritualem, et ideo hoc sacra
mentum non datur contra defectus quibus spiri
tualis vita tollitur scilicet contra peccatum origina
le et mortale sed contra illos defectus quibus
homo spiritualiter infirmatur ut non habeat per
fectum vigorem ad actus vite gratie
vel glorie, et hic defectus nihil aliud
est quam quaedam debilitas et ineptitudo
quae in nobis relinquitur ex peccato actuali
vel originali, et contra hanc debilitatem homo
roboratur per hoc sacramentum sed quia hoc robur
gratia facit quae secum non compatitur
peccatum ideo consequenter si invenit peccatum a
liquod vel mortale vel veniale quo
ad culpam tollit ipsum dummodo non
ponatur obex ex parte recipientis sicut et
de eucharistia et confirmatione ut supra dictum
est, et ideo et Iacobus de remissione
peccati conditionaliter loquitur dicens si in
peccatis sit dimittentur ei, quantum ad cul
pam, non quod semper delet peccatum quia non sem
per invenit, sed semper remittit quantum ad de
bilitatem predictam quam quidam
reliquias peccati dicunt, quia prius

est institutum contra veniale, quod quidem non
potest dum hic vita agitur perfecte cu
rari sed ideo sacramentum exeuntium speci
aliter ordinatur / Sed hoc non videtur
quia penitentia sufficienter curare habet ve
nialia, delet venialia quo ad culpam, quod au
tem non potest curari post partem penitentie
non aufert predictus primus effectus
et etiam hoc pertinet ad debilitatem
predictam / Unde dicendum quod principalis effectus
huius sacramenti est remissio peccati quo ad re
liquias peccati, et etiam culpam si eam inveniat / Ad
primum ergo dicendum quod licet principalis effectus principalis
huius sacramenti possit haberi sine perceptione actuali
perceptione illius sacramenti vel per sacramentum vel
per aliud sacramentum exequitur, nunquam tamen
haberi potest sine proposito illius sacramenti, et ideo quia
penitentia est instituta contra actualem cul
pam debeat exequi non excludit
necessitatem pene / Ad secundum dicendum quod extre
ma unctio aliquo modo agit ad interiora
remittit peccatum, quamvis enim culpa
quo ad maculam sit contracta non remittit
tamen hoc sacramentum quam infundit fa
cit quod ille motus liberi arbitrii in pec
catum sit contra spiritum et tendat ad concupiscentiam
(?) ... actiones sicut et in reatus
pene temporalis diminuit sed consequenter
spiritui debilitatem tollit quia eandem
penam levius portat fortis quam debi
lis unde non oportet quod propter hoc minua
tur satisfactionis mensura / Reliquie autem peccati
non dicuntur dispositiones ex actibus relic
te que sunt quidam habitus inchoati sed
quaedam spiritualis debilitas in mente
existens qua sublata etiam eisdem
habitibus vel dispositionibus manenti
bus non potest ita inclinari mens
ad peccatum / Ad tertium dicendum quod cum multe
actiones ordinate ad unum effectum
ultima est formalis respectu omnium
precedentium et agit in virtute earum

7 ideo i ultima actione gra i fu
ditur que effcm sacri pficit
Ad 2m sic procedi'. videt q sanitas
corporalis no sit effcus spuus
sacri. omne ei sacrm e medicina
spualis. s spualis medicina ad spi
tualem sanitate ordinatur sicut cor
palis ad corporalem. g° sanitas corp
palis no e effcus h' sacri. p sacrm
sp habet effcm ica q no fictus acce
dit. s quiqz no sanat corpalr sus
cipiens h' sacrm qntucq devotus
accipiat. g° sanitas corpalis no e
effcus ei'. p efficaciam h' sac
menti ut ondit iacob' v° s ubi nomi
attribuit sanaco effcus unctioni
s oroni. et ciu oro fidei sanabit
i fmi. g° corporalis sanaco no e ef
fectus h' sacri. Sed 9t capaco ecce
sie h' sacri. Sed 9t caritas ecce
maiore efficaciam post x passio
qm ante. s ante oleo i uncti p a
postolos sanabantur ut p3 ma° vi°
go 7 nunc h3 effcus i corpali sana
go. p sacra signi° do efficiunt
ione. p sacra signif'do efficiunt
sed bapm p ablucoz corpale qm
extius facit sigt 7 efficit spualle
g° 7 extrema unctio p corpalem
sanacoem qm extius sigt efficit 7
causat spualem. Rdo dd q sicut
bapm p sacrum ablucoz facit spu
alem emundacoem a maculis spu
alib' ita h' sacrm p medicacoem
sacramentalem exteriorem facit sa
nacoem interiorem. Et sicut ablucio
bapmi h3 effcm corpalis ablucois
qr 7 corpalem mundacoem facit ita
extrema unctio habet effcm cor
palis medicacois s. corpale sana
coem. s h' e dra qr corpalis ablu
cio ex spa natli pprietate elementi
facit corpalem mundicoz 7 io

sp eam facit s extrema unctio n
facit corpalem sanacoz ex pprietate
nali m̃e s ex virtute diuina q racio
nabiliter operatur. Et quia ro operans nu
quam inducit secundarium effectum
nisi s q expedit ad pncipale io
ex h' sacro no sequit' corpalis sa
nacio s3 s3 quiqz s; qn expedit
ad spualem sanacoz 7 tuc sp eam
inducit dn no sit impedimentu ex pte
recipientis. Ad p'm g° dd q ablucio
illa pbat q corpalis sanaco no st pri
cipalis effectus h' sacri 7 h' verum e.
Ad 2m p3 solucio ex dictis. Ad 3m dd
ad 2m p3 solucio ex dictis. Ad 3m dd
q oro illa e forma h' sacri ut di
ctum e 7 io h' sacrum ex sua forma h3
efficaciam quantu e de se ad sanacoem
corpalem
Ad 3m sic procedi'. vi q h' sacrm
imprimat caracterem. caracter
enim signum distinctiuum e. s sicut
baptizatus distinguitur a no bapto ita bnc
tus a non uncto. g° sicut bapm imprimit
caracterem ita 7 extrema unctio.
p i ordis 7 9firmacois sacramentis e
unctio sicut 7 i h' sacro s3 i illis impri
mitur caracter g° 7 i isto. p i oi
sacro e aliqd qd est res tm 7 aliqd
qd e sacrm tm 7 aliqd qd e res 7 sac
m. s no pt ad assignari qd sit
mentu h' no pt ad assignari qd sit
res 7 sacrm nisi caracter g° 7 i hoc
imprimitur caracter. Sz 9 ubi sa
cramentu imprimens caracterem iteratur
ut dicetur g° non imprimit caracterem.
Rdo dicendum q dicendum q caracterem
p distinctio que fit p caracterem
sacramentalem e distinctio corporis sit impri
mit. s extrema unctio 9fert ei
conferu s extrema unctio 9fert ei
qm depputat circa exit g° no d3 q
ideo caracter imprimitur. Rndeo dd
q caracter no imprimit' n i illis sacr
mentis qbus homo ad aliqd sacramentum
deputatur. h' at sacrm e solum i re
medium 7 non deputatur p ipsum
homo ad aliqd sacrum agendum vel suscipiendum

preudum et ideo no imprimit ico
karacter / ad primum g° dicendum q caract
facit distinctionem sacrum qui ad ea
que i eccia sunt agenda et talem
distinctionem ho no h3 ab aliqua ph°
q ipe e i unctus / Ad 2m dicendum q
unctio que fit i cordie et confirma
cõe e unctio consecratois qua ho
deputatur ad aliquod sacrum s3 h
unctio e unctio medicatois et ideo
no e sile / Ad 3m dicendum q illa sacio
no e sile / Ad 3m dicendum q ilis sacrum
nec sacrum no e caracter s3 quedam
i tenor devocio q e spualis unctio

## Eiude consideradu

de administracoe hui sacri
circa qd tria querunt p°
utrum laycus possit h sacrum conferre
2° utrum dyaconus / 3° utrum solus
episcopus

Ad primum sic proceditur videtur q laycus
possit h sacrum conferre / q
lz sacrum h3 efficaciam ex opere
lz sacrum h3 efficacia ex ope
ut d° jacob s3 oro layci quez est
adeo accepta sicut oracio sacerdotis g° pt h°
sacrum conferre / p' de quibusdam pr
biteris legitur q oleum adi ferr
mos tiiam tetobat et sanabat ex
sit debita geneoflexa q oleo ipsi
mos vngebat g° h° sacrum pt 9
fri et alayrie / Sz 9t e q° hoc
sacrum sit remissio pctorum s3 layci
no habent ptatem dimittendi p°
cata g° etc / Ad primum dicendum q s3 dyo° i leta
ier° sunt quidam exercentes actiones
ierarchie et quidam recipientes tm
qui sunt layci et io nullius sacri dis
pensatio layco 9petit ex officio
s3 baptizare pt i talu necessitate
q e diuina dispensatoe fiunt ut nulli
q e diuina dispensatoe siunt ut nulli
quatois spualis facultas desit
Ad 2m g° dicendum q oro illa no fit
a sacerdote i psona sua qz tunc sit quez
pctor no eet exaudibilis s3 fit ex psona
totius ecce i cuius psona orare pt qz
psona pu^ta no aut layci qz e psona
priuata / Ad 2m dicendum q ille unctiones
no erant sacramentales s3 ex quadam deuo
tione recipientium et eorum unctionem unctoru
tis vngencium ut oleum mittencium co
sequebantur effectus sanitatis corporalis
p gratiam sanitatum no p gratiam sacramentalem
Ad 2m sic proceditur videtur q dyaconus
pt h° sacrum conferre / q p s3 dyo°
diaconi habent virtutem purgatiuam s3 hoc
sacrum e institutum ad purgandum tm alij
sacrum e institutum ad purgandum tm alij
sacrum e institutum ad purgandum tm alij
finitate mentis et corporis g° dyaconi pnt
conferre / p' digne sacrum e baptismus q h°
de q° h' agimus s3 dyaconi pnt baptisa
re ut debito lavacrio lr g° pnt hoc
sacrum conferre / Sz 9 e q dr iaco v°
inducat presbiteros ecce / Re° dicendum q dya
h3 bim p gattrerum tm no illuminatiuam
h3 bim p gatticum tm no illuminatiuam
bu cu illuminatio fiat p gratiam illius sacri
menti i q° gratia confert dyaconus pt dare
ex officio et ideo ut h° cu ico gratia confe
ex officio et ideo ut h° cu ico gracia conf
ratur / Ad primum dicendum q hoc sacrum illu
minando p gratie collationem purgat et io dya
cono eius collatio non 9petit / Ad 2m
dicendum q h° sacrum e de necessitate sed bap
tismus non committitur dispensatio eius alijs
bu non committitur dispensatio eius alijs
i articulo necessitatis s3 solum illis quibus ex
officio 9petit dyaconis et baptisme
no 9petit ex officio
Ad 3m sic proceditur videtur q solus
episcopus possit h° sacrum conferre
q h° sacrum unctione pficitur sic
et confirmacio s3 solus eps pt confir
mare g° solus pt h° sacrum confe
re / p' qui non h3 q minus e no pt q
e maius s3 minor e usus materie
sacrificale quam sit sacrificatio eius quia
est finis eius g° cu no possit sa
crificare materiam nec pt in sacrificata
uti / Sed 9t h' sacri mi

indutendus est ad eum qui suscepit
sacramentum ut patet iacobi v° sed episcopus non
potest attendere ad omnes infirmos sue diocesis
ergo non solus episcopus potest hoc sacramentum conferre
ergo non solus episcopus potest hoc sacramentum
conferre. Ad primum dicendum quod licet dominus episcopus habeat
pro se preeminentiam officii sed sacerdos illud
quod conferendi officium sed sacerdos illud
ministrandi cum illa sacramenta dispensanda
ministrandi cum illa sacra dispensanda
solum episcopis reservantur que suscipi
solis episcopis reservantur que suscipi-
entem in aliquo statu perfectionis
entem in aliquo statu perfectionis
super alios ponunt hoc autem non est istud sacramentum
ideo omnibus detur et ideo presbiteris potest
committi ad ministrandum. Ad primum ergo dicendum
quod confirmato imprimit caracterem quo in
spirituali esse in statu perfectionis ut supra
dictum est non autem hoc est istud sacramentum et ideo
non est simile. Ad 2<sup>m</sup> dicendum quod communis in genere
cause finalis vel formalis sanctificatio
sit potior quam sanctificatio materie tamen
in genere cause efficientis sanctificatio materie
est potior quia ab eodem procedit unus
et ab activa causa et ideo sanctificatio
requirit altiorem virtutem activam
quam usus

## Circa considerandum

de hiis quibus hoc sacramentum conferri
debet et in qua parte corporis etiam
debet conferri
quod queruntur septem. Primo utrum sa-
nis debeat hoc sacramentum conferri. 2° utrum
debeat conferri in qualibet infirmitate. 3°
utrum debeat conferri furiosis. 4° utrum
pueris. 5° utrum totum corpus hoc sacramento
ungi debeat. 6° utrum convenienter
partes in quibus ungitur. 7° utrum
etiam mutilati in partibus illis ungi
debeant

Ad primum sic proceditur videtur quod sanis
conferri debeat hoc sacramentum quia
principalior effectus huius sacramenti est
sanatio mentis quam sanatio corporis
ut dictum est sed et sanus corpore indiget
sanatione mentis quia saepe et debeat
hoc sacramentum ministrari. Preterea hoc sacramentum
est exeuntium sicut baptismus in-

trantium sed omnibus intrantibus baptismus datur
ergo omnibus exeuntibus debet dari hoc
sacramentum sed quandoque illi qui sunt in proximo
exitu sunt sani sicut illi qui decapitandi
sunt ergo talibus debet hoc sacramentum dari. Sed contra
est quod dicitur iacobi v° infirmatur quis in vobis
etc. ergo soli infirmis competit. Respondeo dicendum
quod hoc sacramentum est quaedam spiritualis curatio
ut predictum est et quae quidem per modum
corporalis curationis significatur
et ideo illis quibus corporalis curatio non com-
petit scilicet sanis non debet hoc sacramentum conferri.
Ad primum ergo dicendum quod communis spiritualis sanitatis
sit principalis effectus huius sacramenti tamen
oportet quod per curationem corporalem significetur
ergo quod per curationem corporalem significetur
etiam si curatio huius sacramenti spiritualis, etiam si
curatio non sequatur et ideo
corporalis sanatio non sequatur et ideo
solum illis hoc sacramento sanitatis spiritualis
dari potest quibus corporalis competit sed
infirmis sed illis solum potest baptismus scilicet
pre qui potest corporalis ablutionis
pere qui potest corporalis ablutionis
esse particeps non autem puer in ventre
matris existens. Ad 2<sup>m</sup> dicendum
quod baptismus et non est nisi illorum in tuo
quod baptismus et non est nisi illorum in tu-
rum qui corporali ablutioni subiciuntur
sunt et ideo hoc sacramentum exeuntium
est quibus corporalis curatio competit

Ad 2<sup>m</sup> sic proceditur videtur quod hoc sacramentum
dari debeat in qualibet infirmi-
tate quia iacobi v° ubi hoc sacramentum traditur
nulla infirmitas determinatur ergo omnibus
infirmitatibus debet hoc sacramentum conferri. Preterea quanto
remedium est dignius tanto debet esse
generalius sed hoc sacramentum est dignius quam
medicina corporalis sed medicina cor-
poralis omnibus infirmis detur ergo et quod
hoc sacramentum. Sed contra hoc sacramentum dicitur ab omni-
bus extreme unctionis sed non
omnis infirmitas ad extremum vite per-
ducit sed quandoque est hoc in longiorem
sanitatem et longiorem vitam ut dicit philosophus ergo non
omnibus infirmitatibus debet hoc sacramentum dari.
Respondeo dicendum quod hoc sacramentum est ultimum

remedium quod cito potest conferre in
morte quia disponens ad gloriam et ideo
illis tantum infirmantibus debet exhiberi qui
sunt in statu exeuntium propter hoc quod com
muniter data est in dubio mortis et de
periculo timetur. Ad primum ergo dicendum quod
quaelibet infirmitas augmentata potest mor
tem inducere et ideo si pugna infir
mitatum perveniretur in qualibet egri
tudine posset dari hoc sacramentum quia ecclesia
non determinat infirmitatem aliquam sed si
pervenerit infirmitas modo a statu
non sit de infirmantibus hoc sacramentum dari
Ad secundum dicendum quod medicina corporalis
habet pro principali effectu sanitatem corpora
lem quam debet in qualibet statu diget
sed hoc sacramentum habet pro principali effectu iam
sospitatem quae exeuntibus iter ad
gloriam agentibus est necessaria ideo non est
simile

Ad tertium sic proceditur videtur quod furiosis
et amentibus hoc sacramentum dari
debeat quia tales egritudines sunt
periculosissime et cito ad mortem dispo
nunt sed periculo debet adhiberi reme
dium ergo hoc sacramentum quod est remedium
fragilitatis humane debet talibus conferri
Praeterea dignius sacramentum est baptismus quam id
sed baptismus datur ut supra dictum est ergo et
hoc sacramentum debet eis dari. Sed contra sacra
mentum non est nisi recognoscentibus
sed tales non sunt furiosi et amen
tes ergo eis dari non debet. Respondeo dicendum
quod ad effectum huius percipiendum plurimum
valet devotio suscipientis et persone
ministri conferentis et generaliter totius ecclesie
quod patet ex hoc quod per modum deprecationis
forma huius sacramenti confertur et ideo illis
qui non possunt recognoscere et cum devotione
suscipere hoc sacramentum dari non debet et prae
cipue furiosis et amentibus qui possent
irreverentiam sacramento per aliquam immun

ditiam corporalem facere nisi haberent
lucida intervalla quibus sacramentum recognosce
rent et tunc conferri in statu illo posset. Ad primum
ergo dicendum quod quamvis in periculo mortis tales
quandoque sint tamen remedium per devotionem
gratiam non potest eis applicari et ideo non
debet eis conferri. Ad secundum dicendum quod baptismus
non requirit motum liberi arbitrii et
ideo non est simile et praeterea baptismus est sacramentum
necessitatis non autem extrema unctio

Ad quartum sic proceditur videtur quod debeat dari pu
eris quia eisdem infirmitatibus quandoque
laborant pueri et adulti sed eidem mor
bo debet adhiberi idem remedium sicut ergo
adultis ita et pueris debet dari hoc sacramentum
Praeterea hoc sacramentum datur ad purgandum re
liquias peccati ut praedictum est tam origi
nalis quam actualis sed in pueris sunt reliquie
originalis peccati ergo eisdem hoc sacramentum debet
dari. Sed contra est quod nulli debet dari hoc
sacramentum cui non competit forma sacramenti
sed forma sacramenti non competit pueris quia
non peccaverunt per visum et auditum ut in
forma exprimitur ergo eis dari non debet.
Respondeo dicendum quod hoc sacramentum exigit
hoc sacramentum actualem devotionem in suscipiente sicut
et eucharistia unde sicut eucharistia non debet dari
pueris ita nec hoc sacramentum. Ad primum ergo dicendum
quod non datur contra reliquias originalis peccati
nisi secundum quod sunt per actualia peccata quodammodo
confortate. Unde principaliter contra actua
lia peccata datur ut ex ipsa forma pa
tet quae non sunt in pueris. Ad secundum dicendum quod
infirmitates in pueris non sunt ex peccato ac
tuali causate sicut in adultis et contra
illas praecipue infirmitates hoc sacramentum
datur que sunt ex peccato causate quasi
reliquie peccati

Ad quintum sic proceditur videtur quod hoc sacramento
totum corpus inungi debeat quia
sicut Augustinus dicit tota anima est in corpore to
tu sed praecipue datur hoc sacramentum ad sa

uandam. aiam go i corpe toto dz
i unctio fi'. P ubi e morbus ibi
dz apponi medicina sz quia morbus
e ubiq i toto corpe sicut febris go
totum corpus dz i ungi. P i bapo
totum corpus i mergitur go h totu
dz i ungi. Secundo e ubi certe
rit sz que non i bapti i s unue
n i determinat ptibus corpis. Tertio
q h sacrm p modum curationis ex
hibetur curatio at corpal non opz
q fiat p medicinam toti corpi ap
positam sz illis ptibus ubi e radix
morbi z io z unctio sacmetalis
dz fieri i illis ptibus tm i qbus e ra
dix spualis i firmitatis. Ad pmu go
dicendum q aia cu plus sit tota i qlibet
pte corpis qntu ad ecciam non tamen
qntu ad potentias q sunt radices actuum
pcti non opz qd determinat ptibus
pncipio z pncipalis ille potentie ce habet
sicut i qbus ille potentie habet.
Ad 2m dicendum q non sp apponitur me
dicina ubi e morbus sz q ni eta ubi
e radix morbi. Ad 3m dicendum q bapus
fit p modum ablutionis ablutio aute
corpalis non pgat macula ab ali
qua pte nisi cu appoit z io bapus
toti corpi adhibetur sacro aut e de ex
trema unctione sicut iam dicta

De sexto sic pcedit. Vr q i g ne
uient determinent iste ptes
ut s. i i sufflui i ungantur i com
tis auribus i naribus z labiis z ma
nibus z pedibus q sapientes medici cu
rat morbum i radice sz de corde
exeunt cogitationes q coinquinat hoi
nem ut dicitur mt xv. q i pectore debz
fi unctio. P puritas mentis
non minus e neca exeuntibus qntu
tibus sz i trus bungitur quia ateiu
bite a sacerdote ad stridum mentis
puritate go z exeuntes h sacro
i ungi debent in liberte. P

ibi dz adhiberi remedium ubi ma
ior viget morbus sz pncipalis morbus
pcipue viget i renibus put z in libidin
z umbilico ut dicitur Job xl^o ptate eius
i lumbis eius sz expositionem gregii go ibi
dz fi i unctio. P sicut p pedes pecca
tum z p alia membra corpis go
sicut i unguit pedes ita z alia corporis
membra i ungi debent. Resp^o dico q principia
pria pecandi i nobis sunt eade q pri
pria agendi q^r pcam consistit i actu. pria
agendi i nobis sunt pmum e diget
enim agendi i nobis sunt pmum e diget
s. vis cognoscitiva 2a e ipaus. s. vis
s. vis cognoscitiva 3a e exequens s vis mo
appetitiva 3a e exequens s vis mo
tiva. Oio eni nra cognitio assumit ortu
tu a sensu et q^r ubi e i nobis prima origo pc
i ti ibi dz i unctio adhiberi ideo i
ungitur loca quinqz sensuum s oculi
ppter visum aures ppter auditum nares
ppter odoratum os ppter gustum manus ppter
ppter tactum q i pulpis digitorum maxie
viget et ppter appetitiam u qntum
aliqbus renes ppter motiva q sunt
pncipalis i stinctum z q pmus pnum
e cognoscitiva io illa unctio ab oculis
observat q sit ad quinqz sensus q bene
necessitate sacri. Sz qdam non servant
alias qdam observant illa q e ad
pedes z ad renes q^r appetitiva
z motiva sunt pa pncipia. Ad pmu
go dicendum q cogitatio non exit nisi p aliqu
qm u trahem q e quidam motus assumitur
factum dicitur i 2o de aia z io cor uo
est prima radix cogitationis sz or
gana sensuum unus est cor est
pnum toris corporis sz hoc pnum est
radix remota. Ad 2m dicendum q in
trantes debent accipere puritatem
sz exeuntes debent etiam pcipere z io
exeuntes in ungi i illis ptibus debent
i quibus consurgit puritate mentis

iquari ad 3m dd q h quodam
(?)suetudinem sit i renib(us) ppt h q
ibi maxie viget (?)cupiscibilis
h appetitiva no e pma radix ut
dcm e ad xm dd q organa cor
porl qb(us) act(us) exercet sut pedes
man(us) z ligua qb(us) z bucco exhi
betur z mebr genitalia qb(us) pp in
uindicta illarum pcui z hoc stat z
sacri no de vnctio exhiberi

d vij(?)m sit pte vide q mu
tillati no st i ugedi illis

vnctoib(us) q ptib(us) illis (?)pcbat q
hic sacrm exigit determinata dispo
hic sacrm exigit determinata dispo
cm i suscipiente ut s. sit isir
mitas determinata pte h illeg
unus ita determinata pte illeg
no h isirmitate no pt i ungi q
n illic qui no q h ptem illa i q
de si vnctio p illeg q carum ma
nitalie no deliquid pus sed
i muttitur q fit ad colo fit uictio
de delicto q (?)bysum q talis vnctio
cecta vlla no delz fi z sic de alijs

Ex q e q defecte corpis no ipe
dit aliqd q sacrm q ut id i ppediae
de h devotate istius sacri e q habet
vnctioni q debs deut i ungi mu
tillati z pe (?)mutilati z i ungi
dent q (?)ppiqus e ad ptes illas i
qb(us) vnctio fi debuerat q (?)tinus no
habet membra habet tn pos ... 
q illic membra debent salte i radice
z virtu(?) pearne p cas ad ptes il
las ptinet q ... no extime z p
pelet solucio ad obiecta

# Cuius consideradum

est de iteratoe h(uius) sacri
circa qd querut duo / p(rim)o utrum
hoc sacrm debeat iterari / 2o utrum i
eade isirmite debeat iterari

d pmo sic pce vi q h sacrm
non debeat iterari q digni
or e vnctio q fit hoi quam

que fit lapidi h vnctio altar(is) non
iterat u altare de fractu fuit q nec
vnctio extrema q adhibet hoi debz
iterari / p post ultimu nichil e h
h vnctio dr extrema q no dz itari

Ex q h sacrm e queda spualis
curacio corpalis exhibita h curacio
corpis iteratur q z h sacrm itera
debet / z p(ost) q (?)reditum sacrale noz
sacrm qd h effectum ppetuum dz itera
sacrm qd h effectum ppetuum no fusse q
ri q ouderet sacrm no fusse q
ferax adstricio illa effectum z fiet
i iniura illi sacro sacrm aut quod
b effectum no ppetuum pt iterari si
i iniura ut essenti de ptibus ite dto
rempetur z q sanctae corpies
rempetur z q h sacri put
mentl que st essent h sacri put
amitti p qm fuerit sacra essent
idea h sacrm pt ps i iuria iterari /

Ad p(rim)m q dd q i vnctio lapidis
fit adpi(us) altar(is) (?)secratoz q est
pctuo i lapide qm din altare ma
net z no no pt iterari h h vnctio no
fit ad (?)secracoz hois cu no i pma
teneatur z no no e ple / ad 2m
dd q illud h(uius) (?)secratoz hom est
extremu qd quaz h rei ueritatez
no e extremu z e d h sacrm
no e extremum z e h sacrm
extrema bucco q no dz dari u illis
quibus more e ppiqua h (?)secratoz
homium

d 2m sic ptcdit vi q i eadez
isirmitate no debeat iterari
q oui morbo no debet u bna me
dicina h h sacrm e qda spualis
medicina q q unu morbu no dz
iterari / p h h posz ab isirmus
tota die i ungi si i eade morbo
itetari posz vnctio qd e absurdu
Ex q q alqs morbus din du
rat ps sacri p corporz z relinqu
pero (?)psumitur q q pu hoc
sacrm datur q dz iterato i ungi

Ad 5m dicendum quod hoc sacramentum non respicit tam infirmitatem sed certam infirmitatis statum quod non est dare in infirmis qui sentiunt hu[mi]dum consumptionem videtur morti appropinquare quedam enim infirmitates non sunt diuturne sed in die datum non sunt diuturne in die dabitur hoc sacramentum tunc enim hoc adstultu illum preciat quod sit in periculo mortis non recedit a statu illo in infirmitate curata et ita iterum non est iniungendum et ita iteratur non est iniungi si recidivis paratur erit alia infirmitas et petit sed alia vitio que sunt ex pretit sed alia vitio quedam vero sunt egritudines diuturne ut ethica et ydropisis in talibus non dum vero sunt egritudines diuturne ut ethica et ydropisis in talibus non debet iniungi nisi cum videtur perducere ad periculum mortis et si hoc illum evaderet ad periculum mortis et si hoc illum in eadem infirmitate articulum evadet eadem infirmitate durante et iterum ad plenum statum pristinam consuetudinem reducat tunc potest iniungi quia iam quasi alius status infirmitatis pristinus non sit alia infirmitas primus et pro hoc patet solo adoba

## Post hoc considerandum est de sacramento ordinis

et primo de ordine in communi 2° de distinctione ordinum 3° de conferentibus ordinem 4° de ipso ordinando 5° de hiis que ordinibus annexa. Circa primum autem sunt ordinibus annexa de ipsa autem ordine in communi tria videnda sunt primo de eius entitate et quiditate et partibus eius 2° de eius effectu 3° de suscipientibus. Circa primum queruntur quinque primo utrum ordo in ecclesia esse debeat 2° utrum convenienter diffiniatur 3° utrum sit sacramentum 4° utrum eius forma exprimatur convenienter 5° utrum hoc sacramentum materiam habeat. Ad primum sic proceditur videtur quod ordo in ecclesia esse non debeat ordo enim requirit subiectionem et prelationem sed subiectio videtur repugnare libertati in qua vocati sumus per Christum. Ergo ordo in ecclesia esse non debet. Preterea ille qui ordinem constituitur alio superior sit sed in ecclesia quilibet se alio inferiorem reputare debet ad Phil. 2° superiores invicem arbitrantes. Ergo non debet in ecclesia esse ordo. Preterea ordo invenitur in angelis propter distinctionem donorum in hominibus naturalibus constitutionibus sed vero homines non sunt in natura unum gratiarum dona que cuilibet homini habeat ignotum est ergo ordo in ecclesia esse non potest. Sed contra ad Ro. 13° que a deo sunt ordinata sunt sed ecclesia a deo est quia ipse eam edificavit sanguine suo ergo ordo in ecclesia esse debet. Preterea status ecclesie est medius inter statum nature et glorie sed in natura invenitur quod quedam aliis superiora sunt et similiter in gloria ut patet in angelis ergo in ecclesia debet esse ordo. Respondeo dicendum quod deus sua opera in sui similitudinem producere voluit quantum possibile fuit ut perfecta essent ut per ea cognosci posset et ideo ut in suis operibus representaretur non solum secundum quod in se est sed etiam secundum quod aliis influit legem naturalem imposuit omnibus ut ultima per media reducerentur et perficerentur et media per prima ut Dyonisius dicit et ideo ut ista pulchritudo ecclesie non deesset posuit in ea ordinem ut quidam aliis sacramenta traderent suo modo deo in hoc assimilati quasi deo cooperantes sicut et in corpore naturali quedam membra aliis influunt. Ad primum ergo dicendum quod subiectio servitutis repugnat libertati que servitus est cum aliquis dominatur alicui ad sui utilitatem subiectis talis autem subiectio non requiritur in ordine sed per quem prelati salutem subditorum querere debent non propriam utilitatem. Ad 2m dicendum quod quilibet debet se reputare inferiorem merito sed non officio ordines autem quedam officia sunt. Ad 3m dicendum quod ordo in angelis non attenditur secundum distinctionem nature nisi per accidens inquantum ad distinctionem nature

sequitur in eis distinctio gratiae. Attendi(tur)
enim perfectio secundum distinctionem gratiae, quia cum
ordines respiciant principaliter divi
norum et ecclesiasticorum in statu gloriae, quae est consum
matio gratiae, quae gratiae similitudo est, sicut dicit
[illegible]. Sed ordines ecclesiae militantis re
spiciunt principaliter sacramentorum et ecclesiasticorum
quae sunt causae gratiae et quodammodo gratiam
[illegible], ideo non est de necessitate
nostrorum ordinum gratia [illegible]
sed solum potestas dispensandi sacra(menta),
et propter hoc in ordinibus non attenditur per
distinctionem gratiae sed per distinctionem potestatis.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod
inconvenienter ordo a magistro sen
tentiarum diffiniatur, ubi dicitur quod or
do est signaculum quoddam ecclesiae per quod
spiritualis potestas traditur ordinato.
Pars enim non debet poni in genere totius.
Sed character qui per signaculum exponitur
in praecedenti distinctione est pars ordinis, quia
dividitur contra id quod est res tantum vel
sacramentum tantum, cum sit res et sacramentum. Ergo
signaculum non debet poni sicut genus
ordinis. Praeterea sicut in sacramento ordinis imprimi
tur character, ita in sacramento baptismi. Sed
in diffinitione baptismi non ponebatur
character. Ergo nec in diffinitione ordinis
poni debet. Praeterea in baptismo etiam quaedam
spiritualis datur potestas ad sacra, et
iterum est quoddam signaculum, cum sit sa
cramentum. Ergo haec diffinitio convenit
baptismo, et ita inconvenienter assignatur.
Praeterea relatio quaedam est quae
in utroque extremorum salvatur. [illegible]
[illegible] huius relationis sunt superior
et inferior. Ergo inferiores habent ordi
nem sicut et superiores. Sed in eis non est
aliqua potestas eminentiae, qualis
ponitur hic in diffinitione ordinis, ut patet
per expositionem sequentem, ubi ponit
promotionem potestatis. Ergo inconvenienter diffi
nitur hic ordo. Respondeo dicendum quod diffinitio
quam magister de ordine ponit convenit
ordini secundum quod est sacramentum, et ideo

duo ponit: signum exterius, et ibi signaculum
quoddam, signum quoddam, et effectum interiorem,
ubi quod spiritualis potestas. Ad primum ergo dicendum
quod signaculum non ponitur hic pro charactere
interiori, sed pro eo quod exterius geritur,
quod est signum interioris potestatis et causa.
Et etiam si sumatur character in ista diffini
tione, sicut tamen [illegible] character sume
retur, non esset inconveniens, quia divi
sio sacramenti in illa tria non est in partes
integrales proprie loquendo, quia id quod est res
tantum non est de essentia sacramenti, et quod est
[illegible] et sacramentum tantum transit, et sacramentum manere
dicitur. Unde relinquitur quod ipse character
interior sit essentialiter et principaliter ipsum
sacramentum ordinis. Ad secundum dicendum quod baptismus,
quamvis in eo conferatur aliqua spiritualis
potestas recipiendi alia sacramenta, et
eius characterem imprimit, non tamen hoc est
principalis effectus eius, sed ablutio interior,
propter quam baptismus fieret etiam potestate pri(ma)
non existente. Sed ordo potestatem prin
cipaliter importat, et ideo character,
qui est spiritualis potestas, in diffinitione ordi
nis ponitur, non autem in diffinitione
baptismi. Ad tertium dicendum quod in baptismo datur
quaedam potentia spiritualis ad recipiendum,
et ideo quodammodo passiva potestas. [illegible]
[illegible]
[illegible] eminentia, et ideo haec diffinitio baptismo
non competit. Ad quartum dicendum quod nomine
ordinis dupliciter accipitur. Quandoque enim [illegible]
ipsam relationem, et sic tam in inferiori quam
superiori est, ut [illegible], et sic non accipitur
hic. Aliquando autem accipitur pro ipso
gradu quem ordinem prout acceptum facit
[illegible]
[illegible] alius prius alte
ro [illegible]
potestatem spiritualem ordo vocatur.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod ordo
non sit sacramentum. Sacramentum enim,
ut dicit Hugo de Sancto Victore

est male elementu sz ordo no noi
nat aliq hm9 sz mag relatoz ut po
testatem qr ordo e pe ptatis sz psti
go no e sacm / p sacra no sit decta
euphante sz ordo est ibi ut pz de eu
gelis go ordo no e sacm / p si
plaro spualis que e ordo dat cum
qdam 9sectoe ita 2 plario sclar
qdam 9sectoe ita 2 plario sclar
qr 2 reges i vgut ut dm e sz regia
dignitas no e sacm go 2 ordo de quo
loquimur / Ez 9 e q aboili) enuat
iter septe eē sacra / p qpt eē
vimqoz 2 id mag sz qpt ordiem
fit ho dispesator alioz sacroz g sz
mag vom q sit sacm qm 2 alia p
dd q sacm ut ex dcis pz mest e ad
qm qda sesio hoi exhibita cu aliq
signa visibili bu cu i qsistepcone
ordis quedam 9secrio hoi exhibeat
p visibilia signa qstat ordiez esse
sacm / ad p vo go dd q qmie ordo
no exprimat aliqd male elemtum
tamē ordi no qstur sy aliq eē
mali / ad 2m dd q ptates qpor
donal dent ut adq sit qtaco at
diuoz adqm dat qnat ptas no sit
tangibis p aliq sensibilia signa sed i
hoib9 qtagt 2 io ptas spualis q e ordo
no adhibe angelis cu aliqb9 signis
visibilib9 si hoib9 2 io i hoib9 e ordo
sacm sz no i angelis / ad 3m dd q
no ois bndco que hoib9 adhibet
nel 9secro e sacm qr 2 monachi et
abbates bndicunt tamē ille bndit
ciones no sut sacra 2 sili n regal
vtio qr phi9 bndcones no ordingt
aliq ad dispesacm diuoz sacroz sed
p bndcones ordinis

Deinde qrit pcdr vide q forma
h9 sacri i qnuenienter i lra
qpmat qr sacra efficacia hnt
ex forma sz efficacia sacroz est
ex uirtute diuina q i eis secreto opa
tur salute go i forma h9 sacri
debet fi mencio de vtute diuina
p invocacom trinitat sicut i alijs sacr.

p impare e eiq sz auctoz sed
auctoritatem residz apud q sacra
dispesat sz mister'm tm go no debet
dici i patio modo ut dicet sic agite uel
accipite h' uel id uel ad h9 / p i for
sacri no dz fi mencio u decellis que
sacri no dz fi mencio u decellis que
sut de esse sacri sz vsq ptat accipte
no est de eē sacri h9 sz qseq ad ip
go no debet fi mencio i for h9 sacri
p oia sacra ordiant ad eterna re
muneracoz sz i formis alioz sacroz
no fit mencio de remuneracoe go nec
i forma h9 sacri debet fi mencio de ea
sed fit cu di hitum ptem fi fidel
2c xpo qr h sacm pur qsistit in
ptate 2 dita ptas aut a ptate e
ptate 2 dita ptas aut a ptate e
dunt sed sile expsli 2 item posum
inotescit qr potetie notificantur
pactis 2 io i forma ordis exprimit
vsq ordis p actu q i patur 2 exprim
tangto ptate p i patim mo / Eop
go dd q alia sacra no ordiant pur
ad esse siles ptati p qm sacra dis
pensantur sed h sacm no i hoc sa
pensantur sed h sacm no i hoc sa
cro. qr qdam qtato cunnocai bu
i alijs sacris exprimit ad exprte di
uine uirtutis cu effectus sacri assilat
no aut i h sacro qmie ei i eps q
e mister h9 sacri no sit auctas
r9 h9 collonis sacri tamē hz aliqm
auctoritm r9 ptat ordis que qfert
piqui i qptu aqua ptate diuat
ad 2m dd q i qcptat e effectus ptat
i que cause efficient 2 io hz qd
i diffinicoe ordinis ponat sz e qd
dedrunt i qbus cause finalis 2 io sz hat
vom poi pt i diffinicoe ordis

Deinde qrit pcr vt q h sacm
no heat mam qr i oi sacro
est hz matm vtr) opans i sacro est
qd hz matm vtr) opans i sacro est
i uirtus sz reliq) malib9 qb ad
hibentur sed sut claues cande
labra 2 h9 non videt ee aliq
virtus sctificandi go no hz matm

P isto sacro ofert plenitudo gre
septiformis ut illa dr sed i osumacoe
s materia osumacois pexigit sacifica
com cu go ea q i h sacro videntur
esse materialia no sacificata vide
q no sint m h sacri P i quolibz
sacro hnte matam requirit otracty
vtois materiu abeo qui suscipit sacm
s ut agbustam dr otracty dtorii
matiu no e de utilitate sacri s solu
porrectio go porrecte res materies no
sit materia materialis sacri Et ot
e q omne sacrm osistit i rebz r vbis
s res i quibz surit sit m spi go et
res q i h sacro adhibent sit materia
h sacri P plus requirt ad disse
sandu sacra qm ad suscipiendu sa
cramenta s baptizmus tm dat ptas
ad suscipiendu sacra iduget ut
go toro i q dat ptas ad ea dis
pensanda Ad 1m go materia i sacris
extrinsc adhibita sgt virtute i sac
extrinsecus adhibita sgt virtute i sac
mentis agentem extrinseco oio ad
bere tm cu effectus sacra hs sac
menti s caracter no respicat exa
signa operis sp q ad sacrm accedit
sed i prima si oio ex extrinseco adve
niat oppetit ei matam hre tm dui
simode ab aliis sacris q matam ha
bent q h coi i sacro ofert i aliis
sacris donatur tm adeo no amis
qui sacrm dispensat s i d go i sacro
traditur e spualis ptas donatur
ab eo qui sacrm dispensat sed po
testas i psta a psta t io efficta
i alioz sacroz pnr osistit i m
q utitem dnam hnt r signisicat
r retinet ex scificatoe principam
adhibita sed efficacia h sacri
pnr respicit apud eum q sacrm
dispensat materia aut adhibetur
magis ad declinandu ptatem que
traditur ptio aliter ab habente
eam oplente qm ad ptate cau
sandam qd patet ex h q materia
oppetit epi ptat r ph pz solo
ad pm Ad 2m dd q materiam i

aliis sacris optet sacificari ppt vir
tutem qm otinet s no e ita i pposito
Ad 3m dd q suscipiendo i dom ext
tis apparet causa eius q ptas ordis
no accipit amistro s causa io porre
ctione matie mag e decen sacri
qm tactus tu ipa vba forme vide
tur onde q tactus matie sit de es
sentia sacri q dr accipe s ut h

Eiuis considerandu
est de effectu h sacri et ca
qro querunt quinq Po utrum
sacro ordinis gra oferat 2o utru
i pnat caracter 3o utru caracter
ordis psupponat caracterem baptis
malem 4o utru psuppot caracterem
osumacois 7o utru caracter unius
ordis psupponat caracterem alterius
Ad 1m sic pcedit vide q i sacro or
dinis no ofertur gra gratum
faciens q sacrm ordinis
ut oiter dr ordinatur o defectum
rancie s gr ignorancie no datur
gra gratificacionis mag respicit effectum
qo i h sacro ordis no dat gratia
gratificaciens P ordo distinctoz
portat s membra ecce no distinguit
p gratiam gratum facientem dey dr i 1 cor
p gratiam gratum facientem dey dr i 1 cor 12o
divisiones gratiaz sit go i ordis non
datur gra gratificaciens P nulla
ta psuppoit effectum sui s i eo q accede
ad ordines psupponitur gra sequatur
sit ydoneus ad executionem ordis go talis
gra no ofertur i ordis collatione Pred
o sacrm nove legis efficiunt qd signi
ficant s ordo p numerum septenarium sign
vnt septem dona ut illa dr go dona
spt sci non sunt s gra gratificaciens
i ordis datur P ordo e sacrm
nove legis s i diffinicoe talis sacri
ponitur ut causa gre confirmat gr cau
sat gram i suscipiente Preterea q
dei pfecta sunt opa ut dr deutr xxxii

7 ideo tunc datur p° aliq° diuinis
dant ea p q exerceto illius potencie
pt ozyme sicut 'al 7 i nalibus patz
q' ordibus dant membra q'bus potere
ac pnt exerce actus suos n sit de
fectus ex pte m°. Sed aut gra gtu
fectis ex pte m°. Sed aut gra gtu
facies e nita ad h° q ho digne sa
cra recipiat ita 7 ad h° q homo
digne sacra dispenset, et io sic° i bap
p'que fit ho susceptiuus aliorum sacramentorum
ita i sacro or
datur gra gtu facies
dinis p q ho ordinat ad alios sacr
mentorum dispensacoz Ad p'm dicendum q
ordo datur no i remediu unius pso
ne s totius ecce vn q'd d' q insufficiencia
dri no e i tellig'da q ita p suscep
ordis pellatur ignorancia i sus
cipiente sed q suscipiens ordinem
p'fitur ad pellendam ignoranciam in
plebe. Ad 2m dicendum q q'uis dona
gre gtu facientis sint oia ordinabilia
ecce tamen illorum actus donorum
bile ecce tamen illorum actus donorum
s que attendit distinctio i membris ecce
s que attendit distinctio i membris ecce
ydoneus susceptor aliquis ee no pt
n caritas assit que q'dem sine gra gtu
faciente no pt. Ad 3m dicendum q ad y
doneam execucionem ordinum no suffi
cit bonitas q'lis cumq s requirit bonitas
excellens ut sicut illi q ordines susci
piunt super plebem gstituunt gradu
ordinis ita 7 superiores sint merito
sanctitatis 7 io p'exigit gra q' sufficiat
ad h° q digne ministrent iple
be xpi s gferet i ipa susceptione
ordis amplius gre munus p quod ad
maiora reddant ydonei

Ad 2m sic proceditur. Videtur q i sacro or
dinis no i primatur caracter
q'm adderet ordines q ordis carac
ter e q'dam spualis ptas s q'da
ordines no ordinant q'm ad aliquos
ordines s ad q'stum actus corporales
s hostiarii uel acoliti g° in eis no
i primitur caracter. P'terea caracter
e i delibilis g° p caracterem ponitur ho
i tali statu s q'uis no possit recedere
s illi q h'nt aliquos ordines pnt li
cite redire ad laycatu g° no i primi
tur caracter i oibus ordinibus. P'terea p carac
terem asscribitur ho ad aliq sacra dandum
uel ad suscipiendum s ad susceptionem
sacrorum ho sufficienter ordinat p ca
racterem baptismalem, dispensator at
sacrorum no gstituitur ho nisi i ordine
sacerdotali g° i alijs ordinibus no i pri
mitur caracter. Ex q'f e oiue
sacrum i q° no i primitur caracter est
iterabile s nullus ordo e iterabilis
g° i q'libet ordine i primitur caracter. P'
caracter e signum distinctiuum s i q'libet
ordine e aliq distinctio g° q'libet ordo i
primit caracterem. Respondeo dicendum q circa h'
est triplex opinio. Quidam enim
dixerunt q i solo ordine sacerdotali ca
racter i primitur s h° no videtur q'a
actu dyaconi nullus pt exercere nisi u
dicatur 7 ita p'z q'libet aliqua spualis po
testatem i dispensacoe sacramentorum g°
testatem i dispensacoe sacramentorum g°
teru no habent 7 i'o alij dixerunt
q i sacris ordinibus i primit caracter no
aut i minoribus s h° nichil e q ppter
ordinem aliquis gstituitur sup plebe et
i aliquo gradu ptatis ordinatur ad sacra
dispensationem. Cu tn caracter sit signum
distinctiuum ab alijs g° q'i oibus carac
ter i primatur. Cui h° signum e q ppe
tuo manet 7 nunq'm iterant 7 hec
e tercia opinio que communior e. Ad p'm
g° dicendum q q'libet ordo uel s actu gt
i p'm sacrum uel ordinat ad sacrorum
dispensacionem. Sic hostiarius habet ad
mittendi homines ad diuinorum sacrorum in
spectionem 7c de alijs 7 io i oibus re
q'ritur spualis ptas. Ad 2m dicendum q
q'uis homo ad laycatum se transfe
rat s tamen manet i eo caract

quod patet ex hoc quod si iterum ad clerica|tum veniret non iterum ordines quos habuerat susciperet. Ad 3m dicendum sicut ad primum.

Dicendum 3m sic proceditur videtur quod caracter ordinis non presupponit caracterem baptismalem quia per caracterem ordinis homo efficitur dispensator sacramentorum, per caracterem baptismalem susceptivus eorundem. Sed potentia activa non presupponit de necessitate caracterem baptismalem. Praeterea potest contingere quod aliquis non sit baptizatus qui se baptizatum estimat probabiliter. Si ergo talis ad ordines accedat non consequitur caracterem ordinis si caracter ordinis presupponit caracterem baptismalem, et sic ea que fecerit vel in consecratione vel in absolutione nihil erunt, et sic ecclesia decipietur, quod est inconveniens. Sed contra baptismus est ianua sacramentorum; ergo cum ordo sit quoddam sacramentum presupponit baptismum. Respondeo dicendum quod nullus potest accipere [illegible] receptionem [illegible] potentiam nisi per caracterem, et baptismus efficitur homo receptivus aliorum sacramentorum; unde qui caracterem baptismalem non habet nullum aliud sacramentum recipere potest, et caracter ordinis baptismalem caracterem presupponit. Ad primum ergo dicendum quod ideo quamvis potentiam activam esse, potentia activa non presupponit passivam; tamen in eo qui habet potentiam activam ab alio preexigitur eius potentiam [illegible]. Ad 2m dicendum quod talis si ad sacerdotium promoveatur non est sacerdos nec conficere potest nec absolvere in foro penitentie [illegible] canones. Et iterato baptizari et ordinari, et si in episcopum promoveatur illi quos ordinat non habent ordines. Sed tamen pie credi potest quod quantum ad ultimos effectus sacramentorum summus sacerdos suppleret defectum et quod non permitteret hoc ita latere quod ecclesie posset periculum imminere.

Dicendum 4m sic proceditur videtur quod presupponit de necessitate caracterem confirmationis, quia in rebus que sunt ordinate ad [illegible] medium presupponit primum, ita ultimum presupponit medium. Sed caracter confirmationis presupponit baptismalem quasi primum, ergo caracter ordinis presupponit caracterem confirmationis quasi medium. Preterea qui ad alios confirmandos ponuntur maxime debent esse firmi. Sed illi qui sacramentum ordinis suscipiunt sunt aliorum confirmatores, ergo ipsi maxime debent habere sacramentum confirmationis. Sed contra apostoli receperunt potestatem ordinis ante ascensionem, Jo. xx, ubi dicitur accipite spiritum sanctum. Sed confirmati sunt post ascensionem per adventum spiritus sancti, ergo non presupponit caracterem confirmationis. Respondeo dicendum quod ad susceptores ordinum preexigitur aliquid quasi de necessitate sacramenti et aliquid quasi de congruitate. De necessitate sacramenti exigitur quod ille qui accedit ad ordines sit susceptivus eorum, quod competit ei per baptismum; et ideo caracter baptismalis presupponit de necessitate sacramenti, ita quod sine eo sacramentum ordinis conferri non potest. Sed de congruitate requiritur omnis perfectio per quam aliquis redditur idoneus ad exercitium ordinis, et unum de istis est ut sit confirmatus; et ideo de congruitate caracter ordinis caracterem confirmationis presupponit et non de necessitate. Ad primum ergo dicendum quod non est simile habitudo hic medii ad ultimum et primi ad medium, quia per caracterem baptismalem fit homo susceptivus sacramenti confirmationis, non autem per sacramentum confirmationis fit susceptivus sacramenti ordinis, et ideo non est similis ratio. Ad 2m dicendum quod illa ratio procedit de congruitate quantum ad congruitatem.

Dicendum 5m sic proceditur videtur quod caracter unius ordinis presupponit de necessitate caracterem alterius ordinis, quia maior est convenientia ordinis ad ordinem quam ordinis ad aliud sacramentum. Sed caracter ordinis presupponit caracterem alterius sacramenti, scilicet baptismum; ergo multo fortius caracter unius ordinis presupponit caracterem alterius. Preterea ordines sunt quidam gradus. Sed nullus potest pervenire ad post

teriorem gradu nisi prius ascenderet
quo ulterius potest accipere caracterem ordinis
sequentis nisi prius acciperat ordinem prece-
dentem / Et ideo si obmittatur aliquid
in sacro quod sit de necessitate sacri oportet quod sa-
cramentum iteretur sed si aliquis accipiat se-
quentem ordinem pretermisso primo non
reordinabitur sed confertur sibi quod de-
erat secundum statuta canonum quod precedens
ordo non est de necessitate sequentis. Pro quo dicitur
quod non est de necessitate superiorum ordinum
quod ad minores ordines prius habeat
quia potestates sunt distincte et una per se non est de-
quia potestates sunt distincte et una per se non est de
sui ratione non requirit aliam in eodem
sed io et in primitiva ecclesia aliqui ordina-
bantur in presbiteros qui prius minores ordi-
nes non susceperunt et tamen poterant
omnia que in minoribus ordinibus sunt quia infe-
rior potestas comprehendit in superiori sicut
te sensus in intellectu et ducatus in regno
sed postea per constitutionem ecclesie determinatum
est quod ad maiores ordines se non ingerat
qui in minoribus officiis se non humiliaverunt
et inde est quod qui ordinantur per saltum secundum ca-
nones non reordinantur sed id quod obmis-
sum fuit de precedentibus ordinibus eis con-
fertur / Ad primum quod dicit quod magis con-
veniunt ordines ad invicem secundum similitudinem
speciei quam ordo cum baptismo sed secundum per-
fectionem actum magis convenit baptismus cum
ordine quam ordo cum ordine quia per baptismum
acquirit homo potentiam passivam recipiendi
maiores ordines / Ad 2m dicit quod or-
dines non sunt gradus qui occurrant in actione
una vel in uno motu ut ex parte ad
ultimum per primum debere transire sed gradus
in diversis rebus constituti sicut est gradus
inter hominem et angelum non oportet quod ille qui
sit angelus prius fuerit homo similiter et gradus
inter gradus et omnia membra corporis
non oportet quod id quod est caput prius fuerit
pes et similiter est in pro-
posito etc.



## Finde considerandum est

de qualitate suscipientium
hoc sacramentum / Circa quod queruntur
sex primo utrum in suscipientibus hoc sacramentum
requiratur bonitas vite / 2o utrum requiratur
scientia toti scripture sacre / 3o utrum compo-
nitio vite ad ordinis gradum consequatur
/ 4o utrum promovens indignos ad ordi-
nes peccet / 7o utrum aliquis in peccato exis-
tens possit sine peccato ordine suscepto
uti
Ad primum sic proceditur. Videtur quod in suscipientibus
ordines non requiratur bonitas vite
quia per ordinem aliquis ordinatur ad
dispensationem sacramentorum sed sacramenta possunt dis-
pensari ab homine et a malis quod non requi-
ritur ibi bona vita / Preterea non est maius
ministerium quod deo in sacris exhibetur
quam quod ipsi prius exhibetur sed ministerio
ipsius corporali non repulit dominus mulierem
peccatricem et infamem ut patet Luce viio
quod nec ministerio eius in sacris tales sunt
admonendi / Preterea per omnem gratiam datur
aliquod remedium contra peccatum sed illi qui
habent peccatum non sunt removendi de re-
medio quo eis valere possit / cum quod in sac-
ramento ordinis gratia conferatur quod et
quod et debent peccatoribus hoc sacramentum dari
Sed contra Levitici xxi homo de semine
aaron qui habuerit maculam non offe-
rat panes coram domino nec accedat
ad ministerium eius sed per maculam ut dicit glossa
omne vitium intelligitur quod ille qui est aliquo
vitio irretitus non debet ad ministerium ordi-
nis adhiberi / Preterea Ieronimus dicit quod non solum
episcopi et presbiteri et diaconi debent magno
opere providere ut cunctum populum cui presi-
dent sermone et conversatione precedant ve-
rum et inferiores gradus et exorciste qui
divino oraculo deserviunt et quia bene
mente etiam dei deserviunt melio-
res esse laycis quia clericos gradus in ordinibus
requiritur sanctitas vite. Respondeo dicendum
quod sicut dionysius dicit i. c. ierarchie ecclesiastice ut sub

tilioes z clariores essencie/ reple
te i fluxu solari splendoris, lume
i eis sup veniens ad spilitudinem sol
ad alia corpa i veint/ sc i oi duo
non e audendus alys dux ce nisi
s quem shu sum stus dei formis
sim9 z ideo plim9/ bn tn i quolibz
ordie aes ostituat dux alys i ibus
diminus i quolibz qi pspticopie
morlr perat q tu ostia pati mor
tale ad ordies accedit/ et ideo
tales ad ordies accedit et ideo
sitlas bute regrt adordiez de
necessitate pcepti s no de uitate
sacri/ bn si mal9 ordiatur nichi
lomi9 ordiem hz tamen tn pecco
add p^m go dd/ q si bca sacra sut
que pctor dispensat ita vnu sacrum
ordis recipit z sed idigne dispensat
ita idigne recipit/ add 2^m dd/ q
id ministiu eat tu i exequiae cor
palis obsequij q z licite pcurret
fiece put/ ptem at e de ministio spu
ali adquod applicent ordinati q
p spm efficiunt medij it dm z ple
bem z ideo debent debona osciencia
nitere quo ad dm z fama bona
quo ad hoies/ add 3^m dd/ q aque
medicine sut que coigunt z olim
natur oles tu pcula mort assum
bu z alie st que debilib9 dari pnt
ita z i spualib9 quedam sacra st
ordiata ad reme dum pcti z talia
pctoribus sut exhibenda sed hap^m9
z p ind illa bo q pfectom gre osfert
regrit hoiem p gram osfertatu
D2^m st pce bt q regratur
scia toti9 sceptue sacre q
ille dz hre legl stiam a cui9 ore
lex requirit s legem regrit de
ore sacdot ut pz malach 2^o g^o
ipe dz hre toti9 legl stiam/ P
pet 1^o pti oi posteni boe ad
satissfaciendu de ea q i nobis est
fide z spe, s reddere rom dehys

q sut fidei z spei e illorum q p stiam
stiaz sacri scpture p hnt. go tlem stiaz
debt hre illi qui pmuntur i ordib9
qbus uba pdicari dnr/ P ialis ogme
legit qd no itelligit q legere z non
itellige neglige e ut dr catho s
ad lectores qui e q i ifim9 ordo p
tinet lege beti testamentu ut ilia
dr go ad eos ptinet hre totu9 betis
testamenti itellom z lusto fortine
ad alios supiores ordies/ Sed qr
e qmulti pmouet ad sacdom q
pelly de talib9 nichil sciunt z i ueli
giois multa q bi q tales scia no
requiratur/ P pluribus sciiis le aliqs
simplices monachos ad sacdom pro
motos qui carnt sciencia bute g^o no
requitur pcta scia i ordinandis
R^o dd q i qlibz actu hois si dz esse
ordinati opz q assit direcio s roie
bn adhs q ordines eciam exercebt
opz q tu heat de scia q sufficiat
adhs q dirigatur i actu ordis illi9
z io z tales scia regrit i eo q debz
ad ordines pmoui z non q ptbr in
tota scptura sit istructus s pluris
minus q ad pluras aut paucora cui9
officium se extendit ut sc illi q alys
pponuntur curam aiarum suscipientes
sciant que ad exequutorem sui ordis
spectant/ add p^m go dd q sacerdos
s duos actus hunt pucipale sup
corpus xpi bm alium secundarium sup
corpus x9 misticum/ 2^a aut actus depe
det a primo s no qutitur z io qui
ad sacerdocium pmouetur q[ibus] quit
titur pm9 actus tn sicut sunt religiosi
q[uibus] cura aiarum no ocmitti z a ta
lium ore lex no requitur s solum
q sciant ea q ad
sc tu de scia hebent q ea q ad
sacrum ptient pficere rite pua
re possunt/ Alij aut pmonet
ad alium actu q e sup corp misticum

et aliam oportet perfecte legem requirunt bu-
scientia sua legis tenetur esse sed non quidem
ut sciant omnes difficultates questiones
que in ea sunt sed ad superiores refertur ne-
habere sed sciant ea que publice debent
credere et observare de lege sed ad superio-
res sacerdotes scilicet episcopos pertinet ut etiam
ea que difficultatem in lege faciunt pos-
sint sciant et tanto magis quanto in ma-
iori gradu collocantur. Ad 2m dicendum quod
ratio reddenda de fide et spe non est intel-
ligenda talis que sufficit ad plan-
dum fidei vel spei scilicet [illegible] de-
in visibilibus sit. Sed ut sciant in
quam probabilitate utrimque conde-
ad quod non requiritur ratio magna
scientia. Ad 3m dicendum quod ad lectorem
non pertinet exponere intellectum sacre
scripture ipso quia hic est superiorum ordinum
sed solum pronuntiare et ideo ab eo non ex-
igitur quod habeat tantum de scientia quod sacram
scripturam intelligat sed solum quod recte pro-
nuntiare sciat. Et quia talis scientia de
facili adquiritur [illegible] ideo proba-
biliter exspectari potest quod ordinatus
talem scientiam acquirat si ex tunc non
habeat maxime si in [illegible] adhuc esse
videatur.

Ad 3m sic proceditur. Videtur quod ex
ipso merito vite aliquis ordinis
gradus consequatur quia secundum
[illegible] non ordo sacerdos sacre est sed ex
merito vite aliquis efficitur [illegible] et
sacerdos et [illegible] alios ordi-
nes. Praeterea in naturalibus ex hoc ipso [illegible]
aliquis in gradu superiori collocantur
quod deo appropinquat magis de eius
bonitate participant. x c. de ce. hier.
Sed ex merito sanctitatis [illegible] aliquis ef-
ficitur deo propinquior et plus de
eius bonitatibus recipiens ergo ex hoc
ipso in gradu ordinis collocatur.
Sed contra sanctitas semel habita
potest amitti sed ordo semel habitus

numquam amittitur ergo ordo non consis-
tit in ipso merito sanctitatis. Respondeo dicendum
quod causa debet esse proportionata suo
effectui et ideo sicut in Christo a quo de-
scendit gratia in omnes homines oportet quod sit
gratie plenitudo ita in ministris ecclesie qui-
bus non est dare gratiam sed gratie sacramenta non
constituunt gradus ordinis ex hoc quod habeat
gratiam sed ex hoc quod participat aliquod
gratie sacramentum. Ad primum ergo dicendum quod eius
accepit sacerdotis nomen quantum ad
[illegible] in [illegible] sed quod sacerdos ide-
[illegible] quod sacra dans sicut enim quilibet
est quod sacra dans sicut enim quilibet
iustus in quantum sacra multa illius
in [illegible] dat sacerdotii [illegible]
habet non [illegible] signum
[illegible] est enim hoc nomen sa-
[illegible] in statutu ad [illegible] eius qui-
bus [illegible] in sacramentorum dispen-
satione. Ad 2m dicendum quod res naturales
[illegible] super alia [illegible]
ea agere potest ex forma sua et ideo
ex hoc ipso quod formam nobiliorem
habent in altiori gradu constituuntur
sed ministri ecclesie non [illegible] aliis
[illegible] sanctitatis virtute aliquis
ut eis ex ipse [illegible] sicut
[illegible] quod hic solius dei est sed sicut
ministri et quedam instrumenta illius influ-
xus qui fit a capite in membra et ideo
non est simile quantum ad dignitatem ordinis
[illegible] quantum ad dignitatem

Ad 4m sic proceditur. Videtur quod promo-
vens indignos ad ordines non
peccet quia episcopus [illegible] indiget
coadiutoribus in minoribus officiis
[illegible] sed non posset eos invenire
sufficientes nisi si talem idoneitatem
[illegible] requireret [illegible] qualis
[illegible] describitur ergo si aliquos
non idoneos promoveat videtur
quod sit excusabilis. Praeterea non solum
indiget ministris ad dispensationem
spiritualium sed ad gubernacionem temporalium

Sed quia illi qui non sunt sciam
vel scitate utiles pnt esse utiles
ad gubernacionem temporalium vel propter potenciam
seu favorem vel propter industriam naturalem
ergo videtur quod tales sine peccato possunt promoveri.
Respondeo quod qualibet tenetur vitare peccatum quantum potest.
Si ergo episcopus peccat indignos promovens
debet adhibere maximam diligentiam
ad sciendum an illi qui accedunt ad
ordines sint digni ut fiet diligens
inquisicio de moribus et sciencia eorum quod
non videtur aliqualiter observari. Et quod pe
ius est promoveri malos ad sacra
ius est promovens malos ad sacra
ministeria quam iam promotos non corrigere
sicut Heli mortaliter peccavit non corrigens
filios suos de maliciis eorum unde re
supinus cadens mortuus est ut dicitur
i Reg. iiij. Ergo non sine peccato evadit qui in
dignos promovet. Respondeo spiritualia temporalibus
propter ponenda in tantum sicut morta
liter peccaret qui res certe temporales
fraudulenter sub periculo ponet quanto for
cius qui ponet res spirituales sub periculo
sicut ponit res spirituales quicumque
indignos promovet quia onus unita dispen
sacio vel ut dicit Gregorius restat ut ei predica
tio ut dicit Gregorius restat ut eius predicacio
contempnatur et eadem racione omnia spiritualia
alia ab eis exhibita ergo indignos pro
movens mortaliter peccat. Item quod a
domino describitur fidelis servus qui est con
stitutus super familiam ut det illi tri
tici mensuram. Et ideo infidelitatis
reus est qui alienum super mensuram
eius dona tradit sed aut tradit qui
quis indignos promovet et ideo timen
dum quod indignos promovens mortale committit. Et pro fidelio domino in
mortale committit sicut fidelis et prudens servus hic in defensione
fidelis et prudens servus hic indefensione
bonum esse videatur et honore dominum qui
per bonos ministros promovere. Esset
enim infidelis servus domino qui in eius officio
indignos et utiles ponit. Ad primum
ergo dicendum quod dicitur numquam ita desint certi
ministri quin inveniantur idonei ministri

sufficientes ad utilitatem plebis si hi
qui promoventur et digni repellerentur
et si non possent tot ministri inveniri
quot modo sunt melius esset habere pau
cos ministros bonos quam multos ma
los ut dicit beatus Clemens. Ad 2m dicendum
quod temporalia non sunt comparanda nisi propter spiritualia
unde omne incommodum temporale de
beret eligi et omne dispendium propter
spirituale bonum promovendum. Ad 3m dicendum
quod ad minus hoc requiritur quod nesciat
ordinans aliquid contrarium scitati in ordi
nando esse sed certum exigit apostolus
ut secundum mensuram ordinis vel officium
in ingerendi diligencior cura apponatur
ut habeatur certitudo de qualitate
promovendorum saltem ex testimonio aliorum
et hoc est quod apostolus dicit i Thi. v. Nemini cito
manum imposueris.

Consequenter est sciendum. Videtur quod aliquis
in peccato existens possit sine peccato
ordine suscepto uti, quia peccat si non
utatur cum ex officio teneatur. Si ergo
utendo peccat non potest peccatum vitare
quod est inconveniens. Respondeo dispensacio
est iuris relaxacio ergo quamvis de iure
non liceat ei illicitum uti ordine suscepto
tamen ex dispensacione ei licet. Item quod
cumque communicat alicui in peccato mortali pec
cat mortaliter. Si ergo peccator in suo ordine
peccat mortaliter et peccat mortaliter
quicumque ab eo aliquid divinorum accepit vel ab
eo exigit quod videtur absurdum. Item
si utendo suo ordine peccat ergo qualibet actu
ordinis quem facit est peccatum mortale et
ita cum in una execucione ordinis multa ac
tus concurrant videtur quod multa pecca
ta mortalia committat quod valde durum
videtur. Sed contra est quod dicit Dyonisius
epistola ad Demophilum quod talis sacerdos qui
non est illuminatus videtur audax
sacerdotalibus manum apponens. Et
non timet neque veretur di

no

nīna pter dignitatem exequens
z putans deum ignorare que q̄s e ipse
ipso cognouit, et decipere estimat
falso nomine patrem ab ipso appellatu
z audet ipius i mundas i fammas
non eni dicam ordines. sup diuina
signa xpi, formalr, cumitare.
q̄ sacdos e qui blasphemus z deceptor
q̄ i digne sui ordinem exequitur
z sic mortaliter peccat z eadem roe
qlibz aliq ordinatus. p̄ sentas req̄
ritur i insceptoe ordinis ut sit y
doneus ad recipiendum sed peccat
mortaliter i qualibz execucoe sui or
dinis. pro dō lex pcipit ut ho iu
ste ea que sunt iusta exequat et
ideo qncūqz h̄ quod sibi cōpetit ex
ordie facit i digne quod iustu e in
iuste exequitur z in pceptu legis
facit ac p hec mortaliter peccat.
Ad p̄mū quod dō q non e pplexus
ut necessitatem peccandi habeat
q̄ pt peccatum dimitte vel officio re
signare ex quo obligabatur ad or
dinis execucoem. Ad 2m dō q pre
ceptum e i dispensabile h̄ aut est
de pure nali ut ho sta scē ptractet
z ḡt h̄ illis pt dispensare. Ad 3m
dō q q̄m diu minister ecce q̄ e in
pcto morli ab eccā tollebitur ab
eo sacra eū subditus recipe debet
q̄ ad hoc ei obligatur. Sed tamen
pter necessitatis articulum non eet tutu
q̄ eū i duceret ad aliquid sui ordi
nis exequendum durante tali q̄ scien
cia q̄ ille i pcto morli esset q̄
tamen deponi posset. q̄ ii istanti
homo a diuina gra dampnatur.
Ad 4m dō q qncūqz ho exhibet
se i aliquo actu ut minister ecce
morlr peccat z tocies quociens
huius actu facit q̄ ut dt. dyo. 1o c.
ecel' ier. inmundis nec simbola i

sacramentalia signa phas. Et bu
q̄m tangunt res sacras qui pro offo
utentes morlr peccant. Secus aut
eet si i aliq necite aliquod sacrm con
tingeret vel exequerent i illo casu
i quo z layeus liq̄ sicud si baptisaret
i necessitatis articulo vel si corpus xpi in
terram proiectum colligeret.

Consequenter agen
est de distinctoe ordinum
z eorum actibus z caracters
i pssione. Circa quod queritur quinqz
p̄o utrum ordo debeat i plures distingui
secundo quot sunt. 3o utrum debeant
distingui p sacros z non sacros. 4o
utrum actus ordinum conuenienter assigne
tur. 5o qn ordinum caracteres i p
mitur.

Ad p̄m sic pceditur. Videtur q non
debeant plures ordines dis
tingui. q̄ta eni aliqua uirtus
est maior tanto magis unita est. Sz hec
sacramentum e dignius aliis sacris i quan
tum constituit ministros i aliquo gradu
sup alios cum ergo alia sacra non distin
guant i plura que recipiant ptem
dici tocius q̄ nec h̄ sacrm debet i
plures ordines distingui. P̄ si di
uidatur a' est diuisio tocius i ptes
i tegrales a' i ptes subiectiuas non
aut i ptes i tegrales q̄ sic non reci
perent pdicacoem tocius. ergo e diuisio i
ptes subiectiuas. sed ptes subiecti
ue recipiunt i plurali pdicacoem gnis
remoti sed gnis proximi. sed ho z asinus
sunt plura animalia z plura corpora
animata. ergo z sacerdotium z dyaconatus sicud
sunt plures ordines ita sunt plura
sacra cum sacrm sit q̄i genus ad ordi
nes. P̄ s3 phm in 7o ethicorum regim
i quo unus tm principat est nobilius
regim quam aristocracia
qua diuisi i diuersis officiis conti

tuitur sed regnum ecclesie debet esse nobili
ssimum ergo non debet esse in ecclesia distinctio
ordinum ad diversos actus sed tota po
testas debet apud unum residere
et debet esse tantum unus ordo. Sed contra
ecclesia est corpus Christi misticum sicut corpus
naturale secundum apostolum in corpore naturali sunt diver
sa membrorum officia ergo et in ecclesia debent esse
diversi ordines. Preterea ministerium novi
testamenti est dignius quam veteris sed in ve
teri testamento non solum sacerdotes sed
et ministri eorum levite sanctificabantur
ergo et in novo testamento debet consecrari per
ordinis sacramentum non solum sacerdotes sed
et ministri eorum et ita oportet quod sint plu
res ordines. Respondeo dicendum quod ordinum
multitudo est inducta in ecclesia propter
tria. Primo quidem propter dei sapientiam commen
dandam que in distinctione rerum ordi
nata maxime relucet tam in naturalibus
quam in spiritualibus quod significatur iii Re
gum x quod regina saba videns ordinem ministrorum
salomonis non habebat ultra spiritum de stu
pore in admiratione sapientie illius. Secundo
ad subveniendum humane infirmitati quia
per unum non poterant omnia que ad di
vina ministeria pertinebant expleri sine
magno gravamine ideo distinguuntur
ordines diversi ad diversa officia. Et hoc
patet per hoc quod dominus Numeri xi dedit moysi
lxx seniores ipsi in adiutorium. Tertio ut
via proficiendi hominibus amplior detur
dum plures in diversis officiis distribuuntur
ut omnes sint dei cooperatores quo nihil
est divinius ut dicit dionysius. Ad primum
ergo dicendum quod omnia sacramenta dantur ad effectus
aliquos percipiendos sed hoc sacramentum dat
principaliter ad actus aliquos agendos et ideo
oportet quod ordinis secundum diversitatem actuum
sacramentum distinguatur sicut potentie distingu
untur per actus. Ad secundum dicendum quod distinctio
ordinum non est totius integralis in partes
neque totius universalis sed totius potestative
cuius hec est natura quod totum secundum completam ratio
nem est in uno in aliis autem est quedam parti

cipatio ipsius et ita hic tota ple
nitudo sacramenti huius est in uno ordine scilicet sacer
dotio sed in aliis est quedam participatio
ordinis et hoc significatur in hoc quod dominus dixit
Numeri xi Auferam de spiritu tuo tradamque
eis ut sustentent tecum onus populi et
ideo omnes ordines sunt unum sacramentum. Ad tertium
dicendum quod in regno quamvis tota potestatis pleni
tudo resideat penes regem non tamen
excluduntur ministrorum potestates que sunt
participationes quedam regie
potestatis et similiter est in ordine. In aristocratia
autem apud nullum residet plenitudo po
testatis sed apud omnes.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod non sint vii
ordines. Ordines enim ecclesie or
dinantur ad actus hierarchicos sed
tres sunt actus hierarchici scilicet purgare
illuminare et perficere secundum quod dionysius distinguit
tres ordines in v capitulo ecclesiastice hierarchie ergo non
sunt septem. Preterea omnia sacramenta habent
efficaciam et auctoritatem ex institutione
Christi vel saltem apostolorum eius sed in doc
trina Christi et apostolorum non fit mentio nisi de
presbiteris et diaconibus ergo non videtur quod sint
plures. Preterea per sacramentum ordinis consti
tuitur aliquis dispensator aliorum
sacramentorum sed alia sacramenta sunt sex ergo deberent
esse tantum sex ordines. Sed contra videtur quod de
beant esse plures quia quanto aliqua virtus
est altior tanto eius multiplicitas et potestas
est altior. Sed hierarchia ecclesiastica est altior quam angelica
quam inveniunt duo quos tamen fecit in hierar
chia angelica sunt novem ordines ergo tot vel plures
debent esse in ecclesia vel plures. Preterea
prophecia psalmorum est nobilior inter
omnes alias prophetias sed ad pronunciandum
alias prophetias est unus ordo scilicet
in ecclesia alias prophetias est unus ordo scilicet
lectorum ergo et ad pronunciandum psalmos de
bet esse ordo precipue cum idem
dicitur xxi psalmista 29 ab hostiario
inter hos ordines ponatur. Respondeo dicendum
quod quidam sufficientiam ordinum

assumit p quandam adaptacoem
ad gtias grat datas de qbz hetr i corinth xii o
dicit cum qr pmo sapie opetit epo qr
ipe aliorz ordiator e qr ad sapiaz p
tinet pmo sctie sacdoti qr ez hre
sctie clauem fides dico qui pdicat
ewam, opantum subdyacono qr se
ad opa pfectore extendit p votu otien
tie iustpta pmorum accolito qr sgt
i lum qd defert gra scitatu exor
ciste gna ligwaz psalmiste pphia
lectori discrecio spritum hostiario
qr quosdam repellit i quosdam admit
qr qsdam repellit i quosdam admit
tit sed hr nichil e qr gra gtis data
non datur eidem sed omes ordines
dantur eidem dr ei i cor xii diui
siones graz sut i iteru ponit qdaz
que ordines no dicuntur f episcopatus
i psalmistatu et ideo alii assignt
p quadam assilacoem ad tres ierarchias
qr quadam assilacoem ad tres ierarchias
i quibz ordines distiguntur ph pga
i quibz ordines distiguntur ph pga
tone illuiacoe i pfecoem dicunt enim qr
hostiarius pgat extirius segregando
bonos a malis i corpali intergo
vo accolitus qr p lumen qd portat sgt
scitatores tenebras pelle i vo qr
nio exorcista qr dyabolos que exo
pellit vtiqz modo pgat ez illu
macio que fit ptum de doctrina pro
macio que fit ptum de doctrina pro
phetiam fit p lectores ptum ad a
postolicam fit subdyaconos qui tu
ad ewam p dyaconos fit ez per
fectio corporalis pote que e pme
i bapmi i hmoi fit p sacdote extolles
vo p epm ut ofeccio sacdotu i vo
gium sed excellentissia p summum
pontificem quae plenitud auctis
ez hr nichil e tum qr ordines ierarchie
non distiguntur p pdicts accones
ierarchie tu qlbz cuiuslz ordinum co
veniat tum qr sc dyos solus epis
quest pfice illuminare aut sacdotibz
purgare aut ministris alias i ideo
alii assignant ordines vii donis

ut sacdotio respondeat donu sapi
encie qui nos pane vite i itellectus
cibat sic sacdos nos pane celesti re
ficit sed timor hostiario qr nos
separat a malis i sic i ceteris ordi
nes vidert medyo dpis ez hoc
ieterorz nichil e qr i qualz ordie septi
formis gra datur et io alii dt
qr ordis sacram adaptam eukaristie ordi
nat qd e sacrm sacratum ut dyo dicit
sed cum templu i altare i vestes ita
i ministra que ad eukaristia ordi
nantur o secracoe i digent i h
osecrto e ordis sacrm et io distinc
ordis e accipienda p relacoz ad
eukariam qr ptas ordinis e a eadem
secrtacoz eukar ipis aut ad aliquod
ministrum ordinandi ad hoc sacrm eu
karistie si pmo sic e ordo sac
erdotum i io in ordinacoe accipiunt ca
licem cu vino i patenam cum pane
licem cu vino i patenam cum pane
platam accipientes osecrandi cor
pus i sanguinem xpi cooparacio aut
ministrorz e vel i ordie adipm sac
mentu vel i ordine ad suscipientes
si pmo sic tripliciter po ei e minist
quo ministri cooparantur sacdoti i
ipo sacro ptum ad dispensacoe
sz no ptum ad osecrcoz qm sol sac
dos facit i hoc ptiet ad dyaconu
vii illud dr qd ad dyaconum ptiet
ministrare sacdotibz i oibz q agunt
i sacramentis xpi vii i ipi sanguinez
dispensant 2o e ministm ordiantum
tum ad materiam sacri ordinandam
q sacrre vasa ipius sacri i h ptiet
ad subdyaconum vii dr i ilo qr sug
ad subdyaconum vii dr i ilo qr sug
ministrat i corpore dni vasa portant et
oblacoes i altari ponunt i ideo acci
piunt calicem de manu epi sz vacuum
cum ordinantur 3o ministm ordiatur
ad psentandum materiam sacri i h con
petit accolito ipe ei ut i illo dr
vrceolu cu vino i aqua ppat vii
accipiunt vrceolum vacuum, sz

ministerium ad perfectionem recipientium ordi-
natum non potest esse nisi super immundos
quia qui immundi sunt iam sunt ad sacra-
menta percipienda idonei. Triplex autem est
genus immundorum secundum dionysium. Quidam enim
sunt omnino infideles credere nolentes
et hii totaliter a visione divinorum et ac-
tu fidelium arcendi sunt et hii pertinent
ad hostiarios. Quidam autem volen-
tes credere sed non instructi scilicet ca-
thecumini et ad horum instructionem ordi-
natur ordo lectorum et ideo prima rudi-
menta doctrine fidei scilicet vetus testamentum
ei legendum proponitur vel committitur.
Quidam vero sunt fideles et instructi
tamen impedimentum habentes ex demonis
potestate scilicet energumini et ad horum ministerium
pertinet ordo exorcistarum et patet ratio numeri et
gradus ordinum. Ad primum ergo dicendum quod dionysius
loquitur de ordinibus non secundum quod sunt sacramenta
sed secundum quod ad ierarchicas actiones ordi-
nantur et ideo secundum actiones illas te-
nantur et ideo secundum actiones illas tres
ordines distinguit quorum primus habet omnes
tres scilicet episcopus, secundus habet duas scilicet sa-
cerdos, sed tertius tantum unam scilicet diaconus
scilicet purgare qui minister dicitur sub quo
scilicet inferiores ordines comprehenduntur
omnes. Sed ordines habent quod sunt sacra-
menta ex relatione ad maximum sacramentorum
et ideo secundum hoc debet numerus ordinum accipi-
ri. Ad secundum dicendum quod in primitiva ecclesia propter
paucitatem ministrorum omnia inferiora
ministeria diaconibus committebantur ut patet
per dionysium in 3 ecclesiastice ierarchie ubi dicit ministrorum
alii stant ad portas templi con-
clausas, alii aliud proprium ordinis
operantur, alii autem sacerdotibus proponunt
sacrum panem et benedictionis calicem.
In primitiva vero ecclesia erant omnes potestates
dicte predicte(?) secundum implicite in una dia-
conorum potestate sed postea ampliatus est
cultus divinus et ecclesia quod implici-
te habebat in uno ordine ex-

plicite tradidit in diversis. Et secundum hoc Magister dicit
quod ecclesia alios ordines sibi instituit.
Ad tertium dicendum quod ordines ordinantur principaliter
ad sacramentum eukaristie, ad alia autem
per consequens, quia etiam alia sacramenta ab eo
effluunt(?) in hoc sacramento continentur [illegible], unde
non oportet quod distinguantur ordines per
sacramenta. Ad quartum dicendum quod angeli differunt
specie inter se, et propter hoc in eis potest esse
modus diversus recipiendi divina et ideo
diverse ierarchie in eis distinguuntur. Sed
in hominibus est tantum una ierarchia propter unum
modum accipiendi divina que consequitur
humanam speciem, scilicet per similitudinem rerum
sensibilium. Et ideo distinctio ordinum
in angelis non potest esse per comparationem ad
sacramentum sicut est apud nos sed solum per compa-
rationem ad ierarchicas actiones quas in
feriores exercet quilibet ordo in eis.
Et secundum hoc nostri ordines eis respondent quia
in una ierarchia sunt tres ordines
secundum ierarchicas actiones distincti sicut
secundum equalitatem(?) ierarchia angelorum. Ad quintum
dicendum quod psalmistatus non est ordo sed officium
ordinum annexum, quia etiam psalmista
cantor pronunciatur, ideo dicitur psalmista
cantor, cantor autem non est nomen
ordinis specialis, tum quia non habet
aliquam specialem relationem ad eukaristie
sacramentum, tum quia officium quoddam est in ter-
ordines [illegible] acceptos computa-
tur quandoque.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod ordines
non debeant distingui per
sacros et non sacros. Omnes enim ordi-
nes sacramenta quedam sunt sed omnia sacra-
menta sunt sacra, ergo omnes ordines
sunt sacri. Preterea per ordines ecclesie non
deputantur aliquis nisi ad divina
officia sed omnia talia sunt sacra, ergo omnes
ordines sunt sacri. Sed contra est quod or-
dines sacri impediunt matrimonium
contrahendum et dirimunt iam contractum

sz quatuor ordies isiores no ipedi
unt ostendi ut dicunt contrattu
quo no sint sacra ordies / Rno dd q
ordo sacer dr duplr uno quo sic ut
quilibz ordo e sacer cu sit sacrm
quodam / alio ro ne matie circa que
habent aliquem actum circa rem
aliq ossecratam ut sunt tres ordi
nes sacri s sacdos et dyacos q ha
bent actu circa corpus xpi vl sangue
ossecratum et subdyaconus q hz actu
ossecratum et subdyaconus q hz actu
circa vasa ossecrata et i eis io quei
cura i ducit ut mundi sint qui
sancta tractant / et ph ps solucio
ad obiecta

Dx ist pcedr unde coparto
ordinum i quolent i littera
assignetur qr p absoluciom
pcitur aliquis ad corpus x simucdu
sz pparacio suscipiendi sacrm pticet
ad isiores ordies quo i quem cuter
absoluco apctis uster actus poit
sacdotis / P homo p bap est
i medio consignatus caractere
consignantem suscipiens sz orare
et offerre oblacoes i altari ponere
et eplam legere ad subdyacom pter
tinet coram pp quomam no debent
poni actus dyacni / P eadem racione
ostinetur i nouo et i veteri testam
to / lege veteri testamenti e lectors
quo et eadem rone et lege noua et
non dyaconor / P apli methel
ad pdicauerunt qui ewang ut
ps ro 1o sz doctria aplor ominit
titur dyaconibus cuntianda quo et
doctria ewang / P sz dyaco quod
e supior ordo no est i fiori ro
nere sed ministrare cu lectolo
e actus subdyaconor quo no debz
accolitis attribui / P actus
spuales dent corpalibus pemi
ne sed accolitus non hz n actu

corpalem quo exorcista no hz actum
spualem pellendi demones cu sit
i fior / P que magis queint mi
sse pone lectis sz lege veteri testam
maxie debz queire cu lectore no
ui testati quod copetit supiorib ministr
qr lege veteri testatu no dz pot actus
lectoris sz magis accoliti et pterne
cu lume corpale quod accoliti de
ferunt significet lume spuale dott
ne / P i quolibz actu ordis spu
alis debz ce aliqua vis spualis
qui habent ordinati pclus sz i capex
et cantores hostiori no hnt aliam
ptatem hostiarii quam aly hoies quo
non dz poi actus eor / Rno q cum
ossecraco que fit i ordie sacro or
diuetur ad sacrm euka ut dcm
e ille e pricipalis actus hunusquis
ordinis sz que maxie pxie ordi
natur ad euka sacrm et sz hoc
nature ad euka sacrm et sz hoc
et huius ordo est alio cunnctior
sz qr huius actus magis de pxio ad pdm
sacramentu ordinatur / Et qr ad eukaistie
sacrm qd dignissimu est alta ordinatur
ideo no e inueniens ut pter pncipa
lem actu etiam multos actus huius or
do habeat et tanto plures qto ordo
nobior (qr uirtus qto e supior tanto
ad plura se extendit / Ad pm quod dd
duplex e pparacio suscipiendi sacrm q
dam remota et h p ministros offici
quedam pxima qua statim efficiuntur
ydonei ad suscipiend dispositos et h pti
net ad sacdotes qr et i naturalibus ab eo
dem agente fit ul i ultia disposicoe
dem agente fit ul i ultia disposicoe
ad formam et recipit forma et qr
i pxima disposicoe ad eukaistiam
fit aliquid plus qr apctis purgat ideo
cum sacror que sunt istituta pmo ad
purgacom peccator est minister pncipalis s
sacdos s bapismi peiterre et extre
me unctionis / Ad 2m dd qr actus
aliqui i mediate ad deu ordian

duplicater sunt excepte bus persone
tm sed facere queit omnes seculares
res et bone et h° et talis actus competit
tit omnibus baptizatis Alius excepte
toris esse et hoc solus sacerdos licet actus
i mete ad dm ordinatos quia ipse
solus potest gerere personam totius ecclesie
qui consecrat eucaristiam que est sa
cramentum unitatis ecclesie Ad 2m dicendum quod ob
lationes a populo oblate per sacerdotem
offeruntur et ideo duplex ministerium
circa oblationes a populo oblatas est unum
[illegible] excepte populi et hoc competit subdyaco
[illegible] qui accipit oblationes a populo et al
[illegible] i ponit vel offert dyacono
aliud excepte sacerdotis et hoc dyacono
est qui oblationes ministrat ipsi sac
doti et hic est actus principalis sacer
doti et hic [illegible] ordo dyaconi
quo ordinis [illegible] ordo dyaconi
est superior legere aut epistam no
est superior dyaconi [illegible] actus i
e actus dyaconi [illegible] superioribus attribuit
feriorum ordinum superioribus attribuunt
sibi et decens fere et hoc [illegible] competit
aliquis [illegible] quia in actibus secundarius
non est [illegible] competit
ncs esse Ad 6m dicendum quod doctrina est
remota preparatio ad percipiendum sacramentum
et ideo [illegible] doctrine ministerio
[illegible] sed doctrina veteris testamenti
mittitur sed doctrina veteris testa
menti adhuc est magis remota quia
doctrina novi qui a nostris [illegible] de
[illegible] nisi in figura et ideo non
h° [illegible] testam superiorum ministris permitti
testam superioribus ministris permitti
tur [illegible] committitur veteris autem
adiu committitur veteris autem
inferioribus et doctrina novi testamenti
perfectior est quam dubius [illegible]
tradidit quam [illegible] testamentum
per apostolos et ideo evangelium dyaconus epistola
dyacono committuntur et sic patet
solutio ad quintum Ad sextum dicendum
quod accoliti habent actum super
urceolum tantum non super ea quae in
urceolo continentur sed subdyaconus
habet actum super contenta in



urceolo quia [illegible] aqua et vino ad po
nendum in calice et ampullam [illegible] quia
sine sacerdotis [illegible] et dyaconus sed et
subdyaconus [illegible] actu habet super cali
cem non super contenta sed sacerdos super
contenta et ideo sed dyaconus [illegible]
[illegible] accipit calice vacuum sac
dos plenum ita accolitus urceolum
vacuum sed subdyaconus plenum et est con
gruentia in ordinibus Ad 7m dicendum quod prin
cipales actus accoliti magis depro
ximo ordinantur ad actum sacramenti
ordinum quam ad actum exorcistarum
quis sit aliquis spiritualis quia accoli
ti habent ministerium super vasa in quibus
sacramenti continentur quam ad vas
quod vase continente indiget propter
[illegible] et ideo inter omnes minores
ordines ordo accolitorum superior est
Ad 8m dicendum quod actus accolitorum
se habet propinquius ad actus principa
les superiorum ministrorum quam actus alio
rum minorum ordinum ut patet et
similiter etiam quantum ad actus
secundarios quibus populum preparat
nam differunt quia accoliti doc
tinam novi testamenti visibiliter [illegible]
[illegible] portans sed lector recita
[illegible] et ideo accolitus est
de signans aliter ideo accolitus est
superior Sic etiam exorcista quia
sicut se habet lector ad actum secundum
ita se habet actus exorciste ad secundum
actum sacerdotis scilicet ligare et absolvere
per quem totaliter homo a servitute
diaboli liberatur et ideo patet ordi
natissimus ordinis progressus quia
sacerdoti competit ad actum eius principa
lem scilicet consecrare corpus Christi cooperantur tres
tres superiores ordines et quantum
ad actum eius secundarium qui est absol
vere et ligare cooperantur superiores
et inferiores Ad 9m dicendum quod [illegible]
dicunt quod in susceptione ordinis ho

stiario datur quedam vis divina
ut arcere posset a quos ab introitu
tepli sed ipo fuit qm eicat vēde
tes de teplo sz h' mag̃ ptīet ad ign̄z
q̄ñ datam qm ad gram sacri z io
dd q̄ suscepit ptatem ut ex officio
h' agere poss z spūis z z h' ab aliys
h' posset sz no ex officio z ita e i ol'bȝ
h' possit sz no ex officio z ita e i olbȝ
actib' minoꝝ ordinū q̄ put p alios
h' spūis illi ad h' no h'eant aliqd offi'
sed z ideo no ꝯsecta pt diti nisi
ad z ideo no ꝯsecta pt dici nisi
sa spūis ꝯsecrō esse ad h' ordinet
ut t'ca missa dicatur

Ad 7ᵐ īst pcedit' di' q̄ sacerdoti
karacter no i p̄imatur i ipa
calicis porrectione q̄ ꝯsecratio sacer
dotis fit cū quadam vnctione sed
z i ꝯfirmatōe i ipa vnctione i p̄imitur
caracter g° et i sacerdotio z no i ca
licis porrectōe. P̄' dn̄s dedit disci
pulis sacerdotalem ptatem qn dixit
accipite spm scm q̄ꝝ remiseritis pcta
et cetera Jo. xx. Oz spc sc̄s dat' p manꝰ i
positōz g° i ipa manuū i positōe in
p̄imitur caracter ordīs. P̄ sic ꝯse
craunt' ministri ita z vestes ministroꝝ
sz vestis sola vndccio ꝯsecrat q̄m
ipa vndcōe epi ꝯsecratio sacerdotis
p̄ficitur. P̄ sacerdoti dat' calix
cū vestis sacerdot' q̄ si i dacōe
ita z vestis sacerdot' q̄ si i dacioe
talis i p̄imitur caracter eadem
rōne et i dacōe casule z c' heret du
os caracteres q̄ ꝯsqz e. P̄ ordo di
aconi ꝯformior e ordini sacerdot
q̄ ordo subdyaco' sz si caract' i p̄i
meret' sacerdoti ex ipa calicis porrecti
one subdyac' ꝯformior eet sacer
doti qm dyacon' q̄ subdyac' caracte
rem recipit i ipa calicis porrectōe
nō aut' dyac' g° carac' sacerdo
talis no i p̄imitur i ipa calicis por
rectōe. P̄ accolitoꝝ ordo mag'
ꝯsequat' ad actū sacerdot' p̄ncipalē q̄
h' actu sup vrceolū q̄ p̄ncipale q̄ h'
actu sup candelabꝝ q̄ qn accipit

nit vrceolū q̄ nōie accoliti cerei
p̄latione sign̄t g° i sacerdoto no i p̄imi
tur caracter qn calice accipit. Sed
ꝯtra p̄ncipalis act' ordis sacerdot' e
ꝯficere corp' xpi sz ad h' dat' sibi po
testas i acceptōe calicis g° tūc i p̄i
mitur caracter. Rñdeo q̄ sic dcm e
ordinem e formam aliqm i duce z mā
ordinem e forma aliqm i duce z mās
aliqm p̄pare de primo ad formam
sbn e spūs i collacōe ordinu duo sa
cit ppat eni ordinandos ad ordie
susceptom z ordis ptate tradit
ppat q̄de z i scendo eos ad ppo of
ficio z eiqs eta eos opando ut ydo
nei sint ptatem accipiendi q̄ q̄de
opo i tribus ꝯsistit s̄ i ludcōe ind
mēt i positōe z vnctione p vndcō
nem i positōe z vnctione. P vndcōz
diuinis obsequiis mancipatur z ideo
vndcio datur sz p manū i positōz
dat' plenitudo grē p q̄m officia sa
cerdotij z ideo solis dyacoi' z sacer
dotib' fit manꝰ i positio q̄ eis ꝯpet
dispensare sacramēta spūis. Vnū sed p̄nci
palis sz i vmcōe ad aliqd
alti' sed ministro sz i vmcōe ad aliqd
sacrm tradendū ꝯsecrant' z ideo
solis sacerdotib' fit q̄ ipsi ys manib'
corp' xpi tangūt sed z calix in
vngitur q̄ tenet sanguinē z patena
que tenet corp' eo ptatis colla
tio sit p h' q̄ datur eis aliqd q̄d
ad ppm actu ptiet et q̄ p̄ncipalis actꝰ
sacerdot' est ꝯficere corp' z sanguinem
xpi ideo i ipa dacōe calicis sub for
ma vboꝝ determinata caract' sacerdot' i p̄
mitur. Ad p̄m ergo dicendū q̄ i ꝯfirmacōe
no datur offi'ᵐ ppandi sup aliqm
mām exteriorem z io caracter ibi
no i p̄imit' i aliqua exhibicōe alicꝰ
rei sz i sola manū i positōe z vnccōe
sz i ordine sacerdotali aliter e z io no
e sile. Ad 2ᵐ dicendū q̄ dns discipulis
dedit ptatem sacerdotalē qntu ad p̄n
cipalem actū an passionē i cena qn
dixit accipite z manducate hoc
subiūxit hoc facite i meā commeoracōne

& post resurrectionem dedit potestatem
sacerdotalem quantum ad actum secundarium
qui est ligare & solvere / Ad 3m dicendum quod
vestibus non requirunt aliam consecratio-
nem quia divino cultui mancipentur & ideo
sufficit eis quod consecretur benedicto sed aliter
est de ordinatis ut ex dictis patet / Ad 4m
dicendum quod vestes sacerdotales non sunt potestate sacer-
doti datam sed ad idoneitatem qui ideo
requiritur ad actum potestatis exequendum
& ideo nec sacerdoti nec alicui alii imprimitur
caracter in aliqua veste donatione / Ad 5m dicendum quod potestas dyaconi est media inter
potestatem subdyaconi & sacerdotis / sacerdos
enim habet directe super corpus Christi potestatem sub-
dyaconus autem super vasa tamen sed dyaconus super
corpus in vase contentum / Unde ei non est
tangere corpus Christi sed portare corpus in pa-
tena & dispensare sanguinem in calice &
ideo eius potestas ad actum principalem non potuit
exprimi nec per dationem vasis tamen nec per
dationem materie sed exprimitur potestas
eius ad actum secundarium in hoc quod datur ei
liber ewangelii & in hac potestate intelligitur
alia & ideo in ipsa libri datione imprimitur
caracter / Ad 6m dicendum quod principalior
actus acoliti est quo ministrat in ur-
ceolo quam quo ministrat in candelabro quod
inde dinoscitur ad actum secundarium pre-
mis... & est magis nocius & magis proprius ei
sed quod est magis... et ideo in datione urceoli imprimitur
acolito caracter in virtute verborum ab
episcopo prolatorum

## Circa consideracionem de conferentibus hoc sacramentum

Circa quod queruntur duo / primo utrum
solus episcopus possit hoc sacramentum conferre
2o utrum hereticus vel quicumque alii extra ecclesiam pre-
cisi possint hoc sacramentum conferre
Ad primum sic proceditur videtur quod non tamen episcopus
ordinis sacramentum conferat quia manus
impositio ad consecrationem aliquid facit
sed sacerdotibus qui ordinant non solum episcopus
manus sed et sacerdotes astantes
manus imponunt ergo non solus episcopus confert ordi-
nis sacramentum / Praeterea ut Landrinus dicit potestas
ordinis quando ei exhibetur quod ad actum sui
ordinis pertinet sed subdyacono datur
urceolus cum aqua & mantili ab archi-
dyacono similiter acolito candelabrum cum
cereo & urceolus vacuus / ergo non solus
episcopus confert ordinis sacramentum / Praeterea illa que sunt
ordinis non possunt alteri committi qui non habet
ordinem sed collatio ordinum minorum committitur
aliquibus qui non sunt episcopi sicut presbiteris car-
dinalibus / ergo conferre ordines non est episcopalis
ordinis / Praeterea cuicumque committitur principale &
accessorium sed ordinis sacramentum ordinatur
ad eucharistiam quam conficit & potest ordines conferre
Praeterea plus distat sacerdos a dyacono quam episcopus
ab episcopo sed episcopus potest conferre episcopum ergo et sacerdos
potest promovere dyaconum / Sed contra nobi-
liori modo applicantur ad cultum divinum
ministri per ordines quam per vasa sed sed
consecratio vasorum sacrorum pertinet ad episcopum
solum ergo multo fortius consecratio ministrorum
/ Praeterea sacramentum ordinis est excellentius quam
confirmacionis sed solus episcopus confirmat ergo
multo magis confert ordinis sacramentum / Praeterea
virgines per benedictionem non constituuntur in ali-
quo gradu spiritualis potestatis sicut ordi-
nati constituuntur sed virgines benedicere est
solius episcopi ergo multo magis solus ipse potest a-
liquos ordinare / Respondeo dicendum quod potestas
episcopalis habet se ad potestatem ordinum inferiorum
sicut politica que coniectat bonum
commune ad inferiores ordines artes et
virtutes que coniectant aliquod bonum spe-
ciale ut ex dictis patet / politica enim ut
dicitur 1o ethicorum imponit legem inferioribus
scilicet quod quis debet exercere & quantum & qualiter
& ideo ad episcopum pertinet in omnibus divinis
ministeriis aliquos collocare ipse enim episcopus
solus confirmat quia confirmati quasi officio
confitendi fidem constituuntur & ideo ipse
& solus virgines benedicit que figuram
gerunt ecclesie Christo desponsate cuius
cura ipsi principaliter committitur / ipse & ipse

misterie ordinum ordinandos conseruat
et basa qualiter uti debet eis deter
minat per consecrationem, sed et officia
sacerdotalia in civitatibus distribuunt ab eo
qui habet excellentiorem potestatem sed arte
ge. Ad primum igitur dicendum quod in potestate ma
num non datur caracter sacerdotalis
ordinis sed gratia ut exordio patet. Sed quod
ad exequendum ordinem sint ydonei
et quod indiget amplissima gratia ideo sac
erdotes manus eorum episcopi imponunt eis quando
in sacerdotes promovent sed dyaconos solus
episcopus. Ad 2m dicendum quod archidiaconus est
quasi princeps ministrorum ideo ora quod ad ministerium
pertinet ipse tradit sed cereum quod accolitus
per dyacono ferunt ante ewangelium ipsi
tue dyacono fuit ante ewangelium ipsi
portando et urceolum quod ferunt subdia
conus sed dat subdyacono ea quibus superiori
bus ordinibus serviunt sed tamen in illis non con
sistit principalis actus subdyaconi sed
in hoc quod cooperatur circa materiam sacri
et ideo caracterem accipit per hoc ab ar
chidyacono et non magis in acceptione
urcei quam candelabri. Sed non sequitur
quod archidiaconus ordinem conferat. Ad
3m dicendum quod papa qui habet plenitudinem pote
statis pontificalis potest committere episco
pus ea que ad episcopalem dignitatem pertinent
dummodo illa non habeant immediata
relationem ad verum corpus Christi. Et ideo ex
eius commissione aliquis sacerdos simplex
potest conferre minores ordines et confirmare
non autem aliquis non sacerdos nec iterum
sacerdos maiores ordines qui habent imme
diatam relationem ad verum corpus Christi super
quod consecrandum papa non habet maio
rem potestatem quam simplex sacerdos. Ad
4m dicendum quod quamvis sacrum crismatis sit ma
ximum ordine sacramentorum in se tamen non collo
cat in aliquo officio sicut ordinis sacramentum
et ideo non est similis ratio. Ad 5m dicendum
quod committendum alteri quod quis habet
non exigitur sola spiritualitas sed

complexio potestatis et quod sacerdos non habet
completam potestatem in ierarchicis officiis
sicut episcopus ideo non sequitur quod possit
dyaconos facere quamvis ille ordo sit
sibi propinquius

Ad 2m sic proceditur. Videtur quod heretici et ab
ecclesia precisi non possunt ordines
conferre quia maius est conferre ordines quam
aliquem absolvere vel ligare sed hereticus
non potest absolvere et ligare ergo nec ordi
nes conferre. Praeterea sacerdos ab ecclesia se
paratus conficere potest quod ideo caracter sacerdota
lis manet. Praeterea hoc potest sed episcopus
non accipit aliquem caracterem in sui pro
motione quod non est verum quod episcopalis po
testatem remaneat post separationem
eius ab ecclesia. Praeterea in nulla civitate ille
qui a civitate expellitur potest officia ci
vitatis disponere sed ordines quidam sunt officia
ecclesie ergo ille qui extra ecclesiam positus non potest
ordines conferre. Praeterea sacramenta habent effi
caciam ex passione Christi sed hereticus non
continuatur passioni Christi neque propter propriam
fidem cum sit infidelis neque per fidem
ecclesie cum sit ab ecclesia separatus ergo non
potest sacramentum ordinis conferre. Praeterea in ordinis
collatione exigitur benedictio sed hereticus
non potest benedicere quin ymmo benedictio
sua in maledictionem vertitur ut patet per
auctoritatem supra dictam ergo potest ordines con
ferre. Sed contra est quod aliquis episcopus in
heresim lapsus qui reconciliatur non
iterum reconsecratur ergo non amisit po
testatem quam habuit ordines conferendi.
Praeterea maior est potestas conferendi ordines
quam potestates ordinum sed potestas ordi
num non amittitur propter heresim vel
aliquid huiusmodi ergo nec potestas conferendi ordines.
Praeterea sicut baptizans exhibet tamen mi
nisterium exterius ita conferens ordines
operante Deo interius nulla ratione aliquis ab ecclesia
precisus amittit baptizandi potestatem
ergo nec ordines conferendi. Respondeo dicendum quod circa hoc
ponuntur quatuor opiniones. Quidam
enim dixerunt quod heretici quamdiu ab ecclesia

tolleantur. hinc ptatem ordies co
ferendi non aut postq̄ fuerit ptisi et
sibi n° degradati et alij h° et h e pma
opio. Sz h no pt stare qz ois ptas
que datur in aliq̄ oseccoe nllo can
otigente tolli pt sz ut ipa osectio
annullari qz cū altare uel ecclia sōt
oseccrata pptue manet. Cū ergo e
pischopalis ptas in quadā osecrone
detur opz qz pptue maneat qm
detur. optz qz pptue maneat qz
tūqz ā peccet uel ab ecca pcidat
et ideo alij dixerunt qz pst ab ecca
qi ecrā epalem dignitate hncrunt re
tinent ptatem retient alios ordi
nandi. Sz pmoti ab eis h° no habet
et h e x^a opio. Sz h° no pt ee qz illi
qui sunt i ecca pmoti retient po
testatem qm acceptnt pz qz exequ
do pram ptatem vanam osectione
sumunt et io h° illi ordinem ptatem
que cū osecraloz datur et ordinati
ab eis uel pmoti habet eandem
ptatem qm et ipi. Et io alij dixert
ptatem quā et ipi. Et io alij dixert
qz ex alienā ptisi pnt ordies ofre
et alia sacra sū ino formam debitā
et intencōm osfuerit et qn ad pmi
et intencōm osfuerit et qn ad
essem qui e collato sacri et qn ad
ultimū qd e colla° grē et h e 2^a opio
Sz h° et no pt stare qz exh° ipo qz ab
heticā ptiso ab ecca i sacris ocat
peccat et ita facto accedit et grāz eo
sequi no pt n forte i khap° i arti°
mortis. Et ideo alij dicut qz hetica
sacra oferunt sz ti eis et grām
non dant. no qpt i efficacia sacroz
sz ppt pccā recipietm ab eis sacrā
et h e 3^a opio qz ba
ot phibitoz ecce et h 3^a opio qz ba
ost. Ad pmū g° dr̄ qz esstne ab ipo
tucois no e aliud qm remissio pt
catoz que pgāny fit et ideo heticus
no pt absolue sz ut gām i sacrie
ofire. Et ut ad absolom reqrit
jurdico qm no hz alienā ptism
Ad 2^m dr̄ qz i pmoto ipi° epi datr̄
sibi ptas que pptue manet ideo
ois diuino possit caruter qz



pecam non ordinatur hō dicitur ad dm
sz ad corpus xi mistecu et hi visibiliter ma
net sed caracter et p osectoz dicit
Ad 3^m dr̄ qz illi qui pmonet ab hetico
epis accipnt ordinem no tame ac
cipiunt executioz ut licite possit in
suis ordib ministrare rōe qm obiecto
tangit. Ad x^m dr̄ qz p fide ecce oo
uincit passioz qz qnie i ea no sint
sz se sit tamen i ea sz forma ecce qm
fuant. Ad 5 dr̄ qz h° e refendu
ad ultimū essem sacroz ut 3^a opinio
dicit. De qo 28

## Erude colliderandi

e de i pedimentis hoc sacri
circa qd querit sex pmo
utrū sexus femineus i pediat hoc sacm
susceptionem. 2° utrū carentia usu
rōis. 3° utrū seruitus. x° utrū hoiu
dm. 5° utrū allegittia natiuitas
sexto utrū defectus mebroz

Ad pmū sic pce. vi qz sexus femines
non i pediat ordinis susceptona
onem. qz offim pphecie e mai° quā
offim sacdotis qz pphie e medius iter
dm et sacdotes sic sacdos i ter dm et
ppłm. Sz pphie offim aliqn attribuc
e ocessum ut pz X iiij° g° et sacdo
tij offim eis ocede debz. pr sicut
ordo adiquis ptiet ita et platonis
offim et martirium et relionis statue
sz platio ounilli tribuis i nouo te
stamento ut pz de abbatiss 2 i vet
testam° ut pz i debbora q indicaut
ysrl. 2 judicū x° opetit et eis mar
tiru et relionis gōz et ordo ecce
pr ordinum ptas i ata fundat sed
sexus no e i ata qd distinctio sexue
no facit distinctoz i receptoe or
dinum. Sz q e qd di. j. thi 2° om
hierem doce i ecca no pmitto n
dicari ibm. Sz i dicitans pte
exigitur corona epie no dicuie
necessitate sacri sz tonā et sopita

non competit infantibus ut 1 cor. xi q nc
ordinum suscepto / Alio dicendum quod quedam requi
runtur in recipiente sacrum q de necessitate
q si desint non pt aliquis suscipe neque
sacrum neque rem sacri quedam vero
requiruntur non de necessitate sacri sed de ne
cessitate precepti propter congruitatem ad sa
cramentum et si talibus aliquis suscipit sa
cramentum sed non rem sacri dicendum ergo quod se
xus virilis requiritur ad suscepcionem
ordinum non solum 2º sed et 1º cum enim
licet exhibeant omnia que in ordinibus sunt
ordinem non suscipit quia cum sacrum sit signum
in hijs que in sacro aguntur requiritur
non solum res sed signum rei sicut dictum est quia
in extrema unctione exigit quod sit
infirmus ut signetur curacionis indigens
Cum igitur in sexu femineo non possit
significari aliqua eminencia gradus quia
mulier statum subiectionis habet ideo non pt
ordinis sacrum suscipe / Quidam autem
dixerunt quod sexus virilis est de necessitate
precepti sed non de necessitate sacri quia et in
decretis fit mencio de diaconissa et
presbitera sed diaconissa dicitur que in aliquo
actu diaconi participat sicut que legit
omeliam in ecclesia / presbitera autem dicitur
vidua quia presbiter idem est quod senior / Ad
primum ergo dicendum quod prophetia non est sacrum sed donum
dei unde non exigit significacio sed solum
res et quia secundum rem in hijs que sunt anime mu
lier non differt a viro cum quandoque mulier
invenitur melior quantum ad animam multis
viris ideo donum prophecie et alia huiusmodi pt
recipere sed non ordinis sacrum et per hoc patet
solucio ad 2m et ad 3m de abbatissis enim
dicitur quod non habent prelacionem ordinariam sed quasi ex
commissione propter periculum cohabitacionis virorum
et mulierum / de libera autem et temporalibus per
sunt non in sacerdotalibus sed domini sunt
liberi temporali dominio
Ad 2m sic proceditur videtur quod pueri et qui
carent usu racionis non possunt
ordines suscipe quia ut in littera

dicitur sacri canones in suscipientibus ordines
certum et determinatum tempus statuerunt etatis
et hoc non esset si pueri possent recipe or
dines sacrum genera / preterea ordinis sacrum
est dignius quam matrimonium sed pueri et alij ca
rentes usu racionis non possunt contrahere matrimonium
ergo nec ordines suscipe / preterea mens sequitur ca
ritatem sed potentiam in libro de sompno et vigilia
sed actum ordinis requirit usum racionis ergo et or
dinum potestas / Sed contra est illud quod est ante
annos discrecionis promotus ad ordines
sine iteracione recipit quod ei in eis confertur
ut patet extra de clerico per saltum promoto
hoc autem non esset si ordinem non suscepis
set ergo puer pt ordines suscipere
/ preterea alia sacra in quibus imprimitur caracter in pueris
sunt puer suscipe ut baptismus et confirmacio
ergo pari racione et ordines / Responsio dicendum quod
per puericiam et alios defectus quibus tollitur
usus racionis praestatur impedimentum actui
et ideo omnia illa sacra que actum requi
runt suscipientis sacramentum talibus non com
petunt sicut penitencia matrimonium et huiusmodi sed quia
potestates infuse sunt priores actibus
sicut et naturales quamvis acquisite sunt
posteriores remoto autem posteriori
non tollitur prius ideo omnia sacra
in quibus non requiritur actus suscipientis
de necessitate sacri sed potestas aliqua spiritualis
divinitus datur pueri possunt suscipe et
alij qui usu racionis carent hoc tamen
discrecione habita quod in minoribus ordi
nibus requiritur discrecionis usus de ho
nestate propter dignitatem precepti non
necessitate propter necessitatem sacri in maioribus sed ne
cessitas assit et species conferendi ad
cessitatis sunt tamen ante discre
cionis promotum sine recepcione et suscipiet
ordinem quamvis contra jus non sit ydoneus
ad officia que eis committuntur et per as
pectum idonei redderentur sed ecclesia
loco ordines requirit usum racionis et de
honestate et de necessitate precepti propter
votum continencie quod habent annexum

Et quia etiam ove sat tractada
gmittitur, Ez ad cpatu usi i cor-
pus iustitu accipitur ac requir-
atur susceptio curam aiaz pastorale
Et io. c. z deuotate gsecratione epa
lis qz ipum vote heat deuotate sa
cmeti. Etiam at dicit qz ad ordi
ordies requitur vsz vote deuotate
sacri ß corp dom vouc at auctoritate no
gsumatur. Ad pmu gº dr qz uo omie
est e deuotate pcepti e deuotate sa
cramenti ut dom e. Ad 2m dr quia
duor causat gsz qui sz vsu voto
esse no pt ß i recepcoe ordis non
requitur aliqs actus ex pte recipient
qd pz exoh qz ille actus ex pte corp
exprimitur i corp gsecratoe. Et ideo
non e sile. Ad 3m dr qz eius de est
actus z potentia ß in aliqu po ptredit
pd libere arbitru vsu sui z e i ppo
sito z c.

Dz 3m si p pte vi qz seruitus non
i pediat aliquem a susceptione
ordinum subiectio eni temporalis non
repugnat platoi spualis ß i ser
uo est subiectio temporalis gº no im
pedit qn debeat suscipe platom
spualem que i ordie datur. P i
gr e oracio spiritualit uo dz i pedie
susceptione alicz sacri ß seruitus est
bu ppos opulit qz si ad posset ma
gl bitabit seruitute i cortus gº no
dz i pediri a pmotoe ordis. P ma
gis e tpe clitu i seruo vendi qz ser
uo i clitu pmoui ß licite clitus i ser
uum vendi pt qz cpus golanus. ß
paulinus seipm i seruu vendidit ut in
dyalogo legitur gº ia ita fortius pt s
uo i clitu pmoueri. Ez q vi qz im
pediat cpti aduocate sacri qz mulier
uo pt recipe sacrum ordis rx subiect
tionis ß maior subiectio e i seruo quia
mulier no dat via i ancillam pp quod
no e dispensabilis supta gº z seruus sacrum
uo suscipit. P aliqs eo qz susceptt
ordinem tenetur i ordie ministre

ß no pt sil duo suo carnali z spuali
ministro gº est qz uo possit ordies susci
pe qz sub ß gsuali seruitute. P dr
qz i susceptoe ordis ma tipanit ora
diuiis officiis z qz ille pt die qz sui
uo est ideo seruus qui no hz ptate sui uo
pt ad ordies pmoui si tn pmouetur qr
dicm susceptit, qz libertas no de uota
te sacri lz sit deuotate pcepti tn
uo i pediat ptatem ß actum tn
z sibi no e dicendum alius q sit alius
obligatus ut ratiocinus e detenti z h
psone. Ad pmu gº dr qz i susceptoe
spualis ptas e alicuis obligatus ad
aliqua z temporale agenda ideo p
temporalem subiectoz i pediuntur. Ad 2m
dr qz equalis alius q non possunt
i pedimenti executoi ordium pt ad
ocasioz similis ampe z ideo no se.
Ad 3m dr qz lite paulinus ex sicuti
datia caritatis spu dei ductus hi fecit qz
res pbat qz ia ita p eius seruitute de
res pbat qz iacta p eius seruitute liberati et
gregesua sunt de seruitute liberati et
ideo no e ad nos trahenda gr
ubi spus dni ibi libertas i cor. 3º
Ad 4m dr qz psona sacra alia coua
li spiritualitate reputatur. mulier aut
subiectoz hz anatu ß no seruo z ideo
no e silis rato. Ad 5m dr qz sic
pmotus sciente duo z no reclama
te exh ipse effic i genuus si at
eo nesciente tui ept z ille q pre
sentat tenetur duo i duplu cpn
sat p eo sibi si sciuerint ipm esse
seruu vel seruo si habeat peccuniam
debet seipm redime alioqn re
ducetur i seruitutem dni sui non
obstante ordie qz execgn no pt

Dz 5m si p pdi zui qz pp hoi
cidium aliqs no debeat p
hiberi a susceptoe ordibus qz ordies
uia suppserunt iitu ab officio le
mitis ut i pedeti dispositoe dom
est. ß leuite gsecrarunt manus

sinae in sanguinis effusione fratrum suorum ut
p3. exo. xxxii. 2° in novo testamento
non decuit aliquem ab assumptione ordinum
prohiberi propter sanguinis effusionem. Propter
actum venit ultio delicti in peccati aliqualiter
sacro si aliquis sanguinis effunderetur. Propterea
etiam si a pueritia sponsaret illud officium
sicut si non effunderet ergo non impeditur
sicut propter hoc a sancti suscipere. Quia pena
propter hoc non debetur nisi culpe sed aliquis
sine culpa homicidium committit sicut se
defendendo vel est casualiter ergo non
debet incurrere irregularitatis penam. Secundo
quia hoc sunt plura canonum statuta et
et hoc sunt plura canonum statuta et
certe consuetudo. Primo quia omnes ordines
ecclesie consuetudo ad eucharistie sacramentum quod est sa
crificium et quod vobis facte per effusionem sanguinis
sanguinis Christi et quod homicidium maxime contra
me Christi et quod homicidium magis confor
matur passioni et homicidie magis confor
maturi occidentibus quam ipsi Christo occi
dentes cum omnes predicti ministri debent confor
mari ideo de necessitate sacri et
quod non sit homicida qui ad ordines
promovetur quia non sit decentie sa
cramenti competenti. Ad primum ergo dicendum quod
licet lex in ferebat penam sanguinis non
tamen nova lex et ideo non est simile de nova
lege veteri et nova legis quod est figurarum
sicut veteris et nove legis quod est figura
plane et obscure. Ad 2m dicendum quod
irregularitas non incurritur propter peccatum tantum
sed propter incompetentiam persone ad sa
cramentum eucharistie ministrandum
et ideo judices et omnes qui in causa sanguinis
eis participant sunt irregulares propter
hoc quod effusio sanguinis non decet dicta sa
cramenti. Ad 3m dicendum quod quamvis in ca
sualiter culpam nisi in causa causa est
quod est voluntarium in homine et ideo ille qui
ignorans hominem occidit homicidio
casuali non dicitur homicida nec irregu
laritatem incurrit nisi operam dederit
illicite rei vel non adhibuerit debi
tam diligentiam quia iam quod est effunditur

voluntarium nec hoc est propter hoc quod culpa
careat quia et sine culpa incurritur irregularitas
et ideo ille qui se defendendo occidit in aliquo casu
non peccat homicidium committendo nichilo
lominus irregularis est

Dicendum ad 7m sic procedendum. Videtur quod illegi
time nati non debeant im
pediri a susceptione ordinum
quia filius non debet portare iniquitatem patris
portaret autem si propter hoc impediretur ab or
dinibus suscipiendis ergo etc. Preterea magis
impeditur propter defectum actus proprii quam
alicuius sed a susceptione ordinum propter
illicitum concubitum suum non semper aliquis
impeditur ergo nec propter illicitum concubitum
patris sui. Sed contra est quod dicitur Deut. xx
xxiii non ingredietur manzer hoc
est de scorto natus ecclesiam domini usque
in x generationem ergo multo magis non debet
promoveri ad ordines. Respondeo dicendum quod or
dinati in quadam dignitate pre aliis
constituuntur ideo exigitur quedam honestas
requisita in eis et claritas quedam non de
necessitate sacramenti sed de decentia precepti ut
sint bone fame bonis moribus or
nati nec publice penitentes et quia
obscuratur claritas hominis ex vitiosa pro
genie ideo etiam ex illegitimo thoro
nati a susceptione ordinum repelluntur
nisi cum eis dispensetur et tanto est
difficilior eorum dispensatio quanto
eorum origo est turpior. Ad primum
ergo dicendum quod irregularitas non est pena
in iustitia debita et ideo illegitime
nati non portant iniquitatem patris ex
hoc quod irregulares sunt. Ad 2m dicendum
quod ea que per actum proprium committuntur
sunt per penitentiam ab actu proprio ab
oleri non autem ea que ex natura sunt
et ideo non est de vitioso actu et de vitiosa
origine simile.

Dicendum ad 8m sic procedendum. Videtur quod propter defectum
membri non debeat aliquis
impediri quia afflictio non debet addi
afflicto ergo non debet privari ordinis gradu

Qo 39

propter penam corporalis defectus. Propter
plus exigitur ad actum ordinis integri-
tas discretionis quam integritas corporis
sed aliquis potest privari ante annos discre-
tionis quo ad corporis defectum. Et con-
prohibebatur admissio veteris legis quantum ad mul-
tos fortius debent in nova lege prohiberi
De bygamia secundo dicetur in tractatu
de matrimonio. Respondeo dicendum quod sicut ex dictis
patet ad efficaciam in receptis ad susceptio-
nem ordinum vel impedimentum in recipiendo
tamen actum vel impeditur exercitium
persone et ideo particulares defectus in
membris impediunt a susceptione ordi-
nis si sit talis defectus qui maculam
notabilem inferat propter quam deprimeret
persone claritas ut abscissio nasi
vel periculum quod in executione facere pos-
sit aliis non impedit. Sed tamen integri-
tas exigitur de actu et conceptu et per
hoc patet solutio ad obiecta

## Circa consequenter dicendum est

de his que sunt annexa
sacro ordini. Et circa hoc quo-
runtur. Utrum primo utrum ordinati debent
habere corone rasuram et tonsuram.
2o utrum corona sit ordo. 3o utrum
per receptionem corone ad alium tricent? cor-
poralibus bonis. 4o utrum super sacerdo-
talem ordinem debeat esse potestas e-
piscopalis. 5o utrum episcopatus sit ordo.
6o utrum super episcopos possit esse aliqua
potestas superior. 7o utrum vestes ministrorum con-
venienter sint instituite.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod ordinati
non debent corone rasuram habere
quia dominus comminatur captivitatem et dis-
persionem hiis qui se attondent ut
sed dicitur Deuteronomii 32o de captivitate unum
scilicet dominus denudavit caput suum. Et ezechiel
contra ... in verbo eos quod atton-
derent in coma. Sed ministri ecclesie non
debent captivitas sed libertas quantum ad co-
ne tonsura et rasura eis non con-
petit. Praeterea veritas debet respondere figure

sed signum corone precessit in veteri lege in
tonsura nazareorum ut habetur Numeri 6o. Sed
nazarei non erant ordinati. Ergo admissio
eorum videtur quod ministri ecclesie non debent habere
tonsuram vel rasuram corone. Et hoc videtur
per hoc quod constat quod non sunt ministri ecclesie ton-
dentur in religiosis. Praeterea per capillos
superflua significantur quia capilli ex sup-
fluis generantur. Sed ministri altaris debent
superfluitatem a se debent expellere
quantum totaliter debent caput radere et non in
modum corone. Sed contra est quod Gregorius dicit quod ser-
vire deo regnare est. Sed corona est signum
regni. Ergo illi qui ad divinum ministerium
applicantur corona competit. Praeterea capilli
sunt in velamine data ut patet j Corinthiorum xi. Sed
ministri altaris debent habere mentes
revelatam. Ergo competit eis rasura
corone. Respondeo dicendum quod eis qui ad divina
ministeria applicantur competit rasura
et tonsura in modum corone ratione figure
quia corona est signum regni et perfectionis cum
sit circularis. Illi autem qui divinis mini-
steriis applicantur adipiscuntur regiam
dignitatem perfecti in virtute esse debent
competit et ratione subtractionis capillorum
in receptione superiori per rasuram ne
mentes eorum temporalibus occupationibus a
contemplatione divinorum retardentur et ex
parte inferiori per tonsuram ne eorum sensus
temporalibus absorbeantur. Ad primum ergo dicendum
quod dominus comminatur illis qui hoc ad cul-
tum demonum faciebant. Ad 2m
dicendum quod ea que fiebant in veteri testamento
imperfecte representant ea que sunt in
novo et ideo ea que pertinent ad mi-
nistros novi testamenti non solum significat
per officia levitarum sed et per eos illos
qui per aliquam perfectionem profitebantur
nazarei autem profitebantur perfectionem
quandam in depositione corone significatur
temporalem contemptum convenienter in modum
corone deponunt sed omnino totum quia
non dum erat tempus regalis et perfecti

sacerdotum et similiter et quasi tonduntur propter
renunciacionem temporalium sed non dum radu
ntur quia non occupantur divinis ministeriis
in quibus divina conspectat esse mente contempla
ri. Ad 3m dicendum quod non solum designat tem
poralium abiectionem sed et regalis dig
nitatis in forma corone et ideo non debet
totaliter coma tolli et tunc in clericis
videatur ordo

Secundo sic proceditur videtur quod corona
sit ordo quia in actibus ecclesie spiritua
lia corporalibus indicent sed corona est cor
porale signum eius quod circa adeptum
dum corporale signum ideo in designatum videatur et
ergo cum designatum in iure invidat et
ita in coronacione imprimitur caracter et
erit ordo Preterea sicut ab episcopo solum dat
confirmacio et alii ordines ita et corona sed
in confirmacione et aliis ordinibus imprimitur ca
racter ergo in corona et similiter ergo prius
Preterea ordo portat quedam dignitatis
gradum sed clericus hoc ipso quod clericus est in gradu
gradu sed clericus hoc ipso quod clericus in quo
suprapositum constituitur ergo corona posse esse
ordo Ad 3m ordo
clericis ea sed ordo Sed contra nullus ordo
datur nisi in misse celebracione sed to
na et datur absque officio misse ergo
non est ordo Preterea in collacione cuiuslibet
ordinis fit mencio de aliqua potestate ta
ta non autem in collacione corone ergo non est
ordo Respondeo dicendum quod ministri ecclesie apposito
recipiunt ad vacandum divino cultum
in cultu ad divino quo compassi quod per pos
dignitas sunt exercenda et ad hoc
dedit spiritualis potestas ordinis Quedam
dant spiritualis potestas ordinis Quedam
aut sunt que communiter a toto ministerio col
legio sunt sicut dicere divinas laudes et
ad hoc non exigitur aliqua potestas ordinis
sed solum deputacio ad tale officium et hoc
sit per coronam et ideo non est ordo sed pre
ambulum ad ordinem Ad primum ergo dicendum
quod corona sed ultimus aliquod spirituale quod ei
indicet corporalium signum sed hoc non est aliqua
spiritualis potestas et ideo in corona imprimitur
caracter tamen deputacio ad divinum
cultum et ideo talis deputacio debet
fieri per summum ministrorum scilicet per episcopum quod eciam

vestes benedicit et vasa et omnia que ad
divinum cultum applicantur Ad 3m dicendum quod
ex hoc quod aliquis est clericus est in altiori
statu quam laycus non tamen sed aptiore
potestate gradum quod ad ordinem requiritur

Secundo sic proceditur videtur quod per acceptionem
corone aliquis renunciet tempora
libus bonis episcopi cum dicunt cum
tonantur dominus pars hereditatis mee sed
sicut Jeronimus dicit in temporalibus sed de dignitate dominus
habitur pars ergo abrenunciant tempo
ralibus Preterea iusticia ministrorum novi testamenti
debet habundare super ministros veteris te
stamenti ut patet ex 5o sed ministri veteris
testamenti scilicet levite non acceperunt
partem hereditatis cum fratribus suis ergo nec
ministri novi testamenti et hoc idem
Preterea hugo dicit quod postquam aliquis factus est
clericus deinceps debet stipendiis ecclesie su
stentari sed non esset si patrimonium
suum retineret ergo videtur quod abrenunciet
cum quod clericus fit Sed contra est quod Jeremias
fuit de ordine sacerdotali ut patet Jer. 1o
sed ipse fuit possessor hereditatis
ut patet Jer. xxxii ergo clerici possunt habere
patrimonialia bona Preterea si clerici non
possent non videtur tot clerici re
ligiosos et clericos seculares Respondeo dicendum
quod clerici in hoc quod coronam accipiunt non
abrenunciant patrimonio neque aliis
rebus temporalibus quia terrenorum possessio
non contrariatur divino cultui ad quem cle
rici deputantur sed nimia eorum sollici
tudo quia ut dicit gregorius affectus in nimia est
Ad primum ergo dicendum quod dominus dicitur dignatur
pro tempore eorum qui res mundi ita
possident ut ex eo quod tamen aliis
diligatur ita quod ad ponatur finem
sui deo et rebus mundi non tamen
dedignatur scilicet parte eorum qui res mun
di ita possident quod per eas a cultu
divino non retrahuntur Ad 2m dicendum
quod levite in veteri testamento habebant ius
hereditate paterna sed non accipie
bant partem cum aliis tribubus quia
erant per omnes tribus dispergendi et

t fieri non potuisset si bua decima
tam ptem recepissent sicut alie tribus
Ad 2m dicendum q si sint indigentes clici
t ad sacros ordines pmoti eps q eos
pmouit tene eis pvide alis eis non
ten. ipi aut ex ordine suscepto tene
tur ecce ministrare. vn aut hugo
intelligit de illis qui no habent bn
sustententur.

De xm sic pcedit. vide q sup sac
dotalem ordinem no debeat
esse aliqua ptas epalis sicut em intra
esse aliqua ptas epalis sicut ei ita
d ordo sacdotalis ab aaron sumpsit
exordium sicut in veti legenlls cat sup
aaron g° ut in nova d ce aliq ptas sup
sacdotalem. P ptates ordinum
s actus sicut illis actus sac pt ce ma
lor q conservare corpus xi adhuc c cui
ptas sacdotal g° sup sacdotale pta
tem no d ce epalis. P sacdos
i offerendo gerit figuram xpi t cetra
qui se pati pmosis obtulit sicut in ceta
illis e maior x° qr ipe e caput ec
clesie g° ut pus. Et q ptas ta
to e altior q ad plura se exten
dit sicut ptas sacdotalis ut dionis dicit
extendit se ad purgandu t illuminandu
tantum. episcopalis aut ad h t ad
pficiendum g° sup sacdotalem
ptatem d esse episcopalis. P
diuina ministria debent ce magis ordinata
qm hnana sicut hnana offerens ordo
exigit ut i quolibet officio pponat vnus
qui sit pus illius officii sicut pponitur
militibus dux. Sic sacerdotibus debz
aliquis pponi qui sit sacdotu pus
t h e eps g° epalis ptas d esse
sup sacdotalem. R° d q sacerdos
h duos actus principalem f. conficere
corpus xpi et secundarium f. pparare po
pulum ad susceptionem huius sacri. et
pus dem e qtum aut ad pmu ac
tum sacdotis no depedz ab aliqua
superiori potestate nisi diuina. q°m
aut 2m dependet aliq supiori po
testate f. hmana / ois ei potestas

que non pt exire in actum ii psuppo
sitis quibus ordinatoribus dependz ab illa
ptate que illas ordinationes facit. Sa
cerdos aut non pt absolue t ligare
nisi psupposita iurisdictione qua sibi p
datur illi. pt aut conferare qlibz
materiam a xpo determinatam nec aliud
requiritur qtu e de necessitate sacri
quis ex quadam dignitate psupponat
epalis consecratio altaris aut vestimenti
t huiusmodi. et ita pz q opz ce sup sacdo
talem ptatem episcopalis qtum
ad actum secundarium sacdotis no qtu
ad pmum. Ad pmum g° dicendum q aaron sacer
dos fuit t pontifex i. sacdotu pnceps
Sumpsit g° sacdotal ptas ab ipso ex
ordium i qtu fuit sacdos sacrificia of
ferens quod t minoribus sacdotibus lice
bat sicut non ab eo i qtu fuit pontifex
p quam ptatem poterat aliq facere
ut ingredi semel in anno i sca scorum
quod aliis non licebat. Ad 2m dicendum q
qtu ad illum actum no e aliq ptas supe
nor sicut qtu ad alium ut dictum e. Ad
tertium dicendum q sicut omnium rerum naturalium per
fectiones pexistunt exemplariter
in deo ita xpi fuit exemplar omnium of
ficiorum ecclesiae vnde bnus quisque minister
ecclesiae qtu ad aliquid gerit typum xpi
ut contra patz et tamen ille e supi
or qui scdm maiorem pfectionem xpm rep
sentat. Sacerdos aut representat
xpm in h q p seipsum aliquod ministeriu
impleuit. Sed epus in h q alios mi
nistros instituit t ecclesiam fundauit
vn ad epim ptinet mancipare
aliqua diuinis officiis quasi cultum di
uinum ad similitudinem xpi statuens
et xpc h t epus spaliter sponsus
dicitur ecclesiae sicut t xpus.

De 4m sic pcedit. vi q episcopatus
sit ordo. P° q dionis h° q dyo
nisius assignat tres ordines hos ecclesiae
hierarchiae f. epum sacdotem t mi
nistrum. In littera t d q e ordo epor

gonptity P ordo nichil ad e qui
quidam ptatis gradus i spualibus disspe
sandi S; epi pnt dispensare aliqua
sacra que no pnt dispensare sacdo
tes sed oficiacoz & ordiem g° epats
e ordo P i certa no e aliq spua
lis ptas, ordis uel iurisdiccois sed
ea que ptinent ad epalem ptatem
no sit iurisdiccois aliis possit co
mitti non epo qd plus est g° sunt
ptatis ordinis g° ept lz aliqs ordies
quem no hz pur sacdos & c epats
est ordo Sed qt e q bus ordo
no dependet a sacdotio aduc
cessitatem sacri S; epalis potestas
dependet a sacdotali & ulls pt ra
pe epalem dignitatem u pueh habeat
sacdotale g° epats no e ordo P
maiores ordies no ofernitur ii sub
bitis S; epalis ptas tradit i dunc
g° no e ordo P dd q ordo pt acci
pi dupl uno pus q e sacrm & c ut ps
dom e ordinatur oie ordo ad euka
dom e ordiatur oio ordo ad euka
sacrm bn tn ept no heat ptatem
supiorem sacdote epm adhc epats
non eit ordo alio pt osiderri
ordo S; qd officium quedam vel gnca
ez actionu sacraz & c tn ept heat
ptatem i oibus ierarchice vo comple
ministri sup sacdote epats erit
ordo & S hoc loquitur auctoritates
i dicte unde patz solucio ad pm
ad 2m dd q ordo pnt e sacrm in
pmens ostruttem ordinat pu ad
sacrm euka a quo cpe xpi ostet
q ptractatem ipi xpo ofignam
et ideo licet detur aliqua ptas
spualis epo i sui pmocoe pl aliq
prim sacroz non tamen illa ptas
hz oncez couratem & xpt h° epatus
non est sacrm qddam ad 3m dd
q ptas epalis no eius iurisdiccoi
onus sed cra ordis ut eo duc
patet S q ordo aliter accipitur
& sextu st pte vi q sup
epos non possit esse ac

supior sextu q3 oes epi sut apli
successores S; ptas q e data bui a
postoloz s petro est xvi e data
alis aplis io xx g° epist parce
& bus non est sup alui P vito
esse magis dz esse ofonus vi
tui quidcas qui vitui gelibu sed
distrerio episcopalis dignitatis et
ordinacio bms sup aliu ut i lra di
e ayentalibus a tradicta i veti aut
lege non erat g° u c tenta epc bus
sup aliu debz esse P supior po
testas no pt oferri p i feriore neq
equalis p equalem q si ulla ot
diridue q minus e amaiori bn di
citur ad hebr vii° bn & sacerdos
pmonet no epm neq presbitez
S; ept sacdotem et epc pt que
libz epm pmonere quia & hosti
ensis epus ofecrat papam q
epalis dignitatis i oibus e equalis
& c bus epus no hz aliis subee ut
i lra dicitur Ez gt e io logi
i ooilio ostantiopol beneciam
S sepituras & S canonu istitu
ta & diffinitoes stissi antique
Rome epm pm esse & maxime
pistopoz & post ipm ostantiopol
epm g° bus ept e sup aliu P
btus cirillus ept allexadrin dt
ut meba maneam In capite
uro aplico throno Romaoz potisi
uo aplico throno e quereq crede et
ce a quo nrm e quereq crede et
quid tene debeam ipm venera
tes ipm rogates p oibus ipm ipi
solus est reprehendere corripere statuere
disponere solue & ligare loco illius
qui ipm edificauit & nulli aly qd
pm e plenu S; ipi soli dedit cui
oes iure diuino capud i clinant
& primates mundi tamq; ipi dno ihu
xpo obediunt g° epi aliom subst
& de iure diuo Prea q ubicunque
e multa ordinata i bnu optz esse
aliq ole regime sup pticularia
regimina q i oibus ordinibus & actibus
ut di° i° ethi° est ordo S ordies

finitū/ bonū aūt cōe ē diuinū qm̄
bonū spēale ⁊ io sup̄ ptatem regi
tiam q̄ ordinat bonū spēale opꝫ ee
ptatem blem r̄ⁿ boi cōis alis no poss̄
ee obligati ad eum ⁊ io tn̄ tn̄ta cētā
pt vnū tēp' opꝫ q istabilitas sꝫ
ordinari q̄ sit aliq ptās regitiā r̄ⁿ
toti' ecce sup̄ ptatem ep̄aloꝝ qua
vnaqq̄ꝫ spēalis eccā regitur ⁊ hec
est ptās pape et ideo illi q̄ hanc
ptatem negāt scismati dr̄ quasi
diuisores eccā vnitū/ ⁊ it ep̄m
siplicem ⁊ ppam sūt alij gdj dignitatū
considerāes gdib' binomis ꝫ qs vna
ogregatio vel ciuitas ichudit aliaz
sīc ciuitas puīcie ichudit ciuitate cīm
sīc ciuitas ⁊ ciuitas toti' mūdi ichudit ci
tatem toti' regni/ ad p^m go dō q q̄
uis oib' aplīs data sit cōit ptās li
gandi ⁊ soluendi tamē ut ichat ordo
ad significandū q̄ soli petro data ē
ut ordināt q ab eo ad alios ista ptās
debeat descendere pp̄e qd ⁊ ei dixit
singulait cōfirma fr̄es tuos ⁊ pasce o
ues meas .i. loco mei ut crisost̄ dt q
posit' et caput esto frm̄ ut ipi te
i thrano tuo sedentem p dicet et
cōfirmet/ ad 2^m dō q̄ qit iudeoꝝ
no erāt diffusi i diūsis regiōes ⁊ p
no erāt i vna gente ⁊ io no opte
bat q sub eo q' h̄ ptāte plurale alij
potifices distiguerent ꝫ erāt vit' sīc
⁊ gentili^m vit' p diūsas nacioes
diffūdit ⁊ io oportet q̄ ptī ad hoc
magl gētilm ritū qm̄ iudeoꝝ sta
tu ecce cōformet/ ad 3^m dō q ptās sa
dotl ptās excedit aptāte & ḡr apo
testate altiꝰ grād̄ ꝫ ptās ep̄i ex
cedit aptāte spē ḡi aptāte eius
grād ⁊ io ocm̄ actu ierarch^m q pt
face papa i ministros sacros pt
face ep̄i no aūt decꝫ actū quem
pt face ep̄i pt face sacdos i sa
crametoꝝ collacoe ⁊ io quātum
ad ea que sūt ep̄alis ordīs/ oēs

ep̄i sūt equales ⁊ ppt hc̄ qlibꝫ aliū
pt cōsecrare

ad vij^m sic p̄cē. vi^m q̄ vestes mi
strox no cōueniēt̄ sint i ecca
instituete ministri eni noui testati ma
gis tenetur ad castitatē qm̄ minist
veteris ꝫ it alias vestes ministros
veteris testati cāūt feoralia i sig^m
castitatis g^o multo fortiꝰ ee deūt i ter
castitate mistris eccē/ p̄ sacdo^m noui
vestes ministris ecce/ p̄ sacdo noui
testati ē digne qm̄ veteris ꝫ veteris
sacdotes hebant mitras qd ē sig^m
dignitatis g^o sacdotes noue legis deūt
hr̄e/ p̄ sacdos ē ppiquior mistris
ea hr̄e/ p̄ sacdos ē ppiquior ministris
gdib' qm̄ ordo ep̄alis ꝫ ep̄i vtūtur
vestib' ministris dalmaticas q̄ ē ve
stis diacōi ⁊ tunica q ē vestis subdiacoi
g multo fortiꝰ deūt vti eis sīplices
sacdotes/ p̄ i veti lege potifex de
febat sup̄ hūerale qd sigt oni' onus
ut dt Beda ꝫ aūt maxie potifica
li' unus i tulit g^o deūt hr̄e sup̄ hu
merale/ p̄ ecīa roīali quod
febant potifices ve.le. scribebat
doctrina ⁊ vitās ꝫ mitis maxie in
noua lege declaratus ḡr potificib' no
ue legis cōpetit/ p̄ lamina aurea q̄
scptū erat dignissimū nomē dei/ erat
dignissimū ornamētū veteris legis g^o id
maxie debuit cūffic i noua lege
p̄ ea q̄ exteriꝰ geruntur i ministris
eccē sūt signa i terioris ptatis ꝫ archi
ep̄i no hꝫ altiꝰ grāis ptāte q ep̄i
ut dictū ē g^o no dꝫ hr̄e palliū qd
no hūt ep̄i/ p̄ ptās plenitudo
residet penes romanū potificez
ꝫ ipe no hꝫ baculū g^o nc alij ep̄i de
bent hr̄e/ ad hoc dō q̄ vestes mi
stroꝝ designāt ydoneitate q̄ i eis
requiritur ad tractand diuīa ⁊ q̄ quia
sīc q̄ ideb' requirit̄ ⁊ q̄ tum requirit
i supioribus que no exigitur itā in
i feriorib' ideo quedā vestes sūt alij
ministris quedā quedā aūt supiorib'

tur et eo omnibus ministris competit amictus
humeros tegens quo significatur fortitudo
ad divina officia exequenda cum quibus ma-
ripatur et sequitur alba que significat puritatem
vite et cingulum quod significat repressionem
carnis. Sed subdiaconus ulterius habet
manipulum qui ponitur extenso in
minimarum macularum quia mancipatus est
qui sudarium ad extergendum vultum
ipsi cum ad sacra tractanda admittitur
habet et tunicam strictam per quam
doctrina christi significatur unde in veteri
in ipsa tintinnabula pendebant. Sed
diacono cui primo admittitur ad doctrinam
nove legis annunciandam. Et diaconus
habet amplius stolam in sinistro hume-
ro in signum quod applicatur ministerio
in ipsis sacris et dalmaticam que
est vestis longa scilicet lata quia in dalmati-
a vestis consuevit ad designandum
et pectoribus pronus vestis consuevit. ad designa-
dum quod ipse provida dispensator sacrorum
est ipse cum strictam ex ipso dis-
ponit ipse cum stricta... ex ipso dis-
pensat in dispensacione aut largitate
peccat. In dispensacione aut largitate
... sed sacerdoti in utroque humero po-
nitur stola ut ostendatur quod ei plena po-
testas dispensandi sacra datur non
ut ministro alteri. Et ideo stola descendit
ut ad inferiora, sed et casulam que significat
caritatem quia sacramentum caritatis sunt cuba...
dispensat. Sed episcopus addit ix orna-
menta super sacerdotes que sunt caligae
sandalia succinctorium dalmatica
tunica mitra cyrotece anulus et
baculus quia ix sunt que super sacer-
dotes possunt scilicet clericos ordinare virgines
benedicere basilicas dedicare clericos
deponere synodos celebrare crisma
conficere et vasa consecrare vel per aliquos
consistitur rectitudo gressuum per sanda-
lia que pedes regunt contra terrestri-
nos; per succinctorium quo stola ligatur
cum alba amor honestatis; per tunicam
perseverancia sicut Joseph talarem
tunicam habuisse legitur qui descen-

dit usque ad talos per quos significatur extre-
mitas vite; per dalmaticam largitas
in operibus misericordie; per cyrotecas cautela;
per mitram utriusque testamenti sciencia, sed
et duo cornua habet; per baculum cura
pastoralis qua debet colligere vagos quod
significatur curvitas in capite baculi; susten-
tare infirmos quod ipse stipes significat baculi;
et pungere lentos quod significat stimulus
in pede baculi. Unde versus: Collige,
sustenta, stimula vaga, morbida, lenta. Per anulum sacra fidei
cum qua desponsatur Christo ecclesia in
quo eciam desponsatur Christo ecclesia in
loco Christi. Sed ultimo archiepiscopi pal-
lium habent in signum plenitudinis potestatis
quod significat cum torquem auream que sole-
bant legitime certantes accipere.
Ad primum quod dicitur quod sacerdotibus veteris
legis induebant femoralia ille vir
tempore quo ad primum ministerium accedebant
et ideo in signum castitatis sunt servande
in sacrificiorum oblacione femoralibus
utebantur. Sed ministris nove testamenti
dicitur perpetua continencia et ideo non est
simile. Ad secundum dicitur quod mitra non erat
signum alicuius dignitatis fuit enim sic
quedam galerum ut Ieronimus dicit. Sed cydar
que erat signum dignitatis solum pon-
tificibus dabatur sicut modo mitra.
Ad tercium dicitur quod potestas ministrorum ei competit
sed in ordine non autem in sacerdote quia ipse
non confert illos ordines et ideo magis
cum quam sacerdos vestibus ministrorum
utitur. Ad quartum dicitur quod loco superhume-
ralis utitur stola que eandem significacionem habet
est ad quod erat superhumerale. Et dico
dicitur quod pallium succedit loco superhume-
ralis. Ad quintum dicitur quod pro illa lamina
habet pontifex nunc crucem ut innocen-
cius dicit. Sed pro femoralibus habet sandalia;
pro linea veste albam et pro baltheo
cyngulum; per podere tunicam et pro
ephot amictum et pro racionali a-
nulum et pro cydari mitram. Et dico

viiiᵒ dd q quis no habeat alt' gne pratem tamen eandem hz aplicem no ad hanc pfcoem designandam sibi palliu datur q' vdiq3 ctudat. ad viiiᵒ dd q romanus potifex non vtitur baculo q' petrus misit vnu ad suscitandu quedam discipulu suu q' p'ea fuit e'pus treuensis. et no i ecclia treuensi ipsa baculu portat tuo' talis nel et i signu q' no hz caritatem pratem q' ornatio baculi significat

Oct h considerandu est de matrimonio

et pᵒ agendu e de eo i q'tu e offi'm nature 2ᵒ i q'tu e sacram 3ᵒ i q'tu absolute et p se consideratur. Circa pᵐ que runtur .xx. pᵒ vtrum sit de iure na. 2ᵒ vtrum cadat sub precepto 3ᵒ vtrum actus sit licitus 4ᵒ vtrum eius actus possit e meritorius

Ad pᵐ sic pcedit vide q matrimonium no sit nale q' ius nale e q' nat' oia aialia docuit. sz i talibus aialibus e coniunctio sexuu abs q matrimonio g' matrimonium no e de iure nale. P' id q' e de iure nali i nali. P' id quolibz statum venitur i hoibus sz quolibz statu no fuit i quolibz statu hoium q' sicut dicit tulius i pᵒ rethor hoies a p'ncipio silvestres erant et vi tae nemo scivit p'pios ut certos hnp uit nemo scivit p'pios ut certus fiat i q'b matrimonium p'sistit g' no e nale. P' nalia sut eadem apud omnes sz no eo de no e matrimonium apud omnes sz no eo de no e matrimonium apud omnes q' diu'sa mode cu p'diversas legibus diu'simode matrimonium celebrat' g' no e nale. P' illa sine qb' pt saluari nate i ten no videtur e nalia sz nat i tendit conservatio spei p generatoem q' pt esse sine matrimonio ut p' fornicatione g' ma trimonium no e nale. Sz q' e q

i pᵒ digestorum dicit' ius nale e maris et femine coniunctio qua nos matrimonium apel lamus. P' phs viiiᵒ ethicorum dicit q' ho est nalis coniugalis mal' qua politicum sz ho e nalis aial politicum et gregale ut ipse dicit g' e naliter coniugale et' coniugi' sz matrimonium e nale. P' dd q' aliqd dr e nale dupl' vno modo sicut ex p'n'pis ut ex necessitate catam ut moueri sursum e nale igni et et matrimonium no est nale sicut nec aliq' eorum q' mouente libero arbitrio explentur. Alio modo dr nale ad qd nat i clinat sz mediante libero arbitrio cople tur sicut actus virtutu nales dicuntur et isto modo matrimonium e nale q' ro nalis i clinat ad ipm dupl' pᵒ q'tu ad p'ncipalem eius fine q' est bonum plis. non e i tendit na solu ... plis sed traductionem et pfectionem q'uamque plis sed traductionem et p'fectionem usq3 ad pfectum statu hois i quantum homo est qd est status virtutis. Un homo est qd est status virtutis. sz phs tria a patribus habemus s. esse et nutrimentum et disciplinam filius aut a utem nutrimentum et disciplinam filius aut a utem non posset aprie certi certitudinem parentis habe non posset nisi determinatos et certos parentes habe ret quod no esset n' esset aliqua obligatio viri ad mulierem determinata que matrimonium facit. 2ᵒ quantum ad secun dam finem matrimonii q' e mutu um obsequium sibi a coniugibus i rebus domesticis i pensum. sicut e nat i clinat ad civitatem ubi homines simul cohabitent q' vnus no sufficit sibi i oibus que ad vitam p'tinent, vt dicit i pᵒ po litic, ita et eorum quibus nat' polliticus. ita et eorum quibus i diget humana vita quedam opa sunt competentia viris quedam mulieribus sunt competentia viris quedam mulieribus ... natura monet ut sit quedam associatio viri ad mulierem i qua e matrimonium. Et has duas causas ponit phus i viiiᵒ ethicorum. Ad pᵐ g' dd q' na hois ad aliqd i clinat dupl' q' e genus nature quod ... e cue oibus aialibus. Alio modo q' e conveniens nature differencie

species que habundat aque in oppositum est
ratione sed est prudentie actus ut tempran
tie et naturam generis comunis sit inclinat
omnibus animalibus non tamen est eadem modo in
omnibus. Ita etiam non inclinat eodem modo
in omnibus sed secundum quod diversimode competit
ad matrimonium quod inclinat naturam hominis
ex parte differentie quantum ad secundam rationem
assignatam. Unde philosophus hanc rationem ponit
[in] hominibus super alia animalia sed quantum
ad primam rationem inclinat ex parte ge
neris. Unde dicit quod filiorum procreatio ge
neralis est omnibus animalibus tamen ad hoc non incli
nat eodem modo quia quedam animalia sic
quorum filii nati statim possunt sibi suf
ficienter sibi victum querere vel ad
quorum sustentacionem mater sufficit
et in hiis non est aliquis maris ad feminam
determinatio. In illis autem quorum filii
indigent utriusque sustentatione sed ad pa
rum tempus invenitur aliqua determina
tio ... ad tempus illud sicut in avibus quibusdam
quantum ad tempus illud sed in aliis quibusdam
sicut in homine quia indiget filius cura pa
tris et matris usque ad magnum tempus est ma
ximum usque ad magnum tempus est maxima
xima determinatio masculi ad feminam
ad quam natura generis inclinat. Secundo
ad ... ratione ... ea ... quantum ad
secundum dicendum ... non tamen compleat sed
aliquam gentem ... ampliat primum
aliquarum gentium per quod ab aliis
pro illius gentis ... quod non in omnibus
gentibus est districta quia non in omnibus
provenit ad effectum licet ad ipsum natura
ratio inclinat. Non autem est ... ratio
quod apud ... genus ... sit septima ... re
citat fuisse ... Secundo ... quod
secundum philosophum 13° ethicorum natura humana non
est inmobilis sicut divina et ideo diversificat
ea que sunt de iure naturali secundum
diversos status et conditiones hominum quod
eam ... in rebus divinis ... natu
ralis invenitur. Ad ... quod ... non tamen intendit esse ... sed ea
perfectum est ad quod exigit matrimonium
ut ... patet.
Et 2m sic procedit ... quod matrimonium
adhuc maneat sub precepto



quia preceptum obligat quamdiu non revo
catur sed prima institutio matrimonii
fuit sub precepto ut ... dicitur ... nunquam
hoc preceptum legitur revocatum immo con
firmatum est ... quod deus coniunxit homo
non separet ergo adhuc matrimonium est sub
precepto. Preterea precepta iuris naturalis semper
obligant sed matrimonium est de iure
natura ... ergo etc. Preterea bo
num ... est melius quam bonum in ...
... bonum gentis est divinius quam bonum
unius hominis ut dicitur in 1° ethicorum. Sed preceptum
... datum ad conservationem individui
... adhuc obligat ergo
multo magis preceptum de matrimonio quod per
tinet ad conservationem speciei. Preterea ubi ma
net eadem ratio obligationis eadem
debet manere obligatio sed propter hoc
obligantur homines ad matrimonium quia tunc quo
tempore ... multiplicatio humani generis
... idem sequitur si quis
... potest libere a matrimonio abstinere
videtur quod matrimonium sit in precepto. Preterea
nulli debetur premium. Sed contra est
quod dicitur in corinthiis qui non iungit ma
trimonio virginem suam melius facit
quam qui iungit ergo contrahere matrimonium
... non est sub precepto. Preterea nulli
debetur premium pro transgressione
precepti sed virginibus debetur spe
ciale premium scilicet aureola ergo matrimonium
non est sub precepto. Respondeo dicendum quod natura
inclinat ad aliquid dupliciter ...
sed ad id quod est necessarium ad perfectionem
... et talis inclinatio quemlibet obli
gat quia naturales perfectiones omnibus sunt
... Alio modo inclinat ad id quod
est necessarium multitudini et cum multa sint
... quorum ... impedit aliud ... tali in
clinatione non obligatur quilibet homo
per modum precepti alias quilibet homo
obligaretur ad agriculturam et ad e
dificationem et ad huiusmodi officia que sunt
necessaria communitati hominum sed inclinationi na
ture satisfit cum per diversos diversa con
plentur ... ut ergo ad perfectionem
humane multitudinis sit necessarium ...

contemplative vite inservire quem maxi-
me per matrimonium impeditur. Inclinatio
ad matrimonium non obligat per modum
precepti etiam secundum philosophos. Unde Theo-
frastus probat quod sapienti non expedit
nubere. Ad primum ergo dicendum quod preceptum
illud non est revocatum nec obligat
tamen ratione iam dicta nisi il-
lo tempore quo paucitas hominum exige-
bat ut quilibet generationi vacaret.
Ad 2m et 3m patet responsio ex dictis. Ad 4m
dicendum quod natura humana generaliter inclinat ad diversa
officia et actus ut dictum est
sed quia est diversimode in diversis prout
individuatur in hoc vel in illo unum ma-
gis inclinat ad unum illorum officiorum
alium ad aliud et ex hac diversita-
te simul cum divina providentia que omnia
moderatur contingit quod unus eligit
unum officium ut agriculturam alius aliud
et sic et quod quidam eligunt matrimonialem vi-
tam et quidam contemplativam. Unde nul-
lum periculum imminet.

Ad 2m sic proceditur. Videtur quod actus
matrimonialis semper sit peccatum. 1 Cor.
7. Qui habent sint tamquam non ha-
bentes. Sed non habentes non habent
actum matrimonialem. Ergo etiam ha-
bentes peccant in actu illo. Praeterea Isa.
59. Iniquitates vestre diviserunt inter
vos et Deum vestrum. Sed actus matrimonia-
lis et Deum dividit hominem a Deo. Unde Exo. 19.
precepit populo qui debebat Deum videre
quod non accederet ad uxores suas. Ideo
dicit quod in actu matrimoniali presentia Spiritus Sancti
prophetarum corda non tangit. Ergo est
iniquitas. Praeterea illud quod secundum se est turpe
nullo modo potest bene fieri. Sed actus
matrimonialis est concupiscentia adiuncta
que semper est turpis. Ergo semper est peccatum. Praeterea
nihil excusatur nisi peccatum. Sed
actus matrimonialis indiget excusari
per bona matrimonii ut Magister dicit. Ergo
est peccatum. Praeterea de similibus specie
idem est iudicium. Sed concubitus

matrimonialis idem est specie cum actu
adulterii quia ad idem tendunt scilicet ad spe-
ciem humanam. Ergo cum actus adulterii sit
peccatum et actus matrimonii peccatum erit. Praeterea
superfluum in passionibus corrumpit virtu-
tem. Sed semper in actu matrimonii est su-
perfluitas delectationis adeo quod absor-
bet rationem que est principale hominis bo-
num. Philosophus dicit 7 Ethicorum quod impossibile est
nem aliquid in ipsa intelligere. Ergo actus
matrimonialis semper est peccatum. Sed contra 1 Cor.
7. Virgo si nubit non peccat.
Et 1 Thessal. Volo iuvenculas
nubere procreare filios. Sed procreatio
filiorum non potest esse sine carnali com-
mixtione. Ergo actus matrimonialis non est
peccatum alias Apostolus non voluisset id.
Praeterea nullum peccatum est in precepto. Sed actus
matrimonialis est in precepto 1 Cor. 7:
Uxori vir debitum reddat. Ergo non
est peccatum. Respondeo dicendum quod supposito quod natura
corporalis sit a Deo bono instituta impossibi-
le est dicere quod actus quo procreatur proles
sit universaliter illicitus ut in eo medium
virtutis inveniri non possit nisi po-
natur secundum quorundam insaniam quod
res corporales create sunt a malo
deo ex quo forte derivatur quod
in littera tangitur et ideo est pessima
heresis. Ad primum ergo dicendum quod Apostolus non
per hoc illis non prohibuit matrimonii
actum sicut nec rerum possessionem cum
dixit Qui utuntur hoc mundo sint
quasi non utentes sed in utraque
fruitionem prohibuit quod patet ex ipso
modo loquendi. Non enim dixit
sint non habentes vel non habentes
sed quasi non utentes vel non habentes.
Ad 2m dicendum quod Deo coniungimur
et secundum actum gratie et secundum habitum contempla-
tionis et amoris. Quod ergo primam
coniunctionem separat semper est peccatum non
autem secundam quia aliquis actus
parvo licita circa res inferiores
animum distrahit ut actu Deo con-

iugi non possit ydoneus et si pcipu
ꝙ accidit i carnali quietē i qua
deberet mēs p delectacōz i temporaꝫ et pp
hʼ illis qbus ɔtēplari ꝗ sac tractare
i diuinʼ p tpē isto abstinētia ab
exorib; et sbhʼ et dr ꝙ ipi ses qui
adactū venelatōe secretorʼ non
tangebat mētes ppheʼ i tpē ma
trimonij. Ad 2ᵐ dicit ꝙ ꝯpitudo illa
corporis non ē ꝯpitudo culpe s; pene
ꝯrpcio pa pueniens ut sʼ i sīlibus vi
exptio pa pueniens ut ʼ i sīlibʼ vi
nes et inebria corpis vōi no obediat
et pp hʼ vō no sq. Ad 6ᵐ dicit ꝙ illud
ppʼ exorui di qd aliquā ꝯtitudes
mali hz et no ē mali at tn; ꝯtinuū
appaʒ ꝙ qda excogit ad tō qdaʒ
at tanto et ꝗ actꝫ matrimonial pp
tempʼ ꝯtupie hz ꝯtitudinem actꝫ
tordiati io p bona mrio excusat
Ad 7ᵐ dicit ꝙ ꝯpīuc
ut non sit pcim
sint eiʒ spē nē tn; dicit ipse mors
quā vna ꝯcupiscentia variat ꝯ accede
adpiaꝫ ul no ꝯuam si et coīde
ꝯlōioiz p violetia ul p ꝯpsicia sa
cit diuersam spem mortʼ ꝯpinis sit
ꝯua specie nate et tū bruī ē licitū
aliud illicitū. Ad 6ᵐ dicit ꝙ sup
ꝯfluitas passionē vtute ꝯrrupit no
sōm i pcedit racōis actū s; tollit
vōis ordinē qd no facit delectacōis
rōis ordinē qd no facit delectacōis
i tensio i actu matrimoniali qꝛ ipsi u
ordinetur hō tn; ē acōne potenciaꝫ

Deinde qst pcedit sic ꝙ actꝫ ma
trimonialis no sit meritorius

Quia sicut dicit sup ꝯst mris 1ᵃ et si v
tentib; se penam no ꝯferat inte
deni tame no pstat s; mitū ressp
tū mercedis dr gᵉ actꝫ matrimonial
no ē meritorius. Pr 1ᵒ qd ē mitori
dimitte no ē laudabile s; laudabile
ē vgitas p quā mrio dimittit
ꝙ matrimonialis actꝫ no ē mitorius
Pr q vtit i dulgentia sibi facta
bificio recepto vtit s; exphʼ ꝙ a
bificiū pstat bificiū no meretur
gʼ etc. Pr mitū i difficultate
ꝯsistit sʼ et vtus s; actꝫ matrimo
nialis no hz difficultatē s; delecta
cōnē gʼ no ē mitorius. Pr 1ᵒ ꝯdū
pt sʼ sʼ pcō no ē mitorium qꝛ no
pt lso sicut merci et demeri s; ac
tū matrimoniali sʼ ē pcim veniali gᵒ
gᵒ actꝫ pdictus no pt ēe mitorius.
Sz ꝯ ōis actꝫ qui implet pcepm
ē mitorius si ex caritate fiat s; actꝫ
matrimonialis ē hʼ ꝙ dr 1 corinth 7 vxor
vir debitū reddat etc. Pr ōie
vtutis ē mitorium s; actꝫ pdc ē iusti
cie qꝛ ē reddicō debiti gᵒ ē mitorius.
Responsio dicit ꝙ nullus actꝫ ex deliberata
volutate pcedens sit idifferens ut
i 2ᵒ lʼa dcm ē actꝫ matrimonialis
sp ē pcim ul mitorium i eo qui grām
habet si ergo ad actū mrioli vtū
i ducat ul religio ut pcerandam
tū dei pcreetur ē mitorius. Si actū
moueat libido sistens ite bona
matrimonij ut sʼ ulta adulia aliē
de vellet ē pcim veniale. Si autē
extra bona matrimonij efferat ut sʼ
ꝯ quā s; mre eadē si fuere ꝯponeret
ē pcim mortale. Natā at manet
no pt ad actū qᵒ ordinet ratio
et sic erit motus vtutis ul no ordi
netur et sic libidinis. Ad pm gᵒ
dicit ꝙ radix merendi ꝙtū ad pre
mium substale ē ipa caritas s; qtm
ad acū deleacō mitū existit i
difficultate actꝫ pt si actus
mrio no poit mitorii s; poit
modū. Ad 2ᵐ dicit ꝙ hō pt me
ri i minorib; bonis et i maiorib;
vn qui ad minora bona dimittit
ut maiora laudabil facit at lau
dandus ē aū tamē mitū ꝯi
stedme. Ad 3ᵐ dicit ꝙ i dulgea
que ē de minorib; malis etc
i dulgetur actꝫ matrimonij put
ad ipm mouet libido i ꝯra ter
minos mrio existens sʼ ei ꝯst
veniale pcim s; put ad ipm mo

net utrius tunc est unitoris et non sed
indulgentiam nisi quod est indulgentia de
meritis bonis que idem est quod confessio
net est inconveniens quod ille qui tali con
fessione utitur mereatur per bonus usus
officiorum dei unitoris est. Ad 10m dicendum
quod difficultas laboris requiritur ad unitum
primum ad de talis sed ad unitum efficacia
le requiritur difficultas consistens in ordi
natione medii et hoc est in tactu unctio
nis et actio non se

## Consequenter considerandum est

de unione ipsius an sit sacramentum.
circa quod quaeruntur 4or. Primo utrum
sit sacramentum. 2o utrum debuit institui
ante peccatum. 3o utrum ipsum conferat gratiam.
4o utrum carnalis commixtio sit de in
tegritate matrimonii.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod unio non
sit sacramentum. Omne enim sacramentum no
vae legis habet aliquam formam quae est de esse
sacramenti sed benedictio quae fit per sacerdotes
in nuptiis non est de esse matrimonii ergo non
est sacramentum. Praeterea secundum Hugonem sacramentum est ma
teriale elementum ergo non est sacramentum. Praeterea
sacramenta habent efficaciam ex passione
Christi sed per unionem non conformatur homo
passioni quae fuit poenalis cum habeat
delectationem adiunctam ergo non est sacramentum.
Praeterea omne sacramentum novae legis efficit quod fi
gurat sed unio non efficit coniunctionem
Christi et ecclesiae quam significat ergo unio non est
sacramentum. Praeterea in aliis sacramentis est ad
quod est res et sacramentum sed hoc non potest inveniri
in matrimonio cum non imprimat characterem
alias non iteraretur ergo non est sacramentum. Sed
contra est quod dicitur Ephes. v sacramentum hoc magnum
est etc. Praeterea sacramentum est sacrae rei signum
sed unio est huius ergo etc. Respondeo dicendum quod sacra
mentum importat aliquod remedium
sanctitatis homini contra peccatum exhibitum per
sensibilia signa. Cum ergo hoc inveniatur
in unione inter sacramenta computatur. Ad primum

ergo dicendum quod verba quibus consensus exprimitur matri
monialis sunt forma huius sacramenti non autem
benedictio sacerdotis quae est quoddam sacramentale.
Ad 2m dicendum quod sacramentum unionis perficitur
per actum eius qui sacramento illo utitur sicut
poenitentia et ideo sicut poenitentia non habet ali
quam materiam nisi ipsos actus sensui
subiectos qui sunt loco materialis
elementi ita est de matrimonio. Ad 3m
dicendum quod quamvis matrimonium non conformet
passioni Christi quantum ad poenam conformat
tamen ei quantum ad caritatem
per quam pro ecclesia sibi coniungenda pas
sus est. Ad 4m dicendum quod unio Christi
ad ecclesiam non est res contenta in hoc
sacramento sed significata non
contenta et talem rem nullum sa
cramentum efficit sed habet aliam con
tentam et signatam quam efficit ut
dicetur. Magister autem ponit rem
non contentam secundum eorum opinionem
qui non ponebant rem contentam. Ad 5m
dicendum quod etiam in hoc sacramento sunt illa tria
quia sacramenta tantum sunt actus exterius appa
rentes, res et sacramentum est obligatio
quae nascitur viri ad mulierem ex talibus
actibus, res autem ultima contenta est
effectus huius sacramenti, non contenta autem est res
quam magister determinat.

Ad 2m sic proceditur. Videtur quod matri
monium non debuit institui
ante peccatum. Quia illud quod
est de iure naturali non indiget in
stitutione sed unio est huiusmodi ut ex dictis
patet ergo non debuit institui. Praeterea sacra
menta sunt quaedam medicinae contra
morbum peccati sed medicina non praeparatur
nisi morbo ergo ante peccatum non debuit in
stitui. Praeterea ad idem institutio una
sufficit sed unio fuit instituta
et post peccatum ut infra dicetur ergo ante pec
catum non fuit institutum. Praeterea in
stitutio sacramenti debet esse a deo sed ante

peccatum uba que ad unionem pertinent u
se de terminate adeo secundum abraham / illa
aut uba q deus dixit crescite et mul
tiplicamini dicta sunt ex bonit in gn
no e unio quod unio non fuit insti
tuta ante peccatum / Pro unio e sacramentum
nove legis secundum sacramenta nove legis a xpo
institut sumpserunt g non debuit ante
peccatum institui / Sed contra e quod dicit
c 19 quod non legistis quia ab initio qui
fecit masculum et feminam fecit eos
Pro unio e institutum ad actus plis
secundum ante peccatum erat homini a peccato
secundum ante peccatum debuit unio ista
plis q ante peccatum debuit unio ista
tam — pro quod natura inclinat ad
unio in tendens aliquod bonum quod
servatur secundum diversos hominum status et no
oportet quod illud bonum diversimode in
diversis statibus hominum instituatur et
ideo unio que ordinatur ad pro
actum plis que erat natura ideo
pro non existente institutum fuit ante
peccatum 2m aut quod remedium peccati
peccatum / 2m aut quod remedium impletur
post wlnus peccati post peccatum tempore legis
nature secundum aut determinatio personarum
institutio habuit in lege moysi / Sed
2m quod representat misterium xi et ecclesie
institutio habuit in nova
nova lege instituta habuit ad ali
secundum hoc sacramentum nove legis quantum ad ali
as utilitates que ex matrimonio
consequuntur sed e amicitia et mutuum
obsequium sibi coniugibus in pensu
hec institutio a civili lege / Ex quo
de ratione sacramenti e quod e signum et remedium
dum ideo quantum convenientiae instituta
omnes competit ei ratione sacramenti sed
quantum ad primum competit ei quod sit officium
nature quantum ad ultimum competit
in officium civilitatis / Ad primum g dico
quod illa conditio fuit de iure naturali
indigent institutione quantum ad eorum
determinationem que diversimode competit
2m diversos status sed de iure naturali
est quod malestrata preveniat secundum thes

pena tali culpe opponat pro determi
natione iuris positivi / Ad 2m dico quod
matrimonium non e bene remedium quod peccatum
secundum pri e remedium nature et institu
tum fuit ante peccatum non tamen fuit e
in remedium / Ad 3m dico quod secundum diversa
in remedium oportet in unio determinari non e in
quod oportet in unio determinari non e in
conveniens quod habuit diversas institu
tiones et illa dicta sacri instituto non est
eiusdem secundum idem / Ad 4m dico quod ma
trimonium ante peccatum institutum fuit adeo
et adam homini unberem de costa formavit
in adiutorium et dixit eis crescite et
multiplicamini et cum aliis similibus
dixit non tamen peccata eodem modo in plenum
sed per homines Adam verba illa protulit
adeo inspiratus ut intelligeret matrimonium
institutionem a deo factam / Ad 4m dico
quod quantum ad hoc quod unio e sacramentum nove
legis non fuit ante xpum institutum
ut patet ex dictis

Dico 3m sic procedendo utrum unio
non conferat gratiam quod sic hu
ius contra sacramenta ex sanctificacione ibi
sunt gratiam conferunt secundum unio non
bilem gratiam conferunt secundum unio non
secundum aliquam sanctificatur quod sit de essentia
eius quod non confert gratia in ipso / Pro e
eius quod non confert gratia in ipso / Pro oe
sacramentum conferens gratiam confert ipsum ex eius
forma sua secundum actus qui se ratione this
sacramento non sit ea gratia quia sic esset pelagia
nana heresis quod gratia non sit ea
gratia / et in operis non sit aliquid sanctifica
gratia in matrimonio aliter gratia datur
Pro gratia ordinata contra wlnus peccati e
natura dilatibus wlnus spiritualibus
in bellum concupiscentie wlnus a peccato e
ut hoc homines matrimonium continere et pul
tum esset valde a matrimonio absti
nere / Pro infirmitas non accipit me
dicamentum ab eadem a qua accipit
infectionem secundum pro unio concupiscentia accepit
incrementum quod dicit pro pbie 13 ethicorum ista
ablatio e appetitus concupiscentie et per oppositum
augetur g dicit quod in matrimonio
non confertur remedium gratie contra
concupiscentiam / Sed contra diffinio et dif

finitu[m] sicut s[un]t s[ed] i[n] diffinitione sa
cramenti ponit[ur] causalitas gr[ati]e q[uod] e[st] cu[m] ma
t[rimoni]o n[on] p[otes]t s[ecundu]m est ex gr[ati]a Ad 3m
d[icendum] q[uod] co[n]iu[n]ctio est contra i[n] remedium s[ed]
no[n] e[st] i[n] remedium nisi i[n]q[uantu]m aliqua[m]
efficaciam habet q[uo]d habet alias efficaciam
tie ad reprimendam co[n]cupiscentiam s[ed] co[n]cupis
centia no[n] reprimit[ur] n[isi] p[er] gr[ati]am g[ratia] i[n] ipso
confert[ur] gr[ati]a Ad 4m d[icendum] q[uod] circa h[oc] fuit
triplex opinio q[ui]da[m] ei dixerunt q[uod] ma
trimoniu[m] nullo mo[do] e[st] c[aus]a gr[ati]e s[ed] e[st] t[antu]m signum s[ed]
h[oc] no[n] p[otes]t stare q[uia] s[ed] h[oc] i[n] nullo habun
daret a[ucto]ritatis veteris legis s[ed] n[on] no
cet aliq[ua] r[ati]o gr[ati]e s[e]c[un]d[u]m n[on]n[u]llos se
q[ue]ns assumeret quia e[st] in remedium
p[ro]vocat satisfacta co[n]cupisc[enti]e ne de[m]
p[ro]vocat sati[s]f[a]c[ere] in minus artat habu
ctos p[ro]vocat et minus artat habu
erit et i[n] veteri lege ex ipsa na
actu[m] et ideo alii dixerunt q[uod] confert ibi
gr[ati]a i[n] ordine ad recessu[m] a malo gr[ati]a
excepti[one] ap[ud] q[uo]s p[er] matrimo[niu]m peccatu[m] ess[e]
s[ed] h[oc] co[n]venientis par[?] q[uia] h[oc] et i[n] veteri lege
et ideo dicunt q[uod] confert recedere a malo
et i[n] spiritu i[n]stringit co[n]cupiscentia[m] ne extra
bona matrimonii feratur no[n] at per
gr[ati]am illa[m] fit aliq[uo]d auxiliu[m] ad
bene operandu[m] s[ed] h[oc] no[n] p[otes]t stare q[uonia]m
q[uod] eadem gr[ati]a que impedit peccatum est
et q[ue] ad bonum inclinat sicut idem calor
et q[u]i ad bonum inclinat s[ed] idem calor
q[ui] aufert frigus et q[ui] calefacit s[ed]
alii dicunt q[uod] matrimo[nium] i[n]q[uantu]m i[n] fide Christi
contrahitur h[abet] ut conferat gr[ati]am adiuva
ntem ad illa operanda q[ue] i[n] matrimonio requi
runtur et h[oc] probabilius e[st] q[uia] ubicu[m]q[ue] dat[ur]
divinitus aliqua facultas dant[ur] et au
xilia q[ui]b[us] homo co[n]venie[n]t[er] uti possit facul
tate illa sicut p[atet] q[uod] o[mn]ib[us] potentiis anime
respondent aliq[ua] membra corporis i[n] actu
exire possint s[ed] cu[m] i[n] matrimonio de
tur homini ex divina institutione facultas
utendi uxore sua ad procreatione[m] prolis
datur et gr[ati]a sine qua illud co[n]venient[er]
facere no[n] possit s[ed] et dep[er]itate ordi[n]is
p[ro]p[ter] donu[m] e[st] et ista gr[ati]a data e[st] ulti
ma res co[n]tenta i[n] h[oc] sacra[mento] Ad pri[mu]m
e[r]go d[icendum] q[uod] q[ui]p[pe] s[ed] aqua bap[tis]mi q[uod] cor

p[us] tangit et cor abluat ex virtute v[er]bi
ita matrimo[nium] h[abe]t habet q[uod] Christus sua passi
one illud rep[re]sentavit et no[n] p[ri]ncipal[ite]r
ex aliq[ua] sanctificatione sacerdotis Ad 2m d[icendum] q[uod]
sicut aqua bap[tis]mi cu[m] forma v[er]bor[um] no[n]
operatur i[m]mediate ad gr[ati]am s[ed] ad caracte
re[m] ita actus exteriores et v[er]ba
exprimentia co[n]se[n]su[m] directe faciunt
nexu[m] q[ue]nda[m] q[ui] est sacra[mentum] matrimo[nii]
et h[uius]mo[d]i nexus ex virtute divine i[n]stitutio[n]is
omnis dispositive operatur ad gr[ati]am Ad
3m d[icendum] q[uod] r[ati]o illa procedit co[n]tra
co[n]cupiscentie morbu[m] possit aliquod effica
cius remediu[m] adhiberi adhibe[tu]r
aut maius remediu[m] p[er] opera spiritualia
et carnis mortificatione aliud qu[a]m
matrimo[nium] no[n] co[n]stituit Ad 4m d[icendum] q[uod]
co[n]tra co[n]cupiscentia[m] remediu[m] p[rae]stat matrimo[nium]
p[er] gr[ati]am que i[n] eo datur alio[mod]o ex
p[ar]te actus cu[m] h[oc] d[icitu]r dupl[iciter] p[ri]mo ut actus
ad que co[n]cupiscentia i[n]clinat extinc[ti]o[n]e tur
pitudine careat et h[oc] fit p[er] bona ma
trimonii que honestant carnalem co[n]cu
piscentiam alio ut actus turpitudine huius
impediatur q[uo]d fit ex ipsa natura actus
qui du[m] co[n]cupiscentie satisfacit i[n] actu co
niugali ad alias co[m]mixtiones no[n] ita i[n]
vitat q[uia] ut et dicit ap[osto]lus melius est nube
re q[uam] uri q[uonia]m et op[er]a co[n]cupiscentie co[n]gru
entia p[er] se nata sunt co[n]cupiscentiam augere
tamen p[er] q[uod] ro[ne] ordinantur ipsa[m] rep
rimunt quia ex similibus actibus similes relin
quuntur dispositiones et habitus

Ad 2m sic p[ro]ceditur videtur q[uod] carnalis
co[m]mixtio sit de integritate matri
monii i[n] ip[s]a ei i[n]stitutione matrimonii
dictum est erunt duo in carne una s[ed] hoc
no[n] fit nisi p[er] carnalem co[m]mixtione[m]
ergo e[st] de integritate matrimonii p[rae]terea illud
q[uo]d p[er]tinet ad sacri significatione[m] e[st] de ne
cessitate sacri ut i[n] p[ri]ma d[ist]i[nctione] e[st] s[ed] car
nalis co[m]mixtio p[er]tinet ad significatio
ne[m] sacri ut i[n] l[itte]ra d[icitu]r ergo est de inte
gritate sacri p[rae]terea matrimo[nium] e[st] sacra[mentum]
s[ed] remediu[m] q[uod] co[n]cupiscentie p[rae]stat
s[ed] qui d[icit] ap[osto]lus 1 Cor 7 melius est
nubere q[uam] uri s[ed] h[oc] remediu[m]
no[n] p[rae]stat q[ui] carnaliter no[n]

 

ↄuisteret ꝗ idem ꝗ ꝓnc. Et ↄtra
i padiso fuit ↄiūctio ꝗ ibi no fuit car
nalis copula ꝗ ↄmixtio carnalis
no e de integritate sacri m̄rio. ℞.
siorem ex sua na signicacoe i portat
ꝗ sm carnali ↄmixtione e matrio
ꝗ ut i lr̄a dr̄ ꝗ carnalis ↄmix
tiuis ut i lr̄a dr̄ ꝗ carnalis ↄmix
bono e de integritate sacri. R^o dō
ꝗ duplex e integritas vna ꝗ attēe
dr̄. ꝗ ꝑfectom p̄mam ꝗ ↄsistit ipā ee
rei. alia que attendr̄ ꝗ ꝑfectiom 2^a
ꝗ ↄsistit i opone. ꝗ carnalis ↄmix
tio est quedam opo sm ꝗ m̄rio ꝑ ꝗ
no est quedam opo sm ꝗ m̄rio ꝑ ꝗ
facultas adꝗ datur. no ꝯ carnalis
ↄmixtio de secunda ꝑfectioe matrio
no de p̄ma. Ad p^m ꝗ dr̄ ꝗ adā
exposuit i integritate matrim ꝗtu
ad ꝑfectom ꝗ rē ex suo actu
i notescit. Ad 2^m dr̄ ꝗ significacō
rei ꝯtinue e de necessitate sacri
et adhuc significatoz no ꝑtinet ↄmix
tio sed adnem ↄtentam ut ex dic
tis patet. Ad 3^m dō ꝗ res no ꝑ
uēt ad finem sui ꝗ actu ꝑpriu unde
ex hoc ꝗ fi m̄s matrimon no ꝗ si sm
carnali ↄmixtione optet ꝗ sit
de scda integritate et non de p̄ma.
Ad x^m dō ꝗ ante ↄmixtiom car
nalem e m̄rio i remediu ex gra
que i eo datur. ꝗmis no ex actu ꝗ
ꝑtinet ad integritatem scdam

## Consequenter consi-

derandū est de matrimonio
absolute ↄsiderato. Ubi p^o
agendū e de sponsalibus. 2^o de
matrimonio i se. 3^o de eius causa
efficiente scz ↄsensu. x^o de eius bonis.
7^o de i pedimentis ipius. 6^o de secun
dis nuptiis. vii^o de quibusdā ma
trimonio annexis. Circa p^m querun
tur. p^o ꝗ sint sponsalia. 2^o qui
possit ꝯtrahere sponsalia. 3^o utrum spon
salia dirimi possint

Ad p^m sic ꝓcedr̄. Vr̄ ꝗ sponsa
lia no ↄueniēt dicantur
futuraꝝ nuptiaꝝ ꝓmissio ut hēt
ex dictis nicolai ꝑpe. ꝗ sicut ysid
dicit ꝗ promittit ꝗ ꝗ spondet et spon
tione ꝗ ꝓmittit ꝗ ꝗ spondet et spon
sores dat ꝗ a sponsalibus dr̄ aliqs
sponsus ꝗ male dr̄ ꝓmissio. ꝑt ꝗ
cuiq ꝓmittit aliqs debet ꝗ ↄpelli
ad soluendum ꝗ ille qui sponsalia ↄtra
xerunt no ↄpellitur ꝑ ecclam ad m̄rio
ↄplendū ꝗ sponsalia no sunt ꝓmissio
℞. i sponsalibus no e quīqz sola ꝓ
missio sed addit iuramentu et aliq
arre ꝗ ut ꝗ no debent solum ꝑ ꝓ
missionem diffiniri. ℞. matrimonia
debent ee libera et absoluta sed
sponsalia aliqu fiunt sub aliq
ↄdicione et carupiede ꝑtinent ꝗ no
ↄueniēt dicuntur ꝓmissio nup
tiarum. ℞. ꝓmissio de rebus e futu
ris ut vituperatur. Iacob x^o. ꝗ cōa sacra
sunt vituperabile no sunt ꝗ
no. ꝗ aliqs e vituperabile no ꝗ ꝗ
si futuraꝝ nuptiaꝝ ꝓmissio. ℞.
nullus dr̄ sponsus nisi a sponsalibus sed
dr̄ sponsus extantibus nuptiis
ut i lr̄a dr̄ ꝗ sponsalia no sunt
futuraꝝ nuptiaꝝ ꝓmissio. R^o dō
ꝗ ↄsensus i coniugalem copulam ꝑ uba
de futuro non facit matrimonium ꝗ ma
trimonii ꝓmissionem et ꝗ ꝓmissio dicitur
sponsalia a spondendo ut dicit ysid
nam an vsu tabulaꝝ matrimon cau
tores dabant spondebat se i vice
ↄsentire i m̄rim et fideiussores
dabant. fit aut ꝓmissio dupl
s. absolute et sub ↄdicione. x^or modis
p^o nuda ꝓmissione ut cū dr̄ accipia
pia te i meam et cetera. 2^o datis arris
sponsalicie ut pecunia vel aliqs
huiusmodi. 3^o simul sub atractoe x^o in
veniente iuramento. Si aut fiat
ista ꝓmissio sub ↄdicione distinguend
est ꝗ aut e ↄdicio honesta ut cum
dr̄ accipia te si parentibus placuerit.

et tunc stante condicione stat promis
sio et non stante non stat. Et est ho
nesta et hec duplex. Aut est circa bonum ma
trimonii ut si dicam accipio te si be
nena solitus promittes et tunc non con
stant sponsalia. Aut non est circa bonum
matrimonii et tunc stat promissio sed
tollenda est condicio. Ad primum quod dicit
quod ipsa sponsalia et sponsarum donacio
est promissio confirmata et non aliud de
nominatur. Qui apte cori. Ad secundum dicit quod
ex tali promissione obligatur unus
alteri ad matrimonium contrahendum et precipue ma
taliter non solvens promissum et teneatur
legittime impedimenti et per hoc cetera cogit
impugnando primum per predictum tamen ipsos
contenciosos non compellit quia matrimonia
coacta consueverunt malos exitus
habere nisi forte iuramentum interveniat
quia tunc cogendus est ut quidam dicunt
Quivis alias non videntur ... per ...
propinquos si de uxoricidio timetur
Ad tertium dicit quod illa addita non sit in
si adfirmandam promissionem sed non
sit aliud quam promissio. Ad xx dicit quod
condicio illa que apponitur non tollit ma
trimonii libertatem quia si est inhonesta debet
abici si aut honesta aut de bono simpliciter
ut si dicatur accipio te si placet
parentibus et hec condicio non tollit libertatem
sed auget eius honestatem. Aut est de uti
libus ut si dicatur contraho tecum si dabis
m. C. et tunc hoc non potest quia ad bene
dictum conscium matrimonii sed intellige ut pro
missio dotis bene matrimonio libertatem
non prestat quamque aut apponitur condicio
penitencie per modum pene et tunc quia ma
trimonium debet esse liberum talis condicio
non stat nec potest exigi pena qui
non vult matrimonium complere. Ad [illegible]
dicit quod sponsalia non intendit prohibere
quod ad ultimam promissionem stare debet
futurum sed quod non permittat quia sit
diuidium [illegible] debita sua bona
dorum quod debet apponi condicio si de

volunt que et si verbis non exprimatur tamen
debet intelligi. Ad vi dicit quod in matri
monio debet considerari ipsa quantitas matri
monii et cuius assumpcionis pertinet in futurum et sponsa
sue a sponsalibus contractis per verba de fu
turo et assumpcionis 2i dicit aliquis sponsus
ad quem contractum est matrimonium per verba de pre
senti quod ex hoc ipso quod matrimonium sponsum attu
lerit in prima sponsione dum sponsalia contrac
ta sunt que sunt quedam secundaria matri
monii sed ex hominis voluntate

Secundum est presupposito quod tempus septennii
non sit competenter assignatum spon
salibus contrahendis contractis aliquis per alios
et non requirit discrecionem in illis ad
quos pertinet sed sponsalia fiunt per parentes
utroque illorum ignorante ergo sunt spon
salia quod ita fiunt sed ante sponsalia sep
tennium sed post. Preterea sed ad contractus
sponsalium requiritur esse voce utrum ita ad
consenciendum in penam morte sed sicut quod [illegible]
vat quod dicatur quidam puer quinquennis blasphe
mie penam exsolvens est quod et ante septe
nium possunt contrahi sponsalia. Preterea spon
salia ad matrimonium ordinantur sed in matrimonio
non assignatur unum tempus puelle et
puero quod in sponsalibus septennium utrique
assignari non debet. Preterea ex tunc possunt aliqui
sponsalia contrahere ex quo eos possunt sentire ... sp
... placere sed signa talis placentie fre
quenter apparent in pueris ante septennium
quod ante id tempus possunt contrahi sponsalia. Preterea
si aliquis ante septennium contrahunt et postea
post septennium ante tempus pubertatis contrahunt
sponsalia per verba de presenti reputantur
inter eos sponsalia sed hoc non est ex 2o
contractu quia tunc non intendunt spon
salia sed matrimonium contrahere ergo ex primo
quod ante septennium possunt sponsalia
contrahi. Preterea in hiis que communiter fiunt a
pluribus quod deest suppletur ab altero
sicut patet in trahentibus navem sed contractus
sponsalium est quedam accio communis contra
hentes ergo si unus sit pubes potest contrahere
cum puella septem annorum sponsalia quia

qd tunc desinit de tpe alt' pprie habi
dat / P si aliqui iuxta etatem
pubtatis pxime an eam othut per
uba de pnti reputant' iter eos ma
trimoniu go puir vo si an septeniu
finito qz plupi othut pulla de
uu uo pte reputabunt' iter eos ee spon
salia / Ad 2m dm qp septeniu e tpus
deffinatu sponsalibz tpure satis ra
tionabilr otrahendis qr cu sponsalia
sint qdam pmissio futuraz ut dcm
est opz qp illoz sint q aliquo
pmitte possint qp no e n illoru
q habet aliqm pvidentia de futuris
que (ep) roia degnt / respectu cuius
triplex gdus notatr s phm i p' ethi
primus e cu quis neqz p se itelligit
p se neqz ab alio capere pt / Scds e cu
p se non suffic(i)at ad itelligendu s ab
alio cape pt / 3us e cu ho z ab alio
iam cape pt z p se ipm osiderare
et qz io i hoie pmulati qualest
s qp qctatur motus z plixibilitas
huomu sensualitatis ideo pmus
status hois io pm statu hois cepti
uel hono ante pm septeniu z p'
h' illo tpe null' ... e abiliz
ratione sponsalibz s ad scdm
statu i tipit puerie i fine pmi
septenii tunc z tunc tpis pueri ad
scolas ponuntur s ad 3m hoi i tipit
puerie i fine scdi septenii qu
ad ea q ad psona illius ptinet in
quo ratio eius natur' qualestt / ex
pta ad ea que ext' ipm st i fo
cty septenij z io an pm septeniu
nulli otractu ho aptus e s i fine
pmi septenij i tipit esse aptus ad
aliq pmittend' i futurus ptin' i
hoie que ratio natalie magis ilustrat
non aut ad obligand' se petuo
vinculo qr adhuc non firma vo
luntatem hz z ideo tali tpe pnt
othe sponsalia s i fine scdi sep

tenij iam pnt se obligare de hijs q
ad p'sonam eius ptinent uel ad religi
onem uel ad ogiugiu s p9 triu septe
niu z pt de alijs se obligare z 2m
leges osituit' et ptas de rebz suis
disponendi p9 xxv anu / Ad pm go
dm qp si an anos pubtatis fiat otactus
sponsalium palin aliis uel alt' recla
mare pnt tunc nichil tu fcis e ideo
qp n aliqua affinitas otrahat' ex h'
z ideo sponsalia i' e aliqs p psonas si
alias otrahunt' tolun' habent i ptu
illi i' e quie gthent' et' ate debita
tacentes no reclamant ex q' i bel
ligntur osentire hijs q p alios sut
pnt / Ad 2m dm qp quidam qp ille
puer de quo g(re)g(orius) narrat non fuit
dapnatus ut mortali peccavit sed
visio illa fuit ad pacem q(ue) tristitiam
q i puero illo peccaverat non corrigens
eum / Sed h' expsse dr' itentoni
gregorii dicentis qp pater pueri eius pui
filii negligens non puum pravis
jelitentis nubis nutrit et ideo
dm qp ad ipm morte sufficiat ex
osensus pris sed i sponsalibz est
osensus i futurum p maior aut discreo
osensus requiritur ad pmittendu
rationis requiritur ad pmittend'
i futurum qm ad osentiend' i actu
i futurum / Et ideo ante pt homo
uim pditem et ideo ante pt homo
peccare mortaliter qp possit obli
gare ad aliquid i futurum / Ad 3m
dm qp i tpe otractus matrimonii no
solu requirit' dispositio ex pte osensus
ex pte anime sed z ex pte corporis ut
corpus sit coniugio aptum / Et quia
puella i xij anno ... ut posset
esse actum ... apta pueris at
i fine scdi septenij ut phs ait
i x' ethicorum ... aut ... disticas
accipiunt qui tunc i sponsalibz requi
ritur ideo i sponsalibz determinati
triu tpr utrisqz no at i matrimo

Ad x^m dd q illa placentia q est i puero ante septenium no pcedit ex pfco rois usu tn no dum sit suscep tibiles plene discipline sz magis q tingit ex motu nature quam ex aliq rone ideo no sufficit talis place tia ad sponsalia ptrahenda. Ad v^m dd q qnis p 2^m ptractu itan 1° no sane dut matrimo^s tame ostendit se nondum habe pfectum puissioz ideo p^or ptractus accipit firmitatem. Ad vi^m dd q trahentes nandum agunt p mod^u vnius cause et ideo qd deest vni pt sup pleri ex altero sz sponsalia ptrahen tes agunt ut distincte psone et spon salia no n iter duos esse pnt vn i utroqz requiritur q sit sufficiens ad ptrahendum ideo defectus vnius sponsalia ipedit nec ex altero pt suppleri. Ad vii^m dd q sic e in sponsalibus si appinquat ptrahentes tpe septenii ptractus septenii habz robur qr sz phm i2° phi qd parum deest . qi nichil deesse videtur. sz aut ppinquitas a qbusdam determinat tpe vi mensium sz melius e q determinet sz conditionem ptrahentium qr i qbusdam magis accelerat usus rois quam i aliis

D. 27 pe vide^r q sponsalia dirimi no pnt altero religionem intrante qr de pecunia quam alteri pmitto non pnt alteri libere obli gationem facere sed ille q sponsalia ptrahit corpus suum obligans pmit tit mulieri go non pt se offerre deo ulterius i religione. Item videtur q non debeant dirimi quia alter coniugum ad longinquam regionem se transfert quia in dubiis tutior pars eligenda est sed tutius eet q eum expet taret go tenetur eum expecta re. Item q nec dirimantur p egritudinem quam aliquis incurrat

post ptracta sponsalia qr q p pe na nullus debeat puniri sz vir q i infir mitate incurrit punitur ideo q eius pus aufert qd i illa habebat q sibi fuerat desponsata go pp infirmitate corporalem no debent sponsalia dirimi. Item vide^r q nec pp affinitatem interuenientem ut q u^r pp affinitatem interuenientem ut q si sponsus cognoscat sponse sor nerem .... go sponsa punitur pp pctm sponsi quod no e^t inconueniens. Item videt^r q no pnt se inuicem absoluere qr h e maxime leui tatis ut p^o ptrahat et postmodum se absol uant sed talis nullius debet abesse sus pitio go etc. Item vi^r q nec pp alterius fornicationem qr adhuc p spon salia vnus no accipit ptate in corpus alterius et ita videt^r q i nullo se inuice peccant si iterum fornicantur et sponsalia dirimi non debent p h^c. Item videtur q nec pp alterius fornicationem qr adhuc p sponsalia p totum contractum alia p vba de pnti quia secunda tio secunda no deroguit conditione pme go nec secundus ptractus pt de rogare primo. Item videtur q no p defectum etatis possit dirimi qr qd non est non pt dissolui sz ante etatem determinatam nulla fuerunt sponsalia go dirimi no pnt. R^no dicendum q in aliis predictis casibus sponsalia ptracta diri muntur sed dissimiliter qr i duobus s. cum qs ad religionem confugit et cum alter coniugum cum alio de pnti pubes ptrahit ipso iure sponsalia dirimuntur sed i aliis casibus dirimi debent. Ad p^m igitur dicendum q tales pmis sio soluitur p mortem spiritualem tinquis sit spualit ut dom e. Ad 2^m dd q dubium determinatur ex q q alter non apparet statuto tpe admonitionis p formido unde sit ex parte eius non defuit.

quin miroy oplet pt licite alti
nube si pro aliq° Si aut pcam
steterit q matrimo non e opletu Sz
age pmam de pro fracte pmis
sionis et iurameti si pra metmy
ithelt r ybe cu alia si volt judio
cere. Ad xiiij dd q ante otratu
matrimo si aliq cui infirmitate i
firmat alter illoz it quo sit otta
sponsalia q tpus debilitet mimis
ut epylesia vel paralisis a en
deformet ut abscisionasi vel orbi
tas oculor a aliquid grui a q sit
tas uculor a aliquid g q sit
o bonu oplie ut potest lep q solet
plem i fite pnt sponsalia dimi
plem i fite pnt sponsalia dimit
ne sibi i vitem displicat cu mio
sit otratu malu exitu sortiat nec
p pena pnitur qd si expona tap
ppena pnitur q8 si expona
ini reptat qd no e i huiusmodi. Ad
dd qsi spons ognovit osangea spo
se vel e cotra dimi dent sposalia
tacite pbandi sola fama sufficit
tacite pbandi sola fama sufficit
ppt scandalu vitandu. Causa ei q
i futurn expectat effectu suos i pe
dunt a suis effectibus no soy qx eo q
e sz r exeo qd futuru e. Ven sicut
affinitas si cet tpe otratus spo
salium i pedisset otractu illu ita
si i veniat cu mio qd e effs
q dem sponsalium i pedit por otrat
tus ab effcu suo. Nec ibi aliquid
detrhit alci ymo ei ofert ex ab
solvit abeo qui p fornicatoz se a eo
diversi rexit. Ad v dd q qdez
rumpunt ipsa tn si qt coeest
sinceritat que expsse dt adistar
eor qui sanctitate fidei otrahunt
r p tra cau de sibi remittunt pt i
patria tollerari si mutuo se absol
vit qui sposalia otraxerit. Ad
ad hoc dicit q cotra magis h sustinz
ne peryurium eveniat. Ad pp h sit depne
Sz hic no vi exeo queere q addit
r eo dd q no sp clemitats rete
tare que pus sumta sit q iter
te puit prudentie nostre ut

di ibi sicut ipsius. Ad xi dd q quo
no dederunt sibi mutuo potestate cor
por sponsalia otrahere tamen ex
eo efficiunt sibi i vice suspecti de
no servanda fide i futurum r io pt si
bi permittere q alii sponsalia di
mitendo. Ad vij dd q ratio illa
tenet si cet bivoie vterisque otrahe
si 2us otratus matrimony e fortior r
ideo soluit pmi. Ad viij dd q q
mis no fuerint vera sponsalia tn fuit
ibi qdam sponsalium modus r io ne bi
de et apprbare adamice legitime be
ueris. Dz pete soluco sponsalium pu
dicio esse faciendam ppter bonum ex
emplum

## Cinde considerandum

est de rone matrimony
circa qd querit tria pmo vtrum
matrimoy sit i gnre quantitatis 2° vtrum
onvenienter vocetur 3° vtrum quo
venienter diffiniatur

Ad pmum sic pcedit vr q matrimony non
sit i gnre quantitatis. Ad vinclum
quo aliqua ligant differt a quantitate
ppa sicud causa ab effcu sz ma
trimonium e vinclum quoddam q viri ma
trimonii ligant q no e i gnre quanta
tivorum. Pr omne sacrum e sensibile
signum sz nulla rone actus e spes quanti mat
monium cu sit sacrum no erit i gnre
relacois r ita nec i gnre quantitatis
Pr quantitas e relaco equiparantie
sicud equalitas sz no e ibi a mio
equalitas relaco i vtrisque extremis
ut Avicenna dt ut tra quantitas r sic
si matrimony e i gnre quantitatis non
erit enim hic matrimonium it duos con
iuges. Sz o relaco e sp aliq
ad libitum refertur dr ei maritus
uxoris r uxor mariti uxor g° ma
trimony e i gnre relacois n e aliud
quam quantitas. Pr vnico duor ad
quam quantitas ad vnum no fit nisi p quantitatem
h aut fit pmatrim ut dr quin 2°
erunt dua i carne vna g° mio

est in genere coniunctionis / Primo dicit quod coniunc-
tio adunationem quandam importat. Cum
ubicumque est adunatio aliquorum ibi est
aliqua coniunctio. Sed actionem que or-
dinatur ad aliquid unum dicitur in ordine
ad illud adunari sicut multi homines
adunantur ad unam militiam aut
negotiationem exequendam ex quo dicun-
tur commilitones adinvicem vel socii ne-
gotiationis. Et ideo cum matrimonio or-
dinentur aliqui ad unam generationem
et educationem prolis et iterum ad unam
vitam domesticam constat quod in ma-
trimonio est aliqua coniunctio per quam
dicitur maritus et uxor et talis coniunctio ex
hoc quod ordinatur ad aliquid unum est ma-
trimonium. Coniunctio autem corporum aut animorum
ad matrimonium consequitur. / Ad primum ergo
dicendum quod matrimonium est vinculum quo ligantur
formaliter non effective. Et ideo non oportet
quod sit adiunctione / Ad secundum dicendum quod
quamvis ipsa relatio non sit sensibilis at-
tamen causa eius potest esse sen-
sibilis. Nec in sacramento requiritur quod sit sen-
sibile illud quod est res et sacramentum. Hoc
enim modo se habet in hoc sacramento predicta coniunctio
sed verba exprimentia consensum qui sunt sacramentum
tantum et causa predicte coniunctionis sunt sen-
sibilia / Ad tertium dicendum quod relatio fun-
datur in aliquo sicut in causa ut simili-
tudo in qualitate et aliqua sicut in subiecto
ut in ipsis similibus et ex utraque parte potest
attendi unitas et diversitas ipsius
quia hec similitudo non est eadem qua-
litas numero sed specie in utroque simi-
lium et iterum ista similitudo potest diversi nu-
mero sicut et de equalitate. Et ideo equa-
litas et similitudo omnibus modis est a-
lia in utroque simili et equali. Sed
relatio que est matrimonium ex una par-
te habet unitatem in utroque extre-
morum scilicet ex parte cause quia ad eandem
numero generationem ordinantur. Sed ex parte
subiecti habet diversitatem secundum numerum

et ideo hec relatio est una et multi-
plex ex parte subiecti et secundum quod est multiplex ex
parte subiecti significatur hiis nominibus ux-
or et maritus. Secundum autem quod est una
significatur hoc nomine matrimonium.
Ad 2m sic proceditur. Videtur quod inconvenienter
matrimonium nominetur quia denomina-
tio debet fieri a digniori. Sed pater dign-
ior est matre. Ergo magis debet deno-
minari a patre quam a matre. Preterea
unumquodque debet denominari ab
eo quod est de essentia eius. Quia ratio quam
significat nomen est diffinitio ut dicitur in 4°
metaphysice. Sed impetratio non est de essentia
matrimonii. Ergo non debet matrimonium nup-
tie appellari. / Preterea species non potest pro-
prio nomine appellari ab eo quod est ge-
neris. Sed coniunctio est genus matrimonii.
Ergo non potest ipsum coniugium nominari.
Sed in contrarium est communis usus loquentium.
Respondeo dicendum quod in matrimonio est tria considerare.
Primo essentiam ipsius que est co-
niunctio et secundum hoc vocatur
coniugium. 2° causam eius que est
desponsatio et per hoc vocantur nup-
tie a nubo quia in ipsa sollempni-
tate desponsationis qua matrimonium
perficitur capita nubentium ve-
lantur. 3° effectum qui est
proles et sic dicitur matrimonium
ut Augustinus dicit contra faustum. Quia ideo
quod mulier non debet ad aliud
nubere nisi ut sit mater. Potest
et matrimonium dici quasi matris mu-
nium id est officium quia feminis
incumbit maxime educande
prolis officium. Vel dicitur matrimonium
quasi matrem muniens quia
iam habet que defendatur et
muniatur. Sive ut dicit isidorus
quasi matrem monens ne virum
relinquat alteri adherens
vel dicitur matrimonium quasi via [illegible]

quia ideo fit communicatio ad bona plenius materiali inducendum vel dicitur matrimonium amoris et cetera vel dicitur matrimonium ut ipsum dicit a matre et nato quia per matrimonium officitur aliqua mater nati. Ad primum ergo dicendum quod quamvis pater sit dignior quam mater tamen etiam plenius mater magis officiosa quam pater et ideo quia mulier ad hoc principaliter facta est ut sit homini in adiutorium huius prolis non autem vir ideo hoc nomen est bene plus nomen autem viri potest hic fundamentum est bene plus non autem vir et hoc nomen matrimonium magis pertinet ad coniugium matrimonium quam pater. Ad secundum dicendum quod aliquando essentialia componuntur per actualia et essentialia aliquando nominantur per accidentalia aliquando nominatur et ideo et per accidentalia aliquando vero et nomine debet ea vel nominetur. Ad tertium dicendum quod aliquando speciem accidentalem nominatur ab eo quod est communis perfectorum specierum completa sed generis cognitum speciei cuique et completa sed generis cum aliquid addit quod ad dignitatem aliquid addit quod ad dignitatem pertineat sicut ipsum accidentale nomen pertineat sicut ipsum accidentale vero ipsum accidentale nomen ipsum quia aliquando autem ipse nomine ipsum quia aliquando completa specie complete personam quia in una specie completa reperitur in genere et non alia in speciei debetur in genere et non alia in speciei denominat alia causa quia competit creato materiali denominat alia quia competit creatio corpori quod est generis materialis sed creatio non invenitur proprie in animatis quamvis non non inveniatur proprie in animatis quia non sit materia et similiter et opposito quia coniunctio et maxima debet adulterium per matrimonium et maxima sit mors et corporum ideo coniugium nominatur.

Deinde considerandum est de predictis quod convenienter diffiniatur ibi quia in materia diffinitur materia quia matrimonium additur quia diffinitiones autem quod matrimonium est mulieris ad proprio maritale quia est mulieris ad proprium maritale matrimonio sed que ponit maritales matrimonio diffinitiones quod bene coniunctionum in matrimonium diffinitiones quod sit enchiridion in diffinitionibus et istis quod sit coniunctio in diffinitionibus officii viri mariti per matrimonium per se officii viri mariti iuncti ita coniunctio bene videtur quod non coniuncti ita ut coniunctio maritalis quam magis dici coniunctio maritalis quam uxoraria. Praeterea consuetudo adiungit morum pertinet sed frequenter matrimonio iuncti sunt valde moribus dispares quod non debet poni in diffinitione matrimonium in diffinitione vite consuetudinem.

retinens. Praeterea inveniuntur alie diffinitiones de matrimonio date quia per hugonem matrimonium est duarum personarum legittimarum de coniugio consensus. Secundum quosdam autem matrimonium est consortium communis vite et communicatio divini et humani iuris. Et quales iste diffinitiones differunt. Respondeo dicendum quod sicut dictum est in matrimonio tantum consideratur principia causa ipsius et essentia ipsius et effectus et secundum hoc hee tres diffinitiones inveniuntur de matrimonio date nam quoniam diffinitio hugonis tangit causam scilicet consensum et ista nota est diffinitio sententiarum et ista posita tangit essentiam matrimonium et illa posita tangit essentiam matrimonium et in diffinitione que dicit differentiam coniunctionis quae est materialis qua ponit et coniunctionem legittimarum personarum ponit et differentiam contrahentium ad speciem quae dicit maritalis coniunctionem ad speciem quia matrimonium sit coniunctio in natura cum ad ad quia coniunctio sit coniunctio in natura et ad coniunctionis talis quia est ab esse essentiam ordinatur et hoc est quod dicitur quod ad unam conformitatem pertinet ponit et vitam illius vitam pertinet ponit et vitam illius coniunctionis quia indissolubilis est in hoc coniunctione quae dicitur in dividuam sed alia diffinitio quae dicit in dividuam et cetera sed alia diffinitio tangit effectum ad quem ordinatur matrimonium scilicet vitam communem in rebus domesticis et quia communicatio aliqua lege ordinatur ideo ponitur ordinatio iuris divini et humani istius coniunctionis secundum ius divinum et humanum aliis autem contractus ut negotiatores et militares in solo iure humano in sola ratione sunt. Ad primum ergo dicendum quod aliquando pura causa sed tamen diffinitio non sit nominata et in diffinitione alii sunt quorum ponuntur aliquo postea sunt pura quod de causis sed in diffinitione quo sunt posita quo ratione sed in diffinitione qualitatis ponitur quale a qualitate ponitur quale a qualitate cum dicitur qualitas est per quam quales dicimur et ideo et ita in diffinitione matrimonii ponitur maritalis ut sit sensus quod matrimonium est coniunctio ad ea que mariti officium requirunt que non potuerunt enim nomine exprimi. Ad secundum dicendum quod per hanc differentiam tangitur finis coniunctionis ut dictum est et quia ut dicit apostolus vir non est propter mulierem

sed inter ipsos viros ideo hec differentia potius est secundum aliud quam nomine. Ad 3m dicendum quod sicut vita civilis non importat actum singularem huius vel illius, sed ea que ad civitatem civilem pertinent, sic vita coniugalis nichil aliud est quam conversatio ad talem communicationem pertinens. Et ideo quantum ad hanc vitam semper coniunctio est individua, quamvis sit divisa quantum ad actus singulares utriusque. Ad 4m patet solutio ex dictis.

## Dis. xxvii consensus

De consensu ubi primo agendum est de consensu secundum se considerato. 2° de consensu iuramento vel carnali copula firmato. 3° de consensu coacto et conditionato. 4° de obiecto consensus. Circa primum queruntur quinque. Primo utrum consensus sit causa efficiens matrimonii. 2° utrum consensum oporteat per verba exprimi. 3° utrum consensus expressus per verba de futuro faciat matrimonium. 4° utrum consensus per verba expressus de presenti, si desit interior consensus, faciat verum matrimonium. 5° utrum consensus in occulto factus per verba de presenti faciat matrimonium.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod consensus non sit causa sufficiens matrimonii. Sacramentum enim non est a voluntate humana sed ab institutione divina. Sed consensus est a voluntate, pertinet. Ergo non est causa matrimonii.

Praeterea. Unius effectus est una causa. Sed matrimonium inter duos est unum, ut dictum est. Consensus autem duorum sunt diversi, quia diversorum sunt et in diversa, ex parte viri consensus in uxorem, ex alia in virum. Ergo consensus non est causa matrimonii.

Sed contra est quod Chrysostomus dicit: matrimonium non facit coitus sed voluntas.

Praeterea. Vir non accipit potestatem in corpus quod est in libero alterius nisi per eius consensum. Sed per matrimonium accipit uterque coniugum potestatem in corpus alterius, ut patet 1 ad Cor. 7, cum prius uterque liberam potestatem



sui corporis haberet. Ergo consensus facit matrimonium.

Respondeo dicendum quod in omnibus sacramentis est aliqua spiritualis operatio mediante materiali operatione que eam significat, sicut in baptismo fit ablutio interior spiritualis per ablutionem corporalem. Unde cum in matrimonio sit aliqua spiritualis coniunctio, inquantum matrimonium est sacramentum, et aliqua materialis, secundum quod est in officium nature et civilis vite, oportet quod mediante materiali fiat spiritualis virtute divina. Unde cum coniunctiones materialium contractuum fiant per mutuum consensum, oportet quod hoc modo etiam fiat matrimonialis coniunctio. Ad primum ergo dicendum quod sacramentorum prima causa est divina virtus que in eis operatur salutem, sed cause secunde sunt instrumentales, materiales operationes ex divina institutione habentes efficaciam. Et sic consensus in matrimonio est causa. Ad 2m dicendum quod matrimonium non est ipse consensus, sed quedam unio ordinatorum ad invicem, ut dictum est, quam consensus facit. Nec consensus ipse significat coniunctionem Christi ad ecclesiam, sed voluntate eius factum est ut ecclesie coniungeretur. Ad 3m dicendum quod sicut matrimonium est unum ex parte eius in quod fit coniunctio, quamvis sit multiplex ex parte coniunctorum, ita et consensus est unus ex parte eius in quod consentitur, scilicet predicte coniunctionis, quamvis sit multiplex ex parte consentientium. Nec est directe obiectum consensus vir, sed coniunctio ad virum ex parte uxoris, et similiter ex parte viri coniunctio ad uxorem.

Ad 2m sic proceditur. Videtur quod non oportet consensum per verba exprimi, quia sicut per matrimonium redigitur homo in potestatem alterius, ita per votum. Sed votum obligat quoad Deum etiam si non exprimatur verbis. Ergo et consensus facit matrimonium obligatorium etiam sine expressione verborum. Praeterea matrimonium potest esse inter aliquos quorum uterque sibi invicem exprimere non potest, quia vel sunt muti vel diversarum linguarum. Ergo expressio consensus per verba

requirit ad matrimonium / Pro si obiciatur
de quo est dificultate facti contrahunt extra
non est factum sed in aliquo casu est matrimonium
sine expressione verborum sed si puella tacet
presentia parentibus cum verbis tradentibus
quia expressio verborum non est de necessitate ma
trimonii / Sed contra matrimonium est factum exte
rius sed omne factum requiritur aliquid
sensibile signum quia in matrimonio est
sensibile signum ita oportet ibi saltem esse verba exprime
ntia expriment consensum sensibiliter
Pro in matrimonio fit contractus in lucra
tivum sed in quolibet contractu oportet
esse expressionem verborum quibus se invicem homi
nes obligent ergo in matrimonio oportet
esse consensum per verba expressum / Ad obiecta
sed expressum patet quia matrimonium
sit ad modum obligationis in contractibus
materialibus et quia nullus contractus non
potest fieri nisi sit in modum voluta
tem principalibus primat quod contra
here oportet quod consensum matrimonii faciens
verba expressum ut expressio verborum
se habeat ad matrimonium sed publice exterius
se habeat ad primum ergo dicendum quod in voto non
est aliqua sacramentalis obligatio sed spiritualis
alias tamen non oportet quod fiat ad modum
nullum contractum ad hoc quod obliget sed
est de ueritate / Ad secundum dicendum quod quamvis
non possint verba pro animo verbis
exprimere possunt tamen exprimere
nutibus et tale nutus pro verbis re
putantur / Ad tertium dicendum quod sed dicitur
quod de facto vittode eos qui coniunguntur
sine oportet consentire ut timorem se spon
tanee recipiant quod indicat fieri
si desponsatio non contradicat / Bu
si in desponsatione consentit tacet illo et si
verba parentum consentit pro eius pusillanimitate
verbo puelle sed eum pusillanimitate suf
quod sit eius ex quo non contradicit

Tertium sic proceditur videtur
quod consensus expressus per verba de fu
turo matrimonium faciat / Ergo sicut se habet
presens ad presens ita futurum ad futurum
sed consensus per verba de presenti expressus
facit matrimonium de presenti ergo consensus

per verba de futuro facit matrimonium in futuro
Pro sed in matrimonio fit quedam obligatio
per verba exprimentia consensum ita ut in aliis
similibus contractibus sed in aliis contrac
tibus non differt utrum per verba de presenti vel
de futuro obligatio fiat quia in iurando
differt / Pro vota religionis homo
contrahit matrimonium spirituale sed votum
religionis fit per verba de futuro et abso
lute fit etiam matrimonium pro si per verba de
presenti fit / Sed contra est quod ille qui consentit
in aliquam per verba de futuro et postea
in aliam per verba de presenti sed iura debet
habere secundam uxorem sed hoc non esset
si consensus per verba de futuro faceret mat
rimonium quod ex quo licitatum est ma
trimonium cum una ea vivente non potest
contrahi cum alia igitur consensus per verba de futuro
non facit matrimonium / Pro qui promittit ali
quid faciendum non dum facit illud sed qui
consentit per verba de futuro promittit
consentire in aliquam contracturus matrimonium ergo
nec cum aliqua contrahit adhuc cum illa / Respondeo dicendum
non contrahit adhuc cum illa / Respondeo dicendum
quod causae sacramentales significando effi
ciunt unde hoc efficiunt quod significant
quia cum aliquis consensum suum per verba de
futuro exprimit non significat se facere ma
trimonium sed promittit se facturum ideo
talis expressio consensus non facit matrimonium
sed sponsalia que sponsalia nomen
sponsatio eius que sponsalia nomen
tur / Ad primum ergo dicendum quod cum consensus expri
mitur per verba de presenti tunc verba promit
tur in presentia et presentia consentit pro eodem tempore
sed quando consensus fit per verba de futuro
verba sunt presentia sed consentitur in futuro
et ideo non pro eodem tempore coniunguntur et ideo non
est simile / Ad secundum dicendum quod etiam in aliis con
tractibus qui verbis fiunt utitur
contractibus non differt potestatem rei presentis
ut si dicatur dabo tibi sed solum quod
verbis fuerit / Ad tertium dicendum quod
voto professionis actum spiritualis mat
rimonii per verba de futuro exprimit

s. obediencia vel observancia regule
et non ipsum matrimonium spirituale. Sic enim
spirituale matrimonium in futurum renovatur
non est votum spirituale quia non dicitur ex hoc
aliquis esse monachus sed se futurum mo-
nachum pollicetur.

Decimum septimum sic proceditur videtur quod consensus
expressio et publica si desit in-
terior consensus faciunt matrimonium. quia fraus
et dolus nemini debent patrocinari. Sed
contra est ille qui verbis exprimit
consensum quem corde non habet solum committit
quoniam nec debet sibi patrocinari ut ab obli-
gatione matrimonii liber reddatur.
Praeterea consensus mentalis alterius non potest esse
alicui notus nisi quatenus publice expri-
mitur. si igitur expressio verborum non sufficit
sed consensus interior requiritur, contingit
tunc mentiri potest sine de altero
quod sit ei verus coniux et ita erit for-
nicator, quamquam matrimonium videretur. Praeterea
si aliquis probatur publice desponsasse aliquam
consensisse cogitur per excommunicationis sen-
tentiam ut eam habeat in uxorem
quamvis dicat consensum mentalem defuis-
se et si postea in alia contraxerit
consensum mentalem verbis expresso, sed hoc non
non valet, si requireretur consensus mentalis
ad matrimonium, ergo non requiritur. Et quod
est quod in monacho 3us et idem glossa in
eam isto loquens sed consensus requi-
ritur fructus per se coniugale. Praeterea in-
tentio requiritur in verbis patris sed ille
qui corde non consentit non habet intentionem
matrimonium contrahendi ergo non fit ma-
trimonium. Respondeo dicendum quod sicut se habet ablutio
exterior ad baptismum ita se habet expressio
verborum ad hoc sacramentum ut dictum est. Unde
si aliquis ablutionem exteriorem recipit non
intendens recipere sacramentum sed ludum
et dolum faceret non esset baptizatus
ita expressio verborum sine interiori consensu
matrimonium non facit. Ad primum ergo dicendum quod ibi
sunt duo scilicet defectus consensus qui sibi
patrocinatur in foro conscientie ut non
astringatur vinculo matrimonii, quamvis
non in foro ecclesie in quo iudicatur secundum alle-
gata et probata, et dolus verborum et
sic non patrocinatur, nec in foro penitencie nec
in foro ecclesie quia in utroque punitur.
Ad secundum dicendum quod si desit consensus mentalis
ex parte unius, ex neutra parte est matrimonium
quia matrimonium consistit in mutua coniunctione
ut dictum est. Tamen probabiliter potest credi
dolus non esse nisi signa evidentia doli
appareant quia de quolibet presumendum est
bonum nisi probetur contrarium. Unde ipse ex
cuius parte est dolus non excipietur excusatus
per ignoranciam. Ad tertium dicendum quod in tali
casu ecclesia compellit eum adherere
primae uxori quia secundum ea iudicat que
foris apparent, nec decipitur in iusti-
tia quamvis decipiatur in facto. quia
nota ille tamen potius excommunicationem sustinere
quam ad primam uxorem accedat, vel
debet in alias regiones remotas
fugere.

Decimum octavum sic proceditur videtur quod consensus
in occulto factus per verba de presen-
ti non faciat matrimonium. Res enim in
potestate alterius existens non transfertur
in potestatem alterius nisi consentiente illo
in cuius potestate erat. Sed puella erat
in potestate patris, ergo non potest per matrimonium
transire in potestatem viri nisi patre
consentiente. Et ita si fiat in occulto
consensus et per verba de presenti expressus
non erit matrimonium. Praeterea sicut in matrimonio
est actus noster quasi de essentia sacramenti
vel in penitencia, sed sacramentum penitencie perficitur
mediantibus ecclesie ministris qui sunt
sacrorum dispensatores, ergo nec matrimonium
perfici potest in occulto absque sacerdo-
tali benedictione. Praeterea baptismus quia
potest in occulto et aperte fieri non
prohibetur aliquem fieri in occulto

sed ecia prohibet fieri clandestina
matrimonia que non sunt sub i'ostulto
P[ri]mo ideo qui i 2o gradu sibi atti
net n[on] matrimonium contrahere non possunt quia ecia prohi
bitur si sibi clandestina matrimonia
que non sunt ce vera matrimonia 8° quod
posita causa ponitur effectus sed causa
sufficiens matrimonii est consensus per verba de
presenti expressus que sive fiat in publico sive
i occulto matrimonium consequitur P[ri]mo
ubi est debita materia et debita forma
ibi est sacramentum sed in occulto matrimonio fiunt
debita forma quia sunt ibi verba de presenti
consensum exprimencia et debitum
que sunt legittime persone ad contrahendum
quo est ibi verum matrimonium preterea 80 quod in aliis
sacramentis quedam sunt de essentia sacramenti
quedam ad solempnitatem; que sunt de essentia que
cum dimittitur non est sacramentum quia ad
solempnitatem sacramenti pertinent quibus
obmissis verum perficitur sacramentum quia puer
tat qui omittit ista et consensus expressus
per verba de presenti inter personas legit
timas ad contrahendum matrimonium
sacit quia hec duo sunt de essencia sa
cramenti quia ad hoc adhibentur
ut matrimonium conveniens fiat unde
si omittantur verum est matrimonium quia
pertinent sunt contrahentes nisi per aliquem
eorum similiter consentitur ad primum
quod 80 quod puella non est in potestate
patris quantum ad illa in quo tempore
potestatem non habent sed que filia
ad educandum et ideo sub hoc quod libera
est potest esse in potestate alterius absque
consensu patris sicut etiam potest ac ut ali
quam intrare religionem absque consensu
patrum cum sit persona libera ad
2m 80 quod licet in prima quia
de essentia sunt non est tamen suf
ficiens ad inducendum proximum effectum
scilicet absolucionem a peccatis et ideo oportet
ad perfectionem sacramenti quod veniat

actus sacerdotis sed in matrimonio actus
nostri sunt causa efficiens ad indu
cendum proximum effectum qui est obligatio
quia quicumque est sui iuris potest se alteri
obligare et ideo sacerdotis obligatio non
requiritur in matrimonio quantum de essencia
sacramenti ad 3m 80 quod etiam prohibitum est
quod baptismus illis accipiat nisi a sacerdote
nisi in articulo necessitatis et ideo
non est similis racio prohibentur autem
clandestina matrimonia propter pericula
que inde evenire solet quia frequenter in ta
libus est aliqua fraus ex altera parte
frequenter etiam ad alia coniugia
transeunt cum penitent de hiis que
subito facta sunt et multa alia ma
la inde accidunt et species turpitu
dinis propter hoc habent et cetera
ad 4m 80 quod non sunt prohibita clan
destina matrimonia que sunt contra
matrimonii existenciam sed sunt prohibi
ta matrimonia illegittimarum personarum
que sunt materia indebita huius sa
cramento et ideo non est simile

# Quinto considerandum

est de consensu cui advenit
iuramentum vel copula
carnalis circa quod queruntur duo
primo utrum iuramentum adiunctum
consensui per verba de futuro expresso
faciat matrimonium 2o utrum copula
eidem consensui adveniens faciat
matrimonium

Ad primum sic proceditur videtur quod iu
ramentum adiunctum consensui
per verba de futuro faciat matrimonium
nullus enim potest obligare se ut faciat
quod est contra ius divinum sed implere iura
mentum de iure divino est ut patet
ex illo reddes autem domino iura tua
et nisi iuramenta tua compulerit
obligationis sequeretur potest evenire

quod homo non debeat tenere iuramentum
prestitum. Si ergo post contractum cum aliquo
per verba de futuro iuramento firmatum
aliquis alteri se obligat per verba de
presenti videtur quod nichilominus debeat iu-
ramentum primum servare. Sed non esset hoc
nisi iuramento illo esset matrimonium con-
fectum. Ergo iuramentum iunctum consensui
facit matrimonium. Praeterea veritas divina
fortior est quam veritas humana sed iura-
mentum veritate divina firmatur. Cum ergo
verba exprimentia consensum de presenti in quibus
est sola veritas humana matrimonium perficiant
videtur quod ratione fortiori illud efficere
possint verba de futuro iuramento firma-
ta. Praeterea secundum apostolum ad Hebr. vi omnis con-
troversie finis est iuramentum ergo in
iudicio saltem standum est plus iura-
mento quam simplici verbo. Si ergo aliquis
simplici verbo consentiat in aliquam per ver-
ba de presenti postquam consensit in ali-
quam per verba de futuro videtur quod iudicio
ecclesie debeat compelli stare cum prima et
non cum secunda. Praeterea verba de futuro
simpliciter prolata faciunt sponsalia sed iu-
ramentum aliquid operatur ergo facit plus
quam sponsalia sed ultra sponsalia non est
nisi matrimonium ergo facit matrimonium. Contra

Cont

quod futurum est non est sed iuramentum
additum non facit quin verba de futuro
significent consensum de futuro ergo
adhuc matrimonium non est. Praeterea post-
quam perfectum est matrimonium non oportet quod alius
consensus debeat advenire sed post iura-
mentum advenit alius consensus qui ma-
trimonium facit alias frustra iura-
retur illud esse futurum ergo non facit
matrimonium. Respondeo dicendum quod iuramentum
adhibetur ad confirmationem dictorum unde di-
ctum confirmat quod in dictis significat-
ur nec significationem mutat. Ideo cum
verba de futuro ex natura sue significat-
ionis habeant quod matrimonium non
faciant sed quod futurum promittitur non
dum sit, etiam si iuramentum adve-
niat, est non dum matrimonium fac-
tum, ut magister in littera dicit. Ad primum ergo
dicendum quod implere iuramentum
licitum est. Unde si aliqua obligatio
sequens iuramentum faciat id illicitum,
tamen prius fuisset licitum, non dero-
gat iuri divino quod iuramentum prestitum
non servatur, et ideo iuramentum postea
illicite cum iurabat quod illicite pro-
mittitur, promissio ante facta
ea est illicita. Unde simpliciter
sequens per verba de presenti quod qui
transfert dominium sui corporis
alteri facit iuramentum esse illicitum
quod prius licitum erat. Ad secundum dicendum
quod veritas divina efficacissima est ad
firmandum illud cui adhibetur. Unde
patet solutio ad tertium. Ad quartum dicendum quod iura-
mentum aliquid operatur non novam
obligationem faciens sed factam confir-
mans et sic gravius peccat qui eam
violat et cetera.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod verba de
futuro consensum exprimentia
faciant matrimonium quia maius est con-
sentire facto quam verbo sed ille qui
carnaliter commiscetur consentit facto
promissioni quam prius fecit. Ergo videtur
quod multo magis perficiat matrimonium
quam si solis verbis de presenti consen-
tiret. Praeterea consensus non solum expres-
sus sed et interpretatus facit matrimonium.
Sed nulla potest esse maior interpretatio
consensus quam carnalis copula. Ergo
matrimonium perficitur per illam. Praeterea
omnis coniunctio carnalis praeter matrimonium
peccatum est sed mulier non videtur
peccare admittendo sponsum ad
carnalem copulam. Ergo per hoc fit
matrimonium. Praeterea non dimittitur

pretium uablati restituat sed ads non
pt maritum qui defloravit sub specie
matrimonii restituere ablatum nisi ea
coniugio ducat quod vr. quod si et post carna
lem copulam cum alia contraxerit per
verba de presenti quod teneat ad primam re
verba de futuri quod teneat ad primam re
dire quod non esset nisi contra eos esset
matrimonii quod carnalis copula post
sponsalia de futuro facit matrimonium. Ex quo
est quod contra nicola[us] supra si sponsalia imp
tis defuit etiam in ipso celebrata fu
tis defuit etiam ipso celebrata f
ruptratur. Quod quod se ads non facit
pretium sed carnalis copula se ipsum
matrimonii sed effectus cum quod non pt o
facere matrimonium. Et ideo quod de matrimonio
possum loqui duplex uno quod ad forum
conscientie et sec rei veritate carnalis co
pula non haec quod perficiat matrimonium cum
sponsalia precesserunt per verba de fu
turo si consensus interior desit quod verba
de presenti et sponsalium expressa si con
sensualis de esse non faciunt ma
trimonium alio modo quod ad iudicium ecclesie
et quod in exterioribus iudicio ea que foris
patent iudicantur. Cum quod nichil pos
sit exterius sufficere sponsalium quam
carnalis copula per iudicium ecclesie co
sequens carnalis copula matrimonium facere
iudicatur nisi aliqua signa expressa
doli vel fraudis appareant. Ad primum
quod dicitur quod ille qui carnali commiscet
futuro consentit carnalem copulam
per rei veritatem sed intentionem non co
sentit ex hoc ipso nisi sed in exterioribus
iure. Ad 2m dicitur quod presumptio illa non
mutat rei veritatem sed iudicium
quod de rebus exterius fit. Ad 3m dicitur
quod si sponsa sponsum admittet cre
dat eum velle matrimonium consumare ex
cusatur a peccato nisi aliqua signa expres
sa fraudis appareant sicut cum sunt
multum distantis conditionis vel quantum
ad nobilitatem vel quantum ad fortu
nam vel aliud signum evidens

apparent sed tamen sponsus peccat forni
cando et plus est fraude quam
facit. Ad x ut dicitur quod in tali casu aliqui
dicunt tenetur eam ducere uxorem
si sunt equalis conditionis. Sed si alia
duxit sub est eam impotentem ad sol
vendum id quod tenetur et non sufficit
si ei de nuptijs providat et hic non
tenetur ut quidam dicunt si sponsus sit multo
melioris conditionis aut aliquod signum
fraudis evidens fuit quod presumi probabili
babili pt quod sponsa non fuit de
cepta sed decipi finxit

## Circa consideranum

est de sponsalium coactio et con
ditionata circa quod queruntur
sex. Primo utrum consensus possit esse coactus.
2o utrum aliqua coactio cadat in
constantem virum. 3o utrum consensus coactus
faciat matrimonium. 4o utrum consensus coactus
facit matrimonium ex parte cogentis. 5o
utrum consensus conditionatus matrimonium fa
ciat. 6o utrum aliquis possit cogi a
patre ad matrimonium contrahendum
Ad primum sic proceditur videtur quod nullus
consensus pt esse coactus coactio
enim in libero arbitrio cadere non pt sed
aliquem statum eius ut 12o li. xxv
di. dei est sed consensus est liberi arbitrij
ergo non pt esse coactus. Preterea
consensum perficit sed id quo perficitur peccatum co
sensum quasi non pt quod sed aug. nullus peccat
in eo quod vitare non pt cum ergo vis a
lio quod vitare non pt cum quod vis a
principio diffinitur esse in motorem
i pretius qui repelli non pt videtur
quod consensus non possit esse coactus vel vi
olentus. Preterea violentum idem est coactum
per philosophum est contrarium est expressum nichil
consentit virum passo sed omnis consensus est
per quod contra quod ille consensus pt esse
consensus coactus. Preterea dominium liberta
ti opponitur sed coactio ad domin
pertinet ut patet in quadam tulij diffi
nitione dicit dominium vis est in pecto

dominantis retiens vngitur ter
minos alienos quo vis libero arbitrio
non cadit et talis in quibus in quod e actus
eius. Sed contra illud quod ee non potest a
liquis non potest impedire secundum coactio quibus
impedit minus ut dicitur di quo quibus
cogi potest. Propter inanimatis e quantum
contrarius sed in contrariis potest ee vo
luntas coacta. Unde legislator res
tructum in lege et adiudicat restitu
non habens quod vi metu ve causa
factum e quorum in inanimatis potest ee quibus co
actus. Respondeo dicendum quod duplex e coactio
actus vel violentia. Una que facit necessitatem
simpliciter absolutam et tale violentum
dicitur apud philosophos violentum simpliciter ut cum quis ali
que totaliter impellit ad metum. Alia
que facit necessitatem condicionatam et
hoc vocat philosophus violentum mixtum
sed cum quis facit mites inuari ne pe
ricula tituetur et ista violentia communis hor
quod fit non fit simpliciter voluntarium
tamen consideratis circumstanciis hic et
hic voluntarium est et quia actus in
particularibus sunt ideo simpliciter voluntarium
est secundum quid involuntarium. Unde hoc
violentia vel coactio fit exhibendo quod vel
aliquod periculum imminens in ista vis
tota e quod metus qui voluntate cogit
condicionaliter simpliciter prima vis cadit in
corporalibus actibus et quia legislator con
siderat non solum interiores actus sed
magis exteriores ideo primum intelli
git coactionem simpliciter propter quod dominum contra
metum dividit. Et nunc agi de con
stanti in quibus non cadit coactio
simpliciter vis que metum distinguitur
ideo quantum ad propositum pertinet idem
e coactio quod metus. Est autem metus
secundum philosophos periculi instantis vel futuri
periculi mentis trepidacio. Et philosophus
per solucionem ad verba. Ita patet responsiones
precedunt de coactione prima. Secundum
dicitur de secunda



dicendum est precedit. Dicitur quod coactus me
tus non cadit in constantem virum
quia de racione constantis est quod non trepidat
in periculis. Cum quod metus sit trepidacio
mentis rei periculi imminentis. Dicitur quod
non cogatur metu. Propter omnium terribi
lium summe e mors secundum philosophum 3° ethicorum
quod philosophus fortissimus vir et innobilia secundum constantes
non cogitur morte quia fortis in pe
ricula mortis respicit quod ille metus
cadit in constantem virum. Potest alia
pericula preter mortis timetur pe
riculum fame sed timor in fame non repu
tatur timor cadens in constantem virum
quia ut dicit lex timor infamie non
continetur illo edicto: quod metus causa
factum e quod nec aliquis metus cadit in
constantem virum. Preterea metus ideo qui
metu cogitur prius relinquit quia
facit peccare quod non vult solum
et facit contra metum secundum constantis
aliquod prius et nimium pro aliquo
timore e facere quod metus non cadit
in constantem virum. Sed contra Abraham
et ysaac constantes fuerunt sed in eos
cadit metus quia vero metus
dixerunt uxores suas sibi ee soro
res quod metus potest cadere in constante
virum. Propter dicendum e voluntarium
mixtum est ex metu cogente
sed aliquem quantitatemque constantes
potest pati tale involuntarium quia si potest
timere in ea precaveri tempus in causa
qua quod metus potest cadere in
constantem virum. Et ideo quod cadit
metus in constantem timetur magis
punitur multiplicatur. Cogitur
autem aliquis metu quando
aliquid facit quod alias non
vellet ad euitandum quam ma
lum. Iustior autem quod constans
alii constanti distinguitur quantum ad duo

primo quibus ad equalitate(m) pi(n)uli
quod timetur quod (con)stans sed racione(m)
veram p(ro) qua(m) s(c)it quod pro quo dimitte
(n)du(m) sit vel faciendum (con)tra aut nimis
malu(m) vel malis bonum eligendum et
non (con)stans adimi(nu)s malu(m) sustinendum
cogitur metu maioris mali s(ed) nam
cogit(ur) ad mi(n)us malu(m) ut vitet ma
ius malum (contr)a (con)stans cogitat
ius malum ad maius malu(m) p(ro)p(ter) me
tum minoris mali s(cilicet) ad p(e)c(ca)tum p(ro)p(ter)
metum corporalis pene (contr)a (con)tinga(n)s
(con)s(tans) non potest cogi ad mi(n)us malu(m) sus
tinendum vel faciendum ut euitet ma
ius malum (con)stans e(n)im (con)stans est medius
it i (con)stantem a p(ro)bacionem 2o diffe
rit ista ad castitate(m) p(ro)u(n)c(u)li in
me(n)tis quod fortis non nisi ex forte
(con)stancie a probabili cogitur (contr)a 9
s(e)c(un)do exem(plum) p(ri)mu(m) xxij fugit in prime
vere p(ro)sc(r)ipte. Ad p(ri)m(u)m (dicendu)m quod 9
stans sicut de forti (dici)t ph(ilosoph)us est i(n)tre
pidus non quod o(mn)i(n)o non timeat s(ed) quod non
timet q(uo)d non optet vel n(on) q(uo)m(odo) opt(et)
Ad 2m (dicendu)m quod p(e)cc(at)a sunt maxima
malor(um) et io homo nullo ad p(e)cc(at)a
cogi pot(est) vi(olen)ta mag(is) (contr)a ho(minem) mori
q(uam) talia sustinere ut d(icit) ph(ilosoph)us
3o ethi(corum). Sed (quam)vis (contr)a p(e)cc(at)a corpa
lia sint minora (con)sensu(m) alie
na sunt minora tamen (con)trarie q(ua)m ad p(er)son(am)
iter que sunt p(ro)pt(er) q(uam) ad p(er)son(am)
p(er)tinent sed more vbera dehones
tacio p(er)sonarum et (con)iux et ideo
ex ipsis (con)stans cogitur ad alia
corp(or)alia et (con)tinentur
h(omi)n(i)s Stupri sine sub q(ue)r
ber(is) atq(ue) ucxis ut differt vbes
h(omin)es p(er)tinent ad p(er)sona(m) p(ro)p(ri)am vel vxor(is)
vel filior(um) vel alior(um) h(uius)m(od)i. Ad 3m (dicendu)m
(quod) (con)stantia p(ri)mus sit maius (contr)a p(ri)mu(m)
in eis(dem) s(e)c(un)d(u)m ordi(ne)m p(o)t(est) et non re
putare cadere in (con)stantem b(e)n(e) cum
metus in (con)stant(e) s(e)c(un)d(u)m iura. Ad (...)m
(dicendu)m quod (con)stans non cogitur ad ne(...)

tiendum quia tunc vult dare sed
tamen postea vult petere restitu
tionem vel saltem iudicia de mutuare
si se p(er)misit non petentes restitucio(nem)
si se p(er)mi(s)it non petentes restitucio(nem)
non pot(est) aut(em) p(er)mitte(re) se non demi(n)u(n)tatu(m)
nu(m) tu(nc) h(oc) sit (con)tra bonum iusticie et ad h(oc)
cogi non p(o)t(est) ut s(upr)a (dic)t(um) est iusticia fiat
(Contr)a ipsum est p(er)ce(pt)e vi(d)e(tu)r quod (con)sensus coactus
non faciat matrimo(nium) quod sicut ad
matrimo(nium) requiri(tur) (con)sensus ita ad bap(tis)m(u)m
requiritur i(n)tencio s(ed) coactus timore ad
recipiendum bap(tis)m(u)m recipit s(acramen)tu(m) (er)go et
coactus ad (con)sentiendum aliq(uo) timore mo
obligatur. (Contr)a violentum mixtum p(ri)m(u)m
p(ro)p(ter) p(ri)mum ph(ilosoph)us s(ed) de volu(n)tario q(uo)m(odo) non
(...) sed non p(o)t(est) alr (con)sensus ce(...) coac
voluntario sed non p(o)t(est) alr (con)sensus est coac
tus n(on) p(er) violentu(m) mixtum (er)go non o(mn)i(n)o
excluditur voluntarium et ita adhuc est
matrimo(nium). (Contr)a ei qui (con)sentit in matri
monium libet ei (con)sulendum quod in matrimo
(n)io s(tat) et quod (con)p(er)eres mali est (con)mitte(re)
illo s(tat) et quod (con)p(er)eres mali est p(er)mitte(re)
et non solvere in quo amplius vult non
abstinere hoc aut(em) non e(ss)et si (con)sensus
coactus o(mn)i(n)o matrimo(nium) tolleret (contr)a (...)
Ecce (con)stat est quod decret(um) d(icit) cum (con)sensus
locum non habeat ubi metus vel
coactio interuenit necesse est ut ubi (con)s(ensus)
(con)sensus requiritur coactio(n)is m(ateri)a repel
latur s(ed) in matrimonio requiritur (con)sensus
(con)sensus (er)go (et)c. (Contr)a matrimo(nium) sig(nifica)t (con)iuncti
onem xp(ist)i ad eccl(es)iam que sit s(ecundu)m li
bertatem amoris (er)go non p(o)t(est) fieri
p(er) (con)sensum coactum. R(espon)so (dicendu)m quod vinclu(m)
matrimonii e(st) p(er)petuum vn(de) id quod p(er)pe
tuitati repugnat matrimo(nium) tollit
co(n)s(ensus) aut(em) qui cadit i(n) (con)stante(m) viru(m)
tollit matrimo(nium) et non aliud (con)stans
aut vir iudicat alio(rum) q(uod) e(st) me
sura i(n) o(mn)ib(us) op(er)ib(us) h(um)ani(s) ut ph(ilosoph)us
d(icit) i(n) 3o ethi(corum). Quida(m) aut(em) dicunt
quod si assit (con)sensus (con)ius coactus iti(...)
e(st) matrimo(nium) q(uan)tu(m) ad deum s(ed) non q(uan)tu(m)
ad statum eccl(es)ie q(ui)a p(re)sumit eccl(es)ia non fu(isse)
ibi (con)sensum i(n)t(e)riorem p(ro)p(ter) metum
Sed h(oc) nichil e(st) quia eccl(es)ia non

debet presumere de aliquo peccatum quo usque non probetur. peccavit autem si dixit se consentire et non consensit. Verum etiam si non consensisse se judicat consensum illum exteriorem non esse sufficientem ad faciendum matrimonium. Ad primum igitur dicendum quod intentio non est causa sufficiens faciendi in baptismo sed solum electio actionem agentis sed consensus est causa efficiens in matrimonio et ideo non est simile. Ad secundum dicendum quod ad matrimonium non sufficit qualiscumque voluntas complete quia debet esse perfectum et non per volitum mixtum impeditur. Ad tertium dicendum quod non oportet dicere idem adhuc quod in matrimonio illo stet sed solum quia tenetur periculum dedissolvere alias autem non peccavit quia licet non salve promissa que nolens facit non est species mali.

Decimum sic proceditur. Videtur quod consensus coactus saltem ex parte cogentis faciat matrimonium quia matrimonium est signum spiritualis unionis. Sed spiritualis unitio que est per caritatem potest esse ad deum qui non habet caritatem. Igitur matrimonium est ad eum qui non vult. Preterea si illa que fuit coacta postmodum consentiat erit matrimonium verum. Sed iste qui coegit prius ex consensu illius non fuit ligatus. Igitur ex parte consensu ligabatur matrimonio. Sed contra matrimonium est relatio equiparantie sed talis relatio equaliter est in utroque. Ergo si sit impedimentum ex parte unius non erit matrimonium ex parte alterius. Respondeo dicendum quod cum matrimonium sit quedam relatio et non possit nasci relatio ex uno extremorum sine hoc quod fiat in alio. Ideo quicquid impedit matrimonium in uno impedit ipsum in altero quia non potest esse quod aliquis sit vir non uxoris vel aliqua sit uxor non habens virum sicut mater non habens filium. Et ideo dicitur communiter quod matrimonium non claudicat. Ad primum ergo dicendum quod quamvis actus amantis possit transire in non amantem tamen vero inter eos non potest esse nisi sit mutua amatio. Et ideo dicit philosophus in viii ethicorum quod ad amicitiam que in quadam unione consistit requiritur redamatio. Ad secundum dicendum quod ex consensu libero illius que prius coacta est non fit matrimonium nisi in quantum consensus precedens in altero adhuc manet in suo vigore. Unde si dissentiret non fieret matrimonium.

Undecimum sic proceditur. Videtur quod per consensum conditionatum fiat matrimonium quia quod sub conditione ponitur non simpliciter enuntiatur sed in matrimonio oportet esse verba simpliciter exprimentia consensum. Igitur conditio aliqua consensus non facit matrimonium. Preterea matrimonium debet esse certum sed ubi dicitur aliquid sub conditione ponitur in dubio. Igitur talis consensus non facit matrimonium. Sed contra in aliis contractibus fit obligatio sub conditione et stat stante conditione. Igitur cum matrimonium sit contractus quidam videtur quod possit fieri per conditionatum consensum. Respondeo dicendum quod conditio apposita aut est de presenti aut est de futuro. Si de presenti et non est contraria matrimonio sive sit honesta sive inhonesta stat matrimonium stante conditione et ea non stante non stat. Si autem sit contraria bonis matrimonii non efficit matrimonium. Si autem sit conditio de futuro aut est necessaria sicut solem oriri cras et tunc est matrimonium quia talia futura iam sunt presentia in causis suis. Aut est contingens ut datio pecunie vel acceptio et tunc idem est judicium de tali consensu sicut de consensu qui fit per verba de futuro. Unde non facit matrimonium et per hoc patet solutio ad obiecta.

Duodecimum sic proceditur. Videtur quod aliquis precepto patris possit compelli ad matrimonium contrahendum quia dicitur ad Colossenses tertio filii obedite parentibus vestris per omnia. Ergo et in hoc etiam obedire tenentur. Preterea Genesis xxviii. Iste precepit Jacob quod non acciperet uxorem de filiabus Canaan. Ner[illegible]

precepisset nisi de iure precipere po
tuisset ergo ibi non tenebatur obedire pro
pter illud ergo permitte precipere per pre
ceptum pro illo quem non potest cogere
ad seruandum sed parentes permittunt
futura matrimonia per filios et con
iuramento firmant ergo parentes precepto
cogere filios adimplendum. Propterea pater
spiritualis scilicet papa potest compellere precep
to ad matrimonium spirituale scilicet ad episcopatum
accipiendum ergo potest pater carnalis ad ma
trimonium carnale. Sed contra premissa in tan
tum matrimonium filius potest si pro intrare
religionem quod non tenetur eis obedire. Propterea
si teneretur obedire sponsalia per parentes
contracta absque consensu filiorum esset
stabilia sed hoc est contra iura ergo etc. Respondeo
dicendum quod cum in matrimonio sit quedam
seruitus perpetua pater non potest cogere
filium ad matrimonium per preceptum cum sit
liber conditionis sed potest eum inducere ex ro
bili causa et tunc sed si filius ad
... illam ita scilicet ad preceptum pa
tris ut si ... illa cogat de necessitate
uel de honestate et preceptum filiis cogat
ab hoc. Ad primum ergo dicendum quod ubi apo
stolus non intelligit ibi ... liber
... sed pater ... per quod
... potest patere. Ad secundum dicendum quod ia
cob ... tenebatur ad ... hoc quod
mandabat ... tunc ... male
... illarum ... tum ...
... pellendum erat quod
... patriarcharum permittebatur
... precipere poterat. Ad tertium
dicendum quod ... illa ...
... placuit et ipse
obligatur ad hoc ... bona fidei
... Ad x^m dicendum quod papa
non potest precipere aliquem quod accipiat e
piscopatum quod consensus est liber esse
sed ... ordo ...
eum aliquis possit cogi ad suscipi
endum regimen cure. Et tamen

consumari non posset. tamen quod quamquam illi
... ad hoc uolunt suscipere
nisi ... et ideo dicendum quod non est ille
sit idem quia non est aliqua temporalis
... in matrimonio spirituali sed in compa
... est ei spirituale matrimonium sed ...
officium dispensare uel ... Ad x
sic non existet ... ut ...

## Eiusdem consideratio

De obiecto consensus. Circa quod
queruntur duo. Primo utrum consensus
qui facit matrimonium sit consensus in carnalem
copulam. Secundo utrum consensus in aliquam aptam
causam in honestatem faciat matrimonium.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod consensus qui
facit matrimonium sit consensus in car
nalem copulam. Dicit enim Ieronimus quod uo
uentibus uirginitatem non solum nube
re sed uelle nubere dampnabile est
... nisi ... uirginitati
non esset ... nisi
... non ... nisi
ratione carnalis copule ergo consensus uo
... carnale
... ergo ... copulam. Preterea ... in matrimonio est
... et uxorem ... licita ...
fratrem et sororem excepta carnali
copula sed non potest ... licite ... co
... ergo consensus matrimonialis
est consensus in carnalem copulam. Preterea
... in ...
... non est consensus ma
trimonialis ... per
... ergo consensus esset
... non ... consensus
in carnalem copulam ergo etc. Propterea in
qualibet re ... uidetur
sed matrimonium ... per carnalem
copulam ergo ... consensus ... quod
consensus sit in carnalem copulam. Sed
... in carnalem copulam ...
... est ... et carne sed ... 
... consensus ... fuit
... et carne ergo non ...
in carnalem copulam. Preterea ...
uidetur ... sed ... est

causa unionis tamen quia dicit esse matrimonium non sit carnalis copula videtur quod nec consensus qui unionem causat sit in carnalem copulam. Ad 10 dicendum quod consensus qui unionem facit est consensus in unionem quod efficiens principale voluntas est ipsum voluntatem unde sed carnalis copula sequitur ad unionem ita consensus qui unionem causat est in carnalem copulam unionem autem ut dictum est per se non est contra ipsa conditio carnalis sed quandam associacionem viri et uxoris non in actu ad carnalem copulam et alia quae exiguntur ad eius et uxoris pertinent. Sed quod cum dicitur potestas in invicem respectu carnalis copule et associatio coniugalis copula dicitur bene patet quod bene dixerunt illi qui dixerunt quod consensus in unionem est consensus in carnalem copulam implicite non explicite non enim debet intelligi sicut implicite continetur effectus in causa quia potestas carnalis copule in qua consensus terminatur est causa carnalis copule sed potestas et causa recipere non e carnis vero. Ad primum ergo dicendum quod consensus in unionem ideo est Maria quia dicit quod consensus in unionem ideo est probabilis propter votum virginitatis quod propter talem consensum datur potestas ad illud quod non licet quod si permittit qui dixit potestatem illud accipiendi alicui quod esse in deposito licet non solum quod ei actualiter adheret. Ad consensum autem liberum virginis Maria contra dicitur. Ad 2m dicendum quod quia licet fratrem et sororem non potest esse potestas in invicem ad carnalem copulam sicut nec licite carnalis copula et ideo non sequitur. Ad 3m dicendum quod illa condicio explicita non solum actum sed potestatem contrariatur copule carnalis et ideo est contra matrimonium. Ad 4m dicendum quod in creatum unionem videtur conservatio sicut habitum vel potentiam actum quod est opus

Ponens autem in actum quod dicit quod non sit consensus in carnalem copulam explicite et ideo est verum

Dicendum ut supra. Videtur quod unionem non possit esse de consensu aliorum in aliquam potestatem cum in hoc contractu bonum esse debeat et secundum unionem est bonum spirituale quod non potest fieri ex aliorum fine in tenebris quam illius ad quem adeo in potestate est per adeptionem primus. Secundum contra unionem est ad eam patet quod sextum nuptiae quod deus coniungit homo non separat sed coniunctio unionis fit per potestatem causas non est adeo quod non est unionem. Praeterea in aliis factis si non probatur in tenebris esse non est unum factum sed in tenebris esse in facto matrimonii non est ad aliquod tempus cum ergo si ex aliquo tempore causa unionis contrahatur non erit unum unionem. Praeterea secundum Boetium non fit unum bonum ex ipsis quia bonum est secundum unionem ideo est bonum ergo non est unionem ipse propter malum finem si fiat. Praeterea matrimonium significat unionem Christi et ecclesiae sed ibi non cadit aliqua temporalitas quod non potest matrimonium contrahi propter aliquod tempore cum dicendum quod est quod qui baptizat alium intentione lucrandi vere baptizat ergo quamvis contrahit cum aliqua intentione fieri unum est unionem. Praeterea hoc comprobat exempla et auctoritates quae ponuntur in littera. Respondeo dicendum quod causa finalis unionis potest accipi duplex scilicet per se et per accidens per se quidem causa unionis est ad quam unionis est de se ordinatum et hoc semper bonum est scilicet procreatio prolis et vitatio fornicationis sed per accidens causa finalis ipsius est hoc quod contrahentes intendunt ex unione et quia hoc quod de unione intendunt consequitur ad unionem et prima non variant ex posterioribus sed e converso ergo illa causa non recipit unionis bonitatem vel maliciam sed ipsi contrahentes quorum est finis per se et quia per accidens sunt infinite in infinito tales causae possunt esse

in mrio quor sit quedam hone
ste et quedam inhoneste Ad primum go
dicendum quod licet de ratione pse et prin
pali sit quod sit unum sine pse et pri
cipalem pt habere plures secunda
rios pse et in sinitive per accides
Ad 2m dicendum quod cointo pt accipi pro
copla velatore que est mrio et talis
spe est adeo et bona est asstruit stat
spe est adeo et bona est asstruit stat
cum nel partu eorum que coniunguntur
et est quaz mala et non est adeo simpliciter
et est iniq̄ueiens quod ab esse
lapsas nec est in quiciens quod ab esse
sit adeo cum ea est mala sicut
plec que ex adultero suscipi non
est ex ea illa in se tam mala sed
in se tm sit aliquid de bono sed quod sit adeo
quibus non sunt sit adeo Ad 2m dicendum
quod intento qua intendit satum tale
est deuotate cuiuslibet satum ita quod
ca non obsuata nichil in satum a
gitur sed intento eorum que intendit
vtilitatem extrinsecus prouenientem
e debent esse satum et non de
necessitate eius nec sine non p̄nuct
nichilominus est verum satum sed tm perimit
tetes hac intentione peccant sicut si in
baptismo non intendat salutem mentis
quam etiam intendit et similiter ille qui intendit
in mrio yche q̄uis non ordinet ad ..
finem quem etiam intendit nichilominus
verum mrium contrahit Ad 10m dicendum quod
in pabino est signum coniunctionis X et ec
clesie et non opus unitorum eius non
sequitur

Cum concedendum est
de bonis mrio ita quod que
runtur sex primo utrum debe
ant haberi aliqua bona ad excusandum
mrium 2o sufficienter assignentur
3o utrum bonum sacramentum sit principalius
inter bona mrio 4o utrum actus
mrii per predicta bona apto excu

setur 5o utrum sine eis aliquis excu
sari possit 6o utrum quando est sine eis sit
spe peccatum mortale

Ad primum sic proceditur videtur quod mrium
non debeat habere aliqua bona quibus
excusetur sicut enim conseruatio individui
que fit per cibum quam admirtam et prouenit
que fit per cibum quam admirtam et prouenit
est de intentione nature sicut conseruatio
speciei que fit per mrium et multo magis
speciei quod speciei quam quanto melius et dignius est bonum speciei quam
bonum unius individui sed ad actum un
tive excusandum non indiget aliquibus
bonis ad excusandum mrium Praeterea
secundum philosophum in 8o ethicorum amicicia que est
inter virum et vxorem est naturalis et includit
in se honestum utile et delectabile sed
id quod est de se honestum non indiget aliquo
excusatore ergo nec mrium debet
attribui aliqua excusatoria Praeterea
mrium est institutum in remedium et
in officium sed id quod est in officium non indi
get excusatore quia sic in paradiso
excusatore indiguisset quod plus est
ubi enim fuissent honorabiles nuptie
et thorus immaculatus ut Augustinus dicit
sicut in 14o sed quod est in remedium sicut alia
sacra que in remedium peccati sunt instituta
ergo mrium huiusmodi excusatoria habe
re non debet Praeterea ad omnia que honeste
fieri possunt virtutes dirigunt si ergo mrium
aliquibus bonis sit honestum non indiget
aliis honestatibus quam a virtutibus
et non debent mrio aliqua bona assi
gnari quibus honestetur sicut nec aliis
in quibus virtutes dirigunt Sed contra
ubicumque est indulgentia ibi est necessaria
aliqua excusationis ratio sed mrium con
ceditur in statu infirmitatis per indulgentiam
ut patet in Corinthiorum 7o ergo indiget per aliqua
bona excusari Praeterea concubitus
fornicarius et matrimonialis est eius
dem speciei quantum ad speciem nature
sed concubitus fornicarius de se est

turpis, oportet ei aliquid addi quod ad ho-
nestatem ejus pertineat et in aliam spe-
ciem moris trahat. Respondeo: nullus sapiens
debet jacturam aliquam sustinere nisi
pro aliqua recompensatione equalis aliorum
vel melioris boni. Unde electio alicujus
quod aliquam jacturam habet annexam indiget
alicujus boni adjunctione per cujus recom-
pensationem ordinetur et honestetur. In con-
junctione autem viri et mulieris rationis jactu-
ra accidit, tum quia propter vehementiam
delectationis absorbetur ratio ut non pos-
sit aliquid intelligere in ipsa ut dicit philosophus,
tum et propter tribulationem carnis quam oportet
tales sustinere ex sollicitudine tempora-
lium ut patet in Cor. vii. Et ideo talis con-
junctionis electio non potest esse ordinata
nisi per recompensationem aliquorum ex quibus
conjunctio honestetur, et hec sunt bona
que matrimonium excusant et honestum reddunt.
Ad primum ergo dicendum quod in actu comestio-
nis non est tam vehemens delectatio
rationem absorbens sicut est in predicta delecta-
tione, tum quia vis generativa per quam
originale traducitur est infecta et cor-
rupta, nutritiva autem per quam non est tra-
ducitur est corrupta et non infecta, tum
et quia defectum in individuo quilibet magis
sentit in se ipso quam defectum speciei. Unde
ad excitandum ad comestionem per quam
defectui in individuo subvenitur natura
delectationem apposuit in actu
illo que et animalia bruta movet
et in eis non est infectio originalis peccati et
ideo non est simile. Ad secundum dicendum quod ista
bona que matrimonium honestant sunt de ra-
tione matrimonii et ideo non indiget eis quasi
extrinsecis quibusdam ad honestandum
sed quasi causantibus in ipso honestatem
que ei secundum se competit. Ad tertium dicendum quod
matrimonium ex hoc ipso quod est in officium
vel in remedium habet rationem utilis et
honesti, sed utrumque horum competit

ei ex hoc quod ejus bona habet quibus fit et of-
ficium et remedium concupiscentie adhibens.
Ad quartum dicendum quod actus virtutis hones-
tatur a virtute que principium electionis et con-
trarius(?) qui formaliter principium ipsius,
hoc autem modo se habent bona ad matrimonium
sed tantum sicut ad actus virtutis ex quibus
habet quod virtutis actus esse possit.
Secundo queritur: utrum sufficienter
bona matrimonii assignentur a ma-
gistro, scilicet fides, proles et sacramentum.
Quia matrimonium non solum fit in hominibus ad prolem
procreandam et nutriendam sed ad consor-
tium communis vite propter operum communicationem, ut di-
citur in viii Ethicorum. Ergo sicut ponitur proles bonum ma-
trimonii, ita debet poni communicatio operum.
Praeterea conjunctio Christi ad ecclesiam quam matrimonium
significat perficitur per caritatem, ergo bona
matrimonii magis debet poni caritas
quam fides. Praeterea sicut in matrimonio exigitur
quod neuter conjugum ad alterius thorum
accedat, ita exigitur quod unus alteri
debitum reddat. Sed primum pertinet ad fi-
dem ut magister dicit. Ergo debet et justi-
cia propter redditionem debiti inter bona
matrimonii computari. Praeterea sicut in matrimonio
inquantum significat conjunctionem Christi et ecclesie re-
quiritur indissolubilitas, ita et uni-
tas ut sit una cum uno. Sed sacramentum quod
inter bona matrimonii computatur pertinet
ad indissolubilitatem. Ergo debet esse aliquid
aliud quod pertineat ad unitatem.
Sed contra videtur quod superfluant, quia
unicuique actui sufficit una virtus ad unum actum
honestandum, sed fides est una virtus; ergo
non oportuit alia duo addere ad ho-
nestandum matrimonium. Praeterea non ex eodem
aliquid accipit rationem honesti et utilis,
et honestum ex opposito bonum dividitur.
Sed ex prole matrimonium accipit rationem
utilis, ergo proles non debet computari inter
bona quibus matrimonium honestatur.

p̃ sacrm̃ no dr̃ poni ut ꝑcetas uel
ꝯdicio sui sive ipi ꝯꝫ h bona ponit
ut qdam addicōe unio⁹ q⁹ tu ma
tmo⁹ sit sacrm̃ no dꝫ poi sacrm̃ it
bona unio⁹ Rso dr̃ ꝯsamnd⁹ e in
officiū nature ⁊ e sacrm̃ otō i ꝑti
q⁹ e i offi⁹ natue duob⁹ ordinatur
sd ⁊ q̃libꝫ ali⁹ actus q⁹ ꝑlenu ex
agitur ex ꝑte ipi⁹ agētis h e i tēnco
finis debiti ⁊c poit bonu mattimo⁹
ꝑlex Aliud exigit ex ꝑte ipi⁹ act⁹
qui e bon⁹ igne ex h̃c ꝙ cadit supra
debitam materiam ⁊c e fide ꝑ quam
homo ad p̃iam accedit ⁊ no ad aliam
⁊ ulti⁹ lꝫ alig̃ bonitate ex ꝑtu e sacrm̃
⁊ h̃ ꝑstitu ipa noie sacri Ad p̃m q⁹
dr̃ ꝙ ꝑle no sm̃ itelligi ꝙ oracio
dr̃ ꝑle ꝑ ꝯvatio ipi⁹ ad eam sꝫ ad
ꝑle sꝫ ⁊ ꝯvatio ipi⁹ ad ... fi
finem ordinatur tota gñra⁰ opꝫ
q e i ut viru ⁊ uxore ⁊ ꝑtu sꝫ unio
ꝯiuctio ꝙ ꝑres naliter thezaurizat
filijs ut pꝫ ii cor xii⁰ et sꝫ i prole
ꝙi i principali fine ali⁹ q̃i secunda
ri⁹ icluditur Ad 2m dr̃ ꝙ fides
no accipi h̃ put e virtus theo̾a sꝫ
put e ps iusticie p⁹ ꝙ fides dr̃ ex
h̃ q fiunt dicta ꝯsuacoe promissor̃ q̃a
i unio⁰ cu sit q̃dam ꝯtractus e q̃da
promissio ꝑ q̃m talis vir tali mlri
dr̃erminatur Ad 3m dr̃ ꝙ sicut ꝑ pmis
sione unio⁹ ꝯtinetur ut neuter
ad aliu thorū accedat ita ⁊ ꝙ sibi
i vice debitu reddant ⁊ h̃ ⁊ e p̃u
cipali⁹ cu ꝯsequitur ex ipa mutua
ꝑtate i vicem data ⁊ ideo vtrūqꝫ ad
fidem ꝑtinet sed ultiu⁹ sicut ꝑ poit
fidem ꝑtinet sꝫ diliḡte sicut ꝑ poit
q̃d e mi⁹ mag⁹ Ad 4m dr̃ q̃ i fide
metu no solu itelligēda e ꝯsolo
sꝫ oia illa q ꝯsequitur unio⁹ ex
h̃ ꝙ e signu ꝯiunctōis xi ⁊ ecce ut
dr̃ ꝙ bonitas q̃m obiecto tangit
ꝑtinet ad fidem sꝫ i divisio ad
sacrm̃ Ad 5m dr̃ ꝙ fides no
accipitur hic ꝑ aliqua virtute

sꝫ ꝑ quadam ꝯdicōe virtutis ex q̃ fides
noiatur que ponitur ps iusticie
Ad 6m dr̃ ꝙ sic̃ debit⁹ usus boi
bilis accipit nom honesti no q̃d
ex utili sꝫ ex re que rem usum
facit ita ⁊ ordinato ad aliqd bo⁹
utile pt facere bonitate honestatis eo ꝑm
rōis debitam ordinatom sm̃ eius
⁊ h̃ mo unio⁹ ex h̃c ꝙ ordinatur ad
ꝑle quē e utile ⁊ nichilo⁹ honestum
i ꝑtu debite ordinatur Ad 7m
dr̃ ꝙ sicut mgr̃ dt i x⁰ di. ꝯ. sacrm̃
non dici h̃ unio⁹ sꝫ i sepabilitas
eius que e ciusdem rei signu cui⁹
⁊ unio⁹ uel dr̃ ꝙ ꝯiunc unio⁹
⁊ unio⁹ uel dr̃ ꝙ ꝯiunc unio⁹ esse
sit sacrm̃ tamen ad e mattimo⁹ esse
unio⁹ ⁊ aliud e ce sacrm̃ ꝙ non
solu adh̃c e istitutu ut sit i signu
rei sacre sꝫ ⁊ ut sit i offi⁹ natē
⁊ idea ratō sibi e quedam ꝯdicio
adherens unio⁰ sꝫ sc ꝯsiderato ex q̃
⁊ honestate lꝫ ⁊ ideo sacrm̃ no talis e
cius ut ita dicam poit iter hones
tantia unio⁰ ⁊ sꝫ h̃c i tercio bono ma
timon sꝫ sacrm̃ no solu itelligitur
i sepabilitas sꝫ ⁊ oia q ad signū
ipi⁹ ꝑtinent

Ad 3m sic p̃cedi⁹ vr̃ ꝙ sacrm̃
no sit principali⁹ i bona ma
timon ꝙ finis e potissim⁹ i unoq̃
sed ꝑles e unio⁹ finis q⁹ ꝑles
e principali⁹ unio⁹ bonum ꝑ p̃ua
ꝑte ei i rōe spei diu q ꝯplet spēz
q̃m gen⁹ sic forma q̃m materia
i ꝯstitucōe rei nalis sꝫ sacrm̃ ꝯ
petit unio⁰ ex rōe sui gen⁹ ꝑles
⁊ ꝑ fides rōe differencie i q̃tum
e tale sacrm̃ q⁹ alia duo sꝫ mag⁹
principalia i unio q̃m sacrm̃ ꝑ
sed i vetitur unio⁹ sꝫ ꝑle ⁊ fide
ita vetitur sꝫ i sepabilitate sꝫ
patet q̃m alter ꝯiungu ante

unionem conciliatum ad religionem tenet
ergo non explicat totum sacramentum in ma
trimonio principalius. Item effectus non potest esse
principalior sua causa sed consensus qui est causa
unionis propter invitatum et ma
trimonium solum potest esse in separabilitate non
est quam ultimatum unionem. Item sacra que
habent effectum perpetuum imprimunt carac
terem sed in matrimonio non imprimitur
caracter ergo non adest ei inseparabili
tas perpetua. Tertio sic: est unionem sine
prole ita potest esse sine sacramento quia in eo proles
Secundo illud quod ponitur in diffinitione
rei est sibi maxime conveniens sed in diffini
tione que pertinet ad sacramentum ponitur in
sio que pertinet ad sacramentum ponitur in
diffinitione de unione data non autem proles
vel fides ergo sacramentum est alia in unione est
speciale. Item virtus divina que in sacramento
operatur est efficacior quam virtus humana
sed proles et fides pertinent ad unionem sed
sed proles et fides pertinent ad unionem secundum
quod est officium nature humane sacramentum
quod est ex institutione divina quo ad
tinet sacramentum quod est ex institutione divina quia sit
coniunctum est principalius in unione quam alia
duo. Respondeo dicendum quod aliud dicitur esse aliquo
principalius duobus modis vel quia essen
tialius vel quia dignius sed quia dignius secundo
modo sacramentum est principalius inter tria bona
coniugii quia pertinet ad unionem in quantum est
sacramentum gratie. Alia vero duo pertinent ad
ipsum in quantum est quoddam nature officium
perfectio autem gratie est dignior perfectione
nature. Si autem dicatur principalius quod
essentialius sic distinguendum est quia fides
et proles possunt dupliciter considerari uno modo in se
ipsis et sic pertinent ad usum unionis per quem
proles producitur et pactio coniugalis ser
vatur sed in suis principiis quia sacramentum
in fide consistit pertinet ad ipsum quod se unionem quia
exigit ipsum quod per pactionem coniugalem su
peratur sibi invicem in perpetuum coniuges
traduntur sequitur quod separari non possunt
et ideo est quod unionem nunquam invenitur
sine inseparabilitate invenitur autem sine
fide et prole quia esse rei non dependet
ab usu suo et sic hoc sacramentum est essentialius in
unione quam fides et proles. Alio modo potest considerari
fides et proles secundum quod sunt in suis princi
piis ut proles accipiatur in intentione pro
lis et fides debitum servandi fidem sine
quibus non unionem esse potest quia hec in unione
ex ipsa pactione coniugali causantur
ita quod si aliquid contrarium hiis exprimeretur
in consensu qui unionem facit non esset verum ma
trimonium et accipiendo fidem et prolem, proles
est essentialissimum in unione et secundo fides et tertio sacra
mentum sicut et homini est essentialius esse naturae quam
esse gratie quamvis esse gratie sit dignius.
Ad primum ergo dicendum quod finis secundum intentionem est prius
in re sed prius consecutione est ultimum et sic proles
sed hec inter unionis bona et ideo quodam modo
est principalius et quodam modo non. Ad secundum
quod sacramentum prout ponitur inter unionis bona
pertinet ad unionem vel sine dicendum quod cum
sacramentum ex re [illegible] vel fame de limitate
quam unionem facit. Ad tertium dicendum quod nupta
quam unionem facit. Ad tertium dicendum quod nuptie
est per angelum sunt bona mortalium vel [illegible]
resurrectionem neque nubent neque nubentur
ut dicitur capitulo xxii. Et ideo vinculum unionis
non se extendit ultra vitam in qua
contrahitur et ideo dicitur inseparabile quia
non potest in hac vita separari sed per mortem
sive spiritualem sive corporalem post carnalem
coniunctionem sive spiritualem post spiritualem
tantum. Ad tertium dicendum quod quamvis co
sensus qui facit unionem non sit perpetuus
tamen quantum ad substantiam actus quia ille
actus cessat et potest contrarius accidere tamen
formaliter loquendo est perpetuus quia est
de perpetuitate vinculi alias non faceret
unionem non enim consensus ad tempus in aliquo
unionem facit et dicitur formaliter quia
accipit speciem ab obiecto et sic hic unionem ex
consensu in separabilitate habet. Ad tertium dicendum quod
in sacramentis in quibus imprimitur caracter
datur potestas ad actus spirituales sed
in unione ad actus corporales unde unio
ratione potestatis quam invicem coniuges ac
cipiunt convenit cum sacramentis in quibus caracter

i punitur et ex hoc habet iseparabilitate ut magister dicit sed dicendum aliter i quantum peccatum illa est adiunctus temporales et propter hoc non i punit caritatem spiritualem

Decimum sit pertinet videtur quod actus intrinsecus non possit excusari per bona pre dicta ut non sit peccatum quia quamvis sus tinet dampnum maiorum boni per minus bonum punit quia iordinate sustinet sed bonum ra tionis quod leditur i ipso actu coniugali est maius quam sit ista coniugii bona quod predicta bona non sufficiunt ad excusandum con iugalem concubitum Preterea si bonum malo additur i que morum totum efficitur malum non autem bonum totum quia una circumstantia mala facit actum malum non autem una bona facit ipsum bonum sed actus coniugalis secundum se malum est alias excu sari non indigeret quod bona intrinsecus facere non [illegible] adiuncta non possunt ipsum bonum facere Preterea ubicumque est immoderata passione ibi est vicium i moribus sed bona intrinsecus non possunt efficere quod delectatio illius actus sit i possunt efficere quod non possunt excusare quin sit moderata quod non possunt excusare nisi de corpore actu peccatum Preterea verecundia non est nisi de turpi actu sed mala intrinsecus non tollunt erubescentiam ab illo actu ergo non possunt excusare quin sit peccatum Sed contra concubitus con iugalis non dicit asimilatio nisi per bo na non sufficerent excusare intrinsecus si ergo non sufficerent excusare intrinsecus si illicite remaneret ipsum tunc intrinsecus sed sint adiunctus Preterea bona matrimonii sunt adiuncta sed dum est sed cum circumstantie debite sed cum circumstantiae debite sufficienter faciunt quod actus aliquis non sit malus ergo et hoc bona possunt excusare intrinsecus ut nullo modo sit peccatum Respondeo dicendum quod actus dicitur excusari dupliciter uno modo ex parte facientis ita quod non in putetur facienti i culpam quamvis sit ma lus vel saltem non tantum culpe sicut ignorantia dicitur excusare peccatum i toto vel i parte Alio modo dicitur excusari actus ex parte sui ita quod non sit malus et hoc modo predicta bona dicuntur excusare actum ma trimonii ex eodem autem sed actus aliquis

quod non sit malus i genere morum et quod sit bonus quia non est aliquis actus i differens ut i 2º libro dicitur et dictum est aut dicitur humanus actus bonus dupliciter uno modo bonitate virtutis et sic actus sed quod sit bonus ex hiis quae ipsum i medio ponunt et hoc faciunt i actu matrimonii fides et proles ut dictum est Alio modo bonitate sacramenti quod actus non solum bonus sed et sanctus dicitur et hanc bonitatem sed actus matrimonii ex i divisibilitate coniun ctionis secundum quod significat coniunctionem Christi et ecclesiae et per quod predicta bona sufficienter actum intrinsecus ex cusant Ad primum ergo dicendum quod per intrinsecus actum non i curit homo i dampnum rationis quantum ad habitum sed solum quantum ad actum nec est i conveniens quod quandoque actus melior sed quamvis sit i terrumpat quod ali quo minus bono actu hoc enim sine peccato fieri potest sicut patet i eo qui ab actu contempla tionis cessat ut i terim actioni vacet Ad secundum dicendum quod ratio illa procedit si malum quod i separabiliter comitatur con cubitum esset malum culpe nunc autem non est malum culpe sed pene tantum quae est i obedientia concupiscentiae ad rationem et ideo ratio non sequitur Ad tertium dicendum quod superhabundantia passionis quae i vicium facit non attenditur secundum quantitatem ipsius sed secundum proportionem ad rationem unde tunc solum passio reputatur i moderata quando limites rationis excedit delecta tio quam limites rationis excedit delecta tio quam i actu matrimonii quamvis sit i tensa quantitate non tamen excedit terminos sibi a ratione prefixos tamen prin cipium quamvis i predicta delectatione ratio eos moderare non possit Ad decimum dicendum quod turpitudo quae semper est i actu intrinsecus est turpitudo est pene et erubescentiam facit turpitudo est pene et non culpe quia de quolibet defectu homo natu raliter erubescit

Decimum sit pertinet videtur quod actus ma trimonialis excusari possit etiam sine bonis matrimonii quia est [illegible]

tm monet ad actu matrimonii non videt
aliquod bonum matrimonii intendere quia bona
matrimonii pertinent ad gratiam ut virtutem
sed quando quis solo appetitu naturali movetur
ad prolem actu non videtur esse peccatum quamvis
ulterius naturale est malum tamen malum sit per
naturam et preter ordinem ut dictum est ergo
actum matrimonii excusari potest et sine bonis
matrimonii. Preterea ille qui utitur coniuge ad
fornicationem vitandam non videtur aliquod
bonum matrimonii intendere sed talis non
peccat ut videtur quia ad hoc est matrimonium con
cessum humane infirmitati ut fornica
tio vitetur ut patet 1 corinthiorum 7 ergo et
sine bonis matrimonii potest actus eius excusa
ri. Preterea ille qui utitur re sua ad libi
tum non facit contra iustitiam et non
peccat ut videtur sed per matrimonium uxor
efficitur res viri et e converso ergo si se ad in
vicem ad libitum utuntur libidine
movente non videtur esse peccatum et idem quod
prius. Preterea illud quod est bonum ex genere
non efficitur malum ex mala intentione
sed potest bona intentione fieri et si non in
tendat aliquod bonum matrimonii puta
cum quis salutem corporalem per hoc intendit
servare ut consequi quod videtur quod etiam
sine bonis matrimonii actus ille possit excu
sari. Sed contra remota causa removetur
effectus sed causa honestatis actus matrimonialis
sunt matrimonii bona ergo sine
eis non potest actus matrimonialis excusari.
Preterea non differt actus predictus a
actu fornicationis nisi in predictis bonis et actus ma
trimonialis ergo erit malus. Respondeo dicendum
quod sicut bona matrimonii secundum quod sunt in habitu
faciunt matrimonium honestum et sanctum ita etiam
secundum quod sunt in actuali intentione faciunt
actum matrimonii honestum quantum ad illa duo
matrimonii bona que ipsum actum respiciunt
unde quando coniuges conveniunt causa
prolis procreande vel ut sibi invicem
debitum reddant quod ad fidem pertinet
totaliter excusantur a peccato sed tertium

bonum non pertinet ad usum matrimonii sed
ad essentiam ipsius ut dictum est unde
facit ipsum matrimonium honestum non autem
actum eius ut per hoc eius actus aliquo modo
reddatur quia talem actum significationis
conveniunt et ideo duobus primis modis quando
coniuges aliquo modo conveniunt sine peccato
ergo proles et debiti redditio alias
autem sic est ibi peccatum ad minus veniale
Ad primum ergo dicendum quod proles prout est bonum
sacramenti addit super prolem prout est inten
tum a natura et intendit prolem
prout ipsa salvatur bonum sacramenti sed in
presens secundum quod est bonum sacramenti ult
sic intelligi ut proles suscepta ultime
ordinetur in deum et ideo oportet quod intentio
qua prolem intendit referat actu vel
habitu ad intentionem prolis prout est bonum sacramenti
alias staret in creatura quod sine peccato esse non potest
et ideo quamvis natura tamen movet ad actum ma
trimonii non excusat a peccato nisi in quantum
motum nature ordinat ulterius actu vel habitu
ulterius ad prolem secundum quod est bonum sacramenti nec
tamen sequitur quod motus nature sit malus sed quod sit
imperfectus nisi ad aliquod bonum matrimonii vel
terius ordinetur. Ad secundum dicendum quod si ali
quis per actum matrimonii intendit vitare forni
cationem in coniuge non est aliquod peccatum quia hoc
est quedam redditio debiti quod ad bonum fidei
pertinet sed si intendat vitare fornicationem
in se sic est ibi aliqua superfluitas et secundum hoc
est peccatum veniale nec ad hoc est matrimonium insti
tutum nisi secundum indulgentiam que est de peccatis
venialibus. Ad tertium dicendum quod una debita
circumstantia non sufficit ad hoc quod actus
sit bonus et ideo non oportet quod qualitercumque
quis re sua utatur quod usus sit bonus
sed quando utitur re sua ut debet secundum omnes
debitas circumstantias. Ad quartum dicendum quod quamvis
intendere salutem conservationem non sit per se
malum tamen hec intentio efficitur mala si ex
aliquo sanitas intenditur quod non est ad hoc
per se ordinatum sicut qui ex sacramento
baptismi tantum salutem corporalem

quer[er]et 7 sibi. et e i p[ro]posito actu
matrimonij

Q vi[cesim]us sic p[ro]ce[ditur] vi[detur] q[uod] qui cu[m]q[ue]
ab uxore c[o]gnoscit no[n] in
tendens aliq[uo]d bonu[m] matri[moni]j s[ed] sola[m]
delectac[i]o[n]e[m] morta[liter] peccat q[ui]a s[ecundu]m ho[c] d[icitu]r
q[uod] h[ec] i[n]ta voluptates q[ue] deme[n]tur
p[ro]p[ter] amplexibus capiu[n]tur i[n] uxore et p
nu[n]c d[icitu]r ee da[m]pnabile[m] ..
uande sit s[ed] no[n] d[icitu]r ee da[m]pnabile n[isi]
p[ecca]t[u]m mortale g[e]n[ere] c[o]gnoscere uxore[m] p[ro]pt[er]
voluptate[m] sola[m] e[st] p[ecca]t[u]m morta
le P[re]t[erea] c[onsensus] i[n] delectac[i]o[n]e e[st] p[ecca]t[u]m mor
tale ut i 2o li[bro] s[ententiarum] d[icitu]r e s[ecundu]m q[uo]sd[am] c[o]n[sensus]
ut h[ab]eatur ca[usa] delectac[i]o[n]is c[o]nse[n]tit in
delectac[i]o[n]e[m] g[e]n[ere] morta[liter] peccat P[re]t[erea] q[uo]cu[m]q[ue]
usu c[o]ntra n[atur]a[m] no[n] refert i[n] de[m] data
s[i]t q[uod] e[st] p[ecca]t[u]m mortale s[ed] q[uo]cu[m]q[ue]
p[ro]p[ter] delectac[i]o[n]e[m] ut[itu]r h[oc] usu no[n] refert
i[n] de[m] g[e]n[ere] morta[liter] peccat P[re]t[erea] ille q[ui]
uxore[m] n[on] p[ro] prole mor[ta]li s[ed] ab uxo
re[m] sua libidine c[o]gnoscere ab[s]titu
ri[m] sua libidine c[o]gnoscere ... 
...
q[uod] o[mn]is talis peccat morta[liter] c[ontra] q[uod] est
q[uod] s[ecundu]m aug[ustinum] talis c[o]ncubit[us] p[ot]est i[n] p[ar]te
q[uod] s[ecundu]m aug[ustinum] talis c[o]ncubitus ...
cotidiana p[e]cc[at]is d[icitu]r p[ro]p[ter] ut ... 
i[n] ta s[e]d talia no[n] s[unt] p[ecca]ta mortalia
... qui ubi utit[ur] ad delectac[i]o[n]e[m]
g[e]n[er]is P[re]t[erea] qui cu[m] .. ...
tu[m] no[n] peccat morta[liter] q[uia] ... uoce q[ui]
utitur uxore tu[m] ca libidinis s[e]d
ande R[esponsio] d[icendu]m q[uod] q[ui]da[m] d[icu]nt q[uod] qu
a[n]d[o]cu[m]q[ue] ad actu[m] c[o]niugalem libido p[ri]n[cipa]l[ite]r
mouet e[st] p[ecca]t[u]m mortale s[ed] qu[ando] mo
uet ex lat[er]e tu[n]c e[st] p[ecca]t[u]m veniale
q[uo]d aut[em] o[mn]io delectac[i]o[n]e[m] respuit 7 dis
plic[et] ei tu[n]c e[st] o[mn]io s[ine] veniali p[ecca]to ut
s[i] delectac[i]o[n]e[m] i[n] illo actu q[ue]re[r]e sit p[ecca]t[u]m
mortale delectac[i]o[n]e[m] oblata[m] accepta
re sit p[ecca]t[u]m veniale s[ed] ca[us]am odire sit
p[er]fec[ti]o[n]is s[ed] h[oc] no[n] p[otes]t ee q[uia] s[ecundu]m ph[ilosoph]um x eth[icorum]
... e[st] iudiciu[m] de delectac[i]o[n]e 7 op[er]ac[i]o[n]e
q[uia] op[er]ac[i]o[n]is bone delectac[i]o bona 7 ma
le mala Vn[de] cu[m] act[us] matri[moni]j no[n] sit
s[e] malus ut q[ue]re[r]e delectac[i]o[n]e[m] e[ss]et
p[ecca]t[u]m mortale s[ed] 7 vide[n]d[um] q[uod] si de

lectac[i]o q[ue]rat[ur] ult[ra] honestate[m] e[ss]et p[ecca]t[u]m
mortale matri[moni]j ut s[i] ab i[n] c[o]niuge no[n]
attendat q[uod] c[o]niux e[st] s[ed] solu[m] q[uod] mulier
p[ar]atus i[de]m face[re] cu[m] ea s[i] no[n] e[ss]et c[o]niux
e[st] p[ecca]t[u]m 7 talis d[icitu]r ardentior amator
uxor[is] q[ui]a ardor ille ext[ra] bona matri[moni]j
fertur Si aut[em] q[ue]rat[ur] delectac[i]o i[n] fra[ternitate]
finibus matri[moni]j ut s[cilicet] talis delectac[i]o i[n] alia
no[n] q[ue]re[re]t[ur] q[ua]m i[n] c[o]niuge sic e[st] veni[a]
le p[ecca]t[u]m Ad p[ri]mu[m] g[e]n[ere] d[icendu]m q[uod] tu[n]c volup
tates i[m]moderatas uir i[n] uxore q[ue]rit
qu[ando] nichil i[n] ea attendit q[uam] q[uod] i[n]
q[uo]d ad ... attenderet Ad 2m d[icendu]m q[uod]
c[o]nsens[us] i[n] delectac[i]o[n]e c[o]itus q[ui] e[st] p[ecca]t[u]m mor
tale e[st] mortale p[ecca]t[u]m no[n] aut[em] talis
e[st] delectac[i]o matrimonialis act[us] Ad 3m d[icendu]m
q[uod] c[o]ntra delectac[i]o[n]e no[n] refert actu
... no[n] ta[men] p[ot]est i[n] ea ult[ima]m de
lectac[i]o[n]is fine[m] a voluptat[e] alias
... et ... 7 i[de]o no[n]
... ... ... ...
apte[r] q[uod] ... ... ...
p[ro]p[ter] ... no[n] actu Ad 4m d[icendu]m
q[uod] h[ic] no[n] d[icitu]r ... h[ic] q[uod] ... p[ro] prole ...
... ... ... ... sp[irit]ualis
s[e] reddit i[n]habilem p[ro]p[ter] h[oc] q[uod] efficit[ur]
... ... ... ...

# Eiu[s]de[m] co[n]siderandu[m]

est de i[m]pedime[n]tis matri[moni]j
7 p[ri]mo i[n] g[e]n[er]ali 2o i[n] sp[eci]ali
Q p[ri]mu[m] sic p[ro]ce[ditur] vide[tur] q[uod] i[n]ma
tri[moni]o i[n]c[on]ve[n]ie[n]t[er] i[m]pedi
me[n]ta assignet[ur] matri[moni]j e[st] q[ui]da[m]
... ... ... alia dimisit s[ed] alias
e[st] ... c[o]ntra alia dimisit s[ed] alias
no[n] assignant i[m]pedime[n]ta q[ue] i[n] ma
tri[moni]o assignari no[n] de[be]nt P[re]t[erea]
... aliq[ui]d e[st] matri[moni]j p[ro]p[ter] tantu[m] p[ro]p[ter]
... ... i[m]pedi[r]e p[otes]t s[ed] matri[moni]um
... et alia s[acr]a e[st] matri[moni]j p[ro]p[ter]
q[uod] ... uel pauca i[m]pedime[n]ta
ei assignari de[be]nt P[re]t[erea] ... q[ue]
e[st] morb[us] e[st] ... remediu[m] morbi
s[ed] ... remediu[m] matri[moni]j e[st]
i[n] ... ... aliq[ui]d i[m]pedi
me[n]tum ee ... aliq[ue]m ... ille
gittimam faciat ... ...

P illegittim(us) d(icitu)r q(ui)a e(st) p(rae)t(er) legem
sed tamen impedimenta que in matrimonio a
ssignant non sunt contra legem nec quia non
sunt inveniunt in quibus statu [illegible] gr(atia)e
plures ex quo [illegible] [illegible] vel cubitu
ce p(ro)hibiti [illegible] t(em)p(or)e quam alio lexat
humana non potest ut in matrimonio impedim(en)
ta p(rae)stare q(ui)a matrimonium non est existenciale
humana sed divina sed et alia sacra(menta) sic ma
trimonio non deb(e)nt alia impedimenta as
signari q(ue) sunt p(ro)p(ter) illegittimitatem ad
contrahendum P legittim(us) et illegittim(us)
p h(oc) q(uo)d e(st) q(ui)a legem d(icitu)r in e(ius) non
cadit medium tamen sunt opposita p(er) aff(ir)
maci(onem) et negaci(onem) q(ui)a non sunt esse alique
impedimenta q(ui)bus p(ro)pter medie inter le
gittimitatem et illegittimitatem constituantur
P quinto inter et [illegible] non [illegible]
n(on) in matrimonio s(ed) o(mn)e quinto [illegible] debi
ti debet g(ra)cia s(ed) ad impediat matrimonium q(ui)a
[illegible] dirimunt contractu P illo
impedimenta potest a [illegible] aliq(ui)d impedim(en)ta q(uo)d
in difficiliori [illegible] cadit s(ed) in divisibilitas
cadit in diffinitione matrimonii g(ra)cia non sunt
esse aliq(ui)d impedimenta q(ue) matrimonium contrac
tum dirimunt Et [illegible] q(uo)d de [illegible]
ex infinita matrimonii impedimenta [illegible]
trimonium quoddam bonum est sed infinitis
modis e(st) [illegible] boni ut d(icitu)r [illegible]
c(apitulo) d(e) di(stinctione) non g(ra)cia infinita sunt matrimonii im
pedita P impedimenta matrimonii ac
cipiunt s(ed) [illegible] p(ar)ticularium p(er)so(n)a(rum) s(ed)
[illegible] h(oc) sunt infinite g(ra)cia et matrimonii
impedimenta [illegible] [illegible] q(uo)d sunt quedam
que sunt de esse(n)cia ip(s)i(us) matrimonii et quedam que
sunt de sollempnitate eius s(ed) [illegible] [illegible]
[illegible] et adhuc manet [illegible] [illegible]
ideo impedimenta que ... [illegible] que sunt
de sollempnitate [illegible] non [illegible] quin
sit [illegible] [illegible] et talia dicuntur impedire con
trahendum sed non dirimunt contractu
sed p(ro)hibito [illegible] et t(em)p(or)e feriato [illegible]
[illegible] vetitum ut non t(em)p(or)e feriato
impediunt fieri p(er)mittunt iuncta



tenere Impedimenta autem que [illegible]
[illegible] sunt de essencia matrimonii [illegible] ut
non sit [illegible] matrimonium et ideo dicuntur non solum
impedire contrahendum sed dirimere iam contractum
que hic [illegible] continentur Error
condicio votum cognacio crimen cultus
disparitas vis ordo ligamen ho
nestas si sit affinis si forte coire
nequibis hec socianda vetant co
nubia facta retractant [illegible] aut
[illegible] [illegible] potest [illegible] matrimonium impe
[illegible] ex parte contrahencium [illegible] ex parte
[illegible] contractum matrimonii
contrahencium [illegible] qui tollit [illegible]
fa [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] erunt duo im
pedimenta matrimonii s(cilicet) vis et [illegible]
et error ex parte ignorancie et ideo de
istis duobus impedimentis magister determina
[illegible] ubi agebatur de [illegible] matrimonii
aut [illegible] de impedimentis que [illegible]
ex parte p(er)sona(rum) contrahencium que sunt [illegible]
[illegible] potest [illegible] aliq(ui)d impedim(en)ta matrimonio
[illegible] contrahendo ut [illegible] vel [illegible] alicuius p(er)sone
[illegible] ut [illegible] possit matrimonium q(ui)a
si [illegible] non potest [illegible] q(ui)a impedit a mat
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] actu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
P(ri)mo q(ui)a non potest de [illegible] sive q(ui)a non possit
et potest impedimentum in potencia [illegible]
[illegible] sive q(ui)a non libere possit et potest
impedimentum [illegible] [illegible] 2o q(ui)a
non licite potest et [illegible] s(ed) q(ui)a ad continenciam
obligatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
obligatur ex officio [illegible] [illegible] et
e(st) impedimentum ordinis vel [illegible]
[illegible] et impedit votum si aut
aliquis impeditur a [illegible] non
[illegible] s(ed) respectu alicuius p(er)sone
[illegible] vel [illegible] obligacionem ad p(er)sonam alterius
[illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] e(st) non potest
alteri [illegible] et est ligamen matrimonii [illegible]
q(ui)a deficit a p(ro)porcione ad alterum
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et est
disparitas cultus 2o [illegible] [illegible] pro
pinquitatem et [illegible] [illegible]

impedimentum s. cognatio que importat propinquitatem duarum personarum vel tre unio morte et publice honestatis iustitia in qua est propinquitas duarum personarum respectu tre per sponsalia puta 3° ex debitum cognitionem adeptum p° sicut et c° impedit cumque adulter pure cum ipsa commissi [illegible]

Ad p^m 9^a dicendum quod et alia sacra impedire possunt sacramentum quod sit de con[illegible] vel sollempnitate sacri subtrahat ut dictum est sed tamen magis matrimonio quam alijs sacris impedimenta assignantur propter tres rationes. Primo quia matrimonium consistit in duobus et ideo pluribus modis potest impediri quam alia sacra que unius persone conveniunt singulariter. 2° quia matrimonium habet in nobis causam et ideo sicut alia quedam sacramenta solum ideo videlicet penitentie que habet causam in nobis aliquo modo supra quedam impedimenta assignat ut ypocrisim videlicet et huiusmodi. 3° quia de alijs sacramentis est preceptum vel consilium sicut de bonis perfectioribus sed de matrimonio est indulgentia sed de bono minus perfecto et ideo ut detur occasio proficiendi in melius plura impedimenta assignantur matrimonio quam alijs sacramentis. Ad 2^m dicendum quod perfectiora pluribus modis impediri possunt in quantum ad ea plura requiruntur. Si autem aliquid ipsorum ad que requiruntur plura [illegible] et habet plura impedimenta [illegible] est de matrimonio. Ad 3^m dicendum quod ratio illa procederet si non esset alia causa extrema posset morbo concupiscentie subveniri quod est falsum. Ad x^m dicendum quod persone illegitime admitti contrahendum [illegible] quod sunt contra legem que matrimonio statuitur matrimonium autem in quantum est in officium nature statuitur lege civili et ideo ex qualibet dictarum legum potest aliqua persona effici ad matrimonium illegitima etc. non est simile de alijs sacris que sunt sacra tantum et quia lex [illegible] secundum diversos status recipit diversas determinationes et per hoc positum variatur et secundum diversas homines conditiones in diversis temporibus diversas personas illegitimas fuisse.

Ad xi^m dicendum quod lex potest aliquid prohibere vel [illegible] non [illegible] totaliter secundum legem et [illegible] totaliter [illegible] legem que sunt contrarie opposita [illegible] et non per affirmationem [illegible] cadit medium aliqualiter secundum legem et aliqualiter contra legem et propter hoc ponuntur quedam persone medie inter simpliciter legitimas et inter simpliciter illegitimas. Ad xij^m dicendum illa impedimenta que non dirimunt matrimonium contractum impediunt quamvis contrahendum non ut non fiat sed ut non licite fiat et tamen si fiat matrimonium contractum est quamvis contrahens peccet sicut si aliquis consecraret post comestionem peccaret contra statutum ecclesie sacramentum nichilominus verum perficeret quia ieiunium consecrantis non est de necessitate sacri. Ad xiij^m dicendum quod impedimenta [illegible] dirimere matrimonium contractum quasi solventia vinculum [illegible] quod vere contractum est sed [illegible] solvit matrimonium quod contractum est de facto et non de iure [illegible] si de impedimento aliquod matrimonio [illegible] matrimonium solvere non valeat. Ad xiiij^m dicendum quod [illegible] bonum per accidens impeditur [illegible] causas per accidens [illegible] competentes aliquod bonum [illegible] sunt determinate sicut et cause conservantes que cause destructive et constructive alicuius rei sunt opposite [illegible] eiusdem matrimonii non supposito. Ad xv dicendum quod conditiones particularium personarum in singulari sunt infinite sed in genere possunt reduci ad certum numerum sicut in medicina patet et in omnibus

rationibus oportunius quest parti
cularium in quibus actus conseruantur
et ydiciones

Sunt consideranda

De impedimentis matrimonii
in speciali et primo de impedimento
erroris circa quod queruntur duo
Primo utrum error de sui natura matri
monium impediat 2° quis error

Ad primum sic proceditur videtur quod error
non debeat poni matrimonii
impedimentum per se consensus qui est cau
sa matrimonii impeditur sicut et voluntarium
et voluntarium secundum philosophum in 3° ethicorum potest im
pediri per ignorantiam que non est
idem quod error quia ignorantia nihil
ponit sed error ponit cognitionem
quia apparere falsa pro veris sit error
sed augustinus non debuit hic poni impedimentum
matrimonii error sed magis ignorantia

Preterea illud potest impedire matrimonium de sui
natura quod habet contrarietatem ad bona ma
trimonii sed error non est huiusmodi ergo error de
sui natura non impedit matrimonium

Preterea sicut consensus requiritur ad matrimonium ita
intencio requiritur ad baptismum sed si ali
quis baptiset iohannem et credit baptisare
petrum nichilominus vere baptisatus est ergo er
ror non excludit matrimonium

Preterea inter
lyam et iacob fuit verum matrimonium sed ibi
fuit error ergo non excludit matrimonium

Sed contra est quod in digestis dicitur
quid tam contrarium est consensui quam
error sed consensus requiritur ad matrimonium
ergo error matrimonium impedit

Preterea consensus
aliquid voluntarium nominat sed error
impedit voluntarium quia voluntarium
secundum philosophum et gregorium nissenum et damascenum est cuius
principium est in aliquo sciente singularia
in quibus est actus quod erranti non
competit ergo error matrimonium impedit

Respondeo dicendum quod quicquid impedit causam
de sui natura impedit effectum similiter
consensus autem est causa matrimonii
ut dictum est et ideo quod evacuat consensum
evacuat matrimonium consensus autem voluntatis
est actus qui presupponit actum intellectus
deficiente autem primo necesse est defectum con
tingere in secundo et ideo cum error cognitionem
impedit sequitur et in ipso consensu defectus et per
consequens in matrimonio et sic error de iure natu
rali habet quod evacuat matrimonium

Ad primum ergo dicendum
quod ignorantia differt simpliciter non impedit
aliquem contrarie actum sed error ponit iu
dicium verum peruersum de aliquo et ideo
ad hoc quod est impedire voluntarium non differt
utrum dicatur ignorantia vel error quia
nulla ignorantia potest impedire voluntarium
nisi que habet errorem adiunctum
eo quod actus voluntatis presupponit esti
macionem vel iudicium de aliquo in quod
fertur unde si est ibi ignorantia oportet
ibi esse errorem et ideo et ponitur
error quasi causa proxima

Ad 2m dicendum
quod quamvis non contrariet per se matrimonio
contrariatur autem ei quantum ad causam
suam

Ad 3m dicendum quod caracter bap
tismalis non causatur ex intencione bapti
zantis directe sed ex elemento
materiali extrinsecus adhibito et intencio
autem operatur solum ut dirigens ele
mentum materiale ad effectum proprium
sed vinculum coniugale ex ipso consensu
causatur directe et ideo non est simile

Ad 4m dicendum quod secundum magistrum in 4 distinctione 30 et 1 sententiarum
dicitur quod matrimonium quod fuit inter lyam et ia
cob non fuit perfectum ex ipso concubitu
qui ex errore contigit sed ex consensu
qui postmodum accessit tamen utrumque
a peccato excusatur ut patet in eadem di
stinctione

Ad 2m sic proceditur videtur quod non
error matrimonium impediat tantum
solum error conditionis et persone ut in
littera dicitur quia quod convenit alicui secundum se
convenit ei secundum suum totum sed error de
sui natura habet quod matrimonium impediat
ut dictum est

Preterea si error impedit matrimonium
impedit maior error magis et
impedire sed magis est error fidei

qui e i hereticis non credentib) hoc
sacrum quam error psone. P error
no enervat matrimonium in i spiritu tollit
voluntarium sz ignorantia circumstantiarum
statue voluntarium tollit ut pz 3o ethi
go no solum error gdicois et psone ma
trimoniu i pedit. P sed gdico servitutis
aliqd e annexu actui psone ita qua
litas corporis et animi sz error qdi
tois i pedit matrimoniu go eade rone er
ror qualitatis et fortune. P sed ad
gdicom psone ptinet servitus et libtas
ita nobilitas et ignobilitas et status
dignitatis et paupertas eius sz error co
dicoe libertatis ut servitutis i pedit
matrimoniu ergo et error aliaru gdicom.
P sed gdico servitutis i pedit ita et
dispaitas cultus et i po tocenda ut
infra dicetur go sed error gdicois
poit matrimoniu i pedimetu ita error
cetera alia gius debet i pedire matrimoniu
pomi. Sed gtra videtur q ut error
psone matrimoniu tollat q sed emptio
psone matrimoniu tollat q sed emptio
e gdam contractus ita et matrimoniu sz in
emptione et vendicoe si det aurum et ess
naleus p alio auro no i pedit se
si puna uxore alia accipiatur
P pt gtigere q p multos annos
ipse error detineatur et filios et
filias generet simul sed grave esset
dicere q tunc essent dimittendi go er
ror pmu gnoti frustrarent matrimoniu. P
pt gtigere q frater viri i que co
sentit credit mulier offerat ei et
cu eo gmisceatur carnaliter vir q u
cu eo gmisceatur [illegible]
possit redire ad illu i que gsentire
se credidit sz debeat stare cu fre
eius et error psone no i pedit matrimoniu.
Rndeo q sed error excludit q i volu
tarium causat causat sz excusare
peccatum ita sz q matrimoniu i pediat ex
eode error aut no excusat a p
ccato nisi sit illius causatiue cuius
oppo ut remotio facit dictam [illegible]

tu et illiciti i actu. Sicut aliquis
percutiat patrem baculo ferreo q credit
ligneum esse no excusat a toto quam
forte a tanto. Sed si credit aliquem
ponte filium causa discipline et per
cussit patrem excusat a toto adhibita
debita diligentia bn opz q error
q matrimoniu i pedit sit aliquorum
q sunt de esse matrimonii duo at iclu
q sunt de esse matrimonii. s. psone duae q
coniunguntur et mutua potestate i invicem
in qua matrimoniu consistit. P at tollitur
p errore psone s. p errore gdicionis
quia servus no pt potestatem sui cor
poris libere alteri tradere sine gsensu dni
sui et ppter hoc hii duo errores matrimoniu
i pediunt et no alii. Ad pm ergo dicendum q
error no sz competentia generis q i pedi
at matrimoniu sz ex natura differentie
adiuncte pout s. e error alicuius co
rum q sunt de esse matrimonii. Ad 2m
dicendum q error i fidelis de matrimonio no
est circa ea q sunt matrimonii gsequentia
s. an sit sacramentale an licitum
et ideo error matrimoniu no i pedit talis
sed ut error circa baptm i pedit accep
cione caracteris dum no i tendit fa
cere vel recipe quod ecclesia dat opinabile
credat nichil esse. Ad 3m dicendum q
no qualibet disparitas ignominia
i voluntarium quod patrem excusat
ut dictum e et ppter hoc ex no perficitur
Ad 4m dicendum q diversitas fortune
no variat aliquid eorum q sunt de esse
matrimonii sic diversitas qualitatis sed
facit gdicio servitutis et ideo non
sequitur. Ad 5m dicendum q error nobi
litatis i q hoc no evacuat matrimoniu
eadem rone q ut error glits sz si
error nobilitatis ut dignitatis redu
dat i errorem psone tunc i pedit
matrimoniu. Unde si gsensit mulier formaliter
i istam psonam directe error
nobilitatis ipsius no i pedit matrimoniu
[illegible] directe i tendit eo

sentire in filium regis quamvis sit ille tamen si aliquis putetur esse quam filius regis est error persone et impeditur matrimonium. Ad sextum dicendum quod error circa aliorum impedimentorum matrimonii contracti adeo quod si fuerit persona illegittima impedit matrimonium sed non de errore aliorum non fuerit idem sed non erunt quia illa matrimonium impediunt sive cum errore sive sine errore ut si aliquis contrahat cum subdiacono sive sciat sive nesciat non est matrimonium sed conditio sive nesciat non impedit si servitus sciatur et ideo non est simile. Ad septimum dicendum quod pecunia in contractibus accipitur quasi mensura aliarum rerum ut patet in V ethicorum et ideo quasi supplet se contractui et ideo si non datur illa pecunia que creditur sed alia equivalens nichil obest contractui. Si in re contracta propter se esset error impediret contractum si decipitur aliquis in re emenda ut si daretur asinus pro equo et sic est in proposito. Ad octavum dicendum quod contrahentes cum ea nisi de novo consentiat non est matrimonium. Ad nonum dicendum quod si velit non est matrimonium. Ad nonum dicendum quod si ancilla non consentiat in servum eius potest cum que per errorem accepit redire vel ad servum eius redire propterea si sit cognita carnaliter absque quod ante consensum ipsius palabit et cum consenserit ipsius probabit de peccati non potest contrahere primo viro de te sed potest vel secundum relinquere vel ad primum redire. Et quamvis servi ex contractu si excusetur si postea consummatum matrimonium a contrahente bona fide excusatur que fraude alterius non debet sibi prejudicare.

Eunde considerandum est de impedimento conditionis. Circa quod queruntur per primum utrum conditio servitutis matrimonium impediat. 2º utrum servus sine consensu domini possit matrimonium contrahere. 3º utrum postquam uxorem possit

se servum facere sine consensu uxoris. 4º utrum filii debent sequi conditionem patris vel matris.

Ad primum sic proceditur videtur quod conditio servitutis non impediat matrimonium. Nichil enim impedit matrimonium aliquam conditionem adipiscitur sed servitus non habet aliquam conditionem ad matrimonium alias enim servus non posset esse conjugatus sed servitus non impedit matrimonium.

Preterea illud quod est contra naturam non potest impedire id quod est secundum naturam sed servitus est contra naturam. Unde Gregorius contra naturam est homines velle homini dominari quod etiam patet ex hoc quod homini dictum est ut preesset piscibus maris et non autem ut preesset homini. Ergo non potest impedire matrimonium quod est naturale.

Preterea si impedit aut hoc est de jure naturali aut de jure positivo non de jure naturali quia per jus naturale omnes homines sunt equales ut Gregorius et Augustinus dicunt et in principio digestorum dicitur quod servitus non est de jure naturali positivum quia jus descendit a naturali ut Tullius dicit ergo secundum nullum jus matrimonium servitus impedire potest.

Preterea illud quod impedit matrimonium equaliter sive sciatur sive ignoretur ut patet de consanguinitate sed servitus unius cognita ab altero non impedit matrimonium ergo servitus in se non habet quod impediat matrimonium et ita non debet poni per se matrimonii impedimentum ab aliis distinctum.

Preterea sicut contingit esse errorem de servitute ut putetur sive quod est liber sed libertas non ponitur matrimonii impedimentum ergo nec servitus debet poni impedimentum.

Preterea magis fuerit gravem societatem matrimonii et plus impedit bonum prolis morbus lepre quam servitus sed lepra non ponitur impedimentum matrimonii ergo nec servitus debet poni.

Sed contra est quod decretalis dicit de conjugio servorum quod error conditionis impedit matrimonium contrahendum et dirimit contractum.

Preterea est de bonis per se expetendis in conjugio sed honestatem sed servitus est de per se fugiendis

g̃ inito la seruitus sit ɔ̃tra ʒ sic
seruitꝯ matrio͂ ip̄edit Ad 6m dicendum q̄
i matrio͂ ɔ̄tractu obligatur vnꝯ ɔiugu
alti ad debitu reddendu ʒ ideo si ic
qui se obligat ē ip̄otens ad soluendum
ignorantia huiꝰ ip̄otencie i eo tm̄ sit
obligacio tollit ɔ̄tractu sic ʒ p̄ ip̄oten
cia͂ di efficit aliq̄s ip̄otens ad sol
uendū debitū ut oio no possit solue
ita p̄ s̄uitutem ut libe debitu reddere
non possit ʒ ideo sicut ip̄otencia coeu
di ignorata ip̄edit matrio͂ no autem
si sciatur ita ɔ̄dicio s̄uitutis ignora
ta matrio͂ ip̄edit non autem s̄uitutis
scita Ad p̄m ergo dicendum q̄ s̄uitꝰ ɔ̄trarie
matrio͂ ɔ̄tra actu quem qs p̄
matrio͂ alti obligatur quod non
pt libere exequi ɔ̄tra ad bonu
p̄lis que peior ɔ̄dicionis efficitur
ex s̄uitute parentis Sed quia qlibz
pt ideo q̄ quis debet sponte de
trimento aliquid subire ideo si alt
coniugum scit alteriꝰ s̄uitutem nichilominus
ɔiugium stat alteriꝰ s̄uitutem nichilominꝰ
tenet matrio͂ Et ʒ qr i matrio͂ ē
equalis obligacio ex vtraqz parte ad
debitu reddendum non pt aliqs
requirere maiorem obligacionem
ex parte alteriꝰ quam ipse possit facere
ʒ p̄pter hoc etiam seruus si ɔ̄trahit
cum ancilla quam credit liberam
non p̄pt hoc ip̄editur matrio͂ ʒ c p̄z
q̄ s̄uitꝰ no ip̄edit matrio͂ nisi qn ē
ignorata ab alio ɔiuge ʒ si ille
sit libere ɔ̄dicionis Et io nichil
p̄hibet inter seruos ee ɔiugia
uel inter liberos ʒ ancillam Ad 2m
dicendum q̄ nichil p̄hibet aliqd ee ɔ̄
naturam ɔ̄munem ad secundam intencionem
eo sicut oie corruptio ʒ defectus et
senium ē ɔ̄ naturam ut dicit i 2o celi
qr natura intendit esse ad p̄secucionem
no tn̄ est contra intencionem nature
quia ex quo natura no pt ɔ̄ser
uare i vno ee ɔ̄seruat i alio quod ge
neratur corrupcione alteriꝰ ʒ sic na

qui ad primam intencionem nature quod no est ɔ̄
naturam ɔ̄munem ad secundam

nunquam pt p̄ducere ad maiorem p̄fectionem
intendit ad minorem sicut qn no pt facere
masculum facit feminam que ē mas
occasionatus ut dicitur i xvi de animalibus
sic ʒ dico q̄ s̄uitꝰ ē ɔ̄ naturam primam
intencionem nature sed non ē ɔ̄ 2am
quia naturalis racio ad hoc inclinat
ʒ hoc appetit natura ut qlibz sit bonus
sed ex quo aliquis peccat natura eciam
inclinat ut ex peccato penam reportet
Et sic s̄uitus i penam peccati inducta
est nec ē inconueniens aliquod naturale
p̄ hoc quod ē ɔ̄ naturam hoc modo ip̄edi
sicut oit eciam matrio͂ ip̄edit p̄ ip̄oten
ciam coeundi que ē ɔ̄tra naturam modo p̄dicto
Ad 2m dicendum q̄ quis naturale dictat q̄
pena sit p̄ culpa infligenda ʒ q̄ nul
lus sine culpa puniri debeat sz deter
minare penam sm̄ ɔ̄dicionem p̄sone
ʒ culpe ē iuris positiui Et io s̄uitꝰ
que ē pena determinata ē iure positiuo
q̄ ē p̄sona determinata ab
iure naturali p̄cessit sicut determinatum ab
determinato ʒ eodem iure positiuo deter
minate ē sm̄ q̄ s̄uitꝰ ignorata ma
trimonium ip̄ediat ne quis sine culpa pu
niendus ip̄ediat ne quis sine culpa pu
nitur est cui quedam pena hoc
q̄ habeat virum seruum ignorans Ad 3m
dicendum q̄ ip̄edimenta sunt q̄ faciunt ma
trimonium ineffecax ad solucionem debiti ʒ
quia i voluntate nra ɔ̄sistit debitum
nobis relaxare ideo talia ip̄edimenta
si sint ɔ̄gnita matrio͂ no tollunt sz
solum quando ignorancia voluntarium ex
cludit Et tale ip̄edimentu ē s̄u
itus ʒ ip̄otencia coeundi ʒ q̄ eciam
de se habet aliquam racionem ip̄edimenti
ideo ponitur specialia ip̄edimenta p̄ter
errorem non autem p̄sone variacio
ponitur speciale ip̄edimentum p̄ter
errorem qr p̄sona altera subintroduc
ta non habet racionem ip̄edimenti
nisi ex intencione ɔ̄trahentis Ad 4m
dicendum q̄ libertas no ip̄edit ma
trimonium actum vnde libertas ignorata
no ip̄edit matrio͂ Ad 5m dicendum q̄
lepra non ip̄edit matrio͂ ɔ̄tractum

ad p[ri]mu[m] actum p[ri]m[u]m q[uia] leprosi debi
tum reddere p[ote]rit libere q[uo]niam
aliqua q[ua]ntitas (?) uiro[rum] i[n]ferant
q[uod] e[st] ad s[er]vire c[on]sueuit[ur] et ideo no[n]
r[e]pedit uiro[rum] s[e]d s[er]uitus

Ad 2[m] d[icendu]m q[uod] p[ro]p[ter]e[a] n[on] q[uod] s[er]vus mat[ri]
moni[u]m [con]trahe[re] no[n] possit s[ed]
[con]s[e]n[s]u d[omi]ni velle cu[m] p[otes]t alicui dare
q[ui]n de alt[er]i[us] s[ine] [con]s[ens]u ip[s]i[us] s[ed] s[er]vus
e[st] res d[omi]ni q[uia] non p[otes]t [con]trahendo
m[atri]mo[niu]m dare p[otes]tate[m] corporis
sui ex[er]ceri s[ed] [con]s[ens]u d[omi]ni. Ad 3[m] s[er]vus
te[ne]t[ur] d[omi]no suo obedire s[ed] d[omi]n[u]s p[otes]t ei
p[rae]cipe[re] q[uod] ei uiro[rum] no[n] [con]s[en]ciat ergo
s[ine] [con]s[ens]u ei[us] uiro[rum] no[n] p[otes]t [con]trahere.
Ad 4[m] post [con]tractu[m] m[atri]mo[niu]m s[er]vus
te[ne]t[ur] reddere debitu[m] uxori ex p[re]cep
to iure diuini s[e]d eo t[em]p[or]e q[uo] uxor
debitu[m] petit p[otes]t aliq[ui]d d[omi]n[u]s s[er]vo
s[er]uitiu[m] i[m]pone[re] quod f[a]c[er]e no[n] po
terit si carnali copule vacare be
lit ergo si s[ine] [con]s[ens]u d[omi]ni posset s[er]vus [con]
here uiro[rum] p[re]caret d[omi]n[u]s s[er]vicio sibi
debito s[ine] culpa q[uo]d e[ss]e non debet.
Ad 5[m] d[omi]n[u]s p[otes]t vendere s[er]vu[m] suu[m]
i[n] extremas regiones quo uxor sua
no[n] potest eum sequi uel p[ro]p[ter] i[n]fi[r]mi
tatem corporis uel p[ro]p[ter] p[er]icul[u]m fidei
i[m]minens puta si vendat i[n]fideli
bus uel coram d[omi]no uxore no[n] per
mittente s[ed] p[otes]t ancilla et uiro[rum]
dissolue[re]tur q[uo]d e[st] i[n]conueniens ergo no[n]
p[otes]t s[er]vus s[ine] [con]s[ens]u d[omi]ni sui uiro[rum] [con]t[ra]
here. Ad 6[m] fauorabilior e[st] obligatio
qua ho[mo] diuinis obsequiis se mancipat
qua ho[mo] se uxori subicit s[e]d
p[ro]p[ter] q[uo]d q[ui] ho[mo] se uxori no[n] p[otes]t religionem
s[er]vus s[ine] [con]s[ens]u d[omi]ni no[n] p[otes]t religionem
i[n]trare uel ad ordines p[ro]moueri ergo ne[c]
tam[en] p[otes]t s[ine] ei[us] [con]s[ens]u uiro[rum] i[n]ire.
Sed [con]t[ra] gal[athas] 3[o] i[n] xp[ist]o ih[es]u no[n] est
s[er]vus neque liber ergo ad m[atri]mo[niu]m [con]t[ra]
hendum i[n] fide ih[es]u xp[ist]i eadem liber
tas liberi et s[er]vi. Ad s[er]vitus est
de iure positivo s[e]d m[atri]mo[niu]m de iure
naturali et diuino cu[m] ergo ius positivu[m] no[n]
p[re]iudicet iuri n[atur]ali aut diuino videt[ur]
q[uod] s[er]vus absq[ue] [con]s[ens]u d[omi]ni m[atri]mo[niu]m [con]tra
here possit. R[esponde]o d[icendu]m q[uod] ius positivu[m]
ut d[ictu]m e[st] p[ro]greditur a iure n[atur]ali
et ideo s[er]vitus que e[st] de iure posi
tivo non p[otes]t p[re]iudicare hiis q[ue] s[un]t de
iure n[atur]ali s[e]d sicut appetitus nature
e[st] ad [con]s[er]vationem i[n]dividui ita e[st] ad con
s[er]vationem sp[eci]ei p[er] g[e]n[er]ationem. Unde si[cut] s[er]
vus non subditur d[omi]no quin libere
possit comedere et dormire et alia h[uius]m[od]i
facere que ad necessitatem corporis
p[er]tinent sine quibus natura [con]ser
vari non p[otes]t ita non subditur ei
q[uan]tu[m] ad hoc q[uod] no[n] possit libere ma
trimo[niu]m [con]trahere et d[omi]no nesciente
aut [con]tradicente. Ad p[rimu]m ergo d[icendu]m
q[uod] res e[st] d[omi]ni q[uan]tum ad ea q[ue] naturalib[us]
sup[er]additur s[e]d q[uan]tum ad n[atur]alia
om[n]es sunt pares. Unde i[n] hiis que
ad act[us] n[atur]ales p[er]tinent s[er]vus p[otes]t al
teri i[n]vito d[omi]no p[otes]tatem sui corporis
p[er] m[atri]mo[niu]m p[re]bere. Ad 2[m] d[icendu]m q[uod] s[er]
vus d[omi]no suo te[ne]t[ur] i[n] hiis que d[omi]n[u]s
licite p[otes]t p[rae]cipe[re] s[e]d sicut licite
no[n] p[otes]t d[omi]n[u]s p[rae]cipe[re] q[uod] no[n] comedat
uel no[n] dormiat ita et nec q[uod] a ma
t[ri]monio [con]trahendo abstineat. Inter
e[ss]e enim ad legislatorem qualit[er] q[ui]lib[et]
re sua utatur. Et ideo si d[omi]n[u]s p[rae]ci
piat s[er]vo q[uod] no[n] [con]trahat m[atri]mo[niu]m s[er]vus
no[n] te[ne]t[ur] d[omi]no obedire. Ad 3[m] d[icendu]m q[uod] si
s[er]vus volente d[omi]no m[atri]mo[niu]m [con]traxit
tu[n]c debet p[re]mittere s[er]vitium d[omi]ni
i[m]pensu[m] et reddere debitu[m] uxori q[uia] p[er]
s[ed] q[uod] d[omi]n[u]s [con]cessit ut m[atri]mo[niu]m s[er]vus
[con]traheret i[n]telligitur [con]cessisse o[mn]ia
que m[atri]mo[niu]m requirit. Cu[m] autem
m[atri]mo[niu]m ignorante uel [con]tradicente
d[omi]no e[st] [con]tractu[m] no[n] te[ne]t[ur] reddere debi
tum s[e]d pot[ius] d[omi]no obedire si utraq[ue]
e[ss]e no[n] possint s[e]d tu[n]c i[n] hiis multa
p[ar]ticula [con]siderari deb[e]nt sicut et

i actibus humanis actibus s piculum capitulus timineus uxori i ipedimentum quod ex redditione debiti huius i pato generatur et talis quibus omnibus rite pensatis iudicari potest quod magis sive obedire tenebitur domino uel uxori ad x^m dicendum quod in tali casu dicendum quod dominus cogendus est ne uendat servum taliter quod frangat contractum matrimonii contractum precipue cum non desit facultas uendendi servum suum uendendi iusto precio ad 7^m dicendum quod per religionem et ordinis susceptionem aliquis obligatur domino ob sequiis spiritualibus ad totum tempus sed uir tenetur debitum reddere uxori non semper sed congruis temporibus et ideo non est simile et praeterea ille qui intrat religionem et suscipit ordinem obligat se ad aliqua opera quae sunt naturalibus super addita in quibus dominus potestatem eius habet et non in naturalibus ad quae obligatur se per matrimonium unde possit contrahere matrimonium domino suo nesciente

d 3^m sic proceditur uidetur quod seruitus matrimonio non possit interuenire ut uir se alteri in seruum uendat quia quod in fraudem et praeiudicium alterius factum est ratum esse non debet sed uir qui seipsum uendit facit aliquid in fraudem matrimonii et ad minus in detrimentum uxoris ergo non debet ualere talis uenditio ad seruitutem in ducendam praeterea duo fauorabilia praeiudicant uni non fauorabili sed matrimonium et libertas sunt fauorabilia et repugnant seruituti quae non est fauorabilis in iure ergo talis seruitus debet penitus annullari praeterea in matrimonio uir et uxor ad paria iudicantur sed uxor non potest se in ancillam dare nolente marito ergo nec uir nolente uxore praeterea seruitus impedit matrimonium contractum ante facta. si ergo posset

matrimonio subuenire destrueret matrimonium quod est inconueniens sed contra quilibet potest dare alteri quod suum est sed uir est sui iuris cum sit liber ergo potest dare ius suum alteri praeterea seruus potest nolente domino uxorem ducere ut dictum est ergo eadem ratione potest domino se subicere nolente uxore praeterea dicendum quod uir subditur uxori solum in his quae ad actum naturae pertinent in quibus sunt aequales ad quae subiectio seruitutis non se extendit et ideo uir nolente uxore potest se alteri in seruum dare non tamen ex hoc matrimonium dissoluetur quia nullum impedimentum superueniens potest dissoluere ipsum ut prius dictum est ad primum ergo dicendum quod fraus bene potest nocere ei qui fraudem fecit sed non potest alteri praeiudicium generare et ideo si uir in praeiudicium uxoris alteri se det in seruum ipse reportat damnum in aestimabile bonum libertatis amittens sed uxori nullum potest ex hoc praeiudicium generare quin teneatur reddere debitum petenti et omnia quae matrimonium requirit non enim potest ab his retrahi domini sui praecepto ad 2^m dicendum quod quantum ad hoc quod seruitus matrimonio repugnat matrimonium seruituti praeiudicat quia tunc seruus tenetur uxori debitum reddere et non tenente domino ad 3^m dicendum quod quamuis in actu coniugali et his quae ad naturam spectant ad paria uir et uxor iudicentur ad quae conditio seruitutis se non extendit tamen quantum ad dispensationem domus et alia huiusmodi superaddita uir est caput uxoris et debet corrigere eam non autem e contrario et ideo uxor non potest se dare in ancillam nolente uiro ad 4^m dicendum quod ratio illa procedit de rebus corruptibilibus in quibus et multa impediunt generationem quae non sufficiunt ad destruendum rem generatam sed in rebus perpetuis potest impedimentum praestari ne res talis esse incipiat non autem ut esse desinat sicut patet de anima rationali et similiter de matrimonio est quod est perpetuum uinculum pro tota uita manente

Dx^m^ sic proceditur. Videtur quod filii debent
sequi condicionem patris quia denominatio
fit a digniori sed pater in
generatione est dignior quam mater quia
per esse rei magis dependet a forma
quam a materia sed in generatione pater dat formam
mater vero ministrat materiam
Dicitur ergo quod magis debet sequi prolem
patrem quam matrem. Praeterea illud proprie
debet aliud sequi cui magis
assimilatur sed filius plus similatur patri
quam matri sicut et filia plus matri quam
patri quia ad minus filius plus debet sequi
patrem et filia matrem. Praeterea in sacra
scriptura non computatur genealogia
per mulieres sed per viros quia proles magis
sequitur patrem quam matrem. Sed contra
si quis seminat in terra aliena fructus
sunt eius cuius est terra sed venter est mulieris
qui semen viri suscipit ut terra recipit semen, ergo
Praeterea in aliis animalibus hoc evidenter apparet quae
ex diversis speciebus nascuntur quod partus magis
sequitur matrem quam patrem unde
muli qui nascuntur ex equa et asino
magis equantur equabus quam illi qui
nascuntur ex asina et equo quia similiter debet
esse in hominibus. Respondeo dicendum quod secundum leges civiles
partus sequitur ventrem et hoc
rationabiliter quia proles habet a patre complementum
formale sed a matre substantiam corporis.
Servitus autem corporalis condicio
est cum servus sit quasi instrumentum domini
operandi, ideo proles in libertate et servitute
sequitur matrem. Sed in his quae pertinent
ad dignitatem secundum quod est ex forma rei
pertinet ad patrem sicut in honoribus et municipiis
et hereditate et aliis huiusmodi et huic etiam
concordant canones et lex Moysi
ut patet Exodi xxi^o. In quibusdam tamen
terris quae iure civili non reguntur partus
sequitur deteriorem condicionem ut si pater sit
servus quamvis mater sit libera, tamen
filii servi non tamen si post partum
matrimonii se pater dedit volente vel

vore et scientie si sit eius. Si autem vero
sit similis condicionis et pertinet ad
diversos dominos tunc dividunt
filios si plures sint vel si unus
tantum unus alteri recompensabit de pretio
et accipit prolem natam sibi servientem.
Tamen non est credibile quod talis
consuetudo possit esse ita rationalis sicut
id quod multorum sapientum deliberatione consi-
lio determinatum est. Hoc etiam in naturalibus
invenitur quod receptum est in recipiente
per modum recipientis non per modum
dantis et ideo rationabile quod semen receptum
in muliere ad condicionem ipsius trahatur.
Ad primum ergo dicendum quod quamvis pater sit di-
gnius principium tamen mater dat
substantiam corporalem ex parte cuius attenditur
servitutis condicio. Ad secundum dicendum
quod in his quae ad rationem speciei pertinent magis
assimilatur filius patri quam matri sed
in materialibus condicionibus magis debet
assimilari matri quam patri quia res
a forma esse specificum sed condicionem
materialis animae. Ad tertium dicendum quod filius
similatur patri ratione formae quam habet
in sui complemento sicut et pater et ideo
non est ad propositum. Ad quartum dicendum
quod honor magis est ex patre quam ex
matre ideo in genealogiis in scriptura
ubi et per eum magis notatur
illustratio per patrem computatur. Tamen in his
quae ad servitutem spectat magis
matrem sequitur

## Deinde considerandum

de impedimento voti et ordinis. Circa quod quaeruntur
Primo utrum votum simplicis matrimonium dirimat. Secundo utrum votum solemne dirimat.
Tertio utrum ordo matrimonium impediat. Quarto utrum
ad post matrimonium sacros ordines suscipere
possit.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod per obligationem voti simplicis matrimonium

contractum dirimi debeat. Secundo quia
vinculum debilius non preiudicat. Sed vinculum
voti est fortius quam vinculum matrimonii quia hoc
fit homini illud autem deo. Ergo vinculum voti
preiudicat matrimonio. Praeterea praeceptum dei non
est minus quam praeceptum ecclesiae. Sed praeceptum
ecclesiae adeo obligat quod si contra ipsum ma
trimonium contrahatur dirimitur, sicut patet de illis
qui contrahunt in aliquo gradu consanguini
tatis vel affinitatis prohibito. Ergo cum servare
votum sit praeceptum divinum, videtur ex hoc
quod matrimonium contractum sit dirimendum. Praeterea
in matrimonio potest homo uti carnali copula
sine peccato. Sed ille qui facit votum simplex non
potest carnaliter uxori commisceri sine pecca
to. Ergo votum simplex matrimonium dirimit. Probo
medium: constat quod ille qui post votum
simplex continentiae matrimonium contrahit peccat
mortaliter quia secundum Ieronimum virginitatem voventibus
non solum nubere sed velle nubere
damnabile est. Sed contractus matrimonii non
est contra votum continentiae nisi ratione carnalis
copule. Ergo qui carnaliter commiscetur uxori
cum mortaliter peccat reddendo vel ...
aliis vicibus quia peccatum post commissum
non potest excusare a peccato sequente. Praeterea
vir et mulier in matrimonio debent esse pares
propter contractum ad carnalem copulam
sed ille qui votum simplex continentiae fecit
non unquam potest petere debitum sine
peccato quia hoc est manifeste contra votum
continentiae ad quod ex voto tenetur. Ergo nec
reddere potest sine peccato. Verbi gratia est quod
clemens papa dicit quod votum simplex im
pedit matrimonium contrahendum sed non dir
imit contractum ut ex dictis patet.
Ad primum dicendum quod per hoc res aliqua desinit
esse in potestate alicuius per quod transit
in dominium alterius. Promissio autem alicuius
rei non transfert eam in dominium eius
cui promittitur. Et ideo non ex hoc ipso quod
rem promittit aliquis desinit res
illa esse in potestate sua. Cum ergo in voto
simplici non sit nisi simplex promissio proprii
corporis ad continentiam deo, sed
servandam post votum simplex facta, adhuc
manet homo dominus corporis sui et ideo potest
ipsum alteri dare, in qua datione sacramentum
matrimonii consistit quod indissolubile est.
Et quamvis hoc votum simplex continentiae impediat
contrahendum quia peccat contrahens ma
trimonium post votum simplex continentiae tamen
quia verus contractus est non potest matrimonium propter
hoc dirimi. Ad secundum dicendum quod votum
est fortius vinculum quam matrimonium quantum
ad id ad quod obligat quia per matri
monium homo ligatur uxori ad reddi
tionem debiti sed per votum deo ad continenti
am. Tamen quantum ad modum ligandi ma
trimonium est fortius vinculum quam votum
simplex quia per matrimonium traditur actualiter
vir in potestatem mulieris vel uxoris, non
autem per votum simplex ut dictum est; potior
autem est conditio possidentis. Et quantum
ad hoc similiter obligat votum simplex
sicut sponsalia. Unde post votum simplex sunt
sponsalia dirimenda. Ad tertium dicendum quod
hoc praeceptum matrimonium prohibens inter consan
guineos non est ipsum praeceptum dei ut
ecclesiae quod dirimat matrimonium contrahendum
sed ipsum facit quod sanguineus non
possit transire in potestatem consanguinei; hoc
autem non facit praeceptum prohibens matri
monium post votum simplex ut ex dictis
patet, et ideo ratio non procedit ex parte
quaestionum est. Ad quartum dicendum quod ille
qui contrahit matrimonium per verba de praesenti
post votum simplex non potest cognoscere
uxorem suam sine peccato mortali quia
adhuc restat sibi facultas implendi
votum continentiae ante matrimonium consummatum
ut ex dictis patet. Sed postquam matri
monium consummatum est iam est ei factum
illicitum non reddere debitum uxori
exigenti ex culpa sua, et ideo obli
gatio voti non se extendit ut ex
dictis patet. Tamen debet lamentum pec
cati recompensare per continentiam non ser
vatam. Ad quintum dicendum quod continentia ad
in quibus non est facta potestas vo
tum continentiae servare adhuc.

post g̃trattum m̃rio obligat^r
ad ſ̃uand[um] ꝑpt^e q̃d mortua vxo
re tenet^r totalit^r g̃tiere ⁊ quia
ex m̃rio̅ vinculo no̅ obligatur
ad debitu̅ petendu̅ io̅ no̅ pt pe
tere debitu̅ ſ[ed] p[ro]pt[er] qui[n]ie poſſet
ſ[ed] p[ro]pt[er] reddere debitu̅ exigenti
peſcam̃ obligat[us] e̅ ad h^c p[ro]pt[er] car
nalem copulam̃ p̃cedentem̃ hoc
enī̃ i̅telligend[um] e̅ p[ro]ut mulier ex
p[ro]p[ri]a petat p[ro]ut i̅terp[re]tatiue ut q[uando]
mulier verecunda eſt ⁊ vir ſentit
eī̃ volu[n]tate de reddicõe debiti
tu[n]c eī̃ ſ[ed] p[ro]pt[er] reddere pt ⁊ ſolẽpne
ſi eī̃ tenet de p[ro]p[os]ito caſtitatis ut
obſtat q[uo]d ſi pareas i̅ m̃rio̅ actu
q[uo]d quilibet pt h^c q[uo]d ſim e̅ abiurnit
q[uo]d tiare. Q[ui]dam̃ tamen dicu[n]t q[uo]d
pt pete[re] ⁊ reddere ne minus m̃rio̅
reddit h^c eſt exigere i̅ṗtatiue.
Sed 2^m ſt paru[m] vide[tur] q[uo]d n^c votu̅
ſolẽpne m̃rio̅ dirimat ia̅
g̃trattu̅ q[ui]a ſi^d de talib[us] d^t i̅ṗut
deu̅ no̅ minus obligat votu̅ ſimp^x
q[uam] ſollẽpne ſ[ed] m̃rio̅ acceptione
diuã stat ⁊ dirimitur g[ratia] cu̅ votu̅
ſimp^x no̅ dirimat m̃rio̅ n^c votum̃
ſollẽpne dirimẽ pt. P[ro]ꝑ votum̃
ſollẽpne no̅ addit ita validum̃
robur ſup robur ſimp^x ſi^d iuram̃
tum ſ[ed] votu̅ ſimp^x ⁊ iuramento ſup
veniente no̅ dirimit m̃rio̅ g̃trat
tum g[ratia] n^c votu̅ ſollẽpne. P[ro] vo
tu̅ ſollẽpne michil habet q[uo]d no̅
poſſit votu̅ ſimp^x h̃re q[uo]d votum̃
ſimp^x poſſ[et] h̃re ſcandalu̅ eī̃ poſſ[et]
eē i̅ p[ro]ut ſi[cut] ⁊ ſollẽpne ſit. Et
cetera poſſ[et] ⁊ debet ſtatue[re] q[uo]d vo
tum̃ ſimp^x no̅ dirimat m̃rio̅ n^c
votu̅ ſolẽpne dirime[re] debet. Sed
g̃trat e̅ q[uo]d ille qui facit votum̃

ſollẽpne g̃trahit m̃rio̅ ſp[irit]uale
cu̅ deo q[uo]d e̅ m̃lto digni[us] q[uam] ille
m̃rio̅ ſ[ed] male m̃rio̅ p[ro]pt[er] g̃trattum
dirimit m̃tr̃mo̅ post g̃trattum
g[ratia] votu̅ ſollẽpne. P[ro]ꝑ h^c ⁊ plura
pt p[ro]ut alia a[u]ct[oritat]es que po[n]it^r i̅
lr̃a. R[esponde]o d[icen]d[um] q[uo]d p[ro]ut dicit q[uo]d ſi^d vo
tum̃ ſollẽpne i̅pedit g̃trahendu̅
ita dirimit iam̃ g̃trattu̅. Q[ui]dam̃
aut̃ aſſignat ꝑ ca ſcandalu̅ ſ[ed] hoc
michil eſt q[ui]a ⁊ votu̅ ſimp^x h[abe]t ſcan
dalu̅ eī̃ pt quod[am]modo publicu̅
et. P[ro] i̅ſolubilitas m̃trimo̅ eſt
de v[er]itate cu̅te q[uo]d no̅ e̅ ꝑꝑ ſcandalu̅
⁊ io̅ alij dicu[n]t q[uo]d h^c e̅ ꝑpt ſcandalu̅
cetere ſi^d h^c ⁊ no̅ ſuffit q[ui]a ſ[ed] h^c cetra
poſſ[et] ⁊ g̃trarium̃ ſtatue[re] q[uo]d no̅ vi[de]m[us]
⁊ io̅ d[icen]d[um] e̅ cu̅ alijs q[uo]d votu̅ ſollẽpne
ex ſu[a] n[atu]ra h[abe]t q[uo]d dirimat m̃rio̅ g̃
traṫtu̅ i̅ q[uan]tu̅ p[er] ip[su]m̃ ho[mo] ſui corporis
amiſit p[otes]tatem̃ ſi[cut] deo ad ꝑꝑetuam̃
g̃tinentiam̃ tradens ut ex p[ar]te patet
⁊ io̅ no̅ pt ſi[bi] ip[su]m̃ tradere i̅ p[otes]tate
vxoris m̃rio̅ g̃trahendo ⁊ q[ui]a m̃rio̅
q[uo]d ſi[bi] ſequitur tale votu̅ alium̃ eſt io̅ tale
votu̅ dirime[re] di[citu]r m̃rio̅ g̃trattu̅. Ad
p[ri]mu̅ g[ratia] d[icen]d[um] q[uo]d votu̅ ſimp^x q[uan]to ad diu̅ dic[itur]
no̅ min[us] obligare q[uam] ſollẽpne i̅ hijs
q[ue] ad deu̅ ſpectant ſi[cut] e̅ ſeparatio a deo
q[ue] ꝑ p[ecca]tum̃ mortale q[ui]a mortalit^r peccat ſran
gens votu̅ ſimp^x ſi^d ſollẽpne q[ua]mu[is]
g̃tinens ſit p[ecca]tum̃ frangere votu̅ ſollẽp
ne ⁊ g̃parat i̅ gn̄e atrocia no̅ in
determinata q[uan]titate reat[us] ſ[ed] q[uan]tum̃
ad m̃rio̅ p[er] q[uo]d ho[mo] obligatur non
op[or]tet q[uo]d ſit equalis g[ratia] obliga
tionis ⁊ i̅ gn̄e q[ui]a ad quedã obli
gat obligat votu̅ ſollẽpne ⁊ non
ſimp^x. Ad 2^m d[icen]d[um] q[uo]d iuramentu̅ pl[us]
obligat ex p[ar]te eius ex q[uo] fit obli
gatio q[uam] votu̅. ſ[ed] votu̅ ſollẽpne
pl[us] obligat q[uan]tu̅ ad m[od]um̃ obligand[i]
i̅ q[uan]tu̅ actualit^r tradit h^c q[uo]d p[ro]
mittitur q[uo]d no̅ fit ꝑ iuramentu̅

et ideo non sequitur ratio Ad 3m
[in margin: posse] dicendum quod votum sed actualem exhibitionem
corporis quam non sed votum primum ut
ex dictis patet et ideo ratio ex insufficienti
procedit

Ad 3m sic procedit videtur quod ordo non
impediat matrimonium quia nichil impedit
nisi a suo contrario sed ordo non est contrarius
matrimonio cum utraque sit sacramentum
ergo non impedit ipsum Preterea idem
ordo est apud nos et apud ecclesiam
orientalem sed apud ecclesiam orientalem
non impedit matrimonium ergo etc. Preterea matrimonium
signat coniunctionem Christi et ecclesie sed hec proprie congruit
significari in hiis qui sunt ministri Christi scilicet or
dinatis ergo ordo matrimonium non impedit Preterea
omnes ordines ad aliquid spirituale or
dinantur sed ordo non potest impedire ma
trimonium nisi ratione spiritualitatis ergo si ordo
impedit matrimonium quilibet ordo impediet
quod est falsum Preterea omnes ordinati possunt be
neficia ecclesiastica habere et privilegio clericali
gaudere equaliter si ergo propter hoc ordo ma
trimonium impedit quia uxorati non possunt
habere beneficia ecclesiastica nec gaudere privi
legio clericali ut iuriste dicunt tunc
quilibet ordo impedire deberet quod est falsum
ut patet per decretalem Alexandri de cle
ris coniugatis et cum olim ut videtur ma
trimonium impedit Sed contra est quod decre
talis dicit quod in subdiaconatu talibus
superioribus ordinibus uxores accepisse
noscuntur eos uxores dimittere
compellatis quod non fieret si esset verum
matrimonium Preterea nulli voventes continen
ciam possunt matrimonium contrahere sed quidam ordi
nes sunt qui habent votum continencie
annexum ut ex litteris patet ergo tales
ordo matrimonium impedit Respondeo dicendum quod ordo
sacer de sui racione habet ex quadam
congruencia quod matrimonium impedire debe
at quia in sacris ordinibus constituti
sacra vasa et sacra tractant
et idcirco decens est ut mundiciam cor
poralem per continenciam servent sed quod
impediat matrimonium ex constitucione ec
clesie sed aliter apud latinos
quam apud grecos quia apud grecos
impedit matrimonium contrahendum solum ex vi
ordinis sed apud latinos impedit ex
vi ordinis et ulterius ex voto continencie
quod est ordinibus sacris annexum quod etsi
si quis verbotenus non emittat ex hoc ipso
quod ordinem suscepit secundum ritum occidentalis
ecclesie censetur emisisse Et ideo apud
grecos et alios orientales sacer or
do impedit matrimonium contrahendum non tamen
matrimonium prius contractum possunt enim matrimonio prius
contracto uti quamvis non possunt matrimonium
de novo contrahere sed apud occiden
talem ecclesiam impedit matrimonium et usum matri
monii prius nisi forte ignorantia
vel contradicente uxore prius ordinem
sacrum susceperit quia ex hoc non potest ali
quod preiudicium generari Quo autem
ordines sacri distinguntur a non sacris
nunc et in presenti cognitum est Ad primum
ergo dicendum quod quamvis ordo sacer non habeat
contrarietatem inquantum sacramentum ad matri
monium habet tamen repugnanciam quandam
ad ipsum racione actus sui quo spiritualibus
actus impedit Ad 2m dicendum quod obie
ctio procedit ex falso ordo enim
ubique sed votum annexum Ad 3m dicendum
quod illi qui sunt in sacris ordinibus signant
Christum in nobilioribus actibus ut patet ex dic
tis in tractatu de ordine patet quam
illi qui sunt matrimonio iuncti et ideo ratio
non sequitur Ad 4m dicendum quod illi qui sunt in
minoribus ordinibus non prohibentur ma
trimonium contrahere quia quamvis ordines il
li deputentur ad aliqua spiritualia non
tamen immediate habent accessum ad
tractandum sacra sed illi qui sunt in sa
cris ordinibus sed secundum statutum occidenta
lis ecclesie matrimonium prius exercere

ordine sacri i(m)pedit p(ro)pt(er) p(er)ualiditat(em)
maiore(m) ho(n)estatem i(n) officijs eccl(es)ie
et quia alius exhibitis eccl(es)ie te(netur)
ad executio(n)em ordinis exh(ibe)t(ur) p(ro)p(ter) p(ro)uile(gi)o
i(n) clericali gaude(n)t ideo h(oc) aput latinos
clericis uxorat(is) aufert(ur) (et) p(ro)h(ibe)t(ur) p(ro)pt(er)
solucio(n)is adulteriu(m)

De(inde) s(e)c(un)d(u)m p(ro)cedit(ur) ut q(uo)d m(atrimoni)o
ordo sacer sup(er)ueniens non
possit q(uia) s(ecun)d(u)m p(re)iudicat p(ri)mo
forti sed fortius e(st) uinclu(m) sp(irit)uale
q(ua)m corp(or)ale ergo si m(atrimoni)o iu(n)ctus ordi
nem suscipiat p(re)iudiciu(m) generabit(ur)
uxori ut no(n) possit debitu(m) exige(re)
eo q(uod) ordo sit uinclu(m) sp(irit)uale (et) m(atrimoniu)m
corp(or)ale et s(ic) ui(detur) q(uod) no(n) possit (con)iu
gatus ordinem sacru(m) suscipe(re) post m(atrimoni)o
(con)tractu(m) // P(reterea) post m(atrimoni)o (con)tractu(m)
(con)iuges no(n) p(ossun)t s(ine) (con)se(n)su alteri(us) no(n) p(ote)st (con)
uiu(ere) (con)iugu(m) s(ed) (con)se(n)su alteri(us) no(n) p(ote)st (con)
tinentiam uoue(re) s(ed) ordo sacer h(abe)t
(con)tinentiam annexam ergo si uir ordi
nem sacru(m) i(n)uita uxore accepit co(n)
querit(ur) uxor i(n)uita (con)tinentia(m) p(re)ua
rice(tur) q(uia) no(n) possit alteri nube(re) uiuente
uiro // P(reterea) ad i(d) p(ro)p(ter) no(n) p(ote)st uir ua
care orationi s(ine) (con)se(n)su uxoris ut h(abe)t(ur)
i(n) ca(nonibus) uij (q.) s(e)d aput orientales illi
qui sunt i(n) sacris (con)stituti tenentur
ad (con)tinentiam t(em)p(or)e quo exequunt(ur) offi
ciu(m) ergo n(on) ipsi p(ro)p(ter) ordinari s(ine)
(con)se(n)su uxoris multo minus latini
// P(reterea) uir (et) uxor ad paria iudicant(ur)
sed s(ecun)d(u)m grecos defuncta uxore
no(n) p(ote)st alteram ducere ergo n(on) uxor
defuncto uiro s(ed) no(n) p(ote)st sibi auferri
facultas nubendi post morte(m)
uiri p(er) p(ri)mu(m) actu(m) ergo uir no(n) p(ote)st su
scipe(re) ordines post m(atrimoniu)m // P(reterea) ma
trimoniu(m) opponit(ur) ordini tantu(m)
q(uia) s(e)d ordo p(re)cedens i(m)pedit ma
trimoniu(m) sequens ergo (et) (con)uerso (et) (con)tra
religio s(ic) tenet(ur) ad (con)tinentiam
sicut ille q(ui) e(st) i(n) sacris ordinib(us) s(ed) post



m(atrimoniu)m potest aliquis religio(ne)m i(n)tra(re)
defuncta uel (con)se(n)tiente uxore ergo
(et) ordinem suscipe(re) // P(reterea) q(ui)c(un)q(ue) p(ote)st su
biecto(rum) ho(m)i(n)um q(uia) (con)iug(iu)m m(atrimoni)o ergo (et) sive de
p(er) suscep(ti)o(n)em ordinis // Contra q(uia) ma
trimoniu(m) no(n) i(m)pedit m(atrimoni)o ordine
sacri suscep(ti)o(n)em q(ui)a si m(atrimoni)o iu(n)ctus
ad sacros ordines accedat (et) re
clamante uxore nichilo(min)us caracte(rem)
ordinis suscipit s(ed) executione ordi
nis caret // Si aut(em) uolente uxo
re al(iq)ua defuncta incipit ordi
nem (et) executio(n)em // Ad p(ri)m(u)m ergo d(icendu)m
q(uod) uinclu(m) ordinis soluit uinclu(m) ma
trimonij q(uoa)d reddicio(n)e(m) debiti ex
p(ar)te s(ed) repugnantie eius m(atrimoni)o ex
p(ar)te eius qui suscipit ordinem q(ui)a
no(n) p(ote)st pete(re) debitu(m) n(on) uxor tene
tur reddere t(ame)n no(n) soluit ex p(ar)te al
terius q(uia) ip(s)e te(netur) uxori debitu(m) red
dere si no(n) possit eam i(n)ducere
ad (con)tinentiam // Ad 2(um) d(icendu)m q(uod) si
uxor sciat (et) de eius (con)se(n)su uir or
dinem sacru(m) suscipit te(netur) p(er)petu
am (con)tinentiam uoue(re) no(n) tame(n)
te(netur) religio(ne)m i(n)trare si sibi no(n) ti
meat de p(er)iculo castitat(is) p(ro)pter
h(oc) q(uod) uir eius sollepne uotu(m)
emisit // Secus aut(em) e(ss)et si emi
sisset uotu(m) simplex si aut(em) sine eius
(con)se(n)su suscipit no(n) te(netur) q(uia) ex h(oc) sibi
nullu(m) p(re)iudiciu(m) generatur // Ad 3(um)
q(uod) s(ecun)d(u)m licet p(ro)babili(us) u(ideatur) q(uo)d p(re)mis(s)is q(uia)
(con)trariu(m) dicent (et) greci no(n) de
bent ante d(icere) ad sacros ordines si
(con)se(n)su uxoris q(uia) ad minus t(em)p(or)e ministerij
sui fraudaret(ur) debiti reddic(i)o(n)e
quo fraudari no(n) p(ote)st p(er) ordinem
p(ro)pt(er) si eis (con)dicentib(us) u(e)l ignoran
tib(us) ordines uiri susceperint
// Ad 4(um) d(icendu)m q(uod) s(e)d d(icitu)r ea p(ro)p(ter) q(uod)
mulier (con)stitit apud grecos q(uod)
uir p(ri)mo ordinem suscipiat ab

ligat se ad hoc q ipa i pctum al
teri no inhibeat q significat[o] mrio
no svarietur q i mrio sacerdotis
ppue exigitur Et qut sm qsst[n]
eius ordinabit no vi ad hoc tener
ad o dd q quatuo[r] sz p ta. mrim
qsst[m] no aut ordo sz habz tam
sacralem determinatam adunatio
mrio[m] spt i pcedie ordine pcepto
q no sit veru mrio[m] non autem
ordo ex mrio q no sit verus ordo
q sacramentorum ubi est i mutabil
sz actu hutm pnt i pedir

Eunde considerandu
est de ipedimento qsang
tatis. Circa quod querunt[r] x[o]
p[o] utrum qsanguinitas quiescunt aqu
bus dam diffinitur Bdo utr
quiescenter distinguat p grad[us] et li
neas 3[o] utrum de iure nali mrio
ipediatur p aliquos gradus x[o]
utrum grad[us] qsangtatis i pedientes ma
trimon possint p statutum ecce deter
minari

Ad p[m] sic pcedit[r] vi[r] q diffico
qsangtatis qua qdam ponunt
qsanguinitas e vinculu
sit i ppetrans s qsanguinitas e vin
culum ab eodem stipite descendem
carnali ppagine contractu omes
enim hoies ab eodem stipite carnali
ppagatioe descendunt p adam
si g recta eet pdca diffinitio
qsangtatis oes hoies eent adin
vicem qsanguinei qd plus est
p vinculu no pt ee nisi aliquorum
adinvicem quiescuant q vinculu
habit sz eorum qui descendunt ab e
no stipite no e maior qnexio
adinvicem quam aliorum hominum cu qne
niant spe et differant una re et ta
lis hoies g qsanguitas no e aliq
vinculu p carnalis ppagatio
fit de supfluo alimeti sz tale

supfluu magis alienatum
cu rebus comestis cum quibus i sba co
venit quam cu eo qui comedit. g cum
non nascit aliquod vinculum
qsangtatis eius qui ex se nascit ad
res comestas nec ad generantem
ex carnali ppagatioe nascit aliq
ppinquitatis vinculum. p gn 18[o]
laban dixit ad iacob os meum et ca
ro mea es vide qdoris que erat
iter eos g talis ppinquitas magis
debz dici carnalitas quam qsanguitas
p carnalis ppagatio e qis oibus
hoibus et alalibus sz i alalibus non q
trahitur ex carnali ppagatioe vi
vinculum nexo g nec i hoibus
pt nex
Ptea sd qm p phm viii ethicorum ois
amicitia i aliqua qnicatioe qsistit
et quia amicitia ligatio sive vin
o queedam et qunato ideo qc ami
cicie compar vinculu dicitur et ideo
p quibz qnicatoez denoiant qi colli
gati adinvicem sic dicunt qcives
qui hnt pollitcam quaz adinvi
cem et qmilitones q queriunt i mi
licia negocio et coe iuo q queri
unt i nali qnicatoe dicunt qsanguinei
et io i pdca diffitioe poit vinculu
qsangtatis pt descendens ab uno sti
pite q e vinculum civile qr pnt car
nalis ppagatio. Ad p[m] g dd q
uti actiua no recipit p eandem
pfectionem i ipsimento p quam e i pncipio
li agente ? q ome movens motu
e ipfectu ideo e q eius pmi mo
tors i aliquo quem p multa media de
ducta tandem desinit et pvenit
ad id qd e motum tm et no mo
vens ubi aut qnatus movet
no sm se proptinum ad illud qd e spei
sz et sm ad illud qd e individu
ideo cuius plus assitat pti et in
actibus no solum i na spei nec tame

in dimidualis contineo patris ita parte
ipsius est secundum quod est in parte et adhuc in
nepote minus et deincepo debilitatur
et ideo est quod ultimo illa quae deficit ut
ultra procedere non possit et quod consanguinitas
est in quarto gradu ulterius continuat in tantum
virtute ex uno in alterum propagata
tamen in tanta parvitate se consanguinitas
diminuit ut ..... dicit et ideo non
oportet ad ..... stipitem remoti in distinctione
consanguinitatis propinquitas tamen illa
adhuc maneat in illis quae ex eo propagantur
..... ad secundum dicendum quod iam patet
ex dictis quod non solum convenit consanguinitas
in natura speciei sed et in virtute propagationis
in dimidium ex uno in alterum traducta ex qua contingit quod filius
appellatur non solum patris sed avo vel
remotis parentibus ut patet libro viii de animalibus
ad tertium dicendum quod generatio
magis attenditur secundum formam sed quam
aliquid est actu quam secundum materiam
secundum quam est in potentia (?) ut patet in hoc carbo magis
convenit cum igne quam cum arbore
cum absciditur et similiter alimentum iam
conversum in speciem nutriti per virtutem
nutritivam magis convenit cum ipso nutrito quam cum illa re cum sumptum est
in nutrimentum ratio autem procederet
secundum opinionem illorum qui dicebant quod tota
natura rei est in materia et quod formae omnes
sunt accidentia quod falsum est ad quartum dicendum quod
id quod proxime convenit in semine sanguinis
est ut probatur xv de animalibus et ideo
hoc vinculum quod propagatione contrahitur
convenientius dicitur consanguinitas
carnalis quaecumque dicitur consanguinitas
quam carnalitas et quod aliquando consanguinei
dicuntur caro alterius ideo hoc est
in quantum sanguinis qui in semine viri ad
conceptum in mulieris convertitur est potentia caro et os
ad v dicendum quod licet quaedam quod ideo
vinculum consanguinitatis contrahitur inter homines
et non inter homines ex carnali propagatione
et tamen non inter alia animalia

quia a quo quod de brevitate humanae
in omnibus hominibus fuit in primo parente quod
non est in aliis animalibus secundum de [illegible] hoc consanguinitas
minus ..... divinae
pertracta aut postea libro secundo [illegible]
explanata est unde dicendum quod hoc ideo
non contingit quod animalia non coniunguntur
ad invicem secundum unitatem propagationis
nec ex uno parente proximo
sicut est de hominibus ut dictum est

Ad secundum sic proceditur videtur quod consanguinitas
inconvenienter distinguatur
per lineas et gradus dicitur enim linea
consanguinitatis esse ordinata collectio personarum
consanguinitate coniunctarum ab eodem stipite descendentium diversos
gradus continens ..... sed ..... collectio talium personarum
consanguinitas ..... consanguinitas
linea consanguinitatis est idem quod consanguinitas
..... nihil autem debet distingui
per se ipsum ergo consanguinitas non convenienter
per lineas distinguitur praeterea
..... aliquid quae non sunt ponenda
in diffinitione ..... debent poni
in diffinitione praedicta consanguinitatis ergo non
sunt dividi per lineas ascendentium
descendentium et transversalium praeterea
diffinitur linea esse quod sit inter duo
puncta sed duo puncta non faciunt diversa
..... quod una linea est tantum
..... eadem unde
..... quod non debet fieri divisio consanguinitatis
per lineas et per gradus praeterea gradus
diffinitur esse habitudo distantium
personarum quae cognoscitur quanta distantia
personae inter se differunt sed
cum consanguinitas sit propinquitas quaedam
quae distantia personarum consanguinitati opponitur
magis quam sit eius pars gradus
consanguinitas distingui non potest praeterea si
consanguinitas distingui et cognosci
oportet quod illi qui sunt in eodem gradu
sunt equaliter consanguinei

sed hoc e falsum q patruus et eius
dem pnepos sut i eade gradu
no tn sut equali cosaguei ut dict
est ergo cosanguitas no vre distinguitur
p gradus. Pr pueris ordiatur qia
addita alti facit aliu gdum sed
qlibz lineae addita facit aliam
speciem numeri. Resps addita psoe no
facit gdu aliu cosagitatis quia
patruus et filius fratris sunt
i eadem gradu cosagitatis e pater
et patruus qui adiugit gdu no vre per
gradus cosagitas distinguitur. Pr iter
diuersos ppinqs sit est eadem ppinquitas
cosagueitatis q equali distat vnus
extremorum ab alio et eius tm gdus cosagit
no i recitur sic idem ex vtraque pte
tn qui vnus ppinquius sit i 2o talis
i eo gradu gdu cosagitis ppinquitas no
est sufficit p gradus cognoscit. Respons
q cosagitas est gdum ppinquitas in
ordine carnali fundata sup actu ge
nerationis que ut ppagatur vnde
sed prima vin ethic ista generatio est
p phus ut habitudine principij
ad principiatum et h e q cosagitas patris
ad filium vnde dicitur q parentes diligunt
filios ut sui ipsius aliquid existentes
alia e sup habitudinem principiati
ad principium et h e filij ad patrem vnde
dicitur q filij diligunt parentes ut ab illis
existentes. 3a e sup habitudinem eorum
que sut ab vno pncipio ut dilucem
sic fratres dicunt ex eisdem nasti
ut ipse ibidem dicit et q pncipius
motus lineam facit et p ppaga
tionem ex qua pte descendit in
filium ideo sup tres dictas habitu
dines tres lineae cosagitatis sumun
tur. Sup lineam descendentem sup pam
habitudinem lineam ascendentem
sup 2am et lineam trasversalem secun
dum 3am. Sed q ppagationis
motus non quiescit i vno ter

mino sed vltra pgreditur ideo dicit
q pris e ampe pnem et filij filius
et vicecepe et. Sup hoc diuerso p
gressu diuersi gradus i vna linea
tnveniuntur et quia gradus cuiuslibz
rei est pe aliqua illius rei gradus
ppinquitatis non pt ce vbi no e ppin
quitas et ideo y dispositas et minima
quitas. et ideo cosagitas tollunt gdus
cosagitatis gradum cosagitatis tollunt qa
idem e sibi ipsi ppinquus sed ut aliqis
ille e sibi ipsi ppinquus sed ut aliquis
ppinquus sed hulla psona p se ipsam
facit aliquem gradum sz copata alteri
facit aliquem gradum facit ad ipsam Sed
psone gradum facit ad ipsam Sed
ipsum diuersa ro est conputandi gradus
in diuersis lineis gradus ei cosagitatis
i linea ascendentium et descendentium
ostrahitur ex h q vna psona ex
alia ppagatur eo q i eo quos gradus
osideratur et ideo sup cosputationem
canonicam et legalem psona que
p 1 i pgressu generationis occurrit ut
descendendo ut ascendendo distat ab
aliquo puta a patre p gdu ut
pr et filius qui ante 2o ut i sz or
ent distat i 2o gradu ut aus et
nepos et vicecepe. Sed cosagitas
eorum qui sunt i linea trasversali co
trahitur non ex hoc q vnus ex alio
ppagatur sed quia vtrique ppagatur
ex vno et ideo dicti gradus cosagitatis
i hac linea computantur p copatione ad
vnum pnu ex quo ppagantur et p
h e diuersa conputatio canonica et
legalis q legalis conputatio attendit
descensum a tm radice ex vtraque
pte sed canonica tm ex altera ex i a
pte ex qua maior numerus graduum i ue
nitur vnde sup legalem conputationem
frater et soror ut duo fratres at
tinent sibi i 2o gradu q vterque
a radice communi distat p vnum gradum
et filij duorum fratrum distant a se
i 4o gradu. Sed sup conputationem ca
nonicam fratres attinent sibi i p o

gradu quia neuter eorum distat a radice nisi per unum gradum sed filius unius fratris distat ab altero fratre 2o gradu quia tantum distat a radice et ideo secundum computationem canonicam quoto gradu distat quis ab aliquo gradu superiori toto distat a quolibet descendentium ab ipso et tamen quanto minus quis [illegible] unumquemque et magis [illegible] et sic ly descendentes a radice primo conveniunt in aliquo [illegible] primus [illegible] non possunt [illegible] esse descendenti ex alia parte [illegible] sit [illegible] ei propinquior aliquando [illegible] distat ab [illegible] aliquo descendenti a [illegible] primo quam distat ipse a primo [illegible] ille plus distat a radice primo quam ipse et per remotiore distantia oportet consanguinitatem computare. Ad primum [illegible] dicendum quod deductio illa procedit ex falso quia consanguinitas ei non est collectio sed relatio quedam aliquarum personarum ad invicem quarum collectio lineam consanguinitatis facit. Ad 2m dicendum quod descensus [illegible] attendit propter quilibet consanguinitas lineam quam carnalis propagatio ex qua vinculum consanguinitatis contrahitur descensus quidam est sed descensus talis [illegible] persona [illegible] consanguinitas [illegible] lineam [illegible] descendentium facit. Ad 3m dicendum quod linea dupliciter accipi potest aliquando [illegible] divisionem que est forma speciei [illegible] continue et linea non continet tamen nisi puncta in actu quia [illegible] in potentia sed infinita quorum quilibet in potentia in actu linea dividitur et sunt signato in actu linea [illegible] sed linea sumitur due linee aliquando [illegible] linea sumitur [illegible] consanguinitatis [illegible] et per [illegible] assignat in ea minus linea et sic [illegible] sunt unitas per unitatem [illegible] in aliquo modo et quilibet unitas [illegible] gradu facit in tali linea et sic est de linea consanguinitatis unde una linea continet plures

gradus. Ad 4m dicendum quod sicut similitudo non potest esse ubi non est aliqua diversitas ita propinquitas non est aliqua ubi non est aliqua distantia et ideo distantia quelibet non opponitur consanguinitati sed talis distantia que consanguinitatis propinquitatem excludit. Ad 5m dicendum quod sicut album dicitur maior [illegible] uno ex intensione ipsius qualitatis alio ex [illegible] superficiei et ita consanguinitas dicitur maior vel minor duobus modis uno modo ex ipsa natura consanguinitatis alio [illegible] sive [illegible] consanguinitatis mensuratur ex personis in quibus consanguinitas propagata procedit et hoc modo in consanguinitate distinguitur [illegible] quod aliquorum duorum qui sunt in eodem gradu consanguinitatis unus alicui persone [illegible] magis consanguineus quam alius [illegible] consanguinitatis sicut pater et frater attinent alicui in primo gradu consanguinitatis quia ex neutra parte [illegible] aliqua persona media sed intensive loquendo magis attinet alicui persone pater [illegible] quam frater [illegible] non [illegible] attinet ei nisi in [illegible] est [illegible] ab [illegible] quidem [illegible] primo [illegible] consanguinitas [illegible] tamen est magis consanguineus [illegible] non potest propinquior gradu [illegible] est magis consanguineus [illegible] patruus [illegible] alicui quam [illegible] ei [illegible] sint eodem gradu. Ad 6m dicendum quod [illegible] sint [illegible] in eodem gradu [illegible] consanguinitatis quia utrumque distat duobus gradibus ab avo tamen [illegible] consanguinitas quam [illegible] non sunt in eodem gradu quia pater est [illegible] gradu patruus autem non potest esse propinquior quam in [illegible] est avus. Ad 7m dicendum quod sicut due persone equali modo [illegible] distant ab [illegible]

sanguinis quamquam non equaliter uno gra-
du distent a communi principio ut ex dic-
tis patet

Ad 3m sic proceditur. Videtur quod consangui-
nitas de iure naturali non impedi-
at matrimonium. Nulla enim mulier potest esse pro-
pinquior viro quam Eva fuit Ade de qua
dixit Gen. 2o hoc nunc os ex ossibus
meis et caro ex carne mea. sed
Eva fuit mulier coniuncta Ade. ergo
consanguinitas nulla quantum est de lege na-
ture matrimonium impedit. Preterea lex natura-
lis eadem est apud omnes. sed apud bar-
baros nulla persona quan-
tumcumque consanguinitate a matrimonio excludi-
tur. ergo consanguinitas quantum est de lege
nature matrimonium non impedit. Preterea
ius naturale est quod natura omnia anima-
lia docuit ut dicitur in principio digestorum. sed bru-
ta etiam cum matre coeunt. ergo non est
de lege nature quod aliqua persona a
matrimonio propter consanguinitatem repellatur.
Preterea nichil impedit matrimonium quod
non contrariatur alicui bono matrimonii.
sed consanguinitas non contrariatur alicui
bono matrimonii. ergo non impedit ipsum.
Preterea eorum que sunt magis propinqua et
similia melior et firmior est coniunctio.
sed matrimonium quedam coniunctio est. cum ergo consan-
guinitas sit propinquitas quedam non impedit
sed magis iuvat matrimonium. Sed contra
illud quod impedit bonum prolis et ma-
trimonii impedit secundum legem nature.
sed consanguinitas impedit bonum prolis
quia ut dicit Gregorius. [illegible] experi-
mento didicimus ex tali coniugio so-
bolem non posse succrescere. ergo con-
sanguinitas secundum legem nature im-
pedit matrimonium. Preterea quod habet
natura humana in sui prima con-
ditione est de lege nature. sed ab ipsa
sui conditione hoc habuit humana na-

tura quod pater et mater excluderentur quod patet
per hoc quod dicitur Gen. 2o propter hoc relin-
quet homo patrem et matrem quod non
potest intelligi quantum ad cohabitationem et ideo
oportet quod intelligatur quantum ad ma-
trimonii coniunctionem. ergo consanguinitas im-
pedit matrimonium secundum legem nature.
Respondeo dicendum quod in matrimonio illud contra
legem nature esse dicitur per quod
matrimonium redditur incompetens ad
finem ad quem est institutum. finis
autem matrimonii per se et primo est bonum prolis
quod impeditur per aliquam consanguinitatem
scilicet inter patrem et filiam vel filium
et matrem. impeditur non quidem
ut totaliter tollatur quia filia
ex semine patris potest prolem susci-
pere et simul cum patre nutrire et instru-
ere in quibus bonum prolis consistit. sed
non ut convenienti modo fiat. cum
naturam ei est quod filia patri per matrimonium
iungatur in sociam causa gignende
prolis et educande quam oportet
per omnia patri esse subiectam ut
ex eo procedentem. et ideo de lege
naturali est ut pater et mater
a matrimonio repellantur et magis
etiam mater quam pater quia
magis reverentie que debetur paren-
tibus derogatur si filius matrem
quam si pater filiam ducat in uxorem
cum uxor viro aliqualiter debeat
esse subiecta. sed finis matrimonii
secundarius per se est concupiscentie rep-
ressio que deperiret si quaslibet consangui-
neas posset in matrimonio ducere quia ma-
gna concupiscentie adderetur pluribus nisi
inter personas quas oportet in eadem
domo conversari esset carnalis co-
pula interdicta. et ideo lex di-
vina non solum patrem et matrem

excludit amicos sed et alias quietas
personas quae oportet sunt coniuncti et que-
dent [illegible] alteri alia pudicitia
custodire et hanc causam assignat diuina
lex quae nec reuelare turpitudinem tal-
ium talis quia turpitudo est sed per accidens
finis unionis est confederatio hominum
et amicitie multiplicatio dum homo ad
extraneos uxorem sed ad suos se habet
et ideo habuit multiplicationem amicitie per
iudicium fieret si ab consanguinitate con-
iunctam uxorem duceret quia extort
mittam uxore duceret quia extor-
nona amicitia per unionem nulla conuer-
teret et ideo per leges humanas et
statuta ecclesie plures consanguinitatis
gradus sunt amicos separati sed quia ex dictis
patet quod consanguinitas quantum ad aliquas
personas impedit unionem de iure na-
turali quantum ad aliquas de iure diuino et
quantum ad aliquas de iure humano. Ad
primum dicendum quod Eua quamuis ex Adam
processit non tamen fuit filia Ade quia non
processit ex ea per modum illum quo natum
procedit ex generante sibi simile in specie sed operatione
diuina quantum potuit excepto Ade
diuina quamuis posset excepit Ade
fieri huius coniunctio sed fiat cum Eua ratio
non continuata naturalis quiescentia Eue
ad Adam sed filie ad patrem nec Ade
est naturale principium Eue sed patris filie. Ad secundum
dicendum quod non procedit ex lege nature quod a-
liqui barbari parentibus carnaliter com-
miscentur sed ex corrupte ardore
sectantur sed corrupte ardore
contra legem nature in eis obsistant
Ad 3m dicendum quod coniunctio unitiva et fere
dicitur eius naturalis quia unitas [illegible] multa deuenit
sed in domesticis eorum coniunctio sed [illegible]
unionem duxit multa diu custodire do-
cuit. Sed domesticis eorum coniunctio fu-
it cum parentibus
mixtio aut carnalis cum parentibus
derogat reuerentie quae eis debetur
sed cum parentibus non credit naturalis sollicitudo
tudinem filiis prouidendi [illegible] credit
reuerentiam filiis ad parentes ullo
aut generaliter naturalis credit sollicitudine

filiorum et reuerentiam parentum in suppo-
nit homo aliis et ecclesiis plus et
minus sed quamuis magis et minus necessarium
sit ut filii parentibus uel parentes filiis
sed in quibusdam ecclesiis aliter
uerteret filius cognoscere matrem cum
naturaliter cum diu manet apud
ipsam quae est coniuncta matris et re-
cta quedam adipam ut dicitur
physicus in viii animalibus de camelis
(equa) et quod omnes honesti mo-
res animalium in hominibus congregati sunt
non naturaliter homo abhorret cognoscere non
solum matrem sed et filiam quae est adhuc
sed magis uermen ut dom est et tertium
in aliis animalibus ex propagatione carni
non contrahi consanguinitatis sed in hominibus
ad iudicium non est similis ratio. Ad 4m
dicendum quod iam patet ex dictis quod con-
sanguinitas coniungit bona unionis contra-
hitur sed non impedit ex parte sua. Ad
4m dicendum quod non in genere duarum bono-
rum unum ab altero impedit sed uel
est receptiuitas non est similitudo et similis
consanguinitas uictum sit impedire unionis con-
iunctionem

Decimum quinto proceditur. Videtur quod consan-
guinitatis gradus impedientes
non potuerunt taxari ab ecclesia
usque ad xm gradum contra [xix] dicitur
quia de coniunxit homo non separet sed
illos qui coniungunt infra xm consanguinitatis
gradum deus coniunxit non ecclesia diu-
lege quando prohibetur quod non de
bent humana statuta separari. Pre-
terea unionis est sicut baptismus sed non
posset ex statuto ecclesie sed quod ille
qui ad baptismum accedit non accipiet
caracterem baptismalem sed ex opere
re diuino capax sit quia non enim
statutum facere potest quod unionis non sit

iter illos qui per ius divinum matrimonio
aliter iungi non prohibent. Preterea ius
positivum non potest ea que sunt naturalia
removere vel applicare sed consangui-
tas est naturale vinculum quod contra est
dispensatio natura matrimonio impediens ergo ecclesia
non potest aliquo statuto facere quod aliqui
possint matrimonialiter coniungi alias non
coniungi sed non potest facere quod non sint con-
sanguinei alias non consanguinei. Preterea statuti
sunt potius de aliqua equalitate tam
assignare vel dare quod sunt tam nobiles
quam secundum sapere naturale procedit sed cum
se que assignatur de matrimonio conditum
ordo videntur esse involutes cum ulterius
habeant similitudinem ad consanguinitatem sed
consanguineis prohibeatur usque ad quartum
gradum per xiiii clementia usque ad sex
per sex etates mundi usque ad septem
per vii dies quibus omne tempus agitur
quod videtur quod tales prohibitiones ullam vi
gorem habeat. Preterea ubi est eadem
causa debet esse idem effectus sed ca-
usa consanguinitas impedit matrimonium quod
est bonum prolis repressio concupiscentie et mul-
tiplicatio amicitie ut certe patet que
repleta est omnibus quod debuisset
equaliter omni tempore gradus consanguinitatis matrimonium
impedire quod non est verum cum modo usque
ad quartum antiquitus usque ad vii gradum
matrimonium consanguineis impediebat. Preterea
una et eadem coniunctio non potest esse in
genere facti et genere stupri sed hec contin-
get si ecclesia haberet potestatem dispensandi
matrimonium in gradibus impedientibus matrimonium
consanguinitatis sed si aliqui in quinto gradu qui
prohibitus fuit coniuncti fuissent talis
coniunctio stuprum esset sed postmodum
eandem coniunctionem ecclesia prohibendo
revocante matrimonium esset et eodem
posset contrahere quod aliquo gradu consangui-
nitatis posset ab ecclesia dici postmodum quod
videtur quod potestas ecclesie non se extendat
ad hec. Preterea ius humanum debet imi-
tari ius divinum sed secundum ius divinum quod

continetur in lege veteri continetur non equali-
ter erant prohibiti gradus in superiori et
inferiori quia in veteri lege aliquis prohi-
bebatur accipere in uxorem sororem
patris sui non tamen filiam fratris quod nunc
modo dispensando nepotem et patrui
relinquere. Sed contra est quod dicit dominus
discipulis qui vos audit me audit quod preceptum
ecclesie habet firmitatem sicut preceptum
dei sed ecclesia quandoque prohibuit et quandoque
concessit aliquos gradus quos lex vetus
non prohibuit quod illi gradus matrimonium
impediunt. Preterea sicut olim matrimonia
gentilium dispensabat per leges civi-
les ita nunc per statuta ecclesie sed olim
lex civilis determinabat gradus consanguinitatis
qui matrimonium impediunt et qui non quod
non potest hic sicut per ecclesie statutum. Responsio
dicendum quod secundum diversa tempora in veteri consanguinitas
gradus diversos matrimonium impedisse
per gradus diversos matrimonium impedisse
in principio cum humani generis solum pater et mater
matrimonium repellebant eo quod tunc temporis
erat paucitas hominum et requirebat propagatio
generis humani maximum curam
in providendo ubi non causa removende
impudentie ubi nunc causa remonende
nisi ille persone que matrimonium competens
tes erant coram ipsum ad sui imitatem
monium principalem qui est bonum prolis
ut dictum est. Postmodum autem multiplica-
to genere humano per legem moysi plures
persone sunt excepte que iam concu-
piscentiam reprimere incipiebat ubi
ut dicit rabbi moyses omnes ille persone
excepte sunt a matrimonio que in una famil-
lia cohabitare solent quia si inter eos car-
nalis copula esse posset maximum
incendium libidinum prestaret sed ali-
os consanguinitatis gradus lex vetus permisit
quos postmodum precepit ut unusquisque de cognatione
sua uxorem acciperet ne
successionum confusio esset quia tunc temporis cultus
divinus per successionem generis propagabatur
sed postmodum in lege nova que est lex
spiritus et amoris plures gradus consanguinitatis
sunt prohibiti quia iam per spirituale generationem

non per carnis originem cultus dei
diminuatur et multiplicatur unde oportet
quod homines et magis carnalibus retra-
herentur spiritualibus vacantes ut et a-
mor amplius diffunderetur ideo antiquitus
usque ad remotiores gradus consanguinitatis
matrimonium impediebatur ut ad plures
per consanguinitatem et affinitatem naturalis ami-
citia perveniret et rationabiliter usque ad sep-
timum gradum tum quia ultra non de facili re-
manebat memoria communis radicis tum
quia septiformi gratie spiritus sancti congruebat
sed postmodum ultimis temporibus restrictum est
esse interdictum usque ad quartum gradum quia
ultra inutile et periculosum erat quoad
consanguinitatis prohibitionem inutile quidem quia ad
remotiores consanguineos quam illum frequens
maioris amicitie quam ad extrane-
os habebatur caritate illorum cordi-
bus frigescente periculosum autem quia
dum consanguinitatis prohibitio quae communis
et negligentia prevalente multis
consanguineos ad altitudinem homines non
satis observabat et laqueus dampnatio-
nis multis iniciebatur ex remotorum
graduum prohibitione. Satis autem conve-
nienter usque ad quartum gradum dicta prohibitio
est restricta tum quia usque ad quartam
generationem homines vivere consueverunt
ut sic non posset consanguinitatis memoria
aboleri unde dicitur in tertiam et quartam generationem
patrum peccatum visitaturum in filios
se comminatur tum quia in qualibet
generatione nova mixtio sanguinis cuius
ydemptitas consanguinitatem facit fit cum
sanguine alieno et quanto magis miscetur alteri
tanto recedit a primo et quia elementa
sunt quatuor quorum quodlibet tanto facilius est
miscibile quanto est magis subtile ideo
in quarta commixtione evanescit sanguinis
ydemptitas quantum ad primum elementum
quod est subtilissimum in 1a quantum ad 2m in
3a quantum ad tertium in 2a quantum ad quar-
tum et convenienter post quartam genera-
tionem potest reiterari carnalis con-
iunctio. Ad primum ergo dicendum quod sicut non

non cogit illos qui cogunt divinum
preceptum ita non cogit illos qui
cogebantur quod esset preceptum quod non
sed tantum obligatorium sicut et divinum pre-
ceptum. Ad secundum dicendum quod unio non
tantum est spiritualis sed et in consanguinitate non ma-
gis spiritualiter ordinatio nisi quod esse quod
corporaliter qui est contra quod sodalitatis
et consortia humana determinant leges
humane ita graduum et consortia spi-
ritualia lege esse. Ad tertium dicendum quod quam-
vis consanguinitas violata sit naturale
tamen non eiusdem quam consanguinitas carna-
lem impediat nisi per aliquem gradum
ut dictum est et ideo contra statute
non facit quod aliquis sit consanguineus sed
facit quod carnalis copula sit lici-
ta vel illicita secundum diversa tempora in di-
versis gradibus consanguinitatis. Ad quartum
dicendum quod tales rationes assignate magis
magis dantur per modum adaptationis
et congruitatis quam per modum necessitatis
. Ad quintum dicendum quod non est eadem
ratio secundum diversa tempora gradus consanguinitatis
prohibendi tamen quod alio tempore licite
conceditur alio salubriter prohibetur.
Ad sextum dicendum quod statutum non imponit
modum preteritis et futuris tamen si modo
prohiberetur tertius gradus qui nunc est
concessus illi qui sunt in illo gradu coniuncti
non deberent separari illum eius impeditum
superveniens unio sit cum divine
coniunctio que prius fuit unio non
efficitur per statutum esse supremum
et similiter si esset concessus gradus qui nunc
est prohibitus illa coniunctio non efficeretur
matrimonialis ex statuto esse
ratione prius contracti quod possent
separari si vellent sed tamen possent
de novo contrahere et alia coniunctio
esset. Ad septimum dicendum quod in gradibus con-
sanguinitatis prohibendis ecclesia precipue
observat rationem amoris et quod non est

minor vero amor ad nepotem quam ad patruum sed et maior quam propinquior est filius quam filius fratris ut dicitur viii° ethicorum propter hoc equaliter prohibuit gradus consanguinitatis in patruo et nepotibus sed lex vetus in parte prohibet attendit propinque cohabitacionem quod conspiciens prohibens illas personas adiuvat facilior patet accessus propter mutuam cohabitacionem magne que conveniunt cohabitare nepotes patruum quam amitta nepoti quia filia est eius quasi in parte et sic aliquid eius sed soror avi est, non idem in fratre cum non sit ut eius sed magis excedere in patrui et ideo non eadem racio prohibendi neptem et amittam

Deinde considerandum est de impedimento affinitatis. Circa quod queruntur xi. Primo utrum affinitas ex matrimonio causetur. 2° utrum maneat post mortem viri vel uxoris. 3° utrum affinitas causetur ex illicito concubitu. 4° utrum ex sponsalibus. 5° utrum affinitas sit causa affinitatis. 6° utrum affinitas matrimonium impediat. 7° utrum affinitas habeat per se gradus. 8° utrum gradus eius extendantur sicut gradus consanguinitatis. 9° utrum matrimonium quod est inter consanguineos et affines sit dirimendum per divorcium. x° utrum ad dirimendum tale matrimonium sit procedendum per viam accusacionis. xi° utrum in tali causa sit procedendum per testes.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod ex matrimonio consanguinei affinitas non causetur quia propter quod unumquodque tale et illud magis sed uxor non coniungitur alicui de consanguineis viri nisi racione viri quem non fiat vir affinis alicui consanguineorum affinis est. Praeterea coniuges sunt ab invicem separata sicut viri et coniunx non oportet propter hoc quod sit alicui coniunctus sed consanguinei ita sunt ab invicem separati ergo non oportet quod si aliqua uxor coniungatur alicui viro quod propter hoc coniungatur consanguineis eius. Praeterea relaciones ex aliquibus unionibus innascuntur sed nulla unio fit in consanguineis viri propter hoc quod ille duxit uxorem ergo non advenit eis affinitatis relacio. Sed contra vir et uxor efficiuntur una caro, si ergo vir secundum racionem carnis suis consanguineis attinet et uxor eadem racione attinebit eisdem. Praeterea hoc probatur per auctoritates que sunt in littera. Respondeo dicendum quod amicicia quedam naturalis in coniunccione naturali fundatur. Naturalis autem coniunccio est duobus modis secundum philosophum viii ethicorum uno modo per carnis propagacionem alio modo per coniunccionem ad carnis propagacionem ordinatam. Unde ipse ibidem dicit quod amicicia viri ad uxorem est naturalis. Unde sicut persona coniuncta alteri per carnis propagacionem quoddam vinculum naturalis amicicie facit, ita et coniungit per carnalem copulam. Sed in hoc differt quod persona coniuncta alicui per carnis propagacionem sicut filius patri fit particeps eiusdem radicis et sanguinis unde eodem genere vinculi colligatur filius consanguineis patris quo pater coniungebatur, sed alio gradu propter maiorem distanciam a radice. Sed persona coniuncta per carnalem copulam non fit particeps eiusdem radicis sed quasi extrinsecus adiuncta. Et ideo ex hoc efficitur aliud genus vinculi quod affinitas dicitur. Et hoc est quod in versu dicitur mutat nupta genus sed generata gradum.

persona s. generata sit in eodem gradu
attinentie secundum alios gradus per carna
lem vel copulam sit in alio gradu
Ad primum quod dicitur quod quamvis causa sit po
tior effectu non tamen sequitur quod non
in effectum et causa conveniat quia quando
id quod est in effectu recipitur ita non eo
dem modo sed alio et ideo non convenit
causa et effectum per idem nomen neque
per eandem rationem sicut patet in hiis
causis equivocis agentibus et sic in pro
posito consanguinitas viri et uxoris est potior quam
affinitas uxoris ad consanguineos viri
non tamen debet dici affinitate secundum
unionem quia est unitas quedam sed hoc
sibi ipsi est idem non consanguinea. Ad
2m dicendum quod consanguinei sunt quodammodo
separati et quodammodo coniuncti et hoc eo
separatim et quodammodo contingit quod persona que viri
mediante est accidit quod persona que viri
coniungitur aliquo ordine coniungitur
sed per separatum et distantiam eius
dicit quod persona viri coniungit duabus
alius iungat alicuius alterius gradus
s. alium gradum. Ad 3m dicendum quod re
latio quedam innascitur ex motu utrius
que extremi sicut paternitas et filiatio
et talis relatio est realis in utroque
quedam vero innascitur ex motu alterius
tamen sed hec convenit dupliciter uno modo quando rela
tio innascitur ex motu unius sine
motu alterius vel precedente vel concomit
tante sicut relatio creatoris et creature per
sensibile et scientiam et scibile et hec
relatio est una ... realis alio modo
... alio modo que innascitur ex mo
tu unius sine motu alterius tunc exis
tente non tamen sine motu pre
cedente sicut equalitas fit inter
duo et hoc per augmentum unius
... quod tunc alius augeatur secundum tamen
prius adhuc quantitatem quam habet
per aliquem motum vel mutationem per
... inter quo talis
relatio realiter fundatur et
sic est de consanguinitate et affinitate quia
relatio fraternitatis que innascitur ali

qua puero nato alio iam preexis
tente causatur quidem sine motu tunc ex
istente secundum ex motu ipsius precedente
s. generationis eius hec enim contingit
quod ex motu alterius sibi tunc talis
relatio innascitur sit ex hoc quod
iste descendit per generationem propriam ab
eadem radice. Tunc viro accrescit
affinitas in ipso ad uxorem sine aliqua
nova mutatione ... sine
Ad 2m sic proceditur videtur quod affinitas
non manet post mortem
viri et uxoris inter consangui
neos viri et uxorem quia cessante
causa cessat effectus sed causa affinitatis
fuit unio que cessat in morte viri
quia tunc solvitur unde ... alege ve
... in ... ... gradu affinitatis
predicta manet. Preterea consanguinitas
causat affinitatem sed consanguinitas
cessat per mortem ad consanguineos
suos quia et affinitas uxoris ad eos
Sed contra affinitas ex consanguinitate
causatur sed consanguinitas est perpetuum
vinculum quamdiu persone vivunt
quia et affinitas et ita non solvitur
soluto matrimonio per mortem persone
Respondeo dicendum quod relatio aliqua ce
ssat dupliciter uno modo per corruptionem
sui subiecti alio modo per subtractionem cause
sicut similitudo desinit quando alter similium
moritur vel quando qualitas que
erat causa similitudinis subtrahitur sunt
autem quedam relationes que habent
pro causa actionem vel passionem aut mo
tum ut in quinto metaphysice dicitur quarum
quedam causantur ex motu in quantum
aliquid movetur actu sicut ipsa relatio
que est moventis et moti quedam autem
in quantum habet aptitudinem ad motum
sicut motivum et mobile ... et ...
quedam autem ex hoc quod aliquid prius mo
tum est sicut pater et filius non ex hoc
quod est generari tunc adinvicem

dur sed ex hoc qd e quattu ee ap
titudo aut admotu i ipm mani
tusit s motu ee ppetuu est qz quod
pfctu e nuqm desinit ee fctu z io
pfctu e nuqm desinit ee fctu z io
paternitas z filiaco nuqm destruitur
psp pactu causa s sod p compacos
sti p alterutru extremo z sile dd
e de affinitate q causat ex hoc
qz aliqui quattu sunt no ex hc qz q
qz aliqui quattu sunt no ex hoc qz q
in quibus bn no dirimit maue
talis illius psone l ege affinitas est
contracta cuius moriat pso vone
cuius contracta fuit Ad pm g dd
qz quattu matrimoni erat affinitate
no solu s h qd e actu coniugi sed
s hc qd e pus quattu ee Ad 2m
dd qz consanguinitas no e ppetua
ca affinitatis s quatu ad consanguineu
no solu q e s qrunt z psi vo no se

d z m sic p cedi vel qz illicito
concubitus affinitatem no caus
quia affinitas e qdam res honesta
qz affinitas e qdam res honesta
s res honeste no causant ex i honesto
s res honeste no causant ex i honesti
qz ex i honesto concubitu no pt af
finitas causari p vbi consan
guinitas no pt ee affinitas qz af
finitas e proximitas psonaz ex car
nali copla pveniens omni carens pa
rentela s aliqn contigit ad consanguine
os z ad scriptum ee affinitate si il
licitus concubitus affinitate causaret
sic igit ho carnalit consanguinea in
cestuose cognovisset go affinitas
no causatur ex illicito concubitu
p illicitus concubitus e s natura contra
natum s ex illicito concubitu contra natum
no causat affinitas ut pura de
bruant qi ex illicito concubitu
s natum tum Sed contra est qz adhe
rens meretrici vnu corpus efficit
ut pz j cor vi s ex hac ca ma
tmoni affinitatem causabat s pari

ronne illicitus concubitus p carnalis
copulae ca affinitatis ut pz per
diffinicoz affinitatis q e talis affinitas
e propinquitas psonaz ex carnali copla
pveniens omni carens parentela s car
nalis copla z e i illicito concubitu go
illicitus concubitus affinitate causat Resp
dd qz s phm viii ethi quatuor viri
z vxoris dr naturalis pus pr pls
p ductoem z scdario pp operaciom
quaitatem quaz pma pcet adunacoem
coniugalem carnalis copule s 2m i cptu
vite carnalis copule s 2m i cptu
e qdam societas i quem bitam
pma aut hoz e i bene i qualibz
carnali copula u ex qua i ccioe
semini qz ex tali copla pt ples
pduci cui 2a desit z io quia
matrimonium qd affinitate causabat
s qz erat qdam carnis commixtio
fornicaria concubitus matrimonium causat
i qtum hz aliqd de carnali commix
tione Ad pm go dd qz i fornica
tioe concubitu e aliqd nale quod
e cue fornicacoi z matrio z ex hac
pte affinitate causat aliquid e ibi i
ordinatu p qd a matrio diuiditur
z ex hac pte affinitas no causatur
vn pp honesta remanz cuius cau
sa sit aliquid i honesta Ad 2m dd
qz no i conveniens est relacoes ex
opposito diuersas eidem i re conve
nire no pt i aliqu duas per
diuisoz no pt i aliqd duas per
sonas ee affinitas z consanguinitas no
sod p illicitu concubitu s z plurali
sed cu consanguineis mei ex pte patris
duxit i vxorem consanguinea mea ex
pte matris bn tn dr i diffinitoe affi
nitatis omni carens parentela intelligens
e i cptu hoc ut tamquam se qz ctlige
consanguineam suam cognoscens fieri
sit affinis qz affinitas sed consang
tas diuersitate requirit sed z similitudo

Ad 3m dicendum quod commixtione que fit nature non fit commixtione seminum que possit esse causa generationis et non ex tali commixtione non causatur affinitas

Ad 4m quod cum dicitur quod ex sponsalibus nulla affinitas causari possit quia affinitas est respectum vinculum sed sponsalia quando separantur ergo non possunt esse causa affinitatis. Preterea si quis claustra pudoris alicuius mulieris intrasset et rapuit sed non perficit actum consumationis non contrahit ex hoc affinitas sed talis est magis propinque carnali copule quam ille qui sponsalia contrahit ergo affinitas non causatur. Preterea ipse sponsalibus non fit nisi quedam sponsio futurarum nuptiarum et ex hoc non contrahitur aliqua affinitas sed si fiat ante septennium uel si ab hoc respectum impedimentum tolleretur possunt conueniri aliorum ulterius spondeat futuras nuptias aut si talis sponsio fiat alio quocumque modo ergo sponsalia non possunt esse causa affinitatis. Sed contra est quod allexander papa prohibuit mulierem quamdam cuidam viro nubere quoniam fratri suo fuerat desponsata quod non esset nisi affinitate per sponsalia contraheretur ergo etc. 12o dicendum quod sicut sponsalia non habent perfectam rationem matrimonii sed sunt quedam preparatio ad matrimonium ita ex sponsalibus non causatur affinitas sed ex matrimonio sed aliquid affinitatis simile quod dicitur publice honestatis iusticia que impedit matrimonium sicut et affinitas per eosdem gradus et differt sicut publice honestatis iusticia est propinquitas ex sponsalibus proueniens robur trahens ex ecclesie institutione propter eius honestatem ex quo patet quod ratione et causa quia talis propinquitas ab ecclesia instituta est propter honestatem. Ad primum ergo dicendum quod sponsalia non faciunt

sed vere causam adquod ordinantur causant hoc genus affinitatis quod dicitur publice honestatis iusticia et ideo sicut matrimonium est perfectum vinculum ita et predictus affinitatis modus. Ad 2m dicendum quod licet et inter efficiuntur in carnali copula cum carnali non per commixtionem seminum cum qui claustra pudoris intrauerit uel refringat nisi commixtio seminum sequatur non contrahit ex hoc affinitas sed matrimonium affinitatem causat non solum ratione carnalis copule sed ratione societatis coniugalis secundum quam et matrimonium naturale est et etiam affinitas contrahitur ex ipso contractu matrimonii per verba de presenti carnalem copulam et sic ex sponsalibus in quibus fit quedam pactio coniugalis societatis contrahit aliquid affinitatis simile ut publice honestatis iustitia. Ad 3m dicendum quod omnia impedimenta que faciunt sponsalia non permittunt ex parte nupciarum affinitate sed cum sit habens defectum etatis sicut hominis vero solempne contrahentis ad aliquid huius impedimentum sponsalia defecto contrahat ex hoc non sit aliqua affinitas quia sponsalia nulla sunt uel affinitatis modi si autem ad inuicem frigidus uel maleficiatus ad inuicem frigidi sponsalia per septennium contrahat sponsalia cum adulta et ex tali contractu contrahitur publice honestatis iusticia quia adhuc non erat in actu perueniendi in talem etate puer frigidus et non frigidus quantum ad actum illum sit equaliter impotentes

Ad 5 sicut procedebatur videtur quod affinitas sit causa affinitatis quia iulius papa dicit relictam uxoris consanguinee uxoris sue nullus ducat uxorem et in sequenti capitulo dicitur quod duo consanguinei uxores unius viro altera post alteram nubere prohibentur

Vide quod affinitas publice honestatis iusticia

sed hic non est nisi vox affinitatis que
contrahitur ex coniunctione ad affinem gradu
affinitatis est ea affinitas / prima carnalis
commixtio coniungit secundo et carnalis propagatio
per equalitatem computantur gradus affinitatis
et ista sic contrahitur est ea affinitas
ratio affinitas / prima genus viri et eius
est affinitas sibi invicem sunt eadem sed uxor
est eadem sibi invicem sunt eadem sed uxor
viri alicuius efficitur cum sui de attinentibus
cum omnibus consanguineis viri gradu et ratione
consanguinei viri sui efficitur viri ex
omnibus qui attinent viri per affinitatem et est
affinitas est ea affinitas / ex qua sit affi
mitas ex affinitate transit aliquem
qui cognoscit duas mulieres neutram
carnaliter possit ducere in uxorem quia hic altera
efficitur alteri affinis sed hic est gradus
affinitas ex affinitate nascitur alique
contrahere cum uxore defuncti fiet affi
nis omnibus consanguineis post viri deffuncti
nisi sit affinitate sed hic non potest esse
quia maxime fiet affinis viro defuncto
gradu et / prima consanguineus est sicut virtute
ipsius affinitas sed consanguinei uxoris non
efficiuntur affines consanguineis viri
gradu nullo nec affines uxoris efficiuntur
affines et eodem gradu pro
ratione duplex est modus quia ad aliquid ex
alia procedit unus sed que ad predicti
similitudine speciei extra hoc generat
homo alius sed que procedit sicut in
speciem et propter ipsa specie in specie speciem
ut patet in omnibus agentibus equivocis per
alium modum per accessionem contrarium ut
tamen per manet eadem species sed ex
hoc generatur homo per attingentiam unius
hominis generat homo per continuationem vel
et alius generabit alius hoc et deinceps.
Secundum autem modum sed in primo fiunt aliam
speciem ita quia generatur ut alia speciem
facit ut ex patre procedit
lynea non proprie patris modum facit
lyneam et ex lynea lynealiter mota
non procedit linea sed superficies et
ex superficie corpus multiplex per talem

motum processum potest esse. Invenimus autem
processum attinentie duos modos quibus
circulum hic constituitur unus per carnalem
propagationem et hic facit eandem speciem
attinentie alius per matrimoniale coniunctionem
et hic facit aliam speciem in primo sed patet quod
coniunctio matrimonialis contrahentes non fit
consanguinea sed affinis unus et ille modus
procedendi iteratur non erit affinitas sed
aliud attinentie genus ex tribus personis que
nuptiali affinium coniungit non est affinis
sed est aliud genus affinitatis quod dicitur secundum
genus et utrumque sunt affinium in primo genere et
matrimonio coniungitur non erit affinis in primo
genere sed in tertio et hic usque super positionem ordina
ta in natura impetri genus sed generata
gradus. Et sic duo genera olim erant
prohibita propter publice honestatis iusti
ciam et quia propter affinitatem et dicebantur
ut ab ea affinitate sed illa que
ex sponsalibus contrahitur. Sed modo illa
prohibicio cessavit et remanet sub
prohibicione solum primum genus affinitatis in quo
est vera affinitas. Ad primum dicendum quod
alicui vir consanguineus uxoris sue est
efficitur affinis in primo genere et uxor ei
in primo tamen mortuo viro qui erat affinis
non potest eam ducere propter secundum affinitatis
genus erat at si ad in uxore duxit
vidvam consanguinei post viri qui
est affinis uxori in primo genere efficitur
affinis secundo modo in primo genere et uxor est
consanguinea qui est affinis uxori viri
sed in primo genere efficitur in tertio genere viri affi
nis. Et ex tertio genere erat prohibi
tus propter honestatem quandam in tertio gradu
propter affinitatem ideo canones dicunt duas
consanguineas uxores unius viri alteram
post alteram nubere publice honestatis
iusticia contradicit tales prohibicio
iam cessavit. Ad secundum dicendum quod omnis
carnalis coniunctio coniungit non tamen
eodem genere coniunctionis

Ad 2m dicendum quod uxor viri efficitur eius
attinens in consanguineis viri contra
ad gradum eundem sed non contra
ad idem attinentie genus. Et quod
in oppositum ex verbis quod idem videtur dicendum
quod ultimum verbum ex affinitate cau-
setur ad alias voces videtur [illegible]
ne aliquis circa [illegible] [illegible]
videatur. Ad 3m dicendum quod inter
non affines efficitur ipso genere vir cui
coniungitur carnaliter ut ex dictis
patet. Sed quod alii viri alicui eidem
coniuncte efficiuntur affines in 1o genere
eiusdem dicuntur [illegible] uxore [illegible]
eas efficitur affinis alii in 3o genere
affinitatis et ita duas mulieres [illegible]
[illegible] ab eodem [illegible] et aliquis prima
eidem successive copulatus [illegible]
Ad 5m dicendum quod secundus vir non est affinis
uxori sue in primo genere ita ut efficitur
affinis 2o viri eius scilicet uxoris in 2o
genere et talis non procedit. Ad 6m
dicendum quod [illegible] una persona non coniungit
vir alia nisi [illegible] quod ei adiungitur
[illegible] mulier que non est affinis
[illegible] persona sit [illegible] attinens
nisi que [illegible] adiungitur. Et quod
non potest esse nisi per carnis propagationem
[illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] non aliquis attinen-
tia [illegible] mulieris predicta sed aliqua
prima in [illegible] quod filius eius [illegible]
ex alia viro efficitur in affinis [illegible]
genere secundo alio gradu ut ex regula
premissa patet et [illegible] vir eius
efficitur in affinis 2o genere sed alii con-
sanguinei illius mulieris non adiunguntur
ei sed ipsa vel adiungitur eis secundum pri-
[illegible] [illegible] procedit [illegible]
plus [illegible] secundum [illegible] [illegible] frater
affinis uxoris [illegible] vel [illegible] non efficitur
in affinis in aliquo genere

Sextum sic procedit videtur quod affinitas

[illegible] non impediat matrimonium [illegible] impedit
unio nisi [illegible] [illegible] sed affinitas non
contrahitur unio cum sit [illegible]
quod non impedit unionem. Praeterea uxor per ma-
trimonium efficitur [illegible] [illegible] viri sed [illegible]
vel defuncti viri [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] uxore [illegible]
manet affinitas ut [illegible] [illegible] af-
finitas non impedit unionem. Et [illegible]
dicitur Levitici 18 [illegible] uxoris [illegible]
non revelabis sed illa est tibi affinis ergo
affinitas impedit unionem. Praeterea dicendum quod
affinitas precedens unionem impedit con-
trahendam et dirimit contractam eadem ratione
qua et consanguinitas, secundum enim [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] consanguineis
[illegible] et affinibus [illegible]
[illegible] [illegible] consanguineos [illegible]
affines sed [illegible] affinitas unionem sup-
veniat non potest [illegible] dirimere ut sup-
ra dictum est. Ad primum ergo dicendum quod affinitas
non contrahatur unio [illegible] causa
sed contrahatur unio quod [illegible] affine
contrahendi esset [illegible] impediret
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] que per matrimonium [illegible]
Ad 2m dicendum quod [illegible] [illegible] [illegible]
non efficiuntur aliquid [illegible]
[illegible] [illegible] efficiuntur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] consanguinitas in
pedit matrimonium vel [illegible] [illegible]
et ita ad [illegible] [illegible]

Deinde sic procedit videtur quod affi-
nitas habeat proprium
gradus [illegible] consanguinitas [illegible]
[illegible] gradus sed affinitas [illegible]
[illegible] quedam est ergo habet gra-
[illegible] sive gradibus consanguinitatis
ex quibus [illegible] Praeterea in
littera dicitur quod [illegible] e [illegible]
[illegible] [illegible] non potest [illegible] ad
[illegible] affinitatis [illegible] [illegible]

sed hoc non esset nisi filius affinis et esset affinis quo affinitas per carnem generis procedit et consanguinitate. Secundo quia affinitas consanguinitati comparatur quo ad gradus affinitatis causatur ex gradibus consanguinitatis et non habet per se aliquos gradus. Ad 4m dicendum quod res non dividitur simpliciter per se nisi ratione illius quod competit sibi secundum se. genus autem [illegible] non dividitur per rationale et irrationale nisi ratione [illegible] per album et nigrum communis autem sub [illegible] per album et nigrum communis [illegible] non per se competit consanguinitati [illegible] in mente consanguinitatis vinculum contrahitur secundum quod affinitatem non competit nisi mediante consanguinitate que est causa eius unde cum gradus attinentie proprie [illegible] generationem carnis designat distantiam generationem per se ratione competit consanguinitati secundum gradus per se ratione et non competit affinitati nisi mediante consanguinitate et ideo ad [illegible] eundem gradum affinitatis est regula generalis quod quoto gradu consanguinitatis alicui attinet quis eodem [illegible] gradu affinitatis attinet uxori eius. Ad primum [illegible] dicendum quod gradus attinentie non potest accipi in [illegible] secundum ascensum et descensum propagationis nisi [illegible] non [illegible] affinitatis nisi mediante consanguinitate et ideo non habet affinitas gradus per se sed sumitur iuxta gradus consanguinitatis. Ad 2m quod filius affinis mei ex secundo matrimonio non per se loquendo secundum paucos doctores non affinis tamen prohibebatur antiquitus matrimonium magis propter publicam honestatem propter affinitatem et [illegible] hec est prohibitio non est renovata

Deinde queritur utrum gradus affinitatis non extendantur sicut gradus consanguinitatis quia vinculum affinitatis est minus forte quam consanguinitatis cum affinitas ex consanguinitate causetur in disparitate speciei sed a causa [illegible] quia [illegible] fortius est vinculum [illegible] durat quia vinculum affinitatis non durat usque ad tot gradus [illegible] ad quos durat consanguinitas. Preterea ius [illegible] humanum [illegible] ius divinum secundum [illegible] ius divinum aliqui gradus consanguinitatis erant prohibiti in quibus gradibus affinitas matrimonium non impediebat sicut patet de uxore

fratris quam [illegible] patet deuteronomium [illegible] ducere uxorem ipsius defuncti non tamen [illegible] sororem [illegible] sed [illegible] de [illegible] affinitate consanguinitate. Sed contra uxor ipsa est in aliqua affinis quia mecum consanguineus est iuncta quo ad gradum sit [illegible] affinis et uxor in eodem gradu affinitatis coniuncta dicitur in eodem in eo gradu consanguinitatis. Respondeo dicendum quod ex gradu sed gradus consanguinitatis [illegible] quod tot sunt gradus affinitatis consanguinitatis [illegible] quod consanguinitas et affinitas est minus vinculum quod consanguinitas [illegible] dispensatur facilius et olim [illegible] dispensatio fit in remotis gradibus consanguinitatis et affinitatis quod in remotis gradibus consanguinitatis. Ad primum [illegible] dicendum quod illa minoritas vinculi affinitatis respectu consanguinitatis facit [illegible] etiam in genere attinentie non in gradibus [illegible] et ideo illa ratio non est ad propositum. Ad 2m dicendum quod frater non poterat accipere uxorem fratris sui nisi in casu quo [illegible] moriebatur frater sine prole ut suscitaret semen fratris sui. Hoc autem requirebatur quando per propagationem carnis cultus religionis multiplicabatur. Tunc autem non [illegible] et patet quod non ducebat eam uxorem quia gerit quod non ducebat eam uxorem quia [illegible] personam [illegible] suppleret defectum fratris sui

Deinde queritur utrum affinitas dirimat matrimonium contractum non [illegible] propter divortium est consanguineus [illegible] homo separa [illegible] deus coniunxit homo non separet [illegible] contrahentium [illegible] [illegible] quod quis [illegible] ignoranter [illegible] post matrimonium [illegible] non sit separandi preterea [illegible] est vinculum matrimonii quam [illegible] [illegible] non [illegible] non fuit [illegible] et si [illegible] non fuit [illegible]. Preterea de [illegible] est [illegible] divortium [illegible] quod duos fratres habet [illegible] duas sorores [illegible] [illegible]

sequitur pp consangtem z alius pari
vocs separari sz qz no bz quo univo
no e separandum ppt consangte z affi
nitatum Sed qt consangtas z affi
nitas ipediunt ctrhendum z diri
munt contractum quo si pbat affinita
tas vel consangtas separandi sunt z
si de facto contraxerint Ad 1m dd qz
cu ois contubitus preter licitum ma
trimoniy sit pctm mortale quod ecca ol
bus modis ipedi conatur ideo pp
pbat eos iter quos no pt esse
verum matrimonium univo separare zptipu
e consanguineos z affines qui sine
incestu contrhe no puit carnaliter
Ad 2m qo dd qz ecca quis dono
z auctoritate diuina fulciatur tn iqm
e hoim congregatio aliquis de defectu
humanis i actibz cuius pueit quod no
e diuinum z illa coniunctio q fit i facie
ecce ipedimentum ignorantis
no sz i separabilite ex auctoritate diuina
sz e q auctoritate diuina emie hoim
+ ouenta q excusat a pcco ou sit error
sz qm diu manet et pp hoc qn ipe
sit qm din manet ecclesia
diuersum aduocatia pueit eccl sz
pctm contractus separare Ad 2m dd
qz illa q sz pecco esse no puit vera p
separacione firmatur qz ut i incertis
separacione firmatur qz ut i incertis
sz diuturnitas tpis no minuit pctm
sz augz ut adhuc fiat aliqs favor
univo quod ite legittimas pbes esse
non poterat Ad 3m dd qz vos ite
alios atta aliis no pjudicat in
fora contentioso bn qmis bnus fit
repellatur a iure bnius fauoris ex
ca consangtis no tamen separat ecca ad
univo in quo no accusatur sz i foro
conscie no opz qz sit obligetur ad hoc
aliis frater dimittendum uxorem
suam qz frequenter tales accusatio
nes ex malicia pcedunt z p falsos
testes pbantur bn no oportet
qz contractum suum isinuet ex his
que circa aliud univon sunt

facta sed separacionem vbi ibi qua
ad hz etiam scriam dei ipedimento
univoy ad optione a neutro si primo
ut exige ut reddire debitum debz
Si 2o dz redde sz no exige Sed
3o pt reddere z exigere
Ad decimum sic pcedit vbi qz ad se
paratum matrimon quod e iter
affines z consangneos contractum no sit p
cedendum p viam accusacionis qz accu
sacionem pcedit isfcriptio q quis se ad ta
lionem obligat si i pbacione defecerit
sz h no requiritur qn de separacione univoy
agitur quo illi locum no hz accusacio
P i causa univoy audiunt solum
pinqui ut i litera dr sz i accusacionibus
audiunt solum extranei quia i causa
separacionis univoy no agitur p viam
accusationis P si univo accusari debet
tunc pcipue hoc ecct faciendum qn vir
difficile e separandum sz hoc e qn sunt
sponsalia tm contracta no autem vbi ac
cusatur univo quo iux quam decreto debz
sit accusacio P ad accusandum no pcedi
tur aliam via p hoc qz non statim
accusat sz h fit i univo qz si pa tacue
it qn univo contrahebat no pt p ea
matrimonium accusare qz suspectus sunt
Sed contra omne illicitum pt accusari
sz univoy affinium vel consanguineorum e illicitum
tum quo de capt cere accusacio Respo
dd qz accusacio ad hoc e isfcituta ne
crimen suspicatur qz i nocentis gt est pa
sz sicut autem ignorancia facti contigit qz
aliquis lio reputatur i nocens qui i cul
pa est ita ex ignorancia aliquis circum
stancie contigit qz aliquid factum reputatur
licitum qz e illicitum z ideo sicut homo
accusatur quis ita z factum ipsius
accusari pt z univoy accusatur qn
pp ignoranciam ipedimenti estimatur
legittimum quod e illegittimum Ad primum
quo dd qz obligatio ad pena talio
nis hz locum qn accusat pfona

denuncie quia tunc agitur ad punici
onem eius sed qui accusatur stim
tunc non accusatur ad penam sanctes
sed ad procedendum quod est illicitum et ideo in
iudicio non se obligat ad aliquam
penam sed talis accusatio potest et
debet et sepius fieri itaque ex pma
tur persona accusantis et impedimen
tum propter quod accusatur Ad 2um dico quod
ex tenerei non fuit sive consanguinitate
in pro consanguineos de quibus probabilis est
quod sciant tamen qui ipsi tacent suspicio
quod si extunc pro excommunicatione
habetur quod extunc pro excommunicatione
procedit si pro consanguineos probare noluit
tunc repellit ab accusatione qui sunt
tunc repellit ab accusatione qui probare
consanguineum qui tacet et pro quo probare
non potest sed consanguinei quantumcumque sint
propinqui non repellitur ab accusatione
quia accusatur iudicio ut patet aliquis
impedimentum preterea quod impedit quod
transeundum et divinum contractum sed
qui accusatur exceptione quod dicit non fuisse
contractum tunc putatur tamen suspectus
non potest repellendus nisi exceptione illius
qui est in honore dignitate et divinis de
quibus probabiliter constare potest quod libenter
dicerent quod matrimonium staret Ad 3um dico
quod qui matrimonium non dicit contractum sed
sponsalia tamen non potest accusari quia non
denuntiatur quod non est sed potest denuncia
re impedimentum ne matrimonium contrahatur
Ad 4um dico quod ille qui tacet
ut prius quoque auditur per casum scilicet
matrimonium accusare quia repellitur
quod patet in decretali quod sic dicit Ad 5um post
tractum aliquis appareat accusator
etc non procedit in publico quia sed
consuetudines in terra idem habet quod
sive accusatione debet admitti
in iudicio postquam quia tenuerunt
quod si tempore denuntiationis fuisse se
qui iam contractus impedit extra de
eo quod constabat vel alio denuntia
tio non potuit devenire ad eius
notitiam ut patet si minus

i finitatis hominis laudabat seu pa
rentes pariebat extra ubi in
animo erat tamen tenere constitutionis
quod ad comprehensionem talium eius tertie non
sufficiebat seu alia causa legitima
fuit impeditus eius accusatio debet au
diri aliquando tamen suspectus est pro
cul dubio repellendus nisi firma
verit iuramento quod post didicerit
ea que obiciet et ad hoc ex mali
cia non procedat talis non

Ad 16um sic proceditur Videtur quod in causa matrimonii non sit
credendum per testes sicut in aliis
causis quia in aliis causis admittuntur
ad testificandum quicumque sunt sine exceptione
ad testificandum quicumque sunt extra exceptione
ex maiore parte et contra testes sus
pecti de privato odio vel amore
a testimonio repelluntur sed maxime pos
sunt propinqui esse suspecti de amore
vel unius partis et odio alterius alterius
quod non est audiendum eorum testimonium
preterea in matrimonio est favorabilius quam
alie cause in quibusdam rebus pure
compatibiliter agitur sed in illis non potest
esse idem testis et accusator ergo in
matrimonio ut videtur quod non conveniat ista
pro testes procedat Sed contra testes in
aliis causis ut supplicent de quibus dubita
tur fiat iudicium fides in causa ista sicut in
aliis quia non est pro parte similium de eo
quod non constat quod procedendum est ex testibus
sed in aliis causis Respondeo dicendum quod in
hac causa oportet quod per testes veritas ma
nifestetur sicut in aliis causis ut periste
dicit in hac causa multa specialiter inveni
untur scilicet quod idem potest esse accusator et
testis et quod non iuratur de calumpnia
et quod causa spiritualis et quod consan
guinei admittuntur ad testificandum
et quod non observatur omnino ordo iudiciarius
quia denuntiatione facta contumax potest excom
municari lite non contestata et valet hoc testimonium
de auditu et post publicationem testes
nominari possunt et hoc totum est quod propter

impediatur quod in tali coniunctione est, et patet per praedicta solum ad debita.

## Consequenter considerandum

est de impedimento cognationis spiritualis, circa quod quaeruntur quinque. Primo utrum spiritualis cognatio matrimonium impediat. Secundo ex qua causa contrahatur. Tertio inter quos. Quarto utrum transeat a viro in uxorem. Quinto utrum transeat ad filios carnales patris spiritualis.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod spiritualis cognatio non impediat matrimonium. Nihil enim impedit matrimonium nisi quod contrariatur alicui bono matrimonii. Sed spiritualis cognatio non contrariatur alicui bono matrimonii. Ergo non impedit matrimonium. Praeterea, impedimentum perpetuum matrimonii non potest stare simul cum matrimonio. Sed cognatio spiritualis quandoque stat simul cum matrimonio, ut in littera dicitur, cum aliquis in casu necessitatis filium suum baptizat, quia tunc contrahit uxori suae spiritualem cognationem, et tamen matrimonium non separatur. Ergo spiritualis cognatio matrimonium non impedit. Praeterea, unio spiritus non transit in carnem. Sed matrimonium est carnalis coniunctio. Ergo cum cognatio spiritualis sit in spiritu, non potest transire ad matrimonium impediendum. Praeterea, contraria non habent eosdem effectus. Sed spiritualis cognatio videtur esse contraria disparitati cultus, cum spiritualis cognatio sit quaedam propinquitas proveniens ex datione sacramenti vel intentione ad idem; disparitas autem cultus consistit in sacramenti carentia, ut supra dictum est. Cum ergo disparitas cultus matrimonium impediat, videtur quod spiritualis cognatio non habeat hunc effectum. Sed contra, quanto aliquod vinculum sanctius est, tanto magis est custodiendum. Sed vinculum spirituale sanctius est quam carnale. Cum ergo vinculum carnalis cognationis matrimonium impediat, videtur etiam quod spiritualis cognatio idem faciat. Praeterea, in matrimonio coniunctio animorum est principalior quam coniunctio corporum, quae praecedit ipsam. Ergo spiritualis cognatio multo fortius matrimonium impedire potest quam carnalis. Respondeo dicendum

quod sicut per carnalem propagationem homo accipit esse naturae, ita per sacramenta accipit esse spirituale gratiae. Unde sicut vinculum quod ex carnis propagatione contrahitur est homini naturale, inquantum est res quaedam naturae, ita vinculum quod contrahitur ex susceptione sacramentorum est quodammodo naturale alicui, inquantum est membrum ecclesiae. Et ideo sicut carnalis cognatio matrimonium impedit, ita et spiritualis ex statuto ecclesiae. Distinguendum tamen est de spirituali cognatione, quia aut praecessit matrimonium aut sequitur. Si praecessit, impedit contrahendum et dirimit contractum. Si sequitur, tunc non dirimit vinculum matrimonii, sed quantum ad actum matrimonii est distinguendum. Quia aut spiritualis cognatio incurritur causa necessitatis, sicut cum pater baptizat filium in articulo mortis, et tunc non impedit actum matrimonii ex neutra parte. Aut incurritur ex industria, casu necessitatis non existente, et tunc ille ex cuius actu incurritur amittit ius petendi debitum; sed tamen debet reddere si petatur, quia ex culpa eius non debet alter incommodum reportare. Ad primum ergo dicendum quod quamvis spiritualis cognatio non impediat aliquod de principalibus bonis matrimonii, tamen impedit aliquod de secundariis bonis, quod est amicitiae multiplicatio, quia spiritualis cognatio est sufficiens ratio amicitiae per se; unde oportet quod per matrimonium ad alios familiaritas et amicitia quaeratur. Ad secundum dicendum quod matrimonium est vinculum perpetuum, et ideo nullum impedimentum superveniens potest ipsum dirimere. Unde contingit quandoque quod matrimonium et impedimentum simul stant; non autem si impedimentum praecedit. Ad tertium dicendum quod in matrimonio non tantum est coniunctio corporalis, sed etiam spiritualis; et ideo propinquitas spiritus ei impedimentum praestat, sine hoc quod propinquitas spiritualis transire debeat in carnalem. Ad quartum dicendum

q̄ no ē i genē q̄ dūo q̄ṅa adducē
q̄riant eidem s̄d magnū ꝫ p̄us cetē
ꝛ̄ dispaitas cultꝫ ꝛ spūal ogūato
matrimoīa repugnat q̄ i uno ē ma
ior dispatia ꝗ̄ alīo maior ꝗ̄ piq̄tis
ꝗ̄ iuridim reqat ꝛ io ex utꝗ̄ ꝑte
matrimoīu i peditur

Dē 2m sc ꝑtē dī q̄ ꝑ sōm bap̄m
spūal ogūato ōtrahat sic ei
sꝫ corpal ogūato ad carnale gene
ratoꝫ ita spūal ad spūale ꝗ̄ solus
bap̄mus ꝛ̄ spūal gūao ꝗ̄o ꝑ sōm bap̄m
ōhit spūal ogtio sꝫ ꝑ sola gūone
carnal carnal ogūato ꝑ sꝫ in
ōfirmaoe i p̄mitur caracter ita ꝛ
i ordine ꝗ̄ i ꝑsēcpoe ordīs no sꝫ
spūal ogūato ꝗ̄ u i ōfirmaoe ꝛ̄ sōm
ex bap̄mo ꝑ sacra sc digna sac
metalibꝫ sꝫd ex ꝗ̄bus ꝑda sacra spi
tualibꝫ ogūato no sꝫ sꝫ ꝑꝫ i centre
ma benedictione ꝗ̄ multo minꝫ ex ca
thecismo ut ꝗ̄da dicunt ꝑ iter
sacralia bap̄mi multa alia ꝑt cathe
cismū mīaunt ꝗ̄ ex cathecismo
no maiꝫ ōhit spūal ogua q̄ ex
aliis ꝑ ōra no ē minꝫ efficax
ad p̄moned i bonū ꝗ̄ i ꝑtīo uel
cathecisato ꝗ̄ ex orōe no ōhit spūa
lis ogtra ꝗ̄ u ex cathecismo ꝑ
i ꝑmitio q̄ fit bap̄tis ꝑ ꝑbiarum
no minꝫ ualet illa q̄ fit no du
bap̄tizatis ꝗ̄ ex ꝑdicatoe no ōhitur
aliq ogūato spūal ꝗ̄ u ex cathe
cismo Sed ōt i coll xiiij q̄ ix ꝗ̄ hu
ꝑ euan^m ego uos genui ꝛ spūales
gūo carpit spūalē ogūatoꝫ ꝗ̄ ex
ꝑdicatoe euangelistiae fit spūal
ogūato ꝛ no ex bap̄mo ꝑ sꝫ ꝑ bap̄m
tollit̄ ꝑtm oīginale ita ꝑ ꝑmūꝫ oī
ctuale ꝗ̄ sꝫ bap̄mus tīt spūalem
ogūatoꝫ sꝫ ꝑma ꝑ nōme co
gūatōe ē sꝫ ꝑ ꝑmaꝫ ꝛ dōctrinaꝫ
ꝛ curam pastoralem ꝛ talia ꝗ̄ ēe

et spūalis ꝑt alti ꝗ̄o ex talibꝫ etiā
se ꝑter bap̄m ꝛ ōfirmaoeꝫ spūal
ogūato ōtrahit̄ ꝛ̄d dō q̄ cca
hꝫ ē tplex opīo oīdam dicunt q̄
spūalis regūato sꝫ ꝑ septē forme
ꝑt sci gratiam dat ita ꝑ septē q̄
ficitur i cipiendo a p̄mo paruulo
bꝫ sacri usq̄ ad ōfirmaoeꝫ ꝑ ꝑmū
sꝫ sacrū ꝛ ꝑ ꝑmbꝫ hoꝫ septē spūalis
sꝫ ꝛ ꝑ alia no ōhit ꝑ sꝫ ꝑ
ogūato oīnhi Sed i° no bñ dōle
ꝗ̄ ogūato carnalis no ōhit n ꝑ
ꝗ̄ ogūato carnalis ōpleti bñ ꝛ suffim
actu regūonis ōpleti bñ ꝛ suffim
tale no ōtrahit nisi fiat ōmixtioe
semini ex q̄ ꝑt segui gnō carnal
ꝗ̄ spūal at regūato no ꝑficā n ꝑ
aliq̄d sacrum ꝛ io alij dicunt q̄ ꝑ ea
tm sacra spūal ogūato ōhit̄ s ꝑ
cathecismū bap̄m ꝛ ōfirmaoeꝫ ꝗ̄ ista
ꝑma botem uidetur i quoā ꝗ̄a
cathecismus no ē sacrum ꝗ̄ sacrale ꝛ
io alij dicunt q̄ ꝑ duo sacra ōhitur
s ꝑ ōfirmaoeꝫ ꝛ bap̄m ꝛ hꝫ opīo ē
ōior tamē de cathecismo q̄da
hoꝫ dicunt q̄ ē debile i pedimtū
ꝗ̄ i pedit ōtrahendū ꝗ̄ no dimit
ōtractū Ad p̄m ꝗ̄ dō q̄ duplex
ē carnal natiuitas p̄a i utero ꝗ̄
ē carnal natiuitas p̄a i utero iꝗ̄
adhuc ꝗ̄d natū ē ē adeo debile
ꝗ̄ no ꝑt ext expoi sn ꝑiculo ꝛ
ꝗ̄ huic natiuitati sꝫ at regūacio
ꝑ bap̄m i quo regūat aliꝗ̄ adhuc
ꝗ̄ sine cū i utero dō Alca ꝛ̄a est
ꝗ̄ sine cū i uia ꝗ̄ ne ꝛ̄a est
natiuitas ex utero ꝗ̄ iam ꝗ̄d na
tū est i utero bꝫ ē roboratū q̄ ꝑt
sn ꝑiculo expoi ex tioribꝫ q̄ nata
ꝑt corpe ꝛ huic assiat ōfirmaco ꝑ
quam roborat expoit i publicū
ad ōfessioꝫ nois xpi ōgme ꝑ ꝗ̄ ꝗ̄
istoꝫ sacroꝫ ōtrahit spūal ogto
Ad 2m dō q̄ ꝑ ꝑdicis sacrum no
fit alia regūo ꝗ̄ ꝗ̄daꝫ ꝑmocio
ꝑ ꝗ̄ ꝑ ꝑ uel no ꝑsꝫpit alia
uem ꝛ̄ no ꝑt ex ꝑ aliquid i pe
dimentū ꝑstari Ad 3m dō q̄

in cathecismo fit quedam professio futuri baptismi sicut in sponsalibus quedam promissio futuri matrimonii sed sicut in sponsalibus contrahitur quedam iusticie publice honestas ita in cathecismo ad minus in predictis contrahitur ut quidam dicunt non est talis pater ad primum dicendum quod talis professio fidei non fit talis sicut in cathecismo et ideo non est talis ratio et similiter dicendum ad quintum de ordine ad viii quod apostolus eos quos fidem instruxerat per modum cathecismi et aliquo talis instructio habeat rationem ad spiritualem generationem ad viii dicendum quod per peccatum prime non contrahitur proprie loquendo spiritualis cognatio unde filius sacerdotis potest contrahere cum illa quam sacerdos in confessione audivit alias filius sacerdotis non inveniret in tota villa parrochiana cum qua contrahere posset nichilominus ut obstat quod per penitentiam tollitur peccatum actuale quod licet non est per modum regenerationis sed magis per modum sanationis sed tamen per peccatum contrahitur quedam federis inter mulierem et sacerdotem confitentem spiritualem cognationi simile ut tamen patet carnali cognatione sicut esset spiritualis filia et ideo quod maxima spiritualitatis est inter sacerdotem et confitentem talis copula publica est in tanta ut tollatur peccandi occasio ad viiii dicendum quod pater spiritualis dicitur ad similitudinem patris carnalis ut philosophus dicit viii ethicorum dat filio esse nutrimentum et instructionem et ideo spiritualis paternitas dicitur vel aliquis cum tamen ex hoc quod est spiritualis pater non habet spiritualem cognationem sed convenit cum patre quo ad unum ad regenerationem per quam est esse et ideo solum ad viiii quod processit

Ad iii sic proceditur videtur quod spiritualis cognatio non contrahitur inter suscipientem sacrum baptismum et levantem de sacro fonte quia in cognatione carnali contrahitur propinquitas

sponsium ex parte eius cuius fit semen generationis non autem ex parte eius qui filium natum suscipit ergo nec spiritualis cognatio contrahitur inter eum qui suscipit de sacro fonte et eum qui suscipit preterea ille qui de sacro fonte levat anadoctus a dionisio dicitur ad cuius officium spectat puerum instruere sed instructio non est sufficiens causa spiritualis cognationis ut dictum est ergo nulla cognatio contrahitur inter eum et illum quem de sacro fonte levat preterea potest contingere quod aliquis levat aliquem de sacro fonte antequam ipse sit baptizatus sed ex hoc non contrahit aliqua spiritualis cognatio quia ille qui non est baptizatus non est capax alicuius spiritualis ergo aliquis levare de sacro fonte non sufficit ad spiritualem cognationem contrahendam sed contra est diffinitio spiritualis cognationis supra inducta et auctoritates quas inducunt ultra preterea sicut in generatione carnali aliquis nascitur ex patre et matre ita in regeneratione spirituali renascitur filius dei sed patris aeterni sicut matris ecclesie et ante illi qui sacramentum conferunt gerit personam dei cuius instrumentum et minister est ita ille qui baptizatum suscipit de sacro fonte ad instruendum gerit personam ecclesie ergo utroque spiritualis cognatio contrahitur ad primum ergo dicendum quod non tantum per patrem contrahitur generationem carnalem adulterium sed et generatur quia mater insipiat et ideo utriusque generationi et ita anadoctus qui baptizatum suscipit ecclesie et eum quem ecclesie offert et suscipit et ab ecclesia sumendum tenet spiritualem cognationem contrahit ad secundum dicendum quod non ratione instructionis debite sed ratione spiritualis quo modo ecclesie contrahit cognationem spiritualem contrahit ad tertium dicendum quod non baptizatus non potest aliquem levare de sacro fonte cum non sit membrum ecclesie cuius typum gerit baptizans et suscipiens ideo spiritualem cognationem spiritualem contrahere potest

quia est compar spiritualis ut tamen homo per
baptismum nascitur.
Ad tertium sic proceditur. Videtur quod cognatio
spiritualis non transeat a viro
in uxorem quia spiritualis unio et corporalis
sunt disparate et diversorum generum ergo
mediante carnali coniunctione que est viri
et uxoris non transit ad spiritualem
cognationem. Praeterea magis conveniunt in spi-
rituali generatione que est causa spiritualis cog-
nationis pater et mater spiritualis quam vir qui
est causa et pater et uxor mater. sed pater
et mater spiritualis neutrum extendit spiritualem
cognationem contrahit ergo nec uxor contrahit
aliquam spiritualem cognationem ex hoc quod
vir eius fit pater spiritualis alicuius.
Praeterea potest contingere quod vir est baptizatus
et uxor non est baptizata sed quando est absens
[illegible] altius coniugis quaer[illegible]
ratione sed spiritualis cognatio non potest per
venire ad non baptizatum ergo non transit
semper a viro ad uxorem. Praeterea vir et
uxor debito ad uxorem. Praeterea vir et
uxor simul aliquem possunt de fonte levare
sed ergo spiritualis cognatio a viro transiret
in uxorem sequeretur quod uterque coniugum
in uxorem esset bis pater et mater spiritualis eiusdem
quod est inconveniens. Sed contra bona spiritu-
alia magis communicabilia sunt quam
corporalia sed corporalis consanguinitas viri
transit ad uxorem per affinitatem
ergo multo magis spiritualis. Respondeo dicendum quod
aliquis potest fieri alicuius compater dupliciter uno
modo per actum alterius qui baptizat vel in baptismo
suscipit filium eius et talis cognatio spiritualis
non transit a viro in uxorem nisi forte in eo
casu quo [illegible] filius uxoris directe
sit filius uxoris quia tunc uxor directe
contrahit cognationem spiritualem sicut et vir.
Alio modo per actum proprium sicut cum levat filium
alterius de sacro fonte et talis cognatio spiritualis
transit ad uxorem si iam carnaliter
cognovit non tamen si non cognovit
fuit matrimonium consummatum quia non dum effecti
sunt una caro et ideo est per modum
cuiusdam affinitatis unde et patrum
contrahere videtur transire ad mulierem

que est carnaliter coniuncta compatri ut
sit uxor. Unde versus Quae mihi vel cuius
natum mea fonte levavit haec mea
commater fieri mea non valet uxor.
Si qua mee natum non ex me fonte
levavit hanc post fata mee non
dubitabor habere. Ad primum ergo dicendum
quod ex hoc quod sunt diversorum generum unio
corporalis et spiritualis potest concludi quod una
non est altera non autem quod una non possit
esse causa alterius quia potest ut patet in cognatione.
Ad secundum dicendum quod pater spiritualis et mater
spiritualis eiusdem non coniunguntur in corpore
spirituali nisi per accidens quia ad hoc sufficit
sufficeret unum non oportet quod ex hoc aliqua
cognatio spiritualis inter eos nascatur quia
possit esse inter matrimonium. Unde versus Unus semper
erit compatrum spiritualis alter carnalis
non fallit regula talis. Sed primo modo
non fallit regula talis. Sed primo modo
sit uxor una caro per se loquendo et non
non est simile. Ad secundum dicendum quod si uxor non
sit baptizata non pervenit ad eam spiritualis
cognatio propter hoc quod non est capax non
ex hoc quod non possit per viri cognationem
spiritualis cognatio ad eam transire. Ad
quartum dicendum quod ex quo inter patrem spiritualem et
matrem non contrahit aliqua cognatio
spiritualis nihil prohibet et uxorem et virum
simul aliquem de sacro fonte levare
nec est inconveniens quod uxor ex duplici
causa efficiatur mater spiritualis eiusdem
sicut esse quod est affinis et consanguinea eius
secundum carnalem propinquitatem.
Ad quartum sic proceditur. Videtur quod
transeat ad filios carnales
patris spiritualis quia spirituali
cognationi non assignantur gradus si tamen
fuerint ad filium carnalis patris spiritualis genero
rata mutat gradum ut supra dictum
est ergo non transit ergo non transit ad filios
carnales patris spiritualis cognatio. Praeterea pater
eodem gradu attinet filio et fratri
sed ergo cognatio spiritualis transit a patre
in filium eadem ratione transibit
a fratre in fratrem quod falsum est.
Sed contra est quod in litera

probatur per auctem xvo q filius e a.. patris et nobis ut di. in ix° ethi. et io spualis cognatio tusit apre in filium tuus eius 2e pz q sut tres cognationes spi tuales una q di spual paternitas q e inter prem spualem et filium spualem. alia q di compaternitas q e int prez spi tualem et carnalem eiusdem. 3a aut di spualis fraternitas q e inter filium spualem et filios carnales eiusdem patris et quibz hac ipedit matrimonium contrahendum et dirimit contractum. Ad pm g do q persona addita per carnis propagationem facit gradum qr vn illius psone que eode gradu attinet uni persone que attinet i alio ge nere .... eius que attinet in alio ge.... filius attinet i eode gradu .... in quo ...pris compatris alio gradu attinet spualis aut cognatio e alterius generis q̄m carnalis et ideo i eode gradu filius spualis filio nali patris sui in quo attinet ei pr eius .... cog spualis tusit et ita oportz q spi tualis cognatio habeat gradum. Ad 2m d q fr no hz aliquos fratres .... filius e aliquis patris sui spual ig .... attinet ei sed uxori e ad eum ... qa effecta e unum corpus cum ... ipsum no tusit .... post fraternitatem spualem

spualem et filios carnales [margin]

## Eiusde consideratio e

De cognatione legali que e per adoptionem circa quod queruntur tria primo q sit adoptio 2o an ex ea contrahatur vinculum impedi ens 3a inter quas personas contrahat

Ad pm sic proceditur videtur q i conve nienter adoptio diffinitur.

Adoptio e extranee persone in filium vel nepotem uel deinceps legittima .... assumptio filius ei dz esse subditus patri sz aliquis ille q adoptat no tusit ipo testate patris adoptantis g no sep per adoptionem aliquis i filium assumitur. Praeterea

pueros dentur filios thesaurizare ... xii sz pr adoptans no oportet q pro adoptato thesaurizet g aliquis adoptatur no succedit i bonis adoptantis g adoptio no e alicuius i filium. Praeterea adoptio per quam aliquis i filium assumitur similatur generationi naturali per q naturaliter producitur g cui competit naturalis productio filii competit adoptio sz hoc e falsum qr ille qui no e sui iuris et est minor xxv annis et mulier no potest adoptare q tamen filium naturaliter potest generare g adoptio no di proprie assumptio alicuius i filium. Praeterea assumptio extra nee persone in filium vi esse necessaria ad supplendum defectum naturalium filiorum sz ille qui no pt generare ut spadonis vel frigidus maxie patitur defectum i filiis naturalibus g ei maxie competit assumere ali quem i filium sz no competit ei adop tare g adoptio no e assumptio alicuius i filium. Praeterea i spuali cognatione ubi aliquis i filium assumitur sine carnis propa gatione pt indiferent maior etate effi ci pr minoris et e converso q i puerie pt se nem baptizare et e converso si g per adoptio nem aliquis assumit i filium sine carnis pro pagatione sic posset indiferenter senior puniorem vel iunior seniorem adop tare quod no e verum 2o vi q praeterea per adoptionem no dat per aliquem gradum ab adoptante g quilibz ad optatus adoptat i filium 2o i genere .... q adoptat i nepote. Praeterea ado... tantia ex dilectione procedit ... adeo .... nos di per caritatem adoptasse .... caritas maior habeda e ad propinquos quam ad extraneos g no debet esse adop tatio extranee persone sz magis pro pinque. Praeterea q ars imitatur naturam et supplet defectum nature ubi illis i quibus deficit .... per naturalem ge nerationem ad filium producit ita per ... postmodum quod est bonum et equum

pt ac alim sibi assumere i filium ad
similitudinem filij naturalis et ad supplend
filiorum prolium defectum. Ipse ad principale
adoptio est i[n]ducta et quia assumptio i
portat terminum a quo et terminum ad quem assumens
non est assumpti opus quod ille qui assumit
i filium sit persona extranea quia sicut
naturalis generatio habet terminum a quo
secundum formam que est finis generationis et
terminum a quo secundum formam extranea ita
generatio legalis habet terminum ad quem secundum filium
vel nepotem terminum a quo personam extrane
am et patet quod persona assignata est
herit genus adoptionis quod dicitur legit
tima assumptio est terminum a quo quod dicitur
i filium vel nepotem. Ad primum quod dicitur
quod filiatio adoptionis est quedam imitatio
filiationis naturalis et non dupliciter est adop
tionis species una que perfecte naturalem fili
ationem imitatur et hec vocatur arrogatio
per quam tamen ducitur adoptatus succedit
patri adoptanti ex testamento nec potest
pater adoptans sine culpa privare certa parte he
reditatis. Alia adoptio fit ante
adoptari non potest nisi illa qui est sui iu
ris quod non habet patrem et filius est emanci
patus et hec adoptio non fit nisi auctore
principis. Alia adoptio est que non
tantum naturalem imitationem perfecte que
vocatur simplex adoptio per quam adop
tatus non transit in potestatem adoptantis
sed magis est dispositio quedam adoptatis
adoptionem que adoptio perfecta est hac
potest adoptari talis qui non est sui iuris
et hec auctore principis ex auctoritate ma
gistratus et adoptatus non succedit
in bonis adoptantis nec tenetur ad
optans ad debita in testamento dimit
tere nisi velit et ultra probat solo. Ad secundum
Ad secundum dicendum quod generatio naturalis ordi
natur ad speciem conservandam et ideo
omnibus competit posse naturaliter generare
in quibus natura speciei non est impedita sed
adoptio ordinatur ad hereditatis
successionem et ideo illis solis con

petit qui habent potestatem disponere
de hereditate propria. Unde qui non est sui
iuris vel qui est minor xxv annis aut
mulier non potest adoptare aliquem nisi
ex speciali concessione principis. Ad tertium
dicendum quod per eum qui habet impedimentum per
petuum non potest hereditas transire in
posteros. Unde ex hoc ipso iam debetur
aliis qui ei succedere debent iure propinqui
tatis et ideo eius non competit adoptare
sed nec naturaliter generare. Et preterea maior do
lor est de filiis amissis quod dicitur qui
nunquam habiti fuerunt et ideo habentes impedimenti
generationis non indiget solatio contra
eum filios sed illi qui habuerunt et amiserunt
fecerunt vel et qui habere potuerunt sed aliquo
impedimento accidentali caret. Ad septimum
dicendum quod spiritualis cognatio obtinuit per sacramentum quo
fideles incorporantur Christo in quo non dicitur
masculus et femina servus et liber iu
venis et senex et ideo indifferenter quilibet
potest effici pater spiritualis alterius sed adop
tio fit ad hereditatis successionem et quandam
subiectionem adoptati adoptanti. Non
autem est conveniens quod antiquior puniri in
cura rei familiaris subdatur et ideo iunior
non potest adoptare seniorem sed oportet secundum leges
quod adoptatus sit tantum adoptante iu
nior quod possit esse filius eius naturalis. Ad sextum
dicendum quod sicut contingit amittere filios ita etiam
nepotes et deinceps. Et ideo adoptio
sit inducta in solatium filiorum amissorum
sicut ad adoptionem potest subrogari in locum
filiorum ita in locum nepotum et deinceps.
Ad octavum dicendum quod propinquus iure propinquitatis
debet succedere et ideo non competit ei quod
per adoptionem in successionem deducatur et si
aliquis propinquus non competat succedere
in hereditate adoptetur non adop
tatur ut propinquus sed ut extraneus est eo
tamen ut propinquus sit in bonis adop
tantis et cetera.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod ex adopti
one non contrahatur aliqua vincu
lum impediens matrimonium quia

cura spualis e digor qm oia tem
palia sed exhis q ab aim alicu
subuenitur spualr no ptrahit aliqd
cognitat vinculu alis vel qhitat in
prothia cent pnqui sacerdotis z ei
filio ei no possent ptrahe q̄ n adopcio
que tnsit adoptatu i cam adoptat
h̄ facere pt P exhis q ab aliem
sit bnficiu no ptrahitur aliqd gnu
cognitat vinculu sz nichil ad est adop
cio qm collatio tnslatio bnficiorum gn
ex adopcione no fit ab cognitat
vinculu p̄ pr nalis patri filio p
uidet ceteris ut dr pha q s adopo
hz ee iutinctu z disciplinaz hedit
aut sucessio e postius adiecta sed
p q ab aliem puidet i iutinto
z disciplina no ptrahit ad cognitat
vinculu alis iutentes z pedagogi
cognati essent pnqui qd falsu est
q̄ n̄c p adopcionem p qm ab succedit
i hereditate alteri ptrahit aliq cognaq
tas P sacra crece no subditur
humanis legibus sz matrimo e sacrum
crece bn q adopcio sit i ducta p lege
humanam bn q possit impedire matrimo
huiusmodi ex adopcione ptractu Sed
ctr vicium ex adopcione ptractu sz adopcio
est cognacio matrimo impedit sz adopcione
quam cognacio causat t legalis ut pz
p eius diffinitionem Est ei legalis
cognacio quedam pnqtas pueniens
ex adopcione q̄ adopcio causat vin
culum p qd matrimo impedit P hc
id habetur ex auctoritatibus i lra po
sitis Rsp dd q lex diuina illas p
sonas p̄ separauit anno excludit qs
recte erat cohabitare ut rabi
moysi dr si adeas licet carnalis
copula facilis pateret qnupie locu
qm repmedium matrimo e ordinatum
et quia filius adoptiuus qnsistit in
domo pris adoptantis sicut filius nat
ideo legibus humanis phibitum e i t ta
les matrimo ptrahi z talis phi
bicio e p eclesiam approbata z idc sz
q legalis cognatio matrimo impediat
et phis pz solucio ad pma tm q p
oia illa no i ducit talis cohabitacio
q possit fornicacionem ponere pseueret z io
ppe eis no tollitur pnqtas matrimo
impediat Ad 2m dd q phibicio
legis humane no suffici ad impedien
legis matrimoni nisi interueniet eccle aucto
ritate qui idem z interdicat

Vtrum si precedit vel q tal cognacio
no ptrahatur nisi i t prem
adoptantem z filium adoptatum ma
xime videtur q debet ptrahi i t
prem adoptantem z matrem naturalem
adoptati sicut accidit i cognacione spu
ali sed i t tales nulla e cognacio le
galis q̄ nec qnecit i t aliqs p
sonas p t adoptantem z adopta
tum P cognacio impediens matri
monium est pectum i pedimentum
sz i t filium adoptatum z filiam
adoptatis no e pectum impedimentum
q soluta adopcione p morte ad
optatis ut emancipacione adoptati
pt ptrahere cum ea q̄ cum ea no ptrahit
aliquam pnqtate q matrimo impediret
P cognacio spualis i nulli psonam
tnsit que no possit ad sacrum te
nere nel suscipere bn i nom bapti
no tnsit sz mlier no pt adoptare
ut ecclesie pz q̄ cognacio legal non
tnsit ab ico i uxorem P cognacio
spual e fortior qm legalis sed
spualis no tnsit i nepotem q̄ ut
legalis Sed ctra plus concordat
cognacio legalis q spual bn ma
trimo cum unione ul ppagacione sed
spual tnsit i aliam psonam q̄ z le
galis P adhuc sit adhuc sit aucto
ritates q i lra ponuntur Rsp dd
q duplex e legalis cognacio pma
est descendentium que ptrahit i t
prem adoptantem z filium adop
tatum z et i t filium z adoptatum
filij

z nepotem z^c de itepe 2a q e it
filiu naturalem 3a p mo^m cu da af
finitas q e iter prem adopta
tem z uxorem filij adoptiui t
eius it filiu adoptiuu z uxore pa
tris adoptantis prima go cognaco
z tercia spectio mo^m ipedit 3a
aut no u q diu manet i ptate
patris adoptantis Unde mortuo
pre uel filio emancipato pt ohi
it cois mo^m Ad p^m go dz q
it cois mo^m ad p^m go dz q
p cognacione spuale no trahit filius
ex ptatem pris sed fit p adop
cionem z^c filij spual filij ut ipsi
spual non aut filij adoptiui z
ideo no obit aliq ppigtas iter
prem adoptante z mrem naturalem
sed eadem cognatio spualis Ad 2m
dz q cognacio legalis ipedit ma
trimo^m ppe cohitatoz et io qn sol
uitur necessitas cohabitatois no e
inconueniens si pbm uiclm no maneat
sed qn fuit ex ptatem eiusde
pris sz pr adoptans z uxor eius
p quandam auctate retinet sup
filiu adoptatu z uxore ei z ipe
hic manet uiclm i eos Ad 3m
dz q z inter eos qcessore pncips
adoptare pt cu z i ipso trasit
cognatio legalis z ps no e tam
sic q cognacio spual no transit
i non baptizm qr no pt tene ad
sacrm sz q no e alicuius spualis
capax Ad x^m dz q p cognonez
spuale filius no pont i ptate et
cura alti pris spualis sed i co
gnatoe legali oppz cum q q e
i ptate filij transeat i ptate ad
optantis pris Unde adoptato
pre adoptante filij z nepotes q
sit i potestate adoptati z cetera
sequitur de ipedi^o



Eiunde considerandu e
de v. ipedimetis mo^m
sicut sz de ipedito frigiditatis
malefici furie uel amencie incestu
z defectus etatis Circa q querunt qu que
Pmo utrum frigiditas mo^m ipediat
2o utrum maleficiu 3o utrum furia
uel amencia 4o utrum incestus 5o utrum
defectus etatis
Ad p^m sic pceditur Uidetur q frigi
ditas mrim contrahendu no
ipediat copula cum carnal non
e de esse mo^m qr pfectiora sut
matrimonia pari uoto continencium
sz frigiditas nichil tollit de mrio
nisi carnalem copulam ergo no e im
pedimentu diriens mo^m contractu
Pr sicut nimia frigiditas ipedit
carnalem copulam ita nimia cali
ditas q hoiem exspirat sz caliditas
tas no ponit mo^m ipedimentu
ergo nec frigiditas poni debet Pr oes
senes sunt frigidi sed senes pnt
mo^m cotrahere ergo z c Pr si stat
inter uirum et frigidu qn eu ca
obit uerum e mo^m ergo frigiditas
contra e de esse mo^m no ipedit Pr
contingit i aliquo et possibilitate suffici
ent moueretur ad carnalem copulam
cum alia corrupta no aut cu alia
cum alia corrupta no aut cu alia
uirgine qr cetus calidu euaporat
uel pr sue debilitatis ut ad corrupe
cione sue non sufficiat z sili
dum uirginem no sufficiat z sili
e talis sufficiens caliditas ad
pulcra q magis concupiscens iflammat
q no sufficienter mouet ad turpe
ergo uidetur q frigiditas z si ipediat res
pectu unius no tn ipedit simpl Pr
mulier e uir frigidior uidetur sz mulieres frigide
no ipediunt a mo^m ergo nec uiri frigidi
Sed 3 e qr dz extra de frigid z malef

Sicut puer qui non potest reddere debi-
tum non est aptus coniugio sic qui impo-
tentes sunt minime apti ad con-
trahendum matrimonium reputantur. Et ex
quo sunt frigidi [illegible] ille potest
se obligare ad impossibile sed in matrimonio homo
se obligat ad carnalem copulam quia
ad hoc dat sui corporis potestatem alteri
quia frigidus qui non potest carnaliter copulari
non potest matrimonium contrahere. Secundo dicitur quod
matrimonium est contractus quidam quo unus alteri
obligatur ad debitum carnale sol-
vendum. Dicitur sed in talibus actibus non
est conveniens obligatio sic aut se obli-
get ad hoc quod non potest dare vel facere
ita non est conveniens matrimonium contractus si fiat
ab aliquo qui debitum carnale solvere
non possit. Et hoc impedimentum vocatur
impotentia coeundi nomine generali quod quidem potest
esse vel ex causa intrinseca et naturali
sed impotentia coeundi vel extrinseca sed per
maleficium de quo post dicetur. Si autem
sit extra naturalem hoc potest esse duplex quia vel
est talis cui potest subveniri remedio
vel per [illegible] [illegible] et
medicine vel per expressum [illegible] et
tunc non solvit matrimonium vel quod ille ex
parte cuius allegatur impedimentum perpetuo
maneat absque spe coniugii aliquando
habendi. Dicitur autem consuetudo
[illegible] sit impedimentum perpetuum vel non
[illegible] tempus determinatum adhibuit in quo
huius rei possit esse experimentum scilicet tri-
ennium ita quod si post triennium in quo
fideliter conati fuerint [illegible] o-
peram copule carnali impleri
inveniatur matrimonium non esse consumatum
iudicio ecclesie dissolvitur. Et tamen
[illegible] quia ecclesia errat quod per triennium
[illegible] non sufficienter experiri potest perpe-
tuitas impotentie. Unde si contingat se de-
ceptam iudicat [illegible] quod ille in quo
erat impedimentum invenitur carna-
lem copulam cum alia vel cum ea-
dem perfecisse redintegrat matrimonium

procedens et dirimunt. Secundo quod de eius licen-
tia fuit factum. Ad primum quod dicitur quod quamvis
actus carnalis copule non sit de esse ma-
trimonii tamen sic ad hoc quod est eius esse quia
per matrimonium datur utrique coniugum potestas
in corpore alterius vel carnalis copule. Ad
secundum dicitur quod caliditas superflua licet possit
esse impedimentum perpetuum si tamen in ge-
neret quod per triennium impediret carnalem
copulam iudicaret perpetuum. Tamen fri-
giditas magis et proprie impedit quia
licet enim non semper comixtio seminum sed
et vigorem membrorum quod fit continuo [illegible]
[illegible] ideo frigiditas ponitur impedimentum
[illegible] quod caliditas cum [illegible] [illegible] [illegible]
ad frigiditatem reducatur. Ad tertium dicitur quod
senes quamvis quandoque non habeant calidita-
tem sufficientem ad generandum tamen habent
caliditatem sufficientem ad carnalem copu-
lam et ideo conceditur eis matrimonium
secundum quod est in remedium quamvis non competat
eis prout est in officium nature. Ad quartum dicitur
quod in quolibet contractu hoc habetur tenetur
quod ille qui est impotens ad solvendum aliquid
non reputatur idoneus ad contractum illum
quo se obligat ad eius solutionem cum potest
esse impotens [illegible] quia non potest sol-
vere de iure et talis impotens ydoneus
non est facere contractum esse ullum sine
modo faciat contractum esse ullum sine
fiat ille cum quo facit talem contractum
sciens impotentiam sive non. Alio modo
[illegible] quod fit sibi non solvendum de facto
quod si fiat ille cum quo contra-
hitur sic fiat ille in quo contrahit
[illegible] impotens et nichilominus contrahit
[illegible] alium sive ex contractu [illegible] non
contractus stat si autem nesciat tunc contra-
ctus nullus est et ideo frigiditas que
[illegible] impotentiam ut homo non possit
de facto solvere debitum et coniux [illegible]
de facto non potest homo de facto libere [illegible]
dare impedit matrimonium sive sciat
alter coniugum sive non [illegible] hoc
[illegible] quod hec duo faciunt [illegible]

non oio illegittias / ext. v. de
q no pt ee ppetuu ipedimetu
nale vno r° bni9 ppdue z no r°
alti9 q si no posset 9ple carna
lem actu cu vgine z possit cu
corrupta tut mediantib aliquo
i strumeto put claustra pudoris sn
ge z vl ginigi / nec eet hoc 9 na
turam qr no fiet ad delcatonem q
ad medicamentu / absoiai antez
intris no e causa tolle q ca at
indetat extrafra zio de ca eid
judicm (qd de malefic° dicit / de
vi ma de q uias e agens i gnaue
q femia e patiens z io maior ca
lititas requitur i mari q i feia
ad op9 gnome bin fgiditas fuit i
pedimetu i vio q i intre pt esse
i pedim nale extra ca C extra
tatione z tut ita e judicu de ar
tatione intris z fgidi de

De 9 nst poi bi q malefici
no possit uniom ipedire

hoc ci malefcia fiunt opone de
monum sed demones no habet
ptatem ad ipediedu unio actu
ppatum ad ipedied uno actu
magis qm complices alios actus
ge i pedie no put q st totu tur
du punivit si comestioz z ecss
pury z alia h9 ny pedient g° per
malefciu no pt ipediri unioni
Pro op9 dei e fuit9 q opus dy
abolu si malefi e op9 dyabl g° no
pt i pedire unio9 qd e op9 dei
Pro ullm i pedimetu dirimit
unionem 9tractu n sit ppetuu sed
malefi9 no pt ee i pedim ppe
tuu qr cu dyab no heat ptate n
sup perditos 9opulso pro tolle
tur malefiu ut z p exorcismos
vite q put ordiati contra spualia
vim demoni g° malefiu no pt
i pedie matrimoni Pro tamalie

non pt ipedir nisi ipediat pote
cia gnandi q e pria vis q bruta
generatiua potencia scilicet ad omes
mulieres qi equaliter q p malefi
no pt ee i pedimetu r° bru9 nisi
sit r° om / Sed 9t e qd di i decis
33 q 1 Si p sortilegias atq malefi
ficias et itast permaianr no poterit
balebut Pro ptas demonis e maior
q ptas hoie job x no est ptas
sup terram q 9pe ei anus pt aliqs
fieri ipotens ad copulam carnalem
p aliquam ptatem vel constrictionem
z exlsf unionem i pedit g° multo for
tius demones q si pt Ad° dic
tus d° bre demone q si pt / Ad° du
q quidam dixerunt q malefi° nichil
ad est i mundo nisi i estimacione
homi qui effectus naturales quoz cause
sunt occulte malefcia i putabant
Sed hoc e 9t auctoritates scoz q dicunt
q demones habent ptatem sup corpa
z sup ymaginatorem homi qn a deo pmit
tuntur bn p eos malefcia aliqua
signa fieri put pacet et opio
extradicie i fidelis q no dicunt esse
demones nisi i extimacione vulgi tm
ut timores quos sibi facit ho ex sua
estimacione imputet demoni z q a
exagatoe aliq figure apparet
i spu tales quales ho cogitat z tuc
credunt demones uideri q h° vera fi
des repricdat p quam angelos de celo
cecidisse z demones ee credimus z ex
subtilitate sue nature multa posse que
nos no possum et illi q eos credere
nos no possunt et illi q eos facere
talia i ducunt malefici vocant
et ideo aliy dixerunt q p maleficia
posit pt i pedimetu carnalis copule
sed nullum tale e ppetuu bn no dirimit
unio9 contractu et dicit prim9 ve
nacula que h° dicebant Et hoc
e 9tra experimetu z 9 noua pura
que antiquitus 9cordat et io dicunt
sucedunt e q ipotecia coeundi
ex maleficio aut est ppetua et

tunc dimit unionem. Ad 110 e(st) effectiva
et tunc no(n) dimit et adhuc expiendum
eodemo etia(m) tempus tenuitur pfixit
sicut et de frigidis duo(rum) e(st) tamen h(oc) e(st) diva
liter maleficiatum et frigiditate quia q(uod) e(st) in
petens ex frigiditate sic impotens ad
omnem ita e(st) ad aliam. Et ideo qui ma
leficio dimittitur no(n) datur ei licentia
ut alteri coniungatur s(ed) ex maleficio ho
p(otes)t esse impotens ad unam et no(n) ad
aliam et ideo quando judicio eccl(es)ie unionem
dirimitur utrique datur licentia ut alteri
v(ir)um copulam contrat. Ad p(ri)mum ergo dicendum
q(uod) quamvis corruptio petitionis p(ro)p(ter) p(eccatu)m homo
sunt e(st) f(orti)us diaboli in eos p(otes)tatem concedit
tam decenit ideo maleficiorum p(otes)tatem
permittit diab(olus) a deo i(n) h(oc) actu magis
qu(am) in aliis sic i(n) p(ro)pter ibi magis fundit
deum maleficiorum quam in aliis animalibus
ut dicit q(uod) p(ro)p(ter) p(eccatu)m diab(olus) mulieres temp
tauit. Ad 2(m) dicendum q(uod) opus dei p(ot)est expe
diri impediri divina permissione no(n) q(uod)
diabolus sit deo fortior sed p(ro) violentiam
opa eius destruat. Ad 3(m) dicendum q(uod) ma
leficium e(st) ita p(er)petuum q(uod) no(n) p(ot)est habere
remedium humanum quamvis deus posset re
medium inducere coherciendo vel
demonem desiderando non eum oportet
ut illud quod per maleficium factum e(st) possit
per maleficium destrui ut ipsi male
fici confitentur et tunc si possunt per ma
leficium remedium adhibere nihilomi(nus)
p(er)petuum reputatur q(uod) nullo modo debet
aliquis demonis auxilium per maleficium
invocare dicit non oportet q(uod) si p(ro)p(ter) p(eccatu)m
aliquod diabolo data e(st) p(otes)tas in aliquem
q(uod) cessante peccato cessat p(otes)tas quia pe
nitentia i(n)demum remanet culpa dimissa
te. Sicut et exorcismi eccl(es)ie no(n) habent
ad repellendum demones q(uod) quantum ad om(n)es
nec molestias corporales judicio
divino h(oc) exigente. Sed t(ame)n habent
contra illas infestationes contra quas instituta
sunt. Ad 4(m) dicendum q(uod) maleficium
q(uo)q(ue) p(ot)est p(er)stare ad unam impedimentum
et q(uo)q(ue) ad unam tantum quia diabolus
tantum voluntaria causa est no(n) ex neces
sitate nature agens. Et impediri

maleficio p(ot)est ex expressione diaboli
in imaginatione hominis ex qua tollit concu
piscentia ad talem mulierem et no(n) ad aliam.
De 3(o) sic proceditur videtur q(uod) furia
no(n) impediat unionem. Unionem eni(m)
sp(irit)ualem quam in baptismo contrahit dignius
est quam corporale sed furiosi p(ossu)nt bap
tismum gratiam et materialiter recipere. Pr(aeterea) fu
ritas impedit unionem impedit tam
naturalem copulam que no(n) impedit p(ro)pter fur
iam ergo unionem. Pr(aeterea) unionem no(n) impe
ditur nisi per aliquod impedimentum p(er)pe
tuum s(ed) defuria no(n) p(ot)est sciri utrum sit
impedimentum p(er)petuum ergo no(n) dimit unionem.
Pr(aeterea) in responsione sup(ra) dicta sufficienter co
tinentur impedimenta impedientia unionem
sed ibi no(n) fit mentio de furia ergo etc.
Sed contra plus tollit usum voluntatis furia
q(uam) error sed error impedit unionem ergo et
furia. Pr(aeterea) furiosi no(n) s(un)t idonei ad a
liquem contractum faciendum s(ed) unio e(st) co(n)
tractus quidam ergo etc. Resp(ondeo) dicendum q(uod) fu
ria aut precedit unionem aut sequitur si sequitur
nullo modo dimit ipsam si aut precedit tunc
aut furiosus habet lucida intervalla aut non
si habet tunc quamvis du(m) e(st) i(n) illo intervallo
non sit tutum q(uod) unionem contrahat q(uod)
non sciet prolem educare tamen si contra
hit est unio. Si aut no(n) habet vel si q(uis)
e(st) unio. Et si aut no(n) habet tunc q(uod) no(n) p(ot)est esse co(n)
no(n) habet contrahit tunc q(uod) no(n) p(ot)est e(ss)e co(n)
sensus ubi deest usus rationis no(n) erit be
ne. Ad p(rim)um ergo dicendum q(uod) usus
unionis no(n) exigitur ad baptismum q(uod) ca(usa)
voluntas no(n) exigitur ad baptismum q(uod) ca(usa)
sed unio sp(irit)uale exigit ad unionem et ideo
no(n) est similis ratio tunc de baptismo furi(osi)
osor(um) sicut e(st) supra. Ad 2(m) dicendum q(uod)
furia impedit unionem ratione cause
que e(st) consensus quam non voluntas actu ut
quedam s(ed) furia impedit de ea deli
quentia sic ipsa consanguinitas q(uod) b(e)n(e) p(ot)est e(ss)e co(n)
nata et affinitate q(uod) b(e)n(e) p(ot)est e(ss)e consum
nata defectus. Ad 3(m) dicendum q(uod) unione
tamen impedimenti q(uod) tam unionem
s(ed) quantum impedit unionem totaliter tollit
sed impedimentum quod impedit actum oportet
esse p(er)petuum adhuc q(uod) unionem tollat

ad x^m dd q hac ipedim redu
tui adcnaronem q vltaz e de
fcto9 ossp9 ex pte voie
d x^m st ppedi vi q itesue
qua qmo cgnostit sororem
vxor sue mrio^m non dimat q
mlier non ez puuir p pcco lui f3
puniretur si matrio^m sblnet g if
P plus pitat q ssp am ostagui
neam cgnostit q q cgnostit co
sagneam vxor f3 p^m prom no ipe
dit mrio^m g^o n^e 2^m P si ipenas
pcti h^c iplugit bi 7 q mortua vx
ore cu alia othat i testuos q se
parari debeant q no est bca P
h^c 7 ipedimetu non qmitt st alia
sup tunata g^o no dimit mrio^m co
tractu eco ot e q r phs ip co
gnostit sororem vxor othit affi
nitate ad vxorem f3 affinitas di
rimit otractu mrio^m g^o 7 testue
p bdo P i quo qo pitat i h^c pnit
f3 tales prommit c mrio^m q ez pmui
ri q mrio puetur Vo dd q si ab
gnosat sorore d alam ostaguea
vxor sue an mrio^m otracti z post
sponsalia optz mrio^m separari toe
affinitate otracte/ cu ante post
mrio^m otractu 7 osuatu no ez
totalit mrio^m separari sed oir et
militt sue petendi debitu n^e pt
pete^r sp pcco f3 tame ez reddere
petenti q vxor no ez puuir de
pcco bur sed post morte vxor ez
pcco bur sed post morte vxor ez
oto manere absz spe ouiugii nisi
tu eo dispesetur p fragilitate pnam
cu tieatur de illicito coytu si tame
pt dispesaro othat pitat c sta
tuta ecce satiafz no ty mrio^m di
ruuitur n^e h^c separat 7 p h^c pz
sto ad aba q destij post mrio^m
ipedtu no bz roe tuhe q roue
affinitate qm cansat ideo es
qmittatur ante i pedimet f3 ipe
dimetu affinitat i tendatur

d qnitu st ppedi bide q deste
etatl non ipedit mrio^m f3 et
leges puer accipiut tu tree
nsz xxv anos g^o bi q nsz ad
tpt illud no st osertata vatio
ad oss 7 ita bidet q i^d deat esse
i statutu matrimonia i tendi f3 aute
tpt i^d mrio^m pt othi g^o de feto
statute etatl no ipedit mrio^m P
f3 victus religiois e pfectum ita
beuhu mrio^m f3 an xviii anu no
pit fare psessioz f3 nomia ostatu
com q n^e mrio^m othe si defte etatl
mrio^m ipediet P q oss ad ma
trio^m reqrit ex pte bur ita ex pte
vxor f3 mlier an xiiii pt othe
mrio^m g^o 7 hir P i potebia co eu
di nisi sit ppetua 7 igudata no ipe
dit mrio^m f3 defcus etatl no e ppe
tuus n^e igudat g no ipedit mrio^m
P no othebre i aliq^d potest i pedi
mtos ita no vi e mrio^m i pedit^u
ez ot decretal d^t q puer q non
pt redde debitu non e apty mrio
f3 an ix^m anu ut i plurib^s no pt
redde debitu ut di ix decretalib
g^o 7c P om natu ostatum potes
e tunc magtudis 7 augmenti 7 ita
bi^r tu mrio^m st rale q debeat
hre determinatu tpus p cui defcu
ipediatur P dd q mrio^m p mo
otract omnib^s alii otractib legis
pote subiacet st 7 aly otract
bu sz jura determatu e q an illud
tpus distrectois que vbz posset su
ffitient de mrio delibare 7 debitu
sibi i bitem redde mrio^m othat
7 si no sta fuerit ita dirimentur
h^c aut tpus ut i plurib^s e masculi
i xiiii^o ano i femia at i xii^o qd bz
i xiiii^o ano i femia at i xii^o qd q^o
ptcepta jur^s poitiu seqtur i^d quod
e i plurib^s st aliq^s ad p^rtem debita
ante tpt pdcm bciat ita q bigor
nature 7 roie defcum etatl sup
pleat mrio^m no dissoluit 7 ideo

si ꝯtrahentes ante annos pubertatis aut tempore post carnaliter fuerint copulati inchoatum matrimonium stat indissolubile. Ad primum igitur dicendum quod illis aetas natura relinquat non exigit tantus rigor rationis ad deliberandum sicut in aliis et ideo non potest deliberatio in matrimonio sufficienter ꝯsentire quam possit ꝯtractibus aliis vero suis per tutores perpetrare et sic est dictum. Ad 2m quod votum religionis est corporis quae sunt sine idoneitate naturae in maiorem difficultatem habent quam matrimonium. Ad 3m dicendum quod mulier circa aetatem pubertatis pervenit quam vir et dicitur ideo de carnalibus et ideo non complet debitum. Ad 4m dicendum quod copula carnalis non potest esse impedimentum propter impotentiam coeundi sed propter defectum rationis quae adhuc non sufficit ad ꝯsensum illum rite faciendum quod perpetuo durare debet. Ad 5m dicendum quod sicut impedimentum quod est ex natura redundat in impedimentum ꝯtrahentis et ad defectum quod est ex defectu aetatis quod homo non dum habet plenum usum liberi arbitrii

## Cuius consuetudinis

De disparitate cultus quae matrimonium impedit, circa quod quaeruntur sex

Primo utrum fidelis possit ꝯtrahere matrimonium cum infideli. 2o utrum inter infideles sit matrimonium. 3o utrum quando ꝯversus ad fidem possit manere cum infideli nolente ꝯverti. 4o utrum possit uxorem infidelem relinquere. 5o utrum ea dimissa possit aliam ducere. 6o utrum propter alia peccata vir possit dimittere uxorem sicut propter infidelitatem.

Ad primum sic proceditur videtur quod infidelis possit matrimonium cum infideli ꝯtrahere quia Ioseph ꝯtraxit cum Egyptia. Hester cum Assuero in utroque autem matrimonio fuit disparitas cultus quia alter erat infidelis alter fidelis ergo disparitas cultus praecedens matrimonium ipsum non impedit. Praeterea eadem est fides quam docet vetus et nova lex sed secundum veterem legem poterat esse matrimonium inter fidelem et infidelem ut patet Deuteronomii xxi o Si egressus ad pugnam videris mulierem pulcram in medio captivorum et adamaveris eam intrabis ad eam dormiens cum ea et erit tibi uxor ergo et in nova lege licet. Praeterea sponsalia ad matrimonium ordinantur sed inter infidelem et fidelem possunt in aliquo casu ꝯtrahi sponsalia cum ꝯditione futurae ꝯversionis ergo sub eadem ꝯditione matrimonium potest ꝯtrahi inter eos. Praeterea omne impedimentum matrimonii est aliquo contrarium matrimonio sed infidelitas non est contraria matrimonio quia matrimonium est in officium naturae cuius dictamen fides excedit ergo disparitas fidei non impedit matrimonium. Praeterea disparitas fidei et quaedam est inter duos baptizatos sicut quando aliquis post baptismum in haeresim labitur sed si talis cum aliqua infideli ꝯtrahat ergo est verum matrimonium ergo disparitas fidei matrimonium non impedit. Sed contra est quod dicitur ii Cor. vi o quae conventio lucis ad tenebras sed maxima ꝯventio est inter virum et uxorem ergo ille qui est in luce fidei non potest ꝯtrahere matrimonium cum illa quae est in tenebris infidelitatis. Praeterea Malachiae 2o dicitur contaminavit Iudas sanctificationem Domini quam dilexit et habuit filiam dei alieni sed non esset si inter eos posset verum matrimonium ꝯtrahi ergo disparitas cultus matrimonium impedit ꝯtrahendum. Respondeo dicendum quod principale matrimonii bonum est proles ad cultum Dei educanda cum autem educatio fiat in communi a patre et matre uterque secundum fidem intendit ad cultum Dei prolem educare et ideo si fuit diversae fidei intentio unius erit alterius contraria et ita disparitas praecedens matrimonium impedit ne ꝯtrahi possit. Ad primum igitur dicendum quod in veteri lege de aliquibus infidelibus erat permissum quod cum eis possent inire coniugia et de aliquibus prohibitum specialiter autem prohibitum erat de infidelibus habitatoribus

i terra chanaan tunc quia dñs
pcepat eos occidi propter eorum obstina
cionem tunc qr magis pculum imine
bat ne coniuges filios israel ad ydo
latriam pverterent qr filii israel ad
ritus et mores eorum propiquiores e
rant propter cognacionem tamen etc sz ali
is gentibus pmisit pcipue qn no
poterat esse timor ptrahendi ad ydo
latriam et sic ioseph et moyses et hester
cum infidelibus uncoia contraxerunt sz in
nova lege et p totum orbem diffusa
dum fides racio prohibendi decessit
infidelibus et ideo disparitas cultus
precedens unionem impedit contrahendum
et dirimit contractum Ad 2m dicendum q
lex illa loquitur de illis nacionibus cum
quibus poterant iure comunia ut loquitur
cum illa captiua ad fidem et ad
cultum dei conuerti volebat Ad 3m
dicendum q eadem e stitudo puerorum ad fidem
et futurum ad futurum un sicut qn ma
trimonium in puero contrahitur requiritur
tumo... in puero contrahitur requiritur
... cultus ...
adpromptus ... sit sponsio fu
turi matrimonium sufficit ... ap
posita de unitate cultus futura
Ad 4m dicendum q iam ex dictis patet
q disparitas cultus e contra rone
... bonum spiritus quod e bonum
... Ad 5m dicendum q matrimonium e sacra
mentum et ideo ... pertinet ad necessi
tatem sacramenti requirit paritatem
quantum ad ... fidei s. baptismum
magis qm ad actionem fide unde
hic impedimentum no dicitur disparitas
cultus q respicit exterius sacrum ut
in 3o libro dicitur e et ... sacras fidei
cum aliquo heretica baptizata unionem
contrahat tunc e unionem ... potest
contrahendo sistat cum heretica
sic ... et in ...
heret no tamen ppter hoc mat
... hoc ...
... habens rectam fidem

sed non dicitur baptizatus cum aliquo
fideli baptizata contrahet non esset uere
in matrimonio

Ad 2m sic proceditur videtur q inter infide
les no possit esse unio matrimonii
enim e sacramentum esse sed baptismus e ianua
sacramentorum ergo infideles qui no possunt
baptizari matrimonium contrahere non possunt sicut nec
alia sacramenta suscipere Praeterea duo mala
sunt magis impedimenta boni quam unum
sz infidelitas unius tantum impedit unionem
bonum ergo multo fortius infidelitas utriusque
et sic inter infideles no potest esse unionem
Praeterea sicut inter infideles et fideles
est disparitas cultus ita inter duos
infideles ut si unus sit gentilis et alter
iudeus sed disparitas cultus impedit
unionem ut dictum e ergo admittere infide
les qui habent cultus disparitatem no
potest esse unionem Praeterea in matrimonio
e vera pudicicia sed sicut dicit aug. et
habetur in textu no e vera pudicicia
infidelis cum uxore sua ergo nec vere
unio Praeterea unionem vere excusat
carnalem copulam aperto sz qui no
potest facere unionem inter infideles contra
... et ut dicitur
q oia viva infidelium peccatum e ut dicit
glosa ro. 14 ergo inter infideles no e
unionem Sed contra dicitur in
... vera sz uxor no dicitur in primo
... ergo inter infideles est
... unionem Praeterea remoto posteri
ori removetur prius sz unionem pertin
et ad officium nature quod pre
... e fides
... infidelitas no facit qn sit ...
... infideles unionem ... dicendum q mat
rimonium e principaliter institutum ad bonum pl
... generande sed et promovende
... qui ... ad
... ad ...
... duplex ...
... matrimonium

solum quibus adcorpus sed contra
quantum adanimam / pro ea que sunt in le
ge nature et perfectio gratie et per
fectio in matrimonio et infidelibus respondere
Et ideo cum res que sunt propter finem sunt
proportionate fini unionem quod tendit
ad ipsiusmodi perfectionem est ipsiusmodi nature
tale vel illius quod tendit in perfectionem
secundam et quia prima perfectio gratie
re potest in fidelibus et infidelibus 2a autem
tantum est fidelium ideo inter infideles est
quoddam unionem sed non perfectum ultra per
fectionem sed est in fideles / ad primum quod dicitur
quod unio est institutum in statum et in offi
cium nature et ideo competit unionem fidelibus
non competit sed quod est sacramentum in ea
sponsorum ministros esse consistere in
petit tamen eis in quantum est in offi
cium nature et tamen et matrimonium
tale est aliquo sacrum habitualiter
et non actualiter eo quod actu non
contrahunt in fide esse / ad 2m dicendum quod
disparitas cultus non secundum se est per
fectione plus impedit sed et priman
quam putes ad diversa tendunt quod non
est quam utrumque est infidelis / ad 3m
dicendum quod inter infideles est matrimonium sunt
unionem est in officium nature ea autem
que pertinent ad legem nature sunt deter
minata per iura positiva et ideo si plu
res ab alia iure posito apud eos
habent in fideles contrahere unionem cum infidelibus
alterius ritus eo ex iure divino non pro
hibentur quod apud deum non differt
qualitercumque in fide aliquis demittit quod
adulterio quod est ex gratia alicuius est pluri
vel aliquo esse statuto quod non habet dehiis
que foris sunt iudicare / ad 4m dicendum quod
prudentia et alie virtutes infidelium
non dicuntur esse vere quia non sunt attinge
finem ultimum virtutis quod est vera felicitas
sed non dicitur esse bonum bonum quod non habet
effectum boni / ad v. dicendum quod infidelis
cognoscens uxorem suam non peccat
si propter bonum prolis et fidei quod tenetur

uxori debitum reddere cum hoc sit actus
iustitie et temperantie que in debitis circumstantiis
tactis debitis circumstantiis servat sicut
non peccat fidelis in hoc actu politi
cam virtutem ut dicitur omnis vita infidelium
peccatum quia qualibet actu peccatum sed quantum
pro illud quod agit ab infidelitate peccatum non
sunt liberari

Ad 3m sic proceditur videtur quod coniux conversus
ad fidem non possit cohabitare
cum uxore volente converti cum qua in infidelitate
contraxerat ubi enim est idem periculum ibi
provisionis fidei prohibetur ne fidelis cum
infideli contrahat cum quanta periculum sit si
fidelis cohabitat cum infideli cum qua
prius contraxerat et adhuc maius quia
neophiti fragiliores sunt quam illi qui
sunt nutriti in fide videtur quod fidelis post
conversionem non possit cohabitare cum uxore
infideli / praeterea non potest infidelis in eius
fidei cohabitare quam iam in Xristianam
baptizatam est fidelem quod fidelis habet non
uxorem infidelem dimittere / praeterea ma
trimonium quod inter fideles contrahitur est
perfectius quam illud quod contrahitur inter
infideles sed si fideles contrahat ignorant
penitus aliquam dissolvitur coniugem matri
monium quod inter infideles contrahitur fidelis
non potest cohabitare cum uxore infideli ad
minus quam cum eam in infidelitate contraxit in
gradu prohibito / praeterea aliquis infidelis
habet quandoque plures uxores sed ritu sue
legis si igitur potest cohabitare cum illis cum
quibus in infidelitate contraxit videtur quod post
conversionem infidelitate contraxit videtur quod post
sit et post conversionem plures uxores
tenere / praeterea potest contingere quod repudi
ata una uxore aliam duxerit et
illo in matrimonio conversus convertatur videtur igitur quod sal
tem in hoc casu non possit cum uxore
quam dimisit sed post conversionem cohabi
tare / Sed contra est quod apostolus 1 ad Cor. 7
consulit quod cohabitet / praeterea nullum
impedimentum superveniens bonum ma
trimonii tollit quam sed matrimonium

erat vero qui uterque infidelis erat
quia quando alter convertitur non dimittitur propter
misericordiam et ita videtur quod possit licite
commanere. Responsio dicendum quod fides cuius qui
e timmo non pollinit sed perficit ma
trimonium. Sed cum ipsi infideles sit verum
matrimonium ut expedito patet, verumtamen quod alter
eorum convertitur ad fidem non ex hoc ipso
vinculum matrimonii solvitur sed aliquo
vinculo matrimonii manente solvitur
matrimonium quantum ad cohabitationem et de
biti solutionem immo pars possit invit
infidelitatis et adulterii quia utrumque est contra
bonum prolis unde sicut sub habitu po
testate viri dimittendi adulteram
vel commanendi cum ea, potest ei vir
ut commanere cum adultera spe cor
rectionis non autem si in adulterio perse
verationis ne videatur patrocinium
sibi obstinata ne videatur patrocinium
et prendens quando est cum spe correctio
nis possit libere dimittere silicet si
velit quamvis possit cum infideli commanere
cum spe conversionis sed eam in infideli
tate obstinatam non videt et vir
sicut commanendo tamen non tenetur.
Ad primum dicendum
quod dictum est verbum apostoli. Ad primum dicendum
quod facili impediuntur aliqua fienda
quam destruantur quae rite facta sunt et ideo
multa sunt quae impediunt matrimonium contrahendum
si praecedant quae tamen matrimonium
ipsum non possunt dissolvere si sequantur
sicut patet de affinitate. Ad 2m dicendum quod
in primitiva ecclesia tempore apostolorum passim convertebantur
vertebatur ad fidem et Iudei et gentiles
et ideo tunc vir poterat habere probabilem
spem de conversione uxoris et si non con
versione promittebatur postmodum autem tempore
procedente Iudei sunt magis obstinati
quam gentiles quia adhuc intrabant
ad fidem sicut tempore martyrum et tempore con
fessorum in paterum et citra tempora illa et ideo
tunc non erat tutum fideli cum uxore
infideli Iudea cohabitare nec erat
spes de conversione eius sicut erat de



conversione uxoris gentilis et ideo tunc fide
lis quasi poterat cohabitare cum gentili sed
non cum Iudea nisi conversionem promitteret.
Et 2m hic loquitur decretum. Ad 3m dicendum quod nunc pari passu
sunt ambulant utrique scilicet gentiles et Iu
dei quia utrique obstinati sunt et ideo nisi
uxor infidelis conversa velit non permittitur
vir cum ea cohabitare sive sit gentilis sive Iu
dea. Ad 3m dicendum quod infideles non bap
tizati non sunt astricti statutis ecclesie sed
sunt astricti statutis iuris divini et ideo
si contraxerint aliqui infideles in gradibus
prohibitis per legem divinam Levitici 18° sive
utrique sive alter ad fidem convertatur non
possunt in tali unione commanere. Si autem
contraxerint in gradibus prohibitis alicuius
possunt permanere si utrique convertantur ut si unus
quasi sit spes de conversione alterius. Ad
dicendum quod habere plures uxores est contra legem
naturae cui et infideles sunt astricti
et ideo non est verum matrimonium infidelis nisi cum
illa cum qua prius contraxit. Unde si ipse
cum omnibus suis uxoribus convertatur potest cum
prima commanere et alias dimittere si autem
prima conversa noluerit et aliqua alia eius co
nvertatur eodem iure habet commanere cum
illa de novo quod cum aliis sed de quo post
dicetur. Ad 5m dicendum quod repudium uxoris
est contra legem naturae unde infideli non
est licitum uxorem repudiare et ideo si convertatur
habens uxorem repudiatam alteram du
postquam illa repudiata alteram du
xit idem iudicium est debet quod tenetur
primam quam repudiaverat nisi fideli
uti voluit et aliam dimittere.
Deinde quaeritur quarto utrum fidelis
quamvis non possit uxorem dimittit
te nolente cohabitare sine contumelia crea
toris eam ipse est vinculum vel adulterii
aliam ad eam fidelis non ab
quam soluti vinculo ut patet
in verbis et tertio quia vir fidelis
non potest uxorem infidelem dimittere pro
ut fertur alterius prudentiam facere sine consensu
ipsius sed uxor infidelis habebat prius

in corpore viri infidelis. Si quaeritur propter hoc
quod vir ad fidem convertitur uxor pro in
dictum pati posset ut libere dimitte
tur non possit vir conversus ad fidem
sine consensu uxoris sicut nec ordinari nec
monachari [illegible] sine consensu eius. Propter
si ad contrahat cum ancilla faciente se
sit servus sive liber non potest eam dimit
tere propter disparem condicionem cum qua vir
qui contraxit cum infideli sciverit eam
esse infidelem videtur assentire quod non pos
sit eam dimittere propter infidelitatem.
Propter [illegible] ex debito ponitur [illegible]
temporibus sed si discedet ab infideli
uxore filii eius matri remanent
quia potius sequitur ventrem et esset
periculum salutis et non potest uxorem infide
lem dimittere licite. Propter adulter
non potest adulteram dimittere et postea
adulteram [illegible] cepit quod si sit idem
iudicium de adulterio et infideli utrum
fidelem potest relinquere et postea ad
fidem est conversus. Extra de eo qui cognovit
[illegible]. Propter adulterium spirituale
est gravius quam carnale sed propter carnale a
dulterium vir potest relinquere uxorem
[illegible] quod multo fortius
propter infidelitatem que est adulterium spirituale.
Propter [illegible] quod [illegible] alium et aliam vitam
diversam [illegible] et expectant et ideo cum
moritur priori vite non tenetur ad illa
ad que in priori vita tenebatur et ideo est
quod ille qui in vita seculari existens aliqua
[illegible] non tenetur ad illa cum moritur
et vitam religiosam assumit propter
ille autem qui ad baptismum accedit renuntiat
in Christo et priori vite moritur cum quo
[illegible] potest [illegible] alterius et ideo liberatur
ab obligatione qua uxori tenebatur red
dere debitum et cum [illegible] non tene
tur quando non vult convertus reddere debi
tum [illegible] liberum ut possit facere
[illegible] et religiosus potest libere
profiteri [illegible] sed tamen
non potest [illegible] religionem suam [illegible]

ad eam non tenebatur ut dicitur est
[illegible] quod [illegible] non est aliquis tempore
[illegible] christiane religionis professio quam
maxime humilitate profitetur sed obligatio [illegible]
[illegible] aliquis derogat professioni
[illegible] possident et ideo non est simile de [illegible] et
[illegible] non obligant alterum quam
possessio eius [illegible] sed [illegible]
[illegible] quod non conveniens est in
fidelis ad fidelem ut patet 2 Cor. vi.
et ideo non est simile de [illegible] et coniuge
[illegible] quod uxor non habuit ius in
corpore viri nisi quam diu vita illa
manebat in qua contraxerunt quod et
mortuo viro uxor soluta est
a lege viri ut patet Romanos vii. et ideo
si postquam vir intrat vitam mon
[illegible] ab ea discedit [illegible]
fiet ei preiudicium [illegible] ad
religionem moritur spirituali morte
non autem corporali et ideo si matrimonium sit
[illegible] non potest vir sine consensu uxoris ad
religionem transire potest autem ante copulam
[illegible] que est copula spiritualis
[illegible] si ille qui ad baptismum accedit corpali
et sepelitur Christo in morte et ideo absolutus
[illegible] reddendo et post matrimonium [illegible]
vel dicitur quod ex culpa sua uxor preiudicium
patitur quod contra [illegible]
quod [illegible] prelati [illegible]
illegitimum non autem [illegible]
[illegible] et ideo non est simile
[illegible] infideli et ancilla [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] libere sequi vel
[illegible] fidelem vel manere infidelem
[illegible] in minori etate constituta et
[illegible] fideli non obstante [illegible]
[illegible] obsequio [illegible]
dicitur quod adulter [illegible] non transit ad
aliam vitam sicut infidelis per baptismum
et ideo non est similis ratio
Quantum ad tertium [illegible] quod fidelis

discedens ab uxore infideli non possit
aliam ducere in uxorem quia indissolubili
tas est de ratione unionis cum repudium
uxoris sit contra legem nature sed et infi
deles erat vera unionis quia iusto po
tuit illud unionis solum sed manente
vinculo unionis ad unam non potest aliquis
cum alia contrahere ergo fidelis discedens
ab uxore non potest cum alia contrahere Preterea
tamen supponendus maioris non sol
vit sed si mulier velit cohabitare sine
contumelia creatoris non solvit vinculum
unionis quia tunc non potest aliam ducere
ergo per eam uxorem que non vult cohabitare
sine contumelia creatoris non solvit unionem
ne libere possit vir aliam uxorem du
cere Preterea vir et uxor sunt pares in
vinculo unionis et ergo uxori infideli non
liceat vivente viro alium virum du
cere videtur quod nec fideli liceat Preterea
scandalum est contrarie voto quod unionis
contractus sed unde fideli uxor infideli
non licet ut videtur votum continentie
emittere quia tunc uxor scandalaretur
unionis si postmodum convertetur quia unio
tamen ius licet cum unionis contrahere cum alia
Preterea filius qui remanet in infidelitate
propter quod amittit pro patris heredi
tatem et tamen si postea convertitur reddi
tur hereditas sua et si aliqui possessiones
eius intravit ergo etiam apostolus quod si uxor
infidelis post convertatur quod sit sibi red
denda vir primus et si cum alia contra
xerit quod non possit esse si post ma
trimonium unionis esset ergo non potest contrahere cum ali
a Sed contra unionis non est ratum sine
sacro baptismo ergo quod non potest dissol
vi sed unionis in infidelitate contractum
potest solvi et ita solutus matrimoniali vi
culo licet unde alteram ducere uxorem
Preterea vir non cohabitare uxori in
fideli nolenti cohabitare sine contume
lia creatoris ergo si non licet aliam

ducere cogeretur contumeliam sustinere
quod videtur inconveniens et si ex co
niuge propria huiusmodi recipiet Preterea
quod quia alter coniugum conversus est ad fidem contingit
alterum in infidelitate manente distinguens
quod si infidelis vult cohabitare sine contume
lia creatoris et sine hoc quod ad infidelitatem
inducat potest fidelis libere discedere sed
discedens non potest libere nubere si autem
infidelis non velit cohabitare sine con
tumelia creatoris in verba blasphemie pro
rumpens et nomen Christi audire nolens
et nititur ad infidelitatem pertrahere mitat
fidelis discedens potest alteri per unionem
copulari Ad primum ergo dicendum quod matrimonium
infidelium est imperfectum sed unionis fidelium
est perfectum et ita est firmius Et ideo fir
mius vinculum solvit minus firmum
cum ea sit contrarium et ideo unionis quod post
in fide Christi contrahitur solvit unionem quod
prius in infidelitate contractum fuerat Unde
unionis infidelium non est omnino firmum et
ratum sed ratificatur postmodum
per fidem Christi Ad secundum dicendum quod tamen
uxor nolentis cohabitare sine contume
lia creatoris absolvit virum quod tenebatur
uxori ut non possit ea vivente aliam
ducere sed non dissolvit unionem quia
si blasphemia illa convertetur antequam
ille aliud matrimonium contraheret redde
retur ei vir suus sed solum per unionem
sequentem ad quod pervenire non posset
vir fidelis nisi solutus a servitute ux
oris per culpam Ad tertium dicendum quod postquam
fidelis contraxit solutum est vinculum
unionis ex utraque parte quia unionis non
claudicat quantum ad vinculum sed quandoque
claudicat quantum ad effectum Unde
in penam uxoris infidelis ei indicitur
quod non possit cum alio contrahere magis
quam ratione unionis precedentis sed si post
ea convertitur potest ei concedi dispen
satione ut alteri nubat si vir eius

aliam duxit Ad x^m dicendum quod si per
quisitionem viri aliqua probabilis
spes de quisitione uxoris sit non debet
tota conscientia vir emittere ad
aliud matrimonium quia difficulter quaerit
uxor viro suo sicut se privatam
esse si autem non sit spes de quisitione
potest ad partes ordinis ut ad religi-
onem accedere prius requisita uxo-
ris quaestione et tunc si postea pateat
quod uxor accepit uxor quaerit non
est sibi vir prius reddendus sed in
privatione suam ponam talis quisitionis
quod viro suo privat Ad v dicendum quod
vinculum privatum non solvit per dispa-
rem cultum sicut vinculum matrimo-
nii ratio non est simile de fidelitate et uxore
Ad v^m sicut predictum videtur quod alia vi-
cia solvant matrimonium sicut et in-
fidelitas adulterium cum est
dicitur quod matrimonium quia infidelitas spe-
cialis infidelitas solvit matrimonium aliquando ita
ut liceat ad aliud matrimonium transire
quando adulterium idem facit per sicut
infidelitas est fornicatio spiritualis ita
et spiritualibus propter sicut quod propter infidelitas ma-
trimonium solvit quae est fornicatio spiritualis
pari ratione quolibet peccatum matrimonium solvet
per quod et xo dicitur si dextra manus tua
scandalizat te abscinde eam et proice
abs te Et glosa quod in manu dextra et
oculo possunt accipi frater et uxor et pro
propinqui et filii sed per quolibet peccato est
scandalum nobis in pertinencia quod propter
peccatum potest matrimonium dissolvi per amicicia
violata est ut dicitur ethice v^o sed propter vio-
lationem potest inter dimitti quod pari ra-
tione amiciciam et ita per alia peccata quod
sicut maxima que amicicia per hoc in-
de expresse i licet Sed quod dicitur ostenditur quod
dimiserit uxorem excepta causa
fornicationis mechatur per hoc
tota die fiunt divorcia in patria
in vericatur matrimonium quod alter coniugum

in peccatum non labatur per quod dicitur quod for-
nicatio corporalis et infidelitas spiritualis
habent contrarietatem ad bona matrimonii
ut ex dictis patet vir specialiter habet
vim separandi matrimonia sed tamen in intelli-
gere ecclesia matrimonium duplex solvit vincu-
lum adiunctum et non potest solvi post-
quam matrimonium est ratificatum neque
per infidelitatem neque per adulterium
sed si non est ratificatum solvit vel alium
permanente in infidelitate coniugum si alter
conversus ad fidem ad aliud coniugium
transeat non autem solvit vinculum pre-
dictum per adulterium alias infidelis libere
posset dare libellum repudii uxori adul-
terae et ea dimissa aliam ducere Alio
solvit matrimonium quantum ad actum et solum
potest tamen per infidelitatem per fornicationem
spiritualem sed per alia peccata non potest solvi
matrimonium etiam quantum ad actum vel forte
ad tempus sicut velit vir subtrahere a consor-
tio uxoris ad correctionem eius subtrahe-
tio pravae suae operationi Ad primum igitur dicendum
quod quamvis adulterium magis directe op-
ponatur matrimonio quantum est in offic[i]um nature
quam infidelitas tamen quantum est in quantum
matrimonium est sacramentum ecclesie ex quo habet
perpetuam firmitatem et quantum significat coniunctionem
inseparabilem christi et ecclesie ideo matrimonium
non est ratum magis potest solvi
quantum ad vinculum per infidelitatem quam
per adulterium Ad 2^m dicendum quod prima con-
iunctio anime ad deum est per fidem et ideo
per eam anima quasi desponsatur deo ut patet
Osee 2^o sponsabo te michi in fide vir
in statu soluta spiritualiter per fornicationem
violata et infidelitate designatur sed
alia peccata magis remota specie di-
cuntur spirituales fornicationes Ad
3^m dicendum quod hoc intelligendum est quando inter
coniuges magna dilectio per vir suo
ut vir per talem sibi de periculo ti-
meat tunc cum viro potest se subtrahere
ab eius cohabitacione ut dictum est Ad x^m

q° 79

dicitur quod auaricia dicitur ydolatria per quandam similitudinem. Sicut enim quia tam auarus quam ydolatra potius seruit creature quam creatori non autem propter sensum quia comparatio infidelitatis est in intellectu sed auaritie in affectu.

Ad v dicitur quod ubi uir mulierem fecit accipi endo de sponsalibus quia tunc supplebitur sponsalia solum sunt uel si loquitur de matrimonio intelligitur uel si loquitur de separatione agi separandum est de separatione quantum ad tempus ut dictum est ut qui uxorem non uult cohabitare nisi sub conditione peccandi ut cum dicit non dicas uxor tua nisi nisi de latrocinio diuitias congreges tunc enim potius debet eam dimittere quam latrocinium exercere

## Circa consequendum

E de uxoricidio circa quod queruntur duo primo utrum in aliquo casu uiro liceat uxorem occidere 2° utrum uxoricidium matrimonium impediat

Circa primum proceditur sic uidetur quod liceat uiro uxorem interficere in actu adulterii deprehensam lex enim diuina precepit adulteras lapidari nec peccat ille qui legem diuinam exequitur non peccat ergo nec occidens propriam uxorem si sit adultera.

Praeterea illud quod licet legi licet illi cui lex hoc committit sed legi licet interficere adulteram et quibuslibet personis reatum mortis cum ergo lex committit uiro interfectionem uxoris in actu adulterii deprehense uidetur quod ei liceat.

Praeterea uir habet potestatem maiorem super uxorem adulteram quam super eum qui cum ea adulterium commisit sed si uir percutit clericum

quem cum propria uxore inuenit non est excommunicatus ergo uidetur quod etiam liceat interficere propriam uxorem in adulterio deprehensam. Praeterea uir tenetur uxorem propriam corrigere sed correctio fit per inflictionem iuste pene cum ergo pena iusta adulterii sit mors quia est crimen capitale tunc uidetur quod liceat uiro uxorem adulteram occidere. Sed contra est in textu dicitur quod ecclesia dei numquam constringitur legibus humanis uel mundanis quia non habet gladium nisi spiritualem ergo uidetur quod ei qui uult esse de ecclesia non sit licitum actus legis illius qua uxoricidium permittit. Praeterea uir et uxor ad paria iudicantur sed uxori non licet interficere uirum in adulterio deprehensum ergo nec uiro uxorem. Respondeo quod uiro interficere contingit dupliciter uel per iudicium ciuile et non est dubium quod sine peccato potest uir zelo iustitie non liuore uindicte aut odii motu uxorem adulteram in iudicio criminaliter de adulterio accusare et penam mortis a lege statutam in ea petere sed et licet aliquem accusare de homicidio aut de alio crimine non tamen talis accusatio potest fieri in iudicio ecclesiastico quia ecclesia non habet gladium materialem ut in littera dicitur. Alio modo potest eam per se ipsum occidere non in iudicio conuictam et sic extra actum adulterii eam interficere contingit quia secundum adulterium neque per leges ciuiles neque per legem conscientie licet sed lex ciuilis hoc licitum putat quod in ipso actu eam interficiat non quia non prohibeat sed quia penam homicidii non infligit propter maximum incitamentum quod habet uir in tali facto ad occisionem uxoris sed ecclesia etiam non est astricta legibus humanis ut iudicet

cum sine reatu pene est hec l pene
certa^to iudicio infligende et io in isto
casu licz viro occidere uxorem suam
pa aucte. Ad p^m d° dd q pena
illam infligendam no comisit psonis
psonis priuatam sz psonis publicis
que habent officium adh^c deputatum
vir aut no e iudex uxoris et io non
pt eam interficere sz coram iudice ac
cusare. Ad 2^m dd q lex cuius no
comisit viro occisionez uxoris sz pmi
sit cui q pt no puniret sicut pmittat
minister iudicio latronem occidere
condepnatum ad mortem sed pmisit pe
nam no adhibens ei et difficulta
tem quantum apposuit quibus retherentur
viri ab uxoricidio. Ad 3^m dd q ex
hoc no pbatur q sit licitum simpl^r sz q^m
ad immunitatem aliqm qr excusato
quantum pena est. Ad 4^m dd q duplex
est congregatio quedam yconomica sicut
familia aliq et quedam politica sicut ciui
tas et regnum ille igitur q preest sede
sede congregatoi ut rex pt corrigere
psonam et infligere penam ad exter
minare ad pseruatoem ciuitatis l cita
tis cuius curam gerit sed ille q preest
in prima congregacoe ut pater familias
no pt infligere n penam corrigen
tem q se non extendit ult^a fini
nes ciuitatis cum tuscendit pe
na mortis et ideo vir qui est prest
uxori no pt eam interficere sz al aut
pac vel castigare

Ad 2^m sic proceditur vide q uxori
cidium no impediat matrimonium contra
here cum oppositum adulterium matrimo
nium uxoricidium sz adulterium no impedit
matrimonium ergo nec uxoricidium. p contra
peius e occidere mulierem q uxore [illegible]
[illegible] mulierem licz aut ube
rare uxorem sz occisio [illegible] non
impedit matrimonium ergo nec uxoricidio. p
magis peccat q uxorem alterius ppter adul
terium interficit quam uxorem pprium
incipitur minus licz demonstr et minus

adeum pertinet eius tamen [illegible] qui
alienam uxorem occidit no impedit^r
amplius quam ille qui propriam uxorem
interficit. p remota causa remouet^r
effectus sed penam holicidii pt p pe
nitenciam remoueri ergo et impedi
mentum matrimonii quod ex eo causatur et ita
videtur q post pactam penitenciam non
prohibebit matrimonium contrahere. Sz contra e
quod canon dicit inflictores suarum con
iugum ad pnam redigendi sunt quibus pe
nitus denegatur coniugium. p ideo
in quo quis peccat debz et puniri sed
peccat contra matrimonium qui uxorem occidit
ergo debz puniri ut matrimonio priuetur. R° dd
q uxoricidium ex statuto ecclie matrimonium
impedit sed quandoque impedit contrahendum
et non dirimit contractum quando contra
[illegible] adulterium [illegible] occidit uxorem [illegible]
ppt odium tamen si [illegible] dei [illegible]
[illegible] pt in eo dispensari p ecclia
ut licite matrimonium contrahat quandoque etiam
dirimit contractum ut qn aliquis interficit
uxorem suam ut ducat aliam cum
qua mechatur tunc enim efficitur illegit
tima psona simpl^r et aliarum mulierum
si cum alia contraxerit matrimonium
dirimitur ppter hoc. Ad p^m ergo dd q
holicidium et adulterium in aliquo casu
pcedunt matrimonium contrahendum et dirimunt
contractum sicut de uxoricidio dictum est sz etiam
de adulterio ut habitum e supra. vel dd
q uxoricidium e contra substantiam coniugii sed
adulterium e contra bonum fidei cui debite
sit adulterium no e magis contra matrimonium q
contra uxoricidium et ita no procedit ex suis
Ad 2^m dd q simpl^r loquendo [illegible] peccatum
[illegible] est occidere mulierem quam uxore
et magis contra naturam quia natura ho
minem reueretur et ideo minus [illegible]
[illegible] ad interfectionem mariti [illegible] pro
nior e ad interfectionem uxoris adeum
pnitatis repressionem uxoricidium e ma
trimonii ab ecclia interdictum. Ad 3^m dd
q talis no peccat contra matrimonium sicut
ille qui propriam uxorem interficit
et ideo non est simile. Ad 4^m

dic q non e necessariu q deleta culpa
deleatur oïs pena sed de irregula-
ritate patet non eni penia restituit
i pristina dignitatem quis possit resti-
tuere i pristinu statu prout dcm e

## Eiusdem considerandum

E de impedimentis que sup-
veniunt matrimonio et primo de impe-
dimento quod supvenit mrio s. de
voto sollempni 2° de impedimento quod
pervenit mrio consumato s. fornica-
tione. Circa primum querunt tria primo utrum
alter coniugum altero invito post car-
nalem copulam possit religionem intra-
re 2° utrum ante carnalem copulam
possit intrare

Quantum ad primum proceditur sic videtur q alter
coniugum etiam post carnalem
copulam possit altero invito
ad religionem transire quia lex divina
magis debet spiritualibus favere q lex hu-
mana sed lex humana hoc permisit quod
iudei fornicationis lex divina permittit ergo
preterea minus bonum non impedit maius
bonum sed matrimonii status est minus bonum q
status religionis ut patet i cor. vii° ergo
per matrimonium non debet hoc impediri quin
possit religionem intrare. Preterea in qualibet
religione fit quoddam spirituale matrimonium
sed licet de laxiori religione ad artiorem
transire ergo licet de matrimonio leviori s. car-
nali ad artius s. matrimonium religionis
transire etiam invita uxore. Sed contra est
quod dicitur i cor. vii° ut in crastinum ad tempus
vacarent orationi coniuges sibi inui-
tem consensu amborum abstinentes.
Preterea nullus potest facere licite quod est in pre-
iudicium eius sine eius consensu sed votum
religionis emissum ab uno coniuge
est in preiudicium alterius quia unus habet
potestatem corporis alterius ergo unus sine
consensu alterius non potest votum religi-
onis emittere. 14° dicendum q nullus

potest facere oblationem deo de alieno
unde cum per matrimonium iam consumatum sit cor-
pus viri iam factum uxoris non
potest sine consensu eius deo ipsum offerre per
continentiae votum. Ad primum ergo dicendum q lex
humana considerat tantum actus solum et ideo
humana considerat actus ut sunt exteriores sed lex divina
est confirmativa sed lex divina
scilicet quae est cum matrimonio ex quo habet omnimodam
indissolubilitatem et ideo non est simile.
Ad 2m dicendum q non est inconveniens ma-
ius bonum impediri per minus bonum quod habet
contrarietatem ad ipsum sicut et per malum
bonum impeditur. Ad 3m dicendum q in qua-
libet religione contrahitur matrimonium
ad unam personam s. ad ipsum cum quo
ad plura obligatur aliquis in una re-
ligione quam in alia sed matrimonium
sed matrimonium carnale et religionis non
sunt ad unam personam et ideo non est simile.

Quantum ad 2m sic proceditur videtur q
nec ante carnalem copulam
indissolubilitas ei pertinet ad ma-
trimonium statim in contractu s. sicut significa-
tionem statim ipsum adventum sed ante
contractum ipsum carnalem copulam post consensum
per verba de presenti expressum e verum
matrimonium statim ergo non potest fieri dis-
solutionem statim ergo non potest solvi
matrimonium statim ergo alter ad religionem intrat
sed per hoc q alter ad religionem intrat
Preterea per ipsa consensum per verba de presenti
unus coniugum alteri potestatem
sui corporis tradidit ergo statim potest
exigere debitum et alter tenetur
reddere et ita non potest unus invito
altero ad religionem transire. Preterea matrimonio
dicitur quod deus coniunxit homo non separet
sed coniunctio quae est ante carnalem
copulam divinitus facta est ergo non potest se-
parari humana voce. Sed contra est
quod secundum icon dominus iohannem vocavit de
nuptiis. Respondeo dicendum q ante car-
nalem copulam est coniuges

Cont

tum vinculum spirituale sed postea
est inter eos vinculum carnale et ideo
sicut post carnalem copulam matrimonium
solvitur per mortem carnalem ita per
ingressum religionis ante carnalem
copulam solvitur quia religio est
quaedam mors spiritualis qua aliquis moriens
mundo vivit deo. Ad primum igitur dicendum quod ma-
trimonium ante carnalem copulam habet il-
lam coniunctionem quae est ad animas quae
quidem solvitur per contrarium scilicet per peccatum sed post
carnalem copulam habet coniunctionem ad
corporum carnalium ad assumptionem significatione
in unitate personae quae divina est indivisibilis.
Ad secundum dicendum quod ante carnalem copulam
non est omnino translatum corpus unius in
potestatem alterius sed sub conditione si inter
ea alter ad frugem melioris vitae
convolet. Sed per carnalem copulam
completur dicta translatio quia videlicet uterque
in carnalem possessionem sibi traditam po-
testatis. Sed et ante carnalem copulam
non statim tenetur debitum reddere post matrimonium
per verba de praesenti sed datur ei tempus duorum
mensium propter tria primo ut interim
possit deliberare de transeundo ad re-
ligionem secundo ut praeparentur quae necessaria ad
sollempnitatem nuptiarum tertio ne vilem
habeat maritus datam quam non suspi-
ravit dilatam. Ad tertium dicendum quod quamvis
matrimonium ante carnalem copulam est
perfectum quantum ad esse primum sed non consumatum
quantum ad actum secundum qui est opus coniugale post
susceptionem copulae et ideo non omnimodam in-
dissolubilitatem habet.

Ad tertium sic proceditur videtur quod mulier non
possit nubere alteri viro cum vir ante car-
nalem copulam viro suo religionem ingresso
quia illud quod cum matrimonio stare potest non
solvit matrimoniale vinculum sed adhuc
manet vinculum matrimoniale inter eos qui
pari voto religionis intrant. Igitur ex hoc
quod unus intrat religionem alter non ab-
solvitur a vinculo matrimoniali. Sed

qua diu manet vinculum matrimoniale ad
unum non potest nubere alteri. Ergo etc. Praeterea vir post
ingressum religionis ante professionem potest rever-
ti ad saeculum. Si igitur mulier posset alteri nu-
bere viro intrante religionem tunc posset
alterum ducere redeunte ad saeculum quod videtur
absurdum. Praeterea per decretalem novam professio
ante annum facta pro nulla reputatur. Igitur si post
talem professionem ad uxorem redierit tenetur
eam recipere. Igitur nec per illud tempus religionis
[illegible] praebet licentiam alteri
viro nubendi. Sed contra est quod nullus potest alium
obligare ad ea quae sunt perfectionis sed continen-
tia est de his quae ad perfectionem pertinent. Igitur mu-
lier non arctatur ad continentiam ex hoc
quod vir religionem ingreditur et sic potest nubere.
Respondeo dicendum quod sicut mors corporalis viri
sic matrimonii vinculum solvit ut mulier
nubat cui vult secundum apostolum ita etiam
post mortem spiritualem vir per religionis ingressum
mulier potest cui voluit nubere. Ad primum
igitur dicendum quod cum uterque pari voto continentiam
amborum tunc neuter coniugali vinculo
abrenuntiat et ideo adhuc manet.
Sed cum unus tantum vovet tunc per se est ipse
abrenuntiat vinculo matrimoniali et ideo
alter absolvitur a vinculo illo. Ad secundum
dicendum quod non intelligitur mortuus mundo per re-
ligionis ingressum quousque per professionem
fecerit et ideo usque ad tempus illud te-
netur uxor sua expectare. Ad tertium dicendum quod
de professione sic censendum est tempore debito
mutatum a priore et idem iudicium quod
de voto simplici unde sicut post votum simplex
tenetur debitum reddere non tamen ita
non habet potestatem alteri nubere ita etiam.
Sequitur quaestio 67.

## Deinde considerandum est

de impedimento quod supplet matrimonio consummato scilicet de fornicatione quae impedit matrimonium praecedens quam ad actum dirimente vinculo matrimoniali. Et circa hoc quaerunt sex. Primo utrum liceat viro dimittere uxorem



causa fornicationis

causa fornicationis. 2° utrum adhoc
teneatur. 3° utrum propria auctoritate sine iudicio eam
dimittere possit. 4° utrum vir et uxor quantum
adhoc sint equalis conditionis. Quinto utrum
post divorcium debeant manere innup-
ti. 6° utrum post divorcium possint
reconciliari.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod propter fornica-
tionem non liceat viro uxorem
dimittere; non enim malum pro malo red-
dendum. Sed vir dimittendo uxorem
propter fornicationem videtur malum pro malo
reddere, ergo hoc non valet. Praeterea magis pec-
catum est si uterque fornicetur quam si alter
tantum; sed si uterque fornicetur non poterit
propter hoc fieri divorcium, ergo nec si unus tan-
tum fornicatus fuerit. Praeterea fornicatio spiritualis
et quaedam alia peccata sunt graviora quam forni-
catio carnalis; quomodo ergo [illegible] sit quod
magis debuit poni causa separationis
quam fornicatio. Sed contra est quod dicitur Matth. v°.
Praeterea ille qui frangit fidem non tenetur
alicui servare fidem; sed coniux forni-
cando fidem frangit quam alteri con-
iugi debet, ergo alter potest alterum causa forni-
cationis dimittere. Respondeo dicendum quod dominus
dimittere uxorem concessit propter forni-
cationem in penam illius qui fidem fre-
git et favorem illius qui fidem servavit,
ut non sit astrictus ad reddendum debitum
ei qui non servavit fidem. Et propter hoc excipiuntur
vii casus in quibus nec uxor
inculpari non est vel uterque equaliter
culpabiles sunt. Primus est si ipse vir
similiter fornicatus fuerit. 2us si ipse uxo-
rem prostituerit. 3us si uxor virum
probabiliter credens mortuum propter longam
eius absentiam alteri nupserit. 4us si
latenter coniuncta est alicui in specie
viri lectum subintrantis. Quintus si
fuit vi oppressa. vius si reconciliaverit
eam post adulterium perpetratum carna-
liter eam cognoscendo. viius si ma-
trimonio in infidelitate utriusque con-



tracto vir dederit uxori libellum
repudii et uxor alteri nupserit; tunc
enim si uterque convertatur tenetur eam recipere.
Ad primum ergo dicendum quod vir si dimittat uxorem
fornicantem non livore vindicte peccat
sed aut ad fornicationem propriam cavendam
ne videatur particeps criminis vel ad
vitium uxoris corrigendum vel ad vitandam
prolis incertitudinem non peccat. Ad 2um
dicendum quod divorcium non ex causa fornica-
tionis sit [illegible] alium et
[illegible] qui ipsi tunc ex
[illegible] fornicantur divorcium
celebrari non potest quamvis magis peccet
quam [illegible] utrumque fornicante quam
alter tantum. Ad 3um dicendum quod fornicatio
directe est contra bona matrimonii
quia tollitur per eam certitudo prolis et
fides frangitur. Sed [illegible] non servatur
dum unus coniugum pluribus carnem
suam dividit et ideo illa crimina
quamvis forte sint maiora fornicatione
non tamen causant divorcium.
Sed quia infidelitas quae dicitur spiritualis
fornicatio etiam est contra matrimonii bonum
quod est prolem educandi ad cultum Dei,
etiam ipsa facit divorcium. Sed tamen
aliter quam corporalis fornicatio quia non
propter unum actum infidelitatis sed propter consuetudinem quae
[illegible] infidelitas
[illegible] Ad 4um dicendum quod etiam propter
[illegible] ad di-
vorcium sed tamen non fit ita ma-
nerium [illegible] tum quia est passio involunta-
ria [illegible] tum quia raro accidit tum quia non
ita convenit incertitudinem prolis.

Ad 2um sic proceditur. Videtur quod vir te-
neatur ex precepto uxorem
fornicantem dimittere. Vir enim
cum sit caput uxoris tenetur uxorem
corrigere, sed separatio est inducta
ad correctionem uxoris fornicantis,
ergo tenetur eam a se separare. Praeterea

Qui consentit peccanti mortaliter ipse
in mortali peccat sed vir retinens
uxorem fornicantem consentire
ei videtur ut illa dicit quod peccat nisi
eam a se reiciat / praeterea in corpore viro vir
qui adheret meretrici unum corpus efficitur
sed non potest alicui fieri ex membris meretricis
et Christi ut unde dicit quod vir uxori for
et Christi ut unde dicit quod vir uxori for
nicanti adherens membrum et esse de
fiunt mortaliter peccans / praeterea sicut forni
catio tollit vinculum unitas ita forni
catio separat adherens sed postquam vir
senserit conjugalitatem sui ad uxorem
mortaliter peccat eam cognoscens quod et
si cognoscat uxorem postquam sciit ip
sam esse fornicatam mortaliter
peccat / sed contra est quod dicit glosa in cor
inthios quod dominus permisit causa fornica
tionis uxorem dimittere quia non exp
ecto / praeterea quibus potest dimittere alter
qui ipse peccavit sed uxor fornica
ta peccavit in lege quod vir potest ei prae
de peccavit et dimittat eam / respondeo quod dimis
sio uxoris fornicantis introducta est
ad corrigendum uxoris crimen per tale
poenam poena autem correctio non requi
ritur nisi emendatio iam praecessit
et ideo si mulier de peccato peniteat vir
non tenetur eam dimittere si autem
non peniteat tenetur ne procurato
consentire videatur dum correctionem debi
tam non apponit / ad primum ergo dicendum quod pec
catum fornicationis in uxore non tan
tum correptione sed et vulnus et verbere
et ideo si alia ad correctionem sit parata
non tenetur vir praedictam poenam adhi
bere correctionem adhibere / ad secundum dicendum quod
tunc vir uxori consentire videtur
quando eam tenet non cessante a pec
cato praeterito si autem emendata fuit
non ei consentit / ad tertium dicendum quod ex
quo de peccato fornicationis penituit
meretrix dici non potest et ideo vir ei
se coniungendo membrum meretricis non
fuit vel dicendum quod non coniungitur ei in quantum

meretrici sed in quantum uxori / ad quartum dicendum quod non
est similis quia consanguinitas facit ut non sit inter
eos vinculum matrimoniale et ideo carnalis
copula sit illicita sed fornicatio non tol
lit vinculum praedictum et ideo actus remanet
quantum est de se licitus nisi per accidens illicitus
quantum est de se licitus nisi per accidens illicitus
fiat in quantum vir turpitudini uxoris consen
tire videtur / ad quintum dicendum quod permissio
illa est intelligenda per prohibitionis elimi
nationem et sic contra praeceptum non dimit
quia et quod cadit sub praecepto non est prohibi
tum / ad sextum dicendum quod uxor non tantum pec
cat in virum sed et in seipsam et in deum
et ideo vir non potest totaliter poenam dim
ittere nisi emendatio sequatur.

## Quartum sic proceditur. Videtur quod proprio
## iudicio possit vir fornicatam

dimittere / sententiam enim a iudice
latam absque alio exequi licet sed
deus iustus iudex dedit hanc sententiam
ut per fornicationem vir uxorem dimittere
possit non ergo requiritur ad hoc
aliud iudicium / praeterea matthaei primo dicitur quod Io
seph cum esset vir iustus cogitavit
occulte dimittere mariam ergo vi
detur quod vir possit divortium celebrare
absque iudicio ecclesiae / praeterea si vir sepius
fornicatam uxorem cognitam debi
tum ei reddit amittit actionem
quam contra fornicantem habebat
ergo denegatio debiti quae ad divor
tium pertinet debet esse iudicium p
cedere / praeterea illud quod non potest probari
non debet adire iudicium ad
ri non debet adire iudicium ad
tum sed fornicationis crimen non
potest probari quia oculus adulteri observat
nat caliginem ut dicitur Iob XXIV ergo
non debet iudicio ecclesiae praedictum divortium
fieri / praeterea accusatio debet inscriptio
praecedere qua aliquis se ad talionem
obliget si in probatione defecerit sed hic
non potest esse iusta talio quia utrumque
reus convenit utique consequetur item ubi

sim sue ipse vxore dimittet sed vxor
eum quia non est ad iudicium eciam per accu
sacionem adducere. Preterea plus tenetur
vir vxori quam extraneo sed vir dum
alteri et extranei non est etiam deficere
in mortuis permissa ispectum ut patet c[apitulo] 19
quod ullo unus potest eum uxoris adcetur
deficere si eam plus occulte non corri
puerit. Sed quod illo est scelus vi
dicitur sed si vir vxorem fornicatem
proprio arbitrio dimittet ipse se vidi
caret quod hoc non debet fieri. Preterea
in eadem causa est actor et iudex sed
vir est actor in petenis vxorem de cof
fessa ipse commissa ergo ipse non potest esse
iudex et sic non est proprio arbitrio di
mittere. Ad primum dicendum quod vir potest vxo
rem dimittere duplicem vnde quantum ad
thorum tantum et potest eam dimittere quando
cito sibi constat de fornicatione vxoris
proprio arbitrio nec tenetur reddere de
bitum exigenti nisi per ecclesiam co
hibeatur et taliter reddens nullum
preiudicium sibi facit. Alio modo quantum ad
thorum et cohabitacionem et sic non non potest
dimittere nisi iudicio ecclesie et si aliter
dimissa fuerit est cogi ad cohabitandum
nisi possit ei vir convincere forni
cacionem probare sed aut dimissio di
uorcium dicitur et ideo concedendum quod divor
cium non potest celebrari nisi iudicio eccle
sie. Ad primum ergo dicendum quod sententia est applicaci
onis quedam ad particulares species vnde
sicut ius sentencia promulgauit sed quod sententia in
dicto formari debet. Ad 2m dicendum quod
Ioseph voluit vxorem dimittere
non quia suspectam de fornicacione sed
quod ... timebat ei
cohabitare vel tamen est patet quod vir
ex adulterio non solum procedebat ad di
uorcium sed vlterius ad lapidacionem
non autem quia agit iudicio ecclesie. Ad

3m patet solucio ex dictis. Ad 4m dicendum
quod quamvis vir vxorem suspectam habet
ei inspiciat et deprehendens potest eam cum
testibus convincere fornicacionis et potest ad
accusacionem procedere. Et preterea si de facto
ipso non constat sint ex violente suspi
ciones fornicacionis quibus probatis
videtur fornicacio probata esse ut
si invenitur solus cum sola hore
et loco suspectis nudus cum nuda.
Ad 5m dicendum quod maritus potest accu
sare vxorem de adulterio duobus modis
thori separacionem coram iudice spiritua
li et tunc inscripcio non debet fieri cum
obligacione ad legem talionis quia
sic vir consequetur intentum suum ut
prima vero conclusio probat. Alio modo ad pu
nicionem criminis in iudicio secula
ri et oportet quod precedat inscripcio per quam
ad penam talionis se obliget
si in probacione defecerit. Ad 6m
dicendum quod sicut decretum dicit tribus
modis in talibus procedi potest.
Quomodo per inquisicionem quam debet
precedere clamosa insinuacio
quae locum accusacionis tenet.
2a per accusacionem quam debet precede
re inscripcio. 3o per denunciacionem
quam debet precedere fraterna correctio.
Verbum quodam intelligitur quando agitur
per viam denunciacionis non quando
agitur per viam accusacionis quia tunc
non agitur solum ad correccionem delin
quentis sed ad punicionem propter
bonum quod conservandum quia iusticia
deficiente periret.

Deinde preterea consideratur quod vir et
vxor non debent in causa
diuorcii ad paria iudicari. Vi
detur quod cum concedit in lege noua
loco repudii quod erat in veteri
ut patet c[apitulo] 6 in repudio vir et vxor

non iudicabantur ad paria quia
vir poterat repudiare uxorem
et non econverso ergo non debent ad paria
iudicari. Preterea plus est contra legem
nature quod uxor plures viros haberet
quam vir plures mulieres unde hoc quandoque
licuit, ideo videtur quod ipsa plus peccat
mulier in adulterio quam vir et ita
non debent ad paria iudicari. Preterea
ubi est maior nocumentum proximi ibi
est maius peccatum sed plus nocet uxor
adultera viro quam vir adulter
uxori quia adulterium uxoris facit in
[illegible] plus non at adulte
rium viri ergo maius est peccatum uxoris
et non debent ad paria iudicari. Preterea
divortium inducitur ad tollendum adulterium
coniugis sed magis pertinet ad virum
qui est caput mulieris ut patet ibidem
corrigere uxorem quam econverso ergo non debent
in repudio ad paria iudicari. Sed contra
est quia melioris conditionis est quanto
maior fragilitas in peccante
tanto magis peccatum est venia dignum
sed in mulieribus est maior fragilitas
quam in viris unde dicit Crisostomus quod precipua
passio mulierum est luxuria et philosophus
dicit in vii ethicorum quod mulieres non dicun
tur continentes proprie loquendo propter facile
inclinationem ad concupiscentias quia neque bru
ta animalia possunt continere propterea quod
non habent aliquid quod concupiscentias
obviare possit ergo mulieribus in pena
divortii magis debet parci. Preterea vir
ponitur caput mulieris ut ipsam corri
gat ergo magis peccat quam mulier et con
tra magis puniri. Respondeo dicendum quod vir
et uxor ad paria iudicantur ut id
sit licitum et illicitum uni quod alteri
non tamen pariter iudicantur ad illa
quia causa divortii est maior in

uno quam in alio cum tamen in utroque sit su
fficiens causa ad divortium. Divortium
enim pena est adulterii in quantum est contra matri
monii bona quantum ad bonum fidei
ad quod coniuges equaliter sibi vicem
tenentur. Tamen eius peccat contra minorem a
dulterium unius sicut adulterium alterius
et hec causa in utroque sufficit ad divortium
sed quantum ad bonum prolis plus peccat adul
terium uxoris quam viri et ideo maior cau
sa divortii est in uxore quam in viro et sic
ad equalia sed non ex equali causa
obligantur nec tamen iniuste quia
in utroque est causa sufficiens ad hanc pe
nam sicut etiam de duobus qui dampnantur ad
eandem mortis penam quamvis alius alio
gravius peccaverit. Ad primum dicendum quod re
pudium non permittebatur nisi ad vitanda
homicidia et quia in viris magis erat
hoc periculum quam in mulieribus ideo viris hoc per
mittebatur scilicet dimittere uxores non
autem econverso per legem repudii. Ad secundum dicendum
quod rationes ille procedunt secundum quod in comparatione
ad bonum prolis maior sit causa divortii
in uxore adultera quam in viro non tamen
sequitur quod non iudicentur ad paria
ut expositum patet. Ad tertium dicendum quod quamvis
vir sit caput mulieris quasi guber
nator non tamen quasi iudex ipsius sicut
nec econverso et ideo in hiis que pro iudicium fa
cienda sunt non plus potest vir in uxorem
quam econverso. Ad quintum dicendum quod in adulterio in
venitur eadem ratio culpe sicut in for
nicatione simplici et adhuc plus quia magis
gravat sed minorem lesionem videtur
id quod est commune in adulterio et fornicatione
preter viri et mulieris se habet ut ex
[illegible] et excessa quia in muliere est plus
de humore et ideo sunt magis ductibiles
ad concupiscentias sed in viro est plus de calo
re qui concupiscentias excitat sed tamen
simpliciter loquendo ceteris paribus vir in simi

fornicacōe vir plus peccat qm mulier qz plus hz de roīs bono q̄ pualet ↄcupiscibz motib9 carnaliu passionū Sed qntū ad lesionē vniōis qm̄ adul teriu fornicacōi addit excq̄ diuor ciū causat pl9 peccat mulier qm vir ut exponit patet Et qz hoc ē ↄtinue qm simp̄ fornicacō sup̄ loqndo plus peccat mulier adultea qm vir adult terio pibus Ad vj dō q̄ ↄtine re gimen qd dicitur vid i mulierem sit ↄtra ↄnsuetu aggrauans tamē ex illa ↄnsuetud q̄ i aliam speciē trāsit mag aggrauat peccatū f explecōe vniōis qd trahit i speciē iniustice tunc qm fur tiue aliena ples submitti

Q v sit pcē vi qm p9 diuorciū vir alti nube possit vltrus ei tē ad ppetua ↄtinenciam sz vir tē i aliq̄ cau vxore fornicatem a se i ppetuū separe ut pz exponit qd videt̄ qm aliqui9 i tali cau alterā ducere possit Pr peccat nō ē dam dāmacor ecco peccati sz si ei q̄ p culpa fornicacōis dimitti non licz aliam copula qre dt sibi maior occo peccandi nō eni ē pro babile qm qui i uno nō ↄtinuit qm postea ↄtinere possit qd liu qm si cedat ei ad aliam copulaz trāsire Pr vxor nō tē vir vi ad debitū reddendū z cohabitacōz sz p diuor ciū absoluit ergo oio solu ta ē a lege viri ergo pt alti nube re trade vo ē de viro Pr ↄtra q̄ d̄ qui dimiserit vxorez z aliaz duxit excepta ca fornicacōis mechat ergo vi qm si causa forni cacōis dimissa vxor aliā duxit nō mechat z ita ē viri vniōis Sed ↄ [illegible] pcpio nō ego sed dns vxorem a viro nō disce

dere que si discesserit manē in nupta Pr ulla exceptio ē repor tare quodā sz reportaret si li cet adultere ad aliud mag̃ de scelere ↄnubiū trāsire z eet occo adulterandi volentibz alia innoā quere qm nunc licz viro a mlr ali am copula qre Ad p9 dō qm in chil adueniens sup vniōn pt ipm dissolue z ideo adulteriū nō facit qd sit viri vniōn maneat ei licet etiamq) vt i te vincto ↄiugale vin culum qd mr separato ut in alio vnicio pt auffere Et ideo non licz viri alto vincto adulteriaz co pulam trāsire Ad p9 q̄ dō qm qm viro pfē ulla obliget ad ↄtinenciā tamē pcamus pt ee qm obliget sed vxor sua ↄstudiez i cumulbz i trat z talem q̄ carnale copulaz nō paciatur z sit z ē si coniungi bilr spuali i fuitate f fornica cōe habet Ad 2m dō qm ipa co ex habet qm iam reportat adiuor cium z cum cohibere apto qz si tn cohibere nō pt minus malū est qm ipa sola peccet qm qm peccet vir cuius sit pcape Ad 3m dō qm qm uis vxor post diuorciū nō teneā viro adultero ad debitū reddendū z cohabitandū tamē adhuc manz vinculū vniōis ex quo adhuc teneba z io nō pt ad aliam copulā trāsi re vio vincto pt tamē ↄtine re vio vincto pt cessat nō tamē ↄtine re viro z aliud vir coniunctio nō videatur aliam bone vid sentē n̄ videatur ecca decepta fuisse p falsos testes sēteciando de diuorcio qd i tali casu etiam si vetu pfessione emi sisset restituetur viro z tenet debitū reddere sed non licet ei exigere Ad 4m dō qm exceptio illa que est i vbis dn refert ad dimissionē vxoris z ideo obiec tio ex falso i tellcu pcedit

Qo 61

D vi^m st predi^r vi^r q post di
vorciu vir et uxor no possit
regaliari Regula ei e i iure q
semel bene diffinitu e ulla debz
ratione retractari sz iudicio ecce
diffinitu est q debet separari g no
pnt regaliari ultius. P si possz
ee regaliatio pripue videt q p'
pnciam uxoris vir teneat eam
recipere sz non te q etiaz uxor
no pt p exceptione ppone i iudicio
pnciam pnciam q viri commiserit de
fornicatione g nullo pt fieri regali
atio. P si possz ee regaliatio
videtur q uxor adultera tenetur
ad viri ppriam renocationem sz no te
q iam separati st iudicio ecce g et
P si licet regaliare uxorem adul
teram i illo casu pripue debet si
q vir p' diuorciu i velit adulterium
committere sz i illo casu uxor no pt co
gere eum ad regaliatoz cu iuste
sit diuorcium celebratu g nullomo
pt regaliari. P si vir adult
omite dimitteret uxore quietam
de adulterio p iudicium ecce no vide
iuste fcm diuorciu sz tamen vir n
tenetur uxore sibi regaliare q
uxor pbare i pstatio adulteriu vi
no pt q nullo mo q diuorciu
iniuste est celebratu regaliatio
fieri pt. Sed q' q dr i co^rs in'
si discesserit mler maneat i nup
ta a viro suo regaliari. P vir
potest eam no dimittere p' forn
icationem g eadem rone eam regali
are sibi. R'sio dd q si uxor post
diuorciu de pcco pnciam agens
emendata fuit pt eam vir sibi reg
aliare. Sed et i pcco i'corrigibili ma
neat no debet eam assumere
eadem rone qua no licebat ea no

lentem apud se retinere.
Ad p^m g dd q sntia ecce diuorcium
celebrans no fuit exigens ad sepe
ratione sz licentiam pstans et ideo abs
qz retractione pcedit sntie e pt re
galiatio fieri ut sequitur. Ad 2^m dd q
pnia uxoris dz i quibus vult uxorem
fornicantem no conmiserit eum dimit
tat sed tamen no pt adhuc cogi nec
pt p pnciam eius uxor ab accusatione
repellere q cessante culpa et penam
ad actu et maculam adhuc manet
aliqua de reatu et pena q dein adhuc
manet reatus quo ad penam sed quo
iudicio i'fendum q ho no vult cor se
dare. Ad 3^m dd q illud i dicitur q
i'fendum alicui no facit ei pudi
ciu sed cu diuorciu sit i tractatu
i'fauorem viri no aufert ei ius
petendi debitu ut renocandi uxorem
cu uxor te ei redde et adeo reddi
re si fuit renocata nisi de licentia
ecce fuit concessit. Ad 4^m dd q ppa
botu commisit qd vir pus i uocet post
adulterium qd vir dimittit sz rigorem iuris
diuorciu committit sz rigorem iuris
no dz cogi ad recipiendu uxorem adul
teram pue tz sz esttitem iuris iudex
ex officio suo dz eu corrigere ut came
at piculo aie eius et scandalo aliorum
quis uxor no possit regaliatorem
petere. Ad 5^m dd q si adulterium
st occultum p hoc non aufert
ius excipiendi g accusationem
viri uxori adulterie quinis
desit sibi pbatio et ideo pnt vir
diuorciu petens et si post sntiam
de diuorcio uxor petat debitu
et regaliatom vir tenetur ad vtrs
que. Sed qo 62.

## Oir considerandi

est de secundis nup
tiis et circa hec quatuor duo

pmo bt⁊ sint licite 2o bt⁊ sa
cmetales

Ad p'm sic pced' bt q' scde
nupcie non sint licite q'
pdicom de re debz ee p' vitatem
Sed aut eeo⁹ q' sctm mp acpere
e fornicatio p' vitate q nō est
licita go ut 2m mrom p' ome
quod nō e bonu nō e licitu sed
aulo⁹ dt q' dupx mrom nō e bo
go nō e licitu p' ulte arcen dz
ne iter fit illis q sint honesta et
licita sed sacdotes arcent ne i
sint scdis nupcijs ut i ma patz
go nō sint licite p' ulte reportat
penam nisi p culpa s3 p scdis nup
cijs aliqs reportat irreglitate pe
nam go non sint licite Sed cra
e qd abraham legi scdas nup
cias ctraxisse gn xxv p' 2 th v
dt apo⁹ volo aut iuniores s vi
duas nube filios pcreare go scde
nupcie sint licite Rso dd q' vicltm
mrale nō durat nisi usq3 ad
mortem ut patet ro vij ideo
moiente altero quige vinculum
matrimoniale cessat bu p'p pcedes
mrom nō ipedit ais a scdo mor
tua quige ⁊ nō solu scde sed
etia ⁊ deincepe nupcie sint lici
te Ad p'm go dd q' cryso⁹ loqtur
scdm adtam que aliqn solet
ad scdas nupcias icitare s 9
cupiam q ⁊ eo fornicatoes icitat
Ad 2m dd q' 2m matmo⁹ nō
dr ee bonu nō q' nō sit licitu
s3 q' caret illo hore significatois
q e i pmis nupcijs ut sit bua
vm⁹ sicut e i xpo ⁊ eccia Ad 3m
dd q' hoies diuis dediti non
solu ab illicitis sed ⁊ ab illis
que habent aliquaz turpitu
dinis speciem arcentur Et ideo
⁊ arcent' a scdis nupcijs q caret
honestate que est i primis Ad 4m
dd q' irregularitas nō p' i ducitur
pter culpam sed pter defectu
sacmeti ⁊ ideo ratio nō e ad p
positu

Ad 2m sic pced' bidet' q' scdm
matmoniu nō sit sacrm
qui em iterat sacmetu facit ei
i iuriam sed ulli sacramento facienda
e i iuria g st scdm mrom e
set sacramentu ullo o' cet iterand
p' i oi sacro adhibe aliqua
bndco sed i scdis nupcijs nō ad
hibetur bndco ut i ra dr g nō
ibi e aliqd sacrm p' signu e de
essencia sacmeti sed i scdo ma
trimōio nō salvat significato mroy
q' nō e una buine sed xpi ⁊ eccie
g nō e sacrm p' unu sacrm
non i pedit a susceptoe alteri⁹
sed 2m mrom i pedit a suscepti
one ordinu g nō e sacramentu
Sed ō coytus i scdis nupcijs
excusat apud se ⁊ i pmis s3 per
tria bona mrom excusat coytus
ī mrale que sunt fides ples et
sacrm g 2m mrom e sacrm p'
ex scda quinctione biri adun
hem no sacmetali nō ctrahit
irregularitas go sunt sacramental
Rso dd q' ubicuq3 i beniut illa
que sunt de essentia sacmeti ibi e
vm sacrm vn cu i scdis nupcijs
i benianl' oia que sunt de ecentia
sacmeti q2 debita mā q' faciut
psona legittima ⁊ debita forma
s expsso cōss⁹ i bios pubha de p
senti 9stat q' etiam scdm ma
trimo⁹ est sacrm sic ⁊ pm⁹ Ad
p'm go dd q' hoc i telligit' de sac
mento quod i ducit ppetuum

effcm tnt em si itedat sacrm
dat itelligi q pri non fuit effi
cax eff(ici)t fit pmo i iniria sed pz
de oibus sacmet q i primit cerac
tem sz illa sacra que habet effec
tum no recepitu pnt iterari
sz i iniria sed pz de pma z epma
vinclu matrimoniale tollit per
mortem illa fit i iniria sacrame
to si mulier post morte viri itera
to nubat ad 2m dd q 2m ma
trimonium cuius ise qsideratum sit e
etm sacrm tn i ordie ad pmu
lz aliq de defctu sacri qz non
lz plena significatio cu no sit vna
vni sicut e i unio xpi et ecce et
vni sicut e i unio xpi et ecce et
ideo hm de sene vndrio ascen
de hm deffne vndcio ascend
impeso tradiom sz hc e itelliget
qn secunde nupcie sunt secunde z
ex pte viri z ex pte mlieris si
eni virgo qtrahat cu eo q habuit
secundam vxorem nichilomin nupa
e sin dicuntur pstituat ei aliquo
significat certe i ordie ad pmas nup
cias qz xe z siebua continet spon
sam habeat lz tn plures psonas
desponsatas i una eccia sz eccia
non pt ee sponsa alti qz xpi
q ab ea cu demone fornicatur
nec e ibi unionum spuale z cpe
ht qn mulier 2a nubit nupcie no
bn dicuntur pp defctum sacri ad
dd q sc(un)do pfecti iberitur i sco
unio sz si qsidet no autem
si qsideratur i ordie ad precedentes
unionem z sic lz defctum sacri ad e
dd q 2m unionum i pedit sacrm
ordis cepti ad 4m dd lz de defctu
sacri z uo cepti est sciendum

Qui consuetudi
est de anexis ma
trimonio/ et pa de debi
ti reddicione/ 2o



de pluralitate vxorum 3o de byga
mia/ 4o de libello repudii/ quinto
de filiis illegittime natis. circa
primum queruntur septem po utrum
alter coniugum teneatur alteri debi
tum reddere 2o utrum debeat alicui
redde no petenti 3o utrum vxor
z vir i thoro sint equales/ 4o utru
unus sn qssu alterius possit votu emit
tere pr quod redditio debiti ipe
diatur vo utrum tpus i pediat de
biti peticionem/ vio utrum petens
tpe sacro peccet mortaliter viio
utrum reddere teneatur tpe festino

Ad pmum sic pceditur videtur q alt
coniugum no teneatur alteri ad red
dicionem debiti ex necessitate precep
ti/ nullus eni prohibetur assumpcioe
eukaristie pp hoc q preceptum
implet sed ille qui debitum vxo
ri reddit no pt carnes agni
edere ut jeron in lra dicit q redde
debitum non e de necessitate pre
cepti ad p qlibz pt licite abstine
a ihijs que sunt sibi nociva i pso
sed aliqui reddere debitu posteti
esset psone nocivum vel rone in
firmitatis vel rone solucionis iam
facte q videtur q licite possit debi
tum potenti negari ad p qcu
qz facit qt potestatem ad fa
ciendum aliud ad quod ex precep
to tenetur peccat ei i gr ex ne
cessitate precepti aliquis te
netur ad reddendum debitum videtur
q peccet si ieiunando vel alio
q peccet si ieiunando vel alio
corpus suu attenuando i po
tentem si reddat ad debiti
solucionem quod non videtur
verum ad p ultimum pp plures
ordinatur ad procreacionem plie

z educacoz ziter adiutatoz vite
sz lepra e 9 utraqz matimon sine
qz cu sit morb9 9tagiosy inter lep
sa no tenet cohabitare viro sito z
morbo propter ... impleta
qz vir lepso uxor debitu reddere
non tenetur ut vide. Cz 9 sic
sic e spcale du sui ita z virus
9iugu i statu altus ut pz ... 
sz siuo tetur ex mecessitate pcepti
duo pro debitum sinitur reddere
ut pz vo 3o reddat ad debitu tn
ut ... qz z vb9 9iugu ex neces-
sitate pcepti tenet altri debitum
reddere. Pz mrimon e ordinatu
ad fornicacionem vitandam ut petz
1 cor vii. Cz hoc no pt p matimon
fieri si vn9 altri no tenet debitu
reddere cu 9tinencia i ... go
reddere debitum est de necessitate
pcepti. Ad 4m dd qz mrimon pu est
isitutu i officiu nature z ideo
i actu ipi9 sinandi e nature mo
bis. pr qz iustitia ... 9cue
ratione ut i ... supplerit ad to
ratione ut i qd supplent ad to
... i dividu qz h corrupta
... ut pue aliqs i sepo ...
... ut pue aliqs z postmodu alti ... 
actur z postmodu alti de p ...
sua gicit z hic e z ordo caritatis
9 ... pficit. Et ideo cu uxor
i vio ptatem non habeat nisi
qnt ad 9uctioni non utitur no aut
qntu ad ea q pnt ad 9 pacione
... ordinata vir tenetur uxori de
bitu reddere i hijs q ad 9uene
iple spectant salua tame pue
psone i columitate. Ad 3m
qo dd qz aliqs i plens aliquod
pceptu pt reddi i habilis ad
ad sacru officiu psequendu
sed iudex qui hoiem ad mor
tem 9dempnat pceptu iplet
irregularis efficitur. Sili-

z ille qui pceptu i plens debi
tum soluit redditur i potens
ad diuina officia exequenda
no qz ille act9 sit pctm sz roe car
nalitatis ill9 actus z sic sz qz ma
gister dt 300 loqtur de tempe
cote no aut de alijs q pnt suo pu
dicio relinquedi qz pnt z ex deuo
cione dimittere z sumere corp9
xpi sine pcto. Ad 2m dd qz uxor
non hz ptatem i corp9 viri nisi
salua 9sistencia psone ipi9 ut
dcm est. vn si ultra exigit non
est peticio debiti sed i iusta ex
actio z ideo vir no te ei satis
facere. Ad 3m dd qz si aliqs
redditur i potens ad debitum
soluendu ex causa ex mrio
sequta puta cu pue debitu
reddidit z e i potens ad debitu
soluendu ulterius no hz mr petere
debitu z i petendo ulterius se magis
meretricem qz 9iugem exhi
bet. Si aut redditur i potens
ex alia causa si illa e licita
sic vir no te nec pt mr exige
si no e licita tunc petat z ipm
uxor si ppt hc i fornicatione labi
tur aliquo sibi i putat et ideo
tur aliquo sibi i putat et ideo
sz cptu pt dare operam ut vx
or 9tineat. Ad 4m dd qz lep
solvit sponsalia sz no mrimon
vn z uxor viro lepso tenetur
reddere debitu non tame te
ei cohabitare quia non ita ci
to i ficitur ex coitu sicud ex
fre quenti cohabitacione z qm ge
neretur i pua ple tamen
melius est ei sic ee qz penitus
non esse

D 2m sic pcedit vr qz
vir non tenet redde
debitum uxori no petenti

pceptum eum affirmatiuum non obli
gat nisi ad tempus determinatum sed
tempus determinatum solutionis debiti non
pot esse nisi quando debitum petitur
quod aliter soluere non tenetur ℞ de quolibet
debemus presumere meliora secundum michi
esse in coniugibus continere quando unio
vel quod nisi expresse debitum petat
debet vir presumere quod ei placeat
continere et sic non tenetur ei debitum
reddere ℞ sicut uxor secundum potestatem
corporis ita dominus in servum sed dominus non
tenetur servo servire nisi quando sibi ab
ipso imperatur ergo vir uxori reddere
debitum nisi quando ab eo exigitur
℞ vir pot aliquam uxorem exigere
pro tribus affirmare ne exigat ergo mul
to magis pot non reddere si non exi
gitur Sed contra in reddicione debiti
medicamentum prestat uxori contra
nequiciam sed medicus cum in febrientibus co
mmissus est morbo cum subueniret et
si ipse non petat ergo vir uxori non
petenti tenetur debitum reddere
℞ plures sunt conuersionis remedium
contra peccata subditorum adhibere et contra
contradicentibus sed reddicio debiti
est in bono ordinata contra peccata uxoris ergo
tenetur vir debitum reddere quamuis
et non petenti ℞ 1o dicendum quod petere
debitum est duplex unus expresse ut quando
verbis invicem petunt alio est peticio
debiti interpretata quando vir percipit per
aliqua signa quod uxor vellet sibi
debitum reddi sed propter verecundiam tacet
et sic non expresse petat ver
bis debitum tamen vir tenetur
reddere quando expressa signa in uxore
apparent volentis reddi debitum
Ad 2m ergo dicendum quod tempus determina
tum non est quando petitur sed quando
timetur ex aliquibus signis peri
culum ad quod vitandum ordinatur

Qo 63

debiti reddicio nisi tunc redditur
Ad 2m dicendum quod vir pot presumptionem habere
de uxore quando in ea contraria signa non vi
det quando videt tunc esset stulta presumpcio
Ad 3m dicendum quod dominus non erat verecundia
a servo petere debitum suum tunc sicut
uxor ab eo debitum coniugii si tamen
dominus non peteret vel propter ignoranciam
vel alia de causa nichilominus servus
tenetur implere si periculum immineret
hoc enim est non aduertere servire quod
apostolus servis mandat Ad 4m dicendum quod
vir uxorem auertere ne petant
debitum nisi propter aliquam racionabilem
causam et tunc et non debet cum
magna instancia auertere propter peri
cula imminencia

Dz 3 si sit precedit vir quod et
mulier non sunt in actu ma
trimonii equales Agens et est no
bilius paciente ut dicit Augustinus super genesim 12
quem ad literam sed in actu coniugali vir
se habet ut agens et femina sicut pa
ciens ergo non sunt in actu matrimonii equ
ales ℞ uxor non tenetur viro de
bitum reddere nisi petat vir ab
tenetur ut dictum est ergo non sunt pares
in actu matrimonii ℞ in matrimonio mulier
propter virum facta est ut patet Genesis 2o faciamus
ei adiutorium simile sibi sed illud
propter quod est alterum semper est principalius
ergo etc ℞ matrimonium principaliter ordinatur
ad actum coniugalem sed in actu
matrimonii vir est caput mulieris ut
patet 1 Corinthios 11o ergo non sunt equales
in actu predicto Sed contra est quod dicitur
1 Corinthios 7o vir non habet potestatem sui cor
poris et similiter de uxore dicit ergo sunt equa
les in actu matrimonii ℞ matrimonium
est relacio equiparancie cum sit con
iunctio ut dictum est ergo vir et uxor

sunt equales in actu matrimonii. Ad p^o
dicendum quod duplex est equalitas scilicet quantitatis
et proportionis. equalitas quantitatis
est que attenditur inter duas quanti
tates eiusdem mensure sicut bicubiti
et bicubitum. Sed equalitas proporti
onis est que attenditur inter duas
proportiones eiusdem speciei sicut dupli
ad duplum. loquendo ergo de prima
equalitate vir et uxor non sunt equa
les in matrimonio neque quantum ad actum
coniugalem in quo id quod nobilius est vir
debetur neque quantum ad dispensationem domus
in qua uxor regitur et vir regit
unus in qua uxor regitur et vir regit
Sed quantum ad secundam equalitatem sunt eque
les quantum ad secundam equalitatem sunt equa
les in utroque quia sicut vir tenetur in actu
coniugali et dispensatione domus ad illud
quod viri ita uxor viro ad id quod est
uxoris et sic dicitur (?) quod sunt equales
in petendo et reddendo debitum. Ad
secundum ergo dicendum quod quamvis agere sit nobilius
quam pati tamen eadem est proportio
patientis ad patiendum et agentis ad
agendum et propter hoc est ibi equalitas pro
portionis. Ad 2^m dicendum quod hoc est per
accidens vir enim qui nobiliorem partem
habet in actu coniugali naturaliter habet quod non
ita erubescat petere debitum sicut
uxor et inde est quod non ita uxor tenetur
reddere debitum non petenti viro sicut
vir uxori. Ad 3^m dicendum quod hoc dicit
quod non sunt equales absolute nam
sed quod non sunt equales secundum proportionem.
Ad 4^m dicendum quod quamvis caput sit prin
cipalius membris tamen sicut membra
tenentur capiti in officio suo ita
caput membris in officio suo et sic est
ibi equalitas proportionis.

Decimo sexto (?) queritur utrum vir
et uxor possint votum e-
mittere contra debitum matrimonii sine mutu-
o consensu. Vir enim et uxor equaliter

obligantur ad debiti solutionem ut dictum
est. Sed licitum est viro et uxori prohibere
accipere crucem in subsidium terre sancte quod est
sicut votum et uxori. et ideo tantum pro non
redditio debiti impediatur potest alter
coniugum sine consensu alterius votum preterea e-
mittere. Preterea non expectandum
in aliqua voto consensu alterius quia non potest
sine peccato dissentire quando alter con
tinentiam voveat vel saltem ad
tempus quod impedit profectum spiritualem
est peccatum ipsum. Sed ergo unus potest votum
continentie saltem vel ad tempus sine con
sensu alterius vovere. Preterea sicut in mat
rimonio matrimoniali requiritur debiti
redditio ita debiti petitio sed unus
potest sine consensu alterius vovere quod debitum
non petet cum in hoc sit sue potes
tatis quod pari ratione quod debitum non
reddet. Preterea nullus potest ex precepto
superioris cogi ad id quod non liceret
sibi simpliciter vovere quia in illicitis non
est obediendum sed prelatus superior po
sset precipere viro ut uxori ad tempus
debitum non reddet occupando eum
in aliquo servitio ergo hoc tempore posset
per se facere et vovere per quod a debiti
redditione impeditur. Contra
est quod dicit 1 Cor. 7^o nolite fraudare
invicem nisi ex communi consensu ad tempus
ut vacetis orationi. Preterea nullus
potest facere votum de alieno sed vir
non habet potestatem sui corporis sed uxor
ergo sine eius consensu non potest votum continentie
facere vel vovere simpliciter vel ad tempus.
Ad p^o dicendum quod vovere vox est ut
ipsum nomen ondit (?) voluntatis
tamen voluntatis est. Nam votum que nostre
subiacent voluntati quali(?) non
sunt ea in quibus unus alteri tenetur
et ideo in talibus non potest quis votum
emittere sine consensu eius cui tenetur

unde cum coniunx sibi invicem tene
antur in redditione debiti propter quod continen
cia impeditur non potest unus absque
consensu alterius continentiam vovere et si vo
verit peccat et non tenetur servare votum
sed agere penitentiam de voto male facto
Ad primum quod dicitur quod satis probabile est
quod uxor debeat velle continere ad tempus
pro subveniendo necessitati terre generalis
et ideo in huiusmodi negocio per quod crux
sibi datur iustitutum est quod vir possit
absque consensu uxoris crucem accipere sed
et posset dominus pro feudo aliquando feudi
tenet absque eius consensu militare nec ob
hoc subtrahit uxori proprium quia uxor
potest eum sequi nec est simile de uxo
re eo quod vir debet regere
uxorem et non econverso magis tenetur uxor
sequi virum quam econverso et si uxor eum
sequi non posset dispenseret
maritus periculo castitatis
privatam quam vir et cum melior esse
voluit et ideo uxor non potest huiusmodi votum
Ad 2m dicitur quod al
facere sine viri consensu
ter coniugum dissentientes voto continen
altera non peccat quia non dissentit ut
bonum illius impediat sed ne sibi preiu
dicium generetur Ad 3m dicitur quod circa hoc
est duplex opinio quidam enim dicunt quod unus
absque consensu alterius potest vovere quod non pe
tat debitum non autem quod non reddat
quia in primo utriusque est sui iuris sed non
in 2o sed quia si alter nunquam peteret
debitum ex hoc alteri nimio reddet
honerosum dum oporteret eum
semper debitum petendi subire ideo
alii probabilius dicunt quod neuter potest
vovere sine alterius consensu Ad 4m
dicitur quod si mulier accipit potestatem in
corpore viri salvo hoc in quo vir te
netur corpori suo illa que tenetur
ita etiam salvo hoc in quo tenetur alii
deo et ita sed uxor non potest debitum
petere a viro contra salutem sui cor
poris ita nec impediendo hoc in quo
duo tenentur sed propter hoc non potest dominus
prohibere quin debitum reddat
Articulus v si procedit videtur quod temporibus
sacris non debeat aliquis impediri
quin debitum petat tunc enim est subvenien
dum morbo quando invalescit sed potest esse
quod in die festo invalescit concupiscentia ergo
tunc debet ei subveniri per debitum reddendum
Praeterea non est alia ratio quare non possit petere
debitum in diebus nisi quia sunt orationi
deputati sed in illis diebus sunt hore
determinate orationi ergo aliis horis licet
debitum petere Sed contra sicut aliqua
loca sunt sacra quia deputata sunt sacris
ita aliqua tempora sunt sacra propter eandem
rationem sed in loco sacro non licet petere
debitum ergo nec in tempore sacro Respondeo dicendum
quod actus matrimonialis quamvis culpa
careat tamen quia rationem deprimit
propter carnalem delectationem hominem reddit
inceptum ad spiritualia et ideo in diebus
in quibus spiritualibus precipue est vacandum
non licet petere debitum Ad primum ergo dicendum
quod tempore illo sunt alia adhibenda ad
concupiscentiam reprimendam sed oratio et mul
ta alia huiusmodi que adhibent Ad 2m dicitur
quod quamvis non teneantur omnibus horis orare
tamen tenentur tota die se conservare ydo
neos ad orandum
Articulus vi si procedit videtur quod petens
in tempore sacro mortaliter peccat quia Gre
gorius dicit in primo dyal. quod mulier que in nocte
coniuncta est viro mane ad processione
veniens a dyabolo est arrepta sed hoc non esset
nisi mortaliter peccasset ergo etc Praeterea
quicumque facit contra preceptum divinum
mortaliter peccat sed dominus precepit Exo
xix° nolite appropinquare uxori
bus vestris tertia die sed cuius legem ac
ceptam ergo multo magis peccant mor
taliter si tempore quo sacra nove

logi i tendendum est in uxoribus suis ministrantur. Sed q° ulla circumstantia aggravat infinitum sz i debitum tempore et circumstantia quaedam que non aggravat infinitum ut faciat mortale quod alias esset veniale. Resp° dicendum q° petere debitum i die festivo non est circumstantia trahens in aliam speciem peccati nec potest i infinitum aggravare et ideo non potest mortale facere vel veniale si i die festo debitum petat sz tamen gravius est peccatum si sola delectatione ca petatur quam si ppter timorem quia quis sibi timens de lubrico carnis debitum petat. Ad primum q° dicendum q° non fuit punita mulier illa propter hoc q° debitum petivit ut reddidit sed q° postmodum se temere ad divina ingessit contra conscientiam. Ad 2m dicendum q° ex auctoritate illa non potest probari q° esset peccatum mortale sed q° sit i congruum. Ita enim ad reverentiam temporis abstinentia expectabant de necessitate praecepti i lege veteri q i carnalibus dabatur q i nova lege non exiguntur q° lex spiritualis.

D. viii sic proceditur videtur q° coniux non tenetur tempore festivo debitum reddere quia pariter consentientes pariter puniuntur ut patet Ro. 1°. Sed ille qui reddit debitum consentit petenti q° peccat g° et ipse peccat. Praeterea ex praecepto affirmativo obligatur ad orandum et ita ad aliquod tempus determinatum g° pro tempore illo i quo quis orare tenetur reddere debitum non debet sicut nec eo tempore quo tenetur temporali suo ad speciale obsequium. Sed contra est quod dicitur i canonica non licet fraudare invicem nisi ex consensu ad tempus g° nec qui petit reddendum est ei. Resp° dicendum q° cum mulier habeat potestatem i corpore viri quantum ad actum generationis spectat tenetur vir uxori debitum reddere quocumque tempore et quacumque

hora salva debita honestate que in talibus exigitur q° non oportet q° statim i publico reddat debitum. Ad primum g° dicendum q° quantum in se est non consentit sed illud quod ab eo exigitur invitus et cum dolore reddit et ideo non peccat. Hoc enim est propter lubricum carnis divinitus ordinatum ut semper petenti debitum reddatur ne aliqua occasio peccato detur. Ad 2m dicendum q° non est aliqua hora determinata ad orandum quin possit postea vel compensari i aliis horis et ideo obiectio non cogit.

---

# Circa considerandum

est de pluralitate uxorum circa q° quaeruntur v. Primo utrum habere plures uxores sit contra legem naturae. 2° utrum aliquando fuit licitum. 3° utrum habere concubinam sit contra legem naturae. 4° utrum accedere ad concubinam sit peccatum mortale. 5° utrum aliquando licitum fuit habere concubinam.

Ad primum sic proceditur videtur q° habere plures uxores non sit contra legem naturae. Consuetudo enim legi naturali non praeiudicat sed habere plures uxores peccatum non erat quando mos erat et ab Aug. dicitur i libro g° habere plures uxores non est contra legem naturae. Praeterea quicumque facit contra legem naturae facit contra praeceptum quia sicut lex scripta habet sua praecepta ita et lex naturae. Sz Aug. dicit q° habere plures uxores non erat contra praeceptum quia nulla lege erat prohibitum g° habere plures uxores non est contra legem naturae. Praeterea matrimonium praecipue ordinatur ad prolis generationem sz unus potest ex pluribus prolem accipere plures fecundando g° non est contra legem naturae habere plures uxores. Praeterea ius naturale est quod omnia animalia natura docuit ut i principio digestorum dicitur sed natura non docuit hoc omnia

mulla quod sit una unius tamen unus mas
in ratione multis pluribus feminis con-
iungatur quare non est contra legem nature
habere plures uxores. Probatur quia philosophus
xv de animalibus in generatione plus mas
se habet ad feminam sicut agens ad
patiens et artifex ad materiam
sed non est contra ordinem nature quod unum
agens in plura patientia agat aut
artifex ex diversis materiis operetur
ergo nec est contra legem nature quod unus
mas plures uxores habeat. Sed contra
illud precipue videtur esse de iure naturali
quod homini in prima institutione inditum est sed
quod sit una unius in prima institutione huma-
ne nature est ei inditum ut patet genesis 2o
erunt duo in carne una ergo est de lege
nature. Preterea contra legem nature est
quod homo se ad impossibile obliget et ut quod
semel datum est alteri detur sed homo contra-
hens cum una uxore sui corporis potestatem
sibi tradit ut necesse sit reddere debi-
tum cum petierit ergo contra legem est si postea
alteri alterius potestatem sui corporis tra-
dit quia nemo posset simul utrique reddere
debitum si simul peterent. Preterea de le-
ge nature est quod tibi non vis fieri al-
teri ne feceris sed vir nullo pacto vel-
let quod uxor alium virum habeat ergo contra
legem faceret nature si uxori aliam
superduceret. Preterea quicquid est contra naturale
desiderium est contra legem nature sed
zelus viri ad uxorem et uxoris ad virum
naturalis est quia in omnibus invenitur igitur
cum zelus sit amor non patiens consor-
tium in amato videtur quod contra legem
nature sit quod plures uxores habeat
unus vir. Respondeo dicendum quod omnibus naturalibus
insunt quedam principia quibus non solum
operationes proprias efficere possunt sed quibus
et eas convenientes fini suo reddant
sive sint actiones que consequuntur
rem aliquam ex natura sui generis
sive consequantur ex natura

speciei ut magnetem competit ferri de-
orsum ex natura sui generis et tra-
here ferrum ex natura sue speciei. Sicut
autem in rebus agentibus ex necessitate nature
sunt principia actionum ipse forme a
quibus operationes proprie prodeunt convenientes
fini ita in hiis que cognitionem participant
principia sunt agendi cognitio et appe-
titus unde oportet quod in vi cognitiva sit
naturalis conceptio et in appetitiva naturalis
inclinatio quibus operatio conveniens generi sive
speciei reddatur competens fini. Sed quia
homo inter cetera animalia rationem finis
cognoscit et proportionem operis ad fi-
nem ideo naturalis conceptio est ei indita
qua dirigitur ad operandum convenienter que
lex naturalis vel ius naturale dicitur. In ce-
teris autem estimatio naturalis vocatur
bruta enim ex vi nature impelluntur
ad agendum convenientes actiones
magis quam regulentur quasi proprio arbitrio
agentia. Lex autem naturalis nichil aliud
est quam conceptio homini naturaliter indita
qua dirigitur ad convenienter agendum
in actionibus propriis sive competant ei ex
natura generis ut generare et come-
dere et huiusmodi sive ex natura speciei ut
ratiocinari et huiusmodi. Omne autem
quod actionem inconvenientem reddit fini
intento quem natura ex opere aliquo intendit
contra legem nature esse dicitur. Potest autem
actio esse non conveniens fini vel principali
vel secundario et sive sic sive sic hoc
contingit dupliciter uno modo ex aliquo quod
omnino impedit finem ut nimia super-
fluitas aut defectus comestionis
impedit salutem corporis quasi principalem
finem comestionis et bonam habitu-
dinem in negotiis exercendis que est
finis secundarius alio modo ex aliquo
quod facit difficilem aut minus de-
centem perventionem ad finem principalem
vel secundarium sicut inordinata come-
stio quantum ad tempus indebitum

si g° actio sit i conueniens fini quasi omnino
prohibens finem principalem directe
per legem nature prohibetur primis pre
ceptis legis nature que sunt i operabilibus
sicut sunt conceptiones communes i specula
tiuis / Si autem sit i conpetens fini se
cundario quocumque modo aut ex parte ut
faciens difficilem vel minus conue
nientem peruentionem ad ipsum prohibe
tur non quidem primis preceptis legis nature
sed secundis que ex primis deriuantur
sicut conclusiones i speculatiuis ex principiis
per se notis fidem habent / et dicta
actio contra legem nature esse dicitur
matrimonium ergo habet pro fine principali prolis
procreationem et educationem qui quidem
finis conpetit homini secundum naturam
sui generis / unde et alijs animalibus
est quia ut dicitur 19 ethicorum et bonum
matrimonium assignatur proles sed pro
fine secundario ut dicit philosophus habet
i hominibus solum communicationem operum
que sunt necessaria i vita et secundum hoc fidem
sibi inuicem debent que est unum de
bonis matrimonii habet ulterius alium
finem i quantum i fidelibus est scilicet signi
ficationem Christi et ecclesie et bonum ma
trimonii dicitur sacramentum / unde primus
finis videtur in homine i quantum
est animal 2° i quantum est homo 3° i quantum
est fidelis pluralitas uxorum neque
[illegible] totaliter tollit neque aliqualiter
impedit primum finem cum unus uir
sufficiat pluribus uxoribus fecundandis
et educandis filijs ex eis natis sed
secundum finem etsi non totaliter tollit tamen
multum impedit eo quod non facile
potest esse pax i familia ubi uni viro
plures uxores iunguntur cum non pos
sit unus vir sufficere ad satisfa
ciendum pluribus uxoribus ad votum
et quia communicatio plurium i uno
officio causat litem sicut figuli
corrixantur ad inuicem et similiter plu
res uxores unius viri / tercium

autem finem totaliter tollit eo quod
sicut Christus est unus ita ecclesia una et
ideo patet ex dictis quod pluralitas u
xorum est quodammodo contra legem nature
quodammodo non / Ad primum ergo dicendum quod con
suetudo non preiudicat legi nature
quantum ad prima precepta que sunt quasi
quasi conceptiones communes i specu
latiuis sed ea que quasi ex istis trahun
tur ut conclusiones consuetudo auget
ut dicit Augustinus i 3° confessionum et similiter etiam
minuit et huiusmodi est preceptum legis de
unitate uxoris / Ad 2m dicendum quod sicut
Tullius dicit res a natura profectas et a
consuetudine approbatas legum metus
et religio sanxit / unde patet quod illa
que lex nature dictat quasi ex primis
principijs legis nature deriuata
non habent vim coactiuam per modum
precepti absolute nisi postquam lege
diuina et humana sancita sunt et hoc
est quod dicit Augustinus quod non faciebant contra
legem precepti quod nulla lege
erat prohibitum / Ad 3m patet solutio
ex dictis / Ad 4m dicendum quod ius naturale
multipliciter accipitur primo aliquod
ius dicitur naturale ex principio quia a natura
est inditum et sic diffinit Tullius i 2°
rethoricorum ius nature est quod non
opinio genuit sed quedam lex quam
i natura inseruit / et quia i rebus
naturalibus dicuntur aliqui motus naturales non
quia sint ex principio intrinseco sed quia
sunt a principio superiori mouente sicut
motus qui sunt i elementis ex impressione
corporum celestium naturales dicuntur
ut dicit Commentator i 2° celi et mundi / ideo
ea que sunt de iure diuino dicuntur esse de
iure naturali cum sint ex impressione
et infusione superioris principij scilicet dei
et sic accipitur ab Ysidoro qui dicit

q̄ iure nāle ē q̄d i lege ꝛ i euāo
ɔtinent' 3o dr̄ iure nāle non
solū acpiᵘ s3 a nā q̄ de nālibꝯ
est ꝛ q̄ natura q̄t vom diuidit
a qua ho ē homo ideo strictissimo
modo accipiendo iure nāle ē illud
q̄d ad hoīes tm̄ ptīet ꝛ sit sit de
dictamie nālis rōis nō dr̄ esse
de iure nāli s3 a tm̄ que nālis
racio dictat ex sine que sit hoī
ꝛ hīs q̄ q̄a ꝛ de bur dicta dissᵒ
s̄ iure nāle ē quod natā oīa
ꝛ talia docuit pluralitas 9o ux
ex sepius no sit q̄t iure nāle 3o
acceptum est tm̄ 9t iure na
turale 2o accept9 q̄a iure
diuo phibetur ꝛ ꝯtam̄ ꝯ iure
nāle pmᵒ accepti ut ex dict̄
p3 q̄ natā dictat aliom p̄ mō
ꝯueniencem spēi sue bu ꝛ q̄ueda
talia i q̄bꝯ ad educacōnē pl̄is req
ritur sollicitudo vtriusq3 s. maris
ꝛ femine nāli istictu sruant̄ io
mrōm viu ad vnā sc3 p3 i turture
ꝛ columba sed q̄a vices i dicte
i ꝯrā videtur ostēre q̄ plu
ralitas uxoꝝ sit ꝯ pma p̄ncia
legis natue io ideas ꝛ ꝛ ꝛ ad
vm q̄ natā huāna absq3 oī de
sctū istituta est ꝛ io nō sōm sit in
dita ei illa s3 cꝯ mrōnis finis
pncipal ee non sit sed et illa s3
q̄ius scdarijs finis mrōnis s3
difficultate hīt no poss3 ꝛ h' mō
hoī i sua sui istitucōe hīt vnaꝫ
uxorem licuit Ad vm dr̄ q̄ vir
no dat sui corpis ptātem uxori
q̄tū ad oīa s3 solū ad illa que
mrōnis req̄rit nō aut req̄rit
mrōnem ut q̄libꝫ tpe uxori peten
ti vir debitū reddat nisi ad id
ad q̄d mrōnem pᵒ ē istitutum
s. bonū pl̄is ꝛ hoc ē ꝯtm̄
sufficit ad pregnacōem requiritur
aut h' mrōnem i q̄tū cadit sub
diui istitutu q̄d ē scdarijs ipiꝯ
finis ut q̄libꝫ tpe debitū petēti
reddatur ꝛ p3 q̄ accipiens uxo
res no se obligat ad i pōle pūle
fine mrōnis et ideo pluralitas
uxoꝝ no ē ꝯ pcepta legis nature
Ad vm dr̄ q̄ id pceptu legis na
ture quod tibi no vis fi alteri ne
feceris debꝫ itelligi eade pporcōe
suata no em̄ si platꝰ no vult
sibi resisti a sibdito ipe resistere
sbdito no debet ꝛ ideo no oportet
q̄ ex vi illiꝰ pcepti q̄ si d vir non
vult q̄ uxor sua heat plures
ꝛ alios viros q̄ ipe no heat alias
uxores q̄ vnū viꝝ hīe plures
no ē q̄t pceptu legis nāle ut dom̄
ē s3 vnam uxoꝝ plures viros est
ꝯ pceptu legis nāe eo q̄ pl̄is q̄tū
ad aliq̄ i peditur totalr bonū
pl̄is q̄ ē p̄ncipalis mrōnis finis
pl̄is q̄ ē p̄ncipalis mrōnis finis
In bono em̄ pl̄is itelligit no
solū p̄creacō s3 ꝛ educacō ipa ē q̄
pᵐ p̄creacō p̄ ꝛ educacō ipa ē q̄
creacō pl̄is ꝛ si no totalr tollat̄
q̄ 9t post i pgnacōem p̄ncipal iteꝝ
mulierem i pgnari ut dr̄ i lr̄ de
aīalibꝯ tamen nātu i pedit q̄a
vix pt accidere q̄n corrupto ali
q̄d ꝯtm̄ ad vtrumq3 fetum q̄
ad alterū sed educacō totaliter
tollitur q̄ ex h' q̄ vna mulier
plures viros hīret seq̄ret i certi
tudo pl̄is rō p̄ris cuiꝰ cura ne
cessaria est i educando et ideo
nulla lege vel ꝯsuetudie ē pmis
sum vnam mulierem hīre plures vi
ros s3 ꝯ9o Ad vm dr̄ q̄ nālis
i clinacō i appetitu seq̄ naturam
ꝯiūctōem i ꝯiunctōe ei q̄ no est
ita ꝯtra cōnem naturam

quod vir habeat plures uxores ideo af-
fectus uxoris non sufficienter refugit con-
sortium unde sicut eius ... ita tamen in
hominibus quam in aliis animalibus ...
maior zelus ad feminam quam eius
Ad 2um sic proceditur videtur quod habere plures
uxores non potuit aliquando esse
licitum quia secundum philosophum 5 ethicorum ius na-
turale semper et ubique habet eandem potentiam can-
... sed iure naturali prohibetur plu-
ralitas uxorum ut ex dictis patet ergo sicut
modo non licet ita numquam licuit
Praeterea si aliquando licuit hoc non fuit
nisi quia per se licitum erat vel per aliquam
dispensationem licebat si primo sic
et modo licitum esset si secundo modo
hoc esse non potest quia secundum augustinum deus cum sit
conditor naturae non facit aliquid contra rationes
naturae quas ipse in natura seminavit cum ergo naturae
deus seminaverit quod sit unus unius
videtur quod ipse contra hoc numquam dispen-
savit Praeterea si aliquid est licitum ex
dispensatione hoc non licet nisi illis
quibus dispensatio fit non autem legitur
aliqua dispensatio generalis in lege omnibus
facta cum tamen omnes qui volebant
plures uxores acciperent in veteri
testamento nec ex hoc reprehendebantur
a lege vel a prophetis quod fuit ex dispen-
satione licitum Praeterea ubi est eadem
causa dispensationis debet eadem
dispensatio fieri sed causa dispen-
sationis non potest alia poni nisi mul-
tiplicatio prolis ad cultum dei quae et nunc
est necessaria ergo adhuc dicta dispen-
satio duraret praesertim cum non le-
gatur revocata Praeterea in dispen-
satione non debet praetermitti maius
bonum propter minus bonum sed fides
et sacramentum quae non videntur posse
servari in matrimonio quo unus pluribus
uxoribus coniungitur sunt melio-
ra quam prolis multiplicatio ergo intuitu

huius multiplicationis dispensatio prae-
dictis fieri non debuisset Sed contra gal 3o
dicitur lex propter transgressiones posita
est ut scilicet eas prohiberet sed lex vetus
facit mentionem de pluralitate uxo-
rum sine aliqua eius prohibitione ut patet deuteronomii
xx si habuerit homo duas uxores
ergo habendo duas uxores non
erant transgressores et ita erat lici-
tum Praeterea hoc idem eius de sanctis
patribus quod plures legitur habuisse u-
xores cum deo essent acceptissimi
sicut Iacob et David et plures alii ergo a-
liquando fuit licitum Respondeo dicendum quod sicut
ex dictis patet pluralitas uxorum esse dicitur
contra legem naturae non quantum ad prima
praecepta eius sed quantum ad secunda quae quasi
conclusiones a primis praeceptis deriventur
sed quia actus humanos variari oportet secundum
diversas conditiones personarum et temporum
et aliarum circumstantias ideo conclusiones
praedictae a primis legis naturae praeceptis
procedunt ut in pluribus efficaciam habe-
re non tamen semper sed in maiori parte talis enim est tota
materia moralis ut patet per philosophum in libro
ethicorum et ideo ubi eorum efficacia de-
ficit licite ea praetermitti possunt sed
quia non est facile determinare huiusmodi varie-
tates ideo illi ex cuius auctoritate lex
efficaciam habet reservatur ut licen-
tiam praebeat legem praetermittendi in
illis casibus ad quos legis efficacia
non extendi se debet et talis licentia
dispensatio dicitur lex autem de unitate
uxoris non est humanitus sed divinitus
instituta nec umquam verbo vel littera
tradita sed cordi impressa sicut et
alia quae ad legem naturae qualitercumque
pertinent et ideo in hac a solo deo dis-
pensatio fieri potuit per inspirationem
internam quae quidem principaliter patribus
sanctis facta est et per eorum exemplum ad alios
derivata est eo tempore quo oportebat

propterea nature preceptum permittit ut
maior esset multiplicatio prolis ad cultum
dei educande / sic cum principalior
finis magis observandus est quam secundarius
Sed cum bonum prolis sit principalior
finis ubi prolis multiplicatio natura dat
et negligi ad tempus impedimentum quod
posset secundariis finibus evenire ad
quod removendum preceptum prohibens plu-
ralitatem uxorum ordinat ut ex dic-
tis patet / Ad 3m gradum dicendum quod ius
naturale sic absolute conveniens est sed
eandem potius sed per accidens propter
aliquod impedimentum quod est talium
sit variari sicut philosophus exemplum ponit de
aliis rebus naturalibus sic cum tamen
dextra est melior quam sinistra secundum
naturam sed per aliquod accidens contingit
esse aliquos ambidextros quod natura una
variabilis est et sic de naturali iusto ut
videtur philosophus / Ad 2m dicendum quod in
dicitur quoniam de diversis dici-
tur quod nunquam licuit alicui habere plures
uxores sine dispensatione propter alias ipsa
[illegible] habitam vel tamen talis dis-
pensatio datur quod omnes quas de
natura conveniunt sed sit eas quia
omnes ille non sit ordinate ad se
sed ut in pluribus datum est sicut non est
necessarium quod aliquid accidit in rebus naturalibus
miraculose preter ea que frequenter
solent evenire / Ad 3m dicendum quod quia
est lex talis et est dispensatio legis
et quia lex nature est cordibus
impressa non oportuit dispensatorem
esse quod ad legem nature pertinent
legem scriptam dari sed per internam
dispensationem fieri / Ad 4m dicendum quod
veniente Christo fuit tempus plenitu-
dinis gratie Christi per quam cultus dei
in omnes gentes spirituali propagatione
diffusus est et ideo non est eadem ratio
dispensationis que erat ante Christi adventum
quando cultus dei carnali propagatione
multiplicabatur et conservabatur / Ad
dicendum quod plures quod est bonum unionis in-
cludit fidem ad unam sponsam quod sic
quod plures expectabat ad cultum dei et
tamen ponitur unionem bonum fides
autem ad unam sponsam est potior
quam fides uxoris que potest bonum una-
tionem et unam significat quod pertinet ad sacra-
mentum significationis ad fidem ergo magis ordinatur
et ideo non est contra bonum plu-
ralitas duabus uxoribus nec
tamen bona tollitur quod et fides ma-
net ad plures et sacramentum aliquomodo
quod communio non sufficit et ideo Christi ad
ecclesiam et tamen est una sufficit ta-
men dispensatio gradum in terra per plura
litatem uxorum quod quidem non sunt et in
terra militante sed et triumphante
est etiam illorum memoria aliquo signi-
ficat coniunctionem Christi ad ecclesiam non
solum militantem ut quidam
dicunt sed et triumphantem in qua sunt
diverse mansiones

Ad 3m sic proceditur videtur quod habere
concubinam non sit contra legem
nature leges enim canonice non
sunt de lege nature sed firmu-
tas prohibetur concubinatus ... et alia
cerimonialia legis que ad tempus
in veteribus exigentibus ponebantur
quod fornicatio simplex quod est accessus
ad concubinam non est contra legem
nature / Preterea ius positivum a naturali procedit
ut dicit Tullius sed secundum ius
positivum fornicatio simplex non prohi-
betur imo potius in penam
secundum antiquas leges mulieres

lupanaribus tradende condempnabat
quod hic concubitus non est contra legem nature
Preterea lex non prohibet quin illud quod
datur simpliciter possit dari ad tempus et sic quod
sicut una mulier possit dare viro solum
ad tempus potestatem sui corporis ut
ea utatur licite quando voluit quod non
erit contra legem nature si dederit
potestatem sui corporis et ad horam
Preterea quilibet re sua utitur ut vult nec
facit iniuriam sed cum illa est res duorum
... si duo ea utantur ad libitum nulli
facit iniuriam et ita hic concubinatus
non est contra legem nature Preterea quilibet potest al-
teri dare quod suum est sed uxor habet
potestatem in corpore viri ut patet in corinthiis
quod si uxor velit viro potest alteri mulieri
concedere pro precio Et contra quia secundum leges
filii qui de concubina nascuntur sunt
incapabiles sed hoc non esset nisi concubitus
aliquo crimine esset viciatus ergo hic
concubinatus est contra legem nature Preterea
matrimonium est naturale sed hoc non esset si prime
conditio legis nature non possit con-
iungi vir et mulier preter matrimonium quod contra legem non
est concubinatus hic Respondeo dicendum quod illa
actio dicitur esse contra legem nature que
non est conveniens fini debito prime quia
non ordinat ipsum per actionem agentis
sive quia de se est improportionata illi fi-
ni sicut finis autem quem natura ex tali
concubitu intendit est proles procreanda
et educanda et ut hoc bonum quereretur
posuit delectationem in concubitu ut con-
statur et quicumque concubitu utitur
propter delectationem quod in ipso est non refe-
rendo in finem ... intentum contra na-
turam facit et sic et verius est
talis concubitus qui ad debitum finem
convenienter ordinari possit et quia res
ad finem pluribus indiget tamquam ad op-
timo sed conducto unione ...

bona nomen accepit quod per mat-
rimonium prius queritur ita concubi-
nomen illa coniunctione exprimitur
que solus concubitus propter se ipsum queritur
et si talis quisque ex tali concubitu
proles generatur non tamen est conveniens ad
prolis bonum in quo non solum intelligitur
ipsius procreatio per quam proles esse acci-
pit sed et educatio et instructio per quam
accipit nutrimentum et disciplinam a pa-
rentibus ... parentes proli tene-
tur sed prima vero educatio ... debeat sed lon-
gum tempus exigit lex nature ut
pater et mater per longum tempus commaneant
aut ad subveniendum proli ubi aves
que coniunctum pullos nutriunt ante
completum nutritionem non separantur a
mutua societate quam incipit a con-
cubitu ... in concubendo si autem ob-
ligatio ad commanendum feret ... mar-
to ... facit et ideo patet quod accedere
ad mulierem non iunctam sibi unione qua
concubitus vocatur est contra legem nature
Ad primum quod dicendum quod in gentibus quantum
ad multa lex nature obfuscata erat
unde accedere ad concubinam malum non
reputabat sed passim fornicationes
quasi res licita utebantur sed et talis
quod ... contra cerimonias iudeorum quam
... non esset contra legem nature et
ideo apostoli immiscuerunt prohibicionem
fornicationis cerimonialibus propter differentiam
legum que erant inter utrosque iudeos
et gentiles Ad secundum dicendum quod ex
dicta obscuritate scilicet quamvis dicti
sunt gentiles deo debitam gloriam
non reddentes ut dicitur Romanos primo
lex illa periisset et non existimetur
legis nature contra pravitate religionis
... lex illa corrupta est
Ad tertium dicendum quod in aliquibus sed nichil

i gucione seqtur si vero aliquam
qui de istate sz alte pmis tradat
ita et ut sitradat ad tpus et non
tu e contra legem nate ita cunt non
e opposito et io vo no seqt Ad
dm qm i pmia justicie opponitur
lex cunt nalis no sm i justiciam
sz et opposita oim dictu sed contra lege
ne e qd ab i moderate comedat
quie talis rebus btens pus illi
i juriam faciat et p illa qui
vis sit res dnu ad obsequi no est
tn res pria adiu cubitum et no iter
e qlitervis sz ve sua btat facile
ei talis i juriam pli qdande ad
tu bonu no sufficeretur talis con
traio ordiatur ut dm e ad v. dm
qd mler habet qtitens itempe cum
no pms optu adora sz sm optu ad
miriom et io no pt qt bonu mat
mon corp sui alti trade
Ad ius sic pce qd carnale adqu
bitum no sit pctm morle
mas cu pctm mendacii qd fornicat
simpx qd pz exhet qd judae q forn
simpx qd thamar co
tatis non horruit tu thamar
mittere recusaunt mendacium d
ete mendacium arguere nos no potu
erit sed mendacium no sit e pctm
mortale go neqz fornicato simpx
Pctm morle morte puniri
sz sed lex vetus no puniebat gen
bitu qtubie morte nisi i aliquo
casu ut pz deu xxij go no e pctm
mortal ut pz Pctm carnalia sic mi
nore culpe spualia pcta sz no dns
supbia et auaricia e pctm morle
go no dns fornicato que e pctm
carnale est morle Pctm ubi est
maior i citamentu ibi e mis pctm
qd magis pcat q minori teptatore
dicitur sz qupia maxime istigat
ad bellum go tu actu gule no sit
pctm morle nec fornicatio
simpx est pctm morle pctm sz sola

pctm mortalia Cunta dnu ut pz
thob ii^o attende tibi ab oi fornicatoe
et pter uxore tua nunq paciaris cri
men scire Pr nichil excludit
a regno dei nisi pctm morle sz for
nicatores excludunt a regno dei ut
pz i corinthios qd fornicato simpx e pctm
morle Ad o dm qd sic illi actus ex sua
o gne sunt pcta mortalia p qs fedus
amicitie hois ad deu et hois ad hoi
nem violatur hi vo sic qt duo pre
cepta caritatis que e aie vita et io
cu qtubitu fornicarius tollat de
bitam ordiatoz ad plem qui nato
ex qtubitu itendit non e dubiu
qd fornicato simpx de sui toe e pctm
morle et si lex scripta no eet Ad pm
g dm qd sicpter homo qui no vi
tat pctm morle vitat aliqd pec
catu veiale adqz nobz tu itu
uentu zeta et iudite medam vi
tarunt fornicatoz no vitae quie
p mendacium puniosi fuisset i juria
sub carnexam sic puissi no vedi
disset Ad 2^m dm qd pctm morle
qz morte tpali punitur sz qz puniet
etia sunge et furtu qd e pctm
morle i tn no punitur plegeres
morte tpali morte et ista e desoru
tate Ad 3^m dm qd no qlibz motus pctm
supbie e pctm morle ita ut qlibz
motus luxurie et hoc sic pcta vel
aliet et qz qlibz motus veniat ita
tn aliqi luxurie actus sunt pcta mor
talia aliquibus motibus supbie ueni
alibus co existentibus i ubi qtuy
dnii stelligi qpato vicios f genus
no qpatu ad singulos actus Ad 4^m
dm qd illa circustancia effitacior est
ad aggrauandu que magis appro
quat ad spem pcti sz n tptatio
fornicatoe ex magtitude icita
menti diminuatur tamen ex
iu q que est qualitatem habet

maiorem quam corporalia comestio-
cum sit quod ea que pertinent ad fomentum
fedi concupiscentie habitue ratio non
sequitur.

Ad v. sicut predictum est quod aliquando lici-
tum fuit concubinam habere sicut
cum habere unam uxorem est de lege
nature ita non habere concubinam sed ali-
quando licuit plures uxores habere et habere
concubinam. Tamen non potest aliqua simul
esse ancilla et uxor secundum legem ex hoc
quod uxor ancilla libera reddebatur
sed aliquam commixtionem deo leguntur
ad patres accessisse ancillas sicut Abra-
ham et Iacob que non ille erant uxores
et aliquando licuit concubinas habere. Sed
illa que in uxorem ducatur non potest esse et
filii eius debent esse heredes patris sicut Abra-
ham eiecit Agar et filium eius qui non fuit
heres quia non fuit uxor Abrahe.
Sed contra ea que sunt contra precepta decalogi
nunquam licuerunt. Sed habere concubi-
nam est contra preceptum decalogi, scilicet non
mechaberis, ergo nunquam fuit licitum.
Preterea Ambrosius dicit in libro de patriarchis
viro non licet quod mulieri non licet. Sed mu-
lieri non licuit unquam adulterium viro relicto
dimisso viro alteri se coniungere, ergo nec li-
cuit unquam concubinas habere. Preterea
quod Rabi Moyses dicit quod ante tempus legis
fornicatio non erat peccatum, quod probat
ex hoc quod Iudas cum Thamar concubu-
it sed ista ratio non cogit, non enim necesse
est filios Iacob a peccato excusare cum
accusati fuerint apud patrem crimine pessi-
mo et in Ioseph vendendo consenserunt.
Et ideo dicendum quod cum habere concubinam non
uxorem iniustum sit contra legem nature illo
tempore sed si licitum fuit uel ex dispen-
satione sicut enim concubinas habere
cum ea que non est iuncta nobis
est contra bonum prolis quod
est principalis finis matrimonii, ideo
est contra precepta legis non quod dispen-
sationem non recipiunt ubi ...



legitur in veteri testamento aliquos concubi-
nas habuisse quos necesse sit a peccato
excusari oportet eas uxores fuisse
et tamen concubinas dici quia aliquid habebant
de ratione uxoris et aliquid de ratione concubine.
Secundum enim quod matrimonium ordinatur ad prin-
cipalem finem qui est bonum prolis
uxor viro coniungitur indissolubili con-
iunctione vel saltem diuturna ut
ex dictis patet et in hoc non est aliqua dis-
pensatio sed quantum ad finem qui est dispen-
satio familie et communicatio operum uxor est
socia ... sicut socia ex hoc deficie-
bat ... quare concubine vocabantur.
Nullus enim poterat esse dispensatio cum
sit secundarium matrimonii finis et
ex hoc pertinebat ad statum concubine
... concubine vocabantur. Ad pri-
mum ergo dicendum quod habere plures uxores non est contra
prima precepta legis nature et precepta eius sed habere
concubinas ratio non sequitur. Ad 2m
dicendum quod antiqui patres causa dispensationis
quia plures habebant uxores ad concu-
binas accedebant uxoratio (?) concu-
binas accedebant. Concubine enim ad illam
erant sicut uxores quantum ad illam
... que respicit secundarium finem
matrimonii, concubine opponitur cum non
sit ... ad
possit tamen esse socia et ancilla. Ad
3m dicendum quod sicut in lege Moysi per dispensa-
tionem licebat dare libellum repudii
ad vitandum uxoricidium ut dicetur
ita ex eadem dispensatione licuit A-
brahe intrare ad Agar ad significandum
misterium quod Apostolus explicat Gal. ...
... et ille filius heres non fuit ... 
misterium pertinet et quia ... filius libe-
re non fuit ut patet ... sicut
et ... misterium ... fuit ut filii Iacob
... heredes
... ut Augustinus dicit quia Christus nascitur
... filii tamen ... per
malos ... sunt quamvis per malos
ministros quod per ancillas signatur.

Eiusdem considerandum
est de bygamia et

irregularitate ex ea contracta / et circa hoc querunt v. Primo an ille bigamie que est ex hoc quod aliquis duas uxores successive habuit sit irregularitatis annexa. 2° utrum irregularitatem contrahat qui simul vel successive duas uxores habuit. 3° utrum irregularitas contrahatur ex hoc quod quis uxorem non accepit virginem. 4° utrum bigamia per baptismum solvatur. 7° utrum cum bigamo non liceat licet dispensare.

Ad primum sic proceditur videtur quod illi bigamie que est ex hoc quod aliquis duas uxores successive habuit non sit irregularitas annexa quia multitudo et unitas consequuntur ens quia ens et unum convertuntur nulli ergo aliquis sed ille qui successive habuit duas uxores quando una est alia non esse ergo ex hoc non efficitur bigamus non unius uxoris vir quod per apostolum ad episcopatum prohibetur.

Preterea magis signum incontinentie apparet in eo qui plures uxores fornicarie cognovit quam qui plures uxores successive habuit sed ex primo non efficitur ad irregularis ergo nec ex secundo.

Preterea si bigamia irregularitatem causat aut hoc est ratione sacramenti aut ratione carnalis copule sed non ratione primi quia si sic aliquis cum virgine contraxisset per verba de presenti et ea mortua ante carnalem copulam subsequentem duceret aliam efficitur irregularis quod est contra decretalem innocentii super verbo sacrificii quod si hoc et qui plures fornicario concubitu cognovisset irregularis esset ergo nullo modo bigamia irregularitatem causat.

Sed contra est quod ad sacramentum ordinis ministri sacerdotes construuntur qui alios sacra ministrare debent nullum defectum in sacramento pati debent deficit autem in sacramento qui sicut sacramentum integre non invenitur salvatur ex quo ecclesia christi ad ecclesiam que est una ad unam ordinantur ad perfectam significationem sacramenti quod vir sit tantum unius vir et uxor tantum unius

uxor et ideo bigamia que hoc tollit irregularitatem inducit et sunt iiii modi bigamie primus est cum quis plures habet uxores de iure successive 2° cum simul habet plures unam de iure aliam de facto 3° cum habet plures successive unam de iure aliam de facto 4° cum quis viduam ducit uxorem et omnibus hiis est irregularitas adjuncta alia autem ratio quicumque assignatur quod illi qui accipiunt sacramentum ordinis maxime spiritualitas debet apparere tum quia spiritualia et alia ministrant scilicet sacramenta tum quia spiritualia docent et spiritualibus occupari debent unde cum concupiscentia maxime spiritualitati repugnat per quam totus homo caro efficitur non debet aliquod signum incontinentie permanere in eis apparere quod quidem apparet in bigamis qui una uxore contenti esse noluerunt tamen prima ratio est melior.

Ad primum ergo dicendum quod multitudo plurium uxorum simul existentium est multitudo simpliciter et ideo talis multitudo totaliter significationi sacramenti repugnat et propter hoc tollit sacramentum sed multitudo uxorum successive est multitudo secundum quid et ideo non tollit significationem sacramenti totaliter nec sacramentum evacuat quantum ad suum esse sed quantum ad suam perfectionem non reperitur in ea que requiritur in hiis qui sunt sacerdotes dispensatores.

Ad 2 dicendum quod quamvis sit in fornicariis maioris incontinentie signum non tamen ex hoc significatio deficit quia per fornicationem unus alteri non sacramentaliter obligatur et ideo non est defectus sacramenti.

Ad 3 dicendum quod sicut dictum est bigamia causat irregularitatem in quantum tollit perfectam significationem sacramenti que quidem consistit in unione animorum que sit per consensum et in unitate corporum et ideo ratione utriusque simul opor-

esse bygamiam que irregularitatem
facit. Sed per decretale in novem verbis
obligatur ei quod magister in littera dicit per quod solo
consensu per verba de presenti sufficit ad irre-
gularitatem inducendam.

Distinctio 27 sequitur. Parte videtur quod irregula-
ritas non sit annexa bygamie.

Quod contingit exemplum quod homo habet duas
uxores unam de iure aliam de facto
quod vel ultima est sacramentum non potest esse de-
quod vel ultima est sacramentum non potest esse de
fectus sacramenti sed quia cum contrahit de facto
cum aliqua et non de iure non est ibi
aliquod sacramentum quod talis contractus non
significat unionem Christi ad ecclesiam quare tamen
sequitur irregularitas non consequitur bygamia
nec tamen nisi propter defectum sacramenti videtur quod
talem bygamiam irregularitas non
consequatur. Preterea aliquis accedebat
ad illam cum qua contrahit de facto
non de iure committit fornica-
cionem de iure quamvis non habeat aliam uxorem
legittimam vel adulterium si habeat ali-
am sed dividere carnem suam in plu-
res per fornicacionem vel adulterium non
causat irregularitatem nec debet by-
gamiam causat irregularitatem. Preterea contingit quod aliquis
contrahit cum aliqua
virginem cognoscat carnaliter illam
cum qua de iure contraxit cum illa
cum qua de iure contraxit cum illa
contrahit de facto non de iure et eam
carnaliter cognoscat sine prima mor-
tua superveniente talis contraxit cum
pluribus vel de iure vel de facto et tamen
non est irregularis quia carnem
suam non divisit in plures quia expresse
dictum est bygamie non contrahit irre-
gularitatem. Respondeo dicendum quod in duobus
predictis modis bygamie contrahit irre-
gularitatem quamvis cum in utroque
non sit sacramentum est tamen quedam sacramenti
similitudo. Sed isti duo modi sunt
secundarii et primus est principalem
irregularitatem causans.
Ad primum ergo dicendum quod quamvis ibi non

sit sacramentum tamen est ibi aliqua
sacramenti similitudo que non est in forni-
catione vel adulterio quamvis tamen contrahitio
non est simile et per hoc patet solutio ad secundum.
Ad tertium dicendum quod in tali casu non reputa-
bitur bygamus quia primum matrimonium non habuit
perfectam significationem. Si autem tamen si per
iudicium ecclesie compellatur ad primam redire
et eam cognoscere fieri efficitur irregularis
quia irregularitatem non facit peccatum sed
imperfecta significatio.

Distinctio 37 sequitur. Preterea videtur quod in contrahendo
irregularitas exemplum quod aliquis du-
cit uxorem non virginem quod plures
impeditur ab ordine defectu quod aliquis
si sit ipse contrahens non sit virgo non
sit irregularis quod multo minus si uxor
eius virgo non sit. Preterea potest esse quod aliquis
deflorauerit aliquam et postea ducit
eam uxorem talis non videtur esse irregularis
quia non divisit carnem in plures
nec est uxor eius sed tamen ducit corrup-
tam in uxorem ergo talis modus byga-
mie non causat irregularitatem. Preterea nullus
potest contrahere irregularitatem nisi voluntarius
sed aliquis quandoque ducit ducit uxorem
non virginem non voluntarius ut quando
credit eam virginem esse et postea in
venit eam corruptam fuisse cognoscit
eam ergo talis modus non cau-
sat irregularitatem. Preterea corrumpere
sequens matrimonium est culpabilius quam
precedens sed si uxor postquam est spon-
sata matrimonium ab aliquo cognosca-
tur non efficitur vir irregularis
alias puniretur pro peccato uxoris et
potest esse postquam vir sciat reddat
ei debitum postulanti eius de a-
dulterio condempnatur antequam ergo videtur
quod iste modus bygamie non causat
irregularitatem. Sed contra est quod
Gregorius dicit pro preceptum nec biugam
illiteratus ordinatores faciat nec

bigamum et qui virginem non cognovit
tus in uxorem et ignoravit eam et hinc
probatur propter corporis viciatam vel pe
nitentem sollempniter aut similem condicioni
obnoxiam ad sacros ordines penit
tus accedere. Ratio dicitur quia ignorantia
vir et uxor una caro existunt ex parte in
veltur et ideo sine divisio car
nis in velle ex parte virginis ex parte
uxoris est defectus sacramenti sed tamen
huiusmodi quia ex parte viri requiritur
quod aliam duxit in uxorem non quod
sit virgo sed ex parte uxoris requirit
quod sit virgo cum ratio ad e[illegible]
assignatur quod est signum coniunctionis [illegible]
[illegible] eius [illegible] iq
sit vitae corruptores sed sponsa
sit Christum quia virgo fuit et ideo ex
parte sponse requiritur virginitas et non
ex parte sponsi adhuc quod non est [illegible]
possit. Sed hec non est expresse contra
apostolum [illegible] viri diligite uxo
res vestras sicut Christus ecclesiam ex quo
apparet quod uxor sit ecclesiam et spon
sus Christum et item quod vir est caput mu
lieris sicut Christus ecclesie et ideo alii
dicunt quod per sponsum signatur Christus
per sponsam ecclesia in qua non
est aliqua macula Christus autem
prima habuit synagogam sicut gentibus
et non tollitur aliquis dispositio sig
nificationis sacramenti si prius habuit spo
sam. Sed hoc est valde absurdum
quia sicut est una fides antiquorum et
modernorum ita et una ecclesia unde
illi qui tempore synagoge deo serviebant
ad unitatem ecclesie in qua eos sumus
pertinebant et propter hoc est expresse
contra illud quod legitur Ezechiel xvi
capitulo 2° ubi expresse fit mentio
de desponsatione synagoge un
de fuit sicut gentilitas sed uxor
fornicaria et fornicatio est sacramentum cl
[illegible] quod est absurdum et non

gentilitas prius quidem desponsata erat
a Christo in fide sed ecclesia corrupta fuit a
dyabolo per ydolatriam et ideo aliter dicitur
quod defectus in ipso sacramento causat
irregularitatem tamen circa duas
carnes [illegible] contingens quod persone
[illegible] defectum facit in sacramento ex
parte illius in quo est corruptio sed facit
defectum ex parte alterius quia alteri contrahen
tis unionem non cadit super unum
sed super alterum et ideo ex utroque [illegible]
[illegible] quod est in illius quam alteri [illegible]
[illegible] ordines
susceptibilis efficitur irregularis sicut vir
ex hoc quod ducit uxorem corruptam
non autem ex hoc quod corruptus
sit ita fiet mulier irregularis si [illegible]
het cum corrupto nisi in [illegible]
[illegible] prius corrupta fuisset et
hec patet solutio ad primum. Ad 2m dicitur
quod [illegible] sunt diverse
opiniones tamen probabilius est quod non
sit irregularis quia carnem suam non
divisit in plures. Ad 3m dicitur quod
irregularitas non est pena sed
defectus quidam sacramentorum et non
requiritur quod sit voluntaria vir
ginitas ad hoc quod irregularitatem
causet et ideo ille qui uxorem
ducit corruptam quam virginem
credidit irregularis fit et sic con
questione. Ad 4m dicitur quod si uxor
fornicetur post unionem contractu
non efficitur ex hoc vir irre
gularis nisi post corruptionem
adulteriam eam iterato cognovit
sit quia alias corruptio uxoris
[illegible] suum carnale unio
vir sed si et post [illegible] appellatur
ei reddere debitum cum corrup
tionem adulterium efficitur irre
gularis et hic sunt opiniones sed
quod dictum est probabilius est quod

h' non requiritur q sit peccatum sz
sufficit tantum

Ad xm sic procedit videtur q bygamia
per baptismum soluatur. Dicit enim Ieronimus
in epistola ad titum q si quis ante baptismum
plures uxores habuit vel unam ante
baptismum et aliam post non est bygamus ergo by
gamia per baptismum soluitur. Preterea quod
facit quod maius est facit quod minus
est sed baptismus tollit omne peccatum quod est quid
minus quam irregularitas ergo tollit
bygamie irregularitatem. Preterea baptismus
tollit omnem penam exactu precedentem
sed irregularitas est huiusmodi ergo etc.
Preterea bygamus est irregularis in quantum deficit
a representatione Christi sed per baptismum plene
Christo conformatur ergo soluit illa irregu
laritas. Preterea sacramenta noue legis sunt
magis efficacia quam sacramenta veteris
legis sed sacramenta veteris legis soluebant
irregularitates ut in lege domini est circumcisio
quia baptismus qui est efficacissimum sacramentum in
noua lege soluit irregularitatem ex by
gamia contractam. Sed contra est quod augustinus
dicit Ambrosius intelligit quod non cum
cathecumenus aut paganus fuit
alteram ordinandum consuerunt quia
de sacro agitur non de peccato. Preterea
sic idem dicit Si una sit cathecumina
altera pagana baptizata est non potest item
dici vero uxores post baptismum velati ergo eadem
ratione nec bygamus ante baptismum or
dinari. Ad primum ergo baptismus soluit vel
peccatum non soluit contra quam bn cum
ex ipso coniugio sequitur irregulari
tas per baptismum tolli non potest ut augustinus
dicit. Ad primum ergo dicendum quod in tam isto non
tenetur consilio Ieronimi nisi forte velimus eum
exponere quod loquitur quantum ad su
periorem dispensationem. Ad secundum dicendum
quod non oportet quod illud quod facit

maius faciat minus nisi sit ad illud or
dinatum quod hic deficit supposito quod baptismus
ad irregularitatem tollendam non ordi
netur. Ad 3m dicendum quod hoc intelligendum est
de penis que consequuntur ex actuali peccato
que in pluribus vel non in fligende non eum
qui per baptismum dignitatem recuperat ut fit
in irregularis in dimissionem. Ad 4m dicendum quod per
baptismum conformamur Christo quantum ad virtute
mentis sed non quantum ad statum carnis quod
consideratur in dignitate vel in diuisione
carnis. Ad v dicendum quod ille irregularitates
ex leuibus causis non perpetuis erant quas
transire et illa sacramenta auferre
poterant et iterum erant ad hoc ordinata
non autem baptismus ad hoc ordinatur

Ad v sic procedit videtur quod cum bygamo
non liceat dispensare. Extra
de bygamis dicitur cum clericus quod quantum in ipso
fuit secundas sibi uxores coniunxe
runt matrimoniale tamquam cum byga
mis non licet dispensare. Preterea contra ius
diuinum non licet dispensare sed omnia
que in canone sunt ad ius diuinum per
tinent quod dicitur in glossa in prima canonica di
uersarum Ideo quoniam unius uxoris viri
ratur quod in hoc non possit dis
pensari. Preterea nullus potest dispensare
in hijs que sunt de necessitate sacramenti sed
non esse irregularem est de necessitate
sacramenti ordinis cum significatio que est sacro
deficit ergo non potest ibi dispe
sare. Preterea hoc quod rationabiliter factum est
non potest rationabiliter irritari si ergo
potest rationabiliter dispensari cum bygamo
irrationabiliter est ei adiuncta irre
gularitas quod est inconueniens. Sed contra
est quod lucius papa dispensauit cum
episcopo panormitano qui erat bygamus
Preterea martinus dicit lector si viduam
uxorem acceperit in lectoratu per
maneat aut si necessitas

fuit subdyaconus fiat non autem
sup^a eum si bygamus fuit qui admis
sus est ad subdyaconatum cum eo dispe
sari pt / Ad p^m dicendum quod bygamie est ad
nexa irregularitas de iure naturali
sed de iure positivo necessitatis est de es
sencialibus ordinis quod ad non sit by
gamus quod patet quia si ad byga
mus ad ordines accedit caracterem
accepit et ideo papa potest dispensare
in tali irregularitate totaliter sed quod
admiores ordines et quidam dicunt
quod et contra crimina illius qui volunt
deo in religione servire post votum
religiosus dispensari / Ad 2^m dicendum
quod per illam decretalem ostenditur causa
quod difficultas dispensandi cum illis qui
defectu in pluribus corruperint ac si
de iure contraxissent non quod sub
hatur simpliciter potestas pape dispensandi
in talibus / Ad 3^m dicendum quod hic est verum
quantum ad ea que sunt de iure naturali
et contra ad ea que sunt de necessitate sac
mentorum et fidei sed in aliis que sunt de in
stitucione apostolorum cum eandem habeat nunc
eandem potestatem statuendi et de
stituendi quam tunc habuit / potest per
eum qui primatum tenet circa dispe
sari / Ad 3^m dicendum quod non quilibet professio
est de necessitate sacri sed illa tantum que
pertinet ad officium sacri et talis non
tollitur per irregularitatem / Ad 5^m dicendum
quod in particularibus non potest in
veniri racio que omnibus competat
equaliter propter eorum diversitatem
et ideo quod ubi statutum est ra
cionabiliter consideratis hiis que in plu
ribus accidunt potest eorum per dis
pensacionem racionabiliter removeri
in aliquo casu determinato

Circa consideracionem
est de libello repudii
circa quod queruntur vii



primo utrum inseparabilitas matrimonii sit
de lege nature 2^o utrum repudiare
uxorem possit esse licitum per dispen
sacionem 3^o utrum sub lege moysi fuit
licitum 4^o utrum liceat uxori repu
diate virum alium accipere / 5^o utrum
liceat viro repudiatam iterum re
ducere / 6^o utrum causa repudii fuit
odium uxoris / 7^o utrum cause repudii
debent in libello scribi

Ad primum sic proceditur videtur quod insepa
bilitas non sit de lege nature
lex enim nature omnibus est communis sed
nulla lege preter legem christi fuit prohibitum
uxorem dimittere ergo inseparabilitas
uxoris non est de lege nature / preterea sac
menta non sunt de lege nature sed insepara
bilitas unionis ad racionem boni pertinet
ergo non est de lege nature / preterea coniunctio
viri et femine in matrimonio ordinatur principaliter ad
prolis generacionem educacionem et instruccionem
sed hec omnia aliquo certo tempore compleantur
ergo post illud tempus licet uxorem dimittere
sine aliquo preiudicio legis nature / preterea ex
matrimonio principaliter queritur bonum prolis sed insepa
bilitas est contra bonum prolis quia ut dicunt
philosophi aliquis vir non potest ex aliqua femina
prolem accipere qui tamen ex alia ac
cipere posset et que ex alio viro
cipere possent / preterea inseparabilitas
matrimonii magis est contra legem nature quam
de lege nature ergo etc / Sed contra illud precipue
est de lege nature quod natura bene
instituta accepit in sui principio sed insepara
bilitas unionis est huius ut patet genesis 2^o et
matthei 19^o ergo est de lege nature / Preterea de lege
nature est quod homo deo non contrariet
sed homo quodammodo deo contrariaretur si
separaret quos deus coniunxit cum igitur ex hoc
inseparabilitas unionis sit instituta con
sequenter videtur quod sit de lege nature / Respondeo
dicendum quod matrimonium ex intencione nature
ordinatur ad educacionem prolis

non s[ecundu]m p[ro] aliq[uo]d t[em]p[or]e s[ed] p[ro] tota vi
tam p[ro]lis bi de lege n[atur]e e[st] q[uod] pa
rentes filijs thezaurizet et filij
pa[ren]tu[m] heredes sint et io en p[ro]lis sit ge
bonu[m] vi[ri] et vxoris eo[rum] societate[m] ip[s]e
ius p[er]manere i diuisam s[ecundu]m legis nat[ur]e
dictame[n] et i[n]seperabilitas unio[n]is e[st]
de lege nat[ur]e. Ad p[ri]mu[m] g[ener]o d[icendu]m q[uod] sola
lex x[rist]i ad p[er]fect[io]n[e]m humanu[m] gen[us] addu
xit reducens i[n] statu[m] nouitatis n[atur]e
bi et i lege moysi et i legib[us] humanis
no[n] potuit toti auffer[r]i q[uo]d [contr]a
lege nat[ur]e erat h[oc] e[ni]m soli lege x[rist]i
et bite reseruatu[m] est. Ad 2[m] d[icendu]m
q[uod] i[n]seperabilitas [com]petit unio[n]i s[ecundu]m q[uod]
est signu[m] [con]iunctionis [christ]i et eccl[es]ie et
est signu[m] ip[s]i[us] [con]unctionis et
esse et s[ecundu]m q[uod] e[st] i officiu[m] n[atur]e ad bonu[m]
esse et s[ecundu]m q[uod] e[st] i officiu[m] n[atur]e ad bonu[m]
p[ro]lis ordinatu[m] ut d[ictu]m e[st] s[ed] quia
p[ro]lis ordinatu[m] ut d[ictu]m e[st] s[ed] quia
separatio unio[n]is mag[is] directe re
pugnat signif[ic]atio[n]i q[ua]m p[ro]lis bono
cui [con]ueni[en]t repugnat ut d[ictu]m e[st] i[n]se
parabilitas matrimo[n]ij mag[is] i bonis
sacri i[n]telli[gi]t q[ua]m i bono p[ro]lis q[uod] m[agis]
ver[um] i[n]telligi possit et s[ecundu]m q[uod] p[er]tinet
ad bonu[m] p[ro]lis erit de lege nat[ur]e
no[n] aut[em] s[ecundu]m q[uod] p[er]tinet ad bonu[m] sacr[ame]n[t]i
no aut. s[ecundu]m q[uod] p[er]tinet ad bonu[m] sacr[ame]n[t]i
Ad 3[m] p[atet] s[ecundu]m solo[m] exodus. Ad 4[m]
d[icendu]m q[uod] unio[n]is ordinatur p[ri]n[cipalite]r ad bo[num]
q[uod] sub r[ati]o[n]e p[ri]ncipalis finis q[ui] e[st] bo[num]
p[ro]lis [com]munis et r[ati]o[n]e finis secundarij
dirigitur ad bonu[m] p[ro]lis unio[n]is
[con]tinent s[ecundu]m p[ro]p[ri]e e[st] i[n]co[m]m[un]i[ter] eo
[con]cupie et no[n] i legib[us] unio[n]is magis
attendit q[uod] o[mn]ib[us] expediat q[uod] quid
bene [com]pete possit [com]munis g[enera]l[ite]r unio[n]is
i[n]seperabilitas i[m]pediat bo[num] i aliq[u]o
hoie tamen e[st] [con]tra bo[num] ad bo[num] p[ro]lis
simp[licite]r et p[er] h[oc] r[ati]o no[n] seq[ui]t[ur].

Ad 2[m] sic p[ro]cedit[ur] vi[detur] q[uod] vxorem
dimittere p[er] dispe[n]satione[m]
no[n] potuit ee licitu[m] illud e[n]i[m] q[uo]d
i unio[n]e e[st] bo[num] p[ro]lis e[st] [contra] p[re]cepta le
gis nat[ur]e q[ue] i[n]dissolubilia sunt s[ed]

dimissio vxoris erat h[uius]m[od]i ut ex dictis p[atet]
ergo. P[reterea] [con]cubina differt ab vxore p[re]ci
pue i h[oc] q[uod] no[n] e[st] i[n]seperabil[ite]r iuncta s[e]d
s[ecundu]m [con]cubinate fuit i dispe[n]sabile g[ene]r[aliter] et
dimittere vxorem. P[reterea] hoies ita sunt
no[n] receptibiles dispe[n]satio[n]is s[icu]t olim
fuit s[ed] mo[do] no[n] p[otes]t dispe[n]sari cu[m] aliq[u]o
q[uod] vxorem dimittat g[ener]o nec olim.
S[ed] [contra] Agar [con]iuncta e[st] ab Abraham
s[ed] vxoris affectu ut d[ictu]m e[st] s[ed] ip[s]e ea di
uina p[re]cepto eiecit et no[n] peccauit g[ener]o
potuit p[er] dispe[n]satione[m] s[ed] licitu[m] q[uod] homo
vxorem dimittat. R[espondeo] d[icendu]m q[uod] dispe[n]satio
i p[re]cept[is] p[re]cipue q[uo]d s[un]t aliquo legis n[atur]e
est s[ecundu]m mutatio causalis vel que
q[ue]dam mutari de[bet] p[otes]t vnus ex aliq[ua]
ca[usa] n[atur]ali p[er] q[ua]m alia ca[usa] n[atur]alis i[m]pedit[ur]
a cursu suo s[icu]t e[st] i o[mn]ib[us] que i minori p[ar]te
casualit[er] accidit i natura s[ed] p[er] h[un]c
modu[m] no[n] variat[ur] [com]munis p[ro]p[ter] nullu[m]
q[uod] s[un]t s[ecundu]m s[ed] s[ecundu]m que sunt frequenter. Alio
p[er] causa[m] pertinentem supernatural[is] s[icu]t i mira
culis accidit s[ed] h[oc] mo[do] p[otes]t mutari
[con]natalis no[n] s[ecundu]m q[uod] e[st] ordinatio [com]mu[n]is sit
[contr]a s[ed] et ut sit s[ecundu]m ut p[atet] i statio[n]e
solis t[em]p[or]e Josue et reditu eius t[em]p[or]e
Ezechie et de eclipsi miraculosa t[em]p[or]e
passio[n]is [christ]i h[oc] e[st] et r[ati]o dispe[n]satio[n]is
i p[re]cept[is] legis nat[ur]e q[ue] e[st] i causis
i[n]ferioribus et dispe[n]satio eadem p[otes]t s[ecundu]m
i[n]ferioribus et dispe[n]satio eadem p[otes]t sup[er]
s[ecun]da p[re]cepta legis n[atur]e no[n] aut[em] sup[er]
p[ri]ma q[uia] illa sunt q[ua]si s[emper] exauta ut d[ictu]m
e[st] de pluralitate vxoris et h[uius]m[od]i aliq[ui]d aut[em]
e[st] vir i causis sup[er]ioribus et ibi p[otes]t dispe[n]
satio esse diuinitus et [contr]a p[ri]ma p[re]cep
ta legis nat[ur]e r[ati]o[n]e alicui[us] mysterij diui
ni figurandi vel ostendendi s[icu]t p[atet] de dispe[n]
satio[n]e p[re]cepto Abrahe facto de occi
sione filij i[n]nocentis. Tales aut[em] dispe[n]
satio[n]es no[n] sunt [com]muniter ad o[mn]es
s[ed] ad aliq[uo]s singulares p[er]so[n]as s[icu]t et mi
raculis accidit. Ergo si i[n]seperabili
tas unio[n]is i[n]ter p[ri]ma p[re]cepta legis
nat[ur]e [con]tineat[ur] solu[m] h[oc] 2[o] mo[do] sub
dispe[n]satio[n]e cadere potuit si aute[m]

iter scda pcepta legis nec qtien po
tuit sed dispesacone inseparabilitas ei
unitatis no otrariabit ad plis bonu
qd e pncipal unitatis finis s nisi adhic
qtu ptes filys pinde dicit i lata
bitam p debitum spacium cop que
sit unica i bita h vt spacio no
sit e depma itencoe nate s qd omia
sit gra tio no vide q pma iteti
sit gra tio no vide q pma iteti
ducem nate dimissio vxoris ee r
que n pma pcepta h q scda legis
nate vn q pmo sub dispesacone
est posse cade ad prm q d q in
bona plis s qe de pma itencoe
nature itelligit p datu numero quo
usqz ples ad psem ducat s qd ei p
bideatur i poster p hereditat trali
cis bonorum dimissor vide ptinere
ad 2m legis nate pceptu ad 2m d
q hec gubiam est q bonu plis qd
ad id qd natura tedo i pma itencoe
itendit s educator r istrucione q
requirit diuturnam qmansionem
parentum qd no est i qubia q ad tpe
assumitur r ideo no e pse tamen qz
qdam itencoz r hec qubicz sub
dispesacoe cadere pt ut pz quesit
ad 3m d q iseparabilitas quis sit
de 2a itencoe matrimoy put est
offim nate tamen e de pma iten
cione ipius put e sacm ecce tio
ex q° istitui e ut sit eccle sacm
manere tali dispesacoe no pt sed
tali dispesacoe cadere nisi forte
2ad dispesacoe

Ad 3m sic pcedit vr q sublege moy
si fuit licitu vxore dimitte
causa ei moy qsentiebi e no phibe
bi posset qsentire aut illicitu est
illicitum ergo moyses no phibuit v
xoris repudiu ut pcipuit qr lex
scta e ut pz ro vy° vi qr repudia
fuit aliqu licitu p ed° d q
sed apls pmiserit 2as nuptias i
ta moyses pmisit libellu repudy
sz 2e nupcie no st peccatu q r re
pudiu vxoris sub lege moysi



sed q est q dns d q libellus re
pudy datus est pudicie p duricia
cordis eorum sz duricia cordis eor non
excusabat eos a pcto q° u lex de li
bello repudy p ed° d° pp os 2° q
moyses dando libellu repudy no iusti
ciam dei iudicauit ut qi p lege age
tibus peccatum no videatur ee pctm p ad
q eca h° est dupx opio qd dicut q
illi q sublege vxores dato libello re
pudy dimittebant no excusabantur
a pcto qrius excusaret a pena s le
gem i facgeda r p h° d moyses libel
lum repudy pmisisse r° ponit ex
modi pmissione pmisisse p pnaciter pcep
tionibus ut qu mai bonu no pcipit
mi° bonu pmitti d° sic apls no p
tipiendo vgitatez unitatis pmisit
2 coris vy° 2° p pnacter pphibicoe
sed beata dni pmissa qr no sit
phibita 3° p pnacter cohabitacione
r° pcat gra dni pmitti adu i q
no ipedit vi i pedire posset r° pe
pnacter pmissionis r° libelly repu
dy i lege pmissum fuit no qz p ter
aliquod maius bonum qsequeret sic fuit
dispesacione de pluribus vxoribus habend
sz p mala cohibendu s vxoricid
ad qd iudei proni erant p corrupto
irascibl sed pmissu e eis extraneis
feneraretur p aliqd corruptum i qcu
piscibl ne s fratribus feneraret
r sic p corruptam suspicione i racio
fuit pmissu sacrificium zelotipie ne
sola suspicio apud eos iudicium cor
rumpet sz qr lex vetus gratiam
non qferret ta adhuc data erat ut
peccatum osdet ut dicit sci dicut ideo
alys vr qr si repudiando vxorem
peccassent h° salte eis p lege et
pphete i dicari debuisset vgl. tm
similia pplo meo scelera eorum

ale videntur minus esse neglecti et
ea que sunt ad salutem que non cognoscebat
indignum esse narrata fuissent. Quomodo
sit dicta tamen iustitia legis sua tempore obser-
vata vitam meretur eternam et pro
hoc dicit quod quamvis repudiare uxorem
per se sit malum tamen ex permissione
divina licitum fiebat et hoc confirmant auc-
toritate apostoli qui dicit quod apostolus abstulit
culpam legislator qui permisit repu-
dium et quamvis hoc probabiliter dicatur
tamen primum magis sustinetur ideo ad ar-
gumenta in oppositum respondendum est. Ad primum quod dicitur
quod deus quod sit prohibere non potest sed ap-
parebat ... non speciali contractus
... magis mala excusans ex talibus prohi-
bitis ... et ... moysi
... libellum repu-
dii divina ... non prohibuit. Ad 2m dicitur quod apo-
stolus ... non dicebat dimitten-
dam esse uxorem ... sed
quod permissum non alia ... Ad 3m
dicitur quod illa permissionis ... non est
intelligenda contra ... sed ... contra
... eandem quia ... permissio ad
vitandum ... est. Ad 4m
dicitur quod quamvis ... non excusa-
ret apostolus tamen permissio excusa-
... prohibet ...
... non prohibet ... inequaliter
... permissione sibi
... Ad 5m dicitur quod aliquod
bonum potest intermitti ... propter
aliquod maius bonum ... et ...
missio illius boni ... maius bonum
... intermittebatur singu-
laris uxor ... propter bonum
prolis ... bonum aliquod intermittitur
ad vitandum maius malum et hoc ... ante
... dispensatione ... hoc fiat ...
bonum intermissio non ... et non
... inmensis ... in
lege moysi intermittebat propter malum
maius vitandum ... et ideo
... quod apostolus abstulit culpam quod

... contradictio manet in repudio
ex quo ... tamen ... pene
non habebat neque temporalis neque per-
tue ... divina dispensatione fiebat
et erat abeo culpa ablata et ideo
... dicit quod permissum est
repudium non malum ... tamen ...
... qui sunt de prima opinione
... adhuc tamen quod fiebat ...
temporalis pene.

Secundum si pro ... videtur quod licet uxo-
ri repudiate alium virum habere
quia in repudio magis erat ... viri
quam uxoris ... repudiate
repudiante ... vir poterat ... ducere uxo-
rem ... alium virum du-
cere poterat. ... dicit quod ... habendi
... habendi ... mos erat ...
non erat ... talis con-
suetudo quod repudiata alium virum du-
cebat ut ... xxiiij ... expressa-
... alterum duxit ... non poterat
... Ad 2m dicit ...
... non ... vult ...
habundantem esse ... iustitie ...
... ad iustitiam non
... superhabundante ...
quod uxor repudiata non duxit alte-
rum virum ... veteri lege licebat. Sed
contra est quod dicit ... qui dimissam duxe-
rit mechatur ... mechia ...
fuit in veteri lege licita ... uxori
repudiate non licuit alium virum
habere ... xxiiij dicit quod
... repudiata quod alium virum du-
xerit polluta erat abhominabilis facta
coram deo ergo non poterat alium virum
ducere. ... dicit quod ... prima opi-
nione post repudium uxor poterat
alteri viro committi ... adhuc ...
... non erat soluta ... et ...
... alligata est legi ... ut
patet in ... non ... poterat ...
plures viros habere ... aliter ...
... licebat ex dispensatione divina
viro uxorem repudiare ita

vxori aliam viro ducere quia inseparabilitas
matrimonii contra dispensacionem tolle
bat qua inseparabilitate manente
intelligitur verbum apostoli vir qui ad utrumque
rem indicauit. Ad primum dicendum quod ve
ro licebat plures vxores simul habe
re dispensacione diuina et ideo vna dimissa
sed in viro non soluta poterat aliam
ducere sed mulieri non licuit vxori habe
re plures viros et ideo non est simile. Ad 2m dicendum
quod illo verbo augustinus moris non potest pro
consuetudine sed partu honesto, sed quod a
more dicitur aliquid indigeat quia est vo
nomen moris et a more plura moralia
nominatur. Ad 3m quod dicit constitutio
nouam legem habundare per consilia ad
veterem non solum adeo que lege veteris
licita fiebant sed preceptum adeo quod in
veteri lege illicita erant sed multi lici
ta putabant propter non rectam pre
ceptorum expositionem sicut patet de odio in
inimicum et ita est de repudio. Ad 4m
quod verbum domini intelligitur contra ad quod nunc
lex in quo dicta permissio est sublata
et intelligitur quedam verba ecclesiastici quod dicit
quod per legem dimittit vxorem et fa
cit iniquitates quibus ad deum existit
honorata in pectus sed proponentem occide
re vxorem nisi eam dimitteret et
quod dimittit non fornicationem in quo
solo tamen lex evangelii vxorem dimit
tere permittit et sibi quod facit ea
adulteram et illum cui copulatur.
Ad 5m dicendum quod quedam in deuteronomio dicitur
polluta et abhominabilis sed eius iudicio
qui eam pollutam sine dimisit
eo modo quo immundus dicebatur qui
mortuum tangebat vel leprosum
non immundicia culpe sed cuiusdam irre
gularitatis legalis vnde et sacerdoti
non licebat viduam vel repudia
tam ducere in vxorem.

Ad 5m sic procedo videtur quod licebat
vxorem repudiatam aliter acci
pere licet cum coniuge esset male
factum est sed maleficium erat quod vir vxo
rem repudiabat ergo licebat hec eam
reducendo vxorem ad se. Preterea
licuit permittitur indulgere cum sit mora
le preceptum est in lege naturalis sed uir re
cipiendo repudiatam ei parcit et indul
gebat ergo et hoc licitum erat. Preterea deuteronomio
xxiiii ponitur per causa quod non posset
accipi iterum quia polluta esset repudia
ta non polluitur nisi altero virum
ducendo ergo saltem antequam alium viro
duceret licebat eam accipere. Sed contra est
quod dicitur deuteronomio xxiiii quod non poterat
prior maritus accipere eam et ceterum est
quod in lege et libello repudii duo erant
permissa aut dimittere vxorem et vxo
rem dimissam alteri coniungi et duo pre
cepta sed scriptura libelli repudii et
quod iterum maritus repudians eam ama
re non possit quod quidam per eos qui primam
opinionem tenent factum fuit in pena illi
us que alteri nupsit et hoc propter pol
luta est. Sed per alios ut vir non desi
det vxorem repudiaret quod postea illi
recuperare posset. Ad primum ergo dicendum quod sic
licuit indulgere quod ad illum malum
impedimentum quod committebat de
repudiando vxorem ordinabatur
quod vir vxorem repudiatam assume
re iterato non posset sicut ex dictis patet
diuinitus ordinatum fuit. Ad 2m dicendum
quod sic licuit indulgere permittente precepto
ad humanitatem cordis sed non precepto
ad penam taxatam diuinitus. Ad 3m
dicendum quod hoc est duplex opinio quedam enim di
cunt quod licuit repudiatam virum recu
pere quod licet in viro alteri vir esset
nupta tamen cum illo adulterium cum se
uiro voluntarie subdidit in penam
deductum eius quod ad priorem virum non rede
ret. Sed quia lex vero penitus ideo di
cunt alii quod antequam alteri nuberet non
poterat reuocari ex quo repudia
ta erat quod polluta non intelligitur quam
adulteram sed quod dictum est

D vij° sic proce(ditur) vi(detur) q(uod) causa repu
dij fuit odiu(m) uxoris. p(ro) h(oc) q(uod) di(citur)
malach(ie) ij° Cu(m) odio habueris eam di
mittes eam / p(reterea) deut(eronomii) xxiiij di(citur)
cu(m) no(n) i(n)venerit gr(ati)am i(n) oculis ei(us) p(ro)pt(er)
aliqua(m) feditatem rei q(uod) ille(c)ta co(r)
pus / Sed q(uia) sterilitas et formi
tas magis (con)trariant(ur) unio(n)i q(uam)
odiu(m) ergo / p(reterea) odiu(m) est causa ex
n(atu)ra ei(us) qui odio h(ab)etur s(ed) g(rati)a c(on)di(tionis)
e(st) sufficiens ea(m) tu(n)c uxor poss(et) repu
diari p(ro)pt(er) v(ir)tute(m) ei(us) q(uod) e(st) absurdu(m)
p(reterea) deut(eronomii) xxi° di(citur) Si dimiserit vir
uxore(m) suam et postea odio habuit
et obiecit ei s(em)p(er) cu(m) coniugi(um) si
i(m)perator defecerit debeat et c(etera) sic ut
i(m)perator ... (con)servabit et no(n) poterit ea(m)
... disp(e)n(s)abit et no(n) potest ea(m)
dimitte(re) ei t(em)p(or)e vite sue ergo odiu(m) no(n)
e(st) sufficiens causa repudij / R(espondeo) d(icendum)
q(uod) causa p(er)missionis repudiandi uxo(rem)
fuit ... uxoru(m) ut su(pra)
dict(um) e(st) sed causa p(ro)xima aut causa ... 
q(uod) dicit p(ro)xima aut causa hor
c(on)diti(on)e odiu(m) s(ed) et odiu(m) ex alia can
sa causat(ur) sic(ut) et amor et io et opposi
ta causa(t) ... repudij ponit re(m)otas
q(ue) causat ea odij d(icitur) et aug(ustinus) i(n) gloza
deut(eronomii) xxiiij mult(e) causae i(n) lege co(n)
tinebantur uxoru(m) sola(m) xp(ist)e fo(rnicationis)
i(n)iuriam excepit ceteras molestias
iubet p(ro) fide et castitate (con)iugij sus
tine(re) / Ad p(rimum) causae i(n)telligu(n)t(ur) fedi
tates i(n) corpore putu(m) i(n)firmitas vel
aliq(ua) notabilis macula i(n) ... s(ed) for
mitas et h(ui)(us)mo(d)i q(ue) i(n) moribus i(n)hone(s)tate(m)
faciunt / Ad 3m ... magis ... 
...
licebat repudiare nisi p(ro)pt(er) aliqua(m)
causa(m) post unione(m) sup(er)venientem
ut p(ro)pt(er) q(ua)libet talem s(ed) p(ro)pt(er) illas q(ue)
q(ue) fuit bonu(m) p(ro)les i(m)pediu(n)t vel tor
p(o)ris ut sterilitas et lepra aut
aliq(ui)d h(ui)(us)mo(d)i vel i(n) ... ut s(un)t mali
mores quos filij ex ... adip(isc)u(n)t(ur)

p(er)miciterentur / Sed q(uia) du(m) gloza su(per)
deut(eronomii) xxiiij cu(m) no(n) i(n)venerit gr(ati)am ...
est magis artare s(ed) ad p(ro)positu(m) d(icitu)r ubi
p(ro) feditate p(ro)pria i(n)telligit s(ed) p(ro)p(r)iu(m)
gloza negat no(n) su(n)t i(n) moribus tm s(ed)
et i(n) n(atu)ra corporis sic(ut) q(uod) p(ri)ma duo co(n)
cedim(us) / Ad 3m d(icendum) q(uod) sterilitas et
alia h(uius)mo(d)i sunt ca(usae) odij et s(un)t cause
remote / Ad 4m d(icendum) q(uod) p(ro) v(ir)tute no(n)
e(st) aliq(ui)s odibilis p(er) se loq(ue)ndo q(ui)a bo
n(u)s e(st) causa amoris et io vero no(n)
tenet / Ad v q(uod) debat i(m)perato(r)
uir q(uod) no(n) posset repudiare uxore(m) i
tam illo s(ed) et ...io cam qui pu
ellam defloravit

D viij sic p(ro)ceditur vi(detur) q(uod) cause
repudij debebant i(n) libello
scribi q(uia) p(er) libellu(m) repudij sc(ri)ptu(m)
a pena leg(is) absolvebatur s(ed) h(oc) no(n)
... causa repudij sufficiens
e(st) i(n)iustu(m) n(on) causa repudij sufficiens
assignat(ur) ergo opportebat illas sc(ri)be(re)
i(n) libello / p(reterea) admonicio ad illa sc(ri)p
tura vale(re) videbatur n(isi) ut cause
repudij ostenderet(ur) ergo si no(n) (con)scribebat(ur)
frustra libellus ille scribebatur sibi
/ p(reterea) h(oc) magi(ste)r d(icit) i(n) l(itte)ra / Sed (con)tra
repudij q(ue) causae sufficientes erant no(n)
sufficientes si sufficientes p(er) h(oc) de
sufficientes u(n)de ... ad scribas imp(er)ans
butur ... ad scribas imp(er)arat
... q(ue) est s(ecundu)m legem (con)cedebat(ur) ... i(n)sufficie(n)
q(ue) ei s(ecundu)m legem (con)cedebat(ur) ... i(n)suffici
entes ostendebat i(n)iustu(m) repudiu(m) et c(etera)
repudiu(m) s(ed) no(n) poterat (con)(tra)dici ... e(st)
repudij ... i(n) sp(eci)ali (con)scribebant(ur) in
libello s(ed) i(n) g(e)n(er)ali / R(espondeo) d(icendum) q(uod) cause
repudij i(n) libello (con)scribebantur no(n)
i(n) sp(eci)ali s(ed) i(n) g(e)n(er)ali no(n) ut ostendet(ur)
iustu(m) repudiu(m) s(ed) s(ecundu)m iosephu(m) ut
mulier h(ab)ens libellu(m) (con)scriptu(m) de re
pudio alt(er)i nubere posset aliter ei
ei credatu(r) no(n) fuiss(et) ... s(ed) cu(m) dicit
sc(ri)ptura i(n) l(itte)ra (con)(tra)dictu(m) tibi q(uod) mi
chi(?) ... q(ue)rela(m) / Sed p(er) aug(ustinum)

Co 6a

ideo libellus scribebatur ut mora in scribendo et consilio scribarum dissuaderetur vir a proposito repudiandi resisteret et per hoc patet solutio ad obiecta etc.

## Cum consideramus

De filiis illegittime natis

Circa hoc queruntur tria. Primo utrum qui nascuntur extra matrimonium verum sint illegittimi. 2o utrum filii illegittimi debeant ex hoc dampnum reportare. 3o utrum ipsi possint legittimari.

Quantum ad primum sic proceditur. Videtur quod filii qui nascuntur extra verum matrimonium sint legittimi quia per legem natus legittimus filius dicitur. Sed quilibet nascitur legittimus secundum legem divinam nature que fortissima est, ergo quilibet filius dicitur legittimus.

Preterea dicitur quod legittimus filius est qui est de legittimo matrimonio et de eo quod censetur esse legittimum reputatur. Sed contingit quandoque quod aliquod matrimonium reputatur legittimum censetur esse quod tamen impedimentum ne sit verum matrimonium et tamen a scientibus censetur esse [?] et si conveniebant et impedimentum nesciant legittimi videntur censeri esse. Ex quo patet quod eciam non prohibet quod filii extra verum matrimonium nati non sint illegittimi. Sed contra illegittimus dicitur quod est contra legem. Sed illi qui nascuntur extra verum matrimonium nascuntur contra legem ergo sunt illegittimi. Respondeo quod quadruplex status est filiorum. Quidam enim sunt naturales et legittimi sicut qui nascuntur ex vero et legittimo matrimonio. Quidam naturales et non legittimi ut filii qui nascuntur ex simplici fornicatione. Quidam legittimi et non naturales sicut filii adoptivi. Quidam vero nec legittimi nec naturales

sed spurii nati de adulterio et stupro. Tales enim nascuntur et contra legem positivam et contra legem nature expresse. Ad primum ergo dicendum quod quamvis illi qui nascuntur ex illegittimo coitu nascantur per naturam, que communis est homini et aliis animalibus, tamen nascuntur contra legem nature que est propria hominibus, quia fornicatio et adulterium et huiusmodi sunt contra legem nature et ideo tales per nullam legem sunt legittimi. Ad 2m dicendum quod ignorancia excusat illicitum coitum a peccato nisi sit affectata. Unde illi qui contrahunt bona fide in facie ecclesie quamvis sit impedimentum quod tamen ignorant non peccant nec filii sunt illegittimi. Si autem sciat quamvis ecclesia sustineat quod ignoret impedimentum non excusatur a peccato nec filii ab illegittimitate. Si autem sciat et clandestine [?] contrahat non excusatur quia talis ignorancia videtur affectata.

Ad 2m sic proceditur. Videtur quod illegittimi filii non debent aliquod dampnum reportare quia filius non debet puniri pro peccato patris ut patet per prophetam Ezechielis xviii. Sed quod ipse nascatur ex illegittimo coitu non est peccatum suum sed patris, ergo ex hoc non debet aliquod dampnum incurrere. Preterea iusticia humana est extracta a divina, sed deus equaliter largitur bona naturalia legittimis et illegittimis filiis, ergo et secundum iura humana filii illegittimi debent legittimis equiparari. Sed contra est quod dicitur Genesis xxv quod Abraham dedit omnia bona Ysaac et filiis concubinarum largitus est munera et tamen illi non erant ex illicito coitu nati [?]. Ergo multo magis debent illi qui ex illicito coitu nascuntur hoc dampnum reportare quod non succedant in paternis bonis. Respondeo dicendum quod aliquis dicitur dampnum ex aliquo incurrere dupliciter. Uno modo per hoc quod ei subtrahitur quod erat ei de

bitu etc. filius illegittimus nullum dampnum i[n]currit p[ro]p[ter] hoc q[uod] ei ab no[n] e[st] debitum
q[uo]d ab eo potat ei ee debitu etc. Filius
illegittimus dampna duplex: unum q[ui]a
no[n] admittit ad act[us] legittimos
s[ci]l[ice]t ad officia et dignitates q[ue] req[ui]runt
aliqua honestate illius q[ui] s[ed] exer
cent. Aliud dampnum i[n]currit q[uia] non
succedunt i[n] hereditate p[at]rna s[ed] naturales
filii succedunt p[ro]ut i[n] sexta p[ar]te tantum.
Spurii aut[em] i[n] nulla p[ar]te q[ui]nimo ex
iure nali p[ro]ut eis p[ro]videre i[n] ne
cessariis teneatur cu[m] p[er]tinet ad p[ro]
creatores. Et ut [illegible] p[re]dictum
cogit ad hoc q[ui] eis p[ro]videat.
Ad p[ri]mum ergo d[icendu]m q[uod] i[ncur]re dampnum h[oc] 2[0]
no[n] e[st] pena et ideo no[n] dicimus q[uod] sit pe
na alicui q[uod] no[n] succedit i[n] regno a
liq[ui]s p[ro]p[ter] q[uod] no[n] e[st] filius regis et sic no[n]
e[st] pena q[ui]a alicui qui no[n] e[st] legittimus
no[n] debeant ea q[ue] sunt legittimor[um] fi
lior[um]. Ad 2[m] d[icendu]m q[uod] o[mn]i[n]o illegittimus
no[n] est [contra] lege[m] i[n] q[ua]ntu[m] est actus gna
tiua s[ed] i[n] q[ua]ntu[m] ex p[ro]pria volu[n]ta
te p[ro]cedit et ideo filius illegittimus non
i[n]currit dampnum i[n] his q[ui] p[er] volu[n]tate[m] sunt
vel possidentur.
3[m] s[ic] p[ro]ceditur. Vi[detur] q[uod] filius illegit
timus no[n] posset legittimari q[ui]a q[uan]tu[m]
e[st] distat legittimus ab illegittimo
tantu[m] ergo illegittimus a legittimo s[ed] legittimus
nunq[uam] fit illegittimus ergo illegittimus
nunq[uam] legittimus. [Contra] [con]t[r]arius ille
gittimus erit illegittimum filium s[ed] con
tra illegittimus nunq[uam] fit legittimus
ergo nec filius illegittimi legittimari potest.
Ad [con]t[r]a e[st] q[uod] p[er] legem i[n]ducitur p[er] le
gem revocari p[otes]t s[ed] illegittimatio fi
liorum e[st] p[er] lege[m] positiva[m] i[n]ducta ergo
p[otes]t filius illegittimus legittimari ab eo
qui h[abe]t auctoritatem legis. R[esponsio]. d[icendu]m q[uod] filius
illegittimus p[otes]t legittimari no[n] ut fi
lius de legittimo coytu natus s[ed]



coytus ille i[n] q[uo] fuit natus q[uod] p[otes]t fieri
legittimus ex q[uo] s[ed] fuit illegittimus s[ed] d[icitu]r
legittimari i[n] q[uan]tu[m] dampna q[ue] illegittimus
filius i[n]currit sublata sunt p[er] legis auctoritatem
et sunt sex modi legittimandi duo
s[ecundu]m canones. Unus s[ecundu]m quem ducit uxorem
illam ex qua filium illegittimum g[e]n[er]avit
si no[n] fuit adulteriu[m] [con]tractum. Aliud p[er] specialem i[n]dul
gentiam et dispensationem d[omi]ni p[a]p[a]e. Quatuor
aut[em] modi sunt s[ecundu]m leges. Primus e[st] s[i] p[ate]r
filium nalem curie i[m]peratoris offerat
ex h[oc] e[nim] ip[s]o legittimatur p[ro]p[ter] curie
honestatem. 2[us] si p[ate]r i[n] testamento noi
nat eu[m] legittimum heredem et filius
postmo[dum] testamentum i[m]p[er]atori offerat. 3[us]
si ullo sit legittimus filius et p[ate]r eum
filius [con]se p[r]incipi offerat. 4[us] si p[ate]r in
publico testamento vel cu[m] tribus testium
subscriptione eu[m] legittimum nominet ut
addicat nalem. Ad p[ri]mum ergo d[icendu]m q[uod]
alicui p[otes]t [con]ferri i[n]iusticia gratis s[ed] no[n]
p[otes]t ab eo dampnificari nisi p[ro] culpa tio
magis p[otes]t illegittimus fieri legittimus q[uam] e[con]v[er]so
et si eu[m] legittimus aliqua hereditate p[ri]
netur p[ro] culpa no[n] tamen d[icitu]r illegittimus
filius q[ui] g[e]n[er]atores legittimi sunt. Ad
2[m] d[icendu]m q[uod] actus illegittimus h[abe]t defectum
i[n]tra se i[n]separabilem quo opponitur
et ideo no[n] p[otes]t fieri legittimus ut e[st] s[ecundu]m de
filio legittimo q[ui] no[n] h[abe]t h[uius]m[od]i defectum

Post hec agendum
est de hiis que
spectant ad tractatum resurrectionis. Postq[uam] e[ni]m
e[st] determinatum de his q[ui]b[us] ho[mo] liberatur a mor
te culpe, q[ue] d[icitu]r e[ss]e de resur
rectione per q[ua]m ho[mo] liberatur a morte
pene. Circa tractatum aut[em] resur
rectionis tria [con]sideranda sunt

s preceden resurrectoz conmittati
et ꝯsequencia et ideo p° dē e de
hys que ꝓ pte q̄uis no ex toto re
surrecō̄ precedit 2° de ipa resur
rectoē ꝯ circūstātibꝫ eam 3° de hys
q eam sequntur ꝓcedentū autem
resurrectoz pⁱma ꝯsideraco e de recep
taculis aīaꝝ post mortem eis ꝯstitu
gnatꝭ 2ª de qualitate ꝯ pena aīaꝝ
separataꝝ eis abigne inflicta 3ª de suf
fragiis quibus aīa defunctoꝝ iuuāris ꝯ
iuuantur 4° de oracionibꝫ scoꝝ i pria
oracion 5° de signis iudicium ꝓcedē
ꝓcedentiū 6° de igne ultie ꝯflagra
cionis mundi qui facie iudicis ꝓcedeꝫ
Circa pⁱmū queritur septē p° utrū
aīabꝫ post mortem receptacula assig
nentur 2° utꝝ statī post mortē
ad ipa aīe deducant 3° utꝝ de ip
sis locis egredi valeant 4° utꝝ lymbus
inferni sit idem q̄ sinus abrahe 5° utꝝ
lymbꝫ sit idē quod i fimis dapnatoꝝ
6° utꝝ lymbꝫ pueꝝ sit idē quod lymbus
puerorū 7° utꝝ tot receptacula
debeant distingui

Ad pⁱmū sic ꝓcedit̄ vr̄ q̄ aīabus
post mortem receptacula nō
assignant̄ Dicit enī dīt boeci' i li° de eb
domadibꝫ cōīs ꝯcepcio ē apud
sapientes i corporalia i loco nō eē eu
ꝯcurrit quod aug' dt xii sup gen ad lraꝫ
cito q̄ de rudem pt ad corpalia loca
aīam nō ferri nisi cū aliquo corpe
s; separata a corpe aīa nō h; aliquod
corpus s; i idem aug' dt q̄' vidicū est
aīabꝫ separatꝭ aliqua receptacula assig
nare p° oīe quod h; locū destina
tū magis quiescit cū illa loco q̄ in alio
s; aīe separate secūd⁹ quibꝫ alie spū
ales sbē i differēt se hnt ad oīa loca
nō eñ pt dici q̄ in aliqbꝫ corpibꝫ
ꝯquiescūt z nō aliꝫ differunt eū ab aliis
ꝯditoibꝫ corpalibꝫ ꝓceribꝫ sit remo
te g° eis receptacula destinata
nō sūt assignanda p° aīabꝫ sepe
ratis non assignatur aliquod

post mortem nisi quod credat i penaꝫ
vel i pⁱmiū eū a corpibꝫ nichil rece
piant g° nō sūt eis assignanda cer
ta receptacula Sed ꝯtra celū em
pireū ē locꝰ corpalis ꝯ tū ipm stati
mox scīs angelis ē repletū ut be
da dicit cum g° angeli sint i cor
porei sicut ꝯ aīe separate vr̄ ꝯ q̄ se
paratꝭ aīabꝫ sint certa receptacula
assignanda p° h; pꝫ p i° quod dt
gg' i 4° dyal s; post mortē aīas
ad diuersa loca esse deductas ut pꝫ
de paschasio q̄ germanꝰ cypuanꝰ epc
i balneis i veit ꝯ de aīa theodri
regis quē dt achenarū eē deducta
g° aīe post mortē hnt certa recep
tacula Rñō dm q̄ qⁱuis sbē spūales
s; esse suū a corpe nō dependeat ut
corpalia tū a deo mediātibꝫ spūalibꝫ
gubnant̄ ut dt aug' i 3° de trinitate
ꝯ gg' i 4° dyal ꝯ ideo ē quedā queicen
cia spūaliū sbāꝝ ad corpales sbās ꝓ
ꝯgruencia quādam ut s; digniorbꝫ
sbīs digniora corpa ꝯpetent̄ vn̄
ꝯ phi ꝑ ordinē mobiliū posuerūt
ꝯ ꝑ ordinē sbāꝝ separataꝝ quis autem
aīabꝫ post mortem nō assignentur
aliqua corpa q; sint forme ut de
vindicat motores destinant̄ tamen
eis quādam corpalia loca ꝑ ꝯgruencia
ꝯ quādam ꝑ gradum dignitatꝭ eaꝝ i quibꝫ
quādam sūt q̄ i loco eo modo q° i corpalia
eē pnt i loco ꝑ q̄ magis accedunt
ad pⁱma sbām cui locꝰ supior ꝑ ꝯ
gruencia deputat̄ s; deus suiꝰ sede
celū scriptura eē demultrat ꝯ io
aīas q sunt i ꝑticipaco ꝑfecta dei
tatꝭ i celo eē ponimꝰ aīas vo que
ꝑticipaco h; ꝓ pedimt̄ loca ꝯt
rio eiuumꝰ deputari Ad p° g° dt
q̄ i corpalia nō st i loco modo aliquo
nobis noto ꝯ ꝯspecto ꝑ q̄ dicimꝰ
corpa ꝓpe i loco eē sūt tamen in
loco modo sbīs spūalibꝫ quei
enti qui nobis plene manifestꝰ

ee no pt ad 2m dd q dupl e ssen
cia vel sitindo lnti que e ppria
patom emste quetalis sed atdi adin
bitom quit z this genia i corpali
ad corpalia loca ee no pt alia per
ptam ppoiroz p agm istptinsme thace
ee dt ee solepe pms bite spual sed
sol vite corpat z p hat genitatm
quary aie gbustbam locs magis que
nimit sed aie spuali alinate tum
corpalibs locs aie bo obtenebrate
p culpam tum locs tenebrosi ad 3m
dd q aia sepata directe nichil re
cipit a locis corpalibs p mod quo corpa
recipiut q csuant a suis locis sz ipe
aie cplic q cognoscunt se talibs locis
deputari sibi gaudm igemit ut mos
rem z sic locs cedit eis i penam ut
i pmium

Qr ist pcedr b vz q sci post
mortem ute aie deducatur
ad celos vel ad ifum et sup i qs ad
sine pusillu z no est pacor dt glo
q sci liberabunt i fine mundi post
hanc tribulatm no ibi erit nisi sci
gbus dicebr bte bindi p(at)ris mei
sz illi sci erut i celo go sci post hac
bitam no stati ascendut ad celum
P aug dt i enchi q tpe it hois
mortem z ultimam respnoiz i posita
aias abditis receptaculis retinet
sed bulaq digna e reqe ut erupna
sz q abdita receptacula no sut in
fi celu et ifum q illic z post
resurrectoz ultimam cu corpibus erunt
sz pmichilo distagnet tpe an resur
reccoz z post i tuem go no erut ur
i infno ut i padiso usqz ad diem iu
dicij P maior e gla aie q cor
poris sz sci oibs redditur gla corpm
ut sit maior leticia singulors ex
vigaudio omnm magis fiet gaudiu
singulors q'o rato fortag gla aiarii
dz differi usqz ad finem ut simul
oibs reddatur P pena z pmiu

que p suam pacoiz reddut p(ro)di
cm peccato no dent sz igme ifernii
z gaudm padisi debut hoibus
p suam pacatit xpi i ultio
iudicio ut pz mt xxv° q° an dicu
iudiciu ulte ascendit ad celu vel
descendit ad ifeos Cozz 9 e quod
dt 2 cor v° dt terena ma habi
tacio dissolvat doms habemus no
manufactam csuatam i celis q° dis
soluta carne nolz mansionem
bita nisi i celis ei csuata P
phil j° dt apos cupio dissolui z
esse cu xpo ex quo sic arguitur gq aiam
esse cu xpo est cum i gr xpi i celo esse
ut ix dnt no no dubitat ut paula aiaz in
celo ee negat sz no e negand xpm
ee i celo cu sit articls fidei q° non
e dubitandu aias scor ad celos
ferri q° etc aliquie aie ad ifum
descendunt ut stati post morte
luc xvj° mortuus e aut dives z se
pultus e i ifno R dd q sic icor
poribus est gnitas ul levitas que
feruntur ad pui locu qui e fims
motus eora z e i aialibus multu gbus
motus eora z e i aialibus multu gbus
pueniut aie ad pmiu ul penam
que sut fines actoum ipsar Ut
sicut corpus p gravitate ul levitatem
stati fert i locu suu n phibeat
ita aie statim soluto corpe p q
i statu vie detinebantur stati pmiu
q sequitur vel pena nisi aliqd in
pediat ccessiciois pmij sed itertium
i pedit cssequutois pmij penam ve
nle q pmiu pgam opz ex quo seq
q pmiu differat z q locu depu
tat aiabus p csecucia pmij ut
pene statim ut aia absolvitur
a corpe vel i ifum i ulgitur ul
ad celos evolat nisi i pediat aliquo
reatu quo opteat evolacionem
differri ut p quam pget Et huic
veritati sept(imi)e canonice ma(...)

feste attestant auctores et documen-
ta sanctorum prius sit conferendum hec fui est
habendum ut patet x° dial. et libro de
ecclesiasticis dogmatibus — Ad p^m g^m dicendum quod
glosa sextam exponit quod eum dicit non
omnes ecclesias ibi ubi erunt sancti et post statim
exponit subdens i. non habebis
geminam stolam quam habebunt sancti in
resurrectione — Ad 2^m dicendum quod licet illa
abdita receptacula de quibus augustinus loquitur
esse sint computanda inferius et paradisus
in quibus anime aliquae ante resurrectionem conti-
nentur sed ideo distinguit tempus ante
resurrectionem et post quod post resurrectionem sunt
ubi sunt corporibus post ut erunt cum cor-
pore et quod in aliquibus receptaculis mit-
tuntur anime in quibus post resurrectionem non e-
runt — Ad 3^m dicendum quod bonorum corpora
habent quandam continuationem aliquam
decentem quod si ea eorum que dicit xvii° quod
decens fuerat omnium hominum genus sed
de ex omnibus fuerat sigillatim fieret sed non e-
ratis sigillatim fieret sed non est
tanta congruentia ut omnes homines sunt
glorificentur in tempore et prima gloria corporis
glorificentur — ita congruum sicut quod anime vi-
vum deberetur eorum esse sanctis si gloria
anime differetur quod debetur quod gloria cor-
poris differtur nec posset hoc de-
tinementum gloriae recompensari propter am-
pliationem singulorum de gaudio qui
— Ad 4^m dicendum quod eandem obiectionem
tangit ix° dial. proponit et solvit sic ipse
inquit in celo sunt anime sanctorum quod est in die
iudicii quod iustitie retributionem recepe-
runt et tunc hoc eis minime crevit
in iudicio quod nunc anime sola fruuntur gloriae re-
tributione letantur postmodum vero et cor-
poris beatitudine perfruuntur ut in ipsa
quam carne gaudeant in qua dolores
pro deo cruciatus quos pertulerunt et eodem
modo est de dampnatis
Ad 5^m sic procedo dicendum quod anime in paradi-
so vel in inferno existentes egredi
non valeant augustinus ... dicit



in libro de cura pro mortuis agenda si
rebus viventium viventes anime mortuorum in-
teressent tacerem de ceteris pya mater
nulla nocte deseret que etiam mari et
secuta est ut mecum viveret et ex hoc con-
cludit quod anime defunctorum rebus viventium
non intersunt sed inter esse posset si de
suis receptaculis exirent ergo de suis
receptaculis non exeunt — Praeterea ps.
et inhabitem in domo domini omnibus diebus
et in iob 7° qui descendit ad
inferos et ... non ascendet quod tam boni quam mali
in sedes non ascendet ergo ... non exeunt — Praeterea
a suis receptaculis non exeunt — Praeterea
receptaculum ut dictum est mali post mor-
tem dantur in premium vel in penam sed post mor-
tem neque premia sanctorum minuuntur neque
pene dampnatorum ergo non exeunt de suis
receptaculis — Sed contra est quod dicit ieronimus contra
vigilantium sic tu enim aloqueris ... in
sinu abrahe vel in loco refrigerii vel
subter aram dei ... apostolorum et mar-
tirum consedisse nec posse suis tumu-
lis cum voluerint adesse putas et illa
tu leges deo ponis tu apostolis vincula
inicies ut usque ad diem iudicii teneantur
custodia ut sint cum domino suo
de quibus scriptum est sequuntur agnum quocumque
ierit et si agnus ubique est ergo et hii qui
cum eo sunt ubique esse credendi sunt
Ridiculum ergo est dicere quod anime mortuorum
a suis receptaculis non recedant — Praeterea
idem arguit sic cum dyabolus et de-
mones ubique vagentur orbe toto et cele-
ritate nimia ubique presentes sint mar-
tires post effusionem sanguinis arca o
primentur inclusi et de exire non po-
terunt ex quo non potest concludi non solum
de bonis sed et de malis quod sua recep-
tacula quandoque exeant cum non habent
maiores dampnatos quam demones qui
ubique discurrunt — Praeterea hoc idem probari potest
per gregorium ix° dial. ubi narrat de mul-
tis mortuis qui vivis apparuerunt

pr[illegible] dr q aliq exire de celo vel de
paradiso pt intelligi dupl vno modo ut aliq
sp[illegible] ibi existens exeat ut iam locus eius
non sit paradisus vel celum z[illegible] ultra celum
vel paradisus deputatus finaliter ibi
exire pt ut ista dicit Alio modo pt
intelligi ut exeat ad tpe et h[illegible] dis
tinguendum est q eis queniat p lege
nate et q queniat p ordinem diuine
puidentie et ut aug dicit i lo de cura
pro mortuis agenda alia sunt
humanarum virium terminos alia diuina
signa virtutum alia sunt que naliter
alia q visibiliter sunt h[illegible] naliter
cursum aie separate a corpe recepta
deputata a quibus ecclesia viuencium penitus
segregatur non eis p tpe ne hoies
in mortali carne viuentes sibi se
pcatos in mente putant cum ois celis
signa appari oriatur ut a[illegible] a[illegible]
sunt receptaculis eas contingit exire
vel ut vel visibiliter viuentium i[illegible] essent
h[illegible] dispositionem diuine puidentie aliquas
aias separate a suis receptaculis egres
se putant sicut aug i li pdto narrat
de felice martire qui ciuibus nolanis
visibiliter apparuit cum a barbaris
obpugnarent et h[illegible] et credi pt q
aliqui dampnatis contingit ad terro
rem hominum et correctionem permittuntur vi
uentibus apparere aut et ad suffragia
expectanda q[illegible] ad illos qui p[illegible]ga
torio detinentur et ut p[illegible] q i x[illegible]
dyal narrant p[illegible] h[illegible] hoc it est
in dampnatis et illos q sancti i[illegible] volu
erint apparere putantur viuentibus non at
dampnati sicut enim sancti viuentes i car
ne dona gracie gratis data accipiunt
ut sanitates et signa perficiant q
nisi diuina virtute fieri q[illegible] de signa
ab alijs h[illegible] dono carentibus fieri non
putant ita et non e inconueniens ut ex vir
tute glorie aliqui po[illegible] ani[illegible] sanctorum dicuntur

[illegible] putant visibiliter apparere viuen
tibus cum voluerint q[illegible] alij non putant
nisi i[illegible] ordo premissus Ad primum g[illegible] dicendum q aug
ut p[illegible] sequentia p[illegible] loquitur p cursum cursu
nate nec tamen sequitur q et si mor
tui putant ut volunt viuentibus apparere
totiens apparerent q[illegible] totiens appa
ret in carne viuentes q[illegible] separati a
carne vel ois conformatur diuine
voluntati ita q non liceat eis nisi
q[illegible] p diuinam dispositionem congruere cognouerunt
q[illegible] vel ita sunt penis oppressi ut de sua
vel ita sunt penis expressi ut de sua
miseria magis doleant quam curent a
hic apparere Ad secundum dicendum q cuncti
ille loquitur quantum ad hoc quod nullus de pa
radiso vel de celo egredit simpliciter et non
q egrediantur ad tempus Ad tertium g[illegible] dicendum
q sicut ex dictis patet p h[illegible] locum aie ce
q sicut ex dictis patet p h[illegible] locum aie ce
dit i penam vel i premium q aie assi
gnatur ex hoc q tali loco deputatur
vel gaudendo vel dolendo h[illegible] aut
gaudium siue dolor de hoc q talibus locis
deputantur manet i eis et cum extra
loca illa sunt sicut potest cui datur
locus honoris ut i kathedra sedeat i ecclesia
ex honore ut i kathedra sedeat i ecclesia
ne minuitur gloria eius cum a kathedra
recedit q[illegible] et si actu ibi non sedeat
locus tamen ille sibi deputatus est Ad
ca et que g[illegible] obiciuntur unde optet
ad istum primum dicendum q sicut loquitur de aptis
ad istum primum dicendum q sicut loquitur de aptis
et martiribus p h[illegible] q eis accessit ex
pte glorie et non p q eis congruit ex de
bita natura q[illegible] aut dicit eos vbique esse
non e intelligendum q[illegible] sancti sint i plu
ribus locis h[illegible] q esse putant vbi voluerint Ad
2m dicendum q non e simile de demonibus et an
gelis et animabus sanctorum et dampnatorum an
geli enim boni vel mali h[illegible] offm sorti
gelis et animabus sanctorum et dampnatorum an
geli enim boni vel mali h[illegible] offm sorti
untur ut hoibus assistant vel ad custodia
vel ad exercitium q[illegible] de animabus hominum
non p[illegible] dici h[illegible] t[illegible] p preter gle
tiales sanctorum hoc congruit q possunt
esse vbi voluerint et h[illegible] e q[illegible] i[illegible]

intendit. Ad 3m dd quod demones aliqñ
[illegible] [illegible] ut depravatores persecuciali-
ter assint ut appareant non tamen
credendum est hoc ps accidere aliquo
ei hoc sint ut in dormiendo vel in
vigilando operone bonorum vel ma-
lorum spiritum ad instructionem vel decepti-
onem vel deceptorum [illegible] et
bini homines aliqn alius apparet et
eis multa dicit in propriis tamen constat e
eos non esse [illegible] sed angelos pro multa
eis quam probat in libro de cura pro mortuis agenda
Dicitur sequitur de lybo

Secundum ad [illegible] ubi q limbus inferni
non sit idem quod sinus abrahe [illegible]
non sit idem quod sinus abrahe sed
ei dicit aug xij super genesim ad litteram non dum
in re infernos aliunde in bono posuit
sed scriptura sed sinus abrahe in bo-
no accipit ut ibidem subiungit augustinus sed
non in bonum accipiendo sinum abra-
he et illam requiem quo ab angelis
pyus pauper allatus est nescio utrum
possit audire quod sinus abrahe
conspectum possit audire quod sinus abrahe
non est idem quod limbus inferni. Ad 2m dicendum quod in
non est idem quod limbus inferni sicut sinum abrahe
contrariis non videtur dictum sed sinum abrahe
videtur esse ut patet per aug. ubi loco supra quod
loquens de necessario dicit. quod illic est
quod sinus abrahe vocatum ibi invenitur
memoria vivit et ita ut post [illegible]
ad eos [illegible] spirituale ad fontem
sui et bibit quem pt sapientiam pauci dicte
sua sine fine felix quod sinus abrahe
non eidem quod lybus inferni. Ad 3m dicendum
orat [illegible] ut ad finem deducat erat
et ut angeli [illegible] in sinum erat
abrahe ferunt quod bene quod sinus abrahe non
sit idem quod lymbus. Sed contra sinus abrahe
dicitur ubi mendicus lazarus ductus est sed ad
finem ductus erat quod ut dicit glosa Job xxx
super illo ubi constituta est domus omni
vivent. Infernus domus erat omnium vivencium ante xpi adventum quod sinus abrahe

est idem quod lymbus. Ad 4m quod gen xx dixit ia-
cob filiis suis deducetis canos meos cum
dolore ad inferos quod iacob sciebat se ad
mortem ad inferos descensurum quod eadem
vero abraha translatus fuit ad inferos post
mortem et ita sinus abrahe videtur esse aliqua
pars inferni. Respondeo dicendum quod ante homini post mortem
ad quietem pervenire non potuit nisi merito
fidei quod [illegible] ad deum oportet credere
fidei etc. primum exemplum credendi hominibus in abraham
fuit propter quod [illegible] fidelium consignantur
datur quod primo sit certi in fidelium consignanti
et specialiter signum fidei accepit. Ideo requies
illa que homini post mortem datur sinus abra-
he dicitur ut patet per aug xij super genesim ad litteram
hec dicitur ut pz per aug. xij super gen. ad litteram
sed ante sanctorum post mortem non omni tempore
eandem equitatem habuerunt quia post xpi
adventum habent plenam quietem divina
visione perfruentes sed ante xpi adventum ha-
bebant quietem per immunitatem pene
sed non habebant quietem desideriorum et [illegible]
habebant de requie etc. dicitur sinus abrahe
pt et consideratur quantum ad id quod eis de-
erat de requie et dicitur lymbus inferni
lymbus quantum inferni et sinus abrahe fuerit
ante xpi adventum unum per accidens et non
per se idem nichil prohibet post xpi adve-
ntum esse sinum abrahe et esse omnino diver-
sum a lymbo quia ea que sunt per accidens
separari contingit. Ad primum ergo dicendum quod quantum ad
id quod habebat de bono statu sanctorum
patrum sinus abrahe dicebatur sed quantum ad
id quod habebat de defectu dicebatur infernus
et tunc sinus abrahe in malum accipitur
infernus in bonum prout sunt [illegible]. Ad 2m
dicendum quod sanctorum requies sanctorum patrum ante xpi
adventum dicebatur sinus abrahe ita et
post xpi adventum sed diversimode quia
post xpi adventum sanctorum requies habebat
ante xpi adventum sanctorum requies habebat
defectum requies adiunctum dicebatur idem
infernus et sinus abrahe. Unde ibi non vide-
batur dicitur sed post xpi adventum sanctorum
requies est completa omnium [illegible] videant
ubi requies dicitur sinus abrahe et nullo modo

infernus et adhuc sinum abrahe erat
erat fideles p̄dicta vnde patet responsio ad
3m et 4m et intelligendum est quod dicit glosa
que habetur luc. xvj° super illud factum est autem
ut moreretur mendicus etc. quod sinus
abrahe est requies beatorum pauperum quorum
est regnum celorum

Dubium v sit pre viii quod limbus sit idem
quod infernus damnatorum. Xpc enim
dicitur infernum momordisse non absorbuisse
quia aliquos inde extraxit non autem omnes
non enim dicitur momordisse infernum
si illos quos liberavit non fuissent prius
in illa parte inferni continente illos qui
liberavit in limbo inferni continentur ergo
iacebant in limbo et inferno ergo limbus est idem
quod infernus ut prius patet. Preterea xpc dicitur in
symbolo descendisse ad infernum sed non
descendit nisi ad limbum patrum ergo limbus
patrum est idem quod infernus. Preterea Iob xvij°
in profundissimum infernum descendent omnia mea
sed Iob cum esset sanctus ipse ad limbum
descendit ergo limbus est idem quod profundissimus
infernus. Econtra in inferno nulla est redemptio
sed de limbo sancti fuerunt redempti ergo limbus
non est idem quod infernus. Preterea augustinus dicit super
genesim ad litteram quo illum requiem quam
lazarus accepit dicit in inferis esse credendum
non video sed cum lazarum ad limbum
descendit ergo limbus non est idem quod infernus.
Respondeo dicendum quod receptacula animarum post
mortem dupliciter distingui possunt aut secundum situm
aut secundum locorum qualitates quantum ad aliquid
bus locus penas vel premia recipi
unt et sic si consideretur limbus patrum
et infernus secundum locorum qualitatem procul dubio et sic
non est dubium quod distinguuntur tum quia
in inferno est pena sensibilis que non erat in
limbo patrum tum et quia in inferno est pe
na eterna sed in limbo patrum detine
bantur sancti temporaliter tantum Sed si conside
rantur quantum ad situm loci sic proba

bile est quod idem locus vel quasi continuus
sit infernus et limbus ita tamen quod quedam
superior pars inferni limbus patrum dicatur ex
infernus et ei in inferno secundum diversitatem culpe di
versitate sortiuntur et pene ita secundum quod
quamvis penis puniuntur damnati secundum
quod obscuriorem locum et profundiorem obtinent
sed obscuriorem locum et profundiorem obtinent
in inferno vnde et sancti patres in quibus minimum
erat de ratione culpe supremum et minus
tenebrosum locum habuerunt omnibus pu
niendis. Ad primum ergo dicendum quod secundum hoc quod infernus
fuit idem quantum ad situm dicitur xpc infernum
momordisse et in infernum descendisse quia per
eum aliquos eripuit suo descensu et prout
erat a limbo eripuit suo descensu et principaliter
patet solutio. Ad secundum et ad 3m dicendum quod Iob non descen
dit ad infernum damnatorum sed in limbum patrum
dicit autem infimum damnatorum sed in limbum patrum
qui quidem dicitur profundissimus locus non quidem ut lo
cus penalium quod in comparatione ad alia loca
sed quod sub eodem includuntur omnia loca penarum
vel dicendum secundum augustinum quod sumit xij super genesim ad litteram
de iacob sic dicendum illud quod dixit iacob ad
deducetis senectutem meam
filios suos deducetis senectutem meam
cum dolore ad inferos vnde sicut magis
timuisse ne nimia tristicia sic perturbaretur
baretur quod ad requiem bonorum non iret sed
ad inferos peccatorum et cetera patet expositio ipse est
potius verum credentes quam asserentes

Dubium vij sit procedendum quod limbus pue
rorum sit idem quod limbus patrum pena
enim sed unde culpe sed peccatum pecca
debebant in limbo patres et pueri sed
culpa originali ergo idem esse. Sed vtrorumque
locus pene. Preterea augustinus dicit quod mitissima
mitissima est pena puerorum quia in solo origi
nali decedunt sed illa est pena mini
ma ergo idem ut ea quam sancti patres habebant ergo idem
est locus pene vtrorumque. Econtra sed actu
ali peccato debetur pena temporalis in pur
gatorio et eterna in inferno ita et originali
peccato debebatur pena temporalis in limbo patrum
et eterna in limbo puerorum ergo sicut infernus
et purgatorium non sunt idem videtur
quod nec limbus puerorum et limbus patrum
sunt idem vtrorum at infernus et purgatorium

sit idem locus tactum est sup. di. xxi
q^o dd q̄ limbus puer̄ et limbus pue
rorum absq; dubio differunt s̄ qualitate
penaꝝ uel pene puerꝭ ei no adest spes
beatitudinis q̄ patribus i limbo adherat
i quibus a lumine fidei et gratie refulge
bat sed qn̄tum ad situm probabilit
creditur utrumq; idem locum fuisse n
q̄ requies beatorum adhuc erat i supiori
loco q̄m limbus puerorum s̄ de limbo et in
ferno dictum est. Ad p^m g^o dd q̄ adest
pam originalem no eodem se habe
bat pres et pueri. In patribus ei originale
culpa expiata s̄ q̄ erat i pcta na p
sone remanebat tm̄ impedimentum ex
pte nature pqua no dum fuiat satisfactum
plenarie sed i puerꝭ et impedimentum
ex pte psone et ex pte nature et io pu
eris et patribus diuersa receptacula assigna
tur. Ad 2^m dd q̄ ang^s loquitur de pe
nis que debentur alicui ratione psone
sive i(n) quibus mitissima pena sunt qui
solo pcto originali puniuntur s̄ adhuc
est minor pena eorum qui no impedit a
perceptione glorie defectu psone s̄ solum defectu
nature ut ipa dilatio glorie quedam pena dica

Deinde considerandum est de quo debe
ant tot receptacula distingui

Videtur receptacula debent distingui
post mortem p pctis ita et p merito
s̄ rone meriti no debet nisi unum re
ceptaculum s. paradisus g^o ut rone pctorum
debe nisi unum receptaculum s̄ receptacula
cula assignatur post mortem culpis
rone meritorum et demeritorum s̄ unus est
locus in quo merentur et demerentur g^o unum
tm receptaculum debet eis assignari
post mortem. Pt loca penarum
debent respondere culpis s̄ no sunt nisi
tria genera culparum s. originale ueniale
et mortale g^o no debent esse nisi tria
receptacula penalia. Vz q̄ uidetur
q̄ debent esse multo plura quam

assignantur, aer em iste caliginosus
est demonum carcer ut pz 2^o pet 2^o nec
tamen computatur inter quinq; receptacula
q̄ a quibusdam assignatur g^o sunt plura
receptacula quam quinq;. Pt uolunt sta
bi peccantium dz ab locum unde penali
ez si ponatur ab originali decedere cum
solo ueniali pcto nullum receptaculorum
assignatorum ei competeret constat ei q̄
i paradiso no esset cum gratia caret et eadem
rone nec i limbo pꝛm sctorum nec i limbo puerorum
cum ipso no sit pena sensibilis q̄ tali de
betur rone pcti uenialis s̄ nec i purgatorio
q̄ ibi no est nisi pena temporalis s̄ nunc est
debetur pena ppetua s̄ nec autem i in
ferno damnatorum q̄ pcto mortali caret
g^o oportet sextum receptaculum assignari.
Pt diuise sunt quantitates premiorum et
penarum s̄ diuiso culparum et meritorum sed
infiniti sunt gradus meritorum et culparum in
finita g^o debent distingui receptacula
i quibus puniantur uel premiantur post mor
tem. Pt aie quandoq; puniuntur i locis
in quibus peccauerunt ut pz p g^o 4^o dyal
sed peccauerunt i loco quem habitamus g^o h
locus dz computari inter receptacula et pci
pue cum aliq; i isto mundo puniant sicut
ut sup magister dixit. Pt sicut aliqui
i gratia decedentes habent aliqua
uenialia p quibus digni sunt pena ita
aliqui i pcto decedentes habent aliq
bona p quibus essent digni premio s̄ de
decedentibus i gratia cum pctis uenialibus assig
natur aliquod receptaculum i quo puni
untur antequam premia consequantur s. pur
gatorium g^o eadem rone esse debet i illis
qui cum mortali decedunt cum actibus bonis
operibus. Pt sicut pres retardabantur
a plena gratia aie antequam corporis
g^o sed distinguuntur receptaculum scorum
ante aduentum ab eo atque nunc reci
piuntur ita dz receptaculum distingui
ab eo i quo recipiuntur post resur
rectionem. Vz q̄ dd q̄ receptacula aiaꝝ

distinguuntur secundum diversos status. Cum enim anima
aut corpori mortali habet statum
merendi sed exuta a corpore est in statu
recipiendi pro meritis bonum vel malum
quod post mortem vel est in statu recipiendi
finale premium vel est in statu quo impeditur
ab illo. Si autem in statu recipiendi fi-
nale retributionis hoc est dupliciter vel quantum
ad bonum et sic est paradisus vel quantum ad malum
[illegible] et sic ratione actualis culpe morta-
lis est infernus ratione autem originalis est limbus
puerorum. Si vero est in statu quo impeditur
a finali retributione habenda vel est
propter defectum persone et sic est purgatorium in quo
detinentur anime ne statim premia consequantur
propter penam quam meruerunt vel propter defectum
nature et sic est limbus patrum in quo detine-
bantur patres a perceptione glorie propter reatum
humane nature qui non dum poterat expia-
ri. Ad primum ergo dicendum quod bonum contingit uno modo
sed malum multipliciter ut patet per Dionysium De
divinis nominibus c. 4o et per philosophum 2o Ethicorum
et propter hoc non est inconveniens si locus beate retribu-
tionis est unus loca vero penarum sint plu-
ra. Ad 2m dicendum quod status merendi et deme-
rendi est unus status tamen cuius est sit
posse mereri et demereri et quare oportet
debetur omnibus unus locus. Sed eorum qui reci-
piunt pro meritis sunt status diversi et ideo
non est simile. Ad 3m dicendum quod pro culpa
originali potest aliquis puniri dupliciter ut ex dictis
patet vel ratione persone vel ratione nature tamen et
ideo illi culpe respondet duplex limbus.
Ad 4m dicendum quod preter ista receptacula nona
assignantur a quibusdam loca in quibus re-
cipiant retributionem pro meritis sed que per-
tinent officio corporis in quantum deputantur
nobis ad exercitium et ideo inter receptacula
de quibus nunc agitur non computantur. Pro
[illegible] deputatur ignis infernus ut patet
[illegible] xxv. Ad 5m dicendum quod paradisus
terrestris pertinet magis ad statum via-
toris quam ad statum recipientis pro meritis
et ideo inter receptacula de quibus
nunc agitur non computatur. Ad 6m
dicendum quod illa positio est impossibilis. Si tamen esset
possibilis talis in inferno puniretur in eternum quia
[illegible] penam punitur temporalis autem
est in ipso gratiam sed adiunctum veniale
si adiungatur mortali quod est sine gratia
pena eterna in inferno punitur et [illegible] iste
qui cum originali peccato decessit sed veni-
ali sine gratia non est inconveniens si puniatur eterna
punitione. Ad 7m dicendum quod diversitas gaudii
[illegible] in penis vel punitionis non diversificat
statum secundum quem diversa receptacula
distinguuntur et ideo ratio non sequitur.
Ad 8m dicendum quod [illegible] quod anime separate
aliquando in locis ubi habitaverunt puniuntur
non oportet quod loca ista sint propria loca
penarum sed hoc fit ad instructionem vivorum
ut corporum penas videntes retrahantur
[illegible] quod etiam anime existentes in carne
puniuntur propter peccata non pertinet ad pro-
positum quia talis pena non extrahit hominem
ex statu merendi vel demerendi unde
[illegible] receptaculum quod debetur anime post
mortem merenti vel demerenti. Ad 9m
dicendum quod malum non potest esse pu-
rum absque commixtione boni sed bonum est
summum absque commixtione mali et ideo
illi qui ad beatitudinem quod summum bonum est
transferendi sunt debent esse ab omni malo
purgati et propter hoc oportet esse locum in quo
tales purgentur. Sed hic non oportet
[illegible] excedunt sed illi qui in infernum detru-
duntur non oportet immunes ab omni bono
[illegible] et ideo non est simile quia [illegible] existentes
premiorum bonorum suorum recipere possunt in quantum
bona preterita eis valent ad mitiga-
tionem pene. Ad 10m dicendum quod in gloria
anime consistit premium essentiale sed gloria cor-
poris [illegible] redundat ex anima tota con-
sistit in anima quia originaliter et ideo diversi-
tas glorie anime diversificat statum non
diversitas glorie corporis et propter hoc et idem
locus [illegible] celum empireum

debetur animabus sanctis exutis a corpore et uniendis corporibus gloriosis, non autem idem locus debetur animabus prius antequam recipiant gloriam et post receptam ipsam.

## Circa consequentiam

est de qualitate anime exute a corpore et pena ei ab igne corporeo inflicta. Circa quod queruntur tria. Primo utrum in anima separata remaneant potentie sensitive. 2° utrum remaneant in ea actus dictarum potentiarum. 3° utrum anima separata possit pati ab igne corporeo.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod in anima separata remaneant potentie sensitive. Augustinus in libro de spiritu et anima sic dicit: recedit anima a corpore secum trahens sensum et imaginationem, rationem et intellectum et intelligentiam, concupiscibilitatem et irascibilitatem. Sed sensus, imaginatio, concupiscibile et irascibile et concupiscentia sunt vires sensitive, ergo in anima separata vires sensitive remanent. Preterea Augustinus in ecclesiasticis dogmatibus: solum hominem credimus habere animam substantivam que exuta a corpore vivit et sensus suos atque ingenia vivaciter tenet. Ergo anima exuta a corpore vivit et tenet sensus sensitivos. Preterea potentie anime vel sunt essentia eius ut quidam dicunt vel saltem sunt naturales proprietates ipsius. Sed id quod essentialiter inest alicui non potest ab eo separari, neque etiam aliquid de suis naturalibus proprietatibus. Ergo impossibile est quod anima separata a corpore aliquas potentias amittat. Preterea non est totum integrum cui aliqua pars deest. Sed anime potentie sunt partes ipsius. Si ergo potentias aliquas anima post mortem amittit, non erit anima integra post mortem, quod est inconveniens. Preterea potentie anime magis cooperantur ad meritum quam corpus, cum corpus sit solum instrumentum actus potentie, que sunt principia

q° 69

agendi. Sed necesse erit ut corpus premietur cum anima propter hoc quod cooperabatur in merito. Quanto fortius necesse est quod potentie anime simul premientur cum ipsa. Ergo anima separata eas non amittit. Preterea si anima separata a corpore potentiam sensitivam amittit, oportet quod illa potentia in nichilum cedat. Non enim potest dici quod in materiam aliquam resolvatur, cum non habeat materiam partem sui. Sed illud quod omnino in nichilum cedit non reiteratur idem numero. Ergo anima non habebit in resurrectione eandem numero potentiam sensitivam. Sed secundum philosophum sicut se habet anima ad corpus ita se habent potentie anime ad partes corporis, ut visus ad oculum. Si autem non est eadem anima que redibit ad corpus, non esset idem homo. Ergo eadem ratione si non sit eadem potentia visiva que redibit ad oculum, non esset idem oculus numero, et sic de aliis partibus, et per consequens nec totus homo idem numero erit. Non ergo potest esse quod anima separata potentias amittat sensitivas. Preterea si potentie sensitive corrumperentur corrupto corpore, oporteret quod debilitato corpore debilitarentur. Non autem hoc contingit, quia ut dicitur in 1 de anima, si senex accipiat oculum juvenis videbit utique ut juvenis. Ergo nec corrupto corpore sensitive potentie corrumpentur. Sed contra Augustinus in libro de ecclesiasticis dogmatibus: ex duabus substantiis homo constat, anima tantum et carne; anima cum ratione sua et carne cum sensibus suis. Potentie ergo sensitive ad carnem pertinent; ergo corrupta carne non manent potentie sensitive in anima. Preterea philosophus in XI metaphysice de separatione anime loquens sic dicit: Si autem aliquid remanet in postremo querendum est; de quibusdam enim non est impossibile, ut si anima est talis dispositionis, non tota anima sed intellectus; totam enim forte impossibile. Ex hoc videtur quod anima tota a corpore non separetur, sed

primum potentie intellective non ei sensitive
vel vegetative. Pro 2° dicendum philosophus dicit
de intellectu loquens hoc solum contingit separari
ut perpetuum a corruptibili. aliquae autem
partes anime manifestum est ex hiis quod non
separabiles sunt ut quidam dicunt quod potentie
sensitive non manent in anima separata
// Ad hoc est quod circa hoc est multiplex opinio quidam
enim extimantes potentias esse in anima omnes
ad modum quo color est in corpore dicunt quod
anima a corpore separata omnes potentias suas secum
trahit si enim aliquam deesset oporteret
animam transmutatam esse secundum naturales proprietates
animam transmutatam ... secundum naturales proprietates
tes quas secum manere videtur non sunt sed
dicta estimatio falsa est cum ei potentia
a sit. Sed quia potentias dicitur aliquid agere
vel pati, eiusdem autem sit agere et posse
agere oportet quod eiusdem sit potentia sit
subiectum quod est agens vel patiens unde philosophus
in principio de sompno et vigilia dicit quod cuius est
potentia eius est actio videtur eciam manifeste quod
potentie operaciones quarum potentie anime sunt principia non
esse anime per se sed coniuncti et explen-
tur mediante corpore ut est videre et audire et huius-
modi videmus oportet quod huius potentie sit
coniuncti sicut subiecti anime autem sicut principium
influens sicut forma est principium
tatum compositi. Quedam vero operaciones ex-
ercentur absque organo corporali ut
intelligere et considerare et velle unde cum
hee operaciones sint anime proprie et potentie
que sunt harum principia in solo sunt anime
ut principio sed ut subiecto quare manere
in anima separata oportet et passio-
nes et corrupto eo corrumpi necesse
est illas potentias que in suis actionibus non
utuntur organo corporali remanere
in anima separata, illas autem quarum convenit cor-
rumpi corpore corrupto et huiusmodi sunt poten-
cie que pertinent ad animam sensibilem
et vegetabilem. Et propter hoc quidam in potencijs
anime sensibus distinguunt dicunt enim has
esse duas quasdam que sunt actus organi

norum que sunt a anima effluxe in corpore
et hee cum corpore corrumpuntur quasdam vero
originales harum que sunt in anima quia per eas anima
corpus sensificat ad videndum et audiendum
et huiusmodi et hee originales potentie manent
in anima separata. Sed hoc non videtur dici
anima enim per suam essentiam non mediantibus
aliquibus aliis potencijs est origo illarum
potenciarum que sunt actus organorum
sicut et forma quelibet ex hoc ipso quod per essentiam
suam materiam informat est origo proprie-
tatum que compositum naturaliter consequuntur
Si enim in anima oporteret ponere aliquas po-
tencias quibus mediantibus sibi ab eo ut anime
effluerent ille medie potentie et
in infinitum. Si enim statur alicubi
melius est ut in primo stetur unde
illi dicunt quod potentie sensibiles et alie similes
non manent in anima separata nisi
secundum quid scilicet ut in radice per modum scilicet
quo principiata sunt in principijs suis
quia in anima separata manet efficacia
... in producendum ... potentias si cor-
pori uniatur nec oportet hanc efficaciam
esse aliquid super additum essencie
eius ut dictum est et hec opinio
videtur magis vera. Ad primum ergo
dicendum quod verbum illud intelligendum
est quod anima secum trahat aliquas
illarum potenciarum in actu scilicet intelligentiam
et intellectum quidam vero varietatem
ut dictum est. Ad 2m dicendum quod sensibus quos
anima secum trahit non sunt isti ex-
teriores sed interiores quam scilicet exceptiones
... intellectum ponet quod intellectus in tantum
intellectum ponet ... appellatur ut patet per basilium super
prophetias appellatur ... et per philosophum 10° ethicorum vel si in-
telligatur de sensibus exterioribus dicendum sicut
ad primum. Ad 2m dicendum quod sicut patet ex
dictis potentie sensitive non operantur
ad actum sicut naturales passiones ad
subiectum sed sicut ad originem unde ratio
non procedit. Ad 3m dicendum quod po-
tentie non dicuntur partes anime

integrales sz potenciales talium aut totorum ista e nata quod tota intus totus
consistit in una parte partium per se et alijs
aut potencialiter Sic ydialis anime anime per
se consistit in parte in tellectiua et alijs aut
potencialiter Sed tamen in anima separata rema
neant virtutes intellectiue partis itaque re
manebit non dimidiata quibus sen
sitiue potencie actu non remaneant
Sicut nec potencia vegetatiua manet dimi
diata mortuo supposito quod eius potencia
per corpus operabatur Ad 5m dicendum quod corpus co
operabatur adiutiui quod per concathe
nacionem qui incitur Sic autem non corpore
vantur potencie sensitiue tamen sunt deque
accidentium tideo non esse Ad 6m
dicendum quod potencie anime sensitiue non non di
cuntur esse actus organorum quia forme
essentiales ipsorum nisi vide anime omnis est
sed sunt actus ipsorum sicud per se finitates esse ad
operaciones ipsorum sicud calor e actus
ignis propter effectus ipsius ad calefaciendum
tamen si ignis inde unio remanet sic
alius unio ideo calor esset sicud patet de frige
aque quo reddit aliud unio postquam
fuit calefacta aqua nichilominus cadem
manente sta congruat erit ita
deinde unio omnis potencie eadem non
sit unio Ad septimum dicendum quod philosophus ibi
loquitur de huius potencijs Sed quod radica
liter in anima consistunt quod patet ibidem quod dicit quod
si non est in paciendo ad actum sed
illud in quo est scilicet corpus sic ei corpus
neque debilitantur neque corrumpuntur anime
virtutes

De 2m sic proceditur videtur quod in anima
separata remaneant et actuo
sensitiuas potencias Dicit enim augustinus de
spiritu et anima anima recedens a corpore
ex hijs scilicet vegetatiue concupiscibili et iras
cibili per unitate afficitur ad delectationem
siue dolorem sed ymaginatio et concu
piscibilis et irascibilis sunt potencie
sensitiue ergo sensitiue potencie
erunt separata afficiuntur et nasi

cas in aliquo actu erunt Praeterea augustinus super
genesim ad litteram dicit quod corpus non sentit
sed anima per corpus et ita quod anima non per
corpus sed sine corpore sentit ut e tior
et huius Sed illud quod anime sine corpore
gaudet potest inesse anime a corpore separate ergo uti
actu anima sentire poterit Praeterea ipse
scilicet videns corpus sicud in sompnio cernit
de visione ymaginariam partet quod est
in parte sensitiua et huiusmodi similitudines corporum
inspicere sicud in sompnis cernit quod anime
separate Unde augustinus xij super genesim ad litteram
dicit et neque ei videtur non habeat ali
similitudinem corporis sui cum iacente
sine spiritu corpore non tamen perhibens
mortuo huiusmodi talia qualia multi ex illa
subductione viuis redditi narrant
sunt et non habent tamen perhibens morte perhibens
de corpore exierunt non enim habent potest illud
eligi quod anima similitudinem corporis habeat
nisi sicud quod eas inspicit unum premisit de
iacentibus per spiritum cogerunt quidam similitudinem
tudinem corporis sui per quam sunt adiu
tum corporalia ferri et talia qualia
videant similitudinibus sensuum experiri ergo
anima separata actum potest exire ponimus sen
sitiue Praeterea memoria e pars anime sen
sitiue potest ut probatur in libro de memoria
et reminiscentia sed anime separate actu
memorabuntur eorum que in hoc mundo gesserunt
Unde diuiti epuloni dicitur luce xvj recor
dare quod recepisti bona in vita tua ergo
anima separata exhibet in actum potencie
sensitiue Praeterea secundum philosophum 13o de anima potencie
irascibilis et concupiscibilis sunt in parte sen
sitiua sed in irascibili et concupiscibili sunt
gaudium tristicia amor et odium
timor et spes et huiusmodi affectiones scilicet quas
secundum fidem nostram ponimus in electis esse
patet ergo separate non careant acti
bus potencialis sensitiuis Sed contra
illud quod e anime et corporis non
potest remanere in anima separata sed

omnes opiniones potentias sensitivas sunt ymmes
ae et corpori quod patet ex his quia nulla po
sensitiva aliquem actum habet nisi per organum
corporale quare anima separata carebit actibus
sensitivis potentiis. Secundo philosophus dicit in
p° de anima quod corrupto corpore anima
neque reminiscitur neque amat et eadem
ratio est de omnibus actibus sensitivarum poten
tiarum quare non perdit anima separata aliquos
actum alios potentie sensitive. Respondeo dicendum
quod quidam distinguunt duplices actus poten
tiarum sensitivarum quosdam exteriores quos
per corpus exercet et hic non remanent
in anima separata quosdam vero interiores
quos anima per se ipsam exercet et hii erunt
in anima separata. Hec autem positio descendit
ex opinione platonis qui posuit animam
corpori coniungi sed quasdam formas per se
in illo et corpore dependentem sed solum
secundum motorem mobili quod patet ex transcorpa
tione quam ponebat. Quia enim hominem in
nichil movebat nisi motum et ne abi
ret in infinitum dicebat quod primum movens
movet se ipsum posuit quod erat se ipsum
movens et sic erat duplex motus anime
unus quo movebat corpus alius quo se
ipsam habebat actum qui est movere primo in
se ipsa sed quod movebat se ipsam et secundo
in organa corporali sed quod movebat
corpus. Hanc autem positionem philosophus destru
it in p° de anima ostendens quod anima non
movet se ipsam et quod nullo modo movetur
sed istas operationes que sunt videre sen
tire et huiusmodi sed quod iste operationes sunt mo
tus coniuncti tunc videtur oportet dicere quod
actus sensitivarum nullo modo maneat in
anima separata nisi forte sit in radice
remota. Ad primum ergo dicendum quod liber
ille negatur augustinus fuisse au
gustini dicitur enim fuisse cuiusdam ciste
rciensis qui eum ex dictis augustini compilavit
et quedam de suo addidit unde quod
ibi scribit pauce habendum non est.

Si tamen auctoritas debeat sustineri
dicendum quod non est intelligendum quod anima separata ex
vegetatione et alias huiusmodi potentie affi
ciatur quasi ipsa affectio sit actus potentia
rum istarum sed quia ex hiis que anima per
vegetationem et alias huiusmodi potentias com
misit in corpore spiritu afficietur vel in
bonum vel in malum ut sic vegetatio et alie
potentie intelligantur circa illam
affectionem tamen se habuisse in corpore
meritum affectionis illius. Ad secundum dicendum quod
anima dicitur sentire per corpus non quantum actus
sentiendi sit anime secundum se sed quia est totius
coniuncti ratione anime eo modo loquendi quo
dicimus quod calor calefaciat. Quod autem
subiungit quod quedam anima sentit sine
corpore ut timorem et huiusmodi intelligendum
est sine exteriori corporis motu qui accidit
in actibus sensuum propriorum non enim timor et ali
passiones sine motu corporali contingunt
vel potest dici quod augustinus ibi in quaerendo loquitur
non determinando sed sive ex tercio illum
patet per hoc quod non est similis ratio de anima
dormientis et de anima separata anima enim
dormientis utitur organo ymaginationis in
corporales similitudines imprimuntur quod de anima
separata dici non potest. Vel dicendum quod similitudines
rerum sunt in anima et quantum ad potentias sensitivas
et ymaginativas et intellectivam secundum maiorem
vel minorem abstractionem autem et a
materialibus conditionibus tenet ergo similitudo
augustini quantum ad hoc quod sicut similitudines
rerum corporalium sunt in anima sompniantis
vel excessu mentis ymaginative pa
cientis ita sunt in anima separata intellec
tionem autem quod in anima separata sunt ymaginabiles.
Ad tercium dicendum quod sicut in libro
illo dicitur est media ymaginationis substantia
corporis ut et potentia sensitiva partis
sed quod contingunt pluribus et hoc
modo actus medie in anima separata
non erunt unde dicit philosophus in p° de anima
quod corrupto corpore anima non
reminiscitur alio modo accipit media

pnt est per ymaginacionem ad intellectum
(margin: pticie) ptem scilicet quod ab oi dnicia tpis abst
hit cum non sit tm ptitorum set et ptum
et futurorum ut Augustinus dicit ergo habet mo
nam aia separata memorabit. Ad 2m
dicendum quod amor gaudium et leticia tristicia et huiusmodi
accipiunt quandoque quidem prout sunt passio
nes appetitus sensitivi et sic non erunt in aia
separata hoc enim modo non explent sine
determinato motu cordis. Alio modo prout sunt
actus voluntatis que est in parte intellectiva et hoc
modo erunt in aia separata sicut et delectatio
nes que quodammodo est passio partis sensitive
set alio modo accipiendi que potest phus
in 7 ethicorum dicit quod deus una simplici delectatione
gaudet. Sequitur

Et 3m sic proceditur. Videtur quod aia separata pa
ti non possit ab igne corporeo
Augustinus enim 12 super gen. ad litteram dicit non sunt
corporalia set corporalibus similia quibus anime
exute afficiuntur seu bene seu male
ergo aia separata igne corporeo non
punitur. Praeterea Augustinus in eodem dicit quod agens
semper est nobilius paciente set impossibile est ali
quod corporeum esse nobilius aia separata
ergo non potest corpore pati. Praeterea secundum phum
in 1o de generatione et secundum boecium in libro de du
abus naturis illa sola agunt et patiuntur
adinvicem que in materia conveniunt sed
spiritualium et corporalium non est materia comunis
cum non possint adinvicem transmutari ut
boecius in eodem libro dicit ergo aia separata ab
igne corporeo non patitur. Praeterea omne
quod patitur recipit ab agente si
ergo aia patitur ab igne corporeo aliquid
ab eo recipit set omne quod recipitur ab
aliquo est in recipiente per modum recipientis ergo re
cipitur ab igne in aia non est in eo materialiter
sed spiritualiter set forme rerum in aia
spiritualiter existentes sunt perfectiones eius
ergo si patiatur ab igne corporeo hoc
non erit eius penam set magis in
eius perfectionem sic dicatur quod hoc ipso

aia punitur ab igne ut videtur dicere gregorius
in 4o dyalogorum quod si videt aia ignem infer
ni non potest videre nisi visione intellectuali
cum non habeat organa quibus visio sensitiva
ut ymaginaria perficitur set visio intellectualis
non videtur quod possit esse causa tristicie
delectationi enim que est eius considerando non est tristicia
contraria secundum phum ergo ex tali visione aia non
punitur. Et dicatur quod aia patitur ab ig
ne corporeo eo quod tenetur ab eo sicut nunc te
a corpore dum vivit in corpore quia aia dum
in corpore vivit tenetur a corpore captiva et ea
in corpore sit vivum sed aia non erit
forma illius ignis corporei ergo supra
dicto modo non poterit ab igne teneri
Praeterea omne agens corporeum agit per
contactum set non potest esse aliquis contactus ignis
corporei et aie cum contactus solius sit
inter corpora que habent ultima sit ergo aia
ab illo igne etc. Praeterea agens organicum
non agit in remotum nisi per hoc quod agit
in media unde per determinatam distanciam
agere potest proporcionatam sue virtuti sed
aie vel animus demones de quibus et cad
racio est quandoque sunt ex loco infra cum quandoque
a hominibus in hoc mundo hominibus apparent nec
tamen tunc sunt a pena inmunes sed
cum gloriam suorum nunquam interrumpit nec
pena dampnatorum ut tamen videmus
per omnia remedia ab igne inferni puni
untur nec etiam est credibile quod cor
porum de natura elementi ex tante vir
tutis ut ad tantam distanciam actionem
suam diffundat ergo non videtur
quod penas spiritualis dampnatorum susti
nent ab igne corporeo patiatur
Sed contra eadem racione est in aia
bus separatis et demonibus quod ab igne in
ne corporeo pati possunt set demo
nes ab eo patiuntur nec puniuntur
ab illo igne quem corpora dampna
torum patientur post resurrectionem
quem oportet esse corporeum

et hoc patet per sententiam dicti [illegible] xxv. Item
male dicitur igne eternum quod pati esse dicatur
ut per quod rationem separate ab igne corporeo
pati possunt. Preterea pena quod inde sequitur
secundum meritum culpam suam se corpori subiecit per
peccatum quam [illegible] quod persone erit pene
[illegible] rei corporee subiciatur per passionem. Preterea
maior est unio forme ad materiam quam agen-
tis ad patiens sed diversitas nature
spiritualis et corporalis non impedit quin
anima sit forma corporis quare non impedit
quin possit a corpore pati. Respondeo quod
supposito ex parte quod ignis inferni
non sit methaforice dictus nec ignis
ymaginarius sed verus ignis corporeus
oportet dicere quod anima ab igne corpore
patietur. cum dicit igne illum dyabolo et
angelis eius paratum esse dicat [illegible] xxv. qui
sunt incorporei sicut illi sed quomodo pati
possit multipliciter assignatur. Quidam enim di-
xerunt quod hoc ipsum quod est ignem videre
sit ab igne pati unde [illegible] dicit
de igne corporeo patitur anima quia videt
sed illud non videtur sufficere quia quodlibet visum
ex hoc quod videtur est perfectio videntis unde non
potest in eius penam cedere in quantum visum
sed quandoque est punitivum vel contristativum
in quantum apprehenditur ut nocivum unde oportet
quod preter hoc quod anima ignem illum videt
sit aliqua comparatio ipsius ad ignem
secundum quam anima ab igne noceatur. Unde alii
dixerunt quod quamvis ignis corporeus
non possit animam exurere tamen
anima apprehendit ipsum ut nocivum
sibi et ad talem apprehensionem afficitur
timore et dolore ut in eis impleatur quod dicitur
trepidaverunt timore ubi non erat timor
unde [illegible] dicit quod quia anima cre-
mari se conspicit crematur sed hoc iterum
non videtur sufficere quod si hec passio anime
ab igne non esset secundum rei veritatem sed
secundum apparentiam tantum quamvis ei possit
esse vera passio tristitie vel doloris

ex aliquo falsa meditatione ut Augustinus xii
super Genesim ad litteram dicit tamen potest dici quod secundum illam
passionem non vere patiatur anima sed a similitudine
rei quam conspicit et iterum iste modus
passionis magis videtur esse imaginalis passio
passionis quam ille quem ponit Augustinus in ymagina-
tione quam ille dicat preterea vi-
de visione esse quod Augustinus tamen
magis esse verum quod ad eos eternam
fingit et iterum non est probabile quod anime se-
parate vel demones qui subtilitate
ingenii pollent putarent ignem corpo-
reum sibi nocere posse si ab eo nullatenus
gravarentur. Unde alii dicunt quod oportet
ponere animam et realiter ab igne corpo-
reo pati unde et [illegible] dicit et colli-
gere ex verbis eorum possumus quod incendium
anima non solum videndo sed et experiendo
patiatur. Sed hoc tamen non fieri
potuit dicunt enim quod ignis ille consider-
atur potest dupliciter uno modo secundum quod est quedam
res corporea et sic non habet quod in
animam agere possit alio modo secundum quod est instru-
mentum divine iustitie sic enim divine
iustitie ordo exigit ut anima que peccando
deo se rebus corporalibus subdidit eis etiam
in penam subdatur. instrumentum autem
non solum agit in virtute propria sed
etiam in virtute principalis agentis et ita
non est inconveniens quod si ignis ille non agit
in virtute spiritualis agentis in spiritum a-
gat hominis vel demonis [illegible] ex
quo de sacramentis dictum est quod
animam purificat. Sed iterum non videtur
sufficere quia omne instrumentum est illud
circa quod instrumentaliter operatur secundum propriam
actionem connaturalem et non solum illam
actionem secundum quam agit in virtute prin-
cipalis agentis unde excedendo propriam ac-
tionem oportet quod efficiat actionem ministerialem
sicut aqua lavando corpus in baptismo
sanctificat animam et serra secando
lignum perducit ad formam domus
unde oportet dare igni aliquam actionem
in animam que sit ei connaturalis ad hoc
quod sit instrumentum divine iustitie

pcat inu dant/ et ideo dd q corp
i spm natr age no pt n ei ali
quomo ob esse ut ipm gnare nisi
s q aliquo corpi univit/ sit eni
i xemi q corp qd corrupit ag
gravat aiam Sap ix o spt aut
corpi univtur dupl uno ut forma
materie ut ex eis fiat unu simpl r
spt univit corpi z ibi in fiat corp
z a corpe alq agguat/ sic aute
spt hois ut dicimus igni no univit
alio sic moveb mobili ut sic lo
catu loco ut como quo i corpalia sic
i loco z s h spt i corporei anta loco
diffiniuntur ita i uno loco exntes
q no i alio spus at ies corporea
ex spa hent q spus i corpen lo
co diffiniat detineat ut ita allige
illi loco q ad alia duce no possit
si spt no pt ita i loco nali q lo
co subdatur sz h sup addit igni
corporeo i spm e instrumentu dine
tie videmus q sic deret spus
z ita efficitur ei penalis retardeb
eu ab execucoe pprie volutatis ne
s possit opari ubi vult z s q vult
z huc mo pont gg e dial ex
ponens ei quo spus i cendiu ex
prendo paciat sic dt cu vltas per
cato/burdiunt dapnatu i igne
phibet quia nam sapies repla
ciae ignibus teni neget et h est
publica dt ut i sra nigr poit/ si
enim hois i corporeus spt te
netur i corpe cur eciam no teneat
post mortem corporeo igne/ aug xx
xxi deci di dt q sic eciam i hois co
dicione nigitur corpi dine ex vi
tam qui ies sit spuale z h cor
porale z ex illa qncione leche
metur incipit amore ad eo ps
sic ligatur igni ut accipieb ab

eo penam z ex illa gmctione gmpt
errorem optz g oeb pdcis modus
i unu colligere ut pfce videatur
quo mo aliquis corporeus paciat
ut s dictum quiquis exnti sua lz
q spt i corporeus nuqi possit ut
loco locatu sz i spu e instrumetu dine
iusticie lz ut ipm qdentimo retenit
alligatu z ils ventur igne ille e
spm nocivus ut s anta igne ut sibi
nocivo videb aliquis crucit unde
gg x dyal oia ista porides tangit
ut expimus eo inuctibus pz/ ad pm
qd dd q aug loqitur i igni vero vii
ciciam aliam mod poit detinian
do i l ho deci di ut exdis pz uel
dd q aug dt ut i telligit q ex
qbus aia pxime affitur a dolore
ut spiritualis sit spualia no ei affli
geretur nisi ignem ut nocivo sibi
apprehenderet/ ignis q apphensio
e pximum affligens sed ignis cor
poreus extra aiam existe e af
fligens remotu/ ad 2m dd q
quis aia sim spt igne nobilior
ignis tamen est aia nobilior in
qntu e instrumetu dine iusticie
ad 3m dd q phus z licet loqit
de actione illa p qm patiens tras
mutat i natura agentis talis
aut no e actio ignis i aiaz z pp
h racio no concludit/ ad 4m dd q
ignis agit i aiam no pmo ipsu
cuius sed pmo detinens ut exdit
tia patet z ideo racio no e ad pro
situm/ ad v dd q i visioe in
tellectuali p est estima ex h ipo
q ad videatur tu id qd videtur
q actio i tellectus pt ee contrariu
i spu videtur i sensu autem
hot videtur ex ipa actione

quam agit i visum ut videat
sit ee corruptiu vis⁹ p actus
i spu corrupit armoniam organi
sz th visio i i(n)tellectualis sit ee at(t)es
tans i spu i° qd apphedi ut no
cuivis no si novat corp(us) q(uod) vide
a(li)qualiter modo 2° attinditur ig
sz aliquibz modo 3° attinditur ig
nem affligit Ad 9m dd q no
est sile qnt ad oia sz i qntu ad eo
ut extrio pz Ad 10m dd q qinto
no sit tactus corpalis i(n)ter aiaz et cor
pus sz tame e i i(n)ta aliqs tactus
spualis sicut z motor aie ut sit spualis
spuali tactu tangit celum ipm mo
vens p(ri)mo m(odo) quo dr̄ ostare(?) tan
gere sicut dr i lib(ro) de g(e)n(er)atione z th mod(us)
suffit ad actio(n)em Ad 11m dd q
sit dampnat(us) ingn(is) e ext i(n)fin
nisi ex dispe(n)satione diua ut eadem
nisi ex dispe(n)satione diua ut adi(m)
pleatur vel ad exercitiu(m) electo(rum)
Si vero aut ext i(n)finit sz ti(bi)
videt ignem i(n)fin ut h(ic) ei ipse
nam spatiu ubi ista visio sit i
nec affligeret ut dom(inus) e ubicu(m)
q(ue) sit abigne i(n)fin affligitur sz
accepciu(m) z ext m(od)m(?) cont(r)arium exhibe
actaccui affligit du videt se ad
carcerem dapnatus ubi sit gl(or)ia
clarus in alto m(od)o minuit n(ec) q(ua)ntu(m) ad
plenu(m) efficacie(?) in ad a(n)i(m)e sist(?)
aliqn ext celu(m) empireu(m) sit q(uo)d
dario i corp glam cedit ubi z in
ultimo minuitur pena dapnato(rum)
si ext i(n)fin diua dispe(n)satione
ponant ad tp(us) et h(ic) e q(uo)d
dr glosa dr sup i(n) Jacob iii in
flamit rotam nativitatis nr(e) i(n)f(l)
ai(n)t(?) vero sicut i aere sunt
i(n)fra s(e)c(un)d(u)m traxit torme(n)ta sua
4 flamas obiectio aut p(ro)d
ret si ignis corporeus affligi
ret immediate sp(irit)m sicut affligit
corpora



## Eiusde(m) q(ua)titudi(n)i est de suffragiis

mortuorum et circa hoc
q(ue)r(un)t(ur) xiiij p(ri)mo utrum
suffragia que p(ro) uno fiunt aliis
p(ro)desse possint 2° utrum mortui
iuvari possit ex op(er)ib(us) 3° utru(m)
suffragia p(er) p(ec)c(at)ores f(ac)ta mortu
is p(ro)sint 4° utru(m) suffragia pro
mortuis f(ac)ta fac(ient)ib(us) p(ro)sint
5° utru(m) suffragia ex(is)ntib(us) in
i(n)f(er)no p(ro)sint 6° utru(m) p(ro)sit ex
ist(en)tib(us) i(n) p(ur)gatorio vij° utru(m) vale
ant pueris ex(is)ntib(us) i(n) lybo viij° utru(m)
aliq(uo) p(ro)sint sci(s) ex(is)ntib(us) i(n) p(at)ria
ix° utru(m) or(ati)o eccl(es)ie sacrificiu(m) altaris
z elemosina p(ro)sint defunctis decio
utru(m) i(n)dulgentie q(ua)s eccl(es)ia facit eis
p(ro)sint xj° utru(m) cultus exequiarum eis
p(ro)sit xij° utru(m) suffragia magis
p(ro)sint ei p(ro) q(u)o fiunt q(ua)m aliis
xiij° utru(m) suffragia p(ro) multis f(ac)ta va
leant uni(cuique) singulis ac si p(ro) unoq(uo)q(ue)
singulariter fierent xiiij° utru(m) ta(n)
valeant co(mmun)ia suffragia illis p(ro)
q(ui)b(us) sp(eci)alia no(n) fiunt q(ua)m illis pro
q(ui)bus fiunt valet sp(eci)alia z co(mmun)ia
simul

Ad p(ri)mu(m) sic p(ro)ced(itur) vi(detur) q(uod) suffragia
p(ro) uno f(ac)ta aliis p(ro)desse no(n)
p(ossi)nt ad gal(athas) vi° que ei semina
verit ho h(ec) z metet sz si unus
ex suffragiis alti(us) (con)seq(ue)retur fruc
tum meteret ab aliis seminata
q(uo)d ex suffragiis alio(rum) ulte(ri)us fructu(m)
(con)sequit(ur) Pr(eterea) ad iustitiam dei p(er)ti
net q(uo)d u(n)icuiq(ue) tribuat p(ro) meritis
ut p(ate)t in ps(alm)o tu reddis unicuiq(ue) s(ecundu)m op(er)a
sua sz iustitia dei deficere i(m)p(ossi)bile
q(uo)d i(m)p(ossi)bile e q(uo)d unus ex operibus

altius puncto[r] · pz h caudez
rem aliqd op[us] meritorium eet lau
dabile ex p[ar]te alti[us] q[ui]a si i q[ua]ntu[m]
eet voluntaru[m] sed ex op[er]e bonus
no laudat[ur] aliter q[ua]m ut op[er]i[bus] su[is]
sit ee alti meritoriu[m] · p[ro]b[atur] ad i[u]sti
ciaz diuina[m] p[er]tinet bona reddere
p[ro] bonis et mala p[ro] malis h altius
puniet[ur] p[ro] malis alti[us] p[re]mio ut d[icitu]r
ezec. 18 · ecce que posuit ipa mo
rietur q[ua]m u[t] vbi puniat[ur] homo al
terius · Ex q[uo] est q[uo]d d[icit] ips[e] p[re]
cepi ego sic om[n]i tiou o te · p[re]
sto fideles p[er] t[ri]nitate v[n]ita sut v[nu]m
ved fideles p[er] [ca]ritate v[n]iti sut v[nu]m ve
m[embr]i[us] corp[or]is mistici cr[ist]i sed v[nu]m me
m[brum] p[ro]iuat p[ro] altero q[uo]d v[nu]s h[om]o pt ex
b[onis] p[ro]iuat p[ro] alteri[us] mereri p[re]mian · Ad 2[m] q[uo]d
actus v[idetur] ad duo valere pt p[rimo]
ad aliq[ue] statu[m] acq[ui]rendu[m] sic per
op[us] meritum homo acquirit statum
b[ea]titudi[ni]s 2[o] ad aliq[uid] q[uo]d [con]stitu
si homo p[er] aliq[ue] actu[m] mereret[ur]
aliq[ui]d p[ro]i[n]u[m] actuale vel d[e]missi
onem pene ad vitas aut hominem
actus v[idetur] [du]o valere pt duo[rum] per
viam meriti alio[rum] p[er] viam or[ati]o[n]is et
differencia i[n]t[er] istas duas vias q[ui]a
meritu[m] i[n]nitit[ur] iusticie · h or[ati]o i[n]nitit[ur]
oracius i[m]petrat p[er] titu[lum] ex liberalitate
ei[us] qui oratur · Dic[itu]r q[uod] op[us] v[nius]
illo pt alt[er]i valere ad statu[m] [con]se
quendu[m] p[er] viaz meriti ut s[cilicet] ex h[oc] v[nius]
q[uo]d ego facio aliq[ui]s mereat[ur] vitaz
et[er]nam q[ui]a soris gl[ori]e reddit[ur] h me
suram caritatis v[nius]cui[us]q[ue] aut ex
actu suo dispo[siti]on[e] meo ex alieno
et d[e]o dispo[siti]o[n]e dignitatis ad p[re]
mium sed p[er] viam or[ati]o[n]is et [im]p[et]ra[tio]nis ad
statu[m] [con]seque[n]du[m] opus v[nius] alt[er]i
da[m] e[st] i[n] via valere pt sed q[uia] v[nus]
h[omo] i[m]petrat p[ri]ma[m] gr[ati]am ta[men] ei i[m]pet
tio or[ati]o[n]is sit h libertate dei q[ui]
i[m]petat[ur] ad o[mn]ia illa or[ati]o[n]is i[m]petra
sit h lib[er]tate d[e]pt sic extendi



que p[er]tinet diuine subsit ordinat[io]ni h
q[ua]ntu[m] ad aliquid q[uo]d e[st] que vt a[n]tea
ter[m]i[n]u[m] ad statum op[us] v[nius] poterit
vale[re] alti no[n] solu[m] p[er] viam or[ati]o[n]is
sed et p[er] viam meriti quod q[ui]de[m]
dup[licite]r [con]tingit vel p[ro]pt[er] [con]iunctionem i[n]
c[ar]itate q[uo]d e[st] [ca]ritas i[n] op[er]ibus meri
torijs et ideo o[mne]s q[ui] sibi i[n]uice[m] c[ar]i
tate [con]iu[n]gu[n]t[ur] aliq[ui]d emolimentu[m]
ex mutuis op[er]ib[us] reportat vn[de]
h i[n]ita p[er]i[t] vniuscuiusq[ue] q[uo]d i[n] p[at]ria
v[nus]q[ui]sq[ue] gaudebit de bono alti[us] [con]ce
d[e]t q[uo]d articulus fidei ponit q[uonia]m s[an]c[t]or[um]
alio[rum] ex i[n]tencione facient[is] q[uo]d aliq[ui]a
op[er]a specialit[er] ad h[oc] facit ut talib[us] pro
op[er]a specialit[er] q[uo]d h[uius]mo[d]i efficiu[n]t[ur]
sunt v[nius] sua op[er]a q[uo]d ex[tr]emis efficiu[n]t[ur]
eor[um] p[ro] q[ui]b[us] sunt q[uia] eis [con]stricte
collata sut si[cut] vnde pnt eis valer[e]
ad i[m]pletione[m] satisfactionis vel ad a[d]q[ui]re[n]do
[con]se[quen]s statu[m] no[n] mutat · Ad p[rimu]m
q[uo]d d[icitu]r q[uo]d inuisio illa e[st] p[er]ceptio v[ite]
q[ui]a d[icitu]r q[uod] missio illa e[st] preceptio vi
te et[er]ne s[icu]t d[icitu]r hebr. 10 et qui me
tit fructu[m] [con]gregat i[n] vita[m] et[er]na[m]
sive aut vite et[er]ne no[n] datur ali
cui nisi [pro]p[ri]is op[er]ib[us] q[ui]a si ab aliquo
i[m]petrat ut ad vitam p[er]ueniat nu[n]q[ua]m
ta[men] hoc nisi mediantib[us] op[er]ibus
p[ro]p[ri]is d[icitu]r h p[ro] sub[s]i[d]ius alicui[us] gr[ati]a
alicui datur p[er] q[ua]m mereat[ur] vitaz
et[er]na[m] · Ad 2[m] d[icitu]r q[uod] op[us] q[ui]a [pro]p[ri]o
ei[us] qui meritu[m] efficit[ur] p[er] quo fit
et sic op[us] q[uo]d e[st] ei[us] qui meriti e[st]
p[ri]mum q[uo]d de[ce]d[it] n[on] e[st] meri v[nius] no[n] e[st]
diuinam iusticiaz si v[n]i[us] fructu[m] p[er]
pit de op[er]ibus f[ra]t[ri]s alieno q[uo]d e[st]
p[ri]mu[m] sec[un]d[u]m i[n] [ca]ritate vt ab op[er]ib[us]
p[ro] se f[ac]tis hoc et h p[er]it iusticiaz
[con]tingit ut satisfact[io] v[nius] p[ro] alio
acceptatur · Ad 3[m] d[icitu]r q[uod] plane
no[n] datur alicui nisi h ordinez
ei[us] ad actu[m] v[nius] lau[di]s e[st] ad aliq[uid]

ut dr̃ i p° ethi z ꝑ ex ope alterius
aliq̄s efficit̄ vel ostendit̄ bene dispo
situs vel male ad aliquid sicut q̄n aliq̄s
laudat̄ ex opibus alti' n̄ ꝑ actione
s̄ q̄ ipse e aliquid ope ex illorum causa
vel ꝯsiliu vel auxilium pbendo seu
i ducendo seu q̄ocūq̄ alio mō s̄ opus
e uniton' alicui no sol' ꝯsideratur ei'
dispoitio s̄ z ꝯptum ad aliq' quod dr̃
spoitio vel statu ei' ut extra pats
Ad 2m dicendum q̄ ꝯferre alicui qd
sibi debet̄ h̄ directe iusticie repu
gnat Sz dare aliq̄d alicui qd ei no
debet̄ h' no e iusticie ꝯtrariu s̄ me
tas iusticie excedit e ei liberalitatis no
aut posset aliq̄s levari ex malicia alti'
aliquid de suo subtrahendo z tamen
ꝯmeret q̄ ad pmiat̄ ꝑ penas alti' sed
q̄ cumoli meriti acquirat ex bono al
terius
Ad 3m sic ꝑ ea dicta videtur q̄ mor
tui non possint pmiari ex
opibus vivorum Ꝑ h' q̄ dr̃ apostolus
2 cor v oes nos manifestari opz
ante tribunal xpi ut recipiat vnusquisq;
ꝓpa corpis que gessit q° ex his
que post morte hois gerunt̄ qu
ex corp' est nichil ei accrescere
potit ex aliquibus opibus Ꝑ h' vide
ex h' qd dr̃ apok xiiij° beati mortui
q' i dno moriunt̄ opa ei illorum se
quuntur illos Ꝑ pfice ex oper
aliq' ꝯsolu i via ꝯsistit s̄ hoies
p' morte iā no sunt viatores q° &c
ꝑ his h' intelligi' qd legit̄ Job 19 se
mitam meam ꝯsepsit z trãsire
no possu q° mortui de suffragijs
aliorum pmiari no possunt Ꝑ ulte
pmiat̄ ex ope alti' nisi sit aliq̄
vite ꝯicatio i eos s̄ nulla ꝯicatio
e vivorum ad mortuorum s̄ ꝑhm i p°
ethicorum q° suffragia vivorum no ꝓsunt

mortuis Sz ꝯt est qd h̄r 2 ma
thabeorum xij° Scta z salubris e cogitatio
ꝓ defunctis exorare ut a pctis solvant̄
s̄ h' eet iutile nisi eos pmiaret
q° suffragia vivorum mortuis ꝓsunt
Ꝑ aug° ih' de cura ꝓ mortuis et
gerenda q° est vniuse ecce q̄ i hac ꝯ
suetu'ne clamat auctoris ut i ꝓcib' sac
dotis que dno deo ad ei' altare fundit
tur locu sui heat z ꝯmedatio mor
tuorum q̄ qz ꝯsuetudo ab ipis i stituta
est ut dr̃ damascenus i suo dr̃ sermone
de suffragijs mortuorum sic d' misterio
ꝯsc̃i discipuli salvatoris z sacri a
postoli i tremendis z vivificis mis
terijs memoriam fi' qui fideliter
dormierunt sanxerunt Ꝑ z ꝑ dyo'
ps i ultio c ec' ier' ubi ritum
ꝯmemorat quo i pmitiva ecca
ꝓ mortuis orabat̄ ubi z dyo' asse
rit suffragia vivorum mortuis ꝓ
desse q° est i dubitant credendum est
Ad 3 d q̄ caritas q̄ e vinculum
ecce membra vniens no solu' ad vi
vos se extendit s̄ z ad mortuos
q̄ i caritate discedunt caritas ei e
q̄ vita corpis q̄ no finit̄ z sup ī
2 cor xiij° dr̃ caritas nunq̄ excidit
Sil' z mortui i memorijs hoim
viventium vivunt z eo i tencio viue
ciu ad eos dirigi potest z sic suffragia
vivorum mortuis duplr̃ ꝓsunt sicut
z vivis z ꝑ caritatis vnione et
ꝑ i tentionem ad eos directam no tñ
sic eis valere credenda sunt vivorum
suffragia ut statum eorum mutet de
miseria ad felicitatem z eu° s̄ valz
ad diminutionem pene vel aliquid hmoi
q̄ statum mortui no imutat
Ad p'm q° dr̃ q̄ ho dum i corpe vixit
q̄ meruit h' ei ꝓsunt post mortem
z io sic post hac etiam pmiatur

ꝓcedit ex his que i corpe gessit vel dr̄ ꝑ .10. dam̄ i ꝑdc̄o ſmone ꝙ hc̄ intelligendu e ꝙtu ad retribucoēz que fiet i finali iudicio q̄ erit ce ne glīe vel etne misie i q̄ q̄lib; recipiet scd̄m ꝑ q̄ i corpe gessit Item tantem puniri pūt vivoꝝ suffragi is / Ad 2m dd̄ ꝙ auctas illa expͥ se loqtur de ſeq̄la etne retbui onis ꝙ ꝑȝ ex h̄c q̄d puniti ꝑti mortui [illegible] dd̄ ꝙ opa ꝑcio ſca ſūt z ꝙdamno eoꝝ ut dcm̄ est / Ad 2m dd̄ ꝙ ꝙuis aie pꝰ morte no ſint simplr̄ i statu vie ꝙtu ad aliq̄ adhuc sūt i statu vie · i ꝙtu eoꝝ ꝑgressꝰ adhuc retardat ab ul tima retbucoē ñ ꝑ simplr̄ eoꝝ via est circūsepta ut no possit ultius ꝑ aliq̄ua opa cū simil ꝑ statu ſe licitatꝭ z misie eꝝ ꝙtu adhc̄ no e circūsepta q̄ꝙtu adhc̄ ꝙ deticen tur ab ultia retbuicoe possint ab ea

Bö iuvari ꝑ ꝑ h̄c adhuc ſt i via / Ad 3m dd̄ ꝙ ꝙuis ꝙtacto civiliu opm ꝙ quia ꝑhs loqt no possit esse mortuoꝝ ad vivos ꝙ mortui ex [illegible] civilem sūt ꝑt tn̄ eoꝝ ꝙm esse ꝙtu ad opa vite sp̄ual que e ꝑ caritate ad deū cui mortuoꝝ ſpūs vivūt

Dz ūt ꝑ ꝑce vr̄ ꝙ suffragia ꝑ ꝑtores ſca mortuis no ꝑsint ꝙ ut dr̄ Jo ix ꝑctores ds̄ no audit sed si orōnes eoꝝ ꝑdessent illis ꝑ q̄bꝰ orant a deo exaudiēt q̄ suffragia ꝑ eos ſca mortuis no ꝑsint / ꝑ ꝑ gg̃ i ꝑastoralꝭ dr̄ cum is qui displicet ad i tercellād mittit̄ irati animꝰ ad deteriora ꝑ uocatur sed q̄lib; ꝑctor deo displic q̄ ꝑ ꝑtor suffragia deo admiīz non

ꝑflectit̄ z ita talia suffragia no ꝑsūt / ꝑ opꝰ alicuiꝰ no vr̄ magis fructuosū fieri qm̄ alteri ꝑ ꝑctor ꝑ opa nichil meretur sibi q̄ multo minꝰ ꝑt alti me reri / ꝑ oē opꝰ meritoriu opz ee vivificatu · i · caritate i formatum ſȝ opa ꝑ ꝑtores ſca ſūt mortua q̄ no ꝑūt ꝑ ea opa mortui iuvari ꝑ q̄bꝰ fiunt / Sed ꝙt est ulls ꝑt scire de alteo ꝑcerto utꝝ ſit i statu culpe vel grē ſi ꝙ tn̄ illa suffragia ꝑdessent que fiūt ꝑ eos q̄ ſūt i gr̄a no posset homo scire ꝑ q̄ suff ragia qreret ſuis defūctꝭ z ita multi a suffragiis ꝑcauād retrahent / ꝑ scd̄ augꝰ dr̄ i lra 2m hoc iuvat ab mortuꝰ ex suffragiis ꝑ ꝙ du vivet meruit ut iuvaret post mortem ꝙ valor suffragioꝝ me surat̄ ꝑ ꝙdicōem eiꝰ ꝑ q̄ fiūt no ꝙ dicit utꝝ ꝑ bonos vl malos fiant / Rñ dd̄ ꝙ i suffragiis que ꝑ malos fiūt duo pūt ꝙsiderari ꝑmꝰ ipm̄ opꝰ opatu sc̄ ſacficiū altaris z quia ira sacra ex seipis efficaciaz h̄nt absꝑ ope opantis qm̄ equalr̄ explent ꝑ quoscumque fiant z ꝙtu adhc̄ suffragia ꝑ ma los ſca defūctꝭ ꝑsūt alio ꝙtu ad opꝰ operans z̄c distinguendu ꝙ opꝰ ꝑctoꝝ suffragia facientis ꝑt duo ꝙsiderari pūt eciā z̄c ullo ꝑt mitoria esse ꝑt uc sibi u c alij alio ꝙtu e alti ꝙd suplꝭ ꝙtingit duo ꝙtu ꝑctor suffragia faciēs gerit ꝑsonam totiꝰ ecce sc̄ sacerdos du dicit i eccā exequias mortuoꝝ z quia ille i telligit̄ facē omꝰ noie vel l̄ice sit ut ꝑȝ ꝑ dyo in 1li ce ler / Ac e ꝙ suffragia talis sacer dotꝭ ꝙuis ſit ꝑctor defūctꝭ ꝑsūt

alio qui agit ut i(n) s(er)uiciu(m) alti(us) op(us) ei(us) prestitum e(st) magis p(r)incipal(is) agens q(uam) (con)u(er)s(us) ille qui agit ut i(n) s(er)uiciu(m) alti(us) no(n) sit i(n) statu merendi. Contra ta(men) (con)u(er)s(us) sic ee meritoria ro(ne) p(r)incipal(is) agentis. Ad s(e)c(un)d(u)m si p(re)sbi(ter) i(n) p(e)cc(at)o (con)stitutus (con)tinuat op(us) (qu)o(d) facit ex p(re)cepto d(omi)ni sui i(n) caritate habentis unde si ille i(n) caritate dece(n)dens p(re)cipiat sibi suffragia fi(er)i vel alius p(re)cipiat caritate h(abe)ns illa suffragia valet defuncto (con)tinuis illi p(ro) quos sunt i(n) p(e)cc(at)o (con)stitut(i) mag(is) ta(men) valent si esse(n)t i(n) caritate q(ui)a tunc ex duab(us) p(ar)tib(us) op(er)a illa meritoria ess(e)nt. Ad 4(um) ergo d(icendu)m q(uod) oro p(ro) p(e)cc(at)o res licet quo(n)q(ue) non est p(ro)p(ri)e s(e)d alteri(us) no(n) s(e)c(un)d(u)m h(oc) digna e(st) ut ad exaudiatur tame(n) et de(us) q(uando)q(ue) p(e)cc(at)ores audit q(ua)n(do) s(cilicet) p(e)cc(at)ores petunt ad deo acceptu(m) non ei solis iusticie s(e)d et p(e)cc(at)orib(us) de bona sua p(ro)uidet ut p(atet) ca(pitulo) v. non aut(em) ex eor(um) merit(is) s(e)d ex sua clementia et ideo Io(hannis) 9(o) sup(er) id p(e)cc(at)ores de(us) no(n) audit glo(sa) dic(it) q(uod) loquit(ur) ut i(n) iunct(us) no(n) s(e)c(un)d(u)m plene videns. Ad 2(um) d(icendu)m q(uod) q(uam)uis ex p(ar)te ei(us) q(ui) displicet oro p(e)cc(at)oris no(n) sit accepta tame(n) ro(ne) alti(us) i(n) cui(us) virt(ute) vel i(m)p(er)io agitur p(otes)t deo ee accepta. Ad 3(um) d(icendu)m q(uod) h(oc) q(uod) p(e)cc(at)or facies hui(us)modi suffragia ullius (con)p(ar)tit caru(m) (con)ueit ex h(oc) q(uod) no(n) est capax talis (con)fu(n)c(ti)onis p(ro)p(ter) [illegible] i(n) dispositio(n)em et tame(n) aliis q(ui) e(st) dispositio(n)e aliquo valere p(otes)t ut dem e(st). Ad x(um) d(icendu)m q(uod) (con)uis p(otes)t ut d(ictu)m e(st). Ad x(um) d(icendu)m q(uod) q(uam)uis op(us) p(e)cc(at)oris non sit viuu(m) i(n) q(uan)tu(m) est op(us) p(e)cc(at)oris e(st) ta(men) viuu(m) i(n) q(uan)tu(m) e(st) alti(us) ut d(ictu)m e(st). Ad [illegible] q(ui)a voces que sunt in opp(ositu)m videntur (con)cludere q(uod) no(n) differat bo(n)os v(e)l malos suffragia p(er)ueniat p(ro) bonos ut p(ro) malos. Io co(n)tra

ad ea(m) e(st) videndu(m). Ad v(m) d(icendu)m q(uod) (con)u(er)s(us) ille p(ro) certo s(ci)re no(n) posset utrum sit i(n) statu salut(is) p(otes)t tame(n) p(ro)babilit(er) estimare ex his q(ue) exterius de h(omi)ne videt ex fructu ei(us) (pro)p(r)io arbor (con)gnoscitur ut d(icitu)r m(a)t(thei) vij(o). Ad vj(m) d(icendu)m q(uod) q(uam)uis ad h(oc) q(uod) suffragiu(m) alicui valeat req(ui)ratur [illegible] ex p(ar)te ei(us) p(ro) quo fit capacitas hui(us) valoris et h(oc) ac h(oc) [illegible] sunt p(er) op(er)a p(ro)p(r)ia q(ue) gessit i(n) vita tame(n) loquitur ex(em)p(li) req(ui)rit(ur) n(ihi)l(omin)us qua(m) litas op(er)is que p(er) defectu(m) h(ab)et non p(ro)uenit ex eo qui facit ut excepto dicendo ut operando.

D(e) 2(um) sit p(ro)p(ter) vide(tur) q(uod) suffragia que a vivis p(ro) mortuis fiunt satisfactionib(us) no(n) p(ro)sunt q(ui)a si ab alio debitu(m) solvit(ur) s(e)d h(uius)modi [illegible] p(ro) alio debitu(m) solviet s(e)d h(uius)modi ministrati(ur) ex adsoluto (con)p(or)e no(n) absoluit(ur) q(ui)a p(er) h(oc) q(uod) ab suffragia fiant ue(n)tur g(ra)ti(a) (con)sequit(ur) q(uod) ab suffragia faciente debitu(m) solvit p(ro) illo p(ro) q(uo) fiunt ex h(oc) adsoluto (con)p(or)e no(n) absolvit(ur). P(raeterea) (con)uis(s)is q(ui) facit facere debitu(m) i(n) melio(r)i modo quo p(otes)t s(e)d meli(us) est p(ro) [illegible] duos q(uam) vnu(m) si g(ra)ti(a) q(ui) p(er) suffragia debitu(m) mortui solvit a(lte)ro debito libatur s(e)q(uitu)r q(uod) nu(n)q(uam) debet a(lte)r(u)m p(ro) s(e) ip(s)o satisfacere s(e)d s(em)p(er) p(ro) alio.

P(raeterea) si satisfactio alicui(us) p(ro) alio satisfacientis equalis p(ro) defu(n)ct(o) sibi ut ei faciet p(ro) quo satisfacit e(ad)e(m) ro(ne) equaliter valebit 3(o) si p(ro) eode(m) satisfaciat et sic de 4(o) et deinceps g(ra)ti(a) vni(us) bona satisfacere sit e(st) p(er) suffic(ienti)e poss(e)t p(ro) o(mn)ib(us) satisfacere q(uo)d e(st) absurdu(m). Ad q(uo)d est q(uo)d d(icitu)r i(n) p(ro) oro mea i(n) sinu meo (con)u(er)tet(ur) g(lo)sa ca(usa) voce et suffragia que p(ro) aliis fiunt satisfactionib(us) p(ro)sunt. P(raeterea) d(icitu)r de [illegible] i(n) p(ro)mol(itione) de his q(ui) i(n) fide dormierit (con)q(ue)re admodu(m) l(e)g(a)tio ut alio ole o(mn)i s(e)c(t)o [illegible] volens i(n) finu(m)

pmo s lynicus principat victoriam de
ide sic pungit laboraute sit teipu
cuius proximi salutem agonizat pro
sibi proficit deinde proximo tercio oppo
situm dictum. Secundo dico quod opus suff[ragi]
[illegible] quod pro alteo fit potest considerari dupli
citer ut est expiativum pene per modum
cuiusdam recompensationis que in satis
factione attenditur et sic non opus
suffragium quod computatur alicui ac si pro
se fieret ita absolvit eum a debito pe
ne quod non absolvit faciente a debito pe
ne proprie quia in tali recompensatione consideratur
equalitas iusticie opus autem illud satis
factorium ita potest adequari uni rea
tui quod alteri non adequatur reatus
enim duorum peccatorum maiorem satisfactionem
requirunt quam reatus unius alterius
potest considerari ut est meritorium vite eterne
quod habet ex radice caritatis
et sic non solum prodest ei pro quo fit sed
facienti magis et per hoc patet solutio ad obiecta
primo enim tunc procedebat de ope
suffragii secundum quod est satisfactorium sed alie
secundum quod est meritorium

Quinto sic procedatur videtur quod suffragia
prosunt et existentibus in inferno probatur

quod habetur ii machabeorum xii ubi dicitur quod in
venerunt sub tunicis interfectorum de donariis
idolorum a quibus lex prohibebat iu
deos et tamen post subditur quod iudas
xii milia dragmas argenti misit
ierosolimam offerri pro peccatis eorum constat
autem eos peccasse mortaliter contra
legem agentes et ita in peccato decessisse
et ad infernum esse translatos ergo existen
tibus in inferno suffragia prosunt. Secundo
sicut dicitur ex verbis augustini quod quibus
valeant suffragia valent ad hoc prosunt
ut sit plena remissio vel ad hoc
quod tollerabilior sit eorum pena vel damp

natio sed soli illi qui in inferno sunt dam
nati esse dicuntur ergo et existentibus in inferno
suffragia prosunt. Preterea ultio ca[pitulo] cet[era] ier[onimi]
dicit si hii justorum orationes habent virtutem
quam magis post mortem illis quorum digni
sunt sacre orationibus operantur unde ex quo
potest accipi quod suffragia magis prosunt
mortuis quam vivis et tamen vivis prosunt
et in mortali peccato existentibus cum cottidie
orat ecclesia pro peccatoribus ut convertantur ad
deum ergo et mortuis in peccato mortali su
ffragia valent. Preterea in vitis patrum
legitur quod et damascenus in sermone quodam refert
quod macharius in heremo inveniens calvariam
defuncti orationem premissa quesivit cuius
caput fuisset et caput respondit quod fuit
caput fuisset et caput viderit quod fuerat
rat sacerdos gentilis existens in inferno dam
pnatus et tamen confessus est orationibus ma
charii se et alios sublevari ergo suffragia
ecclesie et in inferno existentibus prosunt. Preterea dam
ascenus in eodem sermone dicit quod gregorius pro traiano o
rationem fundens audivit vocem sibi
divinitus dicentem vocem tuam audivi et
veniam traiano dedi. Damascenus vero
dicit in dicto sermone teste est oriens
omnis et occidens ergo constat traianum
in inferno fuisse quia valde martyres
cum amarum instituit ut dicit damascenus
ergo suffragia ecclesie et valet in in
ferno existentibus Contra est quod dicit dyo
nisius c[apitulo] cet[era] ier[archie] summus sacerdos im
mundis non orat quia sic averteretur a di
vina ordine tamen illud dicit quod pro
peccatoribus non orat remissionem quia non
audiretur pro illis ergo suffragia existenti
bus in inferno non valent Preterea gregorius in iiii o
dyalogorum eadem causa est cur non oretur tunc
pro hominibus eternaliter pro hodie eterno igne
dampnatis que nunc causa est ut non
oretur pro dyabolo et angelis eius eterno
supplicio dampnatis que et nunc cau
sa est ut sancti non orent pro hominibus

i fidelib[us] i pn[ri]s de funct[is] q[ui]a dr[i]cis
ceti[s] q[uo]d ct[er]nis suppliciis dapnat[i]s
iam venerunt t[ame]n illu[d] p[er]dictu[m] iusti
respectu o[mn]is p[er]tinuti ex[is]tenti
refugiunt q[uia] suffragia i[n] [is]tis posit[is]
no[n] valent / P[ri]ma hec[s] exod[us]
eng[is] qui s[e]c[undu]m fide[m] operante p[er] dilat[ionem]
cu[m] q[uo]d factu[m] de corpe exeunt sen
tencia illis a p[ri]ncipio h[ominum] confirmata i[n] pen
dunt q[uia] o[mn]es dapnati s[un]t h[abe]nt q[uo]d ei su
fragia no[n] p[ro]sunt / Ter[ci]o o[pini]o q[uo]rumda[m] dap
natos fuit dup[li]c[is] op[ini]o q[uo]rumda[m] dixerunt
i[n] h[oc] distingued[um] ee dup[lici]t[er] dic[en]s q[uo]d [con]tra
ad[ver]s[ari]us dicebat q[uod] post diem iu
dicij ultio i[n] [is]tis con[cedi]s aliq[ua] suffra
gia p[ro]curat[ur] s[ed] an diem iudicij a
liqu[i]d p[ro]curatur suffragiis ecc[lesi]e alio
distinguebat q[uo]d ad p[er]so[na]s i[n] [is]tis
detentas i[n] h[oc] q[uo]s aliq[ua]s dicebat
ee valde malos qui s[e]c[undu]m fide[m] et
sacrament[is] ecc[lesi]e decesserunt et talib[us]
q[ui]a decem no[n] fuit unde to u[nde] uno
suffragia ecc[lesi]e no[n] p[ossu]nt p[ro]desse / Aly[us]
no[n] s[un]t no[n] valde mali qui s[un]t decem
fuit [con]fractamet[is] i[n]buti et aliq[ua]
op[er]a de g[e]n[er]e bono[rum] fecerunt / et
talib[us] suffragia ecc[lesi]e p[ro]desse de
bent / Sed cre[de]bat eis q[uo]d eadem
dubitatio cu[m] p[ro]bare q[uia] s[ed] unde
bat[ur] ex h[oc] sequi t[ame]n pena i[n] fernj
sit finita q[uia] i[n] ter[m]i[n]o[rum] q[ua]m duratio
ne i[n]finita existit q[uo]d multiplicat[is]
suffragiis pena illa totalit[er] aufer
retur q[uo]d e[st] error origenis et io
hec i[n] thene euade[re] ulti[mu]s voluerit
p[ro]posite ei dixit q[uo]d t[ame]n p[ro]sint suf
fragia p[ro] dapnat[is] multiplicari
q[uo]d a pena tota redeant i[n] nu
mero no[n] q[uo]d d[e]e p[ri]m[o] ut origenes po
suit s[e]c[undu]m ad t[em]p[u]s s[e]c[undu]m ad diem iudicij
b[e]n[e] ei ecc[lesi]e ueteris corp[or]ib[us] gaude
i[n] penas i[n]fini s[e]c[undu]m s[pe]c[ie]m vere de tu
dentur / Sed ista op[ini]o ve-

dine p[ro]videncie repugnare q[ui]a
nichil i[n] rebus i[n]ordinatu[m] relinquit
culpa aut[em] no[n] p[otes]t ordinari n[isi] p[er] pe
nam / s[ed] t[ame]n no[n] p[otes]t ee ut pena tollat[ur]
nisi p[ri]us culpa expietur / ideo cu[m]
culpa [con]tinue maneat i[n] dapnatis
eor[um] pena i[n] [quali]tate i[n] tempit et ideo
[con]tra h[oc] talium modi i[n]venerunt
dicentes q[uo]d h[oc] mo[do] p[ro]cedit i[n] diminutio
ne penar[um] p[er] suffragia s[ed] p[ro]cedit
i[n] divisio[n]e linear[um] q[uia] cu[m] sint finite
tamen i[n] infinitu[m] dividi p[ossu]nt et
nu[m]q[uam] p[er] divisio[n]e[m] [con]sumunt[ur] dum
sit subtractio n[on] a s[ed] eande[m] p[ro]por
c[i]onem / Ver[bi] g[rati]a si p[ri]mo auferat[ur] ps quarta
tu[n]c 2o pa q[ua]rta illi[us] quarte et de
i[n] ceps i[n] infinitu[m] et s[e]c[undu]m h[oc] dicit q[uo]d
p[er] p[ri]m[u]m suffragium diminuit aliqua
p[ar]s pene et p[er] 2m pa aliq[ua] rema
nentis s[ed] eande[m] p[ro]porc[i]o[n]e[m] / Sed ille
modus multiplicit[er] deficere e[st] p[ri]mo q[uia] i[n]fi
nita divisio que [con]gruit [con]tinue
q[uan]titati no[n] videtur posse ad q[ua]n
titate[m] spiritualem transferri / 2o q[ui]a
no[n] eadem ra[ti]o q[uo]d 2m suffragi[u]m
min[us] de pena diminuat q[uam] p[ri]m[u]m
si sit equalis valoris / 3o q[ui]a pena
diminui no[n] p[otes]t nisi diminuta
et culpa s[ed] auferri n[isi] ea ablata
4o q[ui]a i[n] divisione linee tande[m] p[er]ve
niri ad h[oc] q[uo]d no[n] e[st] sensibile corp[us]
corp[us] et[iam] sensibile no[n] e[st] i[n]finitum
divisibile / Ex q[uo] seq[ue]ret[ur] q[uo]d p[er] multa
suffragia pene minuc[ion]es p[er] s[er]u
p[er]mutatem no[n] sentiret [quasi] no[n] esset
pena / Et io aly alium i[n]venerunt
modu[m] a[li]q[ua]ndo ei dix[erun]t q[uo]d suf
fragia p[ro]sint dapnat[is] no[n] q[ui]dem
p[er] diminuc[i]o[n]e[m] pene ut p[ro]l[ati]s p[ri]or[um]
sed p[er] [con]fortac[i]o[n]em pacientis sic[ut] ho
portaret q[uo]d ne onus facile sint p[er] fu
det a[li]q[ua] s[ed] cu[m] [con]fortaretur
ad melius portandu[m] eu[m] t[ame]n onus

sun i ullo leuius fiet / Oz hc itm
ee no pt q ee pli ul mi9 estuo
igne gruatur ut gy9 dt ß multu
culpe tide e q eodem igne gdatz
plus gdam mi9 cruciant bu cu
culpa dapnati i uinitata remane
at no pt ee q leuius pena ferat
et nichilo9 pdca opio psuptuosa
ut pote stor dtis gria zdana ulla
ancte fulta e z nichilo9 probil
tum q dapnati i ifno st extra
uiculu caritatl ß qm opa desut
tor qtinuant desuctl / tum qa
totalr adhuc tum9 puenerunt
recipientes ultimam puntl retr
bucom sid z sti q sut ipria / q ei
adhuc restat de pena ul glia
corpis h rom biatorl no pbet cu
gla reculit z radicaliter qsistat
i cota z sib miseia dapnatorz z io
no pt eorp pena diminui sid ner
gla stor augeri qtu ad pnm9 esse
ciale sed th modo qui acbusbaz po
q suffragia psut dapnatl posset
aliquo sustieri ut si dicat quo
psut ueqz ad diminucoz pene
ut itpurz uel qti ad diminucoz
sensibl pene Oz q exhys suffra
gis eis aliq matia dolorl subtra
hitur que eis ee posz si ita sc ab
ientes qspiciunt q pcis aliaz ci
ram habetur q m dolorl eis sub
tant du suffragia pois fiut / Sed
illud i no pt ee ß lege qnez q
ut aug9 dt i lo decia puiortuis
agenda q ppne de dapnatis
um e ibi sut spus defuctorz ubi
no uidet qnqz agut z euenit
i ista uita hoiu9 z ita no qsistut
qn pcis suffragia fiut u supra
quem lege h remedi9 dat aliq9
dapnatorz qd e ubi oio i textu

bu burius esuy dice q suffragia
no psut dapnatl ul pcis cum ora
re itendit sic exi dutl / meltali9 pz
Ad pm9 g9 dd q donaria ydolorum
no fuit iuenta aput illos mortu
os ut exeis sigm acipi posz q
ireuentiam ydolorz eis deseruet
Oz eos acceperunt ut buttoes q eis
iure belli debellatur z hy p amati
onem ueiale pmiunt bu no fuit
i ifno dapnati z suffragia eis
pdesse poterant uel dd ß qsiditz
q i ipa pugna uidentes sibi piculu
imine de pcco penituert ß e pe cu
oriudet eos qrebat cu zls plialt
pt estiam z io pcis fuit oblacio
facta / Ad 2m dd q i ubis illis dap
nacio large acipit p quantz pu
nitoe zc i itudit ee pgatoy penaz
que tuqz totalr expiatur quiqne
tut nonz ß diminuit / Ad 3m dd
q qtu adhoc magl acceptat suf
fragiu p mortuis qm p biuis q
magl i diget ea no possit sibi au
xiliari sicut biuus ß qm9 adhoc
diuus meliorl qdicois q pt tufir
adspacitu culpe mortal i statum
gre qd de mortuis dici no pt A
so no e eade ca orandi p mortu
is z p biuis / Ad 4m dd q illud
adiutoriu no dat q pena coru
diminueret sed i th solo ut ibid
dr q eo orante qcedebat eis ut
inuicio se bidert z th aliqd gau
dii noveru ß sintegracion habebat
du tplebat hc qd desidabat sd
z demones gaude dicut du hoi
nes ad pcta ptrhut quis p hoc
eor pena uetere ß minuatur si
no minuit anglor gau9 p hoc
q mali suis qpati dnt / Ad
v. dd q de sto troiam hc modo

Co ad

pt pbabli^r estimari q^d pt ib^us ibi g^ru^s ad vitam fuit revocatus zital gratiam gs^ecutus pt p^ca^m remissio^z p^ccto^ru^m habuit z p q^uos i ummuitate ep^e na s^d z appar^z i oib^us illis q^ui fuit muraculose a morte^s susc^i tati quo^z plures gstat ydolatre z dapnatos fuisse dico ib^i ei ^s^ht dici optet q^d no erat i i^fino fina^ht dep^utati s^z s^b futura d^apnatione s^ed p^erditione mictos z^m aut supio^r ves co^s qlnucap^in debant ad vi tam revocandi erat d^r devie disponeb^r vel d^i q^d gsideraz qrna tio^ai no fuit sim^r t^otalit pene absoluta s^z ei^s pena fuit susp^e sa ad tpt s^. usq^z ad diem iudicij n^c tamen opt^z q^d h^c fiat q^u^t per suffragia q^r alia sut que lege q^rnaciut zalia q^u singularit^r ex p^uileg^o aliq^b^us gceduntur s^d aliq^s st q^uaz limites revi est ad uaz siqua statuti ut aug^us d^t i l^i^o de cura p mortuis agenda

D. vij^a st p^cc vi q^u z exis tentib^us i p^urgatorio q^r p^urgato^rij pe q^uodam i^fni est s^z ii i^fino nulla est redep^tio z pe d^t i i^fno ante est redeptio ... g^r suffragia que q^uf^tebitur tibi g^r suffragia hijs q^ui sut i p^urgatorio no p^rsut p^rma pena p^urgatorij e pena finita si g^o p suffragia ad de pena dimi nuitur tn^c poterunt multiplicari suffragia q^d tota tollat^r zita p^c certu remanebit toli^s i p^urit^u q^d l^it dicere misti repugnare p^r q^d h^c ane sut i p^urgatorio ut ibi p^urgate pure s^d regnum p^uniant s^z nichil pt p^urgari n^i ad certa ipm fiat g^o suffragia s^r^t plures penam purgatorij no dimi

nuut P^r si suffragia ex^ntib^us in p^urgatorio valet maxie i^ta videntur v^ile que sut ad i perim co^z s^t^a sed h^z non q^r valent s^d si d^s de cedens disponat tot suffragia p^r se fieri que si s^ta erunt suffi cerent ad totam penam abluend^a posito g^r q^d h^r suffragia differat quousq^z ille penam euaserit ista suffragia nichil ei p^rdessent no ei pt dici q^d p^rosint antequa^m fiat post q^uam erunt sut s^ta eis no i digz q^a iam penam euasit g^o suffragia ex^ntib^us i p^urgatorio no valet Sed g^a e q^d d^r i l^ra e^xpdic aug^s q^d su ffragia p^sut hijs qui sut medio criter boni vel mali s^z tales st i p^urgatorio qui detiene^t g^r ig^r p^r dic^t d^t vii^o c^a cc^mi^t sex^c q^d d^u^e d^r s^eccatores p mortuis orauit p^r d^a breve qui s^ie d^ixerunt z tamen ali quas maculas habuerit ex i fir mitate humana q^utractas s^z tales i p^urgatorio detine^t g^o z^o P^r d^r q^d pena p^urgatorij e i supplemetum satisf^actione q no fiunt i corpe q^u sua ta z vice s^d exortis putz opa bn^i^u^e put vale^t alti ad satisf^actio^z siue viuis siue mortuis no e dubiu^m q^d suffragia plures s^t^a e^xntib^us i p^urgatorio p^rsunt Ad p^m^m g^o d^r q^d auctas illa loquu^r de i^fno dap natoru^m i q^uo nulla e redeptio q^uantu^m ad illos qui sut tali pene ad dic ti vel d^r q^d dam i finios de dorm entibz q^d h^i^e auctes sut expone de s^. e^xtensive i efficace l^. s^b exige ntiam maior co^z qui penis de putant^r d^z s^b diuinam miaz que viuerit humana p^una ad p^ces nostro^z aliqui alit^r disponit q^m

sua p[ro]p[r]ietas auctoritatem contineat
et aut mutat suam s[ed] no[n] consil[ium]
ut d[icit] g[loss]a su[per] x d[icta] poit adh[uc] ex[tr]a
de mi[n]imis archab[et] et c[on]scientia i[n]
q[ui]b[us] appar[et] q[uod] sua q[uae] c[on]collata dimitte[re]
sunt p[er] d[omi]n[u]m mutu[u]m c[on]mutata
Ad 2[m] d[icendu]m q[uod] non e[st] i[n] genere sim[ili]
suffragiis penale exercitiu[m] i[n] pur
gatorio adminiculatu[r] no[n] ei se[quitur]
q[uod] pena remaneant i[n] p[ro]p[r]ia q[uod] pe
na unu[s] p[ro] altero accepta aliter
computatur / Ad 3[m] d[icendu]m q[uod] purgato
rie p[ro] penae purgatorii no[n] e[st] i[n]
qu[an]tu[m] expiatio reatu[s] i[m]pedient
a p[ro]ceptio[n]e gl[ori]e et e[st] p[ro] pena qu[a]m
unu[s] sustinet p[ro] alio s[ed] reatum ex
piari alium ut d[ictu]m e[st] no[n] e[st] i[n] que
mene si p[ro] unu[s] satisf[act]io alius
purgetur / Ad 4[m] d[icendu]m q[uod] suffragia
ex duob[us] valent s[cilicet] ex op[er]e op[er]ante
et op[er]e op[er]ato et dico op[us] op[er]atu[m]
no[n] s[olu]m ecc[lesi]e s[ed] etiam aucte
ex op[er]e s[ed] ex collato e[st] eleos[ina]s
seq[ui]t[ur] p[ro]p[ri]u[m] relevato et eo[rum] ord[in]o p[ro]
defuncto apud d[eu]m s[ed] op[us] op[er]ante
p[otes]t accipi ex p[ar]te p[ri]ncipalis agentis
vel ex p[ar]te exequentis dico q[uod] quia
cito moriens disposuit aliqua suffra
gia sibi fieri plenu[m] suffragiorum
p[ro]p[ter] c[on]sequitur a[ntequam] et sicut ip[s]i[us]
ad efficacia[m] suffragii q[uod] e[st] ex
op[er]e op[er]ante p[ri]ncipalis agentis
s[ed] quantum ad efficacia suffragiorum q[uod] est
ex op[er]e op[er]ato vel ex op[er]e op[er]ante ex
equentis no[n] c[on]sequitur fructu[m] a[ntequ]am
suffragia fiant et si p[er] hoc contingat
ip[su]m a pena purgari q[uan]tu[m] adh[uc] de
fraudabit a suffragiorum fructu
redundabit i[n] illos quos ecclesia de
fraudabat non est i[n] genere q[uod] de
defraudet p[ro] culpa alt[er]i[us] i[n] t[em]p[or]ali
bus pena aut purgatorii t[em]p[or]alis

est eius q[uan]tu[m] ad eius retributio[n]em
nullus defraudari possit nisi p[ro]p[ter]
culpam
D[ubiu]m s[ecundu]m p[ro]cedit[ur] v[idetu]r q[uod] suffragia
valeant pueris i[n] limbo ex
istentib[us] q[uod] ibi detinet[ur] pro
p[ec]c[a]to alieno q[uod] magis de[bi]tum est
ut ipsi iuventur suffragiis aliorum
/ p[reterea] illa dicitur ex v[er]bis aug[ustini]
q[uod] suffragia pro non valde mal[is]
p[ro]p[ter]iatio[n]es sunt s[ed] pueri no[n] p[ro]p[ri]e
trant[ur] i[n] valde malos ergo sit mi
tissima eorum pena q[uod] suffragia eo[rum]
eos iuvant / S[ed] c[ontra] e[st] q[uod] dicitur
i[n] l[itte]ra ab aug[ustino] q[uod] suffragia no[n]
p[ro]sunt illis qui s[in]e fide op[er]ante
p[er] dilectione[m] hinc exierunt g[ener]o suffra
gia eis no[n] p[ro]sunt / R[espondeo] d[icendu]m q[uod] pu
eri non baptisati no[n] detinent[ur]
i[n] limbo nisi q[uod] desunt a statu
gr[ati]e unde p[er] op[er]a vivo[rum] mortuo
p[ro] statu mutari no[n] posset ma
xime q[uan]tu[m] ad meritu[m] et ideo p[ro]p[ri]e
vel pene suffragia vivo[rum] exis
tentib[us] i[n] limbo p[ro]desse no[n] p[ossu]nt
Ad p[ri]m[u]m g[ener]o d[icendu]m q[uod] q[uamvis] p[e]c[catu]m ori
ginale sit h[uius] q[uod] p[ro]p[ter] eos possit ab
alio iuvari tamen eae pu
ero[rum] i[n] limbo existes sunt in
tali statu q[uod] iuvari non p[ossu]nt
quia post hanc vitam no[n] est
t[em]p[u]s gr[ati]am acquirendi / Ad
2[m] d[icendu]m q[uod] augustinus loquit[ur]
de non valde malis qui
tamen baptisati sunt q[uod]
patet ex hoc q[uod] p[er]mittitur
in g[ener]o sacr[ifi]c[i]a sive altaris sive
quarumcunque elee[mosinarum] p[ro] baptis[atis]

oibus offeruntur
Ad vim^m sic pte. Ui^r q aliquo
psint sctis existib^9 i pcca
pt h^c q hetur i colleta misse sit
tibus psint adquirant scz sacra
ita nob pficiant ad vite delam
Sz iter alia sacra pcipuu est
sacrm altaris ergo suffragia pro
sint hijs q sunt i pcca Ps sac
menta efficiunt qd figurant sz
Eua pe hostie s i talice missa
sigt eos qui bteam bitam i pcca
ducunt ergo suffragia psint i con
tib^9 i pcca Ps sci no so^m gau
dent i pcca de pphis hois sz eci
alicie vnde luc xv gaudi^m e
angelis dei sup vno pctore pci
tetiam agente ergo ex bois opibus
bnectm scor q sunt i pcca gau
crescit z ita ieris nra suffragia
psunt Ps diuy dt i psc de con
vivetibus i duces vba eor^l si ei
gentiles cu hijs qui obierunt suu
obiunt apto magis te fidele mit
tere qrerit cu fideli ipi^9 ppa no
ut favilla fiant sz h^ic vr illa sz
ut maioris spirt enipomos glar
z sicq pctor sint q^i mortuus e ut
pctr vna solitas Si aut i pspus
ut cpso fiat in cordis zct buco
nibus zc ut q pus Q^ri d e q he
i tra exubis angt pijnirae m
erca p mortuis orare en^9 nos de
beni^9 orodibus gnetae P^o ei^9 e
priuati an^9 e i dige sz sci i pcca
sit absq oi i digena g^o p suffragia
eccie no priuantur Ps dd q su
ffragiu ecce despiue ipetat q
dam auxiliacom que no opetit
ei qui desptiis no patit nulli

ei priuari opetit nisi eo q i diges
est bn eu sci qui sit i pcca ab oi
i digena imunes i cbati ab vbi
tate diuinus dei eis priuari p suffra
gia no opetit Ad p^m q^o dd q h^9
locutoes no sut sic itellige de q
sci igla pficiant q^m ad se q cor
festa venlus sz q nob pficit q^r de
de eor gla sollepnia celebram^9
Sicut exhr q diu psistimus i ul lauda^9
z^c qd laudo ei^9 gra i nobis crescit
michil deo sz nobis accrescit Ad z^m
dd q qmuis sacra efficiant qd sign
ificant non tn illu effim sem p^r imit
eccia oi id qd significant als tamen
figurent x^m i ipo x^o aliqn efficient
qd e absurdu sz efficiunt eiu sus
cipiete sacrum exhibitu eis q^r p
cipiete sacrm efficacie z^c no sic q sacri
ficia p fidelibus defunctis oblata sacra
psint scis qr exinuts scis q vco
lutur vel sufficient i sacro psint
alijs p q^b offerunt Ad z^m dd q
alijs sit qui sut i pcca de bois
opibus sit qui sut i patria de bois
inte oib^9 gaudeant no tn scbilr
q multiplicatur inis gaudiis eorum
gaudi^m augmetet formale sz ma
terialiter tm qr ois passio forma
lit augetur sz rom obi sui racio
aut gaudendi i scis de q ab^9 singz
gaudent e ipe de de qio no pt
magis uti^9 gaudet qr sit eccle e
eor anima beriaret qd crescit i h^c
q de deo gaudet bn obh^c q bona
multiplicatur de q ab^9 e gaudendi
racio eis de q eos sic q i ceteris
gaudent sz q de plurib^9 gaudeat
z^c no sequitur q opibus nris p^r
uenitur Ad q^m dd q no est m
telligendum q fiat expositio mced
vel retribucoie illi bono p suffra

gia ab aliquo fiat s3 facienti vel ad
q ex suffragiis pt ipso mereri
s' vto defuncto i q ibi de suffragi
is sibi faciendis adh' vivens dis
posuit

Q xx sit querendum Utrum non solum
orationibus ecclesie a sacrificio al
taris et elemosinis aie de
functorum iuvantur vel q eis iuvet
precipue pena eis pro penis re
compensari s3 ieiunium magis e pena
le quam elemosina vel oro g° ieiunium
magis prodesset i suffragiis quam
aliqua predictorum P quia ipse tbnc
connumerat ieiunium ut hic causa. S3 q
ipsa aie defunctorum iiij°r modis solvunt
aut oblacionibus sacerdotum aut eleo
sinis carorum aut ieiunio cognatorum
go i sufficienter cnumerant h3 aliquis ea
predicta P baptismus e potissimum sacramentum
ne corum q° ad esse eorum g° baptismus vel a
lia sacramenta debent visitari pro de
functis fieri sic sacramentum altaris P hic
di exhoc qd hic i co xiiij° si non
mortui resurgunt ut q et bapti
santur pro illis g° baptismus et valet
ad suffragia defunctorum P i di
visis missis e tm sacrificium altaris sic g°
sacrificium computat i t suffragiis et non
missa videtur q eadem valeat q
cunq3 missa pro defuncto dicatur sive
de beata virgine sive de sancto spiritu sive
quecunq3 alia qd vi° ee c° ecclesie ordina
cionem que specialem missam pro de
functis instituit P dam i q'dam
de bernichbus dicit carus et colen
dus pro defunctis offerimus g° non solum
oblacio sacri altaris s3 et alie obla
ciones debent computari i t suffragia
mortuorum P predicta q suffragia bi
norum prosunt defunctis s3 q buintur

buientibus caritate et s3 q i tenens vi
vencium fert' i mortuos et ideo illa q
precipue nota sunt mortuis suffra
gari que maxime cocatorum caritatis
pertinent vel ad dilectionem intencionis
ad alterum ad caritatem aut statum eu
karistie precipue pertinet eu sit sacramentum
caritate unionis continens illum i quo
tota ecclesia unitur et consolidatur s. xpm
unde eukaristia est sic quasi caritatis ori
go vel vinculum. S3 i t caritatis effec
e precipuum elemosinarum opus et ideo i' secundu
o ex parte caritatis precipue mortuis su
ffragantur s. sacrificium ecclesie et elemosine
S3 ex parte intencionis diriectio i mor
tuos precipue valet oro q oro p
suam racionem non s° m' dicit respectu ad
orantem sic et cetera opera s3 directius
ad illud pro quo oratur et ideo ista tria
ponuntur qi precipua mortuorum subsi
dia quamvis quecumq3 alia bona q ex
caritate fiunt pro defunctis eis valere
credenda sunt Ad p'm g° d3 q i eo
qui satisfacit pro alteo magis e co
siderandum ad hoc q efficax sit satisfactionis
ad alterum perveniat id q° satisfactio vim
trasfert i alterum quam et satisfactionis pena
quis ipsa pena expiet peccatum
magis satisfaciendo i qntu e medi
cina quam ideo ea propter magis
valet defunctis q ieiunium Ad 2m d3
q et ieiunium prodesse pt defunctis
rone caritatis et intencionis i defunctos
directe s3 tm ieiunium i sua rone non
continet aliquid ad caritatem vel directionem
intencionis pertinent s3 h sunt ei q° ex
trinseca et ideo augustinus non posuit s3 gregorius
posuit ieiunium i t suffragia mor
tuorum Ad 3m d3 q baptismus est quedam
spiritualis regeneratio unde sic p generacionem
non acquiritur esse n' generato ita

baptismus no hz efficaciaz ii ideo
q' baptisat' cptu e ex ope opan
tis vel baptismi vel baptisati cpiuis
possit alijs pdesse sicut alia opa
meritoria Sed eukaristia e signum
carit' vnionis et ideo ex ipso ope
opato ei9 efficacia i alios extendi
pt / Ad x[m] dicendum qz glosa illa; intel
ligitur dupl' expo[n]it vno m[od]o s[ecundu]m
mortui no resurgunt ii xpc resur
rexit ut qz baptisantur pro illis
s peccatis cu ipa no dimittantur
si xpc no resurrexit qz i bap[tism]o
no s[ol]um xpi passio sed et resurr[ecti]o
opatur que e ca[usa] sp[irit]ualis re
surrectionis qua[n]tu[m] ad animam Alio
m[od]o sicut quidam cptu q baptisat
sic sunt quidam hereti9 qui dicebat vita sm baptismo dis
ipline qui deberet vita sua baptismum dis
cesserant putantes illis pdesse et
s[ecundu]m h[oc] apo[stolus] non loq'[ui]tur nisi s[ecundu]m errore
aliquorum i nobis illis / Ad v dicendum qz
i officio misse no solum e sacrificium
sed et sunt ibi oraciones et io misse
suffragium continet duo hor[um] q sunt
aug[ustinus] enumerat s[cilicet] oracionem et sacrificium
ex pte ei sacrificij oblati missa
equaliter pdest defunctis de q[ui]bus
dicitur et h[oc] e pcipium q[uo]d fit i
missa sed ex pte oracionum p[ro]dest
illa i qua sunt oraciones adh[ibi]te de
terminate Sz t[ame]n ista pfectio recom
pensari pt p maiore devocionem
vel ei9 qui dicit missam vel ei9 qui
facit dici vel iterum p[ro] intercessionem
sanct[orum] suffragium i missa i pto
sit eius suffragium i missa i pto
vertitur / Ad vi dicendum qz h[uius]modi oblatio ce
relor[um] et olei / pnt pdesse defunc
to i q[uan]tum sunt elemosine quedam que
dantur adiuta cere ut et i obsequium
fidelium / sepelie[n]t

v decimum sic pcedit videtur qz i indulge
ncie q[ua]s ecclesia facit eciam mortuis
psint p[ri]mo p[er] co[n]suetudinem ecclesie q
facit p[re]dicari cruciatam ut aliquis i indulgentias
habeat pro se et duob[us] al[iis] p[er]sonis et cumque
et magis tenetur viuorum q[ua]m mortuorum
q[uo]d esset decepcio nisi mortuis pro
dessent g[o] mortuis i indulgencie psint
P[reterea] u[niversitatis] tocius ecclesie efficacior e q[ua]m
uni9 p[er]sone sed unius p[er]sonalia
suffragia defunctis ut pz i langwide
cele[bra]ti9 pie... ecclesie
i indulgencie i innitit' P[reterea] i indulgencie p
sunt illis qui s[un]t de foro ecclesie sed illi q
sunt i purgatorio sunt de foro ecclesie alias
ecclesie suffragia no pdessent illis g[o]
videtur qz i indulgencie defunctis psunt Sz
h[oc] e q[uo]d d[icitu]r h[ic] qz ad h[oc] qz i indulgencie
aliquem valeant requiritur causa condigna
p[ro] qua i indulgencie dantur sz talis causa
no pt ee ex pte defuncti quia no pt
ad facere q[uo]d sit i vtilitate ecclesie p[ro]p[ter]
quam causam i indulgencie maxime dantur g[o]
videtur qz i indulgencie defunctis no psit
P[reterea] i indulgencie determinant' s[ecundu]m arbi
trium eas facientis si g[o] i indulgencie de
functis pdesse possent esset i ptate
facientis i indulgencias ut defunctum
oio liberaret a pena q[uo]d videtur absurdum
R[esponde]o dicendum qz i indulgencia aliquem pdesse
pt dupl' vno m[od]o principaliter alio m[od]o secundario
principaliter quidem pdest ei qui i indulgenciam
accipit s[cilicet] qui facit h[oc] p[ro] quo i indulge[nci]a
datur ut qui visitat limina
eis datur ut qui visitat limina
aliorum sancti unde cu mortui no pos
sunt facere aliquid hor[um] p[ro]pter q[uo]d i indulge[nci]e
dantur eis directe i indulge[nci]e valere
non pnt secundario aut et i directe
psunt ei p[ro] quo aliquis facit id quod
est i indulgencie causa q[uo]d quandoque

gtingere pt quz aut non pt s
dimsam i dulgetie forma Si ei
sit talis i dulgetie forma qcuq
facit hoc ut id hebit tm dei dul
getia ille qui h facit no pt suc
tum i dulgetie talem suffere q
no e ei applicate ad aliq i ten
tom care p es currant gra suffra
gia ex qbus i dulgetie valent
Si aut i dulgea sub hac forma fiat
qcuq facit h ut id ipe r pr eius
ut qcuq alius ei adiuncts i pgatorio
detentis tm de i dulge hebit talis
i dulge no s bius s z mortuis
p dicit no ei e aliqua ro q re ea
suffic posset gra uita qbus i dul
getie uitur i viuos no i mor
tuos ut tn sest q plat cur posst
p suo arbitio possit aiam a pgato
liberare q adh ut i dulge valeat
respit cr quereus i dulgetias
faciendi ut sup dcm e

d xi sit pce vt q cult exe
quiaz defuncts psit dcm
ei i spuale detormet i dicit ubi
atthanasij st dicet lig i uera qui
i pyetate gsuaty e disposita fuit
reverenas clere traris deu i bo
nus i sepult attende accepta ei
usui st deo tnaltam alco recipi
eciam vetibucus sed h ptient ad
cultu exequias g cultus exequias
pdest defuncts p sd dt aug i
li de ci di antiqui iustos fune
ra officii osa pyetate curata sut
r exeqe celebrate r sepulcra p
visa ipsiqz cu vinent de sepeliend
r tuffend suis corpibus mandave
rut sed h no fecissent filius nisi
sepultura r ad hoi mortuis con
ferrent g hoi aliqs psit defuncts

P illis facit clerestiam etiam aliquem
tusi ei adpsicrat sed sepelie morti
os reputat iter opa clerestias unde
ut aug dt i p de ci di Sepeliend
mortuos thobias dm spiau pro
meruisse teste angelo querimtam
g hoi sepulture cura p mortuis pdest
P i genus e dice q suscept de
noto fidelm sed alius ex demonat
i locis aliqbus religiosis sepelir dis
ponunt g sepulture cultus pdest de
functis P de pnior e admiscen
q ad puniend s aliqbus non i loc
sacris sepulti sit i digni st vn dicit
gregi quos pnt gnia deprimit ad
maiorem dapnatoris reatum qui
ad palacior eos corpa i ecctis pon
tur g nullo aplius dt e q sepeltu
cultus psit bois Gz dc e q aug
dt li de cura pmortuis agenda
corpi humanus qcquid ipendi non e
psidiu vite eterne s hnitatis officiu
P g aug dt de ver dnl curatio
funeris conditio sepulture pompa ex
equiarum magis st vinor solacia
quam subsidia defunctoz P dn
dt ost r nolite timere eos q occi
dunt corpus posth no habent
amplius q faciant s p mortem
solb corpa pnt a sepulta phibi
sed i lectura historie dt ce fcm de
q buscham martiribus lugdini gal
lie g no nocz defuncts si eos cor
pa i humata remanserant g ne
cultus exequias eis pdest P o
dm q sepulta adhibenta e r ppt
viuos r pp mortuos pp vivos
q dene cos oculi extpitudie
cadaverum offendant r corpa
fetoribus i ficiant r h qptum ad
corpus s spuale r pdest vivis

ad 40

ceptum philosophus asserit resurrectionis fi-
dem. Sed mortuis prosunt adhuc que
vivi impenderunt sepulturam in contra-
venerunt defunctorum et pro defunctis
orent ubi in monumento anime
molta nomen accepit. Dicitur enim mo-
numentum quia monet mentem ut dicit
Augustinus de civitate dei et libro de cura pro mor-
tuis agenda. Paganorum error
fuit quod adhuc sepultum mortuum pro-
sit ut eius anima quietem accipiat non
enim credebat animam prius quiete posse
tempore quam corpus sepulture daretur
quod omnino ridiculum est et absurdum. Sed
quod sepultura in loco sacro mortuo pro-
dest non quidem ex ipso opere operato sed
magis ex opere operantis dum vel ipse
defunctus vel alius corpus tumulatum
in loco sacro disponens patrocinio ali-
cuius sancti commendat cuius precibus postea
credendum est adiuvari et patrocinio
eorum qui loco sacro deserviunt qui patro-
cinium apud se frequenter [illegible] speci-
aliter orent. Sed illa que ad orna-
mentum sepulture adhibentur prosunt
quidem vivis in quantum sunt vivorum
solatia sed prosunt et defunctis pro-
desse non per se sed per accidens in
quantum scilicet per huiusmodi homines incitan-
tur ad comparandum sibi consequenter
adorationem vel in quantum ex
superfluo sepulture vel pau-
peres fructum capiunt vel ec-
clesia decoratur. Sic enim se-
pultura inter cetera elemo-
sinas computatur. Ad primum
ergo dicendum quod oleum et cera sepul-
tura defunctorum prelata per
accidens defuncto prosunt vel
in quantum ecclesie offeruntur sive
pauperibus dantur vel in quantum

in honorem dei veneracionem fiunt ubi et ubi
plurimis subiungit oleum et cera habe-
re consuetum est. Ad secundum dicendum quod ideo sancti pa-
tres de suis corporibus curaverunt et
mandaverunt ut ostenderent operantibus
et ad dei providentiam pertinere non quod
mortuis corporibus aliquis sensus insit sed
propter fidem resurrectionis astruendam
ut patet per Augustinum in de civitate dei et Tobias
cuius etiam commissione sepeliri debat
[illegible] et mortuus cuius resurrec-
tio nostre resurrectionis est causa. Ad tertium dicendum
quod caro est pars nature hominis naturaliter homo
ad carnem suam afficitur. Unde ad Ephesios 5°
nemo carnem suam odio habuit. Unde
secundum naturalem affectum inest viventi quedam
sollicitudo quod etiam post eius mor-
tem de corpore sit futurum. Dolet quod si
quid indignum suo corpori putet et ideo
ille qui hominem diligit ex hoc quod af-
fectum eius quem diligit conformat
circa eius carnem curam humanitatis im-
pendunt. Ut enim dicit Augustinus de civitate dei
si paterna vestis et anulus ac si quid
huiusmodi tanto carius est posteris quanto
erga parentes maior affectus, nullo modo illa
spernenda sunt corpora que utique familia-
rius atque coniunctius quam quelibet
quibus induimur gestamus. Ubi in-
quantum affectum hominis satisfaciunt sepe-
lientes eius corpus ex pietate sibi satis-
faciunt non propter eius statum dicitur.
Ad quartum dicendum quod fidelium devota ut
Augustinus dicit in libro de cura pro mortu-
is agenda sunt carorum in locis sanctis
providet sepulturam hec non frustra
quod defunctum sanctorum suffragio committit
[illegible] ut dictum est. Ad quintum dicendum quod se-
pultura in loco sacro impio defuncto
non noceret nisi quatenus hec digna
propter humanam gloriam procuravit.

D xii. iste pcedit dicit quod suffrag
que fiunt p bonis defunctis non
magis psunt ei pro quo fiunt quam aliis
humiliis ei spuale magis e durabile
quam corporale sed tamen corporale
s. candele quis attendat plus
tamen equaliter omnibus pdest qui
sunt commorant quinque pro eis accend
la no attendat ergo cum suffragia sint
quedam spualia luna quinque plus
specialiter fiunt non magis valet ei
quam aliis existentibus i purgatorio Pro sed
i bra et. sed hic suffragia mortuis
psunt sed quod meruerunt hic sibi ut
postea pdesse possent sed aliqui
magis meruerunt ut suffragia sibi
pdessent quam illi pro quibus fiunt g. eis
magis psunt alias eorum meritum frustraretur
Pro quod pauperibus no fiunt tot
suffragia sicut pro divitibus si g. suf
fragia fca paliquibus eis magis quam
aliis valent pauperes cent peio
ris condicionis quod e g. sentz dni luce
vi. beati pauperes spu quam eorum est Sed
q. iusticia humana sunt exemplar a
iusticia divina sed i iusticia humana
si ad debitum paliquo solvit cum
solutum absolvit ergo cum illeg suffragia
facit quoddammodo solvit debitum eius pro
qua facit ei soli pdevit Pro si
ergo facies suffragia quoddammodo
satisfaciat pro mortuo ita et eodem
ad pvino satisfacere pot sed qui ad
pvino satisfacit satisfactio illa
no reputatur nisi illi pro quo fa
est ergo et suffragia facientes ei soli p
dest pro quo facit Rndeo quod circa hoc
fuit duplex opinio quedam eorum ut ppositum
dixerunt quod suffragia pro bonis aliqs

facta no magis psunt ei pro quo fi
unt sed eis qui sunt magis digni
et ponebat exemplum de candela que ac
cendit pro aliquo divite no minus
pdest eis qui cum ipso sunt quam ipsi di
viti et forte magis si habent ocu
los clariores et ut de lectione que
no magis pdest ei pro quo legit
quam aliis qui sunt cum eo audiunt
sed forte aliis magis qui sunt capa
ciores Et si eis obiicit quod sed hic
ordinatio ecclie esset vana que pro ali
quibus specialiter orationes istituit
dicunt quod hoc ecclia facit ad excitandam
devotionem fidelium qui pronciores sunt
ad faciendum specialia suffragia quam
coia et frequentius et pro suis coniunctis
orant quam pro extraneis Alii eorum
dixerunt quod suffragia magis va
lent eis pro quibus fiunt utraque cum
opinio sed ad veritatem hic valor ei
suffragiorum pensari potest ex
duobus valent enim bonis ex vi
rtute caritatis que facit oia bo
na et sic hic magis valet ei qui
magis caritate e plenus quamvis p
eo specialiter no fiant et valor suffra
giorum attendit magis sed quandam
interiorem consolationem quod bonus in
caritate existens debent alterius
delectari post mortem quam ad dimi
nutionem pene post mortem ei no
e locus acquirendi gratiam vel augendi
adeo non valet i vita aliorum
existente caritate alio valet suf
fragia ex hoc quod p intentionem bonum alteri
applicantur et satisfactio unius alteri
reputatur et hic non no e dubium quod ma
gis valet ei pro quo fiunt quam si ei
soli valent satisfactio ei ppe ad
dimissionem pene ordinatur Uu

Qo io

quatum ad dimissionem pene precipue valet ad suffragium ei pro quo fit et 2m h c 2a contra philosophum de unitate contra pma. Ad pm go dr quod suffragia possunt prodesse viuis ipsum amantibus acceptant et ex hoc quandam consolationem accipiunt et tanto maiorem quanto maiori caritate sunt perfecti sed ipsum suffragia sunt quedam satisfactio pro ipse nonne faciens translata in altum nos et spiritualiter vel magis soluta a vivis debiti nos aut e viue ut si debi tu plures solvunt quod certus debitum alicui plus solvatur. Ad 2m dr quod id unitum est gratiale quod sibi meruerit quod per desistit si pro eis fieret quod nichil ad fuit quam facere se habiles ad recipiendum vel pro quo dicte meruerunt ut privarentur suffragiorum sed punita sceleratia se habilitaverunt ut fructum suffragiorum susciperent et ideo non sequitur quod unitum eorum frustretur. Ad 3m dr quod nichil prohibet divites quantum ad aliquid esse melioris conditionis quam pauperes. Sed quantum ad expiationem pene sed hoc quasi nichil est comparatum possessori regni celorum in quo pauperes melioris conditionis esse ostenditur per auctem in vitam

Queritur si per re vel quod suffragia fit pro multis tantum valeat singulis ac si pro uno singulariter fieret videtur ei quod ex lectione quae pro uno legitur nichil ei deperit si simul alii legant et eadem ratione nichil deperit ei pro quo fit suffragium si ei aliquis coniunctus et ita si pro pluribus fiat tantum valet singulis ac si pro uno singulariter fieret. Pr sed quarum bonum esse videmus quod in missa pro aliquo dicitur simul et illic orationes adiungunt pro aliis defunctis. Si autem non fieret si ex hoc defunctus pro quo missa dicitur aliquod detrimentum reportaret. Quia idem quod prius. Pr suffragia que precipue oratio innititur divine virtuti et apud deum sicut non differt orare pro multis vel paucis ita non differt prodesse multos vel paucos quantum ad premiandum ex una oratione si pro eo tantum fieret tunc premiabuntur singuli si eadem oratio pro aliis fiat. Sed ut melius est plures premiare quam unum si quod suffragium pro multis tantum valeret singulis tantum ac si pro uno tantum fieret videtur quod ecclesia non debuit instituisse ut pro aliquo singulariter fieret missa vel oratio sed quod semper diceretur pro omnibus fidelibus defunctis quod patet esse falsum. Pr suffragium habet finitam efficaciam quia distributum in multos minus prodest singulis quam prodesset si fieret pro uno tantum. 3a dr quod si valor suffragiorum consideretur sed quod valet ex virtute caritatis vnientis ecclesie suffragia pro multis facta tantum singulis prosunt ac si pro uno tantum fierent quod caritas non minuitur si distribuatur affectus in multos immo magis augetur et similiter et gaudium quanto pluribus est commune sit magis ut dicit Aug. Xo conf. et de bono homine facto non minus letatur multi in purgatorio quam unus. Si autem consideretur valor suffragiorum in quantum sunt satisfactiones quedam per viventes satisfaciendis translate in mortuos tunc magis valet suffragium alicui quod pro eo singulariter fit quam quod fit pro eo generaliter cum aliis. Hic enim est effectus suffragii dividitur ex divina iustitia inter eos pro quibus suffragia fiunt. Unde patet

quia hoc quod dependet ex prima et ex hac
et patet quare institutum sit ut suf-
fragia specialia in ecclesia fiant. Ad primum
ergo dicendum quod suffragia ut sunt satisfac-
tiones quedam non prosunt per modum
actionis sed doctrina precedit quod sicut
dicitur alia actio effectum habet per dispositionem
recipientis sed suffragium habet per modum
solutionis debiti ut dictum est et ideo non est
simile. Ad secundum dicendum quod suffragia pro uno
facta aliquo etiam aliis prosunt ut ex di-
ctis patet cum pro uno missa di-
citur non est inconveniens ut pro aliis et orationes
fiant non tamen etiam dicuntur alie ora-
tiones ut satisfactio unius suffragium de-
rivetur ad alios plures sed ut illos
et specialiter oratio fusa prosit. Ad
3m dicendum quod oratio consideratur et ex parte
orantis et ex parte eius qui oratur
et ex utroque eius effectus dependet et ideo
quamvis divinum virtuti non sit magis diffi-
cile absolvere multos quam unum tamen
unius orantis oratio non ita est satisfactoria
pluribus sicut pro uno.

Ad xiiij sic proceditur. Videtur quod tantum vale-
ant communia suffragia illis
pro quibus specialia non fiunt quantum
illis pro quibus fiunt specialia et communia sed
retribuitur eis secundum propria merita recipientur
in futuro sed ille pro quo non fiunt suffra-
gia meruit ut tantum iuvaret post
mortem quantum et ille pro quo fiunt spe-
cialia ergo tantum iuvabitur per communia quantum
et ille per communia et specialia. Preterea
certa suffragia precipuum eukaristia
sed hec eukaristia cum contineat totum Christum habet
quodammodo efficaciam infinitam ergo una
oblatio eukaristie quantum est de se sufficiens
sit valere ad plenariam liberationem eorum
qui sunt in purgatorio et ita tantum iuvant
communia suffragia sola quantum simul

specialia et communia simul. Sed contra est
quod duo bona uno sunt magis eli-
genda ergo suffragia specialia et commu-
nia magis prosunt ei pro quo fiunt quam commu-
nia tantum. Respondeo dicendum quod huius questionis solutio depe-
ndet ex solutione prius concessis dicebatur
suffragia pro uno specialiter facta indif-
ferenter omnibus valeant. Sed omnia suffra-
gia sunt communia et ideo tantum iuvabitur ille
pro quo non fiunt specialia quantum ille
pro quo fiunt si sit equaliter dignus.
Si autem suffragia pro aliquo facta non
indifferenter omnibus prosunt sed eis maxime
pro quibus fiunt tunc non est dubium quod communia
suffragia et specialia plus valent
alicui quam communia tantum. Et ideo et magis-
ter duas opiniones in littera tangit. Una
dicit quod equaliter prosunt diviti communia
et specialia et pauperi communia tantum quamvis
ei ex pluribus non iuvetur quam alter
non tamen plus iuvatur. Aliam autem
tangit cum dicit quod ille pro quo fiunt spe-
cialiter consequitur velociorem absolutionem
sed non pleniorem quia utrumque absolvitur
pena liberatione finali. Ad primum
ergo dicendum quod iuvamen suffragiorum non
cadit directe sub merito et sicut
in subordinatione et ideo non sequitur.
Ad 2m dicendum quod communis virtus Christi quae
continetur sub sacramento eukaristie sit infi-
nita tamen determinatum est effectus ad
quem illud sacrificium ordinatur unde non
oportet quod per unum altaris sacrificium tota
pena eorum qui sunt in purgatorio expietur
sicut et ut per unum sacrificium quod aliquis
offert liberatur a toto satisfactione de-
bita pro peccatis suis et quamquam plures
misse in satisfactione unius peccati in-
iunguntur credibile tamen est quod pro

diuinam miam sit ad de spectibus suffragiis suppsit hiis pctibus fuit ut si eis no indigeant ut pz per dam sinuose de communicatibus sit dicentem, de tamen iustus quaereret i potenti possibilitate tamen suscipies dest(m) cumutatoz negociabiles que qdes negociato attendit sz i usu de ostibus alter supplicat

## Eiusdem columbini

e de orone respectu
scorum q̄ sunt i patria tria
h̄ quuntur tria, p° utrum sci oroes nras cognoscant 2° utrum eos i(n)tellectae veniunt ad orandum pro nobis 3° utrum oroes scorum pro nobis fuse sint exaudiantur nam utrum sci orent pro nobis dicendum e qre 87 seue pt

Quantum sit p(ri)ncipalis dicitur qd sci oroes nras no cognoscant ys lxiiij pr nr es et abraham nescivit nos et israel ignoravit nos glosa aug dicit qd mortui sci nesciunt quod agant vivi etiam eorum filij et patitur ab aug de cura pro mor. agenda. Ita habet auctorem i d(omi)nit et sat h ubi aug ibidem dicit tanti patriarche qd erga ppm ebreis p(ro)creatum ad̄ est ignoranerunt quomodo mortui vivorum rebus atque actibus cognoscendis ad(m)isceantur qz miscentur ymo sci oroes nras cognoscere no poss(u)nt. P x° R(egum) 22° dicit ad yosiam regem iccirco colligam te ad patres tuos ut no videant oculi tui mala oia q(ue) sim i(n)ducturus i locum istum sz i(ll)ic nullo p(os)t mortem yosie subventum esset si post mortem qd genti sue eveniret cognosceret qz sci mortui actus nros

non cognoscunt ita no i(n)tellegunt nostras oroes. P qto aliquis e i caritate pfectior tanto magis pximo i caritate subveniret sz sci i viventes vivebant pximis eorum sibi maxie i mittebus i periculis consulunt et maxie auxiliant cum ergo post mortem sint multo maioris caritatis si sta nra cognosceret multo amplius suis carnis seu coniunctis consulerent et auxiliarent i necessitatibus ipsorum hoc fieri no videtur ergo no vi qd actus nros et oroes nras cognoscant P sicut sci post mortem vident deum tam et angeli de quibus dicitur matheus 18° angeli eorum semper vident faciem patris mei qui sed angeli deum videntes non qui sci oia cognoscunt cum i s(u)periora minores a superioribus purgent ut pz p dyo(nisium) i vi c ce. ier° gaudium sci qd nobilium videant ideo nras oroes no cognoscunt et alia ysta nos agentur. P solus deus e i(n)spector cordium sed oro principaliter i corde consistit ergo solius dei e oroes cognoscere no ergo sci nras oroes cognoscunt dicitur q sup id job xiiij° sive nobiles fuerint filij eius sive ignobiles no intellexerunt dicit gg xij° moralium hoc de mentes et i opositibus sentiebis non est credendum q i(n)tus omnipotentiam dei claritate vident ulla tenus extra aliud e q(uo)d sit foris aliquid quod ignoraret ergo sci oroes nras cognoscunt. P 12° dyal aie dicit videntibus creatorem angusta e omnis creatura quia quamlibet de luce creatoris aspectaturus creata est quia quantu e sz hic est breve sit ei q° creatu e sz hic maxie i(n)spectiue videt qd aie scorum et alia quae circa nos agentur cognoscant qz a nobis distat tam ergo distantia no i(m)pediat illam ut expdita auctoritate patz dicitur qd aie scorum cognoscunt

ordines et ea q h agunt. Pt ea
q extra nos aguntur no congnoscerent
ni pnobis occurrent q defcte no
sicut ignorent s h eet error
vigilanciaii sctus et scta contra eu
q sti ea q extra nos aguntur congno
scunt. Ad pm dm q dina essencia e suf
ficiens mediu congnoscendi oia q
pz ex hoc q ds videndo se oia
oia videt non tamen seq q quicumq
essencia dei vident oia congnoscant
s sm q essenciam apphendunt secund
m i plus aliquo congnito quo e oia
congnosci quorum plura consequit n to
tum plurium comphendatur vn tn
me scor divinam essenciam non co
mphendant non e in eo ut oia
no congnoscat q p eccam divinam co
mphendi no sunt et congnosci vn
et debent inferiores angeli a
superioribus edoceri quamvis eccam
divinam videant s vbi consumpte
beatis in vniuersum e ut essencia
diva videat quum pcio dine
beatitudis requirit ut homo ha
beat quicquid velit s autem
recta voluntate quibus velit et ea
q ad ipm ptinent congnoscat vn
cum nulla rectitudo sanctis desit no
lunt congnoscere ea q adeo no ptinent
et ideo oportet q illa i vbo congno
scunt hoc aut adeorum gloriam
ptinet q auxilium indigentibus
pstent ad salutem sic ei dei co
opatores efficiuntur quo nichil
e divinius ut ait dyo i co cel
ierar vn pz q sti habent congnitionem
eorum que ad hoc requiritur et manife
stum est q in vbo congnoscunt vota et
orones et devotiones hominum

qui adeorum auxilium confugiunt. Ad
pm quod dicendum q verbum aug intelligendum
e de congnitione naturali eorum separatorum
quorum congnitio i sanctis non est
obtenebrata sicut est peccatoribus
no aut loquitur de congnitione que e in
vbo quam constat habraham eo tpe
quo h dicta sunt p ysaiam no habuisse
cum ante xpi passionem nullus ad visionem dei
pervenit. Ad 2m dicendum q sti licet
post hanc vitam congnoscat ea
que hic geruntur non tamen cre
dendum est q afficiantur doloribus congnitis
adversitatibus eorum quos in hoc seculo dile
xerunt ita ei replete sunt gaudio
beatitudinis q dolor i eis locum
no invenit vn et si congnoscunt suorum
infortunia post mortem nichilominus co
rum dolori consulit si autem h(oc) infortu
nia dum hic seculo sublevantur Ss forte
tie no glorificate dolorem aliquem
sentiunt si i tamen dolor carorum
suorum perpendunt. Et quia aut ysa
sic non statim glorificata sunt a
corpore egressa q tn adhuc exhalat
ne aug concludere videtur q aie
mortuorum congnicionem no habeant
de factis vivorum. Ad 3m dicendum
q aie scorum habent volu(n)tatem plenarie
conformem divine voluntati
et i volito et io quamvis affectum ca
ritatis ad proximum retineant non tamen
eis aliter auxilium ferunt quam
p divinam iusticiam vident esse
dispositum et tamen credendum est
q multum proximos iuvant pro eis apud
deum intercedendo. Ad 4m dicendum q
quamvis videntes verbum non sit necesse
oia i verbo videre videt tamen ea

que ad perfectionem beatitudinis pertinent
eorum ut dictum est ad v dicendum quod cogi
tationes cordium solus deus perspicit
novit sed tamen aliqui cognoscunt quate
nus eis revelatur vel per visionem verbi vel
quocumque modo

Ad iii sic proceditur videtur quod non debemus
sanctos interpellare adorandum
pro nobis illos enim aliquis alicuius inter
pellat adorandum quem scit non quatenus
credit apud eum familiaris gratie esse
tinere sed deus est infinitum magis
misericors quolibet sancto et voluntas
eius familiaris inclinatur ad nos ex eius
dicendo quem voluntas alicuius sancti ergo
videtur superfluum constituere mediatores
inter nos et deum ut ipsi pro nobis inter
cedant Preterea si eos adorandum
pro nobis interpellare debemus hoc non est
nisi quia eorum oratio deo est accepta
sed ipso ab est famulatoris et sanctos
tantoque eius oratio est magis deo accepta
quo ipse deus superior est pro ab interesso
res constituere ad deum et unumquemque in
volens Preterea Christus sicut homo o
rare competit sed nunquam Christum adoramus
pro nobis interpellans quoniam nec alios sanctos in
terpellare debemus Preterea cuiusque rogatus
aliquid ut pro eo intercedat petere ipse
ei reputat aput quem pro eo intercedit
sed superfluum est interpellare aliquos
qui omnia sunt perita quod superfluum est
quod sanctos intercessores constituamus pro nobis
ad deum Preterea illud est superfluum quod sit
per aliquid quod sine eo fieret vel non fieret
sed sancti orarent pro aliis vel non
orarent sive nos oremus eos vel
non oremus quod si sunt digni ut pro
orent et nos eos non orantibus

pro nobis orarent Si autem sunt indigni
et si petamus pro nobis non orant quod
interpellare eos adorandum pro nobis videtur
omnino superfluum Sed contra est quod dicitur Job v
voca si est qui tibi respondeat et ad aliquem
sanctorum convertere Dicente autem unum est
ut Gregorius dicit ibidem voca invocare est pre
ce supposcere quod cum debemus deum orare
debemus ad sanctos quidem ut pro nobis deum
orent Preterea sancti qui sunt in patria magis
orant cum sint accepti deo quam constituti sancti
sancti qui sunt in via constitui debent in
tercessores pro nobis ad deum exemplo apostoli qui
dicebat Romanos xv obsecro vos fratres
per dominum nostrum Iesum Christum et per caritatem sancti spiritus
ut adiuvetis me in orationibus vestris pro
me ad deum quanto magis fortius
petere debemus a sanctis qui sunt in patria ut
nos adiuvent orationibus ad deum Preterea ad
hoc est quia consuetudo ecclesie que in leta
niis sanctorum orationem petit Respondeo dicendum quod
sicut ordo est divinitus institutus in rebus
ut ordo dicit ut per media ultima redu
cantur in deum cum tamen sancti qui sunt in patria
sint propinquissimi deo sic divine legis
ordo requirit ut nos qui manentes
in corpore peregrinamur a domino in eum per
sanctos medios reducamur quod quidem de
sanctorum medios reducamur quod eos divina bonitas in
contingit dum per eos divina bonitas in
nos suum effectum infundit Et quia
reditus noster in deum respondere debet processui
bonitatum eius ad nos sicut mediantibus
sanctorum suffragiis dei beneficia in nos
devenerunt ita oportet nos in deum re
duci ut iterato beneficia eius sumamus
mediantibus sanctis inde est quod eos inter
cessores pro nobis ad deum constituimus et quasi
mediatores dum ab eis petimus ut pro
nobis orent. Ad primum ergo dicendum quod
non est propter defectum divine potentie

quod mediantibus sanctis causa operatur
sed est ad complementum ordinis vniuersi
et ut eius bonitas multiplicata in secunda
in res diuersas adeo non solum susciperent
bonitatem sui recipientes sed etiam super causa
bonitatis aliis existerent ita et non
est contra desitum merito quod oportet eius
clementiam per orationes sanctorum pulsare
sed est potius ut ordo pietatis perficitur
in rebus / Ad 2m dicendum quod quamuis sancti su
periores sint magis deo accepti quam
inferiores vtile tamen est etiam minores sanctos
interdum orare et hoc propter quinque rationes primo ex
parte quia quandoque aliquis habet maiorem deuocionem
ad sanctum minorem quam ad sanctum maio
rem ex deuocione autem maxime depen
det orationis effectus 2o autem propter fastidium
tollendum quia assiduitas vnius rei fa
stidium parit per hoc autem quod diuersos sanctos
oramus quasi incitat nouus feruor
deuocionis excitatur 3o quia quibusdam
sanctis datum est in aliquibus specialibus causis
precipue patrocinari sicut anthonio
ad ignem infernalem 4o ut omnibus
honor debitus exhibeatur a nobis
quinto quia pluriorum orationibus quandoque im
petratur quod vnius oratione non impetratur
Ad 3m dicendum quod oratio catholica quam ecclesia
ait sancta particulariter supportorie et
ideo si diceremus christe ora pro nobis nisi
ad addemus videretur hoc ad personam
christi referri et ita videretur esse consonum
illi errori nestorii qui distinxit in christo
personam filii hominis a persona filii dei
vel errori arrii qui posuit personam
filii minorem patre. Sed ad hos
errores euitandos ecclesia non dicit christe
ora pro nobis sed dicit christe audi nos vel mi
serere nobis / Ad 4m dicendum quod sancti
in celo non dicuntur sancti patres nostri

deos representare quia ei ingenita mani
festent sed quia eas exaudiri a deo
petunt vel diuina ymagine similitudine de
eis quod scilicet eius prouidencia decreuit fi
eri / Ad 5 dicendum quod ex hoc ipso quod
in sua voluntate cum pura deuocione
recurrit et ita non est superfluum quod sanctos
oremus

Sed 3m sic proceditur videtur quod orationes
sanctorum pro nobis ad deum fuse non
semper exaudiantur. Videtur enim exaudient
in maioribus exaudient sancti de hiis que
ad eos pertinent sed de hiis quibus non
exaudiuntur. Unde dicitur apocalipsis vio quod
martiribus petentibus vindictam de hiis
qui sunt super terram dictum est ut requiescant
modicum tempus adhuc donec impleatur
numerus fratrum suorum ergo multo minus
exaudiuntur de hiis que ad alios per
tinent / Preterea Jeremie xv dicitur si steterit
moyses et samuel coram me non
est anima mea ad populum istum ergo sancti non
semper exaudiuntur cum pro eis orant ad deum
Preterea sancti in patria equales dicuntur
angelis ut patet mathei xxii o sed angeli non semper exau
diuntur in suis orationibus quod patet ex hoc quod
dicitur danielis x. ubi dicit ego veni propter
sermones tuos princeps autem regni per
sarum restitit mihi xxi diebus non
autem veniebat in adiutorium danielis
angelus qui loquebatur nisi a deo liberationem
petendo et tamen est expedita
oratio eius impleto quod non et alii sancti pro
nobis orantes apud deum semper ex
audiuntur / Preterea quicumque orando impe
trat aliquid orando meretur illud sed sancti
qui sunt in patria non sunt in statu merendi
ergo non possunt suis orationibus ad
impetrare nobis apud deum / Preterea
sancti per omnia conformant voluntatem
suam voluntati diuine quod uult u

q° sciunt deum velle s; h' q deo wlt fi
eret et eis no orantibus qa corum
oroes no sut efficaces ad aliqd
impetrandum. ℞ totius celestis curie
oroes sut ad impetre put sut effi
caciores qm oia put esse suffra
gia sctorum p aliq° i purgatorio exute
totaliter absolueret a pena et q° sti
q' sut i pria eade roe oret p illis
q' sut i purgatorio sed et pub si nobis
ad impetrant illos q' sut i purgatorio
totaliter oroes eorum absoluerent qd sum
est q sut suffragia ecce p defunctis
sctorum suppliua ecent. Ad q equi
se. ij° machab ultio lz e q in ultu
oratis ipso et plurima sca triunitate
jeremias cphadeus et q eius oro sit ex
audita pz p hoc q se q extendit
jeremias dextram et dedit juda gla
dium d accipe sctm gladium munus
a deo etc. ℞ jero' i epla q vigi
lantium dicit i libello tuo q dum vi
uimus mutuo p nob orare possu
mus et h° postea i phat d s'. si apli
et martires adhuc i corpe gstituti
put orare p ceteris qui p se adhuc de
bent ee solliciti quanto magis post
coronas victorias et triumphos ℞
adhuc e gsiderando esse q frequenter
petit ut sctorum oroibus adiuuemur
[illegible] dic eum q sit duo dup' dare
p nob unio° orone expssa dulcius
sicut anime diue clemetie p nob
p[illegible]nt alios qi orone i eplatia
s' p eos inita q i cspectu eius ex
pedita no sunt eis tedent ad gloriam
sz sut nob et suffragia eorum qda
sed et sanguine xpi p nob deum vel
tam petere | vel nec aut nos sctos

oroes sut q tic eis efficaces
ad impetrandum qd petunt sz expte
nra pt ee defes q no gsequim
fructum oroum ipsorum s q p nob ora
re dum/exols q uitel eos ubi pro
ficimus s q orant p nob vel p nob
ad nobis postulando q extendi
tur q no volut u q dc vult u
petunt u q° volunt si/ s' at do vult
sumt implerum/nisi loquatur de bo
lutate antecedente s q vult oes
hoies saluos fieri. q no q implet
vn nec enim si qd sti volunt plus
mo volut q i eo no implet Tercio
q° d q i a oro martyris no e aliud
q eorum desiderium de obtinenda sctorum
sa corpis et perfectione sctorum q' saluta
di sub et ipsum quo gsenciunt diue
iusticie puniendi malos lin ipsorum
vi° sup id iusti dne et glo d de
sidant gaudium mai et gsenciunt
sctorum et iusticie diue gsenciunt ad
et dicit q deus loqt' de moyse et samuel
et dicit q fuit i hac uita ipi
cle s' sectio q° fuit i hac uita ipi
si legitur p ipso orates si di vel
titissent hic maniis d et tame si illo
tempe fuissent no potuissent oroibus du
placare ad ipsum se ipsi, illius mali
ciam et h' eius hic i[illegible]llens ad
d q illa pugna bonorum angelorum
no i telligr exols q apud deum gt
rias oroes fundent sz q gt rias
uita exterius potibus ad diui
examine referunt diuinas suas ex
spectatores et h' e qd gg i mor ex
ponens pda ubi dcelis/sblees
spus getibus principates nequiciarum
q nite agentibus decertant si eo
z sctorum recte iudicatur examine
uerunt/ tamqz bundumqz gentis
vel culpa uel iusticia ad supne

cum esset solum durat cuius de genere
oppositus vel optimus sive extremum
vel non optimus esse philosophi
quod tamen omnis bona victoria est
supra se opificis voluntas sancti quod
domini sunt assequuntur quod obtinere non
valent neque quod volunt vel petunt.
Ex quo patet quod omnes eorum sunt exaudi
tiones. Ad xum dicendum quod licet sancti non
sint in statu merendi sibi possunt
tamen in patria sunt in statu merendi a
liis ut prius conclusum precedit. Alii
os [illegible] hic est caput domini vinc
tes meruerint ut omnes eorum ex
audientur post mortem. vel dicendum quod
oratio exaudiendi [illegible] alio in precibus
[illegible] quod conspicit [illegible] adequa
tur [illegible] ad finem [illegible] quod est quod ei [illegible]
[illegible] redditur. Sed omnis in precibus
[illegible] liberalitas eius quod [illegible] quod ipse non
meruit et ita quamvis sancti non sint in statu
merendi tamen non sunt in statu impe
trandi. Ad v dicendum quod sicut exaudi
[illegible] [illegible] [illegible] semel [illegible] volunt
nisi quod [illegible] in divina voluntate conspici
unt et ita nichil ad petunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] dicit augustinus
in libro de predestinatione sanctorum orationes in
predestinatione [illegible] sunt quod forte por
[illegible] est ut in [illegible] in orationibus sal
ventur et ita et deus vult ut orationibus
sanctorum impetratur aliud quod [illegible] videt
[illegible] bello. Ad vii dicendum quod suffra
gia [illegible] per defunctis sunt [illegible]
satisfactiones [illegible] vivi [illegible] mortui
[illegible] et [illegible] mortuos a pena absol
[illegible] qui non solverunt sed [illegible] quia iam
sunt in patria non sunt in statu satisfacienti
[illegible] non [illegible] de eorum orationibus [illegible]
suffragiis

**Deinde considerandum**
est de signis quod iudi

cium precedent, vel ex quo quidam [illegible]
ad ultimum diem adventum aliqua signa
precedent. 2° utrum post veritatem sol et lu
na obscurari debeat. 3° utrum
motus celorum tunc debeat moveri.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod adventum
domini ad iudicium non precedent
aliqua signa quia dicitur i thess. v
cum dixerint pax et securitas tunc
repentinus eis superveniet interitus sed homi
nes per signa precedentia tenerent ergo sig
na non precedent illum adventum.
Praeterea signa adventus fiunt aliquorum
requiruntur sed adventus eius debet esse occul
tus unde i thess. v° dies domini sicut fur
in nocte veniet ergo signa non de
bent ipsum precedere. Praeterea tempus primi
adventus sunt per cognitum a prophetis quod
non est de secundo adventu sed primum adve
ntum non precesserunt aliqua signa ergo
quare ut 2um precedent. Contra est quod
dicitur luc. xxi° erunt signa in sole et luna
et stellis. Praeterea jeronimus ponit xv signa
precedentia iudicium. Dicit quod maria omnia
primo die altabuntur xv cubitis super
montes. 2° omnia equora prosternentur
in fundum quod vix videri poterunt. 3°
redigentur ad statum antiquum. 4° belue
marine et alia que movent in aquis
congregabuntur et levabunt capita super
pelagus more contentionis invicem in
crepitus. v° omnia volatilia celi con
gregabuntur in campis invicem plo
rantes non gustantes nec bibe
ntes. vi° flumina ignea surgent contra
firmamentum ab occasu solis usque
ad ortum concurrentia. vii° omnia sidera
errantia et fixa ex se spargent ig
neas comas sicut comete. viii° er
it magnus terre motus ut omnia a
nimalia prosternentur. ix° omnes
plante sanguineum dabunt rorem.

x° omnes lapides magni et parvi
dividentur. ix° pecora et iumenta
colligentur. xi° omnes colles et
montes et edificia in pulverem redi-
gentur. xii° omnia animalia venient ad
campos de silvis et montibus rugientia
non gustantia. xiii° omnia sepulcra
ab ortu solis usque ad occasum pate-
bunt cadaveribus ad resurgendum. xiiii°
omnes homines de habitaculis suis re-
cedent non intelligentes neque loque-
tes velut dementes. xv° om-
nes morientur et resurgent cum mor-
tuis longe ante defunctis. Ex quibus patet
quod Christus ad iudicandum veniens in for-
ma gloriosa apparebit quia ante eum
que iudicia debentur quod dignitatem
aut iudicarie potestatis pertinet. Ipse
aliqua iudicia que adveniunt
in subiectorum indicium. Ideo adve-
niens Christus ad iudicium veniet iusta-
tum et signa precedunt ut corda hominum
in subiectionem veniant iudici
et inducantur ad iudicium percutien-
tium signis premonitis que et sunt
illa signa de facili sciri non
possunt signa enim que in evangelio loquntur
ut Augustinus ad Hesichium de fine mundi
non solum pertinent ad adventum Christi
ad iudicium sed et ad tempus destruc-
tionis urbis Ierusalem in quo adventu Christi et
ecclesiam suam visitat ita quod for-
te si diligenter advertatur nullum eorum
invenitur ad futurum adventum per-
tinere ut ipse dicit quod signa que ibi
narrantur tangunt seditiones et prelia
et huius modi tempus a principio mundi sunt nisi
forte dicatur quod tunc temporis magis
invalescent sed secundum quam mensuram cre-
scentia ultimum adventum denunci-
abunt incertum est. Signa vero
que Ieronimus ponit non asserit sed in annalibus
Hebreorum se ea reperisse dicit quod co-
....... pauca similitudinis habent. Unde
... Augustinus super ... ad Esi-
chium quod circa finem mundi erit persecutio
malorum contra bonos unum scilicet aliqui
dicebant sed bonum et alii qui secuti
erunt sed mali quod autem dicitur cum dixe-
rint pax et securitas tunc adve-
niet pax et securitas etc. Unde
... signa sunt huius
iudicii precedentia ...
... xxi° ...
... quod omnia
illa signa que circa iudicium erunt ...
tempore iudicii computantur ut si dicere-
tur iudicium omnia illa continebat ...
ex signis apparentibus circa diem
iudicii homines terreantur ... quamdiu
illa signa incipiant apparere in
pace et securitate ipsum sic ... erit
post mortem Antichristi non statim iudi-
cabit mundum quamdiu ut patet ex
... sed quod dicere ...
... qui ...
... signa illa ...
... non potest ... et sub
die iudicii comprehendi possunt omnia
illa manifestissima que in ... prece-
dent ut ... qui
in primo adventu venit occultus quod
non ... tempus ... per
... non ...
... signa in primo adventu apparere
sed apparebunt in secundo adventu in quo
manifeste veniet quamvis ...
... sit occultus.

... sit ... circa
iudicium ... veritatem
... ut dicit
... nichil ...
... tempus ...

intelligere cum syderibus ceterisque pro-
lucis privari. Quod de sole constat
factum esse tempore dominice passionis. Praeterea
lux corporum celestium ad generationem
inferiorum corporum ordinatur que per certum
influunt. Cum inferiora non sunt per
motum ut dicit Averroys. Sed per lumen
ut dictum in libro de spera orbis. Sed tunc
generatio cessabit. Ergo nec lux cor-
poribus supercelestibus remanebit. Praeterea
inferiora corpora purgantur ut quidam
videntur a qualitatibus quibus agunt corpus
autem celeste non solum agit per motum
sed per lumen ut dictum est. Ergo si motus
celi cessabit ita et lumen corporum
celestium. Sed contra quod philosophi et astrologi
sol et luna sunt eclipsim pati non
possunt sed illa eclipsatio solis et lune
sunt esse dicitur domino adventum veni-
te quod non dicit obscuratio secundum rei veri-
tatem per modum eclipsis naturalis. Praeterea
non contingit ipsum esse cum defectu ali-
cuius rei et augmento. Sed veniente domino
lux lunaris augebitur erit sicut ysaia xxx
xxo erit lux lune sicut lux solis et lux solis
septempliciter. Ergo non est ingenue quod ve-
niente domino lux illorum corporum cesset.
Respondeo dicendum quod si loquimur de sole et luna
quantum ad tempus immediate adventus domini
sic non est credibile quod obscuret suum lu-
men privatione quia totus mundus innova-
bitur ipso veniente et sanctis venien-
tibus ut dictum est. Si autem loquimur
de eis secundum tempus ante iudicium
sic esse potest quod sol et luna tali ce-
li luminaria suum lumen privatione obscu-
rentur ut dicitur quibusdam temporibus accidunt
divina virtute faciente ad signum ter-
rorum. Ad primum ergo dicendum quod Rabanus loquitur
quantum ad tempus iudicium precedens. Ad
secundum dicendum quod lumen corporibus celestibus
non solum ad communem generationem infe-
riorum lumen sed et ad eorum perfectionem et
decorem. Unde non oportet quod cessante
generatione lux corporum celestium cesset sed
magis augebit. Ad tertium dicendum quod non
videtur esse probabile quod qualitates ele-
mentares ab elementis removeantur
quamvis quidam hoc posuerint. Sed tamen si remo-
veantur non est simile de eis et de luce. Quia
qualitates elementales habent contrarie-
tatem unde agunt corrum-
pendo. Lux autem non est principium actionis
per viam contrarietatis sed per viam principii
regulantis contraria ad concordiam. Unde
nec est simile de motu cor-
porum celestium. Motus enim est actus imperfecti
et ideo cum tollet imperfectio, quod dicit
oportet sit dicta.

Ad octavum sic proceditur. Videtur quod virtutes
celorum domino veniente non
moveantur. Virtutes enim celorum dicuntur non
possunt nisi angeli beati. Sed immutabilitas
est de ratione beatitudinis. Ergo moveri non po-
terunt. Praeterea admirationis causa est igno-
rantia causae ut patet in principio metaphysice.
Sed sicut ab angelis longe abest timor
ita et ignorantia ut dicit Gregorius quia
quid non videt qui videntem omnia vi-
dent. Ergo non poterunt per admirationem
moveri ut in littera dicitur. Praeterea omnes an-
geli divino iudicio assistent unde Apoc-
alypsis omnes angeli stabant in circuitu
throni. Sed virtutes nominant unum
specialem ordinem in angelis. Ergo non
angelis potius dici potuit de eis
quam de aliis angelis. Sed contra est
quod dicitur Job xxvi: columpne celi pavent
adventum eius. Sed columpne celi non
possunt intelligi nisi virtutes celorum.
Ergo virtutes celorum commovebuntur. Praeterea
Matth. xxiiii dicitur: stelle cadent de celo

et virtutes celorum movebuntur. Tercio dicendum quod virtutes in angelis dicuntur dupliciter ut patet per dionysium c° celestis ierarchie quia eis virtutum nomine unus ordinum appellatur qui secundum ipsum est medius medie ierarchie secundum vero quam est supremus iste ierarchie [illegible] nomine virtutis [illegible] celestibus spiritibus [illegible] modo potest accipi in proposito [illegible] accipitur. 2° potest [illegible] angelis et tunc dicit [illegible] adunationem nominitur quod in unito est [illegible] in lra dicit potest esse [illegible] primo tunc [illegible] nomine ordinis et tunc [illegible] ordo ille secundum modum quo alius sic esse [illegible] illi ordini secundum [illegible] attribuunt [illegible] virtutes [illegible] ille cuius sit de [illegible] fiunt vel quod ordo ille cuius sit de media ierarchia secundum dyonysium non habet [illegible] similitudine [illegible] quod eius [illegible] sit causa universalis [illegible] videtur [illegible] quod sit causa celestia corpora movere quod sit causa [illegible] movetur [illegible] quod virtutes te [illegible] nomine sonat quod virtutes celorum dicuntur [illegible] movebuntur [illegible] cessabunt [illegible] corpora celestia non movebuntur [illegible] angelos qui sunt [illegible] deputati illi [illegible] officio non [illegible] Ad primum [illegible] quod [illegible] illa non [illegible] ad quod [illegible] refertur vel ad esse corporum [illegible] vel ad [illegible] considerationem [illegible] non [illegible] vicissitudinem [illegible] beatitudo non tollit [illegible] quod [illegible] manet [illegible] Ad 2<sup></sup>m dicendum quod admiratio [illegible] solet [illegible] facultatem excedunt

et per hoc virtutes celorum admirabuntur [illegible] tunc tolla [illegible] celorum in [illegible] ab eius amicitia et [illegible] quod [illegible] [illegible] pulcritudinem sol [illegible] non [illegible] in angelis ignorantia [illegible] tollit [illegible] Ad 3<sup></sup>m patet [illegible]

## Eiusdem [illegible]

[illegible] igne ultime conflagrationis mundi circa quod queruntur ix. Primo utrum aliqua mundi purgatio sit futura. 2° utrum per ignem [illegible] sit futura. 3° utrum ille ignis sit eiusdem speciei cum igne elementali. 4° utrum ille ignis sit celos superiores purgaturus. 5° utrum ille ignis sit alia elementa consumpturus. 6° utrum [illegible] sit purgaturus. 7° utrum ille ignis precedat iudicium vel sequatur. 8° utrum per illum ignem [illegible] 9° utrum per [illegible] sit [illegible]

[illegible] sic proceditur videtur quod nulla mundi purgatio sit futura non [illegible] purgatione [illegible] quod [illegible] creatura dei non sit immunda [illegible] Genesis [illegible] quod deus [illegible] quod [illegible] sed non [illegible] mundi non [illegible] purgatio [illegible] ordinatur ad [illegible] indicatur [illegible] de purgatione post mortem [illegible] elementis [illegible] illa [illegible] [illegible] quod [illegible] non indigeant [illegible] [illegible] purgari quo [illegible] et [illegible] immobilitate [illegible]

qd nobilitate i ducit no di pgato
s magis diminuto sed hc ad pfeccionem
z nobilitate elementorum ptinet
qr ad extrince nature e eis admi
xtum qr forma corporis mixti
e nobilior quam forma simplicis quia vi
qr elementa ulterius generat pgator
puta ex qr ois i mundo sit
p aliqm pgatorum s elementa i no
uabunt ut apoc xxi° vidi celum
nouum et terram nouam primum ei celum
z prima terra abiit quia elementa p
grabuntur Ps i cor xv° Super
illud preterit figura huius mundi glo
za dicit pulchritudo huius mundi munda
norum igni n pariter pibit z id
qd pre ptet dicit qr qr indy qr
hois aliquo sic est opz quia ho
p corpore glorificabitur eius alia
inferiora corpora adueliorem statum
mutent ut sit locus quiecior
z aspectus delectabilior ad hc ac
qr ho gloriam corporis consequitur opz
pus remouit ea q glorie oppom
tur s corruptio z infectio culpe
qr ut di i cor xv corruptio i cor
ruptelam no possidebit z etiam
tate glorie esse i indi for erit et
pus ultio et sic z opz eleme
ta indi pgari a suis dispoicionibus
contrariis i ingnitate glorie adducant
particulariter ei qr de hoie dicitur
est quamuis enim res corporalis
sicut i se culpe no possit ee
subiectum tamen ex culpa quedam
i ignitiles irrelis corrupt re
linquit ad hc qr spiritualibus dicetur
n de indiuiduum qr loca i quibus aliq
crimina sunt commissa z s hc expiatione
eorum quandam v indignitate ad
glorie suscepcionem pus indi recipit

q i usum mum cedit Sn qr ad hc
mundatione i diget sic z ecclesia mediu
lorum ipsis elementis qrtatis multe
sunt corrupciones z i quinces z alterati
ones elementorum q puritati con
derogant z ideo ab hiis opz ea p
gari adhoc q decenter suscipiat
nouitatem glorie Ad pmum g° dicendum qr cu
di ois catura d ee inbata i n
telligendum qr no sit ipsa sua alig
malicie commixtionem sed ponebant
manichei dicentes z malum z bonum
ee duas substantias alicubi diuisas z
alicubi commixtas enim ad remo
uet qui aliq catura habeat pmixta
omnem naturae extrinsece q z ipse no
bona est p scm hunc catura cpngit
Sic non remouet esse qn ma
la aliam cature accidit quia
no sit pmixtum sic ps sic expy
Ad 2m dicendum qr quamuis elementa
corporea sicut culpe ee no possit
tamen ex culpa commissa i eis ali
qua i eptitudinem consequitur ad per
feccionem glorie suscipiendam Ad 3m dicendum
qr forma mixti a forma elementi
potest dupliciter considerari qr qntum ad p
feccionem spei et corpus mixtum nobi
lius est aut quantum ad ppetuitatem
tam durationis et corpus simplex no
bilius qr no habet i se vnde corrum
patur n et eius corruptio fiat ab a
liquo extrinseco corpus autem
mixtum i se habet causam corrup
tionis sue s compositionem contrariorum
z io corpus simplex z si sit corruptibile
s partem e tamen i corruptibile
s totum qd de mixto dici no pt
z qr i corruptio est perfectione glorie
pertinet enim corporis simplicis i magis
conueit perfectioni glorie quam perfectio cor

no repugnat y donea aditio sat extenda i eis ii pgato pmissa z ß hic

poris mixti non est corpus mixtum in se
habeat aliquid incorruptionis primum sicut
humanum cuius forma est incorruptibilis
nichilominus tamen quamvis corpus aliquod
mixtum sit nobilius quam simplex nobi-
lius tamen sunt esse corpora simplicia per se
existentia quam existentia in mixto quia in mixto
sunt corpora simplicia quodammodo in potentia in
speciebus autem existentia sunt in ultima sui
perfectione

Secundum sit probandum videlicet quod post purgationem
non sit futura per ignem in igne
cum enim sit per mundi purgationem in aliqua
sui aliqua partes sed non est esse ibi purgare
sed purgatum ergo videtur quod ignis non purgabit
Praeterea sed ignis sed virtute purgativam
ita et aqua vel gloria non sit purgata
talia per ignem sed quandam necesse sit ali-
qua purgari sed et vetus lex distinguit videre
purgari et ignis non purgaret adminus vel per
quod ignis non purgaret admixtionem vel perficient partes mun-
di purgatio adhuc ut perficerent partes mun-
di segregante puriores et deteriores
sed segregatio partium mundi ad invicem
in mundi initio sola divina virtute fuit
et quod exhalat opus distinctionis determinatur
et quod Anaxagoras segregationem po-
nit et Anaxagoras segregationem po-
suit per actum intellectus movens omnia
quod videtur quod in fine mundi purgatio fiat
in mente divina et non per ignem. Sed quod
in mente divina et non per ignem. Sed contra
est quod in psalmo dicitur ignis in conspectu eius
ardebit et in circuitu eius tempestas va-
lida et postea sequitur de iudicio advoca-
bit caelum desursum et terram discer-
nere populum suum ergo videtur quod ultima
purgatio mundi sit futura per ignem. Praeterea
prima Petri ultimo dicitur caeli ardentes
solventur et elementa ignis ardore
tabescent ergo illa purgatio per ignem
fiet. Ad primum dicendum quod illa mundi purga-
tio removebit a mundo infectionem ex
culpa relictam et impuritatem commixtionis
et erit dispositio et

dispositio ad gloriae perfectionem et ideo
competit ad hoc ea convenientissime fiet
per ignem purgatio primo quia ignis cum
sit nobilissimum elementorum habet natura-
les proprietates similiores proprietatibus
gloriae ut maxime patet de luce secundo quia
ignis non ita recipit commixtionem
extranei propter efficaciam virtutis acti-
vae sicut alia elementa. Tertio quia sphaera
ignis est remota a nostra habita-
tione nec ita communis est nobis operatio
ignis sicut terrae aquae et aeris unde non
ita infecta et propter hoc habet magnam
efficaciam ad purgandum et ad dimi-
nuendum subtiliando. Ad primum ergo dicendum quod
ignis non valet in usum nostrum prout
est in materia propria sit est remota a nobis
sed solum prout est in materia aliena et ideo
secundum quod ad hoc potest purgare mundum per
ignem in sua puritate existentem quam
non ad hoc quod habet de extraneo ad-
mixtionem potest purgari et diverso
respectu idem erit purgans et pur-
gatum quod non est inconveniens. Ad secundum dicendum
quod purgatio mundi quae facta per diluvium
non respiciebat nisi infectionem peccati praeter
opus carnis tunc regnabat peccatum concu-
piscentiae et ideo convenienter per con-
trarium purgatio facta fuit scilicet per aquam
sed ista purgatio respicit et infectionem
culpae et commixtionis impuritatem et
competit ad utrumque magis quod fiat
per ignem quam per aquam aqua enim non
est ignis cum per aquam disgregandi sed magis con-
gregandi sed per aquam naturalis
impuritas elementorum tolli non potest
sed per ignem. Similiter et circa finem
mundi regnabit vitium tepiditatis
quia mundo jam senescente quia ut
dicitur Matthaei xxiiii refrigescit caritas

multorum unde tunc generat pgrao
fiet p igne nec e ad qd igne
pgari no possit aliquod h quedam
sunt que sunt sui corrupcoe p igne
no psut pgari scd palee & basa
lignea & huiusmodi & talia lex ppipit
pgari p aquam que tamen oia
finalit compet p igne Ad 2m
dicendum q p opus distinctois sit rebus
diuse forme collate quibus ab inuice
distinguunt & ideo hoc si no potu
it nisi p eum q e auctor nature
h p finale pgacom reducentur
res ad puritate q quia condite fu
erunt & ideo hec potit natura ea
ta exhibere misterium creatoris &
p hec misterium eterne committi & hoc
adeo nobilitate cedit

Ad 3m sic pce vt q ignis no
sit eiusdem spei cum igne
elementari michil ei scripm qsint
h ille ignis & elementa qsunt ut
dicit glosa in pce ult go igne no erit
eiusdem spei cum igne elari p sic
vtrum manifestat p oppoitum ita natura
p igne h ille ignis habebit aliam
uirtutem ab igne q e elementi ex sui
virtute vniuersaliter qd igne iste fuite
no pt q no erit eiusde spei cum
isto p ea q sunt eiusde spei i
corporibus naturalibus habent eunde motu
h ille ignis habebit alium motu quam
ignis elum q circulariter mouebit ut to
tum pgare possit go no erit eiusdem
spei Sed q e qd aug dicit de ci dei
& habetur i glosa 1 cor iij q figura
huius mundi ignium cflagracone pibit
q ignis ille erit de natura ignis
qui nunc e in hoc mundo p sicut

pgaco erit p ignem ita p cedens fuit
p aquam & vtraque ad inuice cparat i pe 3°
h i prima pgacone fuit aqua eiusdem
spei cum aqua elari go sic erit i 2a
pgacone ignis eiusde spei cum igne ele
mentari R dicendum q circa hec i venit tres
opiones qdam enim dicunt q elum qd
e i spera sua descendet ad pgacom
mundi modo ad descensiois ponunt p
multiplicatoz ignis et appositione combus
tibili vndique augmentatur & hec pipue
tunc fiet qu vt ignis exaltabitur
sup cetera alia elementa & hec esse
vi q ignis ille notum descendet
h & asias ascende phibet ut ps 2a
pet in glosa q tam ascendit pmedo
ignis qtm aque diluuij excreuit
q ille ignis sit eta locum medium
regionis & p hec alij dicunt q ignis
ille gnabitur circa locum medium ex q
gregacoe radiorum corporum celestium
sicut eciam q cgregant i speculo q
concaue tunc ad locum speculorum
nubes candente fiet radiorum reuer
beratio & hec & no concludit q cum ef
fectus corporum celestium signat de
terminatos situs & aspectus corporum
ex cuius virtute corporum celestium ignis
ille generabit notu tpe illius pgracois
ext consideracois motuum astrorum quod
autem sciptura repugnat et ideo
alij dicunt sequentes aug q sicut
moriturum aquarum inundacoe factum est
diluuium ita inundacoe ignium cflag
racoe figura huius mundi peribit ut dicit xx
de ci dei ista autem cflagraco intell
ad est quando cgregaco omnium causarum
inferiorum & supiorum que ex natura sua
habent virtutem igniendi que quidem
cgregaco no nature cursu sed
virtute diuina fiat & ex vtrisque istarum
causis sit cgregatis generabitur

ignis qui stellarum huius mundi existit
et aut opinioes h(a)ec dicentes con
siderent in veritate diuisionem quantum ad
terminum generationis illius ignis cuius
aspectum eius ignis est ignitus asse
uel alii fieri calefacte est eiusde
speciei cum ei sua specie. nisi equiuoce
speciei qui est sua specie, nisi equiuoce
administrantur ei deum aliena. quod
ergo hoc oportebit quod ignis non potest ad
ignitum ut per quod alium efficit. dicitur eius
regimen ut per quod alium efficit ... quod ignis
aliquo modo plus gaudet est quod ignis
ille est eiusdem speciei cum isto. et ad primum
quod quod ignis ille quamuis sit eius-
dem speciei cum igne qui apud nos est
non tamen eius unius videtur aut
quod duo ignes eiusdem speciei  ... al
tero destruit maior minorem co
tenendo maiorem eius et sibi et ille igne
igneum qui apud nos est corrumpere po
test / ad secundum dicendum quod sicut opus quod pro
cedit a uirtute uel est nobilius uirtute
ita uirtus eius est indicium ...
q procedit a principiis essen
tialibus uel / opus autem quod non procedit
ex uirtute uel operantis non iudicat
uirtute eius sed per instrumentis / actio ei
us instrumenti magis manifestat uirtutem
mouentis quam instrumenti uirtutem quod ut
tute agentis manifestat ut primum opo
nis principium uirtute aut instrumenti non
manifestat ut quatenus est ...
influentie principalis agentis sed quod
mouetur ab eo dicitur. et uirtus quae
non procedit ex principiis essentia
libus uel non manifestat uirtutem
eius ut quantum ad susceptibilitatem sed uirtute
qua aqua calefacta potest calefacere
non manifestat naturam eius ut quantum
ad calefactibilitatem et non nichil prohi
bet quin aqua habens hanc uirtutem
sit eiusdem speciei cum aqua non habente

uirtutem istam dicitur non inconueniens
quod ignis ille qui habebit uim p(ro)
generandi speciei sit speciei alterius
cum igne qui est apud nos cum uis ca
lefactiua non oritur in ipso ex principiis es-
sentialibus sed ex diuina uirtute ut dispo
ne sicut dicitur quod illa uirtus si aqua
calefacta absolute sed calor in aqua
calefacta sicut sit item generabilis sed de
instrumentali uirtute in primo de anima est
et quod probabile est quod ignis ille non
aget nisi ut instrumentum diuine uirtutis
ad 3m dicendum quod ignis extra materiam
non fert ut sursum scilicet in quantum sequitur materiam
quam requirit extra spheram speciem ex
istens sed sunt materie combustibiles
primum et primo modo non est inconueniens quod
uel in contrarium ad deorsum moueatur
et proprie quod agit ut instrumentum
diuine uirtutis

Deinde queritur utrum quod ignis ille
purgabit et celos superiores
quod in psalmo dicitur opera manuum tuarum sunt
celi ipsi peribunt tu autem permanes
celi ipsi peribunt tu autem permanes
Dicitur et superiores celi sunt opera manuum
dei. ergo in illo iudicio conflagra
bit igne ipsi in finali iudicio conflagra
bunt / praeterea 2 petri 3 dicitur
celi ardentes soluentur et elementa igne
ardore tabescent / celi autem qui ab ele
mentis distinguntur sunt celi superiores
in quibus fixa sunt sidera ergo et celi videtur
quod illi per ignem illum purgabuntur / praeterea
ignis ille ad hoc erit ut remo
ueat a corporibus indispositionem ad per
fectionem glorie sed in celo superiori inve
nitur indispositio et ex parte culpe
quia diabolus ibi peccauit et ex parte natu
re defectus quia ... super quod
quod omnis creatura ingemiscit et parturit

nsq adhuc, et gloza oia elemta
cu labore cõplent officia sua sic
sol et luna no sine labore stratuto
iplent sibi spacia q̃ perg̃abunt per
igneum illu . Exed q̃ e quod corpa
celestia pegne i pressiones sustep
tiua non sint . p̃ supi . 2 . thes . p°
in flama ignis dimit videtur et
gloza ignis est i mdo qui pter cu
tu spaciu aeris occupaue qd occu
puit aqua i diluuio . Ex aq̃ diluuiu
no ascendit ad supiores celos s3 solu
quidecim cubitis sup altitudine moti
ut hec glo in . q° celi supiores illo ig
ne non pergabuntur . Respondet q̃ pgn°
mū aether est ut remouet a
corpibus dispositio contra pfcoi glie q
glie pfco e ultima rez q̃ status et h
quidem dispositio i dibus corpibus i beit
s3 dissimode i duris i celestibus cu
s3 dissimode disposito p alig i heue sit
i rebus disposito s3 alig i heue sic
corp̃ sed i istis sed istic corpibus i s
norib quae prima mixtionez
dicuntur corpa puritate i celestib
vo corpibus i beit i dispositio non
p aliqũ sic corp i heue sed i corpibus
celestib i qb nichil i beit repug
nans celtime pfcoi unius nisi
motus qui e via adpfcoem ut motus
qualitatz s3 localis tm q̃ no habeat
aliq̃ qd sit i ut sicut ei ut forma
ad qualitatiui sed solu locu q est ex
tern aia apt celi superioris no op
tet q̃ aliq̃ vi moueat s3 optet
q̃ motus eius quietet generatio at
motus localis no fit parmonez
ethiones q̃ris agentis s3 pt hoc q̃
motor desistit amouendo i ro
celestia corpa nec pigne nec
p aliciu creatu acciun pergabunt
s3 ipsa corp sola bolutate diuia
attendes ei loco pgratio est
ad p̃ q̃ dr q̃ sic aug̃ dt xx de

ci dei q̃ uba illa sed̃ i telligenda
de celis aereis q̃ pergabunt p igne
ultio conflagratione ul dc q̃ si ets de
supioribus celis itelligat tn dicit
pue quatu ad motu quo nunc continue
mouetur . Ad 2m dr q̃ petrus se
exponit de qbus celis itelligat p̃mi
serit ei tm ubi dicta q̃ celi pus
et tra p aqm perierant qui nunc se
repositi igni reservati i diem iudicii
g° illi celi p igne pergabunt q̃ prius
p aquam diluuij sunt pgitti s3 celi aerei
. Ad 3m dr q̃ ille labor et illa ser
uitus creature quae i corpibus celestib
p aurib attribuit nichil e ad q̃ vi
cissitudo motus vocatur et pi subi
cuntur et defectus ultio consumatois q̃
finalis reio erit ex culpa et deo in
celu empireu i sertis no convertit
q̃ statim peccando expulsi sunt

Q. an sit pcedit bi q̃ p igne ille
alia elementa consumet q̃ ut

et gloza beden pet ult elementa
x° consumet medi consistit ignis maior
consumet . nec cuncta i tm consumet ut
non sint sed duo ex toto consumet
duo vo i melioz restituet
g° vt q̃ adminus duo elementa per
ignem illu destenda sunt totalit
p̃ apoc xxi . p°m celu et pma terra
abijt et mare iam no e s3 p celu
maior itelligit ut aug dt mare
vt aquis congregatio g° et q̃ alia
ia elementa totalit destruent
p igne no pgat nisi sibi q̃ a
ha cessant m eis sic ignis pur
gat alia elementa opz q̃ eius in effici
ant g° q̃ i viam ignis tursuant
et materia quae corrupet . p for
ma ignis e nobilissima formarum

atque reduci posse elementa et in
secundum illam opinionem omnia in nobilissimum
statum perducentur vel mutantur quarto alia
elementa in igne totaliter comitantur
quod est contra quod dicitur in tertio super primum
figura hominis vel multitudo ut stella non
sunt perficient sed ipsa substantia elementorum
... ad perfectionem mundi quarto elementa
... non conficient sed formam substantialem per illa
... que fiet per ignem
... perfectior quia sunt per
... sed illa non corrumpit elementorum substantias
... non illa que fiet per ignem corrumpet
quarto ... hanc ... melius opi
... dicunt quod omnia elementa
... manebunt ... ad perfectionem sed non
... retinebunt ... formam substantialem
sicut aer et terra ... sicut ignis et
sicut aqua non remanebit forma substantialis et
... sed mutabuntur ad formam celi et ...
... elementa sicut ignis aer aqua celum
dicuntur ... aer retineat formam
substantialem eandem quam nunc habet quia nunc
... et celum dicitur ... apocalypsis xxi non fiet
... medio ... celo et terra ... in
novum et terram novam ... opinio est
omnino absurda repugnat ... et philosophie
... quod ... non potest ... substantia
... ad formam celi ... in
... quem et ... theologice quia
... salvat ... bene
... in integritate ... duobus
elementis sublatis ... celum
... omnia vero elementa
intelligit ... sicut in ... loqui
... et sequitur igne ... secundo
... non dicunt quod
omnia elementa manebunt secundum substantiam sed
qualitates active et passive ...
... sed ... quod in
corpore mixto elementa salvantur

... formas substantiales ...
... qualitates habebunt ... in
medio ... et medio ...
... est et hunc ... quod
... augustinus dicit xx de civitate dei ...
tunc mundana elementorum corrupti
bilium qualitates que corporibus nostris ...
... ardendo peribunt habebunt
ipsa substantia ... qualitates habent que
corporibus immortalibus ... muta
... congruant sed illud non videtur
probabile quod ... qualitates elementorum ... sint
... formam substantialem ... for
... substantialibus manentibus qualita
tes ... mutari ...
... ad ... et aqua ca
... suorum ... speci ...
... reciperet ... calorem
ignis amisit ... aque re
maneat ... qualitates
elementares sunt ... propter ... ele
mentorum ... passiones corporum nec
est probabile quod ... substantiae
... ab elementis tol
lantur et ideo melius dicitur quod mane
bunt elementa ... ad ... qua
litates ... sed ...
... qui ... contra
traxerunt ... actionem
et passionem mutuam ... actiones
... motu primi mobilis
... elementorum mutua actio et
passio esse non poterit et hoc augustinus appel
lat qualitates elementorum ...
dispositiones corporum ... corruptioni
appropinquant ... dicitur quod ignis
... elementa ... sicut ...
ca aliquo ... quod ...
... non est intelligendum quod duo
elementa ... desinant ... quia
duo magis removebuntur ...

qm̄ nunc habent q̄ q̄tē duo aq̄ꝫ
dom ee dur ignis et aqua q̄ ma
xie excedūt i qualitatibꝫ actiuis
s. calore et frigore que sūt maxie
corruptiois principia i alijs corporibꝫ
et aqua tn̄ no erit acto ignis et eo
q̄ sūt maxie actiua maxie iuuēta
rt uidebitur sumitute q̄ nunc ha-
bent — Alij uo dicūt h̄ duo ee ac
rem et aquam ꝓpt̄ uarios mot̄
istor̄ duor̄ elemētor̄ quos ꝯsequū-
tur ex motu corpor̄ celestiū et ista
isti no motu uo erūt s. fluxus
et refluxus maris et quones ven
tor̄ et h̄ꝰ et ideo ista elementa et ma
xime mutabunt̄ ꝗpcītate qm̄
nunc habent — Ad 2m dicendum q̄ sic
dt aug̃ꝰ xx dei. dicit et mare ia
no e mare pt̄ i telligi ꝓūs se
culū de quo pars aū dixerat ma
re dedit mortuos suos si tamē
mare ad literam ref̄erimꝰ tc̄ est
dicendum q̄ i mari duo i telligunt̄ s.
ista aquas et eor̄ dispoiō qm̄
ad salsediem et quotidie ꝓuenti
um et ꝗtū ad hoc mare no rema
nebit remanebit aūt ꝗtūm ad
pm̄ — Ad 3m dicendum q̄ ille ignis non
agt̄ ū ut istrumētū diuine ꝓuide
tie h̄n no aget i alia eleme-
ta nisi adiect ꝯsūpcioē sed solū
nisi ad ꝓgatoē uel opꝫ q̄ illud
qd efficitur materia ignis tota
liter ꝓpē ꝓpa corrūpat̄ sic patꝫ
i ferro ignito qd aldo ignitu
ais remotu ex uirtute spēi re
manet ad ꝓmū statū et ꝓstinū
reuertent̄ et ita et erit de elemēt̄
ꝑ igne ꝓgatis — Ad 4m dicendum q̄ i ꝑti
bꝫ elemētor̄ no opꝫ ꝯsiderari so
lū q̄ ꝯgnat aliqui ꝑti s. se re
cepte dꝫ et quid ꝯgnat s. et

diuicem ad totum dico g. q̄ qm̄ aq̄
eet nobilior sicheret formaꝫ ignis
sicut terra et aer uniusi terre esset
i ꝑstinis sicut tota mā elor̄ formaꝫ
ignis assūeret

Dubiū sic ꝓcē 5m q̄ no oīa
elemēta ꝑ illū igne ꝓgabu-
tur quia ignis ille ut iam dictū ē
no ascendet nisi ꝗtū ascendit aq̄
diluuij q̄ no no puenit nisi ad spe
ram ignis g. no uel ꝑ ultimū ꝓga
tom elemētū ignis ꝓgabit̄ — ꝑ
apoc. xxi. dt glosa sup illud nā ce
lum nouū etc. immutacio aeris et
aque et tre dubitabl̄ no ē quin
ꝑ ignem fiat. sed de aqua dubitat̄
q̄ ꝓgatoē i ꝓcipa hic creditur g.
⁊ dominij ignis no e certum q̄ oīa eleme
ta ꝓgentur — ꝑ locū q̄ e ꝓpetue
i ꝑfectionis magis ꝓgatur. s. i in
ferno erit ꝓpetua i ꝑfectio eū g. i
ferunditer ela tollegetur bi q̄
elemēta no totalit̄ ꝓgent̄ — ꝑ
ꝑ ex̄tus i ita ꝯtictur s. ille
no ꝓgabit̄ ꝑ ignem qr̄ ut aque
diluuij illuc ascenderint ut beda
dt aliq̄ i 2o sniaꝝ g. bi q̄ no oīa
elemēta totalit̄ ꝓgent̄ — sꝫ ꝯt ē
glosa sup̄ i ducta q̄ hic 2 pe ult
q̄ ꝗtūor elemēta ignis ille assu
met — Ad pm̄ dicendum q̄ q̄dam dicūt q̄
ignis ille ascendet usqꝫ ad sūmitatē
spaciū ꝯtinētis ꝗtūor elemēta ut sic
elemēta totalit̄ purgent̄ et ab
i ferno e ꝑti que i supiores ꝑtes
elemētor̄ sūt i fecte ut pꝫ ꝑ sū
mū ydolatria supiora i ficerent
et et ꝑ corporod quia ela s. oēs
ꝑtes sūi corruptibilia sūt sed
h̄ ꝑpio repugnat auctori sn̄ie
qr 2 pe 3o dt q̄ illi ceti ꝑpoiti

sit ignis qui fiunt per aquam purgati et augustinus dicit xx de civitate dei quod ille in duc[tu]
quem diluvio prius igni reservatur eo
quod aqua diluvii non ascendit
usque ad summitatem spacii eorum sed
solum usque xv cubitos super altitudi-
nem montium et per hoc non est comparacio
elevati ut summi non fuit per ... sive
totam speram ignis ut veniant ad
summitatem eius et ab inferno per non
summitate ... aer
pervenit usque ad spacium predictum a terra
impetibiliter et ... non fuit purgata per
substractionem aliquam quod per ignem posset
consumi sed per ignem poterit consumi
in spiritibus eorum que ... permixta
in spiritibus ... pervenit. ... in spiritibus
ipse per ignem ... usque ad ...
aer ... inde usque ad illud
spacium ignis ... conflagracionis est
purgabit ... exaq diluvii ante
purgabit quod probabile extimari potest ...
montium altitudine quos ...
inespera ... descendat ... dicit ...
Ad 2 ... quod ... dubitacionis
in glosa exponit quod scilicet aqua ...
purgacionis ... non ...
scilicet ... purgacionis talis qualis fu-
turo statui competit ut excludat ...
Ad 3 ... quod illa purgacio preparet
... ut quod est ... a ...
... remoneat ...
purgacionis ... quod ... ad locum
... non ... reducentur
non purgabit sed ad ... reducentur
... mundi purgamenta ...
... quoniam ... hominis ...
paradiso sit ... non ... locus ille
est locus ... celum ...
... ex ... loco ...
statim ... locus
ille purgacionis non indiget
... sic procedit ... [illegible]
... conflagracionis

iudicium debet sequi Augustinus xx de
civitate dei hunc ordinem ponit eorum que in
iudicio erunt futura ... iudicium
habeas ... futura ... Helias
... iudeorum et antichristum
persecuturos ... Christum venturum ad iu-
dicandum mortuos resurrecturos ... bo-
norum malorumque ... mundi confla-
gracionem ... renovacionem
... conflagracionem iudicium sequetur ...
Augustinus dicit ... iudicare
... signa
... mundi ... ignis conflagracionis
... quod ... Ad ...
ad iudicandum ... aliquos ...
... ut ... quod ...
... ubi ... apostolus dicit
... nos qui vivimus qui residui sumus
... non est ... conflagracio mun-
... per ignem ...
... ignis iudicium sequetur ... dicit
... iudicaturus orbem per ignem
... conflagracio ...
... non ... iudicium ...
... sequitur iudicium quod ille ...
iudicium ... Ad ... est quod ...
... ignis ... precedet ... re-
surrexerit ... iudicium ... non ...
... Christum iudicantem sed in
... conflagracio resurrectionem precedet
... que resurgent corpora spiritualia
... et ... poterit
purgari per ignem ...
... Augustinus quod per ignem illum purgabit
... ignis
... ille iudicium precedet ... quod illa
... conflagracio ... veritate ... ad ...
... iudicium precedet quod ...
... mortuorum resur-
... iudicium precedet quod ...
... qui ... 
... obviam

xpo adiudicati beatitudini simul
aute erit resurrectio que racione
sicut glorificatio sui ei resurgen
tes corpora glorificata resurget ut pz
p i ad cor xv seminatur in igno
bilitate resurget in gloria sicut et om
nia sanctorum sil glorificabuntur et tota cre
atura suo modo renouabitur ut pz
p ad ro 8° q ipsa creatura libe
rabitur a servitute corruptionis in lib
ertatem glorie filiorum dei cum ergo conflagratio
mundi sit dispositio ad renouationem
predictam ut ex dictis pz manifeste
potest colligi q illa conflagratio que
ad purgationem mundi iudicium precedet
sed q ad aliquem actum quem sit c
in voluere malos iudicium sequitur
Ad 2m q aug' non loquitur
determinando sed opinando quod pz ex
hoc q sicut que omnia autem futura est
credendum est sed quibus modis et
quo ordine veniant magis docebit
rerum experientia quam valet ad perfectum
hominis intellectus valeat consequi ex
timo tamen eo quo ante commemo
rata sunt ordine esse ventura quod pz
q hic dixit opinando et sic patet ad 2m
Ad 3m dicendum q omnes homines morien
tur et resurgent sed tamen illi di
cuntur resurgent quos vivos reperit q ipsa adept
conflagrationis vivent in corpore Ad
4m dicendum q ille ignis non consequitur
iudicium nisi quo ad voluntatem ma
lorum et quantum ad hoc sequitur iudicium
Contra sic arguitur q ignis ille
non habebit talem effectum
in hominibus qualis designatur in con
clusione sicut dicitur in ... sed corpora ipsorum
eos resoluet in nichilum sed etiam
conservabuntur ut eternam penam
sustineant quod non erit nisi conservato

ut dicitur est videtur q conseruet
malorum corpora in quantum ea resoluet
in cinerem contra si corpora malorum
illa et bonorum in cinerem resoluet hoc
erit ex solis principiis ut modo ei quod
videmus communiter quod et bonis tunc
repertis erit communiter p in secundo pon
unt habundat in elementis sed q be
niunt ad proportionem humani corporis in quo
e commixto sentit et quantum ad bonos
quam elementis ex corporum humanum
exuberatis sed elementa exit corpus
humanum communia sive bonorum sive
malorum tunc apparet utrique corpora resol
ui P quartum dicitur status vie du
rat ergo sicut agit in bonos et in ma
los sed adhuc durabit status huius
vite p non erit mors naturalis q tunc
pullam conflagratorem causabit quod ille
ignis equaliter aget in bonos et in
malos et ita non videtur q sit aliqua
distinctio inter eos quantum ad actionem illius
ignis sustinendum sicut in tantum dicit P
illa conflagratio que in momento p fiet
sed nichil in breuitate tam p ... 
quod illa conflagratio non sufficiet adeo
ad purgationem P quod ille ignis sua
lis conflagrationis quantum ad hoc quod ... 
precedet aget ut instrumentum diuine
iusticie et tamen prout est naturalis igitur
quantum ad hoc prout aditum naturalem
quam similiter aget in bonos et in malos
quam tamen reperient utrique corpora
in cinerem resoluendo in quantum vero aget
ut instrumentum diuine iusticie diuer
simode aget in diuersos quantum ad
penam sed mali ex parte igitur
cruciabuntur boni vero in quantum ... nichil
purgandum inuenietur omnino nullam do
lorem quoque sentient sicut nec

pueri senserint in termino ignis
Dan. iiiº crinis eorum fuerunt integra
sic puerorum fornata fuit et sic diuina vir-
tute sic potest ut sine dolore creature re-
solucionis pareant corporis boni vero
in illis aliquis inveniuntur purgandum senciet
creaturi dolorem ex illo igne propter uel
minus pro multorum [illegible] capitu-
lo ad actum quia post iudicium ille ignis
habebit in dampnatos tamen aget quia
corpora boni non habebunt impassibi-
lia. Ad primum ergo dicendum quod comparatio est at-
tenditur non propter admirationem sed propter
resolucionem in cinerem. Ad 2um dicendum quod
bonorum corpora quamuis in cinerem resol-
uentur per ignem non tamen ex hoc dolorem
sencient sed ut pueri in fornace ex
incendio et capitulo adhuc est dissimile de
homine et animalibus. Ad 3um dicendum quod
eciam in corporibus humanis existencia purgabun-
tur per ignem in corporibus electorum sic hic per
dicuntur ut utrumque fiet sine aliquo do-
lore. Ad 4um dicendum quod ignis ille non
aget tamen per naturam elementorum [illegible] sed
eciam ut diuine iusticie instrumentum. Ad v
dicendum quod tres sunt cause quare subito
ille qui viui reperientur purgari
poterunt Prima est quia in eis pauca pur-
ganda inveniuntur cum terroribus et per-
secucionibus precedentibus fuerint purgati 2a
causa est quia et uiui et voluntate penam
suscipient pena enim in hac vita vo-
luntarie suscepta multo plus purgat quam
pena post mortem inflicta sicut
patet in martiribus quod si purgandum quid
in eis reperiatur passione sublata tol-
litur ut Augustinus dicit cum tamen pena
martirum sit breuis in comparacione
ad penam que in purgatoria suscipitur
3a est quia calor ille recuperabit
in intensione quod amittit in tempore

breuitate.

Dixx sic proceditur. Videtur quod ignis
ille non inuoluet reprobos quia
super Malach. iiiº purgabit filios le-
ui dicit glosa duos ignes legimus
futuros vnum quo purgabit electos et
precedet iudicium et alterum quo reprobos cru-
ciabit sed hic est ignis inferni qui malos
inuoluet Primus autem est ignis finalis con-
flagracionis ergo ille conflagracionis non
erit is qui malos inuoluet Praeterea ignis
ille deo obsequitur in purgacione mundi ergo
remuneracionem debet sicut alie creature remunerabuntur
et precipue cum ignis sit nobilissimum ele-
mentorum non videtur ergo quod in infernum debeat
deici ad penam dampnatorum Praeterea ignis
qui malos inuoluet erit ignis inferni
sed ignis ille ab inicio paratus est dampnatis
vnde Math. xxvº Ite maledicti in ignem eternum
qui paratus est dyabolo etc. glossa ab eterno ab in-
icio quo cepit vallis gehenne sed ignis
ille finalis conflagracionis non fuit ab
inicio paratus sed ex concursu mun-
danorum ignium congregabitur ergo ille ignis
non est ignis inferni qui reprobos inuol-
uet. In contrarium est quod de igne il-
lo dicitur quod inflammabit in circuitu
inimicos eius Praeterea Dan. vii dicit fluu-
ius igneus rapidus que egrediebatur
a facie eius glossa ut peccatores trahat
in iehennam loquitur autem auctor
de illo igne de quo nunc est mentio ut
patet per quandam glossam que ibi dicit ut ma-
los puniet et bonos purget ergo ignis
finalis conflagracionis in infernum cum
reprobis dimergetur. Respondeo dicendum quod
tota purgacio mundi et innouacio ad
purgacionem et innouacionem hominis ordinabit
et ideo oportet quod mundi purgacio et innouacio
purgacioni et innouacioni hominis congruet
purgacio autem quedam erit quando mali se-
parabuntur a bonis vnde dicitur Luc. iiiº
cuius ventilabrum in manu eius et permundabit
aream suam et congregabit triti-

phie i 2° de aia dissoluit onde ius
tam corpori sed formam materie
unire et sic pz quod si i(n)trat vita
ho no pt celestis e(ss)e nec mouere
ponere / Ad p(ri)m(u)m quod dicit quod celum
nunquam alteretur contra ad formam
dicit quod quam mouet ad generationem
et corruptionem inferiorum vt eius dicit
apostolus i cor vltimo plicit figuratiue intelligit
/ Ad 2m dicit quod aia abraham non
est ipse loquendo ipse abraham sed est pars
eius et ideo vita aie abrahe
non sufficit ad hoc quod abraham
sit viuens sed exigitur vita totius
coniuncti ex aia et corpore que quidem
vita tunc non erat enim quando
proponebantur erat tamen i ordine
vtriusque ad vnionem seu deus per
illa illa [illegible] et efficaciter
resurrectionem probat / Ad 3m dicit quod
aia non compatitur a corpore solum
ut operans a distinctam quo compatitur
dicit et ut forma ad materiam vnica
opposito e coniuncti in omnibus aie ut patet
p philosophum i p° de aia / et quod compatitur
dicitur operi in eius operibus quod ipse
ho compositus ex aia et corpore operatur
sed inde recipiat / vel in talia
sed sic dicit petrus qui dispositiones
adquirit non quod prius habeat
nomen [illegible] illa penalis quod eis redditur
dicitur i purgatorio non e prius tamen
[illegible] sed magis purgatio quia que
prius fit i corpore p mortem et
[illegible] et aia p purgationem
ignem / Ad 4m dicit quod celestis
partibus prosecte e [illegible] aie i cor
pore quod expectat corpus quia est
pars totius compositi et quod e pars integra
lis nature et totius et quia sit
[illegible] conformius / Sed quod non tamen
prius tunc et prius loquendo e
aliquid i maiori dea confor

me quam [illegible] quia sic conditio nature
requirit quod tunc perfectionem secundum
maxime ymitatur / vnde cor a
nimalis magis e dea conforme
i mobili quam mouetur quam quam desistit
quod perfectio corporis est moueri et eius
quies e eius destinatio / Ad v dicit quod
mors corporalis introducta e per
peccatum ade quod e morte et delecti
bus pena illa non manet i eternum sed
per mortem eternam p i primis
i ducit vltra non expiabitur et non
mors illa eterna erit / Ad 7m
petrus vel quod resurrectio non erit omnium
generaliter i pe cum dicit non resur
gunt i pii i iudicio sed resurrectio non
erit homini nisi tunc iudicium vnde ego
i pii vltimo resurgent / Sed dan xii°
dicitur multi de hiis qui dormiunt in
puluere euigilabunt sed hoc locutio
quandam particularitatem importat ergo
non debent resurgere / P p re
surrectionem hoies conformantur x°
resurgenti sed i cor xv excludit
apostolus quod si xpt resurrexit et nos re
surgemus sed illi soli debent x° re
surgenti conformari qui ipsi [illegible]
[illegible] pertinuerunt et e solum
electorum ergo ipsi soli resurgent /
P penalia diminuitur et abla
ta culpa sed mors corporalis est
pena peccati originalis ergo cum non omnibus
sit dimissum originale peccatum non
debent resurgere / P sed per gratiam
xpi renascimur ita p gratiam eius
resurgemus sed illi qui i mater
nis vteris moriuntur nunquam
potuerunt renasci ergo nec resur
gere potuerunt et non debent resur
gere / Oz quod e quod dicitur io v°

omēs qui in monumētis sunt audient
vocē filii dei et qui audierint vivent
quia omnes mortui resurgent / patet
i cor xv omnes quidem resurgemus
Pro resurrecto adhuc notā est ut
resurgetes recipiant propriū suum corpus
vel proprium proprio spō. sed adulti
vel alieno sicut pueri quia omnes per
surgent / Item quod causa non sunt
ex natura speci oportz sicut i bestiis
i bestiis quoniam sunt eiusdem specialis ad
est resurrectio / sed et est cum non ut
ex diversis partibus quam aīa i perfectione vel
tima speci ultia esse non potest atque
pro separatis / bene alia aīa i corpore
pro separata et non remanebunt atque per separata et io
rīnetē est sed unū ita et omnes resur
gere / Item apostolus quod dicit quod loquitur de
spirituali resurrectione quoniam ipsi non
resurgent i iudicio discussionis
ut glosa exponit vel loquitur
de ipsis qui sunt omnino infideles qui
non resurgent ut iudicentur iam
enim iudicati sunt / ad 2ᵐ dicit quod
aug' exponit ut hoc est omnes et hic
modus loquendi in bene i sacra scrip
tura sicut parabola potest intelligi quod
ad pueros dapnatos i lymbo i
qui omnes resurgent / non tamen
ipsi dicuntur evigilare sed ipsi
rerum gloriae habituri sunt evigilia
cum est solummodo ipsis / Ad 3ᵐ dicit quod
omnes tamen boni qui male conforma
tur xpo vivendo i ista vita in
fine quoniam pertinent ad gloriam et
omnes ei conformabuntur i corporibus
eternalitatis / non autem i spiritualibus
gloriae sed soli boni / Ad 4ᵐ dicit
quod mortem que est pena originalis

peccati ille qui originali descenderit
complacuit moriendo / enim non
obstante originali culpa potest amor
te resurgere / pena ei originalis peccati
magis est mors qui morte detinen /
Ad v. dicit quod renascimur per gratiam
xpi nobis datam sed resurgemus per
gratiam xpi quod sanctum est ut nullum naturalem sus
gitatem / quod ex hoc i naturalibus conformatur virtu
ti peccati / quod ex hoc i naturalibus conformatur vir
illi quoniam i materiis uteri decedunt con
ire renati non sunt per susceptionem
gratie / tamen resurget per conformitatem
nature ad ipsum qui assumpsit sed de
perfectione humane speci per gigeretes
Ad 2ᵐ sic procedit videtur quod resur
rectio sit naturalis quoniam ut dicit
dam. i. li.° quod quoniam i omnibus inspicitur
naturam caracterizat. i hiis que
sub ipsa sunt athonius et resurrectio
quoniam i omnibus recipitur quoniam est naturalis
Pro gregorius ix mor quod resurrectionis
fidem ex obedientia non tenent certe
fidem ex ratione tenere debuerant / quid
habet ex ratione tenere debuerant quid
ei cottidie mundus ad i elementis
nisi resurrectionem nostram ymi
tatur / et post ea deinde quoniam non
tantur et post eius diluce quoniam ei non
rendo omnibus subtrahitur et rursus
quoniam lumen reparat vel resurgentes
et de arbustis quoniam viriditate amittunt
et rursus quasi resurgentia reparant
et de seminibus que putrescencia mo
riuntur et rursus germinando quo
dammodo resurgunt / ita et eccl. exp. apostolus
pro i cor xv. et michel potest ex
naturalibus operibus rationem cognosci vel nate
quam naturalis erit naturalis / Item pro illa que
sunt preter naturam non in tanto tempore manet
quod sunt ex violentia sed vita que
per resurrectionem reparatur vide 12° folio post.

sim .i. electos in horreum suum, paleas
aut(em) .i. reprobos comburet igne inex
tinguibili. Unde tunc erit dep(ur)ga
cio mundi quia quicquid erit turpe et fedum
in ipso in reprobis retrudetur, quicquid
vero pulcrum et nobile reservabitur
in superioribus ad gloriam electorum et ita
si erit de illo igne conflagracionis sicut de gra
nis sup(ra)dictis per hoc dictum Isidori erit
flammam ignis ex quo ad calidum
ignis veniet totum ad illud quod in igne
grossum reperietur descendet ad in
feros ad penas dampnatorum quod vero
est ibi lucidum et subtile remanebit
supra ad gloriam electorum. Ad primum dicendum
quod ignis qui purgabit electos ante
iudicium erit idem cum igne confla
gracionis mundi, ignis conflagracionis mundi
conveniet ei ut est in hoc sit pre
dicat, quia erit unus ignis purgabit ho(minem) et mu
ndum dicitur aut duo ignes quod purga
bit bonos et cremabit malos et quod
ad officium aliquo modo differunt quia non
totum quod ignis purgans in infernum
descendet ut dictum est. Ad 2m
dicendum quod in hoc igne ille remanebit
quod illud quod est grossum ideo separabit
et corpora descendent in infernum. Ad 3m
dicendum quod sicut gloria electorum post iudicium est
maior quam antea et pena repro
borum et ideo secundum claritatis superiori
ordine addetur ad augmentacionem
glorie electorum ita et quod est turpe
in eterno descendet ad augmen
tandum miseriam dampnatorum et
ita igni aliquo residuo in inferno
non est in gehenne sicut alter ignis ad
datur. q° a7

Ost h consideranda
est de circumstantiis et co



mitantibus resurreccionem quorum prima
consideracio est de ipsa resurreccione
2° de eius causa 3a de eius tempore et modo
4° de ipsius termino a quo 5° de condicione
surgencium resurgencium. Circa primum quer(i)
tur ea. Primo utrum resurreccio corporum
sit futura 2° utrum sit omnium generalis
3° utrum naturalis vel miraculosa
Ad primum sic proceditur videtur quod corporum re
surreccio non sit futura. Job
14 homo cum dormierit non resurget
donec atteratur celum sed numquam celum
atteretur quia terra dequa nunc vendit
in eternum stat ut patet eccl(esiastes) primo. Ergo homo
numquam resurget. Praeterea dominus Mt. 22 com
probat resurreccionem per auctoritatem
illam ego sum deus abraham deus ysa
ac deus jacob qui non est deus mortu
orum sed viventium. Sed constat quod illa
illa dicebatur abraham ysaac et
jacob non vivebat corpore sed solum
anima ergo resurreccio non erit corporum
sed solum animarum. Praeterea apostolus 1 cor. xv°
videtur probare resurreccionem ex remuneracione
laborum quos in hac vita sustinent sancti
qui si tantum hac vita tantum confiderent
essent miserabiliores omnibus ho
minibus. Sed sufficiens remuneracio
omnium laborum homini potest esse in anima tantum
non enim oportet quod instrumentum simul cum
operante remuneretur, corpus enim est instru
mentum anime et in purgatorio ubi
anime puniuntur propter ea que gesserunt in
corpore anima sine corpore punietur ergo
non oportet ponere resurreccionem corporum
sed sufficit ponere resurreccionem anima
rum quae est cum surrexerit de morte
culpe et miserie ad vitam gracie et glorie

Pro ultimo rn e pfissim9 i re q
p eo attigit finē sui ƀ pfissim9
statu) aīe c'ut sit acorpe separata
q i th' statu gformior ē deo 7 eam
gplie 7 magis pura qi separata ab
oī extranea natura go separato a cor
pe ē ultim9 status ei9 7 ita ex isto
statu non redibit ad corp9 sic nec
ex uiro fit puer / pro mors corpal
i penam hoīs e iducta p pura pnia
nature ut pz gn 3o pe 7 morte spi
ritualis que ē separatio aīe a deo
e iflicta hoī p pctō mortali ƀ
amorte spuali unqp redeunt
adbitam post suam deprauati
onis acceptam go amorte corpa
li adbitam corpalem no erit re
gressus 7 sic resurrecto no erit / cõ
q ē qd dr Job xix° Scio eī qd redēp
tor meus uiuit 7 inouissimo die de
terra surrecturus sū 7 rursum circū dabor pel
le mea 7 cet go resurrecto erit 7 cor
poris / pro mors xpi ē maior qm
pctōrum nrōrum ut pz ro. v° Cz mors p
pctōrum introducta est q si pctōm non
fuiss mors ulla esset go p morte
xpi a morte repa• ad bitam
pro membra debēt corpi conformia
esse Cz caput nrm uiuit 7 uiuet
uiuet i corpe 7 aīa q a mortuis
resurgens iam no moritur ut pz
Ro vi° q 7 hoies q sūt ei9 membra
uiuent i corpe 7 aīa 7c optet
ergo resurrectio esse / pro sō qn
s duplex finis de ultio fine hoīs
s duplicitate sūt fine poneba
uel negabant resurrecoēz / ulti9
eī finis hoīs que oēs hoies
naliter desiderant ē btitudo ad
qm quidā hoiem posse ptinge i hac
vita posuerut / ideo no cogebat
ponere aliam bitam post istam

i qua homo bitam suā pfectam co
sequeretur 7 resurrecoēz negabat
7 hanc opinionem satis pbabiliter
cocludit Varietas fortune 7 i fir
mitas humani corporis 7 ei debilis
i pfco 7 stabilitas quibus oībus
btitudo pfecta impeditur ut aug9
pscest i 2° de ci dei / Et ideo alij
posuerunt aliam bitam esse post
hanc i qua tamē homo uiuit scilicet aīa
uiuebat post mortē 7 hanc bitam
ponebant sufficere ad uitale de
siderium i pleniu de btitudine
consequenda / unde porphiri9 dicebat
sicut aug9 dt i 10° de ci dei q
aīe ad hoc q bta sit omne corpus
fugiendum est / ideo tales resurrecoēz
non ponebant / hui9 aut opinionis
capiunt duplex diuersa causa falsa
fundamenta / quidam eī heretici po
suerunt oīa corporalia esse amalo pn°
conmalita bō a bono 7 s ƀ h optē
bat q aīa sūme pfecta no esset
nisi acorpe esset separata p quod
aspso pncipio destraheret / hui9
pncipaliter ipsam btam facit 7 io
oēs heretici stante q ponūt ad
ablis corporalia esse creata ul for
mata negabant corpm resurrecoēz
cui9 aut fundamenti falsitas i
pcedenti libro p9° ostensa e / Quidam
autem uero posuerunt totam hoīs
naturam i aīa consistere ita ut aīa
corpe uteretur sicut instrumento aut
sicut nauta naui / Unde ƀ h opi
nionem sequitur q sola aīa bti
ficata homo nali desiderio bti
tudinis no frustraretur 7 sic no optet
ponere resurrecoēz / Cz h fundamta
sufficient phus. Unde etiā ultius

ista manu

per resurreccionem reparabitur in eternum ma-
nebit ergo resurreccio erit naturalis. Preterea
illud ad quod tanta natura per generacionem
intendit maxime videtur esse naturale
sed resurreccio et glorificacio sanctorum est
huiusmodi ut patet 10 viiio ergo resurreccio
erit naturalis. Preterea resurreccio est
motus quidam ad perpetuam coniunccionem
anime et corporis sed motus est naturalis
qui terminatur ad quietem naturalem ut patet
v. phisicorum perpetua autem coniunccio anime et
corporis est naturalis quia cum anima sit proprius
motor corporis habet sibi corpus proporcio-
natum et ita perpetuum est naturaliter
vivificabile ab ipsa sicut ipsa in perpetuum
vivit ergo resurreccio erit naturalis.
Sed contra est quod a privacione in habitum
non est regressus secundum naturam sed mor-
tis est privacio vite ergo resurreccio
per quam est reditus de morte
ad vitam non est naturalis. Preterea ea que
non sunt unius speciei non habent deter-
minatum modum originis. Unde animalia
que generantur ex putrefaccione et ex se-
mine numquam sunt eiusdem speciei
ut dicit Commentator in viiio phisicorum sed naturalis
motus quo homo oritur est generacio
ex semine quod non est in resur-
reccione ergo non est naturalis. Respondeo dicendum
quod motus sive accio cuius natura non
est principium aliqualiter se habet ad na-
turam. Simpliciter respectu cui aliquis
motus sive accio cuius natura non est
principium nec terminus et talis motus
est supra naturam ut patet de glo-
rificacione. Quandoque autem est principium alio
quocumque sicut patet de motu
violento lapidis sursum qui
terminatur ad quietem violentam. Est
etiam aliquis motus cuius principium et terminus
est natura ut patet in motu lapidis

deorsum. Est et aliquis motus cuius
terminus est natura sed non principium sed
quandoque aliquid supra naturam sed potest
in illuminacione aeris, quia terminus naturalis
est, sed illuminacionis principium est supra naturam
quandoque autem aliquid aliud ut patet
in acceleracione florum et fructuum
per artificium factam. Quod autem principium sit
naturale et non terminus [illegible]
esse non potest quia potencie naturales
sunt ad determinatos effectus ultra
quos se extendere non possunt. Oportet
ergo quod motus primo modo se habens
ad naturam nullo modo potest esse naturalis sed
vel est miraculosus si sit a principio supra
naturam vel violentus si sit ab alio quo-
cumque. Operacio autem que est motus
secundo modo se habens ad naturam simpliciter
est naturalis. Operacio que tercio modo se habet
ad naturam non potest dici simpliciter
naturalis sed secundum quid in quantum producit
ad illud quod secundum naturam est sed ut dicitur
miraculosa vel artificialis vel vio-
lenta. Naturale enim proprie dicitur quod
secundum naturam est. Secundum autem naturam
esse dicitur naturam habens et quod con-
sequitur naturam ut patet in iio phisicorum
Unde motus simpliciter loquendo non
potest dici naturalis nisi eius principium sit
natura. Resurreccionis autem
principium natura esse non potest quamvis ad
vitam nature resurreccio terminetur.
Natura enim est principium motus in eo in quo
est vel activum ut patet de motu le-
vium et gravium et in alteracionibus
naturalibus animalium vel passivum
ut in generacione simplicium corporum
passivum autem principium naturale generacionis
est potencia passiva naturalis que habet

sp aliquam priam actionem sibi indebite
in nam ut dicitur in 7o methaphisice nec dicit quoniam
ad hoc sive videat passio primo actum
prius in natura vel ultra perfectionis formae
sive vel quae est necessitas ad formam vel
tamen sed est ignorante homines ipsi ponere
fidei vel ex decisionibus aliorum opinionem
platonis et avicenne ultimum aut actum
primum resurrectionis in nam vel eo
indebite ante ad corpus nec resurrectio
dispositio quae est necessaria ad tale compositum
quia talis dispositio non potest a natura
induci nisi determinato modo per naturam
generationis ex semine sicut si ponatur
esse aliqua potentia ex parte corporis
seu illuminato generis ad aliquem motum
non est talis quod sufficiat ad totum motum
nisi naturalis sed resurrectio similiter
quaedam est miraculosa non naturalis nisi
secundum quid ut ex dictis patet. Ad primum dicendum
quod damascenus loquitur de illis qui tenent
quod ab ... ex principiis na
turae creatis non ei sed divina pro
videntia omnes homines de albaret
vel in uno loco congregarentur sed
... fieri est esse potentias
naturalis homines vel esse in tali loco.
Ad 2m dicendum quod ex rebus naturalibus non
congregatur aliquid de virtute
nobis naturales sed vel per providentiam potest
compositum aliquid supra naturam quia
esse quod sit supra naturam sit est quae
sit in natura aliquam sed tamen re
praesentat ad ... esse corporis
repraesentant ante ... ad
per gratiam sanctorum ut per ... dicit
et sicut non exempla quae apostolus et
sancti ... fidei resurrectionis
persuasione admiculavit. Ad 3m
dicendum quod illa non procedit de operatione



illa quae tenetur ad illud quod non est
proprium sed naturale ... Ad 4m
dicendum quod tota operatio naturae est sub operatione
divina sed operatio inferioris artis sub operatione
superioris sicut ... operatio inferioris artis
expectat aliquem finem ad quem
non pervenitur nisi operatione artis supe
rioris inducentis formam vel intentio
artifici ... ita ad ultimum finem
ad quem tota expectatio tendit non
potest pervenire operatione naturae ... quae
... non est naturalis. Ad 5m dicendum quod
quamvis ipsum possit esse motus naturalis quo
tenditur ad quietem violenta non potest
esse motus non naturalis qui dat ad quietem
naturalem ut ex dictis patet.

## Circa conclusionem

est de causa ... re
surrectionis ... quod
tria quaeruntur primo utrum resurrectio
... sit causa ... resurrectionis 2o
utrum vox tubae 3o utrum angeli
... ad primum sic proceditur videtur quod ... non
non sit causa ... naturalis
... causa potest esse sed
... non est ...
potest ... non est
... resurrectionis ... esse
non potest esse nisi ... re
surrectio mortuorum esset et si ...
... resurrexisset esset ei alia
... possibile deo ut homines libe
raret ... non est causa
... idem est ...
... non est
... non
sit ... alias
... aliquid
... sed ... admiculat
quodammodo ... malorum non habet

aliq̃s sic resuꝯn xpi qᵃ ronis illo
ꝯ no valet ca roᵉ xpi / Oz qt e
illud quod e p̄mꝰ i aliquo gñe e ca
coꝝ q̄ sunt pᵒ ut pz i ŋᵒ metha sed
xᵃ rce sue ronis corpal est p
mitiue ꝯnnectm ī corpore ct
pgets mortuoꝝ apoꝝ iᵒ ꝯ sua
roᵒ e ca ronis alioꝝ / ꝑ roᵃ
x magis quelt ei nrā rone spu
ali que e p iustificacoꝝ ꝓ ro x
e ca iustificacois nrē ut patz i
lo x resurrexit ꝑ iustificacoeꝫ
nram qᵒ e ca nrē ronis corpa
nrāꝫ qᵒ ꝯ ꝓpter q xpt rōe huane
he ꝓpter q xpt rōe huane
nate dī dei z hoin mediator bu
dīna dona adeo i hoīes mete
xpi humanite ꝑueint sed tnt
a morte spuali liberari no possum
n' p domū gr̄e dīuin9 datū ita no
a morte corpali nisi p ronē x
dīna uirtute factaꝫ z io sᵒ xpus
p̄mū a dīs gr̄e suscepit qd aplei
tude eius nos oēs accepiꝰ graꝫ
p gra lo iᵒ. ita i ipo i choata est
resurrecō z p̄mꝰ rx̄ causa e nrē
resurrecois ut sᵒ xᵒ iᵒ ptu e de
sᵒ prima ca nrē ronis qᵒ corpora
dz i ꝯptum e de z hoie respiger
e causa ꝓxima z qᵃ minuetur nrē
resurrecois causa aūt ñ eius
resurrecois ꝑducit effcm i sicut
ca agens ꝑducit effcm sb̄iliter
forme sue bū no sᵒm e causa
efficiens ꝫ z exēplaris respectu
istiꝰ effcus / causa ei ipa forma
ꝑ q̄m attenditur sīlitudo agēs
ad effcm e directe p̄mꝰ accois
qᵒ ꝑduci ille effcus sᵒ calori
igne ca le factīe quaꝫ ad illud
accois q̄ ꝑducit effcus no
e p̄mꝰ p ꝑ se ipa forma ꝑ q̄



attendit̄ ipa sīlitudo ꝫ p̄ncipaliꝰ
forme sᵒ si ho albꝰ gnēt hoiem
albū ipa albedo gn̄anti no e p̄mꝰ
actiue gn̄onis z tame albedo ge
nerantis dr̄ ca albedis gn̄ate / qᵃ
sunt albedis i gn̄ante sᵒ p̄ncipa gn̄o
nis factiua albedinis i gn̄ato
et p hūt mōꝰ resurrecō x ꝫ causa
nrē ronis ꝙ aliud ē qd facit ronē
nrē xpi q e ca efficient i nunc nrē
resurrecois exemplarꝫ ronē agit sᵒ
uirtē dīnitatis ipi9 xpi q sibi et
patri cōis e ūu dr̄ ro. viii q suscita
uit ihm xpm a mortuis uiuifica
bit mortalia nrā corpa ꝫ ipa ro
xpi uirtē dīnitatis adiuncta est
ca qsi instrumentalis nrē ronis ꝑpo
nes ei dūc agebant̄ agebantur
mediante carne xpi qsi quoda organo
sᵒ poit dam i lᵒ zᵒ sicut tactu cor
pali quo mundauit leprosū ꝯ v
ad p̄mꝰ qᵒ dicm ꝙ causa sufficiens
sᵒᵒ ꝑducit effcm suū ꝫ quei
mete ordinatur no tn̄ effcm ꝫ
mete ordinat mete alio ꝯtingit sᵒ suffi
ciens calor ꝯtingit sᵒ tamꝫ non
... calor ꝯtingit sᵒ ... ꝑᵒ istati ... mone ... ca
lorem ꝙ calor effcus ei ... mete mo
... ca resurrecō aūt xpi dr̄ ca
... resurrecois no ꝙ agat re
nrē resurrecois ... mete p̄mꝰ sue sᵒ dī
uirtute ... ꝫ ... rone facit
ad sīlitudineꝫ ronē xpi / dē at
dīna opat mete uolūtate ꝙ ... gressꝰ
prima effcum ... sᵒ ... sᵒ ... ꝓ et
resurrecō xpi ... sᵒ ... resurrecō dē ... sᵒ ... 
ꝑ ... uoluntas dei ... ꝫ ... ad
zᵒ dicm ꝙ ... uo allegat
aliquibꝫ cau... sᵒ ... effcus
eius ... mete ... causis

mediantibus p diuce sd possz gnone
corpium i speris carie et motus celi no
evitite et tame h q celi i stitimit
motus celi e ca gnonis ist corpor
porus bili et h ordiem q celis ltma
ms diuina puidencia pfixit n. x
e ca nre resurrectionis potuit tn
alium ordiem pfigere eta ecculia
nre resurrectionis qualem de or
dinaret Ad 2m dd q vo illa p
cedit qm oia que sut i liua ppe
tute eiide ordiem adeamq pina
sunt ut i diuersi i totaz
illius effte qm e i diuersis i totaz
illam speiem sit aut no e pposito
qz humanitatis x apigor e diuinitati
eius cui unitus prima ca resurrectionis
humanitas aliorum hu n x tantur
adiunitate iuncte sed vt aliorum
mete xpo hoie resurgete Ad
xm dd q n omnium hominum habebit
aliqz similitudine uerme xpi qd
s ptiet ad bitam nate h q
oes xpo fiunt conformes et ideo
oes resurget i bitam i morte
sz i spus q fiunt xpo conformes
p gram eit conformitas quantum
ad ea que sunt gre

Quere sit pte. vn q vox tu
be no sit ca nre resurrectionis dt
ei dam credo viventem futuram
diuina vo te diuina iuuti gs
tu h sit sufficiens ca resurrectionis
nre no opz ponere tam eius vote
tube. Pr sicut vox eim tit
aduenit q audire no pt h mortui
no habebunt auditum g no e gene
q vox aliqua formet ad eos re
suscitandos. Pr si vox aliq sit
ca resurrectionis h no erit n per
virtute diuinis dicta bn sup illud

pe dabit voci sue vocem virtutis
dicit glosa resuscitandi corpora
Sz exquo pro data e aliqui quib
miraculose debet ty aetus q sequit
e nalis sd pz i ceco nato inato
lose illuminato q spca nalit visus ge
si vox illa e ca resurrectionis n cet nalis
q fluis e. Sz q e q dr i the eo
ipe dus i tuba dei descendet de celo et
mortui q i xpo sut resurgent pe
p v dr q q i monumentis sut au
dient voce filij dei et qui audient
vivent h aut vox dr tuba ut illa
pz gl ibi Resp dd q talium rerum in
aliquo conuenit q mouet et motu
facere et fcm sit simil ut pz i viuis
phisi x aut resurgeb e cu liumina
nre resurrectionis vn opz q i rulr corpus
gui aliqd signum corporale dati xpus
qm aliqui signum ut q
resurgere opz qd q vel signum ut q
dum dicit erit adhuc vox x re
surrectionis apparut sd i paruit ma
et cessauit terrestria en i vno gdaz
vo dicunt q signum nichil ad eit qm
ipa putauo eiudes filij dei i mundo
de qua di gt xxiiij sd fulgur veit
ab oriente et pz i occidente sit eit aduet
filij hois et uitit aucti sgy q dict
filij hois et uitit aucti sgy q dict
q tubam sonare nichil e ad q in
q tubam sonare nichil e ad q in
mdo sic predicanti de missione et h hc ipa
apparitio filij dei vox eius dr q ei ap
parenti obediet tota natura ad corporum
humanorum reparatoz sd qa tunc bu i ius
sit vocare et i tess x et ei appario
i ppt h vim cui dam ipi vox eius
dr et h vox quimq sit q dei dicitur
qc pronuntio ad iudicium citauit q
aut dr sonus tube vel pp evidentiam
ut illa dr vel pp quantum ad sonu
tube q erat i veteri testamento tuba ei
congregabantur ad ecclesiam commune

bant ad plium et vocabat ad festum
resurgentes aut congregabunt electos
eius quatuor orbis terrarum plagis
et i[n] sensatos et ad festum eterne sollemp
nitatis. Ad primum sic dicendum quod quamvis nobis
illis cum nulla omnia virtus tamen te
tigit [illegible] voluntate divina competit obedire
quod exequitur et facilius exequendo
ideo quod unde adduxit ad plenitudinem
corporis quibus sit illud et valde facile
est nobis facere quod ad tamen
sit quatenus apparet maior facili
tatis. Si aut ubi plura ad primum
signum voluntatis quod unde dicitur exerci
tium exercetur virtus voluntatis per ministros
sicut et talis unde est quod ista transfu
per tre exercicionis [illegible] [illegible]
tur aliquando adiuvante voluntate comple
tur [illegible] nutus aut divinus quod fiet
nichil est aliud quam signum ab ipso datum
cui tota natura obedit ut
exercitus patet. Ad 2ᵐ dicendum quod sicut fer
mentationes sunt ubi te [illegible]
Si non exhibetur quod audiatur sed exhibetur quod
sentitur ita vox quod quod sit habebit
efficientiam i[n] similitudine ad resurrec
tionem non exhibet quod sentitur sed exhor
tatur quod fertur. Si vero est vox excitans per
sonam actu excitat dormientem
producendo organum sentiendi non
exhibet quod consequatur quod per modum derisone
habente adiuvans sicut excitacionem
mo est et cum. Ad 3ᵐ dicendum quod vario
modo providet sicut unde illi voce data
est quod perfectum i[n] natura quod tunc cum
ea precedet unde i[n] naturalem
statum primum habet nos aut est tale
unde illa sed qualis supra dictum est
est i[n] somnis sanctorum

Deinde sit prima ubi quod nullo re
surrectionem angeli operent

quod maior virtus est quam resurrectio
mortuorum quam quod homo sed qui ge
nerant homines et non infundit corpo
rationabilis angelis quod nec resurrectio
quae est tota quantum ad animam et corpus fiet
ministerio angelorum. Praeterea angeli
angelos habent ministerium purificat materiae
habet praecedere adiuvantes quod est ministerium
la facere sed eis non assistit sed archan
gelis ut patet. Illa quod non fiet ministerio
angelorum. Sed contra quod est dicitur i[n] Thess. 4° quod
dominus i[n] voce archangeli descendet de caelo
et mortui resurgent. Quod resurrectio
mortuorum ministerio angelicam complebitur.
Respondeo dicendum quod sicut Augustinus dicit 3° de Trinitate
quod sicut corpora grossiora et i[n]feriora per
subtiliora et potentiora ordine quodam
reguntur ita omnia corpora reguntur
a deo per spiritum vitae rationalem et sic est quod
Gregorius tangit. Unde i[n] [illegible] comparatur
a deo sunt liberi de ministerio angelorum.
In resurrectione aut est aliquid a deo cum
per [illegible] sed est illud tanto et corpus spiritua
rum adiunctionem humanam corporis unde quam
ad hoc i[n] resurrectione erit de ministerio ange
lorum sed circa [illegible] tanto ad eos facta est ita
[illegible] a deo corpori unietur ita etiam sicut
aliqua corporis angelorum et gloria
naturam corporis ipse faciet ministerio an
gelorum sed et [illegible] i[n]mediate glorificabit
est illud angelorum ministerium de voce
[illegible] exposuit quae tangit i[n] lit
Ad primum ergo dicendum quod patet solutio ex dictis.
Ad 2ᵐ dicendum quod ministerium illud erit prin
cipaliter unius archangeli scilicet Michaelis qui
est princeps ecclesiae sicut fuit synagoge
sed dicitur Danielis x° quod tamen aget ex influ
entia virtutis et aliorum superiorum ordinum
unde quod ipse faciet super vocem or

dines qdam osituit dr. angeli
cooperabuntur ei cca resurrectionem singulorum
qu custodie deputati fuit 7c bonorum ca
pt cca bui' vel plurium angelorum

## Quinte considerande

de tpe 7 modo resur. cca
qd quit x^en. 3o. bonorum tpus
resurreccionis differat usque ad fine mundi
di 2a bonorum tpe illud sit occultum 3o bonorum
in fiet morti tpe x^o vt bonorum fiat subito
Qm. 7 scpre. bi q tpe resurrec. non
debeat differri usque ad finem
mundi ut oes simul resurgant maior
ei e gencia capitis ad membra q sme
ei e gencia capitis ad membra q sme
ei e gencia capitis ad membra q sme
...

Non iste pe bi q tpe resurr non debet differri usque ad finem mundi ut oes simul resurgat maior enim ut ea est convenientia capitis ad membra quam membrorum ad invicem sed ex ad effectus gius bonorum ad invicem sed xpc q e caput no effectum adveniente sed xpc q e caput nostrum non distulit resurreccionem usque ad fine mundi ut sit cum oibus resurgeret ad fine mundi ergo non oportet quod aliquorum sanctorum resurreccio usque ad fine mundi differatur ut simul cum oibus resurgant. Preterea caput e ca resurrec membrorum nobilium per viciniitatem ad caput non e dilata usque in fine mundi. Sed status iuvenis xo similis e sed pie ei dicitur de bta virgine 7 Jo ewan. ergo 7 aliorum resurrectio tanto propinquior erit resurreccioni xpi quanto per gratiam 7 vitam magis ei fuit conformes. Preterea status novi testamenti e perfectior 7 expressius portat ymaginem xpi quam status veteris testamenti sed quidam patres veteris testamenti xpo resurgente resurrexerunt sicut dicitur Mt xxvii quod multa corpora sanctorum qui dormierant resurrexerunt. ergo videtur quod et sanctorum novi testamenti resurreccio differri debeat usque ad finem mundi ut sit omnibus simul. Preterea post fine mundi non erit aliquorum annorum numerus sed post resurreccionem mortuorum adhuc computantur mille anni usque ad vitam aliorum ut patet Apok. xx vidi animas decollatorum propter testimonium Ihesu 7 propter verbum dei

7 vixerunt cum xpo mille annis et ceteri mortuorum non vixerunt donec consumentur mille anni. ergo non omnium differtur usque ad finem mundi ut sit simul. Sed contra est quod dicitur Job xiv homo cum dormierit non resurget donec atteratur celum nec evigilabit ut consurget a sompno suo 7 loquitur de sompno mortis. ergo usque ad finem mundi quando celum atteretur resurreccio differetur. Preterea hominum testimonium fidei probatum non acceperunt repromissionem .i. plenam beatitudinem anime 7 corporis pro bono meliore deo aliquid nobis providente ne sine nobis consummarentur .i. perficerent glorificati quia gaudio omnium magis sit gaudium singulorum sed non erit ante resurreccionem quando corpora glorificanda que reformabuntur corporis humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. Phil. iii. Preterea xps filius corporis sicut angeli in celo sicut patet Mt xxii. ergo resurreccio differetur usque ad finem mundi quando oes simul resurgent. Respondeo dicendum quod sicut Aug. dicit iii° de Trin. divina providencia decrevit ut corpora grossiora 7 inferiora per subtiliora 7 potenciora quodam ordine regantur 7 ideo tota materia corporum inferiorum subiacet variacioni secundum motum celestium corporum. Unde esset contra ordinem quem divina providencia statuit rebus si materia inferiorum corporum ad statum incorrupcionis perduceretur manente motu superiorum corporum. Et quia secundum sentenciam fidei resurreccio erit in futuram immortalitatem conformitate xpo qui resurgens ad vitam iam non moritur ut dicitur Ro. vi° 7 ideo resurreccio corporum usque ad finem mundi differtur ergo usque ad finem mundi differtur 7 ideo celi quiescet 7 propter hoc quidam philosophi qui posuerunt motum celi numquam cessare posuerunt reditum humanarum

tras ad corpa mortalia qualia nunc habemus sunt ponentes reditu[m] aie ad idem corpus iste magis alii ut empedocles sunt ad alia ut pitagoras posuit quibus aiam quibus corpus ingredi ut dicit in pr[e]cedenti

Ad p[rimu]m q[uo]d d[icitu]r q[uod] p[ri]mo caput traxit queriat cu[m] membris p[ro]tenda p[ro]porcio nis q[uo]d co[n]tingit q[uo]d membra p[ro]pria at q[uo] membra adiu[n]cte cu[m] caput habeat compsituram quada[m] sup[er] membra q[uam] membra carent (?) et h[ec] membra differunt a capite et conveniunt ad invicem sed vita xpi e[st] exemplar nostre vite expressus fide spes nobis de nostra vite resurget non aut vita alio[rum] membro[rum] xpi e[st] cu[m] ceteris membroru[m] nec vita debuit p[re]cede[re] vita[m] alio[rum] q[ui] vel sunt resurge[re] debuerunt in [com]paracione eo[rum]

Ad 2[m] d[icitu]r q[uod] q[uam]uis membra xpi sunt q[uo]d am[m]is differia et magis capiti conformia no[n] tamen p[er]tingunt ad ordine[m] capitis ut sint cu[m] alio[rum] et no[n] ex conformitate ad o[mn]e[m] tame[n] debetur eis q[uod] corpus vita p[re]cedat vita[m] alio[rum] qui exemplar exemplata tamen sed du[m] e[st] de vita xpi sed q[uod] alii [com]busserit h[ec] concessum q[uod] corpus vita[m] no[n] sit usque ad vita[m] [com]mune[m] dilata e[st] ex speciali p[ri]uilegio no[n] ex debito [con]formitatis ad xpm

Ad 3[m] d[icitu]r q[uod] de illa vita s[an]c[t]o[rum] cu[m] xpo vi[vunt] dubitante Jo[hannes] in s[er]mone de assumptione beate v[irginis] pacto resurrectionis testio (?) illo[rum] mortui sunt ut sicut corpus fuit mag[is] resuscitato gloriam sed lazarum q[ui] illa resur[rexit] quales erit in fine mundi an ad mortale[m] vita[m] resurrexerit ut p[ro]p[ter] Ieronime erit tunc in cel[um] cu[m] xpo ascenderet cor[pora] p[ro]babit ut glosa dicit ibi xxvij et hoc p[ro]babilius vide[tur] q[uod] ad h[oc] q[uo]d

vero testio[nem] de resurrectione xpi p[ro]ferret [con]ueniens fuit ut vere resurgerent sicut Jo[hannes] alibi dicit n[on] eo[rum] vita p[ro]p[ter] ipsos accelerata est s[ed] p[ro]pter resurrectionem xpi testificandam

Ad 4[m] q[uo]d testio[nem] erat ad firmandam fidem novi testamenti sed decentius fuit e[st] p[er] pres (?) veteris testamenti q[ui] p[er] eos q[ui] iam novo testamento fundato decessissent tamen e[st] sciendum q[uo]d et si decessit pertinent (?) corpus in omni modo fiat an[te] resurrectionem xpi tamen ut p[er] testium p[at]ent intelligend[um] e[st] de anticipacione ut dicit q[uo]d frequenter hystoriographus accidit idest ei vera resurrectione cu[m] xpm resurrexerunt eo q[uod] ipse e[st] p[ri]mus de[m] mortuis resurgere (?) ut dicit i cor xv. ep[istola] p[ri]mus fuit recte ut dicit de lazaro suscitati an[te] x[pi] resurrectionem ut de lazaro patet

Ad 5[m] d[icitu]r q[uod] octavo illorum verbis ut aug[ustinus] xx. de ci[uitate] dei dicit q[uod] de libro ierem (?) morti p[ro]posuit primam resurrectionem futuram esse ut cu[m] x[pisto] mille annis terra regnet bea[ti] sci (?) tib[er]aste q[ui] millenarii. Et ideo aug[ustinus] inducit illa aut intelligenda esse de resurrectione spirituali p[er] q[uam] homines a peccatis donis gre resurgunt. 2[m] aut resurrectio e[st] corp[orum]. Regnum aut xpi dicitur ecclesia in qua cu[m] xpo no[n] solu[m] vivent (?) s[ed] et iam electi regnant ut ap[er]te to[tum] intelligatur vel regnat cu[m] xpo i[n] gloria q[uan]tum ad eos et sit specialis mentio de martiribus q[ui] [in]ter p[er]pue regnat mortui q[ui] usque ad morte[m] p[ro] veritate certant. Mille aut numerus no[n] signat aliquem certum numerum s[ed] designat totum tempus quod nunc agitur in quo nunc s[an]c[t]i cu[m] xpo regnat q[uia] numerus millenarius designat universitate[m] magis quam centenarius eo q[uod] centenarius e[st] quadratus denarii sed millenarius e[st] numerus solidus ex duplici ductu surgens mille sunt et sl[i]r i[n] p[os]t eo dicit verum q[uo]d in adinuit



T mille quoque

mille gnonee i. i ouue

Sz et dd qp bi tpt illud nou
pt occultu qt tuus pnte de
timatu z statu z finis pt determinate
scira eo qp oia mensurant quodam
periodo ut d' 12° de gnone si pu' m
sit determinate stibus gº z finis tpus
pt determinate sciri tn' at erit
tpt wins z paetoy gº illud tpus
no e occultu p apok xy d' qp
mlier pepit can sptum sz [illegible]
determinatu adeo i quo pascat diebz
mille ducet lx [illegible] duchis z xyº
ponitur q dd determinat illud diem
p quos etiam pfecti bidu'nt s illud
eze. xº dedi tibi diem p anno gº ex
pacta scriptu pt sciri determinate
finis ueti' tul'us tpt p statu
noui testa pfignatu fuit i ue
tl' testa'o sed statu determinate fuit
i quo veteri testa hnit gº z pt si'
tpt determinate i qº nouu testa ha
bebit si nouu testa habebit statu
i fine mdi bn dt qi ulti' erit ego
vobiscu su usqz i psumatoz scli gº pt
sciri determinate finis mdi z resur
rectois tpt. Sed qt illud qp est
reseruatu ab angelis et hoibs multo
magis erit occultu qz ea ita q hoies
nati sue ptige fuit multo lipd
z tertio angeli nati agnitoe eo
rumqsunt [illegible] z reuelacoes hoi
nibus no fuit nisi mediantibus
angelis ut pz p dio xxiiij de die
illa z hora nemo scit neqz an
geli celo gº tpt illud erit hoibus
occultu p apli fuit magis cog
nitoris dei q aly scriptee q
ut d' ro viij spi primitias sp
hnt glo tpt prius z tenus habu

dutine. Sz eis dicit quaerentibus
dng e atti' jº no e vrm nosse tpa
vel momenta q posuit pr i sua po
testate gº multo magis e alys occul
tum. z pº dd qp sm aug dt xvii de cz
gonur. qp etas ultia humani corpis
que i tpit ab aduentu dni usqz ad
finem scli quibus gnonibus opuatur i certu
e z senectus q e ultia etas hois
no sz determinatu tpt p mensuraz ali
orum eaqz sola tm teneat tpis quatu
oes alie etates hui at ro e quia
determinatus nus fuit tpis scri non
pt nisi uel p reuelacoz uel p ratoem
rony tpus aut qd erit usqz adue
ntu ceteroz ymaii no pt nati qz scl
erit. vº z finis motu celi ut tum e
ex motu aut actyi mus oim q
determinato tpe p ratoem ro'y fuit
determinate tpe p ratoem ro'y fuit
puidebit ex motu aut celi no pt
cognosci finis ey qz cu sit ead tantum
cognosci ipe sz qp s uaius suaz posset
i spetum durare bu nati tpe tpus
qd erit usqz ad finem nutari no
pt ideo ut oes fuit solliciti z pati
at adepd aduend z sp h z aplis desid
orabilibus iussit atte jº no e vm nos
se tpt uel momenta q pr posuit
i sua ptate que gº ut aug dt i e
de ci d' oium dicat multa ic calcu
latur digitis respt z qesta sibi
dicat z aplis quaerentibus noluit i dicare
n alys reuelabit bu dext illi qui
tpt pftigniare voluit atten
falsa loqui fuit i uenti qdaz ei
ut aug dt ibidem dixerunt ab as
censione dni usqz ad ultimum eius
aduentu quadringentos annos posse
compleri aly quingentos aly mil
le quoz falsitas patet z patebit.

sint eorum qui adhuc computare non
cessant / Ad primum quod dicitur quod eorum compu-
tus computantium presumpta opi-
nio est nobis et conpertam non con-
gruit quia prius aliarum rerum duratio
mensuratur motu celi possumus eius
finem et quod motus celi est nobis notus
(et) mensura durationis motus celi
est soli divine providencie que est nobis
occulta et ideo computantes scire non pos-
sunt scire / Ad 2m dicitur quod per mille
ducentos et sexaginta dies de quibus
fit mencio in apok. designatur
tempus in quo ecclesia durabit et non deter-
minatur aliquis numerus annorum et hic ideo
quia predicacio Christi super quem fundatur
ecclesia duravit tribus annis et dimidio
quod tempus fere continet equale numerum
mille dierum predictorum / Similiter numerus com-
munis dierum ...
que in daniele ponuntur non est referendus
ad numerum aliquem annorum quia sunt usque
ad finem mundi set usque ad predicacionem
adventus Christi sed debet referri ad tempus
quo predicabit et quo persecucio eius
durabit / Ad 3m dicitur quod ecclesie status
novi testamenti figuralis sit prefiguratus
per statum veteris testamenti non tamen oportet
quod singula respondeant singulis proprie
cum in capitulo omnes figure veteris testamenti
sunt complete et non ang. 18 de ci. dei
videtur quibusdam qui volebant ponere
numerum persecucionum quibus ecclesia passura
est secundum numerum plagarum Egipti de ego per
hec numerum plagarum egiptio persecu-
cionum illas res gestas in egipto persecu-
cionibus istius ecclesie significatas esse
non arbitror quibus ab eis qui hoc
putaverunt exquisite et ingeniose illa
singula comparata videntur non spiritu
prophetico sed coniectura mentis humane
que aliquando ad verum pervenit et aliquando
fallit. Et sic videtur esse de dictis

abbatis Jo. quod per tales coniecturas de
futuris aliqua vera predixit et in aliquibus
deceptus fuit.

Ad 3m sic procedendum videtur quod resurrectio non erit
in nocturno tempore quia resurrectio non erit
donec atteratur celum ut dicitur Job 14
sed cessante motu celi quod dicitur ce
cessatio non erit tempus neque nox
... nec dies ergo resurrectio non erit in noc-
te. Preterea finis uniuscuiusque rei debet esse per-
fectissimus sed tunc erit finis perfectissi-
mi temporis et apok. xx quod tempus amplius non
erit ergo tunc debet esse tempore in sua optima
dispositione et ita erit dies. Preterea qualitas
temporis debet rebus congruere que geruntur in tempore
ut unde Jo. xiij fit mencio de nocte quia
Judas exivit a consorcio lucis sed tunc erit
..., ... omnium que nunc latet
perfecta manifestatio omnium que nunc latent
quia cum venerit dominus illuminabit abscondita
tenebrarum et manifestabit consilia cor-
dium ut dicitur 1 cor. 4 ergo debet esse in die.
Sed contra resurrectio Christi est exem-
plar nostre resurrectionis sed resurrectio Christi fuit
in nocte ut Gregorius dicit in omelia paschali
ergo et nostra resurrectio erit tempore nocturno.
Preterea adventus domini comparatur adventui furis
in domum ut patet Luce xij. Sed fur in
tempore nocturno in domum venit ergo et dominus tempore
nocturno veniet. Sed veniente ipso fiet
resurrectio ... ergo fiet resurrectio in
tempore nocturno. Respondeo dicendum quod determinata
hora temporis qua fiet resurrectio sciri pro
certo non potest ut supra dictum est tamen satis
probabiliter a quibusdam dicitur quod resurrectio erit
in crepusculo sole existente in oriente
et luna in occidente quia in tali dispositione
sol et luna creduntur esse creata ut sic
eorum revolucio compleatur per
reditum ad idem punctum. Unde
de Christo dicitur quod tali hora resurrexit

Ad primum quod dicitur quod cum tunc erit non
erit tempus, secundum tamen tempus quod in eodem
instanti quo cessabit motus celi erit
tunc mortuorum et erit status supremus
secundum dispositionem quam se habebit nunc in aliqua
determinata hora et secundum hoc dicitur resurrec-
tio futura tali vel tali hora. Ad 2^m
dicitur quod optima dispositio temporis dicitur esse
in meridie propter illuminationem solis sed
tunc civitas dei non egebit sole neque
luna quia claritas dei illuminabit eam
ut dicitur apocalipsis penultimo et non complete ad hoc
non refert utrum in die vel in nocte ...
fiat. Ad 3^m dicitur quod tempus aliquando convenit
manifestatio operum, circa quod tamen congr-
uitur occultatio operum ad determina-
tionem temporis et ideo ... congrue
fieri potest ut sic sit tunc in die vel in nocte

Dicitur quod sit pro ... videtur quod tunc non
fiet subito sed successive
quia Ezechiel 37 premittitur oblicendi accessisse
fecerunt ossa ad ossa et unumquodque ter-
tio super ea nervi et carnes ascen-
derunt et extenta est cutis in eis de-
super et spiritum non habebant. Ergo reparacio
super et spiritum corporum precedit tempore quodlibet animas
corporum. Preterea
et resurrectio non erit subita ...
illud a quo exigitur plures actiones
consequentes se non potest subito fieri. Sed
ad resurrectionem exigitur plures actiones
consequentes se consequentes scilicet collectio ci-
nerum et reformatio corporum et infusio
anime. Ergo resurrectio fiet subito. Preterea
omnis sonus tempore mensuratur. Sed sonus
tube erit causa resurrectionis ut dictum est.
Ergo resurrectio fiet in tempore. Preterea localis
motus potest esse subito ut dicitur in libro
de sensu et sensato. Sed ad resurrectionem exigitur.

aliquis motus localis in collectione
cinerum quod non fiet subito. Contra virtus
infinita subito operatur. Sed quod deus
dicitur credo resurrectionem futuram divina
virtute de qua constat quod sit infinita.
Ergo resurrectio fiet subito. Preterea I Cor. 15
dicitur omnes quidem resurgemus in mo-
mento in ictu oculi. Ergo resurrectio erit subito.
Respondeo dicendum quod in resurrectione aliquid fiet minis-
terio angelorum et aliquid virtute divina
immediate. Id autem est illud quod ipso fiet
ministerio angelorum non erit in instanti
quod fieret in instanti se tempus, erit tamen
in tempore sic instanti contingat per tempus
imperceptibile. Illud autem quod fiet virtute
divina immediate fiet subito scilicet in termino tem-
poris quo angelorum opus complebitur quia
virtus superior inferiorem ad perfectionem ad-
ducit. Ad primum ergo dicendum quod Ezechiel loquebatur
populo rudi sicut etiam et Moyses distinxit
opera sex dierum per dies ut rudis po-
pulus capere posset cum tamen omnia simul
sint facta secundum Augustinum. Unde Ezechiel
ordine quo in resurrectione futura sunt exposuit
cum tamen omnia sint futura in instanti. Ad 2^m
dicitur quod cum ille actiones sint se
in invicem consequentes natura tamen
non sunt simul tempore, que autem simul sunt adeo
in unde in instanti et luna etiam in instanti
adeptus illud luminatur. Ad 3^m dicitur
quod idem videtur esse dicendum de sono
illo et de formis predictorum secundum
quod in ultimo instanti soni effectus suum
consequebitur. Ad 4^m dicitur quod congregatio
cinerum quamvis motu locali esse non
potest fieri ministerio angelorum et ideo
erit in tempore sed imperceptibili propter facili-
tatem operandi que competit
angelis. Sed quod ...

ezo aa

# Eiusdem questio

E deffinito aquo nunc
cta quod querunt tria
Primo utrum mors sit termino aqua re
surrectionis in omnibus. 2° utrum cineres
vel pulveres 3° utrum illi pulveres
habeant naturalem inclinationem ad ani...
Quantum ad primum sit prima conclusio quod terminus non
sit terminus aquo in nobis in
omnibus quia quidam non morientur
sed immortalitate supervestientur dicit enim
Apostolus quod ipse veniat et iudicare
vivos et mortuos hoc autem non potest
intelligi quantum ad tempus iudicii quia
tunc erunt omnes vivi ergo oportet quod re
feratur ad distinctionem ad tempus precedens
et tunc omnes ante iudicium morientur
Probatur naturale et quae desiderium non
potest esse notius et tunc quando aliquis
explicatur secundum Apostolum 2a ad Corinthios X°
hoc est quod desiderium quod nolumus
spoliari sed supervestiri quia aliqui
erunt qui nequaquam expoliabuntur corpore
per mortem sed supervestientur gratia resur
rectionis Probatur Augustinus in Enchiridion dicit quod
in ... prout dicte orationis
ad petitionem vitam perveniunt quorum bona
e debita ubi debita nostra quia contra
petit in hac vita sibi omnia debita
relaxari et tamen eorum oratio non potest esse
cassa quin exaudiatur Io. XVI quod
quod petieritis patrem in nomine meo dabit
vobis quia contra aliquis hoc dicit quod
omni debitorum remissionem consequentur
sed tamen de debitis primi parentis est
quod nascuntur in originali peccato quia aliqui
hic de certe postulabunt quod homines sunt
originali peccato nascentur sed mors

est pena originalis peccati quia aliqui homines
erunt in hoc mundo qui non morientur et
... quod prius Probatur quia compendiosior est
... eligenda sapienti sed compendiosior
... via quod homines qui invenientur vivi
in impassibilitatem immutentur differenter
quam quod prius moriantur et postea re
surgent a morte in immortalitatem
quia Deus qui est summe sapiens hanc via
... eliget in hoc quod vivi invenientur
... idem quod prius Sed dicit i Cor. XV°
quod seminatur non vivificatur nisi prius
moriatur et loquitur pro similitudine seminis
de resurrectione corporum quia corpora a morte
resurgent Probatur i Cor. XV sicut in Adam omnes
moriuntur ita et in Christo omnes vivificabuntur
quia in Adam omnes moriuntur ... omnium
est a morte ... quod super hac questione
... loquitur sancti ut in littera patet tamen securior
est hec et communior opinio quod omnes mori
entur et a morte resurgent et hoc ... est
... primo quia magis concordat dicte scripture
quam ... nam ... propter peccatum primi parentis
dampnavit ut omnes qui per actum nature
ab eo originem ducunt in semetipsis
originalis peccati trahent et per consequens mor
tis debitores essent 2° quia magis
concordat dicte scripture que omni ...
... ... periit ... concordat
... non est nisi eius quod cecidit et dissolu
tum est ... 3° quia magis
concordat ordini nature in quo invenimus
quod illud quod corruptum et vitiatum
est in pristinam bonitatem non reducitur nisi
corrumpatur ... actu non sit
... nisi ... aceto corrupto ...
... ... tamen natura
humana ... ... mortalitatis de
... non est reddita ad immortalitatem

cto aa

nisi morte in ete ꝯueit z ordim
nature ꝑꝑ aliam rom qr ut i 2o
phi¹ / d'r adbitam ꝯdem natu ꝯpe
tentib9 c motu celi sed z motu cont
toci ꝯtempis bita ꝯdam e bn sd cos
stante motu cont ꝯ ou melia mor
tificant lla ce ssante motu celi non
pt aliq brm rentare illa bita que
ꝯ i phuetia illi9 motu ꝯ siabat talis
aut e uita qua mit de q in9 bn opus
ꝗ ꝯ hac uita descēdat qm phuetu
ꝗ ꝯ hac uita descedat ... ad 9m go dd ꝗ dis
cret cūctur sut ... ad 9m go dd ꝗ dis
tincto illa uiuor z moruor no e refe
renda ad ꝯpus iudicii tpe nec ad to
tu tpe ꝑlitu ꝗ oes iudicandi ali
quo tpe sunt uiui z aliq morui
sed ad illud tpe determinatu ꝗ i morte
iudicium pcedet qu f iudicii signa
incipiet apparere ... Ad 2m dd ꝗ ꝑ
sim desideriu sco non pt ce ꝯ bonu
sed nichil ꝑhib3 desideriu ꝯdita
onatu bonu esse z tale desiderium
e quo nolui9 ꝯ spoliari s3 sup ues
tiri f. si pole sit z h9 desideriu
ad ꝯ um dam uellentate dicit ... Ad
3m dd ꝗ h9 e omnino dicēdu ꝗ tc
si pcco orīgali ꝯ pirat pt xm ꝗ
illa q si pcco orīgali ꝯ piperit no
i degent redēptore que sta e per
xpm z xpus non eet redeptor oium
nec pt dici ꝗ hac redēptoe i digu
erint ꝗ ꝑstitu fuit eis ut sine
pcco ꝯ ciperent ꝗ illa gra stat e
ꝑncipib9 ut i decis uiciu nature sa
naretur quo manete si orīgali
ꝯ uarent no possent uel ipi nature
que sanatio e / ꝯ pt3 tamt ꝑone
q ꝗ lib3 ꝑsona redēptoe xo ii
digerat no sol9 roe nature liberi

autem a malo uel a debito absol
ui no pt nisi q debitu i erit uel
i malu deiectus fuit z io no posset
sunt9 dicite oronic i se ꝑpe
nisi oes debitores nascent z mali
subiecti bn remissio debitoꝝ uel
liberatio a malo no pt itelligi quod
aliq si debito uel i minis a ma
le nascatur s3 ꝗ in debito nature
postea ꝑ gram xpi liberatur nec
z sequitur ꝗ pt si errore poi ꝗ
aliqui no moriantur ꝗ possit sine
errore poi ꝗ aliqui si errore nas
cantur ꝯ ꝑmis mors sit pena orīgi
nalis pcti ꝗ ds pt ex una relaxa
re aliam pena ad qua obligat
ex culpa ꝑtita sed adultera si pca
dimisit io 8 z sili potit a morte
liberari ꝗ reatu mortis ꝯ trxerit
tn orīgali nascendo z no seqr
si no moriet qn nascat si orīgali
pcto / Ad 4m dd ꝗ no ꝑꝑ uia co
pendiosior e mag eligenda s3 sed
qm e mag uel equalit acomodo
ad finc ꝯ dam z no eh ut ex
dcis patet

Ad 2m sic pcee br ꝗ uno oium no
erit a cinerib9 nam om xpi

c ꝯ ad ime resurrectois sed
nam ei9 no fuit a cinerib9 ꝗ caro
ei9 no bidit corruptioez ut di i ps
z actib9 q rn oim no erit ex ci
neribus ... ꝑꝑ corp9 hois no ꝯ
ꝯ lumitur sed i cinēs no pt ad
resolui nisi ꝑ cobustioez q no oes
a cinerib9 resurget ... ꝑꝑ corpus
hois mortui no statim i cineres
redigitur sed ꝗ da stati ꝑ morte
tem resurgent ut i lra di

s. illi qui tunc invenientur g^o non oes resurgent a cineribus / Preterea ad q^o videt tamen ad quem s; tamen ad quem terminus non est idem in homine et animali in cor xv oes quidem resurgent s; non oes immutabuntur g^o non est idem tamen a quo et mali resurgent a cineribus boni vero a cineribus non resurgent Ad q^m est quod dicit haymo omnes in originali peccato nati tenent hanc sententiam terra es et in terram ibis s; qui in vite resurgent fuerunt nati in originali peccato vel nativitate exceptis ut nativitate [illegible] g^o oes a cineribus resurgent

Preterea multa sunt in corpore humano que non sunt de veritate humane nature s; omnia illa auferentur ergo oportet omnia corpora in cinerem resolvi / Ad 1^m dicendum quod eisdem rationibus quibus ostensum est oes a morte resurgere est respondendum quod oes resurgent a cineribus tamen quidam non aliquos ex speciali privilegio gratie sicut in [illegible] [illegible] accelerata [illegible] aut sue [illegible] et [illegible] preveniat ita et corporum reformationem phil iii^o et ideo oportet quod sicut oes moriuntur ad hoc quod oes bene resurgere possent [illegible] quod omnium corporum dissolvatur ad hoc quod omnium corpora reformari possit [illegible] in corpora reformari possit dicitur [illegible] penam hominis mors a diva iustitia est inflicta ita et corporis resolutio ut patet gen 3^o terra es et in terram ibis dicit et ordo nature exigit ut non solum [illegible] et corporis [illegible] solvatur sed et elementorum commixtio sed et actu non potest in unum qua [illegible] reduci nisi prius sit resoluta [illegible] in manu preparante ipsa ei elementorum commixtio ex motu celi [illegible] et [illegible] [illegible] quo cessante omnia mixta in pura elementa elementa resolventur

Ad p^m g^o dicendum quod resurrectio xpi est exemplar nostre resurrectionis quo ad terminum ad quem non autem quo ad terminum a quo Ad 2^m dicendum quod per cineres intelliguntur oes reliquie que remanent humano corpore resoluto duplici ratione p^o quia consuetudo moris erat apud antiquos corpora mortuorum comburere et cineres reservare unde inolevit modus loquendi ut ea in que corpus humanum resolvitur cineres dicantur / 2^o quia per cinerem resolutionis quod est extendum fomitis quo corpus humanum [illegible] est infectum unde in purgatione [illegible] infectionis oportet usque ad pura consumptionem corpus humanum resolvi quod autem per [illegible] resolvitur dicitur in cineres resolvi et ideo est quia [illegible] in quo corpus humanum resolvitur cineres dicuntur

Ad 3^m dicendum quod ille ignis qui faciem mundi purgabit poterit statim corpora eorum qui tunc invenientur usque in cineres resolvere sicut et alia mixta resolvet in materiam preiacentem non accipit speciem a termino Ad 4^m dicendum quod motus non accipit speciem a termino a quo s; a termino ad quem et ideo motus sanctorum qui erit gloriosa oportet quod differat a resurrectione impiorum que non erit gloriosa penes terminum ad quem non autem penes terminum a quo et propter non esse eundem terminum ad quem excepto eodem termino a quo eadem species [illegible] in malitiis et paleis

Ad 3^m sic proceditur quod pulveres illi ex quibus corpus humanum reparabitur habeant aliquam inclinationem naturalem ad animam que eis coniungetur quod si eum nullam inclinationem habet ad animam eodem modo se haberent ad illam animam sicut alii pulveres g^o non esset

ducta b'tr ex illi vel ex aliis pul
veribus reficietur corpus aie coniunge
dum quod pulvis est. Pr maior depen
dentia corporis ad aiam quam aie ad
corpus sed aia separata a corpore adhuc
habet aliquam dependentiam ad corpus un
retardatur eius motus in deum propter appe
titum corporis ut dicit Augustinus 12° super genesim fortius
corpus separatum ab aia adhuc habet
naturalem inclinationem ad aiam illam. Pr
Job xx dicitur ossa eius implebuntur viciis
eius adolescentie sue et cum eo in pulverem
dormient sed vicia non sunt in terra
quia adhuc in pulveribus remanebit aliqua
naturalis inclinatio ad aiam. Et corporis
humanum per resolutionem ad sua elementa
non transit in substantias aliorum animalium quia sed
elementa sunt omogenia et simile ca
ro leonis ut alterius animalis in quo
in aliis partibus eorum ut animalium non
sit aliqua inclinatio naturalis ad illam
animam nisi in illis partibus in quas quasi
corpus humanum erit aliqua inclinatio ad
animam. Pr autem aug p3 in
enchiridion corpus humanum in potentia aliorum
corporum secundum ut in ipsa eius mutatur
in substantiam hominum seu animalium ciborum
cedat omnes utatur illi aie humane
ne in puncto temporis redeat quod id prius
fuit et vivificet crescet et addatur.
Pr nullus inclinationi naturali aliquid agens
naturale ars natura deficit in actus
si ideo deficit natura posset posse plures
eidem aie inclinatio coniungi quod in eis
non est aliqua naturalis inclinatio ad pre
dictam terminum. Pr 2° quod ecce
hic triplex est opinio quidam dicunt quod
corpus humanum nunquam resolvitur usque
ad elementa et ita in cineribus ma
net aliquid vis addita elementis

quod facit naturalem inclinationem ad eadem
animam sed hic posito quod contrariatur auctoritatibus augustini
dicte et rationi contra quod corpora
ex mixtis possunt in corruptionem ex quibus
componuntur. Et ideo alii dicunt quod ille
partes elementorum in quas humanum
corpus resolvitur retinent plus de luce
celi quod fuit aie humane coniuncte
et ex hoc habet quandam inclinationem
ad animam sed hoc iterum est contra partes
elementorum sunt eiusdem nature et equaliter
habent participationem lucis et celi simulta
et ideo alii dicunt quod in cineribus illis nulla
est naturalis inclinatio ad resurrectionem sed
est solum ex ordinatione divine providentie quo
statuit illos cineres iterum aie con
iungi et ex hoc provenit quod ille partes ele
mentorum unito coniungentur et non alie.
Unde patet solutio ad primum dicendum quod
aia separata a corpore manet in eadem
natura quam habebat cum corpore et
unita quod de corpore non contingit et ideo non
est simile et ideo non est simile. Ad 2 dicendum quod verbum
Job non est intelligendum quod vicia actu ma
neant in pulveribus mortuorum sed sic or
nentur in pulveribus ... divine iustitie quo sunt repu
dentur cineres illi ad corporis reparationem
terre quod in eternum cruciabuntur

## Dist. 48

Post dictum est
de resurrectione
ubi prima consideratio est
de his que communiter ad bonos et ad
malos pertinent secundum ipsorum resurrectionem.
2a de his quae tamen ad bonos et de his
quae spectant tamen ad malos. Ad bonos
autem et ad malos ... pertinent secundum ipsos
resurrectionis integritatis et qualitatis
Et primo videndum est de resurrectione
resurrectione. 2° de corporum integritate.

3º de corporum qualitate // Circa primum
queruntur tria p° utrum idem numero cor
pus resurgat / 2° utrum idem numero
homo / 3° utrum oporteat omnes pul
veres ad eosdem partes i corpore ante
fuerant reverti

Ad p^m sic proceditur quod non idem
corpus numero ante resurget
in die i[udicii] ... non corpus quod fu
erit ... ... ... glm sed
corpus ubi ... mortem ... et
resurrectionem pullulacionis ergo non idem
corpus quod per mortem depositum in die
resurget / ... tunc formae apta
tur materia ... ... ...
tribus agenti ... ... corpus
... ad eandem sic materia ad formam
... ... ad agentem ... ergo ...
in die non sit eiusdem ... sed
non est ... ... totaliter ...
non ... ... ...
tam ... ... ...
... ... ... ... ... ergo dicitur quod non
... idem ... ... ... celeste
... ... / ... corpus humanum ...
... ... per mortem resolvit in ...
e ... sed ille partes elementorum ...
corpus humanum resolutum est non ...
... ... corpore ... ... ...
... est nisi ... ... quod ...
partes elementorum ... ... corpore ...
... ... ex aliis partibus elementorum corpus
reformatur non dicetur idem numero ergo
... ex illis partibus ... corpus
... idem numero / ... ... ... numero
... ... partes ... ... ... numero
... forma mixti que est ... ...
corporis humani sed forma cuius non
potest eadem numero resumi quod patet
ex hoc quod non potest esse idem numero cum
est ... ... ... ...

quod ... ... est ... sed ...
... ... ... sed forma mixti
omnis cedit penitus in non esse per
mortem ... ... ... ... ...
... qualitates ... ... ... mix
tio ergo forma mixtionis non redeat
idem numero / Sed contra est quod dicitur Job xix in
carne mea videbo deum salvatorem
meum ... ... ... ... ...
... ... ... ... in ... die
... ... ... ergo idem numero corpus
... ... / ... ... ... ...
resurget / ... sed ... ... ... sunt re
surrectio est ... ... ... re
tio sed ... corpus quod ... ... ...
morte ... ergo idem resurget / ...
... quod ... ... ... et ... ...
... ... moderni ... ...
... ... ... posuerunt ... ... corpore
separatis ... ... ... ... ...
... ... ad ... ... ... ...
... ... ... ponebat corpora
... separatam
... ... ... ... ad corpus
... ... ... ponebat quod ...
... ... ... ... ... ... per
... ... ad idem corpus quod per
morte depositum fuit sed ad aliud
... ... ... ... ... ... / ...
... ... ... ... in corpore ...
... ... ... ... ... ...
... ... ... post mortem ...
... ... ... ... ... ...
... ... ... ... sed in corpus
... ... ... ... in corpus ... ...
... ... ... ... ... ...
in corpore eiusdem ... ... in
corpore ... per mortem aliquid ...
... ... ... ... ...
... ad corpus ... ... ... ...
corpori ... humano / Sed hec
opinio ... ... ... falsis
... ... ... est / ...

tunt q aia no coniungit corpi ceu
liter sed forma materie sed solum
accidentalit sicut motor mobili aut
sicut ho vestimento et ideo ponere
poterant q aia p exi(s)tebat ante
corpi conunato i sic debet i(n)cognoe na
turali et itez q dicebat corpibus bru
torum 2a ea pon(e)bat i(n)telligi
no differre a sensu n(isi) accnte ut scilicet
dicetur i(n)tellectu hre p(ro)p(ri)ur accntalibus ex
i(n)eo qr optimi corpis (com)plexionem
eis sensitia ampli(us) virtute poto
rant pone q aia hois i corp(us) anal
bruti transiret p(ro)p(ter) que scit mu
tacoe aie hu(m)ane ad e(ss)entiis bruta
les sed ille due p(ro)poie redunt de
cerunt a p(ro)pho i 3 de aia q(ui)bus destruc(ti)s
de falsitate p(ro)dictis p(ro)ciore et (sicut)
ex destruunt erroe q(ui)c(um)q(ue) hetrorum
q(ui) qda i p(ro)dictas opiones phorum in
derunt q(ui)dam aut posuit aias icede
re corpib(us) celestibus at t(em)p
to conungi corpibus celestib(us) at z (ter)a
b(us) i modu lenti petitib(us) ut q(ua)n(do) de
quodam ep(iscop)o constantinopolitano narrat
exprimedo illud Job In carne mea
videbo deu Et (sicut) hic p(ro)dictis erroe
hetricorum destion (sicut) cepit q erratici
etiam p(re)dicant q(uam) sacre scriptura p
fitetur non ei (vere) dici (sicut) ni(si) aia
ad illud corp(us) redeat qr resurrectio
e iterato surrectio einsdem at (e) spir
gere et eadem sicut (vere) mag(is) respicit
corpus q(uo)d p morte cadit q(uam) aiam
q p(ost) morte vivit et ita si no eidem
corp(us) q(uo)d aia resurgat no diret(ur) resur
rectio sz magis nova opis suprio
ad p(ri)m(u)m g(o) di(cendum) q (con)stitudo no (con)ariat p
aia sed q(uam) ad aliq(uam) in s(er)uacione
eius (con)iu(n)gitur servatu et ideo e
in uno sz ut eidem se habet in
p(ro)p(ri)o servatur sicut absq(ue) follicitudi(n)e in
q(ui)bus nascitur (sicut) corp(us) aut resurgere
erit idem uno sed aliomo se habebit
qr fuit mortale et resurget i(m)mortale
ad 2m d(icendum) q differencia q e(st) int(er) aiam
resurgentis et aiam i(n) h(o)i(n)e inde be
ue(re) s(ed) aliquid co(n)cule no e sz sci(enti)a
g(lori)am et miseriam q differunt accidenta
ter u(bi) sicut no oportz q aliud
corp(us) humanore surgat sed aliomodo
se habens ut in d(ic)t(ur) p(ro)portio(na)liter
differencia corpo(rum) dicte istius ad 3m
di(cendum) q illud q(uo)d i(n)telligit(ur) i m(ateri)a an forma
remanet i(n) m(ateri)a p(ost) corruptiona qr i(n) moto
p(er)fectione adhuc (sicut) remanere p(er)me oz
e(ss)e ut o(mn)e e(st) dicit i p(ri)mo phisicorum et in de
sp(h)a orbis i(n) (con)tinualiu(m) et corruptibiliu(m)
in formam sp(e)c(ia)lem i(n)telligi d(icitur) dime
siones no determi(n)atas sz q(uam) attu
simile no determi(n)atas s(ed) q(ua)e attene
sunt ad(d)o materie ut diu(er)sas formas
recipe possit sicut p(ost) sepa
tom sp(eci)alis forme aie adhuc
dimensiones ille manet eede et
in p(ro)pinquis dimensionib(us) e(ss)e(n)tialis
cuius forma accipiat habz m(ateri)a ide(m)
p(ro)p(ri)etate ad illud q(uo)d ex ea ge
neratu est q(uam) aliq(uid) p(ar)s m(ateri)e sed
q(ua)libz forma e(ss)e et ead(e)m m(ateri)a
ad corp(us) humanu(m) reparandu(m) reducet(ur)
q fuit in ei (con)stit ad 4m di(cendum) q sicut
qualitas sim(pl)iciu(m) no e forma s(pecific)alis
elementi sed accidens p(ro)p(ri)u(m) ei(us) et disp(os)o
p q(uam) m(ateri)a efficit(ur) p(ro)p(ri)a tali forme ita
forma mixtionis q e qualitas re
sultans ex qualitatib(us) si(m)plicib(us)
ad m(ed)ium reductis no e forma s(pecific)alis
corporis mixti sed e accns p(ro)p(ri)u(m) et disp(osi)o
p q(uam) m(ateri)a fit m(ateri)a ad forma(m) cor
poris aut hu(m)anu(m) p(re)ter hanc forma(m)
mixtionis no h(abet) alia(m) forma(m) s(pecific)ale
nisi aia(m) forma(m) s(pecific)ale solum quia
si h(abe)ret aliam forma(m) s(pecific)ale(m) pore
illa daret ei e(ss)e s(pecific)ale et p (con)sequens
(con)stitue(re)t i gn(er)e s(ubstanti)e sic aia ia ad
ue(n)iret corpi (con)stituto i g(ener)e s(ubstanti)e

z^c opo aie ad corp^s eet s^d qp^d
formas artificialiu ad p^ras ma
tias cp^u ad h^c q^ consituunt^r i que
sbe ad p^riam mat^am b^u qm^o aie
ad corp^s eet accidentalis q^e cx
ror alig^s apud q^bdam i 2^o de aia
repret^r z q corp^s humanu z sigle
ptes ei^s uisi equiuoce vniucent
pro a nota qd e q^ phus 12^o de
aia b^u cu aia recedit remaneret
illa forma corporis humani redit
peius i non eius formas at acci
dentalium variacio no facit diuer
sitatem i uno b^u eodem uno re
surget cu ma cade mea resurat
ut i p^dictis solucoe dom e

Secundo isti p^re b^i q^ no p^t idez
uno homo q resurget si^c
ei dicit phus 12^o de g^n de ne / qui q
ei habet sp^em i corruptibilem mota
no reiterantur cade uno ^h tales
e sp^e alia hoie ^h putem s^t tu g^o non
p^t post uiuatioz mort^e reiterari
eadem uno P^s alia e alia z alia
humanitas no e id uno ho vnde
sortes z plo s^t duo hoies z non
vnus ho q^ alia e humanitas utrius
^h alia e humanitas resurgentis
ab ea qua uiuit ^h g^o no e id uno
medium pbar p^t dup^r p^o q^ humani
tas que e forma totius no e for
z sp^a s^d aia ^h e forma by ^h at
forme cedunt peius i non eius z^c
no p^nt iterari 2^o q^ humanitas
resultat ex quibusdam p^ncipiis ^h no p^t
eade uno quantitatem resumi q^ pus
fuit q^ iteracio no depitat a^aliqu
iteracio eiusdem i p^ortat ydepti
tas at eunitate que se no to

paciuntur i^n hoc at quantitas
iterat g^o non e eadem quantitas z^c
u^c idem humanitas u^c id ho p^s idem
ho no e p^hura animalia g^o s^t no e
id anal no e unus ho uno ^h u^c idem
e id s^t no e idem anal q^ anal di
finitur p s^ns p^s s^t tactu ut p^z
i 2^o de aia s^ns at cu no manerit
i aia separata ut q^da dicunt non
p^nt idem uno resumi g^o i hac no
erit idem ho resurgens i^d anal
uno z^c no e idem homo P^s ma
teria p^ncipalior e i statua quam
in hoie i hoie q^ artificialia to
s^t i gne sbe ex mi ^h nalia ex for
ut p^z p phum i 2^o phi^s z quietatur
vnde dt i 2^o de aia ^h si statua
ex eade ere refiat no e eadem
uno g^o ratio mei^s si ho ex ciperde
pulueribus refiat no erit idem homo
uno Contra est quod di^r Job xix q^
uno Vide est e q^d di^r Job xix q^
visurus s^m ego ipse z no alius z loc
de i^n ipso p^s i hac g^o idem uno homo
resurget P^s aug^s iiii de tri q^
resurgere inutile a^d qui rem iuste
Si aut no idem ho redeat ad unu
q^ mortuus e no diceret reminisce
g^o no resurget q^d e z^a fidem ppo
id q^ ponedo non e tecl^c ut sic
tempt^um itaque sunt ello ostendi
tur q^d i hac vita p^t no p^t u^c
i bita ene separate ab eo bano eet
ho q^ si stituit ad finem ad que sco
e tempe non posset z q^r oportet
q^ idem uno resurgat z h^c quidem
s^t de cadem aia uno eadem
aius corpori vniatur / aliud
ei non eet resurrectio i^p ppe lo

querendo nisi idem ho repet^r bu
pone quod idem numero non sit quod re
surgat effectum derogans veritati
scripture quam nemo poterit. Ad pri^m g^o
dico quod philosophus loquitur de reiteracione
que fit per unitatem vel per unitatem nature
que sit per unitatem vel per mutacionem nature
que cui dictam circulacionem que est in
generacione et corrupcione ad circulacionem
que est in motu celi quod celum per motum
localem redit idem numero ad primum motum
quia hec sunt in corruptibile mota sed
generabilia et corruptibilia per generacionem
redeunt ad idem specie non ad idem numero
quod ex homine generatur semen et ex semine sanguis
et deinceps usque perveniat ad hominem
non eundem numero sed specie bu pz quod
racio inducta sed intencionem philosophi non
est ad propositum. Secundo dico quod aliquorum
generabilium et corruptibilium forma non
est per se subsistens ut per compositi cor
rupcionem remanere valeat sed est de ania
mod roti que est per se subsistens in corpore et post
corporis recedit et participacionem illius
esse corpus perficiens adducit cum non
sit aliud esse corporis et anime in homine
alia esset generacio anime et corporis alia
dictalis et interrupcio una facta est
in esse spirituali hominis ut non possit re
dire idem numero homo per interrupcionem esse
dicitur quod accidit in aliis rebus corrup
tis quia esse omnino interrupitur forma
non remanente vel aut sub alio esse
remanente sed tamen ut homo per generacionem
reiteratur idem numero quia corpus generati ho
minis non fit ex tota materia generantis
vel est corpus divisum et numero et per genus
tria et totum ho. Ad 2^m dico quod de
humanitate et qualibet forma totius
est duplex opinio quidam enim dicunt quod
idem sed verum est forma totius et



forma partis sed dicitur forma partis sed quod per
ficit materiam materia autem terminus
sed quod ex ea tota et totius speciei sequitur et sed
hanc opinionem humanitas sed rem non est
aliud quam anima rationalis et cum anima rationalis
eadem numero resurgat eadem numero erit hu
manitas et et post mortem manet
cuius non sed racione humanitatis quia ex ea
composita totum speciei non sequitur. Alia
opinio est quam videtur verior quod forma
totius non est forma partis tamen ut forma
alia preter formam partis sed est totum respe
ctive ex composicione forme et materie
comprehendens utrumque et tamen forma
totius continens dicitur composita quia g^o in re
surreccione idem numero corpus erit et eadem
numero anima rationalis erit de necessitate eadem
humanitas vero autem perderet aut si
humanitas esset quedam alia forma
superveniens forme et materie quod sunt
est 2^a aut vero non potest non potest ydempti
tatem impedire quod generatio sequitur eorum vel
tamen impedire quod numerus distinctus sunt non potest impedire
passionem cuius dicitur sunt non potest impedire
ydemptitatem humanitatis ipsa anima et passio
ydemptitate humanitatis ipsa anima et passio
ex quibus esset humanitas non sunt de essencia
humanitatis sed corpus distinctas non est de
humanitate sed constat ei quod
erit distincta humanitas et est
generacio et corrupcio resurreccio non sed idem
motus ut tamen per hoc ydemptitas humanitatis
sed anticipatur generatio per ipsam relacionem
quia relacio illa non est de essencia humanitatis
quod generatur eam eo quod humanitas non
est de illis formis que sunt composito
tanto ut patet 1^o phisicorum sed sunt forme
anticipatorum sed contra aliam composicionem
numero non est eadem numero forma domus
Ad 3^m dico quod racio illa optime concludit
contra illos qui ponunt animam sensibilem
et racionalem distinctam in homine esse et sed
hec anima sensitiva in homine non esset incor
ruptibilis sed nec in aliis animalibus

bu in homine non est eadem anima sen-
sibilis et per consequens non idem animal nec idem
homo [illegible] aut ponamus quod eadem
anima secundum substantiam in homine sit rediens et respectu
illorum tamen angustias patientur quia
anima diffinitur per sensum qui est anima sen-
sitiva secundum per formam generalem per sensi-
tivam qui est eius proprium susceptiva cognosc-
itur eius diffinitio secundum per formam
accidentalem quia maxima parte confert ad
cognoscendum quod quid est ut in primo de anima
dicitur post mortem aut manet anima
sensibilis secundum totam rediens secundum substantiam sed
potentie sensitive secundum quosdam non ma-
net quia quedam potentie cum sint acci-
dentales proprietates corporis variatur per
corruptibilem animalis totius amissione non
potuit nec tamen per eandem animalis nec dicitur pote-
ntiones [?] actum organorum nisi sit
principia agendi ut calor in igne

Ad x^m dicendum quod statua duplex potest consi-
derari vel secundum quod est substantia quedam vel secundum quod
est artificiale quoddam et primo non quia
sic est potius res naturalis non sic considerata
secundum quod est substantia quedam est eadem numero statua
in qua ex eadem materia reparatur secundum tamen
in que artificialium potius secundum quod est forma que
tamen quedam est et sic est statua de-
structa et non redit idem numero nec
statua eadem numero esse potest secundum forma
hominis scilicet anima manet post dissolutionem
corporis et ideo non est similis ratio

Ad 3^m cum sit parte licet quod oporteat
pulveres humani corporis ad e-
andem partem corporis quae cum esset dissolu-
ta erat principium revertere quod secundum philosophum
in 2^o de anima secundum se est anima totius cor-
poris ita pars eius ad partem corporis ut
visus ad pupillam secundum oportet quod post re-
surrectionem corpus reparatur et oculus
etiam ergo oportet quod partes et corporis resu-
manentur ad eadem membra cuius

eisdem partibus anime perficiebantur Praeterea
diversitas materie facit diversitatem in
numero sed si pulveres non redeant ad easdem
partes singule partes non restituentur ex
eadem materia ex qua prius constabat ergo non
erit eadem numero secundum si partes sint diverse
et totum est diversum quia partes comparantur
ad totum sicut materia ad formam ut patet 12^o physicorum
ergo non est idem numero homo quod est contra veritatem
resurrectionis Praeterea resurrectio adeo ordi-
natur quod homo operum suorum mercedem accipi-
at sed diversis operibus utitur diversis
corporis partes deserviunt ergo oportet quod in re
quelibet pars ad primum statum redeat ut pro
suo modo puniatur Contra quod artificialia
magis dependent ex sua materia quam naturalia
sed artificialibus adhuc quod idem artifi-
ciatum ex eadem materia reparetur non oportet
quod partes reducantur ad eundem situm
ergo nec in homine oportet Praeterea mutatio ac-
cidentis non facit diversitatem in numero sed
situs partium est accidens quod diver-
sitas eius in homine non facit diversitatem
in homine numero Respondeo dicendum quod in hac questione dif-
fert considerare quid fieri possit sine
corruptibilitate [?] praeiudicio et quid fiet ut con-
gruentia servetur Circa primum ergo ad pleni-
orem [?] est quod in homine possunt accipi diverse
partes dupliciter uno modo diverse partes totius
homogenei sed diverse partes carnis
vel diverse partes ossis alio modo partes diver-
sarum specierum totius etherogenei sicut os et
caro si ergo dicatur quod pars materie re-
dibit ad aliam partem speciei eiusdem hoc non
faciet nisi variationem in situ partium
situs autem partium variatus non variat
in toto homogeneis et sic in unius partis
redeat ad aliam nullum preiudicium ge-
nerabit veritati totius et ita etiam
est in exemplo quod ponit Augustinus quia si sta-
tua non redit eadem numero secundum formam
sed secundum materiam secundum quam est substantia quedam [?]
tunc statua est homogenea quod in materia non

Q° 49

s formam artificialem sicut dicitur
quod in vino pars redit ad aliam parte
alterius speciei sed de veritate habent non
solum speciem sed et proporcionem sed et verum hanc deperditas corpo
ritatis quod totam in ea addit quod erat
de veritate humane nature in bona
alia tuffecit non dicit si aliquod contra
in bona parte supplemtum tuffecit in alia
aut ablata esset deperdite partis
auferat deperditas totius si loquimur
de partibus consilibus sicut sunt capilli et un
gues de quibus loquitur aug et patet
quod tumficatio materie de parte in partem
tollit deperditate totius et qualiter
non est loquendo secundum generalia mag
phalis est quod licet partes proporcionem totum
proportionabit in virtute proprie apti ad p
tes consiles et organicas cum sic for
te non apti ad concilies sunt sicut un
gues et capilli Ad primum igitur dicendum quod obo
lla procedit de partibus organicis et non
de partibus substancialibus Ad 2m dicendum quod diuisio
partium non facit diuersitatem in mo
tus cum fiet diuersio materie
Ad 3m dicendum quod opus Christi loquendo non est
perfectio totius sed partium non debet
parti sed totius

## Eiusdem consequenter quandam

est de integritate corporum
resurgencium circa quod que
runtur vi primo utrum omnia membra cor
poris humani in Christo resurgant 2° utrum
capilli et ungues 3° utrum humores
4° utrum totum id quod fuit in homine de
veritate humane nature 7° utrum quod
id materialiter fuit etc.

Ad primum sic proceditur et primo dicitur
utrum corpus humani resurgunt
vivunt et sine frustra reparatur id quod
e ad finem finis autem cuilibet mem
bri est eius actus cum igitur nichil frustra
sit corporibus divinis et operationes membrorum

usus post resurrectionem non competunt parti
parte genitalium quod tunc neque nubent
neque nubentur ut quod non membra resur
gent Praeterea intestina quedam sunt sed non
resurgent plena eius resurgere ne possunt
quod in iudicias continent non vacua quia
nichil est vacuum in natura ergo non omnia
membra resurgent Praeterea adhuc corporis
resurget ut puniatur de corpore quod culpa
per ipsum gessit sed membrum quod fuit
amputatum quod peccata primitus et salvat
non potest in fine remunerari neque de bono
quod adhuc non cooperatum est neque de malo
quod pena membri in pena hominis redun
dabit ergo non omnia membra resurgent in
dabit Sed contra magis pertinet ad veritatem
omnia membra que capilli
humane nature alia membra quam capilli
et ungues sed ista restituentur homini in
resurrectione ut dicitur dici in corpore alia
membra Praeterea dei perfecta sunt opera sed ibi membra
corpore divino fiet ergo homo reparabit per
fectus in omnibus membris Respondeo dicendum quod sicut
dicitur 12° de anima sic se habet ad corpus
non solum in habitudine forme et finis sed
et in habitudine cause efficientis est
enim comparatio anime ad corpus sicut comparatio artis
ad artificiatum ut dicitur 12° de animalibus quod
autem explicate in artificiato ostenditur
hoc totum complicate et artificialiter in ipsa
arte continetur et similiter quod in arte
corporis apparet totum originaliter et com
plicate in anima continetur sicut
enim opus artis deficit a perfectione sui arti
ficiato si ad decet eius contra arti
ficiato nec etiam homo posset esse perfe
ctus nisi totum quod in anima complicate continetur
extrinsecus in corpore explicetur nec etiam
corpus anime ad plenum proporcionabiliter
videtur cum igitur oporteat in resurrectione corpus
hominis anime totaliter respondere quod non resur
get nisi secundum ordinem quod habet ad animam rationalem
oportet et hominem perfectum resurgere
et preter quam ad ultimam perfectionem

q° 49

9sequedam repat' opz 7 q oia
mebra q sit i corpe hois i via
repent hois Ad p^m g° dz q
mebra sunt dupl' 9sideri i co
pe 9c adiutum vel s habitudiez
i strucii ad agente magri ad
suum vel s h'itudiez instruct ad
agentem casse ei e opo tocius
corpie ad tota ctm ep m ad
pteo ut di i 2° de ana si g° melius
attribuatur s pma 9pac sine
ei no e opo s magis pfim esse
spei q' est p' mpeum respectu
Si aut atripiat s s'z 9paco
sit sine ei e opo n' tamen
sic q 9uidefiat opo sunt sit
i struct q i struct no solum
sunt ad exequedam opacionem
virtutis sed ad ostendendum virtute
ipius su oportebat q vutus poten
ciarum aie i structi corporeis
demonstret' 7 si intestina i actu
p deant ut exeant ut expsor
9medetur dei scriptura Ad 2^m
dz q intestina resurgut in
corpe sicut alia mebra 7 ple
na erit no grosis humoribus super
fluitatibus sed nobilibus humidi
tatibus Ad 3^m q actus quibus
merunt no sunt 9te loquendo ma
nus vel pedes sed totus homo
sed tepo ars no attribuit fine
s artifici ut pu° 9pu' g° q
mebru q sui priuatum e mutila
tum no sit cooperatur hoi istatu
illo i quo gladium 9pudit tamen
ipse homo mutus ut totum pre
mietur q ex toto est s deo
seruit
Ad 7^m sic pcedit' vr q vn
gwes i hoie no resurget
sed cum capilli 7 vngwes
in hoie no resurget ex superflu
itatibus cibi generant' ita vrina 7 su
dor 7 alie superfluitates vel feces
s h no resurget in corpe g' nec
capilli 7 vngwes P' iter alias
superfluitates q ex cibo 9raunt ma
xime accedit ad natura huiane
veritatem seme qd e superfluum quo
i diget sed seme no resurgit i cor
pe hois 9' multo minus capilli 7 vn
gwes resurgent P' nichil e
pfim nisi vnu q no sit pfim
aia sensibili sed capilli 7 vngwes
no sunt pfti aia sensibili q' eis no
sentimus ut di' i p° de aia g° cum
no resurgat corpus humanum nisi h
q e pfim ab aia rationali videtur
q capilli 7 vngwes no resurget
Sed 9a e q d' luc xxi capillus
de capite vro no peribit R' ca
pilli 7 vngwes sunt dati i ornam
hoi sed corpa hominum 9cipue electorum
debent resurge cu oi ornatu g° de
bent resurgere cu capillis R' dz
q sic se habet ad corpus aiatum
sic ars ad artificiatum 7 ad p'tes
sicut ars ad sua i structa buc
7 corpus aiatum organicum di' ars
aut vtitur instrumentis q'busdam
ad opis itenti execuconem 7 h in
structa sunt de pma itencione artis
videlicet alie i structis ad ipsorum
nacionem principalium i structorum 7 h
sunt de scda itencione artis sicut ars
militaris vtitur gladio ad bellum
7 vagina ad 9suacionem gladij et
ita i ptibus corpis aiati q dam or
dinatur ad opaciones aie ex ipis
sicut cor epar 7 manus 7 pes q dam
aut ad 9suacionem aliarum ptium sicut
folia sunt ad cooptura fructum
ita 7 capilli 7 vngwes sunt i hoie

Qo 19

ad custodiam aliarum partium sed etiam sunt de
2a perfectione corporis humani quia non
de prima et quod homo resurget in omni perfectione
sue nature propter hoc oportet quod capilli
et ungues resurgant in ipso
Ad primum ergo dicendum quod ille superfluitates
expellentur a natura que ad nichil sunt
humani corporis utiles unde non perti
nent ad perfectionem humani corporis secus
autem est de illis superfluitatibus quas natura
sibi retinet ad generationem capillorum et
unguium quibus indiget ad munimen membrorum
conservationem. Ad 2m dicendum quod semine
non indiget ad conservationem individui
sed capillis sed solum ad perfectionem speciei
Ad 3m dicendum quod capilli et ungues nu
triuntur et augentur et per hoc patet quod aliqua
operatione indigent participant quod non
posset esse si essent partes aliquo modo
ab anima perfecte et quia in homine non est
anima tantum sensitiva constat quod ab ana
anima tantum vegetabili constat quod ab ana
rationali perfecta sunt quamvis non usque ad
quod operationem sensus participant sicut nec ossa
de quibus constat quod resurgent et sunt
de integritate individui
Ad 3m sic proceditur videtur quod humores
in corpore non resurgant primo
quia dicitur caro et sanguis regnum
dei non possidebunt sed sanguis prin
cipalior est humorum ergo non resurget
in beatis qui regnum dei possidebunt
et multo minus in aliis. Preterea humo
res sunt ad restaurationem deper
diti si ergo post resurrectionem nullum fi
et deperditum corpus non resurget cum humo
ribus. Preterea illud quod est in ge
neratione in corpore humano non est
actu perfectum anima rationali sed humores
adhuc sunt in via generationis quia sunt

in potentia caro et os quia non di
cuntur perfecta anima rationali sed corpus
humanum non sumit ordinem ad resurrectionem
nisi secundum quod est anima rationali perfectum quare humo
res ideo non resurgent. Sed contra
est quod quidquid est de constitutione corporis huma
ni resurget cum eo sed humores sunt
huiusmodi ut patet per Augustinum ... quod corpus
constat ex membris officialibus ex con
similibus consimilia ex humoribus quare humores
resurgent in corpore. Preterea nostra
erit conformis resurrectioni Christi sed in Christo
resurrexit sanguis alias enim non
nunc adoraretur in sanguine eius
in sacramento altaris quare et in nobis re
surget sanguis et eadem ratione et alii
humores. Respondeo dicendum quod quicquid pertinet ad
integritatem humane nature in re
surgente hoc totum resurget in eo re
surgente. Unde oportet quod illa humidi
tas corporis resurget in homine que
ad integritatem humane nature per
tinet. Est autem in homine triplex hu
miditas quedam est recedens a perfectione hu
individui vel quia est in via corrup
tionis et a natura abicitur sicut uri
na sudor sanies et huiusmodi vel quia a natura
ordinatur ad conservationem speciei in
alio individuo sive per actum generative
sicut semen sive per actum nutri
tive sicut lac et nulla talium humi
ditatum resurget eo quod non est
de perfectione individui resurgentis
Secunda humiditas est que nondum
pervenit ad ultimam perfectionem
quam natura operatur in indivi
duo sed est ad illam ordinata a
natura et hoc est duplex quedam
est que habet aliquam formam
determinatam que continetur

inter ptes corporis sicut sanguis
et alii tres humores quos natura
ordinat ad membra que ex eis ge
nerantur sed tamen habent aliquas for
mas determinatas sicut et alie ptes
corporis et ideo resurget cum aliis
ptibus corporis. Quedam vero hu
miditas est in via tendendi de for
ma in formam scilicet de forma humoris
in formam membri et talis humiditas
non resurget quia ptes corporis singule
in suis formis stabiliter ut bina
in altam non transeat et ideo non resurget
illa humiditas que est in ipso actu trans
eundi de forma in formam. Secundum humi
ditas est in duplici statu accipi ra
tione quod est in principio transmutationis et vo
catur ros illa scilicet humiditas que est
in foraminibus paruarum venarum quia
in egressu transmutationis incipit
iam dealbari et vocatur cambium
in neutro autem statu resurget.
Tertium autem genus humiditatis est
quod iam peruenit ad ultimam pfectionem
quam natura intendit in corpore individui
que iam est dealbata et incorporata mem
bris et vocatur gluten et ad hoc
fit de sua membrorum resurget sicut et
membra. Ad primum ergo dicendum quod ros et
sanguis in aliis illis apostolus non accipi
untur pro substantia carnis sed pro operibus
carnis et sanguinis que sunt opera peccati vel
opera carnalis vite sed sicut dicit Augustinus
in epistola ad Consentium caro et sanguis
accipitur ibi pro corruptione que nunc
dominatur in carne et sanguine unde et
subdit in illis apostoli verbis neque corruptio
incorruptionem. Ad secundum dicendum quod sicut
menstrua superflua generationi erunt
post resurrectionem ad integritatem humane na
ture non ad operationem que nunc ex
ercebitur per membra illa ita et humo

res erunt in corpore non ad restau
rationem deperditi sed in integritatem
humane nature reparandam et ut ut
nature ostensionem. Ad tertium dicendum quod sicut
elementa sunt in via generationis respectu
corporum mixtorum quia sunt eorum materia non
tamen ita quod semper sint in transeundo in cor
pore mixto ita et sic habet humores
ad membra et propter hoc sicut elementa in partibus
universi habent formas determinatas
ratione quarum sunt de perfectione universi sicut et
corpora mixta ita et humores sunt de per
fectione corporis humani sicut et alie p
tes quamuis non pertingant ad tantam
pfectionem sicut alie ptes nec elementa habent
ita formas perfectas sicut mixta. Sicut
autem ptes universi adeo perfectionem conse
quuntur non equaliter sed secundum suum modum
unumquodque ita et humores aliquo modo pfi
ciuntur et animaduertendi non tamen eodem modo
sicut ptes perfectiores.

Ad quintum sic proceditur videtur quod non
totum quod fuit in corpore de veri
tate humane nature resur

get in ipso quia cibus conuertitur in veritatem
humane nature sed aliquando carnes bo
uis sumuntur in cibum si ergo resurget
quidquid est de veritate humane nature re
surget et caro bouis que fuit in homine.
Preterea costa Ade fuit de veritate hu
mane nature in ipso sicut et costa nostra
sicut in nobis sed costa Ade non re
surget in eo sed in Eua alias Eua non
resurget quia de costa illa formata
est ergo non resurget in homine quidquid fuit
de veritate humane nature. Preterea non
potest esse quod idem in diuersis hominibus resur
gat sed potest esse quod aliquid quod fuit
de veritate humane nature in diuersis hominibus

sed si aliquis carnibus vescatur
q(ue) i(n) semen eius transeant g(ener)o no(n) resurget
i(n) aliquo q(uod) q(uod) sit de veritate humane
nature i(n) ip(s)o / Si dicat(ur) q(uod) n(on) q(uod)
quid e(st) i(n) carne comesta e(st) de veri
tate humane nat(ur)e ita ad cor(pus) p(er)t(inet)
resurge(re) i(n) p(ri)mo v(e)l ad 12^o / Sed q(uod)
de veritate humane nature maxime
v(idetu)r e(ss)e illud q(uo)d a parentib(us) t(ra)h(it)ur
sed si ad no(n) comederet nisi carnes
humanas filiu(m) g(e)n(er)et op(or)t(et) q(uod) illud
humanas filiu(m) g(e)n(er)et op(or)t(et) q(uod) illud
q(uo)d filiu(s) de p(ar)entib(us) trahit de car
nib(us) aliorum hominum q(ue) p(a)t(er) p(ri)us co
medit q(uia) semen e(st) de sup(er)fluo ali
menti ut ph(ilosoph)us p(ro)bat i(n) l(ibr)o de an(im)alibus
g(ener)o illud q(uo)d e(st) de veritate humane n(atur)e
i(n) p(ue)ro isto fuit e(tia)m de veritate hu
mane n(atur)e i(n) alijs homi(ni)b(us) q(uo)r(um) carnes
p(ate)r comedit / Si dicatur q(uod) i(d) q(uo)d
illud q(uo)d erat de veritate humane
nat(ur)e i(n) carnib(us) hominu(m) comestoru(m)
no(n) transit i(n) semen sed illud q(uo)d erat i(n)
de veritate humane nat(ur)e no(n) comedit
Ex h(oc) ponet(ur) q(uod) aliq(ui)s uteb(a)t(ur) solu(m)
cibarijs i(n) q(ui)b(us) videt(ur) nichil esse
q(uo)d no(n) sit de veritate humane nat(ur)e
q(uia) totu(m) q(uo)d e(st) i(n) eis a p(ar)entib(us) t(ra)hit
Si g(ener)o sup(er)fluitas abi(n)gu(n)t i(n) seme(n)
op(or)t(et) q(uod) illud q(uo)d fuit de veritate huma
ne nature i(n) cibarijs q(uia) adiunge
p(er)tinent postq(uam) an(im)am r(ati)o(na)le(m) p(ar)te
perit sit (et) de veritate humane
nat(ur)e i(n) p(ue)ro q(ui) ex tali semine
g(ener)at(ur) (et) c(um) no(n) possit i(n) resurge(re)
i(n) duob(us) no(n) poterit i(n) q(uo) h(ab)et resur
gere q(uod) q(uod) fuit de veritate humane
nature i(n) ip(s)o / Sed q(uod) q(uod) fuit de
veritate humane nat(ur)e fuit p(er)fectu(m) an(te)

volu(n)t(ate)m ex h(oc) h(abe)t corpus humanu(m) ordi
nem ad an(im)am q(uod) fuit an(im)a r(ati)o(na)li ad
reparatio(n)em p(er)fectam g(ener)o q(uod) q(uod) fuit de
veritate humane nat(ur)e resurget i(n)
eo quoq(ue) / P(rae)t(erea) si corpore hominis sub
trahitur aliquid q(uo)d e(st) de veritate huma
ne nature i(n) ip(s)o no(n) est corpus ho
minis p(er)fectu(m) sed o(mn)is i(n)p(er)fect(io) hominis
totaliter i(n) resurrectione p(er)p(e)t(u)e ab
scinditur quibus p(ro)missu(m) e(st) luc(e)
xxj^o q(uod) capillus de capite v(est)ro no(n)
p(er)ibit g(ener)o q(uod) q(uod) fuit de veritate huma
ne nature resurget i(n) homine / R(espon)so
d(icendu)m q(uod) unumq(uo)dq(ue) sicut se h(abe)t ad e(ss)e
ita se habet ad veritate(m) ut d(icitu)r 12
metha(physice) quia res huma(n)a e(st) q(uod) vide
cognosci p(er) actu(m) (et) ip(s)e h(ab)et an(im)am
d(icitu)r q(uod) veritas cuiusq(ue) rei e(st) p(ro)p(ri)e
tas sui e(ss)e qua stabilitu(m) e(st) ei (et)
p(er) hoc ad d(icitu)r e(ss)e de veritate humane
nature qui p(ro)p(ri)e p(er)tinet ad e(ss)e humane
nature (et) h(oc) e(st) q(uod) p(ar)ticipat forma(m)
humane nature sed v(er)u(m) an(im)am
d(icitu)r q(uo)d h(abe)t vera(m) forma(m) an(im)e
ex q(ua) e(st) e(ss)e ip(s)iu(s) an(im)e ut g(ener)o videat(ur)
q(uod) e(st) illud q(uo)d e(st) de veritate humane
n(atur)e / D(icendu)m g(ener)o d(icendu)m s(ecundu)m e(st) e(ss)e
h(oc) e(st) triplex op(ini)o q(uo)ru(m) ei posuit
q(uod) nichil de nouo ee incipit de v(er)i
tate humane nat(ur)e sed q(uod) q(uod) ad veri
tate(m) humane nature p(er)tinet to
fuit i(n) ip(s)a i(n)stitut(io)ne humane nat(ur)e
de veritate eius (et) h(oc) p(er)se i(n) multipli
catur ut ex eo semen possit de
cidi a g(ener)ante ex quo filius g(ener)at(ur)
i(n) q(u)o ite(rum) illa p(ar)s multiplicatur
(et) ad p(er)fecta(m) q(uan)titate(m) p(er)ueniet per
augmentu(m) (et) d(e)inceps (et) ita multi
plicatum est totum genus

bu h opionem hanc quod quod ex ali
mento generatur quis videatur super
talis ut pigmis here non tamen
pertinet ad veritatem humane nature
alii autem dixerunt quod aliquid de novo
additur ad veritatem humane nature
per transmutationem alimenti in corpus
humanum considerata virtute humane
nature in se actum consumatum or
dinatur actum generationis. Si autem
virtus humane nature in individuo
consideretur actum consumatum et
perfectionem actum intentionis ut ut ordi
natur non additur ad per aliquid
per alimentum quod sit per de veritate
humane nature eius in individuum sed solum
secundario ponitur etiam quod virtus huius
nature primo et principaliter consistit in humido
radicali ex quo est prima constitutio
humani generis quod autem generatur de ali
mento in venis carne et sanguine
non est principaliter de veritate humane nature
illius in individuum secundario sed potest
esse principaliter de veritate huius nature al
terius in individuum quod corporis alius
generatur. Et ponunt esse
super primum alimenti alterius adiu
tione aliorum quod est primo de veritate
humane nature consummate ut quidam
dicunt vel sicut adiutorium eius ut
dicunt alii et hec humidum nutrimen
tale in uno fit humidum radicale
in alio. Tertia opinio est quod aliquid
de novo incipit esse principaliter de verita
te humane nature ex responsione
duorum quod non est distinctio talis in cor
pore humano ut aliquid pro materie
signata de veritate per totam vitam
remaneat sed adhuc in utero
ut hec quod pro signata accepta
quod manet secundum speciem ad id quod
est speciem in alia sed potest fluere speciem
ad id quod est materie in ipsa et hu



midum nutrimentale non distinguitur
a radicali ex parte principiis ut dicatur radi
cale quod est ex parte generantium nutrimentale
quod generatur ex cibo et magis distinguitur
quod radicale dicitur quod actum generationis
pervenit parte generationis vel in nutrimentale
videtur ex nutrimentale quod non dicitur
pervenit in adhuc tamen sed est adhuc in
via intendendi. Et hec tres opiniones
12o quodlibet questione 31 plenius ponit
tractatur. Sed ratio non ... re
petere nisi quantum ad propositum pertinet
dicendum est ergo quod secundum istas opiniones di
versimode adiungitur ... videtur
prima opinio per ... omnis
potest ponere perfectionem humane ex
parte adiunctam in individuorum et partem
ad debitam quantitatem ... in
individui aliquid ea quod ... generata
est quod ... non addit ... ad
... in
... calor naturalis si ange
... pluribus ...
... reparan
... humana in ... repar
... calor naturalis ... agat ad ...
... humidi naturalis ...
erit quod resurgat ad ... quod ex
alimento sit generatum. Et resurgat
... quod fuit de veritate huius nature
in individuo ... et ...
ad ... pervenit in ... et
... 2a autem opinio quod ponit ...
... quod generatur ex nutrimento in digesti
... in individuo et ad
... que fit per generationem
... ponere aliquid de hoc quod est
... alimenti resurget non
... totum sed solum quantum in digestione ad
perfectionem ... humane nature
in ... individuis ... ponit
hec opinio quod totum ... quod fuit in ...

seminis resurget illo homine qui ex [illegible]
spermate genitus est quia hoc est primo de veritate
humane nature in ipso de eo autem quod post
ea advenit per nutrimentum tamen resurget
in eo quantum est necessarium ad perfectam quantitatem
ymo totum quia non pertinet aliquid ad
veritatem humane nature nisi consumitur [illegible]
in digeret eo ad perfectionem quantitatis. Sed quia
hoc humidum nutrimentale fluit et reflu-
it hoc ordine reparabitur quia illud quod primo
fuit deperditum corporis hominis totum repa-
rabitur et dico quod 2° et tertio et deinceps
advenit quantum necessarium est ad perfectionem
vel integritatem quod patet duplici ratione
primo quia illud quod postea advenit in [illegible]
tamen fuit propter illud ut quod primo erat
deperditum repararet et ita non ita primo
pertinet ad veritatem humane nature sicut precedens
2° quia adveniens humidum ex-
tra ad primum humidum radicale facit quod
non ita perfecte pertinet
totum permixtum non ita perfecte pertinet
veritate speciei sicut primum pertinebat et
potest exemplum poni in proportione de
aqua permixta vino quod si vinum
vini debilitat itaque in fine primum
quodammodo redderit vini secundum aqua
quia consistit in specie vini non tamen
ita perfecte speciem vini participat sicut
prima que in vinum assumebatur ita in
quod de alimento 2° in carne convertitur
non ita perfecte attingat ad speciem carnis
sicut primum convertebatur et ideo non ita pertinet
ad veritatem humane nature nisi admixtione
Dicto ergo patet quod hec est opinio totum
illud quod est de veritate humane nature
primo non autem totum quod est de veritate
humane nature secundario. 2ª autem opinio
quantum ad aliquid dicit aliter et quantum
ad aliquid convenit cum ea. Dicit quod
quantum ad hoc quod potest totum quod est sub
forma carnis et ossis et eadem

[illegible] ad veritatem nature humane quod non
distinguit aliquid nisi secundum [illegible] per
[illegible] in homine toto tempore eius quod primo perfecte
pertinet ad veritatem humane nature primo et
ad fluxus et refluxus quod pertinet ad
veritatem humane nature solum propter quantitatem
perfectam non propter primum esse speciei. Sed 2ª opinio
dicebat secundum potest omnes partes quorum
sunt propter in [illegible] nature quantum ad
sui quod habet de esse quia sunt manent non
[illegible] quantum ad id quod sunt deinde quia sunt flu-
unt et refluunt in divideret ut et in illa
[illegible] generare bene homines secundum [illegible]
in tota multitudine animalis quia secundum singula
[illegible] multitudine per mortem alicuius
[illegible] succedentibus sed partes multa
[illegible] fluunt et refluunt tamen si for-
[illegible] equaliter manet quia ad eadem officia
et ordines substituuntur alie a quibus po-
res [illegible] sed res prima
non [illegible] dicit et [illegible] et [illegible]
[illegible] partibus refluentibus adhere-
[illegible] in eadem forma et [illegible]
omnes partes fluunt et refluunt sed in [illegible]
[illegible] manet secundum speciem manet nichilominus
[illegible] homo unus sed dicit tamen [illegible]
opinione quia potest quod partes sunt [illegible]
[illegible] non ita perfecte attingit adveniens
[illegible] speciei secundum que primo advenerit
et ideo videtur quod potest resurgere in homine
2ª opinio potest tamen secundum non pertinet
eadem ratione potest enim quod totum
illud quod ex spermate generatum est resurget
non quia alia non pertineat ad veritatem
humane nature quod hoc quod postea advenit
sed quia perfectius veritatem speciei pertinet
patet quod ordinem ponebat 2ª opinio
in [illegible] quod postea advenit [illegible]
in opinio et hec opinio concordat cum alia
[illegible] quod [illegible] quod res [illegible] non est
[illegible] illud quod est [illegible] sed [illegible]
forma [illegible] illud quod quidem

d° 49

fuit sub forma carnis bouine resur
get in hoie sub forma carnis huane
no[n] sequit[ur] q[uod] resurget ta[n]q[uam] bouis sed
ta[n]q[uam] hois alias et posset [con]cludi q[uod]
resurget limus de quo formatu[m] est
corp[us] ade cu[m] p[ri]ma op[ini]o [con]cedit hat
vam. Ad 2[u]m d[icendum] q[uod] costa illa non
fuit in adam de p[er]fe[cti]one individui sed
fuit ordinata ad multiplicat[i]o[n]em spe[cie]i ideo no[n]
resurget in adam s[ed] in eua sed [et] s[e]m[en]
no[n] resurget in generante s[ed] in genito
Ad 3[m] d[icendum] q[uod] s[ecundu]m p[ri]ma[m] op[ini]o[n]em facile est
ad hoc r[espo]nde[re] q[uia] carnes comeste in
qua[n]tu[m] sunt de v[er]itate hu[m]ane nat[ur]e in eo
qui s[unt] devitate fuit au[tem] de v[er]itate hu[m]a[n]e
nat[ur]e in eo a[n]q[uam] carnes comedit
et ita resurget i[n] p[ri]mo [et] no[n] in 2o s[ed] s[ecundu]m 2[am]
op[ini]o[n]em [et] t[er]ciam ...
in quo accessit ad p[er]fectam [com]p[re]he[n]s[i]o[ne]m
spe[cie]i v[ir]ilis et si equalit[er] in utroque
accesserit resurget in illo in quo p[ri]mo
fuit q[uia] ideo p[ri]mo h[abu]it ordine[m] ad re
surrectio[n]em ex [con]iu[n]ctione ad a[n]i[m]am
rationalem illi[us] ho[m]i[ni]s [et] no[n] si carnibus
comesti sunt aliq[ue] sup[er]fluitates que
no[n] p[er]tinet ad v[er]itate[m] hu[m]ane nature
in p[ri]mo resurge[re] potuit in 2o ut illud
q[uod] no[n] p[er]tinebat in p[ri]mo ad resurrectio[n]em
resurget ideo [et] no[n] in 2o s[ed] in uno [con]
sumetur uel ad d[icendum] eo q[uod] ex aliis cibis
sumetur q[ua]si e[st] s[e]p[aratu]r vel si nullo
carnem ... c[ib]o alio nu[m]q[uam] pastus fuisset n[isi]
carnibus hu[m]anis divina v[ir]tute aliunde
supplebit[ur] q[uan]tu[m] indiget ad p[er]f[ecti]o[n]em q[uan]
titatis sic [et] supplet illis q[ui] ante p[er]
fectam etatem decedunt u[t] ph[ilosoph]i ad p[er]
pediunt[ur] decrepitati imo sicut
p[re]dicant[ur] p[ro] hoc q[uod] p[re]ter p[er] ma[teri]am ...
fluunt [et] refluunt. Ad x[um] d[icendum] s[ecundu]m 3[am]
op[ini]o[n]em facile est solue[re] q[uia] po[tes]t q[uod] s[e]m[en]
no[n] est ex sup[er]fluo alimenti vnde car
nes comeste no[n] t[ra]nseunt in semen
ex quo puer generatur sed s[ecundu]m alias
duas op[ini]o[n]es d[icendum] est q[uod] no[n] est possi[bi]le

q[uod] totu[m] q[uod] fuit in carnibus comestis
in semen [con]u[er]tatur q[uia] post ultima[m] dep[ur]a
tione[m] cibi [con]u[er]titur ad d[iu]ersa[s] [com]ple
xi[ones] sup[er]fluitas ultima cibi illud au[tem]
q[uod] de carnibus comest[is] in semen [con]u[er]tit[ur]
p[er]tinet mag[is] ad v[er]itate[m] hu[m]ane nat[ur]e
in eo q[ui] ex semine nascitur q[uam] in illo ex cui[us]
carnibus semen e[st] generatum [et] no[n] s[ecundu]m regu
lam p[re]us datam h[oc] q[uod] in semine [con]u[er]su[m]
est resurget in eo qui ex semine nascit[ur]
residuu[m] u[er]o resurget in illo ex cui[us]
carnibus comest[is] semen e[st] generatu[m]
Ad v[m] d[icendum] q[uod] embria no[n] p[er]tine[n]t ad
resurrectio[n]em an[te] a[n]i[m]atio[n]em p[er] a[n]i[m]am ra[tiona]le[m]
in quo statu iam multu[m] advenit sup[er]
ven... ... q[uia] pueri
in utero matris nutriuntur [et] no[n] si ex eo cu[m]
brio s... [et] ex sup[er]fluo illi[us]
cibi generabitur aliq[ui]s id q[uo]d erit in s[e]m[in]e
minus resurget q[uia] ... ideo q[uia] ex semine
generatur n[isi] in illo [con]tinetur ad q[uo]d
fuisset de s[ecundu]m ... in illis ex q[uorum]
carnibus comest[is] semen generatu[m] e[st] q[ui]a
resurgeret in p[rimo] [et] no[n] in 2o residuu[m] a[utem]
carnium comestarum q[uo]d no[n] e[st] [con]u[er]su[m]
in semen [con]stat q[uod] resurget in p[rim]o u[er]u[m]
d[ic]ta p[ro]po[sitio] in p[re]se[n]te q[uod] d[ict]e est p[ri]ma
enim op[ini]o hac obiect[i]o[n]e no[n] [con]ceditur
cu[m] no[n] ponat semen e[ss]e ex sup[er]fluo
alimenti sed alie multe vacat s[ecundu]m q[uod] [con]
tra eam ut 2o li[bro] p[a]tuit d[ist]i[nctione] xxx

D[ist]i[nctio] v s[ecundu]m p[re]dicta vi[detur] q[uod] q[ui]cq[ui]d fuit na[tura]
liter in membris hois totu[m] resur
get aut[em] v[idetur] ad ra[tio]ne[m] q[ui]d p[er]ti
nere ad ra[tio]ne[m] p[er]tinere capilli q[ua]m
alia membra sed q[uod] q[ui]d fuit in capillis
totu[m] resurget [et] si no[n] in capillis sal
tem in aliis p[ar]tib[us] corporis ut in lra[?]
et ung[ui]s q[uonia]m multo fortius q[ui]cq[ui]d in aliis
membris [natur]aliter fuit totu[m] resurget
P[re]t[er]ea sicut p[ar]tes carnis s[ecundu]m sp[eci]em p[er]fi
ciuntur a[n]i[m]a ra[tiona]li ita p[ar]tes s[ecundu]m ma[teri]am

R[espo]nd[etur] costa Ade ...

sed corpus humanum habet ordinem ad animam
ex hoc quod fuit anima talis persone. Ergo non
solum partes secundum speciem sed omnes partes secundum materiam
resurgent. Praeterea sicut illa accidit
corpori totalitas ex qualibet parte accidit ei
divisio in partes; sed divisio in partes acci-
dit corpori secundum materiam cuius dispositio est quanti-
tas secundum quam dividitur. Ergo et totalitas cor-
poris attenditur secundum partes materie. Sed
si non omnes partes materie resurgent,
non totum corpus resurget, quod est inconve-
niens. Sed contra partes secundum materiam non ma-
nent in corpore sed fluunt et refluunt et
refluunt ut patet per illud quod dicitur in primo de
generatione. Si ergo omnes partes secundum materiam que non manent
in corpore sed fluunt et refluunt resur-
gent, vel erit corpus resurgentis defor-
matum vel erit immoderate quantitatis.
Praeterea quidquid est de veritate humane nature in
uno homine totum potest esse pars materie in alio
homine cuius carnibus vescitur. Si ergo omnes
partes secundum materiam resurgent in aliquo, sequitur
quod resurget in uno quod est de veritate
humane nature in alio, quod est inconve-
niens. Respondeo dicendum quod illud quod est in homine materialiter
non habet ordinem ad animam nisi per quod pertinet
ad veritatem humane nature, quia secundum hoc habet
ordinem ad animam rationalem. Illud autem
totum quod est in homine materialiter pertinet
quidem ad veritatem humane nature quantum
ad illud quod habet de specie, sed non totum con-
siderata materie totalitate, quia tota
materia que fuit in homine a principio usque ad
finem excedit quantitatem debitam
speciei, ut tertia opinio dicit, que probabilior
esse videtur. Et ideo totum quod
est in homine resurget considerata totalitate
speciei que attenditur secundum quantitatem simul et figuram,
situm et ordinem partium; non autem resurget
totum quod est in homine considerata totalitate
materie. Secunda autem opinio et prima non
utuntur hac distinctione, sed distin-
guunt inter partes quarum utraque habet

speciem. Conveniunt autem hee due opinio-
nes in hoc quod utraque dicit quod illud quod
est ex parte generantis totum resurget
etiam considerata totalitate materie.
Differunt autem in hoc quod secunda quod ex ali-
mento generatur nichil resurgere
ponit. Prima vero opinio aliquid eius re-
surgere ponit, sed non totum, ut ex dictis
patet. Ad primum ergo dicendum quod sicut est
in aliis particulis corporis, resurget
considerata totalitate speciei, non autem
considerata totalitate materie, ita
et de capillis. In aliis autem partibus
advenit aliquid ex nutrimento quod fa-
cit augmentum, et hoc computatur ut aliqua
pars considerata totalitate speciei, quia
obtinet alium locum et situm in corpore
et substat aliis partibus dimensione.
Aliquid etiam advenit quod non facit augmen-
tum sed cedit in restaurationem deperdi-
ti nutriendo, et hoc non computatur ut alia
pars considerati secundum speciem, cum non obti-
neat alium locum vel situm in corpore quam
pars que defluxit tenebat, quamvis
possit alia pars computari considerata
totalitate materie; et similiter est de capil-
lis. Augustinus autem loquitur de incisionibus
capillorum que erant partes facientes aug-
mentum, et ideo oportet quod resurgant, non
tamen quod in quantitate capillorum resti-
tuantur, ne deformitatem inducant, sed in aliis partibus
ut necesse indicabit divina providentia;
vel loquitur in casu illo quo aliquid parum de-
ficiet toti ei corpori de specie ex super-
fluitatibus capillorum reparari.
Ad secundum dicendum quod secundum etiam opinionem tertiam
sunt partes secundum speciem et secundum materiam; non
est illa distinctio quam facit philosophus in primo
de generatione ad distinguendum diversas
partes, sed ad ostendendum quod eedem
partes sunt considerate et secundum speciem

ꝑtu ad illud q subest forme et
spei gstat at q̄ in tamie no hz
ordinem adtalem volem n īcptum
est sub tali forma z ido rōe ei9 hz
ordinem adiuncm ꝫ pª zpª oppo
q put alias ce ptes gst p spem
z alias q p man dicit q aia q
uis v sꝫ ptes pficiat tn pficiat
ptes p man mediatib9 ptib9 p
spem z io no eqnalie habet ordi
ne ad iuncm ad z⁷ dm q i mata
grabilit z corrupt dimesiones
ītimatas optꝫ ītellige an recep
tionem forme sbalis et ideo dim
sio q ē p dimesioes ꝑpe pti
nent ad mām sed qntitas ꝯple
ta z determīata aduenit mate
post formā sbalem z ideo diuisio
q e uel fit p diuesioes tima
tas recipit spem ꝑpriā qm ad
vom spcipiet determīatā ptem
ꝑtim sīd ē i corpe huano

## Eiusde consilium

de qualitate resurgentium
circa qd qrunt 4ᵒʳ ṗmo utrū
resurgant oēs ī etate iuuenili
2º utrū ī eqnali statura 3º utrū
oēs ī eodē sexu 4º utrū ī uita aīali

d pᵐ sic ꝑbē q no oēs resur
gent ī eadem ē iuuenili
q de resurgētib⁹ ꝑprie utie
nichil subtrahet qd ad ꝑfcm
hoīe ꝑtieat sed etas ꝑtiet ad
ꝑfcm hoīs cu senectus sit de
uentalis etate g° senes no re
surgent ī etate iuuenili / p
etas gputat p mesuram tpe
ꝑtiti sed ī pole ē tpe ꝑtitu qd
fuit ꝑterisse g° ī pole ē oēs qui

maiori etate fuit ad etate iuue
nilem reduci / p 1ᵈ qd magis fuit
debilitate humane nature ī uno ēꝫ
maxie resurget ī eo sed qto ad
pᵒ fuit ī hoīe tanta ut magis ad
bitate humane nature ꝑtīuisse ga
ī fine ꝑ bitate spei debilitatis
opatur vuno a quoꝫ corp⁹ huani
ut pꝫ ꝑ phm ī pª de gnone g si oēs
deut ī etate resurge magis resur
gent ī etate iuuenili qm ī etate
iuuenili / sꝫ g° ē qd dr̄ ephe 4º
donec occiramus oēs ī viru ꝑfcm m
mesuram etatis plenitudis x° ꝫ xpus
resurrexit ī etate iuuenili q ē c xxx
annos īcipit ut aug⁹ dt g° talium ī eta
te resurgent / p ho ī maxie per
fcone nature resurget nata humana
ꝑfcissi statum habet ī etate iuuenili g°
ī illa etate resurget oēs / ad pᵐ dm
q ho resurget absqꝫ oi defcu hūa
ne nē q sīd de humane nām alisqꝫ
diminucoē z defcu uel p̄ defcu repa
but defcit aut huana nā dupr uno
q non dū ꝑfcom ultīm ē gsecuta
alio q iā ab ulta ꝑfcone recessit
est ꝑmomo recessit 2º deficit ī se
nectute z io ī vtroqꝫ reducet huana na
p virtutem ad statu ultie ꝑfcoīs q
ē ī iuuenili etate ad q̄ terminatur
motus acrementi z a quo īcipit mo
tus decrementi / ad pᵐ dm q ē
tas senectutis hꝫ reuerencia no ꝑ
gditom corpis qd ī defcu ē sed
ꝑ sapiam ac que tūc ee ꝑsumitur
ex tpis antiqtate vn relictis
manebit reuerencia senectutis
ꝑ reuerencia dñe sapie q ī eis
erit ꝫ no manebit senectutis de
fectus / ad z⁷ dm q non loquitur
de etate qntu ad numerum annos ꝫ qntum
ad statum qui ī corpe huano

ex eius reliquit sicut adam dicitur
in etate iuuenili formatus propter talem
corporis conditionem quod primo dicitur formati
omnibus partibus habuit et ideo non est
ad propositum. Ad 3m dicendum quod licet perfectior
dicatur esse perfectior in puero quam in iuuene
quantum ad efficaciam agendi quantum ad
complementum aliquomodo perfecta est perfectior
in iuuene quam in homine completo sed in
iuuenibus est perfectior quantum ad tamen
complementum sicut ad quod magis adiuvata
perfectionem nature pertinuit ad illam perfectionem
non reducetur quod habet in etate iuuenili non
ad illam quam habet in etate puerili
in qua habet adhuc non peruenerunt
ad ultimam digestionem.

Ad 2m sic patet quod omnes resurgent
in eiusdem statura dicitur enim
quod mensurata quantitate dimensiua non
quantitate dimensiue sed quantitatis dimensiue
variationis in omnibus reducetur ad eam
dem mensuram quod omnes in eadem quantitate
resurgent quia quantitas dimensionis in omnibus reducetur ad eadem
mensuram ut in eadem mensura omnes
resurgent. Preterea philosophus 2° de anima
dicit quod omnium natura constantium terminus
est ratio magnitudinis et augmenti
sed iste terminus non est nisi ex quantitate
forme cui debet congruere quantitas
sed forma est eadem. Ergo cum
omnes homines habeant eandem formam
specificam in omnibus debet esse in natura
eadem quantitas mensure nisi sit
error sed error nature corrigetur
in resurrectione. Ergo omnes resurgent in eadem
statura. Preterea quantitas resurgentis
non poterit esse proportionata virtuti
naturali que primo corpus formauit alias
non potuerunt determinari quantitates
propter virtutem naturalem nunc in maiori
in etate resurgent quod planum est quia
quod quantitas illa proportionetur

reparanti corpus humanum per virtutem nature
a qua reparatur sed virtus reparans omnia
corpora est eadem nunc sicut virtus diuina re
uiuens autem omnes et quibus reparans omnia
corpora scilicet habebit equaliter ad suscipi
piendum amorem potentie virtutis gratie et in
dem quantitate diuinabit in omnibus hominibus
et adam quod prius. Ergo quantitas
nature consequitur naturam terminatam
in indiuiduo secundum in resurrectione non variabitur
natura individui ergo nec quantitas nature
eius secundum quod est eadem quantitas nature
omnium hominum ergo non omnes resurgent in eadem
statura. Preterea natura humana reparabitur
per resurrectionem ad gloriam vel penam sed non
est eadem quantitas glorie vel pene in omnibus
resurgentibus ergo nec eadem quantitas nec

Respondeo dicendum quod in resurrectione non repa
labitur humana natura solum quantum ad similitudinem
speciei sed quantum ad idem in numero et ideo
in resurrectione non solum attendendum est quod
competit nature speciei sed quod competat
nature individui natura autem speciei
habet aliquam quantitatem quam nec ex
cedit nec ab ea deficit absque errore
re que tamen quantitas habet aliquam
gradus latitudinis et non est accipi
endum sicut unam mensuram determinatam
tam sed quodlibet autem individuum in speciem
humana attingit in statura aliquem
latitudinis aliquem gradum quantitatis quam
competit nature individui et ad hoc
perducit in termino augmenti si non fuit
aliquis error in operatione nature per quem sit ad
additum vel subtractum preter quantitatem
eius quidem mensura accipi secundum pro
portionem caloris extendentis et hu
midi extenuentis quod non est eiusdem
virtutis in omnibus et ideo non omnes resurgent
in eadem quantitate sed quilibet resurget in
illa quantitate in qua fuisset in termino au-

gmenti si natā non creuisset uel de
fecisset / quod aut sup est uel de
ficit i hoie resecabit uel supplebit
diua potentia — Ad p^m g° dd̄ q' ꝑ ta
pȝ ex dictis q'nom dicit oīa resurg
etate resurgere q' oibus competat
eadem quātitas duratōis ȝ q'dā
statū pfectōis est i oibȝ q' quedā
stat... i magna et i pua quātitate
— Ad 2^m dd̄ q' quātitas hō^r i diuidui
no solū uidet forme spēi sed et natē
i diuidualis uō no sic — Ad 3^m dd̄
q' qūitas resurgētis no ꝓportionabitur
uirtuti repanti quia illa no ē de
natura corpis necē i oibȝ p illū sta
tum i quo sit etate iuuēili ȝ na
turā quā p i diuiduū habebit tm
si aliquis formatiua ꝑpt aliq̄d defectū
no poterat pducere ad debitā quā
titatem q' cōpetit spēi diua uirtus
supplebit i resurrectōe defectū sicut
patet i uarus et eadē rō ē i illis
q' in modestate magnitudinis fuerūt uel
ꝑa debitū nature

Deinde si q'atur utrū q' oēs re
surgent i sexu uirili q'd di
cit he^r q' omnes occurrent i uirum
pfectū et c' g° non est dicendum in sexu
uirilis — Pro intentio oīe placuit
resurget ut dicit glo i tex. xv ȝ mu
lier ortū et natāli sublimitate uirō q'
mulieres no resurgent i sexu nali
uera sed uirili — Pro illud q^d est
occasionale ꝑpt necessitate nature
i dūtū no resurget q^t i uirie oie
error cessabit uel tolletur ȝ sex^9
muliebris ē pter i tentione nature
i dūtis ex defectu uirtutis formatiue
i semine que no pt pducere materiā
cōceptā ad formā uirilem ē dicit phūs
xvi de animalibus q' femina ē mas oc
casionatus g° sexus muliebris no
resurget — Sed ut ecc' dicit aug^9
xxij de ci. dei. et melius sapere uidetur qui
utrūq3 sexum resurrecturū esse no dubi
tatur — Pro deus reparabit i uirie q'd
i hoie fecit i pma cōdicōe ȝ ipse fe
cit mulierem de costa uiri ut pȝ gen 2°
g° ipse sexum femineū i uirie re
parabit — Resp dd̄ q' sicut consideata na
i diuidui debetur diuisa quātitas
diuisis hoiba ita considerata na i diui
dui debet diuisus sex^9 diuisis hoibus
et ei et diuisitas cōpetit pfectōi spēi
cui^9 diuersi gradus i plent ꝑp diuer
sitatem sex^9 uel quātitatis i deo sicut
resurgent hoies i diuisis statib9 ita
i diuisis sexib9 et quāuis sit differentia
sexuū deerit tamē cōfusio iuuātis
uisiōis q' aberit libido q'tatis ad
turpes actus ex q'bus cōfusio causatur
— Ad p^m g° dd̄ q^n di oēs xpo
occurrere i uirū pfectū no dr ꝑp ea
tem uirilem sed ꝑp uirtutē aīe q'e
est i oibus et uirie et mulieribus — Ad 2^m
dd̄ q' pter subdicitur uiro ꝑpt in
becillitatē nature et corporum ad robur
et cōpletionem adiutorū corpis
ȝ p i resurrectione erit diuersitas
ꝑ dispositionem sexuū sed magis ꝑ
dispositionem meritis et īo rō no ꝑ
cedit — Ad 3^m dd̄ q' quāuis femina
generatio sit pter i tentionē nature pti
cularis est tamē de intentione na
ture q' ad pfectōm huanē spēi
utrūq3 sexum requirit nec ex sexu
erit ibi aliq̄d defectus

Deinde si q'atur utrū q' resur
gent i uita aīali ut sc3
uitantur et comedere et generare
q' hō ut uita erit cōformis uite
xpi sed xpo post resurrectōm dicitur
comedisse ut pȝ lu. ult. et luc.



ubi gr^a z hoie

bunt ultas gt hoies p' iruem
convenient gt z eadem voce ge
nerabunt p distinctio sexu
um ad quidem ordinat z simi
istrumenta q desinunt uti inu
trie ordinant ad conmestioz s homo
in vita sua resurget qs utet actibz
vitus quatie z nutie p taty ho
bti sicubi z s anima z s corpus bt
s psup istsa oponere qsistit qs opt
p oco potencie aie tota ynebria sit
tpus actibz chius p' viue z idez
qs pus p ibis p' vrue cit p
stu z bta iocunditas s talis iocu
ditas ocs delectacio tendit qa
bti c stab omnibz agrecito
psticis z pstom e cui nichil de e
in qs tactu ubz quatie z num
trie sit magna delectacio ei q tales
actus admirai male pteritas in
beats erit zmultos pmaq talis q'
mutu' sponsalia corporalia habebit Et
q e eps de of xxy in viue neqz
nubet neqz nubet p quacio
ordiat ad seruicium deficiu q per
morte accit z ad multiplicatio in
huat quis z quinestio addestrari
tacione deperdit z ad augmentu
quantitatis p a statu viue anima huan
genus habebit tota omnium nutis tal
tatem adeo p fimitas ex aptz
adh' quo dificret plr z quibz
homo resurgz i debita qe ut
erit ult morti et aqua deperdi
fiet aptis hoie qs sunt ect actu
quatie z nutie utet p as
p resurget no erit nutia p p az
p ston q consistit i itegritate
p corporis q admira spectat gradus
corp q admirai spectat quadus
ho pueriie pt i statu pubtate
p actus corp valius s nutas re
surrectio e adquirum pstom
ultimi q consistit i puenire ad

fine ulti et io ille operaciones natales
q ordiant ad prima p fcon hue nate
ut campanula ut qsuandaz no erit
i viue aliq' aconices sit mitabitur i
hoie z actois nutue i elemet a
motu celi z io tessabunt i viue et
q comedere bibe dormire z generare ad
nalem bitam ptinent cu sint ad p z
p stom nale ordiata i viue talia no
erit ad p' qe Et quella quaestio q
xpt comedit no fuit necessitate qa abie
i dget huana natura p' viue s fuit
ptas ut ondet se veram naturam resup
sisse huana qm pus habuerat in
statu l' q cu dispst comedeat z bi
beat h aut no erit i viue qm qa
oibz notu e z io dr dispensatio xpt
manducasse como loquedi quo
pmiste dat dispensatio e gra pur
relaxacio q x' i tempus fuit hit quod
e qui resurgeret s no vti abis
p coru pt cunz z ttt h' io non
tt ad 2 Et q diversitas sexuu et
mebrorum varietas erit ad nate hua
ne p stom reintegranda i spe et
eis i individuo unde no sit q p sit
frustra quis male operaces de
sunt ad 3 Et q pbce operaces
no sit hoie i aptu e ho ut z pho
dr z io i eis no consistit bti huai
carpis sed corp q suauiu gloificabi
ex redundantia aione ad homo
e ho i aptu ei eat subditu ad x
Et q delectacio corporalis sed dr
pho i vij z x. ethi sit medicinales
qr adhibent hoi ad tollendum fasti
diu ut z egritudies i aptu eu homo
i dubiate delectat ut ho hucus
sit quetu qusty i sectu delectat i q
dam q sunt no sit delectabilia et
io non optet q tales delectaciones
sint de p stione beatitudis ut in

dei et sarracenorum ponunt et quidam heretici posuerunt quos vocant abhorte qui ... de doctrina philosophi non videtur tamen habere assertionem solem ei delectabilem et per se convenit sunt et non ipse sole ad beatitudinem requiruntur

## Consequenter considerandum

e de conditionibus beatorum resurgentium Et primo de corporis impassibilitate 2o de subtilitate 3a de agilitate 4o de claritate

Circa primum queruntur 4or primo utrum sancti resurgentes resurgant quo ad corpora impassibiles 2o utrum omnes impassibilitas adveniat 3o utrum illa impassibilitas sit in actu quo ad corporibus gloriosis excludat 4o utrum sint in eis omnes sensus in actu

Ad primum sic proceditur videtur quod corpora sanctorum post resurrectionem non sint impassibilia omne enim mortale est passibile sed homo post resurrectionem erit animal rationale mortale hec enim est diffinitio hominis que nunquam ab eo separabitur ergo corpus erit passibile Praeterea omne quod est in potentia ad formam alterius passibile est ab illo quia sic habet aliquid esse passivum ab alio ut dicitur in primo de generatione sed corpora sanctorum post resurrectionem erunt in potentia ad aliam formam ergo erunt passibilia Probatio minoris quecumque communicant in materia sunt in potentia ad formam alterius materia enim sub una forma non amittit potentiam ad aliam formam sed corpora sanctorum post resurrectionem communicabunt cum elementis in materia quia ex eadem materia reparabuntur ex qua nunc sunt ergo erunt in potentia ad aliam formam et erunt passibilia Praeterea contraria nata sunt agere et pati ad invicem ut dicitur in primo de generatione et physicorum sed corpora sanctorum erunt ex contrariis composita sicut et nunc sunt ergo erunt passibilia Praeterea in corpore humano resurgente sic erunt calidum et humidum sicut et nunc est sed ex pugna humidi

ad calorem generantur contrarietates et passiones in corpore ergo erunt corpora passibilia sanctorum post resurrectionem Praeterea magis repugnat perfectioni destructio actus quam defectus in potentia sed impassibilitas importat solum destructionem in potentia cum ergo in corporibus beatorum sint futuri aliqui defectus in actu sicut cicatrices vulnerum in martiribus ut in Christo fuit videtur quod nihil deperiet perfectioni eorum si ponatur habere corpora passibilia Sed contra omne passibile est corruptibile quia passio magis facta abicit a substantia sed corpora sanctorum post resurrectionem erunt incorruptibilia ut dicitur in primo ad Corinthios xv seminatur in corruptione resurget in incorruptione ergo erunt impassibilia Praeterea fortius non patitur a debiliori sed nullum corpus est fortius corporibus sanctorum de quibus dicitur in primo ad Corinthios xv seminatur in infirmitate resurget in virtute ergo erunt impassibilia Respondeo dicendum quod passio dupliciter dicitur uno modo communiter et sic recipere quodcumque dicitur pati sive illud sit conveniens recipienti et perfectivum eius sive contrarium et corruptivum et a talibus passionibus removere corpora gloriosa impassibilia non dicuntur cum ei quod est perfectionis eius sit auferendum Alio modo passio dicitur proprie quod sic diffinit Damascenus in 2o libro passio est motus preter naturam unde et immoderatus motus cordis passio eius dicitur sed moderatus dicitur eius operatio cuius ratio est quia omne quod patitur trahitur ad terminos agentis quia agens assimilat sibi patiens et ideo patiens in quantum huiusmodi trahitur extra terminos proprios in quibus erat sic ergo accipiendo passionem non erit in corporibus resurgentium sanctorum potentia vel actualitas ad passionem et ideo impassibilia dicuntur hoc autem impassibilitatis ratio a diversis diversimode assignatur quidam enim attribuunt conditioni elementorum que aliter disposita erunt in corpore quam nunc dicitur

et q elementa remanebunt ibi sedm
formam sed qualitates active et passive
ab eis auferentur. Sed hoc non
q qualitates active et passive sunt
de perfectione elementorum ubi si sic dicere
pareunt contra ea in corpore resur
gentes erunt minoris perfectionis quam
modo sunt et p in qualitates i
sit ipa acto eorum conforma et
in corpore mixta ei valde absurdu
q causa maneat et effectus tollat
et io alii dicunt q manebunt qualitates
et habebunt ipas actiones diuina uirtu
te illud firmiter ad quod ordinatur huma
ne corporis. Sed hoc et non v posse
stare q admixtarum remittat actio
et passio activarum et passivarum qualita
tum et sic per dominium huius actiua
mixta efficiunt diuise o pilacions
q oportet ponere in corpore resurgentes
q erunt in carnee et ossa et huius
tes qualitatis habebit non competebat cum co
pilato. Et per hoc s. i passibilitas
non posset poni dotes tales q per hoc po
neret aliquem dispositionem i qualia i passi
bili sed solum passiuorum passiones ab
ceptionis s. diuina uirtute q et posset
illud stare de corpore hominis i statu
huius uite. Et io alii dicunt q i
ipso corpore erit aliquod prohibens cor
pora glorificatorum passionum s. in quan
tum corporis q ponunt lucem i compositionem
corporis q ad consolationem cla
humani corporis ad consolationem clarissimi
i armoniam quandam per propter esse
debitam in arte uolis. Sed tamen
i statu huius uite per enim clari
tate corporis humani patet ad sali
tudinem aliorum elementorum sed i nunc da
bit non q ta corpore et io corporis
humani reddet i passibile ad similitudinem
corporis celestis sed hoc non pt stare
q corporis quam non habet militer



ad dispositionem corporis humani ut i 2o li
origine e. Propter i possibile est dicere q aliq
uirtus naturalis qualis est uti corporis
celestis transferat corpori humano ad propter
uitam glorie qualis e i passibilitas
corporis glorificati in i mutationem corporis
humani a corpore attribuit ubi et q
qualis celesti et tales celestes i
ae xv et philosophus in u reformasset cor
pus humanum Propter non potest non ce
lestis ita diuina i corpore humano
primum non clari remaneat ordi ex
primum non clari remaneat ordi ex
cellentibus suis principijs i passibilitas
i est et ideo alia dicit q ois pas
sio fit per excellentiam agentis super pa
tiens alie non trahet i primam par
tiens alie et non trahet immoderatas
debitos suos in passione est et q aliqui
ducentur super paciens ut i ipsum debilita
tet. Sed non forme ipse super materiam pa
tiens ut loquendo de passione q est contra
tiens ut loquendo de passione q est contra naturam
de q nunc loquimur non est in subiectione
dum corpore sine hoc q tollat dum
ipsum sup ipsum ad superiorem diuinum
alteratur corporis humani et q i co
est per plene subiectum toti se ipsa
perfecte subiectum deo et io i corpore
glorioso non petit ex aliqua mutatio
dispositionem illam qua perfecti aliquid
ita corpora illa erunt i passibilia
Ad primum quod dicitur q sic aliquis morte
poterit i differentiam hominis a philosophis qui
non crediderunt hominem totum aliquem
posse esse i mortale q non uidebant
hominem nisi sub hoc mortali statu. Vel
potest dici q sic philosophi i suis metaphysicis q dif
ferentie essentiales sunt ubi i co
gnitione nobis quasi differentiis accidentibus
essentialibus ut apparuit diu ab eis essentiales q
sunt accidentalium esse sicut mortale i dif
ferentie hominis non ponitur q quamvis mor
talitas hominis ad esse pertineat
Sed q illud quod inest est causa

passibilitat et mortalitat propter puteʒ
statu in quo positus expositus est de
ceu hois sed tunc non est causa
eius ut violentia sue super corpus
Ad 2m dicendum quod duplex est potentia liga
ta vel libera et hec non potentia est vis de
potentia activa sed et passiva forma cum
ligat potentiam materie determinando ip
sam ad unum sed quod dicatur super
eam et quia in rebus corruptibi
libus non perfecte vincit forma sup
materiam non perfecte potest ligare ipsam quin
recipiat in se aliquas passiones
dispositionem contrariam forme Sed in statu
post resurrectionem anima dominabitur super corpus
et illud divinum poterit aliquo au
ferri quia ipsa erit immutabiliter deo
subiecta quod non fuit in statu inno
centie et in corruptibilibus manet
eadem potentia ad formam aliam quam
in se quam ad alteram potentie sed erit
ligata per violentiam anime super corpus
ut nullo modo in actum passionis exire
possit Ad 3m dicendum quod qualitates
contrarie sunt instrumenta ut patet
in 2a de anima quod calor ignis in corpore
humano regulatur in actum nutrimenti
putative etc qui tamen agens ...
est proprium et non est de se in instru
menta anime procedit alia similiter instru
... dispositionem principat agentis et ideo
in corporibus sanctorum per inherentiam anime
ut passio potest procedere qualita
tibus elementalibus quod fit in dispositione anime
contrariam corrumpat corpus Ad 7m
dicendum quod secundum Aug. in epistola ad dioscorum
quod divina potentia ... in ista visibili
et contractabili natura corporum
quibusdam qualitatibus auferre que
volunt qualitates ... sed
aliquas formas calidorum ab

stulit virtutem comburendi quantum ad
aliquos quia corpora puerorum illesa servata
sunt sed remansit quantum ad aliquos quia
ignis ille ligna comburebat ita au
ferret ab his passibilitatem et
dimittet naturam ... quod
fieret dotis est Ad 5m dicendum quod cicatri
ces vulnerum non erunt ibi ut ...
in ... aliquem defectum sed in
quantum sunt signa constantissime virtutis
quam passi sunt pro iustitia et fide in
corporibus et ipsis et aliis gaudium crescat
Aug. 22 de civitate dei nescio
quo ... in amore martirum
... ut bellis illorum in corpore cor
poribus videre vulnera ... que pro
nomine ... et fortasse vide
bimus non enim deformitas in eis sed
dignitas quedam ... in corpore ...
... pulchritudo fulge
bit ... martiribus am
putata et ablata sunt membra ... ipsa
... in illa resurrectione mortuorum quibus dein
... capilli de capite ... non peribunt

Ad 2m sic proceditur videtur quod impassibili
tas in omnibus erit equalis quia
in textu glo. quod equaliter
... habent quod pati non possunt quod hunt
... impassibilitatis quia impassibilitas
est equalis in omnibus Praeterea negationes non
recipiunt magis et minus sed impassibi
litas est quedam negatio vel privatio
passibilitatis ergo non potest esse maior in uno
quam in alio Praeterea magis album dicitur quod
est minus permixtum ... sed ... corpori
sanctorum admiscebitur aliquid de passibilitate
ergo omnia erunt equaliter impassibilia
Sed contra ... prius ... propor
tionabitur sed ... quedam fuerit maior
... sed ... impassibilitas sit quedam
... videtur quod in quibusdam
sit maior quam in aliis Praeterea in

passibilitas dicitur dote claritatis sed illa non est equaliter omnibus ut patet in corpore xv quare vere impassibilitas

Ad 2m dicendum quod impassibilitas potest dupliciter considerari vel secundum quod sunt sancti tam in patria si sic considerentur quod solam negacionem vel privacionem importat non suscipit magis et minus sed erit equaliter in omnibus beatis. Sicut etiam consideratur secundum patriam tamen sicut est in uno debetur secundum patriam tamen sicut est in uno maior quam in alio causa est quia eius est maior quam in alio causa est quia eius est dominium anime super corpus quod abe[illegible] dominium causatur. Ex hoc quod firmius deo immobili[ter] unde in illo qui firmius fruitur est maior impassibilitas

Ad 3m dicendum quod glo[ria] illa loquitur de impassibilitate secundum se et non secundum quod est negacionem

Ad 4m dicendum quod quamvis negaciones et privaciones secundum se non recipiunt ut remittantur tamen remittuntur et intenduntur ex causis suis sicut dicitur locus esse magis tenebrosus qui habet plura et maiora obstacula lucis

Ad 5m dicendum quod aliqua non solum intendunt processu a causa secundum et per accessum ad terminum sicut lux intendit et quia impassibilitas est maior in uno quam in alio causis in nullo aliquid passibilitatis remanet

Ad 3m sic procedo videtur quod impassibilitas sanctorum a corporibus excludat glorias quia sicut dicit philosophus 12a decima sentencie est quedam passio corpora autem gloriosa erunt impassibilia quare non sentient in actu

Preterea immutacio naturalis precedit immutacionem animalem sicut ce naturale precedit ce intencionale sed corpora gloriosa racione impassibilitatis non immutabuntur immutacione naturali quare nec



immutacione animali que requiritur ad sentiendum. Preterea quandocumque fit sensus in actu cum nova recepcione fit novum iudicium sed ibi non fiet novum iudicium quia non erunt ibi cogitaciones volubiles quare non fiet sensus in actu. Preterea quando actus est in actu unius potencie remittitur actus alterius potencie sed anima summe erit intenta in actum intellectus quo deum contemplabitur quare non erit in aliquo in actu sentiendi. Sed contra est quod dicitur Apocalipsis 1o videbit eum omnis oculus quare erit ibi sensus in actu. Preterea secundum philosophum in 1o de anima animatum ab inanimato distinguitur sensu et motu sed ibi erit in actu motus quia tanquam scintille in arundineto discurrent sapientie 1o quare sensus in actu. Preterea est ponere aliquem actum sensus esse in corporibus sanctorum quia aliter omnes ponunt actu corporalis vita sanctorum potius videretur assimilari magis sompno quam vigilie quod non competit illi perfectioni quia in sompno corpus sensibile non est in ultimo actu vite propter quod sompnus dicitur vite in actu vite primo ethicorum sed in sentiendi diversi opinantur quidam dicunt quod corpora gloriosa sunt impassibilia propter hoc non receptibilia peregrinarum impressionum et multo minus quam corpora celestia quia non erit ibi sensus in actu per recepcionem aliquarum specierum a sensibilibus sed magis extramittendo. Sed hec non potest esse quia in resurreccione manebit eadem in homine et aliis speciebus cuius hominis autem est natura sensus ut sit potencia passiva ut 12o de anima probat philosophus unde si in resurreccione sentirent extramittendo non recipiendo non esset sensus in eis nisi potencia passiva sed activa et non esset eiusdem speciei cum sensu qui nunc est sed esset aliqua potencia cuius sensus sit eiusdem nunc

sit forma, ita po passiva numquam
sit activa. Et io alii dicunt quod sensus
per susceptionem non quidem ab extrio
nibus sensibilibus sed per efflucionem ab ex
trionibus visibilibus, ut sicud intus
in sensitivo sensus accipiunt absque
ribus, ita eciam esse in sensorio accipiet
a speciebus sed iste modus recep
tionis non facit vere sentire quia
omnis passiva per suas species rerum de
terminatur aliquid actum speciale et
po in sensu habitus ordinem ad illud
cuius dicitur bene tamen ipsum actum in sensu
extiori sit res extra extra actum et
non intencionis extra in passivo esset
res si organum sentiendi non inme
atur accidentibus extra sed congregate
ut apprehendibilibus alias non esset
sentire bene non dicimus quod sentiencia
aliquando tempore in quibus intencionem
imaginacionis auditur sit hiis defluxus species
ab organa sensitiva et sentiat
sed quod esse quod sentiat et io dicendum
cum aliis quod sensus corporibus gloriosorum fit
per susceptionem accidentibus quod sit extra actum
Sed sciendum quod organa sentiendi immu
tantur accidentibus quod sunt extra actum
duplex videlicet immutacione naturali quando scilicet or
ganum disponitur eadem qualitate na
turali qua disponitur res extra actum agens
in ipsum sicut manus fit calida ex tactu
rei calide et odorifera ex tactu rei
odorifere. Alio immutacione spirituali
quando recipit qualitatem sensibilem in in
tencio per esse spirituale in species sive
intencio qualitatis et non materialitatis
sicut ipsa pupilla recipit speciem albe
dinis et tamen ipsa efficitur alba. Prima
ergo receptio non causat sensum per se loquendo
quia sensus est receptivus specierum sine ma
teria, in parte esse materiale quod ex
trahat ex actum ut dicitur in 2o de anima



et tamen receptio non immutat naturam reci
pientis quod recipit secundum materialem qualitates
per esse suum materiale. Cum ista receptio
non erit in corporibus gloriosis quod per se quam
per se facit sensum in actu et non immutat
naturam recipientis. Ad primum quod dicitur quod
naturam patet ex dictis quod ex hac passione
que est in actu sentiendi quo est
ad quam receptionem sp[irituale]m non transmutans
corpus extra naturalem suam qualitatem
sed spiritualiter perficit bene impassibili
tas gloriosorum corporum hanc passionem
non excludit. Ad 2m dicendum quod de
passivo recipit actionem agentis per suum
modum sicut igitur aliquid sit quod natu
sit immutari alteracione naturali et spirituali
immutacione immutacio naturalis precedit
immutacionem spiritualem sicut de esse naturale
precedit esse intencionale sicut autem natu
sit immutari spiritualiter tamen non oportet
quod immutet naturaliter sed de aere quod
non est receptivus coloris per esse natura
lem sed solum per esse spirituale et io sensus
modo immutatur sicut ex corpora
in terra immutantur per qualitates
sensibiles solum naturaliter et non spiritualiter
incorruptibilibus autem gloriosis non potest esse
aliqua immutacio naturalis et ideo
ibi erit immutacio tamen sensus quia non
erit motus partium intellectus dolor
sed in eo quod habet ad quod plus sentiunt
quam nunc et non erunt ibi cognitu
cionem dolorabiles in tactu de cogi
tacionibus intellectus prout tamen non est ad
propositum. Ad 3m dicendum quod quamvis cum
ore et vocalis accompaniat aer de
terminata ipsum tamen non impedit
ut nunc habet occupacionem cuius extra
aliud sed mediare dum tamen aliquid
versum non nimis potest considerare de
arte de coloribus vrinarum secundum magistrum

Sz qr de apphendit aptie in raro omy q abcis agent ut qquistet io corrupaco corp eta sensibilia fitnedaret qeuq alia qreplan da i mello ipediat diuas qtem placomu c cq nel dd q io bua po i pediutur i actu pio qu alia uehemet opat qr bna po dese no sufficit ad tam diu sa opo neny n ei subueniat p id q cat alys potestas ut incubit iplures aspu mite et qr i sns erut oes potcie p scisse bna poterit itense opari ita q cphi actu ipedimentu pstabit actoi alt potenci sed ix fuit

Secundo ist pro ei q no pt ibi omes ss i actu tactus ei e pmus iter alios ss ut d i li de aia sed corpa glosa care bunt actu ss u tactus qr ss tac tus i actu p i mutacoie corpis aialis ab aliq contrari corpe p ducitur i aliq qualitati acti uap ut passiuap qpl e tactu dist tiuus qlie but i mutatu esse no potit g no est ibi ois ss actu

P ss gust deficit qtm n nie mistie sed p mie h acts no est ergo sensus ess ibi gu stus P p mey nichil ar rupetur qr tota catula beta ceu quadam mixtu icomp tionis odorat i actu pio ee no pt nisi i aliq comp oe fra qr odor no sentit sz aliq fuali euapoacoe q i quada euapotacoe resolucoe consistit g ss odorat non est ibi i pio actu P au dit deficit disciplie ut d in

li de ss h p mie i bns no est necia aliqua disciplia p sensibilia qr diua sapia replebunt corpus de visione g no erit ibi auditus

P visio fit h q i pupilla reci pitur spes rei ise h h no potit esse post mem i btis g no est ibi visio i actu q ty e omy ss nu nobilior q pbo incedie illud qr e nobilior receptu no e receptus spei... uisibil ... speculu directe poitu sb radio ... reputat spem corpis oppositi sed pupilla sed ... corp erit claritate dotata g no recipiet ... aliq spes coloati corpis P ... h ... pertinoe oe q ... sub angulo uidet ... possit certa pte anguly uidet ... nichil dere uidetur si g oculus qp ... uidebit sub angulo opt q ... cudeat ad arcumocri q modo bi ... valde absurdu ... q ss ... actu no erit i corpibus glo ... ss ... e po qmtta actu no ... qmcta sed uatia e p stor ... no qmcta ... uatia e p stor ... est i btis maxie p stone huana est i btis ... g erit ibi oes ss i pio actu P ... habet ad eras po sen ... q corp ... p ... sed ... q ut ... pmtant ... uatura ... g ... oe ss p mabut i btis ... pmcut i mali ... dilatios ... lucem ... ... ss ... sistit ... q ... e ... opio qdam ei dicit q i corpibus glo ... erut oes poe ss ... non ... erut tantu ... duo ... tactus ... est ... ss ... defectu ... robiecti ... erut ... ... erut ... humane ... ad ... sapiaz ... no ... h ... e ...

in istis sensibus est intermedium aer q(ui)
et e medium in auditu et odoratu sed
patet secundum p(hilosophum) 12 de anima q(uod) et gustus
h(abe)t medium coniunctum sicut et tactus cum
gustus sit tactus quidam ut in eodem
li(bro) dicit(ur) odor vero est ibi quia e(st) obiectum
odoratus cum vera tantum quod odor
fumus [illegible] erunt corpora stelle lucis
et localis est ipsa [illegible]
[illegible] compositione [illegible]
corporis quod corda et lingue non desinent
laudare deum [illegible] per glosam
[illegible] 19° [illegible]
[illegible] et [illegible] alios dicit quod est
odoratus et auditus erunt ibi [illegible] sed
gustus non erit ibi ita quod immutet
ab aliquo [illegible] sicut patet ut patet
ex dictis nisi forte dicatur quod erit
ibi gustus in actu per immutationem lingue
ab aliqua humiditate adiuncta
Ad quartum dicendum quod qualitates quo tac-
tus percipit sunt ille ex quibus constituitur
status corporis [illegible] qualitates [illegible]
[illegible] statum [illegible]
[illegible] immutationem naturalem
spiritualem [illegible] tactus non tactus [illegible]
[illegible] alios sensus qui habent
[illegible] immutationem [illegible]
[illegible] immutatio naturalis [illegible]
[illegible] quod percipitur spiritua-
li immutatione nisi [illegible] et ideo
in corporibus gloriosis [illegible] passibili-
tate excludit [illegible] immutationem
est immutatio [illegible] tangibilibus
spiritualibus [illegible] sicut in corpore Ade fuit quod
nec ignis nec [illegible] potuisset Ad
[illegible] dicendum quod gustus [illegible] quod est sensus [illegible]
[illegible] non est tactus [illegible] quod est
[illegible] saporis sicut esse potest sed
[illegible] primo dictum Ad 7 dicendum quod
quidam posuerunt quod odor nichil
aliud est quam [illegible] evapo(ratio)

sed hec positio non potest esse vera quia patet
ex hoc quod odor in vulturibus immutat
ex odore propter [illegible] corporis
remotissimis ut dicit [illegible] quod evo-
poratio aliqua pertingeret ad [illegible]
tam remota loca etiam si totum resol-
veretur in vaporem et precipue cum sen-
sibilia in equali distantia ad [illegible]
[illegible] immutent [illegible] odor immutat
medium [illegible] et [illegible] spiri-
tuali immutatione [illegible] aliqua evaporatio
pertingere ad organum [illegible] quod aliqua
evaporatio requiratur [illegible] est medium
odor e in corporibus humiditate [illegible]
[illegible] resolutio [illegible] quod per-
ciatur sed in corporibus gloriosis erit
odor ipsa [illegible] perfectione [illegible]
[illegible] immutatione spiri-
tuali immutatione sed odor [illegible]
[illegible] facit et [illegible] odoratus [illegible]
[illegible] humiditate [illegible]
[illegible] excellencias odorum [illegible]
in nobis [illegible] minimas [illegible]
humiditates sed excellencias odorum
[illegible] dicendum quod ipsa est lucis
[illegible] quidam autem dicunt et
solam immutationem spiritualem organum au-
ditus immutabit [illegible] ut dicit [illegible]
[illegible] quam [illegible] sed
[illegible] perfectionem sensus [illegible] non
[illegible] formalem [illegible] potest [illegible]
e 12 [illegible] Ad 10 dicendum quod in corpore
[illegible] non impedit [illegible] spiritual-
em speciei coloris [illegible]
in terra [illegible] sed quia [illegible]
[illegible] aer potest esse medium in
[illegible] et magis illuminatus tam
[illegible] aliquis [illegible] videre nisi
sit defectus ex debilitate visus
vel aut in speculo [illegible] opposito

radio solis no appareat spes cor
poris oppositi no e ita hic q1 i pcedit
nubeat ad ad corpus obscurum
ut plumbum vitro coniungitur
i speculo hac et obscuritate radius
solis repellit vn no pt apparere
spes aliq i speculo claritas ante
corporis gloriosi no infert diapha
nitatem a pupilla q gla no tollit
naturam vn magnitudo claritatis
pupilla magis faciet ad acumen
visus q ad eius defectum / ad 7m dd
visus q q tantu p e perfectior tanto exim
ep quantu ppis e pfectior tanto eximi
nori i innitacione sta pt obiectum sun
prope, quanto aut sublimior angulo
visus i visibili innitentur tanto im
visus i visibili inutetur tanto inferior i inuitatur e ideo cum pauper fer
uor magis a remotis aliquid videre pt
quam visus debilior q quanto a remoto
tiori videtur sublimior angulo
vn q visus corporis glosi erit pfectissimus
expressissima i innitacione potit vide
vn sub angulo valde minori vide po
terit quam modo possit et per hoc iac
tis magis a remotis

## Eiusdem questio

E de subtilitate corpm
gloros. Primo vtrum subtilitas
sit ppetas corporis glorios. 2o vtrum
racione huius subtilitatis possit ee i eo
dem loco cu alio. 3o vtrum p mira
culum duo corpora possent sit ee in
eode loco. 4o vtrum duo corpora
gloriosa possit simul ee i eodem loco.
5o vtrum corpus gloriosum necessario re
quirat equalem sibi locum. 6o vtrum
corpus gloriosum sit i palpabile

Ad primum sic pcede vr q subti
litas no sit ppetas cor
poris glori. / ppetas ei glie
excedit ppetatem nature sicut
glie claritas claritatem solis

q e in aspia i natura. Sed igo subtilitas
e ppetas corporis glosi videtur q cor
pus gloriosum sit subtilius spiritu
ventus q e subtile i natura naturalem
vento q aere subtilius q e hesp
angl i constantinopolitana urbe ab
natura ut ipenetrat i ix homines
Propterea claritas et frigiditas sunt
quedam qualitates simplicium corporum
secundum elementorum ita et subtilitas sed
calor et alie qualitates elementorum no in
tendentur i corporibus glosis magis q
nunc quinimo magis ad medium reducent
ergo nec subtilitas i eis erit ma
ior quam nunc sit. Preterea i cor
poribus ex paucitate materie vn corpa
q habent minus de ea sub eisdem dime
sionibus dicuntur magis subtilia ut ignis
aere et aerem aqua et aqua terra sed
tantum de ea erit i corporibus glosis q nunc
est nec dimensiones erunt maiores
ergo no erunt magis subtilia q nunc sunt
Sed contra est quod dicitur i corpore semi
natur corpus animale surget corpus spiritua
le i spui simile sed subtilitas spiritus
excedit omnem subtilitatem corporis
ergo corpora glosa erunt subtilissima. Preterea
corpora quanto sunt subtiliora tanto no
biliora sed corpora glosa sunt nobilissima
ergo erunt subtilissima. / Resp dicendum q nomen
subtilitatis a virtute e assumptum dicitur
penetrandi vn dicitur i 2o de gnone q
subtile e repletivum partibus q autem
corpus sit penetrativum contingit ex duobus
primo ex exiguitate quantitatis precipue
secundum profunditatem et latitudinem quantum
ad profunditatem vn longitudo
penetrationis sit i profundum vn longitudo
ad penetrationem no obstat 2o ex pau
citate materie vn rara subtilia di
cuntur. Et quia i corporibus rarius
forma praevalet materie magis
ideo translatum e nomen subtilitatis

ad illa corpora que optice subsistunt for-
me et percipiuntur absque complexione
nos sicut dicimus subtilitatem nature
esse in sole et luna et aliis huiusmodi. Secundo
autem huiusmodi potest dici subtile quod perfectis-
sime completur in esse virtute sue
speciei et sic res in corpore complete
carent tamen nomine subtilitatis
ad eas transfertur non secundum rationem
sue speciei sed ratione sue virtutis. Dicitur
enim subtile dicitur penetrativum quod pertingit
usque ad intima rei. Tertio et dicitur aliquis
intellectus subtilis quia pertingit ad com-
prehendendum ea que sunt in propria proprietates
naturales rei latentes. Et similiter aliquis
dicitur visu subtilior quia aliquid minimum
potest visu percipere, et similiter est de aliis sen-
sibus. Et hiis quatuor modis subtilitatem
corporibus gloriosis attribuerunt quidam
heretici ut Augustinus narrat. Attri-
buerunt eis subtilitatem primo modo quo
spirituales sive subtiles dicuntur dicentes
quod in resurrectione corpus vertetur in spiritum et ratione
huius corpora resurgentium apostolus spiritualia
nominat in Cor. xv. Sed hoc non potest stare
primo quia corpus in spiritum verti non potest cum non
sint communicantes in materia ut Boecius dicit in
libro de duabus naturis. Secundo quia si hoc esset
post corpus in spiritum conversum non resurget
homo qui ex anima et corpore naturaliter constat. Tertio quia
si apostolus sic intelligeret nominaret corpora
spiritualia pari ratione nominaret corpora
animalia quia in animam sint conversa quod patet
esse falsum. Unde quidam heretici dixe-
runt quod corpus in resurrectione remanebit sed ha-
bebit subtilitatem secundo modo ratione rarefactio-
nis quia corpora humana in resurrectione erunt aere
vel vento similia ut Gregorius narrat
in xxiiii libro moralium. Sed hoc non potest stare quia
corpus domini in resurrectione palpabile fuit dicente
Luca ultimo spiritus carnem et ossa non
habet sicut me videtis habere, quod
precipue subtile videndum est



Preterea corpus humanum cum carnibus et ossibus
resurget sicut corpus domini ut dicitur Luce ultimo
spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis
habere et Iob xix in carne mea videbo deum
salvatorem meum. Natura autem carnis
et ossium hanc raritatem non patitur. Et ideo
non est assignatus corporibus gloriosis alius
modus subtilitatis ut dicantur subtilia propter
completissimam corporis perfectionem. Sed hanc
completionem quidam eis attribuunt ratione
quinte essentie que in eis tunc maxime
dominabitur. Quod non potest esse primo quia nichil
de quinta essentia potest venire in compositionem
corporis ut in primo libro ostensum est. Secundo quia dato
quod veniret in compositionem corporis humani non
posset intelligi quod dominaret magis tunc
quam nunc nisi per naturam elementorum nisi tantum
quod essent in corporibus humanis plus de quan-
titate de natura celesti. Et corpora
humana non essent eiusdem quantitatis nisi
forte minueretur natura elementorum in homine
quod repugnat integritati resurgentium
vel ita quod natura elementorum induet proprietates
nature celestis ex eius dominio in corpore
et naturaliter esset ex proprietate celi
gloriose esset valde absurdum. Et ideo
alii dicunt quod dicta completio ex qua corpora
humana subtilia dicuntur est ex dominio anime
glorificate que est forma corporis super
ipsum ratione cuius corpus gloriosum spirituale dicitur
quasi omnino spiritui subiectum. Prima autem subiectio
ex qua corpus anime subicitur est ad
participandum esse specificum prout subi-
citur sibi ut materia forme, et deinde
subicitur ei ad alia opera anime prout anima
est motor. Et ideo prima ratio spiritualitatis
in corpore est ex subtilitate et deinde ex a-
gilitate et aliis proprietatibus corporis
gloriosi. Et propter hoc apostolus in spiritualitate tetigit
dotem subtilitatis ut magister exponit
et Gregorius dicit xiiii moralium quod corpus gloriosum

dr subtile p(er) effectu(m) spualis pote-
ne(n)t et phs patz p(er) solo adoba
Ad 2m p(atet) p(re)te. Ur(um) q(uod) vo(lum)e h(ab)et
subtilitas (con)petat corpi q(uo)d
pt simul i eode(m) loco cu(m) alio non
glo(rio)so q(uo)d ut dr phil iiiio de (phisi)c(o) auditu
q(uod) corpus hu(m)ilitate (con)figuratur
corpori claritatis sue s(ed) corpus (Christi)
potuit ee simul cu(m) alio corpore i eo(dem)
loco q(uo)d p(atet) q(ui)a p(ost) resurre(cti)o(n)em i(n)trauit
ad discipulos ianuis clausis ut
dr jo xx g(ratia) ergo corpa gl(ori)osa vi(rtut)e
subtilitatis potuit ee cu(m) aliis
corporibus no(n) gl(ori)osis i eode(m) loco. P(raeterea)
corpa gl(ori)osa erunt nobiliora aliis
aliis corporibus s(ed) q(uo)d ra(tio)ne sue
nobilitatis possunt ee simul cu(m) aliis corporibus
ut radii solares q(ui) radiis forte
nobilis (con)ueniunt corporibus gl(ori)osis. P(raeterea) corpus
celeste no(n) pt diuidi q(uo)d ut dr (com)munis (con)p(ositi)o
ad p(ro)batum speras sicut dr Lo(m)ba(rdus) q(uod) celi
solidi sunt (et) solidissimi simul sunt
sic ergo corpus glo(rio)sum no(n) simul pt esse
cu(m) alio corpore i eo(dem) loco vo(lum)e subtilitatis
nisi ad celum e(m)pireum ascendere
potuit q(uo)d (con)veniens. P(raeterea) corpus
(com)ptum simul ee cu(m) alio corpore pt
eo cu(m) abstractio i p(er)se i motu suo
vel (et) t(ame)n s(ed) h(oc) no(n) pt (con)petere
corporibus glo(rio)sis ergo possunt ee simul i eodem
loco cu(m) aliis corporibus. S(ed) (con)tra
puncta ad punctu(m) ita linea ad lin(eam)
neam (et) sup(er)ficies ad sup(er)ficiem
(et) corpus ad corpus. S(ed) duo puncta
possunt ee simul ut patet de duabus lineis
lineae se tangunt (et) sic de duabus lineis
(con)tactu duas sup(er)ficies (et) duo
sup(er)ficies (con)tactu duo(rum) corp(or)um
q(uae) exigua sunt q(uan)to ultra sit simul
ut p(ate)t in p(hysica) ph(ilosoph)o g(ratia) no(n) e(st) q(uod) natu(ra)
corporis q(uod) posset ee cu(m) alio cor-

pore i eodem loco. Sed q(uo)d nobilit(as)
natura corporis p(er)ficitur t(ame)n corpor(is)
glo(rio)sa p(er)ficientur q(ui)a corpus glo(rio)sum ex
sue nobilitatis p(ro)prietate habet q(uo)d posset
ee cu(m) alio corpore i eode(m) loco.
Sed (con)tra e(st) q(uo)d docet dr i l(ibr)o d(e)
t(ri)ni(tate) i uno dicam Benedictus enim
deum facit nam tres hoies nos
gnde nostri (sed) sed sua actus dis
tant nam s(ed) al(ter)o aut(em) ab alio
(con)tra a s(e)p(ar)amus ex locis continue du(m)
que cu(m) figure ullo possumus
g(ratia) si ponant duo corpa ee in
eodem loco erit u(n)u(m) corpus duo
P(raeterea) ea corpora glo(rio)sa m(at)ia
eade(m) (con)tinuitate habebunt cu(m)
eadem q(uo)d sp(irit)us angelici sed sp(iritu)s
loco q(uo)d sp(iritu)s angelici sicut no(n) posset
angeli ut q(ui)dam dicunt no(n) posset
(con)p(re)hendi nisi essent i diu(er)s(is)
loc(is) et p(ro)pter hoc p(ro)uenit q(uo)d i(n) l(oc)o
c eos esse i loco (et) ap(ud) multos mundi
e(tiam) no(n) potuerunt g(ratia) multomag(is)
debent dicere q(uo)d duo corpa gl(ori)a
in quo no(n) possunt ee i eo(dem) loco.
Resp(ondeo) d(icendum) q(uo)d ita pt dici q(uo)d corpus
gl(ori)osum r(ati)o(n)e sue subtilitatis
habeat q(uo)d possit ee cu(m) alio cor-
pore i eodem loco nisi p(er) subtilitate(m)
auferetur q(uo)d p(ro)hibeatur q(uo)d pt
ee simul cu(m) alio corpore i eode(m)
loco. Dicunt aute(m) q(ui)dam q(uo)d p(ro)-
hibetur adhuc i statu isto vo(lum)e
corpulentie quam habet q(uo)d
replet locum que q(ui)dam corpu-
lencia abeat per subtilitatis
dotem tollitur. Sed hoc no(n)
potest stare p(ro)pter p(ri)mo quia
corpulentia quam dr subtilitas
aufert est ille defectus p(er)fecte
puta aliqua (con)ditio materie

non parte substantie sue forme
tantum ei quod ad integritatem corporis
pertinet cum corpore resurget tam ex
parte forme quam ex parte materie quod
aliquod corpus sit repletivum loci
hoc licet per id quod est de integritate non
eius tamen ex aquo de facto [illegible] tamen
ei plenum opponatur vacuus illud
solum non replet locum quod positum in loco
nichilominus manet vacuus locus va-
cuum autem diffinit iiiio phisicorum quod est
locus non plenus sensibili corpore
dicitur autem aliquod corpus esse sensibile
ex materia et forma naturalibus actibus
quod omnia ad integritatem materie pertinent con-
sunt ei quod corpus gloriosum erit sensibile
etiam tactum ut patet in corpore domini Luc. ult.
nec ei deerit materia aut forma aut natu-
rales actiones scilicet calidum et frigidum et huiusmodi
unde patet quod corpus gloriosum non obstante
dote subtilitatis replebit locum
insana autem est dicere quod locus ubi
erit corpus gloriosum esset vacuus. Sa-
[illegible] non licet quod [illegible]
corporis in pertinere eodem loco est plus
quam replere locum. Si enim ponatur di-
mensiones esse separatas sine materia
ille dimensiones non replent locum
sed quidam ponentes dixerunt esse locum
in quo sunt huiusmodi dimensiones sine aliquo
sensibili corpore et tamen iste dimen-
siones prohibent ne sint simul cum
alio corpore in eodem loco ut patet per
philosophum in iiiio phisicorum et iiio metaphysice. Ubi
licet per inconveniens quod corpus mathematicum
quod nichil est aliud quam dimensiones
separate sit simul cum alio corpore naturali
sensibili. Unde dato quod subti-
litas gloriosi corporis auferat ab
eo hoc quod est replere locum non tamen
sequitur quod propter hoc possit esse cum alio

corpore in eodem loco quia remoto eo
quod est minus non removetur propter hoc
quod in plus est. Dicendum quod illud quod
impedit corpus unum ne sit cum alio
corpore simul in eodem loco nullo modo poterit
ab eo removeri per dotem subtilitatis
nichil enim potest prohibere corpus aliquod
ne sit simul situatum cum alio corpore
in eodem loco nisi hoc quod in eo requirit
diversum situm. Nichil enim est in
[illegible] vel deputatur nisi quod causa
diversitatis huius autem distinctionis situs
non requirit aliqua corporis qualitas quia
corpori non debetur situs ratione sue qualitatis
unde remoto a corpore sensibili quod
sit calidum et frigidum aut grave aut leve
nichilominus remanet in eo necessitas pre-
dicte distinctionis ut patet per philosophum in
iiiio phisicorum et etiam est per se planum. Sed
et materia non potest inducere necessitatem
predicte distinctionis quia materie non
advenit situs nisi mediante quantitate
dimensiva. Similiter et neque forma
Sed et neque forma si tamen licet
si eam situm habere. Relinquitur ergo quod
necessitas distinctionis duorum corporum in
situ causetur a natura quantitatis
dimensive cui per se convenit situs cadit
enim in diffinitione eius quia quantitas dimen-
siva est quantitas habens situm. Et inde
est quod remotis omnibus aliis que sunt
in re distinctionis necessitas invenitur
in sola quantitate dimensiva. Si enim
accipiatur linea separata oportet
quod sint due linee vel due partes
unius linee que sint distantes in situ
alias linea addita linee non
efficeret maius quod est contra quem
in geometria et philosophum est [illegible]

z corpib⁹ matheatic⁹ z q̄ matie
debetur p̄ter i q̄bi subsistat dimen
sioni ex ī de p̄ta natie adiuaz
situatam diriuat̄ Ad 8ᵐ sᵈ no ē
poīe ee duas lineas ut duas
ptes lineas in sⁱ sint distīttes
stam ista i poīe ē ee duas mate
ut duas ptes matie n̄ sit disttio
ster z q̄ disttio matie ē prius
distttois i dimdiōis i dē q̄ h̄re
dicit i lā⁹ de ciui q̄ duob⁹ corpib⁹
locū singlā uō posse⁹ no h̄at
saltem ad m⁹ l̄acitute distttō
i dimdioī aggregat subtilitas
at a corpe glos dimēsioē non
aufert h̄ā ista sibi aufert potētā
naturalem situs distttois ab alio
corpe Ad io corp⁹ glosū no h̄a
bebit roe sue subtilit̄ q̄ possit
ee in alio corpe h̄ potit sit cū
alio corpe ee ex opone d̄uta di
uine sed z corp⁹ petri no h̄uit
ex alia spēciale i deta q̄ ad vitaz
eig sinaretur i sium h̄ ht̄ fiebat
v̄tute ficdi dimiutr̄ ad edifi
catōē sidei sta fieret itē diua
ut corp⁹ glosum possit cū alio
corpe sīl ee ad p̄fectōm gl̄e
Ad p̄m ḡo dd̄ q̄ possit sīl esse
cū alio corpe i eodē loco corp⁹
x̄ no h̄uit h̄ ex dote sbtilitat̄
h̄ h̄t st̄m ē v̄tute diua p⁹ re
surrectōz sᵈ i natiuitate h̄m
q̄ d̄ i dm̄ dē illud corp⁹ dm̄ in
exiuit ad dispeᵒᵉ sanui b clausi
q̄d ad simaucs actōs p̄natiui
tatē p̄ma clauso exiit v̄tute
v̄gīs h̄m non optz q̄ roē sue
sbtilitat̄ h̄t ḡat corp⁹ il⁹ glosi
Ad 2ᵐ dd̄ q̄ h̄ure no ē corp⁹
ut i p̄ma pte dcm̄ ē h̄m dcto
pcedit ex falso Ad 3ᵐ dd̄ q̄

corp⁹ glosū insibit sp̄era celoz
sn̄ eoz dimēsioē non ex vi
subtilitat̄ sᵈ cp̄ina v̄tute
q̄ eis adiuitr̄ oib⁹ subueiet
Ad 4ᵐ dd̄ q̄ eōt̄ z q̄ eis dē ad
nutum adeēt i oib⁹ q̄ volunt
resqᵘ ne possit i illud at itat
celat Ad 5ᵐ dd̄ q̄ sᵈ dr̄ 8ᵃ phir
pūcti no quēit ee locū h̄ūs dicitr̄
ee i loco h̄t non ē n̄ paties q̄
corp⁹ cui⁹ ē h̄m ē i loco sᵈ at toto
loco i iuq̄ toti corpi ista h̄m lo
locū i iuq̄ toti corpi ita h̄ui⁹ lo
ei subet h̄ius corpis ontigit at
duoz locoz ee h̄m t̄m sᵈ ex
duas lineas l̄auitr̄ ad h̄im pūcti
iūdo q̄ p̄ius duo possit ee m
si i dui sloc h̄āne duob⁹ h̄ius
duoz corpiū subet id h̄ui⁹ duoz
locoz z h̄ t̄ differūt ultra a cor
poz sīc ostegeū ee sīul
Ad 37 sic pced̄ tr̄ q̄ nec est
p̄miaculum h̄ possit q̄ duo
corpa sint i eodem loco non eīpt
q̄ p̄miaculū q̄ sint sint duo et
h̄m h̄t cū eet fere q̄ztrora ee
sīul sed si ponatur duo corpa
ee sīul sīc illa duo corpa esse
h̄m q̄ no ē poīe h̄t p̄miaculum
sᵉ p̄o media dicit duo cor
pora i eodē loco q̄ze h̄m dicatr̄
a z aliud b aut ḡo dimēsio
nes erūt eadem cū dimēsioib⁹
loci aut alie si alie ḡo erunt
alīq dimēsioēs sepate q̄ no pt
poni q̄ dimēsioēs q sīt i te ter
minos loci no sint i aliq⁰ sbō n̄
sint corpe locato h̄ aut sunt
eedem ḡo eadē roe dimēsioēs
b erūt eedem cū dimēsioib⁹
loci sed q̄cūq̄ uni z idē sīt ead

sibi invicem pt eadem g° dimen-
sione. a. et b. sunt eedem ergo duo-
rum corporum non potest esse eadem dimen-
sione sed ut eadem albedo q^a a
et b. sit unum corpus et erunt duo g°
sunt simul unum et duo. Praeterea quod
ait de separatione non potest ad miraculose
fieri quia contra gratia geometrie deper-
dit dicto in illud quod sunt ut con-
clusiones geometrie que a[illegible] con-
cepcionibus infallibiliter deducuntur sicut
quod triangulus non habet tres angulos
equales duobus rectis. Sunt ut ad pt
est in lynea contra diffinitionem lynee
quod separare diffinitionem a diffinito est
ponere duo contraria esse simul.
Sed duo corpora esse in eodem loco est
contra conclusiones geometrie et diffi-
nitionem lynee g° non potest fieri per mi-
raculum. Praeterea contra conclusio est
geometrie quod duo circuli non se tan-
gunt nisi in puncto sed si duo corpora
circula essent in eodem loco duo circuli
designati in eis se tangerent secundum to-
tum [illegible] et contra diffinitionem lynee
quod inter duo puncta sunt plus quam
una lynea recta quod fieret si duo
corpora essent in eodem loco quia in istis
corporibus puncta signata in duabus superficiebus
loci essent due lynee recte duorum
corporum locatorum. Praeterea hoc videtur posse
fieri per miraculum quod corpus inclusum in
alio corpore non sit in loco quia sic haberet
locum continentem et non proprium quod non potest
esse. Sed hoc sequitur si duo corpora
essent in eodem loco g° non potest fieri
per miraculum. Praeterea contra quia si duo
corpora in eodem loco quorum unum secundum
dimensionem sit maius alio corpus
minus esset inclusum in corpore maiori
et locus corporis maioris esset locus eius

sed locum autem proprium non haberet
quia esset aliqua superficies corporis actu
signata que contineat ipsum quod est
de racione loci proprii non habebit locum proprium.
Praeterea locus proportionabilis videtur locato
sed numquam potest fieri per miraculum
quod idem corpus sit in duobus locis nisi
per aliquam condicionem secundum dicunt in sa-
cramento altaris g° nec potest fieri per mi-
raculum quod duo corpora sint simul in eodem
loco. Sed contra est illa virgo Maria
miraculose peperit. Sed in illo partu
oportuit duo corpora esse simul in eodem
loco quia corpus pueri exiens clau-
stra pudoris non fregit g° hoc potest mi-
raculose fieri quod duo corpora sint
in eodem loco. Praeterea hoc idem potest ostendi
de Christo quod intravit ad discipulos intra-
vit januis clausis Jo. xx°. Ideo
dico quod secundum theologos patet per hoc ne-
cesse est duo corpora in duobus locis esse
quia diversitas materie requirit distinc-
cionem situs et racio videtur quia quamquam
omnia que sunt distinguuntur
nunc duo corpora in unum distinctum
esse distinctum utrumque esse utrumque
per esse unum distinctum ut patet in
[illegible] non potest g° esse quod duo
corpora maneant duo et tamen sint
nisi utrumque contineatur esse distinctum
corpus habebat. Sed quod utrumque dat
esse in dimensione et dimensio ab ea
causa distinctum esse dependet.
Hoc autem distinctum esse dependet
a principiis essentialibus vel secundum accidens
proximis secundum quod accidentia
et quia causa prima potest conservare
rem in esse absque causis secundis
ut patet per primam propositionem libri de
causis et hoc miraculose fieri
fieri potest ut deinde sit sine.

Co/82

sbo ut isacro attarit ꝛ sl'r dina a
tute si pt ea pla q corpi rma
neat esse distītū ab alio corpe
qui ei⁹ in no sit distīta istun
ab alti⁹ corpis ut ꝛ materiose
si pt q duo corpa sint i eodem
loco Ad pᵐ gᵒ dd q ro illa e
zophisticā q pcedit ex suppoe
falsa uel petit pⁱᵒ pcedit at
ratio illa at si it dimes super
ficies opposite loci aliq cet ali
ficies quā dimesio ipa loci tu optet
q buiret dimesio corpis locati
q dimesiones sūt ei seqret q dime
siones duoꝝ corpum locatoꝝ esset
una dimesio si ꝛ ro bnu fiat tu
una dimesio si ꝛ ro bnu fiat tu
dimesioe loci hec aut suppoes
falsa est q ꝑ hoc qꝛ corp⁹ acq
reret aliqm i mutatoꝫ si i de
mesionib⁹ loci ad locatu no em
pt ee q alīq duo fiant di nouo
unū n alteꝛ corruptioꝫ ista ul
aut ut sic rei uitas h̄ loco nō
debentur alie dimensiones q
dimesiones locati. ꝑ q vo inch
plicat sed petit pⁱᵒ qꝛ ꝑ h' mich
e ad dari q dimesioes locati
sint eedem cu dimesionib⁹ loci
n q dimesioes locati grient ita
dimēs loci ꝛ ꝑ coꝛ mesurim
distant bnu loci sᵈ distaret
ppᵉ dimesionib⁹ si ee h'rent
ꝛ dimesioes corpis duoꝝ ee
dimesioes bni⁹ loci nichil est
ad qm duo corpa e i eod loco
qd e pncipale ppositu Ad 2ᵐ
dd q posita q duo corpa sīt sīt
i eode loco ꝑ miraclm no sīt ad
ueꝫ q qncmq̄ oppoꝫ ueꝫ
q diffione lynee ueꝫ q ge
nea aquas geometre sit dm
est ꝑntas dimēsiua cu' tot

ab ꝯdib⁹ alys acutib⁹ qꝛ h̄ spealem
rōm i dimēsionatōe ꝛ distīctōe s.
ꝑm sbic si g° bna lynea pt i bel
ꝑ dimisa ab alia ut q e i ratio
h q dimisa ab alia ut q e i rao
sbo q cosiderato no e u de linea na
turali uel q distat istu ab alia
q cosideratio e de linea mathematica
q i telli'ᵗ pter mam si gᵉ ratione
aturi no pt ee distīctio lyneam
nisi ꝑ situ diuisa ꝛ sl'r n' pncti
n' supficieꝫ n' ipsaꝝ dimesionu
ꝛ geometra no pt pone q bna ly
nea addatur alij tamq distīcta ali
ca nisi sit diuisa istu ab ea ꝑ sup
posita distīctione sbi ꝑ distīcte sint
ꝛ sic miraclo i telligent diuise
linee q no distant situ ꝑ distīncte
sbi ꝛ sl'r diuisa pncta ꝛ due ly
nee designate i duob⁹ corpib⁹ que
sīt i eode loco erunt adiuis pncti
ad diuisa pncta duo corpia⁹ pncti
i loco ꝑ ipso corpe locato q lynea
no dr trahi n' a pncto q e bni⁹ eo
ꝛ sl'r ꝛ duo circuli designati i duob⁹
corpib⁹ spericꝫ existib⁹ i eode loco
q sint duo ꝑ distīnctione situs alis
no possent se tangere ꝑ totu sed
sīt duo ꝯdistīcte sbdꝫ ꝛ ppe
hec se totalit tangentes ad hūc ma
nent duo sicud ꝛ circuli signatis
i corpe locato specia tangit ꝑ ⁊
totum aliu circulu signatu i cor
pore locatate Ad 3ᵐ dd q
dē posset facere aliqd corpus
no ee i loco ꝛ tamē illa posito ne
sta no sequitur q aliqd corp⁹ non
sit i loco qꝛ corp⁹ maius e locus
corpis minoꝛ ro e illius supficiei
qd designat ex ꝯtactu minoꝛ
corpis maioris Ad 4ᵐ dd q
licet corp⁹ ee sint localia i du

obus loci non pt si' pma acciden
tm̃p9 eis x no e i altari localiter
9 me miraculose posset fi q duo
corpa sint i eod loco qr ee i plu
rib9 loci pt repugnat i diuiduo
roe eiq qd e ens i diuisu i se et di
uisu ei q ee distictu i sm sed
ee cu alio corpe i eod loco repug
nat ei qr adhuc q e ee diuisum
ab alio roe aut diui9 pstrit in
diuisione ut pz i x° meth° Ad ii
mpo ab alys e de quib9 adion
dum9 bn q idem corp9 sit localit
sint i duob loci includit 9dicc sed
q homo careat roe sed duo corpa
ee i eode loco no includit 9dictom
ut ex dcis pz zio no e sile

Ad x^m sic pce bi q corp9 glosu
possit ee cu alio glosa i
eodem loco Quia ubi e maior
subtilitas ibi e mio resistencia
Si g° glosu corp9 mi9 resistit cor
pori glos et ita si corp9 glosu po
terit esse cu corpe no gloso i eo
loco racta fortis cu corpe gloso
Ps si corp9 glosu e subtili9 no glo
rioso ita bnm glosu eit subtili9
alio Si g° corp9 glosu potit ee
sil cu no glos et corp9 glosu magis
subtile potit ee cu gloso mi9 sub
tili Ps corp9 celi e subtile et eit
tur glosificatum sed corp9 alicui9
sci potit ee sil cu corpe celi q po
sit potit ee sil cu corpe celi qr po
terunt celitum descendere et ascen
dere p suo libitu volutatis g° du
o corpa subtilia et glosa poterit
ee sil Sed q corpa glosa erunt
spualia l' spirituali9 q° ad aliq
sm sed duo spc no pnt ee sil
i eodem loco q'uis spc et corp9
pnt ee i eodem loco ut i pmo



lib° dem e q° ul duo corpa glosa po
terunt ee i eodem loco Ps duor
corporum bnm alt alio penetret sed
penetri ab alio corpe e ignobilit
q ois a corpib9 glosis aberit g° non
poterunt ee sil duo corpa glosa
Ps pst° dcm q corp9 glosum ratoe
sue spectat no h3 q possit esse
cu alio corpe i eode loco gloso
Ad uer ut sit sim cu corpe no
gloso diuina at ubi tete si poss
ut duo corpa ee sit sil uel duo
no glosa si glosu et no glosu sed
tn no 9ueit q corp9 glosu sit sil
cu alio corpe glos ini qr i eis
pualebit debit9 ordo q distictas
requirit tum qr bnm corp9 glo
riosum no se opponit alti et sic
nunqm duo corpa glosa erunt
sim Ad pm° g° dcm q ratio illa
pcedit ac si corpi glos i esset
roe sue subtilitatis q posset
ee sil i eodem loco cu alio cor
pore qd fals est ut sic dcm Ad
2m Ad 3m dcm q corp9 celi et
alia corpa equoce dnr glosa
i qtm pticipabunt aliq gle et
non q eis queniant dotes cor
porum glosicator

Ad v sic pce q vi ex pria
subtilitate remoueatur
a corpe glosificato natis corru
i equali loco corpa ei glosa
erunt q forma corpi x ut pat
phil iii° sed corp9 x no coarctatu
bar ucitate ut sit i loco eq'le
sim q9 ente totu sub puis dt
magnis dimesioib9 hostie cum
sitate q° h° tn eit i corpib9 glo

Co 8ᵃ

nos ꝑ phe ꝓbat i x° phi⁹ q
si duo corpa sint i eodem loco
seqret q maxi⁹ corpm obtineat
mim locum qr diuse ptes eo⁹
poterint ee i eadem pte loci
nam et dict licz duo corpa
ul quotcuq sit i eode loco s
corp⁹ glosum e sunt i eodem
loco cu alio corpe ut dr glt g
pt ee i quouis pua loco ꝑ si
corp⁹ vie siu colore videt ita
q mesuratur loco vie sue qtit
sed corp⁹ glosi ita subiectu erit
spui q potit vidi et non videri
et spue abscondi no gloso q̄ suo
libitu volutatis ut i xpo paruit
qm ita qtitas subiciatur mitu
spt q potit ee i magno et puo
loco et hre puam ut magnā qti
tatem ad libitu Sed ꝯ e qu
phus posit i x° phi⁹ q oe q est
i loco e i loco equali sibi s corp⁹
glosum erit i loco q° erit i loco e
quali sibi ꝑ' eadem sit di
mesioes loci et locati ut ꝓbat
i x° phi⁹ q° si locus eet maior
locato esset idem maius et mi⁹
seipso qd e i ꝯuenie ꝑ'o dr q cor
pus no ꝯpatur ad locu ꝯ di
mesionibus ꝓprys s qo corp⁹ locatu
tangebatur ex ꝯ tactu corporee
locantis licz q corp⁹ aliqd sit in
minori loco qm sit sua qtitas
h' no pt ee nisi phr q qtitas
corpis ipa efficitur aliquo mi
nor seipso qd no pt itelligi nisi
simplr duo° ex variacoe qtitatis
loca cum maiore ut si ma q p° sub
est magne qtitatis postea sub
sit pue et h' qdam posuit in
corpibus glosis dicentes q qtitas

corpis sibi est aduentiua ita q cum
volunt sint hre magnam qtitate
et cu volunt puam Sed h' non
pt ee q' nullo mo qui fit s aliqd
i subiecto ut pt ee sine passioe abi
cutte ꝯ assistia i ista corporibus in
corruptibilibus s celestibus e solus motus
localis qui no e s aliqd i subiecto
ut patet q mutacio qtitatis etia
manifeste repugnaret i passibilitati corporis
glosi et i corruptibilitati Et s seqret
q corp⁹ glosum quq eet rarius et
quq spissius et tu nichil diuidi pos
quq spissi⁹ abeo dum pua quq eade m
sit sub puis dimesionibus et quq
sub magnis et ita rarefiet et densa
retur quod non pt esse Alio° sic
itelligitur q qtitas corpis glosi
efficiatur minor seipsa p subtilitatem
suam ita s. q ptes corpis glosi se
i tercut se i vicem et redeunt ad
qtitatem puam et h' qdem posue
runt dicentes q vie sue subtilitatis
corp⁹ glosum habebit q possit ee
sit cu alio corpe no gloso i eodem
loco Et sic pt vna ps ee i tra
aliam i tm q totu corp⁹ glosi
potit i trare s minimum porum
vnius corpis et ponunt q corp⁹
xpi exiuit de vtero virginali et in
trauit ianuis clausis ad discipulos
Sed h' non pt esse tum q cor
pus glosum no habebit q sit cu
alio corpe vi vie subtilitatis
tum quia et si habet ut eet cu
alio corpe no tamen cu corpore
gloso ut nulli dicut tum q re
pugnaret vie dispositioni humani
corporis q requirit determinatu situm
et distanciam ptium Vnde neco
p miraculu hoc nunq fiet Et
ideo dr q corp⁹ sic erit i loco s
equali Ad pm q° dr q corp⁹

xpi i sacro altaris no e localiter
ut dau e / ad 2m dd q pho phi
pcedit ptedit ex hoc qclusia pe
cadem roe subtilitet aliam sed
talis subtilitas corpis glosi i in
mem no pt ee ut dau e ideo
ro no sz / ad 3m dd q corpus vide
ex hic q agit i visum q aut agat
i visu vel no agat nichil variat
i ipo corpe z ido no e i genesi pos
sit qn vult videri sed ee i loco
no e actio aliqua pcedes ab eo
roe sue qtitatis sed videri rone
sui coloris z ido no e sile

Q. vij sit pcedit vi q corpus
glosum roe sue subtilitatis
sit i palpabile gg9 ei dt i omi ide
tatia pascale corrupi note e q9
palpatur sz corpus glosi et i cor
ruptile q9 et i palpabile / p ee
qd palpatur resistit palpanti sz
qd pt simul ee cu aliquo no re
sistit ei / cu g9 corpus glosi possit
ee simul cu alio corpe non eit pal
pabile / p ome corpus palpabile
est tangibile sed ome tangibile
corpus sz qualitates tagibiles ex
cendentes qtitates tangibiles no
sit i excessu sed reducte i maxi
mam equalitate i corpibus glosis
ei q no sunt palpabilia / Sed q
ex dns cu corpe gloso resurrexit
z tamen corpus palpabile hnit ut
pz jo xx · palpate z videte q spc
carnem z ossa no habet g9 z corpa
glosa erunt palpabilia / Rdeo dd
q ome corpus palpabile e tangile
sed non qtitatur ee ei corpus qd
sz qualitates qbus nati e im
mutari sensus tactus ut aer z igis

z huius sunt corpa tangibilia sz pal
pabile vlterius addit q resistit
tangenti vnde aer qui nuqm
resistit tangenti pcuus sed e facile
hme divisionis tangibile qde est
sz no palpabilis dit g9 palz q
palpabile dt aliquod corpus ex duob
p ex qualitatibus tangibilibus z
ex hic q resistit tangenti ut no
pfunatur z ex qualitates tangi
biles sunt calidu frigidu z hi9
q no i veniunt i corpibus gravibus nisi
z levibus que habent qtrietate ad
i nicem z p hoc sunt corruptibilia ideo
corpa celestia que sunt p naturam
i corruptibilia sunt visibilia qde visu
sz no tangibilia z p z no palpa
bilia z hi eqtr dt gg9 q corrupi
note e ome qd palpatur corpus
g9 glosum hz tm sua qtitates q
sz nate i mutade tactu sz eu qa
sz corpus e totu subiectu spui i ptate
cuius est ut p eas i mutet tactu
sit z p nature qpetit ut re
sistat cuilibet alti corpi tuisse
uti sta q no possit ee cu co
simul i eodem loco sz miraculose
hi9 pt divina virtute qtige admitti
ipius q sit cu alio corpe i eod loco
z sic non resistit ei tangenti vnde
z sic non sunt palpabile e corpus
sz non sunt glosum sed expiritu supernali hi9
ei qpetit ut cu vult no palpet
a corpe no gloso et io gg9 dit
q dns palpandu carne pbuit
qn clausis januis i trivit ut
pste ondet p9 mue ee z veitate
nature z altitute glie / ad pm
g9 dd q i corruptibilitas glosi

corporis non e contrario naturam conveniens
sed quod omne quod palpabile est
corrumpi ut ex dictis patet et ideo
ratio non sequitur Ad 2m dicendum quod
non aliquo modo possit fieri quod corpus
gloriosum sit in eodem loco cum alio corpore
tamen gloriosum habet in potestate sua
resistere cuilibet tangenti cum
voluerit et sic palpari potest Ad 3m dicendum
quod qualitates tangibiles in corporibus
gloriosis non erunt reducte ad modum rei
sed equaliter distantes ab extremis
contrariis sed ad medium proportionis sed
quod complexio competit complexioni humane in suis
qualitatibus partibus in recte tactus corporum
est delectabilissimus quia post hoc delectatur
in mente et spiritus respectu

Circa consequens
est de agilitate beatorum cor-
porum resurgentium circa quod
queruntur tria Primo utrum corpora gloriosa
sint futura agilia 2o utrum move-
buntur 3o utrum movebuntur in instanti
Circa primum sic proceditur videtur quod corpora gloriosa
non sint futura agilia Id
enim quod de se est agile ad motum non
indiget aliquo deferente sed corpora
gloriosa deferuntur post mortem in nubibus
obviam Christo in aerem ab angelis ut dicit
glossa in Thes 4o ergo corpora gloriosa non
erunt agilia Preterea ulterius corpus quod
movetur cum labore et pena potest dici
agile sed corpora gloriosa hec non move-
buntur cum motor corporis scilicet anima mo-
veat ipsum contra naturam alio movetur
scilicet ad aliam partem ergo non erunt agi-
lia Preterea inter cetera conveniens nobilis
quia est nobilior corporibus quae movet
sed non assignatur corporibus gloriosis
aliqua proprietas que pertineat eas
ad sensum eorum gradum debet esse



attribui agilitas per quam pertineant
ad motum Preterea natura dat diversis
in substantia dispositionibus diversis sed diversitate
dotes diversas corporum unde non eidem
dispositioni dat in specie aliud tarditatem et ve-
locitatem et ideo non est ordinari dispositioni
quam natura cum ergo corpus gloriosum habeat
membra eius dem dispositionis in signa et
quantitate sed non videtur quod habeat
aliam agilitatem quam modo habet Contra
quod est quod dicitur 1 Cor 15 Seminatur in
infirmitate resurget in virtute glossa
mobile et vivum sed mobilitas non
potest dici nisi agilitate ad motum ergo cor-
pora gloriosa erunt agilia Preterea tardi-
tas maxime videtur spiritualitati repugnare
sed corpora gloriosa maxime erunt spiri-
tualia ut dicitur 1 Cor 15 ergo erunt
agilia Respondeo dicendum quod corpus gloriosum erit
omnino subiectum anime glorificate non
solum ut nichil in eo sit quod resistat
voluntati spiritus quia sic fuit et in corpore
Ade sed etiam ut in eo aliqua perfectio effluat
eius ab anima glorificata in corpus
per quam habile reddetur ad predictam sub-
iectionem que quidem perfectio dos glorifi-
cati corporis dicitur anima autem coniungitur corpori
non solum ut forma sed etiam ut motor
et utroque modo oportet quod corpus gloriosum anime
glorificate sit summe subiectum unde
sicut per dotem subtilitatis subicitur ei to-
taliter in quantum est forma corporis
dans esse specificum ita per dotem agi-
litatis subicitur ei in quantum est motor
ut scilicet expeditum et habile ad obediendum
spiritui in omnibus motibus et actionibus anime
quidam tamen causam agilitatis attribuunt
quinte essentie que tunc in corporibus gloriosis
dominabitur sed de hoc frequenter dictum est
quod non videtur conveniens ut inclinatum est ut
attribuatur anime a qua gloria in

corpus emanat. Ad primum quod dicitur quod
corpora gloriosa dicuntur fieri simi
lia angelis et inmobilia non
quod eis indigeant sed ad veniencius
designandum que corporibus gloriosis et
in angelis et omnibus creaturis deficitur.
Ad 2m dicendum quod quanto virtus anime mo
ventis dominatur magis super corpus
tanto minor est labor in motu quando
et sic quod natura corporis vincit illi magis
mota est fortior illis quod habet
exterius corpus magis abilitatum
ad obediendum spiritui moventi minus
laborant in motu. Et quod post resur
rectionem anima perfecte dominabitur corpori
tunc propter perfectionem que est virtutis tunc
agilitatis corporis gloriosi conveniencia
ita glorie aliunde in ipsum non erit ad
labor in motu sanctorum. Ad 3m dicendum potest
dici corpora sanctorum agilia. Ad 3m dicendum
quod per dotem agilitatis corpus gloriosum
redditur abile non solum ad motum
sed etiam ad omnes alias actiones
exequendas. Ad 4m dicendum quod sicut natura
dat celestioribus animalibus in firmamento
diversas disposiciones in figura et quantitate
ita deus dabit corporibus sanctorum aliam
disposicionem quam nunc habent non quidem
in figura et quantitate sed in proprietate
que est que dicitur agilitas.

Quarto queritur utrum sancti agi
litate sua unquam utentur
ita quod moveantur. Et quod non quia per philosophum motus
est actus imperfecti sed in illis corporibus
nulla erit imperfectio quod videtur ab motu.
Preterea omnis motus est propter indigenciam
quia omne quod movetur propter aliquid
alicuius finis. Sed corpora gloriosa
non habent aliquam indigenciam quia
ut Augustinus dicit ibi erit quidquid volet
quod non movebuntur. Preterea per philosophum de

celo et mundo quod participat divinam
bonitatem sine motu nobilius participat
illam quam quod participat illam cum
motu sed corpus gloriosum nobilius par
ticipat divinam bonitatem quam aliud
corpus cum quedam alia corpora omnino
sine motu remaneant sicut corpora ce
lestia. Videtur quod multo fortius corpora
humana. Preterea Augustinus dicit quod omnia sta
bilita in deo stabiliet corpus quod ut
sunt ... in deo stabilita quod nullo
alio movetur quod nunc in corpore erit ad
motum ab anima. Preterea quanto corpus est no
bilius tanto debetur ei locus nobilior
sed corpus Christi quod est nobilissimum locum
eminenciorem inter cetera loca ut
patet Hebreos 7 excelsior celis factus
gloria loco et dignitate. Et similiter quodlibet
unumquodque corpus gloriosum habebit certum
locum sibi convenientem secundum men
suram sue dignitatis sed locus est de per
fectionibus ad gloriam. Dicit quod post mortem
gloria sanctorum nunquam variabitur. Non
in premio neque in meritis. Et quod erunt nec
sunt in medio. Videtur quod corpus eorum nunquam
de loco sibi determinato recedet
et nunquam movebuntur. Sed contra est
quod dicit Ysaias xl. Current et non laborabunt
volabunt et non deficient. Et sapientie 3o
tamquam scintille in arundineto discur
rent quod erit ab motu corporum glorio
sorum. Respondeo dicendum quod corpora gloriosa
aliquando moventur et ponere quod ipsum
corpus Christi motum est in ascensione
et similiter corpora sanctorum que de terra re
surgent ad celum empireum
ascendent. Sed et postquam
celos ascenderint possibile est quod
aliquando moveantur pro sue libi
ni voluntatis ut illud quod habent

i virtute actu excedente divinaz sa
pientiam que de bilem ondant
et ut visu eius perficiatur pulchri
de bilitas dum fuerit i celis et sapia
omnes vehemebit. Sed ei non
pt ee nisi plurium qui magis
i elongatione possunt sentire corpa
gloriosa quam non gloriosa ut tm prima
gloriosa quam non glosa ut tm p'ma
tum aliq depcet eorum beatitudin
q consistit i dispoe dei q beati sunt
tum habebunt sic et de angelis
et sanctis qui i e cum erunt conungat unit
tatem. Ad primum gu dicendum q localis
motus non variat aliq eorum q sunt
i natura i eadem vel sed e illud
qd e eorum rem sicut locum sed i quod
movens motu locali est perfectum qui
ad gradum rem ut dr i x° phi qui
habeat i perfectionem ut loci qui dicitur e in
uno loco e i potentia ad alium locum gra no
pt ee actu i pluribus locis simul hoc
ei pfectus deus e. Sed aut defectus non
repugnat perfectioni gloriae ut defectus qui
creatura est de nichilo et non mane
bunt defectus huius i corporibus glosis
Ad 2m dicendum q ad dr i digere aliq
sunt et quod sunt quodam i diget
de illo sine quo no pt consumari
i eo ut i sua perfectione et motus in
corporibus glosis non erit per aliquam
i digentiam q adest oia sufficiat
eis sua digitas beatitudo sed per q
i diget ab illo sed q no pt aliq
i tentio sine hoc ut non ita bene
vel tali modo et motus erit in
beatis propter i digentiam tam eum
potentiam manifestare videntur
motum i scripis ex primeto re
monentur hoc ei i digera
eo nichil prohibet i corporibus
glosis ee. Ad 3m dicendum q vacuo illa

aro 83

precedit si corpus glosorum no posset
et sic motum perciperet divinaz bonitate
vacuo alio quam corpa celestia quo
sunt e mundo corpa glosa no mo
nebunt ad consequendum perfectam di
vine bonitatis per participatum hoc enim
habet perfectam sed ad demostrandum
virtute eius q motum erit corporum
celestium non posset demonstrari nisi
corpa nisi q habet i manendo corpa
i sceva ad quietem et corporum quas
non competit illi statum ad vacuo
no precedit. Ad 4m dicendum q motus
localis nichil diminuit de stabilitate
alicuius stabilitas i deo e no sit ad
i perfectum vel ut dum. Ad 5m dicendum q
locus convenientes diminuitur corporis glo
si deputatur per quod sui sic dignitas
pertinet ad primum actualis non tam
competere q diminuat aliq de primo
quidam e eius loco prim q locus ille
no pertinet ad primum q continget
corporum locatum i mobili i fluat
i corpus gloriosum sed magis recipi
at splendorem ab eo sed q e de
bitum primi sui gaudium de tali
loco manet et ei qui est extra
locum suum.

Dicimus primo videtur q moveat
i instanti unde dr q ubi
cumq voluit spiritus ibi erit et corpus
sed motus voluntatis per quem spiritus
vult aliam ee e i instanti q et
motus corporis e i instanti. Preterea phs
i x° phi probat q no sit motus per
vacuum q oportet aliq moveri
i instanti per vacuum no resistit
aliquo mobili resistit autem
plenum et sic nulla proportio esset
motus qui sit i vacuo ad motum
qui fit i velocitate per proportionem

resistencie que est i medio cum
aut duorum motuum q sunt oportz
esse proportionales velocitates
qr de tpe ad tps proportionabi
te est Sed ultimum spacium ple
num pt resistere corpori glorioso qr
pt ee cu alio corpe i eode loco
sicut mo stat sed nec racione alti
cuius qr si monet i instanti mone
bitur Proptr uirtutem glorificante
qr i proportionali excedit uirtutem
aie non glorificante sed anima
glorificante monet corpus i instanti
Preterea qr mone equaliter cito
ad proximum et distans mone i in
stanti Sed motus corpis glorificati
e talis qr ad proximum distans
spacium mouetur i tpe perceptibi
bili Unde Aug dicit i quolibet
de resurrectione qr corpus gloriosum etiam
i nulla parua celeritate peruenit
ut radius solis quod corpus gloriosum
monet i instanti Preterea quod
mone i tpe et i instanti sed corpus
gloriosum sicut dicitur no mouebitur
i tpe qr tempus iam no erit ut dicitur
apocalipsis x quod motus ille erit i instanti
Sed est i motu locali spacium et
motus et tempus sunt diuisibilia ut de
monstratiue probatur i vi phisicorum sed
spacium quod transit corpus gloriosum per suum
motum e diuisibile quod et motus dicitur
diuisibilis et tempus diuisibile instans
aut no diuiditur quod motus ille non
est i instanti Preterea non pt esse
aliquid simul totum i uno loco et par
tim i alio qr sequeretur qr altera pars
esset i duobus locis simul qr ee
no pt Sed omne quod mouetur partim
est i termino a quo et partim i termino
ad quem ut ostenditur e i vi phisicorum

omne aut motum e i termino ad quem
e motus no pt ee qr simul moueatur
et motum sit Sed omne quod monet
i instanti simul monet et motum e
quod motus localis corporis gloriosi no
potest ee i instanti Respondeo dicendum qr circa
hoc e multiplex opinio quidam dicunt qr
corpus gloriosum transit de uno loco
ad alium sic qr transeat medium
et per hoc pt corpora gloriosa motus
esse i instanti sed hoc absolute
hoc no pt stare qr corpus gloriosum
nunquam perueniet ad dignitatem nature
spiritualis sed nunquam desinit ee corpus
sicut et probatio no dicitur moueri de
uno loco i alium nisi transferatur
equaliter de loco i locum qr uerum
locorum aliorum continuitate conueniuntur sed
sicut in uno loco possit simul ee
ita etiam potest ee in duobus locis per totum
quod moueri de loco ad locum et idem
alii dicunt qr corpus gloriosum habet
ex proprietate nature sue qua corpus
est quod pertranseat medium et ita pro
moueatur i tpe sed ex dote glorie
quam habet i infinitate quodam super
naturam habet qr no possit per
transire medium et i instanti mo
ueri Sed hoc non pt ee qr
implicat i se contradictionem quod patet
sic Sit corpus quod moueatur de a
i b et corpus motum sit c constat
qr c quando e totum i a no mo
uetur nec quando e totum i b qr tunc mo
tum est nec quando e totum i b qr
tunc motum est quod si aliquid moue
tur opz qr nec sit totum i a nec to
tum i b quod quando moue uel nusquam
est uel e partim i a et partim i b
uel totum i aliqua alia medio parti

m c. aut primum in extremum in a et primum
in b. quod non potest poni quia nisi sit
quod sit esset aliqua quantitas dimensiva
non habens partem quod est impossibile neque
potest poni quod sit primum in a et primum in
b. et non sit in medio aliquo modo
cum tamen b sit locus distans ab a
sequitur medio intercedente quod ponatur quod
c et b non esset continua parti quod etiam
ergo restat quod nichil sit totum in c
vel pars in eo et partim in alio loco quod
ponatur medium inter c et a puta
d et ex hiis ergo oportet quod non perveniat de
a in b nisi prius sit in omnibus mediis
nisi diceretur quod perveniat de a in b
contingentem moveantur quod implicat contradictionem
cum quod ipsa successio locorum est
motus localis et eadem ratio est de aliis
quibus mutationibus quia licet duo contrarios termini
non esse videntur est ad positionem secundum
quod est in illis mutationibus quia sunt
termini tamen positivi et alterum privativum
ut privationis quam affirmationis
et negationis secundum privationem non est
aliqua determinata distantia secundum
quod est in negatione potest esse propinquius
vel remotius ab affirmatione et negatio
et hec aliquid quod attingit alterius corporis
vel disponit ad ea et cetera quod medium est
movetur et totum subiectum consequitur quod
mutatur in affirmationem et negationem secundum
et in eis mutatur probetur mutata
tamen eo ut philosophus in 6o physicorum necessarium
est probare de motu angeli quod esse
in loco cum in eo dicitur de corpore et ideo
et cetera patet quod nullo modo potest esse quod aliquod
corpus perveniat de uno loco ad
alium nisi transeat omnia media
et ideo alii hoc concedentes tamen
dicunt quod corpus gloriosum movetur



in instanti. Secundo hoc quod sequitur quod corpus
gloriosum in instanti sit in duobus locis
simul vel pluribus secundum in terminis exstremis
et omnibus mediis locis dicunt quod non
potest esse. Secundo ad hoc dicunt quod primum
sit idem instans secundum rem tamen
differt ratione sicut punctus ad quem terminantur
diverse linee secundum non sufficit
quod instans mensurat hoc quod
est in instanti secundum rem non secundum quod hoc
quod consideratur sub diversa consideratione
istorum non sufficit quod instans possit
mensurare illa que non sunt simul tempore secundum
in diversa consideratione puncti sit simul
quod sub una puncto loci continuatur
que sit distantia partium et alii probabiliter
dicunt quod corpus gloriosum movetur
in tempore imperceptibili propter brevitatem
et quod tamen totum corpus gloriosum sit in uno
non tempore tamen spatium pertransit quia
aliud quod tempus quantumcumque parvum
accipiatur est in infinitum divisibile
Ad primum ergo dicendum quod illud est parvum
de est quod nichil de esse sui vel
dicitur in 2o physicorum et ideo dicamus statim
satis quod per in medio tempore fiet et
per hunc modum loquitur augustinus quod ubi
cumque erit voluntas ibi erit statim
et corpus. Vel dicendum quod voluntas
in qua erit in ordinata est ubi unde
numquam volent corpus suum esse alicubi
in aliquo instanti in quo non possit ibi
esse et cetera quando igitur instans voluntas de
terminabit illud corpus erit in illo lo
co que voluntas determinat. Secundo
ergo dicendum quod quamdam contraxerit illi
philosophi qui physice in duat decem
tes in parte illa ut quamvis ibidem dicitur
dictio non oportet esse proportionem
totius motus ad totum motum secundum
proportionem resistentis medii ad a
liud medium resistens sed oportet quod

p pportoim mediorum p que tu similiter
attendatur pportio retardacionis
q accidit ex resistencia medij quibus
ei motus habet determinatu tempus velo
citatis et tarditatis ex victoria mo
uentis sup mobile corpus nichil re
sistat ex parte medij sed patet in corporibus
celestibus in quibus non oportet ad quod
resistet motui corporum et tamen non mo
uentur in instanti sed in tempore determinato
p pportionem potencie mouentis ad mobile
ita patet quod si ponatur aliquod mouens in
vacuo oportebit quod moueat in tempore
si quod nichil addatur tempori quod debet
motui ex pportione potencie mouentis
ad mobile quia motus non retardatur
Sed h ... ut commentator ibidem dicit
predicit ex sua ymaginacione q est yma
ginatur quod tarditas q causatur
ex resistencia medij sit aliqua pars
motus addita motui vacui q habet
quantitate p pportionem mouentis ad
mobile sicut linea addita lynee
videlicet tamen accidit lyneis quod non re
manet eadem pportio totius ad totam
lineam q erat linearum additarum
ad lineam ut sit et non sit eadem
pportio totius motus ad totum motum
simplicem q est retardacionem q
contingit ex resistencia medij q
quidem ymaginatio falsa est quod quibus
pars motus non accidit quibus pars lynee
habet tamen de quantitate dimensiua
quam habet tota lynea sed tarditas vel
... addita motui in ... dat
in quibus partem eius quod diminuit
non dicitur quod tarditas addita motui
non faciat aliquam partem motus sed in
lineis accidebat quod additum est
pars lynee Et ideo aduertens hoc
plurimum philosophi ut commentator ibidem ex
ponit Dicendum est quod oportet

accipere totum pportionem resistencie
mobilis ad virtutem mouentem et re
sistencia medij p quod est motus tardior
qua alterius resistentis itaque accipitur
quantitas tarditatis totius motus p pportionem
virtutis mouentis ad mobile re
sistens quorumcumque quod mouetur vel ex se
vel ex aliquo alio extrinseco corpore ei
sicut quod mobile resistat aliquo mo
uenti in mouendo et motum agens
et paciens ... q ... contrarium quia
aut oportet resistere mobile mouenti
ex se ipso quod habet virtutem inclinantem
ad contrarium motum sed patet in motibus
violentis vel saltem in loco contrario
loco q est in tempore mouentis corpus
resistencia habetur et corporis ce
lestium ad propositum motoribus Cum ergo aut
mobile resistit virtuti mouentis
ex alio tamen et non ex se ipso sed patet
ex motu naturali contrarium et quantum est
p ... corpus illum ... adimo
tum talem est ei pportio quantum
aut motor ex parte contrarij et ...
ex parte autem materie non oportet aliquid
resistencia neque virtus inclinans ad
contrarium motum neque ... quod locum
non debet materie ... sub ... locis
non resistentis ... sub ... talis
pportionis ... sub ... ...
non potest esse resistencia et ex parte medij
Et quod resistencia est motui contra
... Cum ergo aut resistencia est
ex ... sed patet in motibus ... qui
... in motu non est resistencia nisi ex
parte mobilis quod accidit in motibus ce
lestibus tamen tempus motus mensuratur
p pportionem motoris ad mobile et
talibus non predicit ... phylosophus quod remo
to omni medio adhuc manet mo
tus corporis Sed in illis motibus
in quibus est resistencia ex parte medij
tamen accipitur mensura temporis p

xvi.

impedimentum quod ex medio solum. Unde
subtrahatur omnino medium nullum impedi-
mentum manebit et tunc movebitur
in instanti vel equali tempore movebitur
per vacuum spacium et plenum quod dato
quod moveatur in tempore per vacuum aliud
tempus in aliqua proportione se habebit ad tempus
in quo movetur per vacuum ponatur ergo aut
vagiari aliquod corpus in eadem proportione
subtilius corpore quo spacium plenum erat
quod si ad spacium repleatur equale in tantum
quantum movebatur per aliud plenum sed per
vacuum primo quia quantum addit ad subti-
litatem medium tantum subtrahit de quantitate
temporis et corpus est magis subtile minus
resistit sed in aliquibus motibus in quibus
est resistentia ex ipso mobili et ex
medio quantitas temporis est accipienda
secundum proportionem potentie moventis resis-
tentiam mobilis et medii simul. Unde
dato quod totaliter medium subtrahatur
vel non impediat non sequitur quod motus
sit in instanti sed quod tempus motus mensuratur
tantum ad resistentiam mobilis. Unde non erit in-
conveniens si in eodem tempore moveatur
per vacuum et per plenum aliquo subti-
lissimo corpore vagiato quia detrimentum
nata subtilitas medii quanto est
minor nata fuerit est tarditate
minorem in motu. Unde potest vagiari
tantum subtilitas que est nata facere
minorem tarditatem quam potest illa tar-
ditas quam facit resistentia mobilis
et sic resistentia medii nullam tar-
ditatem addit ad motum. Patet quod quam-
vis medium non resistat corporibus
gloriosis secundum quod possunt esse in alio corpore
glorioso in eodem loco nichilominus motus
corporis non erit in instanti quia ipsum cor-
pus mobile resistet virtuti mo-
venti ex ipso quod habet determinatum
situm secundum dictum de corporibus celestibus



dum est. Ad 2m dicendum quod quamvis virtus
anime glorificate excedat extima-
bilem virtutem anime non glorificate non
tamen excedit in infinitum quia utraque
virtus est finita. Unde non sequitur quod mo-
veat in instanti. Sed tamen esset simpliciter in-
finite virtutis non sequeretur quod mo-
veret in instanti nisi separaret totaliter
resistentia que est ex parte mobilis quia
nobis alia resistentia qua mobile
resistit moventi per contrarietatem quam
habet ad motum talem ad quem inclinatur
motor per motum non potest totaliter separa-
ri nisi auferatur ab eo esse verum, scilicet
tali loco sicut cum album resistit in
quo quanto albedo a tanto magis
quanto albedo magis distat a nigre-
dine ita corpus resistit alicui loco
per hoc quod habet locum oppositum et tanto
est maior resistentia quanto est distan-
tia maior. Non autem potest corpus re-
moveri quod sit in aliquo loco vel situ
nisi auferatur ei sua corporeitas
per quam debetur ei locus vel situs. Unde
quamdiu manet in natura corporis
nullo modo potest moveri in instanti quantumcumque
sit virtus movens corpus autem gloriosum
nunquam sua corporeitate amittet.
Unde nunquam in instanti moveri poterit.
Ad 3m dicendum quod par celeritas in
hiis dicitur esse intelligenda quantum ad hoc
quod est in perceptibilem excessum temporis res-
pectu aliorum sed tamen tempus motus est in per-
ceptibile. Ad 4m dicendum quod quamvis
post resurrectionem non sit tempus quod est numerus
motus celi tamen erit tempus consurgens
ex numero prioris et posterioris in quocumque
quocumque motu.

Consequenter considerandum
est de claritate corporum
resurgentium. Circa quod
queruntur tantum primo utrum

claritas i erit claritas corporibus gloriosis 2° videtur claritas illa videri potest ab oculo non glorioso 3° videtur corpus gloriosum videri posset a corpore non glorioso

Sed primum procedit sic quod corporibus gloriosis claritas non conveniet quia sicut dicit Avicenna i vi naturalium esse corporis lucidi constat ex partibus pervio sed partes gloriosi corporis non erunt pervie dominus i angelus dicit terra sed i terminis i ossibus igitur corpora gloriosa non erunt lucida. Preterea corpus lucidum occultat illud quod est post se sicut unum luminare per aliud eclipsatur flamma ignis prohibet videri quod est post se sed corpora gloriosa non occultabunt id quod est intra ea continetur quia ut dicit Gregorius super Iob non adequabitur ei aurum et vitrum ubi sic i celesti patria cunctis mente ab alterutra videntur corpulentia non abscondit palpabilis corporalibus oculis et comparatur corpora illa non erunt lucida. Preterea lux et color contrariam dispositionem requirunt i subiecto quia lux est extremitatis perspicui corporis non terminato sed color i corpore terminato ut patet i libro de sensu et sensato sed corpora gloriosa erunt colorata quia ut dicit Augustinus in de civitate dei pulchritudo corporis est congruentia quedam colorum suavitate pulchritudo erit corporibus celestibus gloriosis deesse non poterit igitur corpora gloriosa non erunt lucida. Preterea si claritas erit i corporibus gloriosis oportet quod sit equalis i omnibus partibus corporis sicut omnes partes erunt eiusdem impassibilitatis et agilitatis sed hoc non est i genere quia una pars habet maiorem dispositionem ad claritatem quam alia sicut oculus quam manus et spiritus quam ossa et humores quam caro vel nervus igitur videtur quod non debeant illa corpora esse

lucida. Sed contra est quod dicitur Mathei xiii° fulgebunt iusti sicut sol i regno patris et Sapientie iii° fulgebunt iusti et tamquam scintille etc. Preterea I Cor. xv seminatur i ignobilitate surget i gloria quod ad claritatem pertinet ut patet per precedentia ubi corporum resurgentium gloriam comparat claritati stellarum igitur corpora sanctorum resurget lucida. Item dicitur quod corpora sanctorum sunt lucida post ipsius ponere oportet propter auctoritatem scripta ante hoc premittit sed claritatis huius causam quidam assignant vel attribuunt quinte essentie que tunc dominabitur i corpore humano sed quod hoc est absurdum ut sepe dictum est ideo melius dicendum est ut dicatur quod claritas illa causabitur ex redundantia glorie anime i corpus quod enim recipitur ab aliquo non recipitur per modum influentis sed per modum recipientis et ideo claritas que est i anima spiritualis recipitur i corpore ut corporalis et ideo secundum quod anima erit maioris claritatis secundum maius meritum ita et erit differentia claritatis i corpore ut patet per apostolum I Cor. xv et ita i corpore glorioso cognoscetur gloria anime sicut in vitro cognoscitur color corporis quod continetur i vase vitreo ut patet quod dicit Gregorius super Iob non adequabitur ei aurum vel vitrum. Ad primum ergo dicendum quod Avicenna loquitur de illo corpore quod habet ex natura componentium claritatem sic autem non habebit corpus gloriosum sed magis ex merito virtutis. Ad 2m dicendum quod quamvis corpora gloriosa anima propter claritatem et lucidum propter hoc quod translucebunt unde dicitur quod erunt sicut prima et clara et alia per claram non sit pervium contingit ex hoc quod claritas corporis temperatur ex densitate prima lucidarum densitas autem

repugnat penetrationi sed tunc clari
tas corporis alia causabitur ut
dictum est. Densitas autem corporis glo
riosi penetrationem non tollit, alioquin
sed nec densitas viri Antonii quia
diversi sunt sicut quod apparuit viri
non quia sint prima sed probat simile
evidentem quia sed aliquo corporis intus
clauditur apparet ita anima gloriosa
corpore glorioso clauditur non latebit
sed per eius melius quia satiabitur
dignitas corporis gloriosi et magis
consonat dicto quoque. Ad 3 dicendum quod
corporis gloria naturam non tollit sed
perficit unde color qui debet corpori
perfecte secundum naturam remanebit
corporis sed superadditur claritas corporis
in eo sed sicut videmus corpora colo
rata ex natura sua solis splendore
relucere vel alia causa corporis sita seu
infusa. Ad 4 dicendum quod sicut gloria
claritas redundabit ab anima in corpus
secundum suum modum et est ibi aliomodo quam
sit in anima ita in quibusdam partibus cor
poris redundabit secundum suum modum
unde non est inconveniens quod diverse partes
habeant diversimode claritatem
sed quod sint diversimode disposita ex
sua natura ad parandum et est sic de
aliis dotibus corporis gloriosi partes cor
poris non tribuuntur hic diversa
dispositionem

Secundo queritur utrum claritas
corporis gloriosi non possit
videri a non glorioso oculo quod sic
videtur quia ex proportione visibilis ad visum
sed oculus non est proportionatus
ad videndum claritatem glorie cum sit
alterius generis quam claritas nature quoniam
corporis gloriosi claritas non videbitur a oculo non glorioso. Preterea claritas
corporis erit maior quam sit nunc claritas
solis quia et claritas solis erit
maior quam modo sit ut dicitur et multo
maior ea erit claritas corporis gloriosi
propter quod sol et totus mundus claritatem
maiorem accipiat sed oculus non glori
osus non potest inspicere solem in rota sua
propter magnitudinem claritatis quoniam minus po
terit claritatem corporis gloriosi. Preterea
visibile appositum visui videntis ne
cesse est videri nisi sit lesio aliqua
in oculo sed claritas corporis gloriosi
opposita oculis non gloriosis non videtur
ab eis quod patet de discipulis
qui corpus Christi post resurrectionem vide
runt claritatem eius non videntes quoniam
claritas illa non est visibilis a oculo
non glorioso. Sed contra est quod dicitur Glossa Phil.
in 3 super reformabit corpus claritati
sue: assimilabimur claritati quam habuit
in transfiguratione sed claritas illa
visa fuit ab oculis discipulorum non
glorificatis quoniam et claritas corporis glori
ficati ab oculis non gloriosis visibilis.
Preterea impii videbunt gloriam iustorum
et non turbabuntur in iudicio ut patet Sap.
5 super v sed non plene viderent
gloriam eorum nisi eorum claritatem in
spicerent quoniam etc. Respondeo dicendum quod quidam
dixerunt quod claritas corporis glo
riosi non potest videri ab oculo non
glorioso nisi per miraculum. Sed hoc non potest
esse nisi claritas illa equivoce diceretur
quia lux illud quod est natura eius movere
visum et visus illud quod est natus est
percipere lucem sed verum quod sic se
habet clarum et verum ad esse verum
sed est aliquid visibile quod non posset
percipere aliquo lucente solo ut ille
visus diceretur equivoce lux illa

quod non potest in opposito dici quia sic philosophus
quid dicunt gloriosa corpora futura celi
da nichil nobis notificarent quod quan
do erit tamen celestis nichil noti
ficat ei qui non novit nisi tantum quod est
animal rationale. 3 dicendum quod claritas corporis glo
riosi naturaliter ab oculo non glorioso vi
deri potest. Ad primum quod dicendum quod claritas
glorie erit alterius generis quam claritas na
turalis directe sed non quantum ad speciem
sensus sed claritas nature nobis est
proporcionata visui ita et claritas glo
riosa. Ad 2m dicendum quod sicut corpus gloriosum
non potest pati aliquam passionem nature
sed solum passionem anime ita ex proprietate
glorie non agit nisi actione anime sed propter hoc
magis delectat offendit autem ipsum
agit actione nature calefaciendo
et dissolvendo organum visus et dis
gregando spiritus et ideo claritas cor
poris gloriosi quamvis excedat clari
tatem solis tamen de sui natura
non offendit visum sed demulcet
propter quod claritas illa comparatur claritati
lapidis apocalypsis xxi. Ad 3m dicendum quod cla
ritas corporis gloriosi proveniet ex omni
voluntati et ideo voluntati subdetur
visus eius in potentia est quod videatur
vel non videatur et ideo in potestate
corporis gloriosi erit ostendere claritatem
suam vel occultare et hec fuit opi
nio prepositivi

Deinde quaeritur utrum videtur quod corpus
gloriosum necessario videatur

corpus non glorioso quia corpora gloriosa e
runt lucida sed corpus lucidum ma
nifestat se et alia ergo corpora glo
riosa necessario videbuntur. Praeterea
corpus quod occultat alia corpora
post se existencia de necessitate visu per
cipitur ex hoc ipso quod illa que
sunt post occultant sed corpus glo
riosum occultabit omnino alia
corpora post se existencia quia erit

corpus coloratum ergo de necessitate videbit
Praeterea sicut quantitas est de hiis que insunt
corpori ita qualitas per quam videtur sed
quantitas non subiacet voluntati ut
corpus gloriosum possit esse maioris quan
titatis vel minoris ergo nec qualitas per
quam visibile erit possit non videri
Sed contra est quod corpus nostrum glorificabitur
in conformitate corporis Christi post resurrectionem
sed post resurrectionem corpus Christi non necessario vide
batur immo disparuit ab oculis
discipulorum in emaus ut dicitur luce ultimo
ergo et corpus gloriosum non necessario vi
debitur. Praeterea ibi erit summa obediencia
corporis ad animam ergo corpus poterit
videri vel non videri secundum voluntatem
anime. Respondeo dicendum quod visibile videtur
sed quod agit in visum agit in aliquid ex
hoc autem non est aliqua mutacio in ipso vi
sibili aliqua mutacione aliqua precedit quod
si dicitur perfectione corporis gloriosi tamen
potest contingere quod videatur vel in potestate
anime gloriose erit quod corpus suum vi
deatur sed et quelibet actio alia cor
poralis in potestate anime erit alias corpus
gloriosum non esset instrumentum summe obe
diens principali agenti. Ad primum
ergo dicendum quod claritas illa obediet cor
pori glorioso quod possit eam ostendere
vel occultare. Ad 2m dicendum quod color
corporis non impediet puritatem ipsius
corporis nisi in quantum immutat visum quia visus
nisi in quantum immutatur per duo corpora
non potest immutari quia per se impeditur color aut
ut utrumque perfecte. Ita in potestate anime erit
corporis gloriosi erit in potestate anime ut
per ipsum immutet visum vel non in anime
per ipsum immutet visum vel non immu
tet ideo erit in potestate eius ut corpus
quod est post se non occultet. Ad 3m
dicendum quod quantitas est in ipso corpore
glorioso neque possit quantitas immu
tari ad personam animae sed immutacionem

sco 87

optis sicut in pte glosi q i passi
bilitatis ei repugnabet et ideo
no e spke de optate z visibilite
qr z qualitas illa pots e visile
no pt pcipi adi pni ite B ratio
alig qualitatis suspedetr et sic celi
tabitur corp ad pcim ne

## Oiu. conclusio

de qditoibz dapnatorum
resurgecium sctn qd qnta
ca  p<sup></sup> vtz corpa dap
natorz cu suis deformitatibz re
surgant 2<sup>o</sup> vtz eor corpa erunt
corruptibilia 3<sup>o</sup> vtz erunt i passibilia
d p<sup>m</sup> sic par vide q corpa
dapnatorz cu suis deformi
tatibz resurgent illud ei qm
penaz pctr i ductum e desine
no debet nisi pcto remisso h me
broz defctus qui accit p mutila
tonz i pena pcti i ducti sc. et si
militer z deb deformitates cor
pales qr adapnatis q pcto re
missos no sut aferat i n hig
no removebunt  p sed v
sor erit adulterii felicitate s
z v<sup>o</sup> iprop adulteriu mistay
sed sctis resurgetibz no aufer
ad qd adeorp pfcom ptine posset
qr uec ipis resurgetibz aliqd
aufert qd adeor mistay ptinet
hic at sc deformitates qt c
p sed addefectu possibil corpis
ptinet deformitas tta z tar
ditas sed a corpibz dapnatoz
resurgetu tarditas no remo
uebitur qr eor corpa no erunt
agilia qr vade roe ut deformi
tas  Sed q i cor xv mortui
resurget i corrupta v qm aliqd
diminucoe meboz glo est pro
ree al qnta sed mortui resur
gent i corrupte sed resurgent
q

mali qm deformitatibz  p in
dapnatis no erit aliqd qd sensum
doloris i pediat sed ex hoc i pedit
sic dolor i qtu pcam debilitat
organa sensiendi z ptc defctis me
broz i pediet ne esset vlis dolor
i corpe qr qm ipsis defctibz dapna
ti resurget  sed q corpe
humano pt ee deformitas dupl
pmo ex defcu alics membri sicud mu
tilatus i pcs dnr dccst ei eis
debilitas pporcoim ad totu z de
tali deformitate nllim dubiu
e qr i corpibz dapnatorz no erit
qr oia corpa tam bonorz qua
malorz i tegra resurgent alio
deformitas qtigit ex i debita
pon dispocoe uel i debita
qtitate uel qlitate ul sitn q m
pporcoe debita pam ad totu no
patet z de talibz deformitatibus
z similibz defctibz sicut febres z
alie hor egritudes q i cor sunt
deformitatis cause aug i deter
minatum z sub dubio relinqt i enchi
ut i lra magr dt  Sed apud docto
res modernos est sup hic dup
opio qdam dicut qr hmoi deformi
tates z defctus i corpibz dapna
torz remanebunt q sidetudes eor
torz dapnacoz qua ad suma mistay
depuatz cui nichil i comoditatis
subtrahi pt ul debz  Sed h no
bz rabili dur preparari ei cor
por resurgent mag magis
attenditur natura pfcio qr qdr
tao q pue fuit cu z qm cu p
fectam etate deceduit psistitura
puenilis etatis resurget cu talis
q aliqs defctis uales i corpe ha
buerit ut deformitates corpis
pcesserit i nac sn illis defctibz

Qo 87

vel deformitatib9 reparentur
nisi per nutu' i pedict z ita si
de cu defectib9 resurget h' erit
ei i penalitatem modu at pene e p
inesitatu culpe contigit at q de
pro re dapnandu no incomodu s
rat sufficien aliqz deformitate
ul defectus heat qd no habuit ac
dapnatus peccatis conmorib9 pmetris
vn si ille q i hac vita deformi
tates hunt cu eis resurgat sine
glo9 contrat q resurget alii sine
pniend9 q cas i hac vita no hnt
mod9 pene no videt cotitu culpe
si magl vide'tr ac pun q pote
q i h' mundo passus fuit qd i e ab
surdu et no alii vobili9 dicut q
auctor q' natam condidit i hoie na
tura corpis i tegre reparabit vn
q q defectus ut tpitudis ex cor
ruptoe at debilitate nate q p'n'
natiu i corpe fuit totu i hoie
renouabit sic febis hyp'pmdo
z silia defectus at q' comitib9
principys i humano corpe nate
consequuntur sic ponderositas pass
sibilitas i corpib9 dapnator'u
erunt quos defectus ab electoru
corpib9 gla resurrecc'onis excludit ad
p'u q'o dd q in penam quolibet
suo i fligatur p quoz ille
sor pene q i hac vita tpali
affligunt p aliq' petto tpales sunt
ultra vita tam no se extendunt
et io q'uis pecta no sit remissa
dapnatoru non tn oportz q corpa
penas ibi sustineant qe i h' mudo
sustinuerant sed diuina iustitia requirit
ut i pene qu'onib9 i leuiu t'ncant
ad 2'u dd q no e simil ratio
de boie z de malis eo q aliqd
pt ee purissimu no aut pure

malu' vn s'm stop felicitatis ultia
hic requirit ut ab oi malo penitus
fuit immunis sed ultia malorum
miseria no excludit ab bonu q
malu' si itegru sit corrupit seipm
ut phus dt i 4° ethi vn optz q
miserie dapnatoru substrat bonu
nature i ipis qd e opus conditoris
perfe q ipsam natam i psice sue spei
reparabit ad 3'm dd q tarditas
e debilitas defectus q natam consequnt
principia ipius nature no at defor
mitas z io debilitas no e sicut io

Deinde queritur utrum corpa dap
natoru erunt corruptibilia

Vr q corpa dapnatorum erunt corruptibilia
Omne ei compositu ex contrariis ncce est
corrumpi sed corpa dapnatoru erunt
ex contrariis composita ex q'b9 z nunc co
ponunt' alias no erunt eadem spe z
p sequens nec eadem numero go erunt corrup
tibilia p' illis q' sit i summa mi
seria substinebit maiorem penam si i que
sita sed maxima pena e mors
ut pz p phm i 3° ethi go i dapnatis
q' sit i summa miseria mors remota
no debz go eorum corpa corruptibilia
erunt sed ctr e quod dt apoc 9°
in diebus illis querent hoies mortem
z no inuenient eam z desiderabunt mo
ri z fugiet mors ab eis preta dap
nati puniunt' i corpe z ania pena
perpetua matt xxv ibunt hy i supplicium
eternu sed hoc ee no posset si corpa
corruptibilia eent go eorum corpa erunt
i corruptibilia resp dd q cu i omi
motu oporteat ee aliquod primu motiuum
motu qd ueluti causa imobili re
mouet' vnde phus dt q necesse primu
motu ale ac a phs qd i penditur
primo motu commposita ut unitas
q'dam e vn oportz sic contigere
ut corpus qd ex q'dibus generatur
corruptibilitate habet

incorruptibile redditur. Unde cum causa quare primum ad corruptionem movens tolletur, tollentur etiam non corpora damnatorum. Item et si non corpora damnatorum incorruptibilia erunt, tamen etsi primum celum sit alternans per motum suum localem et alia corpora agentia secundum virtutem corporis agentis et est ab quo mota corpora cessante motu celi nichil sit a quo possit corpus per alterationem alicui corruptiva contraria naturali species et ideo per consequens cessante motu celi ista qualitas erit sufficiens ut corpus humanum alterare possit a contraria qualitate corporis et extra terminum alterationis sed tamen non corpora damnatorum corrumpi non poterunt et hoc deficit divine iusticie ut species vivere persistens puniantur ut divina iusticia requirit ut infra dicetur sed tamen incorruptibilitas corporis deficit divine providentie per quod ex aliquo corruptio alia generantur. Alio contingit ex hoc quod principium corruptionis impeditur et hoc modo corpus Ade incorruptibile fuit quia contrarie qualitates in homine corpore existentes continebantur per gratiam innocentie ne ad dissolutionem corporis agere possint et multo plus continebuntur in corporibus gloriosis que erunt omnia subiecta spiritui et in corporibus beatorum per consequens quoniam coniungetur duo modi perpetue incorruptibilitatis. Ad primum ergo dicendum quod quinta ex qua corpora componuntur sunt et prima ad corruptionem agentia principium et agens est motus celestis et principio sicut motu celi natura est ut corpus ex contrario componitur corrumpatur nam sit aliquid causa potior impediens sed motu celi remoto contraria ex quibus corpus componitur non sufficiunt ad corruptionem faciendam et sic etiam ut



patet ex dictis. Cessationem autem motus celestis non cognoverunt philosophi et ideo per impossibile habebant quod corpus non posset ex contrario corrumpi sed natum. Ad secundum dicendum quod incorruptibilitas ista erit per naturam non quod sit aliquid in eis per naturam corruptionis principium in corporibus damnatorum corruptibile sed per defectum primi moventis et actoris. Ad tertium dicendum quod quamvis mors imperpetuum sit summa maxima penarum propter tamen in ea philosophi morte esse in penam in tristitia et remedium augmentum unde ut dicit philosophus in 3° ethicorum in omnibus delectabile esse appetit non optant ut et videtur quod aliquod malum vita neque dicitur aliquod magis quam existenti sed corruptum neque quia esse in se est delectabile non autem quod vivens sui est delectabile non autem quo vivens suum est delectabile non autem ut mors quia vita que est in tristitiis ita mortis quia et privatio vite suius est penosa et est maxima penarum in quantum tollit primum bonum scilicet esse et quo alia bona que quibus bonum se esse tamen quod alia subtrahit bonum sed ipsa privatam malam vitam et que est in tristitiis est in remedium penarum quia finitur et propter quod mortis subtractio magis est in augmentum penarum quam ut propter peccatum ut patet etiam ad dictum monie esse penas patietur cum corporalis dolores que personalis per omnes ne non est dubium quod erunt maiores dolore damnatorum quam tamen sufficiebant et in proprietatem mortem esse dum et se sed repetitum est in pena mors dispareret esse.

Ad 3 sic proceditur. Videtur quod sint futura impassibilia. Quia secundum philosophum in 6° Topicorum omnis passio magis facta abicit a substantia sed a finito si semper auferatur aliquid necesse est illud tandem consumi ut dicitur in primo physicorum quod si corpora damnatorum erunt passibilia et semper patientur cum sua dolentia et corrumpentur quod planum esse ostensum est quia erunt impassibilia. Preterea omne agens assimilat patiens sibi quod quo contraria

dapnatorum patientur ab igne ig-
eas sibi assimilabit sz non consu-
met igne corpora nisi respectu ca sibi
assimilatio repugnat. Si ergo corpora
dapnatorum erunt passibilia ab igne
quibus consumentur et cetera. Quod prius probo
natura quod igne sunt commixtione diu-
cime ut de salamandra dicit ab igne
non affliguntur. Similiter cum dolor cor-
poris non affligit nisi corpori aliquo le-
datur si ergo corpora dapnatorum in ig-
ne sunt conseruatione remanent sicut
et malia post ut aug. in li. de ci. dei
dicit li. quod illarum afflictionum illi susti-
nebunt quod non esset nisi corpora corpora in
passibilia erunt ergo et cetera. Probo si corpora
dapnatorum sunt passibilia dolor quod
ex corpore passione proueniet ut videtur
superare deberet potentiam corpoream
dolorem sed et stolidorum sola dicitur supra
bit omnem potentiam penditur sed ipse inue
bit omnem dolorem quem contrahit in hac
vita animam a corpore separari quod vide-
tur forte si corpora illa futura sunt pas-
sibilia ex inmensitate doloris anima a
corpore separabit et corpora corrumpen-
tur quod falsum est ergo corpora illa erunt impassi-
bilia. Sed contra est quod dicit in canticus de
nos immutabimur in gloria nos boni
tamen non immutabimur gloriose immutabile
et impassibiliter ergo erunt corpora dapna-
torum passibilia. Quod sed corpus eo
patitur sicut ad unum ita cooperatur
ad operationem sed pro corpora eorum per do
non solum anima sed et corpus per mer
premiabit ergo sibi ratione dapnatorum
corpora punientur quod non esset si impas-
sibilia forent ergo erunt passibilia.
Responsio dicendum quod principalis causa quare
dapnatorum corpora ab igne non cum
prientur est diuina iustitia que com-
tur ad penam perpetuam sed addita
sunt diuine iustitie et fuit naturaliter
dispositio et ex parte corporis patientis
et ex parte agentium quia cum pati sit
recipere quendam duplex est modus passio-
nis sed quod ad in aliquo recipi potest dici
potest cum aliqua forma recipi in aliquo
subiecto sed esse naturale in illo sicut calor ab
igne recipitur in aere et hic modus
receptionis est unus modus passionis
sed quod aliquid in aliquo recipitur ab a-
liomodo aliquid recipitur ab alio sp(irituali)
per modum intentionis omnis dicam
aliter per modum intentionis omnis dicam
sed sicut albedo recipi in aere
et in pupilla et hic receptio signaculo
illa receptioni qua anima recipit s-
militudines. Sed hic modum
receptionis est alius modus passionis
qui vocatur passio anime quod si primus modus
motu celi cessante non poterit esse
quod corpus pati poterit passione
naturali sed ipsum adhuc modum
passionis corpora dapnatorum impassi-
bilia erunt sicut et in corporalia sed
cessante motu celi sequitur nulla
nescit passio que est primo modo sed ge-
nerat passio que est primo modo
et aer a sole illuminabitur et colorem
desfert diaphanis ad visum. Sed et
sed hunc modum passionis corpora dap-
natorum passibilia erunt et qui dampnati
natorum passibilia erunt et qui dampnati
passione spirituali patietur ideo in corporibus
dapnatorum et spiritibus penient sine
mutatione naturalis dispositionis corpora
bonorum gloriosa et si recipiat ab extrinseco non
patiet in sentiendo non tamen passibilia
erunt quod in talibus recipient per modum
sensum sed corpora dapnatorum quod dolorem
passibilia dicuntur. Ad primum ergo dicendum quod
philosophus loquitur de illa passione per
quam transmutatur patiens a sua natu-
rali dispositione talis autem patiens non
erit in corporibus dapnatorum ut dictum est.
Ad secundum dicendum quod similitudo agentis
est duplex in patiente similiter per modum
eundem quo est in agente sicut

est in talibus agentibus univocis
ut calidum facit calidum et ignis ge
nerat ignem. Alio modo per modum
diversum a modo quo est in agente sicut est
in talibus agentibus equivocis in quibus
contingit quod forma est in agente
spiritualis que in patiente materialiter recipitur
sicut forma que in domo fit per artifi
cem est aliter in ipsa et in mente
artificis. Quandoque vero e converso est materialiter in agen
te et recipitur spiritualiter in patiente
sicut albedo materialiter in pariete a quo
recipitur spiritualiter in pupilla et in medio
deferente. Et similiter est in proposito quia spiritus
qui materialiter est in igne recipitur spiritualiter
in corporibus dampnatorum et ideo sibi
applicabit eos. Corpora non tamen
consumet. Ad tertium dicendum quod hec philosophus
in libro de proprietatibus elementorum [illegible] mali in
igne bene patet / galienus autem in libro de
medicinis simplicibus dicit quod nullum
corpus est quod tandem ab igne non
consumatur / quamvis quedam que dicta corpora
sunt que ad horam in igne sine lesione
permaneant ut patet de ebano. Quod
autem dicitur de salamandra non potest omnino
esse simile quia non possunt permanere si
naturaliter in igne sine corruptione sicut
corpora dampnatorum in inferno non tamen
oportet quod corpora dampnatorum ab igne
in fine per corruptionem aliquam non leduntur
[illegible] igne non affligat quia spiritus
non solum natura debeat ut affligere
spiritum hoc quod agit actione nature contra
fortando ut corrumpendo contrarium
sed et hoc quod agit actione spirituali quia
quedam sensibile est in debita proportione
ad sensum et delectat. Excessus autem
qui fit in superhabundantia vel de
fectu visum et colorem medium et sonos
et consonantes sunt delectabiles
in consonantes autem offendunt auditum



Ad xm quod dolor non separat
animam a corpore sed quod manet tamen in ipso
anima tamen est dolens sed hoc quod ad passi
onem anime mutatur corpus a sua na
turali dispositione per modum quo videmus quod ex
tunc corpus calescit et ex timore frigescit
sed post resurrectionem corpus non potest transmutari
a sua naturali dispositione ut excedit patet
unde quantumcumque sit dolor animam a corpore
non separat

# Post hoc agendum

est de his que sequuntur
resurrectionem et primo
considerandum est de cognitione quam habebunt re
suscitati in iudicio vel universitatem de uni
versitate in iudicio. 2o de ipsa iudicii in generali tempore
loco. In quo erit. 3o de iudicantibus
et iudicatis. 4o de forma in qua
iudex veniet ad iudicandum / quinto
de statu mundi et resurgentium post
iudicium. Circa primum queritur utrum
quilibet cognoscat quilibet homo in iudicio omnia
peccata sua. 2o utrum quilibet possit legere
peccata aliorum. 3o utrum omnia merita et
[illegible] uno intuitu possit videre

Ad primum sic proceditur videtur quod post resurrectionem
non cognoscat quilibet
omnia peccata que fecit / de eis quod cognoscimus
vel de novo per sensus vel de novo per
sensus accipimus vel de thesauro memorie
reducimus sed homines post resurrectionem sua
peccata non percipiunt sensu proprie quia iam
transierunt. Sensus autem est tantum presentium vel
tamen et peccata multa exciderunt
peccantibus que non poterunt de thesauro
memorie educi. Ergo non omnium peccatorum
que fecit resurgens cognitionem habebit.
Praeterea sicut dicitur libri consciencie
quedam sunt et quibus merita singulorum

regnitur sed liber non pt aliq
legi nisi cum nota gtineat in libo
hoie at qdam remanet pccorum
i gscia ut pz ro. j^a i gloza a q no
vident ee aliud qp reatus ut ma
cula cum igitur istorum pccorum ma
cula et reatus a scia sit deletus per
gtricionem bn qp no oia q fecit possit
aliqs i sua gscia sua legere et so
qp pus — P aliste tc causa ne
sint ressiun sed tct q fecit nos
dolere de pctis q admedia re
notamus e cariui cu go isti re
surgebat sit pste cariui magne
de pctis dolebunt si ea admedia
reniceantur quod non potest esse
qp fugiet abeis dolor et gemitus
apok. xxj^o go pccta pcita admemo
riam non reuocabunt — P sed se
habet resurgetes dampnati ad
fama q aliqn fecerunt ita se ha
bebunt resurgetes boni ad pccta q
aliqn comiserunt sed resurgetes
dampnati ut vi gnuoz de bonis
q aliqn fecerunt non habebunt gt
ph^a cum pena eorum alleuiaret
g^o n^c bti habebunt gtorum pctorum q
aliqn comiserunt — Sed q cp dt
aug^s xx de c. di. qp qdam diui
na et dint qua fiet ut cuncta pctis
bus adeit qua fiet ut cuncta pctis
admemoriam reuocent — P sic
se habet humanum iudicium ad testio
testes ita se habet diuinum iudicium
ad testiom gscie ut pz l q xxj
hoies vident ea q parent de ext
trinsecus sed non possit p fecte
humanum iudicium esse nisi testes
de oibus de qbus iudicandum e tes
timonium deponent ergo oportet cu
diuinum iudicium sit pfectissimum qp con
sciencia teneat oia de q ui bj
iudicandum e sed iudicandum erit
de oibus opibus hoies et malis 2^a



cor^s xvj^o oes nos manifestari opz
ante tribunal xpi gs go opz qp g
scientia cuiuslibet retineat oia
opa q fecit siue bona siue mala
— R^o dd qp sic dr^2 rl. j^o iudi
cum iudicabit dns testes et lum
cuiuslibet gscia reddente et cogita
cionibus erunt accusantibus et defenden
tibus q opz qp testis accusator
et defensor i iudicio habeat no
ticiam eorum q i iudicio versantur
illo aut qu in iudicio oia opa
hoium i iudicium venient opz qp oium
hoium i iudicium venient opz qp oium
opum suorum gscencie noticiam ha
beat vn gsciencie singulorum erunt
q^i qdam libri gtinentes res gestas
ex quibus iudicium pcedet sicut
eciam i iudicio humano registris vtuntur
et i iudicio humano registris vtit
et isti sunt libri de qbus dr apok. xx^o
et isti sunt libri aperti et alius liber apertus
libri aperti sunt et alius liber apertus
e qui est vite et iudicati sunt mortui
ex hiis q scripta erant i libris sm opa
ipsorum ut plures qui dicuntur aperi
ut aug^s exponit xx de ci. di. sig
nificatur sci noui et veteris testa
menti i quibus de ondit q mandata sit
possit buite viciando dt de sco
libro vite erunt conscie cor q ca
noui et veteris sed per libros vite
de quo sequitur intelligitur
gsciencie singulorum q dicit sig^r
liber vite qp diuina virtute diuina
fiet ut cuilibet admemoria sua
opa reuocent et hec vis i quantum
memoria hoi reducet sua facta
liber vite dr ut per primos libros
gsciencie intelligitur per secundum sentencia
iudicis diuina prudencia descripta
— Ad p^m ergo dd qp caritas ulla
nulla et deuicta tamen ea
adicit tamen ullius remanet
quod non aliquo maneat in

suo effcu qz nulla q nost mor
tificata manet i beatis gra
tudis q augetr p'mu q sic post
gram suscepta pcanni dicitr z
demitta q no st p pniaz delecta
manet i beatis pene qeis de
bet que aut pnia delenit ma
nent i ipa pnie mediante quia
st cu aliqs nulli i natiua habet
bu i quolibz hoie e aliqs ex quo
possit adm ediante sua opa i uo
care z tn ut aug dt piu adqu
opalibr bis dina Ad 7m dd q
aliq nate manet i qsque sui
gulorum de opibus asic stus no opz
q note iste sint beatis tn ut
ep dicis pz Ad 3m dd q quie
caritas st ca uata dolendi
de pccis tamen sti ipria erunt
ita p'fusi gaudio q dolor teus
locu hre no potit z io de pccis
no dolebunt sz potius gaudebunt
de diua diua q eis pcta st re
laxata sid z angeli nuc gau
dent de dina iusticia q fit ut
deserti agra pcorum manent illi
q eis custodiunt qbz tn saluti sol
licite sollicite ny uigilat
Ad 4m dd q mali qgnoscent oia
bona q fecerunt z e olis no minu
etur eorum dolor sz magis augme
tabitr q maior dolor est multa
opa pdidisse ff qcis dt boecius i 2o
de qsola. q s. gnu i ferbunij
genus e fuisse feliciam

Ad 5m dicendum st pce bi quo
qlibz possit loqe oia que
sunt i qscia alterius resurgenti ei
no erit lapidior qgnicio q nuc
sit anglorum qrum equalitate resur
getibus qpunitr ertorum sz angeli
no puit i bire i suis cordibus ea
dunc ea q depcudet abill

budi i ragent lo mcoe adia ibue
i uoteste da g'o resurgentes no po
terunt i sspicere ea q qtinent i co
scie trijs aliorum Ad 6m dd qgsunt
q qgsunt ipse a isua ca d' i sue qf
sctu sed uni tanc demitta q qti
netur i cosia alicuius no pot aliis
qgnosce i scipis q solus de cordi
illabitr z secreta i nuet z sic ner
ita sua q no oes uidebunt dem
ita sua q no oes uidebunt deu
q' si 19 pt i pnie maffcm ex quo
pcedunt multa ut demitta qtinetu
i scia alicuius dicitr z ut i esfectu
q multa demitta erunt qbz nullus
effcs remanebitr tollit p pniaz ab
effcs remanebitr q no oia q st i qscia alicuius no
oibus q'o no oia q st i qscia alicuius no
potit qlibz alius qgnoscere Ad 7m dd q ipsi
dt i lira nut at si ruur de pccis
tuorum z sp ter ca 19 de pnia
cs z spcie de pccis tumc illa de
lebis ubi bo oblimsters tuis eorum
recordaberis uolens bobes qu pu
bliccabunt i 19 oium anglorum z hominum
scorum anglorum pferunt / eorum etia
pit q illa publicacio pcca e ne glu
genere q hoc qfessor ptmittit / g'o
illa pcca de quibus ho qfessus e no pu
blicabuntur Ad 8m dd q solacium e alicui
si sit sc hre ullos socios i pcca
z nusquam bcondunt tuc si g'o qlibz pcta
tum alterius qgnoscet cuiuslibz pro
nis cons ciencia ullu minuetr
qd no qpetit g'o no oes oium pcca
qgnoscet Ad 9m dd q sup i d' i cor
Ad illiuiabit abscondita tebrarum
dt glo q gesta z cogitata bona
z mala tuc apta erunt oibus z no
ta Ad 10m dd q oium bonorum pcca qfessa
erunt abolita sed cetiam dumtaxat scorum
pcca sicut sce magdalene z petri
z dauid qui pltis alios pcca
electorum sicut z multo

magis dampnatorum. Tercio dicitur quod in ultio ne iudicio oportet quod diuina iusticia omnibus evidenter appareat que nunc in plerisque latent, sunt autem quedam peccata vel puniantur iusta esse non potest nisi nota aut deuicta fuerint. Unde sicut oportet quod iudex et assessor iudicis nota cause cognoscant, adhuc quod iusta sua appareat quod omnibus peccatis cognoscentibus nota et notescat. Unde sicut cuilibet nota erit sua punicio et sic dampnacio, ita et omnibus aliis non tercie oportet quod sic cuilibet suadere necesse, ita ut nota redire ad memoriam tam ut nota sua et aliena sine cognicione sibi accant ita et quod in unior et plausibilior esse quod nec omnium negatur in lege dicat scilicet quod prius tantaque sit per punitum deleta in recte alios non patefiant. Secundo exemplum quod alios non patefiant secundum quod nec est pena de peccatis illius perfecte cognoscat in ultimum detestet secundum gloria et laudem diuine qui tamen misericorditer eos liberauit. Ad primum quod omnia nota predicta vel deuicta faciet aliquis quasi tercie ecclesia ut in iusticia horis resurget sicut videmus exteriorum uisu poterunt oculi in corpore videre et per ipsum diuina uirtute operante ut sunt iudicantibus esse actus apparente ut sua iudicio omnibus iusta appareat. Ad secundum dicendum quod nuncta vel deuicta poterunt aliis omnia in suis effectibus ut exemplum patet vel est in scriptis per diuinam uirtutem vel ea que in celo continentur non opinio. Ad sed non sufficiat. Ad tercium dicendum quod publicacio peccatorum ad ignominiam pertinet et effectus negligentie que committit in oblivionem confessionis. Dicendum quod peccata sic obtinent confessione tenet non potest eis esse erubescencia sicut maria magdalena et confessorum sicut peccata sua publice in ecclesia recitantur quod verecundia erit eis in gloria unde ut dicitur quod in eis esse non potest sed talis publicacio erit eis

concilio magna gloriam propter penitenciam quam fecerunt sicut et confessor applaudit cuiquam magis scelera sua confitetur. Unde autem peccata esse deleta quod de nobis ea ad puniendum. Ad secundum dicendum quod exemplum quod peccator aliorum peccata inspiciet in illa sua confusio minuetur sed magis augebitur in alieno vituperio suum vituperium magis agnoscens quod ei et tali eius confusio minuetur contingit. Exemplum quod verecundia respicit essencia honorum qui ex confusione reddentur leuior sed tunc confusio respiciet estimacionem dei que est secundum veritatem de quolibet peccato sit unum tantum siue multorum.

Dicendum quod sit vero Videtur quod non omnia nuncta vel deuicta propria et aliena cuilibet ab aliquo visuo in uno intuitu videantur. Quia eius sigillati considerentur sed dampnati sigillati considerabunt sua peccata et ea plangent unde dicunt sapiencie v.º quod nobis profuit superbia et cetera; ergo non omnia videbunt uno intuitu. Praeterea philosophus dicit in 2º thopicorum quod non contingit simul plura intelligere sed nuncta et deuicta propria et aliena non videbuntur nisi in intellectu, ergo non poterit simul omnia videre. Praeterea intellectus dampnatorum ergo non erit perfectius elevatus quam nunc sit beatorum et angelorum quantum ad cognicionem quam cognoscunt res per quidem ulterius quod cognoscunt res proprio in natura sed tali cognicione angeli non videt plura simul ergo nec dampnati poterunt omnia simul videre. Sed contra super illud Job simul inducet confusio dicit glosa uisu iudicem mala omnia in conspectu mentis uisi sunt sed iudicem publice videbit quibus mala quae commiserunt et cetera uiue omnia alia. Praeterea augustinus xx de ciuitate dei habet sed intelligendum quod legatur aliquis in uniuerso in quo facta

singulorum sit scripta eo quod nullus
valeat extimare illius libri ma
gnitudinem ut cito tempore legi pos
set. Sed si sic non posset extimari
tempore congruo oportet ponere ad considerandum
tempus quo omnia merita et demerita sua et
aliena ab aliquo homine sic perci
piendo ipse videat eius consciencia. Respo
sio quod eciam sic est dupliciter opinio quidam
quod cum omnia merita et demerita
ei dicunt quod omnia merita et demerita
simul videbit sua et aliena in instanti
quod quidem debeo simile credi sicut quod
sancti in verbo videbunt et non est inconveniens
omnia in uno videbunt et sic dap
quod sicut plura videbunt sed dap
nati sicut intellectus non eclevatus
ut possit deum videre et eo omnia a
hoc est magis difficile et non alij di
cunt quod quamvis simul omnia videbunt
in genere sua propria et hoc sufficit ad
accionem illam que est esse in iudicio vel
ad absolucionem non autem videbit omnia
sic descendendo ad singula. Sed hoc
non videtur esse dictum augustini contra .xx.
de ciuitate dei quod dicit quod omnia merita in vita
cunctabuntur. Quod autem in genere cognoscit
non cunctatur. Sed potest eligi media
via quod singula cognoscebuntur non tamen
in instanti sed tempore brevissimo divina
virtute adiuvante adiuvante tamen hoc
quod dicit augustinus videtur quod mira celeritate
cunctabuntur ut dicit eciam ipse ideo igitur
tale tempus est infinita instancia
in potencia et phisice patet solucio ad utraque
partem

## Eiusdem consilie

Circa iudicium est de iudicio
generali tempore et loco in quo
sunt clarificationes quinque Primo utrum
generale iudicium sit futurum. 2o utrum
iudicium certum ad disceptacionem et
sentenciam fiet per vocalem locucionem

3o utrum ipsum fiet tempore ignoto 4o u
trum ipsum fiet in valle iosaphat

Quantum ad primum sic procedo videtur quod generale iu
dicium non sit futurum quod ut dicitur
naum 1o non iudicabit deus bis in idipsum
Sed nunc deus iudicat de singulis homini
bus quibus in per mortem perveniunt premia
operibus in premiis illuminatus et dimittit et quosdam in
punit sicut illuminat et dimittit et quosdam in
hac vita pro hoc et malis operibus
puniat vel punit ergo videtur quod non
sit aliud iudicium futurum Preterea in nullo
iudicio exeuntes sunt peccatores iudi
cio sed sunt damnati iudicium quo ad homines
qui de adipiscende regni et exclusione
est de adipiscende regni et exclusione
augustino ut patet contra .xxv. quo in modo
aliqui adipiscuntur regnum eternum et quidam
excludantur ab ipso preterea videtur quod
iudicium non sit futurum Preterea propter hoc
aliquid in iudicium oportet adduci quod dubi
um est de quo decisio difficultatis sit sed an statum
in videtur determinata est unicuique sua dap
nacio et multis sanctorum sua beatitudo
ergo etc. Sed contra xij o dicit nunc in
generale resurgent in iudicio cum generacione ista
et condempnabunt eam ergo post resurrectionem alia
et condempnabunt eam ergo post resurrectionem aliud
iudicium fiet Preterea io. xi dicitur procedent
qui bona egerunt in resurrectionem vite qui
vero mala in resurreccionem iudicij ergo videtur
quod post resurrectionem aliud iudicium sit futurum
Respondeo dicendum quod sicut operacio pertinet ad princi
pium et quo producitur in esse ita iudicium per
tinet ad terminum quo res adducitur ad finem
Distinguit autem duplicem dicendum operacio
pertinet in qua res primitus in esse producitur
sicut natura et distinguentes ea
que ad complecionem pertinent a quo quidem
dicitur deus requievisse ergo in alia
opere et alia operatur in gubernacione et ca
vera deus io. v pater meus usque
modo operatur et ego operor ita et
duplex est iudicium distinguit autem

tamen eq° uni qd' nec opom
gubnatoris q sb judico cept q
qde judiciu lzu q sz singulare psue
opib judicat non solu qd' sibi q
petit sz q opetit gubnacom
eminis l u differt uni pincac
prtilitate alior ut ps heb xi° et
penee inius ad psom alti ceduit
lu necce e ut sit aliud judici vite
condecens ex adiuso pte reip patet
conn l lcemit uidelicz sit tuit i me
ota pressunt adeo ita qut ulta
ompletio indo detur unoq a capiete
finalite qd ei debet. sz steppu lu
i i° judico appebit manifeste diua
justicia qs adota q init ex hoc
occultarum: qd l edu dr modo ppo
abscondite alior aliter q manifesta
opa exige videant lu et tinc
erit vltis separac bonor amalis
q nlt no erit locunt mali pto
bmcat bom p boie pficiat
que p stom iten cuipotri i ueint
bom malis quoadusqz staty hu
bom malis quoadusqz statum huius
vite p diuam puidencia gubnat

Ad p° sz dd q qlibz ho te sin
gularem psona te ps tocius gener
humani lu et duplex ei judicium
debet unu singlare q° deco fiet
p' morte qu recipiet juxta ea
q i corpe gessit quis no totalit
q no qua ad corp' sed q° ad a
tiam aliud judicium dz re deo sz p
tiam e ps toci humani generis sedz qd judi
cari dz sz huiam justiciam qu ef
judicium datur de cuitate cui
ipse e ps unde et tunc qu fiet ulte
judiciu toci humani gnis petcon
separacoz bonor amalis erit qlibz
p eius judicabitur nec tn de judi
cat bis i ideipm q no duas penas
p uno peto i fert sed pena que
judicium complete flecta non
fuit. i ultimo judico complebit

ps quam ipi cruciabunt q° ad corpus
et calitum suit ad 2° et dd q ppa
pena illius judicii gnat e ctis seperac°
bonor amalis q illud judicium
no pcedet sz z unit quo ad pticu
larem seorz unius cuiusqz plene pcessit
judicium effectus (q z boni ampli°
p' p' judicium premiabunt tn exeget
corpis adjuncta tn ex unio status
complecto et mali z plus torquebut
ex adjuncta pena corpis et i com
pleto i peis uno dapnatorum qu
pleto i peis ...
q to cu plurib incidebunt magis ar
debunt ad 3° dd q ille judicium
magl direc respicit ciuitatem homi
q singulos judicator q uis g°
cuilibz homi tn judicium sit certa
notoria de sua dampnacione ut pre
uno non tamen oib omn dampnac°
ut pimu i notescit lu judicium
nonum erit

Dr° sit pre° bi q judicium
ad discepcionem asiam
fiat p locucoz uocalem
q ut dt aug' xx de ci. di. q quot
dies illud judicium teneat h in
certu est sed no est i certu si i
q i judico dnin sbulbz metalit
ompleuit g° judicium l° uocaliter
fiet z no solu metalit p ar
gt z hebr i tra illa saltem vbia
judicis audient qui eu sine obu
judic audient qui ei fide obu
tenuerit h° aut no pt i tellig
de ubo i tion q2 sic oes uerba
judicis audient q2 ois boie et
mali nota erunt oia sta alior g°
bi q judicium illud uocalit pagetur
ad x° q sorma hois judicabit
in qua corpale ab oib possit bi
den. go eade rone cu q corpali
uoce loqetur ut ab oibus audiat
sed qt aug' dt xx. de ci. di. q
liber uite de quo dpol. xx. di.

bio quedam diua i telligeda est qua fiet ut cuiqz cpi sua uel bo uel mala adueniam recocetur uel i uita uel celeritate cer nantur, ut accuset uel excuset con scia atqz ita simul tacite 7 singli iudicent. Sed si uocalit disputent mita singlos no posset oculi 7 singli iudicari q.ta bi q illa discussio no iudicant gu bi q illa discussio no iudicium e uocalis. ꝑ sua sportionalit 3 tescio videre sed tescio 7 tacito 7 excusacio erit mentalis bn to 2o 7 excusacio erit mentalis. In to 2o testio illis reddente gsita ipos testio illis reddente astitit ipos 7 i se i uicem cogitacoim accusat aut 7 defendencium iudic eu tu aut 7 defende cu iudie sunt iudicabit de occultis hoim s bi q illa sua 7 totu iudicium mentale cplicatur ⁊ q q eta hec questiom sit b\^r pacto diffinir no pt tamen pbabilis extimat q totu illud iudicium i quo aodi sensionum accusacionum maloꝝ et commendacionum bonoꝝ i quo ad sen tenciam de veritate mentalit pferre tenciam de veritate mentalit pferre. Si eni uocalit singlos ferꝰ unire rent i extimabilis magnitudo tple rent i extimabilis magnitudo tple adhuc exigetur sed 7 aug.o d. xx de ci di q si libri ex quib septura ocs iudicabuntur ut di apoc. xxo carnalit cogitet qs ei magnitu dinem ul longitudinem valeat ex timare. cl quanto tpe legi potit liber i quo scripte sunt uniuse vi te singuloꝝ no tant uni9 tpe re quirur ad narrandum oracionum si gulos scea q ad legendum sint cerc teꝰ mali scripta. bn pbabile e q illa q dur oo xxv no uocalit sed mentalit i telligenda sit esse sed mentalit i telligenda sit esse pferenda ⁊ q. ꝑ ro q pferan do dt aug. q iterum e ꝑ quot di es h.c iudicium teneat q no est determinatu vtꝫ mentali ul uoca

liter pferatur. Si eni uocaliter pferetur. qꝫ plixum tpt sic exigetur ad si aut mentalit i momento fieri potit ⁊ ad 2m d. q cto si iudicium fiat mentalit ty nem gdg salvari potit q toth i notescent sua 7 alioꝝ sta diua uirtute hoc faciente que sta diua uirtute h.c faciente que i euangeo locuto di tamen illi q fidem habuerunt eius exterius sunt q fidem habuerunt eius exterius sunt dei receperit exprie uabis iudi dei receperit extitit uobis iudi ca q di ro 2o q i lege pec caverunt p legem iudicabuntur. Unde quodam spēali mō dicit alique hic q sunt fideles q no alique hic q sunt fideles q no dicuntur i fidelibꝫ ⁊ ad 3m d. q xpc cum pietate apparebit ut abolit xpc cum pietate apparebit ut abolit iudex compatit. cum ipsi sit q ipse iudex compatit. cum ipsi sit q ipse subito sit potit. sed locuto q tpe mensuratur requirerit ut me sua tpe loqueretur si uocali locucione iudicium pageretur,

⁊ 3m sic pte bi q tpt futu iudicij non sit ignotum sicut

ei sic pres expectabant primum adventum ita nos expectamus 2m sed sic pres sciuerunt tpt pmi adueti sic pꝫ p numeru ebdomada rum q describit dan. xo. Unde et rum q describit dan. xo. Unde et reprehendit iudei q tpus aduentus x no agnouit ut pꝫ luc. xix o x no agnouit ut pꝫ luc. xixo pportibꝫ facie celi 7 tre nostis pbare hoc aut tpus quo nunc pbaretis. go uidetur nobis ee determinatu tpus scendi aduentus quo dis ad iudicium ueniet. ꝑ p signa de iudicium ueniet ꝑ p signa de ueniemus i notitiam signatoꝝ sed de futuro iudicio multa signa nobis pponuntur i scriptura ut pꝫ mt. xx.o 7 luc. xxi 7 m. 13o go in cognicionem illius tpis possumus pue nire ⁊ ꝑ dt apo. i cor. x nos sumus i quos fines seclorum deuenerunt

Ro 8a

z i io m° filioli nouissima hora est
nec cu go longu tpt sufficit ex q°
h dict sit sz q false int silie pos
sunt q ultim iudiciu sit ppinqu
p tpt pidicuit no opz ee ocul
tu nisi ppt hec q quilz sollicitus se
pparet sz determiate tpt igno
ret sed eade sollicitudo remanet
z si certu eet q luinu ipit certu
e tpus sue mortis tst dd aug° i
epla ad esicu cu q° sic iuenit si
nisi nouissimi dies q no e uelu ext
pdiciu ee occultu dicd e q
dt ois iz° de die illa i illa hora nco
scit nec angeli i celo neqz filius
n' filius dt aut uesic ip noc sa
ry no fuit p i thes v dies du
sicut fur i nocte ueiet g° bt cu
aduentus fur i nocte sit oio icertus
q dies iudicii sit oio icertus sic
do p sidium suam e transir nos suas
at coritur q erat du zrebus ibunt
urtute agedi alc rcs q sit rcz
glusidum z cgmeas rcm plzz in
utz aliq sibi reruat opz enim
gdiuy i glusidum ig° i illa reruat
ei cooptatur sct sit agnosit q
datum que anulla pura datu co
gnosit h aut nulla alia magis
ee dicit qm illa q soli diue subia
ceut ptati i ipsius ulta dictu ei co
pat z h° e finis mdi i iz° eit dies
iudicii uoy ei aliq p cum certa
indue finiet sed z nuq ee i tept
i uenerit adeo ien detent cgnicio
finis mudi soli deo reruat et
hat roe dt q sc die assignare aut i° uoss
no e iuq uni euiy ce tpa at mo
menta q pt posuit i sua ptate q i
dicet q soli ptati ei reruata sit
ad p° g° dd q i pmo aduentu
xpt uenit oculte p° i° vos xlu sic
tu ee dz absconditus sicut ipse sal
uator z io ut apostolis cgssi po
sit oportuit determiate tpt

de tuiat sedi 2° aduentu ueiet
manifeste ut dt i ps° ds manifeste
ueiet deus z io ctu cognicio aduentus
ipius electi no potit zpt h° no ecclie
ad 2m 2m dd q sic aug° in
epla de die iudicii ad esicium sic
q i iewam ponit pio dia ptinet
ad 2m aduentu q eit i fine sz q daz
occurrerit ad tpt illius destruccione
q iam ptyt q° dam vo zplia pti
neut ad aduentu q° cottidie uenit
i illum cam visitaue spualit put
nocz i habitat p fidem z amorem
in illa q i iewam et ecclie ponit
ad ulti m aduentu spectancia put
uale ut determiate tpt iudicii possit
agnosci ex illa pinola q° pmittitur
tam mittanda lt enim x° aduentu
z alpe pmitie eee fuit quaz ite
fine quaz nouissimi ueu z ipi dies
apostolorum dicti sit nouissimi dies
ut ps p act 2° ubi petrus exponit
illud iohelis i nouissimis diebus
cum p tpe illo et tamen ex illo iam
eu p tpe illo plurima transiuit zq
tpt tpus plurima transiuit zq
plures zquaz pauciores tribulaciones
i ecclia fuit non pt determiare q°
q pt futur u° de mense u° de anno
u° de centu u° de mille annis ut aug°
i eode li° dt z si dicatur i fine huius
pinola magis habundare no tamen
pt determiari q pt illa quantitas pt
pt determiari q pt illa quantitas pt
rulos q iuncte diem iudicii pcedz
uel an x° aduentu cu ex eo tpt
pmitie ecclie fuit psecuciones aliq
adeo graues z corrupciones et plures
habundaret q° aduentum et uitus
expectaret ut i uiuens aug° ad
ueti sicut dt i eccla hiesco z io i ii°
de uerbis illustribus ad z° dd q ecclia
q dt nouissima ut exponitur leonta-
quibus q i scriptura legitur no pt aliq
determinata quantitas tpis signari non
enim dicuntur ad signandum aliq breuem
horam tpis sed ad signandum nouis
simum statum mundi q° e q°

novissima etas que quanto temporis spa
cio duret non est diffinitum cum non
est scio quanta est ultima etas hominis
sit quamvis etas diffinitur cum quinque
i beatum augustine. quia ... ces preceden
tes etates ut plurimum ut dicit aug. li.
83 questionum lib. & apo. 2 thes. 2o ex
cludit ... que quanta exspe
ctendi ... quod acciderit dicum
dum iam instare. Ad xiii dicendum quod et
si ppositura mortis ... supra eo
vigilantiam valet ... iudicii
Ad ... quadam ... ... leviu
et tam differatur quia hominis ... & ut
... ex duabus ... maiores
... ... patet. 2o quam ... quod
diligentiam ... ... ... ... a
non ... solum ... ... ... ...
... ... ... ... ... ... ...
a tota ... ... non ... ... ...
... ... hominis ... tamen ...
... ... modo dispositi ... et ...
es dum non ... ...

Ad xiiii sit prece ... quod ... non
fiet i valle iosaphat ... in
loco ... ... ... ... ...
... ... ... ... et ... e
... i nubibus quare dicit ... ...
tota terra ... ... ... non posset
... iudicandos ... non sit
esse quod ... valle illam sit iudicium
Ad xv ... ... ... ... est ...
... ut iuste iudicet ... iniuste iu
dicatus est ... pilato & ... et
... ... i ... iudicium ... ...
... ... magis ... ...
tuum ... ... ... ... ...
... ... ... ... ... ...
... et ... ... ... ... ...
... ... ... ... rapientur et
... ... bonos & malos ... ... ...
... ... ... ... ... ... ... val
... ... ... ... ... ... ...
... ... ... ... ... ...
i vallem iosaphat & ... ...
ibi cum eis. Ad ... ... ...
... cum ... ... ... ...
... ... ... ascendit i celum
a monte oliveti qui preminet valli
iosaphat quia ... ... ... ad iudi
candum veniet. Ad xvi dicendum quod ... ... iu
dicium sit futurum ... ... homines ... non
sit ... ... ... sit ... ...
... ... ... ... ... ... lumi
... oliveti ... ... ... ... ascendit
ut ... ... ... ... ... ...
Ad ... dicendum quod magna ... i ...
spacio ... ... sufficit ... ...
... ... ... ... ... ... ...
... illam ... ... iudicandorum
... ... ... ... ... vide possit
... ... ... ... ... ...
... ... ... ... ... potit
... fulget a longinquo ... ...
Ad 2... dicendum quod ... ... ... quod ... iuste iudicatus est iudi
ciariam potestatem meruit non tamen
iudicabit i forma ... ... ... i qua
iniuste iudicatus est sed i forma glorie
... ... ... ... ... ...
... ... ... ... ... ...
... ... ... ... ...
... e. Ad 2... dicendum quod nubes
... ... ... ... ... ...
... appellantur ut dicunt ... ...
... ... ... ... ... ...
... ... ... ... ... ...
... ... ... ... ... ...
ut sit ... ... ... ... ... ...
... ... ... ... ... ...
... ... ... ... ...
... ... ... ... iudicium veniet ...
... i nube ad iudicium veniet nubes
& ... ... ... iudicabit ... ...
... ... Co. 88

# Evite consequenter

est de iudicantibus & iu
dicatis i iudicio generali ...
quod queritur. Primo utrum aliqui homines iu
dicaturi sint cum Christo. 2o utrum ...
... ... ... ...
... ... 3o utrum angeli sint ...
iudicaturi. 4o utrum ... ... ...
... ... ... ... ... non
utrum omnes homines i iudicio comparebunt
vio utrum aliqui boni iudicandi sint
viio utrum aliqui mali ... utrum &
angeli sint iudicandi

dpin^m st pte bi q^i ulti hoies
indicabunt cu^m ipo . Jo v
pater oe iudiciu dedit filio ut
oes hoies &c sed tales honi
tca no debetur dicere u x^o . &c
p^o ciuitas iudicat b^z auctem sup
illud q^i iudicat b^z eo de q^i bus ec fu
ius iudiciu sed uita z prima bona
soli dne aucti subsit q^o ulti co
petit dethyis iudicare p^o iudici^m
illud cotrebunt vocabunt sed me
taliter ut plurib^z extat b^z h^r
q^i cordib^z om^z notificat uita
z de uita q^i e q^i accusaco de
quibus et nebuco pene z pre
mi q^d qi sp placo sola dna
uiute fiet g^o ulti^m iudicabunt
iust xpi q^i est de ecd q^o e pdi
q^i xix^o sedebut sup sedes iudi
cates duodecim tribus isrl p^o ve z^o
dns ad iudiciu veniet cu seniori
b^z ppli sui q^r videt q^i z alii iudi
cabut cu xpo &c dr q^i iudicare
uelt tu^r di vno qi causali ut di
catur illud iudicare bn^e apparet
ad iudicare^m &c h^r alii du^r iudi
care q^i pacoe i q^m ex copacoe alio^z
aliqui iudicandi iudicatur ut
b^z xij^m lun nimini surget in
iudicio &c sed st iudicare i iudicio
ascire z bonoz z maloz e alio
d iudicare qi i aprobatione iust plani
ei aliq sue q^i sitach q^i senti^r du
ita qui q^i scunt iudici lug sentez
approbando iudicare dur z^o iudicare
e dom elcoz bn sup m^o iudicabit
sti nationes zoii di iudicare z
q^i p splendorem q^i s. stine parti
b^z ipti sedet i loco eminenti
st iudex sed assessores dicuntur
iudicare z sic modu dicunt
quedam q^i p^o ti vni q^i b^z iudicari
de pte sumitti q^i xix^o iudica
bunt s. p^o horabilem assessoz
qua supiores ceteris apparebunt



In iudicio apparentes xpo i sca sc
sum^o no bi sufficere ad punissio^z du
oplendam quarto sedebut sup se
des iudicantes vide ei iudiciu
offessor sup addere z io &c ... ^m
iudicandi q^i pstabunt q^i veniet
i opta i leus q^i tiet dne iustione
sua ex qli^m hoies iudicabunt s^m
liber i quo q^i tietur lex iudicatione
dicat bn apok xx^o iudiciu sedit
z libri apti sut z plant ma^m h^at
i duratoy vitandy desto buto^z
expoit bn dt qui dne q^i tepla
assistat qui i to^s sapie q^i ti loqut
velud tardu volub^z ausebunt
q^i pp sepiua bitut tellgotia q^i
pfecebunt z ita q^i n^o st iudicatu
in corda aiu^m ut) ioq^z intelle
e vita u^r qdam tamen desta
sed quia iudicare i portat da^z
i aliu^m p^o udicem iudex ipe
loqendo iudicare dur q^i sub lege
ea vltice psert sed h^r ipe
duplicater q^i tigr uno e xx ipa
autoritate z h^o e illi ipe qui
habet dominiu i alice z ptate
cui regum subdunt qui pec
cantur tamen omnes e ideo
que ferme z^o iudicare e solu^m
dei salic^o iudicare e suoy
aliis aucte platamis aliorum
uocatam dicare quod est
sententiam latam pronuntiare
Et h^r modo pp^i vni iudicabut
q^i alios dicunt i q^i genus dne
iustitie ut pnent q^i iuste p
merit eis debeatur ut sit
q^i a reuelaco iustitie dicat
iudiciorum bn dt ricardus
desto bucto e iudicare cura
iudicandi de certam libros

aperire est ad cordium suorum inspectorem in eorum quam sibi licet insinuare misterium secundum voluntatem suam in eis quod ad suum [illegible] pertinent revelare. Ad primum dicendum quod verbo illa procedit de judiciaria auctoritate quae soli christo convenit et [illegible] dicendum ad secundum. Ad 3m dicendum quod [illegible] in se aliquam [illegible] aliis revelare vel [illegible] illuminationis sicut superiores angeli inferiores illuminant vel [illegible] sed inferiores superioribus loquuntur.

Deinde queritur [illegible] quod judiciaria potestas non conveniat voluntariae paupertati. Sicut enim primo xii apostolis promissum est xix Sedebitis super sedes judicantes quod tamen non [illegible] voluntarie pauperes fuit apostoli videtur quod non omnibus judiciaria potestas conveniat. Praeterea maius est offerre sacrificium deo de ipso corpore quam de exterioribus rebus sed martires [illegible] offerunt de ipso corpore sacrificium deo voluntarie autem pauperes de exterioribus rebus ergo sublimitas judicialis potestatis magis videtur martiribus et virginibus quam voluntarie pauperibus. Praeterea Jo. v. est qui accusat vos moyses in quo speratis glosa quia voci eius non creditis et Jo. xii sermo quem locutus sum ille judicabit eum in novissimo die ergo ex hoc quod aliquis proponit legem vel verbum instructionis ad exhortationem morum [illegible] quod predicatores [illegible] et doctores ergo doctoribus magis competit quam pauperibus. Praeterea christus quod judicium est in quantum homo meruit ut sit judex omnium [illegible] Jo. v. potestatem dedit ei judicium facere quia filius hominis est sed qui persecutionem patiuntur

propter justitiam injuste judicantur ergo talis potestas magis competit eis quam pauperibus. Praeterea superior non judicatur ab inferiore sed multi licite divitiis utentes erunt maioris meriti multis voluntarie pauperibus ergo voluntarie pauperes non judicabunt ubi illi judicabuntur.

Sed contra Job 36 non salvat impios et judicium pauperibus tribuit glossa pauperes [illegible]. Praeterea Matthei xix super illud vos qui reliquistis omnia dicit glossa quod qui reliquerunt omnia et secuti sunt deum hii judices erunt qui licite habentes recte usi sunt judicabuntur etc.

Respondeo dicendum quod paupertati datur judiciaria potestas specialiter propter tria primo ratione congruitatis quia voluntaria paupertas est eorum qui omnibus que mundi sunt contemptis soli christo inherent et ideo non est in eis aliquid quod eorum judicium a justitia deflectat unde redduntur ad judicandum idonei quasi veritatem justitie [illegible] diligentes. 2o propter meriti congruitatem nam humilitati debetur exaltatio [illegible] inter omnia autem quibus homo [illegible] despectum faciunt precipue est paupertas unde et pauperibus excellentia judicialis potestatis promittitur [illegible] qui se humiliat exaltabitur. 3o quia paupertas disponit ad predictum modum judicandi [illegible] ut ex dictis patet quia [illegible] omni [illegible] vite quas alii [illegible] erunt manifeste [illegible] aut [illegible] et [illegible] ultimo [illegible] ultimum in [illegible] ad [illegible] paupertate et paup[illegible]

videt iudiciaria ptas reptu est
pma disspo ad ptatem pdcaz eh
e q no qbustiuz pauptib. volu
tarie vpmittitur ptas pdicta
z solis qui relinquetes oia seqn
tur xpm. s. pfectionis vite. ad pm
qo dd q sicut dt aug9 xx de ci dei
nulp sup xij sedes sessuros ce
sed xij seniores hoies cu illis iu
dicaturos putare debe9 alioqui
q i locu iude qditoris aplus ma
thiam legim9 ordiatu paulus q plu
alijs laborauit vbi ad iudicandu
sedeat no hebit hu duodenaio
nio sufficiata e vniuersi iudi
cantiu ntti do pp duas ptes septe
nary s. tria z iiij or q. t. sic ducte
fiunt duodenariu septenarius
aut e nus pfcus vel q ad litam
xij aplis loqbatur i quoz psona hoc
oibus eos sequantibus pmittebat
ad 2m dd q virginitas z marti
riu no ita disponunt ad iudiciu
sicut no ita disponunt ad iudicium
i ordie de creta diuc iusticie si
paupertas sed exterio ecioriones di
uicie expsia sollicitudie suffocaunt
vbu di sicut di luc viij ut dd q pau
ptas no solu sufficit ad iudiciu
iudicatiue ptas sed q e pa pars
pfectois cui reduz iudicaria ptas
ut et ea q sequunt paupertate ad
pfectionem spectantia puta opera et
virginitas z martirium z oia pfectois
opa no tamen sunt ita pncipalia sicut
paupertas q pu9 e maxia pars
vel. ad 3m dd q ille q legem
posuit a exhortat9 e ad bonu
iudicabit cuiuslibet locuplo q per
spacionem adiuba ab ipso plata vel
spoita alij iudicabuntur z io no
nulz cpe ptas iudic aia pdica
cioni ut doctrine vel dd pgsta

q tria requirunt ad ptate ordiar
iam po abdicatio tpaliu curatu
ne i pedatur aimus asspicie ppone
2o requirit habitus qui ne diuiam
iusticia sitam z obsuatam 3o
q illam iusticiam alios docuerit
z s doctrina eit pfca qplens ratio
iudiciarie ptatis ad cm dd q
xps i se qmuste iudicatus e secuz
humanitate obtulit se ei q voluit
z ratam humilite e iudic aia equal
tacio q ei oia subdut ut dr phil 2o
et ideo magis debet iudicaria po
testas illis q voluntarie se humilia
uit bona tpalia abiciendo pp q hoi
nes anima illis hoi tenetur q hue
q ab alijs humiliant. ad v dd q
i fior no pt iudicare supiorem
autte ppa sed tn autte superioris
pt sicut pz i iudicibus delegatis z io
no e i cgene si hec autte pmiuz
pauptibus detur ut iudicet alios
z qui sit excellentioris nunc tr pre
mij essentialis

a Dz iij sic pce ui q angeli
iudicabunt iudicare mt xxv cu
venit filius hois i maiestate su
a z oes angeli cu eo sed loqt de
adueni ad iudicium go vr q eciam
angeli iudicabunt. p angelorum
ordines noia sortitur ab officio
quem excercet sed quidam ordo an
gelorum e ordo thronorum q videt
ptinere ad iudiciariam ptatem
throni eni sedes iudicis solium
vel cathedra doctoris go aliq
angeli iudicabunt. p sicut p
hanc vitam pmitti aplis eq
litas mt xxij vi q hoies ha
habebunt ptatem ut iudicet ut
simiius z angeli. sed cy io. v
ptatem dedit ei iudiciu facere

cp filius hois e sz angli no ocant
i hna na q° u° i iudiciaria ptate
p no e cu sole iudicare ee
iudices iuspor sz angeli i iudicio ent
ut iuspor ut dt cyt 13° mittet fi
lius hois anglos et colliget de regno
suo oia scandala q° ageli non
iudicabunt Ad 4m dd cp assessores iu
dices erut iudicia ec conformes iudi
ci sz erut filio attribuit cp ß huaz
eni qut filio attribuit cp ß huaz
natum o ib) apparebit tm hois
cp malis cuis tota tutas iudi
cet p auctoritatem rio et opus cp ut
cet p auctoritatem rio et opus cp ut
asse ssores iudices humana natura
heant i qua possit ab oib) hois
i malis uideri et angeli no q
petit iudicare. cuius angli cet
aliquo dici possit iudicare per
sue approbationis Ad 1m q° dd
cp sic ex glo dicit pz angeli tu
xpo bcient no iudices sz ut sit
testes humanorum actuum sub quorum cus
todia hoies bn ut male egerut
Ad 2m dd cp nomie throni att
buitur angelis ut illius iudicium cp
ex quo oia iustissime gubna
deus sz ex quo oia iustissime gubna
deus sz exz oia iustissime gubna
do tu) iudicium ageli sit quodam mo
ex ecutores et purgatores sz iudi
cium qd de hoib) p hoies xi spect
eis requirit hoies assessores Ad 3m
dd cp hoib) puniti equalitas
angelorum q° ad pmiu ecede yt ey
plibz ad pmiu accide cpibz ei
hoib) qd angelis no debet ut pz
de emicola uirgine et martin
et sic pt dici de iudiciaria ptate
a Dexys sz pce bi cp p° diem
iudiciy demones no exequat
suiam iudicii idepuatis qr demones
magis peccauit cp hoies q° no e
iustum cp hoies p demones tor
queantur Sz sic hoies suggert

hoibus mala ita angli suggerut
bona sed punire bonos no e offm
angelorum sed hoc est absque deo i uicte
q° ut punire malos est offm demonu
Sed q e qd hoies priores se dya°
subdiderut peccando q° iustu e ut
ei subiciat i peie qi ab eo punendi
Ad° dd cp circa hoc dupex opio
i hra duplex opio et utraqz bi diuine
iusticie cpete coherit ei cp ho puit
iuste deoni subicitur sz demon
iniuste ei peccat opio q° illa que
poit demones i futuru p° diem iudiciy
hoib) no pesse i peie respicit or
dinem diue iusticie cpte deonu
punientu altera bo opio respi
cit ordinem diue iusticie cpte
hoiuz punitorum Que aut bero
sit certu uel no pt uenius tamen
extimo cp sic ordo fuabit ii saluatis
quodam a quibusdam illuminabut et pfi
cientur eo cp ordines celestes perpe
tui erut ita fuabit ordo i pe
spetuu cuit ita fuabit ordo i pe
nis ut hoies p demones puniantur
ne totaliter diuus ordo q angelos me
dios u) ternam huaz et diuinaz
ulletur ut dt so) sed sicut p anglos
bonos diue illuminantes deferut
ita et demones sit executores diue
iusticie i malos u dbh diminuit
ad deonu penam quia ipi eos qui alios
torquet ipi torquebut ibi et miser
ror sotietate miseriam no minuit
sz augebut Ad 1m q° dd cp plas
illa q dt enarrandi p xi i futo
e accipienda ß modu placonis
q est statu hi uidi i q° et hoies
hoib) et angeli aglis et demones de
modo et demones hoib) xth totum
ad p ducedum ad finem uel adducati
a fine tuc aut cu oia ad fine
illu puenerit no erit plato adducti

tens a fine vel adducens ad finem
sed ordinans in finem bonum vel malum
Ad 2m dicendum quod sicut multum decorum non
requirat quod hominibus preferantur quod iniuste
sic homines subiecerunt tamen hic requirit
ordo nature ipsorum ad naturam humanam
bona eis naturalia per eius integre manent
ut dionysius dicit in 4° c. celestis ierarchie Ad 3m
dicendum quod angeli boni non sunt ita puri per
omnia electi quod hec omnes in inclinatione adeo
perficiunt sed tamen secundum quod aliud dictabilem
priorum angelis hominibus sunt ita in ...
per superiores angelos inferiores et angeli et
homines illuminantur de aliquibus secretis di-
vinorum que ad statum beatitudinis pertinent
et sic et principaliter penam dampnati
excipiet in inclinatione adeo f. exclusionem
presentia a visione divina alias autem
penas specialiter non est in manus hominibus per
demones infligi. Judicium tamen est contra quia
multum exaltat sed potius deprimit
bene tamen natura angelica sit altior quam
humana gratiam per excellentiam multi in
tamen exaltabuntur quod talis exaltatio
excedet altitudinem nature et primum
etiam quorumdam angelorum bene et gratiam
angeli per quosdam homines illuminabuntur
sed nulli homines per demones aliquem
gradum malicie pervenient ad illam
eminentiam quam debet natura demonum

d. v. sic proceditur videtur quod non omnes
homines in iudicio compareant quia
dicitur Matth. 19 sedebitis super sedes
xij iudicantes xij tribus Israel sed non
omnes homines pertinent ad illas tribus xij
ergo quod non omnes in iudicio compareant
Preterea idem dicitur in psalmo non
resurgent impii in iudicio sed nulla sunt
tales ergo videtur quod non omnes compareant
Preterea ad hoc aliquis ad iudicium ducitur
ut eius vita discutiatur sed quidam
sunt quorum nulla vita habent vel

pueri ante perfectam etatem dece-
dentes ergo illos in iudicio comparere
non est iustum. Sed contra est quod dicitur actus x°
quod Christus est constitutus a deo iudex vivorum
et mortuorum sed sub ista divisione comprehenduntur
omnes homines quocumque modo vivum
a mortuis distinguantur ergo omnes
homines in iudicio comparebunt. Preterea apocalipsis
1° dicitur ecce venit cum nubibus et vi-
debit eum omnis oculus sed autem non esset
si non omnes in iudicio comparerent ergo et cetera
Responsio dicendum quod iudiciaria potestas Christo
homini collata est in premium humilitatis quam
in passione exhibuit. ipse autem sua passione
sanguinem pro omnibus fudit quantum ad suf-
ficientiam licet non in omnibus effectum
habuit propter impedimentum in aliquibus
inventum. ideo congruum est ut omnes
homines in iudicio congregentur ad videndum
eius exaltationem in natura humana secundum quam
constitutus est iudex a deo vivorum et mor-
tuorum. Ad primum ergo dicendum quod sicut augustinus
xx de ci. dei non quia omnis est iudi-
caturus tribus israel sed tribus levi que xiij
erat decima tertia iudicanda non erit
et solum illum populum sed etiam gentes cetere
iudicabunt. ideo autem per xij
tribubus omnes alie gentes significantur
sicut quod per xij in sorte xij tribuum
omnes gentes sunt vocate. Ad 2m
dicendum quod hoc quod dicit non resurgent in
impii in iudicio si referatur ad omnes
peccatores intelligendum est quod non resur-
gent ad hoc quod iudicent. Si autem
impii dicantur infideles sic intelli-
gendum est quod non resurgent ad hoc quod
iudicentur quia iam iudicati sunt
sed omnes resurgent ut iudicio compareant
ad gloriam iudicis videndam. Ad 3m
dicendum quod et pueri ante perfectam etatem
decedentes in iudicio comparebunt non
ut iudicentur sed ut videant gloriam

iudicio

Decimus sexto sic procedit et quod nulli boni in iudicio iudicent. quia Io. iii.º dicitur qui credit in eum non iudicatur sed omnes boni crediderunt in eum ergo non iudicabuntur. Praeterea illi non sunt beati quibus est incerta sua beatitudo ex quo Augustinus probat daemones numquam fuisse beatos sed sancti homines nunc sunt beati ergo certi sunt de sua beatitudine sed quod certum est non adducitur ad iudicium ergo certum est non iudicabuntur. Praeterea timor bonis non iudicabitur repugnat sed extremum iudicium respicit tremendum maxime non dicunt quod tremendo maxime non petit secundum tempus timore eorum qui sunt iudicandi bonum et gaudium dicitur super illud Iob xl. cum sublatus fuerit timebunt angeli et purgabuntur quod ut videtur unicorum glossa considerantibus quod timebunt in illa terribili generatione quo et multorum mutantur ergo boni non iudicabuntur. Sed contra videtur quod omnes boni iudicentur quia dicitur ii ad Cor. v. omnes astabimus ante tribunal Christi ut referat unusquisque propria corporis prout gessit sive bonum sive malum sed nichil est aliud iudicari ergo omnes iudicabuntur. Respondeo dicendum quod ad iudicium duo pertinent scilicet discussio meritorum et retributio praemiorum quantum ergo ad retributionem praemiorum omnes iudicabuntur et boni quia et boni recipient ex sententia divina praemium meritis respondens. Sed discussio meritorum non fit nisi ubi est commixtio meritorum cum malis. Illi autem qui aedificant super fundamentum fidei aurum et argentum et lapides pretiosos divinis obsequiis totaliter insistentes qui nullam admixtionem notabilem habent mali meriti habent in eis discussio meritorum locum non habet sicut illi qui rebus penitus abiectis sollicite cogitant solum quae Dei sunt et ideo salvabuntur sed non iudicabuntur. Illi vero qui aedificant super fidei fundamentum ligna fenum stipulam qui adhuc scilicet amant saecularia et terrenis negotiis implicantur ita tamen quod nichil Christo praeponunt sed peccata eleemosynis expiare student habent quidem commixtionem bonorum meritorum cum malis et ideo discussio meritorum in eis locum habet unde tales quantum ad hoc iudicabuntur et tamen salvabuntur. Ad primum ergo dicendum quod quia punitio est effectus iustitiae punitio autem est magis de ratione iudicii quam est inde auctoritas punitio autem iustitiae attribuitur ut iudicium pro ipsa condemnatione accipiatur punitio de exspectatione accipiatur. Et sic intelligitur auctoritas inducta ut per glossam ibidem patet. Ad 2.<sup></sup>m dicendum quod discussio meritorum non erit ad tollendum incertitudinem beatitudinis de cordibus eorum iudicandorum sed ut praeeminentia bonorum meritorum ad mala ostendatur omnibus manifeste et Dei iustitia approbetur. Ad 3.m dicendum quod Gregorius loquitur de iustis in carne mortali exsistentibus unde super primum ... quod in corporibus reperiri possunt qui iam fortes atque constantes ... et tamen sunt positi non possunt ... in tanti terroris turbine nulla formidine concuti valeant sed quia timor ille iudicii ... ad tempus in ... iudicium procedens ... quod maxime malis ... non tamen boni quibus nulla est mali sui conscientia ... vel quia ... ad opportunum ... procedunt de iudicio quantum ad retributionem praemiorum.

Decimus septimo sic procedit et quod nulli mali iudicabuntur. Dicitur enim ... infidelium damnatio ita et eorum qui in mortali decedunt sed propter damnationem est certitudinem dicitur Io. iii.º q.

non credit iam iudicatus e q° nec
eade rone alij peiores iudicabu
t. P boz iudici e valde ter
ribile eis q p iudiciu odepnatur
Sed sic exp'ia ex verbis aug' hec
ad i fideles allocucio iudic' non
fiet q' si fieret ad i fideles dap
natos xpi de sua i fidelitate
aliquo modo reprtarent q° e absur
dum Sed q' vi q omes mali
sunt iudicandi q oib' malis
i fliget pena s' q'titate culpe
sed hic sm diffitoe iudicij ee non
pt q° yali iudicabut P° et
q iudiciu q° e penaz rebucio
s' penis oib' opetit. Iudiciu at
q° e discussio meritor soli fideli
b' qr i fidelib' no e fidei fudatu
q° sbtrata oia opa sequencia p sta
titudie i tencionis carent. Vn no
e i eis aliq' pmixtio bonor opum
vel meritor ad mala q' discussio
requirit sed fideles i qb' manz
fidei fudamentu adiuc' actum
laudabile hnt q' uis no sit me
torius sn caritate tame cu ipm est
dispe e ordinatus ad meritu et io i
eis iudiciu discussiois locu habz
Vn ipi fideles q' sunt sicte i mo
cives civit' dei iudicabut ut
cives reprobi sn discussione merito
sua mort no ferret Sz i fide
les odepnabuntur ut hostes q
ppicienit apud hoies absq'que
merito audiencia a exterminari
Ad q'ngentos q pcuit eis q i mor
tali decedut q' eo ostet de eor
dapnacoe qr tame aliq' q ptinet
ad bene merendu habet anexu
q' spectet ad mai festacoz diuine ius
ticie ut discussio de eor merit'

fiet p q'm iudicatur eos iuste a
scor civitate excludi cui' esse
cives una externus videbantur
Ad 2m dm q allocucio illa iudic'
i fidelia non erit aspera fidelib'
odepnand' q' i eis aliq' s' duplici
dencia manifestabut q' i infideli
bus i veniri no pt q' sn fide
i pole e placere deo heb' xi° Sz sen
tencia odepnacois q' i deos fert'
hoib' i credibilis erit. Racio vero
oppositum adducta pcedebat de iu
dicio retribucionis

Decimii' sic pcedit' ut q angeli
i futuro iudicentur q' dr
i cor vi° nescitis q angelos iudi
cabim' sed hic no pt referri ad sta
tum presentis vite q° referri dz ad
futurum P job dr de uehe
moth p quem dyab' i telligitur cui'
videntib' precipitabitur et cor' x
exclamavit demones ad xpm veni
sti ante tpt perdere nos et glo ibi
q demones i terra dum cerne tes
se intimo iudicandos ee credebat
q° vr q eis finale iudiciu fuit
P n pet ij° dr de angelis
peccantib' no pepcit sed rudentib'
i fernum detractos i tartarum tra
didit cruciandos i iudiciu reser
vari q° videt q angeli iudicabu
Sed q' dr no iudicabit bis in
idipm Sz mali angeli iam iudicati
sunt Vn jo xvi princeps hui' mundi ia
iudicatus e q° i futuro angeli non
iudicabuntur P p pfor e boni
tas vel malicia angelor quaz
aliquor hoium i statu hui' uie Sz q'dam
hoies boni et mali no iudicabu
q' ni angeli boni ut mali iudica
but P° dm q iudiciu discus
sionis nullo habet locum neque

In bonis angelis neque in mali quia neque in bonis sunt aliqui mali in bei ri neque in malis ad bonum adm dum pertinens. Sed si loquimur de iudicio retribucionis sunt constituti de iudicio retribucionis sunt constituti quantum ad essenciam beatitudinis secunda dispositionis contribucio vna in convenienda dispositionis contribucionis vna in sene spectat angelorum et aptis fuit ... per ista vnum quidam sunt adbe altitudinem sublimati quidam in mi scilicet diminuit. Alia retribucio est quantum ad nullius bonis et malis per an gelos peruenit. Et retribucio in an gelos iudicio fiet quia et bonis angeli aplius gaudium habuit de salute eorum quos ad beatitudinem multos induxerunt et mali amplius torquebuntur multiplicata ruina quia per eos dampna malorum ruina facta sunt in ciuitati. Vnde directe loquendo iudicium non ex parte iudicatiuorum ex parte iudicandorum et angelis sed homini sed indirecte quadammodo respecti angelos in quantum actibus hominum sunt quinexti. Ad primum quod quod sicut intelligitur de iudi cio apparacione quantum homines quibus tamen angelis superiores in bonis cuntur. Ad secundum dicendum quod ipsi demones secundum videbuntur quod perpetrabunt quia in infernum carcerem retru dentur ut iam non sit eis liber egredi ... quia eis hic nos ... credebat nisi per quod ordinabat di uina prouidencia ad hominum vitam exercendam et sic dicendum est ad 3m

## Titulus

De forma iudicis veniens ad iudicium circa quod quer untur primo utrum Christus in forma humanitatis sit iudicaturus. 2º utrum appareat in forma humanitatis glori osa. 3º utrum eius diuinitatem possit sine gaudio uidere.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod Christus in forma humanitatis non sit iudicaturus. Iudicium enim auctoritatem requirit in iudi cante super iudicandos. Sed auctoritas super iudicandos est Christo secundum quod est deus sic enim est dominus et creator omnium. Ergo in forma diuinitatis iudicabit. Praeterea in iudice requiritur potestas inuincibilis. Vnde Ecclesiastici 7º Noli querere fieri iudex si non valeas virtute irrumpere iniquitates. Sed potestas inuincibilis conuenit Christo secundum quod est deus. Ergo in forma di uinitatis iudicabit. Praeterea Iohannis v dicit Pater non iudicat quemquam sed omne iudicium dedit fi lio ut omnes honorificent filium sicut honorificant patrem. Sed honor equalis patri non datur filio secundum naturam humana. Ergo non iudicabit secundum humanam formam. Praeterea Danielis vij dicitur aspiciebam donec throni positi sunt et antiquus dierum sedit. Troni autem iudiciarium potestatem designant. Antiquitas autem deo dicitur ratione eternitatis ut dicit Dionysius 10 cap. de di. no. Ergo iudicare conuenit filio prout est eternus non ergo secundum quod homo. Praeterea Augustinus dicit et habetur in textu quod resurreccio animarum sit verbo dei resurreccio corporum fiet per verbum factum in tempore. Sed iudicium illud finale pertinet magis ad animam quam ad carnem. Ergo magis conuenit Christo secundum quod est deus secundum quod est homo. Sed contra Iohannis v potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est. Praeterea Iob xxxvi dicitur causa tua quasi impii iudicata est. Glosa a Pilato iudicium causam recipies. Glosa ut iuste iudices secundum quod secundum naturam humanam est iudicatus a

pilato etc. secundum humanam naturam iudicabit
Tertio cum eius est iudicare cuius est legem
condere sed Christus in propria natura
apparens nobis legem [illegible] dedit
ergo per eandem naturam iudicabit
Respondeo dicendum quod iudicium ad dominum
iudicandum requiritur unde Ro. xiv^o tu
quis es qui iudicas alienum servum et
ideo secundum hoc Christo competit iudicare quod do-
minium super homines habet de quibus prin-
cipaliter finale iudicium erit. ipse autem est
dominus noster non solum ratione creationis quia dominus ipse
est deus quia ipse fecit nos et non ipsi
nos sed etiam redemptionis quod ei com-
petit secundum humanam naturam. Ro. xiv^o in hoc
Christus mortuus est et resurrexit ut et
vivorum et mortuorum dominetur. Ad
primum ergo dicendum quod ad vite eterne nobis consequende
bona non sufficerent nisi redemptionis
beneficium adderetur propter impedimentum
quod nature create supervenit ex peccato primi
parentis. Et ideo cum finale iudicium ad hoc
ordinetur ut aliqui admittantur
ad regnum et alii qui excludantur
a regno conveniens est ut ipse Christus secundum humanam
naturam cuius redemptionis beneficio ad
regnum admittuntur illi iudicio pre-
sideat. Et hoc est quod dicitur act. x quod ipse
constitutus est a deo iudex vivorum
et mortuorum et quia per redemptionem huma-
ni generis non solum homines reparavit sed
vel totam creaturam secundum quod tota creatura
reparato homine melioratur ut habetur
col. i^o pacificans per sanguinem crucis
eius sive que in celis sive que in terris
Et ideo non solum super homines sed
super universam creaturam Christus per su-
am passionem dominium et potestatem
et potestatem iudiciariam meruit math. ult.
data est mihi omnis potestas in celo
et terra. Ad secundum dicendum quod in Christo

secundum divinam naturam est auctoritas divina
respectu omnis creature ex parte nature
sed secundum naturam humanam est auctoritas domi-
nii quam promeruit per passionem et est auc-
toritas secundaria et acquisita sed prima
est naturalis et eterna. Ad secundum dicendum quod
quamvis Christus secundum quod homo non habeat
esse in visibilem potestatem ex natura
virtute humane speciei tamen ex dono
divinitatis et humana in visibilem habet
potestatem secundum quod omnia sunt subiecta pe-
dibus eius ut dicitur i cor. xv^o et heb. ii^o
et ideo iudicabit in humana natura
Ad tertium dicendum quod Christus non sufficeret
adhuc generis redemptor si purus homo
fuisset et non deus hic ipse ex quo per naturam
humanam genus humanum redimere potuit
ac per hoc iudiciariam potestatem consecutus
est manifeste ostenditur quod ipse est deus et ita
equaliter honorandus cum patre in quantum
homo secundum in quantum deus. Ad quartum dicendum quod in
illa visione dei manifeste cognoscitur
totus ordo iudicie potestatis
quem secundum primam originem est ipse deus
et specialiter in patre qui est fons totius deitatis
et non prohibet prius quod antiquus dierum
sedit sed apte iudiciaria potes-
tas tradita est filio non solum
ab eterno secundum divinam naturam sed et in tempore
secundum humanam in qua eam meruit et ideo
subiungitur in visione predicta ecce cum
nubibus celi quasi filius hominis veniebat
et usque ad antiquum dierum pervenit et
dedit ei potestatem et honorem et regnum
Ad quintum dicendum quod augustinus loquitur per
appropriationem quandam ut videlicet re-
ducat effectus qui in humana natura
fiunt ad causas aliquo modo eis simi-
les secundum animam suam ad ymaginem et simi-
litudinem dei et ante carnem sunt
conformem speciei cum homine Christo ideo ea

que i carnalibus unde xpc fecit hec
divinitati attribuuntur / quod vo i carne
nra fecit vel fecit e hois at
tribuitur carni eius quia caro
eius ipsius e divinitatis organum ut
Dam. dicit & effectum i actibus
unde s. q dr heb. x. page eius
dauit q scde uitis ab operibus
mortuis & c. & vbi ca° suum ca
e ure resurrectionis bn & s. hua
nem nam q eius e pred. non
solu corporalium s. & spualium bonorum

Ad 2m sic procede. vi q xpc i iudi
cio non apparebit i forma
humanitatis gloriosa. Io. xix° vide
bunt i quem transfixerunt. glosa q
i ea carne venturus e i qua crucifi
xus e s. crucifixus e i forma inf
ma ergo i forma i firmitatis appare
bit no i forma gloriosa. P. xxiiij
di q apparebit signum filij hois
i celo .i. signum crucis ut crisostomus dicit
videlicet q veniet i iudicio xpc no
solu cicatrices s. & ipsam mor
tem exprobratissimam ostendes. g. vi
q no appareat i forma gloriosa.

Praeterea s. hanc forma xpt i iudicio
apparebit q ab omnibus conspici possit
sed xpt s. formam humanitatis glori
osam non poterit videri ab omnibus
bonis & malis q omnibus no glori
ficatis no vi ee proportionatus
ad videndum ad videndum claritate
te corporis gloriosi. g° no apparebit
i forma gloriosa. Praeterea illud quod
promittitur iustis i premium no con
cedit iniustis. sed visio gloriae humanitatis
promittitur iustis i premium. Io. x. ingre
dietur & egredietur & pascua inve
nient. i. refectionem i divinitate &
humanitate ut Aug. exponit et
ys. xxxiij° regem i decore suo vi

debunt. g° i iudicio no apparebit
hominibus i forma gloriosa. Praeterea s. illa
forma xpc iudicabit i qua iudi
catus e ut sup. dicit Io. v. sic & filius
quos vult vivificat. dicit glosa i. q
forma i iuste iudicatus e iuste iu
dicabit ut possit ab impiis videri
sed iudicatus e i forma i firmitatis
g° etiam i iudicio apparebit. sed
q e q dicit luc. xxj. tunc videbunt
filium hois venientem i nube cum
potestate magna & maiestate / ma
iestas aut & potestas ad gloriam pertinent
g° i forma gloriosa apparebit. Praeterea
ille qui iudicat debet eminere illis
q iudicantur sed electi qui iudicabuntur
a xpo gloriosa corpora hebunt. g° mult
to fortius iudex i forma gloriosa
apparebit. Praeterea s. iudicium e in
firmitatis ita iudicium e auctoritatis
& potestatis s. i primo adventu quo xpc venit
ad hoc q iudicaretur i forma i firmi
tatis apparuit. g° i 2° adventu
ad hoc q iudicet i forma gloriosa
apparebit. Respondeo dicendum q xpc dicitur dei
& hominum mediator i quantum pro hominibus
satisfecerit & interpellat apud patrem
& ea que sunt patris hominibus communicat
s. q dicit Io. xvij claritatem quam dedisti
michi dedi eis. s. hoc ergo utrumque
ei convenit q cum utrisque communicat ex
tremis. bn i quantum ei cum hominibus commu
nicat vices hominum gerit apud patrem
i quantum vo cum patre communicat dona patris
transmittit ad homines. q g° i primo
adventu ad hoc venit ut pro nobis satis
faceret apud patrem i forma nre
i firmitatis apparuit. q vo i scdo
adventu ad hoc venit ut iusticiam
patris i homines exequatur gloriam
debebat q sibi est ex communione

ad p̄rem et ideo i forma glosa
Ad p̄m q° dd q i eadem forma ap
parebit ƺ non p̄ite se habente
Ad 2m dd q̄ signu cruc̄ appebit
i iudicio no q̄r dicat cut ex ut is
i similit̄ sed p̄ite ut p̄hc in
tior q̄de p̄uatō appareat q tan
tam unam neglexerunt ⁊ com
p̄tipue q xpm i iuste pscuti st
q̄tacc̄s erit q i ei c̄trarie appe
bunt no erunt ad aliquam i similitate
ƺ erunt i dicta maxie utilitatis qua
xp̄c p passio ⁊ i simi^te de hostib;
triumphauit ⁊ exprobratissimam mor
tem subijt / non sensibilr eam
oculis i gerens at si tūc eam
pateretur sed ex l̄ine q appebit
sit i dicia p̄ite passiois hoies
i recogitacōz p̄ite mortis addu
cet Ad 3m dd q corp' glosum
ƺ i p̄tate sua ut se demonstret
oculis no glosis ut p̄ƺ ex l̄ine que
dicit sit ⁊ no i sor glosa x^ abo
potit uideri Ad 4m dd q sic
diuini gl̄ia e delectabil' ita gl̄a ⁊
p̄tas ei' q odio h̄etur maxie
q̄ristat ⁊ ideo sic uisio gl̄e hūa
xpi erit iustis i p̄miu ita diuin
xpi erit i supplicium bu ye xxxvi
uideant ⁊ q̄fidant ⁊ clames
ipsi ⁊ ignis l i uidia hostes nos
deuoret Ad 5m dd q forma at
capit' ubi p̄sonā na i q̄na iud
cab' e ⁊ ⁊ iudicabit no at p q̄ua
c̄tate nature q no erit eadem i iu
licate nature q no erit cad i iu
dicante s. i sina q in iudicato sunt
Ad 3m sic p̄ce' ut q diuinitas et
malis sit gaudio uideri posse
p̄stat ei q i p̄m manifestissime co
gnoscet xpm ee dm q° diuinitatem
ei' uidebunt ⁊ tamē de uisiōe
xpi non gaudebunt q° sit gau
dio uideri non potest p̄ uo

luntas i piorum puersa no magis ad
uersatur humanitati xpi q ei' diui
sed i h̄c q uidebunt gloriam hūanit' ee
dit eis i penam ut dcm e q° multo
fortius si diuinitatem ei' uiderent magis
q̄ristarent qua gauderent p̄ que
sunt i affectu non demonstrās sequitur ea
adeo que sunt i intellectu uel sunt
et p̄cedit i tel' ⁊ seq' tellectus
n' i cte affectus sed uisio ad itel
lectum p̄tinet gaudium aut ad af
fectum q° potest ee diuinitatis uisio sine
gaudio p̄ oē q̄d recipit i aliq°
recipit p modu recipientis sed omne
q̄d uidet' q̄dammo i uidente
recipit' q° q̄uis i se diuinitas sit de
lectabilissima tamē uisa ab illis
q sunt i tristicia absorpti no delecta
bit sed magis q̄tristabit p̄ sed
sicut se h̄' ad sensibile ita intellectus
ad intelligibile sed ita e i sensib;
q palato no sano pena e panis
qui sano e suauis ut dt aug' ⁊
sic accidit i aliis sensibilib; q° oc dep
nati h̄ebunt i tellectum i dispositum
ui' q uisio lucis i creatae magis af
fert penam qm gaudium Oƺ q̄t
e q̄d dt p° xvii° ƺ contra ut
q̄gnoscerent te uiu dm Ex q° patet
q ee b'titudo i dei uisiōe q̄sistit
sed de roe b'titudis e gaudium q°
diuinitas sine gaudio uideri no potest
p̄ ipa essentia diuinitatis e ueri
tas sed unicuiq; e delectabile ui
dere uerum nam oēs hoies naturaliter
scire desiderant ut dt i p̄hēio me
taphisice q° diuinitas sine gaudio uideri no pt
p̄ si aliqa uisio no sit e delectabil'
q̄tingit eam quq; ee c̄tristabile sed
uisio i tellectiua nunq; e c̄tristabil' q̄a
delectacōi que e i intelligendo non
opponitur aliqua c̄tristicia ut dt p̄hus

in q° diuitas uideri no possit / n
p itellcm uide q diuitas sn gnu
dio uideri non possit / Ad iii dd q
i quolibz appetibili duo sut co
sidrari s. illud qd appetitur et
qd e delctabile et id e qd e racio
appetibilitatis i ipo (Sic dt aut s. hoc
The de obia) id qd habet ee ap
ape qd ipm pt esse ipm uo esse
michil ad . Jter se habet admix
tum ita illud qd e appetibile no
pt hre aliqd admixtum uli no
pt delctabile uel appetibile sed
illud qd e racio delctabl' nich'
hz admixtu uel hre pt q non
sit delctabiles al appetibl' res
autem que sut delctabiles p p
ticipacom bonitatis que e racio
appetibil' et delctabil' sut q p
hensa uo delectare sed illud
quod p essenciam suam e bo'
pposit e q eis essencia apphesa
non delectet unde om de cs
non delectet unde om de es
senciauliter sit ipa bonitas non
sit sh gaudeat uidere / Ad p'm
q' dd q ipm manifeste cc stet
x' ee dm no p hoc q diuitem
ei uideant sed apter manifesti
ssima diuitatis idicia / Ad 2 7 dd
q diuitate p q e ipse ulls pt odio
hre, sd nec aliqs pt odio hre
ipam bonitatem, sed qntum ad ali
quos diuitatis effcus di ab aliqbus
odio haberi i q tu s. aliq agit
ul pcipit qd e ptm uoluntati
et ideo ipso diuitati ulli pt esse
non delectabilis / Ad 3 7 dd q
n bonum angi e itelligere qu io
qd p itellcm pcdete e homi
p pticipacoz sno p essencias
sicut sunt omnes creature



sui pt ee icis aliq qre no mo
ueatur affcus uli et ibid dd
cognoscitur passio et itellcus non
attingit ad essenciam ipi' boni'
uli non opz q affcus itellcm se
quatur, sd seqret si ccm eius
uideret q e ipa bonitas / Ad x'
dd q ipa estitia no notat dispo
z magis passioz oie aut passio a
gtrio ss'u fortion supueniente
tollitur et uo alia tollit et ita
estitia dapnatorum tolleret s'dm
p essenciam uideret / Ad v dd
q i dispoicoe organi pporcio na
lis ipi' organi ad obm qd natu
e delctare et p hc q delctao ipedit
sed i dispoico q e i dapnatis no
tollit naturalem pporcom qua sunt
ordinati ad diuitate tn ymago p
ssus maneat et ho no e pfe

## Oui agendum est

De qualitate mundi et
resurgentium p' iudiciu

ubi tpe' consideracio occurrit p'a
de statu et qualitate mdi 2a
de statu beatorum 3a de statu
malorum. Circa p'm querunt quinq'
p° utrum i nouacone mdi sit futura
2° utrum motus corporum celestium cesset
3° utrum corpa celestia tunc ma
bit 3° utr corpa celestia tunc ma
gis fulgeant x° elementa maio
rem claritate recipiant. v° ania
lia et plante remaneant

Ad p'um sic pce' ui' q mundus nusq'
i nouabit / nich' eni erit futurum
n qualiqu fuit. s. sperm ca' 1° q
e qd fuit ipm qd futum e s. in
qm mundus aliam dispoz habuit
quam mic habet q' ad partes
essenciales et ad gnia et ad spes

qui umquam innovabitur. Preterea innovatio quedam est sed in potentia est universum alterari quia omne alteratum reducitur ad aliquod alterans non alteratum quod tamen per locum movetur, quod non est extra universum, ponere ergo non potest esse quod mundus innovetur. Preterea Genesis 2° dicitur quod de die septimo requievit ab omni opere quod patraverat et exponitur secundum quod requievit a novis creaturis condendis secundum illa prima creatura. Ergo non fuit alius modus rebus conditus nec postea quam ipse quam mundus naturali ordine tenet, ergo nunquam aliud habebunt. Preterea istarum rerum dispositio quam nunc in rebus naturalis est, si ergo in alia dispositionem transmutaretur, illa dispositio erit contra naturalis, sed illud quod est innaturale et passivis non potest esse perpetuum, ut patet primo celi et mundi, ergo et illa dispositio novitatis quamque aliquod remanebit. Et ita erit ponere circulatorem quandam in mundo secundum Empedocles et Origenes posuerunt ut post hunc mundum sit alius mundus iterum et post illum iterum alius. Preterea novitas datur in primum gloriae voluntate creaturae, sed ubi non est motum non potest esse primum, cum ergo tunc in sensibilibus nichil movebit videtur quod non innovabuntur. Sed contra est quod dicitur Ysaie lxv, Ecce ego creo celos novos et terram novam. Item dicitur in Metheora parva et Apocalypsis xxi° vidi celum novum et terram novam primum enim celum et prima terra abiit. Preterea habitatio congruit habitatori congruere, sed mundus factus est ut sit habitatio hominis, sed homo innovabitur ergo similiter et mundus. Preterea omne animal diligit simile sibi, Ecclesiastici xiii°, ex quo patet quod similitudo est ratio amoris, sed homo habet aliquam similitudinem cum universo unde et minor mundus dicitur, ergo homo universum diligit naturaliter, ergo et eius bonum concupiscit et ita ut satisfiat bonis desiderio debet et universum innovari. Respondeo dicendum quod omnia corporalia propter hominem facta esse creduntur unde et omnia dicuntur ei subiecta. Serviunt autem homini dupliciter, uno modo ad sustentationem corporalis vite, alio modo ad profectum cognitionis divine inquantum homo per ea que facta sunt invisibilia Dei conspicatur ut dicitur Romanos 1°. Ergo ministerio creaturarum homo glorificatus nullo modo indigebit cum eius corpus sit simul totaliter incorruptibile, divina virtute illud faciente per animam quam immediate glorificat. 2° et ministerio non indigebit homo quantum ad cognitionem intellectivam quia tali cognitione Deum sancti videbunt immediate per essentiam. Sed ad hanc visionem essentie oculus carnis attingere non potest et ideo ut eis et consolatio sibi congruens de consideratione divinitatis preparetur conspiciet divinitatem in suis effectibus corporalibus in quibus manifesta indicia divine maiestatis apparebunt precipue in carne Christi, post hoc in corporibus beatorum et deinde in omnibus aliis corporibus, et ideo oportebit ut et alia corpora maiorem influentiam a divina bonitate suscipiant, non tamen speciem variante sed addentem cuiusdam gloriae perfectionem et hoc erit mundi innovatio. Unde simul mundus innovabitur et homo glorificabitur. Ad primum ergo dicendum quod Salomon loquitur de cursu naturali quod patet ex hoc quod subditur nichil sub sole novum, cum enim sol circulariter moveatur oportet ea que soli

Continui subsistit circulacio aliquis
spere que consistit in hoc quod illa que
prius fuerunt iterum redeunt specie eadem
numero diversa ut dicitur in fine libri de ge
neratione et corruptione secundo que adstatum glorie
pertinent scilicet non subsistit. Ad 2m dicendum
quod illa racio procedit de alteracione naturali
quia hic agens naturale quod ex necessitate na
ture agit non enim potest tale agens variatum
agit nec enim potest tale agens variare
disposicionem in aliquo nisi ipsum aliquo modo a
disposicione tali sed ea que divinitus fiunt
procedunt ex libertate voluntatis unde sine
aliqua inmutacione dei volentis potest nunc
nunc alia dispositio ab illo universo ex
istere et renovacio non reducit in alte
rationem set in motum sed in primum inmobile sed
quod dicitur primum motum sed in primum inmobile sed
dicitur. Ad 3m dicendum quod pro tanto dicitur deus
die vii a cunctis operibus suis cessasse
quod nichil post ea fecit quod non prius
precessit in aliqua similitudine secundum genus
vel speciem vel saltim sicut in principio seminali vel
est sed in potencia. Dico ergo quod novitas mundi
futura precessit in operibus sex dierum in quadam
similitudine in gloria et gratia an
gelorum precessit et in potencia obediencie que creature
indita a deo tale novitate
a deo suscipienda adveniente.
Ad 4m dicendum quod illa dispositio novitatis
non erit naturalis neque contra naturam sed erit supra
naturam sed gratia et gloria sunt supra naturam na
turam et erit a perpetuo agente quod
eam perpetuo servabit. Ad 5m dicendum
quod quamvis corpora insensibilia non me
ruerint illam gloriam proprie loquendo ho
mo meruit ut illa gloria proprie loquendo
toti universo conferret in quantum hoc cedit
in augmentum glorie hominis sicut aliquis homo meretur
ut ornacionibus vestibus induatur que
tamen ornatum ipsa vestis nullo modo meretur.

Deinde queritur secundo utrum motus corporum
celestium in illa mundi innovacione

non cessabit quod quamvis moveri dicitur cunctis
diebus terre frigus et estus estas et
yemps nox et dies non requiescent
sed nox et dies et estas et yemps
efficiuntur per motum solis ergo numquam
motus solis cessabit. Praeterea Ier. 31 hec
dicit dominus qui dat solem in lumine diei or
dinem lune et stellarum in lumine noctis
qui turbat mare et sonant fluctus
eius si steterint leges iste coram me
tunc et semen Israel numquam deficiet
sed in perpetuum permanebit ergo leges diei
et noctis et fluctuum maris que ex motu
celi causantur in perpetuum ergo motus
celi numquam cessabit. Praeterea substancia cor
porum semper erit sed frustra est ponere aliquid
nisi ponatur ad illud propter quod est factum corpora autem
celestia ad hoc facta sunt ut dividant
diem et noctem et sint in signa tem
pora et dies et annos quod non
potest facere nisi per motum ergo motus
eorum semper manebit. Praeterea in illa in
novacione totus mundus meliorabitur
ergo nulli corpori removebitur quod perfectionis
ipsius est de sui perfectione sed motus est de
perfectione corporis celestis quod dicitur in 2o
de celo et mundo alia corpora parti
cipant bonitatem divinam per motum celi
ergo motus celi non cessabit. Praeterea sol
successive illuminat diversas partes
mundi secundum quod circulariter movetur si
ergo motus circularis celi cesset sequitur
quod in aliqua superficie terre erit perpetua
obscuritas quod non convenit illi
novitati. Praeterea si motus cessaret
hoc non esset nisi propter motus
aliquam imperfectionem in celo poneret ut puta
lassitudinem vel laborem quod non potest esse
cum motus ille sit naturalis et celestia
corpora sint impassibilia unde in isto
motu non fatigantur ut dicitur
in 2o celo et mundo ergo motus celi numquam

cessabit / p^a frustra e po que
non reducitur ad actu; s3 i q^o
cuq3 situ ponat corp^s celi e in
po ad aliu situ g^o i^o reduceretur
i actu illa po frustr remaneret
3 ff cet i p^a fta Sed no pt re
duci i actu ii p motu localem
g^o ff movebitur / p^o illud qd
se h3 i d^r adplura aut b
virtute attribuet ei q^a nullu sed
soli d^r se h3 ad h^c q pt in
oriente vel occidente ab^s motu
ei^s no cet uniformis p totum
q ad locu ubi naturalius cet bello
ei^s moveretur g^o neuter pt attri
bueret ei s soli vel utrisq u^t uen
tus pt ei attribui nisi successive
p motu opt3 cum si cessit q
i aliq^o situ cessat g^o corp^s p
petuo movebit 3 eade r^one

celestia corpa i ppetuu movebu^r / p^o
motus celi e causa tpis si g^o mo
tus celi deficiat opt3 tpus defi
ce^r q^a si deficiat oportet q deficiet
i i^u instanti diffinito ci instant
e i b^o m^o plus q^r e initium futuri
z finis pt^iti z c p^o ulti instante
tpis cet tpt qd e i^p^o le g^o mo
tus celi nuq^a cessabit / p^o
gla no tollit n^am s3 motus celi
e n^ahs g^o p gla^m ei no tollit
Sed q^d e qd d^r apok x q^m
angelus q^i apparuit iuravit p vi
ventem i secula q tpus aplius
no erit sed p^ossim septi^a aglo
talia retineret q^a carnere mor
tui resurgent ut d^r i ar^o xv
Sed si no e tpt no e motus
g^o motus celi cessabit / p^o
v^o h^o nam accidet ult sol
tune z luna tua no uniuerse^r

Sed occasio solis z diminuc^o lune
ex motu celi causat^r g^o motus celi
nuq^a cessabit / p^o ut pb^a r^o de
g^one motus celi e p^r q tinuam
g^one i istis i ferioribus s3 g^o cessabit
i qpleto n^o electorum g^o motus
celi cessabit / p^o o^ie motus celi
e pp aliq^d finem ut d^r 2^a metha^e
s3 o^ie motus q e pp finem habito
fine cessaret g^o vel motus celi nuq^a
qsequet finem sui z c frustra vel
aliq^n cessabit / p^o q^a e nobilior
q^m motus q^a s h^c r^es s^ti in mo
do assimilantur i q^a e p^ma i no
bilitas sed corpora i^f^ior motus tima^r
naliter ad quietem g^o m^a corpa celes
tia multo nobiliora corpora motus nale
ad quietem timatur / r^o d^r q g^o
ista q^oe e triplex posicio p^ma e
ph^orum q d^r q motus celi n^o cessabit
d^r valent s3 h^c no e q^r sanum f^di me
q^r ponit certum n^u^m certu n^u^m
electorum p^fimitu a deo z c opt3 q ge
neratio no i pp^etuum duret / Et ca
me n^o alia q^a t^o opinione s^om ordi
nant p^a e motus celi z d^o rationes
electorum / aliqui vo d^r q^a motus celi ces
sabit p n^am s3 h^c z e f^ls q^a o^ie
corp^s q^d n^alr q^escit z n^alr move^r
s3 locu i q^o n^aliter q^escit z ad q^m
move^t n^alr z a q^o no recedit n^i
p violentiam nulle aut talis locus
pt assignari corpi celesti q^a no est
mag^s n^ahs soli accessus ad punctu
orientis q recessus ab eo / tunc ul motus
ei^s no esset n^ahs totali^r ul motus
ei^s no t^minaret nali^r ad quietem
Unde d^r e p alios q motus celi ces
sabit i illa in d^r i novissimo no q^u^e
ex aliqua n^ali causa sed diuina volu
tate faciente / corp^s aut illud

sicut et alia in ministerium hominis sicut
dicitur ut prius dictum est et ideo cum homines
iustificati sunt post statum glorie indigebunt
corporea et desinant ad perfectam
omnem corporalis vite hoc autem modo
erit et corpus celeste premotum in primo
primo mobili celi multiplicatur generationes
huiusmodi et generantur plante et animalia
que sunt homini sicut necessaria et circa tempora
in aere efficiuntur generationes pluvie tempestates
sed homine glorificato motus celi cessabit
Ad primum quod dicitur quod ubi alia
intelligentiam de tempore status istius
in quo sit ce primum generationem et corruptionem
platas quod patet ex hoc quod ibi dicitur cunctis
diebus terre sementis et messis et ceteris
hoc concedendum est quod quamdiu terra erit
sementibus et messibus apta motus celi
non cessabit Et similiter dicitur ad secundum
quod dicitur ibi loquitur de duratione seminis
ipsius per presentem statum quod patet ex hoc
quod dicitur et semen ipsius desinet ut non
sit gens coram me cunctis diebus
verissimum est cum dies per istum statum
non erit et ideo leges de quibus fecerat
mentionem per istum statum non erunt
Ad tertium dicitur quod finis qui ibi assignatur
corporibus celestibus est finis proximus quod
est eorum proprius actus sed iste actus
ulterius ordinatur ad alium finem
scilicet ad ministerium humanum ut patet per id
quod habetur deuteronomii quarto ne forte oculis
elevatis ad celum videas solem
et lunam et omnia astra celi et errore
deceptus adores ea que creavit dominus
deus tuus in ministerium cunctis gentibus
que sub celo sunt et ideo magis debet sumi
iudicium a corporibus celestibus sumi
sive in homines quam per finem in eis
assignatum corpora autem celestia per
motum aliud in ministerium hominis glorificati
cedent sed prius dictum est et ideo non
sequitur quod frustra remaneant

Ad decimum dicendum quod motus non est de perfectione corporis celestis nisi in quantum per hoc quod est
causa generationis in istis inferioribus et per hoc
et ille motus facit corpus celeste
participare divinam bonitatem per quandam
similitudinem causalitatis non autem
motus est de perfectione substantie celi non re-
manebit et ideo sequitur quod motu cessante aliquid de perfectione celi tollatur — non
per quod remanebit Ad v dicendum quod omnia
corpora elementorum habebunt in seipsis quandam
glorie claritatem sed in quantum aliqua
aliquis superficies terre non illuminetur
a sole ideo tamen modo remane-
bit ibi obscuritas Ad vi dicendum quod
ad in verbo super illud omnis creatura ingemi-
scit dicit glosa ambrosii expresse quod omnia
elementa cum labore explent sua
officia sicut sol et luna non sine labore
statuta sibi implent spatia quod est
causa nostri sed quiescent nobis assumptis
labor autem ille ut credo non significat
aliquam fatigationem vel passionem illis
corporibus accidentem ex motu cum
motus ille sit naturalis nichil habens
de violentia ut probatur primo celi et mundi
Sed labor ibi intelligitur defectus ab eo
quod aliquid tendit sed quia motus ille
quod aliquid tendit ex divina providentia ad
ordinatus est ex divina providentia ad
complendum numerum electorum illo completo non
assequitur illud ad quod ordinatus est
et ideo similitudinarie dicitur labor sicut
homo quod non sit quod intendit et hic
defectus a celo tollitur impleto numero
electorum vel potest referri ad de-
siderium future innovationis quam
ex divina dispositione expectat
Ad viii dicendum quod corpori celesti non est
aliqua potentia que perficiatur per locum vel
que facta sit propter finem quod est esse
in tali loco sed hoc modo se habet
potentia ad ubi in corpore celesti sicut

pro artifex ad hoc quod faciat diver-
sas domos huius modi quos si una
faciat non dicitur frustra ponere hec
et similia in quocumque statu ponatur
corpus celeste pro quod est in ipso ad bo-
num remanebit nec frustra. Ad ?m
dicitur quod corpus celeste secundum partes naturaliter
equaliter se habet ad omnem situm qui est
possibilis tamen si comparetur ad ea ad que
sunt extra ipsum non equaliter se habet
ad omnes situs quia secundum unum situm nobis
disponit sol in die quam in nocte et ideo
probabile est cum tota innovacio in-
dicitur ad hominem ordinetur quod celum habeat
illa novitate nobilissimum situm
qui est possibilis in respectu ad terram habitabilem
vel secundum quosdam celum quiescet in
illo situ in quo situ fuit ante aliqua
revolucio remaneret completa sed
ista ratio non videtur cogens quia cum aliqua
revolucio sit in celo que non finitur
nisi in triginta sex milibus annorum
sequeretur quod mundus deberet tam diu
durare quod non videtur probabile
Et posset secundum hoc posset fieri quod in
dies fieri deberet probabile cum
tollere ab astrologis in quo situ cor-
pora celestia sint secundum considerationem
auctorum qui computant ab initio mundi et
eo modo posset fieri certitudo
nobis in quo ad dispositionem planetarum
celi fuerit tempore ante finem mundi
ponitur ex ignotum. Ad ?m dicitur
quod tempus cuiusque deficeret motu celi
deficiente ut illud ultimum nunc
deficientis fuit finitum durata ei difficio
non dat de nunc secundum quod est ex[?]timas
partes temporis non secundum quod est determi-
natus totum tempus. Ad decimum dicitur
quod motus celi non dicitur naturalis quod sit per
naturam eo modo quo principium naturale naturalia
dicitur nec etiam sic modo quod habeat
principium activum in natura corporis secundum re-

ceptivum tamen principium aut activum eius in spiritua-
li spirituali ut dicit commentator in principio celi et mundi
et ideo non est inconveniens si per novitatem glorie
motus ille tollatur non ei eo sublato
natura celestis habebit aliquas ex-
cessus secundum duas partes quas sit ad precipuum
quod de[?] mundo concluditur. Sed
quia alie due videntur concludere quod motus
celi naturaliter cessaret ideo videndum
est ad eas. Ad primam igitur causam dicitur quod motus
cessaret eo modo quod est si illud sit
motum et consumitur ipsum illud ante
per se quod est motus celestis secundum philosophos communi-
catur motu sed novitas dicendo
natural in temporalitate quam habet super
inferiora et ideo non oportet quod naturaliter
ille motus cessaret. Ad 2am opinionem
dicitur quod quies in mobilitate sit similis no-
bilior quam motus tamen motus in eo
quod sit consequi aliquam perfectionem partium
partes dicendo locum nobilior quam
quies in illo quod in illo per motum possit
illam perfectionem consequi et non hac
habet que est in fine elementorum est
secundum motu quies ipse deo qui est nobi-
lissimus verum sine motu sit a quo
corpora nobiliora moventur et ideo
et est quod motus superiorum corporum
posset poni secundum suam naturam esse
bona nec unquam ad quietem venien-
tur nec unquam ad quietem veniant
quies motus inferiorum corporum ad que[m]
etiam tenentur

Dicitur ?m sit procedendo videndum quod in cor-
poribus celestibus claritas non
augeatur in illa innovacione immo
variatio erit in corporibus superioribus erit
per ignem purgantem secundum originem non
pertingit ad corpora celestia que non
innovabunt per claritatem maiorem super
receptam. Primo sic corpora celestia
per motum suum causant generationem in istis
inferioribus ita et per lucem secundum plures
cessante generatione cessabit motus
ut dictum est ergo similiter cessabit lux

celestium corporum magis quam au
geatur. Preterea si innovato homine
corpora celestia innovantur oportet
quod eo deteriorato fuerint et dete
riorata sed hoc non videtur proba
bile cum illa corpora sint inva
riabilia quantum ad eorum substantiam ergo
nec innovato homine innovabuntur.
Preterea si tunc deteriorata fuerint
oportet quod tunc deteriorata fuerint quod
dicitur esse melioranda in hominis
innovatione. Sed dicitur Ysa. xxx quod
tunc erit lux lune sicut solis et
in primo statu creata prius luna lu
cebit quam nunc lucet sol ergo quando
luna erat super terram fuerat dies
sicut nunc sol et hoc manifeste
apparet esse falsum per illud quod
dicitur Gen. i° quod luna facta est ut preesset
nocti ergo homine peccante non sunt cor
pora celestia diminuta lumine
et ita nec eorum lumen augebitur in hominis
glorificatione. Preterea claritas corporum
celestium ordinatur ad usum hominis
sicut alie creature sed post resurrectionem clari
tas solis non cedet in hominis usum
dicitur enim Ysa. lx non erit tibi amplius
sol ad lucendum per diem nec splen
dor lune illuminabit te et Apoc. xxi°
civitas illa non eget sole neque
luna ut luceant in ea ergo eorum
claritas non augebitur. Preterea non
est sapiens artifex qui maxima
instrumenta faceret ad aliquod
modicum artificium construendum.
Sed homo est quoddam minimum com
paratus corporibus celestium que sua in
genti magnitudine quasi incom
parabiliter quantitatem hominis excedunt
immo et terra tota quantitas que se habet
ad celum ut punctus ad speram
ut astrologi dicunt ergo cum deus

sit sapientissimus non videtur finis
creationis celi sit homo et ita non
videtur quod eo peccante celum
deterioratum sit nec eo glorifi
cato melioretur. Sed contra est quod
dicitur Ysa. xxx° erit lux lune sicut lux solis
et lux solis septupliciter. Preterea terra
nunc dicitur innovabitur in melius
sed celum est pars mundi corporalis
ergo in melius mutabitur sed hoc non
potest esse nisi maiori claritate re
splendeat ergo crescet eius claritas.
Preterea omnis creatura que ingemi
nuit et parturit usque adhuc exspec
tat revelationem glorie filiorum dei ut
dicitur Ro. viii° sed corpora celestia sunt
huiusmodi ut ibidem dicit glosa ergo exspec
tant gloriam sanctorum sed non exspec
tarent nisi ex hoc eis aliquid
accresceret ergo claritas eis per hoc
accrescet qua precipue decorantur.
Respondeo dicendum quod ad hoc innovatio
mundi ordinatur ut mundi
novatione manifestius deus quasi
per sensibilia ab homine videatur
creatura autem precipue in dei
agnitionem ducit sua specie et decore
que manifestat sapientiam facien
tis et gubernantis ut dicitur
Sap. xiii° a magnitudine speciei
cognoscibiliter videri potest creator
eorum. Pulcritudo autem celes
tium corporum precipue consistit in
luce unde dicitur Eccli. xliii° species ce
li gloria stellarum mundum illu
minans in excelsis dominus et ideo
precipue quantum ad claritatem
corpora celestia meliorabuntur.
Quantitatem autem et modum me
lioracionis actor novit. Ad primum

9º dr̄ q ignis pgans nō causa
bit i nouacōie sūmū s3 disponet
tm̄ ad eam pgando a feditate
pcti z alij puritate cmixtionis
q i corporib9 celestib9 nō erit et
io q̄uis corpa celestia p igne nō
sint pganda sūt tm̄ dimit9 i nō
uanda / Ad 2m dr̄ q mot9 nō i
ptat aliq pfcōm ideo cessat nō ß q
ipse cōsideat̄ ut sit act9 i pfti q
ius possit ptiere ad pfcōm corpis
lucentis z ipsa sua cōsideati z io
pfcm corp9 celeste desinet ee ca
gnōnis remanebit claritas ei9 z nō
remanebit mot9 / Ad 3m dr̄ q sic
is̄ ys xxx erit lux lune sicut lux sol
dt glosa / Cr̄a pp hoiem sta sit z i
ei9 lapsu peyorata z sol z luna
i suo lume meliorata q dr̄ mo
rico a glosa i belli. ß reale nu
nouaz lunis nō obstante q corpa
celestia ß nāy sit i uariabilia q ia
uariato fit e ad inuantute / Aly
uo phabili9 itelligut meliorationē
illam ee dicentes nō f reale lumē
destm sed que ad opium hois q nō
tm lumē ex lumē corpium celestium
p9 pctm cōsecuty e qtū ante fuiss
p que z modū dr̄ Gn 3º maledicta
ꝑ que z tra i ope tua spinas z tribulos ger
minabit tibi q tm an spinas z tribu
los germinasset sed nō i hois pena
u͗ tm sc̄ si lux celesti9 corpos p
essentiam meliorata nō e hoie
peccante q reali nō sit augenda
i ei9 glorificacōe q pctm hois nō
i minuit statu bonū ipsi cū ecc
ho pue z p9 eciā lem uita hnit
que motū z gnōnis corpat cre
ature i diget Sed glorificacō
hois sectum toci9 corpalis

creature i mutabit ut dcm e
z io nō e sile / Ad 4m dr̄ q mu
nouacō illa ut phabilius estimat̄
nō fuit s sbam sed s essm bm
nō sc̄ q luna existens sup tram
diem fecisset s3 q bm comodū
ex lumē lune hō nō habuiss3 sicut
s3 ex lumē solis sed p9 iñne lux
lune augebitur s3 rei uitate nō
sit ei nox sup tram s3 sicut iterū
sit ei lux sup tram s3 s̄m iterum
ꝑ ubi erit i fine q tūc ut dr̄
luna lucebit qtū luc nūc sol / sol
aut i septuplū qm̄ nūc corpa ct
bto4 septiēs magis sole qm̄is
nō sit aliq auctē ud roe platū
/ Ad 5m dr̄ q ad pt cede i bsu
hois dupr̄ uno pp necessitate
z c ullā cratuā cedet i usū hois
q ex deo plena sufficienciā habe
bit z hc psficat apok xx1º dicite
i dicta que dicit q ciuitas illa
nō i diget sole uel lua / Alio m
est ad maiorē pfcōnem z sic homo
aliqs cratur utetur nō q i ncit
ad p lciendū i fine sicut nūc ee
bitur / Ad 6m dr̄ q rō illa e
rabi moysi q dio i phat mit
tendū pp hoiem ee fcm bm z hoc
q i ueti testo dr̄ i nouacōe
mdi legit sicut p3 i auctib9 ys in
duct dt ee methaorice ut sicut
alicubi dr̄ obtenebrari sol qm
i magna tristicia icidit ut ueste
dt q stetat q ecc modū logdi
cōsuetū e i scptā sta z e cog dr̄
e i sol magis lucere z totū mud
i nouacōe qn ex statu tristicie in
maximam exultacōnem cōutit / Q3
hc dissonat auctib9 z opinionib9
sctorū bm rōi illi i dicte s̄ mo
uendū e q qm̄is corpa cele
stia maxime excedant corp9

huanu tame ulto plus excedit
ua volis corpa celestia quaz
ipa excedant corpus vn no e in
genis ca pp hoiem ee fca no sr
ad pncipale fine qr pncipal
fine hom e de

Sexto sic pte vi q ela non
inouabuntur p recepcoem
alicui claritatis Sicut ei lux e q
litas corpis celestis ppa ita calidu
i frigidu humidu i sicc sunt qlitates
elementor go sicut celu inouat p
augmentu claritatis ita deut ino
uari ela p augmentu qualitatum
actiuar i passiuar P rarum et
densum sunt qlitates elor q ela
i illa inouacoe no amittet sed
raritas i densitas elemetorum
resiste videtur claritati cu corpus
claru opteat ee cdensatu vide
raritas corpis ceteri no vi q possit
claritate pati i silr i ut desitas
q pvictate tollit go no pt ee q
elementa inouentur p aliu cla
ritatis addicoem P qstat q
dampnati erunt i trib3 ipi erunt
i tenebris i cionib3 3 exterioribus
go tra no dotabitur claritate i ca
go de roc n alia ela P multip
claritatis i celis multiplicat calore
si go i illa inouacoe erit maior
claritas elor q nunc sit erit etiam
p ons maior caliditas i vi
q tu sumuntur asia naliby qua
hitatibus q pit ee 3 etam inexstincta
q e absurdu P bonu vniu
si q qsistit i ordie i armonia dig
nius e q aliqdi bonu aliquis ue
singularis sed si vna earu essent
melior tollit bonu vniusi qr

non remanebit eadem armonia
Si go corpa elaria q 3 gdu sue
nature que tenet i vniuso clari
tatis claritate ce experiencia claritate ca
piat magis ex h deperiret per
feccioni vniusi plus qm acresset
Sed g e qd di apok xxi° vidi
celu nouu i tram nouam 3 celu
inouabit p maiorem claritate go
i tra i silr alia ela P corpa
i feriora sunt i vsu hoie sed i sup
ora sed creatura corpalis remu
nerabit pp ministeriu q hoi exhibu
it vt bi glo dicit ro. viii° go et ela
clarificabunt sicut i corpa celestia
P corpus hoie e ex elis qpoitu
go ptes elor q sunt i corpe hoie
glorificato hoie glorificabunt per
recepcoem claritatis sed eand qt esse
dispoem totius i ptis go ipa ela qt
claritate dotari R° dicendum q sicut
e ordo celestiu spuum ad terrenos
spus 3 humanos ita 3 e ordo celes
tiu corporum ad corpa terrestria cu at
tota creatura corpalis sit p fca pp spu
alem i p eam qz silr dispoi corpa
alem i p eam qz silr dispoi corpa
sicut spualia disponunt In illa at
rerum qsumacoe spt inferiores accipi
ent ppetates superior spuum qa
hoies erunt sicut angli i celis ut xxii
i ht erit i q maxime pfcoem pue
nient 3 q humanu spt cu angelico
queit vn silr cu corpa i feriora
cu celestibus no qvenient i materia licet
i qra phoi ut di i 12° dema cz cor
pa i feriora maxime pficu 3 clarita
tem vn ola ela claritate quam
recipientur no tame equaliter 3 3 sua
modu si ei q tra erit i sup ficie
pura sicut vitrum aqua sicut qstallus
aer ut celu ignis ut luminaria
celi Ad p° go dicendum q inouacio

unndi ordinatur adhuc quia ho et sp^u in
corpib^us gloriãnis puntissta i dina
dimitate videat jnte sp^us at uxor
spualior e visus et subtilior et ideo
spualitati vertibus brisnac qui pu^9
e lux opz oia corpa isfiora meli
orari gtitates at clares ptient
ad tactu q^9 e maxie mlie et corp
excessu gtinetur magis e gtisali
ws q^9 delatatiws excessu at lucis
eit delatabit cu gtitate no heat
n^e ppter organi debilite q^9 tut no in
erit  Ad 2^m d^m q^9 aer no eit cla
rus radiis pirtens sz sed dyapha
illuiatu terra vo quis exitu
su capacitate heat ppter dispositionem lucis
ta exdinuatione ipsius superficie gla
claritatis vestiet^r p^o p iudicio deu
sentulis pus  Ad 3^m d^m q^9 loco in
fim no eit tra gloisicata p clau
tatem sed loco h^9 gte hebit pate
illa tre spue volces hoim et ideo^m
q^9 quis voc culpe sunt i summ tamen
ex digtitate nate sit gualibz glite cor
pali supiores  vel d^m q^9 et si sit
tota tra gloisicata nichilo^9 re
pbi i tebris extionbus erunt q^9 et ig
nis isfiu q^9 gtin ad ad eis lucebit
q^m adallud eis lucé no potit
Ad x^m d^m q^9 claritas illa eit i cor
porib^9 i ghuis claritate no coupsit
q^9 corpa ista tut inaltabilia erunt
sic modo sit celestia  Ad u d^m q^9
non tollet^r puclidariz elaxonto
bnnisi q^9 et vocs alie ptes meli
orabuntur et remachit eadem
armonia

D. v. sic pce ut q^9 plante et
animalia remanet i illa in
nonacóe, elemet ei no et ad sub
stansi qr ad corp ornatu ptient
sed animalib^9 et plant^9 elemta oiti
nem dui guo natuit^r i illa i

renouacóe  sed ela hoi finierunt
ita et animalia et plante corpa in
neritalia  Sed ela sic pdom uisum
gloisicabunt^r q^o sic animalia et plante
et corpa mincitia  sic bnnisi
remanebit ipsum si ad q^o e disp
sitio eius auferat^r sz spes animlia
et plantarum et mincitium sit de pfcoe
bnnisi cum q^o no deat dici q^9 in to
tum i nonacóe i pfcis remaneat
b^t q^9 opz dice plantis et alia ani
ha remane  sic animalia et plate
habent nobilidem form q^9 ipa ela
sed incoruptibilia i nonacóe i melius i
nonabit q^o debet magis remanere
animalia et plante quam elemta cum
sit nobiliora  sic i genus e dicere
q^9 natis appetitu finiret^r sz finate
appetitum animalia et plante appetit
de ppetua et si no p idiuiduum sal
tem p spem et ideo ordiat corpgno
nem ut 1^2 de gno^e di g^o i genis
gtinua ut 1^2 de gno^e di g^o i genis
e dice q^9 iste spes aliqn desiciat
  Sed q^9 sic plante et animalia bruta
hebunt a oia a gtam si oia opte
hebut a oia et gtany si oia opte
bit et bruta q^9 sunt morbia resur
gere sic et hoies q^9 dici no pt qa
en forma eorum i nichil cedat no pt
casz ymo respiui  Ei nt no oia
en no sit maior vo dilmo q^9 dea
lio q^9 i ppetum maneat vi q^9 ultim
eorum i ppetuum remanebit sz spes
remanebit p^9 mdi i nonacóz i ppe
tuu ait gnone et corrupcóe cessante
g^o plante et animalia post p^9 mdi i
nonatoz no erut  sic p phm i
2^a de gnone animalib^9 et plantis et
h^9 corruptibilibus spei ppetuitas non
gsuat^r n^e ex gtinuatoe mot^9 ce
lesti sed tunc ille cessabit g^o non
potit ppetuitas illius spebus cos
uari  sic cessante fine cessare
debet et q^9 e ad finem sz animalia

et plante facte sunt ad iuvale vita
hois sustentandam vn dr gn x°
sed olera virentia dedi vobis oes
tamen post illam innovacionem anialie
vita in hoie non erit q^{iam} ut plante ut
aialia remanere debent. Vel q^d q^{cum}
innovacio mundi propter hoiem fiat oportet
q innovacio hois conformet. ho aut
innovaty de statu corrupcionis in incorrup
cionem cessat et perpetue quiete exeo i cor. xv
dr oportet corruptibile hoc induere incorrup
cionem et hoc modo hic mundus innovabitur ab
recta ei corrupcione ut perpetuo ma
neat in quiete vnde ad illam innovacionem
nichil ordinari potest nisi q habet ordinem
ad incorrupcionem hm. sed sunt corpora ce
lestia elementa et hoies corpora enim celes
tia secundum sui naturam incorruptibilia sunt et secundum
totum et secundum partes. elementa vero sunt corrupti
bilia secundum partes sed incorruptibilia secundum totum
hoies vero corrumpuntur et secundum totum et secundum
partes. Sed hoc ex parte materie non ex
parte forme scilicet aie rationalis que post corrup
cionem hois remanet incorrupta aia
lia vero et plante et minerallia et oia
corpora mixta corrumpuntur et secundum totum
et secundum partes sed hoc ex parte materie que formam
amittit et ex parte forme que actu non
manet et ideo nullo modo habent ordinem ad in
corrupcionem vnde in illa innovacione non
manebunt sed sola ea que dicta sunt.
Ad p^{m} q^{m} dm q hm corpora dicuntur ee ad
similitudinem eorum in quantum latitudes actie
similitudinem eorum in quantum latitudes actiue
et passiue que sunt in elementis ad speciales
actiones complentur et non sunt ad oia
actiones in eorum statu actionis et passionis
secundum statum in celo remanere non potest vn
nec aialia nec plante remanere oportet.
Ad 2^{m} dm q nec aialia nec plan
te nec alia corpora in ministrando hoi
ad meruerunt ut libertate aliqua
tenus careant sed propter tantum dicantur

quedam corpora remanere q ho hic me
ruit ut illa innovarentur que ad inno
nacionem ordinem habent. plante autem et aia
aialia non habent ordinem ad innove
incorrupcionis. Vnde q̄uis ho non
meruit ut innovarentur q nullus
potest alter mereri nisi id cuius ca
pax inter et ipse sibi ipsi vn et dato
q aialia bruta mererentur in illo
q aialia non sunt innovanda. Ad 3^{m}
hois non sunt innovanda ad 3 et
hois assignat
dm q sed perfectio alicuius hois assignat
est ei perfectio naturalis conditione que
est ei perfectio naturalis condicione que
ad conforte vita et perfectio hominis est
duplex vna secundum statum hm in mutabili
altera secundum statum novitatis plante
et aialia sunt de perfectione eius secundum sta
tum ipsum non autem secundum statum novitatis
tum quia non habent
cum ordinem ad eum non habeant.
Ad 4^{m} dm q quamvis aialia et plante
quantum ad quedam alia sunt nobiliora
quam ipsa elementa tamen quantum ad ordi
nem in corrupcionis elementa sunt nobiliora
ut ex dictis patet. Ad v. dm q
naturalis appetitus ad perpetuitatem
in aialibus et plantis est complectis secundum or
dinem ad motum celi ut tamdiu sint in ce
perpetuitatem
permaneant quamdiu motus celi durabit
non enim est appetitus in eis ut perma
neat ultra causam suam et ideo si
cessante primo mobili motu pla
te et aialia non maneant secundum speciem
non sequitur naturalem appetitum frustra

# Qm contingit

est de hiis que spectant
ad statum post iudicium generale
Et primo de beatitudine corporis respectu divine
essencie in qua eorum beatitudo primo
consistit. 2° de eorum beatitudine et co
in mansionibus 3° de modo quo
se erga dampnatos habebunt
x° de dotibus ipsorum que multitudine

cor continent / 7° dicam reche quibus
cor beatitudo perficit & declaratur
certa pluribus concluditur ... p° bti sunt bi
debunt deum per essentiam / 2° beati
bidebunt cum oculo corporali 3° beati
bidendo deum videant omnia que deus
bidet &c.

Primo igitur prte bi quod intellectus
humanus non possit pervenire ad
bidendum deum per essentiam quia dicitur Jo
1° deum nemo bidit unquam & ex
ponit crisostomus quod nec ipse celestes essen
cie ipsa dico cherubin & seraphin ipsum ut
est unquam bidere potuerunt sed hominibus non
promittitur nisi equalitas angelorum mathei xxij
erunt sicut angeli dei in celo quod nec sancti in
patria deum per essentiam bidebunt / Preterea
dyonisius ponit argumenta primo capitulo de divinis
nominibus cognicio non est nisi existencium et
ei existens finitum est cum sit aliquo
genere determinatum & per consequens finitum sit
est supra omnia existencia ergo eius non cognicio
sed est super omnia existencia & omnem cognicionem
Preterea dyonisius primo de misitica theologia
ostendit quod perfectissimus modus quo intellectus
noster deo iungitur pt est in ipsum iungitur
ei ignoto sed illud quod est visum per
essenciam non est ignotum ergo impossibile est quod intel
lectus per essenciam deum bideat / Preterea dyonisius in
epistola ad gaium monachum dicit quod suppositi
dei tenebre que habundancia lucis
appellatur operiunt omni luci & abscon
duntur omni cognicioni & si aliquis bidens deum
intellexit quod bidit non ipsum bidet
sed aliquid eorum que sunt eius ergo nullus in
tellectus creatus poterit deum per essenciam
videre / Preterea sicut dyonisius dicit in epistola ad
ierothenm non visibilis quod est dei ex
istencie propter excellentem claritatem
sed claritas eius sicut excedit intellectum
hominis ita excedit intellectum ho
minis in patria ergo sicut invisibilis erit

bia ergo ita erit in patria / Preterea cum intellectus
sit perfectio intellectus oportet esse proportionem inter
intelligentem & intellectum bisibile & visum sed
non est accipere proporcionem aliquam inter intellectum
nostrum & essenciam divinam cum in infinitum dis
tent ergo intellectus noster non potest pertingere ad
essenciam divinam bidendam / Preterea
plus distat deus ab intellectu nostro quam in
tellectus causatum a sensu sed sensus nullo modo
potest pertingere ad bidendum spirituale bide
licet ergo nec intellectus noster poterit pertin
gere ad bidendum divinam essenciam
Preterea quandocumque intellectus intelligit aliquid
in actu oportet quod informetur per similitudinem
intellecti que est principium intellectualis operationis
intellecti quia est phi ... in intellectualis operationis
in tali ... determinare sicut calor est principium
calefactionis dicit quod intellectus noster deum intelli
git oportet quod fiat per aliquam similitudinem
informantem ipsum intellectum sed hoc non
potest esse ipsa divina essencia quia forme & for
matum oportet esse unum divina autem essencia
materiali oportet ab intellectu nostro differt. Per essenciam & esse
ab intellectu nostro differt ... formatum
ergo oportet quod forma qua informatur
intellectus noster intelligendo deum sit aliqua
similitudo impressa a deo in intellectum nostrum sed
similitudo illa cum sit quoddam creatum non potest ducere
in dei cognicionem sicut sicut effectus in causam
ergo impossibile est quod intellectus noster deum bideat
per essenciam ipsius sed bisio dei que est per
essenciam ipsius non est visio dei per essenciam ergo nullus
intellectus noster poterit deum bidere per essenciam
Preterea divina essencia magis distat ab
intellectu nostro quam aliquis angelus vel in
telligencia sed sicut dicit auctor in
libro de causis intelligencia est in nostro
intellectu non est intelligere essenciam esse in
intellectu quia sicut sicut qua deus intelliget
... est sibi ... in nostro intel
sed hec est impressio intellectus in nostro intel
lectu quod & de non est in intellectu nostro
ut intelligatur ... impressio eius
est in intellectu nostro sed illa impressio
non potest ducere in cognicionem divine essencie

q̄ in infinitu distet a diuina es-
sentia degeneat in aliam spem aut
to amplius quam spes nitri amplius
quam si spes albi degeneraret in spem
nigri ergo sicut ille in cuius visu spes
albi degenat in spem nigri posset dici
spem organum non dicitur vide album
ergo intellectus ut quod sic per hoc in speciem
dum intelligit eum per essentiam vide po-
terit. Preterea substantie separate creata
est et intelligens et ipsa intelligit ut
patet in 3° de anima sed deus est maxime
ani separatus ergo intellectus qui est creatura
non possit attingere et fieri ut fiat es-
sentia in creata non potest esse quod in-
tellectus videt deum per essentiam videat.
Preterea omne illud quod videt per essentiam
de eo scitur quod est secundum dictum Da-
mascenum ut non potest videri quod est solu-
bilis non est sed dyonisius et damascenus ergo intel-
lectus deum per essentiam videre non potest. Pre-
terea deum infinitum in quantum infinitum ignotum est
sed deus est modis omnibus infinitus ergo est omnino
ignotus ergo deus per essentiam ab intellectu creato
videri non potest. Preterea augustinus dicit in
libro de videndo deo deus est natura in-
visibilis sed ea que in se sunt deo per naturam
non possunt se aliter habere ergo non potest esse
quod per essentiam videatur. Preterea quod est
alio et alio videtur non videtur secundum id quod
est sed deus alio et alio videtur a sanctis
in patria cum per modum suum sed videtur a
sanctis per modum eorum ergo non videtur a sanctis secundum
id quod est et non videbitur per essentiam. Preterea
id quod per medium videtur non videtur per essentiam sed
deus in patria videbitur per medium quod est per lu-
men glorie ut patet in ps. in lumine tuo vi-
debimus lumen ergo non videbitur per es-
sentiam. Preterea deus in patria videbitur
facie ad faciem ut dicitur in i cor. xiii
sed homines quos facie ad faciem
videmus videmus per similitudinem ergo deus in
patria videbitur per similitudinem

tionem per essentiam. Sed contra est quod
dicitur i cor. xiii videmus nunc in enigma-
te tunc autem facie ad faciem sed id
quod videtur facie ad faciem videtur per
essentiam ergo deus per essentiam videbitur a sanctis
in patria. Preterea i io. iii cum apparuerit
similes ei erimus et videbimus eum
sicuti est ergo videbimus eum per essentiam.
Preterea i cor. xv super illud cum tradiderit
regnum deo et patri glosa essentia pa-
tris et filii et spiritus sancti videbitur quod solum
mundis cordibus dabitur que est summa beati-
tudo ergo beati per essentiam deum videbunt. Preterea
io. xiiii dicitur si quis diligit me diligetur
a patre meo et ego diligam eum et manife-
stabo ei meipsum sed id quod manifestatur
per essentiam videtur ergo deus a sanctis
in patria essentialiter videbitur. Preterea exo. xx-
xiii super illud non videbit me homo
et vivet glosa improbat opinionem eorum qui
dicebant quod in regione vivorum deus in sua
natura sua conspici potest sed in ea videri
non potest quia aliud non est eius cla-
ritas et non sed natura eius est essen-
tia ergo videbitur per essentiam suam. Preterea
desiderium non potest omnino frustrari
sed sanctorum desiderium commune est ut deum
per essentiam videant ut patet exo. xxxiii ostende
mihi gloriam tuam et in ps. ostende faciem
tuam et salvi erimus et io. xiiii
ostende nobis patrem et sufficit nobis
ergo sancti per essentiam deum videbunt. Responsio dicendum
quod sicut sancti ponunt finem ultimum
humane vite esse visionem dei ita philosophi po-
suerunt ultimam hominis felicitatem esse
intelligere substantias separatas per essentiam
et ideo circa hanc questionem eadem difficul-
tas invenitur apud philosophos et apud the-
ologos. Quidam enim philosophi posue-
runt quod intellectus noster possibilis
nunquam potest ad hoc pervenire ut in-
telligat substantias separatas sicut alpharabius

rabilis i fine sue ethi[ce] cōmēt[ator] x
viii supercitt cū de itelcū ut dit
refert 13° de cīta. Et sic quidam
theolo[gi] posuit q itelcūs humanus
unq̄ sit ad hoc puenire ut dm̄ per
essentiam videat et utrosq̄ ad hoc mouet
dispatia q̄ est i itelcū nr̄o et essentiam di
uinam et alias sbas separatas. Cum
eni itelcūs i actu sit quodammodo
unū tamē intelligibile i actu vide
difficile q itellcūs creatus aliquo si
at essentia increata. Un crisostomus dicit quo crea
bile videt increabile et minor difficul
tas est illis ad hunc qui ponunt itelcūs
passibiles esse generabile et corruptibiles
ut potentiam virtute a corpore dependentes
no sb[stanti]as visionem quod alias sbas se
paratas. Sed hec opinio stare non
pot. primo q repugnat aucti sacre
scripture canonice ut aug[ustinus] dicit i libro
de videndo deum. 2° q cū itelligere
sit maxime ppria opo hōis oportet q sicut ea
assignetur sibi sua beatitudo in hec
opacōe i ipo pfcta fuit. Cū aut pfte
itelligens i actu hoc sit ipsum itelli
gibile si i pfectissima opacōe itelcūs
homo no pueniat ad videndam essentiam
diuinam sed ad aliud oportebit dicere
q aliquid aliud sit beatificans ipsum hōie
nem quam deus et cum ultima pfectio
cuiuslibet sit i coniunctione ad suum prin
cipium ut a quo sit sui effectiuum hōis
quam deus quod est absurdum et ptz est ab
surdum sm phos qui ponunt animas intelle
ctiuas separatas emanare ut ipse eas po
ssimus itelligere. Un oportet ponere nos
q itelcūs nr̄ quandoq̄ pueniat ad viden
dum diuinam essentiam sbarum separatarum.
Quo aut hoc pt itaude restat i vesti
gandum. Quidam eni posuit ut al
pharabius et auenpathe q eo ipso q
itelcūs nr̄ i itelligit quaslibet itelligentia
pertingit ad videndam essentiam sbe se
parate. Et ad hoc ostendendum procedunt duo



bus modis quorum pmus q sicut nata
spei diuersificat i diuisis n sm q con
iungitur principijs idiuiduantibus ista
forma itelcā hōie no diuersificat
apud me et te nisi sm q coniungit di
uersis formis ymaginabilibus non quin
itelcūs separat formam itellectam
a formis ymaginabilibus remanet
quiditas itelcta q est vna et eadem
apud diuersos itelligentes et huius est
quiditas sbe separate et io cum itellcūs
nr̄ ad summam abstractionem quiditatis
cuiuslibet pueniat itelligit pht[er] qui
ditate sbe separate q est ei similis. 2°
modus est q itelcūs nr̄ natus est abst
here quiditatem ab omnibus intelligibilibus
habentibus quiditatem q abstrahitur abs
si quis habet quiditatem sit quiditas
non habens quiditatem itelligendo eam si
itelligit sbe separate q est talis dispo
sitionis eo q sbe separate sunt quidites
quiditas ei est simplicis ipsum simplex ut
Avicenna dicit. Si aut quiditas abstra
cta aliquis particularis sit alia sit quiditas
hinc quiditate q quiditate illa in
tellcūs natus est abstrahere et ita cum no
sit abire i infinitum erit deveniendum ad
quiditatem p quam itelligit quiditas separata.
Sed iste modus no videtur esse suffi
ciens. Primo q quiditas sbe materialis quam
itellcūs abstrahit no est eiusdem
rōis cum quiditatibus sbarum separatarum
et ita pht q itelcūs nr̄ abstrahit
quiditates rerum materialium et cognoscit eas
no sequitur q cognoscat quiditates separate
sbe et precipue diuinam essentiam que
maxime est alterius rōis ab omni quiditate
creata. 2° q dato q esset vnius ra
tionis cum cognita quiditate rei com
posite no sequeretur quiditas sbe se
parate nisi sm genus remotissimum
quod est sbstantia. Hec aut cognitio est imperfecta

nisi debeatur ad apparere q' enim
cognoscit hominem solum in specie et univ(er)sal(ite)r
non cognoscit eum ausi ß q in po
tentia unius cognoscit eum si non con
gnoscat in substantie naturam ipso bu sr
cognoscit deum ut alias substantie separate
non e vide essentiam divinam ut quare
substantie separate sed e cognoscere p essentiam et
sicut in speculo video aliquo modo intelli
gere substantias separatas ponitur ab aliquibus
i sua metha(phisica) s. q substantie separate intel
ligentur a nobis p intentiones speras
quiditatum que sunt quedam corp(ora) simplices
no abstracte a nobis quia ipse non sunt
materiales sed in ipsis ab eis imprimuntur
unde sed iste modus in nobis non suffi
cit ad visionem divinam quia qui modus constat
ei quod est quod recipitur in aliquo est
p modum recipientis ideo non similitudo
divine essentie impressa ab ipso intellectui nostro
esset p modum nostri intellectus modus autem
nostri intellectus deficit e a perfecta re
ceptione divine similitudinis defectus at
divine similitudinis sunt tot modis accidere
quot modis similitudinem recipit uno
enim modo e deficiens similitudo qu
participat forma ß eandem rationem speci
et non ß eandem p(er)fectionis modum sicut e
similitudo deficiens eius quod primum
est de albedine accidentis quod est minimum
albo adhuc magis deficiens quod
non pervenit ad eandem rationem speci sed
tamen ad eandem rationem generis sicut similitudo
inter illud quod est colorem citrinum et in
quod est colorem album alio adhuc ma
gis deficiens quo ad rationem eius generis
p(er)tingit s. solum s. et analogiam tamen ana
logia sicut e similitudo albedinis ad ho
minem ideo quod utrumque e ens et iste mo
e deficiens sicut similitudo que
est in creatura recepta de dive



essentie ad hoc autem quod visus
cognoscat albedinem oportet quod reci
piatur in eo similitudo albedinis ß rationem
speciei sue quamvis non ß eundem modum
essendi quia est alterius modi esse forme
in sensu et in re extra autem si in fieret in oculo
forma citrina non diceretur vide
albedinem et similiter ad hoc quod intellectus
intelligat aliquam quiditatem oportet
quod fiat in eo similitudo eiusdem rationis
ß speciem quamvis forte non sit eodem
modo essendi utrobique non e forma
existens in intellectu vel sensu e principium
cognitionis ß modum essendi quem
habet utrobique sed ß rationem in qua convenit
cum re extrinsecus et ita patet quod per nullam
similitudinem receptam in intellectu creato
potest deus intelligi ita quod essentia eius videatur
immediate unde et quidam ponentes di
vinam essentiam p hunc modum
videri dixerunt quod ipsa essentia non
videbitur sed quidam fulgor est
videbitur quasi radius ipsius unde nec iste modus
videndi non sufficit ad visionem divinam quia quamvis
sufficit ad visionem divinam quia quamvis
et ideo accipiendus e alius modus
quem s. quidam philosophi posuerunt s. al
exander et avicenna in 13o de anima
cum ei in qualibet cognitione sit necessaria
aliqua forma qua res cognoscitur
q' videtur forma ista qua in
tellectus p(er)ficitur ad videndum sub
stantias separatas non e quiditas quam
intellectus abstrahit a nobis compositis
sicut dicebat prima opinio nec ipsa aliqua
impressio relicta a substantia separata in in
tellectu nostro ut dicebat secunda sed
est ipsa substantia separata que coniungitur
intellectui nostro ut forma ut ipsa sit
quod intelligitur et quo sit de aliis
substantiis separatis tamen isto modo
oportet nos accipere in visione
dei p essentiam quod cum nulla alia forma

i formatur intellectus ut non posset
per eam videri in essentia divina quod dicere
non debet intelligi quod divina essentia sit vere
forma intellectus ut actus quo excitatur in
intellectu non efficiat unum simpliciter sicut in
naturalibus ex forma et materia naturali sed quia
proportio divine essentie ad intellectum nostrum
est proportio forme ad materiam quantum
ad hoc quod duo quorum unum est alterius perfectivum
recipiuntur in eodem receptibili proportio
unius duorum ad alterum sicut magis perfectum
ad minus perfectum est sicut proportio forme ad
materiam sicut lux et color recipiuntur in
dyaphano quod lux scilicet ad colorem
sicut forma ad materiam et intellectum creatum
recipiat lux intellectualis et ipsa divina
essentia ista tamen licet non per eundem modum
evidentia divina se habeat ad intellectum sicut
forma ad materiam et propterea sufficiat ad
hoc quod intellectus per divinam essentiam
possit videre essentiam non posset
videri sicut in ex forma naturali qua
aliquid est et materia efficitur unum ens simpliciter
ita et forma qua intellectus intelligit
et potentia intellectus sit unum intelligendo
In rebus autem naturalibus res per se subsistens
non potest forma esse alicuius materie
si illa res habeat materiam partem sui
quia non potest esse ut materia sit forma alicuius
Sed si illa res per se existens sit forma
tamen nichil prohibet eam efficere formam
materiam alicuius materie et fieri quod est compositum
compositum sicut patet de anima intellectiva autem
oportet accipere ipsum intellectum in potentia quasi
materiam et speciem intelligibilem quasi formam
et intellectus in actu intellectum erit quasi
compositum ex utroque sed si sit aliqua
res per se subsistens que non habeat
aliquid in se preter id quod est intelligibile in
ipsa talis res poterit esse forma qua
intellectus intelligit res autem qualibet est
intelligibilis secundum id quod habet de actu non
secundum quod habet de potentia ut patet in ix metaphysice

et huius signum est quod quanto forma intel-
ligitur perfectior abstractione tanto et a materia
separabilis magis intelligibilis et ideo cum divina
essentia sit actus purus poterit esse forma
qua intellectus intelligit et hec erit
visio beatificans et ideo dicit magister
quod unio anime ad corpus est quoddam exemplum
illius beatissime unionis qua ipse homo beatus
deo Ad primum ergo dicendum quod auctoritas illa
potest tripliciter exponi ut patet per Augustinum in libro
de videndo deum uno ut excludatur
intellectum visio dei per essentiam ab
intellectualibus visio qua ipsa essentia nostris mentibus
hominibus in ista carne mortaliter viventibus
Alio modo ut excludatur visio comprehensionis
non ab intellectu creato et intelligit
essentiam deum sed vidit nomine hoc dicit creatura
comprehensam quod videtur et comprehensione
creatura quantum videt per defectum
et creatura sicut vidit unigenitus
quod et quantum sicut comprehensiva visio
volens probare filium esse deum ad
27 dicendum quod secundum dicendum excedit divina essentia
que habent esse determinatum per essentiam
sua infinitum ista cognitio sua quo
cognoscit est super omnem cognitionem creature
que est proportio cognitionis nostre ad essentiam
creatam ea est proportio cognitionis divine
ad cognitionem essentiam suam ad
cognitionem autem duo concurrunt scilicet cognoscens
et cognitum aut virtutem cognitiva visio autem
certe et quo cognoscitur visio autem
illa qua deum per essentiam videbitur est ea
deum qua deus se videt ex parte eius
quo videt sicut sic se videt per essentiam
suam ita et nos videbimus sed ex parte
cognoscentis in deum differentia
est inter intellectum divinum et nostrum
quo scilicet autem id quo cognoscit se forma
qua cognoscitur quod per formam lapidis
quidem lapidem sed efficacia
in cognoscendo sequitur virtutem
cognoscentis sicut qui habet visum for-

tam arcuine videt, et ideo illa
visione nos idem videbimus quod deus
videt, scilicet essentiam suam, sed non ita effi-
caciter. Ad 2um dicendum quod deus loquitur
ibi de cognitione qua deum in via co-
gnoscimus per aliquam formam creatam
qua intellectus noster formatur ad deum
videndum, unde sicut dicit Augustinus de omni
forma intellectus noster subterfugit quia
quamcumque formam intellectus noster concipit in-
forma non pertingit ad rationem divine
essentie, et ideo ipse non potest esse principi-
um intellectui nostro, sed per hoc eum perfectissime
cognoscimus in statu vie quod scimus eum
super omne quod intellectus noster concipit
esse, et ei coniungimur quasi ignoto simpliciter,
patria idem per formam que est essen-
tia videbimus et coniungemur ei quasi noto.
Ad 3um dicendum quod deus lux est ut dicitur in
prima Joh. 1o lux autem est in perfecto lucet in
aliquo illuminato, et quia essentia divina est al-
terius quam omnis claritudo corporis in perfecta
intellectu et ideo dicitur quod dei tenebre
operiunt oculum quia scilicet essentia divina quam
tenebras vocat propter improportionem
intellectus nostri, et per hoc patet quod abscondita
est cognitioni, et ideo quamquam videntem
deum ad mentem capit, sed non est
deus sed aliud divinum effectum. Ad 5um
dicendum quod claritas dei quamvis excedat
omnem formam qua noster intellectus informatur
non tamen excedit ipsam essentiam
divinam que est quasi summa intellectus
nostri in patria et ideo licet nunc sit in-
visibilis tunc tamen erit visibilis. Ad 6um
dicendum quod quamvis finiti ad infinitum non pos-
sit esse proportio quia excessus infi-
niti super finitum non est determinatus
potest tamen inter ea esse proportiona-
litas que est similitudo proportionum,
sicut enim finitum equatur alicui fini-
to, ita infinitum infinito. Ad hoc autem quod aliquid

totaliter cognoscatur quandoque oportet
esse proportionem inter cognoscentem
et cognitum, et quod oportet virtutem
cognoscentis coequari cognoscibili-
tati rei cognite, equalitas autem est quedam
proportio, sed quandoque cognoscibilitas
rei excedit virtutem cognoscentis,
sicut cum nos cognoscimus deum,
aut e converso sicut cum ipse cognoscit
creaturas, et tunc non oportet esse pro-
portionem inter cognoscentem et cognitum
sed proportionalitatem tantum, ut sicut
se habet cognoscens ad cognoscen-
dum ita se habet cognoscibile
ad hoc quod cognoscatur, et talis pro-
portionalitas sufficit ad hoc quod
infinitum cognoscatur a finito vel
e converso. Vel dicendum quod proportio secundum primam
nominis institutionem significat habitudinem
quantitatis ad quantitatem secundum aliquem
determinatum excessum vel adequationem,
sed ulterius est translatum
ad significandum omnem habitudinem
cuiuslibet ad aliud, et per hunc modum dicimus
quod materia debet esse proportionata ad formam,
nam et hoc modo nichil prohibet intel-
lectum nostrum quamvis sit finitus dici
proportionatum ad videndum essentiam
divinam, non tamen ad comprehenden-
dam et hoc propter eius immensitatem.
Ad 7um dicendum quod duplex est similitudo et
distantia, una secundum convenientiam in natura,
et sic magis distat deus ab intellectu cre-
ato quam intellectus creatus a [illegible], alia
secundum proportionalitatem et est e converso quia prop(?)
non est proportionalis ad cognoscendum,
non autem per hoc aliquid in natura, sed
intellectus est proportionatus ad co-
gnoscendum quod causa in natura et hec
similitudo requiritur ad cognitionem

non autem prima q[uod] ostendit quod in
tellectus intelligens lapidem non est
species ei[us] in actu esse. Sed et visus
apprehendit mel rubeum et fel ru
beum cum non apprehendat mel dul
ce fellis ei[us] rubedo magis convenit
cum melle cum sit visibile quam dul
cedo mellis cum melle. Ad viii^m dicendum
quod in visione qua deus per essentiam vide
bitur ipsa divina essentia erit quasi for
ma intellectus qua intelligit non oportet
quod efficiant unum simpliciter sicut forma
quod fiant unum quantum pertinet ad actum
intelligendi. Ad ix^m dicendum quod dominus
Avicenna quantum ad hoc non sustinemus quia
a ei et Abalne philosophis diciatur in
forte verius dicere quod Avicenna intel
ligit de cognitione substantiarum separatarum sed quod
cognoscuntur per philosophos scientiarum [illegible] specula
tivarum et scientiarum aliarum verum
verum huiusmodi reduxit ad videndum quod substantia
non est in actu substantia sed actus et tamen
divina essentia cum plus distet sed aspectu
naturae suae ab intellectu modo quod substantia an
geli tamen plus sed directe intelli
gibilitatis quia est actus purus cum non
admiscetur aliquid de potentia quod non
contingit in aliis substantiis separatis. Nec
illa cognitio qua deum per essentiam
videbimus expers est eius quo videbimus
erit in eis immediate sed solum quantum
ad actum ipsius intelligentis quo non est
ipsa substantia intelligibilis ab intellectu. Ad x
dicendum quod substantia separata dum se intelligit
et intelligit alia et utroque modo
sit verificatur auctoritas inducta cum
ei propria natura separatae essentia
sit per se ipsum et intelligibilis in actu
eo quod est dum separata intelligit se
quod idem est intelligens et intellectum
non ei intelligit per aliquam intentionem
abstractam a se sicut nos intelligimus
res materiales et hoc videtur esse intellectus
philosophi in 3^o de anima ut per commentatorem.

ibidem patet. Sed aut quod intelligit res
alias intellectum in actu sit unum cum intellectu
in actu in quantum forma intellecti sit for
ma intellectus in quantum est intellectus in actu non
quod ipsa intret essentiam intellectus ut Avicenna
probat vi^o de naturalibus quia essentia intellectus
manet una sub duabus formis una et
commentator in 3^o de anima comparat intellectum possibile
quantum ad hoc primae materiae et illo^o sequitur
quod intellectus ut videat deum fiat ipsa essentia di
vina sed quod ipsa essentia divina comparatur ad ipsum
ut perfectio et forma. Ad xi^m dicendum quod aut
totaliter ille et tales complexiones sit intelligendi
de cognitione qua cognoscimus deum in via vel
pure dicta. Ad xii dicendum quod infinitum prima
tive dictum est ignotum in quantum huiusmodi quia dicitur per
remotionem complementi a quo est cognitio vel
unde infinitum reducitur ad materiam privationi
ut patet 1^o physicorum. Sed infinitum negative accep
tum dicitur per remotionem materiae terminantis
quia et forma terminatur per materiam unde in
finitum hoc modo est maxime de se cogno
scibile et hoc modo infinitum est deus. Ad xiii^m
dicendum quod Augustinus loquitur de visione corporali
qua nunquam videbitur deus ut patet ex hoc quod
premittitur. Sed cum videntur ista quae
visibilia vocantur deum nemo vidit unquam
quantum nec videre potest et est invisibilis
sicut et incorruptibilis. Sed aut sicut nam
sicut et incorruptibilis. Sed aut sicut nam
sicut maxime ens ita et sic est maxime
intelligibilis. Sed quod a nobis quamquam non intelli
gatur est ex defectu nostro unde quod videatur
per quem visus non fuit a nobis non
est commutatione sua sed ex nostra. Ad ix^m
dicendum quod deus in patria videbitur a sanctis sicut
est. Si hoc referatur ad modum ipsius visi
videbitur ei a sanctis deus habere quem habet illum
deus si referatur modum ad ipsum con
gnoscentem non videbitur perfecte quia non
erit tanta efficacia intellectus creati
ad videndum quanta est efficacia essentiae divinae
ad hoc quod intelligatur. Ad xv dicendum quod
medium in corporali visione et intellectuali
invenitur triplex. Primum est medium

sub quo videtur et hoc est quod perficit
visum ad videndum in generali non de-
terminans visum ad aliquod speciale
obiectum sed sicut lumen corporale ad
visum corporalem et lumen intellectus
agentis ad intellectum possibilem. 2^m
est medium quo videtur et hoc est forma
visibilis que determinat utrumque visum
ad speciale obiectum sicut per formam lapidis
ad cognoscendum lapidem. 3^m est
medium in quo videtur et hoc est illud
per cuius inspectionem ducitur visus in aliquid
verum sicut inspiciendo speciem ducitur
in rem que in speculo spectatur et videtur
licet quasi in speculo spectatur et videtur
imaginem ducitur in cognitionem et cetera et in
intellectu per cognitionem effectus ducitur in
causam ut dictum est. In visione ergo patrie non
erit tertium medium ut scilicet deus per species
aliorum cognitorum sicut intellectus cognoscit
eo cuius ducitur intellectus videre in speculo
nec erit ibi secundum medium quia ipsa essen-
tia divina erit qua intellectus videbit deum
sed erit ibi tantum primum medium quia elevabit
intellectum nostrum adhoc quod possit
coniungi substantie increate non per riche sed
absque medio non dicitur cognitio mediata
quia non tardit intellectus cognoscere rem
cognitam sed est illud quod cognoscere
cognitum cognoscendi. Ad xiij dicendum quod ea
que corporales non dicuntur immediate videri
nisi quia id quod idem cognoscere visui
conjunguntur non sunt autem cognoscibi-
les per essentiam suam sed materia-
litatis et ideo tunc in immediate vide-
ri intellectum quia eorum similitudo intellectui coniungi-
tur quod ex eorum similitudo intellectum coniungi-
tur. Sed deus per essentiam coniungibilis intel-
lectui unde non immediate videtur non con-
venit cuius per essentiam suam coniungitur intellectui et hec visio im-
mediata dicitur. Visio facta et per similitudinem
verum corporale recipit in visu secundum
eandem rationem qua est in re secundum non
secundum eundem modum essendi et non similitudo

ducit in illam rem ducite non autem
potest hoc modo ducere aliqua similitudo
intellectus nostri in deum ut ex dictis patet
et propter hoc non est simile.

Ad 2^m sic procedendo. Videtur quod sancti in patria
deum corporalibus oculis vide-
bunt. Oculus enim glorificatus maioris
erit virtutis quam aliquis oculus non glorifi-
catus. Sed beatus Job oculo suo deum
vidit Job 39. Auditu auris audivi
te, nunc oculus meus videt te. Ergo mul-
to fortius oculus glorificatus per essen-
tiam potest videre. Praeterea Job 19°
In carne mea videbo deum salvatorem
meum. Ergo in patria deus corporalibus oculis
videbitur. Praeterea Augustinus xxij de civitate dei loquens
de visu oculorum glorificatorum
sic dicit. Amplior excellentior erit omnium
sed ille non ut acutius videant quam
quorumdam perhibentur videre serpentes vel
aquile (quantalibet enim acrimonia cer-
nendi eadem animalia vigeant nihil
aliud tamen ad quod corpora possunt videre) sed
ut videant incorporalia et quicunque
autem potentia cognoscitiva est in
corporalem potest elevari ad videndum
deum. Ergo oculi glorificati deum videre
poterunt. Praeterea quecumque est diversa corpo-
ralium et incorporalia eadem est ex quo secundum
oculus in corpore potest corporalia vi-
dere, ergo oculus corporeus potest vide-
re incorporalia et cetera. Contra quod predictus. Praeterea Gregorius
in 4° moralium super illud Job 4° stetit
quidam cuius non cognoscebat vultum
et cetera sic dicit homo qui si perceptum
fuisset voluntati carne spiritualis fu-
turus fiat sensus est percipiendo carnalis
natus mente sed ex hoc quod est mente
te sensus carnalis ut videre dicitur solu-
ta cogitat quod ad animam per corporum
imagines trahit ergo et carne spiritua-
liter erit quod post resurrectionem scilicet sensus per

mittitur. Et tamen spiritualia videre
et ut patet. Patet homo solo deo potest
beatificari, beatificabitur autem non solum
quantum ad animam sed et quantum ad corpus
ergo non solum intellectu sed et carne
videre poterit deum. Patet secundo deus est
perfectam presentiam essencialiter in intellectu
et erit patet in sensu quia erit omnia in omnibus
ut dicitur i cor. xv sed videbit aliquis
intellectum ex hoc quod sibi erit unitus
ergo poterit videri et assumptum. Sed contra
ambrosius dicit super lucam nec corporalibus
oculis deus videtur nec conspicitur visu
nec tactu tenetur ergo oculo corporali sensu
deus videbitur. Patet secundo idem dicit non solum
divinitatem patris sed nec filii nec spiritus sancti
oculi carnis possunt aspicere sed oculi
mentis de quibus dicitur beati mundo
corde quoniam ipsi etc. Patet idem secundo dicit nec
in corporalis oculis corporalibus videri
non potest sed deo est maxime in corporeus
ergo etc. Patet augustinus de videndo deum
dicit deum nemo vidit unquam aliquam
hac vita sed quod est vel angelus
vita sed invisibilia ista quam corporali
visione cernitur vita et post deum
vitabitur in qua vivent resurge-
tes. Patet sic dicit homo sit adequa-
tum deo quod deum aspicere potest ut ymaginem
dei sed homo est ad ymaginem dei sed non
tamen non sed tamen secundum mente et non
carne deum videbit. Respondeo dicendum quod sensu
in corporali aliquid sentitur dupliciter vel
per se vel per accidens per se quidem sentitur
id quod per se passionem sensui infert
vel id quod per se aut potest passione
inferre ad sensum ipsum sensibilibus aut
sensui ipsum est hoc sensibile quod
aut huius infert per se passiones
sensibilium sensibile sicut color visui
et sonus auditui quod autem
ipsum est sensibilibus sicut organo corporali
non potest recipi nisi corporaliter
cum omne quod recipitur in aliquo sit in
eo per modum recipientis et ideo omnia sen-

sibilia inferunt passionem sensibus ipsum
est sensibile quod sunt magnitudines et
magnitudo et omnia consequentia ut motus
quies et numerus et huius dicuntur sensibilia omnia
per se tamen per accidens autem sentitur id quod infert
passionem sensui neque ipsum est sensibile neque
ipsum est huius sensibilis sed coniungitur hiis que
per se sensui inferunt passionem sicut sor-
tes et filius dyaris et amicus et alia
talia quod per se cognoscuntur in universali intellectu in
hiis quod per se cognoscitur in particulari autem in virtute cogitativa in
particularis aut in aliis animalibus
homine estimativa autem huius sensibilis exterior dicitur sentire
huius aut huius sensibilis exterior dicitur sentire quando
per accidens quando ex eo quod per se sentitur
apprehensiva cuius est illud cognitum
vis apprehensiva cuius est illud cognitum
per se cognoscere statim et sine dubitatione
et dissensu apprehendit sicut videmus aliquem
quia vivere ex hoc quod loquitur quando autem aliter
se habet non dicitur illud sensibilibus videri et per
accidens dico ergo quod deus nullo modo potest videri
visu corporali vel aliquo alio sensu
sensibilium sicut per se visibile nec hic nec in patria
quod si assumpserit removeatur illud quod convenit
sensui ipsum est sensibilis non erit sensibilis et si
si a visu removeatur id quod est visibile
ipsum est visibilis non erit visus cum sensibilis in
corpore est sensibilis propter magnitudinem et visibilis
corpori est sensibilis propter colorem
impossibile quod visus percipiat aliquid
quod non est color nec magnitudo nisi sensibilis
dicatur per accidens quod visibile et sensibilis
sit futurus idem sicut in carne gloriosus
non potest esse quia divinam essenciam
videat sed sensibile per se videbunt autem
visibile per accidens deum ex eo
sicut visibile per se tamen gloriam
dei in speciet in corporalibus et precipue glo-
riosis et precipue carne christi et copte
alia videbunt tamen clare deum vide-
bit quod in velis corporalibus videatur propter
sicut in visione propter vita communi cum
intelligimus non videat cum exte-
rius tamen videbit deum in creaturis
corporalibus. Et hunc modum quod deus cor-
poraliter possit videri augustinus ponit

q° 91

presine de ci. di ut patet cuius verba in
tuenti dicit cum valde credibile est
sic nos videre mundana corpora et
celi novi et terre nove ut deum ubique
presentem et universa corporalia guber
nantem clarissima perspicuitate vide
amus non sicut nunc invisibilia dei per ea
que facta sunt intellecta conspiciuntur sed sicut ho
mines inter quos vivimus mox ut aspicimus vivere
non credimus sed videmus. Ad primum
dicendum quod illud verbum potest intelligi de ocu
lis spiritualibus de quibus dicit apostolus ephesios 1° illu
minatos habere oculos cordis vestri. Ad
2m dicendum quod auctoritas non intelligitur quod per
oculos carnis deum simus visuri sed
quia in carne constituti deum videbimus.
Ad 3m dicendum quod augustinus loquitur inquirendo in
verbis illis et sub conditione ut patet ex consequentibus
quod premittit loquens ita quod alti[illegible] po
erunt si per eas videbitur incorporea illa
natura et postea solvit ut [illegible] itaque
[illegible] postmodum definiat ut dictum est.
Ad 4m dicendum quod omnis cognitio fit per ali
quam abstractionem cum tamen ideo de
quanto forma corporalis magis abstra
hitur anima magis est perfectius cognosci
tiva [illegible] et ideo est quod in sensu [illegible] est
cognitionis primus [illegible] aut aliquo
sunt in superiatur intellectum non ad[illegible]
tinetur et ideo oculus spiritualis cogno
[illegible] in perdimentum cogno
[illegible] potest videre rem corporalem non
autem sic quod oculus corporalis in quo deficit
vis cognitiva sed quod procedat de [illegible] po
sit cognoscere perfecte cognoscibilia
que sunt incorporea. Ad 5 dicendum quod quod
mens nostra sit carnalis non posset
cogitare nisi accepta a sensibilibus tamen
ea cogitat immaterialiter et similiter oportet
quod visus illud quod apprehendit sic ap
prehendit corporaliter non potest co
gnoscere illa que corporaliter apprehen
di non possunt. Ad 6 dicendum quod beatitudo
est perfectio hominis in optimo est homo quia

homo non sit quod sit homo ex corpore sed ma
gis ex anima corpus autem sit de essentia
hominis in optimo sit perfectus per certum ideo
beatitudo hominis non consistit principaliter nisi
in actu mentis et ex ea divinarum [illegible]
[illegible] per quandam redundantiam sicut patet
ex his que dicta sunt. Quedam tamen
beatitudo corporalis erit in optimo deum
videbit in sensibilibus creaturis et precipue
in corpore Christi. Ad 7m dicendum quod intellectus
in corpore existens spiritualia non attingit nisi per cor
poralia et ideo intellectus potest congregare
divinam essentiam sibi [illegible] non autem
visus corporalis.

Quartum sic proceditur quod sancti videntes
deum per essentiam omnia videant
quod deus in se ipso videt. Dicit ysidorus in libro de
summo bono dicit angeli in verbo dei omnia
sciunt antequam fiant sed sancti angelis
equales erunt ut patet mathei xxii ergo et
sancti videndo deum omnia vident. Preterea
gregorius 4° dyal. dicit quid illic est quod nesciant qui clari
tatem dei conspiciunt quid est quod ibi nesci
ant qui scientem omnia sciunt. Loquitur
autem de beatis qui deum vident per essen
tiam ergo videntes deum per essentiam omnia
cognoscunt. Preterea sicut dicitur 3° de anima in
tellectus cum intelligit maxima magis
potest intelligere minima sed maxime intel
ligibile est deus ergo maxime auget virtutem
intellectus intelligendo ergo intellectus
deum videns omnia intelligit. Preterea intellectus
non impeditur ab intelligendo aliquid nisi quia
illud superat ipsum sed intellectum deum
videntem nulla creatura superat quod dicit
gregorius in 2° dyal. anime videnti creatorem
angusta fit omnis creatura ergo videntes
deum per essentiam omnia cognoscunt. Preterea omnis
potentia passiva que non est reducta ad actum
est imperfecta sed intellectus possibilis est quo est
omnia fieri ut dicitur 3° de anima si ergo in illa
beatitudine non intelliget omnia rema
neret imperfectus quod est absurdum.

p. q̄ung3 videt speculū vidz ea
q i speculo resultant ƀ i vbo dei
sic i speculo oia resultant cū ipm
e racio & similitudo oim g° sti q videt
dm p eēm vident oia creata p ut
dr pū xv° desideriū sm iusti dabit
ƀ sti desiderant oia scire q̄ oēs
hoies natalr scire desiderant & natā
p glam non aufert g° dabit eis
adeo q oia cognoscant p quidam
tia e q̄dam penalitas sunt vite ƀ
oes penalitas p glam a stis aufert
g° i oie agnoscancia & ita oia cognoscunt
p similitudo sto4 p pue e i ista qua
i tpe ƀ arpa sto4 formabit igla
ad similitudinem corporis xpi ut patet
phil 3° & ergo aie p sciencie ad sili
tudinem corporis xpi sed aīa xi i vbo
oia videt g° tocs tine sto4 videbit
oia i verbo p sic sci ut ntellctus
cognoscit omeclus eius similitudinem
formatur sed dīna eēn expressive
iudicat qlibet rem q̄m aliq similitudo
alicuius rei g° cū i villa vita visio
eēn dīna fiat qsi forma i tellectus
ut videtur q sti videntes dm oia
videant p comē dr 13° decima
q si ntellectus agens eet forma in
tellectus possibilis intelligeremus oia ƀ dīna
eēn clarius repntat oia q i tellectus
agens g° i tellctus videns dm p eēm
oia cognoscit p quatuor h° i feriores
angeli nunc no oia cognoscunt illumi
de ignotis a superioribus sed p diem
iudicii angelus no illuminabit angelum
nut enim oīs plato cessabit ut dicit
gloza i corl xv° g° i feriores angli
oia sciunt & eadem rone oēs sti
dm p eēm videntes oēs q sic
dt dns i v c° eccl hier° angeli supio
res i feriores a nesciencia purgant
angeli etc i feriores vident dīna
eēm g° angeli videns dīna eēm
pt aliq nescire sed aīa xpi p
fectius videbit dm q angeli g°

me videntes eēn non opz q oia
videant p solus xpc h3 spm no
ad mensuram ut dr jo iii° sed xpo
i qtm h3 spm no ad mensuram qpe
tit q i vbo oia videat cui ibi
dr q pater oia dedit i manu
eius g° nulli alij qpetit oia con
gnoscere i vbo nisi xpo p qto
aliqs pūr p fectius cognoscitur
tanto plures eius effectus cognoscunt
p ipm sed q̄dam videntium dm per
fectius alijs cognoscet dm quam
e vero oim pūr g° q̄dam alijs plu
ra cognoscent & ita non oēs sciunt
oia p xps dr q deus videndo su
am essenciam cognoscit oia q sunt
ut erunt ut fuerunt & h dr cognoscere
notitia visionis q ad similitudinem
visionis corporalis cognoscit qi oia p̄sencia
cognoscit videns suam eēm oia
quecūq pt facere quāvis nunq fecerit
nec facturus est alis non p fecte
cognosceret potestatem suam non
enim pt cognosci pō nisi sciant po
tenciata & h dr cognoscere sim
plex notitia puri simplicis i telligencie
impossibile e aut aliter quam
tellectus creatus cognoscat oia
videndo dīnam eēm que d's pt
facere q q̄to aliqs pūr p fectius
cognoscitur tanto plura cognoscuntur
i illo sicut i bus demonstracione de
principio ille qui est p spicacioris
ingenii plures conclusiones videt
q̄m alius q̄uam alius qui e i genii
tardioris cum g° q̄titas potēcie
dīne attendatur p ea i que pt
si ad i tellctus videret nudina esse
nt oia q d's pt facere eadem
esset q̄titas p fectionis i telligendo
q e q̄titas dīne potencie i pro
ducendo effectus & ita cōphenderet
dīnam essenciam q̄d e i pole

omni creato intellectui illa autem omnia
que deus facit notitia visionis ab
intellectu creato cognoscit visio sicut anima
Christi. Vel dicendum de aliis videntibus divina
essentiam dixit expresse quidam enim dicunt quod
omnes videntes deum per essentiam videt omnia
que deus videt scientia visionis sed hoc repug-
nat scripture dicenti quod purgant angeli aliqui
ignorantie quos tamen constat sed fide
omnes per essentiam deum videre. Et ideo
alii dicunt quod aliqui. Appositum communis vi-
deant deum per essentiam non omnia videt
que deus videt eo quod essentiam divinam non
comprehendat non enim est necessarium quod sciens
causam sciat omnes eius effectus nisi causam
comprehendat quod non competit intellectui
creato. Et ideo visionis videndo deum per
essentiam tanto plura in ea cognoscit
quanto clarius divinam essentiam intuetur
et inde est quod de hiis potest unus alium
instruere et sic superiores angelorum et alia
angeli inferiorem ad eandem naturam
et tamen quod ad primam autem pertinet
sed ultimo non potest et tunc
et ultimus status non in illo statu possi-
bile erit quod omnes omnia cognoscerent que deus
scientia visionis novit. Ad primum ergo dicendum
quod hoc quod dicit ysidorus quod angeli sciunt
in verbo omnia antequam fiant non potest
referri ad illa que deus scit scientia simplicis
intelligentie quia illa nunquam
fiant sed referri est ad ea tantum que
deus scit scientia visionis de quibus etiam non
dicit quod omnes angeli ea omnia cognoscunt
Sed forte aliquem cognoscunt non
perfecte alii perfecte cognoscunt omnia in
verbo cum ut est rationes ipsas in-
telligibiles conformitates quas deus fuerit
suas proprietates et habitudines ad res
alias possibiles est quod eadem res scita
ab duobus aliter unus alio plu-
res rationes proprias et habens ra-

tiones suas ab alio proprias sicut et
diversimode. Ad secundum dicendum non quod in sidonis an-
geli docentur a superioribus rerum sen-
sibiles rationes. Et ideo etiam an-
geli qui omnes Beatitudinis consequuntur
non opportet quod omnia quod omnia que vident in
intelligentia sua perspicuat // Ad 2um
dicendum quod ex visione illa que ornet quod in
illa beata visione est sufficientia ad
omnia habenda ex parte divine essentie
que est medium quo videtur per quod omnia videntur
sed quod non omnia videant est ex de-
fectu intellectus creati qui divinam essentiam
non comprehendit. Ad 3um dicendum quod intel-
lectus creatus non videt divinam essentiam
secundum modum ipsius essentie sed secundum modum proprium qui
finitus est. Unde non opportet quod eius efficatia
in cognoscendo ex visione proveniat
amplietur in infinitum ad omnia cog-
noscenda. Ad xum dicendum quod effectus con-
gruentis non solum procedit ex [illegible]
sui cognoscibili per intellectum sed etiam ex hoc
quod intellectus non contingit. Quod ratio
est cognoscibilis. Deus videns non videt
lapidum quamquam ex hoc quod species lapi-
dis non est ei contracta. Quamvis autem intel-
lectui videnti deum contingit ipsa
divina essentia que est omnium ratio non tamen
contingitur ei prout est omnium ratio sed secundum
quod est ratio aliquorum et tanto plu-
rium quanto quis plenius divinam
essentiam intuetur. Ad v dicendum quod
cum potentia passiva est perfectibilis
pluribus perfectionibus ordinatis si per
[illegible] ultima sua perfectione non
dicitur imperfecta et si aliqua de prioribus
perfectiones ei desint. Unde si cognitio
qua intellectus creatus perficitur
ordinatur sed ad finem ad deum co-
gnoscendum. Unde videns deum per es-
sentiam et si nichil aliud cognosceret
perfectum intellectum haberet nec est perfectior
per aliquid aliud cum ipso cognoscit

nisi cōtemplacōem plenꝰ videbunt

angl̄i v c̄fess infelix ho qui

scit oīa alia c̄rea te aut nes-

cit vtrū aut q̄ te scit ꝛ si illa

nesciat c̄um vō te ꝛ illa no

uit non pp̄ illa beacior s; pp̄

te beatꝰ ad vij dī q̄ speculū

illud ē voluntariū ꝛc diuīz sc̄ cui

vult ut a i sc̄ oīaz que vult n̄ ē

sīle de speculo mā i cuiꝰ p̄nte

no ē q̄ videat̄ uel no uideatur

vel dō q̄ i speculo māli tam ūc

q̄ speculū videt̄ sub ppā forma

q̄uis speculū i͛d videat̄ p̄ formā

ane acceptam lapis vō p̄ ppā for-

mam resultate i re alia ꝛ ideo

pp̄t qua rem cognoscit̄ vnū et

aliud Sed i speculo i͛creato ui-

do p̄ formā ipiꝰ speculi p̄d effectꝰ

vi͛ psilitudies cause ꝛ eꝰ ꝛ ideo

no oꝫ q̄ quicq̄ vidēt speculū

ē̄t̄m videant oīa q̄ i speculo

resultant nō eni uñe ē q̄ qui

dm̄e cau vidēt vīt eiꝰ effcōs

nisi q̄phendat eam ad viijm

dī q̄ scōꝫ desideriū q̄ͦ oīa sc̄e

desiderent c̄plebit̄ c̄oher solum

q̄ deū videbunt s; desideriū eoꝫ

q̄ͦ oīa bona hr̄e cupiunt c̄plebit̄

ih̄c q̄d deū hebut dicit ei de thor

q̄ls p̄ scēm bonitatem sufficit ꝫ

sertur ꝛ eo habito oīa bona hā-

bent̄ q̄dā mo ita eū viso suff̄

bent̄ q̄dā mo ita eū viso suffe

ǀ eclam jo xiiij dne onde nobis

prem ꝛ sufficit nobis ad ixm

dī q̄ ignorancia pp̄e accepta

i p̄uacōem sonat ꝛ pena ē sc̄

ei ignorancia ē nescia aliquod

q̄ scire debent uel q̄ uñe est

scire uelit] ante hoc scā scē

fecerit i patria q̄uis ante ig-

norancia q̄uter accipi p̄ oi ne-

sciencia ꝛc angeli zsti i patria

q̄dam ignorabunt unde dyo dt q̄

angeli a nesciencia purgantur sc̄at

ignorancia no ē p̄uatiuus s; dictē

q̄dam ucr ē uere q̄ oīs tales de

fectus p̄ g̃rā auferātur sic eni

ꝛ posset dici q̄ defectū essꝫ i papa

lyno qui no p̄ueit ad glaz petri

ad x dī q̄ corpꝰ uirū c̄forma

bit̄ corpi xpi i glā s; scītudiem

me xpi sed no ad equalitatem

ꝛ ita hebut scām s̄d aīa xpi s; no

tantam ut scīat oīa sc̄ aīa

xpi ad xim dī q̄ q̄uis eēn͛a

dīua sit ro oīm cognoscibilium

no tamē ciugetur cuilibꝫ in

tellcū creato s; q̄ ē ro oīm ꝛ ro

no scītur ad xij dī q̄ i tellcs

agens ē forma proportionata

i tellcui poss̄ sc̄ ꝛ p̄o mātic

ē p̄porcionata p̄o agent ut ce

q̄d ē i p̄o passiua mater ꝛ in

tellcūs agent uel uñlie agēt

et ideo sc̄ i tellcs agēs sciat for-

i tellcūs possibꝫ opꝫ q̄ i tellcs

possibꝫ cognoscat oīa ad que

sc̄ extendit uirtus i tellcs agēt

dīua aute essencia no ē for-

h̄e modo intellcui nō p̄portiona

ta ꝛ ideo no ē sīle ad xiij

dī q̄ michil pphibꝫ dic̄e q̄ post

diem judicij q̄n glā hoim ꝛ an-

geloꝫ erit p̄fecta c̄sumata q̄

animab; bti sciunt oīa q̄ deus no

scit sc̄ā visionis scīl tamē q̄

no omnes oīa videant i eēn͛

dīua sed aīa xpi ibi plene

videbit oīa scīt ꝛ nunc videt alij

autem videbunt ibi plura uel

pauciora s; gradum quo deū

cognoscunt ꝛc aut xpi dicitur q

s; alys ꝛ dicit in libro de alias

illuminabat eu dr apok xxi q

claritas dei illuminat ciuitatem

7 lucerna ei9 est agn9 7 sitr a
lij superiores illumiabunt i feriores n
q deim uana illuiacoe ut sria i
feriores p9 augeat' sed q̃ta co
donacoe illuiacois s9 p stella
gatur q sol qui est eius illumiet
aterem et idea di9 dan xij° q q
ad iusticiam erudiunt multos sf
gebunt q stelle i ppetuas eternita
tes i splacio aut orbium di9 tessa
tura cori adca q unt eternos per
coz ordiata iusticia exteunt ut p3
eorum p glozam ibidem

# Eiude conclutundu

est de statu btitudie 7
coz mansionibus circa
quod queritur, tria. primo btru
scoz btitudo augeatur p9 iudiciu
2° btz gradus btitudis appelletur
mansioes 3° btz diuise manssio
nes distignatur penes diuersita
gradus caritatis
Et primum sit ptre di q btitudo
scoz no sit maior futu
ra post iudiciu q̃m an q̃to ei
aliq accedit ad sitiudiem diuiz
tanto p̃fnius btitudem participat
sed aia a corpe separata deo sitior
e q̃m corpi 9iuncta g° maior
e btitudo ante corpis resurcoez
q̃m post. p̃ btitz binita est
magis potens q̃m multiplicata
sed aia cor corp̃ de magis um
ta q̃m cu est corpi 9iuncta go
uirtus ei9 e maior ad operandu
7 ita beatitudie pfectius parti
cipat q i tertu 9sistit p̃ bti
tudo 9sistit actu itellcs spe
culati sed itelcs i suo actu no
utit' orgamo corporali 7 corp9



resumptum no efficiet ut aia p
fectius itelligat go btitudo aie
non erit maior p9 resumptoem p̃
i finito no pt ee aliq maius
7 ita i finitu cu aliquo finito no
sit mai9 q̃m i finitu ip̃m ß aia
bta an corpis resumptoem ß deh°
q gaudet de bono i finito s. deo
p9 resumptoem aut corpis no hebit de
alio gaudiu nisi forte de glia cor
poris q e quoddam bonum finitu go
gaudiu coz post corpis resumptoem
no erit mai9 q̃m ante Eg q
e q° apoc. vj° sup i° uidi sub al
tare aias i terfectoz 7c dt gloza a mo
aie scoz st exultes sub minore di
gnitate q̃m sint future g° maior
erit coz btitudo p9 iudiciu p̃
p° ssioie btitudo reddit p pmi
o ita 7 malis miseria ß miseria
maloz p9 resumpcoez corpum erit
maior q̃ ante q no so9 i aia
ß 7 i corpe punient' go 7 btitudo
scoz erit maior p9 resumptoem corpm
q̃m ante Respo9 q btitudiem
scoz p9 resumptoem augeri q̃ ex ten
sione manifestum e q btitudo
bti erit non solu i aia sed i cor
pore 7 7 ip̃m aie btitudo augebit
extensiue i q̃tu aia no solu gau
debit de bono suo sed eti de bono
corporis s. ut eti dicit ip̃m aie btitudo
intensiue augebitz corp9 ei h̃ois
dup9 pt 9siderari uno° ß q est
a bona p pfectibile alio° ß q̃ est eo
e aliq repugnate aie i suis opa
cionibus put no pfecte corp9 partic
p fectum ß aut pmam 9sideracoem
corpis 9iunctio ad aiam addit
aie aliq̃m pfectoem q̃ oie ps in
p sta e 7 repletur i suo toto s. in
h̃oie q̃ 9ictio ex aia 7 corpe q̃tu

e pfe sepata sz vnio corpis glorificati
ad 2m eius consideratione impedit aie per
fectione vn dr q corpus qd corrumpit
aggrauat aiam Sap ixo Si g' corr
porc oe id p qd aie actioni resistat
sicut aia est pfectior corpe tali ex
istens q pfe sepata quanto at est
pfectior tanto pt pfectius opa
ri vn et opo aie iuncte tali corpi
est pfectior q opo aie sepate huius
at corpus e corpus glosum qd ois sub
dictur spui vn cu btitudo i opone
consistat pfectior est btitudo aie post
resumptione corpis q ante sed ei aia
sepata a corpe corruptibili pfectius
pt opari q ei iuncta sz postq
fuit iuncta corpi gloso est per
fectior eius opo q qu erat sepata
Item ois ei i pfcoi appetit suam pfco
ne ideo aia sepata naliter appetit
corpis iunctione et ppt huc appeti
tum ex i pfcone pcedete eius opo
tum ex qua ...em fertur est minus iten
sa et hoc e qd dr p9 q appetitu corpo
ra retardatur ne tota itendat i
illud summu bonum Ad 2m
qu dr q aia iuncta corpi gloso ma
gis e dei silis q a deo sepata i corpi
quo iuncta lz ee pfectius qto ei est
aliq pfectius tanto e deo silius
sed et cor eius vite pfectio i mobi
consistit e deo silis q monetur
q q consistit ... de ... mo
... ad 2m dr q vtrq q de
ueatur ...
... q sit i eo magis e perfectio
i m ... quo aia sepata ...
absolute loquendo v aia sepata
sit potentior ... ad 3m dr q ...
i actu itelligendi aia a corpe non
... tamen pfectio corpis ...
modo ad pfcoe opis itellectualis
quo opabit i ... corpis



glosi aia est iuncta pfectior est
p q9 i opone efficacior et p hoc
spirituale corpis coopabit grauis
i ... ad felicitate aie
ad 2m dr q ... finitu finito ad
ditum no faciat maius tame facit
plus q finitu et ifinitu sunt duo ...
i finitu p se acceptu sit bonum ex
tensio aut gaudii non respicit
maius sed plus vnde extensie au
getur gaudium sz q e de deo et de
gla corpis vo gaudiu qd est de
deo gla ex corpis opabit ad ...
ad ... q e de deo i ...
opabit ad pfectione opatoz qua
aia i deu fert q ei opo fuit
tanto delectio erit maior ut pz
ex hoc q dr ...
827 ... q ... btitu
dis gradus mansiones dici
no debent btitudo ei i pcto ra
tione pmii sed mansio ...
... pmii ... dr ...
btitudis mansiones dici no debent
... mansio ... sed
loca q sci btificabut corpalia
non est sz spualia ... sz
q no e nisi vna mansio ... dr
gradus btitudis mansiones dici no
debent ... sed i pria erunt hoies
diuersoz meritoz ... i pgato
et i limbo no distiguntur mansiones
q' sunt ... Sed 9 e qd
dr Jo. 14o In domo pris mei man
siones multe sunt et q9 ... ex ... aug
de ... q ... i qlibz
ciuitate e ordinata mansionu dis
tinctio sed celestis pria ciuitati q
pater ut pz apoc xxi o q' oportet
... diuersas mansiones distingue ...
diuersos btitudis gradus ... q
q motus localis e ... alios
... ideo ... mobile
a distantia et ... diuinam est

a motu locali ad alios motus. Finis autem motus localis est aliquis in aliquo placet ibi manere quiescens et eo fruatur et ideo in quibus motu operatur quietem in fine motus dicitur collocatio vel mansionem et ideo in nomine motus diriguntur usque ad actum appetitus et voluntatis ipsa consecutio finis appetiti motus dicitur mansio aut collocatio in fine et ideo diversus modus consequendi finem ultimum diverse mansiones dicuntur ut sic unitas domus videat unitatem beatitudinis que est ex parte obiecti et pluralitas mansionum videat differentiam que in beatitudine invenitur ex parte beatorum sicut et videmus in rebus naturalibus quod est eo locus sursum ad quem tendunt omnia levia sed unumquodque pertingit propinquius secundum quod est levius et ita habet diversas mansiones secundum gradum levitatis. Ad primum ergo dicendum quod mansio importat rationem finis et propter hoc nomine finis primo quod est finis meriti. Ad secundum dicendum quod quamvis sit unus locus spiritualis tamen diversi sunt gradus appropinquandi ad locum illum et secundum hoc constituuntur diverse mansiones. Ad tertium dicendum quod illi qui sunt in limbo vel adhuc sunt in purgatorio non dum pervenerunt ad suum finem et ideo in purgatorio vel in limbo non distinguuntur mansiones sed solum in paradiso et in inferno ubi est finis bonorum et malorum.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod diverse mansiones non distinguantur penes diversos gradus caritatis, quia Matth. xxv dicitur: Dedit unicuique secundum propriam virtutem. Propria autem uniuscuiusque virtus est eius virtus naturalis et dona gratie et glorie distribuuntur secundum diversos gradus virtutis naturalis. Praeterea in Psalmo dicitur: Tu reddes unicuique secundum opera sua. Sed illud quod redditur est beatitudinis mensura. Ergo gradus beatitudinis distinguuntur secundum diversitatem operum non secundum diversitatem caritatis.

Praeterea premium debetur actui et non habitui unde fortissimi non coronantur sed agonizantes ut patet in 1 Ethicorum et 2 non coronabitur nisi qui legitime certaverit. Sed beatitudo est premium. Ergo diversi gradus beatitudinis erunt secundum diversos gradus caritatis. Sed contra quanto aliquis erit Deo magis coniunctus tanto erit beatior sed secundum modum caritatis est modus coniunctionis ad Deum ergo secundum diversitatem caritatis erit et diversitas beatitudinis. Praeterea si simpliciter sequitur ad simpliciter et magis ad magis sed habere beatitudinem sequitur ad habere caritatem ergo et habere maiorem beatitudinem sequitur ad habere maiorem caritatem. Respondeo dicendum quod principium distinctivum mansionum sive graduum beatitudinis est duplex scilicet propinquum et remotum. Propinquum est diversa dispositio que erit in beatis ex qua contingit diversitas perfectionis apud eos in operatione beatitudinis; sed principium remotum est meritum quo talem beatitudinem consecuti sunt. Primo autem distinguuntur mansiones secundum caritatem patrie que quanto in aliquo erit perfectior tanto eum reddet capaciorem claritatis divine ad cuius augmentum augebitur divine visionis perfectio. Secundo autem distinguuntur mansiones secundum caritatem vie. Actus enim nostri non sunt meritorii ex ipsa substantia actus sed solum ex habitu virtutis quo informantur. Vis autem merendi omnibus virtutibus ex caritate que habet ipsum finem pro obiecto et ideo diversitas in merendo tota reducitur ad diversitatem caritatis et sic caritas vie distinguet mansiones per modum meriti. Ad primum ergo dicendum quod virtus ibi non accipitur solum pro naturali capacitate sed pro naturali capacitate simul cum conatu ad habendam gratiam et tunc virtus hoc modo accepta erit quasi materialis dispositio ad mensuram gratie et glorie suscipiende sed caritas est formaliter completiva meriti ad gloriam et ideo distinctio graduum in gloria accipitur penes gradus caritatis potius quam penes gradus predicte virtutis. Ad secundum dicendum quod opera non habent

q eis retribucio glorie redditur nisi
in spiritu sit caritate informata et ideo
secundum diuersos caritatis gradus erunt diuersi
gradus in gloria. Ad 2m dicendum quod omnis ha
bitus caritatis ut connexionem virtutis
non sit nisi tamen cum debeatur premium
est tenue proprium et tota racio merendi
in caritate et ideo secundum eius diuersitatem
premia distinguuntur quamuis ex opere
quamuis aliquis possit aliquid gloriae in me
rendo considerari non tamen quod premium
essencialis quod est gaudium de deo sed
quoad aliquid accidentalis premium quod est gaudium
de aliquo bono creato

Sequitur consideracio de
de modo quo se sancti habebunt
erga dampnatos. Circa
quod queruntur tria. Primo utrum sancti penas
dampnatorum videbunt. 2o utrum eis
compaciantur. 3o utrum de eorum penis
letentur

Ad primum sic proceditur videtur quod beati
in patria non videbunt penas
dampnatorum. Maior enim est distancia
dampnatorum a beatis quam viatorum. Sed
dampnatorum facta non videt ut patet. Item
beatorum facta non videt ut dicit glosa neque
Abraham nescivit hoc dicit glosa neque
mortui eciam sancti quod faciunt viui
eciam eorum filii. Quare multo minus eciam vi
dent penas dampnatorum. Preterea perfecto
visionis dependet ex perfectione visibilis unde
philosophus dicit x ethicorum quod perfectissima operacio
est sensus optime dispositi ad perfectissimum
sub visu eorundem. Quia ergo turpitu
do visibilis redundat in imperfectionem visi
onis. Sed perfecto nulla erit in beatis
ergo non videbunt miserias dampna
torum in quibus est summa turpitudo
Sed contra est quod dicitur ysaie ultimo egre
dientur et videbunt cadauera viro
rum qui preuaricati sunt in me. glosa
electi egredientur intelligencia vel

visione manifesta ut ad laudem
dei magis accendantur. Respondeo dicendum quod a
beatis nichil subtrahi debet quod ad per
fectionem eorum beatitudinis pertineat. Unum
quodque autem ex comparacione contrarii magis
cognoscitur quia contraria iuxta se posita
magis elucescunt. Et ideo ut beatitudo
sanctorum eis magis complaceat et de ea ube
riores gracias deo agant datur eis
ut penam impiorum perfecte videant. Ad
primum dicendum quod glosa illa loquitur de sanctis mor
tuis secundum possibilitatem naturae. Non enim oportet
quod naturali cognicione cognoscant omnia que
erga viuos aguntur. Sed sancti qui sunt
in patria omnia clare cognoscunt que aguntur
et apud viatores et apud dampnatos.
Unde gregorius dicit 12 moral. de anima sancta
sentiendum non est. Hoc enim quod Job dicit sine
nobiles fuerint filii eius sine ignobiles
nesciunt. Et ideo quia qui intus habent
de claritate visionis credendum est quod sit
foris aliquid quod ignoret. Ad 2m dicendum quod
quamuis pulcritudo visibilis ad perfectionem faciat
visionis visibilis turpitudo sine visionis
visione visibilis eius imperfectione quamuis eius formaliter
quamuis in visione. Species enim rerum
in anima per quas contraria cognoscuntur non
sunt contrarie. Unde et deus perfectissimam cog
nicionem habet omnia pulcra et turpia videndo

Ad 2m sic proceditur videtur quod beati miserie
dampnatorum compaciantur. Compassio
enim ex caritate procedit. Sed in beatis erit
perfectissima caritas. Ergo maxime miseriis
dampnatorum compacientur. Preterea magis
erunt beati elongati a compassione quam
demones. Sed demones miseriis non
sunt compacientes. Unde et misericordiam
dicitur esse angeli. Ergo beati compacientur
miseriis dampnatorum. Sed contra quicumque
alterum compatitur fit misericordie eius quodam
modo particeps. Sed beati non possunt esse
participes alicuius miserie. Ergo beati
miseriis dampnatorum non compaciuntur.
Respondeo dicendum quod misericordia et compassio potest

in aliquo in beatis dupliciter: primo per modum
passionis, alio modo per modum electionis. In beatis
autem non erit aliqua passio in parte inferiori
nisi consequens electionem rationis. Unde non erit
autem nisi ex electione rationis. Nascitur
ut compassio nascitur ex hoc quod quis
vult malum alterius repelli. Unde
in illis que secundum rationem repelli non volumus
compassionem talem non habemus. Peccatores
autem quamdiu sunt in hoc mundo in tali
statu sunt quod sine preiudicio divine iusti-
cie possunt in beatitudinem transferri a
statu miserie et peccati. Et ideo beato-
rum compassio ad eos locum habet et hoc e-
lectione voluntatis, sicut deus et angeli
et beati eis compati dicuntur eorum salutem
volendo, et hoc passionem, sicut compatiuntur eis
homines boni in statu vie existentes. Sed
in futuro non poterunt transferri a sua
miseria. Unde ad eorum miserias non
erit compassio secundum rectam rationem.
Et ideo beati qui erunt in gloria nullam
compassionem ad dampnatos habebunt.
Ad primum ergo dicendum quod caritas tunc erit
compassionis principium quando possumus ex caritate
velle remotionem malicie alicuius. Sed
sancti ex caritate hoc velle non possunt de
dampnatis, cum divine iusticie repug-
net. Unde ratio non sequitur. Ad 2m dicendum
quod deus dicitur esse misericors in quantum
subvenit illis quos secundum ordinem sa-
piencie et iusticie sue convenit a
miseria liberari, non quod dampnatorum
misereatur nisi forte puniendo
citra condignum.

Ad 3m sic proceditur. Videtur quod beati non
letentur de penis impiorum. Leta-
ri enim de malo alterius ad odium
pertinet. Sed in beatis nullum erit odium.
Ergo non letabuntur de miseriis dampnatorum.
Preterea beati in patria erunt
summe deo conformes. Sed deus non
delectatur in penis nostris. Ergo nec beati
delectabuntur in penis dampnatorum.

Preterea illud quod est vituperabile in viatore
nullo modo cadit in comprehensore. Sed in homine vi-
atore est maxime vituperabile quod refi-
ciatur aliorum penis et maxime est commen-
dabile ut de penis aliorum doleat. Ergo
beati nullo modo letantur de penis dampnatorum.
Sed contra est quod dicitur in psalmo: letabitur
iustus cum viderit vindictam. Preterea Ys.
ultimo: erunt usque ad satietatem visi-
onis omni carni. Satietas autem
refectionem mentis designat. Ergo beati de
penis dampnatorum gaudebunt. Respondeo dicendum
quod aliquid potest esse materia gaudii dupliciter.
Uno modo per se, quando scilicet gaudet aliquis de aliquo in quantum
huiusmodi, et sic sancti non letabuntur de penis dampnatorum.
Alio modo per accidens, id est ratione alicuius adiuncti,
et hoc modo sancti de penis impiorum gaudebunt
considerando in eis divine iusticie ordi-
nem et suam liberationem de qua
gaudebunt. Et sic divina iusticia et sua
liberatio erit per se causa gaudii beatorum,
sed pene dampnatorum per accidens. Ad
primum ergo dicendum quod de malo alterius in quantum huius-
modi letari pertinet ad odium, non autem
letari de malo alterius ratione alicuius adiuncti.
Sic autem aliquis de malo proprio quandoque
letatur, sicut cum quis gaudet de
propriis afflictionibus prout sunt ei ad
meritum vite. Iacobi 1°: omne gaudium
existimate fratres mei cum in varias
temptationes incideritis. Ad 2m dicendum quod
quamvis deus non delectetur in penis
in quantum huiusmodi, delectatur tamen in eis
in quantum sunt per suam iusticiam ordinate.
Ad 3m: non est laudabile quod delectetur
de aliorum penis secundum se; est tamen lau-
dabile si delectetur de eis in quantum
habent aliquid annexum. Tamen alia
ratio est de viatore et comprehensore, quia
in viatore passiones frequenter insurgunt
sine iudicio rationis, et tamen tales passi-
ones aliquando sunt laudabiles, prout bo-
nam dispositionem mentis indicant, sicut patet

de secunda tinia et puia de malo
sed i cophesorib9 no pt ee passio
nisi pdiam ratione 9sequeg

## Eciude consitandum
## est de dotib9 btoz

Circa qd querunt v. pmo
utrum btis sint assignande aliquae
dotes 2o utrum dos a btitudine
differat 3o utrum xpo 9uenit dotes
4o utrum angelis 5o utrum 9uenienter
assignentur dotes

Ad pmum sic pced. Vr qd non sit po
nende alique dotes i hoib9
btis / dos ei q pura dat sponso ad
sustinenda onera matrimonii sed btis
sustinerit figura sponsi sed magis
sponte figuram sponte i qnu sit ecclie mem
bra g ecclie dotes non dant. Ptea
dotes no dant p pura a pre sponse
si sed a pre sponse cum at bona
btitudinis dat btis a pre sponsi
s dt nobis i o de datum optimu et oe
donum pfectum et cetera q ho9 dona q btis
9ferunt nos sunt dotes appellanda
Ptea in matrimonio dotes dant ad facilius
tollerandum onera matrimonii sed i matrimo
spuali no sunt aliq onera maxime
p statum ecclie triumphantis g no sunt
ei aliquae dotes assignande Ptea
dotes no dant nisi cu matrimon ma
trimo9 at spuale cotrahit cu xpo p fidem
dum p statum ecclie militantis g eadem
roe si btis aliq dotes 9uenit 9
ueniret et sctis exntibus i via sed
istud 9uenit g nec btis Ptea do
tes ad bona exteriora ptinent q
dicuntur bona fortune sed pmia btoz
erunt de interiorib9 bonis g non dent
dotes nominari. Sed 9 epha 5o
dicitur sacrum hoc magnum e dico at
i xpo et ecclia ex q habetur q spua
le matrimonium p carnale signatur
sed i carnali matrio sponsa do

tata traducit i domum sponsi g
cu sci i domum sui introducuntur btifi
cabunt videtur q aliquib9 dotib9 dotat
Ptea dotes i matrio corporali assignat
ad matrimonii solatium sed matrio9 spua
le est delectabilius qm carnale g
ei sunt dotes assignande Ptea orna
menta sponsarum ad dotem ptinent sed
sci ornati i gloriam introducuntur ut dr ysa
lxj. Induit me vestimentis salutis et
q sponsam ornatam monilibus suis
g sci i pria dotes hebunt. Respo9 dicendum
q absque dubio btis qn i gloriam trans
feruntur aliq dona diuinitus dant ad eoz
ornatum et hm ornatum magistri do
tationem ... dotes nominant. Unde dicitur q dos de quo
nunc loquimur talis
ide de dote de q nunc loquimur talis
dos e ppetuus aie et corporis ornatus
uite suffici9 i eterna btitudine p seuere
ute pspe et ... ad sim
ilitudinem dotis corporalis p qm sponsa
ornatur et pinde... suffici
non possit sponsam et filios nutri
re et tamen i transissibilis dos spon
se 9seruatur ut ad eam separato
matrio reuertatur. Sed de rone
nois dotis diuersimode opinantur
quidam eni dicunt q dos no ... rapi
ex aliqua similitudine ad matrimonium
corporale sed hm modum loquendi q aliqua
pfectionem seu ornatum cuiuscumque hois
dotes nominamus sicut dr ab ee dotatus
sciencia quia scia pollet et ouidius p...
e nomine dotis ... et quacumque dote po
tes placere place. Sed hoc no uidetur
conueniens q quocumque aliquod nomen
i... ad aliq... imponitur non
9uenit ad alia transferri n p ali
quam similitudinem unde cum p pma
i... nois dos ad matrimonialem
matrimonium pertinat oportet q i qlibet
... attendatur aliqua si
militudo ad pncipalem ... et ideo
alij dicunt q ... attendi
q dos ppe dr donum qd i matrio
corporali datur sponse ex pte sponsi
quando traducitur i domum spo

si ad ornatu sponse ptiens qd pz
ex hr q dixit sychem patri z filie
ei9 gn 3x augete dotem z mu
nera postulate z ex° xxij si se
duxit qs virgine dormierit qz
cu ea dotabit eam z habebit ea
i uxorem bu z ornat9 q astr
sic exhibetur qn traduntur
i domu gle dos uolat sed qst
e mane gt i9 qd iuriste dicit
ad qd ptet de hijs tractare dicunt
ei q e dos pre qdam datio expte
mulis scit hijs q fut expte mat
mon p honesti matmon quod
sustinet bir sz illud q spons dat
sponse vocatur donacio ppt nup
tias zs q5 hic mon capi dos z
3x ex° xvj q pharao rex egip
ti cepit gaze z dedit i dotem
filie sue uxori salomonis ut i glo
satur autem i dicte qmb cu
dotes apute puelle solet assign
tame quis queit q sponsi uel
pr sponsi assignat dotes bure
pnb ptib puelle q gaudet dup
x p mo affectu ad sponsum sicut
fuit de sychem qui voluit assigne
dotem qua debebat acipe ppter
vehemente amore filij sui ad puel
lam ul h' fit i penam sponsi ut q
qui apse corrupte dotem de suo as
signet qua pre puelle debuerat as
signare z hc cau legr moysi i aut
toritate i dicta z to p alios dd
q dos i mno carnali pre dicitur
qn datur ab hijs q st expte mu
lieris hijs q st expte uiri ad qu
tenendu onera matmon ut dicu
e sed tuc remanet difficultas
quia si assignacio posset aptari
ad sponsu in ornatus q st i ibidu
dic dent sponse spuali expte spo
si qd manifestabit uidendo ad argu
menta ad p° 7 g° dd q dotes q
uis assignent sponso i carnali
mno ad bsm tame specias z do
minium ptet ad sponsum qd patz

ex hoc q soluto mno dos remanet
sponse sz i mno spuali
qui ornat9 q sut sponse spuali da
tur s ecce i ineuitabiliter sut sicut qdem
corp9 sponsi ipsu ad corp9 gloriam et
honorem redit sed sponse ipsu per
eas ornatur. Ad 2m dd q pr
sponsi s xpi e sola e sola p sona
pnb pater aut sponse e tota trinitas
tas efficit aut i reddit ad totam
trinitatem ptet bn qm dotes i spu
ali mno ppe loquendo magis dicuntur
apte sponse qua apte sponsi sed
tame si collecs quis o il9 p sonis
fiat signat p sonis ut appellari per
aliquem modu p sone qdem patris
ut dante qr i xpo e auctoritas ei et
paternitate p° creatu apparuit ut sic
ei sit pater sponsi z sponse filio
vo dcy datur ipsu pp ipsu z p ipsu
dantur sed spui sco i ipsu i ipo z
p ipu datur amor ei e oibus dona
tionis racio. Ad 3m dd q dotib3
ppe gt illud qd p dotes efficitur
s solam unionem sed p amodes i
qd p eas remouet s originatio
qd p eas benignitate s gratie
ni qd p eas benignatur sic gratie
queit ppt face iusta sed p act
q dic pro stat iustu qui mo gsi
i mno spuali no st alij onera e
tunc ubi simul iocunditas z ad
hac pertinendu iocunditate dotes
sponse conferuntur ut s delectabiliter
p eas sponso iungatur. Ad 4m
dd q dotes no conueniunt assigna
ri sponse qu desponsatur sz qu i
domu sponsi traduntur ut pma
sponse heat quadiu ei i hac bi
ta simus pegrinam adhuc 2a cor v
z to dona que sibi i hac vita o
feruntur no dicitur dotes sed illa que
conferuntur ei qu transfertur ad glo
riam z qua sponso iucialiter p
fruitur. Ad v dd q i spuali
matmonio i tenor dare requirit

ut ipsi omnis gloria eius filie regis ab intus. Sed in unione corporali requiritur decor exterior. Unde non oportet quod dotes huiusmodi assignentur in unione spirituali sicut assignantur in corporali.

Secundum sic proceditur videtur quod dos sit idem quod beatitudo ut enim ex diffinicione dotis predicta patet dos est ornatus corporis et anime in perpetua beatitudine iugiter perseverans sed beatitudo est quidam ornatus eius ergo beatitudo est dos. Preterea dos dicitur illud per quod sponsa delectabiliter sponso coniungitur sed in spiritualibus unione beatitudo est huiusmodi ergo beatitudo est dos. Preterea visio secundum augustinum est tota substantia beatitudinis sed visio ponitur una de dotibus ergo beatitudo est dos. Preterea fruitio beatum facit fruitio autem est dos ergo dos beatum facit et beatitudo est dos. Preterea secundum boecium in libro de consolatione beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus sed status beatorum perficitur ex dotibus ergo dotes sunt beatitudinis partes. Sed contra dos datur sponsi nuptiis sed beatitudo non datur sed redditur ergo beatitudo non est dos. Preterea beatitudo est una tantum dotes vero sunt plures ergo beatitudo non est dos. Preterea beatitudo inest homini secundum id quod est potissimum in eo ut dicitur primo ethicorum sed dos et in corpore ponitur ergo beatitudo et dos non sunt idem. Respondeo dicendum quod circa hoc est duplex opinio quidam enim dicunt quod beatitudo et dos sunt idem re et differunt ratione quia dos respicit spiritualem unionem que est inter xpm et animam non autem beatitudo sed hoc non potest esse ut videtur quia cum beatitudo in operatione consistat dos autem non sit opus sed magis sit qualitas vel dispositio quedam ideo secundum alios quod beatitudo et dos realiter non differunt ut beatitudo dicatur ipsa operatio perfecta qua anima beata deo coniungitur sed dotes dicuntur habitus vel dispositiones vel quecumque alie qualitates que ordinantur ad huiusmodi perfectam dispositionem ut ipsa anima ut sic dotes ordinentur ad beatitudinem ut partes ipsius. Ad primum ergo dicendum quod beatitudo proprie loquendo non est ipsa ornatus sed est aliquid quod ex ornatu anime provenit cum sit opus quoddam ornatus vero dicitur aliquis decor ipsius beati. Ad secundum dicendum quod beatitudo non ordinatur ad coniunctionem sed est ipsa coniunctio anime cum xpo que est per operationem sed dotes sunt dona disponentia ad huiusmodi coniunctionem. Ad tertium dicendum quod visio dupliciter potest accipi uno modo actualiter id est pro ipso actu visionis et sic visio non est dos sed est ipsa beatitudo. Alio modo potest accipi habitualiter id est pro habitu a quo talis operatio elicitur id est pro gloria claritate qua anima divinitus illustratur ad deum videndum et sic est dos et principium beatitudinis non autem est ipsa beatitudo et similiter dicendum ad quartum de fruitione. Ad quintum dicendum quod beatitudo colligit omnia bona non quasi partes essentie beatitudinis sed quasi aliquo modo ad beatitudinem ordinata.

Tertium sic proceditur videtur quod xpo competat habere dotes. Sancti enim xpo per gloriam conformantur. Unde dicitur philippensium tercio reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue ergo et xpus dotes habet. Preterea in spirituali unione assignantur dotes ad similitudinem unionis corporalis sed in xpo invenitur quedam unio spiritualis que est sibi singularis scilicet duarum naturarum in una persona. Preterea quod dicitur humana natura in xpo esse desponsata a verbo ut patet ex glosa super illud psalmi in sole posuit tabernaculum suum et apocalypsis xxi exiit tabernaculum dei cum hominibus ergo et xpo competit habere dotes. Preterea ut dicit augustinus in libro de doctrina xpiana xpus per regulam ticonii propter unitatem

corporis mistici que est inter caput et me
bra uocat se sponsum et sponsam ut patet
ex lxx tamquam sponsum decoratum co
rona et quasi sponsam ornatam monilibus
suis tamen quia debeant dotes sponse con
ut uidetur in xpo dotes ponere Probatur
bus membris esse debet dos tamen eccl
sit sponsa sed xpc est membrum ut patet
et cor. xii uos estis corpus xpi et membra
de membro glosa de xpo quia xpo debe
tur dotes Preterea xpc sic potest dist
one fruicionis et delectacionis et autem
ponuntur dotes etc Sed inter
sponsum et sponsam exigitur distinctio
personalis sed in xpo non est aliqua per
sonalis distinctio a filio dei qui est
sponsus ut patet 10 modo quibus sponsus
et sponsus ergo cum dotes assigne
tur tamquam sponse uidetur quod xpo non
competit habere dotes Preterea non est eius
dem dare et accipere dotes sed xpc est
qui dat dotes spirituales quia xpo non con
petit dotes habere Respondeo dicendum quod circa
hoc duplex opinio est quarum una dicit
quod in xpo est triplex unio una qua dicitur
consentanea qua unitur deo per ame
xionem amoris alia condignatia
qua humana natura unitur diuine 3a
quia xpus ipse unitur ecclesie dicit ergo quod per
duas primas uniones competit xpo
habere dotes sub racione dotis sed competit
ad 3am conuenit ei dos excellentissime non
sub racione dotis quia in tali unione xpc
est sit sponsus sed ecclesia ut sponsa dos
autem datur sponse competit ad spectare
et diuinum cuius detur sponso ad ...
sed hoc non uidetur esse conueniens in illa ei
unione qua xpc unitur patri per
conformitatem amoris et recipitur de non dicitur
aliquis minor ... quia non est aliqua
ibi subiectio quam oportet esse sponse ad
sponsum Similiter et in 2a unione huma
ne nature ad diuinam quia est in unione
ne persone et ... proprietates



uoluntatis sicut esse sponso racio dotis
propter ea primo quia exigitur conformi
tas nature inter sponsum et sponsam in
unione 1o in quo dantur dotes et hec distinctio
in illa unione humane nature ad di
uinam 2o quia exigitur ibi distinctio
personalis humana autem natura non est
personaliter distincta a uerbo 3o quia
dos datur quando sponsa de nouo tra
ducitur in domum sponsi et conuenit
ad sponsum pertinere quia non est uincta
sit coniuncta humana autem natura que
est assumpta in unitate persone a uerbo
quam fuit quod esset perfecte coniuncta
uero per alios dicendum quod uel omnino non conuenit
xpo ro dotis uel non ita proprie sicut
aliis sanctis ca tamen quod dotis dicuntur ex
cellentissime ei conuenit Ad primum
quod dicendum quod conformacio illa est intellige
da secundum illud quod est dos et non secundum racionem
dotis quod sit in xpo non est oportet quod sit
in quo conformant sit eodem modo in xpo
et in nobis Ad 2m dicendum quod natura huma
na non proprie dicitur sponsa in unione illa
qua uerbo coniungitur eum non seruet ibi
personalis distinctio que inter sponsum et spon
sam requiritur sed quod quandoque dicitur
desponsata humana natura secundum quod uer
bo coniuncta est in corpore tamen aliquis actus
sponse quia sit inseparabile coniungitur
et quia in illa unione humana natura
est uerbo inferior et plus regitur sicut spon
sa per sponsum Ad 3m dicendum quod licet quod
aliquando dicatur xpc sponsa non est quia
ipse uere sit sponsa sed in quantum
sibi assumit personam sponse sue scilicet ecclesie
que ei spiritualiter coniuncta tamen nichil
prohibet quod per uim non loquendi possit
dici habere dotes non quod ipse habeat
sed quod ecclesia habeat Ad 4m dicendum quod nomen
secundum quod ecclesia duplex accipitur quandoque ei uocatur
tamen corpus quod coniungitur sed
capiti et tamen ecclesia habet racionem

sponse dr ubi xpc no e ecce me
bris sed e caput influens oibus
ecce membris Alio accipi ecca s
q noiat caput & membra cuncta
& xpc dr membru ecce i qtu lz di
stinctu officiu ab oibus aliis i ista
ecce latitum quis non inltu ipe
dicatur membru q membra i ptat
particulariter quidam i xpo autem
bonum spuale no est particulatum s
e totaliter i ecce cui ipe e totum
ecce bonum nec e aliq maius ipo tali
re quia ipe solus Sic aut loquedo
de ecca non solu noiat sponsum
sed p quitiom spualem e excis
dum ecclam Unde lz xpc aliquo
dicatur membru ecce illo tamen
pt dici membru sponse & ei no gpe
tit racio dotis Ad v dm q i passu
illo e fallacia anteccedentis no i
illa quenit xpc s q habet rom
dotis sc ad 3m art tm

De iii pte Videt q angli
habeant dotes q sup illud
cant vi° una e columba mea dt glo
una e ecca i hoibus & angelis s ecca
e sponsa & membra ecce quenit habe
dotes ergo angeli dotes habent P
luc xii° sup i d & vos siles hoibus ex
spectantibus dnm sum qn reuertat a
nupciis dt glosa ad nupcias dns
iuit qn post resurrec nouus hō agelos
sibi multitudinem copulauit gªm
alia vnta ecce sponsa xpi & angeli
debent dotes P spuale unio
i spuali quitate qsistit sed spual
quitas no e minor inter angelos
& deum qm inter hoies beatos & deum ergo
in dotes de quibus nunc agimus vocē
spualis matrimon assignet bii q
angelis queniant dotes P spi
rituale unio requirit spualem
sponsum & spualem sponsam sed

xpc i qtm e purus spus magis se q
formes i natura angeli qm hoies ergo
magis pt ee spuale unio i angelos
ad xpm qm homi P maior con
ueniencia exigit inter caput & memb
qm inter sponsum & sponsam sed quo for
mitas q e int xpm & angelos suf
ficit ad hoc q xpc dicatur caput
angelorum ergo eadem roe sufficit ad hoc
q dicatur sponsus eorum Sed qt
q dicatur sponsus v° eorum Sed qt
dicens sup cantica distinguit iiior pier
dies sup cantica distinguit iiior pier
sonas s sponsum & sponsam adolescen
tulas & sodales sponsi sed quo solis
tulas & sodales sponsi tn quo sodalis
no debeant dici sponse dr q angeli
dotes no queniant P xpc de
sponsauit sibi ecclam p incarnacionem et
passionem unde figuratur p id qd dicit
exo. 4° sponsus sanguinum tu michi
es sed xpc p passionem & incarnac no
dedit angelis quare ... & cum
alc suit quicum igitur ... q pus erat
q angeli no pertinent ad eam s q cum
dr sponsi ergo angelis no queniunt
... q ea q ad dotes
dotes ... non e dubium angelis
... pertinent non e dubium angelis
sic i hoibus quenire sed s racionem
dotis no ita ... hoibus quenit
eo q no ita ipe qnit angelis ro
sponse sicut hoibus Exigitur ei inter
sponsum & sponsam nature qformi
tas ut sint eiusdem spei s aut
modo hoies cum xpo quenit i qtm
naturam humanam assumpsit pquam
assumptionem factus e qformis s uni
tate spei nostre s naturam diuinam
neque s naturam humanam ideo racio dotis
no ita ipe qnenit angelis sicut
hoibus in illis q mechaca dicitur
cu. no requirat similitudo qtm ad omnia
no pt ex aliq dissimilitudine qcludi
q methaca aliqs de aliquo no pdi
cetur & sic ex voc i ducta no pt sum
i q angelis dotes no queniant
sed solum q no ita ipe s hoibus

vnie dissilitudis pdce Adp 7
q̄ dd̄ q̄ q̄mis angeli ptineant
ad vnitate eccl̄e non tn̄ sunt mēbra
eccl̄e s̄ q̄ eccl̄a d̄r sponsa p̄ q̄formitatem nate ⁊c no q̄ueit eis
ipse hre dotes Ad 2 7 dd̄ q̄ de
sponsa illa ipso accipi p̄t pluiose
q non sz q̄formitate nate ipse
⁊c ⁊ nichil p̄hibet large accipi
eas dotes pone i anglis Ad 3
dd̄ q̄ q̄mis i unio spuali non sit
n̄ q̄iunctio spualis tam̄ illos qui
q̄iungutur ad p̄fectum unionis ratio
nem tn̄ non sit s̄ q̄cura ipse sed
magis adhuc remanet infinita
distantia Ad v dd̄ q̄ u ⁊ xpus
ipse d̄r caput anglor̄ s̄ illa rom
q̄ua caput requirit q̄formitatem
tem nate tamē sciend̄ q̄ licet
caput ⁊ alia mēbra sint p̄tes
i uni dui cui ipsi non tamen
s̄ m̄ q̄ p̄se q̄pdet cu alio
e eius dem spēi manū ei habet
aliam spēm p̄tis accipite vnde
loquendo de mēbro s̄ se non requi
rit ea aliqua q̄uenientia spēr
p̄ter ea aliqua q̄uenientia ...
cionis ut vnu ab alio capiat ⁊ b
in alti ob s̄uidt ⁊c q̄cura que
e iter deu ⁊ angelos magis suffit
ad rom capitis qm ad rom spons
Ar v. sic p̄cedi͂ vi q̄ i q̄ueit
ponantur tres ce aie do
tes s̄ visio dilectio ⁊ fruitio
quia cum q̄iungitur deo s̄ mēte
sua cum q̄iungitur deo s̄ mēte
i q̄ua e ymago trinitat s̄ memoria
i intelligentiam ⁊ voluntate s̄ dilec
tio ad voluntate ptinet visio ad
intelligentia q̄ deb z aliq pom
q̄ memorie ridcat cu fruitio
non ptineat ad memoria s̄ magis
s̄ dotes btitudis dur ra
decte ūitat xue q̄bd do q̄iungim

que sint fides spes ⁊ caritas q̄bus
e ipse do obum sed vtad ruis tam
tali visio aut fidei q̄ d aliquid
pom q̄d ptineat ad spem cu fruitio
magis ptineat ad caritate p̄ do
non fruimi u p̄ fruia ⁊ h q̄sione
illo em diuini fem q̄ diligit ipse
se ut pz p̄ augn i lib d doctrina xpiana
q̄ fruitio non debz poni alia doe a
dilectione R ad p̄fectum btitude
requiritur p̄hensio ut pz i . . .
s̄ t'ucte ut q̄phendat q̄ debet
adhuc quarta dos poni p̄ aug
dt q̄ s ptinet ad btitudinem eius
sapit amicitia q̄cordia p̄tas
honor securitas gaudium ⁊c vnde
tur p̄dce dotes i q̄ueient assig
ri p̄ aug i lib de ci · di dt q̄
do in illa btitudie sn̄ fine vidbit
s̄n fastidio amabitur s̄n fatigatione
laudabitur q̄ laus p̄ assignatis doti
bus assignari debet p̄ boecius
dt v. de btitudiem ptinent 13o
de q̄sol q̄ sit s̄ sufficientia q̄
pmittut diuitie iocunditas quam
pmittit voluptas celebritas q̄
pmitti potentia reuerentia q̄ p̄
mittit dignitas ⁊c vi q̄ potius
ista debent assignari dotes q̄
p̄dce R dd̄ q̄ ab aliquibus q̄ter po
nuntur aie dotes dulsi modo tn̄
q̄dam ei dicunt q̄ tres dotes sunt
aie visio dilectio ⁊ q̄phensio q
dam q̄ sunt visio fruitio ⁊ q̄phe
sio omnes tamen assignationes
reducuntur i idem ⁊ eodem modo
cas me assignatur dum ei e
q̄ dos e ad aie i herens p̄ quod
ordinatur ad opionem i qua q̄sistit
btitudo i qua q̄de opone duo
requiruntur s. ipsa sbta operationis
que e visio ⁊ p̄fectio eius que

est dilectio, competet ei beatitudinis esse
oppositum perfectam, visio autem aliqua
est delectabilis dupliciter uno modo ex parte obiecti
respectu cuius quod visum est delectabile alio modo
ex parte visionis respectu eius quod est videre
delectabile est sicut delectamur in videndo
mala quamvis mala non delectent
nos et oppositio illa in qua ultima beatitudo
consistit debet esse perfectissima non re-
quiritur quod visio illa sit utroque modo
delectabilis ad hoc autem quod visio illa
sit delectabilis requiritur quod sit sana
quantum ad videntem per aliquem habitum
sed ad hoc quod sit delectabilis ex parte vi-
sibilis requiruntur duo scilicet quod primum visibile
sit conveniens et quod sit coniunctum sic ergo ad
delectabilitatem visionis ex parte sui re-
quiritur habitus qui visionem elicit
et hec est una dotium quam dicimus aliquibus visio sed
ex parte visibilis requiruntur duo scilicet conve-
nientia que est per affectum respectu ad hoc
ponitur a quibusdam dos dilectio et ad
quosdam fruitio scilicet quod fruitio ad
affectum pertinet illud enim quod summe
diligimus convenientissimum estimamus requi-
ritur et ex parte visibilis coniunctio et
ponitur a quibusdam comprehensio que
nichil est aliud quam in presentia deum
habere et in seipso tenere sed secundum alios
fruitio ponitur est non spei sed caritatis
sed iam vel sed est caritas et dotes
videntur theologicis virtutibus theologicis scilicet vi-
sio fidei spei vero comprehensio vel
fruitio secundum unam acceptionem caritati
vero fruitio vel dilectio secundum aliam accepcionem
aliam fruitio enim perfecta quietis in pa-
tria habebitur includit in se dilectionem
et comprehensionem et non a quibusdam accipi-
tur prout a quibusdam vero pro alio quidam
vero attribuunt has tres dotes tribus
anime viribus visionem rationali

dilectionem concupiscibili fruitionem vero irascibili
irascibili in se tamen talis fruitio est per
quandam victoriam adepta et ideo
ipse dicit quod irascibilis et concupiscibilis
non sunt in parte intellectiva sed in parte
sensitiva dotes autem ponuntur in ipsa
mente. Ad primum ergo dicendum quod memoria
et intelligentia non habet ullam
operationem quia vel ipsa intelligentia est
operatio memorie vel si intelligentia di-
citur esse potentia quedam memoria
non exit in operationem nisi mediante intelli-
gentia quia memorari est scientiam
notitiam tenere unde sicut memo-
rie et intelligentie non videtur nisi
unus habitus scilicet notitia et ideo utrique
videtur unam dotem scilicet visio. Ad
2m dicendum quod fruitio videtur spei respondere
in quantum includit comprehensionem que spei succe-
dit quod enim speratur non videtur
et ideo spes quodammodo affligit propter
distantiam amati et propterea in patria
non remanet sed succedit ei compre-
hensio. Ad 3m dicendum quod fruitio secundum quod
comprehensionem includit distinguitur a visione
et dilectione alio tamen modo quam dilectio
a visione dilectio enim et visio diver-
sos habitus nominant quorum unus
pertinet ad intellectum alter vero ad af-
fectum sed comprehensio vel fruitio secundum
quod ponitur comprehensio non importat ali-
quem habitum ab illis duobus sed importat
remotionem impedimentorum impedimentorum
ex quibus efficiebatur ut non possit mens
deo quasi presentialiter coniungi et hoc quod fit
per hoc quod ipse habitus glorie animam ab omni de-
fectu liberat scilicet quod facit eam suf-
ficientem ad cognoscendum sine fan-
tasmatibus et ad preduandum corpori
et ad alia huiusmodi per que excluduntur
impedimenta quibus fit ut nunc pe-
regrinemur a domino. Ad 4m patet responsio ex

dictis. Ad v dicendum quod ipse dotes sunt
immediata principia aliquorum operum
in quibus perfecta beatitudo consistit per quam
anima christo coniungitur. Alia ei que
anima eius conveniat non sunt huiusmodi sed sunt quedam
eius beatitudinem concomitantia vel
consequentia non solum in comparatione ad sponsum
et sapientia a qua sola sapientia emanatur ab eo
ad que sola sapientia emanatur ab eo
pertinet sed etiam in comparatione ad alios
partes ad quos pertinet amicitia quantum
ad unionem affectuum et concordia
quantum ad consensum in agendis ut infideles
ad quos pertinet potestas secundum quod a superio-
ribus inferiora disponuntur et hono-
nor secundum illud ab inferioribus supe-
rioribus exhibetur et etiam per comparationem
ad seipsum ad quod pertinet securi-
tas quantum ad remotionem mali et
gaudium quantum ad adeptionem
boni. Ad vi dicendum quod licet que-
dam ab augustino ponitur tamen corporis quod in
prima enim non est dispositio ad bea-
titudinem sed magis beatitudinem con-
sequens ex hoc enim ipso quod anima deo
coniungitur in quo beatitudo consistit re-
quiritur quod in ea unde eam perficit bu-
lamen non habet rationem dotis. Ad vii
dicendum quod illa agilitas que convenit dotes
sunt quedam beatitudinem condecorantes non autem
sunt quedam beatitudinem ut beatitu-
dispositiones ad beatitudinem ut beatitu-
dinis actum eo quod beatitudo non e
sine perfectione sola et secundum hoc perse-
ipsum quod quod ab hominibus in omnibus rebus
queritur ut patet et per philosophum primo
et x ethicorum. Et secundum hoc ordinetur boetius
illa que sunt in beatitudine esse que
sunt sed quod ab hominibus in beatitudine felicitati
temporali queruntur que pertinent
ad immunitatem a malo sed est se-
curitas vel ad consecutionem boni co-
venientis sed iocunditas et perfectio sed

iter

sufficientia vel ad manifestationem boni
sed celebritas in quantum bonum unius est
notitia aliorum. Et reverentia quod
illius notitie vel boni signum aliquod
exhibet. Reverentia ei consistit in
exhibitione honoris qui est testimonium
virtutis. Unde patet quod ista quinque
non dicuntur dotes sed quedam beatitu-
dinis conditiones

## Quia consequenter

e de aureolis. Circa quod
queruntur xiii. Primo utrum
aureola differat a premio
essentiali. 2o utrum differat a fruc-
tu. 3o utrum fructus soli virtuti continen-
tie debeatur. 4o utrum convenienter tre-
fructus tribus partibus continentie. 5o
utrum virginibus debeatur aureola. 6o
utrum debeatur martiribus. 7o utrum
debeatur doctoribus. 8o utrum x aure-
ola debeatur. 9o utrum angelis. 10o
utrum corpori humano debeatur. 11o utrum
convenienter tres aureole assignentur. 12o
utrum aureola virginum sit potissima.
13o utrum unus alio in eadem
aureolam habeat

Ad primum sic proceditur. Videtur quod aureola
non sit aliud a premio
a premio essentiali quod aurea
dicitur. Premium enim essentiale est ipsa beatitu-
do. Sed beatitudo secundum boetium est status omnium bo-
norum aggregatione perfectus. Sed premium
essentiale includit omne quod habetur
in patria ergo et aureola includitur in
aurea. Preterea magis et minus non di-
versificant speciem sed illa que servant co-
silia et precepta magis premiantur
quam illi qui precepta tantum servant nec
in aliquo premium eorum videtur differre
nisi quod unum est altero maius cum an-
reola non dicat aliquid distinctum

ab aurea ¶ premium medium inter
sed radix totius meriti est caritas cui
quod caritati in debet aurea ubi quod in
patria non est aliquod premium ab au
rea distinctum ¶ omnes homines
assumuntur ad angelorum ordines ut
dicit gregorius sed in angelis licet quedam
data sint aliquibus excellenter
nichil ibi possidetur singulariter quia
ei omnibus sunt non quedam equaliter quia
aliquibus alijs sublimius possidet que
tamen omnes habent ut dicit gregorius dicit
quod in celestibus non est aliud premium nisi
omnium quod quod aureola non est premium
distinctum ab aurea ¶ excelle
cior inter excellentie premium de
betur Si quod debet operibus que sunt in pre
cepto aureola sed hijs que sunt in consi
lio aureola est perfectior quam aurea
et ita non deberet diminutive signi
ficari et videtur quod aurea non sit
premium distinctum ab aurea Contra
exo xxv facies alteram coronam
aureolam dicit glosa ad coronam
pertinet canticum novum quod virgines
tantum agno cantant ex quo videtur
quod aureola sit quedam corona non
omnibus sed quibusdam specialiter reddi
ta aurea autem omnibus beatis redditur
quod aureola est aliud quam aurea
¶ pugne quam sequitur victoria
debetur corona 2 thi 2 non coro
nabitur nisi qui legittime certa
verit quod ubi est specialis ratio cer
taminis ibi debet esse corona specialis
sed in aliquibus operibus est specialis ra
tio certaminis quod pro alijs aliquam coronam
specialem debent et hanc dicimus aure
olam ¶ ecclesia militans descendit
a triumphante ut patet apok xxi Ecce
de civitate sanctam etc Sed in ecclesia
militante specialia opera habentur



talibus redditur specialia opera sicut vir
ginibus corona/ (virginibus) virginum
quod similiter debet esse in ecclesia triumphante
¶ dicendum quod premium essentiale hominis quod
est beatitudo consistit in perfecta coniun
ctione anime ad deum in quantum ipso perfecte
fruitur ut viso et amat perfecte
hoc autem premium metaphorice coro
na dicitur vel aurea tum ex parte
meriti quod cum quadam pugna a
gitur militia est vita hominis
super terram Job vii tum ex parte pre
mij quod per ipsum homo efficitur quodammodo
divinitatis particeps et per consequens regie
potestatis apok v fecisti nos deo nostro
regnum et sacerdotes corona autem est
proprium signum regie potestatis et eadem ratione
premium quod essentiali additur corone ra
tionem habet Sed et corona per
fectionem quandam ratione figure circu
laris ut exterior a perfectio competat
beatorum sed quia nichil potest super addi
quin sit eo minus ideo super additum
aureola vocatur huic autem
essentiali premio quod aurea dicitur aliquid
super additur duplex duplex ex quadam
... nature eius qui premiatur
sicut super ... gloria cor
poris additur ... gloria
corporis ... aureola vocatur
unde super illud exo xxv facies
alteram coronam aureolam dicit
quedam glosa quod in fine aureola
supponitur cum summa scriptura dicatur
quod est sublimior in gloria ... corpore
... agitur Aliomodo
ex ratione operis meritorii quod quidem ra
tionem meriti habet ex duobus
ex quibus et habet bonitatis rationem
scilicet ex radice caritatis que refertur
in finem ultimum et sic debetur ei es
sentiale premium scilicet perventio ad finem

qui e[st] aurea et ex ipso que actus
q[uo]d laudabilitate[m] quandam habet
ex debitis circumstantiis et ex habi
tu eliciente ex proximo fine etc
debetur ei quoddam accidentale p[re]
miu[m] q[uo]d aureola d[icitu]r et h[uius]mo[d]i de
aureola ad p[ro]p[osi]t[u]m re[spon]dens et ad 2 [dicendu]m
e[st] q[uod] aureola d[icitu]r aliq[ui]d aureo sup[er]
additum .i. quoddam gaudiu[m] de op[er]i
bus a se factis que habet ro[ne]m
victorie excellentis quod e[st] a[liu]d
gaudiu[m] ab eo q[uo]d de q[uo] coniunctione ad
deu[m] quis gaudet quod gaudiu[m]
aurea dicitur ad p[rimu]m 3° d[icendu]m q[uod]
beatitudo includit o[mn]ia bona q[ue] sunt
necessaria ad p[er]fectam ho[min]is vitam que
consistit in p[er]fecta ho[min]is operatione sed
q[uo]dam sunt p[re]mia addi[ta] no[n] q[uasi] necessaria
ad p[er]fectam op[er]ationem ut sine q[ui]bus
esse no[n] posset sed q[uia] his addit[is] e[st]
beatitudo clarior vn[de] p[er]tinet ad bn
beatitudi[ne]s et ad decenciam q[ue]
ee beatitudo et ad decenciam q[uasi]
dam ip[s]i[us] sic et felicitas polli
tica ornatur nobilitate et cor
poris pulcritudine et h[uius]mo[d]i sine q[ui]b[us] esse
p[otes]t ut p[atet] in 1° ethi[corum] et h[uius]mo[d]i sic habet
aureola ad beatitudinem p[at]rie ad
2[m] d[icendu]m q[uod] ille q[ui] s[er]uat consilia et p[rae]
cepta s[em]p[er] meret[ur] mag[is] q[uam] ille q[ui]
s[er]uat p[rae]cepta tantu[m] si q[ui]d ro[ne] meri
ti consideratur i[n] op[er]ib[us] ex ip[s]o g[e]n[er]e o
p[er]is no[n] aut[em] s[em]p[er] q[ua]n[do] ro[ne] meriti ex
p[er]eda que op[er]a[tionem] pensat ex radice
caritatis cu[m] quandoq[ue] aliquis maiori caritate
aliq[ui]s s[er]uet p[rae]cepta tantu[m] q[ua]m aliq[ui]s
p[rae]cepta et consilia sed ut plurimu[m]
accidit e[con]t[ra] q[uia] p[er]fectio dilectionis ex
hibetur ex op[er]e ut g[regorius] d[icit] no[n] ergo
ip[su]m ee[ntiale] ex tensis mag[is] deca
sed illud q[uod] p[re]mio essenciali sic
additur indifferenter se sit ma

ius p[re]miu[m] essenciale sive minus
sive equale premio ee[nti]ali no[n] ha
bentis ad 3[m] d[icendu]m q[uod] caritas e[st] p[rin]c[ipiu]m
merendi sed actus ut e[st] q[uo] consistit
quo meremur ad essentiam aut gaudiu[m]
no[n] solu[m] requiritur debita disposicio
i[n] p[ro]mouente sed et recta disposicio
in p[ro]mouente et ideo i[n] essenciali aliquid
consequitur ex parte p[re]mii p[rin]c[ipaliu]s q[uod] e[st]
principale et aliq[ui]d ex parte p[ro]m[ou]ente
q[uo]d e[st] secundariu[m] vn[de] et premio s[cilicet] aure
ole et aliq[ui]d ex parte op[er]is q[uod] e[st] au
reola ad 4[m] d[icendu]m q[uod] angeli ocb
ex eo de que actus sue beatitudinis
meruerunt s[cilicet] i[n] h[oc] q[uod] sunt coniu[ncti] d[e]o
deu[m] et no[n] ultimu[m] singulare premiu[m] m[er]
e[re]tur i[n] (?) eo q[uo]d aliq[ui]d no[n] habeat
aliquo homines aut d[ivers]i[s] quibus
actum beatitudinis merentur et ideo
no[n] e[st] p[ro]p[ri]e eis illud q[uod] hui[u]s debet[ur]
specialiter habe[t] i[n]ter ho[m]i[n]es q[ui] d[e]termi[n]o
ordo coniunctio habent i[n] ip[s]u[m] s[ed] per
caritate p[er]fectam vn[de] consequit[ur] bonu[m]
alicuius s[ib]i reputat no[n] tamen
h[oc] gaudiu[m] quo vn[us] alii congaudet
p[ro]p[rie] aureola noiatur q[uia] no[n] datur
p[ro] premiu[m] victorie ei[us] sed magis re
i[n] premiu[m] victoriae eius vel magis re
spicit victoriam alicuius to[ta]lita[tem]
cu[m] ipse actoribus reddit no[n] vic
toris congaudentibus ad v[m] d[icendu]m q[uod] ma
ior e[st] excellentia meriti que sur
git ex caritate quam illa que
surgit ex g[e]n[er]e actus sed finis
ad quem ordinatur caritas e[st] po
cior his que sunt ad finem ora
q[uo]d actum ei[us] consistunt vn[de] p[re]mi[u]m
respondens merito ro[ne] caritatis q[ua]ntum
cumq[ue] paruu[m] e[st] maius quolibet premio
respondente actui ro[ne] sui generis
v[n]de aureola diminutiue d[icitu]r r[espec]tu
auree seq[ui]tur artic[ulus] 29

2[9]us s[ic] p[ro]ce[ditur] di[citur] q[uod] aureola

differat a fructu / eadem enim mul-
tum non debentur diversa premia sed con-
venit videtur aureola et fructus
centesimus scilicet virginitati ut patet glossa
matthei xiii ergo aureola est idem quod fructus
Praeterea augustinus dicit in libro de virginitate quod
centesimus fructus debetur mar-
tiri et idem debet virgini quia iste
fructus est premium quod virginibus et
martiribus sed eisdem et debetur
aureola ergo aureola est idem quod fruc-
tus / Praeterea in beatitudine non invenit-
ur nisi duplex premium scilicet essentiale et
accidentale sed premium essentiali
superadditum dicitur aureola quod patet
exodi xxv quod aureola corone aureae
superponi dicitur sed fructus non
est premium essentiale quia sic deberetur
omnibus beatis ergo est idem quod aureola
Sed contra quecumque non sunt eiusdem divisionis non
omnino sunt eiusdem rationis sed fruc-
tus et aureola non similiter dividuntur
quia aureola dividitur in aureolam
virginum martirum et doctorum fructus
autem in fructus coniugatorum viduarum et
virginum ergo fructus et aureola non sunt
idem / Praeterea si fructus et aureola
essent idem cuicumque debetur fructus
deberetur et aureola hoc autem patet
esse falsum quia fructus debetur vidu-
itati non autem aureola ergo et cetera
Respondeo dicendum quod ea que metaphorice dicun-
tur varie accipi possunt secundum adaptationem
ad diversas proprietates eius unde fit
transsumptio. cum autem fructus proprie in
rebus corporalibus dicatur de terre
nascentibus secundum diversas conditiones
que in fructibus corporalibus inveni-
ri possunt diversimode fructus spiritualis
accipitur fructus enim corporalis dicitur
eo quod idem habet quod reficit sic quod
in usum hominis venit est et ultimum
ad quod operatio nature pervenit

est et illud quod ex agricultura expec-
tatur per seminationem vel quoscumque
alios modos. Quadrupliciter igitur fructus
spiritualiter accipitur. Pro eo quod reficit
quia ultimus finis est secundum hoc fructus dici-
mur deo frui perfecte in patria et im-
perfecte autem in via et ex hac significatione acci-
pitur fruitio que est dos sic autem
nunc de fructibus non loquimur. quandoque
autem sumitur fructus spiritualiter pro eo quod
reficit tantum quamvis non sit ultimus
finis et huiusmodi fructus dicuntur
virtutes inquantum mentem sacra delectatione refi-
ciunt ut ambrosius dicit accipitur fructus
galatarum v fructus autem spiritus gaudium
pax et cetera. Sic autem de fructibus ut
est non querimus / Tertio accipitur aliomodo
premium fructus spiritualis ad similitudinem
corporalis fructus inquantum corporalis
fructus est quoddam emolumentum quod
ex labore agriculture expectatur
ut sic dicatur illud premium quod
homo consequitur ex labore quo in hac
vita laborat et sic omne premium quod
in futuro percipitur ex nostris laboribus
fructus dicitur et sic accipitur fructus
romanorum vi habetis fructum vestrum in sanc-
tificationem finem vero vitam eternam
sic etiam nunc de fructu non agimus
Sed agimus de fructu secundum quod ex
semine consurgit sic enim de fructu
dominus loquitur matthei 13 ubi fructum
dividit in xxx lx et centesimum
fructus. Fructus autem secundum hoc potest
provenire ex semine inquantum sementi
virtus est efficax ad convertendum
terre in propriam naturam et quanto hec virtus
est efficacior et terra ad hoc paratior
tanto fructus sequitur uberior.
Spirituale autem semen quod in nobis
seminatur est verbum dei unde quanto
aliquis magis in spiritualibus convertitur
a carne recedendo tanto in eo est

maior fructus verbi dei ... hec quod fruc-
tus differt ab aurea et aureo-
la quia aurea consistit in gaudio
quod habetur de deo aureola vero
in gaudio quod habetur de operum perfec-
tione sed fructus in gaudio quod habe-
tur de ipsa dispositione operantis secundum gradum
spiritualitatis in quem profecit ex semine
verbi dei, cum dicitur quod aureolam
et fructum dicentes quod aureola de-
betur pugnanti secundum illud 2 thi. 2°
nemo coronabitur nisi qui legitime
certaverit fructus autem laboranti secundum i
quod dicitur sap. 3° bonorum laborum gloriosus
est fructus. Alii vero dicunt quod aurea
respicit ... sed aureo-
la et fructus consistunt ... quod aureo-
la ad fructum ita tamen quod fructus
principaliter respicit voluntatem aure-
ola autem magis corpus sed cum in
eo desit labor et pugna et ...
est premia corporis ex premio ani-
me dependeat, secundum hoc non esset dicen-
dum fructum aurea et aureolam
nisi ... hoc non potest esse cum
quibusdam assignetur fructus quibus
non assignatur aureola. Ad p^m
ergo dicendum quod non est inconveniens eidem vir-
tuti diversa premia redere secundum diversa
que in ipsa videntur ... autem ... castitati
... illa castitas aureo-
la vero secundum quod est perfectionis opus ha-
bens rationem victorie excellentie
fructus vero secundum quod homo per virginitatem
... spiritualitatem
habet et carnalitate recedens
Ad 2m dicendum quod fructus secundum propriam ac-
ceptionem prout nunc loquimur non
est premium quod martirio et vir-
ginitati sed etiam continentie gra-
dibus, glosa autem que ponit fruc-
tum centesimum martiribus

videre largius accipit fructum se-
cundum quod quelibet remuneratio dicitur fructus
et sic per centesimum fructum remune-
ratio designetur que quibuscumque
operibus perfectis debetur. Ad 3m
dicendum quod quamvis aureola sit quoddam acci-
dentale premium essentiali superadditum
non tamen omne accidentale premium
est aureola sed premium de operibus per-
fectionis quibus homo maxime
Christo conformatur secundum perfectam victo-
riam. Unde non est inconveniens quod abstrac-
tioni a carnali vita aliud acci-
dentale premium debeatur quod fructus
Ad 4m sic procedendum videtur quod fruc-
tus non debeatur soli conti-
nentie quia i. cor. xv super il-
lud alia claritas solis etc. dicit glosa
quod claritati solis illorum dignitas
comparatur qui centesimum fructum
habent lunari autem qui lx stel-
le vero qui trigesimum ... illa
... charitatem ...
... ad premium beatitudinis
... fructus non debe-
tur ... soli continentie
... fructus a fruitione dicuntur
sed fruitio pertinet ad premium es-
sentiale quod omnibus virtutibus debet
... fructus labori debe-
tur ... sed bonorum laborum gloriosus est fructus
sed maior labor est in fortitudine
quam in temperantia vel in continentia ergo fruc-
tus non debet soli continentie
... difficilius est modum ... ci-
bis qui sunt necessarii ad vitam
quam in venereis sine quibus vita
conservari potest ergo maior est labor
parsimonie quam continentie ergo
parsimonie magis debet fructus
quam continentie ... fructus
refectionem importat ...

autem proprie est in fine m[a]g[istr]o[rum] ... tes theolo[gi]e finem habent pro obo ... s. dum videtur quod eis maxime sint ... hoc deat videre. Sed quid est quod ... hetur in glosa co[ntr]a 12o que fructus as- signat virginitati viduitati et co[nti]- nentie coniugali quod sit continentie par- tes. / Ad 10m d[icendum] quod fructus est quidam premium quod debet[ur] homini ex hoc quod transit de ani- mali vita in spiritualem iuxta ratio illi- ciendi proprie nomen videt quod hominem proprie a subiectione carnis liberat. hec autem facit continentia quod per delecta- tiones venereas aia proprie carnibus subditur ideo ut tactu carnali sub- ditur ... ut spiritus prophetie corda tangat ... prophetiam in illa delectatione est poles[t] ... intelligi ut patet ... vii ethi[corum] et ideo continentie magis videt fructus quam aliis virtuti. / Ad 2m d[icendum] quod glosa illa accipit fructum large s[ed] quod pluribus communicatio fructus nominatur. / Ad 2m d[icendum] quod fructus non sumitur a fructu s[ed] illam similitudinem qua nunc de fructu loquimur. / Ad 3m d[icendum] quod fructus s[ed] quem loquimur non videt la- boris vine fatigatione s[ed] s[ed] quod pro la- borem semina fructificant. Unde et ipse segetes et labores dicunt in scriptura ... et eas laborantur et labore acquiruntur ... Latitudo autem fructus s[ed] quod omnis ... nunc magis aptatur continentie ... quam fortitudini quod per passiones forti- tudinis homo non subditur carni sed per passiones ... quas est continentia. / Ad 2m d[icendum] quod ... delectationes quod sunt in cibis sunt magis necessarie illis quod sunt in venereis non tamen sunt ita vehe- mentes ... per eas ... non ita sub- ditur carni. / Ad 2m d[icendum] quod fructus non sumitur hic s[ed] quod fruitur quod reficitur in fine sed alio modo et ideo non sequitur. /

Ad 2m sic proceditur. Videtur quod inconvenienter assignentur tres fructus tribus continentie partibus quod galatarum v ponuntur xii fructus spiritus sed ... dum pro ... et ideo videtur quod non debeant poni tres tantum. / Praeterea fructus nominat aliquod premium speciale sed premium quod assignatur virginibus viduis et coniugatis non est ... quia omnes salvandi continentur sub ali- quo ho[rum] trium tamen aliud salvetur qui continentiam careat et continentia per has tres sufficienter dividitur. quod ... sicut tribus partibus tres fructus assignantur. / Praeterea sicut viduitas excedit continentiam coniugalem ita virginitas viduitatem s[ed] non sic ex- cedit sexagenarius tricenarium et centenarius sexagenarium neque per arismetricam proportionem quod sexa- genarium excedit tricenarium in xxx et centenarium sexagenarium in xl neque et s[ed] proportionalitatem geo- metricam quod sexagenarius se habet in dupla proportione ad tricenarium centenarius vero ad sexagenarium in superhabundantia quia continet eum totum et duas tertias eius quod inconvenienter aptantur fructus tribus continentie gradibus. / Praeterea ea que in scriptura ponuntur perpetuitatem habent ... xxi° celum et terra transibunt verba autem mea non transient sed ea que ex institutione hominum sunt fere cottidie possunt mutari quod ... q[uia] ... institutione hominum sunt non est accipienda ... quam Beda assignat de istis fructibus d[icens] quod fructus ... debetur coniugatis quod in representatione quod fit in abaco xxx signantur per contactum pollicis et indicis s[ed] summitatem ... ibi quodammodo osculantur se.

et tenarius unus sit coniugatorum
consulata sexagenarius vero unus
sit p tactu i dig sup medium
articulum pollicis et plus pudex iacet
sup pollicem opmens eum sit
opp sione quam vidue patuit i modo
cu aut innat ad tetenarium per
veniamus ad dextram alena censimus
vi pretenarium virginitas despicit
q sz spectorum angustie distinctis q
sunt i dext p igitur nos at i simist
sit i dext p igitur supra
que i p storum putabunt · Resp q
se conuenit eius fructus unus ho in
continentiam spualitate adducit terna
quidam spualitate abiecta sed sz diuisi mo
litate abiecta sed ideo sz diuisi mod
spualis quam continentia fuit diuisi
fructus distinguitur · est ei quidem
spualitas · uma · vidua sup
habundancia necessitatis ei h° qd vti
tudo spes ex delectatoe carnis no
putatur qd sit eu de preteritum
viduitatem racionis vtitur delecta
cionibus carnis et h e spualitas
coniugatorum spualitas vero supha
bundans p qd ho abs ol delectacio
nibus carnis spiri suffocatibus om
se abstrahit sed h contigit dupliciter
vel vl tm libz ipsis ptiti puiti et
futuri et h e spualitas virginum
vel p aliquod tpt et h e spualitas
viduarum fructibus vero continentia com
galem dat fructus tercius vidua
lem sexagesimus virginalem cen
tesimus rone illa qua beda as
signat · eius posset alia racio
assignari ex ipa natura nume
rorum ei nus ex ductu ter
tenarii i denarium surgit tricesi
marium i denariu surgit tricarius
cum unus ois vel ut dr s te et
medi et habet isse p storum quod dicit
ombus querens s supp medix
sinis vero geuter tricarius unus
coniugatis assignatur i ghis sup
ob spicans decalogi q p denari
signatur no additur aliquid p fidem n
sine qua non pt ee salus
vel sexagenarius aut ex ductu i dena
rium surgit sz p storum ex ptibus eiu
constet ex oibus ptibus suis simul
aggregatis unde geuit viduitati
videt et qua i dicitur p stu abstit
no adelectatoibus carnis ipsi adde
abstinentias que sunt ptes v tmost
datus eu illa ei p sona relicto so
te viduitas carnis vtitur delecta
cionibus et sic de aliis abstinentiis qd
no est i continentia coniugali sz cen
tenarius quicumque virginitati
qd denarius ex ductu centena
rius surgit est huius unicum
et solus virginitas tenet spualitem
simititem qd adeam ineffi despi
ritualitate adduci pt · h cen
tetenarius unus quadratus p stuz
ex figura figura ei ipsis conunita p
qd p stum est qd ex oi pte equalita
tem h ut pote hue oia littea
equalia · vero competit virginitati i q
ipsi adome tpt equaliter i corrupto
i locutum · Ad p° q° dicendum qd ubi fuit
i locutum no accipiuntur h mo sed hic
de eis loquimur · Ad 2° dicendum qd medi
tacio adponentis fructu esse primi
non oibus saluandis que no om
nes oibus fuerunt que e oibus sz cerca
ccnile primi que e oibus sz cea
accidentale sed gaudium de opibus
illis sine quibus no e salus pt tn
bene dici qd fructus no oibus conuenit
saluandis sed pz de hiis qui i fine
penitent et continenter vixerunt
eis eni no fructus sed centesimus pre
mii debetur tm · Ad 3° dicendum qd
discreto fructum magis accipitur
p spes et figuras numerorum quam
p quantitates corporum et ipsum dicitur.

excessum sit aliqua ratio assigni
congruitatis cum abstinet tam a non
sua vidua vo a suo et non suo et sic
invenitur ibi quedam ratio dupli quod
sexagenarius est duplex ad tricena
rium. Centenarius vero supra sexage
narium addit quadragenarium qui
consurgit ex ductu quaternarii in
denarium quaternarius autem est primus
numerus solidus tribus et consurgit tam
additio virginitati que supra pro statu
viduitatis perpetua in comparatione ad
coniugium [illegible] quamvis illa re
presentatio numerorum sit extranea in
scientiis tamen fundatur aliquo
super rex nam in capitulo per ordines digni
tatis et articulos et conversatum non
gradati designantur

Quo sit querendum utrum pro some
virginitatis non debeatur aure
ola ubi enim est maior difficultas
in opere ibi debetur maius premium sed
maiorem difficultatem patiuntur
in consistendo adulatoribus carnis
vidue quam virgines. Et cum ipsius quam
tamen est maior difficultas ex parte
quedam absolute illecebras absti
nere tanto maius est premium et loquitur
in commendationem viduarum patrum et est
in lit. adultum quod iuvenes corrupte
magis appetunt coytum propter rememo
rationem delectationis ergo aureola quae
est maximum premium debetur magis
viduis quam virginibus. Preterea si vir
ginitati debetur aureola ubi esset
perfectissima virginitas maxime
inveniretur aureola sed in beata virgi
ne est perfectissima virginitas unde vir
go virginum vocatur et tamen ei non
debetur aureola quia nullam pugnam
sustinuit in continendo cum
a corruptione fomitis non fuit in
fectata ergo virginitati aureola
non debetur. Preterea ei quod

non est per omne tempus laudabile non
debetur premium excellens sed virgi
nitatem servare in statu innocentie
non fuisset laudabile cum tunc preceptum
esset crescite et multiplica
mini etc. et nec etiam tempore legis
cum steriles erant maledicte ergo vir
ginitati aureola non debetur.

Preterea non debetur idem premium
virginitati servate et virginitati
amisse sed virginitate amissa
quandoque debetur aureola ut potest
aliqua in vita pro statuta alter [illegible]
non quam ipsum consistere ergo virginitati
aureola non debetur. Preterea excel
lens premium non debetur ei
quod in est nobis a natura sed
virginitas invenitur tam in bonis
et bono et malo ergo virginitati aure
ola non debetur. Preterea sicut se habet
viduitas ad fructum sexagenarium
ita virginitas ad fructum cente
simum et ad aureolam sed non
omnibus vidue debetur fructus se
xagenarius sed sola viduitatem
voventi ut quidam dicunt ergo vir
quod non omnibus virginitati aure
la debeatur sed solum virginitati
ex voto servate. Preterea premium non
redditur necessitati cum omne meritum volu
tate consistat sed quidam sunt virgi
nes ex necessitate ut naturaliter frigidi
et eunuchi ergo virginitati non semper
debetur aureola. Sed contra est
quod habetur Exo. xxv. facias et
alteram coronam aureolam quo
ad coronam pertinet canticum novum
quod virgines coram agno cantant
et qui sequuntur agnum quocumque
ierit ergo premium quod virginitati de
betur dicitur aureola. Preterea hoc
dicitur hec dicit dux de corinthiis



Sequitur dubio

ocō 97

et sequitur dabo eis nomen
melius a filiis et a filiabus glo. prop-
terea excellentes sunt sed per eu-
nuchos qui se ipsos castraverunt propter
regnum celorum virgines designantur
quia virginitati debetur aliquod premi-
um excellens et hoc vocatur aureo-
la. Respondeo dicendum quod ubi est excellens
premium victorie ibi debetur aliqua
specialis corona. Unde cum per virgini-
tatem ad singularem quandam victoriam
aspiciat de carne contra quam continue bel-
lum gerit ut patet Gal. v. caro concu-
piscit adversus spiritum etc. virginita-
ti specialis corona debetur que
aureola nominatur et hoc communiter ab om-
nibus tenetur. Sed cum virginitati de-
beatur aureola non satis videtur
quibus ei debeatur aureola actu vel de
bere sed illa que actu virginitatem
servat aureola habebit si sit de
numero salvandorum. Sed hoc non videtur
conveniens quia secundum hoc ille qui habet vo-
luntatem nubendi et tamen antequam
nupserit decedunt haberent au-
reolam. Sed alii dicunt quod aure-
ola debetur statui non actui ut
ille tantum virgines aureolam me-
reantur qui in statu virginitatis
perpetue servande per votum se posu-
erunt sed hoc etiam non videtur conveniens quia
aliquis ex pari voluntate potest servare
virginitatem non vovens sicut aliquis
alius vovens et ideo aliter dicendum potest
quod meritum actui virtutis debetur
a caritate informata. Virginitas autem
secundum hoc ad genus virtutis pertinet secundum quod
perpetua incorruptio mentis et corporis
sub electione cadit ut patet de his
que dicta sunt. Et ideo illis tantum virginibus
aureola proprie debetur qui propositum
habuerint virginitatem perpetuo
servandi sive hoc propositum voto

firmaverint sive non. Et hoc dico secundum
quod aureola proprie accipitur ut premi-
um quoddam merito redditum quamvis
hoc propositum aliquando fuerit interrup-
tum integritate tamen carnis
manente dummodo in fine vite
inveniatur quia virginitas mentis reparari
potest quamvis non virginitas carnis. Si
autem aureolam large accipiamus
pro quocumque gaudio quod in patria
habebunt super gaudium essentiale
sic etiam incorruptio carnis aureola
videbit. Et si propositum non habue-
runt perpetuo virginitatem servandi
non est ei dubium quin de incorrup-
tione corporis gaudebunt sicut et in
nocentes de hoc quod in immunes a pecca-
to fuerunt quamvis peccandi opportunitatem
non habuerunt ut patet in pueris
non baptizatis. Sed hoc non est propria ac-
ceptio aureole sed valde communis.
Ad primum et secundum dicendum quod in continendo secundum car-
nalem pugnam sustinent virgi-
nes et per aliquas videtur certis temporibus
virgines eum concupiscentia inflammat et
experiendi desiderium quod ex qua-
dam curiositate procedit quod
per sit ut homo libentius videat quod
nunquam vidit. Et etiam in eis quasi
gratiam auget existimatio ma-
ioris delectationis quam sit secundum veri-
tatem et in consideratione eorum. Et ideo
doctor quod delectationi huiusmodi adiungitur
et ceterum adhuc videntur maiorem sus-
tinere pugnam propter delectationem
mediam et viduis cum alteri
prevideat per divisionem hominis dispo-
sitiones quoddam magis movent.
Hec quidem aliqui. Quamvis autem sit de
quantitate pugne hoc tamen certum
est quod prior est victoria virginum
quam viduarum perfectissima enim genus
victorie est et pulcherrimum hosti

imiqm̄ sucessisse corona aut
no debet pugne sz victorie de
pugna  Ad 2m dd q duplex
est hic e opio qdam ei dicut q be
ata virgo pugitatis pmio no hz
aureolam ppr pfcissimam qpositionem
virgitatis pseruande alij at dicut
q 7 aureolam sibi ppa voe aureo
lesz 7 excellentissimam qnuie ei
pugna no senserit pugna tamē
carnis aliqn huit sed ex vehemē
cia virtutis habuit adeo carnem
subditam q hoi pugna ei isen
sibilis erat Sed illud no vi
qgruenter dici qr cu bta virgo totalt
ei i mune fuisse a fomite i i cliina
cione ppr eius sanctificacio pfectam
no e pvm posse aliqn pugnam
carnis fuisse ita cu talis pug
na no sit ei a fomite i clinacoe
nec teptaco q e carnis sz pro
ex posse ut pz p glo y ccc xy
sup illud dauid e in stimulus
carnis mee 2 c l. Vn dd e q
aureolam ppe sz ut ilis alijs
melius erat qfonnem i aliq
virgitas i lecitur 7 pine no huit
pugna p teptaco q e carne
huit tamē pugna p teptacoz
q e ab hoste q u 7 ipm xp̄m ve
mentis fuit ut pz qsm po Ad 3m
dd q virgitati no debet eīne
ola nisi tepti addit q dam
ex cellenciam sup illos qtenēe
grady Si aut adam no peccasset
virginis ullam p fcom supra
q tinencia qiugale huiss qa
fuissent tut ho rabiles nup
cie 7 thorus i maculatus nulla
q cupie feditate Copite vir
virginitas tur fuata no fuisset
nec ei tut aureola debetur
sed mutata humane nature

Qo 97

q dicione virginitis spealē decorem
habet 7 ideo ei speale reddit
pmiū tpe 7 leg moysi qn multo
dei pariuale actu ppagandi erat
no erat ola laudabile agmixti
one carnis abstine vn nc 7 tali
ppoito speale pmiū redderetur
nisi ex dīno pcessisset i stitu ut
creditur de ieremia 7 helia qro
qiugia no legutur  Ad 10m dd
q si aliqua p violencia oppssa fu
erit ppr hoc no amittit aureolam
dū modo ppoitū virgitatis pseruande
i violabilr fuet 7 illi actui no
qsenciet no tamē ppr hoc virgita
tem pdit 7 hoc dico sive pfide si
pfectiuz alia causa corrupatur
violenter sed si hoc pfide fustie
at hec ei erit adiuntum 7 adgeni
martirij pmebit vn lucia dixit
Si me i vitam violare fecis
castitas in duplicabitur ad coronam
no q heat duas virgitates tamē
olas sed qr duplex pmiū rep
tabit vnum pvgitate custodita
aliud p i iuria quam passa est
Ad 11m q si totaliter oppressa q
cepiat nc ex hoc minui virgitatis
pdit nc tamē matri dei qsitit
i qua fuit cu i tegritate mētis
7 i tegritas carnis  Ad 12m
dd q virgitas nobis aureola
i nascitur cptu ad illud qd mulier
i tegritate sed ppoitu ppetue in
corrupcois pseruande ex qua virgitas
natum hz no e naturam sz ex mu
nere gre pueniens  Ad vij dd
q non sicut vidue fructum sexa
genarium sed ei sit q ppoitu vidu
itatis pseruande retinet qnuis et
votum no emittet sed 7 dignit
mulier dom e  Ad viij dd q si
sugerit 7 emuncti volutatem

habeant spetiam i compcom
huare · et si facultas eet conti
di virgis sunt dicendi et aure
olam merentur, silent ei de
necessitate virginitatem sed ·bo· bo
luntate habeant contrahendi coniuges
si possent aureola no merent
bn dt aug· lib· de sancta virginitate
ql· ipm nihil melius debilitatur
ut generare no posset si d eunuchi
sufficit cu p ami sunt et dei prep
ta custodiunt eo tamen proposito si
ut coniuges si possent hererent
coniugatis fidelibus adequatur

Sexto sic proceditur · ui quod marti
bus aureola non debeatur

aureola ei competit quod opibus sup
erogationis redditur · dt beda sup
illud exo xxv facias et aliam
coronam etc · de corpore primo pt rec
te intelligi qui gratia mandata
spontanee vite pfonis electione
transcendunt sed mori pro confessione
fidei quis e ntatis no super eroga
tionis ut pz rom· quod dr · ro x · cor
de creditur ad iustitiam ore
aut confessio fit ad salutem ergo mar
tiri no sp debetur aureola · Pr
p · cfqm · primicia gto sit mag libera
tanto sunt mag grata sz marti
rii minime sz debilitate tu sit
pena ab alio i flicta violenter
ergo martio aureola no debet que
in debet multo excellenti · Pr mar
tirii non solum consistit i exteri
ori passione mortis sed et i voluta
te bn bern distingunt tria genera
martires · s · voluntate et necessitate
ut stephanus necessitate no voluta
tem · i necessitate voluntate no ne
cessitate ut johannes ·ei· ergo mar
tirio aureola debetur mag de
betur martio voluntatis quod extion

martirio tu mitu ex voluntate
pcedit ergo martiis aureola no
debetur · Pr afflictio corporis
e minor quam afflictio mentis que
e p dolores interiores aut passio
nes sed interior passio quedam
et martirium e bn dt jero· i ser
mone de assumptione recte dixe
rim dei genitricem virg et martir
fuit quamvis i pace vita finierit
vn tuam ipius animam ptransibit
gladius s· dolor de morte filii cu
ergo interiori dolori aureola no ru
deat n exteriori videtur debere · Pr
pena martirium quoddam e vn
dt grg quamvis occasio persecutoris
desit habet tn pax nra martiri
um quia et si carnis colla ferro no
subicimus spiritali tn gladio car
nalia desideria i mente trucidamus
pcus autem q i exterioribus opibus
consistit aureola no debet ergo nec
et i exteriori martio debet au
reola et sed electa e sibi ipi mar
tirum ut patet p aug i i libro
de ci· di · et tn martiria quedam
i ecclesia celebrata sunt qui sibi ma
nus iniecerunt tyrannos rabie
fugientes ut pz i ecclesiastica historia
de quibusdam mulieribus apud allexa
driam ergo non sp debet martio
aureola · Pr contingit aliquem ali
quando pro fide vulnerari et postmodum
aliquo tpe supervivere hunc constat
martirem esse et tn ei aureola
no debet quod eius pugna no dura
vit usque ad mortem ergo no sp mar
tirio debet aureola · Pr quidam
mag affligunt i amissione rerum
tpalium quam et i ipa afflictione quod pz
rom· quod paciencie afflictiones susti
nent ad hoc amplectantur ergo eis

Pr illucto opi
no de aureola s

propter christum temporalia bona contemp-
nuntur. Videtur quod sint martires non tamen
eis ut videtur debetur aureola
quia non patiuntur. Praeterea martir videtur
esse ille tantum qui pro fide occiditur
unde dicit Ysidorus martires grece
testes latine quia propter testimonium christi
passiones sustinuerunt et usque
ad mortem pro veritate certaverunt. Sed
aliquae aliae virtutes sunt fide excellen-
tiores ut iusticia castitas et huiusmodi quae
sine caritate esse non possunt quibus tamen non
debetur aureola. Ergo videtur quod nec martirio
aureola debeatur. Praeterea sicut veri-
tas fidei est a deo ita et quaelibet alia
veritas ut dicit Ambrosius quod omne verum a quocumque
dicatur a spiritu sancto est. Ergo si susti-
nenti mortem pro veritate fidei debe-
atur aureola eadem ratione et susti-
nentibus mortem pro alia quacumque veritate
non debetur. Praeterea bonum quod est

veritate

potius bono particulari. Sed si aliquis
pro conservatione rei publice moriatur
in bello iusto non debetur ei aureola. Ergo
et pro conservatione fidei si occidatur ipso
et sic idem quod prius. Praeterea omne me-
ritum ex libero arbitrio procedit. Sed ecclesia quos-
dam martiria celebrat circa quos usum
liberum arbitrium non habuerunt quorum in-
nocentes non meruerunt ergo non omnibus
martiribus debetur aureola. Sed
contra Augustinus dicit in libro de sancta virginitate nemo
quantum puto ausus fuit preferre virgini-
tatem martirio. Sed virginitati debe-
tur aureola ergo et martirio. Praeterea co-
rona debetur certanti. Sed in martirio
est specialis difficultas pugne ergo ei
debetur specialis aureola. Respondeo dicendum quod
sicut in se est quedam pugna spiritus contra inte-
riores concupiscentias ita et in se est homini que-
dam pugna contra passiones exterius
illatas. Unde sicut perfectissime victorie
que de concupiscentiis carnis habetur
in virginitate debetur specialis corona

que aureola dicitur ita et perfectissime victo-
rie que habetur de impugnatione exteriori
debetur. Perfectissima autem victoria de
exterioribus passionibus consideratur ex du-
obus. Primo ex magnitudine passionis. Inter
autem omnes passiones illatas exterius
ipsa mors locum tenet sicut in passionibus
interioribus precipue sunt venereorum concupiscentie
et ideo quando aliquis obtinet victoriam de morte
et ordinat ad mortem perfectissime
vincit. Secundo perfectio victorie consideratur
ex causa pugne quando videlicet ex honestis-
sima causa pugnatur quae scilicet est ipse
christus et hec duo in martirio considerantur
quod est mors suscepta propter christum martirem
enim non facit pena sed causa et
ideo martirio aureola debetur sicut et
virginitati. Ad primum ergo dicendum quod sustinere
mortem propter christum quantum est de se est
opus supererogationis non enim quilibet tenetur
fidem suam coram persecutore confiteri
sed in casu est de necessitate salutis
quando scilicet a persecutore deprehensus de fide
sua requiritur quam confiteri tenetur
nec tamen sequitur quod aureolam non merea-
tur. Aureola enim non debetur operi
supererogationis in quantum est supererogationis
sed in quantum perfectionem quandam habet
unde in tali perfectione manente et non sit
supererogatio aureolam meretur.
Ad secundum dicendum quod martirio non debetur
aliquod premium sicut dictum est quod ab extrinseco
infligitur sed secundum quod voluntarie
sustinetur quia non meremur nisi per ea que
sunt in nobis. Et quanto ea que sustinet
voluntas sunt difficiliora magis naturaliter
voluntati repugnantia tanto voluntas
que propter christum illud sustinet ostenditur firmius
fixa in christo et ideo ei excellentius
premium debetur. Ad tertium dicendum quod quedam
actiones sunt que in ipso actu habent quan-
dam vehementiam delectationis vel di-
fficultatis et in talibus actus semper addit

ad vom̄ meriti vel demiti p̄ȝ
q̄ i actu op̄ȝ volūtate martiri
ex vehemencia act⁹ q̄statu i quo
p̄ue erat ꝛ ideo ceteris p̄ib⁹ actu
luxuriam exercens plus peccat
q̄m qui solu i actu q̄sentit q̄a i
ip̄o actu volūtas augetur sp̄. cū
in act⁹ martirij maxiā habeat
difficultatem volūtas tn̄ marti
nō p̄tigit ad illud nātu q̄d actu
martiris debetur r̄ōe difficultatis
r̄ōe diffic̄ quam ꝛ p̄ssit p̄uce
re ad altius p̄miu̅ q̄sideranda q̄
dicit meruit q̄ deꝰ ex maiori cari
tate p̄t velle sustinere martiriu̅
q̄ alius sustineat tn̄ volūtate
martir p̄t meri sua volūta
te p̄miu̅ essenciale equale s̄ȝ
aureola debet̄ difficultati q̄ est
i ip̄a pugna martirij tn̄ aureo
la voluntarie tn̄ martirib⁹ non
debentur / Ad x̄m dicendu̅ q̄ s̄c̄ delec
tiones tact⁹ oīr q̄ inter q̄ uis e q̄ uicia
p̄ p̄mu locu tenet inter omnes
delectaciones i teriores ꝛ exteriores ita
dolores tact⁹ oib⁹ alijs p̄eminet
ꝛ difficultati illi⁹ q̄ accidit in
sustinendo dolores tact⁹ q̄ st̄ in
vbib⁹ ꝛ h̄ q̄ debet̄ aureola ma
r̄ q̄m difficultati sustinendi i
teriores dolores p̄ q̄bus tame
nō p̄p̄e dr̄ aliq̄s martir nisi
s̄ q̄ddam silitudinem ꝛ h̄ modo
s̄ieronymus loquitur / Ad v. dicendu̅ q̄ as̄
licioz p̄cedere p̄ c. laq̄ido nō e
martiriu̅ q̄ non q̄sistit t̄ n̄ q̄
ad morte i q̄uidam ordinaue cu̅
ordietur sc̄ ad carne domandā
quam mensuram sp̄e excedat
ei⁹ afflictio excedit martirij
afflictoz diuturnitate s̄ȝ exceditur
i tensione / Ad vi dicendum q̄ aug⁹
i j° de ci. dr̄ nulli licitu̅ e sibi

ipi man⁹ i i(n)ferre q̄uis ex inst(inct)u
nisi forte diuio i(n)st(inct)u fiat ad
exemplum fortitudinis ex tedentu̅
ut mors q̄temnat. illi autem
de q̄bus obicitur e diuo i(n)stinctu
mortem sibi i(n)tulisse creduntur
ꝛ p̄p̄ h̄c eoꝝ martiria ecc̄a cele
brat / Ad vij dicendu̅ q̄ si ab p̄pter
fidem vulnus mortale accipi
at ꝛ sup̄ vivat nō e dubiu̅ q̄d
aureolam meretur sicut de beata
cecilia legit̄ que t̄dio sup̄vixit
ꝛ de aliis martirib⁹ q̄ i carcere
sūt defuncti. Sed ꝛ si vulnus nō
mortale accipiat ꝛ tn̄ ex inde
mortem i curat creditur aureo
lam mereri q̄muis q̄dā dicunt
q̄ aureolam nō meretur si ex in
curia vel negligencia p̄p̄a morte
i curat non ei ista negligencia
eum ad morte i duxisset nisi p̄
supposito vulne q̄d p̄ fide accepit
est ꝛ ita vulnus q̄d p̄ fide accepe
rat e ei occo mortis p̄ p̄ter
h̄c aureola nō videt̄ amittere
nisi sit talis negligencia q̄ cul
pam mortalem q̄ ei aureolam
aufert ꝛ aureolam dr̄ vero ex
mortali vulnere suscepto nō mori
atur aliq̄o casu q̄tingente ut cū
vulnera mortalia susceperat ꝛ ad
huc carcera sustinens moriatur
adhuc aureolam meretur vn̄
q̄d sc̄ s̄c̄oz martiria i ecc̄a cele
brantur q̄ i carcere mortui sunt
aliq̄b⁹ vulnib⁹ longe añ susceptis
s̄d p̄z de marcello p̄p̄a q̄lis
tulit q̄o afflicto p̄p̄ xp̄m illata ū
q̄ȝ ad morte q̄tinuatur siue mors
i de sequatur siue non aliq̄s mar
tir efficitur ꝛ aureolam meretur
Si vero nō q̄tinuatur usq̄ȝ ad mor
tem nō p̄p̄ h̄c ab dicet̄ martir. s̄.

de martire qui in pace vitam fi
nivit quibus plures aliquas passio
nes sustinuerit Ad viii dicendum
quod sicut temperancia est non circa delecta
cones quaslibet sed circa venereas et tactus
sed solum in delectacionibus tactus qui prin
cipalis ita et fortitudo est circa pericula
mortis sed circa precipua ut dicitur
3o ethicorum et ideo soli illi qui mo
ritur circa corporis spiritu equa ma
tre mors semper debetur aure
ola sive rubee pro Christo vel spaleos
sine feminam et quasi bonus animitat
non efficit ipse et sic ipse martir nec
meretur aureolam nec ab scilicet ordi
nate res corporales plus diligere
quod ipsum corpus amor est in ordina
tus non ordinatur ad meritum
aureole et sic dolor de amis
sione rerum equatur dolori de cor
poris occisione et alius huius Ad
ix dicendum quod ea efficacia ad marti
rum non solum est confessio fidei sed
quecumque alia virtus non politica sed
infusa que sive habet Christum causam cum
actu virtus aliqua testis Christi efficitur
sicut opera que in nobis Christus perfecit te
stimonia bonitatis ipsius sunt vel aliquas
virgines sunt occise pro virginitate quam
servare volebant sicut beata Agnes
et quedam alie quarum martiria cele
brantur Ad x dicendum quod veritas
fidei habet Christum pro fine et pro obiecto et
ideo confessio ipsius aureolam meretur
si penam accipiat non solum ex parte finis
sed et ex parte materie Sed confessio
alicuius alterius virtutis non est causa suffi
ciens ad martirium ex materia
sed solum ex fine ut potest dici
bellet pro omni quam quibus ipsius me
dians dicendo quod ipsum protecit
Ad xi dicendum quod in bonum increatum
ex parte dicit bonum omne creatum vin

cuius finis creatus sive est bonum
quod sive privatum non potest attingi tan
tam bonitatem prestare quantam finis
increatus et ideo si aliquis pro Deo agon
izet cum ipse pro bono quod non rela
tum ad Christum mortem sustinet au
reolam non meretur sed si hec refe
ratur ad Christum aureola meretur
et martir erit ut puta si rem pu
blicam defendat ab hostium impug
natione qui fidem Christi corrumpere mollu
ntur et in tali defensione mortem
sustineat Ad xii dicendum quod quidam dicunt
quod innocentibus occisis pro Christo victoria divina
accelerata est usus voluntatis sicut et in Iohanne
baptista dum adhuc esset in utero
materno et per hoc vere martires fue
runt in actu et voluntate et aureolam
habent Sed alii dicunt quod fuerunt
martires actu tamen et non voluntate quod
videtur sentire Bernardus distinguens tria genera
martirum ut dictum est et per hoc innocentes
sicut non pertingunt ad perfectam racionem
martirii sed aliquid martirii ha
bent ex hoc quod pro Christo passi sunt ita et
aureolam habent non quo ad premium
perfectam rem sed per aliquam participacionem
in quantum gaudent se pro Christo nece
occisos esse ut dictum est de premiis in
baptisatis quod habebunt aliquod
gaudium de innocencia et carnis in
tegritate

Deinde sicut pro textu videtur quod docto
ribus aureola non debeatur

Omne enim premium quod in futuro habebitur
alicui actui virtutis respondet Sed predicare
vel docere non est actus alicuius virtutis
quod doctrine et predicatori non debe
aureola Sed docere et predicare ex
studio doctrine proveniunt sed ea que
fruuntur in futuro non sunt acquisita
per humanum studium quia naturalibus

acquisit non merem q° p doctrina
& predicatoz ulle i futuro aureolaz
promereb? / p exaltat° i futo resp
humilitati i puti q qui se humili
at exaltabi sz i docede & pdi
cando no e humiliacio ymo mags
supbie occo sm dt glo q° maio
q dei nalus decepit hore ma
gistri & platus q° bi q pdicatori
& doctrine aureola no debetur
sz q eph 1° sup id aut scanis
q sit sup emine & rt dt glo qd
dam i cunctu habent sta doctores
ut illud qd aly pter habebunt
q° rt / p cay maj° t inca mea
cora mi e gloza dt ondit q
singlare p[m]ij doctoribz eis dispoit
q° doctores singlare p[m]iu t[ri]h° bo
cam aureolam / p° do q sicud
p martiriu & v[ir]ginitate ab [illegible]
simam obtinet de carne & mu
do sta & pfectissia victoria q dya
optinetur qn ab solu dya i pugna
ti non redit sed & expellit eu
& non solu a se sz & ab aliis h°
aut fit p pdicatione & doctrinaz
ideo pdicatori & doctrine aureola
debetur & v[ir]ginitati & martirio v° est
do q quidam dicunt q debeat tm
platis qbz cpetit ex officio pdicare
& docere sed q[ui]cumq[ue] q licite
hunt actu exercent / plati aut
no debetur q[ua]mvis habeat officiu
pdicandi nisi actu pdicet q
corona no debetur habitui sz pug
ne actuali s i°d ij th ij° no coro
nabit n° qui legitime certavit /
Ad p[rim]u g° do q pdicare & docere sunt
actus aliqz virtut s° mie bn & rt
spuales elas cputatur / Ad 2°
do q q[ua]mvis facultas pdicandi &
docendi q[ui]d ex studio pveniat
tam° usq doctrine ex voluntate
pcedit que p caritate i formatur

adeo i suparu & rt actus eius meritorius
e pt / Ad 3m do q exaltacio i hac
no diminuit altius vite p[re]mi
n° ei qui i tali vita g[rati]am gl[ori]am que
rit / qui aut eius exaltacioz i vita
vitate aliorz querit exea sibi merce
dem acquirit / Qm aut di q doctrine
debeatur aureola itellige d e de
ptinentibz ad salute p quas dyabolus aucto
ribz hostis expugnatur sed gl° dicit
arma spualibz de glo di n[on] carn[ali]x
arma milicie nre non sunt carnalia
sed spualia
Quintus st p[ro]cedit sic q xpo aureo
la debeatur / debet ei aureo
la v[ir]ginitati & martirio & doctrine sz
i xpo hec tria precipue fuint g° precipue
xpo debeat aureola / p do q° est
pfectissimum i rebz humanis e xpo attri
buendu sed p[re]miu aureole debetur
excellentissime virtut g° & xpo debetur
/ p cyprianus dt q v[ir]ginem di v[ir]gi
nitas potitt v[ir]ginitas g° exemplar
ideo est & videtur q xpo & ipso
e de aureola debeatur / Sed qt
e q aureola e gaudium de conformi
tate a xpo sed nullus conformatur
nel assimilatur sibi ipsi sz bet p°
xpo aureola no debetur / p xpi
p[re]miu nuq[ua]m augmentatur sz & ab
instanti sue conceptionis no habuit au
reolam q tunc nuq[ua]m pugnaverat g°
nuq[ua]m p[er] ea aureola[m] habuit / Ad 3m do
q circa h° e duplex opinio q[ui]da dicunt
q i xpo e aureola sz proprium aureo
la non cu illa pugna i veniat et
victoria & p[ro] corona sz prop[ter] ra
tione sz diligent considerando q[uo]mo
xpo competat ro aureole aureola
et excessit xpo q dimicio di cpetat
aliq qd participatur & nulls sz sui
plenitudinem possidet bn illis co
petit aureolam habere i glia e aliq
p flore victorie participato sz nu
q tamen eius quod i veniat h°s sui
& plena ratio p nnd victoriaz c&c

non

uictores gstituuntur ut p3 10 xvj
gsidite ego bici mundum et apok
v. Ecce uicit leo de tribu iuda xpo
no gpetit aureolam hre 3 ali
quid bu omnes aureole origi
nant bu dr apok 2o qui bice
rit sinam ei sedere i throno p
mei sid ego bici et sedeo i t p
bu p alios dd q qm ille illud qd
e i xpo no hent rom aureole ey
e excellens q aureola. Ad pm
go dd q xpus fuit berissie vir
go martir et doctor 3 tamen pre
mui accidentale hre videt non
het i xpo aliquid notable qd ti
taltem i gpatoe ad magtudiez
centis pmy bu no3 aureolam
sub rone aureole. Ad 2m dd q
aureola qm debeatur opi p
fectissimo quo ad nos tamen
aureola i rptu diminutie dicat
sgt qdam ptraparoy psroe ab
aliquo i qua plenarie pticit et 3
h' ad pbam uioracos ptict 2o i
xpo no i beatur i qo oie pfecto
pleisse i beatur. Ad 3m dd q q
lius ugitas habeat aliquo qpem
plar i dco no tn h3 excellentiam buine
rois incorrupto ei dr q by
rois incorrupto... ntas puntatur no eadem rone
e i deo et aliq vginie

Q. ix sit pcedit bi q angelis au
reola debeatur q ut dt io de
vgitate loquens Inorame
pter carne vivere potius e vita an
gelica q humana et in rone vingie dict
gloza q ugitas e portio angelica
cu go ugitati videat aureola
videtur q angelis debetur
Pr nobilior e i corrupto spt
qm i corrupto carnis 3 i angel
i beatur i corrupto spt q nuqm
peccaverunt go eis mags debet
aureola quam hoibus i corrup

tis carne q aliqn peccaverunt Pr
doctrine debetur aureola 3 angl
nos docent pgando illumindo et
pficiendo ut dyo dt g eis debet
aureola saltem doctoris. Sz qt
i thi 2o non coronabitur nisi q
legitime certaverit sed i angelis no
e pugna q eis aureola no de
betur. Pr aureola no debetur
actui q p corpus no exercetur unde
actui q p corpus no exercetur... amantibus ugitate et doctrina et mar
tirium et si exterius eius no i sunt
aureola no debet 3 angeli sunt
sine corpore go aureolam non
habent. Ptera dd q angelis aure
ola non debetur cuius ratio est
q aureola videt cuidam pfecti
oni excellenti i mito q i hoibus ad p
fectionem uniti pticit angelis sit
connatura ul et spectant ad quem
statum eorum et adpm pmium
vnde ratione eius qua hoibus aure
ola debetur angeli no habent
aureolam. Ad pm go dd q ugi
gitas dr ee vita angelica i qtum
p gratiam ugines ymitatur i qd
angeli sine pnatram no e mir
tus ei i angelis q oio adelectat
coribus carnis abstineant cu h'e
delectabiles eis ee no pnt. Ad 2m
dd q pp ctuua inest i corruptio spt
i angelis pmit ceutus inest est
ei de neutate pmittit cum i eis no
possit subsequi reparatio p pniam
Ad 3m dd q illi actus 3 qs angl
nos ducunt pticit ad gliam eorum
et ad quem eorum statum bi p hoc actus
aureolam non merentur

Q. decimo sit pce bi q aureo
la et corpi debeatur pmius
ei centis e potius qm accidentale
sed dos que ad pmium centis p
tinet non solu ei dat 3 et

corpe g° z aureola q ptinet ad
premiu antedictale / P̄ pt° qd
p corp⁹ exercetur rubet pena i
aia z corpe g° z similit° qd exer
cetur p corp⁹ debetur premiu
z i aia z i corpe s3 martiri aure
ole p corp⁹ exercetur g° z aure
ola z debetur corpi / P̄ i cor
pib⁹ debetur martiris q̄da sin
tis pulcritudo apparebit i spic
ycatrib⁹ corpis sm aug⁹ dt xxij
de ci. di / nescio quo sit affi
ciuntur amore martirum bitorum
ut bel3 i illo regno i corporum
pib⁹ uidemus cycatrices q° x p no
ptulerunt z fortasse uidebimus
non eni erit deformitas eis
s3 dignitas q̄dam quo i corpore
sed uirtus pulcritudo fulgebit g° ri
q aureola martiris z i corpe sit
z eadem roe de aliis / Sed qr
aie q modo sunt i padiso habent
aureolas n° tamen habent cor
pora g° ppii s3m aureole no e
corp⁹ s3 aia / P̄ oe unitum est
aia g° premiu totu i aia ee debet
Rp° dd q aureola ppe e i me
te e ei gaudiu de opib⁹ illis q
bus aureola debetur s3 sicut ex
gaudio essentie premii qd e aurea
redundat q̄dam decor i corpe qui
e gloria corporis ita ex gaudio au
reole resultat aliquis decor i
corpe ut sit aureola prius i
mente sed p q̄dam z redunda
tiam refulgeat i corpe et in
carne z p h° p3 responsio ad obie
tamen secundu est q decor cica
tricum q i corporib⁹ martiru appa
rebunt non pt dici aureola q
aliqui martires aureolam habebunt
i q̄b⁹ h° cicatrices non erunt ut
pote illi qui sunt submersi et fame
z cedia aut squalore carceris



intempti
Ad xj sic pcedit̄ uidet q i conuenient de
signentur tres aureole uirginu⁹
z martirum z doctorum l pdicatorum / Au
reola eni respondet uirtuti fortitudinis
cor / aureola uo uirginu uirtuti tempan
cie / aureola uo doctorum uirtuti pru
dentie g° uidetur q debeat ee qr
ta aureola q respondeat uirtuti iustitie
P̄ exo xxv dt glo q corona aurea ad
ditur cu p euangelium q mandata cu
todiunt uita eterna promittitur q° si
si uis ad uitam i gredi serua man
data subiu̅t aureola suppone / tunc
dt si uis pfcs ee uade z uende oia
q habes z da paupib⁹ g° paupertati
debetur aureola / P̄ p uotu
obedientie aliqs se subicit deo to
taliter g° i uoto i obedie maxia p
fectio consistit z ita ui q ei aureola
debeatur / P̄ multa sunt z alia su
erogationis opa de q̄b⁹ ho i futuro spe
ale gaudium habebit g° multe sunt alie
aureole pter tres pdictas / P̄
sicut aliqs diuulgat fidem pdicando
z docendo uel scripta compilando g° z
talib⁹ quarta aureola debetur
Rp° dd q aureola e q̄dam pri
legiatu premiu privilegiate uicto
rie respondens / Et io s3m privilegiatas
uictorias i tribus pugnis q̄ribus hoi
i minent tres aureole sumuntur i pug
ei q e contra carnem potissimam uicto
riam optinet qui a delectatib⁹ uenereis
que sunt precipue huius gnis abstinet to
taliter aureola debetur / In pug
na uo quam i mundu pugnat illa e p
cipua cum a mundo psecutionis usque
ad mortem sustinemus unde z martirib⁹
qui i ipa pugna uictoriam obtinet
secunda aureola debetur q pugna q
contra dyab'm pugnatur illa e precipua

victoria cum aliquis hostem non solum
vincit sed a certantibus alios removet
quod fit per doctrinam et praedicationem. Et
ideo doctoribus et praedicatoribus tertia
aureola debetur. Quidam vero
distinguunt tres aureolas per tres
vires animae ut dicantur tres au-
reole tribus potissimis cuiusvis
animae actibus. Potissimus enim actus rationalis
est veritatem fidei etiam in aliis diffun-
dere et huic actui aureola [illegible]
bilis vero actus potissimus est mortem
propter Christum superare et huic actui de-
betur aureola martyrum. Concupis-
cibilis autem actus potissimus est a delecta-
tionibus carnis maxime abstinere et
huic debetur aureola virginum.
Alii vero aureolas tres distinguunt
secundum ea quibus Christus nobilissime conforma-
mur. Ipse enim mediator fuit in-
ter patrem et mundum. Fuit ergo doctor secundum
quod veritatem quam a patre acceperat mun-
do manifestavit. Fuit etiam mar-
tyr secundum quod a mundo persecutionem susti-
nuit. Fuit vero virgo in se puritatem
in se ipso servavit. Et ideo doctores mar-
tyres et virgines ei perfectissime conforman-
tur et ideo talibus debetur aureola.
Ad primum ergo dicendum quod in actu iustitiae non
attenditur aliqua pugna sicut in ac-
tibus aliarum virtutum. Nec tamen ver-
um est quod docere sit actus prudentiae
immo est potius actus caritatis vel mise-
ricordiae in quantum ex talibus habitibus in talem actum ac-
tus exercitium vel sapientiae ut diri-
gentis. Vel potest dici per alios quod in-
iustitia omnes virtutes, et ideo
ei specialiter iustitiae non debetur.
Ad secundum dicendum quod quamvis paupertas
sit opus perfectionis, non tamen te-
net primum locum in aliqua spirituali
pugna, quia amor temporalium minus
impugnat quam concupiscentia carnis

vel persecutio in proprium corpus. Unde
paupertati non debetur aureola, sed
debetur ei iudiciaria potestas ratione humili-
ationis quae consequitur paupertatem. Glossa autem
inducta large accipit aureolam
pro quolibet praemio quod redditur merito
excellenti. Et similiter est dicendum ad tertium et
ad quartum. Ad quintum dicendum quod praesidentibus sive prae-
dicantibus debetur aureola, sed non
distinguitur ab aureola doctorum, quia
sunt compositae quantum modo docendi est.

Duodecimo quaeritur utrum aureola
virginum sit inter alias potis-
sima. Et apocalypsis xiiij dicitur de virginibus
quod sequuntur agnum quocumque ierit
et quod nemo poterat dicere canticum
quod virgines cantabant. Ergo virgines
habent excellentiorem aureolam.
Praeterea Ciprianus dicit quod sunt illustrior
portio gregis Christi, ergo eis maior
aureola debetur. Item videtur quod
potissima sit aureola martyrum,
quia dicit Haymo quod non omnes virgines
coniugatis praeferuntur, sed hoc specia-
liter quae in tormento passionis in
virginitate custodita coaequantur
martyribus coniugatis. Ergo martyrium
dat virginitati praeeminentiam super
alios status, ergo martyrio potior au-
reola debetur. Item videtur quod potis-
sima debeatur doctoribus in ecclesia, quia
qui bene praesunt presbyteri duplici ho-
nore habeantur, maxime qui labo-
rant in verbo et doctrina. Ergo in ecclesia
praestante talibus potior aureola
debetur. Respondeo dicendum quod praeeminentia
aureolae ad aureolam potest duplici-
ter considerari vel attendi. Primo ex parte
pugnae, ut dicatur aureola potior
quae fortioris pugnae debetur, et
huiusmodi aureola martyrum
alias aureolas supereminet, quod =

dum modo et aureola virgini
aliomodo pugna martirum
est fortior quam pugnam et vehemencior
in affligendo sed pugna carnis
est periculosior in ipsa est diuturnior
et magis ubique eminet ex
2° ex parte eorum de quibus est pugna
et aureola doctoris et omnes
est potior quia hostes pugna istarum
sunt intelligibilia alie vero pugne
sunt sensibiles passiones sed illa comi
nencia que attenditur ex parte pugne
est aureole eminentior quia aureo
la secundum propriam racionem respicit victo
riam et pugnam difficultas et
racionem pugnam que attenditur ex parte ipsius
pugne ipsa est ubi vincitur et
ideo simpliciter loquendo aureola mar
tirum est potior ideo que
in gloria que in eterna beatitudine que
ad martires pertinet sed que propter
quos patiuntur et alie pertinent
unum propter hoc et certi tamen
sunt martires doctoribus
et virginibus preferantur sed ab alio
nichil prohibet alias aureolas
excellenciores esse a parte patet
solucio ad obiecta

Dicendum quod est paterat vi de quibus
aureolam virginitatis vel
martirum vel doctoris excellere
omnes alio non habent quia ea que sunt
tantum non attenduntur et remittuntur
aureola autem debetur operibus que sunt
summo perfectionis gradu ideo non tan
duntur nec remittuntur pugna
virtutis non suscipit magis et minus
ac perfeccionis sed acta tue
gratibus non attenduntur vel remi
ttuntur generaliter premium virginitatis
est aureola et gaudium attenditur
et remittitur sed quod aureola
supponit aureae sed aurea est beati
tudo vno quod vero gaudium aureola
propter quod cum vna tamen potest quodammodo
premium tamen opera dispositione prin
cipali quod disposicionum intra aliquid
extenditur et remitti potest intensior
et remissior pro causa naturaliter
aureole potest esse maior et minor vnde
aureola potest esse maior et minor
quod intus aureole
Sciendum tamen quod intus aureola ex parte a
potest attendi duplex uno ex parte a
dicitur alio modo ex parte operantis
dicitur esse aliquis duos quorum unus cum
cum maiore tormentum
martirum sustinet vel magis perfectus
doctor in istis aut ut magis se a
delectabilibus carnis elongat item
dicitur quod in nullo que attenditur penes radi
cem non videtur in tempore aureole
sed in tempore aureae in tempore intra
que est ex quibus actus videtur et intem
so aureole unde potest esse aliquis
qui nunquam in martirio moritur quis
ad celeste premium habebit pro mar
tirio minorem aureolam Ad 4m
dicendum quod intus alia debent aureole
non attingunt ad racionem perfectionis simpliciter
sed secundum ignis est species subtilis
simum corpus tamen nichil prohibet vna
aureolarum aliam esse excellencio
rem sed vnus ignis est alio excellen
cior et subtilior Ad 2m dicendum quod plena
virtus potest esse alia maior et ma
iorem excessum attingere et minor
vel aliqua est maior virtus que
magis occasiones corrupcionis sic eciam
peraccionis attendi potest vt oculo vel aliquo
in mente quia magis elongatur
a visu co 96

## Quo consuminatione

Deinde considerandum de dispunatione
primo de iudicio et primo de persona
disputationis et quomodo est corpora
cruciabuntur 2° de hiis que pertinent

ad cors affectu et velatum 3o dem
sonia et una dei vel dampnatorum
Circa primum querunt viij Primo utrum
dampnati in inferno sola pena ignis
affligantur 2o utrum ignis quo affli
guntur sit corporalis 3o utrum fletus
in eis existens sit corporalis 4o utrum
tenebre corporum sint corporales 5o
ignis quo affliguntur sit corporalis
6o utrum sit eiusdem speciei cum igne
nostro 7o ignis ille sit subterra
Quod primum sic procedere videtur quod dampnati
in inferno sola pena ignis
affligantur Matthei xxv ubi corpus dampnatorum
affligantur exponitur sit mentio solum
nature exprimitur sit mentio solu
de igne cum dicitur Ite maledicti in ignem
eternum Preterea sicut pena purgatorii de
betur peccato veniali ita pena inferni
debetur peccato mortali Sed in pur
gatorio non dicitur esse nisi pena ignis
quod patet per hoc quod dicitur in thessalonicenses
uniuscuiusque opus quale sit ignis
probabit Ergo in inferno erit nisi pe
na ignis Preterea penarum varietas
refrigerium prestat sicut calidum cum
transfertur ad frigidum Sed nullum re
frigerium est ponere dampnatis Ergo
non erunt diverse pene sed sola pe
na ignis Sed contra est quod dicitur in ps
ignis et sulphur et spiritus procellarum
pars calicis eorum Preterea Job xxiiij tran
sibit ab aquis nivium ad calorem
nimium Respondeo dicendum quod secundum Basilium vel
tima mundi purgatione fiet separatio
in elementis ut quicquid est purum et no
bile remaneat superius ad gloriam
beatorum quicquid vero est ignobile et fecu
lentum in infernum proiciatur ad pe
nam dampnatorum ut sic omnis cre
atura dei crebis in gaudium ita
dampnatis ex omnibus creaturis tormen
tum accrescat. Secundum illud Sapientie v
pugnabit cum illo orbis terrarum contra

insensatos hic et dicitur perfectio
competit ut sicut absconditus recedere
per penam in rebus multis quod sic multa
et varia sine penam constituerit vita
et multiplicibus tormentis affligantur
Ad primum ergo dicendum quod quia ignis est maxi
me afflictivus propter hoc quod habundat
in virtute activa ideo in genere ignis
omnis afflictio designatur si fit ve
hemens Ad 2m dicendum quod pena purgatorii
non est principaliter ad affligendum sed
ad purgandum unde per solum ignem fieri
debet qui maxime est vim purgativam
Sed dampnatorum pena non ordinatur
ad purgandum unde non est simile Ad 3m dicendum
quod dampnati transibunt ex vehementi
ssimo calore ad vehementissimum frig
us hoc quod in eis sit aliquod refrigerium
quia passio ab exterioribus non erit
per transmutationem corporis a sua pri
stina naturali dispositione ut contraria
passio ad equalitatem vel tempe
riem reducendo refrigerium
causet sicut nunc accidit sed erit
passionem spiritualem secundum quod sensibilia
agunt in sensum prout sentiuntur in reci
piendo formas illas secundum esse spiri
tuale in organum et non secundum esse mate
riale
Ad 2m sic proceditur videtur quod ver
mis quo affliguntur dampna
ti sit vermis corporalis quia caro
non potest affligi per vermem spiritualem
Sed caro dampnatorum affligetur
per vermem Judith xv dabit ignem
et vermes carnes eorum et ecclesiastici vij vin
dicta carnis impii ignis et vermis
Ergo vermis ille erit corporalis Preterea
Augustinus dicit xxi de civitate dei verbis istis
ignis et vermis pena erunt car
nis Ergo etc Sed contra est quod Augustinus
dicit xx de civitate dei in penis malorum

in extinguibilis ignis et vivacis-
simus vermis / ab aliis autem accipitur
atque aliter exponitur alii ad corpus
utrumque / alii utrumque ad animam referen-
sent / alii ipse ad corpus ignem / pro-
prie ad animam vermem quod esse
credibilius videtur / 14o dicendum quod post
diem iudicii in mundo innovato non
remanebit aliquod animal vel aliquod
corpus mixtum nisi corpus homi-
num eo quod non habeat aliquem or-
dinem ad corruptionem [illegible] illud erit
sit futura generatio et corruptio
unde vermis qui in dampnatis ponitur non
debet intelligi esse materialis sed spiritualis
qui est conscientie remorsus qui dicitur vermis in-
quantum oritur ex putredine peccati et animam
affligit sicut corporalis vermis ex pu-
tredine ortus affligit pungendo / ad
primum quintum dicendum quod ipse anime dampnatorum di-
cuntur carnes eorum eo quod carni
subiecte fuerunt / vel potest dici quod
per vermem spiritualem caro affligetur
secundum quod passiones anime redundant in cor-
pus et hic et in futuro / ad 2m dicendum
quod augustinus loquitur sub quadam
comparatione non enim vult simpliciter asse-
rere quod ille vermis sit materialis sed quod
potius esset assendum ignem et ver-
mem materialiter intelligi quam quod
utrumque spiritualiter intelligatur quia sic
dampnati nullam penam corpora-
lem sustinerent ut patet sententiam
verborum eius ibidem inspicienti

Dicendum 7o sic proceditur quod fletus qui
erit in dampnatis erit corpora-
lis quia luce 13o dicit quedam glossa quod
per fletum qui de [illegible] com-
minatur potest probari veritas corporum
resurrectionis quod non esset si fletus
ille tantum esset spiritualis [illegible] / Preterea
[illegible] que est in pena videtur dilec-
tioni que fuit in culpa sed illud

Qo 96

apocalypsis xviii quantum glorificavit se
et in deliciis fuit tantum date illi tor-
mentum et luctum sed proterve in culpa
habuerunt delectationem interiorem et ex-
teriorem ergo habebunt fletum et exteriorem
Sed contra fletus corporalis fit per quan-
dam resolutionem lacrimarum sed a corpori-
bus dampnatorum non potest fieri perpetua re-
solutio cum tamen nichil sibi restau-
retur omne enim finitum consumitur si aliquid
ab eo continue subtrahatur ergo in dampna-
tis non erit corporalis fletus / Respondeo dicendum quod
in fletu corporali duo inveniuntur quorum
unum est lacrimarum resolutio et quantum ad hoc
fletus corporalis in dampnatis esse non potest
quia post diem iudicii cessante motu primi
mobilis non erit aliqua generatio vel cor-
ruptio vel corporalis alteratio in la-
crimarum autem resolutione oportet esse illius
humoris generationem qui per lacrimas dis-
tillat unde quantum ad hoc corporalis fletus
in dampnatis esse non poterit / aliud quod
invenitur in corporali fletu est quedam commo-
tio et turbatio capitis et oculorum et quantum
ad hoc fletus in dampnatis esse poterit [illegible]
corpora enim dampnatorum non solum exte-
riori affligentur sed etiam ab interiori
secundum quod corpus immutatur ad passiones anime
et bonum vel malum et quantum ad hoc fletus
carnis resurrectionem indicat / et videtur
delectationi culpe que fuit in anima et in
corpore et sic patet responsio ad obiecta

Dicendum 8 sic proceditur videtur quod dampnati
non sint in tenebris corporalibus
quia ut dicit gregorius xx moralium super illud iob x
sempiternus horror inhabitat quamvis ignis
illic ad consolationem non luceat sed ut ma-
gis torqueat aliquid lucet nam sequa-
ces quos secum traxerunt de mundo re-
probi flamma illustrante visuri sunt
ergo non erunt ibi tenebre corporales
Preterea dampnati videt penam suam hec
enim est eis ad augmentum pene sed
nichil videtur sine luce ergo non sunt ibi

tenebre ibi tenebre corporales. Preterea dampnati ibi habebunt post resumptionem corporum resumptorum sed frustra in eis esset nisi aliquid viderent quod cum nichil videatur nisi in lumine videtur quod non sunt omnino in tenebris. Sed contra est quod dicitur Matthei xxii: ligatis manibus eius et pedibus proicite eum in tenebras exteriores; super quo dicit Gregorius: Si ignis ille lucem haberet in tenebras exteriores nequaquam mitti diceretur. Preterea Basilius dicit super illud Psalmi: Vox domini intercidentis flammam ignis, quod virtute dei separabitur claritas ignis ab eius adustiva potestate quia claritas cedet in gaudium beatorum et ustivum ignis in tormentum dampnatorum. Ergo dampnati habebunt tenebras corporales. Quedam vero alia que ad penam dampnatorum pertinent determinata sunt. Respondeo dicendum quod dispositio inferni erit talis quod ut maxime miserie dampnatorum competat. Unde secundum hoc sunt ibi lux et tenebre prout maxime spectant ad miseriam dampnatorum. Ipsa autem visio secundum se delectabilis est ut enim dicitur in primo methaphisice sensus oculorum est maxime delectabilis eo quod per ipsum plura cognoscimus. Sed per accidens contingit visionem esse afflictivam cum aliqua videmus nobis nociva vel voluntati nostre repugnantia. Et ideo in isto modo debet esse locus dispositus ad videndum secundum lucem et tenebras quod nichil perspicue videatur sed solummodo sub quadam umbrositate videantur ea que afflictionem cordi ingerere possunt. Unde simpliciter loquendo locus est tenebrosus sed tamen ex divina dispositione est ibi aliquid luminis quantum sufficit ad videndum illa que animam torquere possunt. Et ad hoc satis facit

situs loci quia in terre medio ubi infernus ponitur non potest esse ignis nisi feculentus et turbidus et quasi turbidus. Quidam tamen tenebrositatis huius assignant causam ex commassatione corporum dampnatorum que pre multitudine ita replebunt locum inferni quod nichil ibi de aere remanebit et non erit ibi aliquid de dyaphano quod possit esse subiectum lucis et tenebre nisi oculi dampnatorum qui erunt obtenebrati. Et patet per predicta.

Deinde queritur utrum ignis inferni quo cruciabuntur corpora dampnatorum non sit corporeus. Dicit enim Damascenus in libro 4º in fine: Tradetur dyabolus et demones eius et homo eius scilicet antichristus et impii et peccatores in ignem eternum non materialem qualis est qui apud nos est sed qualem novit deus. Sed omne corporeum est materiale. Ergo ignis inferni non est corporeus. Preterea anime dampnatorum a corpore separate in ignem inferni deferuntur. Sed Augustinus dicit xiiº super Genesim ad litteram: Spiritualem arbitror esse non corporalem locum ad quem anima defertur post mortem. Ergo etc. Preterea ignis corporeus in modo sue actionis non sequitur ingenium culpe in eo qui igne cruciatur sed magis modum humiditatis et siccitatis; in eodem enim corpore videmus affligere iustum et iniustum. Sed ignis inferni in modo sue afflictionis vel actionis sequitur modum culpe in eo qui punitur. Unde dicit Gregorius in iiiiº Dialogorum: Unus quidem est gehenne ignis sed non uno modo omnes cruciat peccatores; uniuscuiusque enim quantum exigit culpa tantum illic sentietur de pena. Ergo ignis ille non est corporeus. Sed contra est quod dicit in eodem: Ignem gehenne corporeum esse non ambigo in quo certum est corpora cruciari. Preterea Sapientie vº dicitur: Pugnabit orbis terrarum contra insensatos. Sed non totus orbis terrarum contra insensatos pugnaret si solum modo spiritualem penam et non corporalem punirentur. Ergo pugnabunt igne corporeo. Respondeo dicendum quod de igne inferni multiplex fuit positio. Quidam enim philosophi ut Avicenna

resurrectionem non credentes solius anime
post mortem penam esse crediderunt
et quia eis inconveniens videbatur ut anima
cum sit incorporea igne corporeo pu-
niretur negaverunt ignem corporeum
esse quo mali puniuntur volentes
quod quicquid dicitur de pena animarum post mor-
tem per aliqua corporea sit metha-
phorice dicendum sicut enim bonarum animarum delectatio
et iocunditas non erit in aliqua re cor-
porali sed spirituali tantum erit in perfrui-
tione sui finis ita afflictio malorum
spiritualis erit tantum in hoc scilicet quod contristabuntur
de hoc quod separabuntur a fine cuius in-
est desiderium naturale unde sicut omnia que
delectationes animarum post mortem dicuntur
que videntur ad delectationem pertinere cor-
poralem ut quod reficiuntur et ride-
ant vel huiusmodi ita et quod quidem de earum
delectatione dicitur que in corporale punitione
sonare videtur per similitudinem
est intelligendum scilicet quod in igne crucientur
vel fetoribus affligantur et huiusmodi spiritua-
les enim delectationes et tristicias corpora-
les figuraliter manifestentur ut homi-
nes magis moveantur ad deside-
rium vel timorem Sed quia in pena damp-
natorum non sola erit pena damp-
ni que respondet aversioni que fuit in
culpa sed et pena sensus que respondeat
conversioni ideo non sufficit predictum modum
puniendi ponere et ideo et ipse avicenna
alterum modum superaddit dicens quod anime
malorum post mortem non per corpora sed
per corporum similitudines puniuntur sicut in sompnis propter similitudines in yma-
ginatione existentes videtur homini quod
torqueatur penis diversis et hunc etiam modum
videtur ponere augustinus in xii super genesim ad
litteram sicut ibidem manifeste patet Sed hoc
irrationabiliter videtur dictum ymaginatio enim
potentia est utens organo cor-
porali unde non potest esse quod huiusmodi visiones
ymaginationis fiant in anima separata sicut in anima sompni-
antis unde et avicenna ut hoc in-
conveniens evitaret dixit quod anime
separate a corpore utuntur quasi

aliqua parte corporis celestis cui
corpus humanum oportet esse conforme
et hoc quod perficiatur anima rationalis que est
similis motoribus celestibus in hoc secutus
quodammodo opinionem antiquorum philosophorum
qui posuerunt animas redire ad stel-
las Sed hoc est omnino absurdum secundum doc-
trinam philosophi quia anima utitur determina-
to organo corporali sicut ars deter-
minatis instrumentis unde non potest transi-
re de corpore in corpus quod pitagoras
posuit ut dicitur in primo de anima qualiter
autem ad dictum augustini sit respondendum infra
dicetur quicquid autem dicatur de ig-
ne qui animas separatas cruciat de
igne tamen quo cruciabuntur corpora damp-
natorum post resurrectionem oportet dicere quod sit
corporeus quia corpori non potest convenienter ad-
aptari pena nisi sit corporea unde gregorius
ex hoc ipso probat ignem inferni esse corporeum
quod reprobi post resurrectionem in eum detrudentur
augustinus etiam ut habetur in littera manifeste
confitetur ignem illum quo cruciabuntur corpora
esse corporeum et de hoc ad presens est questio
secundum hoc supra dictum est qualiter anime dampna-
torum ab igne isto corporeo puniantur
Ad primum ergo dicendum quod damascenus non negavit simpliciter
illum ignem materialem esse sed quod non est ma-
terialis talis qualis apud nos est eo
quod quibusdam proprietatibus ab hoc igne
distinguitur vel dicendum quod quia ignis ille non
materialiter alterat corpora sed quadam spirituali
actione agit in ea ad punitionem
ideo dicitur non materialis esse non quantum
ad substantiam sed quantum ad punitionis ef-
fectum in corporibus et multo amplius in ani-
mabus Ad 2m dicendum quod verbum augustini potest
hoc modo accipi ut per hoc dicatur
locum illum ad quem anime deferuntur post
mortem non esse corporeum quia anima in
eo corporaliter non existit per modum
scilicet quo corpora existunt in loco sed alio modo
spirituali sicut angeli in loco sunt vel
dicendum quod augustinus loquitur opinando et non
determinando sicut sepe facit in libro illo
Ad 3m dicendum quod ignis ille est instrumentum

diue iusticie puniente i ipm
aut no solu agit i virtute pp(ri)a
s(ed) p(ro)p(ri)o modo s(ed) et i virtute p(ri)ncipal(is)
agentis et s(ed) q(uod) relatu ab eo
sic q(uod)uis s(ed) p(ro)p(ri)a virtute no habet
q(uo)d aliq(ui)s cruciet mag(is) vel min(us)
s(ed) modu p(ec)ca(to)r(um) h(abe)t tn h(oc) s(ed) q(uod) eius
actio modificatur ex ordinatione diue
iusticie sic et ignis formal(is) modo
sicut ex industria fabri i sua acti
one s(ed) q(uod) (com)petit ad effectu artis
Scd(o) sic p(ro)b(atu)r q(uod) ignis ille no
sit eiusdem sp(eci)ei cu igne is
to corporeo quem videmus aug(ustinus)
(enim) dicit xx de civitate dei ignis aute
illius cuiusmodi sit arbitror
neminem scire nisi forte cui
sp(iritu)s diuus ondit. s(ed) nam sp(eci)ei
ignis vel ut fore debs sci unt
q(uo)d ignis ille no e eiusde sp(eci)ei
et nature cum isto s(ed) g(re)g(orius) dicit
xv moral exponens illud job xx
devorabit eu ignis q(ui) no succen
ditur ignis corporeus no ee va
let corporis i diget fomentis
ne valet n(isi) succensus ee et n(isi) refoty
subsistere ac gt gehenne ignis
cu sit corporeus et i se mat(er)
reprobos corporaliter exurat nec
studio humano succendi n(ec) lig(nis)
nutritur sed datus sel durat
inextinguibilis et succensione no in
diget et ardore no caret q(ui)a no e
eiusde nature cu igne. s(ed) c(ontr)a
incomparabile non sit eiusdem
ronis cu nec et igne cavet s(ed)
ph(ilosoph)us ix methaph(isice) s(ed) iste e comp
tibilis illeratu eclesiastic(us) xxv ste
maledicti i igne eternu q(uo)d no e
eiusde nature cu Job xviii no
ne lux i pii extinguet q(uo) ut p(atet)
secud(o) s(ed) ph(ilosoph)us i p(rimo) thopi(corum) om(n)is
aque om(n)i aque e ead sp(eci)e q(ui)a eade
ro(n)e om(n)is ignis om(n)i igni e eiusd(em)
sp(eci)e s(ed) sep(t)i xi d(icitu)r p q(uo)s peccat
quis p(er) h(ec) et torquetur s(ed) homines

peccant p res sensibiles q(ui)bus mund(us)
q(uo)d iustum ut p easde puniantur et ideo
sed q(uod) ignis p(ro)p(ter) h(oc) q(uod) e maxie virtuti(us)
i agendo int(er) reliqua elementa
alia corpa p(u)nit h(abe)t ut d(icitu)r ix methe(aur)
sic et ignis dup(lex) i lectum s(ed) cu
op(er)a sunt e i sua op(er)a sp(eci)e ut in
materia alia sue terestri ut pgt
i carbone sue aerea ut p(ate)t i flam
ma quinq(ue) aut modo ignis i(n)venit(ur)
sp(eci)e e idem i sp(eci)e q(ua)ntu ad natura ignis
pertinet gt aut ce dispitale i sp(eci)e c(on)c(e)
ptu ad corpa que sunt i(n) igne sic
flamma et carbo d(icitu)r sp(eci)e et sic lig
num ignitu et ferru ignitu nec
differt q(ua)ntu ad h(oc) sunt ignita sunt
p violentia ut i(n) ipso apparet sic ex
pu(lveri)s in ferro nali ut accidit i sul
phure q(uo)d q(uia) ignis i ferri q(ua)ntu ad h(oc)
q(uo)d h(abe)t de natura ignis sit eiusdem
sp(eci)ei cu igne q(ui) apud manifestu
e aut utru ille ignis sit i p(ro)p(ri)a ma(teri)a
ex(isten)s aut sit i aliena i qua ma
ex(isten)s sit nobis ignotu est et p(ro)p(ter) h(oc) pt ab
sit nobis ignotu est et s(ed) h(oc) pt ab
igne qui apud nos e i sp(eci)e diffe(r)re
materialiter (con)siderat(us) quasdam
p(ro)prietates h(abe)t ab igne isto ut q(uod) sue
cessione non i diget n(ec) lignis nu
tritur sed iste dire no conueniunt
disp(ar)itate i sp(eci)e q(ua)ntu ad i q(uod) p(er)tinet
ad natura ignis Ad p(rim)u ad d(icitu)r q(uod)
aug(ustinus) loquitur q(ua)ntu ad illud q(uo)d est
materialiter i illo igne no aut q(ua)ntu
ad igne natura Ad 2m d(icitu)r q(uod) i(gnis) q(ui)
apud nos e lignis nutr(itur) et ab hoie
succendit(ur) q(uo)d e artificialiter et p viole
ntia i aliena materia i(n)ductus s(ed) ig
nis ille lignis no i diget q(ui) s(ed) hoie
abur q(uo)d vel i p(ro)p(ri)a ma(teri)a e ex(isten)s v(e)l
si i aliena no p violentia s(ed) p natura
a p(ri)ma causa i(n)fusus vn no e ab hoie sue
censsus adeo qui p nam illum
istituit et h(oc) e q(uo)d d(icitu)r ys(aie) xxx
flatus dni sic torrens sulphuris
succendes eu Ad 3m d(icitu)r q(uod) secund(um)

corpa dapnatorum erunt eiusdem
spei cuius et modo sunt cum ius nunc
sunt corruptibilia tunc autem incorrup
tibilia ex ordinacione divine iusticie et
propter cessacionem motus celi ut a et dicunt
ne infernum quo corpa illa punient

Ad 7m dicendum cum plus non conveniet igni
pro quolibet modo conveniendi quod propria
ma cuius non lucet tamen non lucet
propria spera ut philosophi dicunt et aliqua
materia ignis cuius non lucet sicud
cum est in materia opaca terrestri ut in
sulphure et similibus et cum cuius ex aliquo
grossitudine fumo cuius claritas obsistat
tamen quod cum ignis infernum non lu
ceat non est sufficiens organum tamen ad
hoc quod non sit eiusdem spei

Ad 8m sunt perte licet quod ignis ille
non sit subtra Jobis 18o de homine
dampnato dicitur et de orbe transferet eum
Ergo ignis ille quo dampnati puniuntur
erunt non est sub terra sed est extra orbem

Ad idem violentum perpetuum esse
sepitum sed ignis ille erit in fine
in sepitum ergo non erit ibi per violentiam
sed naturaliter sed subterraneo potest esse
ignis per violentiam ergo ignis ille non
est subtra Preterea ignis infernum omnia
corpa dampnatorum post diem iudicii
cruciabuntur sed illa corpa
locum replebunt ergo cum futura sit ma
xima multitudo dampnatorum qua
stultorum infinitus est numerus ergo
maximum debet esse spacium in quo ignis
ille continetur sed non conveniens videtur
dicere infra terram esse tantam concavi
tatem cum partes terre naturaliter ferantur
ad medium ergo ille ignis non erit sub
terra Preterea super xi penitencia quibus
peccavit et torquentur sed mali super
terram peccaverunt ergo ignis eos pu
niens non debet esse subtra Sed
contra est quod dicitur ysaie xiiii inferne

subtus conturbatus in occursum tuum glos
nis infernum sub nobis est Preterea glossa
ix dyal quod obstat non video quin
sub terra esse subtus credatur Preterea Iob 2o
super illud precipisti me in corde ma
ris et in terra id est in inferno per quod dicit
evangelium xii o in corde terre quod sicud
cor est in medio animalis ita infernus in
medio terre perhibet esse Preterea quod
sicut augustinus dicit et habetur in textu quod parte
mundi infernus sit scire neminem arbi
tror nisi cui divinus spiritus revelavit
Sed gregorius ix o dyal super hac questione inter
rogatus videt hanc dicere temere
diffinire nichil audeo nam nulli
namque in quadam terrarum parte infernum esse
putaverunt alii vero hunc sub terra
esse estimant et hanc opinionem probabi
liorem esse ostendit dupliciter primo ex parte
nominis cum sicud interiori infernum
dicimus quod infernus iacet quod terra tecta
est hoc est esse infernus ideo dicitur et 2o per hoc
quod dicitur Apok v o nemo poterat neque
in celo neque in terra neque subtus terram
aperire librum ut hoc quod dicitur in celo referatur
ad angelos hoc quod dicitur in terra referatur
ad homines viventes in corpore hoc quod dicitur
sub terra referatur ad animas existentes
in inferno Aug xii super genesim ad
litteram dicit vocem vide tangere
quod ergo cum infernum sub terra
causa est quod qui defunctorum car
nis animae peccaverunt hoc ipsis ex
hibeatur quod carnis mortue solet
exhiberi ut sub terram recondantur
Alia est quod sicud gravitas in corporibus
ita tristicia in spiritibus et leticia sicud
levitas tamen sicud per corpus sunt ponderis
sui ordinem tenentur inferiora sunt omnia
graviora ita sunt spiritus inferiora sunt omnia tre
ciora et sicud genus locorum gaudio elato
est celum ita genus locorum tristicie dapp
natorum est infimum terre neque moveat
quod augustinus eadem dicit quod inferni sub

tra esse dicuntur vel cedunt quia
ut in libro retractationum suarum retrac
tans dicit mihi videor docere debuis
se magis quod subtus sint inferi quam
eorum reddere rationem. Sub terra esse
dicuntur sive credantur. Quidam
tamen philosophi posuerunt quod locus infer
ni est sub orbe terrestri in supra
terre superficiem ex parte opposita et
hoc videtur ipsum sensisse cum di
xit quod sol et luna in ortu quo cadi
sunt stabunt ne ipsi in tormentis
positi fruantur luce eorum quia ratio
nulla est in infernus intra terram esse
dicitur qualiter autem hec verba pos
sint exponi patuit supra. Pitago
ras vero posuit locum penarum in
sphera ignis quam in medio orbis
totius esse dixit ut patet per aristote
lem in 2o celi et mundi. Sed tamen communiter
in scriptura dicuntur esse ut subterra
nea credantur. Ad primum ergo dicendum quod
verbum illud Job de orbe terrarum
est de intelligendum est quod orbis hic
accipiatur pro universo quia extra
totum universum sit locus penarum.
Ad 2um dicendum quod in loco illo compu
tatio ignis in centro ex ordine divine justi
cie competit. Sed nam non possit ex
tra locum aliquod elementum in tem
pore durare propria statu quo
niam corruptionis maneret infernus
ignis autem est ibi fortissime cali
ditatis quia calor eius est undique con
gregatus per frigus terre undique cir
cumdantem. Ad 3um dicendum quod
infernus nunquam deficiet in amplitu
dine quin sufficiat ad dam
natorum corpora capienda. Infernus
enim per xx. Inter tria insaciabi
lia ponitur nec est ignis quod [illegible]
ipse et terra tanta gravitas et
[illegible] divina virtute quia dampna
torum omnium corpora possit recipere



Ad 4um dicendum quod licet quis dicatur pro quo peccat
quis per hoc torquetur non est natura
in principalibus instrumentis peccandi quia
cum homo in anima peccat et corpore et in
ambobus puniatur. Non autem oportet quod
in loco quo quis peccavit in eodem
puniatur cum aliquis sit locus quo beato
rum vel dampnatorum et debetur ut dicitur quod
intelligitur de penis quibus homo punitur in via
sed quod cuilibet culpe suam penam habet
annexam propter quod inordinatus animus
sibi est pena ut dicit augustinus

## Oue consideratio

est de proprietatibus ad af
fectum et intellectum dampnatorum
spectantibus et dicitur quod primo utrum dam
natorum voluntas sit mala. 2o
utrum aliqui peniteant de malis
que fecerunt. 3o utrum magis non vel
lent non esse quam esse. 4o utrum vel
lent non dampnatos esse dampnatos.
5o utrum ipsi habeant odio deum.
6o utrum ipsi demereri possint.
7o utrum possint uti scientia hic acquisi
ta. 8o utrum cogitent aliquando
de deo. 9o utrum ipsi videant glo
riam beatorum.

Ad primum sic proceditur videtur quod non omnis
voluntas dampnatorum sit ma
la quia ut dicit dyonisius 4o c. de divinis nomini
bus demones bonum et optimum concupis
cunt esse vivere et intelligere cum
ergo dampnati homines non sint peiores
conditionis quam demones videtur quod ipsi bonam
voluntatem habere possint. Praeterea ma
lum ut dicit dyonisius est omnino involun
tarium. Ergo si dampnati aliquid volunt
illud volunt in quantum est bonum vel
apparens bonum. Sed voluntas que
per se ordinatur ad bonum est bona.
Ergo dampnati possunt habere voluntatem

bonam / Pᵒ aliqui erunt dampnati
qui in hoc mundo existentes aliquas virtu
tes morales habuerunt ut poete gen
tiles qui habuerunt virtutes politi
cas sed ex habitibus virtutum elicitur
laudabilis voluntas / Sed contra obsti
natis voluntas nunquam potest flecti in
ad mala sed dampnati homines erunt
obstinati sicut demones ergo voluntas
eorum non potest esse bona / Pᵒ sicut
se habet voluntas bonorum ad bonum
ita se habet voluntas dampnatorum ad
malum sed beati nunquam habent
voluntatem malam ergo nec dampnati
aliquam habent voluntatem bonam /
Responsio dicendum quod in dampnatis potest duplex
voluntas considerari scilicet voluntas
deliberativa et voluntas naturalis
naturalis quidem non est eis ex ipsis
sed ex auctore nature qui in natura hanc
hanc inclinationem posuit quam naturalis
voluntas dicitur bona et cum natura in eis
remaneat sic bona poterit pro
eis esse voluntas naturalis sed volun
tas deliberativa est eis ex se ipsis
secundum quod in potestate eorum est inclinari per af
fectum ad hoc vel illud et talis vo
luntas est in eis solum in mala et hoc
ideo quia sunt perfecte aversi a fi
ne ultimo recte voluntatis nec
aliqua voluntas potest esse bona
nisi pendeat ad finem predictum
unde et si aliquid bonum volunt
non tamen bene volunt id ut
ex hoc voluntas eorum bona dici pos
sit / Ad primum ergo dicendum quod verbum dyonisii
intelligitur de voluntate naturali
que est inclinatio nature in aliquod
bonum sed tamen ista naturalis incli
natio per eorum maliciam corrumpitur
in spiritu hoc bonum quod naturaliter desi

derant sub quibusdam malis cir
cumstantiis appetunt / Ad 2m dicendum quod
malum in spiritu est malum non movet
voluntatem sed in quantum est estimatum
bonum sed ex hoc eorum malicia pro
cedit quod illud quod est malum estimant
bonum et ideo voluntas eorum mala est
Ad 3m dicendum quod habitus virtutis pol
liticae non remanet in anima separata
eo quod virtutes ille perficiunt solum
in vita civili que non erit post hanc
vitam sed tamen remanent in
quantum in actu conveniunt quibus liga
te erant observatione mentis

Ad 2m sic proceditur videtur quod dap
nati nunquam peniteant
de malis que fecerunt quia di
cit Beda in canticum quod dampnatus semper
vult iniquitatem suam qua facit
ergo nunquam de peccato commisso peni
tent / Pᵒ velle se non peccasse
est bona voluntas sed dampnati
non habebunt bonam volunta
tem ergo dampnati nunquam volent
se non peccasse et sic idem quod prius
Pᵒ Damascenus hoc est hominibus mors
quod est angelis casus sed an
geli voluntas post casum est im
mobilis hoc modo ut non possit
recedere ab electione qua prius
peccavit ergo dampnati non pe
nitent de peccatis a se commissis
Pᵒ maior erit pena dap
natorum in inferno quam in hoc mundo
sed aliqui in hoc mundo non peni
tent de peccatis commissis ut patet ex
cecitate mentis sicut heretici vel
per obstinationem sicut qui letantur
cum male fecerint et exul
tant in rebus pessimis ut dicitur /

pri xi q° art̃ ad 3 s[er]mo v de dap
natis di p[ri]mam agentes & ph[ilosophu]s
ix ethi[corum] d[icit] q[uod] penitencie reple
antur mali mox ei t[em]p[or]at dech[?]
i quo p[rim]e delectati s[un]t g° dapnati
a[n]i[m]i s[un]t plu[r]i maxie magis penitet
Ad 2[m] d[icendum] q[uod] penite de aliq[uo] dupli[citer]
dupl[iciter] uno p[er] se & alio p[er] accidens
p[er] se q[ui]dem de p[e]cc[at]o penitet q[ui] p[e]cc[atu]m
p[er] se q[uia] e[st] p[e]cc[atu]m abhorrat p[er] accid[en]s
v[er]o q[uia] illud odit r[ati]o[n]e alicuius
vo quin illud odit r[ati]o[n]e alicuius
adiuncti ut pote pene ut alicuius
hui[us] mali g° no penitebu[n]t p[er] se lo
quendo de p[e]cc[at]is q[uia] voluntas ma
licie in eis remanet penitebu[n]t
tam p[er] accidens i q[uan]tu[m] affliget[ur] de
pena q[ua]m p[ro] p[e]cc[at]o sustinent Ad 3[m]
d[icendum] q[uod] dapnati iniq[ui]tatem
volunt sed penam refugiunt & s[ic]
p[er] accidens de iniq[ui]tate p[er]missa pe
nitent Ad 2[m] d[icendum] q[uod] velle pe
non patitur [?] [?] volunt
iniq[ui]tas e[st] bona voluntas s[ed] h[oc] no
erit i dapnatis Ad 3[m] d[icendum] q[uod] s[ic]
aliq[uod] aut p[er] se voluntatis
q[uod] dapnati de p[e]cc[at]is penitent q[uia]
no h[oc] refugiunt i p[e]ccatis q[uod] p[er]
appetitum s[ed] aliq[uid] aliud s[cilicet] pe
nam Ad 4[m] d[icendum] q[uod] ho[m]i[n]es i hoc
mundo obstinati p[er] accid[en]s
de p[e]cc[at]is suis penitent si p[ro] eis pu
niantur q[uia] ut d[icit] aug[ustinus] li° 83
q[uestionum] q[uod] vid[et] & serenissimas be
stias dolore penarum a maximis
voluptatibus abstinere

Ad 3[m] s[ic] p[ro]cedit[ur] q[uod] dapna
ti recta r[ati]one & delib[er]ata
no possint velle no e[ss]e aug[ustinus]
e[nim] d[icit] i li° de li[bero] arbi[trio] q[uod] considera
q[uan]tu[m] bonu[m] e[ss]e e[st] q[uo]d b[ea]ti & miseri



volunt magis e[nim] miseri e[ss]e q[uam] o[mn]i[n]o
non esse. P[raeterea] aug[ustinus] s[ic] ibide[m] argu
it p[re]lectio supp[on]it electio[n]em s[ed]
non e[ss]e no[n] e[st] eligibile cu[m] no[n] ha
beat appare[n]tia[m] boni cu[m] nichil
sit g° no[n] e[ss]e no[n] p[otes]t e[ss]e magis appe
tibile q[uam] esse. P[raeterea] maius malu[m]
magis e[st] fugiendu[m] s[ed] no[n] e[ss]e e[st] maio[r]
um malum cum tollat totaliter
bonum s[ic] q[uod] nichil relinq[ui]t g° no[n] e[ss]e
e[st] magis fugiendum q[uam] miser e[ss]e
& idem q[uod] p[ri]us. Sed 9[tra] e[st] q[uod] d[icitu]r
apok ix° i[n] diebus illis desiderabunt
ho[m]i[n]es mori & fugiet mors ab eis
P[raeterea] dapnato[rum] miseria vez l[?]
mundi miseria excedit s[ed] ad vitand[um]
miseria[m] hui[us] mundi e[st] appetibile ali
quibus mori unde d[icitu]r eccl[esiastic]i xli° o
mors q[uam] bonum e[st] iudiciu[m] tuu[m] ho[m]i
ni indigenti & q[ui] minorat[ur] viribus & de
ficiet & cui de o[mn]ibus cura e[st] & incredibile
q[ui] p[er]dit sapientiam g[enerali]t[er] multo fortius dap
natis appetibile no[n] e[ss]e s[ecundu]m r[ati]o[n]em ra
tione delib[er]atam. R[espondeo] d[icendum] q[uod] no[n]
e[ss]e p[otes]t dupli[citer] 9siderari uno p[er] se
illo modo e[st] appetibile cu[m] no[n] habeat r[ati]o[n]em
boni sed s[ic] p[otes]t bonu[m] pura privac[i]o alio
p[otes]t 9siderari i q[uan]tu[m] e[st] ablativu[m] penal[is]
vite seu alic[uius] miserie & no[n] e[ss]e ac
cipit r[ati]o[n]em boni carere e[nim] malo e[st]
q[uo]dda[m] bonum ut d[icit] ph[ilosoph]us v° ethi[corum]
& p[er] h[un]c modu[m] melius e[st] dapnatis
non e[ss]e q[uam] miseros e[ss]e ut... 
xxvi bonum erat illi si natus non
fuisset homo ille & ier[emie] xx. super
illud maledicta dies i[n] qua natus
sum & d[icit] glosa i[er]o[nimi] melius e[st] no[n]
e[ss]e q[uam] male esse. P[er] se aut[em] no[n] esse
eligibile s[ed] p[er] accidens i q[uan]tu[m] s[cilicet] est
miserie t[er]minu[m] q[uo]d e[nim] d[icitu]r q[uod] e[ss]e
& vivere ab o[mn]ibus appetit[ur] naturaliter
non oportet h[oc] accipere q[uan]tum

ad malam vitam et corruptam
et eam que est in superius ut dicit philosophus
in ix ethicorum. Ad 2m dicendum quod esse
non est eligibile propter se sed propter annexa
bona ut dictum est. Ad 3m dicendum quod licet
non esse maxime sit malum est tamen
valde bonum in quantum privat miseri-
am que est maxima malorum et non
esse non esse eligitur.

Dubium xiii est propter quid videtur quod dampnati
in inferno non vellent
alios esse dampnatos qui non sunt
dampnati quia Luce xvi de divite
dicitur quod orabat pro fratribus suis ne venirent
in locum tormentorum quem eadem
ratione et dampnati alii non vellent
omnes carnales suos amicos in
inferno dampnari. Propter afflictores
in inferno in caritate a dampnatis non ser-
vantur sed alii dampnati in cari-
tate aliquos non dampnatos dilexe-
runt ergo non vellent eorum malum
quod est esse dampnatos. Propter dampnati
non desiderant augmentum sue pe-
ne sed si plures dampnarentur
maior esset eorum pena sed multi-
plicatio bonorum amplificat eorum
gaudium ergo dampnati nollent
non dampnatos dampnari. Sed contra
est quod dicitur ysaie lx super illud surrexe-
runt de soliis dicit glossa a planctu
est malorum multos secum habere penam
omnium. Propter in dampnatis maxime
regnat invidia ergo dolet de feli-
citate aliorum scilicet bonorum et eorum dampna-
natorum appetunt. Responsio dicendum quod sicut
in beatis in patria erit perfectissima cari-
tas ita in dampnatis perfectissimum
odium. Unde sicut sancti gaudebunt de omni-
bus bonis ita reprobi de omnibus bo-
nis dolebunt. Unde et felicitas be-
atorum consideracio maxime eos af-
fliget unde dicitur ysaie xxvi videant
et confundantur zelantes populi et ignis hostes
tuos devoret. Unde vellent omnes
bonos esse dampnatos. Ad primum ergo
dicendum quod tanta erit invidia in dampnatis
quod etiam propinquorum gloriae invidebunt cum
ipsi sint in summa miseria cum etiam in
hac vita contingat crescere invidia
sed tamen minus invidet propinquis quam aliis
et maior esset eorum pena si omnes propinqui
dampnarentur et alii salvarentur quam
si aliqui de suis propinquis salvarentur.
Et inde fuit quod dives petiit fratres
suos a dampnacione eripi sciebat
enim quod aliqui eripientur mallet
tamen quod fratres sui omnes alios dampnari.
Ad 2m quod dilectio que non fundatur
super honestum facile rescinditur
et precipue in malis hominibus ut philosophus
dicit in ix ethicorum. Unde dampnati non ser-
vabunt amiciciam ad eos quos in cari-
tate dilexerunt sed in voluntate
eorum remanebit perversa quod eum in
caritate dilectionis adhuc diliget.
Ad 3m dicendum quod quamvis dampnatorum
multitudine pena singulorum augeatur
tamen tantum supercrescet odium et in-
vidia quod magis eliget torqueri
cum multis quam minus solus.

Dubium v est propter quid videtur quod dampnati
non habeant deum odio quia
ut dicit dyonisius 4o capitulo de divinis nominibus omnibus
diligibile est pulcrum et bonum quod est causa
boni et pulcritudinis causa hoc autem
est deus ergo deus a nullo odio haberi
potest. Propter nullus potest ipsam bonitatem
odio habere sed ut ipsam malitiam vel-
le velle malum est contra voluntatem
ut dyonisius dicit 4o capitulo de divinis nominibus deus
autem est bonitas ipsa ergo nullus ipsum
odio potest habere. Sed contra est quod
dicitur in psalmo superbia eorum qui te oderunt

asten(di)t sep(tem) // 2(m) q(uo)d d(icitu)r q(uod) affectus
mouet(ur) ex bono vel ex malo app(re)he
so, d(icen)d(um) aut(em) app(re)he(n)d(i)t dup(lici)t(er) i(n) se si
abs(olu)te q(uia) eu(m) p(e)cc(atu)m videt z per
(con)se(quen)s s(ecundu)m a nobis z dapnat(is) ip(s)e
ig(itu)r i(n) se ip(s)o cu(m) s(i)t bo(ni)tas z no(n) p(otes)t a
licui volu(n)tati displice(re) v(er)u(m) q(uan)doq(ue)
eu(m) p(e)cc(atu)m vide(n)t eu(m) odio h(abe)re no(n)
p(oss)unt s(e)d (con)se(quen)s ei(us) aliq(ui)s (e)st volu(n)t(at)i
repugnat(iv)es i(n) q(uan)tu(m) (con)trariat(ur) alicui
z h(ab)et aliq(ue)m no(n) i(n) se ip(s)o s(ed) r(ati)one (con)s(e)q(ue)n(tiu)m
(e)t h(uius)modi odi(re) p(otes)t dapnati q(uia) d(icun)t (con)
tra t(ame)n du(m) odi(un)t (con)sequentes i (con)se(quen)tu(m) iusticie q(ue) est
pena cu(m) odio habe(n)t s(e)d z penas
quas sustine(n)t // 3(m) q(uo)d d(icitu)r q(uod)
v(er)bu(m) d(omi)n(u)s (e)st i(n)tellige(n)d(u)m de appetitu
nat(ura)li qui t(ame)n i(n) dapnat(is) p(er)u(er)titur
p(er) id q(uo)d additur ex deliberata volu(n)
tate // 4(m) q(uo)d d(icitu)r q(uod) volu(n)tas no(n)
p(ro)cedet si dapnati du(m) i(n) se ip(s)o co(n)
s(ider)ent i(n) q(uan)tu(m) e(st) p(e)cc(atu)m bonu(m)

D(ei)n(de) q(ueritu)r vtru(m) dapnati
demereant(ur) dapnati e(ni)m
s(un)t mala volu(n)tate ut i(n)
h(oc) d(icitu)r s(e)d p(er) mala volu(nta)te (con)p(ar)it
verba d(ici)t s(e)d p(er) mala volu(n)t(at)e (con)ph(ibe)nt
habuerint demeruerit q(uia) si ibi no(n)
demerea(n)tur ex dapnac(i)o(n)e comod(um)
reportant // (con)t(ra) dapnati s(un)t ei(us)
dem (con)dic(i)o(n)is cu(m) demonib(us) s(e)d demo
nes demeru(n)t p(ost) p(ri)mi casu(m) vnde
s(upe)r p(e)t(r)i qui ho(m)i(n)em ad p(e)cc(a)tu(m) i(n)duxit
e(st) adeo pena i(n)flicta ut d(icitu)r g(e)n(esis) 3(o)
q(uia) z dapnati demeru(n)t // (con)t(ra) actus
i(n)ordinatus ex libertate arbitrij p(ro)
cedens no(n) excusat(ur) q(ui)n s(i)t deme
ritori(us) z si aliq(ui)s uectes assit cui(us)
ab s(e) sibi causa el(igit)ur ei me
retur duplice(m) maledic(tio)n(e)m si exe
rcitate aliq(ui)d aliud p(e)c(ca)tu(m) (com)mit
tat ut d(icitu)r i(n) 3(o) eth(icorum) s(ed) ip(s)i dapna
ti s(un)t sibi causa obstinac(i)o(n)is p(ro)
p(ter) q(uo)d uetat(is) patiuntur p(ro)p(ter) q(uo)d g(rati)a cu(m)

eo(rum) actus i(n)ordinatus ex libero arb(itri)o
p(ro)cedat no(n) excusat(ur) a demerito s(e)d
(con)t(ra) pena (con)t(ra) culpa(m) dividit(ur) s(e)d per
uersa volu(n)tas i(n) dapnat(is) ex obsti
nac(i)o(n)e p(ro)cedit q(ue) e(st) eo(rum) pena g(ratia)e p(ro)
ip(s)a volu(n)tas i(n) dapnat(is) no(n) e(st) culpa
p(er) q(ua)m demereantur // (con)t(ra) p(ost) ul
timu(m) t(er)mi(nu)m no(n) reli(n)quitur aliquis
sine p(ro)fect(u) i(n) bonu(m) vel i(n) malu(m) s(e)d
dapnati max(im)e p(ost) die(m) iudicij ad
dapnati ultimu(m) t(er)mi(nu)m sue dapnac(i)o(n)is p(er)venient
q(uia) t(un)c t(er)mi(nu)m h(ab)ebu(n)t due civitates
ut d(ici)t aug(ustinus) g(ratia) dapnati p(ost) die(m) iu
dicij p(er)u(er)sa volu(n)tate no(n) demerebu(n)tur
q(uia) s(i)t t(ri)stes eo(rum) dapnac(i)o // R(espon)d(eo) d(icendu)m
q(uod) de dapnat(is) ante die(m) iudicij z
post disti(n)gue(n)d(u)m e(st) o(mn)es e(ni)m (con)mu(ni)t(er)
(con)sitentur q(uod) p(ost) die(m) iudicij no(n)
erit aliq(ui)s meritu(m) vel demeritu(m) z h(uius)
r(ati)o e(st) q(uia) meritu(m) vel demeritu(m) ordi(n)at(ur)
ad a(li)q(uo)d bonu(m) vel malu(m) ult(er)i(us) (con)
s(e)q(ue)nd(u)m p(ost) die(m) aut(em) iudicij erit
ultim(a) (con)su(m)mac(i)o bono(rum) z malo(rum) ita
q(uod) nichil erit ult(er)i(us) addend(um) de
bono vel malo v(er)u(m) z bona volu(n)tas
i(n) b(ea)tis no(n) erit meritu(m) s(ed) p(re)miu(m) z mala
volu(n)tas no(n) erit i(n) dapnat(is) demeritu(m)
s(e)d pena t(ame)n (com)paratiue ei(us) ita ut s(i)c(ut)
s(un)t p(er)p(ri)me i(n) felicitate z eo(rum) o(mn)e(s) s(un)t
p(er)p(ri)me i(n) miseria ut d(icitu)r i(n) p(rim)o eth(icorum)
s(e)d ante die(m) iudicij q(ui)dam d(icun)t
q(uo)d b(ea)ti z b(ea)tos mere(n)t z dapnatos de
me(re)nt z h(oc) no(n) p(otes)t e(ss)e r(ati)o(n)e p(re)mij
meriti s(e)d h(oc) no(n) p(otes)t e(ss)e r(ati)o(n)e p(re)mij
e(ss)e(n)c(ia)lis vel pene s(ubstanti)alis q(ue) p(er)ue(n)i(un)t
augeri usq(ue) ad die(m) iudicij z h(oc)
p(ro)p(ri)e i(n) demonib(us) vel angelis bonis
q(ui)b(us) offitio aliq(uo)d (com)mittitur ad salu
te(m) ex quo bono(rum) a(n)gelo(rum) (con)tinuat(ur)
vel ad dap(na)c(i)o(n)e(m) ex quo accrescit pe
na debitum // Ad p(rimu)m ig(itur) d(icendu)m q(uod) est
s(er)uu(m) i(n) comodu(m) ad p(re)miu(m) malo
p(ro) p(er)u(er)sitate ex qua (con)tingit i(n) dap
natis q(ui)d demeruerit no(n) p(otes)t v(er)u(m)

oto qa

patet q exptis quomodo non reportat
Ad 2m dm q ad dapnatos hoim of
ficium non ptinet ad dapnatos alios ptra
here sed ptinet ad officium demonum de cuius
demenit qtum ad sentia penam. Ad 3m
dm q ppter hoc non excusantur a demeruto
qr uoltate heant pruendi Sz ffr ad sentu
malorum puenunt tunc uoltas pruendi cuius
tausa sunt excusat a culpa i qtum
e uoltas qdam qr de ratione opz esse
voluntarium sed q non excusat hoc est
ipi abolutate pcedete pcessit ipe
tamen demerit quis tulpe ei ad pmaz
culpam ptinere

Q viij sit pcedi Vide q dapnati
non puit uti noticia qd hic im
da habuerunt qsideando ei sie e ma
xima delectacio sed i eis nulla delectacio
e pene q non puit uti sua pue acqsita
p aliq qsiderationem. P dapnati sunt
i maiorib penis qm sit aliq pene h
mundi sed i hoc mundo dolor e i maxie
torment qstitutus non pt qsiderare ali
quas itelligibiles qclusiones abstrat
tus a penis quas pati qr multo minus
i iferno. P dapnati sunt pcrciti tpi
Sz longitudo tpis e ca obliuionis ut
di i 4o phis q dapnati obliviscentur
eorum q hic scuierunt Sed q e q dicit xvi
di dimitte dapnato recordare q recepis
ti bona et q qsiderabunt ea q hic sci
uerunt P spes itelligibiles in
aia separata remanet i eis ut sup
dm e. Resp dm q sicut p pfectam sanctorum
beatitudinem nichil erit i eis q non sit gau
dij materia sic nichil erit i dapnatis q
non sit eis in tristicie uel aliq quod
ad tristiciam possit ptinere deerit ut
sit eorum miseria qsumata Sic alio eum
aliqs notorum qtum ad hoc ducit
gaudium uel ex pte qsiderabilium
i qtum diligentur uel ex pte ipius
qsideratois i qtum e queniens et pfecta
pt et tristicie ee vo ex pte
qgnoscibilium qumtu sunt qtraria
et ex pte ipius qgnitois prout eius
i pfectio qsideratur ut puta cum
aliqs qsiderat se defice i qsidera ali
cuius uel cuius pfectionem appeteret
Sic ergo i dapnatis erit actualis
qsideratio eorum q prius sciuerunt
ut m tristicie non aut ut delecta
tois ca qsiderabunt ei et mala
q gesserunt ex qb dapnati sunt
et bona delecta q amiserunt et ex
vtroq torquebuntur. Similiter q qsi
derabunt notitia quam de rebus spec ula
tiuis habuerunt i pfectiam ee et amisi
sse summa eius pfectionem q poterant
adipisci. Ad pmum qo dm q qmuis
qsideracio sit p se delectabilis tamen
ex aliq accidente pt ee tristicie ca
ut est i dapnatis. Ad 2m dm q
i hoc mundo aia quinqz i corruptibili
corpi unitur pp q corpus afflicti qside
ratio aie i peditur sz i futuro aia
non ita trahetur a corpe sz qtum
cumqz corpus affligatur tamen aia sp
qsiderabit lucidissime illa q ei
poterunt ee ca meroris. Ad 3m dm
q tps e ca obliuionis p accns i
qtum motus cuius e mesura e ca
transmutatois sz post diem iudicii n
tunc erit motus celi unde nec obliuio ee
poterit ex qtumcumq diuturnitate sed
ante diem iudicii aia separata non mu
tatur a sua dispositione p motum celi

Q viiij sit pcedi Vi q aliqui
dapnati cogitabunt de deo q

non pt hri odio actu n̄ id de q°
cogitat s; dapnati dm̄ hebūt ut
i ira dici qn̄ de deo aliqn̄ cogita
bunt p dapnati hebūt remor
sum ɔsc̄ie sed ɔstra pati remor
su de act̄ s; dm̄ q̄ de deo aliqn̄
cogitabunt Sed ɔ pfassia hois
cogitacio e qua cogitat de deo
s; dapnati erunt i statu i pfassi
mo ergo de deo no cogitabunt
Sed q de pt ɔsidari dupl' uno s; se
et s; q est pn̄ s ee tm̄ bonitas
pn̄ et ui illo cogitari pt s; sue
delcacioe bn̄ s; illo adapnat co
gitabitur alio s; alius q e ei q̄
acidētale i effcib' ei ut pote pu
nire ul aliq h' et s; h' ɔsideo
de deo pt esticiam i duce et hoc
modo dapnati de deo cogitabunt
Ad p'm ergo dm̄ q dapnati no hnt
odio deum nisi roe punicōis et p
hibicōis eius qd male eor volu
tati ɔsonat bn̄ no ɔsiderabunt
eum nisi ut punitorem et phibi
torem et p h' pz et solucio Ad 2m
Sed q ɔsilla non remonebit a peto
n̄ i ptm̄ e dino pceptu dn̄a
D. vo s; pcedit vr q dapnati
glam btōr nū videant
mag' ei distat ab eis gla btōr
q̄m ea que i h' mundo aguntur s;
epi no videt q circa nos aguntur
Vn̄ dt greg' xij mor sup illud Job siu
fuerit nobiles filij ei et si fuerint
h' qui adhuc viuunt mortuor
hm̄ quo loco hebunt ignorant ita
etc quo loco hebūt ignorāt ita
ut eru q carnali vixerunt vi
tam i terre poctor glie eior eo
dissoit' ignorant' q' multo mi'
pnt videre glam bonor p i
qd ɔcedit' s; i hac vita p mag°
nunc nich ɔcedet dapnatis
s; paulo p magna est ɔcessim
videre vitam illam qua s; i

exultat cu deo viuunt ut dr i textu
i glosa q' dapnati scor glam non
videbunt Sed ɔtra est q dr luc
xvj q diues i tormentis positus vidit
abraham et lazarum i sinu ei' Resp°
Dm̄ q dapnati an diem iudicij vi
debit bonos i gla non h' modo q glo
riam eor qual' sit ɔspiciat sed
solu' ɔgnoscūt eos esse i gla qua
dam i extimabili et ex h' turbabunt
dum et p i inuidiam dolebūt de ise
tum et pt' h' q sui tale
felicitate eor tum et pt' h' q sui tale
glam amiserunt vn̄ dr sap v° de
ipis videntes turbabuntur tiore
horribili Sed p' diem iudicij btōs
bonos oio priuabunt' nec tn̄ ex
hoc eor pena minuetur s; augebit
quia hebunt memoriam glie bonor
q̄m i iudicio viderunt vel an iudiciu
et h' erit eis i tormentu sed ulti'
affligent' i hoc q videbunt se in
dignos reputari et gla q me
ruit hre Ad p'm ergo dm̄ q ea q
nunc hic aguntur non ita affli
geret dapnatos i ifno si videret
sicut scor glia ispecta vn̄ no ita ɔn
i id scor glia ispecta bn̄ no ita ɔn
uertur dapnat' ea q hic aguntur
sed scor gla qn̄ eis circa alias eor
q h' aguntur ondat' eis ea eor
bus esticiam hre pnt Ad 2m dm̄ q
paulus respuit vitam illam i q sti
tu deo viuunt ea respiciendo i fu
turu pstinus spectando qōmo est
de dapnatis et io no e sile

Eiuie couuiuatui
est de iusticia diuina
dei r' dapnatos etc
q̄o cruciatur v et p°
vtz ex ordina
iusticia i feratur peccatorib' pena
eterna 2° vtz p diuinam iusticiam
ois pena tam hoim q demonu
termietur 3° vtz salte pena
hoim termietur 4° salte pena

xpianorum / Quinto ut illos q opera
nunc fecerunt
Sed p[ost] ist[a] pec[cat]i ei q ex diuina iu
sticia non i[n]fert[ur] p[ec]c[at]oribus
pena et[er]na pena ei non d[e]z excede[re]
culpam deut[eronomii] xxv s[e]c[un]d[u]m mensura[m]
delicti erit plagarum modus z culpa
e[st] t[em]p[or]alis g[ener]o pena non debz et[er]na
P[reterea] duo p[e]cc[at]a mortalia unum al
tero maius g[ener]o unu[m] debz maiori q[uam]
alt[er]um pena puniri sed nulla pena
e[st] maior q[uam] et[er]na cu[m] sit infinita g[ener]o
non cuiuz p[e]cc[at]o mortali debet[ur] pena
et[er]na et si unum non debet[ur] nec alior[um]
dispensatio n[on] sit i[n]finita P[reterea] a iu
dice non i[n]fert[ur] pena nisi ad emen
dacionem ut ethi[corum] q[uod] pene sunt q[uo]dam me
dicine s[ed] q[ui] i[n] p[eccato] t[er]minu[m] t[er]minent hoc
non e[st] ad correct[ionem] n[ec] aliq[uorum] alior[um]
cu[m] tunc non sint aliq[ui] futuri q[ui]
p[er] h[oc] corrigi possit g[ener]o p[er] diuina[m] iusti
ciam non i[n]fert[ur] et[er]na P[reterea] om[n]e
q[uo]d non e[st] p[ro]p[ter] se nolitu[m] nullus vult p[ro]p[ter]
aliq[ua]m utilitate[m] sed pene ad[ver]sio non
p[ro]p[ter] se nolite non ei delectat[ur] i[n] pe
nis cu[m] g[ener]o nulla utilitas accidere
possit ex p[er]petuacione pene ui[detur] q[uod] ta
lem penam p[ro] p[e]cc[at]o i[n]ferre non de
beat P[reterea] nichil q[uod] e[st] p[er] accidens p[er]petuu[m]
e[st] p[er] accidens ut d[icitu]r i p[hysicorum] celi et mu[n]di
sed pena g[ener]o corp[oris] q[uod] sit p[er] accidens
cu[m] sit c[ontr]a natura[m] g[ener]o non p[otes]t esse p[er]petua
P[reterea] iusticia dei h[oc] requirere ui[detur]
ut p[e]cc[at]ores ad nichilu[m] redigat[ur]
q[uia] p[ro]p[ter] ingratitudinez ui[detur] q[uia] b[e]n[e]fi[ci]a
accepta amitt[unt] / p[re]terea autem
dei b[e]n[e]ficia e[st] ip[su]m esse unum uide[tur]
iustu[m] ut p[e]cc[at]or ut p[e]cc[at]or q[ui] i[n] gra
tus deo e[st] extitit ip[su]m esse amittat
Sed si ad nichilu[m] redigat[ur] eo[rum]
pena non p[otes]t esse p[er]petua g[ener]o non

uidet[ur] esse c[on]sonu[m] diuine iusticie
ut p[e]cc[at]ores p[er]petuo puniant[ur] Sed
c[ontr]a e[st] q[uod] d[icitu]r q[ui] xxv ibunt hij i[n] p[er]pe
tuu[m] supplicium et[er]num P[reterea] s[e]c[un]d[u]m se
h[oc] puniu[n]t adulte[r]ia pena ad
culpam sed s[e]c[un]d[u]m diuinam iusticiam cu
lpa t[em]p[or]ali debet[ur] puniri et[er]nu[m] Io iijo
om[n]is q[ui] uidet filium et credit i[n] eum
h[abe]t vita[m] et[er]nam g[ener]o et culpe t[em]p[or]ali
s[e]c[un]d[u]m diuinam iusticiaz debet[ur] pena et[er]
na P[reterea] s[e]c[un]d[u]m ph[ilosophu]m iu ethi[corum] pena
taxatur s[e]c[un]d[u]m dignitate[m] eius i[n] quem
peccatur ui[detur] maiori pena puni[tu]r
q[ui] percutit alapa principem quam
aliu[m] quemcu[m]q[ue] s[ed] quicu[m]q[ue] peccat morta
liter peccat c[ontr]a deu[m] cui[us] p[re]cepta
transgredit[ur] et cui[us] honorem alij in
p[re]titum eius i[n] alio fine constituit
maiestas aut[em] dei e[st] i[n]finita g[ener]o
quicu[m]q[ue] peccat mortalit[er] dign[us] e[st] i[n]fini
ta pena et ui[detur] q[uod] iuste p[ro] p[e]cc[at]o mor
tali p[er]petuo puniatur Respondeo dicend[um]
q[uod] pena duplicit[er] h[abe]t q[ua]ntitatez
s[cilicet] s[e]c[un]d[u]m i[n]tensio[n]e[m] acerbitatis et s[e]c[un]d[u]m dura
cio[n]ez t[em]p[or]is q[ua]ntitas pene r[espo]ndet q[ua]ntita
ti culpe s[e]c[un]d[u]m i[n]tensione[m] acerbitatis ut s[e]c[un]d[u]m
q[uod] q[ua]ntu[m] peccauit s[e]c[un]d[u]m hoc ei pena in
fligatur ut apoc[alypsis] xviij q[uod] tantum
se glorificauit et i[n] delicijs fuit tan
tu[m] date ei tormenta et luctum
non aut[em] uidet[ur] duracio pene du
racioi culpe ut d[icit] aug[ustinus] xxj de ci[uitate] dei
non ei adulteriu[m] quod i[n] momento
t[em]p[or]is p[er]petrat[ur] momentanea pena
punitur et s[e]c[un]d[u]m leges humanas s[ed] du
racio pene respicit disposicione[m] peccan
tis / q[ua]n[do] ei ille qui peccat i[n] aliq[ua]
ciuitate ex ipso ex ipso efficit[ur] dignus
ut tollat[ur] a ciuitatis consortio siue p[er]
p[er]petuu[m] exiliu[m] uel p[er] exiliu[m] p[er]petuu[m] uel
et p[er] mortem quicu[m]q[ue] uero non reddit[ur]
dignius ut totaliter a ciuitatis

societate excludat[ur] et io ut pos-
sit ex gene[r]e me[m]bris civitatis
pena ei p[ro]logat[ur] vel t[er]minatur
s[ed] q[uod] expedit ei[us] cui ut i ci-
vitate c[on]venter et pacifice vive-
re possit et s[ecundu]m divinam iusticiam
ab ex p[ecca]to redditur dign[us] pe-
nit[us] a civitatis c[on]sorcio separari q[ui]a
sit p[ro] om[n]e p[e]c[ca]t[u]m quo d[eu]s p[er]cat q[ui]
e viciis civitate p[er]petuam meret
et ideo p[ro] p[ecca]to mortali q[ui] e c[ontr]a
in civitati aliq[ui]b[us] i[n]t[er]itum c[on]tra
tate s[upe]r ex[c]lus[us] e[st] tunc pene
adimitur s[ic]ut aug[ustinus] ... p[re]dicto
dicit q[uod] e definit[ur] ista morte hoc
mens supplicio p[ost] mortem h[oc] e de
civitate illa i[m]mortali h[omin]es sup-
plicio p[ost] mort[em] auferre q[uo]d ante
pena q[ua]m civitas indiana i[n]fligit
p[er]petua no[n] reputat[ur] h[oc] e p[er] ac-
p[er]petuo ho[m]o no[n] manz
ret vel ip[s]i i[n] p[er]petuo ho no manz
vel ip[s]i et ip[s]a civitas destat
vel ip[s]i et ip[s]a civitas desistat
... si ho[mo] i[n] p[er]p[etu]um vivet pena ex
illi[us] civitat[is] q[ui] p[er] illegem c[on]tinuam
i[n]fertur ideo p[er]petuo p[er]manet cu[m]
eo h[uius]modi p[ecca]t[u]m ut i de non
redda[n]tur digni totali[te]r separari
a ist[e] civitat[is] c[on]sorcio s[ed] p[ro]priu[m]
... talis pena eo nu[m]
erit brevior vel diutinior q[uan]to ma-
g[is] vel min[us] p[ro]babiles erit p[er] q[uod] e
i[n] p[e]n[a] plus vel min[us] i[n]h[er]e[n]t
q[ui] i[n] pen[i]s h[uius] i[n] p[ur]gatorio s[ecundu]m divinam
iusticiam p[ro]vatur ... subiciuntur
et alie r[ati]o[n]es a[u]c[tori]b[us] assignate q[uo]d
infl[ig]itur p[ro] p[ecca]to [mortali] ... pena
p[er]petua p[ro]p[ter] ... q[ui]a
venit c[ontr]a bonum et[er]nu[m] d[eu]m c[on]tempse-
rint et[er]na vitam ... e[iu]s dem aug[ustinus]
i[n] p[re]d[i]c[t]o libro dicit f[act]us e malo dign[us]
et[er]no qui h[oc] i[n] se p[er]emit bonu[m] q[uo]d
esse posset et[er]nu[m] alia r[ati]o e q[ui]a
ho[mo] i[n] suo et[er]no peccavit ... dicit
i[de]o p[er]tinet ad magna[m] iusticia[m] iu-
dicantis ut nu[n]q[ua]m careat

supplicio qui nu[n]q[ua]m voluit carere
p[ecca]to et si obiciatur q[uo]d q[ui]dam pec-
cantes mortaliter p[ro]ponunt vitam
suam i[n] meli[us] c[on]mutare et ita s[ecundu]m hoc
non erunt digni et[er]no supplicio ut vi-
det[ur] e[st] s[ecundu]m quosdam q[ui]a g[re]g[orius] loq[ui]t[ur] de
voluntate que manifestat[ur] p[er] op[er]e
qui e i[n] p[ecca]to labitur morte p[ro]pria
voluntate ponit se i[n] statu a quo eripi
non p[otes]t nisi divinit[us] adiutus vn[de] ex
ipso q[ui]a vult peccare c[on]sequ[en]ter vult i[n] p[ecca]to
manere p[er]petuo homo ei e[st] sp[iritu]s
vadens ad p[eccatu]m et non rediens p[er] se
p[ro]p[ter] ... si ab se i[n] f[ine]m ... p[er]ire et
... exire no[n] posset nisi adiutus
posset dici q[uod] i[n]t[er]itum ibi manere
p[er]venit q[ui]a ... illud cogitaret vel
p[otes]t dici i[n] meli[us] q[uod] c[on]sider[at] ipso c[on]mor-
talit[er] peccat finem suu[m] i[n] creatura con-
stituit et q[ui]a ad finem vite tota vi-
ta ordinatur ideo c[on]sequ[en]ter ipso tota
substancia ordinat ad illud p[eccatu]m et
vellet p[er]petuo i[n] p[ecca]to manere si hoc
ibi esset i[m]pune et h[oc] e q[uo]d g[re]g[orius] xv
mor[alium] sup[er] illud iob xl c[on]stituit
abyssum q[ua]si senescentem i[n]iq[ui] cum
fine deliquerit q[ui]a cu[m] fine vixere
voluissent s[ine] fine ut si
sine fine potuissent i[n] suis i[n]iq[ui]tatibus
p[er]manere nam mag[is] appetunt pecca-
re q[uam] vivere sed et alia r[ati]o assigna-
tur q[uo]d pena p[ecca]ti mortalis sit
et[er]na q[ui]a p[er] eum c[ontr]a deu[m] qui e
infinitus peccatur vn[de] cu[m] no[n] possit
e[ss]e infinita pena p[ro]p[ter] i[n]tensio[n]em q[ui]a crea-
tura non e capax alicui[us] q[u]alitatis
infinite requiritur q[uo]d sit saltem du-
racione infinita et etiam e quarta
racio ad hoc idem q[ui]a culpa mane[n]s
cum culpa non possit remitti s[ine]
gr[aci]a quam ho[mo] no[n] p[otes]t p[ost] morte[m] acq[ui]-
rere nec debet pena cessare quam-
diu culpa manet sed s[ecundu]m
q[uo]d d[icitu]r q[uo]d pena no[n] debet equari

culpe per quantitatem duracionis ut videtur
et per hec patet solucio ad 1m quod sic
quamvis solvit quod quamvis culpa sit actu
temporalis voluntate tamen eterna. Ad
2m dicendum quod quantitati peccati respondet quantitas
pene secundum intensionem et ideo peccatorum mor
talium inequalium erunt pene inequa
les autem duracione. Ad 3m dicendum quod
pene que infliguntur hic ab hominibus que a civitate
perpetuo non eiciuntur sunt ad
correctionem eorum ordinate sed ille pene
per quas aliqui totaliter a civitate
perpetuo exterminantur non sunt ad cor
reccionem eorum possunt tamen esse ad correc
cionem et tranquillitatem aliorum qui in civi
tate remanent et ita dampnacio etiam
impiorum est ad correctionem eorum qui nunc sunt
in ecclesia non enim pene sunt ad correc
cionem solum quando affliguntur sed et quando
determinantur. Ad 4m dicendum quod impiorum pe
ne in perpetuum durare non erunt om
nino inutiles sunt enim utiles ad duo primo ad hoc
quod in eis divina iusticia conservatur que
est Deo accepta propter se, unde Gregorius IV Dial.
Omnipotens Deus quia pius est miserorum cru
ciatu non pascitur quia autem iustus est
ab iniquorum ultione in perpetuum non
sedatur. 2o ad hoc sunt utiles ut de
hiis electi gaudeant dum in hiis
Dei iusticiam contemplantur et dum se e
vasisse cognoscunt. Unde Ps. Leta
bitur iustus cum viderit vindictam
etc. Erunt enim impii usque
ad strictitatem ... ut
glosa dicit. Et hoc est quod Gregorius dicit
4o Dyalogorum Iniqui omnes eterno
supplicio deputati sua quidem
iniquitate puniuntur et tamen ad
aliquid ardebunt scilicet ut iusti omnes
et in Deo videant gaudia que perce
perunt et in illis respiciant suppli
cia que evaserunt quatenus
tanto magis in eternum divine gracie
debitores se esse cognoscant quanto
in eternum mala puniri conspiciunt
que eius adiutorio vicerunt. Ad 5m
dicendum quod quamvis pena per accidens in
tendat ... tamen per se videtur
culpa inperfecta et quia culpa perpetu
um in ea manebit ideo et pena
perpetua erit. Ad 6m dicendum quod pena
respondet culpe proprie loquendo secundum inordi
nacionem que invenitur in ipsa non secundum dig
nitatem eius in quem peccatur quia sic
cuilibet peccato responderet pena infi
nita intensive. Quamvis igitur ex hoc
quod aliquis peccat contra Deum qui est infinitus
mereatur penam esse infini
tam, attendenda tamen in ipsa actione
inordinacione non debetur ei amissio
esse quia esse presupponitur ad meritum
et demeritum ut per inordinacionem peccati
esse tollitur vel corrumpitur.
Et ideo non potest esse debita pe
na alicuius culpe privacio ipsius
esse ...

Ad 2m sic proceditur, videtur quod per divinam
misericordiam pena finietur
tam hominum quam demonum. Sap. xio
Misereris omnium domine quia omnia potes.
Sed inter omnia et demones conti
nentur qui sunt Dei creatura. Ergo et
ipsorum demonum pena finietur.
Praeterea Ro. xi Conclusit Deus omnia sub
peccato ut omnium misereatur. Sed Deus demo
nes sub peccato conclusit id est concludi
permisit. Ergo videtur quod quandoque etiam
volens eternam facit ad beatitudinem
non esse iustum ut Deus sine per
mittatur. Sed contra est quod dicitur
Matth. xxv Ite maledicti in ignem
eternum qui paratus est dyabolo et angelis
eius. Ergo eternaliter punientur. Praeterea sicut
boni angeli effecti sunt beati per con
versionem ad Deum ita mali angeli

effecti sunt miseri per passiones adeo/ si ergo miseria malorum angelorum finiatur quare et beatitudo bonorum finem habebit consimiliter eadem ratione
Respondetur quod error origenis fuit ut augustinus xxi de civitate dei dicit quod demones quamvis post dei magnam liberandi sunt a penis sed iste error aperte reprobatur propter duo primo quia manifeste auctoritati sacre scripture repugnat que habetur apocalypsis xx diabolus qui seducebat eos missus est in stagnum ignis et sulphuris ubi bestia et pseudo propheta cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum per quod in scriptura sacra significatur eternitas consuevit/ 2o quia ex bona parte nimis misericordiam extendebat et ex alia parte nimis eam contrahebat cum se dicere eisdem rationibus esse videndum bonos angelos in eterna beatitudine permanere et malos in eternum puniri/ Unde sicut ponebat demones et animas dampnatorum quandoque a pena liberandas ita ponebat angelos et animas beatorum quandoque a beatitudine ad miseriam devolvendas/ Respondetur ergo dicendum quod dei quantum in ipso est misereri omnibus sed quia eius misericordia ordine regulatur in deo sapientia quandam non se extendit quam se nunc fecerit in dignos sicut demones et dampnati qui sunt malitia obstinati tamen per eam cum quosdam in eius misericordia locum habet in quantum citra condignum puniuntur non quod a pena totaliter absolvantur/ Ad 27 dicendum quod ibi intelligitur de et dicitur dominus pro quibusdam singulorum in quantum pro singulis generum ut intelligatur captivitas de hominibus sicut statu vite quia sicut et iudeorum et gentilium misertus est sicut non omnium gentilium et omnium iudeorum/ Ad 27 dicendum quod anselmus intelligit non esse iustum quin deus aliquem a dei bonitatis et largitatis creature aliqua generis suum non est generaliter divine bonitati ut totum aliquod genus creature deseriat a fine propter quod est omnino ex omnibus hominibus ut omnes angelos dampnari conveniret/ Sed in quibus philosophis quidam aliqui vel ex his volunt ex angelis in eternum pereant quia voluntatem in eterno infectum in illis qui salvantur/
Ad 27 sicut precedit videtur quod misericordia dei in nobis pariatur saltem hominibus in eternum puniri quia ut non permanebunt sicut nec in homine in eternum quia caro est et utique eius spiritus per indignationem ut patet per glozam eiusdem/ cum ergo indignatio dei non sit aliud quam pena/ non puniet homo eternaliter
Praeterea sanctus per puniti sicut fuerunt ut primi et creaturam sicut tunc habebant per statum ecclesie ergo tunc erunt a punitis dampnati sed omnes ex esse non poterunt cum sit maior dei acceptior ergo patriarchis sanctorum dei misericordia quam nos liberabit/ Praeterea quod de pena dampnatorum predixit ad prophetiam comminationis ut non sit impletum prophetiam qui patet exemplo et nunc est demonstrari quia non fuerat subversa sicut per eam fuerat per prophetam qui supra et constituti fuit ergo videtur quod multi prophetiis per divina misericordia comminatio pene eterne mutabitur in mitiorem sententiam quam intelligitur et creatorem sicut in omni generatione potest Praeterea hoc fuit quod 2o ex quid dicitur in quid eternum maxime deus sicut ira eius quod eum puniet/ Praeterea ut habetur super illud [illegible] precepta eius dicitur glossa et si omnes non aliquos habebunt requiem

vi in quam loquitur de illa quod vi
quod omnes ante judicium aliquam requiem
habebunt de penis. Sed contra est quod
dicit magister in IIIIto dist. XXVo. Sicut de electis
et reprobis. Sicut enim supplicium
eternum justi ad vitam eternam. sed
in genere est ponere quod justorum vita
numquam finiatur. ergo in genere est ponere
quod reproborum supplicium finietur. Et
praeterea dicit Damascenus hoc est hominibus mors quod
est angelis casus. sed angeli post
casum irreparabiles fuerunt. ergo et homines
post mortem et reproborum suppli
cium numquam terminabitur. Praeterea dicitur quod sicut
dicit Augustinus XXI de civitate dei quidam in hoc aber
ravere quod aliquis declaraverunt quod demo
nes possunt in perpetuum puniri. sed
omnes homines quos liberari a pena censent
infideles. sed hoc positio omnino est irra
tionabilis. sicut enim demones sunt in ma
licia obstinati et ita perpetuo pu
niendi. ita et homines ante quos in cari
tate decedunt. cum hoc hominibus
sit mors quod est angelis casus ut
Damascenus dicit. Ad primum ergo dicendum quod ubi
illud est intelligendum de hominibus secundum ge
nus suum quod ab humano genere quamque
dei indignatio est remota per Christi
adventum. Sed illi qui ibant recon
ciliacionem que facta est per Christum noluerunt
firmare in se met ipsis divinam perpe
tuaverunt cum non sit expressus
nisi per Christum. Ad secundum dicendum quod sicut
dicit Augustinus XXI de civitate dei et in Enchiridion XXV
... quod sanctorum hac vita
adeo perinnitur operaverunt ut eo
ntantur ad deum. cum adhuc con
teri possint. si enim essent posita
ad mortem non magis pro eis

quam pro demonibus oraremus et quia
propter hanc vitam datur defunctibus sine
gratia temporis quorum scilicet non erit ulla
penitentia fiet oratio ut ab eterna multa
tione liberentur sicut enim pro eis ora
tum est ut apostolus dicit ii Thim ii ut det
illis deus penitentiam et resipiscant a diaboli
laqueis. Ad tertium dicendum quod prophetia com
minatoria pene tunc solum immuta
tur quando variantur merita eius quem commi
natio facta est. unde Jeremie XVIII repente
loquar adversus gentem et adversus re
gnum ut eradicem et destruam et dis
perdam illud. Si penitentiam egerit gens illa
a malo suo agam et ego penitentiam
super malo quod cogitavi ut facerem ei. unde
cum dampnatorum merita mutari non
possint comminatio pene semper implebitur
in eis. nihilominus tamen prophetia comminationis
ad aliquem intellectum impletur. quod ut dicit
Augustinus in predicto libro eversa est Ninive
quae mala erat. stantibus enim
menibus atque domibus eversa est civi
tas in perditis moribus. Ad quartum dicendum quod
verbum illud psalmi pertinet ad vasa mise
ricordie in quos ut non fecerunt se
filios indignationis quia in hac vita
quam quidam penam dicunt est propter
vitae miserias. cassa misericordia
in melius vertitur in peccatis quam vita decursi
excedit. vel dicendum quod hoc intelligitur
de misericordia aliquid relaxante non de misericordia
totaliter liberante. Si extendatur etiam
ad dampnatos. unde non dicit continebit
a pena miserationes suas sed in ira quod non totaliter
pena tolletur. sed ipsa pe
na durante misericordia operabitur eam pe
na diminuendo. Ad quintum dicendum quod glossa illa
non loquitur simpliciter sed sub ypotesi in posito
ad exaggerandum peccati magnitudinem
Sodomiticum vel Nabuchodonosor.

Decimus est paradisus. Videtur quod saltem
christianorum pena per divinam misericordiam
finietur quia contra vult quod crediderit et
baptizatus fuerit salvus erit sed hoc
est omnis christianus. ergo omnes christiani
finaliter salvabuntur. Praeterea Jo. VI.

dr qui manducat meam carne
m et bibit meum sanguinem habet vi
tam eternam Sed hic est qui ibi
loquitur de eis qui ex eadem singu
lariter salvabuntur p i cor iii
Si cuius opus arserit detrime
ntum patietur ipse autem salvus
erit sic tamen quasi per ignem et loquitur
de illis in quibus fuit fundamentum
fidei Roma ergo omnes tales finaliter
fidem Rome ergo omnes tales finalit
salvabuntur Sed contra est quod dicitur i cor
vi o in iqui regnum dei non possidebunt
Sed quidam Rome sunt iniqui ergo non
omnes Rome ad regnum pervenient et
ita precedente p ii pe ii
dicitur melius erat eis viam veritatis
non agnoscere quam post agnitam retro
ire ab eo quod traditum est illis sancto ma
dato Sed illi qui viam veritatis non agno
verunt eternaliter punientur ergo et illi qui
ab agnita recesserunt Responsio dicendum quod
quidam fuit ut dicit augustinus in libro de
quibus non omnibus hominibus promiserunt ab
solutionem a pena eterna sed solum
christianis et hi tales diversificati sunt quidam
enim dixerunt quod quicumque sacra fidei
perceperint a eterna pena erunt
immunes Sed hoc est contra veritatem
quia quidam sacra fidei receperunt et
fidem non habent sine qua im
possibile est placere deo ad heb xi o et
ideo alii dixerunt quod solum illi ab
eterna pena erunt immunes qui sa
cramenta fidei sunt consecuti et fidem catho
licam tenuerunt Sed contra hoc est
quod aliqui aliquando catholicam fidem
tenuerunt et postea ab ea recesserunt
qui non minori pena sunt digni
sed maiori ut ii pe ii dicitur Melius
erat eis viam veritatis non
agnoscere quam post agnitam retro
ire et plus peccant heresi
archas qui de fide catholica
recedentes novas hereses fingunt
quam illos qui a principio aliquam heresim
sunt secuti et ideo alii dixerunt
quod illi soli sunt ab eterna pena immunes
qui in fide catholica finaliter perseverant
quantumcumque aliis criminibus involvantur sed
hoc manifeste contrariatur scripture quia jacobi
ii dicitur fides sine operibus mortua est
et matthei vii o non omnis qui dicit mihi domine domine
et cetera intrabit in regnum celorum sed qui facit
voluntatem patris mei qui in celis est
et multis aliis locis scriptura peccantibus
eternas penas comminatur Unde non
omnes finaliter in fide persistentes a pena
eterna erunt immunes nisi et ab aliis
criminibus inveniantur finaliter absoluti
Ad primum ergo dicendum quod dominus ibi loqui
tur de fide formata que per dilectionem
operatur in qua quicumque decesserit
salvus erit Ad secundum dicendum quod dominus
ibi non loquitur de manducantibus
carnem eius sacramentaliter tantum sed loquitur
de manducantibus spiritualiter qui per cari
tatem ei incorporantur quam incor
porationem facit sacramentalis com
paratio si quis digne accedat Unde
ipsum sacramentum est ex virtute sacramenti ad vitam
eternam perducit quamvis possit ta
men fructu privari per peccatum etiam
postquam digne sumpserit Ad tertium
dicendum quod fundamentum in verbis apostoli
intelligitur fides formata super
quam qui peccata venialia edificaverit
detrimentum patietur quia corripietur
a deo ipse tamen salvus erit
finaliter quasi per ignem vel tribulationis
vel pene purgatorie que post
mortem erit
Ad v sic proceditur Videtur quod alii
omnes qui opera misericordie fecerint
non punientur eternaliter sed
solum illi qui opera misericordie negligunt
Jacobi ii Iudicium sine misericordia ei qui

non fecit misericordiam. Et Mt. v beati
misericordes quoniam ipsi misericordiam conse-
quentur. Item Mt. xxv ponitur di-
sceptio domini cum reprobis et electis
sed illa disceptatio non est nisi de
operibus misericordie quod solum pro operibus misericordie
obmisis aliqui eternaliter punientur.
Tertio idem quod prius. Item Mt. vi dimitte
nobis debita nostra sicut et nos
dimittimus etc. Et sequitur si enim
dimiseritis hominibus peccata etc. Quod videtur
quod misericordes qui aliis peccata di-
mittunt ipsi veniam peccatorum consequentur
et non eternaliter punientur. Item in i Thi-
mo. iv super illud pietas ad omnia valet
glosa Ambrosii omnis summa discipline
christiane in misericordia et pietate est quam
aliquis sequens si lubricum car-
nis patitur sine dubio vapula-
bit sed non peribit. Qui autem
solum exercitium corporis habent perhennes
penas patientur. Quod illi qui insi-
stunt operibus misericordie quamvis peccatis carnali-
bus deserviunt non in eternum punientur.
Tertio idem quod prius. Sed contra est i ad Cor. vi°
neque fornicarii neque adulteri
regnum dei possidebunt. Et mul-
ti qui se exercent in operibus misericordie
sunt tales. Ergo non omnes misericordes
ad regnum eternum pervenient et ita
aliqui eorum eternaliter punientur.
Item Iacobi secundo quicumque totam
legem servaverit offendit autem
in uno factus est omnium reus. Ergo quicumque
servat legem quoad opera misericordie et
negligit alia opera reatum de
transgressione incurret et ita et-
naliter punietur. Responsio dicendum quod sicut
Augustinus dicit in xxi libro quidam po-
suerunt non omnes qui catholi-
cam fidem tenent a pena eterna
esse liberandos sed solum illos qui

operibus misericordie insistunt quamvis
et aliis criminibus sint subiecti. Sed
istud non potest stare quia sine caritate
non potest aliquid deo esse acceptum
nec sine ea aliquid prodest ad vitam
eternam. Contingit autem aliquos
operibus misericordie insistere qui caritatem
non habent. Unde hiis nichil pro-
dest ad vitam eternam promerendam
vel ad immunitatem eterne ut patet i Cor.
xiii. Et preterea hoc est absurdum in raptoribus
qui multa rapiunt et tamen miseri-
corditer largiuntur. Et ideo dicendum quod qui-
cumque in peccato mortali decedunt non
fides nec opera misericordie eos liberabunt a pe-
na eterna et post quantumcumque spatium
temporis. Ad primum ergo dicendum quod illi misericordiam
consequentur qui misericordiam ordinate impen-
dunt. Non autem ordinate misericordiam impendunt
qui seipsos in miserendo negligunt sed
magis se impugnant male agendo
et ideo tales misericordiam peccatorum absolute
non consequentur et si consequantur misericordiam
de peccatis debitis aliquid relaxante.
Ad secundum dicendum quod hec disceptatio non ponitur
de operibus misericordie solum quia pro eorum ne-
glectu tantummodo aliqui puniantur eternaliter
sed quia illi ab eterna pena liberabun-
tur post peccata qui per opera misericordie sibi ve-
niam impetraverunt facientes sibi a-
micos de mammona iniquitatis. Ad tertium
dicendum quod illud ad hoc dicitur hiis qui petunt
sibi debitum relaxari non illis qui
in peccato persistunt. Et ideo soli
penitentes per opera misericordie consequuntur
veniam peccatorum liberantem. Ad quartum dicendum
quod glosa Ambrosii loquitur de lu-
brico venialis peccati a quo ali-
qui post purgatorie penas
quas vapulationem dicit per opera
misericordie absolvuntur vel si loquatur
de lubrico mortalis peccati est intel-

ligendum quod adhuc in vita ista existentes illi qui ex sta[bi]litate i carnalia peccata incidunt per opera misericordie ad penitentiam disponuntur. Unde talis non peribit .i. disponetur per talia nunc opera ad non pereundum. Deo gratias

Explicit tertia pars sancti thome quod alio nomine dicitur additiones sancti thome



Prima questio de contritione
Primo quid sit contritio
2° utrum sit actus virtutis
3° utrum attritio possit fieri contritio

Questio 2a de obiecto contritionis
1° quid utrum homo debeat conteri de pena
2° utrum de peccato originali
3° utrum de omni actuali commisso
4° utrum de peccato actuali committendo
5° utrum de peccato alieno
6° utrum de singulis peccatis mortalibus

Questio de quantitate contritionis
1° utrum contritio sit maior dolor quam esse poterit in natura
2° utrum possit esse nimis magnus dolor contritionis
3° utrum debeat esse maior dolor de uno peccato quam de alio

Questio 4a de tempore contritionis
1° utrum tota vita hominis sit contritionis tempus
2° utrum expediat continue de peccato dolere
3° utrum post hanc vitam anime de peccatis conterantur

Questio 5a de effectu contritionis
1° utrum peccati remissio sit contritionis effectus
2° utrum contritio totaliter possit tollere reatum pene
3° utrum parva contritio sufficiat ad deletionem magnorum peccatorum

Questio 6a tertie et prima de confessione
1° utrum confessio sit necessaria ad salutem
2° utrum confessio sit de iure naturali
3° utrum omnes ad confessionem teneantur
4° utrum aliquis possit licite confiteri peccatum quod non habet
5° utrum statim quis teneatur confiteri post peccatum commissum vel quo tempore
6° utrum possit cum aliquo dispensari ne confiteatur homini peccata

¶ Qo 2a de confessione & septima i ordine
de quidditate confessionis
1o utrum aug. convenient diffiniat confessionem
2o utrum confessio sit actus virtutis
3o utrum confessio sit actus virtutis penitentie
¶ Qo tertia de confessione & octava i ordine
s. de ministro confessionis
1o utrum necesse sit confiteri sacerdoti
2o utrum aliquando liceat aliis quam
sacerdotibus confiteri
3o utrum extra casum necessitatis possit aliquis
non sacerdos confessionem venialium audire
4o utrum sit necesse quod homo confiteatur proprio sacerdoti
5o utrum possit aliquis alteri quam proprio sacer-
doti confiteri vel privilegio vel mandato superioris
6o utrum penitens in fine vite sue pos-
sit a quolibet sacerdote absolvi
7o utrum pena temporalis taxari debeat
per quantitatem culpe

¶ Qo 4a de qualitate confessionis &
nona i ordine
1o utrum confessio possit esse informis
2o utrum oporteat confessionem esse integram
3o utrum aliquis possit per alium vel per scrip-
tum confiteri
4o utrum ille conditiones quas magistri
assignant requirantur ad confessionem
sicut continentur in his versibus sit sim-
plex humilis &c

¶ Qo quinta de effectu confessionis &
decima i ordine
1o utrum confessio liberat a morte peccati
2o utrum confessio liberat aliquo modo a pena
3o utrum confessio aperiat paradisum
4o utrum confessio debeat spem salutis
5o utrum confessio generalis deleat peccata
mortalia oblita

¶ Qo xi i ordine & prima de satisfactione
1o de quidditate satisfactionis s. an
virtus sit vel actus virtutis
2o utrum satisfactio sit actus iustitie
3o utrum diffinitio satisfactionis que in littera
ponitur convenienter assignetur

¶ Qo 2a de satisfactione s. de possibi-
litate eiusdem & xii i ordine
1o utrum homo possit deo satisfacere
2o utrum aliquis pro alio possit satisfacere

¶ Qo 3a de satisfactione s. de qualitate
eiusdem & xiii i ordine
1o utrum homo pro uno possit satisfa-
cere de alio peccato
2o utrum ille qui de aliis peccatis prius
contritus fuit & postea in peccatum incidit
de aliis peccatis que sibi per contritionem
fuit dimissa possit satisfacere
extra caritatem existens
3o utrum homo postquam caritatem habuit
habere sibi incipiat satisfactio precedens
4o utrum opera extra caritatem facta sint
aliquo modo bonum meritoria
5o utrum opera predicta valeant ad pe-
ne infernalis mitigationem

¶ Qo 4a de satisfactione s. de hiis quibus
per satisfactionem fit & xiv i ordine
1o utrum satisfactionem oporteat fieri per opera
penalia
2o utrum flagella quibus a deo in hac vita
puniuntur sint satisfactoria
3o utrum convenienter enumerentur opera satis-
factoria cum dicitur quod sunt tria s. elemo-
sina ieiunium & oratio

¶ Qo xv i ordine de suffragiis pro mortuis
1o utrum pena possit esse in innocentibus
2o utrum pena possit esse in statu qui est
in gloria
3o utrum possit esse in angelis bonis
sive malis

¶ Qo xvi i ordine de clavibus pertinen-
tibus ad hoc sacramentum
1o utrum claves in ecclesia esse debeant
2o utrum clavis sit potestas ligandi &
absolvendi

3o utrum sint due claues uel una tantum
¶ Questio xvij in ordine de effectu clauium
1o utrum potestas clauium se extendat
ad remissionem culpe
2o utrum sacerdos possit remittere penam
quo ad penam
3o utrum sacerdos per potestatem clauium
ligare possit
4o utrum possit absoluere et ligare
pro proprium arbitrium
¶ Questio xviij in ordine de ministris clauium
et usu earundem
1o utrum sacerdos legalis claues habuit
2o utrum Christus claues habuit
3o utrum soli sacerdotes claues habeant
4o utrum sancti homines non sacerdotes claues
uel usum earum habeant
7o utrum mali sacerdotes usum clauium
habeant efficacem
6o utrum scismatici et heretici excommunicati et suspensi et degradati usum clauium
habeant
¶ Questio xix in ordine de hiis in quos usum
clauium exercere poterit
1o utrum sacerdos possit in quolibet hominem uti claue quam habet
2o utrum sacerdos possit solum subditum
suum absoluere
3o utrum aliquis possit uti clauibus in
suum superiorem
¶ Questio xx in ordine prima de excommunicatione
1o utrum congruenter excommunicatio diffiniatur
2o utrum ecclesia debeat aliquem excommunicare
3o utrum aliquis pro aliquo temporali dampno sit
excommunicandus
4o utrum excommunicatio iniuste lata a
liquem effectum habeat
¶ Questio xxj in ordine de hiis qui possunt excommunicare et excommunicari
1o utrum quilibet sacerdos possit excommunicare
2o utrum non sacerdos excommunicare
possit
3o excommunicatus uel suspensus possit excommunicare
4o utrum aliquis seipsum uel equalem uel superiorem excommunicare possit
7o utrum aliqua uniuersitas excommunicari
possit
6o utrum semel excommunicatus ulterius
possit excommunicari
¶ Questio xxij in ordine de participatione
cum excommunicatis
1o utrum liceat excommunicato participare
in puris corporalibus
2o utrum participans excommunicato sit excommunicatus
3o utrum participare excommunicato in casibus
non concessis sit semper peccatum mortale
¶ Questio xxiij in ordine de absolutione excommunicati
1o utrum quilibet sacerdos possit subditum
suum ab excommunicatione absoluere
2o utrum aliquis possit inuitus ab excommunicatione absolui
3o utrum aliquis possit ab una excommunicatione absolui et non ab alia
¶ Questio xxiiij in ordine prima de indulgenciis
per se consideratis
1o utrum indulgencia possit aliquid remittere de pena satisfactionis
2o utrum indulgencie tantum ualeant quantum pronunciantur
3o utrum pro temporali subsidio sit indulgencia
facienda
¶ Questio xxv in ordine de hiis qui possunt
indulgencias facere
1o utrum quilibet sacerdos parochialis possit indulgencias facere
2o utrum diaconus uel alius non sacerdos possit indulgencias facere
3o utrum episcopus possit indulgencias
facere
4o utrum existens in mortali peccato possit indulgencias facere
¶ Questio xxvj de hiis quibus ualet indulgencia
1o utrum indulgencia ualeat existentibus
in peccato mortali
2o utrum indulgencia ualeat religiosis

3o utrum valeat non facienti id pro quo indulgentia datur
4o utrum valeat ei qui indulgentiam facit
Q. xxvii in ordine de sollempni ritu penitentie
1o utrum aliqua penitentia possit publicari vel sollempnizari
2o utrum sollempnis penitentia possit iterari
3o utrum publica penitentia sit imponenda
Q. xxviii in ordine et prima de sacramento extreme unctionis, videlicet de essentia ipsius et de eius institutione
1o utrum extrema unctio sit sacramentum
2o utrum sit unum sacramentum
3o utrum hoc sacramentum fuit a Christo institutum
4o utrum oleum olive sit conveniens materia huius sacramenti
5o utrum oporteat oleum esse consecratum
6o utrum huius sacramenti materia debeat per episcopum consecrari et conservari
7o utrum hoc sacramentum habeat aliquam formam
8o utrum forma huius sacramenti debeat proferri per orationem deprecativam
9o utrum predicta oratio sit competens forma huius sacramenti
Q. xxix in ordine de effectu extreme unctionis
Primo utrum extrema unctio valeat ad remissionem peccatorum
2o utrum sanitas corporalis sit effectus huius sacramenti
3o utrum hoc sacramentum caracterem imprimat
Q. xxx in ordine de ministro extreme unctionis
1o utrum laycus possit hoc sacramentum conferre
2o utrum dyaconus possit ipsum conferre
3o utrum solus episcopus possit hoc sacramentum conferre
Q. xxxi de hiis quibus hoc sacramentum conferri debeat et in qua parte corporis
Primo utrum omnibus debeat hoc sacramentum conferri
2o utrum in qualibet infirmitate debeat conferri
3o utrum furiosis et amentibus debeat conferri
4o utrum pueris debeat conferri
5o utrum totum corpus hoc sacramento inungi debeat
6o utrum convenienter determinentur partes in quibus inungitur
7o utrum mutillati in predictis partibus inungi debeant
Q. xxxii in ordine de iteratione extreme unctionis
1o utrum hoc sacramentum extreme unctionis debeat iterari
2o utrum in eadem infirmitate ipsum debeat iterari
Q. xxxiii in ordine de sacramento ordinis
1o utrum ordo in ecclesia esse debeat
2o utrum convenienter diffiniatur a magistro sententiarum
3o utrum ordo sit sacramentum
4o utrum eius forma convenienter exprimatur in littera
5o utrum hoc sacramentum materiam habeat
Q. xxxiiii in ordine de effectu sacramenti ordinis
1o utrum in sacramento ordinis gratia conferatur
2o utrum in ipso caracter imprimatur
3o utrum caracter ordinis presupponat caracterem baptismalem
4o utrum episcopi de necessitate presupponat caracterem confirmationis
5o utrum caracter unius ordinis de necessitate presupponat caracterem alterius ordinis
Q. xxxv in ordine de qualitate suscipientium sacramentum ordinis
1o utrum in suscipientibus sacramentum ordinis requiratur bonitas vite
2o utrum requirat scientiam totius sacre scripture
3o utrum ex solo merito vite aliquis ordinibus gradus consequatur
4o promovens indignos ad ordines peccat
5o utrum aliquis in peccato existens possit sine peccato ordine suscepto uti
Q. xxxvi de dispositione ordinum

et eorum actibus et caractere impressione
1° utrum ordo debeat in plures partes distingui
2° utrum tantum sint septem ordines
3° utrum ordines debeant distingui per sacros et non sacros
4° utrum actus ordinum convenienter assignentur in littera
5° quando ordinibus caracteres imprimuntur

Questio xxxviij in ordine de conferentibus sacramentum ordinis
1° utrum solus episcopus possit hoc sacramentum conferre
2° utrum heretici vel quicumque alii ab ecclesia precisi possint hoc sacramentum conferre

Questio xxxviiij° in ordine de impedimentis ordinandorum
1° utrum sexus femineus impediat huius sacramenti susceptionem
2° utrum carentia usus rationis impediat susceptionem eius
3° utrum servitus impediat
4° utrum homicidium impediat
5° utrum illegitimitas nativitatis impediat
6° utrum defectus membrorum impediat

Questio xxxix in ordine de hiis que sunt annexa sacramento ordinis
1° utrum ordinati debeant habere coronam rasuram et tonsuram
2° utrum corona sit ordo
3° utrum per acceptionem corone aliquis abrenuntiet temporalibus bonis
4° utrum supra sacerdotalem ordinem debeat esse potestas episcopalis
5° utrum episcopatus sit ordo
6° utrum supra episcopos possit aliqua potestas superior esse
7° utrum vestes ministrorum convenienter sint institute

de matrimonio

Questio xxxx in ordine de matrimonio in quantum est in officium nature
1° utrum matrimonium sit de iure naturali
2° utrum cadat sub precepto
3° utrum eius actus sit licitus
4° utrum eius actus possit esse meritorius

Questio xlj in ordine de matrimonio in quantum est sacramentum
1° utrum matrimonium sit sacramentum
2° utrum ante peccatum debuerit institui an post
3° utrum ipsum conferat gratiam
4° utrum carnalis commixtio sit de integritate matrimonii

Questio xlij in ordine de matrimonio absolute considerato quantum ad eius sponsalia
1° quid sint sponsalia
2° qui possunt contrahere sponsalia et quo tempore
3° utrum sponsalia dirimi possint alio religionem intrante

Questio xliij in ordine de diffinitione matrimonii
1° utrum matrimonium sit in genere coniunctionis
2° utrum convenienter nominetur
3° utrum convenienter diffiniatur

Questio xliiij in ordine de consensu
1° utrum consensus sit causa efficiens matrimonii
2° utrum consensum oporteat per verba exprimi
3° utrum consensus per verba expressus de futuro faciat matrimonium
4° utrum consensus per verba expressus si desit interior consensus faciat verum matrimonium
5° utrum consensus in occulto factus per verba de presenti faciat matrimonium

Questio xlv in ordine de consensu matrimonii cui adiungitur copula carnalis vel iuramentum
1° utrum iuramentum adiunctum consensui per verba de futuro faciat matrimonium
2° utrum copula carnalis consensui per verba de futuro superveniens faciat matrimonium

Questio xlvj in ordine de consensu coacto et conditionato circa matrimonium
1° utrum aliquis consensus possit esse coactus
2° utrum aliqua coactio cadat in constantem virum
3° utrum consensus coactus faciat matrimonium

4o utrum consensus coactus faciat matrimonium ex parte cogentis
5o utrum consensus conditionatus faciat matrimonium
6o utrum aliquis precepto patris possit cogi ad matrimonium contrahendum

Questio xlviii in ordine de obiecto consensus in matrimonio
1o consensus qui facit matrimonium sit consensus in carnalem copulam
2o utrum consensus in aliquem propter causam inhonestam faciat matrimonium

Questio xlviiii in ordine de bonis matrimonii
1o utrum debeant esse aliqua bona ad excusandum matrimonium
2o utrum sufficienter eadem assignentur a magistro sententiarum
3o utrum bonum sacramenti sit principalius bonum inter alia bona matrimonii
4o utrum actus matrimonii per predicta bona a peccato excusetur
5o utrum sine eis actus matrimonialis excusari possit
6o utrum quando actum matrimonii exercent sine eis sit semper peccatum mortale

Questio xlix in ordine de impedimentis matrimonii in generali

Questio l in ordine de impedimentis matrimonii in speciali et primo de impedimento erroris
1o utrum error de sua natura matrimonium impediat
2o quis error impediat

Questio li in ordine de impedimento conditionis
1o utrum conditio servitutis matrimonium impediat
2o utrum servus sine consensu domini possit matrimonium contrahere
3o utrum postquam uxoratus est possit se servum facere sine consensu uxoris
4o utrum filii debeant sequi conditionem patris vel matris

Questio lii in ordine de impedimento voti et ordinis circa matrimonium
1o utrum votum simplex matrimonium dirimat
2o utrum votum sollempne matrimonium dirimat
3o utrum ordo matrimonium impediat
4o utrum aliquis post matrimonium sacrum ordinem suscipere possit

Questio liii. de impedimento consanguinitatis
1o utrum consanguinitas convenienter a quibusdam diffiniatur
2o utrum consanguinitas convenienter distinguatur per gradus et lineas
3o utrum de iure naturali consanguinitas impediat matrimonium
4o utrum gradus consanguinitatis impedientes matrimonium possint per statutum ecclesie determinari

Questio xliiii de impedimento affinitatis
1o utrum affinitas ex matrimonio causetur
2o utrum affinitas maneat post mortem viri aut mulieris inter consanguineos viri et mulieris
3o utrum affinitas causetur ex illicito coitu
4o utrum ex sponsalibus causetur affinitas
5o utrum affinitas sit causa affinitatis
6o utrum affinitas matrimonium impediat
7o utrum affinitas habeat per se gradus
8o utrum gradus affinitatis extendantur sicut gradus consanguinitatis
9o utrum matrimonium contractum inter consanguineos et affines semper sit dirimendum per divortium
10o utrum ad dirimendum tale matrimonium inter consanguineos et affines sit procedendum per viam accusationis
11o utrum in tali causa sit procedendum per testes

Questio lv. de impedimento cognationis spiritualis
1o utrum spiritualis cognatio matrimonium impediat

2o ex quibus causis contrahatur spiritualis cognatio sive compaternitas
3o inter quos ipsa contrahatur
4o utrum ipsa transeat ad uxores
5o utrum ipsa transeat ad filios carnales patris spiritualis

¶ Q. lix. de cognatione legali que est per adoptionem
1o quid sit adoptio
2o utrum ex adoptione contrahatur aliquod vinculum impediens matrimonium
3o inter quas personas talis cognatio contrahatur

¶ Q. lxi. de quibusdam impedimentis matrimonii scilicet frigiditate vel maleficio furia et ceteris et defectu etatis
1o utrum frigiditas matrimonium impediat
2o utrum maleficium
3o utrum furia vel amentia
4o utrum incestus
5o defectus etatis

¶ Q. lxii. de disparitate cultus que matrimonium impedit
1o utrum fidelis possit matrimonium contrahere cum infideli
2o utrum inter infideles sit matrimonium
3o utrum coniux conversus ad fidem possit commanere cum infideli nolente converti
4o utrum fidelis conversus possit uxorem infidelem relinquere nolentem converti
5o utrum talis fidelis discedens ab uxore infideli possit aliam ducere in uxorem
6o utrum propter alia peccata vir possit dimittere uxorem sicut propter infidelitatem

¶ Q. lxiii. de uxoricidio
1o utrum in aliquo casu liceat viro uxorem occidere
2o utrum uxoricidium matrimonium impediat

¶ Q. lxiiii. de impedimentis que supervenerunt matrimonio
1o utrum alter coniugum altero invito post carnalem copulam possit religionem intrare
2o utrum ante carnalem copulam possit religionem intrare
3o utrum mulier possit altero viro nubere ante carnalem copulam viro suo religionem ingresso

¶ Q. lxv. de impedimento quod supervenit matrimonio consummato scilicet de fornicatione
1o utrum liceat viro dimittere uxorem causa fornicationis
2o utrum vir teneatur ex precepto uxorem fornicantem dimittere
3o utrum proprio iudicio vir uxorem fornicantem possit dimittere
4o utrum vir et mulier quantum ad hoc sint equalis conditionis
5o utrum post divortium debeant manere innupti
6o utrum post divortium vir et mulier possint reconciliari

¶ Q. lxvi. de secundis nuptiis
1o utrum sint licite
2o utrum sit sacramentales

¶ Q. lxvii. de annexis matrimonio ut puta de debiti redditione
1o utrum alter coniugum teneatur alteri debitum reddere
2o utrum debeat aliquando reddere non petenti
3o utrum vir et uxor sint equales
4o utrum vir sine consensu alterius possit votum emittere per quod reddendo debitum impediatur
5o utrum tempus impediat debiti petitionem
6o utrum petens mortaliter peccet mortaliter
7o utrum reddere teneatur tempore festivo

¶ Q. lxviii. de pluralitate uxorum
1o utrum habere plures plures uxores sit contra legem nature
2o utrum habere plures uxores potuerit aliquando esse licitum
3o utrum habere concubinam sit contra legem nature
4o utrum accedere ad concubinam sit peccatum mortale

sit

non

Resolve

de 27

7o aliquibus licitum fuit habere concubinas

ℭ Questio lxv de bigamia et irregularitate ex ea contracta

Primo utrum illi bigamie que est ex eo quod aliquis duas uxores successiue habuit sit irregularitas annexa

2o utrum irregularitatem contrahat qui simul uel successiue duas uxores habuerit

3o utrum irregularitatem contrahat ex eo quod quis uxorem non uirginem

4o utrum bigamia per baptismum soluatur

5o utrum cum bigamo liceat dispensare

ℭ Questio lxvi de libello repudii

Primo utrum inseparabilitas matrimonii sit de lege nature

2o utrum repudiare uxorem possit esse licitum per dispensationem

3o utrum sub lege moysi fuit licitum uxorem dimittere

4o utrum liceat uxori repudiate uirum alium accipere

5o utrum liceat uiro repudiatam a se iterum ducere

6o utrum causa repudii fuit odium uxoris

7o utrum causa repudii deberet in libello scribi

ℭ Questio lxvii de filiis illegitime natis

Primo utrum filii qui nascuntur ex talibus matrimoniis sint illegittimi

2o utrum filii illegittimi debeant ex hoc dampnum reportare

3o utrum filii illegittimi possint legittimari

Resur. di. 43 ℭ Questio lxviii de dotibus resurgentium

Primo utrum animabus post mortem receptacula assignentur

2o utrum statim post mortem ad eadem anime deducantur scilicet ad celum et cetera

3o utrum de ipsis locis egredi ualeant

5o utrum limbus inferni sit idem quod sinus abrahe

7o utrum limbus sit idem quod infernus damnatorum

6o utrum limbus puerorum sit idem quod limbus patrum

8o utrum tot receptacula debeant distingui

ℭ Questio lxix de qualitate anime exeuntis a corpore et pena ei ab igne corporeo inflicta

Primo utrum in anima separata remaneant potentie sensitiue

2o utrum in eadem remaneant actus sensitiuarum potentiarum

3o utrum anima separata possit pati ab igne corporeo

ℭ Questio lxx de suffragiis mortuorum

Primo utrum suffragia per unum facta alii prodesse poterunt

2o utrum mortui iuuari possint ex operibus uiuorum

3o utrum suffragia per peccatores facta mortuis prosint

4o utrum suffragia pro mortuis facta facientibus prosint

5o utrum suffragia existentibus in inferno prosint

6o utrum suffragia ualeant pueris in limbo existentibus

8o utrum suffragia aliquo prosint sanctis existentibus in patria

9o utrum oratio ecclesie sacrificium altaris et elemosina prosint defunctis

10o utrum indulgentie quas ecclesia facit prosint defunctis

11o utrum ritus exequiarum prosit defunctis

12o utrum suffragia magis prosint ei pro quo fiunt quam aliis

13o utrum suffragia pro multis facta tantum ualeant singulis ac si pro singulis specialiter fierent

14o utrum tantum ualeant generalia suffragia illis pro quibus specialia non fiunt quam illis pro quibus fiunt specialia et generalia simul

¶ Q° lxxi de oracione beatorum sanctorum quam faciunt in patria

p° utrum sancti in patria oraciones nostras cognoscant

2° utrum eos invocare debeamus ad orandum pro nobis

3° oraciones eorum pro nobis fuse ad deum semper exaudiantur

¶ Q° lxxii de signis que iudicium generale precedent

p° utrum adventum domini ad iudicium aliqua signa precedent

2° utrum per veritatem sol et luna obscurari tunc debeant

3° utrum virtutes celorum domino veniente ad iudicium moveantur

¶ Q° lxxiii de igne ultime conflagracionis mundi

p° utrum aliqua mundi purgacio sit futura per ignem

2° utrum purgacio mundi sit futura per ignem

3° utrum ignis ille sit eiusdem speciei cum igne elementari

4° utrum ignis ille sit etiam superiores purgaturus

7° utrum ignis ille sit alia elementa consumpturus

6° utrum omnia elementa ignis ille sit purgaturus

9° utrum ille ignis precedat iudicium vel sequatur

8° per illum ignem consumenda sit homines

9° utrum per eum involvendi sint reprobi

¶ Q° lxxiv de circumstanciis concomitantibus resurrectionem

p° utrum resurrectio corporum sit futura

2° utrum virtute fiet omnium qualiter

3° utrum talis virtute et virtualiter miraculosa

¶ Q° lxxv de causa nostre resurrectionis

p° utrum Christi sit causa nostre resurrectionis

2° utrum vox tube sit causa nostre

3° utrum angeli sit causa nostre virtutis

¶ Q° lxxvi de tempore et modo resurrectionis

p° utrum tempus nostre differetur usque ad finem mundi

2° utrum tempus nostre sit occultum

3° utrum nostra fiet in noctis tempore

4° utrum ipsa fiet subito

¶ Q° lxxvii de termino a quo resurrectionis

p° utrum mors sit terminus a quo nostre omnibus

2° utrum cineres et pulveres sit terminus a quo nostre

3° utrum pulveres ex quibus corpus humanum reparabitur sive resurget habeant aliquam inclinacionem naturalem ad animam que ei coniungetur

¶ Q° lxxviii de condicionibus resurgencium

p° utrum idem corpus numero resurgat

2° utrum idem numero homo resurget

3° utrum oportet easdem pulveres ad easdem partes in quibus fuerant reuniri

¶ Q° lxxix de integritate corporum resurgencium

p° utrum omnia membra corporis humani resurgant

2° utrum capilli et ungues resurgant

3° utrum humores resurgant

4° utrum totum quod fuit de veritate humane nature resurgat

7° utrum quod prius fuit materiale in membris hominis totum resurgat

¶ Q° lxxx de qualitate resurgencium

p° utrum resurgant in etate iuvenili

2° utrum omnes resurgant in equali statura

3° utrum omnes resurgent in eodem sexu virili

4° utrum omnes resurgant in vita animali

¶ Q° lxxxi de condicionibus beatorum resurgencium

p° utrum corpora sanctorum post resurreccionem sint impassibilia

2° utrum equaliter impassibilitas erit in omnibus sanctis post resurrectionem

3° utrum talis impassibilitas sensum in actu a corporibus gloriosis excludat

4° utrum in eis sint omnes sensus in actu

¶ Q° lxxxii de subtilitate corporum beatorum

post iudicium generale
1º utrum sancti videbunt per essenciam
2º utrum videbunt cum oculo corporali
3º utrum sancti videndo deum videbunt omnia que
deus videt

Capitulum xxii de statu beatitudinis et eorum
mansionibus
1º utrum sanctorum beatitudo augeatur post iudicium
2º utrum gradus beatitudinis appellentur man
siones
3º utrum diverse mansiones distinguantur
penes diversos gradus caritatis

Capitulum xxiii de modo quo sancti se habebunt
erga dampnatos
1º utrum sancti penas dampnatorum videbunt
2º utrum sancti dampnatis compaciantur
3º utrum sancti de eorum penis letentur

Capitulum xxiiii de dotibus beatorum
1º utrum beatis sint assignande alique dotes
2º utrum dos a beatitudine differat
3º utrum Christo competant aliquae dotes
4º utrum angeli habeant aliquas dotes
5º utrum convenienter ponantur tres dotes
anime scilicet visio dilectio et fruicio

Capitulum xxv de aureolis
1º utrum aureola differat a premio essenciali
2º utrum differat a fructu
3º utrum fructus soli virtuti continencie
debeatur
4º utrum convenienter assignentur tres fructus
tribus partibus continencie
5º utrum virginibus debeatur aureola
6º utrum martiribus debeatur aureola
7º utrum doctoribus debeatur aureola
8º utrum Christo debeatur aureola
9º utrum angelis debeatur aureola
10º utrum corpori humano debeatur aureola
11º utrum convenienter tres assignentur aureole
virginum martirum et confessorum
12º utrum aureola virginum sit potentis
sima
13º utrum unus alio excellencius habeat
aureolam

Capitulum xxvi de penis dampnatorum ad dampnatos
post iudicium
1º utrum dampnati in inferno sola pena
ignis affligantur
2º utrum vermis quo affliguntur sit cor
poralis
3º utrum fletus in eis existens sit corporalis
4º utrum tenebre eorum sint corporales
5º utrum ignis quo affliguntur sit corporalis
6º utrum ille ignis sit eiusdem speciei cum
igne nostro
7º utrum ille ignis sit sub terra

Capitulum xxvii de pertinentibus ad affectum
et intellectum dampnatorum
1º utrum dampnatorum voluntas sit mala
2º utrum aliquando peniteant de malis que fecerunt
3º utrum magis vellent non esse quam esse
4º utrum vellent alios dampnatos esse
dampnatos
5º utrum ipsi habeant deum odio
6º utrum ipsi dampnati demereri possint
7º utrum possint uti scientia hic acquisita
8º utrum aliquando cogitent de deo
9º utrum dampnati videant gloriam beatorum

Capitulum xxviii et ultimum de iusticia et
misericordia dei respectu dampnatorum
1º utrum ex divina iusticia inferatur
peccatoribus pena eterna
2º utrum per divinam misericordiam
omnis pena hominum et demonum
terminetur
3º utrum divina misericordia non
patiatur saltem homines eternaliter puniri
4º utrum pena christianorum per divinam
misericordiam terminetur
5º et ultimo utrum pena illorum qui
opera misericordie fecerunt terminetur

Explicit registrum

Incipit liber sancti Bernardi de conscientia. Munda conscientia in qua anima pretiosa munda fundata est edifican-

da sed prius mundanda. Et prius
eam mundabit spiritus dei et ho-
homo per cogitationes et affectiones
de puritate gratiam. Cogitationes
et affectiones nostre sunt de mun-
datione conscientie. Cogitationes in ob-
sequio sanctorum bene affectiones in
exercitatione virtutum. Porro misericordia
dei delet peccatum, gratia dat virtute
resistendi peccato, nunc subtrahit
peccandi occasionem, nunc mis-
cet amaritudinem pleraque sa-
nat affectionem. Gratia adiu-
vat ad bonum et defendit contra
malum addit adiutoria discer-
nendum. Beata est anima que in pace
firmata est que cum bella foris patitur
pax interior non turbatur. Et
cum molestie foris perstrepere
nequeunt ad silentium eius quod intus
erumpunt, quem gustum inter dulce-
dinis tacita tota est per desiderium
in se collecta nec foris vana est.
Interius voluptate ut dissol-
vitur vanitate quia totum in se
possidet in quo delectatur atque
in semetipsa pacifica dum nichil
est quod foris appetit tota in se per
amorem requiescit et in tota ad
internum gaudium colligitur ad imaginem
dei reformatur quia ipse venerantur
talem animam et visitat frequenter
et honorant angeli atque ar-

changeli ut potest dei templum
et spiritus sancti habitaculum. Esto igitur
templum dei et deus excelsus habitabit
in te sancta cum deum habeas templum
dei est et divina misteria ibi celebra-
tur. Porro anima quo studet ipse co-
sistere ut in amore dei desiderium
suum figere paucis oculos aliosque
corporis sensus foris egreditur in ex-
terioribus delectatur. Sed est in-
invenit portas istas clausas scilicet
morte, tunc rediens ad se et videbit
se solam et nudam in extabili con-
fusione et horrore generet et spa-
mundi consolationem confinit illa que
adeo datur in conscientia in se non habebit
non solum de eam dedignabitur existere
sed ut ipsa que de malis sibi conscia
sed nec ipsam potest tollerare neque
enim ipse non potest habere quia illum de-
reliquit in prosperitate et consciente debuit
quomodo se debes habere in societate

Cogita ergo in societate aliorum
positus quia solus non potes esse
cum illis et elige tibi socium quem cum
omnia tibi subtracta fuerint fidem
servat delectoribus suis ut recedit
in tempore angustie. Omnes ergo cordis
distractiones et mentis fluctua-
tiones in unum collige et in solo deo
totum desiderium fige ut ibi sit cor
tuum ubi thezaurus tuus desiderabi-
lem quia amabilem super eum frequenter
visitat et libet inhabitat conglutina-
tum cordis et quiete mentis quia ipse
est pax et in pace locum eius. Propterea
tenem te ipsa ut totum sit de toto
in corde totum corde totum in toto cor-
pore totum eat totum videat nec
ante recedat nisi prius eum di-
miseris vel quam ipse te dimittat

voluntas fuerit nunquam esse solus poterit sed deus semper tecum erit. Munda igitur conscientiam tuam et semper paratus esto ut quacumque hora venerit et tecum habitare voluerit paratum te semper inveniat mansionem. Ipse namque dicit Facite michi sanctuarium et habitabo vobiscum in medio vestri. Ubi etiam quod dicit templum edificate intus quidem ut in singulis nobis deum dicit ut in cunctis nobis simul inhabitet qui nec singulos dedignabitur unumquemque. Primo studeat unusquisque ne dissideat ipse a semetipso quia omne regnum in se divisum desolabitur. Nec Christus intrabit domum cuius parietes ruinam patiuntur et materie depulse. Vult quidem anima corporis sui domum integram esse et necesse est eam inde exire si fuerint in unitate membra divisa. Videat igitur ipsa si desiderat Christum inhabitare in corde suo presidens hic in se ipsa videat et sollicite teneat ne ad se invicem membra eius dissideant id est ratio memoria et voluntas. Dignum habitaculum parat deo cuius ratio exercitata et voluntas purgata nec memoria coinquinata. Felix anima illa que ita domum cordis sui studeat aptare sordibus emundare et spiritualibus operibus adimplere ut in ea non solum angelos verum et angelorum dominum delectat habitare. Mundata igitur domo cuius malicia abiecta exclusis bonis omnibus impletur ne sit nobis necesse aliquid foris querere quod omnia possideamus longanimes (?). Sequitur de cognitione

sui ipsius

DL 513

r

c.6

Redi igitur ad cor tuum et diligenter discute te ipsum, considerabundus unde venis, quo tendis, quomodo vivis et quid agis, quantum tibi et Christo cotidie proficis [illegible]

be desideriis quibuscumque machinacionibus magis ac magis a maligno spiritu impugnaris. Et cum totum interiorem et exteriorem hominis statum habitumque quantum possibile est plene agnoveris non solum qualis sis verum et qualis esse debeas ex cognitione tui sublevare poteris ad cognitionem dei. Continuamque cottidie cognitionem tui perficiens tantum ad altiora semper tendis. Sed forte iam ascendisti, iam ad cor tuum redisti, tibi stare didicisti, nec hoc sufficit tibi. Disce igitur habitare et manseris (?) et qualiter mentis evagacione in te abstractus fueris semper ad illud redire festina. Absque dubio quamquam tamen tibi oblectamentum ut absque labore difficultate posseris ibi assidue esse. Quin ymo tibi peccatis sit pena alibi quam ibi morari aliquamdiu. Si quidem senseris desideria tua ceteras delectaciones exteriores affici et cogitaciones tuas ceteras iugiter occupari cum magna sollicitudine compellere in cor tuum intrare et tibi intimare ecce que sit ad considerandum sui non sufficiat sed adhuc pluraria de se ra spargitur variis cogitacionibus huc illucque distrahitur non potest se ipsam in unum colligere quia nondum novit se ipsam intrare sed adhuc in ymo est cogitacione et quia sancto (?) nec potest ad ea que supra ipsam sunt penna contemplacionis evolare. Quomodo ad cor sit redeundum

c.7

Incipiat cordis sui dispersiones congregare, studeat evagationes mentis in unum colligere, exteriora omnia oblivisci, assuescat in intimis interiorum dicat sola attendere (?) ora amare et illa sola frequenter cogitare qui ad celestium contemplacionem anhelat quia ad divinorum noticiam

suspirat cuius si diligenter attenderit et diuinis quesierit eum tandem invenerit qualis esse debeat et quibus obsequiis deo placere debeat. Cum ita diu magnoque mentis conamine collegerit et oculos cordis mentisque in uno eternitatis desiderio figerit, profecto ad cor suum iam redijt, iam ibi libenter inmoratur et mirabiliter delectatur et cum seipsum pre gaudio capere non possit super seipsum iam ducitur et per excessum mentis rapitur et in summa elevatur atque seipsum dei ut distat solum deum amare et ipsius in de cogitare et in eo delectari. Cum sic amor dei absorbuit hominis affectionem totam ut negligens sui et immemor non nisi ihesum christum et que sunt illius sentiet, tunc demum perfecta est caritas ut arbitror. Ideo sicut itaque cui sic affectus est, non concussa paupertas, iste non sentit adversa sed videt obprobria et despicit contempnere, mortem lucrum reputat, ymmo nec se mori putat, cum magis de morte ad vitam transire se sciat.

De effectu amoris dei

Quem sic amor in visceribus ligatum tenet nec ad modicum quidem extrinsecus exire valet, sed intrinsecus desiderio flagrat et tanto iocundius quanto familiarius tecum fluentius quo frequentius cum se in amore dei iungit delectatur. Frequenter ab omnibus raptus sensibus et terrenis coram deo sistitur et pulchritudinem eius videat et magnitudinem pulchritudinis totus in eius admiratione suspenditur; miratur enim tunc gloriam regna magnificentiam divinitatis, supreme nobilitatis et trinitatis simplicitate contemplatur, glorie decore dei ac bonitate et in hac dulcedine tam humilitate, meditatur patris potentiam filii sapientiam et spiritus sancti benignitatem et angelorum beatitudinem delectatur de deo in deo, dum eius puritatem miratur et decore contemplatur. O quam iocundum si non esset tam modicum et raptum; rapitur sola celestia contuetur et contuendo laudatur. Sed cum diutius ibi stare conatur, atque labitur, rediens ad se nichil potest tenere quod vidit super se ac cogitatione spiritualis affectus gustate dulcedinis suavitatem. Illam celestem in se sponsi letitie spiritualis intra se spiritus meditatur et revoluit in corde tota mente in corporibus claritate in turne societatis sapores et illud in time secreti quietis et huiusmodi sublimitatis archanum. Huiusmodi contemplationis dulcedine mens delectabiliter afficitur et mirabiliter delectatur. Volat quam et non desinat donec perveniat ante regem glorie, ibique ploret et suspiret miseratus se in lacrimis deprecetur beatum presumet gratiam nec inde recedat quousque deum quem nimium offendit placatum sentiet et ab eo consolatus repatriat.

De conscientia et scientia

Multi querunt scientiam, pauci vero conscientiam. Si enim tanto studio et tanta sollicitudine quereretur conscientia quanta queritur secularis scientia et vana citius apprehenderetur et utilius retineretur. Cogitare igitur de conscientia summus est consolatus et qui custodit illam semper erit securus. Salva reverentia sapientis dia-lius est crescere ad scientiam quam ad sapientiam, nisi sit sapientia que edificat conscientiam, tunc enim intelligit se aut tunc illustrat conscientia tunc in plenitudine presentia dum ipse et se in deo intuetur revelata facie recipit ymaginem ergo creata creatoris ymago in ymagine increata nichil aliud est quam sapientia in eterna gloria, in conscientia sanctificatio in eterna. O quam ineffabilis pietas dei que tanta maiestate inclinavit

ad tantam humilitatem qui creavit
nos creatur in nobis et qui pascet
omnes hic fratrem vult nos et sibi sororem
et matrem quicumque fecerit volunta-
tem patris mei qui in celis est. frater o-
bediendo, mater generando, soror
per hereditatis participationem et mater per alio-
rum instructionem. O fidelis anima ex-
pande sinus, dilata affectus, ne angusties
in visceribus tuis quem totus mundus
nequivit comprehendere. Dicet beata virgo
fide illum concepit, fide natus Christus concipi-
tur per caritatem, nascitur devotione, nutri-
tur amore tenero. Sic ergo conscientia pura
Deum recipiet ad hospitium, sit sollici-
ta ad fidele obsequium, ut tantam ma-
iestatis [illegible] cordis gremium sic de-
vota ut soli Deo placeat, Deo inten-
dat ut ab eo non recedat. Talis conscientia
beatificat animam et exhibet Deo gratum
et angelis et hominibus benevolam sibi ipsi
placitam et quietem inhabitacionem.

c. 11

Diffinitio conscientie. Hec conscientia
est cordis scientia qua se novit homo, sed ut
illa qua preter se alia novit, ex se
dicitur cum novit ex se sua et multa a-
lia. Qua se dinoscit, vir appellatur
conscientia; qua ex se alia, tunc nominatur
scientia. Conscientia bona ti-
tulus est religionis, templum Salomonis,
ager benedictionis, hortus deliciarum, au-
reum reclinatorium, gaudium an-
gelorum, archa federis, thezaurus regis,
aula Dei, habitaculum spiritus sancti, liber sig-
natus et clausus et in die iudicii ape-
riendus. Nichil est iocundius, nichil
est securius bona conscientia. Premat
corpus, attrahat mundus, terreat dia-
bolus, secura erit. Secura cum
corpus morietur, vel secura cum
coram Deo presentatur, secura tum cum
[illegible] in die iudicii cum tristia ter-
ribilia iudicis constituuntur sententie.

[illegible]itudo non verbis nec [illegible] testi-
monium quam bona conscientia. Mundus
sua lege volubilitatis rotetur, floreat,
rideat, arrideat, pereat, [illegible], in-
quam manebit conscientia. Subiugetur corpus
in penam, in [illegible] maceretur, verberibus
laceretur, eculeo distendatur, gladio tru-
cidetur, omni supplicio affligatur: et se-
cura erit conscientia. De speculo conscientie.

In speculo conscientie status hominis noscitur.

Anima vero non novit se quam in spe-
culo. Est speculum enim mundi clarum
[illegible] est conscientia. Sicut enim mulier [illegible]
[illegible] placere appetit spe-
culum inspiciens maculas vultus sui
abstergit et pulcritudinem faciei sue
componit. Sic [illegible] in [illegible] [illegible]
dispendit vel in quibus vestigia [illegible]
creatoris recipiat in conscientia relegit et
intelligit. Non [illegible] conscientiam [illegible]
speculo quia [illegible] in speculo [illegible]
oculus [illegible] et [illegible]
est in se clarius aspectu reprehendere.

c. 14

Bona est conscientia si habeat in cor-
pore [illegible] de puritate, in ore veritate, in [illegible]
ne rectitudinem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in qua [illegible] est [illegible]
[illegible] ut videatur a [illegible]
nobis ut videat in [illegible] ut videa-
[illegible] ut videat terra nova
atque in [illegible] data.

c. 15

Bona con-
scientia est Dei vinea quam excole-
re [illegible] confessio et corporis satisfactio
exhibitio bonorum operum et custodia cor-
poris [illegible] est liber propria conscientia
et ad [illegible] libros discuciendum [illegible]
[illegible] alios in [illegible] est. [illegible]
[illegible] egreditur de corpore [illegible] alium
[illegible] conscientie sue libros secum portare
poterit atque in illo petit [illegible]

quo debeat ire et quid debeat
recipe. Ex hijs enim que in ca
pitula sunt indicabitur et ideo
exemplar libri vite scribi p
cipitur ut si aliter habuerit
corrigatur ne illa ultra colla
cione cum alijs habentibus abiciatur.
Conclusio. Beatus homo qui
scripturam potest cognoscere et despicere
probare et improbare, nam quod sibi
displicet deo placet et quod sibi
bilis est deo carus est. Multe quidem sunt
scientie hominum sed nulla melior
illa qua homo nouit scripturam et
hec est scientia dulcis.

## Explicit liber de conscientia

## Summa de tribus punctis xpiane religionis

Religio munda et immaculata
apud deum hec est visitare pu
pillos et viduas in tribulacione
eorum et inmaculatum se custodire
ab hoc seculo Jacobi prima distinctione.
Volens religionem intrare aliquis
et eam observare tria debet considerare.
Primo que et qualis sit illa
religio iste. 2o que difficultates
quam continet et quales opponit
requirit. 3o quis et qualis fruc
tus sive finis inde consequi po
ssit. Status autem xpiane re
ligionis est excellentissimus
que virtutes suae tenet cum
finis est utilis et fructuosus
prout Jacobus apostolus in verbis ex
positis nobis exponit qualis sit ipsa
religio xpiana quia munda et immacu
lata, et que sint eius opponit et diffi
cultates quia visitare pupillos et vidu
as et inmaculatum se custodire ab hoc
seculo. Tercio quem finem et fructum produ
cit quia ad deum. Quelibet religio est
bona sed religio xpiana est optima
quia sine ea impossibile est aliquem
salvari sicut dicit dominus in evangelio nisi
quis renatus fuerit ex aqua et
spiritu sancto non potest intrare in regnum celorum.
Quelibet autem religio habet suum
patronum sive fundatorem sicut religi
o monachorum que habet beatum benedictum religi
o fratrum predicatorum habet beatum dominicum
religio fratrum minorum habet beatum
franciscum et cetera. Religio xpiana
habet fundatorem xpistum unde xpianitas
a xpisto dicitur. Impossibile est aliquos
religiosos bene servare nisi fuerint
eius regule et constitutiones et tercio manda
data et prohibitiones. Videmus enim
in istis religionibus quod illi qui bene in
trant primo informantur in regula et
mandatis et prohibicionibus illius reli
gionis ut religiosi illam possint
melius observare. Per hunc modum
nos si velimus nostram religionem obser
vare oportet nos aliquam noticiam
habere de regulis nostre religionis que
sicut fundamento ponit de eius ma
datis que debemus diligenter obser
vare et de eius observationibus que
debemus evitare. Regule autem nostre
prohibiciones sive religionis quas debemus
firmiter tenere nec de eis disputare
sunt articuli fidei nostre. Videmus enim
in alijs religionibus quod ullus intrans
religiosus aliquam potest nec debet disputare

nec aliqua ratione querere de re
gula alicuius ordinis sed oportet eam
supponere. Sic ullus christianus debet
disputare vel rationem querere seu
ponere de articulis fidei sed debet
ipsos supponere et firmiter tenere.
Mandata autem nostre religionis que
debemus servare sunt decem mandata
decalogi sine quorum observantia nullus
potest salvari. Prohibitiones autem
religionis nostre a quibus debemus
diligenter cavere sunt septem
mortalia peccata a quibus quilibet tenetur
abstinere. Isti sunt tres putei centrales
nostre religionis sicut in qualibet alia
religione tria vota sunt essencialia
religionis scilicet continencia obediencia et paup-
ertas seu paupertas voluntaria a
quibus quilibet religiosus tenetur. Et ne-
cessarium esset ista semper volvere et au-
dire curiositate seu subtilitate quia
sine istis non est salus et ista sine omnibus
aliis sufficiunt ad salutem etc.

## Primus puteus christiane religionis

Primus quod puteus religio-
nis christiane est credere
articulos fidei qui sunt xii
et continentur in symbolo apostolorum
que composuerunt xii apostoli ita quod
quilibet posuit verbum suum. Vel aliter
secundum suam professionem. Omnes
enim apostoli sunt de duodecim Ihesu Christo
qui fuit fundator nostre religionis.
Ipse autem fuit verus deus et homo.
Et ideo sunt septem articuli de eo
vero sue humanitatis, alii septem
vero sue divinitatis. Articulos
pertinentes ad eius humanitatem
tenetur quilibet scire et explicare

non

credere postquam venerit ad
legittimam etatem. Primus arti-
culus est quod fuit conceptus deus in
Ihesus Christus et formatus partu ad cor-
pus a spiritu sancto in utero virginis gloriose
et hoc dicit in symbolo: Qui conceptus
est de spiritu sancto. Secundus articulus quod fuit
natus ex matre virgine que fuit
virgo ante partum in partu et post partum
et hoc dicitur ibi: Natus ex Maria virgi-
ne. Et istos articulos composuit
Iacobus Zebedei. Tercius articulus
est quod fuit pro nobis passus in cruce
et mortuus et hoc dicitur ibi: Passus
sub Poncio Pilato crucifixus mortuus
et sepultus et hunc composuit Andreas.
Quartus articulus est quod corpore
eius existente in sepulcro anima eius
descendit in limbum ubi erant sancti
patres Abraham Ysaac et Iacob
et alii qui crediderunt eum ven-
turum quos omnes liberavit et hoc
dicitur ibi: Descendit ad inferna. Et
hunc composuit Philippus. Quintus
est quod tercia die resurrexit a mor-
tuis et hoc dicitur ibi: Tercia die resur-
rexit a mortuis et hunc composuit
Thomas. Sextus articulus est
quod in die ascensionis cunctis videntibus
apostolis cum eodem corpore ascendit
in celum et hoc dicitur ibi: Ascendit ad
celos et hunc composuit Bartho-
lomeus. Septimus articulus est
quod in fine mundi veniet cum eodem
corpore iudicare omnes homines quicumque
habent animam rationalem dicto
quod in utero matris fuissent mor-
tui et omnes in corpore et anima
parebunt in illa etate
in qua fuit Christus mortuus scilicet xxx



xxxiii annos

xxxiii annos et in statura ad quam
eum natam sine impedimento perveniret
et hec dicitur ibi Inde venturus est
iudicare vivos et mortuos. Et
hunc composuit matheus. Et istos
articulos tenetur quilibet scire et
explicite credere et nullus excu
sare se potest de ignorancia quia de
istis ecclesia quolibet anno sol
lempnizat. De primo articulo est
annunciacio dominica. De secundo est
nativitas Christi. De tercio est paras
ceue. De quarto est vigilia pas
che quia tunc est sepultura cum eciam
pausavit in die sabbati sicut tripudium
et gaudium sanctorum patrum in lymbo quod
habuerunt de descensu Christi ad inferos.
De quinto est dies pasche. De sexto
est dies ascensionis. De septimo est
dies adventus domini. Alii articuli
septem sunt pertinentes ad Christum racione
sue divinitatis. In qua tria sunt conside
randa scilicet essencia persona et ope
racio ideo primus articulus respicit eam racione
sue essencie et tres racione trium perso
narum et tres racione operum. Primus
qui pertinet ad essenciam cum dicitur
credo in unum deum. Alius ad patrem
cum dicitur patrem omnipotentem et istos
duos composuit petrus. Tercius ad
filium cum dicitur et in ihesum christum filium eius
et hunc composuit iohannes. Quartus
pertinet ad spiritum sanctum cum dicitur qui con
ceptus est de spiritu sancto et hunc composuit
iacobus alphei. Alii sunt articuli
de deo racione trium principalium opo
rum scilicet creacionis iustificati
onis et glorificacionis. Ita primus
pertinet ad deum racione sue poten
cie scilicet creare celum et terram et hoc

ibi creatorem celi et terre et hunc
composuit petrus. Tres eciam articulos
composuit scilicet essencie bonitate sue
omnipotenciam et verum creatorem. Alius
est qui pertinet ad deum racione sue gracie
scilicet iustificare peccatores et iste ponitur
ibi sanctorum communionem remissionem peccatorum
et hunc composuit symon. Ultimus arti
culus pertinet ad deum racione sue glo
rie scilicet vitam eternam et iste ponitur
ibi et vitam eternam amen et
hunc composuit mathias. De sacra
mento altaris non oportuit facere
specialem articulum quia sub articulo
de omnipotencia dei continetur sicut et
omnia alia miracula que omnipo
tencie attribuuntur. Istos tres
articulos non tenentur simplices
homines scire nisi in generali scilicet omnia
illa credere que sancta mater ecclesia
credit et tenet. Et quicumque super hiis
fuerint requisiti tenentur consenti
re et in nullo contradicere. Prelati autem
et alii qui habent curam animarum
tenentur istos et alios scire
et explicite credere. Isti ergo xii
articuli fidei nostre contenti sunt in
simbolo apostolorum quos quilibet christianus
et christiana tenetur credere et totti
die dicere simbolum in regimentis fidei
christiane et ideo parentes debent
pueros suos instruere ut sciant
pater noster et ave maria et credo
et propter hoc patrini qui puerum
tenent in baptismo iniungitur ut in hiis
pueros informant seu instruant et
ideo in regimentis et confessores fidei christiane
sancti instituerunt quod in principio
diei et in principio noctis scilicet in prima et in comple
torio simbolum iterum recitatur
ad designandum quod quilibet christianus
debet apte fidem confiteri in die et in

nocte Sunt enim tria simbola s.
symbolum aplorum niceni concilii
et anastasii allexandrini epi
primum fuit editum quia fides nondum
fuit propallata ideo apli congregati
sunt in simul et fecerunt simbolum i.
collectionem credendorum ut homines
instruantur in fide Et quia
fides nondum fuit approbata in
prate. Et in eccia in pmo dici nocturno
s. in pmo dici nocturni. scilicet prima et in
completorio ad designandum quod in cordu
prosperitatis et in diversis adversitatibus debet
homo se in fide firmiter tenere
Sed quia postea errores insurrexerunt
propter difficilia que erant in illo
simbolo aplorum ad eorum explanationem
editum est symbolum niceni a tre
centis et xviii patribus quos
figurare bene potuerunt ccc x
viii vernaculi abrahe quos
expeditos numeravit ad persequendum
dum illos reges gen. xiiii Et
cantatur in missa alta voce post
ewangelium. s. Credo in unum deum quia
tunc fides propallata hora est predi
catoris et expositionis ewangelii Sed
post quam complicate continebantur
in illis simbolis quod oportebat propter
insurgentes hereses explicare
ideo additum est symbolum anastasii
patriarche allexandrini qui spe
cialiter contra hereticos se opposu
it et est symbolum tantum ab eccia
confirmatum Et ideo cum quicumque expulsis
hereticorum tenebris illustratus fidei
veritate canitur in prima s. quicumque
vult salvus esse etc. gloria ante
in excelsis deo ympnus angelorum quem
perfecit beatus hilarius et composuit

et que sequuntur Qui et composuit
librum de synodis et librum contra pictores
et contra quosdam composuit et te deum
laudamus Alia autem dicuntur
cantica de diversis locis scripture sumpta s. in
novo testamento canticum beate virginis
s. magnificat canticum zacharie
patris jo. baptiste benedictus dominus canticum
symeonis nunc dimittis quod ponitur
luce i° Sunt autem alia cantica de ve
teri testamento s. ysaie confitebor ysaie xii°
ego dixi ysaie xxxviii° canticum anne
matris samuelis exultavit cor
meum i regum 2° canticum filiorum israel
submersis egiptiis cantemus domino glo
riose exodi xv. canticum abacuk domine
audivi canticum moysi audite ce
li deuteronomii xxxii Isti articuli xiiii
figurantur in apocalipsi ubi beatus johannes vi
dit septem candelabra aurea et
in medio septem
septem stellas lucidas et in medio si
milem filio hominis i. ihesum christum qui
dixit beato johanni ego sum mortuus
et ecce sum vivens in secula seculorum per
stellas luminosas que sunt de natura
celesti quas habet ad dexteram intel
liguntur septem articuli pertinen
tes ad divinitatem per septem
autem candelabra aurea que sunt de ter
rena materia composita tamen optima
et pura intelliguntur septem articuli
pertinentes ad eius humanitatem po
nentes autem xii articulos cum
tres articulos trium personarum
complicaverunt sub uno articulo quia
eadem est cognitio trium personarum et
fides non pertinet ad intellectum sive
cognitionem Iste ergo est primus punctus
xpiane religionis

Secundus punctus nostre
xpiane religionis est sperare

mandata decalogi que ponuntur
exo. xx. sine quorum obseruancia
nulli pt ee saluus Quorum primum
e honor vnius dei vnde precipit
non habebis deos alienos .i. non adores sed
soli deo honorem debitum exhibeas
Illi autem deos alienos ado
rant qui sortilegiis et incantacionibus
auguriis sompniis et illusionibus de
monum credunt tales non fideliter
uel bn credunt et ideo contra primum
preceptum mandatum dominus prohibet
deut xviii° non sit maleficus
in uobis nec incantator nec qui phitones
consulat nec demones nec diuinos
nec veritate a mortuis querat
Secundum mandatum e Non assu
mes nomen dei tui in vanum Ille no
men dei in vanum assumit qui menda
citer vel fraudulenter vel inutiliter
iurat eum in obprobrium eius et despectum
frequenter iurat sicut per caput
suum vel alia membra illius uel tur
piter sine necessitate vel vtilitate
vel per ffetos iurat contra istud
mandatum peccat qui fidem datam
non seruat et votum non implet
Tertium mandatum Memento ut
diem sabbati sanctifices .i. dies
dominicos et alios dies festiuos ob
serues sed in lege precipitur vnde
dominus precipit exo xxiii° sex diebus
operaberis septimo autem die cessa
bis ut requiescat asinus tuus
et refrigeretur filius ancille tue
et num legitur num xv. quod colligen
tem ligna in die sabbati dominus
precipit lapidari non solum autem
debet homo in illis diebus abstinere ab opere
seruili sed ab omni opere prauo Illi autem
dies ad hoc sunt ordinati ut in eis ho

mines diuino officio debeant vac
care et ceteris virtutibus non ei debet
illis diebus ire ad tabernas nec ad
choreas quia secundum augustinum melius esset
diebus dominicis terram fodere quam cho
reas ducere in magnis et festis et
vigiliis eorum decet diu a suis uxo
ribus abstinere Ista sunt tria precep
ta prime tabule que ordinant nos
ad deum alia sunt septem secunde tha
bule que ordinant nos ad proximum
Quartum preceptum e honora pa
trem et matrem ut sis longeuus
super terram Et hic e bene notandum quod
nisi fuissent parentes homo non ve
nisset super terram Et ideo nisi pa
rentes honorat iustum est vita eius
abrevietur ut in eo puniatur in quo
deliquit nam qui gratus e benefi
cio accepto meretur quandam con
venienciam ut sibi beneficium conferatur
Sic per contrarium meretur quod
beneficium perdere Beneficium autem vite
temporalis post deum habemus a parentibus
ideo ille qui honorat parentes tanquam
beneficio gratus meretur vite conserua
cionem Qui autem non honorat tanquam
ingratus meretur vita priuari quia
in pena bona non cadunt sub meri
to nisi de uito nisi ut ordinantur
ad futuram remuneracionem ideo quandoque
per occultam racionem iudiciorum
dei que maxime futuram remune
racionem respiciunt illi qui sunt pii
in parentes citius vita priuantur alii
vero qui sunt impii in parentes diu viuunt
sed vita longiori et eterna
priuabuntur Debet ergo vnusquisque pa
rentes honorare dupliciter honore
reuerencie eis exhibendo et
necessaria si indiguerint ministrando
Quintum reuerenciam exhibendo
ut non dicere non contumaciter.

9t cos loquatur 7 p̄ceptis eor
honeste obediat Unde d̄t glo
q parentib; honorem no defert
q̄b; parere p̄t Item eis mīa
ministrando iustū ē ut sicut
parentes filios nutrierunt 7 sus
tentauerunt q̄ si se no potue
rūt iuuare ita filii putū luta
uerant 7 sustentauit eis i digni
tate. Unde legitur de cyconijs
q cū parentes eorum senio defi
ciūt nec ad cibos querendos ualeant
nec sint plumis gentes membra
calefiunt estis corpora reficiunt
donec i p̄stinum vigore ala grā
dena redeat pia vicissitudine
pinnas reddunt quod a pare
tib; pulli susceperūt qū eptū
tpis expenderunt fetib; educand
tantum 7 repulli i luce alit
Quid g° parentib; filii facere
deberent quando hanc pietate
i auib; esse cognoscunt Sed huius
qsp debz honorare pntes carna
les ita debet honorare pntes
spūales i matrē sctām eccām 7 eius
platos debz ei honorare platos 7
sacerdotes eis humiliter obediendo
7 eorum p̄cepta custodiendo no eis
detrahendo nec de eis malo loq
Ite debz 7 honorare sanctam eccām
de debz 7 honorare suam eccām
prochialem s. dieb; dnicis 7 fes
tiuis ad eam veniendo 7 diui
num officium deuote audiendo sua 7
iura decimas 7 oblaciones fide
liter tribuendo 7 reddendo de
cima eī e census capitalis qua
& ho soluit deo p̄ p̄pria hereditate et
ut decima ei pro angelorum
recidit p p̄cm ista ante mi
na debz ab hoib; repari unde
dnc p̄cepit hoib; ut ipi de
cimam p̄cm bonorum suorum
offerrent deo si uellent venire ad or
dines angelorum Unde decima pro
angelorum recidit p̄cepit 7 dns leuitico
ultimo Omnes decime tre siue de
frugib; siue de pomis arborum dni sunt
ouis 7 boves 7 capra q sub pastoris
uirga transeunt q q nondum sufficia
bitur dno Unde aug. h. e dni sup
tissima q suetudo ut si illi decimas
no dederit tu ad decimam decime
p̄s angelorum q recidit no assecutabis
dabis i quid impiu multi quod non
uis dare sacerdoti decima eī est
de iure naturali 7 diuini portoe
enim ei erant xij tribb; de p̄cepit
enim ei erant xij tribb; de p̄cepit
ut tribb; leui i sacerdotum haberet
decimam p̄tem aliarum xj tribuum quod
erat plus qm si hrē equale porcoem
cum alijs s. duodecimam Dicit igit
in p̄cepit decimam dari i signum qm
p̄cepit decimam dari i signum qm
plenius mandatorum decalogi sz q2
plenius mandatorum decalogi sz q2
distendit ruinas angelorum non
pt restauari Quintum mandatum
e Non occides s mamma meta
ut uerbo ut consilio ut auxilio
ad illud mandatum p̄tinet quod
no debes aliquem vulnerare ut
uerberare q2 ista p̄tinent ad morte
7 q non sit homicida spūalis s.
ne mortem alterius desideres
nel odium i corde retineas q2 sicut
Io i canonica p̄a c iiiº Qui odit
fratrem suum homicida ē ad illud
mandatum ptinet ne ho alios ad
mortem spūalem i penam i ducat
nel corporis penis q seruiant ut eos
a p̄ctis no impediat alias iste mod
e ho homicida spūalis Sextum
mandatum ē non mechaberis
i nulli commiscearis absque
federe matrimonij Inimat
mouens ho ut ille actus fiat in

complexus gratia de[lectandi] vel fornicacionis com-
tende vel reddendi debitum. Quo-
cunque autem modo ille actus extra
matrimonium exercetur peccatum mortale et
gravius cum una persona quam cum
alia committitur ut patebit in sermone
de luxuria. Septimum manda-
tum est non furtum facias in quo datur
intelligi quod homo non debet furari de alie-
no aliquid. Contra illud mandatum
peccat qui rem alienam ipso invito
vel ignorante detinet. Qui rem
furtivam scienter emerit vel in cu-
stodiam recipit. Qui inventio-
nem reddere debet. Vel furto vel ra-
pine vel exactioni iniuste consensum
consilium vel auxilium vel favorem
prebet. Octavum mandatum est
non loquaris contra proximum tuum falsum
testimonium. Contra istud mandatum
facit dicens falsum vel perniciosum
mendacium vel qui falsus testis est contra
aliquem gratia odio amore vel pretio
fuit. Qui aliquam causam litem
iniuste et calumpniose ducit. Qui
falsum testimonium aliorum impetit te-
mere. Qui falsus advocatus iudex
iniquus vel personarum acceptor fuit.
Nonum mandatum non concu-
pisces domum proximi tui nec ce-
teram eius. Per augustinum hic prohibetur concu-
piscentia rei aliene inmobilis.
Decimum mandatum non desidera-
bis uxorem proximi tui non ser-
vum non ancillam non bovem
non asinum non que illius sunt. Et per
augustinum hic prohibet concupiscentiam rei ali-
ene mobilis. Vel per alios in septimo
mandato prohibuit opus hic autem
prohibet voluntatem fornicandi
vel adulterandi. Ista ergo decem
precepta sunt que precepit deus cui-

libet observare si velit ad socie-
tatem angelorum pervenire, unde de-
cima pars angelorum qui ceciderunt
se[d] hoc est psalterium decem cor-
darum psallentis. Ista sunt decem
mandata que continentur in his
versibus: Sperne deos, fugito
periuria, sabbata serva. Sit
tibi patris honor sit tibi matris
amor. Non sis occisor, fur, me-
chus, testis iniquus. Proximi quoque
thorum rem quoque caveto suas. Mul-
to plura et graviora in veteri lege
erant mandata, quia per rabbi
moysem precepta affirmativa erant
ibi ccxlviii ad designandum quod tot
ossa dicuntur esse in corpore humano
ad designandum quod de omnibus membris
debet homo servire deo et bona operari. Precep-
ta autem negativa sive prohibitiva
per eundem fuit ccclxv ad quod tot sunt
dies in anno ad designandum quod nulla
die homo debet transgredi legem dei
ita quod precepta veteris legis in universo
sunt dcxiii fuit. Unde multo
gravius fuit omnia servare quam tantum
decem mandata. Tria enim ge-
nera mandatorum erant in veteri lege
scilicet cerimonialia iudicialia et mora-
lia. Cerimonialia dicta sunt a cere-
re que dicebatur dea frugum
agrestibus primus homines primo sunt
instituta. Hec autem sunt ablata
quia veniente luce debet recedere um-
bra et veniente veritate debet rece-
dere figura. Talia erant multa
in lege scilicet ymmolatio agni paschalis
emissio hirci in desertum portantis
peccata populi. Cynis vitule ruffe
aspersus aqua coinquinatos mun-
dabat. Ista autem iam non sunt

mortua sunt sed iusto dictibus
etiam mortifera Iudicialia autem
sunt mitigata sed oculum pro oculo
dentem pro dente et lapidacio a
dulterie expresse cessant Israeli cere
monialia et iudicialia tum habebant
tum ex institucione non ex dictamine
legis nature Ideo tamen poterit
Moralia autem sunt precepta decalo
gi que ex ipso dictamine nature
racionis robur et efficaciam habent
eciam si nunquam in lege statuerentur
Sedeant cum supremo principalia legis
nature que sunt bonum facere et ma
lum vitare et illud doctrina dua
lo et facere bonum et explicite duo genera
preceptorum decalogi nam quedam
sunt affirmativa quedam negativa Af
firmativa inducunt ad faciendum bonum
negativa ad vitandum malum Et
quia in preceptis nature non cadit
dispensacio Ideo precepta decalogi
sunt indispensabilia In preceptis enim cadit
dispensacio quando acciderit aliquis parti
cularis casus Intencio autem cuius
libet legislatoris ordinatur principaliter
ad bonum commune ad ordinem iusticie
et virtutis Et ideo si aliqua precepta
contineant conservacionem boni communis vel
ordinem iusticie et virtutis talia sunt
indispensabilia precepta autem deca
logi continent intencionem legislatoris
Sunt enim precepta prime tabule que
ordinant ad deum continent ipsum or
dinem ad bonum commune et finale quod
est deus Precepta autem secunde tabule
continent ordinem iusticie inter homines
observande scilicet ut nulli fiat indebi
tum et cuilibet reddatur debitum
Et ideo precepta decalogi omnino sunt
indispensabilia Moralis autem ordi
natus ad ista solus papa potest dispen
sare qui habet potestatem Iste est secun
dus punctus vite religiose

## Tercius punctus vite religiose

Tercius punctus vite religiose est
devitare septem mortalia
peccata et radices et ramos
eorum Sed non contingit evitare
malum nisi cognitum Ideo expe
dit cuilibet cognoscere septem peccata
mortalia et radices et ramos eorum
si velit ea evitare Quia lubricum est
aliquis qui non incidet in aliquod
istorum humanum est peccare dyabo
licum est perseverare Ideo si con
tingit hominem in aliquod istorum inci
dere debet cito remedia quere
re ad contricionem et confessionem et peni
tenciam recurrere

## Primum peccatum est superbia

Que est Regina omnium vi
ciorum Ex qua inobediencia
iactancia presumpcio ypocrisis dis
cordia et vana gloria nascuntur
Superbia autem homo si habet aliquas speci
es cognoscere hoc modo si ali
cui vel ore vel opere se super ali
os extulit propter potestatem divi
cias pulcritudinem vel genus nobili
tatem scienciam vel laudem popularem
gloriando de suis bonis operibus sicut
in ieiuniis oracionibus et elemosinis inde
appetens laudem vel si peccatis
est gloriando de peccatis suis vel si
credidit aliquod istorum esse de se
ipso et dicere. Hec sunt peccatum
superbiam vel sic et sic

## Secundum peccatum est

invidia Que est filia

prima que nascitur ex superbia, nam quia homo est superbus non vult habere parem ymo si aliquis est maior ipso in aliquibus bonis vel in aliqua gratia invidet ei et odit eum. Ex ira invidia oriuntur ista odium murmuratio leticia in alterius dampno contristicia in alterius comodo. Et ergo homo cognoscere an peccavit per invidiam si habuit gaudium de adversitate proximi vel contristiciam de eius prosperitate si ei occulte detraxit vel falsitate consentit si crimen ei imposuit unde iste dampnificatus est vel in rebus vel in persona vel in fama et si aliquid istorum invenerit debet confiteri et dicere dicere peccavi per invidiam sic

## [T]ertium mortale peccatum est

ira ex qua oriuntur contencio presumpcio indignacio iuramenta illicita et periuria. Et ante homo cognoscere an peccavit in isto peccato et hoc duplici primo si sit in corde latens et tunc debet considerare per quantum tempus duravit quia si sit inveterata tunc est odium quod est grave peccatum. 2º si sit prorumpens exterius per contumelias vel clamores vel blasphemias vel imprecationes vel quecumque alia tempora verba et tunc est contencio et rixa si fuit executa in opere scilicet per lesiones corporales sive rerum sive personarum sive per se sive per aliam personam et tunc est iniuria et persecucio quod est gravius. Si ergo aliquo modorum istorum peccavit debet dicere dicere peccavi per iram sic et sic istis et istis modis

## [Q]uartum peccatum est acci[dia]

dia sive pigritia ex qua oriuntur pusillanimitas torpor indevocio desperatio. Et ut homo cognoscere si isto modo peccavit. Si tedium in bono opere habuit si bonum opus tamen remisse fecit si pigriciam vel sompnolenciam in divino servicio habuit aliquam cum orare vel ad ecclesiam venire debuit. Si bona que facere debuit per negligenciam omisit vel minus bene fecit si bonum quod statim facere debuit distulit. Contra hoc est contra illos qui ad confessionem differunt venire ad finem quadragesime ultimo volunt facere quod primo vult deus fieri, nam deus vult quod illi qui ei serviunt a confessione incipiant sed et presbyter potest recipere confitentem cum in confessione. Si aliquo istorum modorum homo peccavit debet dicere peccavi isto modo

## [Q]uintum est avaritia

ex qua oriuntur rapina latrocinium decepcio furtum usura symonia et cetera. Ut autem homo cognoscere si aliquid de isto peccato habuit scilicet si nimio ardore concupivit si pecuniam vel aliam rem nimium si bladum ultra sortem accepit si bladum vel quamcumque aliam rem emptum ad tempus expectationis vendiderit si aliquem in negociatione vel in mercatione in pondere vel mensura vel numero vel quocumque alio modo decepit. Si emendas nimis graves vel in prestatione a suis hominibus levaverit. Si rem inventam vel alterius debitam non reddiderit si elemosinas sibi commissas non distribuit vel distribuere tardavit si aliquid rapuit vel furatus fuit. Si aliquid spirituale vel spirituali annexum emerit vel vendiderit ista omnia sunt confitenda et homo dicere sic peccavi

## [S]extum peccatum est gula

huius autem multi sunt modi

videlicet si nimis homo in cibo
vel in potu in ingurgitacione exces-
serit vel in ieiuniis sine neces-
sitate fregerit si debitam ho-
ram fregerit si delicata vel
sumptuosa cibaria quesivit vel
comparari fecerit si inebriatus
fuit aut alium ad ebrietatem
provocavit ex qua peccata sequuntur
ista sunt similiter confitenda et dis-
tincte

## [S]eptimum est luxu-

ria Cuius multe sunt species
scilicet simplex fornicatio que est solu-
ti cum soluta. Adulterium quod
est coniugati cum coniugata vel coniuga-
te cum coniugato. Incestus quando persona incestu-
ri cum quacumque persona incestu
quod est cum affine vel consanguinea.
Stuprum cum virgine. Sacrilegium
cum moniali vel cum persona religi-
osa. Et sodomia quod est contra
naturam. Cuius multi sunt modi.
Videat ergo quomodo fornicationem
commisit quia ipse scriptum regno dei
privavit. Unde apostolus fornicatores
regnum dei non possidebunt. Item
si adulterium commisit in quo non unum
sed multa peccata commisit quia primo contra
mandatum dei fecit qui dicit non
concupisces uxorem proximi tui. Si
concupiscere ei mortale peccatum est concupiscere
multo fortius cognoscere. Secundo quia
fidem debitam fregit
sit per periurium quia fidem debitam fregit
vel frangendi occasionem dedit. Tertio
sacrilegium commisit quia sacramentum
violavit. Sacrilegus autem
esse violavit sacrilegus autem esse
diceretur qui esset sacramenta vio-
laverit aut sub pedibus conculcaret
aut matrimonium magis
sacramentum aut matrimonium magis
est secundum apostolum dicentem hoc sacramentum ma-
gnum est Christi et esse sacrum cum
matrimonium sit coniunctio et tenere

Quarto ex isto peccato accidit aliquando
peccatum in quo decet supplere ceteris consequencia
huiusmodi vix possent dare consilium
bonum. nam in prole est in adulterio
venire ad hereditatem terra bene
filius qui forte diceret rex ce-
lestis comes exheredatur et pro quo
tota posteritas nisi vir bene posset
pono consilium quia si diceret ei filius
non auderet nec posset alios
possesse hereditate male tenent
et per illud peccatum et balde periculo-
sum. Item si incestum commisit quod
dicitur peccatum crimini clericis et cum
matre et sorore absque distinctione
cohabitant sed cum aliis. Et ideo
isto peccato homo efficitur canis quia
iste peccat consanguinitate. Item si
virginem corrumpit quod est grave peccatum
quia destruxit quod deus recuperare
non potest quia secundum Ieronimum cum deus omnia
possit non potest de corrupta facere
virginem occasionem peccandi dedit
et forte publice exponendi ipsam
et visibilem verecundiam commisit et
occasionem illis prestavit
quotiens occasionem illi peccavit
tociens illi ad peccatum imputabuntur
quia occasionem dans dampni videtur
ipsum dampnum dedisse. Raptus
aut super stuprum addidit viole-
nciam quia raptus est violenta
virginis defloratio. Item si cum
moniali vel cum religiosa persona
sacrilegium commisit quia rem sacram
violavit et apostasiam incur-
rit nam si ille vel illa qui ha-
bitum religionis dimittit apos-
tata iudicatur multo fortius qui
votum frangit cum castitas ma-
gis essencialis religionis quam
habitus cum et violatur

xpi sponsa gravius e quam adul
terium Item si contra naturam pec
cavit quod e gravissimum et vilis
simum omnium peccatorum ymmo ipse christus
contra naturam homines non audet loqui
de ipso Unde haymo in glosa super
genesim quia hec passiones ignominie fe
dissima scelera non sunt digna
relatu et qui committit ea et in
peccatis moritur in inferno se
pelitur et sicut dicit alegoribus de
ipso angeli se elongant quantum
sen vocis protenditur unde dicitur in
genesi quod Sodoma et gomorra et fini
time urbes post carnem alteri
facte sunt exemplum ignis eterni
et beatus augustinus filius dei sive de
sic naturam humanam assumere
sed contra naturam ipse contra quod in na
tura vidit humana contra naturam
assumpsit de virgine purissima hic
aut peccata sunt tres species prima
e expletio libidinis in se procurata
et vocatur peccatum mollicie
et vocatur peccatum ad romanos ii et 2e gravius peccatum
per apostolum ad ro ii°. 2e gravius
catum 2a e expletio libidinis
in alio in eodem sexu scilicet mas
culi masculo femine cum femina et
ei ... et de isto loquitur apostolus
ad ro i° propter quod tradidit eos in
passiones ignominie et immunditie
ut contumelijs afficiant corpo
ra sua in semetipsis nam femine
eorum immutaverunt naturalem usum
in eum qui e contra naturam similiter mas
culi relicto naturali usu femine
exarserunt in se et invicem mas
culi in masculos contra naturam
operantes tertia species e in bes
tijs quod dicitur bestialitas quia in hoc
homo efficitur bestia et est

gravius quam peccatum cognoscere
matrem Quomodocumque autem modo
exercetur preter quam inter virum
et feminam in vase debito et ad hoc or
dinato ad sodomiam pertinet Unde
levitici xviii° cum uxore proximi tui
non coibis cum masculo non co
misceatur coitu femineo quia ab
hominacio e cum pecoribus non
coibis quia scelus est omnes enim
que fecerunt abhominationes peribunt de
medio populi sui Breviter autem
que fit vigilando extra matrimonium
copulam peccatum e pollucio autem
nocturnalis que fit in sompno non e sem
per peccatum cuius racio e quia ad peccatum requi
ritur liberum iudicium racionis cum
igitur voluntas quod circa iudicium
dependet ab operationibus utriusque sive
potenciarum anime que tunc requiescunt
potest autem illa pollucio esse vel effectus
peccati precedentis De pollucione nocturna

Pollucio potest contingere multis
aliquando provenit ex illusione
demonis movent fantasmata
demonis ad talem
et vagatores dormientes ad talem
effectum unde petimus in completorio
hostemque nostrum comprime ne pollu
antur corpora aliquando provenit ex
superfluitate nature non potentis
seminis retinere vel ex fortitudine
virtutis expellentis superfluum et istis
modis non e peccatum sed e peccatum effectus
precedentis et ideo in istis casibus non
tenetur quis abstinere a celebratione
sive eukaristie assumptione nisi ex quo
dam honestate aliquando vero prove
nit ex cogitationibus seu collocuti
onibus in vigilia que species re
manserunt in vigilia quidem in
cute movetur ad loca pudenda

et tunc ipsius conscientia iudicat debere at-
si ab extra per ipsius particulares eue-
nerit et hec est causa superiorum aliquando
aut pollutio prouenit ex nimia
ciborum sumptione siue crapula
ebrietate precedente et in istis duobus
casibus licet non sit peccatum est tamen
effectus siue signum peccati precedentis
et ideo debet abstinere a celebra-
tione nisi necessitas incumbat per diem
naturalem id est xxiiii horarum quia ex
delectatione pollutionis inordinata
quedam ebetudo mentis sequitur
que non nisi in tanto tempore restringi
tur Sed qualiter cognosci poterit quo
istorum modorum pollutio acciderit Certa
magnus doctor dicit sic pollutio
aut prouenit ex imaginatione aliqua
turpi vel non Si non tunc est signum quod ta-
lis pollutio fuit pure corporalis scilicet debili-
tatis vel nature expulsiue Si autem accidit
cum imaginatione turpi vel tunc homo
in ipso actu pollutionis aut
dissentit ipso actu pollutionis et
tunc signum est quod sit sine peccato aut
consentit et tunc licet non sit prelat
ex peccato abstinendum tamen est propter
mentis ebetudinem que si donec
natura restituatur Si autem pollu-
tio propter accideret et propinqua in
diebus quibus homo deberet celebrare
et communicare tunc signum est quod dyabolus
vult communicare propter predictam causam
in talibus sacramenti eukaristie proponentem
bus aufferre Unde in tali casu consul-
tum fuit cuidam monacho in col-
lationibus patrum qui in diebus festiui-
tatibus patiebatur nocturnalem pollutionem quod
celebraret et tunc dyabolus videns se non
posse consequi intentum ab eius illu-
sione cessauit Unde versus Crimi-
ne nocturno pollutio cum fit et ebri-
us vel plus meditatur turpe fuisti
Crimen abest si natura superflua
tollit aut cum debilior vel natura se
ventre resoluit Sed utrum
sacerdos celebrans sine ministrans

aliquod sacramentum in peccato peccat mor-
taliter et in quibus casibus excusatur
a peccato dicendum est quod aliter est de sacramento
altaris quam de sacramentis aliis nam
qui celebrat scienter quod gerit vel tenue
aut potest communicare in peccato mortali
quia peccatum mortale et ipse dignum
sumit sacramentum peccat et peccato ob-
latam quia non se preparauit et commis-
sionis quia contra illud est contumeliam
fecit quod potuit esse communicando sacramenta ca-
ritate et ipse seruit communicando sacramenta ca-
ritate etiam sine caritate peccat et fidel
licet non prohibeat ab unione corporis
Christi prohibet tamen a communione spiri-
tuali et prohibet ab unione et superior
debet ut prohibet quia per fidem sit unio
ideo necesse est quod per fidem sit unio
et fidem precedit unio per caritatem
et caritate sequitur et quod peior sit
debet habere fidem ideo potest videre
sacramentum caritate aut caret propter
sit communio ideo non debet communicare In
fidelis aut caret utroque scilicet fide et
caritate ideo caret utroque et unione
nec distinguit tamen de sacramento
aut celebrat ex mera voluntate
aut necessitate si ex mera voluntate
celebrat in peccato peccat mortaliter quia
irreuerenter se habet erga sacramentum ex
tenuis contemptum et contemptum in
terminis qui est sub speciebus et erga rem
significatam tantum que est sacramentum con
obtinere potest Si autem incumbit ergo
necessitate celebrare ut puta
quia est sacerdos curatus et instat
dies sollempnis aut funus et in
necessitate hora celebrandi et scandalum
fieret in populo si non celebraret ubi confi-
teatur tunc potest celebrare cum
contricione et proposito confitendi quam
citius poterit aliter celebra-
ndo peccat mortaliter Si autem
non incumbat necessitas celebrandi
alia sacramenta ut cum bap-
tizandus et absoluendus et ingeden-

laborat i extremis bic no peccat
qr no monetur q temptu aliquo
q ptinebat sed sola pietate ad
subueniendu pximo Si aut sine
necitate ministraret aliqd istoz
sed minister esse et cu sollempnitate
peccat mortaliter et si dicat si
no ministraret peccaret qr tenet
ministrare si aut ministrauit pec
cat qr erit pplexus dicend qr no
qr tenet ex officio baptisare sol
lempniter no tame tenet i peco
baptisare sed pus q fiteri et pec
care si facultas se offert ut at
cu tritione et cu pposito q fitendi
pt ministrare alios aut actu ex
tendo i peco mortali sed pdicare
psallere horas dicere epistolas
uel euan legere et hu no peccat
mortaliter nono que pcc quia
ista de gne suo nec i sacte nec
i se sut ea quos sut requirit aliq
gram gratu facientem Sic igitur
septem uicia mortalia et capita
lia cu suis radicibus et ramis q
tinent i hoc ulti libro auar
cia sup ac luxu ira gula

## Remedia contra peccata

mortalia Cum igr peccata
sint quim aliq no i cidant in
sint ita sed expedit ista
aliquos istorp ita sed expedit ista
q gnoscere ut euitent qr non q
tingit euitare malum nisi q
tingit cognitum Ita si homo i cidat
expedit scire remedia p que
curetur et ideo i statuit reme
dia p que homo p catum sep
deo reconciliari et sciz q seq
s. contritione confessione et satisffcone
cu ei ho peccat mortlit separatur
adeo et obligatur ad pena et
nam sicut cu homo uolutate
recessit adeo p pecm ita ops

ut uolutate redeat ad deu hoc aute
fit p contritione qm uoluntate homo co
teritur et dolet de pcco comisso et tuc
statim reconciliatur deo et pena eterna
ad quam erat obligatus mutat
i penam tpalem adeo taxatam iuxta
pcci grauitatem et ista pena e loco
emende quam homo debet facere deo
sed quo facit sacerdos ea pcm uel
penam sed qr hui pene taxatorum
comisit deus sacerdotibus quibus precepit
cofiteri precepit ipsi aut debent diste
illam emendam taxare s p ma
iori pcco maiorem emendam et p mi
nori minorem i iungere ceteris pibus
considerans cu circumstantiis criminum s
qualitate quantitate tpis et regionis
consuetudine psone dignitate pau
ptate i firmitate complexione scientie
laicus et deuotionis et p hoc penitencie
dicuntur arbitrarie quamuis s iura
p quolibet pcco mortali pnia sep
tennis e i ponenda et sic ho p pcm
septiformis spus sci gratiam amisit
ita p septenam pniam recupare
debet Oz et discretus sacerdos i iunge
pnias pcco contrarias qr contraria contrariis
curantur ut qr luxuriaz i iungat
castitatem, qr auaricie largitate
qr superbiam humilitatem q i uidia
caritate q iram paciam qr gu
lam modestiam unde uersus Dis humilis
largus castus humilis largus paciens
modestus congaudens fortis sit
septem cuncta uincens Sed qr pnia
non tm i iungitur i satisffcon pctorum
sed et i cautelam aliquam futuri
ideo aliqn p maiori pcco minor pe
na et p minori maior i iungitur
Sed p fornicacione i iuuene i poit
maior pnia quam i sene et econtrario
de maiori quam matricide licet
grauius sit pcm i sene quam i iuue
ne et grauius matricidium quam

beatitudinem Sed si sit ideo ut vet
hant apto vel qr pnpuctares sit
adhuc vel qr peccm pnculosius e
i uno quam i alio sed i sacerdote vel
qr e peccm cognod multitudim
clinatur ut p penam huius ter
reantur alij Sacerdos aut no pt
scire qntitatem pene debitam
vel fuorem caritatis i accipiendo
Sacerdos u tute clavium hunc pte
illius pene remittit tp alie & pro
residuo i ungit pniam satisfacienda
i hac vita q si sunt sufficiens &
opleta liberabit a pena pgatorij
Si aut no sint sufficiens vel opleta
ta opz residuum oplere i pgatorio
nisi homo p aliqua bona opa vel
p indulgencias se liberavit nam ad
liberandum hoiem ab ista pena debi
ta p pecco p contritionem & ofessionem
valent indulgencie nam sic qnt
valent indulgencie tm dimit
dr xl dies indulgencie tm dimit
tent de pena debita qnti dimit
tunt xl dies pnia pacta h sic
xl dies penitencie plus h vm qr
alter h qr ex maiori devotione
vel caritate fiunt sed xl dies i
dulgencie no tm valent ad me
rendum s ad augmentum gre ac
sicut xl dies pnie Cuius ratio
ista sit qr opus indulgenciale pse ordi
natur ad relaxacionem penarum debi
tarum sed opus penitenciale ordinatur
ad augmentum gre & vtilitatem Si
assumptio crucis transmarine pse
ordinatur ad absolucionem penarum de
bitarum Ingressus aut religionem
pse ordinatur ad augmentum gre
vtilitatem ponatur ergo qr duo hoies
equales i hoibus vz i pnis & virtutibus
& unus assumat crucem transmarinam
& alius intrat religionem eadem hora &
simul moriantur recipiens crucem
statim sine oi pena volabit ad celum

alius autem potest i pgatorio diu cru
ciari & tamen liberatus maiorem
gloriam habebit i celo quam qui statim
evolavit i celum Et huius ratio e dicta
Unde aut iste indulgencie pvenerunt
& quibus qntum valere possunt aliqui
dubitaverunt Et pro quo intelligendum est
qr multi sunt i ecclia dei q multas
penas sustinuerunt quas eorum
peccata no exigebant ymo multi qui
nullum peccatum habuerunt multas penas
sustinuerunt Sed hec oia penas pcedunt
passionis xpi qui erat solum suffi
ciens ad satisfaccionem p oibus peccatis &
peccatis totius mundi Nota & si mille es
sent mundi ipse aut illas penas
no indigebat pse ne ad satisfaccionem
qr peccatum no habuit nec ad merendum
qr ab instanti sue concepcionis fuit
plenus gra vel gla nec sibi aliquid
postea accrescere vel accipere
poterat Ideo unita xi & sanctorum repo
sita sunt i thesauro ecclie cuius cla
ves xpc commisit petro dicens tibi da
bo claves regni celorum & quodcumque
solveris etc Et ideo cum cla
vibus dicitur specialiter petrus do
designans qr ipse h ptate de isto
thesauro prudenti pvidencia ecclie
qntum voluit Unde solus pt dare
indulgencias generalem a diversis peccatis
Alij aut plati qui sunt vocati
i partem sollicitudinis tm pnt dare
qntum e eis concessum Romanus aut
successor petri h eandem ptatem
qm sanctus petrus habuit Ideo considerata
fidei utilitate & ecclie pt dare
indulgencias generales ut plenariam
causa autem indulgenciarum e non
qntitas muri nec sanctus devotus
ut devotio recipientis sed a pplito
meriti habundantis xpi & sanctorum per
aliquem habentem auctoritatem

ad aliq indigentem qui tamen est
melior ecclesie et xpi unio et unito. Ista
fide et caritate adhuc ad soluendum
pro eo penam ad quam ipse tenebatur
Sicut si amicus alicuius soluet
soluet pro eo decem marcas in quibus
tenebatur certe absolutus est. Si papa
accipit tantum de thesauro ecclesie et sol
uit pro isto, ac si iste de suo soluet
non quod plus requiritur nisi ex parte
dantis et quod non sit in pedimentum ex parte
recipientis sed quod non sit in mortali
pro tempore tunc fiat illud pro quo datur
indulgencia nullus autem debet dimittere
penitenciam sibi iniunctam propter indulgencias
quia indulgencie non valent alicui nisi
sit vere penitens et contritus non videtur
autem esse vere penitens et contritus quando
vult facere indulgenciam in tantum
ut potest Sed si homo noleret utique
penitenciam debitam complet habet pro
positum complendi tunc indulge
ne computabuntur ei loco penitencie Cum
homo nesciat penitenciam sibi iniunctam
an illis indulgenciis sufficiet cum
de penis que sibi debentur pro iudicium
dei ideo homo debet facere peni
tenciam sibi iniunctam et tunc potest
acquirere indulgencias et facere quomodo
bona opera que potest ut a pena debi
ta sibi totaliter liberetur Sed
nunquid quilibet sacerdos potest absoluere
ab ista pena temporali taxata a deo
dicendum quod adhuc requiritur potestas cla
uium que licet una sit in radice et duplex
est in effectu sicut potencia hoc sensitiua
et intelligendi in sole est una
in radice et duplex in effectu ideo
ad designandum radicis unitatem
dicitur potestas in singulari et ad desig
nandum effectuum pluralitatem dicuntur
claues in plurali Sunt autem due
claues scilicet clauis sciencie et cla
uis potencie. Clauis autem sciencie non
non dicitur aliqua sciencia ut aliquis ha
bitus scientificus sed humanitus lo
ca sed potencia quedam a deo tradi
ta in ordine sacerdotali que est auctoritas
discernendi inter lepram et lepram
et peccatum et peccatum et iudicandi de ydo
neitate admittendorum seu absol
uendorum Hec autem auctoritas potest tradi
alicui non habenti scienciam communis
melius utetur ista auctoritate si
scienciam haberet. Et hec est contra aliquos
qui dixerunt quod si plures sacerdotes
non possunt absoluere a peccatis in foro con
fessionis quod racio est quod dicunt
hunc clauem sciencie que requiritur
ad absoluendum sacramentaliter Ceterum
tamen est dicere quod clauis non reci
pitur hic pro habitu cognicionis sed pro
auctoritate discernendi sicut doctrina
accipitur aliquando pro auctoritate docendi Is
ta enim auctoritas potest tradi scienciam
non habenti licet melius vteretur
si haberet habitum sciencie Et potest
poni exemplum Dominus papa potest dare
alicui non habenti noticiam
iuris auctoritatem cognoscendi et iu
dicandi de aliqua causa uel ab
dicet quod non potest cognoscere de illa
causa communis scienciam iuris non habentis
licet melius posset cognoscere si scienciam
haberet et sic in proposito Item si maior
mensuram sciencie tradat potestas ab
soluendi tunc qui plus habet de
sciencia plus possit absoluere quod non est
illud autem potencia est auctoritas taxan
di absoluendi et penitenciam salutarem
iniungendi quam non possit habere
maior plus deuincto nisi haberet
sacerdotalem Hec sunt due claues
ex quibus constituitur auctoritas clauium

que traditur · i charactere sacerdota
li vel e eadem cu ipo qr s docto
res vna z eadem res caracter or
dinis sacerdotalis conficiendi corp9
xpi z ptas clauium differentes roe
nam caracter dr s q e pricipi9
distinguendi sacerdotem a non sac
dote / ptas conficiendi dr i qntu
ordinatur ad corpus xpi conficie
dum sed ptas clauium i qntu ordi
natur ad absolucoz sacramentales
z alia sacramenta dispensanda et
licet sint diuisi actus procedut
tamen ab eadem potencia illuminandi
z lissificiendi z i ornandi differ
tes s actum / hec igit claues sunt
quas xpus tradidit petro xi pet°
alys o ill · dd · tibi dabo claues reg
celoz · m t xvj° / Clauis aut ista
potencie e triplex nam qdam po
e mere ordis qdam iurisdicois z
qdam mixta siue composita continens
vtramque potm s ordis z iurisdi
ccois / potestas mere ordis atten
ditur r° corporis xpi p qm conficit
ditur r° corpus xpi z h e equalis i
corp9 xpi i altari z h e equalis i
oib9 sacerdotib9 nec pt tradi nisi
sacerdoti z tradita no pt auferri
nam quantumcumque aliqs sit excoicatus
vel suspensus si conficit conseratu
est licz peccauit conserando / Alia
e po mere iurisdiccois q e r° corpus
xpi mistici sic excoicare et dare
i indulgencias dare non aliis quam
sacerdotib9 tradita z pt auferri
Sed tercia potencia mixta q continz
vtraque s ordis z iurisdiccois e po
testas clauium q requirit ad abso
lucom sacramentalem / nam i foro
confessiois no pt absolue n sacdos
hns iurisdccoz ordinariam vel de
legatam / cuius iurisdccio si fuerit
subtracta nichil pt agere quantu ad
sacramentu pnie / hec aut duo requi
runtur ad ptatem clauium s ordo z
iurisdccio / ordo dat essenciam z vtu
tem z iurisdccio dat ei mria z exe
cucom9 pus e ei essencialis z ideo
licet p° ptatem iurisdccois posset
aliqs absolue aliu i foro exteriori
siue contencioso non tamen i foro
interiori siue consciencie apud deu
i fflicta e pena excoicacois q' ex
coicatio e pena que debet culpe s
i obediencie / nullus ei excoicatur
nisi ppter i obedienciam q e pcm mor
tale a quo no potest aliqs absoluere
nisi habuit ordinem et iurisdccoz
z audierit eu i foro confessiois ppt
qd sacerdotes deent monere suos sb
ditos i xl · vt confiteant pcta ppe
que sunt excoicati sed confitentur
alia pcta / Cz q° quilibz sacerdos no
hz absolue quelibz a quolibz pcto
h no e roue ordis sed roe iurisdi
ccois que limitata e p eccam statuti
z h ppt ordinem debitu esse suandu
z confusioz euitandum / Sed qr necessit
tas no hz legem ideo ista limitao
non tenet i articulo necessitatis
qr quod p caritate istitutum e ot
caritate militare no debz / ideo i
articulo mortis quilibz sacerdos qi
libz debz absoluere z pt a quolib3
pcto / Cz quadiu homines sut de foro
ecce oportet eos p unam ordinem
esse / nam s btm augm
ecclesiastice ierarchie / nam s btm aug°
quam diu mundus durat oportz an
gelos angelis homines hominib9 dominos
dominib9 preesse vtriusque aut sit pre
lacionis gradus oportz ee supmos me
dios z infimos quemadmodu i ange
lica ierarchia sut supmi medij
z i fimi in qlib9 h̄nt dyo9 dat ista
regulam i pn° ecclesiastice ierar°

lex sacratissime divinitatis est ultima re
ducere per media in suprema, quia in
fimi purgantur illuminantur perficiuntur
per medios et medii per supremos. Ad
instar autem et similitudinem huius
angelice ierarchie instituta est eccle
siastica ierarchia secundum illud Iob xx
xviii numquid nosti ordinem celi
et pones rationem eius in terra. Ad similitudinem
eius in terra ecclesia continens sub se tres
gradus scilicet supremum medium et in
fimum in quibus eadem regula lu
minis conservatur. Supremum gra
dum in ista ecclesiastica ie
rarchia tenebat Christus homo
quia cum esset caput ecclesie quia caput
et membra oportet esse eiusdem [illegible]
membra [illegible] ante
omnis nature, membra autem ante
ecclesie sint humana ideo oportet caput
esse humanum. Ephe. 1o ipsum dedit
caput super omnem ecclesiam, quod
secundum humanitatem. Secundum autem gradum
tenebant lxxii discipuli et in
hys consistit totus ordo clericalis
primitive ecclesie in Christo, in apostolis et lxxii
discipulis et eorum successoribus. Sed
est ordo essentialis moderne
ecclesie. Locum enim Christi et eius vicarius
pontifex tenet, locum autem
apostolorum episcopi archiepiscopi cardinales
tenent, nec facit diversitatem
in isto gradu maioritas iurisdi
ctionis vel potestatis vel divitiarum tem
poralium, nisi unum locum [illegible]
non reputant nisi unum locum
apostolorum. Unde beatus Ieronimus in epistola
ad evandrum presbiterum ubicumque fuerit
episcopus sive rome sive alibi eiusdem
meriti est eiusdem sacerdocii est. Po
tentia divitiarum et paupertatis humilitas
sublimiorem vel inferiorem episcopum
non facit et cum omnes apostolorum suc
cessores sunt episcopi. Locum autem

lxxii discipulorum reputant sacerdotes
curati, et isti habent locum sub
regula lucis duo ut supra quia infimum habet
purgare illuminare et perficere per medios ex
dictis per supremos. Unde potest dici de hys
Iob xxxiii ecce hec omnia operatur deus
vicibus per singulos ut revocet eorum
animas de corruptione et illuminet in
lucem viventium. Institutio autem a
postolorum ponitur Luce vio quo vocavit Christus
xii apostolos, institutio autem lxxii
discipulorum ponitur statim in principio de
cimi capituli: designavit dominus et alios
lxxii discipulos et misit illos ante
faciem suam et ait ecce ego mitto
vos sicut oves inter lupos. Ordinat
[illegible] angelica [illegible]
[illegible] ierarchia quanto magis aliqua potestas
descendit tanto dividitur et di
minuitur et per consequens ad suum ministerium
exercendum plures ministros requirit
econtra quanto magis ascendit tanto
magis unitur et fortificatur quia omnis
virtus unita fortior est seipsa dispersa
et per consequens ad suum ministerium exercendum
pauciores ministros requirit. Unde
plures sunt sacerdotes curati quam
episcopi et archiepiscopi plures sunt quam [illegible]
[illegible]
[illegible]
principium ut sic in toto universo est unum
principium supremum a quo omnia habent esse
virtutem et potestatem [illegible]
[illegible] sic nature exigentia [illegible]
voluit deus et docuit ut in tota ec
clesiastica ierarchia esset unus princi
patus in summo omnibus inferioribus
virtutem et potestatem dei qui locum
dei tenet in terris tribuens unicuique
secundum suam capacitatem [illegible]
sua [illegible]. Hic autem primus post Christum
fuit Petrus cui Christus ambulans

claues tradidit et duos gladios
commisit ut regimen totius eccle
sie tam in spiritualibus quam in tempora
libus ad ipsum pertinere nosceret. Et lib
aut successor petri eandem potestate
habet cum petro. et quod potestas superior in
cludit inferiorem ideo superior potest quod
quid potest inferior et amplius. nam
xpc potest quod potuerunt apostoli et tamen
plus. apostoli autem potuerunt quod
lxxii et amplius et hanc proportionem
se habet ad inuicem eorum successores
ut nam uicarius x. s. papa potest quod
res apostoli s. episcopi et amplius et uica
rii apostolorum s. episcopi possunt quod possunt ui
carii lxxii discipulorum et amplius.
Et propter hoc sunt aliqui casus reseruati pape
in quibus non possunt absolui episcopi et presbyteri
curati. Casus reseruati pa
pe sunt vii. Primus est percussio clerici
sine religiose. 2us casus qui incen
dit uel frangit ecclesiam et est de
nunciatus. 3us qui scienter communicat in
diuinis cum excommunicato nominatim
a papa. Quartus qui falsificat litteras
domini pape. Quintus excommunicatus a summo pontifice
scienter celebrat. Sextus qui symo
niam commisit. Septimo excommunicatur
aliqui casus continentur in hiis absolue
Si moriatur claudit si monachus
si uxor sit. Si serint metuit ne
quit. et si leso parua. hiis seruiene
clericus non tenetur ad papam ire. Primus
casus si sit in articulo mortis in quo
casu quilibet sacerdos potest absoluere quemlibet
a quocumque peccato. Secundus casus si sit
hostiarius alicuius potentis et non expedit

uel proposito percussit. 3us casus si percussor
cussus sit monachus uel mulier
Quartus si sit seruus sine emptione et
dominus leditur de eius absencia quia non
est in culpa. Quintus si regulares per
cussent regularem nisi sit enormis
excessus. Sextus si sit pau
per et non habet unde uiuat. Septimus
si sit impubes. viii si habet inimicos
capitales de quibus timet.
In hiis casibus potest absolui ab episcopo.
Sunt et alii casus in quibus percutere
clericum non incurrit absolucionem pape.
Primo si cum causa discipline percussit
ut magister uel prelatus. 2o si in sola
leuitate. 3o si inuenit eum turpiter
agentem cum uxore uel matre uel
filia. 4us si bonum bene repellit cum
moderamine inculpate tutele. Vo
Si ignoret eum esse clericum. Sextus
Si uenerit eum in apostasia post
trinam monicionem. viio si fuerit
ad actum peritus contrarium ut ad
bigamiam uel ad uilia in castris.
hiis percutiens non incurrit excommunicationem
Nonus officium zelum ut pater doctor
quod propinquus affinis dominus uel et
corepcio ludus. Quintus sit ex
ceptus non sit moderamine tutele
Item sunt aliqui casus reseruati
episcopo in quibus presbyter curatus non
potest absoluere. Primus qui facit
incestum defloratio uel homicidia
sortilegus uel sodomita transgressor
votorum simonia sortilegus et me
tuta fides et incendia. Periu
ria confessor blasphemus hereticus
adulter pontificem surripiens
dempnatus adultus. Penitencia alii possunt
absoluere. Primus casus est incestus
qui est duplex s. maior et minor
maior est eorum qui sunt in primo gradu
consanguinitatis et affinitatis carnalis

sive spiritualis ut patrinus cum filia non solum carnali sed et spirituali, filii cum matre, frater cum sorore. Filia autem spiritualis dicitur quam de fonte levavit vel baptizavit seu ad confirmationem tenuit. Dicitur et filia spiritualis sacerdotis illa cuius confessionem audivit. Hoc est conmixtio flagiciosa et eadem pena plectenda. Decimus casus est defloracio virginum maxime violenta quod dicitur raptus. ix est homicidium. x sacrilegium quod committitur cum moniali seu cum persona religiosa vel violenta manuum iniectio in parentes. vi zodomiticum quod est vitium contra naturam sive contra speciem et secunda specie de qua dicitur supra. Septimus est transgressor voti cum deliberacione animi. Octavus periurium maxime coram iudice ad iungendum vel disiungendum falsa matrimonia. Nonus sortilegium maxime factum de sacramentis ecclesie. Incontinentia fidei pertinet ad periurium. Decimus falsarius litterarum et eadem incendiarius et raptores domorum et ecclesiarum. xi oppressor puerorum sive prolis si per curam et si sit fetus animatus tunc est homicidium. xii blasphemia in deum et sanctos seu alius scandalizantur. xiii heresis seu error in fide sive sit perversor fratrum sive symoniacus qui emit et vendit spiritualia ecclesie. xiiii adulterium solutum vel incestus vel utrumque. De hiis omnibus committat prelatus sive penitenciariis sive residentibus in matrice ecclesia sive in decanatibus in nota sua super plenitudinem vel consuetudinem ecclesie committat sacerdotibus curatis. Sed sacerdos curatus in omni casu in quo dubitat debet remittere penitentes ad penitenciarios in decanatibus

et illi si non habent tantam potestatem debent remittere ad penitenciarium in matrice ecclesia residentem in quo debet maior esse discrecio.

## Conclusio huius operis

Hii sunt tres particule religionis christiane collecte per magistrum Thomam Hibernicum anno domini m° ccc xvi. Quos si quis vellet extendere posset in tres lineas sive superficies constituere quia particule plures faciunt lineam et plures componunt superficiem. Collectorem vti consilio dicentis: Quicquid precipis esto brevis ut cito dicta percipiant animi dociles teneantque fideles etc. Doctrina cum duobus modis animo fastidium ingerere solet videlicet qualitate si obscurior fuit et quantitate si prolixior extiterit. In quo utrumque magno vti moderamine oportet ut quod ad refectionem querentium est non sumatur ad suffocationem. Ideo huius collectionis auctor volens inter Scillam et Caribdim navigare opusculum non nimis obscurum nec nimis prolixum compilare decrevit etc. Laus deo. Amen. Dicant omnes.

Incipit tractatus brevis et utilis de horis canonicis dicendis vel cantandis

Septies in die laudem dixi tibi domine deus meus. Psalmista. Demonstrans deus [illegible] et omni tempore a nobis sit laudandus et benedicendus, tamen horis ab ecclesia ordinatis et statutis specialiter a nobis est laudandus. Ad quod pertinet verbum prius allegatum: septies in die. Nam ibi describuntur horarum suffragia, causa motiva et inductiva et intentio debita et vera. Primo describitur horarum suffragia cum premittitur septies. Unde scribitur Levitici quarto: sacerdos tollet de sanguine vituli et asperget digito septies contra velum sanctuarii ad similitudinem horarum quibus divino cultui deputatur [illegible] specialiter [illegible] aliis [illegible] deus est. Hic digitus id est instrumentum spiritus sancti, sanguis vero vituli id est sanguis et passionis Christi aspergitur septies propter septem horas devotis psalmodiis [illegible] coram [illegible] domine, ut nobis deus propitietur. Hoc enim [illegible] septem tube quas septem angeli canebant, et septem candelabra ante dominum lucentia, in quorum medio filius hominis consistit, ut in Apocalypsi describitur. Secundo describitur causa motiva et inductiva, et hec cum dicitur in die. Ad horas enim devote psallendas movere nos debet quod Christus in sua passione tota die et etiam tota nocte sine intermissione pro nobis laboravit [illegible]. Tota die contristatus ingrediebar. Et ideo nos tota die in istis septem horis statutis passionis Christi recolere devote debemus, ut [illegible] valeamus [illegible]. Tota die expandi ad te manus meas. Tertio describitur intentio debita sive vera, et hec cum subinfertur laudem dixi tibi domine deus meus. Hore enim canonice [illegible] laudis et glorie [illegible] non sunt decantande sed ad dei laudem et gloriam cui soli [illegible] debetur honor et gloria, ut quilibet dicere valeat horas psallendo: Per singulas dies benedicam tibi et laudabo nomen tuum in seculum et in seculum seculi. Quia [illegible]

[illegible] audiat [illegible] ad horas psallendas [illegible] cogitationes [illegible] devote [illegible] et dicat [illegible] est [illegible] ad [illegible] officium [illegible]. Dicat cum septies in die laudem dixi tibi domine deus meus.

[illegible] ut dum [illegible] horas [illegible] studiose [illegible] horas [illegible] dicere debeant. Debent enim celebrari et psalli studiose et devote. Nam [illegible] ut [illegible] de quo [illegible] quam clamor vocis [illegible]. Unde [illegible] describitur [illegible] meditatio [illegible]. Non enim [illegible] sed cor clamans est deo [illegible] melior [illegible] psalmorum decantatio [illegible] psalmi [illegible]. Unde [illegible] horis [illegible] magna et [illegible] est [illegible] cogitationes [illegible] petentes [illegible] cogitationes [illegible] horis [illegible] est [illegible] impedimentum devotionis [illegible]. Item [illegible] est [illegible] devotam [illegible] est [illegible] in horis impediant [illegible] missas [illegible] et alibi et [illegible]. Primum impedimentum est quod horas [illegible]

Nam hoc sapientia dicit distincte et
apte legere ad intelligendum, exemplo
eorum de quibus dicitur quod legerunt librum legis
distincte et apte ad intelligendum et
adimpleri legis dictis universi populi attente
intente. Qui autem declamitat vel
horas seu lectiones vel aliquid huiusmodi
legit toto suo conamine distincte
et apte debet conari seu legere
quantum ipse intelligat et plus audientes
[illegible] valeant proprie. Et ideo
quando [illegible] non sit tristitiandum.
Nam cum quis tristitiando dicit [illegible]
[illegible] legens propter [illegible] nam au-
dientes propter [illegible] permittit [illegible]
cum [illegible] tristitiatus et minus in-
telligibili voluntate [illegible]
legentes [illegible] dicere [illegible]
[illegible] parabola [illegible] Nam
parabolice [illegible] // [illegible]
[illegible] non [illegible] qui
[illegible] divinis officiis non petat,
si id quod dicit non intelligat [illegible]
sum [illegible] agat et [illegible] pulsat
[illegible] dicto [illegible] quod si quis
[illegible] legat
[illegible] intelligere [illegible] legentes
impeditum [illegible]
[illegible] diligentiam
[illegible] et cum dulcedine
audiat. [illegible] est [illegible]
[illegible] ab aliquo legitur quod ipse non
intelligat propter [illegible] nimie
[illegible] requiritur // [illegible]
[illegible] hoc dicantur [illegible]
integre et complete hoc [illegible]
sunt [illegible] psalmodie [illegible]
[illegible] appellatur [illegible] cum [illegible]
[illegible] debet [illegible]
itaque nec apex nec iota unum [illegible]
[illegible] integre [illegible]
[illegible]. Unde [illegible]
[illegible] psalter [illegible]
[illegible] officia
[illegible] psalmodie. Et ideo si
ille qui clam [illegible] dicere obli-
gatur [illegible] psalmo-
dia [illegible] debet
[illegible] non satisfacit
Sic qui dicit horas [illegible]
[illegible] non satisfacit et ideo [illegible]

[illegible] officiandi // [illegible] non [illegible]
[illegible] vobis [illegible]
[illegible] sancti [illegible]
[illegible] venisse ubi asserunt se
[illegible] intellexisse [illegible] et
[illegible] in divino officio [illegible]
[illegible] admittit [illegible] in die
[illegible] negligentiis [illegible]
[illegible] // [illegible] est [illegible]
[illegible] quod [illegible] admit-
tat non petat [illegible]
[illegible] debet [illegible]
propter scandalum et impedimentum quod possent
[illegible] repetere [illegible] Debet
[illegible] facere [illegible] sic [illegible]
[illegible] et [illegible] simul
[illegible] in medio
[illegible] propter impedimentum [illegible]
[illegible] admittat [illegible]
[illegible]
[illegible] admisisse est non
repetit [illegible] admisisse [illegible] quod
[illegible] est [illegible]
[illegible] qui
propter [illegible] admisisse [illegible]
[illegible] et impediunt [illegible] et [illegible]
[illegible]
et repetunt et [illegible]
[illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible] aliud ad-
mittit. Nam non debet [illegible]
propter [illegible] negligentia
[illegible] debet [illegible]
[illegible] et [illegible] videat
quod non sit negligentia [illegible] vel
[illegible] seu [illegible] Nota [illegible]
[illegible] degradandus.
[illegible] XI [illegible]
[illegible] dicitur [illegible] psal-
modie et aliquid aliud [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] dicto [illegible]
[illegible]
[illegible] officiatore [illegible] vel [illegible]
Vel [illegible] seu ab aliquo [illegible]
vel ab aliquo [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] seu [illegible] vere dicat
[illegible] Sufficit [illegible] offi-
cium [illegible] est
[illegible] et [illegible] a sanctis

pribus absolutum. Tercium impedimentum
est quod iuxta beatum Cassianum genera-
liter presencia et inconstancia animi
est, mollicies et [illegible] ...
mentis et levitas. Nam sicut ad quil-
libet vident iuxta beatum Cassianum
nobis continua et utilia in quibus
sunt addiciendi officium et ad supplicandum
sedula presencia ut sic quod quod
aliquando divinis legit illa loqui
vel aliquid nescium sit incipiendum
et plus et plus adiecta nudiustercia
cum fuerant addiciendi officium et
non tocius sit. Unde dicit apostolus
negligentibus ... magister locuta ...
rebus facit loqui loqui cum tamen
de operacionibus vel de negociis secularibus
et alius vel de utilibus nobis ...
quod maior presencia et instabilia ab
[illegible] in divino officio persolvuntur.
Nam sicut ... vox ...
corpore ... et ... deo ...
placito debet reddi ...
[illegible] ... reddi ...
debito ... et ... divinum
iuxta divinum officium et ... de
... presencia et inconstancia animi
quam ... est ... non ...
inconstancie. Patet igitur quod ab ...
singula ad divinum officium ...
... necessarium sit ...
dicat. Patet igitur quod ...
instabilia et vana ... 
... de ... quod ... 
inutilia ... 
... nisi ... et ...
... impedimentum ...
... aliquod ...
... divinum ...
... tedium ...
... impedimentum est
quod tandem ... 
... divinum officium ...
... est ... 
... divino officio persolvendo. Na-
... bono ... sit ...
... divinum ...
... inicio ...
... 
... 
... 
quod sanctum quod ... 

Vel desidia prout magistri officium adcherent
quant ac si dicunt. Unde ad
... lingua ... et ...
... est.
... ut ...
divinum ... devote persolvendo
... indicant ... 
laudes. Unde ... ex
... ad ...
... 
... 
... 
... 
... persolvant
... 
... divinum ...
... divinum officium
sit deo gratum ...
... 
... deo
... devote persolvunt divinum
et ... deo ...
... qui tamen ... adcherent
per desidiam ... 
... divinum
officium persolvunt ac deo ... sunt
... 
... 
... 
... divinum
officium ... 
... est
... 
... 
... 
Si igitur magna ... negligencia ...
... 
... tedium impedimentum
est quod ... 
... 
... 
... 
... est ... divinum officium
... 
... 
... officium
... 
... 
... divinum officium
... 
... 
Unde ... divinum officium ...
... 
... 
... 
... 
... 

pertinent dicat // Item pro hoc facit quod laycis honorat lex aut corpus lege est. Amen [illegible] aut intime et [illegible] et plus requirit accedit quia [illegible] lex de distinctione xxiij ca. clericos [illegible] clerica ad lectione credite canonicis et tractatis canonici insuper [illegible] Clement. c. tamen plurimi delinquant ipsorum [illegible] ipsa [illegible] alias [illegible] [illegible] pulsantibus cibo [illegible] prohibita [illegible] dicere illorum [illegible] adulter et [illegible] [illegible] pro [illegible] absolucione [illegible] illi qui nequit cultum divino se mancipare et deputari [illegible] et accipiat [illegible] quod dei sui [illegible] debitum persolvere tenentur [illegible] cum [illegible] impediti [illegible] in allegata decretali [illegible] [illegible] plurimi [illegible] ac [illegible] // [illegible] impediti est quod [illegible] beneficiatus in ecclesia et sine [illegible] quod ecclesie [illegible] vnde d. [illegible] iij ca. divino // Et [illegible] beneficiatus [illegible] tenetur officiare [illegible] cum [illegible] et [illegible] [illegible] debent [illegible] quoniam ut ad officient [illegible] [illegible] ca. [illegible] Et [illegible] alij [illegible] sunt clerici [illegible] ecclesie [illegible] [illegible] debent dicere divinum officium [illegible] [illegible] [illegible] ecclesie adesse se deputare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] // [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut quod [illegible] intendit [illegible] [illegible] divinum officium [illegible] persolvunt et [illegible] absentes [illegible] [illegible] qui se [illegible] [illegible] [illegible] officium [illegible] qui se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] // [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] beneficiatus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nullam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] sine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] // [illegible] et [illegible] [illegible]

est quod [illegible] in [illegible] est sine [illegible] legit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] congregatis [illegible] ibi [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] tempore lege et dicere [illegible] [illegible] sic faciunt illi [illegible] [illegible] [illegible] cantat legit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vigiliis et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] divinum officium persolvunt // Ita ut [illegible] est illi [illegible] [illegible] [illegible] debent [illegible] officiare et divinum officium [illegible] psallere et [illegible] // [illegible] [illegible] [illegible] anglicis psallat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] // Religiosi [illegible] [illegible] divinum officium [illegible] persolvunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] est [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] // Ita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] religiosi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] superiori et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] divinum officium [illegible] dicere et psallere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicere et [illegible] [illegible] [illegible]

in choro et idem clericorum [illegible]
[illegible] non cantantes [illegible]
[illegible] in templo non solum sunt vasa [illegible]
[illegible] argentea et [illegible] Et [illegible] in
organis non solum [illegible] simul
[illegible] magne [illegible] omnibus
[illegible] que est [illegible] includitur
[illegible] tamen [illegible] in
[illegible] includitur
et ideo [illegible] non
[illegible] vel [illegible]
[illegible] collata [illegible] sine [illegible]
et [illegible] ubi [illegible]
[illegible] psallite deo in
cithara et in [illegible] psalmi et tubis
ductilibus. [illegible] et ultra [illegible]
[illegible] sunt cantande seu dicende
[illegible] dicitur dici nisi [illegible]
[illegible] ut [illegible] subiicit [illegible]
[illegible] de gaudiano [illegible] suo
[illegible] Potest [illegible]
dici [illegible] et [illegible]
[illegible] completorio Et [illegible]
dici matutine [illegible] que [illegible]
[illegible] matutinis [illegible] dici
[illegible] in capella
domini pape ut [illegible]
[illegible] matutine
[illegible]
[illegible] de gaudiano
[illegible] qui est [illegible]
dici matutinas [illegible]
et [illegible] Si non [illegible]
[illegible]
[illegible] vacat [illegible]
[illegible] Nota est [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Non est [illegible] ille qui
tenetur ad horas [illegible] que
[illegible] permittit [illegible]
[illegible]
[illegible] peccat mortaliter
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] infirmitas [illegible]

[illegible]
[illegible] ordinarium [illegible]
[illegible]
[illegible] qui tenetur [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] allegata
[illegible]
[illegible]
[illegible] psalmis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] infirmi [illegible]
[illegible]
ut [illegible]
infirmitas [illegible] vel
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Nota est [illegible]
[illegible] infirmitas [illegible]
[illegible] infirmitate [illegible]
infirmitas [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] non
[illegible] infirmum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
infirmitas [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]